FINISTÈRE ÉGLISE CATHOLIQUE

Archives et bibliothèque diocésaine de Quimper et Léon

Document numérisé
Source : http://catholique-quimper.cef.fr/diocese/bibliotheque-et-archives.html

2011

110523

DISSADORN 5 C'HUEVRER 1870. N° 262. C'HUEC'HVET BLOAVEZ

FEIZ HA BREIZ,

KELOU A BEP BRO, HA KENTELIOU VAR BEP TRA,

Digaset bep sul da gement Christen a gomz ar brezounek.

CONDITIONOU EVIT CAOUT AR GAZETEN :

Evit ar FINISTER, COSTEZ-AN-NORD *hag ar* MORBIHAN, : *evit eur bloas*, daou scouet ; *evit c'huec'h miz*, peyarzec real.

An Abonamant a dle beza paet araog caout ar gazeten.

An hini ne zigas ket en dro ar c'henta cazeten a reseo goude ma zeo echu he abonamant, a zo consideret evel abonet a nevez.

A abonamant a gemerer e ti an Aotrou DE KERANGAL, *mouller an Escopti, ru ar Gigerez, n° 18, e Kemper.*

D'an Aotrou DE KERANGAL *epken e tleer adressi ar peamanchou ha kement a zell oc'h servich ar Gazeten.*

Ar scrijou da lacat er Gazeten a dleer da adressi d'an Aotrou MORVAN, epken.

KEMPER, 5 C'huevrer 1870.

C'HUEC'HVET BLOAVEZ.

Setu ar c'huec'hvet bloavez o tigeri evit ar gazeten vrezoneg. Epad ar pemp bloas tremenet on eus bet ar blijadur da velet an niver a lennerien *Feiz-ha-Breiz* o vont ato var gresk, hag esper on euz e kendalc'ho da vont ato evelse var araok, brema dreist oll pa zomp daou carget d'he ren.

Ervez al liziri a resevomp a bep tu, e plij d'an darnvuia euz a lennerien ar gazeten, kèn ar brezoneg a zo enhi, ken an traou a laker e brezonek. Mez etouez calz e caver ato hiniennou hag a zo diez ober ho lavar outho. Bez'ez euz unan bennag hag en em glem dre na laker ket er gazeten ar brezonek coz, ar geriou-ze eat da fall, da lavaret eo, ne dint mui comzet e corn ebet euz a Vreiz; brezonek coz hag a zavas cri ha clem en he enep pa en em lakejot da scrifa lizerou *Breuriez ar Feiz* er brezonek-ze, en hevelep doare ma voue red he lezel a gostez, evit scrifa brezoneg evel a gomzer er vro. Ar re-ma en em glem c'hoaz dre ne scrifer ket tre ervez reiz pe giz scrifa an aotrou ar Gonidec. Lavaret a rin dezho ha guelet a dleont ho unan ez euz nebeut a gem etre hon doare da scrifa hag hini an aotrou ar Gonidec. Mar lezomp a gostez unan bennag euz he reglennou, evel ma'z eo an W laket ama hag ahont, n'her greomp nemet abalamour ma n'on eus biscoas gallet lacat an dud divar ar meaz da lenn gant lizerennou evel hounnez. (Ama ne gomzan nemet euz ar pennadou scrit a ran va unan, ha ne ket euz ar pennadou scrit great gant re all ; rag ar re a ro pennadou scrit da lacat er gazeten, a ell, evel a voa bet lavaret pa voue savet ar gazeten-ma, kemeret ar reiz scrifa a blich muia dezho).

Ama e livirin c'hoaz : ar brezonek coz a blij din me coulz ha reis scrifa an aotrou Gonidec. Me garfe ervad e teufe adarre da vad calz a gomzou a zo eat da fall, hag a zo digaset geriou galleg en ho leac'h. Me a zigas ive en dro meur a c'her evelse pa gaf din e cavan tro d'ho lacat da dremen. Hogen kementse a deufe kentoc'h da benn dre al levriou. An den diyar ar meaz, o lenn eul levr, n'her c'hompreno ket marteze ar vech kenta, mes al levr a jom etre he zaouarn, hag e compreno an eil pe an drede... pe an decved guech. Ne ket evelse evit eur gazeten ; houma a rank beza comprenet ar vech kenta, ha zoken ep poan, anez e teufet buan da enoui oc'h he lenn. Comz a ran ama dreist oll euz ar goueriadet, euz an dud divar ar meaz. Ar re-ma n'int ket boas da studia, da bleustri evit gouzout a beleac'h e teu eur ger ha ne anavezont ket. Pa gavont eta geriou evelse, mar d'eo red dezho chom da zonjal ha da studia, setu evitho eun dra poaniusoc'h eget al labourou a reont en ho farkeier. Ar pennad lenn-ze a dle beza evitho eur blijadur, eun tremen amzer ; rak *Feiz-ha-Breiz* a zo bet savet dreist pep tra evit ho c'helen, evit deski dezho aleiz a draou ha ne ouzont ket, hag a rafe gouscoude vad dezho da c'houzout.

Bez'ez euz hiniennou all hag a garfe e ve laket er gazeten, brezoneg evel a gaver en eul levr bennak moullet brema ez euz antercant pe driugent vloas, da lavaret eo, eur iez hag a zo an anter euz ar geriou enha gallek ; ha ne ket ar geriou epken, mes c'hoaz an dro a roer d'ar c'homzou, en hevelep doare ma ve red gouzout ar galleg evit gouzout petra a leveront. C'hoaz e falfe dezho e ve scrifet ar brezonek gant ar pez a c'halvont *ortograf* latin. Lennerien *Feiz-ha-Breiz* a c'hoarsfe calonek ma velfent liziri, deut deomp er memes derveziou, unan evit goulen eur brezonek gant an oll geriou coz, ep ger ebet hag a dostafe oc'h ar galleg ; eun all evit goulen eur brezoneg evel a gaver, emezhan, en eul levr bennag, da lavaret eo, eur brezoneg evel a gomz he unan, gant an anter da nebeuta euz ar geriou gallek, ha neuze gant eur reis scrifa evel an hini en deuz he unan, ha ne deus, credahl, nemethan he unan hag a scrife evelse. — An eil hag egile euz an daou-ma o deuz, ep mar, bolontez vad ; hogen penaus senti outho ho daou ?

BIBLIOTHEQUE QUIMPER

Eun dra am eus c'hoas da lavaret. Avechou e teu deomp liziri ep sinatur ; avechou pennadou scrit a ve c'hoant da lacat er gazeten ha ne zougont hano den. Discleria a reomp, ar pez on eus bet discleriet c'hoas, ne lakaimp er gazeten pennad scrit ebet ep gouzout a beleac'h e teuont ha digant piou. Ar re a scrif e *Feiz-ha-Breiz* a ell, mar keront, goulen digant ar rener ne lacai ket ho hano, pe ne lacai nemet al lizerennou kenta euz ho hano. O scrifa d'ar rener avad e tleont discleria piou int, anez ho fennadou scrit a vezo tolet a gostez, ne vezint ket moullet. N'eus ket a izom da lavaret perak kementse.

Ama e c'houlenfen c'hoas digant ar re a gar ar gazeten, beleien, pe re all. Mar tremen en ho carter eun dra bennag, eun dra skuerius, mission pe dra all, hag a gafe deoc'h a dlefe beza lennet gant plijadur gant ar re zo hoas dioc'h *Feiz-ha-Breiz*, scrifit-hen deomp. Ma ne fell ket deoc'h scrifa e brezoneg, scrifit deomp e galleg, ha ni hen troio e iez ar vro. Cals traou caer a dremen er vro ha ne anavezomp nemet pell pell goude ma vent tremenet, pa ve re zivezat comz anezho. Ma vije digaset ar c'helou deomp e mare, e vije bet eur blijadur evidomp ho merca, hag on divije great ive plijadur da galz euz hon lennerien. G. M.

Eun arvest ar c'haera a veler e Rom pa vez *asamble* euz a dadou ar sened dirag an oll. Neuze e vez an Tad Santel en ho c'hreiz. Pa n'en em roont ket da velet d'an oll, e vez serret an doriou varnezho ; hogen an arvest a zo c'hoas caer oc'h ho guelet o tont da ilis Sant Per. Setu petra a lennomp en eul lizer scrifet a Rom.

An asamble a zigor da nav heur. Da eiz heur anter e veler carronsiou o tostat, lod a zoare, lod dister avoalc'h, evit digas ar Gardinalet hag an Eskibien. Cals carroziou all a deu c'hoaz da zigas an dud *curiuz* a bep bro a deu da zellet outho. Renerien ar c'harroziou-ze a vez nec'het avoalc'h o clask eul leac'h bennak da lacat ho c'harroziou en dro d'an ilis vras. Gouscoude ne vez na trous na dizurs. Mont a reont goustadig an eil varlerc'h egile.

Guelet a rer ive cals Eskibien o tont var droad. Ar re-ma zo evit an darn-vuia missionerien. Paour int ; an Tad Santel a bourve d'ho izomou, hag hi zo hoas da veva er broiou gouez-ze eleac'h ma vank pep tra dezho.

Nag hen zo dudiuz, eme an hini a scrif kement-ma, guelet an Eskeb-ze ken din a respet, o vont, dre ma tigouezont, da zaoulina dirag ar zacramant, hag o pidi eno eur pennad araok mont d'en em visca evit en em gaout en asamble ! Nag hen zo dudius guelet peger caloneg e ped an dud-ze, ar re zantela ha goueziega zo er bed, an Eskibien-ze carget da rei ar bara a vuez d'an oll gristenien fidel !

An Eskibien e Rom a zo lojet, evit an darn-vuia, hini ama hini ahont. An Tad Santel en deuz en he gark daou c'hant anezho, eul loden en he balez hag ar re all e tiez all. Evelse he zispign ne ket bihan. An Eskibien a zo euz a eun urs relijius bennak, a zo lojet er c'houenchou euz ho urs. Ar re all o deus clasket lojeiz evel ma o deus gallet. Lod anezho o deuz eur pennad mad a hent da ober evit dont da ilis Sant Per. Lod anezho n'int ket re vad lojet ; rak petra bennag e Rom e roer an hano a balez da galz a diez, an tiez-ze zo meur a hini anezho dister avoalc'h. Ar solierou, e Rom, zo savet huel dioc'h an douar, hag an deleziou pe an diri a zo ive huel ar pazinier enho. Bez'ez euz Eskibien hag o deus pevar ugent delez pe bazen da zevel da vont d'ho lojeiz ; an Tad Santel he unan pa za dioc'h eun tu euz he di, en deus dek pazen ha triugent da zevel, hag ar c'hardinal Antonelli, o chom azionthan, en deus triugent scalier pe bazen ouspen. Kementse a rent poanius da lod euz an Eskibien, deut coz ha cabac'h, mont ha dont d'ho lojeis.

(*Tennet euz eul lizer scrifet a Rom*).

D'an eil a vis c'huevrer, ar Verc'hez a ieas da gas he map Jesus d'an Templ, ha d'en em burifia he unan, petra bennak ne voa caillaret gant pec'het ebet. Mont a rea evit heul al lezen her gourc'hemenne d'ar gragez. Mari a ioa mam ha guerc'hez. Stad ar briedelez a zo mad, eme an abostol Sant Paul, ha calz a zo galvet da ober ho zilvidigez enha. Stad ar guerc'hdet a zo caeroc'h, mes diesoc'h eo, eme an Aviel, ha ne deo nemet evit an eneou dibab. Mari, pa voa guerc'hez, ne voa ket red dezhi heuilla al lezen great evit ar gragez. Hen ober a ra gouscoude dre humilite ha dre zentidigez oc'h lezen Doue. Dougen a ra etre he divrec'h eur bugel hag a zo map da Zoue, ar bugel-ze a dlie ober vad d'an oll dre ma tremene. Araok genel, en doa roet ar zantelez da sant Ian Vadezour ne voa ket c'hoas ganet. Deiz he c'hinivelez e ra eurusdet ar bastored galvet da zont d'he velet e craou Bethlehem ; eun derveziou bennak goude e rent eurus tri roue a vro sao-heol digaset gant eur stereden d'he adori. Hirio e ra eurusdet ar vaouez vad Anna, deut var an oad, hag a dremene he oll amzer en templ o pidi, hag hini an den coz Simeon a ioa bet discleriet dezhan gant ar Speret Santel ne deuje ket ar maro dezhan ken n'en divije guelet Salver ar bed. Evelse ive an den santel-ze a c'houlen mervel brema pa o deus bet he zaoulagad an heur da velet an hini zo deut evit savetei Israel. G. M.

ILIZOU MARI E BREIZ.

IX

Goude beza comzet euz chapel Itron-Varia-Cleder, hon euz great eun tammic diskuiz, eun neubeudik ean, araog erruout e Plouvorn. Erruet omp eta e Plouvorn, parrez caer euz a Escopti coz Leon, ha vardro peder leo euz Castel-Paol ha kement-all, peuz-vad, euz a Vontroulez.

Nag a draou, amzer-zo bet, hon divije bet da lavaret var barrez Plouvorn ! Mez sioaz ! Caëra tra a voa en-hi, ne deo mui nemed eur skeud euz an amzer tremenet,

nemed cousgoude an iliz a zo nevez savet. Chapel Lambader, savet en amzer a feiz, a voa marteze, goude ar Folgoat, ar vrava, ar muia darempredet euz holl chapellou Leon. Var a greder ar mean kenta euz ar chapel-man, a voue diazezet en daouzec cantvet, da lavaret eo, ha zoken, var lavar meur a hini, er bloaz 1160. Ia, chapel Lambader a zo hirio c'hoaz dudiuz da velet, evid ar beachour a ia euz a Gastel da Landi. Poaniuz eo cousgoude, e veffe lammet digant-hi he c'haera kurunen, da lavaret eo he zour, n'en devoa he bar e *Breiz-Leon*, nemed he amezec tour Creiz-Kear. Tour Lambader, dindan an amzer hag ar gosni, a zo couezet en he boull, har ar vein-ze ken dantelezet, a lakea, amzer zo bet, daoulagad ar perc'hirin da luia a levenez, a zo eat en ho melconi da rula var an dachen. Liez a vech hon euz clevet lavaret : « e leac'h ma couez ar vezen e chom he scourou. » Kement-ze n'ez eo ket guir, p'eo meneg euz tour Lambader. Pilet eo d'an douar, hag he scourou, da c'houzout eo, ar vein-ze, benet ken difazi, a zo eat unan aman, unan ahount, evit sevel, e leac'h all pe chapellou dister, pe tiez pe sioaz ! zoken creier ha laoueriou. Ne varnomp dên ; mez Itron-Varia-Lambader a c'helfe lacat he mab benniget da varn meur a hini, evit beza, en eur dremen en noz, carget ho c'hiri euz mein al leac'h Santelman.

Daoust d'ar goaleur-ma, erruet e parrez Plouvorn, Itron-Varia-Lambader a vê c'hoas cousgoude calz tud a feiz o tont da zaoulina en he zi benniget, dreist oll da bep gouel ar Verc'hez ha da *Lun ar Pentecost*. Araok mont euz a Plouvorn hon divije cavet, amzer zo bet, eun ti all savet en enor da Vam-Doue : he hano a voa Itron-Varia *a Druez*, *hag* he c'haout a reat e kichen castel Kergoulouarn, e leac'h ma chomme an aoutrounez Penfeuntenyo. Mes buez ar chapellic-ze ne d'eo ket bet hir : Henvel euz eur boket Lili pe euz eur boket roz, a veler gae euz ar mintin, pa zeu, e miz mae, ar c'henta gliz euz an Env, da rei d'ez-ho frescadurez, hag a zeu abarz an abardaez da veza gouenvet dre an nerz euz an deiz, Itron-Varia a druez Plouvorn, en he melconi, e deuz ranket stoui he fen, dindan an taoliou morzol euz dispac'herien he amzer. — Dilezomp eta breman Plouvorn, en eur drugarecat Doue, goude beza leuszket eun nebeudic daëlou var bave Lambader, ha var al leac'h ma voa guechal chapel Itron-*Varia a druez*, dre ma'z-eo plijet Gant-Han, lacat an iliz-parrez er stad caër m'he gueler hirio. Bodeur.

(*Eur pennad all eur vech-all*).

Jubile Plian pe Pleguian.

O *Feiz ha Breiz*, gazetennik ker mad ! Na petra lavarinn-me d'id ?... Ne ouzonn na komz ervad, na skriva gwell ; koulskoude, me az ped, ro, ro da c'houzout kement-man :

Evurusa parrez eo parrez Plian, e kanton Lanvollon (Eskopti Sant-Briek) ! Chetu penaoz, hag e berr gomziou. — Breman ez euz eur c'houec'h vloaz-bennag, ann Aotrou Dernien, goude beza en em glevet gand he gure muia-karet, a skrivaz da Gemper, ha petra c'houlenne ? Ma teuje tadou *Jezuited* da rei eun mision d'he vugaleigou kez. Hogen, dont a eure tri zad, ha braz meurbed e oe ar vad a rejont. Wardro eunn daou vloaz goude e teuaz tri zad all, evit rei dic-omp eunn distro-mision. Ar vad a reaz ar re-man a oe kement all pe vrasoc'h c'hoaz. Chetu oberiou diveza ann Aotrou Derrien breman maro, belek brudet ha leun a feiz. Doue r'ho tigollo, o tad ar gwella, hag euz a gement-se hag euz ar pez hoc'h euz great enn hon touez epad nao bloaz ha tregont !

Gwelomp breman eunn dra gaer all. Hon Tad Santel ar Pab (biken n'her c'harimp awalc'h) ! Hon Tad Santel ar Pab a skrive n'euz ket gwall bell : *Eur C'honsil ! eur Jubile !... Levenez ha pardoun !* — O komziou sakr ! a lavar raktal ann Aotrou'r Gall, hor persounnevez. ¡Skrivomp, skrivomp ivé da Gemper.. ! — *Hag ho pezo daou dad*, a respontchod d'ezhan. — Doue ra vezo meulet ! eme hor beleien. Abaoue ar c'helou-ze dreist holl, nag a boan a gemeret gan-e-omp evid hor c'helenn ervad !

Hogen, hervez ma oa het merket, disul c'houezek euz ar miz-man e tigoraz hor Jubile, hag a zo bet padet eiz dez. Ann Tad Forestier, enn he aliou kenta, a lavaraz d'e-omp : *Plianiz*, eme-z-han, *bolontez vad ha fisians enn Aotrou Doue ! Ne c'houlennann ken all digan-e-hoc'h.* — *Ia ia*, a responte pep-hini e gweled he galoun ; *ia, kalounek e vezimp, ha Doue hor sikouro* !

Ha dalc'het hon deuz-ni mad d'hor ger ? Doue her goar. Koulskoude, chetu aman hag a dal da lavaret eunn dra-bennag. Epad sizun hor Jubile, adalek peder heur diouz ar mintin bete seiz heur diouz ann noz, nag a dud o c'hortoz kovesaat ! Nag a dud o klevet oferennou ! Nag a dud oc'h ober hend ar groaz, pe dirak tron ar Werc'hez-Vari, pe dirak tron Sant Josef !... War ar pez a zell ouz ar c'han hag ar prezegennou, ann daou dad hounan a lavare : *Biskoaz n'hon doa gwelet na birvidikoc'h feiz nag eur seurt kaloun !* O Tadou mad, tavit, tavit, mar plij ! Ni eo a dlije lavaret d'e-hoc'h : Biskoaz den, biskoaz misioner n'en deuz prezeget d'eomp enn eunn hevelep doare ; nann, biskoaz !... Gwir mad eo, sklear mad eo ne ket c'houi a gomz, mes Jezuz he unan. Ia, Jezuz zo gand ho spered, Jezuz zo gand ho kaloun, Jezuz a zo enn hoc'h e pep amzer hag evit pep mad. O Tad Forestier ! Tad Forestier !... ha c'houi ive Tad Bleuzen !... Birviken n'hoc'h ankounac'haimp ! Ia, ni a bed hag a bedo evid-hoc'h da viken ! Mil bennoz, mil bennoz evid ar vad hoc'h euz great d'e-omp !!! — Ho pedi stard a reomp c'hoaz, o Doue a garantez, evid ann daouzek belek santel-ze n'en em espernent e netra gand, ar memez c'hoant d'hor savetei ! Binnigit dreist-holl, o Jezuz, binnigit hor Pastor mad ken izel a galoun, ha war-eunn-dro ar belek iaouank-ze a zo evid-omp, eunn eil Tad ! Ha c'houi Leanezed devot, c'houi ho poa lakeat hon iliz evel eur baradoz, bezit ive digollet gand Doue ! Ar memez gras evid-hoc'h, c'houi holl hoc'h euz

bet truez oc'h ar bec'herien geiz! Plianiz, chetu ni holl e stad vad : en em laouenaomp, tridomp, tridomp gant levenez, ha ne ankounac'haomp biken hon deuz roet hor c'haloun da Zoue !

O deisiou kaer ha meurbed frouezuz ! Na petra lavarfenn-me ken diwar ho penn ? Netra, netra ! Rak penaoz diskleria, penaoz zoken anaout a bell ar burzudou a dremene e pep-hini ac'hanomp ? Doue hepken a anavez ervad ar grasou braz a skuille war-nomp. Tao, tao'ta, va ene paour !

Koulskoude, o Jezuz dous ha mad, eur gerik c'hoaz, mar plij gan-e-hoc'h. Va lezit d'ho trugarekaat aman euz ar pez hoc'h euz great enn hor c'henver-holl. Ha n'eo ket c'houi hoc'h euz hor c'hlasket ? Hoc'h euz hor iac'heet ? Hoc'h euz teurvezet dont da choum enn-omp ? Hag a lavar breman da bep-hini ac'hanomp : Va map, va merc'h, va bugel ker, sell na pebez karantez euz a berz da Grouer, da Zalver, da holl-vad er bed-man hag er bed all !... ha fellout a rafe d'id ken pellaat diouz-in dre ar pec'hed ?... — O va Jezuz ! mil ha mil gwech re vad oc'h evid-omp : chetu hepken ar pez a helomp da respont. Gand sikour ho kras, kant mil gwech mervel kent evit dont ken da veza enebourien d'e-hoc'h ! Evid ar wech diveza, trugarez ! trugarez ! ha ra gresko bemdez hor c'hoant d'ho karet ! Amen. DISTERIC.

Pense e Ploubinec.

Dimerc'her naontec eus ar miz-ma, a so bet eun devez a gaon evit parrez Plouhinec, eun devez a behini a vo sonj epad meur a vloavez. Micher ar martolod a so eur vicher poanius ac ato danjerus. Bemdez o vont kuit eus he dy ac en eur lamat en he vagic, a ell sonjal a lavaret : marteze ne teuin mui en dro. Epad ar goan dreist pep tra, pa ve soken ar mor brao tre, ha pa sonjer an neubeuta, e teu avechou rizennou acl a bere e tleer difiout. Guelet a reer an dour o frisa. Allas, pesketourien, setu an danjer evidoc'h, bezit var evez, diouallet eus an avel traitour-ze, pe a vezoc'h collet ! mes alies, caer a ve beza var evez ha labourat buan, ne ve ket amzer da ober ar pez a ve red.

D'an devez eta emeus lavaret, var dro pedir heur anter eus an abardaez, ar mor ne oa ket bras ; an tarzou ne connennent ket cals var ar Gambr-Vor (La gamelle) a veler aroc mont e Porz Goaien. Eur vag e oa eun tamic varlec'h ar re all. Ar martolodet goude bea savet ha bouetet ho fanerou, a zistroe laouen d'ar gear, pa gouezas en eun tol varnezho eur bar avel, ag eur minuten goude ar vagic e oa eat da strad ar mor. Ar mestroner pe mestr ar vag en deus gallet lavaret an dra-ma hepken : ama a rancomp coll hor buez. Ar martolodet a ouie neui mad a esseas avoalc'h difen ho buez ha gourin enep an tarzou-mor. Mes allas ! Teir leo e oant eus an douar, ne velent bag ebet en dro dezho ; abardaez e oa, ambarrasset e oant gand ho dillad ; scorn e oa var an douar hag ar ienijen a so c'hoas brassoc'h er mor. Pemp den o deus collet ho buez, tri dad a famil, eun den yaouang, hac eur potrik daouzec vloas. Koulscoude unan eus ar martolodet hanvet Raymond Pellae en deus cavet nan eur planken, mes eur rôon (ailleurs reon) goude ar penze ; an esperans a sav en he galon ; en em starda a ra eus ar roôn-se. Mont a ra betec he c'houg er mor, mes chom a ra ato var an dour, he vap yaouang e oa er memes bag gantan, a vel ar sicour en deus cavet he dad ; neui a ra etrezec ennhan ; mont a ra ive var ar memes planken a silvidigez. Mes ar roôn a so re zister, ho daou emaint en danjer da goll assamblez ho buez. Neuze an den yaouang goude bea diskuiet eun tamic, en em dol adarre e creis an tarzou evit savetei he vuez d'he dad, ha pa vie re skuis, a ia adarre var ar roôn evit diskuiza. Pegeit a amzer ezint bet er stad-se ! Tri c'hart heur, eun heur pe ouspen, amzer a so bet hirroc'h evito eguet uguent vloas.

O galloud, o Madelez an Itron-Varia a Loretta o deus pedet calonec a dra sur a euc'h an abimou a oa didan ho zreid. Eur vag, an diveza eus ar re a oa eet er mor en devez-se, a dremen tost dezo ; h'er guelet o deus ; crial a reont, goullen a reont sicour. Ar martolodet o deus clevet, ne velont netra evit guir, rag noz e oa ag an daou zen paour ne doa nemet ho fen a euc'h an dour. Evel ul luc'heden ar vag a so tost dezo. Neuze an den yaouang a grias : diouallet da gass ar vag var va zad pe sur a vezo collet. Ar martolodet a dosta gant ar brasa sourci ; guelet a reont an tad, he denna a reont dre ar bleo er vag, ha poent e oa ; dinerzet a scornet e oa, eur moment divezatoc'h hac e oa collet. An den iaouang a bignas hep pcan ebars er vag. Ar martolodet a dennas lod eus ho dillad evit toma an daou zen o devoa saveteet. Goudeze e caſjont corf unan eus ar martolodet e flod var ar mor ; ne ouient ket ac en oa pe beo pe varo.

Ar c'horfou al n'int bet bet cavet.

Eun devez goude an tad a oa pare, an den yaouang a oa mad aben ma oa erruet en aod. Guerc'hez-Vari, sicouret an dud a vor ha pellait diouto pep malheur.

AN DOARÉ, *Person.*

Daou Soudard mac'haniet hag ar C'hapusin.

Daou zoudard marc'haniet, Jean-Jean ha Pacaud a iee bembde da azeza var eur banc evit kemer an ear hag evit guelet ar marvaillou. Eur c'habusin a ziscoasas eus corn eur ru hag a dremenas abiou dezho stouet he zaoulagad ganthan, ha tis varnezhan egis man dije hast d'en em gaout elec'h en devoa da vont.

An daou ganfard-ma pa veljont anezhan o tremen en ho c'hichen, a lavaras ho daou eb beza en em glevet hag er memes amzer : sell pegen lous eo.

Ar c'habusin a savas he benn, mes ne lavaras ger, mont a reas gant he hent ep en em arreti.

Antronos, ar memes tro a erruas, mes ar c'habusin ne zavas ket he ben. An deis goude, eur memes abaden; ar relijius a ruzias — « Marteze, eme an daou zoudard, e lakimp droug da vont enhan, kementse a vezo brao da velet.

D'ar bevare devez e savont ho mouez, hag hopel a reont a boues pen ar memes coms evel en deisiou araog; mes ar c'habusin ne reas van.

Ar re-ma droug enho brema, a fall dezho en em gemer en eur gis all: « sellit, emint-hi ar c'hos tra-se ! an den didalvez, an ampoeson ! an den digalon ! »

O clevet ar gomz diveza-ma, ar c'habusin a jomas a za, ne ouie hag hen e iaje gant he hent. Ne jomas ket pell da zonjal, mont a ra eün da gaout an daou zoudard:

— Ezom am eus, emezhan, da lavaret deoc'h eur ger, a dra sur, ni n'en em anavezomp ket, rac ma n'em anavezfem, ne venn ket goapeet evelse ganeoc'h.

Comzou ar c'habusin a ioa lavaret gant kement a zousder ha kement a nerz ma oa selaouet gant respet gant hon daou zoudard, ha pa c'houlennas azeza etrezho, e rejont plas dezhan ractal. Goal nec'het e oant. Hor c'habusin a oa eun den a zoare, dierc'hen a oa, he viscamant a oa dister, mes kempen, hag pa lavare an daou zoudard : « sellit pegen lous eo » kementse ne oa ket guir.

— Lavaret oc'h eus din, eme ar c'habusin, e oann eun den digalon, eur rebech evellen a zo dies da glevont evit eun den a zo bet soudard. Me a oa cabiten en Afric, ous va bruchet e oa ar groas egis e ma ganeoc'h (en em droï a reas neuze ous Jean-Jean), ha ne ket d'an dud digalon e ve roët kementse. Dies e oa din clevout lavaret e oann eun den digalon, mes desket am eus gouzanv goaperes, gouscoude c'hoant am boa da lavaret deoc'h eur ger.

Chom a reas eun tamic da c'hortos evit guelet hag e vije deut eur goms bennag eus ho ginou, mes ar re-ma ne lavarjont ger, kement a vez o devoa eus ar pez o devoa gret ma pije credet e oant o c'hortos ho finijen.

Ar c'habusin a gommansas a nevez : Dies e cavan guelet tud a zoare eveldoc'h, tud hag a zo bet gloazet evit difen ar vro, tud hag a zoug var ho bruchet ar groas a enor, dies e cavan ho guelet hag ho c'hlevet coms evel ma goms an dud a zo mez ar vro.

Penaos abalamour ma oun guisket evellen, n'oun ket anavezet ganeoc'h, hag a lavarit din bep seurt coms dipitus ep caout aon ebet. Na vijen ket bet souezet oc'h ho clevet coms evelse, ma pije anavezet cals a cabusinet eveldoun hag o pije ho guelet lous ha digalon, mes me eo ar c'henta a gavit var oc'h hent, me zo sur. Anavezet oc'h eus beleien ha seurezet, anavezet oc'h eus da viana ho person en deus ho lakeet da ober ho pask kenta hag ar zeurezet a ioa er C'hrime hag en Itali. Ar re-se a ioa tud didalvez, tud digalon ? Ma, egis ho person me a zo beleg, egis ar seurezet-se me a zo relijius. Ma kirit, me a lavaro deoc'h brema petra eo eur c'habusin ha penaos oun deut da veza cabusin.

Me a ioa cabiten en Afric, goulennet em eus mont en Itali ; ar groas am eus bet goude Solferino. N'am boa nemet tregont vloas, e oan o vont da veza commandant. Ne oa ket fall kementse evidoun. Distroï a ran en Aljeri Dont e ra din an dersien. Tost eo bet din mervel ganthi.

Pa edoun ar goasa, e ris al le eur vech pare d'en em voestla oll da zervicha va breudeur e poan. Be vezo atao ofizerien avoalc'h, mes ne vezo morse beleien avoalc'h na relijiuset avoalc'h. Er C'hrime, en Itali, hor beleien ne oa ket avoalc'h anezho da ober al labour d'an deis araog ar gombat dreist oll ; ha pa vie bet an anter muioc'h, labour e vie bet dezho oll. Doue a zo ken mad evid an den pa vez danger evit ar vuez. Evelse em eus en em c'hreat cabusin, da lavaret eo ezoun etouez ar relijiuset an distera, hag ar re baoura.

E carter Sant Jakes, e lec'h e moun o chom, ez eus bet great goab ac'hanomp da genta. Ar vugale hon discueze gant ar biz, ar vicherourien anter-vezo hag ar merc'het fall a vanne pri varnomp. Brema an oll o deus carantez, an oll o deus respet evidomp. Ni a oa noz deis en ho servich ha ma c'houlenne an dud-se diganeomp eur blijadur bennag, ne vijent ket reüzet ma oa tro da ober en eur gis bennag ar pez a c'houlennent. Ma teufec'h eno da lavaret din ar pez em eus clevet neus ket pell, c'houi a gafe ouspen unan da lavaret deoc'h e zoc'h eur gaouier.

Evidoun-me abaoue eur pemzec deis, me ia bemde d'an hospital a zo e kichen ama ; eno a zo eur serjant cos eus va c'hompagnunez a zo clanv avaolc'h evit caout ezom da veza preparet da vervel. Bemde a gaozean ganthan, evit silvidigez he ene, ne garfen ket hen guelet o vont d'ar bed all eb beza renket he baperiou. Er mintin-ma em eus gonezet he ene. C'houi a oar pebez levenez a zo etouez ar soudardet pa ve trec'het enebourien ar vro ; ma ! muioc'h a zo c'hoas evit eun ene a deu d'en em renta da Zoue. Ma vijec'h bet er mintin-ma e kichen va serjant e pije bet avi ous he vonheur. Neus ket pel mui da veva, mes petra ra an dra-se ? Doue a zo ganthan.

Evidoun-me n'oun ket evit lavaret pegen laouen oun brema. Pemzec cuech oun bet eno eus ar mintin, dre bep seurt amzer, peurvuia var iun. Mes petra eo an dra-se ? peguir Doue en deus roet d'am paour kes serjant ar c'hras da vevel contant elec'h mervel en disesper.

Dont a ran brema var va c'his. Ne gollan ket eta va amzer. Ar pez a ran a dal ive eun dra bennag, mechans eo caeroc'h guelet eun den mervel gant eur goustians e peoc'h, hag an daoulagad savet etrezeg an env eget guelet tud o vervel gant ar mallosiou er ginou. Mechans ne ra ket a zroug an den a dremen he amzer, o consoli, o kelen, o kemer soursi eus ar re glan, an hini a gemer digant an den penvidic evit cas d'ar paour, an hini a zicour he nesa da heulia deveriou he gondision.

An daou zoudard ma ne ouient ket penaos en em lacaat, ne oant ket goal dud, mes n'o devoa ket bet a zescadurez christen, hag ar pez o devoa lavaret epad pemp devez d'ar c'habusin, neket ho goal zantimant a ioa caos a gementse, mes ho scanvadures.

Kemeret a rejont daouarn ar c'habusin en eur c'houlen pardon ken da heur ar maro diganthan, hag en eur brometi dezhan ne vijent ket dies da blega evel ar serjant. (Gazeten gallec l'*Ouvrier*) Y.-M. G.

Tennet eus eul lizer scrivet eus Rom, d'ar gazeten gallec l'Univers

Disul nao a vis kenver, e zo bet e Rom eul lid caer, ha cals tud so bet o velet, ken eus tud Rom hag eus ar re a ziaves deut di brema evit ar C'honsil.

Eur c'hardinal hanvet mad etouez ar Gallaoued, ar c'hardinal Bonapart a oa oc'h ober al lid-se. Daou grouadur c'hoaz anter-gouez a oa deut euz an Afric da c'houlen ha da reseo ar vidiziant.

E pep lec'h eo eun dra gaer roï ar vadiziant d'an dud deut ho skiant dezho, eur c'hristen hag a oar pegement a goust eun ene a raio ar pez a c'hello evit guelet kementse, mes e Rom e ma muioc'h eget e nep lec'h hag ar sclerijen hag ar virionez, eno ive eo caeroc'h c'hoas guelet eun den sevel eus ar maro evit caout ar vuez, hag ama c'hoas e oa muioc'h a vall da zont abalamour d'ar pez a oa clevet a bep tu eus a vuez an daou grouadur-se.

Neves deut e oant da Rom gant eur beleg eus an Aljeri.

Collet o devoa tad ha mam, chomet e oant ep sicour epad ar gernes. Arc'hescop Aljer en devoa ho c'hemeret hag ho maget gant daou vil all. Ar re-ma a oa deut d'an Europ abalamour ma falle dezho chom en Europ, deut e oamp da Rom abalamour ma falle dezho guelet hon Tad Santel ar Pap, ha reseo he vennos.

An oll a oar e Rom pegen mad eo hon Tad Santel ar Pab ha pegement en deus a blijadur o tigemer ar re zistera hag ar re baoura. A vec'h ma oant deut, an daou grouadur a oa digemeret gant Pii nao var beden arc'hescop Aljer ; ha neuse etre ar prins an huela eus ar bed hag an daou baour kes crouadur ma dirag an arc'hescop missioner e tremenas eus an traou-se a veler alies er Vatican, hag a zo gouest da deneraat ar c'halonou ar re galeta.

Hon Tad Santel a interroje ar vugale, pe gentoc'h ar Pastor mad a dostee eus he zenved collet evit ho zenna beteg enhan.

— Guelomp, bugale, emezhan (goude beza goulennet digantho piou a oant, deus a belec'h, ha pe oad o devoa) anaout a rit ar relijion.

— Ia, eme unan anezho deustu.

— Ah ! gouzout a rit ho catekis ? lavarit din gourc'hemennou Doue.

Hag ho daou e lavarjont ep fazia gourc'hemennou Doue.

Ne oant ket re æz gouscoude, crena a rent, ho mouez a oa izel, Pii nao a stoue etrezeg enho evit clevout esoc'h hag en eur lavaret dezho en eur vousc'hoarsin :

— Guelet a rit, bugale, oun deut da veza cos ha ne glevan ket couls ha guech all.

Hon Tad Santel ar Pab a c'houlennas digantho meur a dra all, hag e respontjont mad. Goudese, unan anezho a lavaras :

— Tad Santel, eur c'hras a c'houlennomp diganeoc'h, roït deomp ar vadiziant ; an Aotrou Arc'hescop ne fall ket dezhan c'hoas hor badezi.

Ar Arc'hescop, en he zav e kichen Pii nao a oa teneret he galon, ar pez a vele en dic'haoue eus ar boan en devoa bet gantho.

— Guir eo, Tad Santel, emezhan e fall din gortoz ken a vezo deut skiant avoalc'h evit gouzout petra a reont, mes ar re-ma a zo braz avoalc'h brema, gouzout a reont petra c'houlennont, hag ouspen no deus mui na tad na mam.

— Guelomp, eme an Tad Santel d'ar vugale, gouzout a rit-hu mad petra eo ar vadiziant, ha penaos e rankoc'h beva goude beza hen resevet. Ma zistroït d'ho pro, ho kenvrois a raio droug deoc'h abalamour ma vezoc'h christenien.

— Tad Santel, eme ar c'hosa anezho, ma drouc'hont hor penn ni a ialo eün d'ar barados. Kementse ne vezo ket eta eur c'holl evidomp.

Pii nao a lakeas he zourn var ben ar c'hrouadur en devoa gret eur respont ker calonec.

— Lakit, emezhan d'an Arc'hescop, ho badezi e Rom. Kementse ne vezo ket ancounac'het gantho, kementse a vezo evidoc'h eur joa vras.

An arc'hescop a ieas var he zaoulin gant an daou grouadur dirac Pii nao evit hen trugarecaat, mes Pii nao a ieas d'he zireten hag a gemeras diou vouest evit ar vugale :

— Setu, emezhan, kemerit an dra-ma evit caout atao sonj eus ar Pab.

— Oh, eme an daou grouadur, ar Verc'hes glorius Vari.

Beb a imach caer eus ar Verc'hes glorius Vari o devoa resevet.

Pa oant deut kuit, ar c'hrouadur en devoa kement a c'hoant da veza badezet ha pa vije bet red dezhan coll he vuez da c'houde, a lame gant ar joa en eur lavaret :

— Oh ! pegement mad eo ar Pab ! C'houi a zo mad, aotrou Arc'hescop, mes ar Pab a zo c'hoas guelloc'h evidoc'h.

Setu ar pez a gonte an aotrou Lavigeri, arc'hescop Aljer er zarmon gret araog ar vidiziant d'ar bob tud deut d'an ilis evit guelet ar vadiziant.

Goude ar zarmon, an daou grouadur guisket e guen, a oa e kichen dor an ilis, en ho c'hichen e oa paëron ha maerones pep hini.

Ar c'hardinal a ieas d'ho c'haout evit ho digas beteg kichen an Aoter. Pa zistroas ar prelat o terc'hel an daou grouadur unan e pep dorn, an oll a oa egis strafuillet ; an oll a heulias al lidou gant ar brasa devosion.

Pa iee an dud kuit, eun Arab all a oa en Ilis a vouele dourec harpet ous eur pilier.

— Perac gouela evelse ? eme eun Escop en devoa guela roï ar vidiziant d'an daou all.

— Abalamour n'oun ket badezet egis an daou all.

— Perac, n'oc'h ket badezet eveld'ho ?

Goulennet am eus beza badezet, mes egis ma mam a zo beo c'hoas en Afric, petra bennac ma zoun dilezet ganthi, e zo lavaret din ne vezin badezet nemet pa vezin brasoc'h nemet a rafe mam am he aotre evit-se.

Egis-se e ma e guirionez lezen an Ilis, cals e car an Eneou, mes miret a ra an urz merket gant an Aotrou Doue, neus fors pegen dies e cav kementse, mes ne n'em laca da vam ha da vestres nemet d'an dud a zo dezhi dre sacramant ar vadiziant.

Eus an abardaes ne oa caos e Rom nemet eus ar vadiziant-ze hag eus an traou caer gret en Afric gant an Ilis, ha clevout a ris eur respont eus arc'hescop Aljer a gontin deoc'h evit achui al lizer-ma. Unan bennag a c'houlenne diganthan :

— Pegement e rankit da gaout bep bloas evit maga ar vugale dastumet goneoc'h ?

Cant mil scoet ar bloas, emezhan.

— Pegeit ec'h hellit mont gant ar pez oc'h euz ?

— Tri pe bevar mis.

— N'oc'h eus ket aon, en eur stad ken ankenius-se ?

— Ma na sonjfen nemet en dud em befe aon, mes va fizians a zo fontet hueloc'h eget traou ar bed-ma. Ar Pab Pii nao en deus lavaret din ne vanco ket din ar pez am eus ezom ; var gementse, emezhan, en eur vousc'hoarsin, e gouskan sioul, rac feiz am eus, ha gouzout a ran ne vezin ket tromplet gant promessaou ar Pab.

Red eo anzao e zeo eürus eun den a zo e Rom pa vel ha pa glev traou ken caer. Ancounac'hat a ra buhan neuze ar pez a c'helfe beza clevet gant ar re a lenn gazetennou fall. Y.-M. G.

AN NEZERES GOZ.

Ne vezo ket œs bremaic en em gaout var ar meaz ; rac guelet evezo ep dale keriou savet var ar meaz. Ma zo disheol en eur vinojen bennac, e lakeer buan mein enhi. Na veler ket e broiou-so, na spern guen, na scao var ar c'hleuziou, re a zouar a ia gantho, eme an dud gouiziec a zo brema. E lec'h parkeier segal ha guinis du e veler liorzou dreset mad, hag ebars carottez ha betterabes. C'houenna a rer ken pis e broiou so, na gafot ket en eur parcat guinis bleun avoalc'h evit ober eur boket. Bep seurt tremp flerius e caver ha ne heller ket caout a ear vad. Bep seurt mecanicou skiltrus a so evit falc'ha, evit troc'ha ed, evit dorna, evit niza. Ne veler mui eno na falc'h, na fals, na freil. Eur mecanic memes a so cavet evit hada. En despet da lezennou an Aotrou Prefet hag an Aotrou Mear, ne veler mui, ne glever mui al labouset bihan ; ne vezo anavezet al labouset er broiou-se nemet dre ar guerziou gret pell so. Var an douarou ne veler nemet ar memes tra ; neuz trous ebet, inouï a ra an dud.. C'houi a gredo, ma kirit ; clevet am eus eul labourer cos o lavaret e ia ar guenan da goll, en eur bloas ep ken en he ganton e zo cavet ouspen cant hed guenan pilet pe goullo.

Be zo c'hoas eur c'hornic bennag eus an douar ha ne ket labouret ken pis. Me a zo bet epad ma vacansou en eur vro elec'h ma oa fouenneier, hag er fouenneier-se ne oa ket bet red lacaat ar fouen da zont en despet dezhan, be oa ive eno coajou hag er c'hoajou-se dero ha kistin da droc'ha eur vech an amzer, dirag va zi e oa eur gompezen goloet a lann hag a valan, elec'h na velec'h na lann nag balan e oa yeot ber ha moan.

E creis al lann e oa eur vinojen, hag tost d'ar vinojen e oa eur vezen dero bras e devoa pevar pe bemb cant vloas hag a astenne egis eun avelouer bodou casi ken teo ha guez. Bemde, en eur vont da chaseal hag en eur zistroï, e tremenen e kichen ar vezen-se hag bevech e velen eur vaoues cos o neza canab pe c'hloan. En he c'hichen e oa eur c'hi rous a zioualle en eur gouscat eun antercant denved treud touzet ber ha skignet du ma ha du hont var ar peurvan voutin.

Daoust d'he oad ha d'he viscamant dister, em boa c'hoant da ober anaoudegez gant ar vaoues-se. Eun deis, eur glao bras a reas din mont dindan ar vezen dero. Ar c'hi rous en em laca da chalpa, mes he vestres a reas dezhan ober peoc'h hag a roas din ar guella plas dindan ar voden an deoa.

— Setu ama, eur glao bras, mignones, emounme.

— Guir e leverit, Aotrou.

— Credi a rit-hu e pado pell ?

— Ne gav ket din, erves a velan troet an avel, ne vezo glao bras nemet epad eun heur hag egis ar vezen-ma a zo cre an deliou en hi, ne viot ket glibiet.

— A c'houi a ve ama bemde, aon goanv.

— Ia, Aotrou, nemet a ve erc'h da c'holoï an douar, ma mest n'en deus ket a fouenneg hag e zenved a ve cazi hed ar bloas var ar peur van voutin.

— C'houi a dle beza inouet, ama.

— Noun ket, Aotrou, neza a ran, lavaret a ran va chapelet, sonjal a ran e Doue, en dud em eus collet, hag egis-se e tremen an deiz.

C'houi a zo er zervich ?

— Ia, Aotrou, me a zo matez er verouri a velet duze e pen all len.

— Pell zo oc'h matez ?

— Siouas ! Aotrou, pemp bloas so. Me a oa intanvez, collet am boa va bugale. Yan ar Guen en deus va c'hemeret da vates daoust d'am oad, abalamour d'am fried a ioa mignon hag amezeg dezhan.

— Guelet a ran, paourkes maoues, oc'h eus bet cals poan en ho pue.

— Oh ia, eme ar vaoues-se en eur vouela. Ma fried a zo maro ugent vloas so ; tri baotr ha diou verc'h a jome ganen. Ma bugale a laboure hag a ioa tud honest, mes n'o devoa ket a iec'het. Collet am eus va bugale an eil goude egile gant eur c'hlenvet ha na fazi morse hag a deue dezho a gaf din eus ho zad.

An intanvez o velet hen selaouen mad a gontinuas :

Ah ! Aotrou, c'houi a zo iaouanc ha iac'h, pedit an Aotrou Doue evit na golloc'h ket ho iec'het. Diouallet mad oc'h clenvet, diouallet ous ar bas. Egis-se em eus collet ma merc'h cosa. Da naontec vloas, Catel a ioa cre, hag evit guelet ar bas deut dezhi ne reas van ebet, na me kenneubeut, n'am boa bet c'hoas kelennadurez

ebet var gementse. Egis ar c'hlenvet a gendalc'he, me a glascas medisinet ker. Eur bloas goude Catel a varvas eur memes tra. Ne oa ket c'hoas lakeet en douar, ma oa he breur Anton paket gant ar memes pas-se. Neuze e velis e oa ar c'hlenvet-se er goad hag e tlient oll mervel en doare-se. Daoust d'al louzou, daoust d'ar boan am eus kemeret em eus ho c'hollet oll, bloas an eil goude eguile. Caout a re din em bije miret Mari ma merc'h iaouanca. An oll a lavare e ioa henvel ouzin, ne oa ket enhi ar memes clenvet evel gant ar re all : ar medisinet a lavare din beza dinec'h : an Aotrou Person a lavare din alies : Paourkes Jannet, ma c'houlen Doue ho merc'h diganeoc'h ne reüzoc'h ket, mes esperout a ran e vezo losket ganeoc'h evit consolasion ho cosni. Consacri a ris anezhi d'ar Verc'hes.

Ah ! Aotrou, ma pije guelat anezhi da c'houezec vloas o tougen er prosesion banniel ar Verc'hes ! Cals em boa caret va oll bugale, mes caout a ree din e carien muioc'h houma, hag houma am c'hare ive kement hag ar pevar all a ioa er veret.

Evit hon lacaat da veza esoc'h, an Aotrou Person hag itronezet carantezus a fermas deomp eun tiic bian c'houec'h leo eus hor ger, hon ti nevez a ioa troet d'an heol. Desket am boa d'am merc'h griad, ar vicher-se a zo talvoudus ha na skuis ket cals. Avoalc'h e c'hounezemp me o neza hag hi o c'hriad. Ouspen-se an dud a ioa mad evidomp ken am boa mez ; an itronezet a roas din eur c'haor, bleud guinis gant sucr ha guin. Ar c'hlenvet na deuas ket ken buan, mes dont a reas ; Mari a varvas da zaou vloas varnugent. Va bugale egis ho zad a ioa c'hristenien vad hag o deus bet ho zacramanchou araog mervel, mes Mari a varvas egis eur zantes. Daou velec a ioa en dro dezhi hag a lavare ne ouient ket e pelec'h e devoa desket an traou caer e lavare, Doue he-unan en devoa lakeet ar c'homzou-se en he c'hinou evit va c'honsoli. Ar c'horf a ioa digaset d'ar veret ha cals tud a deuas d'an enterramant. An dud a ioa mad evidoun da c'houde. Eun itron a falvezas dezhi ma miret en he zi, n'em bije bet netra da ober. Mes re bell e vijen bet eus beziou va zud. Cavet em eus plas e ti Yan ar Guen a ra din da ober al labour an esa eus he di. Ahan e velan pa ve brao an amzer mogeriou guen ar veret, sonjal a ran en dud am eus collet, pedi a ran evitho da c'hortos mont d'ho c'haout pa blijo gant Doue, rag hen eo ar mest, ha ne c'houlennan nemet ober he volonte.

Ar c'homzou-se a deneras va c'halon. Biscoas n'am boa guelet ken anat nerz ar relijion evit creaat eun ene scoet gant an anken. Ne ouzon ket pe seurt coms a gonsolation e lavaris d'an intanves ha mont a ris kuit, rag ar glao a ioa eanet.

Goulennet em eus da c'houde pe seurt brud e devoa Jannet, hag e clevis e oa kemeret gant an oll evit eur zantes.

Antronos en eur vont da chaseal e zis d'he c'haout hag e lavaris dezhi :

Jannet, setu ama eur chapelet a deu eus Rom, a zo bet beniget ha staget induljansou outhan gant hon Tad Santel ar Pab, kemeret anezhan diganen, ha pedit ganthan evit an dud oc'h eus collet. Me meus collet ive tud hag a garien cals, me a ve contant ma carfec'h ive pedi eun neubeut evitho.

Jannet a gemeras ar chapelet hag a lavaras : Ho trugarecaat a ran, Aotrou, c'houi a zo mad evit an dud paour, me a bedo evit an dud oc'h eus collet hag evidoc'h evit na golloc'h ket ar iec'het na gras an Aotrou Doue.

(Tennet euz ar gazeten gallec l'*Ouvrier*). Y. M. G.

KELEIER.

Scriva ar rear deomp eus a Bloudalmeze :

Beleien canton Bloudalmeze o deus savet, evit an drede guech, pemp cant lur evit lacaat eur zoudard ouspen da zifen hon Tad Santel ar Pab.

Guiriou ar Pab a zo guiriou an Ilis, guiriou an Ilis a zo guiriou Douè : ouspen hon aluzen, hon buez a rofemp ive evit ho difen.

O Tad Santel, ni fell deomp oll plega
Dindan ho tourn savet d'hor benniga,
Ni roio deoc'h evit harpa ho tron
Hon aluzen, hor brec'h hag hor c'halon.
(*Cantic ar Pab.*)

PRIZ AN ED.

KEMPER. — *29 Guenver.*		PONT-'NABAT — *27 Guenver.*	
Priz ar daou c'hant lur.		*Priz an daou c'hant lur.*	
Guinis....	23 lur, 67 c.	Guinis....	23 lur, 96 c.
Segal.....	18 lur, 24 c.	Segal.....	18 lur, 56 c.
Eiz.....	17 lur, 62 c.	Eiz.....	16 lur, 26 c.
Ed-du....	21 lur, 80 c.	Ed-du....	23 lur, 96 c.
Kerc'h....	16 lur, 66 c.	Kerc'h....	18 lur, 26 c.
Avalou-douar	6 lur, «« c.	Avalou-douar	5 lur, 76 c.

LEVR BUGALE MARI

GANT AN AOTROU CHATTON, P. GUENGAMP.

Moullet evit an eil guech, ha cals caeroc'h ha difazioc'h evit ar vech kenta.

HISTOR BREIZ

Cant A. de M.

A so moullet evit an trede guech.

An dud divar ar meaz a gav el levr-ze kenteliou caer divar benn ar pez zo tremenet en ho bro.

Al Levr-ze a gaver er braz euz an tiez a verzer Levriou enho.

Ar Gerant : AR. DE KERANGAL.

Kemper, moullet gand AR. DE KERANGAL, Mouller an Escopti.

DISSADORN 12 C'HUEVRER 1870. N° 263. C'HUEC'HVET BLOAVEZ.

FEIZ HA BREIZ,

KELOU A BEP BRO, HA KENTELIOU VAR BEP TRA,

Digaset bep sul da gement Christen a gomz ar brezounek.

CONDITIONOU EVIT CAOUT AR GAZETEN :

Evit ar FINISTER, COSTEZ-AN-NORD *hag ar* MORBIHAN, : *evit eur bloas*, daou scouet ; *evit c'huec'h miz*, pevarzec real.

An Abonamant a dle beza paet araog caout ar gazeten.

An hini ne zigas ket en dro ar c'henta cazelen a reseo goude ma zeo echu he abonamant, a zo consideret evel abonet a nevez.

A abonamant a gemerer e ti an Aotrou DE KERANGAL, *mouller an Escopti, ru ar Gigerez, n° 18, e Kemper. D'an Aotrou* DE KERANGAL *epken e tleer adressi ar peamanchou ha kement a zell oc'h servich ar Gazeten.*

Ar scrijou da lacat er Gazeten a dleer da adressi d'an Aotrou MORVAN, epken.

KEMPER, 12 C'huevrer 1870.

Meur a vech on eus lavaret e voa calz a dud difeiz, goueziek var ho meno, doctoret evit ar re a garfe ho c'hridi, ha ne ouzont ket eur ger catekis, ne ouzont na petra eo ar relijion, na petra eo an Ilis, na petra eo lezen Doue. Ma ve goulennet digantho petra eo Doue, credabl ne oufent petra da respont. Ar re-ze eo gouscoude an doctoret a fell dezho rei kentel d'an oll, ober scol da gement zo diot avoalc'h evit ho c'hridi. Gouzout a reont coms caer, hag evelse an dud ep descadurez ho c'hleo, a jom digor ho ginou o clevet ho c'homzou, hag a gred ez int e guirionez goueziek dreist.

Hogen an doctoret-ze a vez nec'het avoalc'h avechou pa en em gavont gant unan bennag hag a anavez al lezen gristen, ha pa na oufe zoken nemet he gatekis. Rak ne ket red caout al lod skiant-ze evit cas ho zeod dezho da doul ho gouzouk.

Ar c'hazetennou a gomze n'eus ket pell euz eun doctor evelse. Eun den, eur c'hristen mad, a ioa en hent houarn, o treuzi ar Frans evit mont da Rom. Er memes wagon gantha e sao eur bourc'hiz, eun den a zoare, lipet neat, eun den seven, unan euz ar veachourien-ze a zo ar goms gantho e kement leac'h ma en em gavont. Hema, goude beza great he zivisk tog, ha stouet gant sevenidigez dirak kement a ioa eno en he raog, a gemeraz ar gomz, hag a lavaras d'ar c'hristen mad ma comzemp anezhan hueloc'h :

— C'hui a ia da Rom, me voar vad, Aotrou ?

— Ia, sonch am eus da vont.

— Da velet ar Sened, ep mar ?

— C'hoant am eus d'he velet o tigeri.

— Oh ! caer e vezo credabl ; ha seul gaeroc'h ma n'eus bet morse Sened braz ebet e Rom.

— A gaf deoc'h, Aotrou ?

— A gaf din ? Ne ket a gaf din eo. N'eus bet morse Sened braz ebet e Rom. Bet ez euz e Nicee, e Constantinopl, e Chalcedoan. E Rom avad n'eus bet morse. Biscoas Pap n'en doa credet ober ar pez a ra Pii Nao.

— Me gave din gouscoude, eme egile, e voa bet meur a Sened braz e Latran. Peleac'h eta ema Latran ?

— Latran, Aotrou, a zo eur gær eus a c'horre an Itali.

— Ho trugarecat, Aotrou. — Var gement-ma ar c'hristen mad a davaz. Avoalc'h ec'h anaie descadurez he zoctor.

Evit al lennerien divar ar meaz ha ne anavessent ket an traou-ma e livirin. Latran eo hano ar genta iliz a Rom. Eno ez eus bet pemp Sened braz hag a zo roet dezho hano an iliz eleac'h ma voant bet dalc'het. (Ama izeloc'h e cavint merket ar pemp Sened-ze, hag ar bloas ma'z eo bet dalc'het pephini anezho).

Hon doctor eta, o lavaret ne voa bet Sened braz ebet e Rom, a rea evel a rafe an hini a lavarfe ne ve bet biscoas mission ebet e Kemper, abalamour m'en defe clevet e ve bet eur mission e Sant-Corintin er bloas m'ar bloaz, eun all eur bloaz all, etc., hag a rafe euz a Zant-Corintin, ne ket ilis catedral Kemper, mes eur gær euz an Normandi.

Ha setu eno gouscoude goueziegez an doctored-ze a gomz a dreuz hag a hed euz ar relijion, euz an iliz, euz he histor, euz ar Pabet e deuz he gouarnet, euz al lezennou e deus douget, euz ar brezeliou zo bet great dezhi, ha kementse ep beza goest da respont d'ar goulen-ma : Petra eo an iliz ? Hag ar pez zo goassa eo e cavont ato tud d'ho zilaou ha d'en em lezel da veza touellet gantho.

Ar c'heleier a roer divarbenn ar Sened braz e Rom n'eus ket cals da gridi dezho, rag, evel on eus lavaret kentoc'h, an tadou ne roont ket da anaout, a zo zoken difennet eo outho rei da anaout ar pez a dremen etrezho. Ar re a gomz eta var ar pez a dremen eno, a zo pell da veza sur euz ar pez a leveront, hag evel a zigouez ato pa vez traou-evelse, ar re a voar an nebeuta, a lavar ar

muia. Divezatoc'h e vezo gouezet kementse oll pa vezint diskleriet gant ar re o deus guir d'ho rei da anaout.

An Tad Santel, o respont da dud gouezieg a gase dezhan mercou euz ho feiz hag ho ofransou, en deus iavaret e tlie an dud gouezieк caout, evel ar re a voa meneg anezho neuze, santimanchou izel anezho ho unan. An orgouil, emezhan, eo a zigas var an douar an oll goaligner a deu d'hor skei. Bez'ez eus lod hag a zispriz ar feiz, ha ne fell dezho credi netra nemet ar pez a anavezont. Ar re-ma a dlefe caout sonch a gomzou ar Speret-Santel : Red eo d'ar Speret plega dindan ieo ar feiz. Bez'ez eus re all ha ne anavezont ken madou nemet madou an douar. D'ar re-ma e livirin : N'on eus ket ama eul lojeiz hag a dlefe padout pell ; clask a reomp eun all hag a bado hirroc'h. An orgouil, va bugale, eo a zigas varnomp an oll goaligner, rak dont a reont oll euz ar ger-ma euz an droug-speret : Ne rin ket.

E sal ar Sened e veler skeuden pe batrom daou bap varnugent a zo bet e penn pephini euz ar Senedou bras dalc'het bete vrema. Setu ama hanoiou an daou bap varnugent hag hano ar Sened ma e bet pephini anezho en he benn :

1.	Sant Per. — Sened Jeruzalem, er bloas....	51
2.	Sant Sylvestr. — Kenta Sened Nicee.....	325
3.	Sant Jul Kenta. — Sened Sardik.....	347
4.	Sant Damas. — Kenta Sened Constantinopl.	381
5.	Sant Celestin Kenta. — Sened Efez.....	431
6.	Sant Leon Kenta. — Sened Chalsedoan....	451
7.	Ar Pap Vijil. — Eil Sened Constantinopl...	553
8.	Sant Agathon. — Trede Sened Constantinopl	680
9.	Adrian Kenta. — Eil Sened Nicee.....	787
10.	Adrian Eil. — Pevare Sened Constantinopl.	869
11.	Calixt Eil. — Kenta Sened Latran.....	1123
12.	Inosant Eil. — Eil Sened Latran.....	1139
13.	Alexandr Trede. — Trede Sened Latran...	1179
14.	Inosant Trede. — Pevare Sened Latran....	1215
15.	Inosant Pevare. — Kenta Sened Lyon.....	1245
16.	Gregor Dekvet. — Eil Sened Lyon.....	1274
17.	Clemant Pempet. — Sened Vien.....	1311
18.	Eujen Pevare. — Sened Florans.....	1439
19.	Jul Eil. — A zigoras pempet Sened Latran..	1512
20.	Leon Decvet. — A zerraz ar memes Sened.	1517
21.	Paul Trede. — A zigoras Sened Trant.....	1545
22.	Pii Pevare. — A zerraz ar memes Sened...	1568

JERUZALEM.

Var an douar ez euz eur gær ha ne deo ket henvel oc'h ar c'heriou all. Trist eo, ankeniet, melconiet ; ne gaver enhi nag ebat na laouenidigez ; lavaret e ve ez euz eur beac'h bennag o poeza varnezhi ; henvel eo oc'h eur brinsez pe eur rouanez dilezet, coezet droulans he fried varnezhi ; ha gouscoude he hano zo anavezet gant an oll, an oll he galf ar gær santel. Anter distruch eo, ha gouscoude tud an oll broiou a fell dezho sicour he derc'hel en he za ; ne deus ket a genvers enhi, ha gouscoude e teu dezhi tud a bevar c'horn ar bed. Guelet a rer enhi o pidi tud hag a zoug kement guiscamant, hag a goms kement iez a zo var an douar ; hag ar gær-ze eo Jeruzalem. Ne oufet ket lacat ar gær-ze e kem gant nicun euz hor c'heriou bras, rag e nicun euz hor c'heriou bras ne deus netra henvel oc'h ar pez a veler eno. Perag eta e sonjer kement enhi, hag he daremprederer evel ma rer ?

Ah ! eno ez euz eur bez... a zo goullou hirio, mes a zo bet enha epad tri dervez corf map Doue. Eno en deuz hor Zalver prenet an den o scuilla he c'hoad. Ha piou a alfe ancounac'hat eul leac'h evelse ?

Caer a ve, eme eur scrifagner brudet, lenn kement a gaver el levriou hag er scridou all divarbenn ar gær-ze, kementse ne deo ket eur skeud euz ar pez a zanter pa he gueler gant he zaoulagad he unan. Evidonme am oa lennet mil scrit divarbenn Jerusalem, ha gouscoude pa he gueliz e chomis mantret ha sebezet oll. Dont a reaz em speret kement a vouien euz he histor, adalek Melchisedech, Abraham, David, beteg ar groazouret hag ar re zo eno hirio, hag e sonjen e map Doue bet eno, ha va daoulagad a glaske an Templ caer-ze n'eus ket chomet anezhan mean var vean. Ha pa vefen mil bloas, morse ne ancounac'hain ar sonjou a deuaz em speret o sellet oc'h ar gær-ze bet ruziet gant goad Jesus-Christ. »

E guirionez ar gær-ze, daoust d'an oll distruch a so bet great enhi, a zo ato eun testeni beo eo bet Salver ar bed enhi hag e voa map da Zoue. Caout a rer ato eur c'horn, eul loden bennag cuz an traou ma comz an aviel anezo e passion Jesus. Guelet a rer eur restad a di Bilat eleac'h ma voue scourjezet hor Zalver, curunet a spern ha diskuezet d'ar iuzevien en eur lavaret dezho : *Ecce homo.* — Diskuez a rer deoc'h al leac'h ma tigouezaz ar Verc'hez Santel gant he map benniget, var hent ar C'halvar, al leac'h ma voue sicouret gant Simon a Cyrenee da zougen he groaz, hag e troad ar menez al leac'h ma tistroas da gomz oc'h merc'hed Jeruzalem evit ho c'honsoli. Kementse, ep mar, zo truezus da lenn pe da glevet lenn en aviel ; hogen petra eo ta ho guelet var al leac'h ! Ha neuze kement a ia da Jeruzalem ne gleo comz eno nemet a gementse gant an turked, ar schismatiked couls ha gant ar gristenien catolik. Ha gouscoude ez eus tost da naontek cant vloaz abaoue ma zeo tremenet kementse. Nag a draou ne deus ket tremenet abaoue var an douar ! Nag a draou digouezet divezatoc'h ha ne deuz hano ebet anezho mui ! Rouantelezion discaret, keriou coezet en ho foul, broiadou tud eat ne ouzeur ket peleac'h ; ha Jeruzalem a gomzer ato anezhi, hag ar bez a zo eno a zo tud a bep bro oc'h he zioual. Ha ne ket eta ar Brovidans eo en em emel a gementse? Ha ne ve ket avoalc'h eun dra evelse evit rei da anaout d'an dud difeiz ez eo e guirionez map Doue a zo maro eno var ar groas.

(*Tennet euz ar gazeten* Revue de la Presse). G. M.

Caout a rer, etouez ar re o deus nebeut a feiz, tud hag a zo guell ganto lezel ho c'herent, pa vezont clanv ha toc'hor, da vervel ep ho zacramanchou, eget lezel den da goms dezho euz ar maro. Ar re-ze a gred caret ho zud, caout aoun da ober an distera poan dezho ; hogen ho c'harantez ne ket eur garantez eo, mes eur grisderi. Kementse a vije mad marteze ma vije echu pep tra gant an den pa deu ar maro ; mes ar maro ne deo nemet eun or a zigor evit mont da eur vuez all eleac'h ma vezo red beva ato pe eürus pe maleürus.

Eur gazeten hanvet *Revue de la Presse*, a verk kement-ma.

Eun itron a reng huel ha c'hoaz iaouang, a goezas clanv, toc'hor. Bevet e doa e creiz ar bed, e creis plijadurezou ar bed, hag eno e devoa aliez ancounac'het he deveriou a gristenez.

Evithi zoken da veza goal glanv, ne zonje nemet er bed, ne gomze nemet a vraventeziou, a fougerezion, euz an ebatou ma e devoa sonch da vont dezho divezatoc'h pa vije pare.

Eul leanez pe eur c'hoar a ioa bet galvet var he zro evit kemeret soursi anezhi nos deiz ; he fried avad en doa difennet grons oc'h ar c'hoar ne lavarje ket eur ger d'an hini glanv divar benn ar maro na divar benn netra hag a alje digas eur zonch bennag evelse en he speret. Da lavaret eo, e felle dezhan e vije lezet da vervel ep ma vije digaset da zonch dezhi nag euz a Zoue nag euz he ene.

Ar c'hoar, petra bennak ma rea an difen-ze poan dezhi, a voue red dezhi senti. Esper e doa gouscoude e teuje d'an hini glanv, o velet an dillad a zouge, oc'h he guelet o pidi, eun tam sonch bennag euz he relijion. Hag e guirionez, eun dervez ma voa crisoc'h he foan, an itron iaouang en em lakeas da ober goulennou oc'h ar c'hoar divarbenn afer ar silvidigez. Ar c'hoar, ep discleria d'an hini glanv e crede e voa tostig ar maro dezhi, a lavaras dezhi braoa ma c'hellaz e tlie sonjal da ober he feoc'h gant Doue. Eur pennad goude e tigouezaz he fried, hag an hini glanv a lavaras dezhan ar gaozeaden a ioa bet etre ar c'hoar hag hi. Kerkent an den-ze pehini a *adore* he c'hreg, evel a lavarer er bed, evel a lavarer etouez an dud-ze ha ne ouzont ket *adori* Doue, a gasaz ar c'hoar en he zro, hag en em lakeaz en he leac'h. Neuze en em lakeas da lavaret eur bern geier d'he c'hreg, o clask rei fizians dezhi, o rei dezhi da gredi ne voa ket ker clanv ha ma sonje, ne voa doare a varo ebet varnezhi. Comz a reas dezhi a ebatou, a bourmenadennou, a levriou caer, levriou difeis, na petra-ta, en doa da rei dezhi da lenn. Etre daou ar c'hreg paour a denne he huanad diveza, hag a iea dirak Doue, ep beza great netra evit silvidigez he ene ! Ha kementse abalamour he fried he c'harie, emezhan, hag a felle dezhan miret na vije great nec'hamant ebet dezhi. Hogen eur garantez evelse ha ne deo-hi ket eur grisderi? Setu pegen dall e teu da veza ar re o deus nebeut a feiz. Clask a reont asten buez eun den evit ar bed-ma, hag e lazont an ene evit an eternite. — Guella mad a zo, hor bretoned, an dud divar ar meaz, o deuz evit ho zud guelloc'h carantez evit an dra-ze. G. M.

Kazetennou bihan an Eskoptiou.

Kalz a gazetennou a skrifer hag a gas brema dre ar bed ar sklerijen pe an devalijenn, ar wiryonez pe ar gaou, ar c'helaouyou mad, mes muioc'h c'hoaz ar re fall. Pariz he-unan a voull hag a gas bemdez pe beb sizhun dre ar Frans war-dro 700 kazetenn. Ar c'hæryou marc'had euz an departamanchou ho deuz ivez ho c'hazetennou. An niver euz ar re-ma a zav, en heur a vrema, en tu-all de 1200. N'ez euz eviziken e Frans kærig varc'had ebed ha n'he deuz he c'hazetennig. Ar c'hæryou eun tam braz ho deuz diou, teir. Ar re vraz vraz a gont anezho a zegou. E Montroulez e vouller diou gazetenn ; e Brest, me gav d'in, teir pe bedir. Kastellin, mar plij, he deuz he hini.

Hoghen, ar pez a zo glac'haruz da lavaret ! war an niver spontuz-se a gazetennou n'ez euz nemeur hag a zo mad ; n'ez euz ket 200 anezho hag a respetaffe avoalc'h an Aotrou Doue, ar relijion zantel roet d'eom gant-ha, an Iliz binnighet fontet gan or Zalver Jezuz-Krist war an douar. War ar 700 kazeten a vouller e Pariz hag a strever, a skigner bemdez pe beb zizhun dre ar Frans, n'ez euz ket 50, pas zoken martreze 20 hag a vez divlam avoalc'h e kenver ar Feiz. Ar re-all oll a stourm out-hi, a ra brezel d'ezhi kalz pe neubeud.

Kazetennou an departamanchou a zo eun tam muioc'h kristen. Evel-kent, trec'h eo c'hoaz an niver euz ar re fall en ho zouez d'an niver euz ar re vad.

Lezom ar c'hazetennou difeiz — an ifern hen deuz ho dizlonket war an douar ; ra zeuyo an ifern d'ho azlonka, distroom on daoulagad diwar-n-ezho, mes tolom eur zellig war ar c'hazetennou mad, war ar re a zo a du gan Doue, gan an Iliz Santel, gan ar Relijion gatolik, ha lavarom eur gomzig diwar ho fenn.

Da ghenta, ne gomzin ket ama euz ar c'hazetennou braz a Bariz, pere a zo a du gan ar wirionez hag ar mad hag ho difenn a-zevri. Ne gomzin ket kenneubeud euz an oll gazetennou mad a vouller en departamanchou. Ne fall d'in komz nemed euz ar re anezho hag a anver kazetennou an Eskoptiou, pe mar kerit, ar *c'hazetennou eskoptieg* (feuilles diocésaines.) Ar c'hazetennou mad-ma a zo anvet evelse, abalamour ma ez-int savet ha greet dreist-pep-tra evid ar gristenyen euz an Eskopti, evid kas d'ezho an neventiou euz an Eskopti, evid parlant d'ezho dreist-oll euz ar Relijion, euz an Iliz, euz a Rom, euz ar missionou, euz a ghemment a ra vad ha plijadur da eur c'hristen klevout ha gouzout. Ganet ez-int ar c'hazetennou bihan ma komzom euz anez'ho, ganet ez-int, a c'heller lavaret, didan diouaskel an Eskop, dre he guzul ha gan he assant, hag e chomont didan he ziouaskel : he lagad ha lagad ar pennou all euz an Eskopti a bar war-n-ezho evid gwelet penaôz e zeont, evid ho c'helenn, pa vankont, hag evid ho c'hourachi, pa yeont mad. Skrifet ez-int gan tud a feiz hag ivez dornet mad evid ar vicher, gan tud choazet gan an Eskop he-eunan ha karghet gan-t-ha euz a ze ; hag hint, euz ho c'hostez ne glaskont nemed ar mad er garg a

reont. Evelse ar c'hazetennou eskoptieg ho deuz da ziskouez d'ho lenneryen an oll goarànchou dleet ez-int kazetennou mad, kazetennou e gwiryonez kristen, katolik. E c'hallont, evid gwir, fazia, mes ho fazi ne bado ket pell. Sûr ez-er ivez e klaskint beppred ar mad, memez pa hen hem dromplint. D'ar re a c'houllenn ma vezint attao difaôt tre ha ma vezint dalc'h-mad leun a draou koant, kaer, burzuduz, e c'haller roi ar respont-ma : « Bezit oc'h-eunan da ghenta, en ho micher, en ho « karg, ar pez a c'houllennit gwelet er re-all. Ia, daoust « piou ez-oc'h, daoust pedare boned e toughit war ho « penn, daoust pegher braz spered ha pegher braz gal- « loud hen deuz Doue roet d'eoc'h, bezit difaôt oc'h- « eunan, grit mad dispar beppred oc'h-eunan an oll « deveryou euz ho karg, euz ho stad, ha neuze c'hwi a « ello kaôzeal, neuze c'hwi a ello prezeg d'ar re-all ar « beurvadelez ! «

E c'haller lavaret d'ezho ivez, mar e maint eb fazi (ar pez a zo chansuz braz da gavout e touez bugale Adam — a-c'hend-all an dud difazi, difaôt, ne-d-int ket fæüz, goapaüz) : « It d'an Nev da glask an traou difazi ha mad « dispar attao : war an douar n'ho c'havot ket. »

Ha kalz a gazetennou evelse a zo brema e Frans? Me a grette avoalc'h penaôz an oll Eskoptiou, pe da vihana koulzlavaret an oll Eskoptiou euz a Frans ho deuz, en heur a vrema, pep-hini he gazetennig eizdezyeg. Mar ez euz c'hoaz en ho zouez eunan benâg ha n'hen deuz ket he hini, ne zaleo ket da gaout. Beza em beuz bet ma-eunan diràg ma daoulagad ha lennet em beuz eun neubeudig euz anezho. Evelse lennet em beuz kazetennig Eskopti Marseill, hini Lion, hini Nim, hini Poetier, hini Sant-Briek. Lenn a ran beb sizhun hini Kemper, d. l. e. *Feiz ha Breiz*.

Kazetennou an Eskoptiou all a zo anvet, an darnvuia anezho, *sizhunvez*, *sizhunvez katolik Lion*, *sizhunvez Relijiuz Saut-Briek*, etc. Anvet ez-int evelse *sizhunvez*, o veza ma yeont beb sizhun d'ho lenneryen evel *Feiz ha Breiz*. Or c'hazetennig brezoneg-ni he deuz eun ano dishènvel, mes ne gav ket d'in ec'h ouffer kavout d'ezhi eun ano gwelloc'h.

Mar teuom brema da lakaat e kemm pe da gompari *Feiz ha Breiz* gan ann oll *zizhunvezou-ze*, e kavom kement ma :

Da ghenta, beza ez-int euz ar memez priz gan *Feiz ha Breiz*. *Feiz ha Breiz* a zo he friz daou skoued ar bloaz. Ar re-all ivez. Hiniennou koulskoude ne goustont nemed ughent real.

Ar memez traou ivez tost-da-vad, dreist-oll war boenchou a zo, a ghever ennho. Evelse oll e roont d'ho lenneryen ar c'heleyer, e verkont d'ezho an neventiou euz an Eskopti, dreist-oll ar re a zell ouz ar Relijion, ouz an Iliz, o roi d'ezho anaoudeghez euz an urzou roet d'ar gloer ¡yaouank, euz a blasedighez hag a ziblasedighez ar veleyen, euz ar marvou digouezet en ho zouez, euz ar misionou roet en Eskopti, euz an ilizou nevez savet ha binnighet enn-ha, etc. ; oll e ¡komzont d'ezho euz a Rom, euz ar Pab, euz ar Zened braz a zò digoret e Rom d'an 8 a viz kerzu diveza, euz ar misionou diavez bro, euz a ghemment a c'hoarvez, a zigouez a vràz en Iliz katolik, dre ar bed kristen.

Ma lakeom anezho brema e kemm e feat a vrasentez, *sizhunvez* Lion eo ar vrasa em beuz gwelet. Neubeudig tre koulskoude ez eo-hi brasoc'h eghed *Feiz ha Breiz*. En he goude or c'hazetennig-ni eo ar vrasa.

Mar gheller sellet ivez ouz an danvez euz ar paper, e lavarin d'eoc'h penaôz e *Feiz ha Breiz* ez euz paper euz ar c'hrea hag euz ar gwella. E *sizhunvez* Sant-Briek ez euz ivez paper mad ha brao. An oll *zizhunvezou* all em beuz gwelet a zo enn-ho paper euz an distera, euz ar paoura. Evelse, e c'hallom lavaret penaôz mouller *Feiz ha Breiz* ne laer ket ac'hannom. A-c'hend-all, beza hen deuz ar brud da veza den honest... War em beuz klevet, ne c'haller ket lavaret se euz an oll voulleryen leoryou, kazetennou ha traou all. AN ERMIT.

(*Eur pennad all divezatoc'h.*)

AR ZUL HAG AR FOUEN.

Lavaret a zo bet e renker labourat da zul epad an eost ha muioc'h c'hoas pa zastumer ar fouen, abalamour ar fouen a rank beza sec'het mad araog beza berniet. An Ilis dre garantez evit he bugale ho losk pa ve ezom da zastum ar fouen troc'het a ve sec'h avoalc'h da veza berniet. Goulen a ra gouscoude digant al labourerien douar a rank labourat d'ar zul, ma gemerant an amzer da gaout an oferen, kementse ne ket cals, er mare-se eus ar bloas, an deiz a zo hiravoalc'h a jom c'hoas da veza skuis o labourat, ma veezom, ha ne ket re roi eun tamic d'an Aotrou Doue d'ar zul evit tremen an deis-se en eur gis santel, evit goulen outhan egis pardon da vont enep he lezen. Setu petrabermet an Ilis pa ve ezom.

Mes lavaret din e guirionez hag en hon eus ezom da labourat da zul. Neus bro ebet elec'h eve muioc'h a ezom da vernia fouen sec'h ho d'ho c'holoï mad evit ho dioual ouz ar glao eget Bro-Saos, ma ! eno al lezen a zifen al labour zul, amand ha prizon a zo evit an hini a zo paket o labourat da zul.

Gouzout a rer abaoue eun anter cant vloas o deus chenchet gis da labourat ho douarou. Evit gouzout talvoudegez an douar, ne glascont ket gouzout pegement ec'h ellint guerza ho ed mes pegement ec'h hellint caout divar ho chatal. Ne lavaran ket e ve guelloc'h na falloc'h kementse, mes egis-se e reont. Divar ar chatal ne c'heller caout netra nemet dre ar bouet ec'h heller caout dezho ha dreist pep tra dre ar fouen, abalamour da-se ne lakeont ket kement a ed. Red eo dezho caout cals fouen ha ne ket avoalc'h caout cals fouen, red eo ho dastum hag ho bernia en eun doare ma c'hellint en em viret. An oll a oar ne zeus e neblec'h en Europ muioc'h a c'hlao eget e Bro-Soas ha ne ket dies roï da gredi e ve dies eno caout amzer vad da zastum ha da vernia bep seurt fouen, ha gouscoude ar bouet chatal a zo atao mad eno. Amzer dereat a zo bet eta hag evit dastum hag evit

bernia. Peguir a ra kement a c'hlao eno, red oa lavaret e fall d'an Aotrou Doue ho recompansi abalamour me miront mad he drede gourc'hemen, daoust ma zint heretiket.

Kementse ne ket souezus d'an hini en deus lennet er Scritur Sacr ar pez a lavar ar prophetet caset gant Doue da gelen ar bobl Israel ; pegen alies e c'houlennont digant ar bobl-se hag int o deus bet diezamant gant ar gernes goude beza miret ne ket epken egis e lavarer deomp-ni, ar seisvet deis mes ouspen-se ar seisvet bloas hag an antercantvet bloas. E Bro-Saos e virer mad tre ar zul, c'houi a lavaro din penaos e reont egis guech all ar pharizianet, ne viront euz al lezen-se nemet al loden a zell eus ar c'horf ne ket souezus neuze e rofe Doue evit recompans madou hag a zell ous ar c'horf, glao avoalc'h e ro dezho evit caout fouen mad hag amzer vad evit kempen ar pez a zav en ho douarou, evit ne gollint netra eus ar pez a deu dezha berso an Oll-Galloudec.

E Bro-C'hal e zo bet guelet ar zul miret mad e carteriou, hag eno an amzer a vie mad d'an eost, elec'h all en em gleme cals an dud ; caer o devoa labourat da zul ho eost a vreine araog beza trouc'het. Netra a roio deomp da gredi pegement a fall an Aotrou Doue e ve miret ar zul ha pegen anat eo he volonte da scoï er bedma memes var ar re a dorr ar gourc'hemen-se eget ar pez a so tremenet epad tregont vloas e Ars (e Ars egis ma ouzoc'h e seus maro neus ket c'hoas goal bel eur person a zonjer e vezo lakeet gant an Ilis etouez ar zent).

Pa oa nevez erruet ho ferson santel en ho zoues, paresionis Ars pa velent doare fall gant an amzer a deue alies da c'houlen diganthan labourat da zul evit dastum ho eost. Atao e lavaras nan. « Amzer o pezo, emezhan da ober mad ho cost ep labourat da zul. Meur a hini a labouras eur memes tra. Goanet a ioa atao an hini a iee enep al lezen-se. Ar re a lakee ho fizians e comzou ho ferson a ioa ive recompanset.

C'houi a lavaro marteze: Kementse a zo eur miracl. Egis ar miracl-se a c'hoarvez abaoue meur a gant vloas etoues ar Zaozon, brotestantet, perag ne ve ket e pep lec'h e Bro-C'hal egis er c'harteriou am eus lavaret. Me a zo sur e teufe ive recompans eno egis e lec'h all. Y. M. G.

(gazeten gallec *Le Clocher*.)

AR BLEUN SPERN GUEN.

E kichen ar ger X... pa ziskenner eur grec'hen ez eus eur c'hoat bihan, er c'hoat-se a zo dero ha fao, hag etoues ar guez-se a zo labouset ervez an amzer.

Al labouset-se ne dint ket bras, n'o deus ket cals a dra, mas cana a reont ken mad ne gaver ket dies guelet ho zammic bouet o vont gantho.

E pen ar c'hoat e zo eun alle tillinec, hag e pen an alle e zo eun ti coz leun a vugale. An ti-se en deus guelet cals rum tud o tremen hà ne ket gret evel an tier a rer brema. Ne ziskues ket beza skuis o veza en he zav ; guir eo ez eo harpet eus eun tour hag a zo ken coz hag hen.

Dirag an tour e zo eur vezen kistin, kleuzet gant an amzer ; kement-se ne vir ket outhi da c'hlaza bep nevez amzer ha da veza henvel eus eur boket bras, pa zeu an eol e mis ebrel da zigeri he vleun guenn a ru.

En tu all d'ar porz e veler a dreus parkeier ed eun hent bras hag a zo brao, hag e kenver an hent bras a zo eun hent houarn a zo du hag a zo ouspen-se trous ganthan. Pelloc'h e zo fouenneier glas e bep tu da eur ster.

Me a losk bep bloas eur ger vras evit tremen an aon hag avechou memes an nevez amzer etouez an traou glas hag ancounac'hat eno trous ar c'hirri var ar pave, hag ar boultren e kaver pa ier da bourmen er c'heriou.

Er vro-se emeus pedir cousines vian, ar gosa e deus seis bloas, ha pa erruan eno e zo re neubeut ac'hanon.

Er vech-ma e oan deut kentoc'h, d'ar c'houec'h a vis mae e oann digouezet en ho zoues.

Pa errujen da zec heur eus an nos, an oll a oa cousket, mes ma gouskeno hag an dud hag all loenet gant an heol, e savont ive asembles gantha.

Pa velis ar c'henta sclerijen o tont e va c'hambr dre ar prenest closet mad gouscoude, e clevis trous ous dor va c'hambr. Ma nizes Jannet a ioa.

— Deut, emoun-me dezhi.

— Ha ! Savomp huhan, emezhi, da zastum er bokedou ganen.

— Bokedou, emoun-me, hag evit piou ?

— Penaos ! emezhi, ancounac'het oc'h eus e ma brema mis Mari hag e iamp bemde da clask bokedou evithi.

— Ma ! sevel a ran deustu, it da glask eur baner hag cizaillou.

Mont a reas kuit d'ar c'haloup ha ne oa ket pell o tont en dro. Caer am boa bet hasta ne oann ket prest c'hoas. Mes va mal a ioa digor, hag epad ma ioa o velet petra oa ebars ec'h hellis beza prest. Eun anter heur goude ni a ioa er jardin o trouc'ha ros, lili, lireu.

— Setu avoalc'h emoun-me,

— Neus ket a spern guenn.

— Eur vech all, e vezo.

— Oh, emezhi, ma neus ket a spern guenn, ar Verc'hes ne vezo ket contant.

— Perak ?

— Sell, ho mam ne deus lavaret deoc'h e gar ar Verc'hes ar spern guenn muioc'h eget ar bleun all, peguir ar spern guenn a zo bleun an Elez ?

— Marteze avoalc'h e zo bet lavaret din kement-se, mes me meus ancounac'het, me zo vont da drouc'ha deustu spern guenn, goudeze ni a ialo d'an ti ha pa vezin e renka ar bokedou c'houi a gonto din ar pez o c'heus clevet divar ar spern guenn.

— Ia, emezhi, ep c'hoarzin, me ne meus ket ancounac'het me a lavaro d'am c'hoarezet ha d'an breur bihan dont evit ma glevint ive.

Ne oa ket pell goude, ni a ioa didan ar vezen kistin en dro d'ar baner ; diou c'hoar Jannet a ginnije din ar bleun, ha Jannet ha gomansas evellen :

« Gouzout a rit, emezhi, eo ar Verc'hes mam d'ar Mabic Jesus. »

Roï a ris dezhi da anaout e ouien kementse.

« Pa deuas ar Mabic Jesus er bed, en eur c'hraouic dister elec'h ne oa nemet enn ejen hag eun azen, an Ælez a ziskennas eus an Env evit digervel ar bastored hag ho digas da adori Jesus. Eur stereden aour a gasas tri roue a ranke tremen dre vro ar juzevien hag ar re-ma o devoa eur roue fallacr hag a falvezas dezhan lacaat ar Mabic Jesus da vervel.

An Ælez a oar alies petra a zonjomp, neuze e teujont a-ben da anaout fallagries Herodes, hag unan a ioa en he gichen pa roas d'he zoudardet an urs da lacaat d'ar maro an oll vugale vihan, a zispacas buhan e ziou askel hag a ieas bete craou Bethleem. Nos a oa pa erruas hag ar famil Santel a ioa cousket.

Stouet a reas bete Sant Joseph ha lavaret a reas dezhan :

Ar roue Herodes a fall dezhan laza ar Mabic Jesus, sav eta, kemer ar vam hag ar c'hrouadur hag it ho tri d'an Egipt.

Sant Joseph a zentas, diuna a reas deustu ar Verc'hes, lavaret a reas dezhi ar pez en devoa clevet gant an Æl, distaga a reas ive an azen a ioa er c'hraou lacaat a reas varnezhan eur vantel, ha lacaat a reas eur gorden eus he c'houzoug.

Ar Verc'hes Vari a vouele o sellet ous he Mabic Jesus cousket a oa clasket evit beza lakeet d'ar maro, gortos a reas evit hen diuna ken a vije prest pep tra evit an hent.

Ar mabic Jesus n'en devoa ket ezom da veza diunet digori a reas he zaou lagad ha mousc'hoarsin a reas d'he vam en eur asten he zivrec'h beteg enhi.

Neuze ar Verc'hes a heanas da vouela, pignat a reas var an azen, lacaat a reas ar c'hrouadur var he daoulin, hag hen gôloï a reas ar mui ma c'hellas gant he mantel.

An azen deustu, egis man die gouezet da belec'h e iee a gemeras anezhan he unan hent an Egypt. Sant Joseph a iee varlec'h eur vas ganthan. Kerzet a rejont kement epad an nos ken na velent mui meneziou Bethleem pa zeuas an deis hag elec'h douar labouret ne oa dindan ho daoulagad nemet douar treud.

An azen a gerze atao, ha goude ar parkeier treud e cavjont eun dèzers bras elec'h na oa nemet pri melen, ne oa ket eur vezen, eur voden spern, ne oa netra c'hlas ne velent ket eur berat dour.

Goude an deis e teuas an nos, an azen a valee atao. Sant Joseph a ioa skuis. mes sonjal a ree er zoudardet a ioa o tont marteze var he lerc'h, hag evit saveteï ar mabic Jesus, e oa guelloc'h ganthan mervel eget chom a za.

Abaoue ma oant deut kuit a Vethleem, ar c'hrouadur a gouske var daoulin he vam ; houma ive a oa skuis, mes ne grede ket finval gant aoun da ziuna ar mabic Jesus.

Unan eus c'hoarezet Jannet a lavares :

— An azen a valee kemen, a dlie beza maro.

— Peoc'h ! eme ar vugale all.

Jannet a gontinuas : Pa zavas an heol d'an eil devez...

Mes c'hoar Jannet an hini o devoa c'houlennet kelou eus an azen a lavaras adarre :

— Mes an azen, penaos a valee ?

Jannet a respontas : Ma enebit ouzin-me coms oc'h coms me ranko ober peoc'h.

Gouscoude evit na vije ketken nec'het e lavaras: An azen ne oa ket skuis tam bet rag Doue ne falle ket dezhan.

An oll a ioa contant gant ar rezon-se, ha Jannet ha gontinuas :

Eus ar mintin eta, ar veachourien en em gavas en deser elec'h ma oa treaz munut, mes na ioa na dour, na netra c'hlas. Pa zavas an heol e oa ken tom ma lakee an treaz de zevi.

Ar Verc'hez ha Sant Joseph o devoa naon ha tom, mes ho c'harantez evit ar c'hrouadur a ree dezho caout fizians e Doue hag a vire outho da vurmuri. En eun taol, an azen ne falvezas ket dezhan mont ken ; be oant just e creis an desers hag er mare an toma eus an deis.

Sant Joseph a zellas eus ar Verc'hez gant anken, hag ar Verc'hes a zellas eus he map gant carantez.

Ar c'hrouadur a gouske atao.

— Ma map, eme ar vam vad, petra rimp-ni ?

Ar mabic Jesus a zigoras he zaoulagad en eur vous-c'hoarsin hag a astennas an dorn. Neuze tost dezho ar veachourien a velas eur vodennic treut ha dizec'het n'o devoa ket guelet c'hoas. Sant Joseph a zicouras ar Verc'hes da zizken, ar c'hrouadur a a ioa gorvezet dindan ar vodennic-se, ar Verc'hes Vari a astennas he mantel varnezhan ha goudeze daoulinet ec'h adorjont ar mabic Jesus. Mes eur vech savet ne ket mui eur c'hos bodennic treud a ioa en ho c'hichen mes eur spern guen bras leun a vleun c'houes mad gantho ha dindan ar spern guen a ioa yeot stanc ha be a ioa ive eun eienen scler, ha pa oant o trugarecaat an Aotrou Doue, an env a zigoras, eur c'han dudius a ioa clevet, ha dont a reas æles gant saeou guen flan ha diou askel aour o tougen froues mad da dorri hag an naon hag ar zec'het.

Egis Sant Joseph hag ar Verc'hes a ioa souezet eus ar burzud-se ; teod Mab Doue a ioa distagellet evit ar vech kenta hag a lavaras e langach ar Barados :

— Ma mam, dindan ho couel ven, ar spern disec'het e deus kemeret bleun, egis-se ive an eneou o devezo poan hag a glasko ancounac'hat ho foaniou en eur lacaat anezho en ho calon a zougo bleun evit ar Barados. Ma zad a zo en Env a bromet kementse, hag evit miret ar sonj euz ar bromesa-se, me a fall din e ve caset gant an Elet dre ar bed oll had eus ar spern-ma ; me a fall din ive e teufe da gaout bleun er mis a vezo consacret en oc'h henor, ar bleun-se a vezo lakeet var an Aoteriou elec'h ma vezo guelet oc'h imaj ; demp brema elec'h m'hon cas an Aotrou Doue evit ma vezo great he volonte.

Neuze ar Verc'hes a gemeras adarre he mantel evit hen lacat en dro d'ar mabic Jesus ha pa gontinue ar veajourien ho hent etrezeg an Ejipt, an ælez a gemeras bodou eus ar vezen benniget hag ho c'hasas gantho en eur gana.

Guelet a res eta. eme ma c'houzines en eur achui, e ranker atao lacaat eus ar bleun spern-guen e boket ar Verc'hes, mes setu ar c'hloch a zo o seni ; casomp hor boket d'an aoter.

Mont a rejomp buhan d'an ilis parres, hag abred avoalc'h e oamp evit ficha gant hor boket imaj ar Verc'hes. Ar Verc'hes e devoa he divrec'h astennet etrezeg ennomp ha lavaret e pije vousc'hoarze d'ar c'hrouadur e devoa comzet en he henor. Y.-M. G.

(Gazeten gallec l'*Ouvrier*.)

AR PAOUR DALL.

Caout a rer ato peorien hag a ra micher da glask ho bara, hag o deuz eur finisse bennak da lacat an dud vad da rei dezho an Aluzen. Unan a ra an dall ; eun all en deuz eun ezel mac'haniet, eun trede zo goloet a c'houliou ; pephini en deuz he glenvet pe he groaz ervez he zoare. Ar c'hazetennou a gomze er sizun dremenet euz a unan hag en em denne brao avoalc'h gant ar vicher-ze.

Ar paour-ma a rea an dall, hag en em zalc'he bep mintin e corn eur ru o c'houlen an aluzen. Eun den e carg, mad d'ar paour, a dremene bemdez dre eno o vont d'ar palez eleac'h ma en devoa he garg da ober, hag en doa kemeret ar voazamant da rei bemdez daou vennek d'ar paourkez dall. Eun dervez dre zizonch, eleac'h eur pez daou venneg, e taolaz e tog ar paour dall eul loiz aour a zaou-ugent lur. Abenn eur pennad goude ec'h anavezaz he fazi, hag hen d'ar red da gaout ar paour dall. Hema ne voa mui eno. En he leac'h e voa eur paourkez mac'haniet o sini gant eur viel torret enous pet leac'h. Goulen a ra digant an den mac'haniet :

— Peleac'h eo eat ar paour dall a voa ama bremaik ?

— Piou ? Benjamin ?

— Ne ouzon ket pe hano en deus ; mes brema ez euz eun heur e voa eur paour dall el leac'h m'emaoc'h.

— Ah ! Benjamin eo. Eat eo d'he di da leina.

— Gouzout a rit-hu peleac'h ema o chom ?

— Ia, tostig aze, ru X... nº 10.

An Aotrou mad a red d'ar ru X... a sco var dor an nº 10, hag e teu ar porcher da zigeri.

— Petra a glaskit, eme ar porcher ?

— Eur paour hanvet Benjamin, hag a zo o chom en ti-ma, a leverer.

— Ia, en eil astach ; eur c'hloc'h zo ; n'oc'h eus nemet sini.

An Aotrou a bign hag a zon. Eur mevel guisket a zoare a deu da zigeri dezhan.

— N'eus ket eun den ama hanvet Benjamin ?

— Eo, ama ema.

An Aotrou a ia tre, hag a vel eun daol servichet mad, touzier venn, arc'hantiri, arrebeuri brao. Asa, emezhan, outhan he unan, n'oun ket digouezet mad ; ne ket hema sur eo ti ar paour dall. Mont a rea da zistrei var he gis, pa vel he baour dall a vele brema sclear avoalc'h. An dall a lavaras :

— Eun dra bennag o poa da lavaret din ?

— Va Doue, ne ouzon petra da lavaret..... Me gave din, er mintin-ma, e corn ar ru, em oa roet an aluzen deoc'h, ha dre zizonch em eus roet eur pez aour a zaou-ugent lur eleac'h eur pez a zaou venneg am oa sonch da rei.

— Ec'h elfe beza, eme ar paour dall ; n'em eus ket guelet c'hoas petra am eus bet er mintin-ma ; mar deus fazi, e vezo guelet. Neuze e lavar d'he vevel mont da c'houlen digant he zen a afer ha n'oa ket eur pez aour a zaou-ugent lur etouez an arc'hant en doa destumet dioc'h ar mintin.

Ar pez aour a voue cavet ha roet d'he berc'hen. Hema a droe da vont kuit. An dall a lavaras dezhan :

— Eun dra a ancounac'hait !

— Petra-ta ?

— An daou venneg a dliac'h da rei din.

Ha setu aze, ep mar, eur paour dall hag a vouie mad he vicher. G. M.

Tennet euz ar gazeten : *Revue de la Presse*.

LEVRIOU O COZEAL ETREZHO.

Eun Aotrou, den gueziek, pe da viana a grede ez oa, en doa eun niver braz a levriou. Renket oant gantha brao ha kempen var ar staliou tro var dro d'he gampr ; hogen ne zigore nemeur hini anezho. Eun dervez ma ne voa ket an Aotrou er gær, e voue clevet eun trous braz er gambr. Pa'z ejot da velet, e voa al levriou ho unan a voa deut lod anezho euz ho reng hag en em lakea da safarat etrezho.

Eul levr bras, kement hag al levriou a veler en ilizou oc'h al letrin, eur golo varnezhan ken teo hag eur planken, a lavaras gant he vouez c'hroz :

« Clevit, va mignonet, petra dal deompni beza ama ? Hor mestr ne douch morse penn ar bez ouzomp. Avechou eur mevel a vez great dezhan tenna ar boultren divarnhomp ; anez oamp douaret pell zo. Pa deu hor mestr ama eo evit hon diskuez d'he vignonet ; ne ket evit hon lenn eo avad. »

Eur picol levr all a lavaras neuze : « Guir a livirit ; eur vez eo deomp beza ama. Setu dek vloas zo n'eus ket chenchet a blas din. Guir eo n'oun ket scanv na coant evel al levriou nevez a rer hirio ; hogen ne dalan ket nebeutoc'h evit an dra-ze, ha gouscoude e rer fae varnhon heg e lezer ar razet da grignat va golo. »

Eur c'hrenn levr a gemeras neuze ar goms : Me a vez tennet avechou ha laket var an daol ; hag e vezan digoret ha lezet digor eno epad meur a zervez dioc'htu. Ne zell ket ouzin avad. Ar re a deu d'he velet, oc'h va guelet digor, a zonch dezho e studi enhon, rak me a gomz euz ar filozofi. Hogen araok ma vez troet eur folien enhon, e vez savet poultren varnezhi.

Evidomne, eme eul levr all, ne vezan ket digoret ken nebeut, ha ne c'hortozan ket beza ; rak me a zo latin, ha va mestr ne oufe ket petra a zo enhon. Guech all oun bet da eun den paour ha gueziek ; neuze e veze troet va folliennou nos deiz. Neuze n'em boa nemet eun tam parch evit golo ; hirio ez eur laket din eur golo croc'hen leue alaouret, ha setu me goloet a boultren hag ar prenved oc'h va dibri :

— Ha me ta, a lavaras neuze eul levr nevez, n'oa ket ouspen dek vloaz abaoue ma voa deut a di ar mouller ; me zo ama dek vloas zo, ha ne ket c'hoas troc'het va folliennou ; n'eus ket tizet c'hoas lacat eur golo din. C'hui da viana zo coz, goloiou mad varnoc'h, hag a zo bet lennet gant unan bennak.

Ama e savaz eur safar gant eun niver braz a levriou a voa eno hag a c'hoarveze gantho evel an diveza-ma ; n'o doa nemet eur golo paper ha n'oa ket troc'het ho folliennou. Oll e lavarent : Hor mestr ne lenn levr ebet.

— Eo, eo, eme eun tam levr, eur golo melen varnezhan, me a blich d'ar mestr, ha bemnoz e kemer he ebat oc'h va lenn.

— Piou out-te, eme unan euz al levriou coz?

— Eun histor gadal, moulet n'eus ket pell, ha va mestr a c'hoars leiz he galon oc'h va lenn.

— Me ive, eme eul levrik bihan, ar blij d'ar mestr. Me zo eur rencad marvaillou enhon ; va lenn a ra dioc'h ar mintin, hag ac'hanon e tenn ar pez a ziskuez a speret var an deis.

— Setu eno-ta, eme al levr bras, da betra e talomp dezhan.... ni gave deomp oamp tenzoriou....

Var gementse e tigouezaz ar mestr : Pep levr a ieas buan d'al leac'h ma edo kent, ha ne voue grig ebet ken.

G. M.

(Tennet euz ar gazeten *Revue amusante*).

Hor pidi a rer da lacat er gazeten vrzeoneg ar pez zo ama varlerc'h.

Scol labour-douar Napoleonvil pe Pontivy. — Oc'h scolach bras Pontivy ez eus staget eur scol evit al labour douar, eur verouri eleac'h ma rer al labourou desket dre al levriou. Trivac'h miz zo ez a en dro. Ar scolaerien a studi al labourou-ze er scolach braz. hag er verouri ho laker da ober ho unan al labourou desket dezho. Eun den goueziek var an traou-ze a ro dezo kenteliou er scolach ; deski a ra dezho anaout natur pep tam douar, pe seurt labour a c'houlen, pe seurt danvez da lacat d'he deilat, pe seurt guez ha louzeier a dle dont en eun tam douar, pe seurt benviachou so mad evit he labourat. Er verouri pe ferm scol e tesk dezho anaout hag ober he unan ar pez en deus desket dezho dre he genteliou. Deski a reont eno mania ar benviachou nevez, penaus sevel chatal, penaus derc'hel eun tiegez, evit ma vezo enho ear iac'h d'an dud ha d'al loenet, penaus lacat guez ha legumach da zevel. Pep scolaer en deus eun tamik douar eleac'h ma ra a vihan ar pez a dle ober divezatoc'h a vraz en he diegez he unan. Pemp scolaer ha triugent a heuil a vrema ar scol labour douar-ze. Ar pez a glasker eo lacat an dud iaouank-ze da veza divezatoc'h labourerien vad hag a oufe e guirionez lacat ho douar da dalvout.

Eur burzud. — Brema ez euz eur pennad amzer, en Amerik, eun trein euz an hent houarn, o veachi, a zigouezas gantha eun dra hag a alfet da henvel burzudus. O veza en hent hag o vont a diz, an hini a rene ar c'har tan, a gavas dezhan e c'hije ar woagoniou hag e voa distreset eun dra bennag. Lavaret a reas ar pez a zonje d'an hini a voa carget da ober tan. Hema, hanvet Carman, a astennaz e benn divar al leac'h ma voa evit teleur eur zell var ar woagoniou a deue varlec'h. Dres edo neuze an trein o vont en eur vols dindan an douar, (Tunnel) ha el leac'h ma edont ez oa eur ster dindanho. Carman a stocaz he benn oc'h ar voger hag a voue strinket ac'hano er ster, euz a nebeuta cant troatad hueldet. Ar ster a ioa scornet calet, hag an den paour a dlie terri he c'houzoug ha bruzuna he izili o coeza euz a geu huel var ar scorn calet-ze. Mad, ne voue ket. Ar scorn a dorras dindanha hag ez eaz en dour. Eun all a vije bet beuzet eno. Hogen Carman ne voue ket. Pa voue gallet delc'her an trein a za, e teujor da glask ar paour kez Carman a zonjet ervad caout maro. Hogen Carman a ioa savet euz an dour dre an toul en doa great o coeza, ha pa zigoueschot gantha, edo var ar scorn, ken dibreder ha ken dinec'h ha tra o sec'ha he zillad. G. M.

PRIZ AN ED.

Kemper. — *5 C'huevrer.*		Pont-'Nabat — *3 C'huevrer*	
Priz ar daou c'hant lur.		*Priz an daou c'hant lur.*	
Guinis....	22 lur, 78 c.	Guinis....	24 lur, 40 c.
Segal.....	18 lur, 14 c.	Segal.....	18 lur, 35 c.
Eiz.....	17 lur, 22 c.	Eiz.....	16 lur, 25 c.
Ed-du....	21 lur, 96 c.	Ed-du....	23 lur, 75 c.
Kerc'h....	16 lur, 58 c.	Kerc'h....	17 lur, 75 c.
Avalou-douar	6 lur, 50 c.	Avalou-douar	6 lur, «« c.

HISTOR BREIZ

Cant A. de M.

A so moullet evit an trede guech.

An dud divar ar meaz a gav el levr-ze kenteliou caer divar benn ar pez zo tremenet en ho bro.

Al Levr-ze a gaver er braz euz an tiez a verzer Levriou enho.

LEVR BUGALE MARI

Gant an Aotrou Chatton, p. Guengamp.

Moullet evit an eil guech, ha cals caeroc'h ha difazioc'h evit ar vech kenta.

Ar Gerant : Ar. DE KERANGAL.

Kemper, moullet gand Ar. de Kerangal, Mouller an Escopti.

FEIZ HA BREIZ,

KELOU A BEP BRO, HA KENTELIOU VAR BEP TRA,

Digaset bep sul da gement Christen a gomz ar brezounek.

CONDITIONOU EVIT CAOUT AR GAZETEN :

Evit ar Finister, Costez-an-Nord *hag ar* Morbihan, : *evit eur bloas*, daou scouet ; *evit c'huec'h miz*, pevarzec real.

An Abonamant a dle beza paet araog caout ar gazeten.

An hini ne zigas ket en dro ar c'henta cazeten a reseo goude ma zeo echu he abonamant, a zo consideret evel abonet a nevez.

A abonamant a gemerer e ti an Aotrou de Kerangal, *mouller an Escopti, ru ar Gigerez, n° 18, e Kemper*

D'an Aotrou de Kerangal *epken e tleer adressi ar peamanchou ha kement a zell oc'h servich ar Gazeten.*

Ar scrijou da lacat er Gazeten a dleer da adressi d'an Aotrou MORVAN, epken.

KEMPER, 19 C'huevrer 1870.

Deut eo adarre an amzer ma lez an iliz a gostez he c'han a joa evit hemeret he c'han a dristidigez hag he dillad canv. Kementse a ra bep bloaz evit lacat he bugale d'en em bourchas d'ar iun santel euz ar c'horaiz, evit celebri epad an amzer-ze ar misteriou truezuz a bassion ha maro Jesus-Christ.

Hen ober a ra ive evit ma teui he guir vugale, epad ar pemzek dez-ma, da bidi ha da ober pinijen eleac'h eun niver a dud-zo hag en em ro da bep seurt follenteziou, evel pa o defe collet ho skiant. Ar re-ma ne dint ket an dud difeiz a gomzomp anezho avechou ; ne dint ket enebourien d'an iliz ; ne reont ket ar brezel d'ar Pap ha d'ar relijion dre ho scridou pe e c'hiz all, dre gassoni. Ar re-ma zo denved dianket en em denn epad eun nebeut derveziou euz a vanden an denved fidel evit mont d'en em ren ho unan pell dioc'h mouez ar pastor mad. Bez'ez int tud hag a gar ar bed hag he c'hiziou, ar bed da behini en deus Jesus-Christ roet he valloz, hag a zo guell gantho kemeret ho lod euz ar valloz-ze roet d'ar bed eget chom ep clask en derveziou-ma ho ebat hag ho flijadur.

Hogen an ilis santel e deus truez oc'h an eil rum hag egile. Truez e deuz oc'h he enebourien, oc'h ar re a ra ar brezel dezhi, oc'h ar re a implich ar pez o deus bet digant Doue a speret hag a voueziegez evit clask he distruja ; truez e deuz oc'h ho dallentez ; pidi a ra evitho ; ho gelver a ra, evel eur vam vad, da zont d'en em deleur etre he divrec'h. Truez e deuz ive oc'h an dud-ze touellet gant giziou fall ha plijadurezou ar bed, an dud-ze a ra an drouk kentoc'h dre zempladurez eget dre valiz, ha setu perag en em laca e pinijen evit distrei goaligner justis Doue a alfe dont da skei ar vro abalamour d'an dizurziou a dremen enhi.

Er bloa-ma an oll gristenien fidel, oll guir vugale an iliz o deuz eur rezon muioc'h d'en em zioual oc'h oll dizurziou an amzer ened. Ar Sened braz a zo digor, da lavaret eo eul lezvarn eleac'h ma'z eo ar Speret Santel ar barner braz. An oll eta o deuz izom da bidi evit ma teui ac'hano kement a zo izom evit startaat ar feiz en hon touez. Pa ema en ho za baniel ar bed ha baniel Jesus-Christ, pa deu tud ar bed, lod dre zallentez, lod dre gasoni d'en em renca dindan ar baniel savet evitho gant Satan, guir vugale Doue a dle en em renca ive dindan ar baniel savet evitho gant an iliz ha diskuez ho ho feiz gant muioc'h a galon hag a hardiziegez.

E mare ebet euz ar bloas ne veler ker splam ar c'hem a zo etre ar guir gristenien, ar gristenien stard er feiz, hag ar gristenien doc'hor, ar re ne dint christenien couls lavaret nemet a hano. Eur rum a zalc'h ato mad d'ho relijion ha da heuilla lezen Doue, hag a gresco zoken ho devosionou epad an derveziou-ma evit senti guelloc'h oc'h an iliz ; eur rum all en em roi er pemzek dez-ma d'ar bed ha d'an dizurz, hag a deui adarre ive marteze pa vezo deut ar c'horaiz hag an amzer fasc da glask ho renk etouez bugale an iliz, o veza evelse, dre ho feiz distrantel, guech da Zoue, guech d'ar bed.

ROM. — Petra bennak ma voa kriz ha kris braz an amzer e Rom er sizuniou tremenet, an tadou euz ar Sened ne vankent ket d'en em gaout e Sant Per evit an assambleou. Gouscoude lod anezho zo coz ha diners ; mes pa labourer evit Doue hag evit an iliz, e caver ato nerz ha courach.

Ar *vreudeur* euz ar scoliou kristen a zo el levenez. Eur c'hras caer o deus bet digant ar Pap. Eur C'hardinal zo roet dezho evit *protectour*, ar c'hardinal Pitra, ha ne vouichet ket beza roet dezho eur protectour hag a ve dougetoc'h evitho hag a ve muioc'h e doare da rei dezho aliou mad.

An Tad Santel a zo eat, d'ar pevar varnugent a vis genver da vizita ar c'hlouerdi gall, pe ar c'hlouerdi o deuz ar Fransizien e Rom. Eat oa di evit guelet Aotrou Escop Nim hag Aotrou Escop Meaux ha rei dezho he vennos ; rag an daou Escop-ze a zo clanv. Er c'hlouerdi-ze ez

eus c'hoas meur a Escob euz a Frans. Er sizun araog e voa bet goullet, evit Aotrou Escop Nim, exansion euz he vrevier ha bennoz ar Pap. An oll a voar pegement e car Pii Nao, Escop mad Nim, hag e credet ervad e teuje he unan da zigas he vennoz, hag e guirionez ez eo deut. Pa zonjet nebeuta e voue clevet cloc'h ar c'hlouerdi o sini. Ar Pap eo a zigoueze hag ar c'helouze a ieas buan dre ar gouent oll.

Ar Pap a lavaraz en eur zisken : « Dout a ran da velet ar re glanv. »

An Tad superiol en deus lavaret eur ger bennak d'an Tad Santel evit he drugarecat ha diskuez dezhan pegen euruz en em gave an oll d'he velet eno. Neuze ar Pap zo eat da gambr Escop Nim, hag a zo chomet ouspen eur c'hardeur da gomz outhan. Epad an amzer-ze oll dud ar gouent, an Eskeb, an Tadou, meur a veleg ha re all, ar re euz ar scolaerien a ioa er c'hlouerdi, a voa en em zestumet er zal vras. Eno e veljont ar Pap, hag e c'houlenjont beza lezet oll da boket d'he dreid, ho goulen o devoue.

Da genta e voue digaset Escop Meaux da gaout ar Pap. « Deut oan ive d'ho kuelet, eme an Tad Santel, rak gouzout a rean ne voac'h ket iac'h. » Goudeze an Eskibien all ha var ho lerc'h, tadou ar gouent o deus bet an henor da gomz oc'h vikel Jesus-Christ. Ar Pap a gomze oc'h an oll evel eun tad hoc'h he vugale.

Er zal-ze ez eus pilierou o souten al lambrusk. « Ar re-ma, eme ar Pap, eo pillerou Samson, mes ama ne deus ket a Philistinet. »

Evit ar re ne oufent ket petra oa Samson, e livirin e voa ar c'hrea den a so hano anezhan etouez pobl Doue. Ober a rea cals distruch etouez ar Philistinet enebourien ar bobl a Israel. Ar re-ma a deuaz a benn da douelli ha da c'hounit grek Samson pe an hini a dlie beza grek Samson. Houma o veza clevet gantha edo he nerz en he vleo, ho zrouc'has dezhan epad ma voa cousket, ha neuze e coezaz etre daouarn he enebourien. Ar re-ma a grevas dezhan he zaoulagad, ha bevech ma veze eun asamble bennak gantho, e tigasent Samson en ho zouez, evit kemeret ho ebat divar he goust en eur ober dezhan a bep seurt dismegansou. Eun dervez hen digasjont da eur zal vraz eleac'h ma voant en em zestumet. Ar zal-ze a ioa daou bilier o souten he lambrusk, ha Samson a voue laket e creiz etre an daou bilier. Samson a ioa adarre neuze deut hir he vleo, ha gant he vleo e voa deut ive he nerz. Heja a reaz an daou bilier unan gant pep dorn. Ar pilierou a voue discaret ; hag al lambrusk a goezaz a bez var ar Philistinet a ioa er zal. Ar Philistinet a ioa tri mil anezho, hag oll e vouent flaste.

Setu euz a betra e tigase sonch ar Pap dre ar c'homzou on eus merket hueloc'h.

Goudeze Aotrou Escop Kemper pehini a zo anavezet mad gant an tad santel, en deus digaset d'he gaout an tad Ramier. « Ah ! an tad Ramier, eme ar pap, scrifet en deus traou caer evit difen ar virionez. » Neuze en deus sellet oc'h eur skeuden a zo er zal-ze euz ar C'hardinal Gousset. An Aotrou'n Escob a Gemper eo en diskuezas dezhan o lavaret e voa eur gall. Ar pap a lavaraz ouspen eur Vech : « Eur *gall* oa ha ne ket eur *gallican*. » Neuze o veza ma voa divezad., en deus roet he vennoz, hag eo en em dennet kuit, o lezel oll dud ar c'hlouerdi en eul levenez ar vrassa.

Unan euz an Eskibien a Frans, Escop Tarb, a zo nevez maro.

Missionou. — An tad Raimondi, missioner e Hong-Kong, a scrife neus ket pell:

« Er bloa-ma on eus savet ama eur vreuriez evit an dud iaouank dindan hano Sant Lois Gonzag. An dud iaouank-ze zo renet gant unan euz hon tadou, ha labourat a reont a zevri da zont da veza christenien vad ha calonek. Epad eur retred zo bet roet dezho, an tad a gomzas dezho euz a galon vad ar gristenien euz an Europ a roe mui ma c'hellent d'an tad Santel. Kerkent unan anezho a lavaras d'ar re all: « perak ne gasfemp-ni ket ive eun dra bennak d'an tad Santel ? Guir eo n'on eus nemet ar guenneien a ro deomp hor c'herent evit hor plijadur; ar guenneien-ze zo nebeut a dra; deomp int avad da rei. Evidonme am oa bet en dez all dek real, na douchin ket outho; me ho roio d'an tad Santel... Dioc'htu ar re all oll en em lakeas da grial : ha me ive ! ha me ive ! hag e trugarekeant ho c'hamarad da veza bet ar sonch vad-ze. Sevel a rejont var dro cant scoet, hag e scrijont eul lizer d'ar Pap. Lavaret a reant dezhan e voa poan gantho ne allent ket mont d'he guichen evit e zifen oc'h enebourien an iliz, mes hen difenjent epad ho buez dre ho skuer vad, dre ho c'homzou ha dre ho goad mar bije red.

Unan euz ar re iaouanca anezho, eur buguel daouzek vloaz, a ioa ker paour ma n'en doa ket eur guennek var he hano, hag he gerent no devoa nemeur da rei dezhan. Ober a reas gouscoude kement varnezho ma eu devoue eur guennek bennag, hag ez eas neuze laouen d'ho c'has d'an tad ha da lacat he hano etouez re he gamaraded.

G. M.

Histor abaty Itron-Varia Melleray e Eskopti Naonnet.

E Eskopti Kemper kouls hag e leac'h all e kaver couënchou ; neuz kær varc'had a ne deffe unan pe ziou. Var ar meas soken e veler freret, pe breudeur, leannezet karguet da skolia an dud yaouank a rum da rum.

An dud zo un tamic oajet, bed er skoll var ar ruiou, a gaff breuma kaër guelet o bugale vian kentelliet mad. Ped guech nam beuz-me ket o hlevet o lavaret : Cavet eo breuma ar voyen da lacaat ar vugale da zerhel mad sonj euz kelennadurez o zad hag o mam, da hrienna ar feiz en no halonnou hag da ober dezo kemer ur pleg-mad.

Ped gueic'h no hlever ket o lavaret : pebez dizenvelidiguez etre breuma hag on amzer-nin ; ni paour kez lichichen na reamp nemet galouppat ar ruiou, guerza or boëdda c'hoari hartou.

Hag ar merhet? Un devez em boa goulet digand diou blac'h yaouank : petra o peuz ive desket, merhet? Unan goz a respontas : Tri dra, autrou, danzal, tazata hag c'hoari jakotic. Guir voa neuze kementse.

Dre hras Doue, ar skoliou-se zo breuma anavezed mad gant tud ar vro. Doue ra zeuio c'hoas do binniga gand larguentez ! ra zougint frouez kand evit unan ! ! na gomzin mui outo. Mœs beza zeuz real cosoc'h, startoc'h kaëroc'h, abaty pe menec'hty, e pere e tesker labourat kouls ar horf hag an ene.

Ano peuzu ket clevet morze coms euz tyer ar menac'h euz an tyer-ze a urs sant Beneat hag sant Bernard, tyer a benijen, a labour hag a drevel. Eno touez evelan Landevennec, sant Vaze, ar Relec, Langonet. Evit guir, aliez a savarer fall diouto. Tud diroll, lamponet zo bed chomet en abatyouze, goude ma voa chazeet ar menac'h hag guerzet o danvez.

Na chilaouet ket an dud fallaer-ze hag barnet an dud santel dre ar pez a velot breuma dirazoc'h, rac al leandet e voa neuze o devoa ar memes urz, ar memes reglen evel ar re zo breuma.

Bemdez e veler un taol braz a dud, abep bro, abep karter, abep renk o talempret ar c'houenchou-se, hag oll e lavaront dre her pe dre scritt eze un abaty, un tensor evit ur harter. O amezeien azo zouëzet o velet o fini jennou, o labour hag o renkamant vad.

Hag en deon, en un abaty pel euz trous ar bed, eteu speret an den da scleraat, e galon da doma, hag e ioull fall da zioula. Eno, er peoc'h en e zever, en deuz peb den dirac e zaoulagad, un arvest guirion euz ar gundu a rene ar gristenien guenta. En abaty e veller bemdez ar pratic euz an huella vertuziou, hag buhez ar menac'h henvel ato euz buhez an hermitet kenta.

Bemdez e savont da ziveur euz ar miutin evit cana o ofis, e labouront stoc an dez, hep dibri nemet ur pred d'an abardaë, en ur guer o buhez a dremenont etre an ilis, o douar hag zeis heur gousket.

Na fel din coms nemet euz ar hoza abaty zo e Breiz hag unan euz ar re gaerra zo e Frans; Melleray, e kichen Châteaubriand dek leo euz an Naonnet.

Bemdez e velan aman o tigoëout tud a bep leac'h, noblans hag partabl.

Tud iaouank spontet dirac dangerou ar bed, a zeu da glask harp, cuzul vad, hag couraich, cals anezo a chom evit ato. Darn all a zeu evit diski micher etouez ar menac'h, kals evit achui o buhez er peoc'h. An tad abad o mag hag o guisk, hep touch netra. pa guiteont e renter dezo o dillaat, mæs an tad abad na baëz netra.

Er veich all e commanceffomp histor an abaty, buhez hag maro ar menac'h kouls hag cundu an dud avolontez vad a zo e abaty Melleray, e kanton Moisdon, savet da genta er bloavez 1145.

Eur Beleg euz ar Melleray.

Kazetennou bihan an Eskoptiou, pe ar c'hazetennou Escoptieg.

Eil Bennad.

Lavaret em beuz er pennad kenta penaôz ar *c'hazetennou Escoptieg*, gan *Feiz ha Breiz* en ho zouez, a zo hènvel war an darnvuia euz ar poenchou, d. l. e.

Cavout a rer enn-ho ho peuz-vad ar memes traou.

Mes eun dra a zo evel-kent e pehini on c'hazetennig-ni hen hem gav dishenvèl braz euz ho oll c'hoarezed euz an Escoptiou all, me fell din lavaret ar boan a goust-hi d'ar re a zo er penn euz anezhi, all labour vraz, mes dreze ivez ar merit braz ho deuz oc'h he scrifa hag oc'h he c'has leun, beb sizhun, d'he lenneryen. Me a voarant d'eoc'h penaôz an daou zen kaloneg, pere a zo karghet da scrifa *Feiz ha Breiz*, n'ho deus ket re a amzer da goll ha ne vez ket attao dinec'h tre ho spered.

Ar c'hazetennou Escoptieg all a zo, a c'heller lavaret, eun diverr-amzer evid ar re a zo er penn euz anezho, ho scrifa hag ho c'has leun, beb sizhun, d'ho benneryen. O veza ma e maint e galleg, ar re a zo karghet euz anezho a c'hell kemmeret hag a ghemmer er c'hazetennou gallec all (ne vank ket d'ezho euz ar re-ma ha re vraz ha re vihan) evid peurleunya ho c'hazetennou. Mes *Feiz ha Breiz* na c'hell kemmeret e neblec'h : rag ne-z-euz kazetenn vrezoneg all ebed nemet-hi.

Er c'hazetennou all e welom eur bazennig pe ziou, teier d'an hirra, pere a zeu euz plevenn pe pluenn an hini a zo karghet euz anezho ; eun darn goude a zo neventiou euz an Escopti pe a leac'h-all, pere n'en deuz ket ranket da scrifa : digaset ez-int d'ezha evelse, pe ho c'havet hen deuz skrifet e lec'h-all ; eun darn all a zo pennadou skrid deuet d'ezha digan hemma, digan henhont ; ar rest (ha kemment-ma ne-d-eo ket attao al lodenn vihana) a zo kemmeret du-ma du-hont er c'hazetennou all. Ne-z-euz bet ama nemed ar zizaill o labourat, hag honnez a labour eaz ha buhan ; ar blevenn a zo chomet da heana.

Mes an aôtronez a zo karghet euz a *Feiz ha Breiz* na c'hellont ket lakaat ar zizail evelse da labourat ; n'ho deuz ken benveg nemed ho flevenn, pe hint a denn euz ho fenn ho eunan, pe hint a dro euz a c'halleg e brezoneg.

Feiz ha Breiz evid gwir, he deuz a-vechou, ec'hiz ar *zizhunvezou* all, tamouigou sikour digan hemma, digan henhont ; mes ar zikour-ze na vir ket ne jom a-voalc'h da oberhag en tu all gan al laboureryen pemdezyeg.

Ar zikour-ze ivez, gan eun tamig bolontez vad, a c'hallfe beza brasoc'h. Ne-z-euz ket goall bell c'hoaz e lennenn he *sizhunvez* Lion kemment-ma (an hini a zo e penn ar gazetenn-ze eo a ya da gomz) : « War-lene « (1868) or boa bet sicour digan tri-u-ghent (60) euz an « aôtronez, ol lenneryen, evid scrifa or c'hazetennig. « Er bloa'-ma (1869) or beuz bet sikour digan kant « (100). Evelse e c'haller lavaret penaôz *sizhunvez* Lion « a zo skrifet gan he lenneryen. »

Feiz ha Breiz na c'hell ket lavaret se.

Allo ! paôtred Breiz-Izel, ha ne ouzoc'h-hu mui ar brezoneg ? Ha ne ouzoc'h-hu ket skrifa ? Pe fae a vez ganeoc'h scrifa e yez ho tadou ? Ar vretoned, ar gwir vretoned koulskoude, pa gheront, a voar manea ar blevenn en ho brezoneg koulz ha peb gall en he c'halleg.

Lan an dall, kamarad koz, re hir he kavan ho tiskouizadenn. Allo ! savit ha kroghit adarre. Mall eo gan-eom gwelet ho labour... Nan, na lezit ket, en an'Doue, da vont da fall, defaôt he lakaat da labourat, eur blevenn ker mad taillet. Gouzout a rit al lavar : « Eur benveg, oc'h heana hen hem uz kentoc'h eghed eur benveg o labourat. »

Ha c'hwi, mignoned all tro-war-dro, petra ez oc'h-hu deuet da veza ? Ha kousket ez-oc'h-hu ? Penaôz ! kroghet mad oz poa ! mad a yec'h ! Mes ret eo kendelc'her da vont !

Na lezom ket or mignoned, pere a zo duze er pennaraôg, na lezom ket anezho, war digarez ma'z-int goazed, da grevi dindan eur bec'h re bouner evid diouskoaz n'euz fors piou.

Diskouezom ivez ez euz c'hoas bretoned hag a ra stad euz a yez ho zadou.

Ouspenn-ze, e pep tra ar c'hemm liou a blij muioc'h eghet an eveleb liou attao, daoust pegher flamm ec'h ouffe beza hemma. Evel ivez, pa vez kalz mouezyou o kana assamblez, gad ma hen hem glevint ha ma hen hem heuljint, ar c'han a zo kreoc'h, bravoc'h, kaerroc'h.

1

Allo ! war zao eta, paôtred !
Diskouezit ez-oc'h bretoned,
Ez-oc'h gwir vretoned beppred !
A vouenn, a galon, a spered !

2

Bezit ivez, bezit dalc'h-mad.
Bretoned a yez e peb stad.
Ia, karit ho prezoneg :
Bez'e ma pell dreist ar galleg.

3

Ar galleg zo nevez zavet,
Ha gan an dud eo bet teurnet.
Ar brezoneg a zo koz braz ;
Doue he-eunan her greaz.

4

Beteg Babel oll vouenn Noë
Eur memez yez a zavare,
Ar yez roet gan ar C'hrouer
D'on tud kenta en Eden gær.

5

Mes Doue, eun deiz, e Babel,
O burzud ! a lak da zevel,
En eun tol, kalz yezou nevez,
Ha peb tiad da gomz he yez.

6

Or brezoneg a zo unan
(Meur a zen gouizyeg hen goarant)
Euz ar yezou krouet neuze.
Or yez he-unan a brouv se.

7

Ar brezoneg a voa komzet
En amzer ar batriarched
Abraham, Izaak ha Jakob
Gan ön tud koz dre an Europ.

8

Divezatoc'h an Aviel,
E Breiz-Veur hag e Breiz-Izel,
A zo er yez-se prezeghet
Gan ar zent braz d'ar Vretoned.

9

Sant Korantin, Sant Tugdual,
Sant Paul, Sant Magloar ha sent all,
Ha ne-d-eo ket e brezoneg
E vouiec'h d'on tud koz prezeg ?

10

Ia, Relijion Doue,
Kaerra donezon euz an Nee,
Dre ar brezoneg ef-hi bet
D'on Tadou ha d'eom-ni desket.

11

E pedarre yez, c'hoaz brema,
E vez silaouet ar gwella,
Ha gan ar muia tud fidel,
Komzou Doue e Breiz-Izel ?

12

Ha ! goullennit ouz an Tadou,
A ro dre Vreiz missionou
E galleg hag e brezoneg,
Da biou e kavont gwell prezeg.

13

Goullennit out-ho piou a zired
A vandennadou d'ho c'hlevet ;
Piou a zilaou gwella ho mouez ;
E touez piou e reont muia frouez.

14

Ha ne-d-eo ket ar vretoned
A zired a foul d'ho c'hlevet ?
Ha ne-d-eo ket en ho zouez
E kav muia ekkleo ho mouez ?

15

Ar gallegheryen, en or bro,
Na zeuont nemeur war on tro :
Ne ket hint a leuny on ilizou ;
Ne ket hint a voask or c'hadoryou.

An Ermit.

LAN AR BARO FRIZET

Histor guirion erruet e Breiz.

1 An Normantet.

Brema ez euz var dro mil bloaz pe unnec cant vloaz, hor bro ger Breiz-Izel a oue goal-gasset gant an Normantet.

Goude beza kemeret kear an Naonet, ec'h en em daoljont ac'hano var ar meaziou, ha dre gement leac'h ma tremenent e tismantrent peb tra dre an tan hag ar c'hleze, hag e lazent kement kristen a gavent var ho hent. An dud keiz a dec'he en ho raoc hag a iea da guzet er c'hoajou doun. Mes siouas ! an dienez hag an naoun a iea ive d'ho heul ; rac ar pez o deveze gellet da gass gantho ne bade ket pell.

Ia, criz vije bet ar galoun ne vije ket bet mantret o velet ar stat reuzeudic e pehini edo neuze hor bro : an ilizou anter-gouezet en ho foull, an aoteriou discaret, ar c'hroaziou pilet d'an traon, relegou ar zent bresset etre treïd an dud divadez, an tiez devet, an ed euz ar parkeier lakeat e ludu, al loanet lazet pe scrapet gant an Normantet fallacr, hag an traoniennou ker glaz gueich all rostet oll ive ha deuet da veza henvel ous douarou nevez calzet. Hag, e goueled ar c'hoajou doun, tud a bep oad hag a bep stat, tud paour ha tud pinvidic, tadou, mammou ha bugale, o c'hlaouri gant an naoun, a veac'h eun tamm dillad bennac en dro dezho, ha ken dizec'het dija gant an dienez ma n'oa mui nemet ar relegou euz ho c'horf. Mes an dud-se oa hon tud coz-ni, ar vretounetze euz an amzer gueich all ato ker stard en ho feiz evel calet oc'h ar boan. Pe ger reuzeudic bennac ma'z oant lakeat, an dud keiz-se n'ò devoa collet morse ar zonch euz a Zoue. Ato o devoa fisians en he vadelez, ha ne chanent d'he bedi noz-deiz da gaout truez outho ha da zigass dezho eur zicour bennac. Doue a zelaouas erfin ho feden.

D'ar mare-ze, ez oa e palez ar roue a Vro-Zaoz, eur bretoun iaouank euz an huella goad, he hano *Lan*. Divezatoc'h e oue lezhanvet Lan ar *baro frizet*, abalamour he varo, kercoulz hag he vleo, a veze ato nezet ha korvigellet. An dijentil iaouank-se a ioa mab bihan da *Lan-ar-braz*, duk a Vreiz. Ne oa c'hoaz nemet trivac'h pe naontec vloaz, ha dija ar galoun a lamme en he greiz a ioa ker cren hag hini he dad coz. Nan, n'e ket hen eo en devije gellet ober mez d'an hano a zouge. He dad, o velet ar Normantet o tont da veza mistri e Breiz, en devoa he gasset da Vro-Zaoz gant aoun na erruje eun drouc bennac ganthan, hag evit gellout reï dezhan er vro-ze eun descadurez hervez he renk hag he lignez. Mes ne vanke morse, pa gave an dro, da gomz d'he vab euz a Vreiz, euz ar vro e pehini oa ganet, ha carantez he vab evit Breiz a greske ive muioc'h-mui dre ma creske en oad. Pa gleve Lan, dreist oll, hano euz an dismantr a rea an Normantet en he vro, he c'hoad a verve tear ha tear en he voaziet ; mont a rea neuze en egar : he vuzellou a stoke an eil ouz eben kement a gounnar a veze ennhan. Siouas ! ne oa c'hoaz nemet eur bugel, ha petra c'hell eur bugel da ober var draou evelse ? Erruout a reas erfin en oad m'on deuz merket, ha neuze e c'halvas en dro dezhan an oll vretounet o devoa, evel he dad hag hen, clasket repu e Bro-Zaoz evit tec'het araoc an Normantet, hag e comzas outho evel-hen : « Va mignou-
« net, gouzout a rit kercoulz ha me e pe stat truezuz
« ema Breiz, hor bro muïa caret. Eur vanden tud diva-
« dez ha fallacr a vress, a flastr anezhi a zindan ho
« zreïd milliget. An dud-se ne respetont na sacr na
« dizacr : an ilizou, an tiez, an ed er parkeier a vez
« devet gantho dre an tan. Kement den en em gav gan-
« tho var ho hent, tud coz, bugale, merc'hed, ho laza,
« ho drailla a reont ractal a daoliou cleze. Ha ni, bre-
« tounet, ni a c'helfe beva ama e peoc'h eb ober van
« ebet euz a gement-se ! Oh ! nan, bretoun en he galoun
« ne ve ket an nep ne falvezfe ket dezhan dont da zicour
« he vro er stat reuzeudic e pehini eo couezet. Penaoz !
« Breiz, hor mamm-bro a [zo dija coulz lavaret e ludu ;
« hon tachennou glaz, hon traoniennou marellet gant
« bokedou a bep seurt liou a zo brema en noaz, ha ni,
« bugale Breiz, ni a jomfe ama hon divreac'h croaziet,
« eb ober netra, evel tud dibreder ! Oh ! nan ; arao
« d'ar vretounet n'o deffe ket truez ouz ho mamm-bro
« er stat euzuz hag ankeniuz e pehini eo lakeat ! Arao
« d'ar vretounet o deffe aoun o tont da zicour ho c'he-
« rent, ho breudeur hag ho mignounet dare dija da
« vervel gant an naoun hag an dienez, ha goal gasset e
« peb feson gant laëron a zianveaz-bro ! Evidon-me a
« lavar deoc'h ar virionez ; evidon-me n'e ket Lan eo
« va hano ma ne garzan ket ar vro abarz nebeut amzer
« euz al loanet divergount-ze, euz an dud fallacr-ze a
« zo mil gueich goassoc'h eget al loanet gouez. Pell zo
« dija em euz touet ennon va unan, ha brema e touan
« ama dirazoc'h oll, ne gemerinn repos ebet ken na
« vezinn deuet a benn euz ar pez emaoun o lavaret deoc'h
« Gueich all, a c'houzoc'h ervad, hon tud coz a rea
« d'ho enebourien kemeret an teac'h en eur grial a
« vouez huel : « torr he benn. » Ha ni ive leveromp oll
« hirio a unan, ha gant eur vouez crên hag huel :
« torromp ho fenn d'an Normantet, ha ra vezo adarre
« Breiz d'ar vretounet. »

Evelse e comzas Lan. Dre ma comze, kement hini a ioa oc'h he zelaou a ioa an tan en he c'hoad hag en he galoun. Pa oue he gomz diveza ganthan peur-lavaret, an oll a respontas : « ar pez o peuz lavaret aze, Lan, ni
« or boa her sonjet ive pell zo. Hor buez a zo dreist
« peb tra da Zoue, d'an Ilis ha d'hor bro. Rac-se ni zo
« prest da vont ganeoc'h da ober hu var al laëroun difeiz
« ha didruez-se a c'halver Normantet. Evel m'o peuz
« touet oc'h unan, ni a dou ive d'hon tro ; el leac'h ma
« ieloc'h, ni a ielo ; a du ganeoc'h ni a vrezelekaïo, ha
« mar deo red mervel, ni a varvo evit difen hor feiz hag
« hor bro. »

Antronoz an dervez-se, roue Bro-Zaoz a roas listri d'ar vretounet da zistreï d'ho bro. Ha ractal setu hi en hent, Lan e penn ar vanden.

II. Var ar mor.

An amzer a ioa caër, ar mor sclear evel eur mellezour, an oabl dirouven ha digatar, hag an avel a boulze varzu Breiz. Ar vretounet eta a lamme, a zride ho c'haloun gant ar joa o sonjal ez eant da erruout eb dale en ho bro muïa caret. Siouas! evel a lavare gueich all mamm Silvestric d'he mab : « En han' Doue, Silvestric, n'ez ez ket var ar mor, an avel a zo edro, ar mor a zo treïtour ; » En eun taol an amzer a deuas da jench : an oabl a deuas da goc'henna ha da veza goloët-oll a goummoul du ; an avel a droas hag a freskeas, hag ar mor, bete neuze ker sioul ha ker coumpez, a deuas da c'hoeza, da ionenna ha da zevel en ear terginn dour spountuz da velet. Al listri paour, casset ha digasset, taolet ha distaolet en tu-ma hag en tu-hont gant an avel gren hag an tarziou mor, a ioa var var da vont da goll. Aveichou eur penn euz al lestr a iea er mor, aveichou all eur c'hostez, dioc'h ma croge an avel ennhan ; aveichou-all c'hoaz al lestr oll a veze paket evel etre daou venez vraz a zour, ha kement den a ioa varnhan a zonje a dra zur oa deuet he heur diveza. Mes, dre c'hras Doue, ar meneziou dour a freuze, hag ar re a ioa el lestr a veze kuit evit beza glipiet gant eur strincad bennac a ionenn. Coulsgoude ar vretounet ive o devoa chenchet doare : bremaïc, n'euz ket pell c'hoaz, oant oll gaë ha laouen ; lod anezho ne reant nemet sutal ; lod all a gane, lod all a gounte marvaillou desket dezho gant ho zadou pe ho mammou coz.

Brema, gric ebet mui ; penn peb hini anezho a zo tenval : setu hi oll mantret gant an encrez ha gant an anken. Lan he unan, an dijentil ken dispount ha ker calounec, ne ra nemet mont ha dont, he benn soublet evel eun den hag a zo o sonjal en eun dra vraz bennac, var bount al lestr kenta, al lestr a zo er penn araoc....

Kerkent, setu eur plac'h iaouank divar ar meaz, eur zaë hag eul losten c'hloan ganthi, oc'h en em ziscouez dirazhan, hag hi da gomz outhan evel-hen, egis p'e devije bet c'hoant d'he scandalat : « Prins ar vretounet, emezhi, da listri ha da zoudardet a zo var var da veza beuzet ; perac ne c'halvez-te ket d'hor zicour an hini a zo hanvet *Stereden ar mor*?

Rouanez an env? eme Lan ; guir a livirit, Loïzaïc, bennoz Doue deoc'h da veza digasset da zonch dinn oun kristen. Ha ractal ar prins en em strinkas d'an daoulin. Kement hini a ioa el lestr a reas eveldhan, ha neuze, oll a unan, ec'h en em lakejont da gana gant eur vouez cren hag huel :

Ni ho salud, Stereden vor,
Mamm da Zoue leun a henor,
Guerc'hez-bepret dor an envou,
Selaouit ouz hor pedennou!
.....
.....

Discouezit ez oc'h eur vamm vad,
E kenver an dud emzivad ;
Grit m'hor selaouo an Hin
Oc'h euz ganet evidompni!
.....
.....

Ar c'han-ze a ieas dre drouz ar mor hag an avel foll betec tron Mari hag hini he mab Jesus. Ker buhan an amzer a sclereas, an avel a davas, hag ar mor a deuas da veza reiz ha coumpez : ar Vretonnet a ioa saveteet ho buhez dezho gant ar Verc'hes.

Loïzaïc, Loïzaïc, e peleac'h emaoc'h? eme Lan. Mes Loïzaïc a ioa eat adarre da gaout he zad, Ian ar Barz, cuzet en eur c'horn euz al lestr. Ian ar Barz a ioa unan euz an dud-se, ker stank gueich all en hor bro, ha n'o devoa ken micher coulz lavaret nemet ober ha cana souniou ha guerziou. An dud-se a veze great *barzet* anezho hag ac'hano ive e teue he hano da Ian. Pa zaillas an Normantet var Breiz evel bleizi counnaret, hema en devoa heuliet an dudchentil o devoa clasket repu e Bro-Zoaz, evit diverra ho amzer, keit ha ma vijent eno, dre he zouniou hag he ganaouennou. Loïzaïc, o veza collet he mamm abred, e devoa ive treuzet ar mor evit tec'het araoc an Normantet hag ober compagnunez d'he zad. Hogen, Loïzaïc a ioa c'hoaz iaouank-flamm, hag he genet eb he bar a denne varnhi sellou an oll ; mes, a drugare Doue, he modesti hag he furnez a ioa c'hoaz dreist he genet, evel a velimp abarz fin an histor-ma.

Coulsgoude, n'e ket ebken ober ha cana guerziou eo a c'houie Ian ar Barz ; eur mestr oa, ouspenn, oa bet da vihana, gueich all, da c'hoari gant an *delen*. An delen a ioa eur benvec muzic great gant coat pe gant danvez all, ha gant kerdinn steignet starta ma c'hellet var ar c'hoat pe an danvez all-ze. Ar c'herdinn-ze a veze hirroc'h an eil eget eben, ha pa veze eun dorn ijinuz o pourmen varnho eur vazic vihan, e roënt eur zoun euz ar re zudiussa hag e reant illic d'an diouscoarn ar re galeta. Ian ar Barz eta a ioa bet eur mestr gueich all da c'hoari gant ar benvec-se. Mes brema oa deut da veza coz hag he zaouarn da bounneraat ; setu perac n'oa mui ken ampart var ar vicher-ze. Mes Loïzaïc a ioa c'hoas scanv ha lijer he biziet ; brema eta Loïzaïac eo a c'hoarie gant an delen epad ma veze he zad o cana he zouniou hag he verziou ; rac Ian a ioa ato cren he vouez ha mad da gana.

Goude ar barr-amzer m'on euz comzet anezhan, ar prins Lan a glaske Loïzaïc evit he zrugarekaat. He c'haout a reas erfin e kichen he zad. Hema a ioa kement a foug ennhan abalamour he verc'h eo e devoa roët ali d'ar prins d'en em erbedi ouz ar Verc'hez, ma'z oa beuzet he zaoulagad gant daëlou a joa. Lan a lakeas he zorn var he scoaz evel var scoaz eur mignoun, hag a lavaras dezhan : Ian, canit deomp eur verz brezounec bennac. Ar Barz coz a vouzc'hoarzas o clevet an dra-ze hag a reas sin da Loïzaïc. Houma a redas dioc'htu da gerc'hat he zelen, ha, pa oue deuet en dro, Ian en em lakeas da gana evel-hen epad ma soune he verc'h gant ar benvec-muzic :

(1) Euz oll vroiou ar bed, Breiz-izel da genta!
Ne deus arc'hant nag aour, mes se ne ra netra:
Eno'ma'r baotret vad, ar merc'hed a henor,
Ar feiz er c'halonou, ha tro var dro ar mor.

Euz oll iezou ar bed, n'ez euz ket a garan,
'Vel hini Breiz-Izel, hennez eo ar c'haëra ;
N'ez euz hini er bed a ve ive ken coz,
Adalec'ar zao-heol betec an anter-noz.

Euz oll blac'hed ar bed, da genta hini Breiz!
Hounnez zo eun tenzor a furnez hag a feiz ;
Bepred drant ha laouen, ema en tiegez
'Vel an heol benniget 'scuill dre-oll levenez.

Euz oll giziou ar bed, ez eo re Breiz-Izel
A garan dreist an oll ; 'r reze 'vel an avel
Ne droont ket bemdez ; an nerz hag ar iec'het
A roont d'ar c'horfou, hag ar peoc'h d'ar speret.

Euz oll guerziou ar bed, re Breiz zo da genta.
Ha 'velse, pa venn trist, 'n em lakan da gana
Eur verz coz euz ar vro, eur verz pe eur zonic
Ha kerkent da zridal laouen va c'halounic.

Euz oll vroiou ar bed, Breiz-Izel da genta!
Ne deuz arc'hant nag aour, mes se ne ra netra ;
Eno 'ma'r baotret vad, ar merc'hed a henor,
Ar feiz er c'halounou ha tro var dro ar mor.

Epad ma cane ar Barz coz, ar vretounet all, tud chentil ha martolodet, a ioa bodet en dro dezhan ; Lan a ioa azezet eharz he dreïd, hag oll e teue an dour en ho daoulagad o clevet ober eun hevelep meuleudi euz ho bro. Mes a veac'h oa echu ar c'han hag ar muzic ma crias unan bennac er penn araoc euz al lestr : An douar! an douar! Kerkent Lan a reas eul lamm en he za, hag, o veza sellet d'he dro, e crias ive, a bouez-penn : Ia, ia, an douar! an douar! Goudeze e lavaras : Potret, setu ni tost d'hor bro ; deomp eta d'an daoulin adarre evit trugarekaat, eur veich c'hoaz, ar Verc'hez! Ractal ec'h en em strinkjont oll d'an daoulin var bount al lestr evit trugarekaat c'hoaz ar Verc'hez abars erruout e Breiz.

G^el Morvan, *persoun Pluguën*.

(1) *Bepred Breizad*. F.-M. Luzel.

CHARLO, PE AR BUGEL IJINUS.

Eun divroad, eun den hag en doa doare da veza a reng huel, a voue guelet eun dervez o vont a brez a dreuz ar rehil a zo a zioc'h al lochen ma ema o chom enhi ar potrik ma zeomp da gomz anezhan. Charlo, ar potrik mad-ze, a velaz an divroad, hag a griaz outhan : na dit ket en tu-ze! na dit ket en tu-ze! Mont a rit da goeza en islonk! Hag e guirionez e kichen e voa eun toul don, eleac'h ma vije coezet a dra zur an divroad hag eur bugel pevar bloaz a ioa gantha etre he zivrec'h panefe ma voue guelet gant ar bugel mad-ma en doa epken var dro dek vloas.

An divroad o clevet Charlo, a jomaz a za, hag a c'houlennas dre be hent ec'h elje disken divar ar menez. Charlo a ziskuezas dezhan eun doare guenoden pe scalier e creiz ar rec'hil, hag eur pennadik goude edo an divroad gant he vugel e lochen baour Charlo.

— E peleac'h emaoun-me ama? A c'houlennaz ar beachour.

E Franch-Comte, ha va zad a lavar emaomp ama pemzek leo dioc'h kær Dol.

— Peleac'h ema ho tad?

— Eat eo en hent, ha ne zistroio ket ken na vezo abenn daou zervez ama.

— Ha n'oc'h eus-hu ket aoun ama oc'h unan?

— Oh, ne maoun ket va unan. Bez'em euz ama va c'hi ha neuze eur c'havrik. Va zad en deuz lezet ganen leaz, fourmach, bara ha frouez. Mar oc'h eus naon, mar kirit me roio deoc'h.

— Peder heur varnugent zo, va bugel, n'on eus bet tam, na va map na me.

Charlo a ieas da gerc'hat kement en devoa, hag a lavare d'ar bugel : debrit, debrit, aotrou bihan, me am bezo avoalc'h c'hoas.

An divroad hag he vabig a zebras c'hoek, rak naoun o devoa. Goudeze, pa o devoa great eur pennadig ean, an aotrou a ginnigaz eur pez aour da Charlo, hag a iea da vont adarre en hent. — Ne gemerin ket, a lavaraz ar bugel. Me ve scandalet gant va zad, rak lavaret en deus din meur a vech : *Va map, gra vad pa elli, ha ne c'hortos morse caout netra evit ar vad a ri.*

Epad ma comzent evelse, e clefjont trouz. An divroad a deuas guenn evel he roched, hag a c'houlennas :

— Petra eo an trouz-ze?

— An archerien, me voar vad, eme Charlo, ho zi a zo ama e kichen.

— Archerien, eme an divroad? It da velet, va bugel, it da velet.

Charlo a ieaz en eur redaden da velet petra voa, hag a zistroas ker buan all, en eur lavaret : ne deo netra ; nao pe zeg archer a zo aze oc'h ober ho zro. Bremaig emaint ama. Guelet em euz anezho var ar menez, ha dre ama ema ho hent.

— O va Doue, a lavaraz an divroad, ar re-ze a glask va buhez, ha me n'em eus great torfet ebet. Va bugel, en han'-Doue, cuzit ac'hanon.

Charlo a voue souezet o clevet kementse. Gouscoude ne varc'hatas ket. Cregi a reaz e dorn an divroad, hag e tiskuezas dezhan eun trap a ioa el lochen e kichen an oaled adren eur bern keuneut. « It buan aze, emezhan, rag emahint erru. »

— Na livirit da zen!

— Ne livirin ket zoken d'am zad, eme Charlo.

— Oh! ma lavarfac'h, e lakeot ac'hanon da goll va buez, me hag ar bugel paour-ma.

Charlo a ziblasaz ar c'heuneut, a zigoras buan an trap, hag an divroad a ellaz en em guzet en eun tamik cao a voa eno. Goude beza taolet adarre ar c'heuneut var an trap, ar bugel a deuas d'an or etre he c'havr hag he gi.

(*Eur pennad all eur vech-all*). G. M.

KELEIER.

An Aotrou Nedelec, chaloni a gatedral Kemper, zo maro er sizun dremenet, d'an oad a naontek vloaz ha triugent. Bet oa person ar gatedral epad vardro daougent vloaz, hag evelse eo unan euz ar veleien o deus labouret ha rentet muia servich d'an escopti.

E Guened, n'eus ket pell, eur zoudard, nevez deut d'an arme, a iea da verza an dillad deut gantha euz ar gær. Sonch en doa da gaout euz an dillad-ze pemp pe c'huec'h scoet, ar pez ne raje ket a zrouk dezhan en he stad nevez. Ia, mes var he bent e caf eur paour couls lavaret en noaz, o crena gant ar riou.

— Sellit, tad coz, eme ar zoudart iaouank, kemerit ar pacad dillad-ze ha lakit-hi var ho tro. Hag hen ac'hano ep rei amzer d'ar paour d'he drugarecat.

Eun dra evelse n'eus ket izom da ober he veuleudi.

Bez'ez euz adarre brema chas clan o redek. Lod a gred ne glanv ar chas nemet en anv; hogen guelet avoalc'h a rer e clanvont ive er goanv. Comz a rer a veur a hini o deus great droug er goanv-ma; dreist oll cazetennou Montroulez a gomz euz a unan en deus taget cals tud ha chas, er sizuniou tremenet, e Plouenan hag e Castel-Paol.

MARVAILLOU.

Ar ienien a zo brema a zigas da zonch eur a eur marvail am eus lennet eun tu bennak.

Eur gascon a ioa o vont hag o tont, o clask toma dezhan, var unan a bontchou Pariz. Ien oa da scorni, hag ar paour kez den a ioa tano an dillad var he gorf. Ar roue a deu da dremen en he garroz, hag ec'h ellit cridi, guisket ha goloet mad. O velet ar gascon guisket ken tano her galvaz, hag e c'houlennaz outhan ha n'en doa ket a riou.

— Nan, eme ar gascon.

— An dra-ze ne ket credabl, eme ar Roue.

— Aotrou Roue, ma carfac'h ober eveldonme, n'o pefe morse a riou.

— Ha penaus?

— Lacat ho tillad oll en dro deoc'h; me zo va dillad oll en dro din.

Ar Roue en em lakeas da c'hoarzin, hag a lakeas rei eun habit d'ar gascon.

Daou bried a veve evel ki ha a kaz. Eun dervez an ozac'h a lavaras d'he c'hreg : mar marvit em raok, me me voar piou ne dai ket da glask eur vaouez all.

— Oh mad, eme ar c'brek, evidonme, mar marvit da genta, a gemero eur goaz all.

— Hag e rafac'h?

— Ia, rak sur oun n'em bezo ket goasoc'h evidoc'h.

— Mad, mad, guell aze.

— Ha perak?

— Abalamour neuze unan bennag en devezo keus din.

— Piou, a zonch deoc'h?

— An hini a gemerfac'h var va lerc'h.

TAOLEN AR RETREJOU EVIT 1870

Kemper.

Evid ar Voazed,

Retred brezonek, 19 Meurs.

Evid ar Merc'hed,

1° Retred brezonek, 30 Ebrel.
2° Retred brezonek, 8 Here.
Retred gallek, 11 Even.

Kemperle.

Evid ar Merc'hed,

1° Retred brezonek, 5 Meurs.
2° Retred brezonek, 15 Here.

Lesneven.

Évit ar Voazed.

1° Retred brezonek, 5 Meurs.
2° Retred brezonek, 11 Even.

Evid ar Merc'hed.

Retred gallek, 6 Eost.
1° Retred brezonek, 30 Ebrel.
2° Retred brezonek, 9 Gouere.
3° Retred brezonek, 15 Here. G. M.

PRIZ AN ED.

KEMPER. — *12 C'huevrer.*		PONT-'NABAT *10 C'huevrer*	
Priz ar daou c'hant lur.		*Priz an daou c'hant lur.*	
Guinis....	23 lur, 38 c.	Guinis....	24 lur, 50 c.
Segal.....	18 lur, 80 c.	Segal.....	17 lur, 90 c.
Eiz.....	17 lur, 46 c.	Eiz.....	16 lur, 50 c.
Ed-du....	22 lur, 74 c.	Ed-du....	23 lur, 55 c.
Kerc'h....	17 lur, 10 c.	Kerc'h....	18 lur, «« c.
Avalou-douar	6 lur, 50 c.	Avalou-douar	6 lur, 25 c.

HISTOR BREIZ

Cant A. de M.

A so moullet evit an trede guech.

An dud divar ar meaz a gav el levr-ze kenteliou caer divar benn ar pez zo tremenet en ho bro.

Al Levr-ze a gaver er braz euz an tiez a verzer Levriou enho.

SCOL AR MARO MAD.

Laket e brezonek dre urz Aotrou Escop Kemper, a gaver en tiez merket evit Buez Jesus-Christ.

Ar Gerant : AR. DE KERANGAL.
Kemper, moullet gand Ar. DE KERANGAL, Mouller an Escopti.

DISSADORN 26 C'HUEVRER 1870. N° 265. C'HUEC'HVET BLOAVEZ.

FEIZ HA BREIZ,

KELOU A BEP BRO, HA KENTELIOU VAR BEP TRA,

Digaset bep sul da gement Christen a gomz ar brezounek.

CONDITIONOU EVIT CAOUT AR GAZETEN :

Evit ar FINISTER, COSTEZ-AN-NORD *hag ar* MORBIHAN, : *evit eur bloas*, daou scouet; *evit c'huec'h miz*, pevarzec real.

An Abonamant a dle beza paet araog caout ar gazeten.

An hini ne zigas ket en dro ar c'henta cazeten a resco goude ma zeo echu he abonamant, a zo consideret evel aboncl a nevez.

A abonamant a gemerer e ti an Aotrou DE KERANGAL, *mouller an Escopti, ru ar Gigerez, n° 18, e Kemper*
D'an Aotrou DE KERANGAL *epken e tleer adressi ar peamanchou ha kement a zell oc'h servich ar Gazeten.*

Ar scrijou da lacat er Gazeten a dleer da adressi d'an Aotrou MORVAN, epken.

KEMPER, 26 C'huevrer 1870.

Eun dra a c'houlen an dud difeiz dreist an traou all, eo caout frankis pe liberte da bep unan da ober ar pez a garo. O lavaret *da bep unan* e lavaran re, rag dezho ho unan epken e fell dezho ar frankis-ze. O lavaret frankis da ober ar pez a garo, ne lavaran ket c'hoas mad, rag hi a fell dezho e ve frank da bep unan da ober an drouk, ne fell ket dezho avad e ve frank dezhan da ober ar vad.

Evelse c'hui tad ha mam, o clevet kementse, a lavaro; neuze da viana e lezel frankis ganheomp da zevel hor bugale evel ma carimp, d'ho c'has d'ar scol pe da chom ep ho scolia. Salocras, an dud difeiz ne roont ket ar frankis-ze deoc'h. Red eo deoc'h cas ho pugale d'ar scol, d'ar scoliou pourchaset evitho gant an doctoret-ze. Fallout a ra dezho e veac'h contragnet d'hen ober.

Neuze da viana, a leverot-hu, mar bez red din cas va bugale d'ar scol, e vezo lezet frank ganhen d'ho c'has eleac'h ma kirin, e kear pe var ar meaz, da gas, mar caran, va merc'hed d'ar gouent, ha va fotred da eur c'hlouerdi bennak; frankiz a vezo lezet ganhen da velet pe seurt mistri o devezho ha pe seurt kelennadurez a vezo roet dezho.

Nan, nan, ne ket evelse eo. Red e vezo deoc'h cas ho pugale d'ar scoliou dalc'het gant an doctoret ma comzomp anezho, dindan mistri savet, dibabet ha kenteliet gantho. Eno e vezo desket dezho ober ar pez a garint, beva ervez ho frouden gant gouscoude n'en em droint ket varzu ar mad, gant na heuillint relijion ebet, rag ar frankis ne da ket bete keit-ze.

Desket e vezo dezho-ta, ne ket respeti tad ha mam ha senti outho, mes en em ren dre ho lenn ho unan; ne ket miret lezen Doue hag hini an iliz, mes ober fae var al lezennou-ze hag ho bressa dindan ho zreid; ne ket darempred an ilizou ha tostat oc'h ar zacramanchou, mes darempred an tavarniou hag an tiez a zizurs, hag ober ar brezel d'ar relijion ha da gement a fell dezho he heuilla.

Setu aze ta ar frankiz a fell d'an dud difeiz da rei d'ho diskibien. Frang e vezo dezho da choaz an droug a garint, d'en em rei d'ar fallagriez a blijo muia dezho; bez'e c'hellint zoken laerez ha laza, ha pa o devezo great eun taol caer bennag evelse, e teuint da veza eun doare traou santel ne ello den touch penn ar bez outho. Gant ma'z aint a enep kement a zo mad, ne c'houlenner ken outho. Seul vui a dorfejou a raint, seul vui a frankiz o devezo gounezet.

Ma falfe dezho avad en em lacat da renta servich d'ho nessa, da ren eur vuez christen ha divlam, da heuilla gourc'hemennou Doue ha re an iliz, an dra-ze ne ell ket beza gouzanvet, ne deus ket a frankiz evit traou evelse. Ma falfe dezho dreist oll en em rei corf hag ene da zervicha an iliz pe da zervicha Doue er c'houenchou eleac'h ma tremenfent ho amzer nos deiz oc'h ober vad d'an nessa, o kelen bugale baour, o kemeret soursi euz ar re glanv, oh neuze neket epken ne dlefet ket rei dezho an distera frankis, ne dlefet ket zoken lezel ho buez gantho; bez'e tlefet ho distruja oll beteg an diveza, ha cas ar vouenn anezho divar an douar.

En eur ger, ar pez a c'houlen an dud difeiz, eo frankiz evitho, hag evit ar re a gar kemeret skuer dioutho, da ober kement drouk, kement torfet a garint, ep ma teufe den da hegal outho; frankiz ebet avad evit ar re a garfe ober ar vad, evit ar re zoken a garfe ren eur vuez honest.

G. M.

Euz a Rom n'on euz er sizun-ma nemeur a geleier. Gonzout a reomp epken ez a ar Sened en dro aketus braz. Ar ne a lenn cazetennou difeiz, a lenn eno cals traou divar benn ar Sened; hogen kement a leveront a zo peurvuia geier. Evelse e lavarint deoc'h n'eus ket a emgleo etre Tadou ar Sened, ez euz lod hag a c'houlen ma vezo great eun articl a feiz euz ar gredenma; Ne ell ket ar Pap fazia pa ro he genteliou divar-

beun ar pez zo red da gridi hag ar pez zo red da ober evit ren eur vuez christen, hag ez eus lod all hag a zo a enep kementse. Ar pez zo guir eo ez eo ar greden-ze creden an oll, hag ez euz nebeut, unanik bennag epken hag a zonch ne ve ket red brema hen discleria, ne ve ket red brema ober eun articl a feiz a gementse.

Lavaret on euz ouspen eur vech ne felle ket e vije roet da anaont ar pez a dremen er Sened ken n'o dvije roet an otre d'hen discleria. Hogen an difen-ze zo avoalc'h evit lacat ar c'hazetennou fall hag ar scrifagnerien dizoue da lavaret a dreuz hag a hed kement a dremen en ho fenn divarbenn ar Sened. An dud-ze, mar goulen an iliz eun dra outho, n'her graint ket; mar difen avad eun dra outho, er graint ep mar ebet. Mar lavar an ilis dezho : it d'an oferen da viana bep sul; siouas, re boanius eo an dra-ze ; ne allont ket hen ober, ma lavarfe dezho : na zebrit ket a gik da vener na da zadorn, ne elfent ket chom iac'h, ne elfent ket zoken credabl, chom beo, ma rafent eur binijen evelse ; brema pa lavar dezho : na lavarit netra euz ar pez a dremen er Sened ken na vezo roet an otre deoc'h. Pep tra en deuz he vare, ha pa vezo dent ar mare, ec'h ellot discleria d'ar bed oll ar pez a vezo tremenet er Sened-ma. Neuze en em lakeont da c'hragouillat en dra ellont, hag ec'h encantont mil lavarerez, evel pa oufent guelloc'h ar pez a dremen er Sened hag ar pez a dle tremen enha eget na voar ar Speret-Santel he unan. E guirionez ne vijent ket enebourien ma ne dajent ket a enep.

Ar c'hazetennou mad ha christen a zo sentus. Ne lavaront ger, pe da viana nebeut a dra. Evelse ar c'heleier a skigner divar benn ar Sened a deu couls lavaret oll euz ar c'hazetennou difeiz.

Caout a rer tud, doctored var ho meno, hag a gaf dezho ez int lakeat var an douar evit kentelia ha scolia ar re all. N'o deus ket a feiz ; lavaret a reont avad ez int leun a garantez evit ar bobl, leun a garantez evit ar beorien, ne labouront nemet evitho, e carfent ho lacat oll en ho æz, lacat an oll da veza cavatal, etc., Setu ama eur skeuden euz ar garantez o deuz an doctoret-ze evit ar beorien hag evit ar bobl.

E parrez P... ez euz eun Aotrou hag a zo eun doctor evelse. Lavaret a rer zoken ema o scrifa eul Levr evit mad ar bobl, hag el levr-ze e tiskuezo sclear hag anat ne deuz izom nag a relijion, nag a iliz, nag a bab : ne deus ket zoken izom a zoudardet ; ha ma carfe an oll cridi ha sonjal eveld'han, an oll a ve dioc'htu eurus.

Mear ar barrez en doa laket sevel eun ti scol. hag an ti-ze a ioa constet eun dornat mad a arc'hant. Tud ar barrez o devoa savet etrezho eur zom vrao, gouscoude e chome c'hoas da baea. Ar mear a ia da di an Aotrou, pehini a zo pinvidik braz, hag her ped da rei ive eun dra bennag evit sicour oc'h ar mizou.

« Clevit, Aotrou Mear, eme hon doctor, den ebet ne gar guelet scolia ar vugale muioc'h eget na ran-me. Ne ket eur scol avad evel a zavit ama eo am eus c'hoant da velet. C'hui a laca aze bugale hag a baeo, lod all, hugale peorien, a vezo kemeret evit netra. Red eo e ve great d'an oll vugale dont d'ar scol, ha ne ve kemeret guennek digant nicun ; ar vistri scol a ve paet ec'hiz all. El levr a scrifan em cus daou bennad evit diskuez kementse ; mar kirit me ho lenno deoc'h.

— Oh, ne ket red, eme ar Mear. Rei a reot din eun dra bennag evit an ti-scol ?

— Guelet a rit ne allan ket rei ep mont a enep va c'hredennou.

— Mad, dalc'hit hoc'h arc'hant hag ho credennou, ha... kenavezo.

Abenn eur pennad goude, an Aotrou person en doa c'hoant da lakat kempen eul loden euz he iliz a ioa dirapar, hag a ieaz ive da c'houlen sicour digant an Aotrou. Sonjal a rea dezhan marteze e vije eurusoc'h evit ar Mear. Eun digemer a zoare a voue great dezhan, Hogen pa en devoa lavaret he grevidi, an Aotrou a respontas :

Aotrou Person, n'on eus ket ar memes credennou. Ne allan ket, ep mont a enep va c'hredennou va unan, rei sicour ebet deoc'h evit kempen an iliz evel ma fell deoc'h hen ober. Ne de ket, a dra sur, ma selfen oc'h eur scoet bennak pa ve meneg euz an iliz ; hogen va c'hredennou a lacan ato er penn araok. Gouzout a rit, marteze, emaoun o scrifa eul levr. Kerkent ha ma vezo moullet, o pezo anezhan. Enhan e cavot eur pennad eleac'h ma tisclerian petra eo an iliz ha penauz e tlefe beza renet. Mar kirit zoken me ia da lenn deoc'h ar pennad-ze.

— Ne deo ket red, eme an Aotrou Persoun, en eur zevel da vont kuit.

— Gortozit-ta, Aotrou Person, chomit eun neubeut ma comzimp euz ar bobl, euz ar beorien. C'hui a vez aliez en ho zouez, hag ho anavez couls ha me ; hogen ar pez zo sur eo n'ho c'harit ket muioc'h evit a ran-me.

Var gementse an Aotrou Person a stouaz he benn hag a ieaz en he dro.

Poan vraz, evel a velit a rea da galon tener an Aotrou chom ep rei d'ar Mear ha d'an Aotrou Person ar pez a c'houlennent. Siouaz ! he gredennou a voa eno. Goassoc'h poan en devoue c'hoaz eur vech all.

Bez'en devoa eur merour hag en devoa daou vap. Ar c'hosa euz an daou vap-ze a varvaz. An Aotrou a reaz henor da vap he verour. Mont a reas varlerc'h ar c'horf bete dor an ilis. Ne deas ket tre ebarz avad, rak an draze ne voa ket dioc'h he gredennou. Eun nebeut goude eil map ar merour a goezas d'ar zort, ha setu mantret an tad paour. Dont a ra, an daelou en he zaoulagad, da gaout he Aotrou. « Aotrou kez, emezhan, setu ni hor stal o vont en traon. Maro va map cossa, ha brema egile a ia da zoudart, ma ne ellan ket lacat eun all en he leac'h. Evit an dra-ze e ve red din caout daou vil lur, ha n'em eus nemet mil. M'o pe ar vadelez, enhan'Doue, da bresta din mil lur, e savetefac'h hor buez din ha da oll dud va zi. Rak me am eus daouzek vloaz ha triugent, a zo torret oll va c'horf gant al labour, ha ne doun mui goest da ober al labourrou stard euz ar verouri. Me

a baeo deoc'h leve divar ho mil lur, hag abenn daou vloaz ama ec'h esperan rei deoc'h hoc'h arc'hant. »

— Clevit, va merour, gouzout a rit-hu lenn ?

— C'hui a voar ervad ne anavezan nag *a* na *b*.

— Mad, Silaouit. Neuze e lennas dezhan eur pennad euz he levr nevez. An Aotrou Mear hag an Aotrou Person ne voant ket chomet da zilaou he bennadou ; mes ar merour kez a voue red dezhan chom. Pa en devoa lennet e c'houlennas : Comprenet oc'h euz-hu ?

— N'em eus ket sur, eme ar merour.

— Mad, ar pennad scrit-ma a verk deoc'h ne gredan ket e tlefe beza soudardet da vihana evel ma'z euz hirio ; hag evelse ne allan ket, ep mont a enep va c'hredennou rei deoc'h ar sicour a c'houlennit diganhen hirio. C'hui a ell kemeret eur mevel, hag ho tiegez a ielo en dro. Goudeze me am eus prez labour hag evelse ho pedan d'en em denna :

Ar merour kez a ieaz ac'hano mantret he galon.

An Aotrou en deuz eul liorz euz ar c'haera. Eno ez eus guez, bleun, ha frouez pa deu ar mare. Eno eo her c'haver, epad an anv, o scrifa be levr nevez. Ne fell ket dezhan e touchfe den oc'h netra euz ar pez zo el liors-ze. Eun dervez daou botrik a gripaz el liors-ze dreist ar voger, hag a zavaz en eur vezen gerez a ioa frouez enhi ruz, goest da lacat an dour da zont e ginou tud vraz. An Aotrou ho guelas. Carga a reaz he fuzil, hag e tennas var an daou laer bihan. Ne dizas nicun anezho. Ar botred avad a scaraz ac'hano a gripaz adarre dreist ar voger, hag unan anezho, gant he brez, a goezaz a stog he gorf en tu all hag a dorraz he c'har. Credabl eo ar potrikze a vezo furoc'h iviziken.

Hogen setu eno an doare ma tiskuez an doctoret-ze ho c'harantez d'ar beorien ha d'ar bobl. G. M.

ILIZOU MARI E BREIZ.

X

Euz a Blouvorn, eo coulz tra d'eomp mont da Sant Thégonnec, unan euz ar parechou caëra a escopti Leon. He c'haout a reomp etre ar c'hresdeiz hag an hanternoz da Vontroulez, ha var dro diou leo hanter euz ar gear-man. Mar teuomp da lavaret aman eur gir benag var iliz Sant Thegonec, eo, dre ne deuz ket he far e touez an ilizou coz en escopti Leon, hag ouspen-ze, he he c'henta patronez a voa Itron-Varia-Guir-Sicour. Ar Sant ma toug eta hirio ar barrez-man he hano, ne d'eo ket ar c'henta patron : ar c'hestou caëra hag ar profou brassa a vez evid ar Verc'hez. A bep tu d'an aoter vraz, e veler, e costez an aviel imaj an Itron-Varia, hag er c'hostez all imaj Sant Thegonec.

Iliz Sant Thegonec, a zo bet savet etre ar c'huezecved hag ar seitecvet canvet. An tour a zoug ar bloavez 1533, ar porchet, 1605, ar c'halvar, 1610 hag ar garnel ar bloavez 1676. Var mogerriou ar garnel-man, e tu ar c'hus-heol e veler taolennet er mean eun ejen. An tremeniat dre ar barrez-man, a fel d'ez-han gouzout perag eno an ejen-ze; hogen ne ranco ket mont a bell evit beza sclerijennet ; an disterra crouadur a ziskuillo d'ez-han creden ar vro var ghement-ze. Ar greden-ze, setu-hi aman : Sant Thegonec, pa veve guechal var an douar, a chareaz gand an ejen-ze, ar braz euz ar veina zo eat da sevel he iliz. — Araok mont euz ar barrez-man eur giric c'hoaz var ar gador-sermon. Diez e veffe caout e leac'h all eun all bravoc'h evit-hi. An anaoudeg a sell piz out-hi, a lavar eo bet great er seitecvet canvet, er mare-ze ma teuaz euz an Itali e Bro-C'hall, eur mareat kilvichen desket braz en ho micher da heul ar rouanes Mari de Medicis.

Lezel a rencomp an traou caer hon euz cavet e Sant Thegonec ; mez hor c'halon a drido adarre eb dale, da lavaret eo, p' errufomp e parrez Lampaol, guechall treo euz Guimiliau. Hogen pa ne voa Lampaol nemed eun dreo, Guimiliau e devoue evit person eun den disket dreist, doctor en theologi, a deut da veza vikel vraz a Leon, dindan an aotrou n'eskop Renan de Rieux, da lavaret eo, er bloaz 1613. Hano ar person-man eo an aotrou Ian Guillerm. Dre m'en devoa calz guicheghez hag eur c'hoant vraz da zerhel caer e peb leac'h ti Doue, e n'em roaz da beintia chapel Itron-Varia Lampaol. Profou ar perc'hirined hag ar guenneïen a dape aman hag ahount digand an dud santel, paour coulz ha pinvidig, hen lekeaz da ober ar burzudou a veler c'hoaz hirio en iliz Lampaol, deut da veza caer oc'h caer dre ar boan en deuz kemeret ganthi, an aotrou Tréguier, he ferson avreman.

Red mad eo d'eomp ive, ober eur bale e Pleyber. Aman, evit guir ne velan chapel ebed savet en enor d'an Itron-Varia. N'euz fors, Mari n'eo ket bet morse ancounac'heat er barrez caer-man. Pell ahanel Prest goude ma voue savet ho iliz, Pleyberiz a velaz o devoa dienez euz eun dra : aoter ebed na zouge an hano caër euz a *aoter ar Verc'hez*. Hoghen, petra reont? e n'em glevet etre-ho, evit destum arc'hant avoualc'h da lacat creski ti Doue ha sevel eun aoter nevez d'an Itron-Varia. Abaoue an aoter-ze e deuz dalc'het mad d'he hano, hag en doare ma velomp anez-hi peintiet da c'houeliou ar Verc'hez. Daoust a ne gaffemp cousgoude nemed eun aoter ebken e Pleyber, savet evid enori Mam Doue? eo, dre eur vad : aman, calz tud o deuz savet c'hoaz en ho ene eun aoter ma zeont aliez dira-hi da drugacat ho mam binniget pe da c'houlen digant-hi eur scoassel pe eur sicour benag. Trouz an hent-ouarn o vont pe tont dre Bleyber, ne ra ket d'ar bobl ancounac'hat carantez na gallout Mari.

Iliz Pleyber, e leac'h m'az euz eur groaz arc'hand, ar gaera, tost-da-vad, euz an holl escopti, ne voa ket savet deac'h p'eo guir var he zour e lennomp ar bloaz 1588, ar porched a voue great pell goude, da lavaret eo, er bloaz 1666. Var binsin-an-dour benniget e veler scrivet hano eun dên. An hano-ze eo ar Breton.

Bodeur.

KALON VRAZ EUR BAOUREZ KOZ.

Jezuz-Krist a lavar d'eom en he Aviel penaôz kalz euz ar re a vezo bet ar re ghenta war an douar, a vezo ar re ziveza ebarz en Nev, ha kalz euz ar re a vezo bet ar re ziveza, ar re zistera, ar re izela er bed-ma, a vezo ar re ghenta, ar re uhela savet er bed-all, er baradoz. Rag enno e vezim plaçet, neket ervez ar renk or bezo dalc'het war an douar, mes ervez ar vuhez muioc'h pe neubeutoc'h santel or bezo renet ama. Evelse enno e welim kalz tud, pere edo dister war an douar, servicheryen, devezouryen, peoryen, tud eb tam deskadurez, tud a neubeudig a spered, e welim anezho uheloc'h plaçet eghed an aôtronez vraz, ar brinsed, ar rouaned, an doktored, an iskibyen, abalamour, war an douar, ho devezo bet karet muioc'h ha servichet gwelloc'h an Aôtrou Doue eghed ar pennou braz-se euz an Iliz hag euz ar bed. Evelse enno e welim Sant Izidor, patron al laboureryen, pehini n'edo war an douar nemed eul labourer paour, eur merour kez, e welim anezha plaçet uheloc'h eghed kalz a rouaned. Martreze zoken hini ebed euz ar re-ma n'hen hem gavo ken uhel er baradoz hag al labourer santel-ze. Enno e welim c'hoaz santez Zita, pehini n'edo nemed eur vatez, santez Jenoveva, patronez Pariz, pehini ne voa en he c'henta amzer nemed eur vesaerez, eur virerez dènved, e welim anezho araôg an itronezed vraz hag ar brinsezed. Enno e welim Salaun-ar-foll, eunan euz a zent Breiz-Izel, pehini hen devoa ken neubeud a spered ma ne c'hallaz biskoaz diski euz or pedennou nemed an daou c'her-ma : *Ave Maria*, e welim anezha uheloc'h savet er gloar eghed katz a zoktored braz.

Setu ama eur baourez koz, pehini, ervez peb gwirheveledighez, a vezo eunan euz an dud dister-ze savet uhel e gloar an Nev.

Ar pez a yan da verka d'eoc'h ama, a zo tremenet e Bro-C'hall (Frans), n'euz ket pell, etre eun Tad a gompagnunez Jezuz hag ar baourez koz ma komzan euz anezhi. An abad pehini a gaôzeaz gan-t-hi, a gontaz goude dirâg kalz tud ar pez a voa tremenet etre hen hag hi. Lezom an Tad da gomz :

« Eun deiz, « eme-z-ha, « e voann galvet d'ar parlouer. Pa erruiz, e kaviz enno eur vaouez koz oc'h ma gortoz. »

« Petra a zo a-nevez gan-eoc'h, ma groeg vad, eme-ve d'ezhi ? »

« A ! ma zad, » eme ar gozez vad, « klevet em beuz edoc'h o vonet da guitaat, ha setu em beuz sonjet dont d'ho kavout. Me am beuz ama eun tamig arc'hant ha n'em beuz ezom ebed euz anezha. Eur bec'h zoken eo evid-on da 'zoughenn, hag em beuz c'hoant d'hen hem zizamma war-n-oc'h euz anezha, d'hen roi d'eoc'h evid an oberou mad a ghevot da zikour. Me a zo deja kozig ; Doue ne zaleo ket d'am zenna euz ar bed-ma. Perâg lezel war ma lerc'h eun tam arc'hant, gan pehini e c'hallan ober brema eur vad benâg ? »

— En eur lavaret se, ar gozez vad a denn euz he godel eur bakadenn e touez eul lianenn, hag he dispak goustadig war he barlenn. Eb dale em beuz dirâg ma daoulagad eur bern pezyou deg kwenneg ha re a bevar real.

« Peghemment oz peus-hu, ma 'groeg vad, » eme-ve d'ezhi ?

Ar gozez : « Pemp kant (500) liour a dle beza anezho. »

An Tad : « Ha petra oz peus-hu c'hoant da ober gan an oll arc'hant-ze? »

Ar gozez : « Ho roi d'eoc'h evid an oberou mad a ghevit da zikour.... Da lavared eo, pevar c'hant (400) liour em beuz c'hoant da rei evid *Breuriez ar Feiz*, evid ezomou ar missionou diavæz, hag ar c'hant liour all, c'hwi a rayo gan-t-ho ar pez a gherot. »

An Tad : « Penaôz ! Penvidig braz ez-oc'h-hu eta ? »

Ar gozez : « O ! penvidig avoalc'h ez-on dre c'hras Doue, paeguir em beuz gallet kaout ma zam boued beteghen, eb rankout mont da glask. Mes, evid amzao ouzoc'h ar wiryonez, ar pemp kant liour em beuz ama, a zo, a c'heller lavaret, ma oll feadra. »

An Tad : « Hag oz peffe c'hoant da roi d'imme ar som ze oll ? »

Ar gozez : « Ia zûr, ma Zad.... Petra a rin-me gant-ha ? »

An Tad ; « Hen hem bourvezi euz an traou oz peuz ezom.... Setu c'hwi deuet koz.... Pe oad oz peuz ? »

Ar gozez : « Unneg vloaz ha tri-ughent (71). »

An Tad : « Ha-mâ ! gan ar gozni e teu ar poanyou, an infirmiteou, ar c'hlènvejou, ha dre-ze an ezomou brasoc'h. Ha ne rayo ket vad d'eoc'h kaout en tu diouz-oc'h eur gwenneg benâg evid hen hem zoulaji en oc'h ezomou ? »

Ar gozez : « Beteg-hen em beuz bet digan Doue nerz ha yec'hed evid labourat ha gounid ma boued. Esper em beuz e kendalc'ho da roi d'in nerz ha yec'hed avoalc'h evid se. »

An Tad : « Pa vez deuet an den da zeg, da unneg vloaz ha tri-ughent, e tiskar tol ha tol, e ya an ober diout-ha, e teu d'ezha a foul trubuillou, mizeryou ar gozni.... »

« Pedare stad a vuhez oz peuz, pedare micher a rit ? »

Ar gozez : « Kannerez ez-on, ma Zad. Mont a ran d'ar ster da welc'hi da hemma, da henhont. »

An Tad : « Ha ne vank ket a labour d'eoc'h ? »

Ar gozez : « Dre c'hras Doue, morse, a c'hallan lavaret, n'ez euz manket a labour d'in. Me a ra gwella ma c'hallan d'an dud, ober a ran ervez Doue, hag an dud a zalc'h dorn d'in. »

An Tad : « Penaôz oz peus-hu gallet dastum an oll arc'hant a zo aze gan-eoc'h ? »

Ar gozez : « A neubeudou. Beb wech, peurvuia, pa touchan ma devezyou, e lakaan agostez éun draig benâg, gwech eur pez deg kwenneg, gwech eur pez a bevar real, ervez ma c'hallan. »

An Tad : « Ne zispignit ket eta oll dre ma c'hounezit? Ha gounid mad a rit-hu ? »

Ar gozez : « Ec'hiz ar re-all. »

An Tad : « Mes ar re-all, pe da vihana an darnvuia anezho n'ho deuz ket re evid beva gan ar pez a c'hounezont. Penaôz a rit-hu evid galloud dastum ? »

Ar gozez : « Me n'em beuz ezom a nemeur evid beva : eur banne zoubenn, pa em beffe amzer da ober soubenn; ha pa n'em beffe ket amzer da ober soubenn, e kemmeran eun tam bara zec'h, gan eur banne dour warlerc'h, setu aze ma doare da veva. Gan an draze me hen hem gav yac'h ha ker kre ha peb maouez da labourat. »

An Tad : « Hag attao e vevit evelse ? »

Ar gozez : « Attao.... Pa hen hem gavan mad euz an doare-ze da veva, perâg chanch ? »

An Tad : « Ha ne vec'h-hu ket tentet a-wechou, pa vez eun dra benâg a-nevez, evel pa zeu an ened pe meurlarjez, ha dreist-oll pa hen hem gavit diez, da ghemmeret eun dra benâg gwelloc'h eghed kustum evid hen hem zoulaji, eur banne gwin pe traou all... ? »

Ar gozez : « Tentet avoalc'h e venn-a-wechou ivez da ober evelse. Mes eur vouez a zeu neuze da lavaret d'in : « Ar pez a roez d'az korf, a vezo kollet ; ar pez afâd a roez d'az ene, a vezo miret evid ar vuhez eternel. » Ha setu, kreveet dre ar vouez-se, e lezan eb kemmeret. »

An Ermit.

(Eur pennad all divezatoc'h.)

LAN AR BARO FRIZET

III.

Ar Victor genta.

E kichen kear Dol eo e tiskennas ar Vretouned euz ho listri. Ar gear-ze, evel oll geariou Breiz, a ioa neuze etre daouarn an Normantet. Mes ar re-ma a dremene ho oll amzer er festou, en ebatou, er c'hoariou ; hag en dervez-se, dreist-oll, ez oa lein vraz gantho.

En eur lakaat he dreid var an aod, Lan en devoa criet : Breiz ! Breiz ! Mont a reas rac eün varzu Dol gant he goumpagnunez hag hên a grias adarre a bouez-penn : Breiz ! Breiz ! Eno e oue neuze eur c'hrogat hag a lakeas calz a c'hoad da redet. Mes an Normantet, paket e creiz ho fest, ne c'heljont ket herzel pell ouz ar Vretonnet ; an darnvuia anezho a oue lazet, ar re all a gemeras an teac'h.

Goude beza ho rinset oll euz a gear, ar Vretouned a zistroas da gaout ho listri. Mes a veac'h m'oant eat en hent ma teuas penn Lan da veza tenval. Hen pehini a ioa kel laouen bremaïc ! Peseurt anken eta a zo couezet var he speret ?

Setu hên da zistrei ous he gompagnunez :

— Ha Loïzaïc, emezhan, ha Ian ar Barz, e peleac'h emaïnt ? Chomet int e Dol glazet, prest da vervel marteze ! Ne remerkit ket aze etouez ar zoudardet telen Loïzaïc ha bleo guen ar Barz ? N'emaint ket ken nebeut etouez ar re a zo bet tizet en emgann hag a zo douget e kirri ?

— Loïzaïc ! Ian ar Barz ! a grias ar zoudardet oll en eur jom a za. Rac kement a fisians o devoa er Barz coz hag en he verç'h, ma credent n'o devije ket gellet dont a benn euz ho zaol nemet Ian ha Loïzaïc a vije bet ive gantho.

Ar greden-ze a ioa ive e speret Lan ; rac lavaret a reas en eur gomz outhan he unan :

— Ebd'ho, emezhan, ne c'hounezimp ket.

Goudeze e lavaras adarre en eur zevel he vouez hag en eur vouzc'hoarzin :

— Sicour dister coulsgoude eget an hini a c'hellont da rei !

Sicour dister ! a respountas eur zoudard a ioa e kichen ar prins : canaouennou Ian a laka hor goad da virvi, hag ar guel a Loïzaïc a laka an tan en hor c'haloun. Lan a reas eur zell ouz ar zoudard-se egis p'en divije bet c'hoant da lenn en he ene. Goudeze e crogas en he zorn hag e lavaras dezhan :

— Eummaël, deomp var hor c'his da Zol; ho c'haout a raïmp en eun tu bennac. Ractal e roas urs d'he offiserien da gass ar rest euz ar goumpagnunez d'al listri, hag Eummaël hag hen a deuas en dro da gear Dol. Erruet e kear, e tremenjont dre veur a ru eb caout den beo ebet var ho hent. Mes guelet a reant, ama hag ahont corf maro eun Normand bennac, astennet var an douar gant he zillad caër ; hag ar guel a gement-se a rea poan d'ho c'haloun ato tener ha truezuz.

Mes setu Lan o cregi e breac'h he goumpagnoun evit ober dezhan chom a za.

— Ne ket mouez Ian eo a glevan, emezhan...? Selaou Eummaël !

Ha setu hi o chom da zelaou ho daou ; mes trouz ebet ne glevont.

— Aotrou, faziet oc'h a dra sur, eme Eummaël.

Lan ne respount ket. Mes mont a ra adarre araoc ; e goueled he galoun eun dra bennac a lavar dezhan n'e ket bet faziet.

Aben eun tachadic goude unan bennac a dremenas dirazhan evel eur skeud.

— Loïzaïc ! eme ar prins. Oh ! ma n'oan ket sur bremaïc da veza clevet mouez Ian, brema oun sur da vihana da veza guelet Loïzaïc. Ia, ia, hi he unan eo, Loïzaïc ! Loïzaïc !

— Loïzaïc ! eme Eummaël d'he dro gant eur vouez ker crèn ma lakeas kear oll da dregarni.

— Lan a Vreiz ! a respountas eur vouez joaiuz ; ha ker buhan Loïzaïc a deuas d'en em strinka eharz treid ar prins en eur lavaret :

— Deuet oc'h var ho kis-ta, Aotrou !

Deuet oun sur, eme Lan. Daoust ha me a c'helle lezel en abandoun an hini a zo evidon hag evit va zoudardet evel eun eil Brovidans ? Daoust ha me a c'helle dilezel

ho tad, Loïzaïc? Ezom or beuz, va zoudardet ha me, euz a ganaouennou ar Barz coz; ezom or beuz ive ac'hanoc'h-hu evit laouenaat hor c'haloun ha rei cuzuliou mad deomp. Mes c'houi, Loïzaïc, petra en deuz great deoc'h chom ama? Ha n'o peuz-c'houi ket a c'hoant mui da zont d'hon heul?

— Oh! Aotrou, eme Loïzaïc, ne gredit ket an dra-ze ha ne ket guir?

— Poan em beffe sur o credi ho peffe lakeat eun dra evelse en ho speret, a respountas ar prins

— Lan a Vreiz, a lavaras neuze Loïzaïc, selaouit ac'hanon. Casset o peuz ganeoc'h ar re a zo bet tizet en emgann ha n'int ket maro var an dachen, ha mad o peuz great, rac kement-se a ioa eun dever evidoc'h. Mes eun dra all a ioa c'hoaz eun dever evidoc'h, ha n'o peuz ket sonjet ennhan: ho servicherien o deuz sonjet en ho leac'h.

Evel Lan en devoa an ear da veza nec'het o clask gouzout petra oa an dever all-ze en devoa lezet da ober. Loïzaïc a lavaras adarre:

— Ha ne dliempni ket ive enterri ar re varo?

— Sell! Guir eo, eme ar prins; oh! pardoun, Loïzaïc!

Hag o veza croget e dorn ar Verc'h iaouank, Lan a voustras varnhan gant carantez hag anaoudegez vad, en eur lavaret:

— Bennoz Doue deoc'h, Loïzaïc! Ha n'e ket guir, Eummaël, ez eo Loïzaïc eun eil Brovidans evidomp?

Var gement-se Loïzaïc a gassas ar prins hag Eummaël da gaout he zad.

— Va zad, emezhi, setu ama Lan a Vreiz; distroët eo d'hor c'hlask.

Ian ar Barz a ioa azezet var eur bern atrejou; telen Loïzaïc a ioa eharz he dreid. Euz al leac'h ma edo e vele dirazhan eur voarem leun a lann hag a vrug; sellet a rea aliez varzu ar voarem-ze, ha, bep veich ma selle, e teue an dour en he zaoulagad. Bez'ez oa eno tri pe bevar den, hag unan anezho a ioa aoualc'h guelet he viskamant evit anaout oa manac'h.

— Sell! eme Lan o remerkout ar manac'h-se, abad Landevennec n'e ket maro! Mad, Ian ar Barz, credit ac'hanon pe ne gredit ket, me gave din oa maro, ha pa zonjen en dra-ze n'oan ket evit miret da lenva evel eur c'hrouadur.

— N'em euz ket a boan oc'h ho credi, a respountas ar Barz coz; rac va unan em euz lenvet, hag ato e lenvan pa zellan ouz ar park-se, el leac'h ma'z a hor breudeur da repos ken na vezint dihunet gant an droumpill a c'halvo an dud oll d'ar varn diveza.

Hag ar barz coz a zoublas he benn evit cuzet ouz ar prins hag he goumpagnoun eur berad daëlou a rede adarre hed-a-hed he zivoc'h distrounket gant an oad ha gant ar c'hlac'har.

Coulsgoude Loïzaïc a ioa eat dija da gaout an abad, hag, o veza en em strinket d'an daoulin eharz ar foz pe an toull el leac'h ma taolet ar c'horfou maro e pede eno calounec evit repos da eneou ar re a ioa bet lazet.

Lan hag Eummaël a erruas prest var he lerc'h.

— Sell! C'houi ama, Aotrou, eme abad Landevennec o remerkout ar prins!

Dinn-me oa lavaret an dra-ze deoc'h, eme Lan. Me zonje din oac'h maro.

Var gement-se ar prins a blegas he benn da zellet en toull.

— Calz zo anezho? a c'houlennas.

— N'euz ket, a drugare Doue, eme an abad, ezom o peuz euz ho soudardet, Aotrou.

Va mignounet ker! eme an dijentil iaouank o teuler adarre eur zell a druez hag a anken var ar c'horfou maro a ioa er foz. Ha calz a lezinn-me c'hoaz evelse var va hent abarz dont a benn euz ar pez am euz lakeat em speret?

— Ne d'it ket da fallgalouni evit kementse a respountas an abad. Ar re a varv evit difen ar pez a zifennit a vez digemeret mad gant Doue.

Pa oue diskennet an oll gorfou maro en toull ha taolet douar d'ho golo, e oue great eur groaz gant scourrou guez, hag ar groaz-se a oue plantet var c'horre ar bez. Noz oa pa zistroas Lan d'al listri gant ar vandennadic Vretouned en devoa cavet c'hoaz e Dol. He zoudardet a ioa dija nec'het-oll o clask gouzout e peleac'h oa chomet. Setu perac ne c'houffe den reï da anaout evit mad pegement a joa o devoue pa her gueljont o tont en dro gant Eummaël e creiz etre ar Barz coz, abad Landevennec ha Loïzaïc. Brasoc'h oa ho levenez eget goude m'o devoa kemeret kear Dol. Dont a rejont oll en dro d'ho c'habiten iaouank, ha poket a reant d'he vantel, en eur lavaret:

— Doue r'ho tivoallo, Lan a Vreiz! Bezit ato hor mestr, en eur gerzet var ho roudou, oump sur da c'hounit ar victor e peb leac'h! G. Morvan,

Persoun Pluguën.

CHARLO, PE AR BUGEL IJINUS.

II.

An den estren-ze cuzet gant Charlo a ioa eun den a reng huel, tamallet ha condaonet evit eun torfet ha n'en doa ket great, hag evit ne vije ket croget enhan, e voa en em laket da dec'het gant he c'hreg hag he vap. En eur c'harroz o doa comanset ho zec'haden; hogen o veza chomet da zibri eun tam bouet en eun hostaliri, an archerien deut var ho lerc'h, ho c'havaz eno. An aotrou a grogaz en he vugel hag a dec'has gantha, he bried avad ne vouie ket peleac'h e voa chomet. Ne zonje ket zoken enhi pa'z eaz euz an hostaliri dre eun or adren, hag en em lakeas da redek muia ma c'halle. Evelse eo e tigouezaz e lochen Charlo, ha brema edo adarre an archerien var he zeuliou.

Ar bugel-ta, o veza cuzet an aotrou hag he vap, ha deut da zor he lochen, en em lakeas da gana evit rei da gridi d'an archerien ne voa netra oc'h ober nec'h dezhan. Ar re-ma a voa pevar anezho, hag ar c'henta anezho a lavaras da Charlo:

— Eh! paotrik, petra a rez-te aze?

— Ne velit-hu ket? Emaoun o cana. Ober a ran lit d'am c'hi, ha neuze e tescan d'am gavrik rei taoliou corn.

— Kenteliou brao avad a roez dezhi!

— Red eo deski dezhi en em zifen oc'h ar re a glaskte ober drouk dezhi.

— Cleo-ta, n'ec'h eus-te ket guelet...?

— N'em eus guelet netra.

— N'em eus ket lavaret dit c'hoas petra a c'houlennen as poa guelet. N'eus ket tremenet dre ama eun den.. gortoz... Setu ama var eur paper pebez doare den eo... Eun den hag en deus pemp troatad, vardro tregont vloas, sounn he benn ganthan, baleer diroufen, bleo du, daoulagad du ha bras, malvennou du, elgez rond, guenn en he liou, ginou crenn; gantha eur braou glaz, eur zae guër, botinezou bihan; eur vouez vad dezhan...

— Oh! oh! eme Charlo, en eur ober eun abaden c'hoarzin, penauz em befe-me guelet kement all a dud hag a draou; bleo glas, boutou guer, elgez faout...

— Potrig, eme an archer, hag ober goab ac'hanon-me a fell dit. Camaradet, greomp ar pez a dliemp beza great dioustu; guelomp petra zo el lochen-ma. Ah goal botr, chench a rez liou....

— Oh ia, mes....

— Mes petra?

— Aze ema va bara, ha kement en deus lezet va zad ganhen bete ma teui en dro.

— Glaourenneg, evit laeron e kemerez ac'hanomp-ni?

— Oh ne ran ket, me voar erfad c'hui zo archerien.

An archerien a ieaz el lochen, a zellaz oc'h kement corn a ioa enho. Charlo a voue tost dezhan abenn diou vech en em drahissa he unan; ne alle ket miret da zellet oc'h an toullat keuneut, ha pa ho guelas o vont kuit ep beza dizoloet an trap, e tiskuezas re a blijadur, ar pez a rea d'ar brigadier cridi e cuze eun dra bennag outho. Lavaret a reas d'ar bugel: te ac'h eus guelet eun dra bennag ha ma na lavarez ket petra c'heus guelet, me ia da chadenna da zaouarn dit. Hag e tennaz eur Jadennik. Charlo n'en doa ket a c'hoant da vancout d'ar ger en doa roet d'am emzivad; ne doa ket e poan ken nebeut da vont d'ar prizon. Evit en em denna a afer ta e lavaras d'an archerien en doa guelet marteze an hini a glaskent; pell a ioa avad oa tremenet dre eno.

— Perag, eme ar brigadier, ne c'heus ket lavaret deomp dioc'htu-ta mar ec'h eus guelet an den a glascomp?

— C'hui oc'h eus lennet kement a draou var ho paper, ne ouzon mui petra da lavaret.

— E peleac'h ema'n den-ze?

— Me voar? me'm eus guelet eun den ahont oc'h costez ar menez, hag a iea d'ar red; d'ar c'hoad zo duhont me voar vad ez ea.

An archerien a ieaz etrezeg ar c'hoad, ha Charlo, fouge enha da veza roet ludu dezho eleac'h butun, en em lakeas da sutal. Ne voa ket gouscoude dinec'h, hag evit tremen he nec'hamant, en em lakeas da c'hoari gant he c'havrik ha gant he gi.

Pa voa deut an noz, ez eas da zigeri an trap, evit tenna ac'hano an daou brizonier a ioa eno. An divroad o veza clevet pe gen tost oa bet ar bleis dezhan, a bocas d'ar bugel, hag a lavaras dezhan: va bugel, mar plich gant Doue rei da anaout n'oun ket cablus, n'em eus great droug ebet, me ra ama al le e kemerin ac'hanout evit va map, hag e vezi breur d'ar bugel-ma zo étre va divrec'h.

— Ha Charlo da vouela. Neuze, émezhan, ez afen kuit dioc'h va zad?

— Nan, va bugel, da garantez evit da dad a blich din ker couls hag ar pez ae'h eus great evidomp. Da dad a jomo ganeomp; mes da galon vad a virit e vez savet guelloc'h evit na dout ama.

Charlo neuze a c'hoezas tan, a elumas goulou, hag a zigasas var an daol ar pez a ioa a vouet en ti, hag e lavaras d'an aotrou ha d'he vap dibri, rak naoun a dlient da gaout.

A veac'h o doa debret eur c'hinaout bennak, ma clefjont skei goustadik var an or. Kerkent e chomjont evel tud sebezet. Skei a rejor eun eil guech. An aotrou a ioa deut ker guenn hag he roched.

— N'o pet ket aoun, eme Charlo, ne zigorin da zen ebet. Neuze e kemeraz eur skeul vian, hag e savas da zellet dre eun toul prenest a ioa azioc'h an or.

— Piou zo aze, emezhan?

— Enhan Doue, digorit din, mont a ran da fata (sempla).

— Oh! ne ran ket, me ne ouzon ket piou oc'h.

Digorit, a lavaraz an aotrou, va fried eo.

Maman, maman, a lavaraz ar potrik bihan, hanvet Herry pehini en doa anavezet mouez he vam.

Charlo a zigoraz eta, hag an itron, guisket mad, mes drouklivet, he bleo o fuia gant an avel, a deuaz en ti, hag a goezas dioc'htu semplet o velet he fried hag he map.

An aotrou a deuaz ep dale d'he dizempla o voalc'hi he fenn gant dour sclear e kichen he diou scouarn. Nebeut ha nebeut e teuaz he ners dezhi, ha neuze en em gave eurus da veza digouezet gant he zud ne vouie ket peleac'h e voant eat.

Epad an abaden-ze, Charlo a brenne an or, a c'hoarze hag a vouele, hag a gave e gouelet he galon eul levenez dreist da veza gallet ober vad da dud ker carantezuz. He levenez a grescas c'hoas pa glevaz an aotrou o lavaret d'he bried kement en doa great ar bugel-ze evitho.

An itron a voa c'hoas iaouank; ne devoa nemet pevar bloas varnugent. Pa'z eaz he fried gant he vuguel enz an hostaliri eleac'h ma voa coezet an archerien varnezho, ez eaz ive var ho lerc'h. Hogen ken tenval oa ma ne vouie ket pe varzu e voant eat, hag o veza evelse dianket e chomas da dremen an noz azezet oc'h tronjen eur ve-

zen. Pa darzaz an deiz, e savaz ac'hano, hag ez eas gant ar c'henta guenoden a gavas. Dre chans ar venoden-ze a gase eün da di Charlo, eleac'h ma edo he fried hag he bugel.

Charlo neuze a reas tan, a gasas colo pe blous fresk er c'hao dindan an trap evit ma c'helje cuzet eno an tri den a ioa en he lochen, mar bije c'hoaz izom. Neuze ez eas da c'horo he c'havrik, evit gallout kinnik d'an itron eur banne leas livris.

Etre daou e voa deut an noz, hag ez eant da zibri eun tam bennak, pa zirollaz eur bar arneu scrijus, tan, curun, glao dourbil. Digouezont a reas an traou en hevelep doare ma chomaz ho c'hoan a dreuz en nosvez-ze.

(*Eur pennad all eur vech-all*). G. M.

KELEIER.

An Aotrou Creau, nevez beleget, zo hanvet vikel e Berrien.

An Aotrou Quemeneur, vikel e Landunvez, a zo hanvet vikel e Landivisiau.

An Aotrou Guillou, vikel e Landudec, a zo hanvet vikel e Landunvez.

D'ar pemp a vis meurs, retred brezoneg evit ar voazed e Lesneven, hag evit ar merc'hed e Kemperle.

Beleien canton Locronan Leon o deuz savet pemp cant tregont lur evit kenderc'hel eur zouav e servich ar Pap.

Ilis catedral Kemper a deu caeroc'h caera bemdez. Ne vezo két pell he oll frenecher a vezo e guer peintet, hag a dalvezo eun histor pep hini anezho. (var ar gatedral ez eus, mar em eus sonch mad, daouzek prenest ha triugent). Calz euz ar prenecher-ze zo dija e guer peintet. Nep en defe c'hoant da anaout huez sant Joseph, huez sant Paul, huez sant Stanislas, etc. ho c'hafe eno da lenn a daolennou.

Er sizunveziou-ma ez eus laket guer peintet e tri brenest-all. — Var unan anezho e veler an Aotrou Sant Luc, escop a Gemper, daoulinet dirag ar Pap Pii c'huec'h, hag o rei dezhan eur paper dre behini e refus crenn ober al le a c'houlennet digant an dud a iliz e Frans en amzer an dispac'h. Sant Per ha Sant Corintin a zo testou euz a gourach Escop Kemper.

Var eun all e veler ar missioner Mikeal Nobletz hag an tad Maunoir, ebestel Breiz-Izel; var ho daoulin emaint dirag an Aotrou Louet escob a Gemper evit beza benniget gantha. Ama ema ive, evel testou, Sant Corintin ha Sant Guenole, abad Landevennek.

Var an trede prenestr e veler histor an *tri berad goad*. — Lavaret em eus c'hoaz ema atao, e Kemper, miret mad, penn ar c'hrist a reaz ar burzud-ze, hag an touzierou aoter a goezaz an tri berad goad varnezho.

Unan bennag a c'houlenne n'eus két pell digant mevel an aotrou X...

— Penauz a ra ho mestr?

— Brao eo brema, a drugare Doue.

— Aliez en devez goascadou poan?

— Ia, va mestr a zo bet soudart, hag en eur stourmad e pacaz eur gouli hag en deus great poan avoalc'h din-me.

— Deoc'hhu? dezhan he unan, da viana, en deus great muioc'h a boan, credabl.

— Oh! nan, sellit, evelen ema ar stal; pa den ar gouli-ze da ober poan d'am mestr, n'eus den evit caout penn ebet varnezhan; ha neuze me, evel ma vezan ato var he dro, me a goust d'am ler. Taoliou dorn a goez varn-hon a dreuz hag a hed evel grizil, hag evelse eo me am eus muia da c'houzanv gant ar gouli-ze.

Eur beleg, evit deski he *Bater* da eur messaer bihan a veze bemdez o tioual an denved, ha n'en doa bet nemeur a zescadurez christen digant he gerent, o velet ne alle két dont a benn da zeski dezhan he greansou, a zonjaz he lacat da rei ar geriou euz ar *Bater* evit hanoiou d'he zenved. Evelse hen lakeas da henvel, ar c'henta, *Pater*, an eil, *noster*, an trede, *qui es*, hag en doare-ze beteg ar fin.

Ar potrig a zescaz evelse he *Bater* buan avoalc'h. Abenn eur pennad, ar beleg o veza en em gavet gant ar messaer bihan, a c'houlennaz outhan:

— Ahanta, ne c'heus két ancounac'het da *Bater*?

— Oh! nan, Aotrou Person.

Mad, lavar din neuze da *Bater*, ma velin. Ar potrig a lavar distagel:

— Pater noster... in cælis...

— Gorto-ta, mont a rez dreist eun dra bennag.

— Han ia, aoutrou person, dreist *qui es*, ha ne két? ne ouzoc'h két eo eat *qui es* gant ar bleiz? Teir sizun zo n'eus *qui es* ebet er *Bater*. G, M.

PRIZ AN ED.

KEMPER. — *12 C'huevrer.*		PONT-'NABAT *17 C'huevrer*	
Priz ar daou c'hant lur.		*Priz an daou c'hant lur.*	
Guinis....	23 lur, 40 c.	Guinis....	24 lur, 80 c.
Segal.....	18 lur, 80 c.	Segal.....	18 lur, 55 c.
Eiz.....	16 lur, 88 c.	Eiz.....	16 lur, «« c.
Ed-du....	22 lur, 74 c.	Ed-du....	23 lur, 55 c.
Kerc'h....	17 lur, 20 c.	Kerc'h....	17 lur, 75 c.
Avalou-douar	6 lur, 50 c.	Avalou-douar	6 lur, 25 c.

HISTOR BREIZ

Cant A. de M.

A so moullet evit an trede gueeh.

An dud divar ar meaz a gav el levr-ze kenteliou caer divar benn ar pez zo tremenet en ho bro.

Al Levr-ze a gaver er braz euz an tiez a verzer Levriou enho.

Ar Gerant: AR. DE KERANGAL.

Kemper, moullet gand AR. DE KERANGAL, Mouller an Escopti.

DISSADORN 5 MEURS 1870. Nº 266. C'HUEC'HVET BLOAVEZ

FEIZ HA BREIZ,

KELOU A BEP BRO, HA KENTELIOU VAR BEP TRA,

Digaset bep sul da gement Christen a gomz ar brezounek.

CONDITIONOU EVIT CAOUT AR GAZETEN:

Evit ar FINISTER, COSTEZ-AN-NORD *hag ar* MORBIHAN, : *evit eur bloas*, daou scouet; *evit c'huec'h miz*, pevarzec real.

An Abonamant a dle beza paet araog caout ar gazeten.

An hini ne zigas két en dro ar c'henta cazeten a reseo goude ma zeo echu he abonamant, a zo consideret evel abonet a nevez.

A abonamant a gemerer e ti an Aotrou DE KERANGAL, *mouller an Escopti, ru ar Gigerez, nº 18, e Kemper*

D'an Aotrou DE KERANGAL *epken e tleer adressi ar peamanchou ha kement a zell oc'h servich ar Gazeten.*

Ar scrijou da lacat er Gazeten a dleer da adressi d'an Aotrou MORVAN.

KEMPER, 5 Meurs 1870.

MANDAMANT

AOTROU ESCOP KEMPER HA LEON

EVIT CORAIZ 1870.

RENE-NICOLAZ SERGENT,

Dre c'hras Doue hag hon Tad Santèl ar Pap, Escop Kemper ha Leon, hag unan euz an Eskibien hanvet gant Pii IX, da azeza e kichen he Dron,

D'ar Veleien ha d'ar Gristenien fidèl euz hon Escopti, salut ha bennos en ho Zalver Jesus-Christ.

Hor Breudeur ker,

Comprenet oc'h euz e tliemp en em bellaat dioc'h hon Escopti ker, rak deveriou striz hor galve etouez an Eskibien deut a bep carter euz ar bed, hag en em zestumet e Rom, galvet gant an Tad Santel ar Pap. Dioc'h hor c'hostez e velomp ervad ne rofemp két deoc'h ar pez a c'hortozit hag oc'h eus guir da c'hortos, ma vankfemp da verca deoc'h ar c'histionou pounner a lezet a gostez, brema ez euz antercant vloas, mes a zo hirio eat doun en oll sperejou, hag a gresco c'hoas gant an amzer da zont. Comz a raimp anezho an eil varlerc'h eben, ha da genta e comzimp euz a c'hallout vikel Jesus-Christ. Ma ne allomp két lavaret deoc'h petra a ra ha petra a raio var gementse ar Sened a zalc'her brema, e livirimp deoc'h ar pez o deus great ar Senedou zo bet araok brema, ha perag o deuz-he great.

Anaout a rit comzou hor Zalver da unan euz he ziskibien en devoa anzavet e voa Doue. « Euruz out, Simon, map Ian, rak ne deo nag ar c'hik nag ar goad eo o deus discleriet an dra-ze dit, mes va zad a zo en Envou. Ha me a lavar dit ez out Per (mean), ha var ar mean-ze e tiazezin va iliz, ha doriou an ifern ne vezint morse treac'h dezhi, ha rei a rin dit alc'hueziou Rouantelez an Env, ha kement as pezo liamet var an douar, a vezo liamet en Envou, ha kement as pezo diliamet var an douar a vezo diliamet en Envou.

Anaout a rit ive ar c'homzou all-ma a vap Doue d'ar memes diskibl: Simon, Simon, setu Satan en deus goulennet tremen ac'hanoc'h evel greun guinis dre ar ridel; ha me am eus pedet evidout, evit na deui két da feiz da lazia; ha te, d'as tro, starta eun dervez da vreudeur, » hag ar c'homzou all-ma c'hoaz, a zo evel ar gurunen euz ar c'homzou diaraok: kas va oanet d'ar peuri, cas va denvet d'ar peuri. »

Ne oufe den, va breudeur ker, en em dromplа var ar pez a lavar dre ar c'homzou-ze an hini zo ar virionez eternel. Sclear eo eit an hini Sant Per laket ar penn kenta euz an iliz oll; varne-z-han eo bet savet; varne-z-han e chom en he za evel eun ti var he ziazez; ganthan, er Rouantelez spirituel-ze, ema an alc'hueziou, da lavaret eo, pep gallout; ervez ar c'hallout-ze kement a zo sevenet gantha a zo sevenet en Env; hen eo an doctor ha ne oufe két he feiz fazia, hag a dle startaat er feiz-ze he vreudeur, da lavaret eo, an Eskibien ho unan ha kement a zo en ilis Jesus-Christ. Erfin hen eo a ren hag a c'houarn ar vanden denved a bez, an oanet, hag an denved, ar gristenien fidel hag an Eskibien. Setu penauz eo bet ato espliket ar c'homzou diaraok gant an tadou euz an iliz hag an doctoret.

An traou-ze oll a zo guirionezou a feiz; ho nac'h a ve nac'h ar sklerijen; caout douetanz anezho, a ve caout douetanz euz a virionez an Aotrou Doue.

Ar pez a zo ker sur, hor breudeur ker; eo ar c'hallout dispar-ze roet da Brins an Ebestel, ne deo két maro ganthan: tremenet eo, he garg hag hi, d'ar Babet a Rom deut var he lerc'h. Ne dal két ar boan lacat dirag ho taoulagad an testeniou a ro deomp var gementse an Tadou Santel euz an iliz, ar Senedou braz, ha kement hini o deus comzet a gredennou an Ilis catolik. Silaouit epken ar pez a zo bet discleriet ha discleriet guir gant daou Sened braz, henvel oc'h an hini a zalc'her hirio er Vatican.

An eil Sened a Lyon, dalc'het er bloas 1274, a ziscleri ar pez a zo ama varlerc'h: « An Ilis Santel a

Rom a zo, dreist an oll, ar genta hag an huela en oll Ilis catolik ; anaout a ra, gant guirionez hag ive gant humilite, e deus resevet kementse, hag ive al leunder euz ar c'hallout, digant hor Zalver he unan e personach Sant Per, prins ha penn an Ebestel, da behini e talc'h leac'h ar Pap a Rom, hag evel ma'z eo red dezhi difen ar feiz muioc'h eget nicun all, hi eo a dle barn kement a savarer divar benn ar feiz.

Sened Florans, a voue dalc'het azalek 1437 bete 1445, a ziscleri an dra-ma :

« Discleria a reomp o deuz ar gador Santel abostolig hag ar Pap a Rom ar c'henta plas er bed oll, hag ez eo ar Pap a Rom an hini a zalc'h leac'h da Zant Per, guir Vikel Jesus-Christ, pen an Iliz oll, Tad ha Doctor an oll gristenien ; discleria a reomp ez eo bet roet dezhan, e personach Sant Per, gant hor Zalver Jesus-Christ, eur gallout leun da gas da beuri, da ren ha da c'houarn an Iliz oll, evel ma'z eo merket kementse en actou ar Senedou braz hag e reglennou Santel an Ilis. »

Setu aze, hor Breudeur ker, ar pez a dleit da gridi a galon ha da brezeg a c'hinou e kenver ar c'hallout dreist pep gallout en deuz hon Tad Santel ar Pap. N'on eus ket a zonch da esplica deoc'h ama hini da hini an oll privilachou en deus roet hor Zalver dezhan ; caout a ra deomp avad ez eo dereat ha talvoudek bras en amzeriou-ma, comz a zevri euz a unan euz ar privilachouze, ar c'henta hag ar guella euz an oll ; comz a fell deomp euz ar privilach en deus ne all ket fazia pa ve meneg euz ar feiz, ha petra bennak ne ket merket an dra-ze ger evit ger er pez oc'h eus clevet hueloc'h, ar c'homzou-ze gouscoude hen lavar en eun doare sclear ha sur.

Daoust da gement o defe gallet da lavaret sperejou borodet gant fals credennou, ar Pap ne ell ket fazia, ne ell ket coeza en errol, pa zesk d'an Iliz oll reglen ar feiz pe an doare da ren eur vuez christen. Sonjit mad ; ne lavaromp ket ne ell ket fazia evel eun den kemeret en he bart he unan, nag e kement a ra ; Jesus-Christ a zo falvezet dezhan e vije, eveldomp, sujet d'ar mizeriou ha d'an infirmiteou o deuz an dud ; n'en deus ket roet dezhan eur vuez hag a bado ato, n'en deus ket miret outhan na elje pec'hi, n'en deus prometet dezhan nag inspiration na revelation ebet ; hag evelse, pa na vezo kemeret nemet evel den ha Doctor evel ar re all, e chom ato sujet d'an douetansou ha zoken d'an erroliou a zo ato lod bugale Adam.

Mes, hor Breudeur ker pa gelen ar Pab erves ar galloud eus he garg ; pa ra carg Sant Per eus a behini a zalc'h ar plas, ha pehini a zo beo atao enhan, en eur ger pa dou da ziscleria evel mest carget da gentelia an oll gristenien ar pez a zo da gredi, ar pez a zo da ober, neuze ne hell ket fazia. Kementse a rank beza, kementse a so guir ar Pab ; an Eskibien, ar veleien, an dud fidel, an Ilis o deus guir a ve an traou egis-se.

Ha da genta, kementse a zo guir ar Pab. Ni a oar oll eun dra ; pa deu Providans Doue da roi eur garg bennag da unan eus he grouadurien, e ro dezhan atao an donezonou, ar grasou red evit ober ar garg en eur gis deread ; seulvui eo huel eur garg, seulvui a vec'h a zo ganthi, seulvui a dle beza puil ha dreist ordinal an donezonou, ar grasou, ar sclerijen. Ma ne rafe ket an Aotrou Doue evelse, e ve tud sammet dreist ho nerz, ha Doue ha c'houlenfe digantho muioc'h eget ne hellont ober ; eus eur pers e lavarfe dezho ober ho c'harg hag eus eur pers all ne rofe ket dezho ar zicour o deus ezom evit ober ho c'harg. Sonjal eun dra evellen a zo nac'h perfecsionou Doue, he furnez, he vadeles, he justis memes. Ouspen-se er Scritur Sacr en deus lavaret ne c'houlenno morse digant den netra dreist he c'halloud, ne losko ket eun den da veza biken sammet dreist he nerz. Kementse eta a zo eul lezen desket deomp gant hor skiant ha gant hor feiz ; Doue a zisparti he zonezonou ervez an deveriou a gommand hag erves ar zam a laca var gein eun den.

Eur vech ma vezo lakeet doun ar gentel-se en ho speret ne peus nemet guelet pegen bras dle beza an donezonou roet d'ar Pab.

He garg a zo an huela a oufe beza er bed. He zever a lavar dezhan creaat er feiz he Vreudeur, da lavaret eo an Eskibien couls hag ar veleien hag an dud fidel oll eb excepti nicun, *Confirmas fratres tuos* : Setu ar gourc'hemen a ro dezhan hor Zalver. Evel Mest ha Tad d'an oll gristenien, eme ar C'honsil a Florans, e tle roi da anaout ar virionez d'an oll Ilis, barn an oll fals credennou a helfe en em zevel a eneb ar feiz, a eneb ar guirioneziou discleriet gant Doue. Dreist ar re all e tle ober kementse. Erves ar C'honsil a Lyon e tle muioc'h eget nicun difen ar virionez. Ar geriou-se a zell ous an Ilis a Rom, da lavaret eo ous an hini a zo en he fenn, rag abalamour dezhan ez eo ken huel dreist an oll Ilisou. An den-se eta a zo e pen Ilis Rom a tle he-unan difenn guirionezou ar feiz ha dre he lavar e tle beza discleriet kement tra a zo da veza discleret e kenver ar feiz. An traou-se oll a zo eus ar C'honsil a Lyon.

Pebes carg, pebes labour, hor Breudeur ker. Ne hellit ket credi en defe hor Zalver Jesus-Christ roet eun evelep carg d'he Vikel var an douar ep roi dezhan er memes amzer an donezon da ziscleria ar virionez ep galloud fazia. Nan, nan ! Kementse ne hell ket beza.

Ma ve guir eun dra evelse, ar Pab a helfe caout abec en hini en eus fountet an Ilis, ha lavaret dezhan : Aotrou Doue, c'houi oc'h eus lakeet var va diou scoa eur zam re bouner. C'houi a fall deoc'h e zisclerfen d'an Ilis oll ar feiz guiriou, mes penaos e rin-me eun dra evelse ma n'oun ket sur da gaout ar guir feiz-se. C'houi a fall deoc'h e teufen da startaat va Breudeur, d'ho c'hreaat er feiz, penaos e rin-me dezho ar startijen ne meus ket ma-unan. C'houi a lavar din barn an oll safar a helfe sevel e kenver ar feiz, mes penaos ober kementse ma n'am zicourit ket avoalc'h evit ma jomin ep fazia. Ah ! Aotrou c'houi a ro din sam en tu all d'am nerz, c'houi a c'hourc'hemen din ar pez n'oun ket evit ober. Her guelet a rit, hor Breudeur ker, an hini a lavar a hell hon Tad Santel ar Pab fazia a rank nac'h

ha furnez ha justis an Aotrou Doue. Red eo eta a grenn amzao ez eo lakeet gant hor Zalver Jesus-Christ he Vikel e penn d'an Ilis gant an donezon da jom ep galloud fazia. Ar Pab en deus droat da gaout an donezon-se.

Da c'houde, an Eskibien ive o deus droat da gavout er Pab an donezon-se da jom ep fazia. Clevet oc'h eus marteze ez eo distereet galloud an Eskibien gant ar greden-se. Ne ket guir. Pa ve iac'h ha cre ar pen, ar memprou ne dleont ket caout dies, ar c'hontrol eo, seulvui a nerz a zo er pen, seulvui eo esoc'h ive d'ar memprou ober ho labour.

Hor Breudeur ker, neus fors pegen bras e vezo galloud ar mestr bras eus an Ilis, hor galloud ne vezo ket evit-se discaret na distereet. Neus ket pell c'hoas, ar Pab a zisclerie dirac ar bed oll pegen bras e oa hor guiriou. Pa zigoras ar C'honsil-ma, e oamp galvet ganthan « he Vreudeur venerabl galvet da gemer eul loden eus he garg. » Lavaret a ree da c'houde « c'houi a zo dastumet ama brema en hano Jesus-Christ évit renta testeni da goms Doue, da Jesus-Christ, evit discleria ganeomp d'an oll dud hent Doue er virionez, evit barn ganeomp, renet gant ar Speret-Santel, lavariou eun descadurez fall, *et de oppositione falsi nominis scientiæ nobiscum, Spiritu Sancto duce, judicetis.*

An Eskibien a zo barnerien, e guirionez, er feiz, ar guir-se ne hell ket beza lamet digantho, n'o deus carg ebet hueloc'h ha santeloc'h. Mes abalamour d'ar garg-se memes e tle beza hueloc'h eged omp eur barner bras ha ne hell ket fazia ; rag ma zeo guir hon eus ar galloud da varn, guir eo ive e hell beza hor barnedigez barnet. Hor c'homzou, hor zetans a dle beza creeet gant eur galloud hueloc'h eget hon hini. Ar pez a zo barnet ervez ar galloud-se an huela ne hell ket beza chenchet, a ne hell ket eta fazia.

Alies eo bet lavaret ez eo an Eskibien henvel oc'h ar peuliou a zalc'h eun ti en he zav, e guirionez, ni a ro cals sicour evit miret ar feiz etoues an dud fidel, ha na lavar ket re an hini a lavar ez eo dalc'het ar feiz-se en he zao ganeomp, mes ni a rank beza ive diazezet var eur mean a ne hell ket mancout. Ma deufe sol eun ilis da finval abalamour ma gren an douar, ar peuliou a deufe deustu da orgella ha da goueza. Ar virionez-se en em gav ive en Ilis. Ne hellomp ket sonjal en defe hor Zalver comzet ep gouzout petra lavare. Gret en dije gouscoude evelse ma'n dije lakeat Sant Per da veza ar mean var behini ee diazezet an Ilis eb beza lakeat ar mean-se da veza cre avoalc'h evit soúten an oll Ilis. Nerz an Ilis eta a dle beza harpet var Sant Per ha var ar Pab ha zalc'h he blas, abalamour da ze ni Eskibien ne hellomp souten ar feiz nemet abalamour ma zomp harpet var galloud eun den ha ne hell ket fazia.

Sonjit, hor Breudeur ker eun tamic petra c'hoarvefe ma ne ve ket guir ar pez on eus lavaret bete vrema ; ni a ve red deomp credi e traou n'int ket guir, ha red e ve deomp ho discleria deoc'h.

Pa gelen ar Pab ervez he oll galloud, pa zeu da ziscleria ar pez a zo da gredi ha da ober, an Eskibien a dle plega evel an dud fidel. Sonjit el lizer-se a gasas Pii IX evit discleria evel articl a feiz ar Concepsion didach eus ar Verc'hes glorius Vari. Lavaret a ree e rank beza kementse credet gant an oll dud fidel ; ha da c'houde ar Pab a lavare : « Setu perac ma ve unan bennag, ra viro Doue ous kementse, hardi avoalc'h evit credi en he galon ar c'hontrol eus ar pez a zo discleriet ganeomp, roi a ran dezhan da c'houzout e zee condaonet evit-se, en deus collet ar feiz, ne ma ket mui en Ilis. A dra zur an hini a lavare ar c'homzou-se a ouie ec'h helle ho lavaret ; mes ar c'homzou a zel ous an Eskibien evel ous an dud fidel, neus ger ebet hag a rofe dezho dispans da gredi. Comzou Vikel Jesus-Christ a zel ous an oll. An Eskibien eta a oa red dezho credi a greis ho c'halon dindan boan da goll ar feiz, da veza dispartiet eus an Ilis.

Egis eta e rank an Eskibien senti evel an dud fidel pa goms ar Pab, ma hell ar Pab fazia pa zeu da ziscleria eun dra bennag ; neuze an oll Eskibien ha peb hini anezho a rankefe pe beza dispartiet eus an Ilis, pe ober eun act a feiz var eun dra ne ket guir hag a zo enep comz an Aotrou Doue. Kementse a c'hoarvefe ken alies guech ma zisclerfe eun dra bennag evel guir, ken alies guech ma gondaonfe eun dra bennag evel control d'ar feiz. An Eskibien a vezo red dezho pe beza dispartiet eus an Ilis ma na zentont ket ous ar Pab, pe ma zentont e renkint credi geier. Setu petra c'hoarvefe ma helfe ar Pab fazia.

Be so c'hoas eun dra goasoc'h. Pa gelen Vikel Jesus-Christ ervez ar galloud eus he garg, an Eskibien a dle kelen ganthan hag eveld'han. Ne ket difennet outho lavaret ar pez a hell sicour da anaout guelloc'h ar gelennadures deut a zivar cador Sant Per, mes ne hellont ket mont a eneb ar gelennadurez-se, na lemel netra anezhi ; abalamour an hini a zo izeloc'h na hell ket chanch ar pez a zo lavaret gant an hini a zo hueloc'h evithan. En hini a zo e plas Sant Per en deus carg da greaat he Vreudeur er feiz, mes he vreudeur n'int ket carget anezhan egis ne ket an denved a ren ho mesaer. Eur vech c'hoas eta, an Eskibien a dle kelen egis ho mestr, ha ma hell ho mestr fazia, an Eskibien a hello beza red dezho discleria ar gaou, mont a enep ho c'houstians ha trompla an Ilis.

C'houi oc'h eus, hor Breudeur ker, re a rezon evit credi e ve renket an Ilis evelse.

An Eskibien lakeet gant ar Speret-Santel da ren an Ilis o deus droat na fazio ket ho Mestr, ahent all ho galloud a iafe da netra, ho c'helennadurez ne c'helfe ket beza great, ho feiz a helfe beza collet.

Ne ket red lavara deoc'h ar pez a zo guir evit an Eskibien a zo guir ive evit ar veleien hag an oll dud carget da ren an eneou. Ho feiz ho-unan hag ho c'helennadurez o deus ezom da veza sclerijennet ha bleinet gant sclerijen ar Pap ne hell ket fazia. Anez ar sclerijen-ze, ervez coms an Aviel, event egis tud dall o vleina tud dall eveldho

Evit achui, hor Breudeur ker, ne ket epken ar Pab, an Eskibien hag ar veleien e deus droat na fazio ket ar

Pab, mes, dreist ar re-ze, an dud fidel, an oll Ilis. Ne vezo ket dies deoc'h compren kementse, rag ni a gomzo deoc'h eus traou a anavezet evit roï da anaout guelloc'h ar pez a fall din a c'houlac'h.

An ilis a zo eun arme dishenvel eus an armeou a velomp oc'h en em ober brezel var an douar, mes be zeus ive en ilis arme, evel e armeou ar bed ma, bezeus mistri evit ren hag evit commandi, hag evit ma jomo pep hini en he blas, e zeus en Ilis eur general hueloc'h eget ar re all hag a zalc'h evit an dud fidel plas Jesus-Christ ar penn na veler ket eus an Ilis. Mes penaos credi e teufe Jesus-Christ da verza ha da lacaat etre daouarn he adversour, eun arme en deus prenet gant ar pris eus he goad. An drouc-speret eo an adversour-se. Rodal a ra dalc'h mad en dro d'an arme o clasc coll an encou, o clask laza enho ar vuez dreist natur. Evit e vezo esoc'h dezhan, e clasc lemel digantho ar feiz-se a renker da gaout evit plijout da Zoue, clasc a ra ive ho fellaat eus lezen santel an Aotrou Doue a ranker da heulia evit beza salvet. An drouc-speret a laca he boan evit ober ar brezel, ha ne ma ket he-unan ; cals tud tromplet gant he geier, ha leun ha fallagriez eveld'han a ro sicour vad dezhan. Da eun den eus ar seurt-se e lavare guech all an abostol Sant Paul : « Den leun a dromplerez, hag a fallagries, map an drouc-speret, adversour da gement tra so just, ne heani ket da foueltra hentchou eün an Aotrou Doue ! » Siouas! be zo cals brema hag a ra ar vicher milliget-se ! Feiz eur c'hristen a vel sevel en he enep ar c'hredennou faos, ar fals descadurez, hag ar scrivanierien difeiz. Ar siou fall oll a zo em zavet a enep lezen an Aviel, lezen Jesus-Christ !

Ah! hor Breudeur ker, petra deuio da veza soudardet an Aotrou Doue etoues kement all a adversourien.

Eun deiz pa oa an Israelitet e bresel oc'h tud difeiz e plijas d'an Aotrou Doue cas æles d'ho zicour, ha daou anezho en em lakeas e kichen ar general Judas Machabe. Gant ho armou e rent an dro dezhan, hen diouallent a zroug hag e taolent var he adversourien birou entanet, en evelep doare ma varve cals anezho rac dallet e oant ha ne ouient ket petra reent.

Setu petra reas an Aotrou Doue evit mestr an Israelitet; kement all a rank da ober evit mestr an Ilis, evit an hini a zo carget da zifen feiz he bobl, ha d'he ren en hent eus ar zilvidigez. Ne hello ket lezel ar mestr-se da goueza, nag he zoudardet da veza discaret er memes amzer gantha

Ma rafe Doue evelse, c'houi o pefe lec'h d'hen tamal ha da lavaret dezhan : Aotrou Doue pebes condision oc'h eus roet d'oc'h Ilis. Roet oc'h eus deomp eur mestr ha ne roit dezhan ar zicour a ranc da gaout evit hon zavetei. Ni a zo sur d'en em goll ganthan, rac c'houi a lavar deomp hen heulia atao, rag hen a zalc'h ho plas : outhan a gomsac'h pa lavarac'h : « piou bennac hen selaou, va selaou, piou bennag hen disprij va zisprij. Ma deu eta da goll he hent, ni a vezo collet ganthan, ma deu da goueza, doriou an Ifern a vezo treac'h d'oc'h Ilis. Neus mui na feiz na silvidigez, ah ! Aotrou Doue, choui oc'h eus falvezet deoc'h hon coll. » Nan, ar Zalver trugarezus eus hon eneou, ne fall ket dezhan ho coll ; roet en deus d'he Ilis, roet en deus deoc'h oll eur mestr ha ne hello nag ho coll nag ho trompla, eur mestr hag ho tifenno atao a enep ar fals creden hag ar geier. Peden Jesus-Christ a zo atao selaouet, ha Jesus-Christ en deus pedet evithan evit na vanco ket he feiz, evit ma hello atao bleina ka creaat he vreudeur er Feiz.

Setu, hor Breudeur ker, ar vad a deu deomp dre n'abec na hell ket ar Pab en em drompla, ezom o poa eus an donezon-se, guir o poa d'he gaout. Trugarekeet Doue da veza hen roet d'eoc'h. Eno e ma ho sclerijen, ho nerz, ho victor, hag ho silvidigez.

Na zelaouit ket ar re a lavarfe deoc'h ez eo an donezon-ze eur vec'h hag a ro dismegans d'eoc'h, eur galloud eb rezon, eur gommandamant re gris. ar c'hrontrol eo a zo guir. Ar donezon en deus ar Pab da jom ep galloud en em drompla hon divec'ho. Abalamour d'an donezon-se, ni a oar ar virionez, elec'h er bed ne ouzer netra, ne ouzer nemet geier. Roi a ra deomp ar virionez dre ar virionez ni a zo libr, ni a zo savet bete sclerijen an Aotrou Doue, eveld'han ne hellomp ket en em drompla.

Ne zelaouomp ket ar re a lavar : Peguir an Ilis ne hell ket en em drompla, neus ket cals ar fors pe a hello ar Pab en em drompla, pa ne hello ket. Penaos ? mes ma hell ar Pab en em drompla, an Ilis a hello ive. Sant Leon kenta eus an hano a deu da zisceleria en eur gis burzudus ar virionez-se : « Per epken a zo dibabet a doues an oll evit beza mestr kement den, kement abostol, kement hini en do carg da gommandi en Ilis. Kenze, bezo etouez ar gristenien cals beleien, cals pastored. Per a ren ar re a zo renet gant Jesus-Christ. E Per e ma eta ners an oll ha sicour gras an Aotrou Doue a zo renket en evelep doare ma vezo an nerz-se roet gant Jesus-Christ da Sant Per, roet gant Sant Per d'an Ebestel. » Anat eo penaos an doctor santel ne goms ket ama eus personaj Sant Per epken, mes c'hoas ous an hini a zalc'h he blas e Rom, rag hen a zo evit an Ebestel hag evit an Ilis ar pez a oa Sant Per evit an Ebestel. Anat eo ouspen-se pa goms Saut Leon ous an ners ous ar startijen e coms eus nerz hag eus startijen ar feiz, da lavaret eo ne hell ket ar Pab fazia. Dre he gomzou eo anat ne hell ket ar Pab fazia, ha dre ar Pab, an Eskibien hag an oll Ilis ne hell ket fazia.

EVIT AR PEZ A ZELL EUS AMZER SANTEL AR C'HORAIS :
Ni hon eus gourc'hemennet, ni a c'hourc'hemen ar pez a zeu ama varlec'h :

Art. 1. — Ervez aotre hon Tad Santel ar Pab eus an 20 genver 1869 ni a bermet dibri kic azalec ar zul kenta ar C'horais beteg ar meurs bleuniou hag en deis-se memes, da zul, da leun, da veurs ha d'ar iaou : d'ar zul da veur a bred, ha d'an deiziou all da eur pred epken. Ne tleer ket servicha kig ha pesket er memes pred.

Art. 2. — Ni a bermet ive kemer amand, leaz ha fourmaj epad ar C'horais, ha viou beteg ar meurs bleuniou hag en deis-se.

Artr 3. — Ar Gonfessoret, an aluzennerien, ar personet a hello ouspen-se gant ne vezo ket en eur gis general lavaret ez eus dispans pe eus ar iün pe eus ar vijil evit an dud o defe resoniou dereat,

Art. 4. — An dispens roet ama araog ne dint roet nemet e vezo roet eun alusen evit oberou mad an Escopti. An dud fidel o devezo sonj e tleint eleac'h ar binijen-se ober pinijennou all, beza aketus da zont da ofisou an Ilis hag ober muioc'h a oberou a garantez.

Art. 5. — Aluzennou ar C'horais a vezo roet d'ar Personet pe lakeet en eur c'hef a vezo evit an dra-se e kement ilis a zo en hon Escopti, epad oll amzer ar C'horais, var ar c'hef-se e vezo eur scrit. Ar personet cauton a zigaso goude Pask an arc'hant-se da zecretour hon Escopti. evit ma hellimp hen implija ervez an ezomou ar re vrasa.

Ni a ro conje d'ar Personet da lacaat an amzer Bask abretoc'h pe divezatoc'h en evelep gis gouscoude ne bellaint nemet an neubeuta ma hellint eus an amzer merket gant an Ilis.

Hag e vezo hor mandamant-ma lennet a vouez huel e pron an oferen-bred en oll ilizou ha chapeliou eus hon Escopti ar zulvez goude ma vezo digouezet er paressiou.

Roet e Rom, en diavez eus an or Flaminien, dindan hor sin ha siel hon armou, ha sin secretour hon Escopti ar bemzec a vis c'houevrer 1870,

† RENAN,
ESCOP KEMPER HA LEON
Dre an Aotrou Escop :
PEYRON, SECRETOUR

LAN AR BARO FRIZET

IV.

Roue Breiz.

En eur guitaat aod Dol, Lan a skoas varzu Sant-Briec. Pa dosteas ar vretounet ouz ar gear-ze, an Normantet a gemeras an teac'h, hag an nebeudic anezho a jomas a oue draillet a daoliou cleze. Lan en devoa trec'het he enebourien evit an eil gueich !

Araoc mont larcoc'h, e falvezas dezhan neuze reï eun tammic ehan d'he zoudardet, hag e lavaras dezho chom da repos eur pennadic er gear a ioa o paouez coueza etre ho daouarn. Nag hen a ioa caër da velet p'edo o reï an urs-se d'he arme var dachen an emgann ! Ar joa a bare var he dal, eur c'houezen deo a zivere heda-hed he zivoc'h, he zillad a ioa leun a c'hoad ha goloët a boultren, hag he zorn a ioa c'hoaz crog en he gleze. Dre an doare anezhan oa anad da bep hini n'e ket hen eo en devoa poaniet an nebeuta da c'hounit ar victor. Setu perac ar Vretounet a ioa foug ennho gant ho c'habiten iaouank, ha ne skuizent tamm o sellet outhan hag oc'h he zelaou.

P'en devoue Lan achuet he gomz diveza, e teujont oll d'en em strinka eharz he dreïd, en eur lavaret :

— Lan, betec hen oud bet hor c'habiten ; mes brema, p'az beuz hon digasset en dro en hor bro muïa caret, p'az beuz casset kuit al laëroun a veve en hor plas, a jome en hon tiez, a zebre hor bara, ar bara great gant an ed euz hor parkeier, brema bez roue varnomp ! N'euz mui nemedoud-te hag a ve beo euz a vouenn Lan-ar-braz, hon duk coz ker calounec ha ker gallouduz. Bez eta hor roue hag hor mestr. Lan, ni a dou ama dirac an Env hag an douar ne vankimp morse da garet ac'hanoud hag e vezimp ato a du ganes.

Caloun ar prins a oue tenereat-oll o clevet ar c'homzou-ze. Lavaret a reas d'ar re a ioa en he gichen sevel en ho za, hag ober a reas sin d'ar re a ioa pelloc'h da ober eveldho. Neuze, gant eur vouez cren, skiltr ha freaz, e comzas evel-hen :

— Evelse, bretounet, va mignounet ker, va anaout a rit, me, Lan, mab Mathired, Porhoët hag Huelina a Vreiz, evit ho kuir roue hag ho kuir Aotrou ?...

— Ia, ia, ia, a iouc'has ar zoudardet a ioa en dro dezhan.

— Mad, eme Lan, me, d'am zro, a dou ama dirac an oll ne vankinn biken d'ho tifen ha da glask ho mad, ha ma ne c'hellan ket dont a benn da garza ar vro euz al laëroun a voal-gass anezhi, me roïo deoc'h en dro ar gurunen a ginniget dinn, hag ho pedo d'he reï da eun all hag a vezo dinoc'h egedon-me d'he dougen.

— E peleac'h e cavimpni eun all hag a ve dinoc'h egedoc'hhu da zougen ar gurunen-ze ?

— Loïzaïc, te zo aze eme ar prins. Deus eta da gemeret perz em joa ; kemer da delen ha galv da dad.

— Emaoun ama, eme ar Barz coz oc'h astenn he benn guen adren bleo melen he verc'h Loïzaïc. Lan, va Aotrou ker, Ian goz, ho servicher, en deuz great eur verz nevez e brezounec ; mar o peuz c'hoant d'he c'hlevet, me zo o vont d'he c'hana.

— A dra zur c'hoant am euz, a respountas Lan ; chass-ta var da gornaillen, Ian.

Loïzaïc a renkas ar c'herdinn var he zelen, hag ar Barz coz a gavas he vouez a bemp bloaz var-n'ugent evit meuli, en eur verz dudiuz an taoliou caër en devoa great ar prins abaoue m'oa deuet euz a Vro-Zaoz gant ar Vretounet all a ioa oc'h ober coumpagnunez dezhan.

Ar re-ma, petra bennac m'oa lavaret dezho kemeret eun tammic repos, a jome ato var an dachen a vrezel da zelaou guerz Ian ar Barz. Ancounac'hat a reant ho skuisder o clevet cana, evit ar veich genta abaoue m'oant eat da Vro-Zaoz, eur verz brezounec en ho bro.

Pa oue fin d'ar c'han, kement hini a ioa o selaou a zavas he vouez en eur lavaret a bouez penn :

— Buez hir d'hon Aotrou calounec ! Buez hir da Ian ar Barz a c'hoar counta e brezounec d'he genvreudeur, ar Vretounet, taoliou caër ho frinset muïa caret !

Antronoz, var an dachen a vrezel, e oue savet eun telt, hag, en telt-se eun tron evit Lan. Ar prins o veza azezet var an tron-ze, an offiserien hag ar zoudardet euz he arme, ken tudchentil ken tud all, a deuas oll, an eil goude egile, d'en em lakaat var benn eur c'hlin dirazhan, hervez giz ar vro, evit ober ho le ne vankchent morse da zenti outhan. N'oa ket aoualc'h evitho reï

dezhan an hano a *gount* pe a *zuk* a roënt gueich all d'he dad coz Lan ar-braz; mes reï a reant dezhan an hano a *roue*, evit discouez e c'hedent euz he berz ma tigassche en dro an amzer goz e pehini ar Vretounet a ioa e guirionez mistri en ho bro, eb m'en devije prins all ebet guir ebet varnho.

Coulzgoude Lan hag he arme ne jomjont ket pell e Sant-Briec. Lan o veza clevet o devoa sonch an Normantet d'en em grenfaat en Naonet, ha da zelc'her mad d'ar gear-ze ken na deuje sicour dezho euz ho bro, a lavaras ractal :

— Re zivezat e teui sicour dezho; kerzomp varzu an Naonet, hag abarz nemeur ema ar gear-ze deomp.

Setu eta ar Vretounet o vont adarre en hent. Dre ma'z eant, an niver anezho a greske muioc'h-mui. Ar brud euz a zistro Lan e Breiz hag euz ar victoriou en devoa gounezet dija a ioa eat dre ar vro, hag a rea da galz a dud, tudchentil ha re all, diredet d'he gaout evit en em lakaat en he arme. Hogen, en amzer-ze ne oa nag henchou houarn, nag henchou braz evel a zo brema. Ar Vretounet eta o devoue calz da c'houzanv ha da zioueret en eur vont euz a Zant-Briec d'an Naonet. Aveichou e tremenent dre greiz meneziou ha lanneier el leac'h ne gavent netra da zibri; aveichou all o devoa da dreuzi steriou ha canoliou el leac'h ma'z eant en dour betec ho c'hazelliou. N'euz fors : nicun anezho ne deuas da fallgalouni. Lan, ato er penn araoc, a lakea da bara dirac daoulagad ho speret ar c'hloar a ioa ouz ho gortoz e penn ho beach; abad Landevennec a gomze dezho euz ar baradoz, el leac'h m'oant sur da vont ma varvchent evit difen ho feiz hag ho bro; hag ar guel a Ian ar Barz hag euz a Loïzaïc, a zalc'he mad ato da heul an arme, a rea da bep hini ancounac'haat he boan hag he skuisder.

Coulzgoude Lan a zonjas lakaat Loïzaïc hag he zad en eun ti bennac var ar meaz da c'hortoz ar fin euz ar vrezel.

Aoun en devoa na deujent da ober gaou ouz ho iec'het o kendelc'her da heul ar zoudardet. Mes Loïzaïc a zisclerias grons ne jomche ket varlerc'h an arme.

— Va zad, emezhi, en deuz touet var he le ec'h heulje betec ar fin ar re m'eo bet oc'h ober coumpagnunez dezho e Bro-Zaoz, ha me ne guitaïnn ket va zad. En han' Doue, lezit ac'hanon da vont ganeoc'h.

— Ne c'houlennan ket guell, a respountas ar prins. A dra zur, Loïzaïc, n'ez euz soudard ebet em arme ha n'en devije ket bet keuz d'id, ha me va unan a vije bet glac'haret-braz oc'h da lezel var va lerc'h.

— Perac neuze comz dinn euz an dra-ze? eme verc'h ar Barz.

— Perac? a lavaras Lan, abalamour ma'z eo guell ganen clask eürusdet ar re a garan eget va eürusdet va unan.

— Mes, eme Loïzaïc, pell diouzoc'h ha diouz va breudeur me ne vezinn ket eüruz, Aotrou.

— Da vihana, ne vezo riscl ebet evit da vuez, va merc'h keaz, a respountas adarre ar prins. Diou veich dija eo bet dare d'id beza goal dizet. Eur veich zoken ha n'oud-te ket en em daolet dirac beg ar c'hleze a iea da zanka e va bruchet? An normand fallacr o velet peger calounec oaz, a dec'has kuit ractal. Mes dleour oun d'id euz ar vuez, ha biken ne ancounac'haïnn ar vad-se az peuz great evidon.

Hag ar prins aouank a reas eur zell a garantez var merc'h ar Barz coz. Loïzaïc a ruzias hag a zoublas he fenn en eur lavaret.

— Dever peb bretoun eo riscla he vuez evit saveteï hini he roue.

Hag o veza savet he fenn, e lavaras adarre :

— Ne lezoc'h ket ac'hanomp en hent, va Aotrou ker, ha n'e ket han?

— Nan, Loïzaïc, eme Lan, p'e guir an dra-ze a raffe kement a boan d'id. Hag ouspenn credi a ran e sicouri ac'hanomp c'hoaz da c'hounit ar victor.

G^el. M.

Persoun Pluguën.

AN IZOM DA BIDI.

Ar beden eo halan an ene. An ene a denn he hâlan dre ar beden evel ma ra ar c'horf dre ar c'hoez a denn euz he c'hinou. Evit chom ep pidi eo red en em lacat er meaz euz a stad an den. Biscoas pobl n'en deus gallet ober an dra-ze: Ar re o deus lezet ar guir Doue o deus great fals Doueou dezho ho unan evit gallout pidi eun dra bennak.

An den en deus kement a izomou, en em gaout a ra ken diners, ma vel ervad eo red dezhan goulen sicour euz eun tu bennag. Ar re zoken ne heuilliont relijion ebet a glever pa zonjer nebeuta, dreist oll pa o deuz eur boan bennag o lavaret : va Doue! da lavaret eo, ar beden a zao euz ho c'halon, ho c'hri a zao varzu Doue. An hini ne bedfe ket a ve red dezhan mouga mouez he ene; red e ve dezhan drougpidi; eur c'hri a garantez pe eur c'hri a gassoni a rank da boulza varzu he grouer. Evelse an hini ne lesfe morse ar beden da zevel euz he galon hag euz he c'hinou, a dle beza clevet aliez o trougpidi.

Ar c'hlenvet hag ar maro, dreist oll pa deu trum, a laca dioc'htu ar re difeiza da grial oc'h Doue. Mar deo eur galon caledet hag en deus caseat re Doue epad he vuez, e teuio gouscoude sonch dezhan euz he grouer en termen diveza, hag e losco neuze eur goal beden bennak, goasoc'h c'hoaz eget ar re a loske epad ma edo e iec'het. Beteg an dinac'her Doue Julian a lavare var he varo : trec'h out bet din, galilean. (Galilean eo an hano a roe d'hor Zalver.

An hini en deus scrifet kement-ma en deuz anavezet mad an hini a lavar ar pez a zo ama varlerc'h :

« Pell a ioa ne beden mui. Aferiou braz am oa, ar-c'hant aleiz a dremene dre va daouarn, ha setu ar pez a c'houlenne va oll amzer, hag ar beden ne zonjen mui enhi. Mont a riz evit va c'henvers d'ar Russi, hag e

chomis pemp bloas da veachi er vro-ze. Eun dervez, o veza e Moscou, o sonjal mont e ti eur marc'hadour, e tigouezis da vont en eur chapel catolig; a ziaveaz ar chapel-ze ne voa tam dishenvel dioc'h an tiez all. En diabarz avad ne allet ket miret da anaout dioc'h-tu petra voa, o velet ar groaz, an Aoter, an tabernacl, ar gador govez, etc.

Kerkent e scoaz eun taol em c'halon; an izom pedi a grogaz enhon hag e coezis var va daoulin eleac'h ma chomiz eur pennad mad da bidi ha da vouela. Cavet em oa eun dra a vanke din pel a voa.

Ar zoudard o vont d'ar brezel, ar martolod o vont var ar mor, a zant an izom da bidi. An oll a anavez peden pesketerien Breiz :

Va Doue, va zicourit evit tremen ar raz,
Rak va bag a zo bihan hag ar mor a zo braz.

Setu ama ive peden eur zoudart ne vouie nemeur pidi a c'hinou mes gouscoude a elle pidi calonek. — Ar zoudart-se a voa clan en hospital. Eun Escop a ieas d'he velet; — penauz a rit, va mignon, eme an Escop.

— Fall, va Escop, mont a rer da rei din va c'honje diveza.

— Marteze; red eo ato gouscoude en em lacat e ratre.

— Ober a rin, va Jeneral... va Escop.

— Lavaret a rit-hu ho pedennou noz ha mintin?

— Oh ia, hag abaoue eis vloas varnugent m'emaoun soudard, n'em eus manket morse.

— Pe seurt peden a livirit-hu? Ar *Bater*, an *Ave*, *Maria*?

— Oh nan; setu ama petra lavaran o sevel da vintin : va Doue, ho servicher a zao, ho pet truez outhan! Da noz o vont da gousket, e lavaran : Va Doue, ho servicher a ia da gousket, ho pet truez outhan!

Setu eur beden hag a zo ber avoalc'h; dirak Doue gouscoude ec'h elfe talvout cals d'ar zoudart paour-ze.

(Tennet euz ar gazetenn l'*Ouvrier.*) G. M.

CHARLO, PE AR BUGEL IJINUS.

II.

Charlo hag an estren repuet gantha en he lochen, a iea da zibri eun tam bennak pa voué scoet adarre var an or :

— Digor! Charlo, digor!

— Va zad, eme ar bugel en eur grena; va zad, red eo din digeri dezhan, ho pet fizians enha.

— Nan, eme an Aotrou, lez ac'hanomp d'en em guzef. N'en em ziskuezimp dezhan nemed red e ve.

— Charlo, eme an tad, digeri a ri-te? Ne ouzout ket pebez amzer a ra? E guirionez eur glao deluch a goeze, An Aotrou hag an ltron a redas d'an trap, ha gant ho zrefu e chomaz ar potrig Herri var ho lerc'h, ha Charlo, keit ha ma voa he dad o tont en ti, her c'huzas dindan an daol.

— Petra a reaz aze, goal baotr, eme an tad, ne deues ket buan de zigeri din?

— Ne anaien ket mad avoalc'h ho mouez da genta, hag an avel, ar glao, ar gurun a rea aoun din.

— N'eus ket eun neuden seac'h ac'hanon. Guella mad zo ec'h eus great tan, ha gouscoude em oa difennet ouzit ober pa na vezan ket ama, ne ket lacat a rafez an tan el lochen.

— Ia, va zad, mes ker ien eo!

An tad en em lakeaz e kichen an tan d'en em zec'ha, hag o veza taolet eur zell var an daol, e lavaras :

— Oh! an Aotrou a gaf dezhan eo eur bourc'his bras? Petra? Eun douzier var an daol, kement tam bouet am oa lezet ganhez, ha neuze chist ive, mar plich! ha neuze teir gueren. Naoun ha sec'het as poa, evit doare?

— Oh ia, va zad.

— Ha da ober petra teir gueren ha tri blat? petra, da gi ha da c'havrig a poa sonch da lacat da goania ganhez?

— N'am gourdrouzit ket, va zad; m'em oa aoun o clevet ar glao, an avel, ar gurun, ha neuze oun en em lakeat da ober en doare-ze, ha neuze e sonje din e voa tud all ama, ha neuze n'em oa ket kement a aoun. Me zonje din edoc'h aze, c'hui, ha neuze va mæronez...

Bertrom a gredas pe a reas neus da gridi ar pez a lavare he vap, rag he garet a rea cals. Pa en devoa great eun domaden, setu hen d'en em lakat oc'h an daol da zibri eun tam bennak. Charlo en em lakeas ive en he gichen, hag a roe dre guz lod euz ar pez a gemere d'ar bugel Herri a ioa cuzet gantha en eur c'horn dindan an daol.

Bertrom, pa n'en deveze den all ebet da savarat outhan, a garie savarat oc'h he vap pehini, evel on eus guelet, en doa skiant avoalc'h evit he oad. Setu hen o lavaret :

— Ne ouzout ket, Charlo, eun torfetour bras zo var ar meneziou, a leverer.

— Eun torfetour? eme eur buguel. Eun torfetour ha ne deo ket eun den hag en deus great eur goal daol bennak!

— Ia, petra-ta sur, diodik.

— Petra en deus great, laerez, pe laza!

— Oh, n'en deus ket. Tamal a rer dezhan euz an traouze ha ne ellomp da gompren na te, na me. Lavaret a rer ez eo eun den a reng huel, ez eo den a zoare, mad d'ar paour, en deuz eur mignon el lez hag a boagn da ziskuez eo divlam, hogen asta afo a ell, rak mar bez paket....

— Petra vezo great dezhan?

— Troc'ha he benn divar he chouk, na petra-ta.

Charlo a voue ker strafuillet o clevet kementse, ma joscaz he veren da goeza euz he zorn d'an douar.

— Da ziot ez ez, Charlo, eme an tad; setu aze torret da veren ganhez.

— O va vad, troc'ha he benn da eun den eo he laza, hag an dra-ze zo scrijus da glevet.

— Guir eo, va map. Mad, p'eo guir e tiskuezez calon vad, ne c'hourdrouzin ket ac'hanout abalamour d'as kueren torret.

— Ha ne ket, va zad, ma helfac'h, e savetefac'h an Aotrou ker-ze?

— Me garfe avad gallout hen ober, petra bennak ne ket brao lacat he fri e traou evelse. Daou c'hant loiz aour a ginniger d'an hini hen lacai etre daouarn ar justis, beo pe varo.

— Oh va Doue! va Doue! ha ma her c'hafac'h neuze, va zad?

— Petra, marmous, sonjal a ra dide ez afen-me da verza goad va nessa? biken.

Ar c'homzou diveza-ma a reaz eur blijadur vras da Charlo.

Hogen me ho les da zonjal pebez nec'hamant a dlie an Aotrou hag an Itron da gaout ebarz en trap, rak ac'hano e clevent ar pez a lavare Bertrom hag he vap. N'o doa ket a c'hoant d'en em rei da anaout d'an tad, ha dalc'h mad e crenent gant an naon na vijent discuillet pe gant Charlo pe gant ho bugel ho unan.

Abenn eur pennad an tad a lavaras adarre :

— Asa, Charlo, me vel ac'hanout aze o sonjal, o sonjal e petra emaout-te?

— Petra fell deoc'h, va zad..., ar glao, an avel, ar gurun....

— Oh! ato em euz aoun raz'ho.

— Petra, bara ha frouez a roez d'as ki dindan an daol?

Charlo n'en devoue ket a amzer da respont, tud a ioa adarre o skeï var an or.

— Marteze, eme an tad, an archerien o clask an torfetour.

— Oh! va zad, ne zigoromp ket!

— Nan, marteze! mar d'eo an archerien int, ar reze a vouezo brao divarc'ha an or. Kea buan da zigeri.

— Ne allan ket mont, va zad. Me zo crog ar c'hlaz em zreid, ha n'oun ket goest da ober eur gamet. Ar bugel bihan eo a ioa crog en he zivesker, ha ne alle ket en em zizober anezhan.

Bertrom a zavas da vont da zigeri, hag e c'hrosmole en eur vont : Charlo, Charlo, eun dra bennag a guzez ouzin. Eun dra bennag a zo dindan....

— Dindan au daol, eme Charlo? Oh! n'eus netra.

Ar brigadier eo a ioa eno gant he bevar archer. Baleet o doa a dreuz hag a hed dre ar c'hoad, ha brema o doa paket eur gempen dioc'h ar bar arneu. Ober a rejont rebechou da Charlo da veza ho zromplet.

— C'hui, eme Charlo, o poa lavaret kement a draou dinme divar benn dillad guer, elgez faouet, ha neuze me ne ouzon ket petra. M'em eus lavaret deoc'h ar pez a deue em penn kentoc'h eget beza chadennet ganeoc'h ha casset d'ar prïzon.

Evel ma rea ato gloa pil, an archerien a c'houlennas tremen an noz el lochen. Kementse ne rea nemet creskï nec'hamant ar potr kez. Eur vech all nï velo penauz e tennaz he spillen euz ar c'hoari. G. M.

KUSULIOU AN DOUR.

An dour a red er gwaziou
Deomp a lar aliez :
Evel-d-oun, tremen ho plaveziou
Ouz ar maro likid evez.

Me'dremen evel eur skeud
Ha na zistroin ken,
Gant ar mor me vo souden lonket:
Ar maro ivez ho koulen.

Ma c'hent a zo din merked;
Er mor me aruo;
Ar roudenik'so deoc'h diskoeet
Ho kasso souden d'ar maro.

Ar blaveziou a dremen;
C'houi'dremeno ive;
Evit-se eo bet krouet an den,
Er c'hiz-se'rent gloar da Zoue.

Teulet eur zellik brema
War ar bla tremenet:
Wit ho silvidigez, da genta,
Petra a vad oc'heus-hu gret?

Prestik oun tevaleet
Pe dremenan'r voullien;
'Nn eur dremen ar fank dimeus ar bed
Ho c'hine so saotret souden.

Mar c'heus kwitaet an hend
D'ac'h gant Doue merked,
Deut, tud paour, distroet ho rouden
A-raog ma vit ganthan galvet.

Eun Doue karantezuz
'Neus d'ac'h c'hoa otreet,
Wit lakad hoc'hine evuruz,
Eur bla! m'ho ped n'hen kollit ket.

Sonjet, ia sonjet bemde
Enn kusuluiou an dour;
C'houi, tud ar bed, a iello d'ar be;
Me iello 'nn eur redeg d'ar mor. A...

PRIZ AN ED.

KEMPER. — *26 C'huevrer.*		PONT-'NABAT *24 C'huevrer*	
Priz ar daou c'hant lur.		*Priz an daou c'hant lur.*	
Guinis....	22 lur, 62 c.	Guinis....	24 lur, 40 c.
Segal.....	17 lur, 96 c.	Segal.....	19 lur, 40 c.
Eiz.....	17 lur, 16 c.	Eiz.....	16 lur, 25 c.
Ed-du....	22 lur, 72 c.	Ed-du....	23 lur, 75 c.
Kerc'h....	16 lur, 90 c.	Kerc'h....	18 lur, 50 c.
Avalou-douar	7 lur, «« c.	Avalou-douar	6 lur, «« c.

Ar Gerant : AR. DE KERANGAL.

Kemper, moullet gand AR. DE KERANGAL, Moullér an Escopti.

DISSADORN 12 MEURS 1870. Nº 267. C'HUEC'HVET BLOAVEZ

FEIZ HA BREIZ,

KELOU A BEP BRO, HA KENTELIOU VAR BEP TRA,

Digaset bep sul da gement Christen a gomz ar brezounek.

CONDITIONOU EVIT CAOUT AR GAZETEN :

Evit ar FINISTER, COSTEZ-AN-NORD *hag ar* MORBIHAN, : *evit eur bloas*, daou scouet ; *evit c'hueč'h miz*, pevarzec real.

An Abonamant a dle beza paet araog caout ar gazeten.

An hini ne zigas ket en dro ar c'henta cazeten a reseo goude ma zeo echu he abonamant, a zo consideret evel abonet a nevez.

A abonamant a gemerer e ti an Aotrou DE KERANGAL, *mouller an Escopti, ru ar Gigerez, nº 18, e Kemper. D'an Aotrou* DE KERANGAL *epken e tleer adressi ar peamanchou ha kement a zell oc'h servich ar Gazeten.*

Ar scrijou da lacat er Gazeten a dleer da adressi d'an Aotrou MORVAN, epken.

KEMPER, 12 Meurs 1870.

SUL AR VANSONERIEN E PARIS.

Be zeus er c'heriou bras eus hor bro hag e Paris dreist ar re all, micherourien hag a fall dezho miret an deis santel euz ar zul. Egis e so re all ha ne reont ket evelse, ar re a fall dezho tremen ar zul ervez Doue, en em glev evit en en gaout asembles ha clevout eur goms vad bennag a zel ous silvidigez ho ene. Eur beleg e ve peurvuia en ho zoues, hag unan anezho e ve lakeet da ren ar gompagnunes.

Ar vansonerien o deus savet ive eur gompagnunez evelse. Neus ket pell, an hini a oa e penn ar gompagnunes a bedas ar beleg a ioa en ho zoues da lavaret eur ger bennag d'he gamaradet var an doare da dremen ar zul. Hema a respontas e vije an aliou-se guelloc'h digemeret ma vent roet gant unan ha ne vije ket den a ilis. Var gementse an architect a ioa e penn ar gompagnunes-se a lavaras e oa ar zeisvet deves merket gant Doue evit diskuiza, ha mechans abalamour da ze e veler kement pobl a zo anavezet o kemer eur vech an amzer eun deis da ziskuiza.

Eur micherour e guiriones en deus ezom de ziskuiza goude beza labouret mad epad c'houec'h devez, rac dinerzet e tle beza, ha red mad eo dezhan klask nerz adarre evit an amzer da zont. Ar medisinet o deus cavet e oa red caout eun discuis evit lacaat ar c'horf da veza gouest adarre da ober he labour. Ma na ziskuis ket bep zizun e zinerzo buhan hag ar c'hlenvet na zaleo ket d'hen lacaat da ober enn hean hir a poanius. El labourou a c'houlen cals micherourien e rank beza ar memes devez hean evit an oll, egis se a c'hoarvez evit ar vansonerien ; rac ma ne zeus nemet lod eus an dud o labourat, neus ket atao sicour avoalc'h evit ober eun dra bennac dies. Ne ket souezus e ve gloazet pe lazet tud abalamour neus ket bet sicour avoalc'h, hag e Paris e zeus bet cals labourou bras elec'h ma labouree an dud d'ar zul, d'ar zul ive e c'hoarveze an darvoud. Kemense ne ket zouezus. E kement labour so ne ve kemeret a dud peurvuia nemet ar pez a ve ezom ; ha ma vanc unan bannag euz an dud a zo red e c'hel c'hoarvezout eun dizurs bennag.

Ha c'hoas an Aotrou a gomze ous ar vicherourien, hag abalamour da-se ne zonje ket er mistri. D'ar re-ma e ra eur c'holl bras caout micherourien o labourat da zul. Rag ar vicherourien a labour da zul a zo peurvuia ar re o deus muia ezom da veza diouallet, hag egis en deis-se ar re a zo carget da ziouall al labour ne iaont ket vardro, al labour great an deis-se ne laco ket eur voger, eun ti da jom pell en he zav. Eun den hag a ro sevel eun dra bennag en deus c'hoant peurvuia e padfe he di hirroc'h eget an amzer merket dezhan gant all lezen evit caout abeg en hini en defe great dezhan labour fall. Y.-M. G.

(Gazeten gallec *Le Clocher*).

Ar veleien a ganton Montroulez o veza en em asamblet evit ar gonferans d'ar pemp varnugent a vis Genver, a c'houlennas ma vije scrifet d'an Aotroun'n Escop eul lizer a henor evithan. An Aotrou'n Escop en deus digaset dezho ar respont ama varlerc'h.

Rom. trede a vis c'huevrer 1870.

VA ARC'HBELEC KER (1),

Petra bennak ma em eus nevez guelet ac'hanoc'h, e skrifan deoc'h gouscoude abalamour ma tale'hit leac'h ama d'an oll veleien vad a Vontroulez hag euz ar parreziou divardro ; hag ec'h esperan e casot va lizer d'an Aotronez-ze. Lavarit dezho ez eo presius braz evidhon ar mercou ar garantez a roont din, hag ez oun euruz euz ar zantimanchou a ziskuezont evit hon Tad Santel ar Pap. Gant sicour Doue e rin kement a ellin evit na vezin ket indin a veleien nag a Escopti Kemper. Brema dreist oll ez eo red pidi Itron Varia Rumengoll evit ma hor sicouro, da genderc'hel feiz ar Vretoned coz, ar feiz a

(1) An Aotrou Cloarec, Arc'hbelek Montroulez, a ioa neuze e Rom.

gred en iliz, e Vikel Jesus-Christ, er Pap ne ell ket fazia. Pa'z in en dro en ho touez, e vezo eul levenez vraz evi-d'hon, mar gallan cas deoc'h an *Decret* a asuro d'ar bopl christen eo laket etre ho daouarn ar virionez-ze a deu da veza neseseroc'h nesesera a zeiz e zeiz.

Briataït evidhon an oll Aotronez-ze, ha bezit sur ho caran a greis va c'halon.

RENÉ, Escop Kemper ha Leon.

C'houibuen ha Guermill, pe, eur gaoz Turk.

Braz eo Doue, ha braz oa ive Lestr an ozac'hmeur Noë, servicher Doue. Kant vloaz oa bet servicher koz an Aotrou Doue oc'h ober he Arc'h : he great en d'oa euz ar c'hoad ar c'haleta, a goad na brevede ket. Plench teo, tennet a vez koz, koz evel ar bed, a c'holoe kloz, a viske kaer, diabarz ha dianveaz, ar c'horf braz a ioa bet savet oll gant pesiou fonnuz a zero. E Lestr an Tad Noë eaz ha d'ar red e vije bet lojet, kuzet ha daou ha tri c'hant euz ar brasa listri a zo bet great a c'houdevez gant he vugale ; dindan an doen ho c'hreva listri, gant ho guerniou ken huel ha ken huel all, ho divije gellet lammed ha dansal hep droug, dioc'h ho diviz. E diabarz an Arc'h a zouge buez ar bed, ez oa frankiz ha diere en tu all da gement a heller da zonjal. Eno ez oa solierou koant ha pinvidik evit Noë he unan, hevelep solierou evit he dud, he vugale, solierou lugernuz evit en em voalc'hi pa vije ezom ; keginou dispar evit aoza boued ha prejou ; peb lojeiz, dioc'h ho doare, evit ar chatal, al labouzed ; grignolou leun a vagadurez, a ed, a gerc'h, a banez, a velchen, a foenn, a bep seurt hajou, a bep seurt drevajou ; leuriou ken hir, ker ledan, ma helle mond ha dond, tringal hag ober ho oll ebatou, he ben em beurta eun tam, an dek mil aneval a bep ment, a zaou, a bevar droad, a ioa destumet en dro d'ar Profet Santel.

Pegement bennak an anevaled, abaoue pec'hed Adam, n'oant mui mignoned ken tom d'an den, evel ato e sentent c'hoaz, brao aoualc'h, outhan, hag he iez a ioa c'hoaz ho hini ho unan. Divezatoc'h, a nebeudou, gant ar c'hoant da veza ho mistri, d'en em c'houarn ervez ho ioul, skuiz o vale dioc'h reiz, evel oc'h arzou, a forz ive da veza, var ho meno, bourrevet gant bugale Noë, eo ho d'euz bet ar chatal savet, keu etrezho, iezou all, peb unan dioc'h he spered, he faltazi, hag a zeiz da seiz n'ho d'euz bet mui ententet na gallek, na saosmek an dud, na zoken ar brezonek, evithan da veza eur iez ker brao, ker plijaduruz evit an diskouarn. Hag eun droug eo ma na gaoze mui ar chatal ec'hiz an dud, pe an dud ec'hiz ar chatal? E leac'h dispaka bommou gallek, bommou brezonek, ha guell eve evit an dud blejal, iudal, harzal, gourichad, mignaoad? Eun darn a baotred Pariz a lavarfe marteze *ia*, a gaffe kalz braoc'h doare ar bed ma ve an oll bevel, tud ha chatal, ma ve klevet ar vourc'hisien ho unan e kear o kana evel ar raned, an toussigi. Al labourerien var ar meaz hag hi ho deffe c'hoant da veza ken tost kerent d'an anevaled? Chansuz eo, diez eo her c'hridi ; mez ive ar reze n'int ket aotrouien nemeur, ar reze a zebr bara du, hag a zo berr ho skiant.

Lestr an Tad Noë, er penn kenta, a iea en dro brao ha kempen ; peoc'h ha buez vad a ioa en Arc'h. E guirionez, penaoz na vije ket? A bep tu, en noz, en deiz, ne velet nemet tan ha luc'hed. Ar glao a goueze druz ha puill, evel pa vije bet en Env kant ha kant mil baraz reaz, troet var ho ginou evit beuzi en eun taol an douar. An dour a greske, en em lede, a zave, a guze, a nebeudou, traoiennou, torgennou, meneziou, koajou, lochennou, manerion ha kestel. Ar bed oll a ioa evel eur mor digabestet, kounaret, a lonke en he darsiou du hag udur kement a veve, betek an dud keiz a gave krimpet e beg ar guez, a zispill oc'h ar reier, stag a vriad korf, a laz korf, oc'h an tammou plench, oc'h an tammou skourrou, oc'h grisiou ar chosou a iea, a zeue, a bigne, a vouelede, a veze evel battounnet gant goagou spontuz hag oll c'hallouduz. An trouz, ar strak, an dismantr, al leon forz, an egar, ar maro a ioa a bep tu, e peb leac'h, ar bed oll a ioa en he angoni, oll doriou an ifern a ioa digor digor, evit rei digemer frank d'ar bec'herien : ren an ankou hag an diaoulou eo a ioa dirollet dre bevar c'horn ar bed. Ha marz eo neuze ne vije grik en Arc'h Noë, e vije eno an oll fur, an oll reiz, e vije mantret, e vije sebezet, e vije sonnet eno tud ha chatal? Dre ma krie, dre ma strake ar c'hreva soliou el Lestr, dre ma piglamme, dre ma taoulamme an Arc'h, dre ma kroze, dre ma tregarne ar gurun, na den na grede loc'h, na loen na grede finval, na labous na grede gournic'hal ; an oll a rea ho c'hont da veza beuzet, lazet, brevet euz an eil mare d'egile.

An ozac'hmeur hepken, Noë, hen na rea van. Azezet, kluchet var eur pallen kaer, evel eur c'hemener var he dorchen, Noë a zelle en dro dezhan, a vele an dismantr braz a ioa a bep tu, a hije he benn, hag a lavare : *Doue a zo braz, Doue eo ar Mestr.* Gant eur gomz, eun taol lagad, eun netra, an Tad koz, dispar he c'halloud, a ziskare d'an douar, a lede er boultren he dud oll, goazed ha merc'hed, a rea anezho kement a garie, ho zroe hag ho distroe dioc'h ma plije ganthan.

Mez, da vraz ma vez an danjer, pa bad pell, anebeudou en em c'hrear, en em voazer diouthan, ne vez mui kement a aon razhan, hag hep dale en disprizer, e c'hoarzer dirazhan : baz a veler keit ha keit all savet, prest ne vez mui doujet, lavared a rear : c'hoant hor sponta eo a zo, ha netra ken... deomp eta en dro... Man a zo he zech gourdrouz kalz ha skei nebeud. A-hent all, kalon an den en em galeta e kreiz ar boan evel eun tam houarn dre m'he zouber en dour ien.

Evelse a c'hoarvezaz en Arc'h Noë. Gant an amzer, daoust m'en em dage, m'en em ganne an houlou, savet ec'hiz menesiou ; daoust ma sute, ma iude an avelou, daoust ma kerse al luc'hed stank ha stank, hep nemeur a zistag ; daoust ma roc'he, ma c'hrosmole, ma strake seac'h a pouner oll c'hurunou an oabl, da sklasi an tomma goad er goazied ; ar re a ioa en Arc'h a gollaz eul loden euz ho enkrez, a zeuaz prest goude da enoui, hag abarz nemeur e ouent klevet o c'hrosmolad. Hogen pobl en em gav skuiz, enouet, ne zale ket da drei kein d'ar re he c'houarn ; pobl a chrosmol a zo evel an avel a lavar ma o tond ar barr amzer, eo mare klask ar goudor.

An Tad Noë a ioa eun tammik laosk, abaoue eun tachad, marteze dre ma'z oa koz, re goz : c'houec'h kant vloaz var glin eun den a zo eur zam guirion. Evit na rankje ket skei, ober droug na poan, Noë ne c'hoanteà na gueled, na kleved ar pez a dremene en Arc'h, a rea an neuz da gousked. He zousder, e leac'h souplaad, dousaad ar sperejou trenket, a roaz dezho muioc'h a dan ; ar pennou fall, dre na stourmet ket outho, en em zisdresaz kement ha kement ma savaz trouz, ha tourni a zoare, ma'z oa tost an emgann, an taoliou, an taoliou dorn hag an taoliou troad, marteze zoken an taoliou baz, an taoliou korden. An ozac'hmeur neuze a reaz he gont da zevel var he dreid, da veza ar mestr.

— Ah ! emezhan en he varo, oh !... kridi a rear ama, me vel, ne d'on me mui netra... re hir an oll ive me zo bet bioc'hik Doue... c'hoant zo da ober ac'hanon-me eur paotrik, da zec'ha, da c'houeza d'in-me va fri evel da eur c'hrouadurik !... Ah ! ia... Kousket on bet... mont a ran da zihuna... Me fell d'in gouzoud hag eun tam mel a zo c'hoaz em eskern... Evelato... evelato... na deomp ket re vuhan en hent... kent skei, e ve mad marteze kelen, kentelia... — Ha Noë, goude beza troet he deod en he c'hinou eun diou pe deir gueac'h, goude beza lipet koant he vuzellou, a zispakaz d'he dud ar c'homzou braoa, ar c'homzou flourra a gavaz e goueled he gornaillen... hogen, siouaz ! guelloc'h, kalz guelloc'h e vije bet evithan tevel krenn, kemered ar vaz zoken, eget dourna kaosieu lipouz. He gomzou a oue evel eun nebeud eol a ve taolet en tan, a greskaz an talabao, e leac'h he vouga. Betek ar chatal en em lakeaz a unan gant an dud, a enep Noë ; betek al labouzed a griaz var bouez ho fenn var gein an ozac'hmeur, a bep tu e tamallet, e sammet, e kondaonet Noë, evel eun den sot ne ouie mui petra rea, evel eun den fallakr a ioa tremen mare he veuzi, pe he grouga. Eur c'hillok kriellek, savet huel, hag er meaz a zanjer, a lavaraz, a ganaz : Noë a zo koz, Noë a zo koz koz, eur Mestr nevez e leac'h an hini koz... Ia, ia, eme ar ier... Ha perak, eme eul louarn n'oa ket besk, perak e ve pelloc'h ar chatal gouarnet gant an dud ? Ha na hell ket ar chatal en em c'houarn ho unan, beza ho mistri ho unan ? Ha perak na hello ket peb aneval, peb rum anevaled beva, mond ha dond, ober peb tra dioc'h ho diviz ? Perak e ve gouarnet, enepgiz, na kezek, na saout, na moc'h, na bouc'hed ?... A zo guir, a c'hrognaz eur pemoc'h skuiz en he graou, re zibreder he fri, ha mall ganthan kaoud douar fank da duriad, evit loja buzug en he vouzellou... Ia, ia, kabest var gouzoug an oll... nan, nan, Mestr ebed mui... diere e peb leac'h, hag evit an oll... D'an huella mouesiou, a lavaraz eur penn voazi sifernet...

Eur pod a oue klasket ha kavet d'ar red... hogen n'oa hano c'hoaz d'ar mare nag a liou nag a baper, anez, oa great he dro gant Noë, chansuz e vije bet eat an ozac'hmeur da greski an niver euz ar pesked. D'ar mare ne anavezet ket muioc'h na tabourin, na baz tabourin. Ah ! ma vijet bet boaz dioc'h ar seurt traou, daou varmouz a ioa eno oc'h ober mil arvez drol ha divalo, a vije bet eun dudi evitho tabourinad kement ha kement all dre zaou benn an Arc'h, traon ha kreac'h, lakaad e peb korn skrab ha brezel, hag ober eun dro da c'houzoug ar Mestr koz en eur c'hoanzin, en eur zansal.

Mar choumaz he vuez gaut Noë, an ozac'hmeur a glevaz mil ha mil rebech ; an oll, var ho meno, ho d'oa d'en em glem anezhan. An azen he unan, daoust ma tremen evit eun aneval reiz aoualc'h, direüz var he voued, hag eaz da zamma, an azen a renkaz ober ivez he abaden, a reaz eun trouz, eun trouz da vouzara kement ho d'oa diskouarn. He foenn emezhan, gueach a veze re leiz, gueach a veze re graz, stank ha stank a veze re skort. Al louarn, me gred, eo en d'oa c'houezet kant ha kant tra sot e penn an azen paour, en d'oa fourret ha maget voal himor en he greiz. Mez, da vraz, da spontuz ma'z oa an trouz a rea an azen paour ne dostea ket oc'h hini merc'hed Noë, biskoaz peon, da rok ma vije, da ziez ma vije he breon, ne laoskaz kriadennou, rouadennou ker skiltruz, da dreuzi kerkoulz pennou an oll. Ar reze gouskoude a rea al loden dosta euz a diegez Noë, hag a dlije beza bet a unan ganthan. Mez allaz ! Noë a ioa koz ha klanvuz, ha nousped an ozac'h, ar roue var he lerc'h, he vel outhan, a zo bet disprizet, dilezet eveldhan gant ho merc'hed, gant ho gragez. Merc'hed Noë oc'h penn ho d'oa bontou berr, ho d'oa marc'h-rouz, eur voal glenved eo hennez, sellit, hag eur c'hlenved stank aoualc'h, a veler bete re memez en hon amzer. Beg lem hag ivinou mad ho d'oa var ar marc'had, ar re-ze ken abred a ouie brao ha brao en em daga, en em gribad ; hogen ho micher n'eo ket c'hoaz ankounac'heat var an douar. Tu ebed eta da lakaad peoc'h e mesk ar merc'hed. Sklear eo, an anevaled a ranke ober evel ho mestrezed. En Arc'h dreze ne ket tourni eo a vanke.

LAN AN DALL.

(*Eur pennad all divezatoc'h.*)

LAN AR BARO FRIZET

V.

Eur banne dour !!

Lan hag he arme a ioa dija tostic-tostic d'an Naonet. An Normantet a vouzc'hoarzas hag a hejas ho diouscoaz gant eun ear goapaüz o velet ar Vandennadic tudse o tont da glask kemeret ar gear vraz el leac'h ma reant ho mistri abaoue keit all a amzer a ioa.

E guirionez ar Vretounet a renkas mont var ho c'his ar veich genta ma falvezas dezho kemeret kear.

Hogen an dra-ma a errue epad an anv ; an amzer a ioa tomm da scaota ; an heol a bare a bloumm var ar

Vretounet, hag ar re-ma a ioa dare da vervel gant ar zec'het.

En em dennet oant var gostez eur menez a ioa e kichenic an Naonet.

Lan he unan an den iaouank ker calounec gueich all, a ioa eat he galoun diganthan. Eur c'houezen deo a rede var he dal hag hed-a-hed he zivoc'h, hag an tan a ioa e diabarz ennhan. En em lezet oa da goueza var an douar, feaz gant ar c'hor, anter-varo, prest da leusker he huanad diveza.

— Eur banne dour, en han Doue ! emezhan gant eur vouez toc'horic.

— Eur banne dour ! eur banne dour ! eme ar zoudardet var he lerc'h, o c'houlen an eil digant egile ar pez ne c'helle nicun anezho reï d'ar re all. Ah ! guell eo mil gueich gouzanv an naoun eget ar zec'het. Ha ni a dle eta mervel pa'z oump dija erruet en termen euz hor beach ?

Lan ne rea van ebet evit clevet ar c'homzou-ze euz he zoudardet a vije bet aoualc'h, en eur mare all, evit hen lakaat da zont ennhan he unan. Chom a rea ato gourvezet var an douar, hag euz he c'hinou ne deue ive nemet clemmou estlammuz ha comzou a zizesper. Loïzaïc a guiteas he zad evit mont d'he gaout.

— Loïzaïc, eme ar prins gant heur vouezic sempl, epad m'edo merc'h Ian ar Barz o clask sevel he benn dezhan, Loïzaïc, me'm euz sec'het, me zo o vont da vervel. Oh ! dour, dour, en han 'Doue ! Eur banne dour ebken !

— Siouas ! ne c'hellan ket reï deoc'h ar pez a c'houlennit, a respountas ar verc'h keaz gant eur vouez ankenniet. Mes me ho ped, va Aotrou ker, ne d'it ket da lakaat ho speret diez evelse. Gounit a c'hellomp c'hoaz ar victor. Ho soudardet a zo aze prest da fallgalouni abalamour ma velont ac'hanoc'h couezet oc'h unan evel en dizesper. Mes n'o peuz nemet sevel en ho sa, ha kerkent hi a zavo ive.

— Loïzaïc, Loïzaïc, ne c'houzoud ket pegement a boan em euz ! Ha c'hoaz ma vijen va unan o caout poan ; mes te, mes hi !..... Ah ! perac n'oun-me ket chomet e Bro-zaoz ?

— Ne gomzit ket evelse, Lan a Vreiz, a lavaras neuze merc'h ar Barz gant eur voues rust ; offansi a rit an Aotrou Doue, o tifiziout euz he vadelez. Perac, er c'hountrol, ne hedit ket anezhan da gaout truez ouzoc'h ? Perac ne c'halvit ket ar Verc'hez Vari d'ho sicour ? N'o peuz ket a zonch e deuz dija saveteet ho puez deoc'h, p'edoc'h o tont euz a Vro-zaoz ?

Dre ma comze Loïzaïc, Lan a glaske dastum an nebeudic nerz a ioa c'hoaz en he ijili ; mes ker sempl oa eat ma renkas merc'h ar Barz he scora gant he scoaz, pa c'hoanteas sevel en he c'houanvez.

— Loïzaïc, a lavaras neuze ar prins, ha n'e ket eur vez evidompni, goazet, guelet eur verc'hic dister eveldoud-te o veza crenvoc'h evidomp ?

Ha Loïzaïc a respountas :

— Deoc'h-hu, goazet, en deuz roët Doue nerz ar c'horf, mes nerz an ene en deuz roët deompni. Ar genta a ia buhan da netra pa deu ar boan pe ar c'hlenvet da steki outhi ; an eil, er c'hountrol, ne c'hell netra beza treac'h dezhi, ha padout a ra keit ha ma pad ar feiz er galoun.

— Oh ! Loïzaïc, eme Lan, comz dinn c'hoaz evelse ; va c'haloun a deu da grenvaat oc'h da glevet. Mes va zeod a zo dizechet-oll, va muzellou a zo an tan ennho. Ah ! m'am bije bet eur banne dour da eva, sell, Loïzaïc, kear an Naonet a vije deomp abarz an noz.

— En em strinkit d'an daoulin, Lan a Vreiz, ha pedit ganen-me, a respountas merc'h ar Barz.

A bouez en em harpa var breac'h Loïzaïc, Lan a c'hellas sevel en he za, ha neuze, gant eur vouez hag a dreuzas caloun peb hini euz he zoudardet, e lavaras :

— D'an daoulin, oll !

Loïzaïc a lavaras var he lerc'h :

— Goulennomp eur veich c'hoaz sicour digant ar Verc'hez, rouanez gallouduz an env. N'euz nemethi hag a c'helfe hor zaveteï.

Var gement-se merc'h ar Barz coz a reas a vouez huel eur bedennic calounec d'ar Verc'hez. Ar bedennicse a lavaras meur a veich dioc'htu, ha bep veich he mouez a ziscoueze e creske muioc'h-mui he fisians da veza selaouet. Da genta ne oa nemethi oc'h he lavaret ; mes eb dale he mouez a oue goloët gant moueziou ar Vretounet all o devoa desket ive ar bedennic, hag he lavare brema oll a unan ha crenvoc'h c'hoaz eget Loïzaïc. Hogen setu, a greiz pedi, unan bennac o leusker eur c'hri a joa.

Eun eienen a ioa o paouez digeri etre Lan ha Loïzaïc, hag an dour anezhi a rede teo ha sclear hed-a-hed costez ar menez.

Ar zoudardet a zilammas a vanden da glask terri ho zec'het. Mes Lan a reas sin dezho da gemeret ho amzer.

—An hini, emezhan, e deuz saveteet hor buez deomp dre he feiz beo, hounnez a dle eva da genta.

Hag o veza carget he doc houarn a zour, her c'hinnigas da Loïzaïc.

Mes houma, e leac'h eva he unan, a redas ractal da gaout he zad. Ar paour-keaz Ian a ioa gourvezet en eur c'horn euz ar menez, he zaoulagad troët varzu an env ; ne c'hortoze mui nemet an heur ma plichesse gant Doue he c'hervel davethan, ha lakaat evelse fin d'ar boan en devoa gant ar zec'het.

—Va zad, eme Loïzaïc, Doue en deuz saveteet deomp hor buez. Evit !

Ar Barz coz a gemeras gant joa ar picher a c'hiz nevez a ginnige dezhan he verc'h, hag a dorras he zec'het.

Loïzaïc o veza evet d'he zro a deuas adarre da gaout Lan evit reï dezhan he doc houarn. Ar prins n'en doa ket evet c'hoaz ; gortoz a rea m'o devije he zoudardet torret ho zec'het da genta. Mes pa velas ar re-ma merc'h ar Barz o tizrei gant toc houarn Lan en he dorn, e re jont buhan plas dezhi. Loïzaïc a gargas adarre an toc

hag her c'hinnigas da Lan ; ha neuze erfin ar prins a c'hellas ive terri he zec'het.

P'en devoue evet aoualc'h, e lakeas he doc houarn var he benn en eur lavaret : Brema avad an Normantet a zo great ho zro ! hag he troas etrezec kear he zaoulagad leun a dan hag a esperans.

VI.

An Naonet er bloaz 938.

Ema deomp ! Ema deomp kear goz an Naonet ! Ar veich-ma an Normantet n'o deuz ket gellet herzel ouz ar Vretounet ; renket o deuz tec'het d'ho zro, ha brema ec'h hastont affo mont da gaout ho listri. Mes ar Vretounet a red var ho lerc'h, a bep a gleze lemm gantho. Goasket a bep tu, al laëroun divergount a lamm buhan en ho bagou hag a guita ar vro. Pell e vezint abarz distrei ; rac eur gentel vad o deuz bet.

An dra-ma a errue er bloaz 938.

Lan, mestr euz an dachen a vrezel, a lavar en deuz c'hoant da vont e kear evit trugarekaat Doue euz ar victor en deuz gounezet. Setu eta ar Vretounet o vont e kear. Lan a valee er penn araoc. Hogen, ne oue ket evit miret da ober eul lamm var he gis, ken estlammet ha ker mantret e oue a velet ar stat truezuz e pehini oa lakeat ar gear vraz-se, en devoa sonch da veza cavet ker braq ha ker caër en he vugaleach. Gueich all oa leun a baleziou hag a ilizou, hag a ioa eun dudi sellet outho ; brema, lod euz ar paleziou hag euz an ilizou-ze a ioa dismantret-oll ; lod all ne oant mui nemet eur bern atrejou, hag ar re a ioa chomet en ho za a ioa duet gant an tan, faillet ho mogeriou gant bisier houarn, ha dija prest da goueza en ho foull.

Ar gear-ze, el leac'h ma'z oa gueich all kement a dud, a ioa brema lezet-oll en abandoun, hag henvel ouz eur gear a ve couezet varnhi malloz an Aotrou Doue. Er ruiou ez oa geot da drouc'ha, hag an drez hag ar spern a zave hed-a-hed mogeriou an tiez. A vare da vare, mes an dra-ma ne errue ket aliez, e velet eur chiminal bennac o tivogedi : ne oa ken merk nemet hennez evit gouzout ez oa c'hoaz eun den bennac o chom el leac'h milliget-se. A dra zur an dud-se ne c'hellent ket beza euz an Naonet ; rac tud an Naonet a ioa bet lazet oll, coulz lavaret, gant an Normantet, hag ar re n'oant ket bet lazet n'o devoa saveteet ho buez nemet o clask repu er meaz euz ho bro.

Mes ar guel euz an tiez, euz ar paleziou hag euz an ilizou-ze dismantret-oll pe anter-ziscaret, ne oa netra e scoaz ar guel euz ar stat e pehini oa lakeat an ilis cathedral. Da genta, ne oa mui a hent da vont d'an ilis-se, ha Lan a renkas en em zervichout euz he gleze, c'hoaz ruz gant goad an Normantet, evit digeri hent dezhan he unan ha d'he arme da vont betec eno dre greiz an drez hag ar spern.

Evelse e comz Dom Moris el levr en deuz scrivet divar benn histor Breiz. He guelet a rit-hu, a-hont, an ilis-se sayet gant Sant Felix, escop muïa-caret tud an Naonet ? An ilis-se a behini e lavaret gueich all ne oa ilis all ebet e Breiz, na zoken e Frans, hag a vije ker caër ha ken pinvidic hag hi, he guelet a rit-hu ?

Setu ama an depeign a ra deomp Arjantre euz an ilisse el levr en deuz scrivet divar benn histor Breiz : « En diabarz, emezhan, var ar mogeriou, ez oa penn-da-benn taolennou euz ar re gaëra. An Aoteriou a ioa oll e marbr, hag e marbr a ger braz priz ma ne gavet ket kement all e Rom. Ar pilierou a ioa ive e marbr a bep seurt liou, ha kizellet brao. Dirac an Aoteriou ez oa curunennou aour, hag e creiz an iliz ez oa eur pilier braz var behini oa savet eur groaz aour, hag azioc'h ar groaz ez oa eur jaden arc'hant. Ar pave a ioa great ive gant marbr marellet evel ar pilierou. »

Pa erruas Lan en ilis-se, e velas da genta ne oa mui porched ebet da vont ennhi evel gueich all : pilet oa bet ha lakeat oll a dammou. En diabarz, an tabernacl hag an Aoter vraz a ioa bet pilet ive ha stlapet var ar pave. Hag ar C'hrist aour a ioa e creiz an ilis, petra oa deuet da veza ? Ne c'houzoun ket. Mes eun all a ioa c'hoaz oc'h unan euz ar mogeriou ; n'oa ket ker caër hag hennez evit guir ; mes brao oa coulzgoude.

Hema a ioa bet distaget, draillet ha bruzunet gant an Normantet fallacr ha difeiz. Mes tud devot a ioa deuet epad an noz, e risel euz ho buez, da zastum ar bruzunachou-ze, hag o devoa ho gorroët evel eun tenzor presius. Ar c'hantoloriou aour hag arc'hant, ar c'hroaziou, ar c'haliriou hag an traou all evelse a ioa eat ive gant al laëroun divadez ne respetent na sacr na dizacr ; ha pave an ilis a ioa goloët gant imachou ha patromiou ar zent tennet euz ho flas ha dispennet oll a daoliou cleze.

O velet kement all, Lan hag he Vretounet ne ouent ket evit miret da vouela. Biken n'o devije credet o devije an Normantet poulzet keit-se ho fallagriez. En em strinka a rejont d'an daoulin e creiz ar pez a jome euz ho dilerc'h, ha Lan a reas veu da zevel a nevez kear an Naonet hag an oll ilizou discaret. Nicun euz an ilizou ne oa bet espernet nemet hini an daou vreur merzer, Sant Donatien ha Sant Rogatien, hag an Escop a ioa neuze en Naonet, he hano Adrald, en devoa gellet saveteï he vuez var bouez en em denna en ilis-se.

G^{el}. M.

Persoun Pluguën.

Eur c'hrouadur nao vloaz leun a garantez evid ar vugalegou paour.

Ar zizun diveza, eme ann itrounezed a ghemer soursi euz an emzivaded er ghear a Lyon, eur persoun enoruz-meurbed, a zeuaz d'hon gwelout. Goude eur berr diviz a ziskoueze he garantez vraz evid ar vugalegou paour hep tad na mamm, e lavaraz d'e-omp en doa kavet eur c'hrouadur mad-meurbed.

Hag anavezout a reac'h-hu, eme-z-han, krouadur ann itroun Borgia ? hen anavezout mad a reomp, a respountomp. Ar Mikelik koant ? hennez eo. Oh ! va itroune-

zed keaz, ne ket eur c'hrouadur, eunn El eo, a lavaraz. Pebez ene kaer, pebez caloun vad enn eur c'hrouadur c'hoaz enn eunn oad ken tener ! Ann Aotrou persoun a skuille daerou, en eur lavarout ar c'homziou-ze. Daou pe tri deïz zo eme-z-han, e oann eet da c'houlenn eunn aluzen-bennak digand he vamm evit va emzivaded. Ar c'hrouadur Mikelik e oa e kichen he vamm. O va c'hlevout o komz euz a stad ar vugalegou paour n'ho deuz mui na tad na mam, Mikelik en em lakeaz da ouela, hag e lavaraz din. Oh ! Aotrou persoun, me garje beza braz, beza belek evel-d-hoc'h, me zo pinvidik-me ; me a ghemerfe da vugale an oll emzivaded. Me ho lakafe da veza evuruz. Bugalegou vihan ha paour ! ha n'ho deuz mui eur vamm evid ho c'haret. Eur vamm a zo ken douz ha ker mad ! hag, enn eur lavarout ar c'homziou-ze, en em daolaz etre divrec'h he mamm hag roaz eur pok dezhi. O veza sonjet enn-han he-unan eur pennadik, ez eas-kuit euz ar zal, ha nebeud goude e tistroaz, ha gant-han hanter-kant skoet. Kemerit ar zomm-ma, Aotrou persoun ; me na vank netra din, ha marteze ho pugalegou n'ho deuz na dillad na bara. Lavarit d'ezho pedi evid eur c'hrouadur a gar kalz anezho. Eun deiz a zeu, mar aotre he vamm, en em c'hraio belek he-unan evid en em westla holl dezho. Ne oann ket evid en em virout da ouela o welout eunn hevelep karantez en eur c'hrouadur evit bugale vihan all. Me fell din hen trugarekaat euz he aluzen, hoghen lavarout a reaz din e oa deut ann heur da vont da gaout he vestr-skol, hag ez eas-kuit, enn eur lavarout : kenavo eur veach all, Aotrou persoun. Ann deiz warlerc'h, war-dro pemp heur d'an abardaez, e kleviz skei war dor va zi : mont a riz da zigor, ha petra a weliz ? pemp krouadur bihan digaset gant Mikelik. Rei a rejont d'in kant skoet evid va emzivaded. Her gwelout a rit, Aotrou persoun, eme Mikelik, n'am euz ket ankounac'het ho pugalegou. Komzet am euz anezho d'am mignouned ; hag eo eunn dudi evit-ho rei de-hoc'h an arc'hant ho deuz etre ho daouarn. Ken tenereet e oa ma c'haloun ma n'helliz lavarout dezho nemed ann nebeud gheriou-man : va bugalegou ker, ho pezit bepred ar c'halonou vad-ze ; karit ho preudeur reuzeudik, ann emzivaded paour, ho bennoz a roint d'e-hoc'h ; Doue he unan ho pennigo. Rei a riz eur pok hag eur vetalen da bep hini, hag ez eont-kuit, enn eur lavaret e tigaschent d'in bep zisun ann arc'hant roet d'ezho gand ho c'herent, pa ziskent mad ho c'hentelliou ebarz ar skol. M. D.

(Tennet euz eur c'hazetenn skrivet e Lyon).

Cantic en honor da Introun Varia Menehom, e parrez Plodiern.

DISCAN :

Introun Varia Menehom,
Euz ho sicour ni'r beuz ezom ;
Pedit evit ho pugale
Jesus, ho Mab, hor guir Doue.

1.

Evel eun tour var an huel
'Zifen ar vro pa vez brezel ;
Ho chapel, Mari, zo savet
'Vit hon dioual dious drouc bepret.

2.

Pa deu ar gurun da grozal,
Gant dudi e velomp ractal
Oc'h ar menez en he za sounn
Ti hor mam ger hag hon Introun.

3.

Ho pugale, a dost, a bell,
A zired gant feiz d'ho chapel ;
'Vel ma'z oc'h en ênv gallouduz,
Bezit evitho truezuz.

4.

Ar c'hrouadur en he gavel,
'Vez goestlet deoc'h, o mam Zantel ;
Grit dezhan bale dre'n hent mad
Hag heul ato Jesus ho mab.

5.

An den yaouank e creiz ar bed
'C'houlen sicour pa vez tentet ;
Sellit neuze, mam a druez,
Sellit outhan gant carantez !

6.

Ar pec'her paour en he anken
Gant fisians 'ra deoc'h he beden ;
Pedit, Mari, pedit ho Mab
Da rei dezhan pardoun timad !

7.

Pa vez ar mor braz e furol,
Tenval an noz, an avel fall.
Ar martolod, gass he speret
Varzu ennoc'h, mam benniget.

8.

Ar martolod en deuz envor
'Zoc'h hanvet stereden ar mor ;
Grit n'ho pedo ket en aner,
Hen diouallit'barz en danjer !

9.

Bezit ive leun a drue
Evit he dud, he vugale,
A zo ho c'haloun en encrez
O sonjal er martolod kez !

10.

Ar zoudard, kent mont d'ar vrezel,
D'ho saludi deu d'ho chapel ;
Ha pa vez eat pell diouz he vro,
Ouzoc'h e c'houlen an distro.

BIBLIOTHEQUE QUIMPER DIOCESAINE

11.

Astennit ho torn benniget
'Vit hen dioual dioc'h drouc bepret,
Ma c'hello c'hoaz abarz mervel
Dont da zaoulina d'ho chapel !

12.

En he beden diouz ar mintin
Al labourer var he zaoulin
Ne ador morse e Zoue
Eb caout sonch ac'hanoc'h ive.

13.

An ezomec en he lochen,
Ar reuzeudic en he anken,
An den a boan en he labour,
A c'houlen bemdez ho sicour.

14.

An nep zo skoet gant ar c'hlenvet
A c'houlen ouzoc'h ar iec'het ;
Pe, mar guel ez eo red mervel,
E c'houlen eur maro santel.

15.

Hag ar bugel kez emzivad
Zo er bed-ma eb mam na tad,
A deu da zec'ha he zaëlou
Pa zonch'n deuz eur vam en envou.

16.

Ken paour eta, ken pinvidic,
Tud eüruz pe dud reuzeudic,
En em erbedomp en eur vouez
Ha gant fisians ouz ar Verc'hez !

17.

Ia, Guerc'hez, varzu ho tron
Ni zavo bepret hor c'halon,
En hon labour pa vimp scuizet,
En hon ene pa vimp tentet !

18.

Ha ma teuffe an drouc-speret,
Ar c'hic, pe ar bed milliget,
Da rei siouas ! lamm d'hon eme
Ha d'hor pellaat dioc'h hon Doue ;

19.

Ma teuffemp da fallgalouni
Ha dre'r pec'het d'en em zaotri ;
Ouz ar menez ni a zello
Ha fisians ni a gemero.

20.

Hag oc'h ilis, Guerc'hez Santel,
Ganeompni oll guelet a bell,
A ziskouezo d'hor c'halounou
Heul adarre hent an envou.

21.

Ho mab, gueich all var an douar,
Savet er groaz var ar C'halvar,
En deuz da Zoue gounezet
Calounou an dud caledet.

22.

O pet sonch, Guerc'hez benniget,
Var ar menez e voac'h hanvet
'Vit beza d'an dud malheüruz
Eur vam sur d'ho c'hass da Jesus.

23.

Grit eta divar ar menez
Varnomp oll eur zell a druez ;
Bezit hor mam evit ato
Brema hag en heur ar maro !

24.

Hon tadou coz, ar Vretounet,
Ar chapel-ma deoc'h, deuz savet ;
Grit ma vimp bepret dre hor feiz
'Veldho guir vugale da Vreiz !

Respount ar Verc'hez.

Va bugale, sellit huel,
Var ar menez ous va Japel ;
Euz va sicour m'oc'h euz ezom
Deuit da Japel Menehom.

Persoun ha cureet Plodiern.

AN HEMZIVAD.

KENTA PENNAD.

Ma noc'h eus ket aon da vont var meneziou an Auvergn, eus ar c'hostes-se treutoc'h ha tristoc'h eget an douarou a zo vardro, e cavoc'h unan eus ar c'hoajou cos-se a zo o vont kuit neubeut a neubeut. Ar c'hoat-se a so bet tennet coat anezhan hag a denner atao evit ezomou ar mecanicou ; an dud o deus egis ezom da zifesoni labour an Aotrou Doue. Mes Doue e meur a lec'h ne losk ket galloud an dud da vont pell, hag eno e veler brema c'hoas gue cos goloet a ginvi a goms deomp eus an amzer dremenet, eus an amzer-ze ne fall ket deomp guelet ken.

E creis ar c'hoat-se, er bloavez 1023, Robert, mab da eur c'hont ha chalouni, a deuas gant daou vignon da glask eul lec'h distro evel ma glaske guech all ar zent en dezerchou an Thebaïd evit pellaat ous ar bed ha tostaad ous Doue. El lec'h an douna, mes tost da eun eienen e safjont tri lochen hag epad tri bloas e vevjont eno hounan occupet gant ho ene ha gant Doue.

Be a zo bleun hag en em gus hag a ve cavet eur memes tra; ar c'houes a ra mont d'ho c'haout. Vertuziou an dud-ma ho disculia sive, hag ep dale e teuas cals tud d'ho c'haout. Da genta ne teue nemet tud contant da velet mervailou, da c'houde e teuas tud e poan, tud clan, tud paour.

Robert na grede ket ho c'has kuit, ar beorien dreist oll. N'en devoa ket a aour da roï dezho, gouscoude, n'en devoa ket a vara memes, mes comzou mad ha santel. Ar c'homzou na virent ket ous ar paour kes tud da gaout naon, mes abalamour d'ar c'homzou-se e cavent esoc'h gouzanv ho foan, rac roï a ree da zonjal en Doue en deus innet pell en dezers, ha na ouie ket eus ar mintin var beseurt mean ec'h helje eus an abardaez harpa he ben evit cousket.

Dont a reas tud all eus a beb bro, eus a beb renk, eneou saotred gant ar pec'hed hag eneou dinam. Ar morc'hed a zic'halve lod eus an dud-se, ar c'hoant da veva ervez Doue a zigase lod all. An dud o devoa pec'het a falle dezho ober pinijen, ar re all a gave dezho e vije esoc'h ober ho zilvidigez pell ous ar bed. Red mad a oa da Robert ho miret en he gichen. Savet e oa lochennou guelloc'h ; da genta e oa savet daougent. Pevar bloas goudeze, e oa cant : eur gouent vras. Robert evit roï da anaout pegen eas e oa beza eno a reas d'he gouent an hano a *Di-Doue*. Pa varvas Sant Robert e oa ouspen tri c'hant relijius..

Neubeut a neubeut gouscoude, en dro d'ar gouent ar gue bras a oa couezet. Ar menec'h o devoa labourat an douar, hag eun eost caer a deue dezho bep bloas. Mes al labourerien ne falvezas ket dezho creski ho danvez. Ar reolen a lavare dezho iun hag ober pinijen, evit ar beorien e oant en em c'hreat labourerien ha d'ar beorien e rojont ar pez a hellent dioueret.

Ar re ma en em voazas da zont d'ar gouent. Gant an amzer e teujont da harpa ho zier ous mogeriou ar gouent rag eur manac'h a oa egis eun tad evitho ; tud a gonvers a deuas da c'houde, hag eur ger memes a oa savet en dro d'ar gouent. Mes ar gouent a oa deut da veza caeroc'h. Unan eus ar menec'h paourkes emzivad savet abalamour da Zoue er gouent a oa pignet buhan hag huel e carg e ilis Doue ; deut a oa da veza Pab, ar Pab Clemens VI. Eur vech savet var gador Sant Per e teuas sonj dezhan eus ar meneziou paour-se elec'h ma oa bet savet. Roï a reas arc'hant evit sevel eun ilis caer a c'heller da velet c'hoas, en dro d'an ilis e oa savet ar gouent hag egis en amzer-se e vie brezel alies, en dro d'ar gouent e oa mogeriou cre avoalc'h evit difen ar gouent. Meur a vech e zo bet clasket kemer ar gouent mes red e oa mont kuit.

Plijadur on eus bet o lavaret d'eoc'h petra eo bet ar gouent-se, rac ni on eus anavezet an diveza manac'h a zo bet eno o chom. Eno e oa er bloas 1772 eur manac'h a dregont vloas en devoa great cals reus araog dont di da glasc ar peoc'h. Y.-M. G.

(*Eur pennad all divezatoc'h*).

KELEIER.

An aotrou Morvan, rener *Feiz ha Breiz*, o veza ma oa cals re a vec'h dezhan ren ar gazeten ha ren eur barres, a zo discarget gant an Aotrou Escop eus a barres Penhars.

Kementse ne ket souezus ; rac, petra bennag ma'n devoa unan d'he zicour, be oa cals traou hag a zigoueze dezhan da ober ken, evel rener ar gazeten, ken, evel person eur barres.

An aotrou Madec, vikel e Loc-Tudi, a zo hanvet person Penhars. Y.-M.-G.

An aotrou de Bonald, arc'hescop Lyon ha cardinal, a zo maro.

An aotrou Ginoulhiac, escop Grenobl, a zo kinniget evit beza arc'hescop Lyon.

PRIZ AN ED.

KEMPER. — *5 Meurs.*		PONT-'NABAT *5 Meurs.*	
Priz ar daou c'hant lur.		*Priz an daou c'hant lur.*	
Guinis....	23 lur, 52 c.	Guinis....	24 lur, 80 c.
Segal.....	17 lur. 76 c.	Segal.....	18 lur, 15 c.
Eiz.....	16 lur, 78 c.	Eiz.....	16 lur, «« c.
Ed-du....	22 lur, 20 c.	Ed-du....	23 lur, 55 c.
Kerc'h....	16 lur, 90 c.	Kerc'h....	19 lur, 25 c.
Avalou-douar	7 lur, «« c.	Avalou-douar	7 lur, «« c.

BUEZ HOR ZALVER JESUS-CHRIST,
HA BUEZ AR VERC'HEZ VARI,

Gand eur pennad scrit var ar c'henta Misteriou....

Moullet eo en eun doare ma vezo eas bras da lenn, gant paper cre ha lizerennou euz ar re sclerra. Cridi a ellan eta e plijo d'ar re her c'hemero, ha pell a ioa ez oa tud oc'h he c'houlen.

CAVET E VEZO :

E Brest e ti an Itron Normand.
E Landerne, e ti an Aotrou Desmoulins.
E Montroulez e ti an Aotrou Ledan.

Hag e calz euz ar c'heriou hag an tiez ma verzer levriou enho. G. M.

Buez hor Zalver Jesus-Christ ha Scol ar Maro Mad a so ho daou laket e brezonek gant an Aotrou G. M. belek.

LEVR BUGALE MARI

GANT AN AOTROU CHATTON, P. GUENGAMP.

Moullet evit an eil guech, ha cals caeroc'h ha difazioc'h evit ar vech kenta.

SCOL AR MARO MAD.

Laket e brezonek dre urz Aotrou Escop Kemper, a gaver en tiez merket evit Buez Jesus-Christ.

Ar Gerant : AR. DE KERANGAL.

Kemper, moullet gand AR. DE KERANGAL, Mouller an Escopti.

DISSADORN 19 MEURS 1870. N° 268. C'HUEC'HVET BLOAVEZ

FEIZ HA BREIZ,

KELOU A BEP BRO, HA KENTELIOU VAR BEP TRA,

Digaset bep sul da gement Christen a gomz ar brezounek.

CONDITIONOU EVIT CAOUT AR GAZETEN :

Evit ar FINISTER, COSTEZ-AN-NORD *hag ar* MORBIHAN, : *evit eur bloas*, daou scouet ; *evit c'huec'h miz*, pevarzec real.

An Abonamant a dle beza paet araog caout ar gazeten.

An hini ne zigas ket en dro ar c'henta cazeten a reseo goude ma zeo echu he abonamant, a zo consideret evel abonet a nevez.

A abonamant a gemerer e ti an Aotrou DE KERANGAL, *mouller an Escopti, ru ar Gigerez, n° 18, e Kemper*

D'an Aotrou DE KERANGAL *epken e tleer adressi ar peamanchou ha kement a zell oc'h servich ar Gazeten.*

Ar scrijou da lacat er Gazeten a dleer da adressi d'an Aotrou MORVAN, epken.

ALI.

En numero-ma euz ar gazeten eo laket an adres var bandennou nevez moullet hag a dle servichout bete mis meurs 1871. Ma ve var ar bandennou nevez-ze eur fazi bennag hag a alfe miret oc'h ar gazeten da vont eün d'ar re he c'hemer, e pedomp ar re-ma da rei deomp da anaout ar fazlou-ze evit ma vezint difazlet dioc'htu. AR DE KERANGAL.

KEMPER, 19 Meurs 1870.

Gouel Sant Paul, kenta escop Leon, a zigas da zonch deomp bep bloaz euz ar skeuden a gemere guech all an drouk-speret evit lacat he adori en hor bro. Lacat a rea he skeudenni dre eun dragon pe eur zarpant, har ar visionerien santel, evel Sant Paul, o tont ama da brezeg an Aviel, a stolie pe a chadenne ar zarpant-ze, hag ker stlape er mor da veuzi ; da lavaret eo e tistrujent ren Satan o rei ar guir Doue da anaout. Ne deo ket souez ma'z eo skeudennet ren an drouk-speret dre ar zarpant, p'eo guir e kemeraz ive ar skeuden-ze evit touelli ha trompla hor mam genta. An hini a zo bet muntrer a viscoas ne oufe kemeret nemet furm al loenet udur hag euzus-ze a zo avoalc'h ar guel anezho evit lacat an oll da scrija, al loenet binimus-ze a lam gant seuliou an den evit rei dezhan, mar gellont, taol ar maro. Ar muntrer-ze a c'houlen ato goad ha buez ar re ma en deus levezon varnezho.

E touez ar bopl e lavarer, an dragonnet pe ar zarpantet ma comzomp anezho, a voa red rei eun den bemdez dezho da lonca. Kementse ne deo nemet eur skeuden, eun envor euz a grisderi ar zarpant infernal a adorent dindan ho fals relijion. Ar pez zo guir eo avad dindan ar baganiach hon tud coz a laze ho bugale, ho zaole en tan da zevi, hag en em laze ho unan o clask contanti arrach ar muntrer braz a adorent.

Gant ar guir relijion, hon tadou coz a gavaz ive ar peoc'h hag ar sevenidigez ; an drouk-speret en doa collet he c'hallout ; hogen n'en deus ket eanet da ober ar brezel ha da glask beza adoret adarre, mar galfe. Skeuden ar zarpant a gemer atao, hag he finessa hirio eo poulza ar re ma en deus levezon varnezho da vouga ar feiz a zo bet ker cre e calonou hon tadou coz, ha kementse e pep gis, dre scridou ha dre gomzou ; poulza ive da viret na vezo great ar vad o lacat e calonou zo ar voarisi en em zao a enep ar vad ne ellont ket da ober ho unan ; ha kement-ma a ve cavet avechou eleac'h ne vet ket o c'hortoz he gaout.

Hogen gant an daou dra-ze, lacat ar feiz da vont var doc'horat, miret oc'h ar vad da veza great, enebour ar silvidigez a ell caout esper da veza adoret c'hoaz ; ha lavaret a eller zoken en deuz adoratourien, ar re a ra brezel d'ar feiz ha d'an ilis.

Setu perag ive, en amzer-ma, an iliz e deus kement a nec'h gant silvidigez he bugale ; setu perag an tadou euz ar Sened a boagn kement da lacat ar feiz da great etouez ar gristenien, ha da rei dezho scleroc'h da anaout ar vad zo red dezho da ober evit beza eun deiz euruz en Env. G. M.

An Tad Santel a zo ato iach ha gren evel eun den iaouank. Digemeret a ra tud a hiniennou kag a vandennou. Dissul e tigemere cant antercant var eun dro, e explike dezho, gant eur vouez helavar, an Aviel euz an deiz-ze, hag e lavare eur ger mad bennak da bephini.

Pa vez mad an amzer, ez a er meaz a gær, hag en dez all, o veza cavet var he hent daou escob a Frans, escob Poatie hag escop Angoulem, e lavaras dezho :

« Me fell din ober eur bourmenaden ganeoc'h, va breudeur. Disken a ra euz he garroz, hag e ra eur pennad mad a vale e creiz etrezho ho daou, o comz outho ker gae ha tra. »

O veza cavet daoulinet eleac'h ma tremene, eur rener kirri :

« Sell emezhan, Mikeal, te a zo aze ? Lezet ec'h euz ar rouenv-ta evit kemeret eur fouet ? Pell a zo abaoue ma'z omp en em velet e Gaet ! »

Hag o trei oc'h an eskibien : Heman, emezhan, e voa va bageer e Gaet. Mikeal a vouele gant joa o velet ec'h anaie vikel Jesus-Christ anezhan ugent vloas goude ma en devoa he velet.

Larcoc'h e cavaz eur paour va he hent, hag her galvaz dre he hano, hag e roas dezhan he vennoz hag an aluzen.

Ha ne deo ket caer guelet evelse ar Pap, doctor braz an ilis, mignon ar re vian hag ar beorien? G. M.

CHARLO, PE AR BUGEL IJINUS.

III.

En dez-all on doa lezet Charlo, ar buguel kez, en eun nec'hamant vraz avoalc'h. Azezet e gousk an daol, ar potrik bihan crog en he zivesker; he dad savet, en eur c'hrosmolat da zigeri d'an archerien, hag an archerien deut en ti hag o c'houlen chom eno da dremen an noz abalamour d'an dourbil a rea, Charlo, a dra zur a ioa beac'h avoalc'h varnezhan. Ne alle ket finval euz al leac'h ma edo pe e vije dizoloet Herrik pehini, guella pez avoa en doa kement a aoun ma tenne he halan a veac'h.

Bertrom ne voa ket pinvidik; bez'en devoa gouscoude en he di, var eur planken, dek boutaillad vin; an draze a voa evit an deveziou bras, an deveziou ma ve kig ha fars da lein. Petra bennak ne voa ket evithan eul laouenidigez vras caôut an archerien en he di, e sonjas gouscoude e raje vad dezhan tremen dioutho, ez eas da gerc'hat eur voutaillad da efa e kichen, an tan. Pa voa efet unan ez eas da vit eun all, goude houma eun drede hag evelse beteg an diveza, hag ep dale e voa goullou an dek boutail. Mes abenn neuze daou euz an archerien a voa cousket mik; ar brigadier epken hag eun archer all a zalc'he c'hoaz eun dra bennag ho fenn; hogen pounner e voant ive.

Ar brigadier epad mac'h efent, a zelle dalc'h mad oc'h ar bern keuneut a voa eun trap dindanho; ar pez a lakea Charlo da grena, hag a reas dezhan en em lacat da lavaret eur beden en devoa desket gant he vam. Ar potrig Herri a ioa cousket brema ive. An tan a ioa maro, hag ar brigadier a c'houlennas ma vije great tan a nevez, hag a zavas zoken da gerc'hat keuneut. N'en devoue ket a amzer; Charlo a ieaz en eul lam beteg ar c'heuneut, hag a vougaz expres ar goulou en eur vont ebiou. He dad her gourdrouzaz hag a lavaras dezhan clask an diren da denna tan.

— Er solier ema, eme Charlo.

— Kea buhan d'he c'herc'hat-ta, eme an tad.

Ar solier pe ar sanail-ze ne voa da zevel enhi nemet eur skeulik sounn. Charlo a zentas. mes pa voa savet, en em lakeas da grial evel pa vije spontet ha strafuillet oll: — Va Doue! Va Doue! ama ez euz eun dra bennag, eun den, eul laer, me voar mad!

Bertrom, ar brigadier, hag an archer all a elle ober c'hoaz eur gamed bennak, a zavas gant poan avoalc'h da velet petra a ioa er solier. Hogen er memez amzer Charlo a ioa diskennet, en doa lamet ar skeul, a voa redet da zigeri an trap, en doa roet ho map d'an Aotrou ha d'an itron hag ho c'haset er meaz euz an ti, en eur lavaret dezho, e cafchent, eur pennad ac'hano, mogeriou eul lochen goezet, hag e kichen, eur voden vraz a zrein dindan pehini e voa eun toul en douar eleac'h ma c'heljent tremen an noz. Varc'hoas vintin, eme Charlo, me ielo d'ho caout.

Kement ma oll a voue great ha lavaret e cals nebeut-oc'h a amzer evit a lacan-me d'he verca ama.

Etre daou Bertrom a grie. Peleac'h emaout-ta, goal botr? ama n'eus den, ha ne gavan diren ebet ken nebeut! ha pilet ar skeul ganez! hast afo lacat ar skeul ma tiskennimp!

— Me ne velan netra ive, va zad! gortozit, setu ama an diren, pa'm bezo bet tan me zavo ar skeul.

— Me garre gouzout petra en deus guelet an diot-ze ama?

— Marteze eo dor an armel a zo aze digor am eus kemeret evit eun den.

Charlo a c'hoezas tan, a zavaz ar skeul, ha neuze he dad hag an daou archer a ellas disken.

Ar brigadier pehini en doa disfizians ato euz ar potrig, en em lakeas da furchal adarre, hag en dro-ma e cavaz an trap. Hogen ar gaouet a ioa goullou; al labouset a ioa tec'het kuit; ha Charlo a vusc'hoarze dindan he vourrennou o velet ar brigadier ne gave netra, o scrabat he benn gant despez.

Gouscoude ar brigadier en em lakeas da ober goulennou a bep seurt oc'h Bertrom hag oc'h he vap. Bertrom ne vouie netra, ha Charlo a zalc'has mad da zerc'hel cuzet ar pez a vouie. Red mad e voue d'an archerien mont ac'hano ep lacat ho c'hrabanou var ar preiz a glaskent hag ep clevet dizaouzon ebet anezho. Evelse e voa tenval ho fenn o vont ac'hano daoust d'an digemer mad a ioa bet great dezho el lochen-ze.

(*An dilerc'h eur vech all*). G. M.

KALON VRAZ EUR BAOUREZ KOZ.

EIL BENNAD.

An Tad : « Evid petra oz poa-hu dastumet ar 500 liour-ze? »

Ar gozez : « Evid ma c'hozni, mar leze Doue ac'hannon da zont koz.... Mes skrupul a zo deuet d'in. Doue hen deuz pourvezet ac'hannon beteg-hen; perâg n'her grayo ket en amzer da zont? Perâg eta dastum arc'hant evid ezomou or c'hozni, ec'hiz ma tleffe Doue abandoni ac'hannom en or c'hozni? Mar-d-eo-Hèn mad avoalc'h evid or pourvezi ivez en or yaouankiz, ha ne vezo-hèn ket mad avoalc'h evid or pourvezi ivez en or c'hozni, gad ma kendalc'him da zervicha anezha mad? Setu aze petra a gri d'in bemdez ma c'houstians eur pennad so. »

« Mes ar ghiz a zo brema da lavaret d'an dud paour : « A! dastumit eta eun dra benâg evid ho kozni, evid an amzer e pehini n'oz pezo ket a labour.... » Me am beuz bet silaouet ar gomz-se ha greet evelse. Mes brema e welan em beuz bet tor. Beteg-hen n'ez euz ket manket bara d'in : perâg disfizyout euz a vadelez an Aôtrou Doue evid an amzer da zont? »

« Ha setu em beuz sonjet, kenta tro a gavzenn, lakaat ma zamig arc'hant da ober eur vad benâg, ha beva goude dinec'h, diambaraz evel allabouz war ar brank. »

An Tad : « Evelse ta, c'hwi oz peuz c'hoant da roi d'imme ar 500 liour-ze, 400 liour evid ezomou ar missionou diavæz, ha 100 liour evid oberou mad all. Mes, me a lavar d'eoc'h ar wiryonez, na ghemmerin ket ar som-ze oll. 150 liour a ghemmerin, netra ken. Ha c'hoaz kemment-se, me gav d'in, a zo eun aluzen gaer digan eur baourez! Ar re-all, dalc'hit-ho gan-eoc'h, eb morc'hed ebed, ma groeg vad, ha c'hwi ho c'havo e ken kaz e teuffec'h divezatoc'h d'hen hem gavout en ezom. »

Ar gozez : « Ma Zad, me a rayo ec'hiz ma lavarot d'in ervez ho koustians. Evel-kent, esoc'h em bize kavet, ma vizenn dizammet euz an tam arc'hant-ma, ha gwelloc'h, me gred, em bize lakeet ma fizyans e Doue. »

« Ha neuze, mar digoueffe d'in, e ma devezyou diveza war an douar, rankout chom astennet war ma gwele, eb gallout mout na da c'hounid na da glask, eun ene mad benâg hen deffe truez ouz-in, a zeuffe da astenn d'in eur banne dour ha da zerra d'in ma daoulagad, goude ma maro. Beza em beuz bet ar c'hras digan Doue da zikour, meur a hini da dremen, eb re a zienez, he zevezyou diveza war an douar. Fizyans em beuz e toukffe eur re benâg da ober evid-on ar pez em beuz greet evid ar re-all. Lavaret a ra d'eom en he Aviel, ervez ma em beuz hen klevet prezeg aliez : « Ec'hiz ma reot d'ar re-all, e vezo greet d'eoc'h. Grit vad d'ar re-all, grit-hèn abalamour da Zoue, evid plijout da Zoue, ha Doue a zougo ar re-all da ober vad d'eoc'h, pa oz pezo ezom a zikour digan-t-ho. Me am beuz ar gredenn vad penaôz Doue ne vanko ket da veza fidel d'he c'her. »

An Tad : « Ma groeg vad, ho feiz a zo braz. Beza eo penn-da-benn ar feiz a zo prezeghet d'eom gan Jezuz-Krist en he Aviel. »

Ar gozez : « Mad! ma zad, kemmeret a reot eta ar 500 liour? »

An Tad : « Nan, ne c'hallan ket, ma groeg vad. »

Ar gozez : « Ma ne yeont ket gan-eoc'h, ma Zad, risk braz e zaint da zikour an ilizou paour euz ar vro. Sikour an ilizou paour a zo eur mad-ober hag a blij d'in kalz. »

An Tad : Kentoc'h eghed brema oz peuz greet eun dra benâg evid an ilizou paour? »

Ar gozez : « Abaoue ma em beuz kuiteet ti ma zad, n'em beuz ket heanet da labourat evid an ilizou paour, d'ho zikour ervez ma galloud. Evelse, goude ar maro euz ou tud, pa voe greet ar partach etre-z-om euz ar pezig a voa chomet war ho lerc'h, me am boe 500 liour evid ma lod. Ho lakeet em beuz da zikour an ilizou paour. »

« Ma Doue! ma zad paour, lavaret a ran d'eoc'h ar wiryonez, me a vez poanyet, pa welan penaòz e wez tretet ar Mabig Jezuz e ilizou a-zo! Disteroc'h lianennou ha disteroc'h traou all e peb feson a zo da lakaat en dro d'ezha ha war he dronyou (aôteriou) eghed n'ho deuz on aôtronez da lakaat war ho zaôlyou, war ho gweleou ha beteg da zec'hi ho fri respet deoc'h. Ha n'eo ket eun druez an draze! O! anvoued, riou e tle sûr kaout e touez lianennou ken dister ha ken divalo! »

« Ha neuze, gwelit peghen louz, peghen udur eo aliez an traou-ze ha traou-all en on ilizou binnighet, epâd ma welom an dud goloet a aour, a arc'hant, a berlez.... ! A! ma zad, ha n'eo ket poanyuz sonjal e traou evelse! »

« Mes, ma zad, me ho tale re ama. Kemmerit eta ar 500 liour-ze. Mall eo gan-in hen hem zizamma euz ar bec'h-se re bouner evid-on, hag hen lakaat da ober eur vad benâg. C'hwi a vouezo gwelloc'h evid-on pedare vad da ober gan-t-ha. »

An Tad : « Ma groeg vad, ho feiz braz ma zouez hag a ra vad d'am c'halon. Koulskoude, ec'hiz ma em beuz hen lavaret d'eoc'h, ne ghemmerin nemed 150 liour euz ar som-ze. Komprenit kement-ma : Kalz a dud a zo, tud a nebeud a feiz, enebouryen zoken d'ar feiz, pere ma c'hondaonffe, neket epken se, a gondaonffe ar relijion, mar digoueffe d'eoc'h hen hem gavout divezatoc'h en dienez, goude ma oz peffe roet d'imme oc'h oll peadra. Me ma-eunan ivez, mar deuffen da c'houzout divezatoc'h oz peffe bet dienez, abarz mont diwar an douar, hen hem gaffe poanyet braz a ghemment-se. Doue a zalc'ho kont d'eoc'h, ma groeg vad, euz a 500 liour, ec'hiz ma oz peffe roet anezho, paegwir ho soni a voa evelse. »

« 150 liour, eur wech c'hoaz, a zo eun aluzenn vad, eun aluzenn gaer euz a berz eur baourez! Doue he binnigo hag he lakeo da ober kalz vad, muioc'h a vad eghed aluzenn vrasoc'h eur penvidig. Ec'hiz ma lavar d'eom or Zalver en he Aviel : lod euz ar greun, euz an ad tolet en douar, a zoug deg evid eunan, lod ughent. lod anter kaut, lod kaut. Evelse ez eo euz an aluzennou : eun aluzenn dister a-wechou a ra muioc'h a vad, a zoug muioc'h a frouez eghed eun aluzenn vraz. An draze a zo ervez an dispozision euz a galon an hini a ro. Ha n'oz peffe-hu ket muioc'h a joa ouz eur paour, pehini a roffe d'eoc'h eur gwenneg, eur gwenneg hag hen deffe heeunan ezom anezha, hen roffe d'eoc'h a greiz he galon ha gan joa ouzoc'h, eghed ouz eur penvidig, pehini a roffe d'eoc'h eur pez deg kuenneg eun tam en desped d'ezha? Evid Doue ez eo evelse : seul vui ma roer an aluzenn a galon vad d'ezha. d. l. e. d'he ilizou, d'he beoryen, seul vui a-ze e sell karantezuz euz an aluzenn-ze — ar brazder euz an aluzenn a zo neubeud a dra evitha — seul vui a-ze e vinnig anezhi hag e laka da ober vad. »

Ar gozez : « O! ma zad, c'hwi a gonsol ac'hanon! »

An Tad : « Evelse oc'h aluzenn, pehini a roit kemment a galon vad, a rayo eur vad ar brasa d'ar missionou diavez. »

« O ! ar missionou diaveaz, ar missionou a-bell, nag a ezom ho deuz a zikour, nag a zienez a zo enn-ho ! Evid komz d'eoc'h epken euz ar Madure : ar Madure, a c'heller lavaret, a zo eur gristeniach c'hoaz o tigori. Enno ez euz ezom a bep tra. N'ez euz nemeur a ilizou er vro, hag ar re a weler, a zo paour, pep tra a vank enn-ho. Oc'h aluzenn, o vont di, a rayo enno eur vad ar brasa.... »

Ar gozez : « O ! ma zad, ervez ma lavarit d'in, Doue hag he diez binnighet a zo paouroc'h dre enno c'hoaz eghed ne-d-int dre ama. Kemmerit ar 500 liour-ze evid ar Madure, ha me a ya da vont en eur redadenn da gherc'hat d'eoc'h eur gwenneg bennâg em beuz duze c'hoaz ebarz e ma zi. »

An Tad : « Nan, ma groeg vad ; 150 liour eo ma c'hont, hen lavaret em beuz d'eoc'h. »

— Hag o veza kemmeret ar som-ze digan ar gozez vad, e lavaraz : « Allo ! ma groeg vad, ho trugarekaat a ran en ano an Aotrou Doue, en ano ar Mabig Jezuz, pehini a garit kemment, mes pehini n'ho kar ket neubeutoc'h ; ho trugarekaat a ran en ano ar missionou a zikourit, ho trugarekaat a ran em ano ma-eunan. Hag abarz lavaret d'eoc'h kenavezo, e c'houllennan digan-eoc'h eun aluzennig c'hoaz evid-on ma-eunan, an aluzenn euz ho pedennou. Ia, ma groeg vad, eur bedennig benâg evid-on bemdez, mar plij. Evid-on-me n'oc'h ankounac'hain deiz ebed e ma fedennou, epâd ar rest euz ma buhez. Kenavezo, ma groeg vad. Martreze n'hen hem welim mui war an douar. Kenavezo eta er baradoz. »

« Hag hen hem zispartizom, neuze, an daerou en on daoulagad on-daou. »

A ! beza ez euz c'hoaz eneou mad, eneou santel war an douar. An Ermit.

LAN AR BARO FRIZET.

VII.

Lan ha Loïzaïc.

Hervez ar veu en devoa great, Lan a boanias da reï adarre d'an Naonet an doare gaër e devoa gueich all. Carga a reas he zoudardet da zevel a nevez ar mogeriou crên a ioa gueich all en dro da gear, gant aoun na zavche c'hoant gant an Normantet da zont var ho c'his. Reï a reas urs da zressa ar c'hastel a ioa ive goal dirapar ; mont a reas he unan di da jom, ha goudeze e c'halvas d'an Naonet kement hini a ioa c'hoaz beo euz ar re a ioa bet o chom ennhi gueich all. Ar re-ma a oue mall gantho distreï d'ho c'hear goz, d'al leac'h e pehini e oant ganet hag e pehini o devoa tremenet ho bugaleach pe ho iaouankis ; gant joa ive e rejont ho le e talc'hchent mad ato da zenti ouz eur prins en devoa dija great kement a henor d'he vro dre ar victoriou en devoa gounezet.

Etre daou, Adrald, escop an Naonet, a ioa maro. Lan a lakeas henvel en he blas Octra, escop Castel-Paol, hag a roas da hema gant largentez pe a dra da zevel a nevez an ilis cathedral.

Evelse kear an Naonet a deue adarre a nebeut a nebeut da veza ker brao ha ker caër ha m'oa bet biscoaz. Octra a lakea adarre en ho flas an aoteriou a ioa bet discaret, hag ar C'hountet bretoun a zave a nevez ar c'heariou a ioa en ho dalc'h. Breiz, lakeat oll e ludu gant an Normantet fallacr, a deue egiz pa lavarfen da zevel euz a varo da veo.

Epad an amzer-ze petra oa deuet da veza Ian ar Barz hag he verc'h ?

Lan en devoa sonjet ato oa dleour da bedennou Loïzaïc euz ar victoriou en devoa gounezet. Setu perac oa falvezet dezhan n'en devije Ian ar Barz hag he verc'h ken ti nemet he hini.

E castel an Naonet eta eo e cavomp ar Barz coz ha Loïzaïc eur mintinvez a viz maë euz ar bloaz 942.

Pevar bloaz zo abaoue m'eo deuet Lan da veza mestr euz an Naonet. Loïzaïc a zo brema ugent vloaz hag he genet a zo cresket c'hoaz abaoue ar veich genta m'or beuz he anavezet p'edo o tizreï euz a vro-zaoz da vreiz. Ian ar Barz avad a zo cosseat calz. He ziouscoaz a zo croummet-oll ; he zaoulagad a zo deuet da denvalaat, hag, ar pez zo goassa, he gorzen a zo egiz pa ve merglet ha ne c'hell mui cana guerziou Breiz. Coulzgoude n'e ket an oad ebken eo a ra dezhan beza ker cabac'h-se ; eun anken bennac a zo cuzet e goueled he galoun hag a laz anezhan a nebeudou.

— Petra c'hoare ganeoc'h, va zad ? a c'houlenne outhan Loïzaïc eur veich an amzer.

— Netra nemet cossaat a ran bemdez, a respounte Ian en eur vouzc'hoarzin. Mes an ton glac'haruz euz he vouez a roe da anaout sclear aoualc'h ne lavare ket ar virionez var eün. Caër en devoa ar Barz ober, Loïzaïc a goumprene ervad n'e ket an oad ebken eo en devoa lakeat anezhan da jench doare evel en devoa great, hag ouspenn ugent gueich bep heur e lavare outhi he unan : « Ama, va zad ne vank netra dezhan ; petra zo caoz eta ma'z eo ken tenval he benn, ma'z eo deuet he vleo dija guenn da veza guennoc'h c'hoaz, ha ma ne c'hell mui cana ? »

D'ar mintivez ma comzomp anezhi, Loïzaïc a ioa guisket caëroc'h eget ar c'hustum ; Lan en devoa galvet anezhi da vont d'he gaout. Pa erruas e ti ar prins, hema n'oa ken nemethan en he gambr. Dioc'h an doare anezhan, oa anad ez oa eun dra bennac var he speret. Oc'h he velet evelse, merc'h ar Barz ne grede ket tostaat outhan gant aoun d'he zirenka ; chom a rea var dreujou an or, nec'het he hunan o velet oa ken tenval penn ar roue. Lan a ioa neuze e barr he oad hag he c'henet. Petra bennac n'oa ket chomet eb ober netra epad ar pevar bloaz diveza, he liou a ioa deuet adarre da veza ker flamm ha ker crên ha biscoaz. Rac goal gastizet oa bet epad ar vrezel. Dougen a rea eur viskamant hervez he renk, evel ma terea ouz an dijentil kenta a Vreiz, ha pa lakea var he vleo du he gurunen

a ioa bokedou huel en dro dezhi, ar vretounet a veze foug ennho o sellet outhan, hag a lavare, eb aoun da veza dislavaret gant den, n'oa roue ebet var an douar par da roue Breiz evit ar genet. He varo a ioa hir, rac n'he zrouc'he morse ; hag al lez-hano a *Varo frizet*, roët dezhan gant an Normantet, a ioa evithan eun hano a c'hloar, eun hano hag a dlie delc'her ar brud anezhan var an douar betec fin ar bed.

O veza erfin savet he benn, Lan a remerkas merc'h ar Barz. Ker buhan he dal a deuas da laouenaat.

— Te zo aze, Loïzaïc, emezhan gant eur vouez joaiuz. Tosta ama, eur maread traou am euz da lavaret d'id. Mes, sell-ta, daoust hag aoun az peuz rac da roue abaoue m'eo deuet da veza eüruz ? Me gav din e peuz c'hoant da dec'het diouzin.

Ha Loïzaïc a respountas :

— Ar guir vignounet n'o deuz ket a ezom da dostaat pa vez ho mignoun eüruz ; pa vez reuzeudic avad, neuze e tostaont. Coulzgoude, aotrou, fazia a rit ; rac ne dec'han ket diouzoc'h ; mes lezel a ran va zad he unan nebeuta ma c'hellan ; rac n'ema ket var he du evel a c'houzoc'h.

— Ar Barz keaz a deu da veza coz, eme Lan en eur zonjal en eun dra bennac. Hag, o veza croget e dorn Loïzaïc, e lavaras adarre :

— Va merc'h ker, ha sonjet az peuz-te e c'helfes coll eun deiz da dad muïa caret ?

— Oh ! aotrou, ne gomzit ket euz an dra-ze, eme Loïzaïc en eur vouela. Pa deu ar zonch-se em speret, e cassan anezhi kuit buhana ma c'hellan kement a boan a ra d'am c'haloun. Esper am euz, dre c'hras Doue, n'em bezo ket c'hoaz ar c'hlac'har da renkout dioueret va zad.

— Me'm euz esper ive, a respountas ar prins. Evelato, Loïzaïc, abalamour ma'z oud c'hoaz iaouank, em euz c'hoant da reï d'id eun difennour hag a c'helfe beilla varnoud bepret, ma teuffe an Aotrou Doue da c'hervel ar Barz coz euz ar bed-ma. Ne liviri ket nan d'an hini am euz choazet evidoud, ha n'e ket han, va merc'h ker ? An hini am euz c'hoant da reï d'id evit pried a gar ac'hanoud, ha me zo sur n'az peuz ket a gas outhan ken nebeut. Unan euz va zoudardet eo.

Var gement-se Lan a reas eur zell var Loïzaïc, ha goudeze e lavaras gant eur vouez hag a grene eun tammic :

— Eummaël eo, emezhan.

Mes Loïzaïc a respountas kerkent :

— Caret a ran Eummaël evel ma caran an oll vretounet a zo bet reuzeudic eveldon.

Evel am euz lavaret deoc'h dija meur a veich, n'ez euz nicun en ho zouez hag a garan muioc'h eget ar re all. N'em euz ken c'hoant nemet da jom gant va zad keit ha ma vevo, ha ne fell ket dinn dimizi.

Ama e oue eur pennadic amzer epad pehini merc'h ar Barz ha roue Breiz a jomas ho daou eb lavaret ger. Caloun Lan a lamme ken na stracle. Erfin ar prins a lavaras :

— Etouez an offiserien, an dudchentil a deu d'ar palez, n'az peuz remerket nicun dreist ar re all, Loïzaïc ?

— Nicun, eme verc'h ar Barz eb chom da varc'hata.

— Ha lavaret a raffes nan da n'euz fors piou anezho, Loïzaïc ?

— Ia, aotrou.

Lan a jomas adarre da zonjal ennhan he unan. He galoun a lamme goassoc'h-goaz, ha var he dal hag en he zaoulagad oa eaz lenn ar pez a dremene en he speret. Reï a reas erfin da anaout e petra e sonje, en eur lavaret :

— Ha ma teuffe Lan a Vreiz da ginnig d'id kemeret perz en he rouantelez hag en he gurunen, lavaret a raffes c'hoaz nan, Loïzaïc ?

En eur gomz evelse, ar prins a lakea he zaoulagad da bara lemm var merc'h ar Barz. Mes houma ne reas van ebet, ne ziscouezas na beza souezet, na beza laouen, o clevet eur goulen hag en devije great kement a blijadur da gant ha da vil en he flas. Setu ama petra a respountas :

— Lan a Vreiz, ancounac'haat a rit piou oc'h ha piou oun-me. Me ne d'onn nemet eur baourez keaz a zo deuet da veza pinvidic dre ho madoberou ; a c'houi a zo eun aotrou braz a zo erruet er renk huela e Breiz abalamour d'ho lignez ha d'ar victoriou oc'h euz gounezet. C'houi a dle, dre eun dimizi henorabl hag hervez ho renk, reï muioc'h-mui a lufr hag a sked d'oc'h hano.

Neuze ar prins a lavaras :

— Ancounac'haat a rez d'az tro, Loïzaïc, ne d'eo nemet dre he c'halloud ha dre he victoriou, ha nan abalamour d'he lignez, eo e fell da Lan ar baro frizet lakaat he hano da veza doujet hag henoret gant an dud. Va Bretounet o deuz doujans ha carantez evidoud ; eüruz e vent da anaout ac'hanoud evit ho rouanez, ha me, Loïzaïc, oh ! me a ve cürussa den a ve var an douar.

Mes Loïzaïc a hejas he fenn evit discouez ne assante ket. Hag, o veza en em strinket d'an daoulin dirac ar prins, e comzas evelhen :

— Pardounit dinn, aotrou, emezhi ; mes evidon-me n'e ket aoualc'h beza pried da eur roue euz an douar ; me fell din beza pried Roue an Env. Abarz dont kuit a vro-zaoz, em euz great veu d'en em vouestla da Zoue ma teujemp a benn da lamet hor bro euz a-dre daouarn an Normantet. Pa deui ar maro da va zad, em euz sonch d'en em denna e couent ar gear-ma evit tremen eno ar rest euz va buez. Ac'han di, e tlean chom gant va zad.

— Ha ne dlees ket ive ober eun dra bennac evit da roue, Loïzaïc ?

— Discouez am euz great deoc'h, aotrou, n'e ket bolontez da ober vad evidoc'h eo a vank dinn. Mes hirio ne c'hellan renta servich ebet deoc'h ; roït dinn eta ho ker, ne refusoc'h ket dinn ar c'hras a c'houlennan.

— Nan, Loïzaïc, ne refuzinn ket, pegement bennac a boan a ra an dra-ze d'am c'haloun.

— Bremaïc oac'h prest da va dimizi d'ar zoudard Eummaël, eme verc'h ar Barz en eur vouzc'hoarzin.

Ha n'e ket coulz deoc'h va reï da Zoue evel va reï da eun den ?

— Me zonje dinn e caries Eummaël, a respountas ar prins en eur huanadi ; rac muioc'h e claskan da eürusdet-te eget va eürusdet va unan.

Coulzgoude Lan en devoa great da Loïzaïc sevel en he za. Mes houma en em strinkas adarre d'an daoulin en eur lavaret :

— Eur c'hras all am euz c'hoaz da c'houlen diganeoc'h, aotrou ; ar c'hras-se a zell ous va zad.

— Mad ! Bez'az pezo ar pez a c'houlenni ; lavar petra eo.

— Ar pez a laz va zad, eme verc'h ar Barz, eo ar c'hlac'har muioc'h c'hoaz eget an oad. Er c'hastel hag er gear-ma a deu da veza caëroc'h eget biscoaz, ec'h en em gav egiz pa lavarfen er meaz euz he vro. Keuz en deuz d'ar c'hoajou du, d'al lanneier, d'ar mein hir ha d'ar c'herrec a ioa gueich all e kichen he di. Keuz en deuz d'ar mor braz en deuz clevet o crozal hed he vuez hag a blije kement dezhan ; hag an traou-ze oll, c'hoant en deffe c'hoaz d'ho guelet abarz mervel. Mar plijfe ganeoc'h, aotrou, hen lezel da zistreï d'al leac'h m'eo ganet, ar Barz coz, me zo sur, a deuffe da veza laouen adarre, hag a roffe mil bennoz deoc'h.

O clevet ar c'homzou-ze, caloun Lan a oue mantret muioc'h-mui. Petra ! n'e ket ebken goude maro Ian ar Barz, mes abarz nemeur, abenn antronoz marteze, eo ez ea da goll Loïzaïc ha d'he c'holl evit ato. N'euz fors: Lan en devoa muioc'h a garantez evit ar re all eget n'en devoa evithan he unan. Moustra a reas eta var he galoun guella ma c'hellas, ha goudeze e lavaras en eur hirvoudi :

— Mad ! Mad ! Distroït d'ar gear, mar o peuz c'hoant, ha bezit eürus !

Ha ker buhan e redas da guzet en eur c'horn euz he balez. Loïzaïc ne c'hellas mui he velet.

— Paour-keaz roue, emezhi, hag hên ive ra vezo eürus ! Ha daou verad daëlou, hag hi druz, a ziredas euz he daoulagad hed-a-hed he divoc'h ruz-guenn.

Dioc'h an abardaëz, ar Barz coz a zave he vouez, eun tammic pounner, mes skiltr ha crên adarre, evit cana unan euz ar c'haëra guerziou a c'houïe. Gouzout a rea en devoa bet counje digant ar roue da zistreï d'he vro, ha ractal oa deuet adarre he vouez dezhan.

Tri dervez goude, Loïzaïc hag he zad a guiteas castel an Naonet. Lan a ioa en em dennet e goueled he balez evit gellout lênva en he eaz. Ia, hên, an den iaouank ker calounec, ar brezelekaër n'en devoa aoun rac den, hên, ar roue n'en devoa ket he bar, hên a lênve evel eur bugel.

— Va nerz-caloun a ia kuit ganthi, emezhan. An Normantet n'o deuz nemet dont brema, ha va breac'h ne vezo mui crên aoualc'h evit ho c'has en dro. Siouas ! Siouas ! Va Bretounet ker, hor providans e deuz hon abandounet !

G^el. M.

Persoun Pluguën.

AUDI BENIGNE CONDITOR ETC.

1

Selaoit, tad madelezuz,
Hon peden hon c'han truezuz;
Rag ebars ar c'horaïz santel
Ni sav oll hon moez d'ho kervel.

2

C'houi lenn ebars ar c'halono,
C'houi wel ive hon c'hlevejo;
Deut, gwalc'hit c'hoas euz he l
Eur paourkez meurbet glac'h

3

Pec'het e meus, gwir eo, lie
Grait trugarez rag m'en c'h
Evit enori ho c'hano,
Euz ma c'hlenvet roit d'in louzo.

4

Grait ma c'helfeomp oll, eun de, ren
Hon c'horfo dre ar binijen.
Evit ma c'hello hon speret
Kwitat ar sonj euz ar pec'het.

5

Deut, roit deomp, dreindet santel,
Doue epken, meurbet huel,
Ma teui ar froez d'euz hon iunio
D'ober deomp gonit an Envo.

A.

Eil benmat eus histor Itron Varia Melleray.

Breuma e zeus var dro zeis kant vloas, daou lean pe manac'h eus a eurs sant Beneat hag sant Bernard, a voa digasset gand o zad Abad a Escopti Anger, da visita canton Moisdon, hag ar hoajou bras aveler c'hoaz hirio en deiz a bep tu. Digoëout areuchont en ul leac'h hanvet guechall ar Vorc'h coz.

Kemeret e voaïnt evit diavezidi hag tud estrenn er harter, o guiskamant o rente skiz meurbed, den na ree dezo diguemer vad, kals o hakete hag o hargue a voa perez, betec ar vugale o heuille hep lezel peoc'h ebed gand an dud santel. Ret eo eta dezo tremen pelloc'h. Ne voaïnt ket c'hoaz digouët en douar promettet.

Goude beza baleet ul leo, e treuzejont ur hoad bras, hag e cafchont un drauïen pe ur blenen carguet a loaguennou, hag a zouar touarc'h. Ma, en despet d'ar poanniou hag d'al labourou a velent dirazo, e joazechont enno o demeurans, hag e houlchont digand an tad Abad kenvreudeur evit diazeza o manac'h-ty.

Da hortoz siouaz ! erëent cofic moan, rac no deuz evit bevans nemet ar bara seac'h a zouguent hag ar grizou divlas a gavent. Mœs ne ouzoc'hu ket ! Menac'h sant Bernard a zoug ato un tensor. Ar Vec'hes na ziles morze e bugale, nac e mab divin arre a zoug e groas. Hoguen ar groas hag un imaj da Vari, cetu aze bannielou menac'h sant Benoat hag sant Bernard, cetu aze

o danvez hag o oll fizians pa fountont un abati nevez. An daou vanac'h-man chomaz e hars troad ur vezen dero goz, creuz hag digor, evel ma veler aliez var an tachennou hag ar hoajou bras. Ar groas a voe staguet ous an dreujen-ze. O burzud ! o karantez acketus eus or mam douç hag mad ! pa glaskas ar menac'h plas da imaj ar Vec'hes, evelchont rac dall ar greuzen leun a follennou mel. Pebeus joa evito ! O halonnou a dritt gand levenez ! Hag evel pa deviche goüet unan bennac anezo ar brezonnec, e voa hanvet al leac'h-ze (*Melvearium*), *Melvenen* pe *Melguenen*, ahano eo hanvet ar Vorc'h *La Meilleraie*, hag an abaty Melleray. Kementze a zigoüeas er bloavez 1132.

Hep dale an tad abad Foulq a zigas dezo kenvreudeur do sikour en ofiç hag el labour pemdizec. Oh ! nac eze acketus Providans Doue, sikour ara bepret an dud a volontez vad, plennaat a ra dirazo an hüella meneziou, leunia a ra ar hampoullennou hag compeza an stonkou ! Oh ! nan, ar groas hag imaij patronès an eurs ne maïnket er veen evit netra ! !

Alan, Autrou Moisdon, hag mœst bras ar vro, a dro a du gand ar menac'h. Pa gleff ez eo hanvet an tad abad ezeu de drôni hag e rent da servicher Doue, an oll enor zo gleet de stad hag de garacter. Eus un tu all, ar bobl test eus o labourou, o foanniou hag o fenijennou a guemer truez eus al leandet courachus-man. Souëzet eo an oll o velet an aluzennou a rannont etre an dud ezommec, arremejou aroont hervez eurs ar vedisinet d'an dud divar ar meaz. An traou-zè oll à inspir respet ha karantez darre o dalempret hag a stign o brud vad'e peb leac'h. Ar menac'h o unan azo oblijet da amzao e guelet o halon hag da lavaret dezo o unan : neuz fors, barek omp, ema dorn Doue ganeomp !!! Hor bleina a ra varzu eur peurach mad ha dru.

F.

(*Eur pennad all divezatoc'h.*)

AR C'HAZ HAG AR RAZ COZ.

Eun den teodet euz ar guellà
Marvaillou fresk ato gantha,
Am eus clevet ne deus ket pell,
O tistaga eur rimadel.
Guechall, emezhan, e ti va zud;
E voa eur c'haz hag en doa brud;
Eur c'haz a vouie he vicher
Couls ha guelloc'h eget kiger:
Eur c'has dispar; ar c'hizier all
Her c'hemere da Jeneral.
Evit ar raz, al logoden,
Oa goassoc'h evit ar vosen;
Evel c'hoari ho distruje,
Nebeut var he lerc'h a jome;
Cridi a rea e voa he lod
Cas da netra guenn al logod.
Eul leo, pe ouspen, tro var dro
En doa skignet ar spont dre'r vro.
Guelet em eus lacat planken
En esper flastra logoden ;
Leda contam, stigna cripet
En esper distruja razet ;
Kementse oll a voa dister
E scoas skilfou roue ar c'hizier.
Gant ho enkrez, logod, razet,
En ho zoul a jome chouket.
Pa velas ne gave nep preiz
Caer en doa furchal noz ha deiz,
Ar c'hanfard a ra ker buan
'Vit ho deseo'r maro bihan.
Oc'h eur gorden var bouez he bao
He benn d'an traon, al loen brao
En em asten 'vel eur penn ier
Laket oc'h crog eur c'heginer.
Al logod, fouge braz enho,
A gred eo lazet ho bourreo.
« Al loen criz, emezho guintet !
Eun torfet bennag en deus gret,
Eul laëraden, eun taol pao
Pe plaoufet eun tam lib-he-bao ;
Coezet he gounnar var he chouk;
Setu-hen maro oc'h ar grouk !
Casset e vezo d'an toul doun,
Ha ni c'hoarzo goalc'h hor c'halon ! »
Neuze c'hastennont hominou
Eun nebeut er meaz ho zoullou,
E reont daou baz, mes ep dale
Ez eont en ho neiz adarre.
D'an eil tro 'reont peder gamet,
D'an drede ar spont so trec'het,
Hag en em daolont dizoursi
Da biltrotat var al leur-zi.
Mes setu ama eun abaden ;
Dioc'h ar scour dres ar grougaden
Var he bevar droad plom a goez ;
Beac'h d'al logod, d'ar razet kez ;
Nep n'oa ket scanv he zivesker
A zo sammet en eun taol ber.
En eur c'hrognal, dre m'ho drailhe
An targaz iud a lavare !
« Eur brezelour coz, bet en tan
En deuz ardou ouspen unan ;
Ni voar pell zo ouspen eun dro,
Divar ho coust c'hui hen desco ;
Daoust d'ho neiziou, d'ho toullou don,
M'hen toue deoc'h, e teuot d'ar von,
Ha goude chocat ho corfou
Ni a lipo hor mourrennou. »
Guir a lavare ; eun eil guech
E stignas dezho eur goal bech ;
Gant bleut e venna he zae c'hriz.
Ha p'en doa evelse chenchet giz,
E za da zoucha adre an or
Var an ed en eun arc'h digor.
O fiziout en eur seurt bolod
E voue bras fazi al logod ;

Bep en amzer unan pe ziou
A iea d'ar pilpazig ebiou;
Mes oll e cavent ho ancou,
Nicun ne deue da rei kelou.
Eur raz epken e doue fri mad
A dost ne deas ket da c'hoessat.
Eur ras coz oa, eun orin
En doa tennet meur a daol fin;
Er brezel zoken e voa bet
Ha beg he lost en doa collet.
« Ar blocad bleut-ze, emezhan,
N'eus tam c'hoez mad ebet ganthan,
Aze adarre, me vel splam
E clasker ober eun dro gam.
Ne dal netra dit beza bleut,
Loen divalo, rak pa ves deut
Da veza sac'h, ouzit biken
Var hed camet ne dostafen. »
Ne gomze ket fall a dra zur;
Hag ar raz coz-ze a voa fur.
Divar he goust en doa desket
Hag en he zonch en doa dalc'het;
Piou bennag re en em fizio
Keus divarlec'h en devezo. G. M.

KELEIER.

Beleien canton Pont-n'Abat o deus savet adarre pemp cant lur evit kenderc'hel eur zouav e servich ar Pap.

An aotrou Briec, beleg e Rosporden, so maro er sizun dremenet.

An Aotrou Gueguen, vikel e Gueznou, so ive nevez maro.

Lavaret a rer eo hanvet an aotrou Paulmier, escob a C'hrenobl, an aotrou Pichenot, escob a Darb, hag an aotrou Ginouilhac, a voa escop a C'hrenobl, arc'hescop a Lyon.

Eur soudard, eul *lansier*, a ieaz eur zulvez da zilaou eur brezeguen en eur gerik vihan eleac'h ma edo neuze.

Evit doare n'oa ket re barfet en ilis, rak o tisken euz ar gador, ar person a lavaras d'ar c'hloc'her : it da lavaret d'ar zoudart zo aze dont d'am c'haout.

— Va mignon, eme ar beleg d'al lansier; dibarfet e caf din e voac'h epad ar brezegen?

— Clevit, aotrou person, eme al lansier, n'em oa ket eur guennek da vont d'ar c'hafe gant va c'hamaraded, hag em eus sonjet mont en iliz; hogen ne doun nemeur boas da vont d'an ilizou, hag evelse marteze zur n'en em zalc'hen ket re vad epad ho prezegen.

— Mad, eme ar belek, Doue eo en deuz ho laket da zont d'an iliz, ha marteze an had zo coezet var hoc'h ene a zougo fouez. Evit da viana n'o pezo ket collet hoc'h amzer, setu aze ugent real da vont da gaout ho camaradet d'ar c'hafe.

D'ar zul varlerc'h, ar person o veza er sacristiri oc'h en em visca evit mont adarre da brezeg, a c'houlennas digant ar c'hloc'her.

— Ha bez'ez eus cals tud en ilis?

— Biscoaz, eme'r c'hloc'her, n'oa bet kement; ne ket bourc'hizien int avad. An iliz zo leun a lansierien.

Afer a ioa divarben eur marc'h etre ar guerzer hag ar prener. Mont a reont dirag ar barner, hag hema a c'half eur marc'hadour kezeg evit beza test hag a c'houlen outhan :

— Pe oad en deuz ar marc'h-ze?

— Pemp bloaz, aotrou barner.

— Piou en deus lavaret an dra-ze deoc'h?

— He c'hinou.

Ar barner ne vouie ket ec'h anaiet oad ar c'hezek dioc'h ho dent. G. M.

PRIZ AN ED.

KEMPER. — *12 Meurs.*		PONT-'NABAT *10 Meurs.*	
Priz ar daou c'hant lur.		*Priz an daou c'hant lur.*	
Guinis....	23 lur, 65 c.	Guinis....	25 lur, 40 c.
Segal.....	17 lur. 75 c.	Segal.....	18 lur, 55 c.
Eiz.....	16 lur, 85 c.	Eiz.....	16 lur, 75 c.
Ed-du....	15 lur, 33 c.	Ed-du....	23 lur, 35 c.
Kerc'h....	16 lur, 85 c.	Kerc'h....	18 lur, 25 c.
Avalou-douar	7 lur, «« c.	Avalou-douar	7 lur, 50 c.

BUEZ HOR ZALVER JESUS-CHRIST,
HA BUEZ AR VERC'HEZ VARI,

Gand eur pennad scrit var ar c'henta Misteriou....

Moullet eo en eun doare ma vezo eas bras da lenn, gant paper cre ha lizerennou euz ar re sclerra. Cridi a ellan eta e plijo d'ar re her c'hemero, ha pell a ioa ez oa tud oc'h he c'houlen.

CAVET E VEZO :

E Brest e ti an Itron Normand.
E Landerne, e ti an Aotrou Desmoulins.
E Montroulez e ti an Aotrou Ledan.

Hag e calz euz ar c'heriou hag an tiez ma verzer levriou enho. G. M.

Buez hor Zalver Jesus-Christ ha Scol ar Maro Mad a so ho daou laket e brezonek gant an Aotrou G. M. belek.

SCOL AR MARO MAD.

Laket e brezonek dre urz Aotrou Escop Kemper, a gaver en tiez merket evit Buez Jesus-Christ.

Ar Gerant : AR. DE KERANGAL.
Kemper, moullet gand AR. DE KERANGAL, Mouller an Escopti.

DISSADORN 26 MEURS 1870. N° 269. C'HUEC'HVET BLOAVEZ

FEIZ HA BREIZ,

KELOU A BEP BRO, HA KENTELIOU VAR BEP TRA,

Digaset bep sul da gement Christen a gomz ar brezounek.

CONDITIONOU EVIT CAOUT AR GAZETEN :

Evit ar FINISTER, COSTEZ-AN-NORD *hag ar* MORBIHAN, : *evit eur bloaz*, daou scouët ; *evit c'hueč'h miz*, pevarzec real.

An Abonamánt a dle beza paet araog caout ar gazeten.

An hini ne zigas ket en dro ar c'henta cazeten a reseo goude ma zeo echu he abonamant, a zo consideret evel abonet a nevez.

A abonamant a gemerer e ti an Aotrou DE KERANGAL, *moulter an Escopti, ru ar Gigerez, n° 18, e Kemper.*

D'an Aotrou DE KERANGAL *epken e tleer adressi ar peamanchou ha kement a zell oc'h servich ar Gazeten.*

Ar scrijou da laeat er Gazeten a dleer da adressi d'an Aotrou MORVAN, epken.

KEMPER, 26 Meurs 1870.

Ar pez a c'houlen an dud difeiz dreist oll eo ar frankis pe al liberte. Ar pez a glascont eo beza lezet da ober ar pez a garint ; ar pez ho laca e counnar eo e ve unan bennag hag a deufe da lavaret dezho : grit an dra-ma ! na rit ket an dra-hont. Ne fell dezho anaout Mestr ebet, na Doue nag an dud. Frankiz a c'houlennont eta da ober ar pez a blijo dezho, da lavaret eo an drouk ; rag evit ar mad, ne fell ket dezho en defe den ar frankis d'hen ober. Oc'h Doue dreist pep tra eo o deus poan o senti, d'he lezen eo o deus poan o suja.

Hogen Doue en deus roet ar frankis d'an den; roet en deus dezhan ar c'hallout da chouz ar mad pe an droug. Ne deus nemet an den hag en defe bet ar c'hallout-ze digant he grouer. Al loenet n'o deus ket bet ar frankis-ze. Mar gueler lod anezho oc'h ober traou ijinuz, ho gueler oc'h hen ober ato er memes tra. Al labous a ra ato he neiz er memes doare. Mar deus lod anezho hag a eller deski dezho eun dra bennak, ne deo nemet dre ar voazamant, oc'h ho lacat da ober cant guech ar memes tra.

Ne deo ket ar frankis-ze eo a c'houlen an dud difeiz, rag he resevet o deuz evel ar re all. Ar pez a fell dezho eo beza lezet da ober euz ar frankis-ze an uzach a garint. Fallout a ra dezho beza lezet da ober an droug ervez ho frouden, ha mar deu an dud, mar deu lezennou an douar da enebi outho, e savint ive en ho enep evel ma savont a enep Doue hag a enep an Ilis.

Hogen esperans an dud dizoue a iclo ato e moget.

Caer o devezo counnari, ne allint ket distruja an Doue-ze a lavar dezho evel da Gain guechall : « Mar grit ar mad e viot recompanset ; mar grit an droug, an droug o pezo great a guezo var ho kein ; ho coal ioulou avad ne vezint ket trec'h deoc'h mar kirit. « Ne allint ket zoken distruja lezennou an douar, rag ar re o deuz ar c'hallout da ober al lezennou-ze, o deuz ive an archerien evit lacat ho miret.

Evit ma c'halle pephini caout he frankiz evel ma c'houlen an dud dizoue, e ve red ive da bep hini caout eur bed evithan he unan. Eleac'h ma en em gavo daou, a dra sur n'en em c'hraint ket. Ar c'hrea a rai ep dale lezen d'egile. Ar pez a ra ma c'hell tiadou, carteriadou, broadou tud beva an eil rum e kichen egile, ha zoken e peoc'h, ez eo dres ar sentidigez oc'h lezen Doue hag oc'h lezennou ar vro. Lamit ar zentidigez-ze ha tiad tud ebet ne ello beva dindan ar memes toen, ha carteriad na broad tud ebet ne allint beva ep beza ato e brezel an eil rum oc'h egile, hag an eil broad a enep eben. Lamit ar sentidigez-ze hag ar bed a deu da veza eun ifern. Ha setu e guirionez petra deufe ar bed da veza, ma c'helfe an dud difeiz caout ho mennoz, ma c'helfent guelet pephini lezet e frankis da ober ar pez a garo. Guella pez a zo, ho c'hoant a jomo gantho ; mad e ve avad en em zisfiziout euz ar re zo dalc'h mad o comz a frankis pe *liberte*. G. M.

ROM. — Unan euz ar c'haera ha skueriusa ceremoniou zo bet e Rom abaoue m'eo digor ar Sened braz, a zo bet guelet dimerc'her al ludu. Al ludu a laker en deiz-ze var benn pep christen a zo evithan eur gentel a zigas da zonch dezhan euz ar maro, hag euz ar pec'het en deus great he gondaoni da zistrei en douar a behini e voa bet tennet.

An tad Santel a fell dezhan kemeret ive evithan he unan ar gentel-ze. Dont a ra var droad ha gant ornamanchou dister, da zoubla he benn evit reseo al ludu santel roet dezhan gant eur C'hardinal, goude m'en devoa ho benniget he unan. Ar C'hardinal a laca al ludu a groas var benn ar Pap. Ne lavar ket, oc'h ho lacat, ar pez a vez lavaret d'an dud fidel pa roer al ludu dezho : *Memento homo..... Ho pet sonch, den, ez oc'h poultren hag e tistroot e poultren.* Ar gentel a zo mud, mes ne deo ket nebeutoc'h helavar evit kementse.

Al ludu-ze eo ludu ar palmez bet benniget er bloaz araok gant ar Pap hag a bere en devoa douget he unan

eur bod en he zorn epad ma canet *Hosanna*, gloar da vap David. Neuze e voant glaz ha fresk ; skeudenni a reant ar vuez ha gloar Jesus-Christ ; brema e fistroont dezhan, rentet e ludu, hag e skeudennont ar maro hag ar binijen a-ia da zigeri gant ar c'horais. Er bloa-ma ar ceremoni zo bet caeroc'h evit kent, abalamour ma voa eno var al leac'h oll dadou ar Sened, didrouz ; da c'houzout eo oll Brinset an Hiz testou euz ar gentel-ze roet d'an oll gant vikel Jesus-Christ.

MISSIONOU. — En Enez Tong, en Oceani, eun itron protestant a c'houlenne digant eur gristenez paour, eur vam gez hag e devoa eur bugel tri miz ep caout da ranna ganta netra nemet he dienez, a c'houlenne ouz ar vam gristen-ze he bugel da ziorren, o lavaret e vije savet mad. Ar vam baour ne lavare ger. Setu neuze cloc'h templ ar brotestanted o siri, hag an itron a lavaras : Roit din ar bugel-ze ma hen savin em relijion ha ma chomo beo, hag o lavaret kementse e claske cregi er bugel. Hogen, o burzud, ar bugel daoust n'en deus nemet tri miz, a grog e bruched he vam, hag a lavar freaz e iez ar vro-ze ; nan, biken !

Doue pehini en deus bet alies roet ar prezek d'ar re vud, n'oa ket diesoc'h dezhan he rei d'ar bugel-ma evit en em zifen pa voa marteze he vam prest da falgaloni.

G. M.

O comz a varo an Aotrou Bonald Arc'hescop Lyon, cazetennou ar gær-ze a lavar :

An Aotrou Bonald, pa ne voa nemet Escop ar Puy, o veza oc'h ober tro he Escopti, a zigouezaz eun dervez e ti eur person paour divar ar meaz ha ne voa ket oc'h he c'hortos. Eno neuze e savas prez. Ep dale Jannet, ar plac'h coz, e doa lazet larta penn ier a ioa er pors ha laket he dillad caera. An Aotrou person epken a zalc'he ar soudanen fall a ioa en dro dezhan. Ar soudanen-ze a ioa eur zoudanennik tano, griet ha penseillet, hag a luie gant ar gataren a ioa outhi. Hogen edot neuze en anter mis kerzu hag ar zoudanen-ze ne dlie ket beza tom. An Aotrou'n Escop a lavaras dezhan :

— Aotrou person, an amzer zo ien bras, ha guelet a ran oc'h eus siffellat ; dillad tomoc'h a dlefac'h da lacat var ho tro.

An Aotrou person a ruzias bete guennou he zaoulagad, hag a valhouzaz eur ger bennag ha ne elle den ho c'hompren, mes Jannet a ioa eno hag e doa clevet.

— Ah ! ia, Aotroun'Escop, emezhi, setu daou vloas zo ema an Aotrou person o lavaret prena eur soudanen nevez, ha ne ra ket. Eur vez eo. Barz ar fin, en hanv-ma ez is d'ar Puy hag e prenis, gant va arc'hant va unan, eur pez mezer evit ober eur zoudanen.

Antronoz e teuaz ar c'hemener. Ar mezer avad n'her c'havet ket ; eat oa en he dro. Tri dervez goude e velet Jerom, eur paourkez clasker euz ar barrez, eun habit nevez ganthan var he gein great gant va mezer, gant va mezer-me, Aotroun'Escop.

Eur sizunveziou bennak goude, an Aotrou Bonald a voue hanvet Arc'hescop Lyon, hag ar person paour a resevaz eur vouest a voue digoret buan gant Jannet. Er voest-ze ez oa eul lizer hag eur *c'hamail* moug, unan brao, d'ar person evit golo he zoudanen penseillet.

Ar person paour divar ar meaz a ioa hanvet Chaloni a henor a Gatedral Lyon.

G. M.

Petra a lavare eun Escop e Rom, n'euz ket pell, diwar benn ar c'hazetennou mad, gwir gatolik. Petra a lavar ar Pab he-eunan diwar ho fenn en eul lizer a skrife-hèn, n'euz ket pell, d'an Aôtrou Gonzalv Ferreira, Chaloni, pehini a zo e penn eur gazetenn vad evelse, anvet o Apostolo, *e kær Rio-Janeiro* (*Ster-Ghenveur*) *èn Amerik.*

Eun Escop, hag eun « Escop braz, » eme an hini a skrif euz a Rom d'an *Univers*, eunan euz a Dadou ar Zened, edo o kaôzeal, eunnan euz an dezyou-ma, en eur zal euz a Rom dirâg kompagnunez vad. An Escop-ze a gomzaz euz a veur a dra. En divez (er fin) e teuaz kaôz ar c'hazetennou kristen, ha setu ama, ervez discrifer (correspondant) an *Univers*, petra a lavarez an Escop-zé diwar ho fenn :

— Lezom an diskrifer da gomz.

(An Escop-ze) « a lavaraz aliez, » eme-z-ha, « e karze kalz gwelet, e peb Escopti, eun neubeud beleyen oc'h hen hem glevout gant tud euz ar bed, *kristenyen vad, stard en ho c'hredenn ha desket mad war ar Relijion*, da fonta eur gazetennig evid ar bobl, skrifet en eun doare spesial evid ar bobl, evid her c'helenn ha difenn dira'z-ha ar gwiryonezou braz. Rag ar c'hazetennou fall, » eme ar Prelad, « hen hem skign hag hen hem dol, eun neubeud bloavezyou a zo, euz ar c'hæryou marc'had war ar mæz, *en eun doare skrijuz*. Hoghen, a eneb eur mod nevez da ataki eo red eur mod nevez d'hen hem zifenn. E kemment lec'h ma sav ar gaou he benn, ar wiryonez a dle sevel he mouez a eneb d'ezha. »

Setu aze petra a lavar an Escop. Gwelom brema petra a lavar ar Pab diwar benn ar c'hazetennou kristen, evel ma eo ar c'hazetennou eskoptieg, a bere or beuz komzet, n'euz ket pell.

Troom ama e brezoneg eun darn euz a lizer an Tad Santel d'an Aôtrou Gonzalv.

« Piuz Naved, Pab. »

« Ma mab ker, salud *d'eoc'h* ha bennoz abostolig. »

« An testeniou a roit d'eom *en ho lizer*, va mab ker, euz ho karantez hag euz ho toujans evid-om, testeniou rentet kaerroc'h ha goarantet mad dre an oll boan hag an oll breder a ghemmerit evid difen ar feiz hag ar wiryonez dirâg ar bobl ma vevit en he douez, o deuz greet d'eom eur blijadur an dousa. Râg, en dra-ma welom e meur a lec'h kondaoni an dud a iliz da ober peoc'h, miret out-ho da zevel ho mouez evid difenn ar wiryonez, ar gwir, ar mad, ha se epâd ma lezer kabestr ar pez a gheront gan an dud difeiz da ober brezel, *dre ho skridou fall, da Zoue, d'an Iliz, d'ar relijion*, d'ar re ho deuz beli war ar re all, d. l. e. d'ar pennou euz an Iliz hag euz a stadou an bed, da douellî an dud, da faôsi ar sperejou, da laza ar c'houstiansou, da boulza d'ar goallou ha d'an oll dizurzou, penaôz ne vez ket joa gan-eom gwelet tud a feiz, aketuz da broffita euz ar frankiz-ze roet d'an oll da skrifa ar pez a gheront, gwelet anezho o tenna ac'hano, *dre ar skridou hag ar c'hazetennou mad a reont*, eur remed da lakaat da enebi oc'h eun droug ker braz, ken noazuz *ha ma eo ar skridou hag ar c'hazetennou fall, difeiz* ? Hag e gwiryonez, evid stourma oc'h ar poezon, evid distruja ar c'hontam a roer dre-oll da lonka d'an dud dre all levrigou hag ar c'hazetennou fall a skigner en ho zouez ha dre an taôlennou, skeudennou dizhonest a lakeer dinâg ho daoulagad, n'ez euz hiryo koulz lavaret ken moyen nemed ar c'hazetennou hag an azgwelyou (revues) katolik, pere o vonet eaz evel d'hen hem lakaat etre daouarn an oll, a zic'holo al lasou, ar gripedou stignet *war hent ar c'hristen gan an enebour*, a zistruj an errolyou, a ro d'ar sperejou eur ghelennadurez vad, a zoug ar c'halonou da garet ar relijion gatolik, pehini epken he deuz ar galloud da viret oc'h ar Rouantelezyou da goueza, ha da lakaat an urz vad da rena enn-ho. »

An Tad Santel, en eur achui, a lavar tost-da-vad evelhen : « Ho meuli a reom eta, va mab ker, c'hwi hag ar re ho sikour da skrifa ar gazetenn vad oz peuz fontet, eun neubeud bloavezyou a zo, evid difenn ar relijion, an Iliz, an urz vad. Joa eo gan-eom gwelet an oll vad oz peuz deja greet en ho pro, hag e lavarom d'eoc'h kemmeret kourach. Ia, kriit, hopit ha ne skuizit da hopal. Savit ho mouez ha grit d'ezhi skiltra evel mouez an drompill. Diskuillit torfedou an dud difeiz, roit da welet d'an oll an droug a ra an dud dizoue-ze dre ho scridou millighet ; roit da gompren d'ar gristenyen, kemment ha ma c'hellot, ar zotoni vraz a reont oc'h ho zelaou, o lenn ho scridou ampoezonet hag oc'h hen hem lakaat evelse en danjer da goll ar feiz, da zilezel ar relijion, da droi kein da Zoue. O ! na braz eo malheur an den pehini a zilez he relijion, a dro kein d'he Zoue....

An Ermit.

LAN AR BARO FRIZET.

VIII.

Maro Ian ar Barz.

A veac'h m'oa tremenet daou vloaz abaoue pa deuas Loïzaïc d'en em strinka adarre charz treïd roue Breiz.

Brema oa guisket e-du, e leac'h, gueich all, e veze ganthi dillad sclear ; mes he genet n'oa ket bihannet evit kement-se. Lan, er c'hountrol, a ioa cosseat calz da velet ; an anken hag ar c'hlac'har o devoa lakeat eur bod-spern scrijuz en he dal, ha meur a vleven venn a remerket dija etouez he vleo ken du gueich all.

Lan a ioa eur roue doujet ha gallouduz ; eürux avad n'oa ket.

Var digarez ober eur forfan herrez he renk, evel ma tere ouz ar brinsed, Lan a ioa dimezet da verc'h ar c'hount a Anjou. Houma a ioa oajet hag e devoa eun ear rust ; Lan n'he c'karie ket, hag hi ne garie ket ken nebeut ar roue. An daou briad a ioa deuet evelse da gaout cas an eil ouz egile.

— Loïzaïc, eme Lan kerkent ha ma rouderias merc'h ar Barz, hag a draon a deu en sperejt oc'h da velet ! Sell, azez aze e va c'hichen. Oh ! pegen eürux e venn-me da c'hellout treki ar madou hag an hentrion e creiz pere e vevan hirio oc'h ar vuez riscluz, oc'h ar vuez a boan hag a ziouer a renen brema ez euz c'houec'h vloaz !... Sell, Loïzaïc, peger chenchet oun-me !.... Ha coulzgoude n'oun ket coz c'hoaz !....

— Re a nec'hamant, Aotrou, a lezit da boueza var ho sperejt. N'oc'h ket aketuz aoualc'h da c'houlen sicour digant an hini e deuz dija roët caloun deoc'h meur a veich. Diou veich dreist an oll, m'em euz sonch mad, o peuz touet var ho le e vijac'h aketuz d'he fidi bemdez epad ho puez.

— Guir eo, Loïzaïc, pec'het am euz, manket em euz d'am promessa. Mes perac ive as peuz-te va lezet en abandon ?.. Hogen, lezomp an traou-ze a gostez, ha comzomp ac'hanoud-te. P'e guir oud deuet en dro, eo sclear az peuz eur c'hras bennac da c'houlen diganen. Lavar dinn-ta petra eo : n'az peuz ket a ezom da gaout aoun. Gouzout a rez, va merc'h ker, ne c'hellan ket lavaret nan d'ar re o deuz dalc'het mad d'am heul en amzer ar vrezel, ha d'id-de dreist oll, te pehini az peuz saveteat dinn va buez, ha saveteat ive, dre da bedennou, buez va oll arme.

Daoulagad Loïzaïc en em gargas a zaëlou, hag, en eur ziscouez he dillad canv, e lavaras gant eun vouez glac'haret :

— Va zad a zo maro ! N'o poal ket douetet hous vâ guelet ?

— Paour-keaz Ian, eme ar prins, pebez plijadur am boa-me oc'h he glevet o cana p'edon e Bro-Zaoz ! Va merc'h ker, setu te eta da unan var an douar !... Ha Lan a astennas he zorn da gregi e dorn Loïzaïc a vouele eb lavaret ger.

O veza erfin sec'het he daëlou, e lavaras adarre :

— Maro va zad, emezhi, a zo bet dous ha santel evel m'oa bet he vuez. Cavet en devoa adarre he vouez a baotr iaouank, ha bemdez, dioc'h an abardaëz, ez eamp da azeza e corn eul lannoc pe var ar c'herrec a zo azioc'h an aod. Me a gemere va zelen, ha va zad a gane eur verz caën bennac e brezounec. Eun dervez ne c'hellas ket dont er meaz euz he di, hag e lavaras dinn :

— « Varc'hoaz ar Barz coz a ielo da gana d'ar Baradoz. »

Loïzaïc ne c'hellas ket counta hirroc'h var gement-se, kement oa bec'hiet gant he glac'har. Neuze Lan a lavaras :

— Hag euz deuet da zonch d'id euz da roue, hag oud deuet betec ennhan ; mad az peuz great, Loïzaïc.

— Deuet euz da zonch dinn, eme verc'h ar Barz, eo

deuet ar mare evidon da zeveni ar veu am euz great. C'houi a zo braz ho calloud, Aotrou; goulen a ran sicour diganeoc'h evit ma c'hellinn beza recevet e couent ar gear-ma.

— Ato e peuz c'hoant da vont da leanez, Loïzaïc?

— Red eo seveni ar veuiou a vez great. Ouspen-ze, p'edon c'hoaz bihanic, m'em euz guelet ar Verc'hez Vari en eun uvre. Ar Verc'hez a rene ac'hanon dre an dorn betec dor eur gouent. Va zad a zo maro, mont a ran brema daved Doue.

Lan ne respontas ket dioc'htu. Sebezet-oll oa o velet ar grouadurez-se c'hoaz iaouank, hag euz eur genet eb he bar, o sonjal brema ditezel ar bed goude beza great dija faë var eur fortun euz ar re gaëra. Lavaret a reas erfin :

— Mad, ! kea-ta, va merc'h ; te zo bet benniget gant Doue abaoue m'emaoud var an douar !

Eur pennadic goude, dor couent an Naonet a zigore da receo Loïzaïc, hag ho ma a iea eb dale da veza *Seur Santes-Mari.*

IX.

Anterramant Lan ar Baro Frizet.

Setu ni er bloaz 959. Ugent vloaz zo, eün hag eün, abaoue m'en deuz Lan cassset an Normantet divar douar Breiz, ugent vloaz zo abaoue m'az eo mestr en Naonet, ha ma laka he oll boan da zevel he vro euz ar stat reuzeudic e pehini oa couezet. N'en deuz kemeret nemeur a repos epad an amzer-ze ; rac kerkent ha m'en deuz great eun dra bennac evit mad he bobl, e teu c'hoant dezhan da ober muioc'h c'hoas.

Lan ar Baro frizet a ioa doujet gant he zujidi, rac he c'halloud a ioa braz ha red oa balé eün ganthan. Mes caret e oa ive abalamour d'he lealdet ha d'he largentez. Ha goude kement all a vad en deuz great evit he vro, petra en deuz goulennet an den calonec, Lan ar Baro frizet?

Galvet en deuz he zujidi en dro dezhan, hag, en eur ziscouez dezho he vab a ioa c'hoaz en he gavel, en deuz lavaret :

— Va Bretounet ker, n'em euz nemet eur c'hras da c'houlen diganeoc'h, ar c'hras mac'h anavezoc'h va mab evit ho roue var va lerc'h, ha ma sentoc'h outhan bepret evel m'o peuz sentet ouzinn-me.

Hag an Eskibien, hag an dudchentil all a ioa eno a douas var ho le ne anavezchent nicun all evit ho roue nemet mab Lan, hag e talc'hchent mad da zenti outhan ato evel m'o devoa sentet ouz he dad. Lan ar Baro frizet en devoa a veac'h, d'ar mare-ze, daou-u-ugent vloaz achu, ha nicun a dra zur ne zonje e vije tost ar maro dezhan.

Hên ebken, evit doare, en devoa eun douetans bennac n'en devoa mui pell da veva.

Siouas ! hirio kear vraz an Naonet a zo oll e canv hag e goelvan ; Lan ar Baro frizet a zo maro !

Ne glevit-hu ket cleier ar gathedral o sini glaz evel mouez an anaoun o c'houlen sicour? Ne velit-hu ket, dre ar ruiou, an dud-se o tont a bep tu, tenval ho fenn ha mantret-oll gant ar c'hlac'har? An dud-se a ia da enterramant ar roue.

Euz a bep corn a Vreiz Sujidi Lan a zo diredet. Ar re o deuz anavezet mad ar prins a fell dezho he velet eur veich c'hoaz, hag ar re n'o deuz ket he velet morse a fell dezho he velet eur veich da vihana araoc ma vezo diskennet he gorf er bez. En ilis Sant Rogatien ha Sant Donatien eo e oue enterret, hag an oll a oue lezet da dostaat ouz ar bez.

Hogen, an enterramant a ioa echu; ar véleien, an dudchentil hag ar bobl a ioa eat dija er meaz euz an ilis. Daou ebken a jomas da bedi hirroc'h eget ar re all. Unan enezho a ioa eul leauez, egile a ioa eur zoudard. En em gaout a rejont kenver oc'h kenver en eur zont er meaz euz an ilis :

— Eummaël !

— Loïzaïc !

A léverjont an eil d'egile kerkent ha m'o devoue en em anavezet.

— Seur Santez Mari brema, éme verc'h ar Barz. Deuet oun euz va c'houent evit guelet eur veich c'hoaz an hini en deuz saveteat va bro.

— Ha me, a respontas ar zoudard, en eur hirvoudi, setu ama ar veich genta ma kuitaan anezhan. Allas ! allas ! Loïzaïc, aoun am euz n'o deffe ar vretounet leac'h da anaout abarz nemeur eo couezet ar *peul braz* (1) a zifenne ar vro a enep an Normantet.

Antronoz, ar re a deuas da bedi var bez ar prins a oue test euz a eun dra hag a lakeas anezho da scrija betec mel ho eskern. Ar bez a ioa digor ha corf Lan a ioa var ar pave. Dont a rejot d'he enterri a nevez gant calz a henor. Var c'horre ar bez e oue savet eur volz great gant mein teo ha pounner ha lakeat e oue goardou da veilla noz-deiz tro-var-dro d'ar bez.

N'euz fors : ar memez tra a erruas antronoz, hag antronoz c'hoaz, hag antronoz all ive. Dont a rea tud a bep corn ar vro da velet ar burzud-se a zo kement a desteniou anezhan en histor Breiz hag en histor an Naonet. Ar vein a veze taolet tu-ma tu-hont ; ar goardou a veze anter-varo gant ho spount, ha corf ar prins a veze cavet, gant he viskamant a roue, astennet var bave an ilis. An escop Hesdenus, a ioa bet hanvet e plas Octra, maro eun tachad a ioa, ne c'houie petra da ober var gement-se pa deuas eul leanez dac'houlen comz outhan en eur lavaret e devoa eun dra bennac da ziscleria dezhan divar benn ar pez hen lakea da veza ken nec'h.

— Comzit, va merc'h, eme an escop gant eur vouez leun a vadelez.

— Aotrou'n Escop, a respountas al leanez gant eur vouezic lent, guelet a ran ama en dro da vez ar prins meur a hini hag a c'helfe rei testeni d'ar virionez euz va c'homzou ; rac bet int bet eveldhon test euz ar pez ma'z ann da gounta d'eoc'h.

(1) Comzou intanvez Lan goude maro he fried.

Neuze al leanez a gountas penaoz oa deuet Lan euz a Vro-Zaoz, ha goude e lavaras :

— Diou veich e ouemp var var da goll hor buez, ha diou veich ar prins Lan a zaveteas ac'hanomp en eur c'houlen sicour digant ar Verc'hez Vari, marnm hor Zalver. Gouzout a rit, Aotrou'n escop, pegen tener oa devotion hor roue muia caret e kenver ar Verc'hez epad ar bloaveziou diveza euz he vuez. Evit rei d'ar vamm benniget-ze eur merk sclear hag anad d'an oll euz he anaoudegez vad hag euz he garantez, e roas urs da zevel an ilis-se a hanver ilis an Introun-Varia hag a vezo peurc'hreat eb dale. Mes eur c'hoant a ioa en he galoun, hag ar c'hoant-se n'en deuz marteze he roët da anaout da zen nemet d'inn-me, c'hoant en devoa ma vije enterret he gorf en ilis nevez-se en devoa roët urs da zevel en henor d'ar Verc'hez.

— Mad ! eme an escop ; great e vezo hervez bolontez ar prins ; brema e c'hellit mont kuit, va merc'h.

En devez-se memes corf Lan a oue casset da ilis an Introun-Varia (2) el leac'h ma chomas evit mad.

Merc'h ar Barz a zistroas d'he c'houent.... Pell, pell braz goude, ar zoudard Eummael a roë da anaout d'ar zoudardet euz he amzer a ioa c'hoaz beo, maro an hini a c'halvent oll, gueich all, ho *frovidans*. Eur c'hlenvet eus ar re c'hoassa a rea calz distruch en Naonet. Seur Santez-Mari a bakas ar c'hlenvet o louzaoui ar re glanv, ha mervel a reas ganthan.

Etouez ar zoudardet coz, meur a hini a lenvas dezhi. Mes en em gonzoli a rejont en eur lavaret :

— Loïzaïc a zo eur zantez en env ; pedi a raï evidomp hag eun devez a zeui ni he guelo adarre.

G^el^ Morvan, *persoun Pluguën.*

(Tennet divar ar gazeten c'hallec l'*Ouvrier*.)

CHARLO, PE AR BUGEL IJINUS.

IV.

Antronoz, pa voa eat he dad d'he labour, Charlo a ieas da glask ar re en devoa saveteet el leac'h ma en devoa lavaret dezho, e kichen al lochen dirapar, dindan ar voden zrez.

Ho c'haout a reaz eno. Hogen dare oant gant an naoun, ha neuze izom o devoa da chench dillad evit gallout tec'het a dreuz ar vro ep beza anavezet. N'oa ket eta c'hoas savetet avoalc'h he vourc'hizien gant ar bugel. Charlo a scrabe he benn. Dont a reas gouscoude eur zonch dezhan. Ti he vaeronez a voa eno e kichen, hag hounnez a voa pinvidig hag a voa en he zi dillad goazed ha dillad merc'hed a bep ment.— Gortozit eme-zhan, chomit aze ; me a zistroio ep dale hag a zigaso deoc'h ar pez zo red.

Redeg a ra da di he vaeronez pehini her c'harie evel he map, hag hen digemeras laouen. Lavaret a reas dezhan en eur c'hoarzin :

— Digouezout fall a rez Charlo : me zo o vont kuit.

— O vont kuit, mœronez? Oh ! guell aze !

— Penaus, guell a-ze?

— Ia, neuze me chomo ama d'ho cortoz évit merenna ganeoc'h.

— Mad, chom-ta. Abenn div heur ama e vezin distro ; dional mad an ti.

— Ober a rin, va maeronez.

— Kenavezo, va fillor.

— Kenavezo, va maeronez.

Charlo ne c'houlenne ket guell evit caout ti goullou. Kerkent ha ma voa eat he vaeronez en hent, en em laca da furcha an ti. Evel ma'z oa boas da veza eno aliez, e c'houie mad peleac'h e laket ar bara, an amann, ar c'hig, an dillajou. Ne voue ket pell n'en doa destumet en eur baner peadra da breja d'he vourc'hizien, hà neuze peb a viscamant evitho ho zri.

Gouscoude e teuas morc'hed dezhan. Va Doue, emezhan, laerez eo a ran, ha laerez zo eun dra fall ; hag e sonje lezel eno bouet ha dillad. Neuze e sonje adarre : mes an aotrou mad-ze, an itron gaer-ze, ar bugel coantze a varvo gant an naoun ; ha neuze e vezint paket, hag e vezint dibennet, hag eur vech dibennet..... Va Doue, va Doue ! petra a rin-me ?

En em lacat a reas var he zaoulin da ober adarre ar beden desket dezhan gant he vam, ha neuze e teuaz ar zonch-ma dezhan : An aotrou hag an itron-ze, pa vezint saveteet, a zo pinvidig avoalc'h evit paea an traou-ma oll d'am maeronez ; ha neuze ne ket eul laeraden am bezo great. Var ar zonch-ze ne chom mui da varc'hata. Cregi a ra er baner hag ez a en eur pennad red da gaout he vourc'hizien. Ar re-ma a vouele gant ho joa o velet ijin ha calon vad ar potrik.

— Ar re-ma, eme Charlo, zo deut gane-me dre laer euz a di va maeronez. Ha ne ket-ta, aotrou, c'hui a baeo ar re-ma d'am maeronez pa ellot?

— Ia, va bugel, eme an aotrou en eur vriata ar bugel, bez dinec'h ; mar bezomp savetet, da vaeronez ne gollo ket ganeomp-ni ; ha zoken, ha pa na vemp ket, dal, setu aze arc'hant evit da vaeronez, ha setu aze ive evidout da unan. Charlo a gemeraz an aour a roet dezhan evit he vaeronez ; morse avad ne fallas dezhan kemeret ar pez a ginniget dezhan evithan he unan.

An aotrou o veza lavaret en divije caret scrifa eul lizer da eur mignon dezhan, Charlo a redas adarre da di he vaeronez, hag a zigasas kement a voa red evit scrifa al lizer, ha pa voa scrifet, ez eas d'he gas d'ar post da eur gerig tost di. An dud chentil a dlie chom dindan ho boden drez da c'hortoz an noz, ha Charlo a ieas kenta ma c'hellas da di he vaeronez. Houma a lavare ne vije nemet divheur oc'h ober he zro ; hogen tost d'ar pardaez e voa pa zistroas, ha Charlo, goude he oll droiou, a voa c'hoas digouezet en he raog. Amzer en devoa bet da lacat ar ialc'hat aour var ar guele er

(2) Ar pez a verkomp ama a oue scrivet var eun daolen a oue lakeat en ilis an Introun-Varia. Taolen ha lizerennou a zo eat gant an amzer goude beza padet meur a gant vloaz.

gambr a behini en devoa kemeret ar bouet hag an dillad, ha da vont en eur gambr all eleac'h ma rea neus da gousket pa zigouezaz he vaeronez. Houma kenta a velaz oa ar ialc'hat aour var ar gador en he c'hambr, hag e comansas da c'helver : Charlo ! Charlo ! peleac'h emaout-ta, goal botrik ?

Charlo a deuaz euz ar gambr all en eur frota he zaoulagad.

— Piou zo bet ama ?

— N'em eus guelet den.

— Piou en deus laket an aour-ma ama ?

— Me ne ouzon ket.

Etre daou ar vaeronez e doa eveseat oa bet digoret an armeliou, hag e vanke bouet, e vanke dillad.

— Petra, marmouz, ama eo bet al laer, ha te ne c'heus guelet netra ?

— Me ioa en em roet da gousket er gambr all, rag enouet oan oc'h ho kedal.

Var gementse e tigouez ar vatez coz euz an ti a ioa bet o vesat he zaout epad an deiz, ha pa voue lavaret dezhi petra voa digouezet :

— Oh ! emezhi, me voar petra eo ! me voar petra eo !

— Petra-ta ?

— Me vouie avad, dioc'h an doare anezhan, hennez a ioa eun den a reng huel, eur prins douetus.

— Piou ?

— Eur paour truillog a ioa bet aze deac'h, hag em oa roet an aluzen dezhan ; hag hennez, dioc'h ar c'houbari anezhan, ne ket boas da glask he vara ; evel mez en doa oc'h asten he zorn.

— Ha neuze ?

— Neuze sur hennez, o veza cavet ama kœr e goarem, en devezo caset gantha bouet da zibri, ha dillad da chench, hag evel eur prins ne ket eul laer eo, en devezo lezet aze eur ialc'hat aour evit paea ar pez zo eat gantha. Ne ouzoc'h-hu ket ez eus dre aze eur prins pe me ne ouzon ket petra, hag ema an archerien oc'h he glask ?

— An dra-ze eo sur avad, va maeronez, eme Charlo ; hag ar potrig a lakea he zaou zorn var he zivoc'h hag he zaoulagad, hag a voustre evit miret da zirol da c'hoarzin.

Ar vaeronez en em lakeas neuze da furchal evit guelet petra a vanke en armeliou, ha pa e devoa guelet oa lezet ganthi en aour dek guech da nebeuta talvoudegez ar pez a voa lamet diganthi, e teuaz he laouenidigez dezhi, ha Charlo ne voue great na gourdrous na rebech ebet dezhan. G. M.

(*An divez er sizun a zeu.*)

Eil bennat eus histor Itron Varia Melleray.

Hag en deon, e ber amzer al loaguennou, an douar touarc'h a zo chenchet e foënnijiri mad hag soken e prageier dru, en ur guer, na veler breuma tro var dro dan abati nemet douar tom, parkeïer mad, jardinou froëzus, hag merrourien cre. Ar menac'h no deuz bed ezom nemet eus anterkant vloas evit cloza o abati hag sevel o ilis, guelet a reer c'hoas pennou moguerïou hag tall an ilis savet en amzer-ze, mœs an nemorant zo bed revinet gand ar revolution pe an dispac'h vras e 1789.

Hervez ar skrifanourien, d'ar zeiz a vis eaust er bloavez 1183, e voa embannet er broïou tro var dro evel e eskopty Anger, Luçon, ar Maux, Roazon, an Naonnet, sacradurez ilis Itron Varia Melleray. Eun taul bras a dud a nem gavas, hep niveri an eskibien, nac ar veleien, nac an dud gentil vras. Antrouneskop Naonnet, an Autrou Robert evoa e pen hag a gonsacras an ilis hag goude a vinnigas an abati. En devez ze an oll a elle antreal en abati, ar merhet couls hag ar voazet. Kementse ne voa ket avoalac'h.

Ar menac'h a ziskuas d'an oll o bolontez vad hag a zigasas da zonj eus prejou ar gristenien guenta. An oll dud e voa pedet da azeza ous taul, hag servichet gand an tadou leanet kouls hag gand ar breudeur. Peb hini a sante en he galon ar joa santel, hag coz hag iouank e trugarekeent Doue eus ar hras a roe dar vro.

Sant Bernard he eunan a zeuas da visita an abati-man hag a gavas peb tra mad hag meulabl. Evit testeni eus e fizians hag e garantez e lezas gand e vugale imaij Sant Ian-Badezour kenta ermit e amzer Jesus-Christ ; an imaij-ze a veler choaz er chapell an diavezidy.

Evit an imaij-ze ez eus eun devotion, nan hep ken etouez tud an abati, mœs choaz e peb leac'h dre ar harter. Breuma e zeus pemzec deiz e tistroën eus ur guer hanvet an Hort e karoz an abati, hag e clevis pen-a-ben an hent coms eus Sant Ian-Badezour, hag eus e imaij pehini zo sûr da barea an oll vugale klan gand ar prevet. Pa ziskennen evit diskuia hag tomaat dam zreid un den a lavare din bepret en devoa guelet ouspen anter kant croadur pareet gand ar Sant-man. Avoalac'h eo o digas e kichen dor an ilis ma tivorfilont ractall.

Da imaj coz ar Vec'hes eus ive ur guir devotion a belzo. Lavaret or beuz e voa lakeet imaj ar Verhes er veen' dero. Ma, ur potric a hoanteas an imaj-ze hag epad ma voa ar menach el labour hen laëras. En un taul e savas ur bar arnêu, ar gurun a dalmas spontus hag a guezas var ur vezen eulc'h. Ar potric yaouank a chomas evel maro e hars troad ar vezen. Kement hini a dremene e grede tremenet. Hoguen ur verhic yaouank a remerkas an imaj hag rartal e lakeas da vouchet dar potr, pehini a zivorfilas neubeud-a-neubeud hag a bareas.

Ar verc'h ab e hini an anaoudeguez a zeblant dreist e voad a zihaloup da zigas an imaj dar guer. Gand an hast e devoe e cuëzas el len an abati, hag a dra sûr, e voa beuzet panavarde e talc'he mad de imaj. An imaj-ze, a lavar al levriou, e dougas en tu all dal len, hep beza glibet. Ar verc'h el lakeas neuze er greuzen gand ur respect bras.

Imaj Sant Ian-Badezour a ell an oll da velet pazeuont dan ofern er pen dan traon eus an ilis, e peleac'h e leverer an oferenn evit an dud diavez da zul ; mœs imaj an Itron Varia a zo en ilis hag ne eller da velet, nemet chom a raffet da ober ur retret. Pidi a reer c'hoas Itron Varia Melleray evit pellaat ar goal blanedennou divar ar familliou, bemdez e recever lizeri evit kementze. Kals mammou abed c'hoas ma raïo o bugale fortun vad hag dreist oll ma vo diouvoallet o merhet yaouank eus droug. E breiz isel eve martreze mad avoalac'h ive dar mammou sonjal en Itron Varia, rac beza o deuz ive merhet dibennask.

Avoalac'h evit ar veïch-man, ar veich kenta e comzeffomp eus rifurm an Autrou de Rance, belec a benijen, hag eus ar merhet a hueil ar memes urs, hag a zo ive hanvet trappistinet evel ar voazet zo hanvet trappistet, eus eun abati sortiet a Velleray hag savet en un draouïen hanvet *trapp*. F.

(*Eur pennad all divezatoe'h*).

An danvez, ar binvidigez ne roont ket an eurusdet d'an den zoken er bed-ma. Iec'het ha peoc'h ar galon, setu ar pez a rent an den ken eurus ha ma c'hell beza var an douar. Ar paour en he lochen anter disto, a zo aliez eurusoc'h eget ar pinvidig en he balez alaouret. Ar c'hazetennou a gomze n'eus ket pell euz a varo eur mondian a Bariz hag en doa pemzek pe ugent milion. Meur a hini marteze o clevet kementse, a alfe tenna eun huanaden, o sonjal pe gen euruz e vijent bet ma o divije bet an danvez-ze, ma o divije bet zoken an ugentvet anezho. Mad an den-ze a eller da lavaret a voa reuzeudik, rak pemzek vloaz a ioa e voa seizet !

Comz a rer c'hoaz euz eun all hag en devoa ive n'ous pet milion. Chom a rea en eur palez euz ar re gaera. Pa deue eun den estren bennak d'he velet, e chome estlamet o velet ar jardinou, ar guez, ar bleuniou, ar pourmenadennou dudiuz a zo var dro ar palez, ha ne alle ket miret da lavaret d'ar mevel hen digemere : Oh ! nag hen zo brao da vestr an ti-ma pourmen dre ama ! hag ar mevel a responte :

— An aotrou zo strobinellet he zivesker, ne ell ket bale.

Mar dea an den estren en ti, o velet an arrebeuri caer a ioa eno, an traou alaouret hag arc'hantet, e lavare :

— Oh ! nag a blijadur ne dle ket caout mestr an ti-ma o velet kement all a draou caer. Hag ar mevel a responte :

— An aotrou a zo dall.

O velet benviachou muzig a bep seurt, an den estren a lavare adarre :

— Oh ! pebez dudi evit mestr an ti-ma clevet ar muzig a dle ober an benviachou-ze !

Hag ar mevel a responte :

— An aotrou a zo bouzar.

O velet eun daol servichet mad, a bep seurt bouet varnezhi euz ar re vella hag euz ar re c'hoeca, an den estren a lavare c'hoaz :

— Ne ket fall da vestr an ti-ma beza bevet evelse ! Hag ar mevel a responte :

— An aotrou n'en deus ken bevans nemet bara ha leaz.

Evelse setu eno eun den ha ne vouie ket niver, he zanvez, a ioa beuzet e creiz he vadou, hag he oll danvez ne reant nemeur a vad dezhan. A dra znr, ar c'hère paour ma comz ar fablenner anezhan, a voa eurusoc'h eget an den-ze. Rak da betra o devezo servichet d'ar mondian-ma he oll vadou ma ne voa ket christen mad, ha ma n'en deus ket gouezet prena ar barados gant an danvez-ze dre oberou mad hag aluzennou ? G. M.

Henvelidigez ha dizhenvelidigez. — Al laer hag ar c'hemener, a gas gantho hon danvez ; e kementse int henvel.

Unan hon laer oc'h hor guisca, hag eun all oc'h hon divisca ; e kementse int dishenvel.

Eun netra a zistruch eur vleuen ; eun netra a zistruch an henor ; setu an henvelidigez.

Ar vleuen a ell sevel adarre, an henor ne zistro morse ; setu an dishenvelidigez.

Eur feunteun dour sclear hag eur mellezour a ziskuez d'an den an duad zo var he vizach ; e kementse int henvel.

Ar feunteun a ro dour da voalc'hi an duad, hag ar mellezour ne ro ket ; e kementse int dishenvel.

An dousder hag ar genet, a ra hon eurusdet ; setu an henvelidigez.

Ar genet a ra hon eurusdet epad daou pe dri bloaz epken, an dousder her gra e pep amzer, setu an dishenvelidigez.

Alc'hoez houarn hag alc'hoez arc'hant a zigor pep potail, e kementse int henvel.

Evit digeri, an alc'hoez houarn a ra trouz, an alc'hoez arc'hant her gra didrouz ; e kementse int dishenvel.

An domder hag ar ienien a ra diez d'an den ; setu an henvelidigez.

Mes an domder a ra c'houezi, ar ienien a ra c'hoeza ; setu an dishenvelidigez.

Ar pec'het hag ar vosen a ro ar maro d'an den ; e kementse int henvel.

Ar vosen a laz ar c'horf, ar pec'het a laz an ene ; e kementse int dishenvel.

An dour hag ar guin a dor ar sec'het, e kementse int henvel.

Mes unan a dor ar sec'het o iena, hag eun all o toma ; eno ema ar c'hem.

Ar garantez hag ar vuanegez a entan ar c'halonou, setu an henvelidigez.

Mes unan a zouk da ober vad, hag eben da ober drouk, setu an dishenvelidigez. G. M.

KELEIER.

An aotrou Quemener, vikel e Landunvez, zo hanvet vikel e Landiviziau.

An aotrou Guillou, vikel e Landudec, zo hanvet vikel e Landunvez.

An aotrou Guedes zo hanvet vikel e Loctudy.

Hano zo, a leverer, da ober eur pennad hent houarn euz a Vontroulez da Roscoff, o tremen dre Gastel.

An aotrou Paulinier so hanvet Escop a C'hrenobl.

An aotrou Londin, person Sant Melani Montroulez, zo maro en dervezion-ma.

Ar redadegou kezeg, e Montroulez, a vezo er bloa-ma d'an 10 ha d'an 11 a vis gouere.

Caout a rer ato unan bennag hag a vev hirroc'h evit ar re all. Cazeten Castellin a verc er sizun-ma ez eus nevez maro e parrez Plouye eur vaouez hanvet Catel Botorel hag e devoa pevar bloaz ha cant.

Al lezvarn a zigoro e Kemper d'ar pevar a viz ebrel. En he benn e vezo an aotrou Delfaut, alier e lezvarn Roazon.

Setu ama hanoiou ar Jureet.

An aotronez :

Ian-Vari Fransez Moyot, euz a Lannilis.
Guillou Derrien, euz a Scrignac.
Victor Alexis Duval, euz a Gemper.
Germen ar Seac'h, euz a Bleyben.
Lois Blanchard, euz a Verrien.
Eujen Danielou, euz a Zouarnenez.
Guillou Guillou, euz a Verleskin.
Alexis Guerandel, euz a Vrest.
August Edouard Herou, euz a Vontroulez.
Casimir Huon Kermadec, euz a Gastel-Paol.
Eozen Sellin, euz a Dregunc.
Felix Joseph Mari Lorans, euz a Gemperle.
Hippolit Fauger Dupesseau, euz a Vriec.
Paul Potier du Courcy, euz a Gastel-Paol.
Per Prijant, euz a Lanmeur.
Adolf Remi Cellier, euz a Grozon.
Lois Dourfer, euz a Blabennec.
August Remond du Chelas, euz a Gemper.
Theofil Joseph Anj an Nee, euz a Lesneven.
August Chuto, euz a Vengat.
Desire Calohar, euz ar C'hastel nevez.
Charles Lois Mari Malherb, euz a Blouescat.
Ian-Vari Grignoux, euz a Gemper.
Charles Anj Kerever, euz a Blougonven.
Achil Kernaflen Kergoz, euz a Vontroulez.
Joseph Mari Masson, euz a Vrest.
Franses Delaporte, euz ar C'hastel nevez.
Jakez Savidan, euz a Lanmeur.
Leonard Keisser, euz a Vrest.
Hippolit a Rusunan, euz a Blouenan.
Eozen Mari Forces, euz ar Faou.
Camil Hardy, euz a Lesneven.
Eozen Laot, euz a Lannilis.
Ludovik Kersauson, euz a Blouezoc'h.

Evit derc'hel leac'h ar re a vancfe; An aotronez, Edmond Massicot, Ian Joseph Bernard, Jul Mari Berdou, ha Per Mari Huitric, ho fevar euz a Gemper. G. M.

An aotrou Alexandr, chaloni a Gatedral Kemper, zo eat d'an Naonet da rei, d'ar vretonet zo eno, eur retred evit ho frepari d'ar Pask.

HENT HOUARN.

Da be heur e tiblas hag e tigouez ar c'hirri tán.

O VONT A LANDERNE VARZU NAONET.

	kenta trein.	oil trein.	trede trein.	pevare trein.
Landerne	« «	8 35m	1h ««	8 20
Dirinon	« «	8 55	1 26	8 42
Daoulas	« «	9 07	1 40	8 56
Hanvec	« «	9 23	2 ««	9 14
Quimerc'h	« «	9 39	2 21	9 69
Castellin	« «	10 05	2 54	9 34
Quemeneven	« «	10 26	3 20	9 59
Kemper	6 30	10 59	4 46	10 22
Rosporden	7 04	11 32	5 24	10 48
Bannalec	7 21	11 48	5 41	« ««
Kemperle	7 46	12 11	6 06	« ««
Loriant	8 19	1 05	7 05	« ««
Naonet	« «	6 51	» ««	« ««

O TONT EUZ AN NAONET VARZU LANDERNE.

Naonet	« «	« «	6 10m	« «
Loriant	« «	8 20	12 10	6 05m
Kemperle	« «	9 02	12 49	6 49
Bannalec	« «	9 26	1 11	7 13
Rosporden	« «	9 44	1 28	7 31
Kemper	5 30	10 12	2 02	8 10
Quemeneven	6 «	« «	2 27	8 37
Castellin	6 30	« «	2 53	9 06
Quimerc'h	6 58	« «	3 15	9 33
Hanvec	7 21	« «	3 33	9 52
Daoulas	7 38	« «	3 48	10 08
Dirinon	7 58	« «	4 04	10 26
Landerne	8 17	« «	4 20	10 43

PRIZ AN ED.

KEMPER. — *49 Meurs.*		PONT-'NABAT *47 Meurs.*	
Priz ar daou c'hant lur.		*Priz an daou c'hant lur.*	
Gulnis	24 lur, 25 c.	Guinis	25 lur, 20 c.
Segal	18 lur. 25 c.	Segal	18 lur, 75 c.
Eiz	17 lur, «« c.	Eiz	16 lur, 25 c.
Ed-du	22 lur, 75 c.	Ed-du	23 lur, 75 c.
Kerc'h	17 lur, 75 c.	Kerc'h	17 lur, 35 c.
Avalou-douar	7 lur, «« c.	Avalou-douar	7 lur, 50 c.

ALE.

En numero-ma euz ar gazeten eo laket an adres var bandennou nevez moullet hag a dle servichout bete mis meurs 1871. Ma ve var ar bandennou nevez-ze eur fazi bennag hag a alfe miret oc'h ar gazeten da vont eün d'ar re he c'hemer, e pedomp ar re-ma da rei deomp da anaout ar faziou-ze evit ma vezint difazlet dioc'htu. AR DE KERANGAL.

Ar Gerant : AR. DE KERANGAL.

Kemper, moullet gand AR. DE KERANGAL, Mouller an Escopti-

DISSADORN 2 EBREL 1870. N° 270. C'HUEC'HVET BLOAVEZ

FEIZ HA BREIZ,

KELOU A BEP BRO, HA KENTELIOU VAR BEP TRA,

Digaset bep sul da gement Christen a gomz ar brezounek.

CONDITIONOU EVIT CAOUT AR GAZETEN :

Evit ar FINISTER, COSTEZ-AN-NORD *hag ar* MORRIHAN, : *evit eur bloas*, daou scouet ; *evit c'huec'h miz*, pevarzec real.

An Abonamant a dle beza paet araog caout ar gazeten.

An hini ne zigas ket en dro ar c'henta cazeten a reseo goude ma zeo echu he abonamant, a zo consideret evel abonet a nevez.

A abonamant a gemerer e ti an Aotrou DE KERANGAL, *mouller an Escopti, ru ar Gigerez, n° 18, e Kemper*

D'an Aotrou DE KERANGAL *epken e tleer adressi ar peamanchou ha kement a zell oc'h servich ar Gazeten.*

Ar scrijou da lacat er Gazeten a dleer da adressi d'an Aotrou MORVAN, epken.

KEMPER, 2 Ebrel 1870.

Ar scrifagnerien difeiz o deuz hirio eun aoun bras na dafe an Ilis Santel da goll. O velet ar pez a ra, e criont : Diouallit-ta, diouallit-ta ! emaoc'h o vont da goeza ma na lakit evez ! Ma na zentit ket ouzomp-ni, ema great ho tro ! Guelit pebez nec'h evit an dud keiz-ze ! Goude beza roet ken aliez a gentel d'an ilis, goude beza lavaret dezhi kel liez a vech ne vouie ket petra a rea hag e devoa izom unan bennag anezho evit he ren, he guelet o vont ato sioul ha seder gant he hent, ep ober zoken van anezho, pebez rann galon ! Hag e lakeont ho daouarn var ho daoulagad evit na velint ket an ilis paour-ze o coeza, hag o deus c'hoant da voalc'hi ho daouarn evel Pilat, evit gallout lavaret : Da viana, mar coez, ne ket ni a vezo cablus, rak ni on eus roet dezhi aliou avoalc'h.

Bezit dinec'h, tud difeiz, an ilis ne goezo ket. N'o pezo ket izom da gemeret dillad du evit ober he c'hanv ; tennit ho taouarn divar ho taoulagad, ha sellit outhi piz ; n'he guelot ket zoken oc'h horjellat. Jesus-Christ zo he unan ganthi bete fin ar bed, hag evit he alia, e deuz unan bennak guelloc'h evidoc'h, daoust d'oc'h oll descadurez ha d'oc'h oll skiant ; bez'e deuz ar Speret-Santel.

Na gemerit ket eta re a vantr-calon ; kementse a elfe noazout d'ho iec'het ; ha gouscoude ma teufac'h da vancout, an oll a voar pebez coll e ve evit an ilis ma na veac'h ket aze evit lavaret dezhi petra a dle da ober. Hogen, hen discleria a ellan d'eoc'h ep aoun ebet. C'hui a vezo eat eur ar bed-ma, ne vezo hano ebet ac'hanoc'h mui, hag an Ilis Santel a vezo c'hoaz en he za. Ho corfou a vezo eat da ludu er bez, hag an Ilis Santel ne vezo ket c'hoas discaret. Hi ho resevo etre he divrec'h ma ro Doue deoc'h ar c'hras d'en em anaout ha da zistrei outhi araok mont dirag ho parner. Hi eo a bedo evidoc'h goude ho maro, da viana ma na varvit ket evel ar chas, ep croas na nouen. Pa vezo deut ar mare-ze, neuze marteze e cavot furoc'h an iliz-ze evit na doc'h oc'h unan. Neuze marteze ec'h anzavot eo eleac'h m'ema Jesus-Christ, ar Speret-Santel, vikel map Doue, an Eskibien carget euz he bers da ren ar gristenien fidel, eo eno e tle beza ar c'hallout da ober lezennou pe n'ema e nep leac'h var an douar. Neuze marteze ec'h anzavot eo dlet d'an den senti oc'h Doue, ha suja da lezennou he grouer. Ia, neuze marteze an tamik feiz a zo e gouelet hoc'h ene, hag a glaskit da guzet ha da vouga, a zihuno evit ho prasa enkrez. Lavaret a ran an nebeudik feiz a zo e gouelet oc'h ene, rak bez'ez eus c'hoaz enhi eun eulfennik. Anez ne gounnarjac'h ket kement a enep Doue hag he lezen, a enep an iliz hag he oll bugale sentus. Ne allit ket mouga avoalc'h ar morc'hed a deu d'ho crignat, ha setu perag e counnarit kement a enep kement zo santel, a enep kement zo sacr, a enep kement zo guirion. Setu perag e carfac'h lacat an oll da zisken ken izel ha c'hui, d'en em ruilla eveldoc'h er vouillen euz an oll dorfejou. Ha ne zonjit ket penaus, ma teufac'h abenn da lacat an dud-ze a fell deoc'h da gentelia ha da douelli, da gemeret skuer diouzoc'h, da gaout credennou henvel oc'h ho re, da veza ken dizuch ha ma'zoc'h oc'h unan, e veac'h marteze ar re genta a deufe da veza ho freiz, ar re genta marteze a ve discaret ha distrujet gantho. Rak mar mirit outho da zenti oc'h Doue, oc'h an iliz, oc'h an dud o deuz guir varnezho, perag o defe-hi sentidigez evidoc'h-hu ?

Divarben an dud difeiz ma comzomp anezho, an dud-ze ne fell dezho miret lezen ebet, dreist oll lezen Doue, na lezel ar re all d'he ober, an dud-ze ne heuillont relijion ebet hag a ra ho gallout evit lacat ar re all da chom ep relijion eveldho, e lennen n'eus ket pell eur gentel roet gant eur c'houeriat da eun den dizoue evelse.

An den difeis-ma a voa pinvidik. Ne glaske nemet he blijadur ; ne glaske nemeur avad plijadur ar re all. Rak criz e voa oc'h he vuizien hag he verourien, hag he vevellou desket gantha, a rea goasa ma c'hellent d'an

amezeien, en hevelep doare ma voa deut he di da veza eur spont evit ar c'harter. Dreist oll pa vele eur re bennag o pidi pe o tiskuez en eun doare bennag oant christenien, oant sur da veza goal gasset ganthan.

Eun dervez ma edo o vont mintin mad d'ar chasse gant he vevellou hag eur vanden chas, e velaz eur labourer e corn eur park daoulinet o pidi. Kementse hen lakeaz e counnar.

— Petra rez aze, azen, emezhan, coll da amzer?

— Guelet a rit emaoun o pidi Doue. Goulen a ran digantha m'am bezo avalou douar mad er park-ma ha ma rin eun uzach vad anezho.

— Azen gornek, te rancfe beza laket ar bas var da gein.

Petra en deus Doue da velet gant an avalou douar-ze?

Ha ne ouzot-te ket eo an had ac'h eus laket en douar, da labour, an domder hag al leisder eo a laca ar frouez-ze da zevel?

— Ha pion a zigasso heol ha glao da rei tomder ha leisder d'ar re ma?

— Guelet oc'h eus biscoaz! eun diot hag en deus c'hoant da c'houzout hirroc'h eget eun den! sao da labourat; o pidi ne rez nemet coll da amzer. An natur, a lavaran dit, eo a ra an traou-ze oll, evithi da veza dall ha ne voar ket he unan petra ra.

— Neuze-ta e ro deomp ar pez ne deus ket he unan?

— Crougaden, peoc'h a roi? Taol eur mean en ear, da velet ha ne gouezo ket d'an douar?

— Mar tolan eur mean en ear, e coezo d'an douar ep mank. Hogen va eost-me a vank avechou. Evit beza mad eo red dezhan caout bennoz an Eav.

An den difeiz ne vouie mui petra da lavaret. Tenna a reaz he vontr da velet pet heur oa, hag ez eaz adarre en hent. Hogen o sonjal lacat he vontr en he c'hodel, hen lesas da goeza, hag al labourer hen destumaz eur pennad goude. Sonjal a reas da genta mont varlerc'h he ber-c'hen. Bah! emezhan, me her c'haso dezhan en derveziou all, hag am bezo marteze tro da rei kentel dezhan adarre. Pa zigouezaz er gær, e tiskuezaz ar montr d'an amezeien, hag abenn an noz e voa casset ar c'helou d'an Aotrou e voa cavet he vontr gant al labourer en doa safaret outhan dioc'h ar mintin.

— Antronoz vintin eta, hon den dizoue a deu, droug enha, da glask he labourer.

— Petra, laer zo oc'hanout, te ac'h eus cavet va montr-me, ha ne c'heus ket he zigaset din?

— Etouez va avalou douar em eus cavet unan ha ne ket henvel oc'h ar re all, unan melen hag a labour. Hogen, an natur, dioc'h ma livirit eo a laca pep tra da zevel, ep gouzout petra a ra. Ec'h elfe eta beza, ep he zonjal, great eun aval evelse dishenvel dioc'h ar re all.

— An natur? penn calet ma'z out, an natur ne ra ket a draou ijinuz evelse. Ne deus nemet eun den a speret hag a ijin hag a ve goest da ober eur montr evelse.

— Petra, gant eun den eo great?

— Gant petra-ta, penn azen?

— Ha cavet oc'h eus-hu morse, aotrou, eun den goest da ober eun aval douar?

— Eun aval douar? eun aval douar! Ro va montr din, laer, pe me ia d'as lacat etre daouarn an archerien.

— Setu aze ho montr, Aotrou; mad eo deoc'h avad n'em eus ket ar c'hredennou oc'h eus, rak n'o pije bet anezhan morse.

Ne ouzon ket hag en devezo tennet frouez an den difeiz-ze euz ar gentel roet dezhan gant he verour.

Rom. — Evit doare lod euz a dadou ar Sened, euz an Eskeb missionerien, a vezo red dezho kuitat Rom kentoc'h, evit mont da zifen an eneou ma'z int carget anezho. Keleier zo deut euz ar Japon hag a zo goest da vantri eun ene. Unan euz an tadou-ze o veza clevet o devoa ar baianet harluet eur mil euz he gristenien, a zo dirollet da vouela puil, hag a zo eat da gaout ar Pap. Poaniuz eo guelet ober evelse ar brezel d'an iliz; hogen frealzidigez a zo ive o sonjal co dre ar brezel-ze eo e vel an oll eo ato trec'h an ilis d'he oll enebourien.

Evelse-ta, er Japon, e rer ar brezel d'ar gristenien. Var dro anter mis Du, c'huec'h ha tregont christen a voue croget enho, savet var eul lestr, ha casset ne ouzeur ket peleac'h. Vardro triugent all a voa tec'het kuit.

Er pemzek dez diveza a vis Du, e voue croget en oll voazet christen a voa e diou gær; goudeze e voue croget er mere'hed, ha caset oll, azalek pemzek bete triugent vloaz, da gær-benn Hirado. Ne ouzeur ket petra vezo great dezho eno.

E Nagazaki, er penn kenta euz ar bloas-ma, ez eus croget e seis cant christen, ha lavaret dezho e voa red dezho nac'h ho feiz, pe e vijent harluet. Ar gristenien n'int ket bet dizoloet c'hoaz a gemer an tec'h hag a ia d'en em guzet. Guelit eta e pe stad hag e pebez enkrez ema hor c'hristenien. Setu ar pez a scrif eur missioner euz ar Japon. Há kementse ne dle lacat den souezet. Ar virionez n'en em skign morse ep poan, hag an drouk-speret ne les morse ho breiz ep lacat scuilla goad muia ma c'hell.

Dissul diveza diou verc'h iaouang a gær Berlin, diou verc'h da eur iuzeo, a zo bet badezet, couzemennet ha communiet en ilis deut da veza burzuduz abaoue ma'z eo distroet enhi oc'h Doue an aotrou Ratisbon. Laket int bet er meaz a di ho zad abalamour ma felle dezho beza catolikezet. Guerza a rejont ho braoenteziou evit caout peadra da vont en hent. « Mont a raimp da Rom, emezho, da velet Pii nao. »

Hag int deut. Ar Pap en deuz ho digemeret derc'hent ho badiziant, hag en deus roet nerz ha calon dezho. Calz a dud a reng huel a zo deut ive d'ho guelet, da renta henor dezho e peb doare, hag evelse ar plac'het iaouank paour-ze o deus cavet e Rom ti ho zad.

An Tad Santel ne vank morse da vont da velet ar re euz an Eskibien a goez clanv.

Ar Sened a zalc'h ato da vont en dro ha da labourat ep ean. An ilis ne labour morse dre brez; ato e ra pep tra var he fouez, dre brederi, rak bez'e deuz evithi an oll amzeriou. Evelse ar re o deus prez, hag en em glem abalamour ne ro ket ar Sened da anaout ar pez a dremen enha, a ell kemeret ho amzer. Divezatoc'h e c'houezint ar pez o deus c'hoant da c'houzout. An iliz a voar guell evitho peur e vezo deut ar mare da rei kementse da anaout. G. M.

AR JUBILE E PARREZ CROZON.

Ar Person mad a Grozon en deuz lakeet ober ar Jubile en he barrez evel eur mission; hag en deuz galvet evit-ze tri dad euz a gompagnunez Jesus.

Abaoue 1684 ne oa ket deuet an tadou Jesuistet var douar Crozon evit prezek; koulskoude ar barrez-man oa ar barrez muia karet gant an tad Julian Maner pehini azalek 1666 beteg 1684 a brezégaz ennì pedir gueich; Presbital Crozon evintan da veza koz, ha poent dezan da veza nevezet, a zo respetabl braz dre maz eo ar memez hini e lec'h ma tigemeraz an Aotrou Koetlogon, person Kraon, an tad Maner missionner ker santel; hag e pelec'h en deuz skrivet an tad-ze kantikou spirituel var ar bassion pere, a leverer, a oa inspiret dezan gant ar Verc'hez Vari.

O tad Maner, gant pebez levenez ne peuz ket guelet an tadou euz oc'h urz deuet da labourat da silvidigez ar Grozoniz pere o peuz kement karet! ho pedennou o deuz a dra zur sikouret anezo.

Diou sizunvez Mission a zo bet, 3000 den beveich o deuz heuliet an exercisou. Er genta sizun, an diou drederen oa goazet; hag en eil a oa muioc'h a verc'het. Diœz braz oa antreal en iliz pa oa sonet ar c'hloc'h; hag epad ma vije an tadou er gador-brezeg ne vije klevet trouz ebet.

Pa oa aichuet ar prezeguenou, ha kanet ar c'hantikou, a renke an tad Rot lavaret d'an dud dont er meaz, rag den na zonje sortial euz an iliz. Uguent bælek a zeue etre an exercisou evit kovessat an dud; ha peb hini anezo en doa labour avoalc'h oc'h entent euz peb hini euz ar gristenien-ze kendamouz da lakat urz en ho c'houstiansou.

Na skuize ket an dud o selaou an instructionou hag ar gonferansou gret bemdez gant an tad Rot da behini en deuz roët Doue eun dro da gomz, hag eun doare da guelen pelini a lak an traou da veza ker sklær dirag daoulagat an dud, ma nez euz moyen ebet da jom na dall na luch a speret var draou ar relijion, goude beza klevet he brezeguen.

Breton kalet euz a voen hon tadou koz, an tad Rot n'en em espern ket, labourat a ra evel ma vije he gorf a roc'h pe a zir.

An tadou o deuz koulskoude diskuezet d'an dud kement a zousder, a garantez hag a interest evit ho silvidigez, ma o deuz tenereet an oll galonou. M'ar deuz chomet eur bourc'hiz bennag heb tostaat, d'ar muia eun douzen, sperejou kontrol d'ar re all, co abalamour n'int ket dent d'ar prezegennou, hag o doa lakeet en ho speret anaok ar jubile derc'hel mad d'an drouk-speret pehini a zoujont muioc'h eget Doue.

An tad Bleuzen a zo bet rei dezan elan da brezeg en devez diveza euz ar Mission; hag e velaz neuze an dud peguen doun oa eet mouez an tad-ze e kalonou he auditoret paz eo guir o doa nec'h an dud d'he brezeguen, en despet ma gomze en he lec'h beleyen euz ar re vella evit prezeg, ha karet euz a hell-zo er barrez.

An tad Keruzek pehini a brezegue bemdez, ogallek, dioc'h an abardaëz-noz, a oa evel eur pesketour pehini a daol he roejou er mor, ha bevech ma ho zenn euz ar mor, ho c'hav leun a besket kaër.

Mission ar vugale a zo bet dudiuz; biskoaz, me a zonj, neuz bet guelet kement a vugale en eun iliz parrez. Mad-tre a respontjont; ha kendamouz oant da veza interrojet. Eur paotrik c'huec'h bloaz a responte a vouez krenv var benn an oll draou a c'houlenne an tad d'ar vugale all, hag he respount oa kasi atao ker mad hag hini ar vugale kossoc'h evintan, daoust ma oa ar re-man desket mad var ho relijion.

Eur blijadur braz em euz santet em c'halon o velet goazet va farrez n'em daol var an tad evit kaout kantik ar Pab: *O Tad Santel*; hag o klevout anezo oc'h he gana er c'hœur gant beleyen Krozon, pere a zeske dezo an ton.

Peguen frealzuz, peguen kaër eo guelet kement all a dud, oll e gras Doue, hag en doare da vont d'ar barados. Peguen kaër eo sonjal penaoz an oll dud-ze a zo breman e guirionez, dre galon, evel dre ar vadiziant, breudeur ha c'hoarezet.

Ne heller ket kompren peguement a labour o deuz bet an tadou, hag ar veleyen all evit rei d'an oll bobl-ze, habit ar Verc'hez pe ar scapulær da zouguen, kasi kement a oa bet o kommunia er goulenne. Ar voazet, evel en amzer ho zadou koz, a zoug breman an habit karmes, hag o deuz peb a chapelet en ho dorn. Na vije ket lavaret oc'h ho guelout breman, ez euz tost dezo tud pere a ra goab euz ann oll devotionou, ha kement a dyez maleuruz e pere a laosk an den, ken aliez siouaz, *he benn skiant* etre daouarn an hostizien.

O Parrez Crozon enoret gant kement a viraklou a berz an tad Maner (1) bez euz bet gret, er pemzek-de man, ennout, meur a virakl gant an tadou santel euz ar jubile 1870, ha gant ar veleyen ker mad pere o deuz labouret ganto. Peguement o deuz ar relijiuset-ze ha beleyen-ze ressuscitet a dud varo da vuhez J. C.; Da

(1) Pehini en deuz rentet ar guelet da vreg Henri Kemener, ha da Glauda Palud euz a Grozon; ar c'hlevet da Henriette Stephan, da Alain Jacob, euz a Guerigou; ar yec'het da Herve ar Breton ha d'an Introun Poulpatre, sénechalez a Grozon, da Giletta ar Goff, d'an Aotrou Le Gentil, euz a vaner Kelern, ha d'an demezel Kerivoalerre, pere oll o deuz rentet testeni penaoz oant bet pareet en eur lakaat var ho foan, eun tam bennag euz dillat an tad Maner. An dimezel Kerivoalerre, toc'hor braz, oe paræt en eun taol dre ar sinatur hebken euz an tad Maner.

peguement o deuz rentet ar guelet d'ar re a oa dall var affer ho silvidigez ; ha peguement o deuz lakeet euz ar re gam da guerza eon.

Ra jomo atao parrez Crozon var an tu mad ha kaër-ze e pehini eo bet lakeet dre ar mission. Ha ra skuillo Doue he vennoz var ar person pehini en deuz prokuret eur mad ker braz d'he barrez, ha var ar gureet pere a zikour anezan gant kement a galon. A. de J.

P. S. — An Aotrou Mær euz a Grozon, en deuz maget he unan epad ar Mission kement paour a zeue da c'houlen digantan. Bez euz bet beteg pemp ha tregont er memez devez. Merc'h ar mær, eviti da veza dimezel, he deuz heuliet an oll instructionou, epad ar bemzek-de, ken brezonek ken gallek hag a sikoure kalz ar ganerezet gant ke musik, heb mankout guech ebet, hag hi atao ar genta en Iliz.

CHARLO, PE AR BUGEL IJINUS.

V.

Charlo a ioa fouge enha da veza gallet tenna ker brao he spillen euz ar c'hoari e ti he væronez. Gouscoude en devoa mall da gaout he dad evit lavaret oll dezhan kement a ioa c'hoarvezet. Rak gouzout a rea oa nec'het he dad, hag oa eun dever evithan he zinec'hi. Setu hen o vont etrezeg he lochen en eur lamet hag en eur gana, pa zigouez gantha an hini a rea muia aoun dezhan, me lavar ar brigadier hag he archerien.

— Ahan, aze emaout, canfart, eme ar brigadier, edomp pell zo oc'h da glask. Te c'heus lakeat ac'hanomp-ni da ober calz hent ; hogen brema ni velo. Perak n'emaout ket en da lochen ?

Charlo ne gane mui ; gouscoude e respontas :

— M'em boa krevidi da ober.

— Ia, eun dro louarn bennag adarre. Bez'e poa marteze da grial hars var al laer, pe da guzet eun trap bennak ? Liamit he zaouarn d'ar potr-ze ha digasit-hen d'ar prizon.

— Me d'ar prizon, eme Charlo, ha perak ?

— Lavaret e vezo dit. Te zonje ne voa nemet guez er c'hoat duze e kichen al lochen. Unan bennak gouscoude en deus da velet o cas bouet ha dillad di.

— Me cas bouet ha dillad di ?

— Guelet a rez ar re-ma ? hag ar brigadier a ziskueze dezhan an dillad lezet dindan ar voden zrez gant an aotrou he bried hag he vap pa o devoa guisket dillad couer.

Charlo gouscoude en doa c'hoant da lavaret c'hoaz eun dra bennag ; hogen ar brigadier a lavaras :

— Ser da c'hinou, ha bale.

An archerien eta a liamas gant eur gorden he zaouarn d'ar paour kez Charlo, hag en em lakejot en hent varzu ar gær dosta.

Charlo, an daelou en he zaoulagad, a valee, pleget he benn gantha evel eun torfetour. N'en doa ket a geus d'ar pez en doa great ; keuz en doa avad abalamour n'en doa lavaret netra d'he dad ; sonjal a rea oa abalamour da ze e voa digouezet an archerien gantha evit he gastiza.

« Guella pez zo da viana, emezhan outhan he unan, tennet em euz a dre skilfou ar re-ma, an aotrou mad-ze, an itron gaer-ze hag ar potrig Herri.

Hogen, pebez calonad evit ar bugel, pa velas Bertrom, he dad, o tont dioc'h an tu all, goloet a vouillen, liamet ive ha renet gant daou archer ? Charlo a reaz eul lam, hag araok ma o devoa bet an archerien amzer da evessat outhan, edo daoulinet e treid he dad, o c'houlen pardon outhan hag o scuilla eur mor a zaelou.

Bertrom a zavaz he vap hag a bocas dezhan, en eur lavaret : « va map ker, eun dra vad ac'h eus great, evit doare; credi a rez, abalamour ma'c'heuz her c'huzet ouzin, ec'h eus great drouk din. Hogen, kea atao, divlam omp. Te ac'h eus great ervez a lavare dit da galon vad, hag evel eur bugel eus da oad ha ne anavez ket c'hoaz an dud. Evidon-me n'em eus great netra. Sec'h da zaoulagad-ta, ha lezomp Doue da ober he volontez. »

Charlo a voue croget enha adarre, hag he dad a jomaz etre daouarn ar re hen rene, hag en em lakejont oll en hent a vanden.

N'o devoa ket great eur c'hart leo, ma clefjont trous kezeg ha trouz eur c'harroz o tont var ho lerc'h. Ep dale e veljont kezeg ha karroz o vont da lochen Bertrom. Souden e clefjont eur vouez o crial : ar re-hont int ! Ar re-hont int ! Chomit a za ! Chomit a za !

Daou zen, unan anezho dillad couër gantha, a ziskennas divar ho c'hezeg, hag eun itron a ziskennaz euz ar c'harroz, o ren eur bugel var bouez an dorn. An aotrou, an itron, hag ar bugel saveteet gant Charlo a voa eno, hag ar mignon o devoa e Paris.

Ar mignon-ze en devoa resevet al lizer scrifet dezhan euz a zindan ar voden zrein, ha great en devoa kement, ma en devoa bet gras he vignon. Evel ma en devoa gouezet ive dre al lizer-ze peleac'h edo he vignon, oa deut dioc'htu en hent evit digas he c'hras dezhan, hag en doa he gavet o clask tec'het kuit euz ar vro. Neuze ep kemeret zoken amzer da jench dillad, an aotrou a fellas dezhan dont var eur zao da lochen Bertrom ; rak doueti a rea e vije clasket iskin oc'h an tad hag oc'h ar map, dre ma vije santet o doa roet repu d'ar re a glasket.

Evel ma on eus guelet, e tigouesjont pa voa ar re-ma etre daouarn an archerien. Ne voue ket dies dezho diskuez ho liziri a c'hras, ha lacat diseregi a Vertrom hag euz he vap. An aotrou saveteet gant Charlo en em gargas d'he ziorren ha da rei dezhan eun descadurez dereat dioc'h he speret ijinuz hag he galon vad.

(*Divez*). G. M.

EUR GENTEL ROET DA EUR BUGEL.

Eun troc'her-coat, hanvet Nicolas, a veve en eul lochennik distro gant he bried Mac'harit hag he vap Paolik. Ar potrik-ma en devoa seis pe eis vloas. N'o devoa ken bugel nemethan, hag ho brasa soursi a voa be ziorren mad ha rei dezhan eun descadurez christen. Beva a reant en unvaniez ar vrasa. Bemnos, pa deue ar mare da Nicolas da zistrei euz ar c'hoad, he bried hag he vap a iea a ziarben dezhan ; her briata a reant ho daou ; Neuze, Paolig a groge er vouc'hal, Mac'harit a gemere ar beac'h keuneut. Rag ann devezourien-ze o deuz peurliessa ar c'hiz hag an otre da zigaz gantho, goude ho dervez labour, eur beac'h keuneut euz ar c'hoat ma labouront enha.

Eur pardaesvez, Nicolaz a ioa divezatoc'h o tont d'ar gær evit na voa boas. Crouma a rea dindan he veac'h keuneut ; an erc'h a garnie oc'h he voutoù ha ne valee nemet dre boan.

Mall en devoa da zigouezout, ha gouscoude en devoa evel anken o tostat, hag e lavare outhan he unan : « Mac'harit kez a vezo brema nec'het ganhen ; hir meurbet e cavo an amzer oc'h va gortoz. Paolig ive a vezo nec'het; ar bugel-ze en deuz eur galon ker mad ! patrom he vam eo penn da benn. Eun dervez e vezo eun den fur hag eur guir gristen ; ha setu ar pez am laca laouen. Deomp afo ; emaint brema var an hent. Bremaig e teuint ho daou d'am briata. Nag hi a vezo contant. Mar greont eur rebech bennag, e livirin dezho perag oun chomet ken divezad, hag eleac'h va zamal, e teuint d'am meuli. »

Evelse a lavare Nicolas dre ma tostee. hogen den ne deu a ziarben dezhan. Digouezout a ra e kichen he zor ; mont a ra en ti ; ha petra vel ? He bried azezet var eur scabel e kichen ar guele, oc'h hirvoudi hag o vouela; he map daoulinet en he c'hichen o vouela ive. Ar bugel a glaske cregi e dorn he vam, ha poket dezhan, mes ar vam a zache he dorn ganthi. « List oc'h hirvout, eme Nicolas, setu me ama iac'h ha seder. Petra ? ne deuit ket d'am briata ? petra, Paolik, ne deues ket da boket d'as tad ? Gouzout a rit ec'h ancounac'han va skuisder pa deuit d'am digemeret. List ho taelou-ta, ha n'am gourdrouzit ket. Ma vijach bet em leac'h, o pije great eveldhon. Edon o tont euz ar c'hoad pa'z eo en em gavet hon amezeg, an den coz ha cabac'h zo aze er penn all da gær. Beac'h en deuz o vale. Pell an noz e vije bet araok m'en divije destumet he veac'h keuneut. Me am eus buan ha buan destumet eur beac'h dezhan, am euz he zicouret da zama, ha setu perag emaoun divezad. — Hag e vouelit ato, hag oc'h eus droug ouzin abalamour da ze ? Mac'harit neuze a grog e dorn he fried :

— Tad reuzeudik, emezhi, eur map oc'h euz hag a rai eur goal den.

— Eur goal den ? oh, ne vezo ket. Paolig en deus calon vad. Caret a ra c'hoari ; an oll vugale d'he oad her gra. Divezatoc'h avad e vezo eun den mad ha fur.

— Lavarit-ta eur galon gris !

— Me lavar deoc'h ne vezo ket. Paolik, lavar d'as vam-ta e vezi ato eur bugel mad ! Petra ac'h eus great hirio evit mantri calon da vam ? guelomp ! petra mont a rez da guzet. Eur goal dra bennag ac'h eus great ?

— Ia, eur goal dra, eme ar vam ; hogen mez en deuz, hag evelse e credan en deus keus d'he fazi.

— Livirit din petra en deus great ?

— Clevet a fell deoc'h ? mad silaouit. Evel na zigouezac'h ket, e voan nec'het, hag ez ean hag e teuen er meaz euz an ti. Eun dro, p'am oa digoret an or, e teuaz eun drasck el lochen em raok, hag a ieas da guzet aze var ar guele ; krena a rea gant ar riou, al labous paour ; an amzer zo ker ien ! Me am euz he zomet gant va daouarn ha gant va halan.

Setu neuze merc'hig ar gemenerez o tont aze en eur vouela. Ar plac'hig a ioa coezet divar eur c'hleuz, hag e doa blonset ha roget he breac'h. Dont a rea da glask louzou ; c'hui eo a c'houlenne, ne ket me. Laket em eus dezhi euz al louzou zo aze er podik gris. Laket mad em eus ?

— Ia, ia, it ato.

— Epad ma voan o louzaoui ar verc'hig, em oa roet an drascl da Baolik da zerc'hel, hag hen....

— Ahanta, petra en deus great ?

— En deuz he displuet !

— Displuet al labous ?

— Ia, displuet oll nemet an diouaskel. Neuze en deus digoret an or, ha losket an drascl da nijal. Ma o pije clevet pe gen truezuz en em gleme al labous paour ! Hor map, mar sao da vraz, a vezo eun den criz. Ha great o pije hu eun dra evelse pa voac'h bugel ? Re her c'hariemp, ha Doue a deu d'hor c'hastiza.

— Sec'hit ho taelou, Paolik, ne vezo ket eur galon gris. Ma ve, Doue hen lamo diganeomp araok ma vezo deut braz.

Poalik a vouele ; an tad hag ar vam a vouele ive.

— Deuz ama, va map, eme Nicolas, mas es pritan evit ar vech diveza. N'es carin mui. — Eo da ; da garet a rin ato ; guelet a ran ne allin ket miret d'as caret.

Hogen, Mac'harit, red e vezo destum plun al labous hag ho staga aze oc'h ar gloueden azioc'h an daol. Pa rai eur fazi bennak, pa on devezo re a garantez evithan, e sellimp outho, ha neuze e teui da zonch deomp euz ar pez en deus great ar bugel digalon.

Clevit, va map, ne ket ar riou epken en devoa digaset an draskl-ze en ti-ma, Doue en devoa he digaset evit ma savetejemp he buez dezhi ; ha c'hui oc'h euz he displuet ! Ma carfen tenna ho tillad divar ho tro hag ho cas er meaz, en noas, da dremen an noz, petra a lavarfac'h ? N'ho pet ket aoun, n'her grin ket, rak neuze e tiskuessen calon griz eveldoc'h, ha ne fell ket din hen ober.

Ar plun a voue staget oc'h ar goloen, evel m'en devoa lavaret an tad.

Paolig a vouelas kement, hag a c'houlennas pardon ker calonek, ma voue ancounac'heat he fazi. Eun tad hag eur vam a bardon ken æz d'ho bugel ! Paolik ne ancounac'heas ket ar gentel a ioa roet dezhan. Dont a reas da veza ker mad ha ker fur, ma hen roet, dre ar c'harter, evit skuer d'an oll vugale euz he oad.

Eun dervez ma edo o sellet en eur huanada, oc'h ar plun-ze staget azioc'h an daol, he vam a lavaras dezhan :

— Brema ec'h eus great pinijen avoalc'h evit da fazi. Sao ha distag ar plun-ze ac'halesse, ha taol-hi er meaz evit na rai mui ar guel anezho poan dit. Da dad ne vezo ket drouk gantha kementse ; ha ne ket-ta, Nicolas ?

Ia, tenn anezho, pa garo.

— Ne rin ket, eme ar bugel. Me ho lezo aze ; hag eun dervez bennak, mar deuan da veza bras, mar deu din caout ive bugale d'am zro, mar ho guelan o fazia, e tiskuezin dezho ar plun hag e lavarin en eur vouela :

« Eur vech em buez oun bet criz a galon, hag em euz dalc'het ar plun-ze aze abaoue evit derc'hel sonch eus va fazi. G. M.

(Tennet euz eun dibap fableanou.)

Ar Barier, ar Fagoder hag an Azen.

Guechall e voa e kær Bagdad eur barier dispar. Dornet mad oa, hag ar brud anezhan a ioa en em skignet tro var dro. Kementse a lakéas kement a fouge hag a vrabans enha, ma ne brije mui ober ho baro nemet d'ar re vras, d'an dud a reng huel. Pa deue re all d'he stal, e lakea he botret, he vevellou d'ho zouza.

Hogen eun dervez eur fagoder paour, a c'houneze he vouet o verza eun tam coat bennag ha ne vouie ket pebez brabanser oa Ali, (rag Ali a reat euz ar barier), a deuas da ginnigen dezhan eur zamik keuneut var gein eun azen. Ali ne brene morse ar pez en doa izom nemet a vraz, hag a ioa fae gantha prena keuneut evelse dioc'h ar zam. Evit eta rei kentel d'ar fagoder ha deski dezhan eur vech all da biou mont da ginnig he zammou keuneut setù hen o lavaret :

— Pegement da zamm keuneut ?

— Kement-ma.

— Din eo ; mes ive kement tam coat so var da azen a vezo din.

— Petra-ta, eme ar fagoder.

Pa voue dizamet al loen ; hag ar bas, eme ar barier ! ar bas zo coat hag evelse eo din ive, rak lavaret em eus : kement tam coat zo var an azen.

Ar fagoder souezet, a fell dezhan rebarbi ; mes Ali a ra d'he vevellou cas ar bas gantho, a ro he arc'hant d'ar fagoder, hag her bount er meaz euz an ti.

Ar fagoder a red da gaout ar *C'hadi* (ar gouarner) hogen al lezen a ioa en he enep, hag ar C'hadi ne ellaz ober netra evithan. Mont a reas neuze da gaout hema, da gaout hennont ; mes nicun ne elle terri al lezen evit he zicour. Erfin o veza cavet ar *C'halif*, (roue) he unan var ar ru, en em daolas d'he dreid hag e lavaras dezhan petra a ioa digonezet gantha. Ar C'halif a lavaras dezhan evel ar re all, ne alle ket terri al lezen, mes soubla a reas da lavaret dezhan en he scouarn eur ger bennak goustadig, hag ar fagoder a ieaz ac'hano laouen bras goude beza stouet teir guech bete'n douar.

Eun nebeut derveziou goude ar fagoder en em gavaz adarre e kichen dor ar barier faeüs. Mont a ra en ti : Clevet em euz, emezhan, oac'h eur barier dispar, hag ez eus savet c'hoant ganhen da velet va baro troc'het ganeoc'h. Evit pegement e rafac'h va baro ha va c'hribel din-me ha d'am c'hamarad zo aze er meaz? Ali, evit cas ar fagoder en he dro, a c'houlennaz eun dornat mad a arc'hant, ar fagoder avad hen dalc'has dioc'htu e ger.

Setu eta ar barier otuz o kempen he varo hag he vleo d'ar fagoder. Pa voa echu : lavar d'as camarad dont, emezhan. Ar fagoder a ia da gerc'hat.... he azen a ioa e toul an or. Ar barier en em laca da loskel leoudouet ha da lavaret ne voa netra c'hreat etrezho. Ar fagoder her gortoze eno. Redeg a ra da di ar c'halif, hag hema a gas dioc'htu tud da gerc'hat ar barier, o c'hourc'hemen dezhan digas gantha he razouer hag he zizail, pe he wencle.

Pa voa digouezet, ar c'halif a ziskuezas dezhan eur vanden zoudardet a ioa eno bizier gantho en ho daouarn evit larda dezhan he gein hag he gostou, ma ne rea ket dioc'htu ar pez en doa prometet d'ar fagoder. O velet-se, ar barier a goezaz he veudig en he zorn, hag en em lakeaz, en eur grena, da ober he varo hag he gribel d'an azen. Cals saoun a rencas da gaout, ec'h ellit cridi, ha goaperez avoalc'h a glevaz epad ma rea he dam labour. N'oa ket re otus pa voue lezet da vont ac'hano. Ar fagoder en devoue eur zom arc'hant digant ar C'halif pehini a voue meulet ha trugareket gant an oll da voza discaret evelse enn nebeut fouge ha brabans ar barier faeüs.

G. M.

KAN HA PEDEN AR MERDEAD

Ton: *Mesait hon bagik vian.*

KAN.

Kenta diskan.

Miret hon bago, hol listri,
Gwerc'hez Mammen ar graso
Gret na noaso d'ar verdeidi
Nag avel, na kuruno,
Na gerrek, na gwgenno:
Ni'westl d'Ec'h hon c'halono (*bis.*)

KENTA LODENEUS AR C'HAN.

I.

Ar merdead, d'en reuzeudik,
Evit gonid he vue,
Nos-de'renk sturian he vagik,
Dindan ar glao, an arne.

II.

Micher boanius ar verdeidi.

Ar moussik bihan he-unan,
(Bugelik c'hoas ken dister!)
Pell dious he vamm a renk poanian:
Gwerc'hez, bet mamm'nn he genver!

III.

O kuitat an od.

Deomp, ma bagik, kerz primm brema,
Displeget eo da welio:
Gwerc'hez, plijet gan-Ec'h levian,
Skanvoc'h'ze vo ma foanio.

AR GWALL OCCASION (pe gwall abek.)

(*Ar merdead o sonjal en he bec'hejo.*)

IV.

Meur a besk a gav he varo
O tiwedan ann higen:
Mewenti ha gwall ebato
A goll kals ha gristenien.

V.

Diegi ar pec'her.

Ho! gand pebez nerz e stourmann
Ouz ar mor, pa ve garo
Pegenn dieg onn pa glaskann
Gonid war ma gwall decho!

VI.

Grevusded ar pec'het marvel.

A-walc'h eo eur gwall var-avel,
Evit koll bag ha bue:
A-walc'h eo eur pec'het marvel,
Vit'n'em goll corf hag ine.

VII.

Braz eo hon c'heuz o koll eur lestr,
Karget a beb seurt mado:
El mad, pa gollomp gras ho Mestr,
C'houervoc'h kalz eo hanvo.

VIII.

Stad truezuz ha riskluz ar pec'her.

D'ann od prim e renker levian,
Pa deu ar vag d'ober dour:
Ken prim e tlefen, pa bec'hann,
Mont da glask eur c'hovezour.

IX.

Ann dienez war ar mor glaz....
Moraer... pebez stad euzuz!
Stad an ine 'zo, gwasoc'h c'hoaz,
Pa dilezer tol Jezuz.

(*Eur pennad all eur vech-all*). J. G.

Ervez ar c'hazetennou, an ed a jom ato laosk varnezhan ; hag al loenet a gendalc'h da veza ker. Kementse a ziskuez d'an diekerien o deus da c'hounit o sevel hag o larda loenet. Gounit a reont zoken e diou c'his, da genta dre ma verzont mad ho loenet, ha d'an eil, dre ma o deus muioc'h a déil ha lacat en ho douarou. Ne d'eo ket ato an hini a laca muia douar dindan ed eo en deuz ar muia greun da c'horren en he c'hrignolou, mes an hini a dempr mad. Eun dervez arad, labouret ha tempret mad a ro peurvuia muioc'h a eost eget daou labouret dreud ha tempret divar c'horre.

An ed en douar zo doareet mad. Daoust d'ar ienien zo bet er goanv-ma, an ed ne ket bet distrujet evel ma veler goanvejou a vez, parcajou ed, dreist oll kerc'h, suliet ha devet gant eun nosveziat reo epken.

Evid doare ez eus sonch da lacat ac'hanomp oll, abars nemeur, da zibri kik marc'h. Eur gazetennig euz a Landerne a lavare, er sizunveziou all, e voa ehl leac'h bennag hag a voa meneg enha das gas kezek d'ar foar evit ar gigerez, evel ma caser saout hag ejenned.

Setu brema ar c'hedez, da lavaret eo, an deiz hag ah noz keit ha keit. Kement ma a zigouez diou vech er bloas, e mis meurs hag e mis guengolo. Neuze e vez mareou braz, hag ive peurliessa goal avel. Ar penn abeg a gementse, eme an dud gouezieg, eo an héol. An heol d'ar c'hedez, a jench carter. Da vis meurs, en em laca da zevel evit tostat ouzomp. Da vis guengolo e tisken hag e pella diouzomp. Hogen an héol, dre he domder, a danava an ear eleac'h m'ema, hag an ear, eleac'h ma'z eo teoc'h ha ienoc'h, en em daol a gas evit mont eleac'h ma'z eo tanaveet. Ha setu petra ra ma vez avel gre da vare ar c'hedez.

Evel m'az eus bet goanv calet er bloa-ma, e ve mad marteze lacat ar goanv-ma e kem gant aleiz a c'hoanveziou tremenet a zo bet ive kriz. Ar c'henta goanv calet a ra ar scrifagnerien meneg anezhan, a voue er bloas 821. Ar ster ar Sen, e Pariz, a voue scornet epad eur miz, ar pez a zigouezaz ive er bloaveziou 1044, 1067, 1124, 1125, 1205, 1216, 1325. E 1407 ar ienien a voue ker cris ma voue distrujet an darnvuia euz ar guiniennou hag euz ar guez frouez. E 1420 e voue ker ien e Paris ma teuaz eur mervent braz ha ma collas kær ouspen an daou farz euz an dud a ioa enhi. Ar bleizi a deuc'h bete creis kær da lonca ar c'horfou maro. E 1434 e padaz ar scorn daou viz hag eun dervez varnugent, hag epad daounugent dervez e reaz erc'h bemdez. E 1570 eur ienien ar grissa a badas tri mis dioc'htu. E 1608 e voue ker calet ar goanv ma na gavet ket e Pariz, evit arc'hant, keuneut da ober tan. Cals loenet a varvaz er c'hreier, coulz hag al loenet gouez er meziou hag er c'hoajou. Ar ster a ioa scornet ker calet, ma c'halle kirri carget mad charreat dreizhi.

E 1683 ar goanv a voue ker cris, ma varvas cals tud gant ar riou. Gouscoude ar scorn ne badas nemet teir sizun. E 1709 ar ienien a zigasas eun dienez ar vrasa ; meur ahini a varvas gant an naoun. E Pariz hag e Versail e rejor bara kerc'h, ha tud pinvidig ha zoken prinsed a gave gras dibri anezhan. E 1740 an amzer griz a zigasas adarre naounegez ; gourc'hemennet e voue pedennou ha prosesionou eleac'h ma voue douget relegou Santez Jenovefa ha Sant Marcel. E 1768 cleier an ilizou a deuas da faouti ha da derri gant nerz ar ienien. E 1784 ne allet ket bale e Paris kement a erc'h a ioa var ar ruiou ha ne allet ket da zieubi caer a ioa cas kuit ha bernia er c'horniou tro. D'ar derveziou diveza euz ar bloas 1788 ar

scorn var ster ar Sen en devoa unnek meutad teoder. Erfin er bloaveziou 1799, 1810, 1811, 1812, 1814, 1820, 1829, 1846, e voue cris bras ar goanv.

Guelet a reomp-ta, mar deus bet eun tam amzer griz, eun derveziou ien bennag er bloaveziou diveza-ma, ez eo nebeut a dra e scoazar peza zo bet guelet; hag e tleomp trugarecat Doue dre na ra ket evidomp, euz ar ienien-ze eur voalen a gastiz evel m'en deus great avechou.

Eur beacher a goezas clanv en eun hostaliri vras. Mont a reas toc'hor dioc'htu. An hostizez, strafuillet, a red da glask ar medesin. Pa voa deut ha pa en doa sellet mad oc'h an den clanv, an hostizez a c'houlennas :

— Ahanta, doctor, petra livirit anezhan.

— Itron gez, hema ne dai ket a bell ; ne gredan ket e velfe varc'hoas.

— Va Doue, aotrou paour, lavarit dezhan lezel an dra-ze ac'hann da zivezatoc'h ! Lakit anezhan da vont da di he dud, ha diskuezit dezhan sclear ne roer ket, em zi-me, ar maro da efa d'ar veachourien !

Eun den hag a garie caketal hag ober farserez, en doa eul liors carget a vez frouez. Setu-hen o scrifa e lizerennou braz azioc'h dor he liors : « Me roio al liors-ma evit netra d'an hini a gavin contant euz he stad. »

Eun devez bennak goude, setu eun den o tont d'he gaout.

— Aotrou, ho liorz a zo dinme !

— Ia, ha penaus ?

— Scrifet oc'h euz e rojac'h ho liors d'an hini a vije contant euz he stad ; hogen me zo contant euz va stad ; n'eus netra oc'h ober nec'h din.

— Mad, n'em bije ket credet, ha ne ziskuezit ket beza.

— Bez'ez oun gouscoude, pa lavaran deoc'h.

— Ma vijac'h bet contant euz ho stad, ma vijac'h bet contant euz ar pez oc'h eus, ne vijac'h ket deut da glask caout traou ar re all ; it en ho tro, va liors ne vezo ket deoc'h.

— Peleac'h eo maro ho tad ? a c'houlenne eur bourc'his digant eur martolod ?

— Beuzet eo bet en eur pense.

— Hag ho tad coz ?

— Coezet ha beuzet er mor o pesketa.

— Hag ho tad iou ?

— Beuzet ive, he vak bruzunet gant eun taol avel var eur roc'h.

— Penauz eta e credit-hu mont var ar mor pa en deus lonket evelse ho tadou coz ?

— Ha c'hui, bourc'his, eme ar martolod, peleac'h eo maro ho tad ?

— Gant clenvet, en he vele.

— Hag ho tad coz ?

— En he vele ive.

— Hag ho tad iou ?

— En he vele evel ar re all.

— Hag e credit mont da gousket en eur guele goude ma zeo maro oc'h oll dadou coz enha ? G. M.

KELEIER.

An Aotrou Tephany, secretour an Escopti, ha chaloni a henor eur pennad zo, a zo hanvet chaloni a Gatedral Kemper.

An Aotrou Bot zo hanvet vikel e Pouldreuzic.

An Aotrou Gac, vikel e Pouldreuzic, zo hanvet vikel e Gouesnou.

An Aotrou'n Escop, ervez al liziri diveza en deus scrifet euz a Rom, en devezo beac'h o c'hellout dont d'ar gær abenn ar sizun Santel, evel ma en devoa sonch da zont, ha kementse abalamour d'al labourou en deus da ober eno. Danjer zo eta ne vezo ket e Kemper abenn ar iaou Gamblit.

Beleien canton Pont-Croaz o deus savet adarre pemp cant lur evit kenderc'hel eur zouav e servich ar Pap.

Ar re zo e penn al labourou douar, e Frans, o deus sonch da rei daou bris ; mil lur d'an hini a raio ar pennad scrit sclerra evit diskuez an doare guella ha digousta da zoura an douarou e Frans ; ar pris-ma zo evit 1871 ;

Mil scoet d'an hini a gavo an doare guella da zistruja ar c'huilet tann. Ar pris-ma zo evit 1872.

Evel m'ema brema ar vreac'h e cals lec'hiou, e vercan ama an aliou-ma am eus lennet e meur a gazeten. Ar re zo crog ar vreac'h enho, a dle beza laket en ho fart ho unan, ha ne dle mont var ho zro nemet ar re zo bet lakeat ar vreac'h enho, pe o deus bet ar vreac'h ho unan.

Arabat eo cas eun den clanv gant ar vreac'h da eur gær ha ne ma ket c'hoaz ar c'hlenvet enhi. Avoalc'h e ve kementse evit rei ar c'hlenvet da oll dud ar gær-ze.

Ar vreac'h zo eur c'hlenvet hag a rank beza lezet da ober he dro. An den clanv en deus muioc'h izom a zoursi evit a louzeier. Arabat eo eta rei louzou ebet dezhan nemet ar pez a vezo bet gourc'hemennet gant ar medesin.

Dour divar eis gant sucr pe mel, dour divar brun pe eun dour-louzou all bennag (tizan) hag en defe ar vertus da zouplaat, a zo mad evit an hini clanv.

Dioual adleer n'en defe riou an den clanv ; arabat eo ive e ve re dom dezhan. Ar ienien a virfe oc'h ar vreac'h da zont er meaz ; re a domder he lacafe da zont re vuan.

Red eo teleur ar brasa evez oc'h an hini clanv ; rag an distera dievesdet a elfe rei ar mar odezhan. G. M.

Ar Gerant : Ar. DE KERANGAL.

Kemper, moullet gand Ar. DE KERANGAL, Mouller an Escopti

DISSADORN 9 EBREL 1870. N° 271. C'HUEC'HVET BLOAVEZ

FEIZ HA BREIZ,

KELOU A BEP BRO, HA KENTELIOU VAR BEP TRA,

Digaset bep sul da gement Christen a gomz ar brezounek.

CONDITIONOU EVIT CAOUT AR GAZETEN :

Evit ar FINISTER, COSTEZ-AN-NORD *hag ar* MORBIHAN, : *evit eur bloas*, daou scouet ; *evit c'huec'h miz*, pevarzec real.

An Abonamant a dle beza paet araog caout ar gazeten.

An hini ne zigas ket en dro ar c'henta gazeten a reseo goude ma zeo echu he abonamant, a zo consideret evel abonet a nevez.

A abonamant a gemerer e ti an Aotrou DE KERANGAL, *mouller an Escopti, ru ar Gigerez, n° 18, e Kemper,*

D'an Aotrou DE KERANGAL *epken e tleer adressi ar peamanchou ha kement a zell oc'h servich ar Gazeten.*

Ar serijou da lacat er Gazeten a dleer da adressi d'an Aotrou MORVAN, epken.

KEMPER, 9 Ebrel 1870.

Ar goal amzer ! — Nag a bet guech ne glever ket an dud, zoken ar re fura, oc'h en em glem evelse euz an amzer a ro deomp an Aotrou Doue, evel pa ne ve ket hor c'hrouer eun tad trugarezuz a voar guell evidomp pe seurt amzer a zo dlet deomp da gaout.

Nevez amzer, hanv, discar amzer, goanv, plijadurezou ha poanniou euz ar vugaleach, euz ar iaouankiz, euz an oad vella, euz ar gosni, pep tra a zo mad evit an hini a zigemer mad pep tra ; hag an amzer, pe ger fall, pe ger kris bennag her c'hafemp avechou, a zo ato mad, rak ma'z eo ato Doue hen ro deomp.

Daoust hag eur goanv kris ne ra ket a vad, muioc'h aliez eget eur goanv clouar ?

An erc'h, ar scorn du, ar reo a ra poan deomp, hon laca da c'hoeza en hor biziet ; mes ive nag a brenvet hag a loenedigou noazus ne lazont ket en douar ; prenvet ha ma chomjent beo, a deufe, eur vech digouezet an amzer glouar, da zistruja kement a zao er parkeier hag el liorzou ?

An erc'h a zalc'h al labourou a za ; mes iac'hat a ra an douar, ober a ra vad d'an edou, rei a ra ners d'an ejenennou, an dour erc'h a ia doun en douar da veuzi, en ho neiziou, eun niver braz a loenet a deufe d'an nevez amzer, mar chomfent beo, da grignat griziou an ed hag ar frouez all euz an douar, ha da zistruja an eost er parkeier.

Ar reo guenn, a veler guiscadou anezhan var ar scourrou guez, a laz ar c'hoenn hag ar prenvedigou all a ra drouk d'ar c'heuneut ha dreist oll d'ar guez frouez. Guelloc'h e reont ar vicher-ze evit na oufe an den he ober. Eun taol scrifel a roont da groc'hen ar guez, hap ep dale ar guez-ze a zougo bleun ha delion, da c'hortoz ma roient frouez c'hoek.

Epad ar goanv ar paour a c'houzanv poan ; he glevet a rer oc'h hirvoudi. Her guelet a rer aliez o crena gant ar riou, rak a veac'h en deuz eun tam truillou da c'holo he izili ; marteze n'en dens ket eun tam bara da derri he naoun. Hogen Doue, an tad mad, a gas dezhan he gannadet evit guelet petra a vank dezhan, ha rei dezhan ar pez en deuz izom.

An iliz, evit laouenat calonou he bugale, a ra goueliou braz epad an amzer ien ha tenval euz ar goanv ; Nedelek, an deis kenta'r bloas, gouel ar Rouanez, gouel Hano Jesus. Epad ma c'houzanv ar c'horf gant ar ienien hag ar goal amzer, e laca dirak daoulagad ar c'hristen ar skuer euz a eun Doue en en c'hreat den hag o c'houzanv c'hoas muioc'h a ziezamanchou evithan, hag e clask rei dezhan laouenedinez o lacat dirag daoulagad he gorf, an testeniou a garantez Doue evidomp.

Guir eo, ar goanv, araok mont en he dro, a zigas deomp ar mare euz a blijadurezou tud ar bed ; digas a ra an amzer ened gant he follenteziou ; hogen bez'ez eo ive ar mare euz ar plijadurezou dinam ha divlam, ar mare ma rer mui a oberou mad, ma roer gant mui a largentez d'ar paour ; ar mare ma silaouer comzou Doue muioc'h hag aketusoc'h.

Ar mare zo neuze ma teu tud eun ti hag ar gerent d'en em unani ha d'en em glevet guelloc'h. Epad ar beilladegou hir-ze, na pe ger buan e tremen an amzer, o labourat, o lenn eul levr mad bennag, o caozeal ! Petra zo caeroc'h eget guelet eun tad a famill azezet e kichen an tan, oc'h ober katekiz, o teski ho deveriou d'he vugale ha d'he vugale vian a ra curunen he gosni var an douar hag a dle ivez ober he gurunen en Env ?

G. M.

Rom. — Setu ama eur ger bennag euz ar pez en deus lavaret an Tad Santel d'ar veleien a brezeg ar C'horaiz e Rom er bloaz-ma, pa en deus roet digemer dezho araok ma'z int eat da gomans ho frezegennou.

« Pevar bloas varnugent zo em eus bep bloaz al laouenidigez da vennigen ar veleien a Rom hag an dud abostolig a leac'h all a dle prezeg ar C'horaiz er gær-

ma. Euz ar pevar bloas varnugent-ze gouscoude eo red tenna daou er meaz, ar Blouveziou 1849 ha 1850 epad pere n'on eus ket gallet ho bennigen, rak ma voamp neuze harluet.

« An amzer ma'z oc'h galvet da skigna comzou Doue a zo tenn ha dies ; bez' e maomp en eur mare hag a zo da evessaat outhan. Cals traou zo hag a laca troublien ha nec'h etouez an dud ; ha kementse ne ell ket mancout abalamour ma tisprijer ar relijion hag ar c'henteliou carantezuz a ro d'an oll evit ho allvidigez. Etouez an traou all, ar pez a zo penn abeg a gementse eo an dispignou bras ma'z oar douget da ober hirio e kement reng zo etouez an dud. Den ebet ne fell dezhan chom er renk ma'z eo bet laket gant Doue.

« Sonch an neus, pa voan c'hoaz iaouang, e lennen eul levr great gant eur sorifagner euz an Itali, hag e veule eno an dispignou bras-ze abalamour ma roent courach d'an dud a vicher ha d'an dud ijinus. Caout a rea din e voa eun dra bennak guir er pez a lennen, hag e ve mall d'ar re o deus danvez rei sicour d'ar re o deus speret hag ijin. Hogen ne ket eaz anaout an dispignou foll dioc'h an dispignou dlet da ober, ha neuze abaoue ez eus deut cals chenchamant, hag eur c'hem braz a zo etre an amzer neuze hag an amzer brema.

« Hirio ar bed en deuz eur fals creden ; c'hoant en deuz e ve an oll cavatal. Dre gassoni oc'h ar renk roet da bep unan, e clask distruja ar respet hag ar zentidigez a dle ar re zo en eur reng izel d'ar re a zo hueloc'h evitho ; fallout a ra dezhan én em zizober euz a gement a ell cabesta an den ; da lavaret eo kement a elfe he lacat da run eur vuez vad ha delc'her pephini en he renk. Hirio an oll o deus c'hoant da veza pe d'en em ziskuez muioc'h evit na dint. An orgouil diskiantze, hag ive ar garantez re vraz evit plijadurezou an douar a zo penn abek d'an dizurzou a velomp, ha teleur a reont ar c'hontam e buez ar c'harteriadou tud hag e buez pep den. Red eo eta ober, a vouez cre, ar brezel d'an enebour-ze d'ar peoc'h ha d'an oll vertuziou, ha poania da lacat en eneou an humilite santel, anez pehini ne deus guir vertuz ebet.

« Guir eo oc'h euz e Rom, a drugare Doue, eur bobl tud hag a zo bet, couls lavaret oll, savet e doujans Doue, hag esper am euz e roio ho prezegennou dezhan ners ha calon da ren eur vuez honest ha fur, evel ma tere oc'h tud hag a zo e guirionez christenien. Cridi a ran eta ferm e prezegot dezhan, ha dre ho skuer ha dre ho comzou, hag e tiskuezot splam an oll vertuziou a dle para e buez eur belek catolik, ha dreist oll e kement a zell oc'h al labourou euz ho carg.

« Ho pet ato dirag daoulagad ho speret ar pez a lavar sant Gregor-ar-Braz e tle ar belek caout eur galon guirion hag eur speret eün, e tle beza eveziant hag aketus da ober he garg. En em zalc'hit eta a speret dirak Doue, hag en em lakit e stad da stourm dre ar beden hag ar zonch euz ar guirionezou eternel. Pourchasit ho speret, roit armou dezhan evel da eur brezelekaer a dle difen ar virionez, evit na vezo ket gallet lavaret ac'hanoc'h ez oc'h tud ha ne ouzont ket disken e gouelet ho c'halon.

« Dioualit ive na lavarfac'h coms didalvez ebet, netra nemet ar pez a ell rei gloar Zoue. Na brezegit e guirionez nemet Jesus-Christ epken ha Jesus-Christ crucifiet. O pezet sonch ez euz eun amzer evit tevel hag eun amzer evit coms, na henillit ket avad var gementse fals furnez ar bed. Rak bez' e maomp en eun amzer hag a zo red enha, muioc'h evit biscoas, renta testeni d'ar virionez oc'h he frezeg ep aoun, dalc'h mad, hag e pep leac'h. Hirio, evel ato, ar Speret-Santel ho reno en heut dies-ze.

« Ha brema, va bugale ger, o sonjal en aliou a roan deoc'h, ne allan ket miret da c'houlen ouzin va unan ha da lavaret gant ar memes Sant Gregor : Ha me, ha rèi a ran e guirionez ar skuer euz ar vertuziou a brezegan ? Redomp eta hor Salver da rei deomp ar c'hras-ze, ha ra deui Doue d'ho pennigen evel ma ho pennigan en he hano. »

Evel ma on eus lavaret kentoc'h, ar Sened a ia ato var he bouez. An oll gristenien gatolig a vouezo ep dale ar pez o deus c'hoant ha mall da c'houzout. Evel ma tro pep tra e mad an hini a gar Doue, evelse ive ar c'hontroliezou a ell tadou ar Sened da gaout a droio ive e mad an oll gristenien fidel, o rei dezho muioc'h a sclerijjen, hag o creaat ar feiz en ho c'halon.

Euz a Bariz, a di ar missionou diaveas bro, ez eus nevez diblaset pemp missioner nevez evit mont da brezeg an Aviel d'ar broiou pell. Ar pemp-ma zo bet lestret e Marseil, hag a ia d'an Hindoustan, mes ne jomint ket ho femp er memes leac'h.

An Aotrou Garcin, a escopti Sant-Die, a dle mont da Vayssour ; an Aotrou Pouzol, a escopti ar Puy, an Aotrou Firmiuhac, a escopti Rodez, hag an Aotrou Dury, a escopti Poatie, a ia da Bondichery ; an Aotrou Peyramal, a escopti Tarb, a ia da Goïmbatour.

Hano a zo da lacat discleria eüruz ar Vam Bara, an hini e deus savet pe fontet urz leanezet ar galon sacr. Ar superiolez jeneral euz an urs zo eat da Rom da labourat evit kementse.

C'hoarezet Sant Visant a Baol a ra eur vad ar brasa en douar santel hag er c'harteriou divardro. Ervez liziri deut euz ar vro-ze, e kær Damaz epken, e reont scol da dremen pevar c'hant plac'hik. Nag a vugale eta lakèt var hent ar virionez, hag a reseo eun descadurez christen !

Eur vad a reont c'hoaz o vont da velet ar re glanv, hag o rei louzeier d'ar re a deu da c'houlen digantho. Ervez ar c'haierou a zalc'hont e teu var dro trivac'h cant er mis da c'houlen louzou digantho, ha mont a reont, e kær ha var ar meaz, da velet kement hini ne ell ket dont beteg enho.

N'eus ket pell lion Tad Santel ar Pap o tremen dre eur gouent, a gavaz eno pevar bugel, hag a roas dezho da efa euz he zorn. Eun derveziou bennak goude, en em gave er saliou a zo dispaket enho traou caer hag ijinus da ziskuez. Eno e voue guelet eun itron a reng huel, ar gontez O'gorman, o tont da zaoulina dirag ar Pap ha ganthi he fevar bugel, ar re o doa bet da efa digant Pinao. Ho fevar e voa gantho pephini eur c'halir da ginnigen da vikel J. C. Eur pempet bugel a voa, c'hoas bihanig, hag hema a voa etre he zaouarn eur groaz aour da rei ive d'ar Pap. Biscoas taol lagad ne voue dudiusoc'h. Ar gontez a lavaras d'an Tad Santel : « Ar c'halirou-ze, Tad Santel, ne dint ket caer avoalc'h evidoc'h, hogen me ho ped d'ho c'has d'ar missionou, d'ar vissionerien a anavez ne ell ket ar Pap fazia. » — Red eo heza e Rom evit guelet traou evelse. G. M.

Er bed-ma, pa zigoez gant an dud guelet ho c'herent hag ho mignonet, var deir guech ma tigoez kementse gantho, ar maro eo en devezo diou vech roet tro dezho da gaout an heur vad-ze. An dra-ma marteze ne deo ket guir evit tud ar bed ; guir eo avad evit ar gristenien fidel ; guir eo dreist oll evit ar belek ; rag hema ne vel nemeur he genvreudeur, he vignonet, ar re en deus caret muia var an douar hag a zo brema eur pennad diouthan, n'ho guel nemeur nemet e kichen eur c'horf maro pe e kichen eur bez. N'en em gaf gantho nemet evit meski he zaelou gant ho re en zonch euz eur mignon a zo eat en ho raok dirak Doue.

Setu ar zonch a deue e speret an hini a scrif kement-ma o velet dimeurs diveza, e Sant Melani Montroulez, vardro pevar ugent belek deut di evit kemeret perz er zervich a ganet hag er pedennou a reat evit an Aotrou Londin, person ar barrez-ze, maro eis dez diaraok.

Mar deo ankeniuz eun dervez canv evelse, ar feiz a deu da vianaat an dristidigez, ha da rei zoken laouenidigez d'ar c'halonou, o sonjal er recompans prometet gant Doue d'ar re o deus labouret er bed-ma evit he c'hloar. Ha mar en deuz eun den uzet e ber amzer he iec'het hag he vuez o poania, o stourm evit Doue hag evit ar relijion, he voloutez vad a vezo contet dezhan, hag he zerveziou, evitho da veza bian an niver anezho, a dalvezo dezhan keit ha pa en divije bet c'hoael bir.

Kementse a eller da lavaret euz a Aotrou person Sant Melani. An Aotrou Londin a voa c'hoaz iaouank ; n'en devoa nemet tri bloaz ha daou ugent. Hogen cridi a ran e c'haller lavaret anezhan ar pez a lavar ar scritur euz an den just ; evithan n'en deus bevet nemet eun neubeut derveziou, en deus great kement a labour hag a oberou evel ar re o deus bevet pell amzer. Nao bloaz a ioa edo person e Sant Melani. Ar choas great anezhan ker iaouang evit eur barrez evel Sant Melani, eur barrez ken diez, eur barrez en eun doare bennak c'hoas da groui, a ziskuez an istim a rea anezhan ar re zo e penn an Escopti ; hag an niver braz a veleien diredet a bep corn euz an Escopti evit rei dezhan eun diveza merk a garantez, a ziskuez ive en dewoa cavet kent ar c'halonou etouez he genvreudeur.

An Aotrou Londin a ioa bet beleget da zadorn an Dreindet, 14 a viz even 1851. Hanvet e voue da gentu cure e parrez ar groas santel e Kemperle, ha goudeze rener er c'hlouerdi braz e Kemper. Ac'hano an Aotrou'n Escop en c'hasas da ren parrez Sant Mulan e Monroulez. Lavaret a eller ez eo eul labour re denn ha re aketuz eo en deus berret he viez harlaket nei dezhan kentoc'h he recompans.

G. M.

PRIZOUNIER KASTEL-EL SANTEL.

Kastel-El santel er ghear a Rom a zo eur c'hastel kre a ve lekeet enn han ann dorfetourien braz. Er bloaz mil eiz kant ha pemp war-n-ughent, eur paotr scitek vloaz a reaz eunn torfed euz ar re cuzusa. Paket e oa bet ha barnet d'ar maro. Endra ma oa kaset gand ann archerien d'al lec'h ma tlie beza lazet, eur belek iaouank a bedaz ann archerien da c'hortos eunn nebeud amzer. Ar belek-se a reaz buan da balez ar Vatikan da gaout ann Tad-Santel, Gregor c'houezek. Petra a c'hoanta ar belek karantezuz-se ? Ma en divije ar Pab truez ouz ar prizounier kondaonet d'ar maro. Gregor c'houezek tenereet gand pedennou ar belek iaouank a c'houre hemenaz ma vije gortozet beteg antronoz. Ann deiz warlerc'h, e lec'h beza lazet e oa barnet da chomm enn eunn toull-bac'h endra ma vije beo. Gaëtano (evel-se e oa galvet) e oa eta kaset da Gastel-El Santel. Daoust ma ba rust ar Doun en doa eno da c'houzanv, e trugarekaz a greiz he galon ar belek iaouank d'her boza miret diouc'h ar maro.

Daou vloaz war-n-ughent goude, eunn den gwiskette doare eur belek a zeuaz da skei war dor ar c'hastel hag a c'houlennaz gwelout ar prizounier Gaëtano. Den ann alc'houeziou (geolier) a respountaz na vije ket digoret dorr ar prizon d'ar c'houlz-se. An belek a bedaz, a asbedaz ma vije digoret ann or d'ezhan. Den ann alc'houeziou en em ziskouezaz rok ha dizoare, ha na zigoraz ann or ken na oa diskouezet d'ezhan eunn urz a-berz ar Pab. Dorr ar gambr vihan ma oa Gaëtano enn-hi, o veza digoret, hema a savaz enn he goazez hag a lavaraz gand eunn ear strafillet : — Piou oc'h-hu ha petra a fell d'e-hoc'h ?

— Deuet ounn, eme ar belek da zigas d'e-hoc'h keleier euz ho mamm. D'ar c'homziou-ze, Gaëtano a groazaz he zaouarn hag a lavaraz :

— Va mamm e deuz eta sonj bepred euz he mab keaz ! Doue ra vezo bennighet !

— Ho mamm eo, eme ar belek, a zigas ac'hanoun da rei d'e-hoc'h esperanz da velout deiziou gwelloc'h. Gaëtano a ghemeraz daouarn kannad he vamm, a bokaz d'ezho hag ho glebiaz gand he zae ou.

— Me a welfe deiziou gwelloc'h ? ha tennet a vijenn-me euz ar prizon-ma ! Oh ! va Doue, petra dleann-me kredi hag esperout ?

— Skrivit da ghenta, eme ar belek, eul lizer d'ar Pab; pedit anezhan d'ankounac'hat ho torfed. Eunn torfed, evit-han da veza euzuz, great d'an oad a seitek vloaz, a zo kastizet a-walc'h gant daou vloaz war-n-ughent tremenet er prizon.

— Skriva d'ar Pab, eme Gaëtano; na servicho ket. Skrivet em euz aliez, ha morse n'em euz bet respount e-bed.

— Skrivit adarre, eme ar belek.

— Ma lizer na ielo ket bete Gregor c'houezek. Lekeet e vezo a-gostez evel ar re all.

— Na vezo ket lekeet a-gostez, rak me va unan a ro anezhan nan da C'hregor c'houezek a zo maro, hoghen d'ann hini a zalc'h he garg hag a zo hanvet Pi nao. Skrivit eta buan: Setu ama liou hag eur bluen. Gaëtano en em lekeaz eta da skriva. N'en doa ket peur-skrivet he lizer pa zigoraz dorr he gambr hag en em zikouezaz den ann alc'houeziou.

— Dre Satan! Aotrou abbad, na dleez choum ama nemed hed eunn heur, hag eo tremenet diou vinuten zo. Me, Aotrou, n'en d'ounn ket den da goll va amzer o c'hortoz ac'hanoc'h. It-kuit eta buan.

— Mont a rann kuit, va mignon, hoghen me a lavar d'e-hoc'h eo eunn dra trist ho klevout o toui, o sacreal evel eur pagan. Ouz-penn-ze me a lavar d'e-hoc'h ive na dlefac'h ket beza ken rok e kenver ar re a zeu da visita ar brizounerien. Mar teufe ar Pab da c'houzout kement-se?

— Ar Pab, ar Pab! ha penaoz e teufe hen da c'houzout kement-se? A hent all, ar Pab a ra goab ac'hanoun ha me ra goab anezhan.

— En em drompla a rit, va mignon, ha kriski a rit ho pec'hed e lec'h er bianaat. Pi nao a gar he holl vugale ha na ra goab euz a nikun anezho.

— Pe hano ho peuz?

— Pe vern d'e-hoc'h?

—Ha mont a reot-hu kuit, pe ghervel a renkinn ar gward?

Ann Aotrou e oa deut da velout Gaëtano az eaz-kuit.

Goude ez eaz da gambr merer ar c'hastel. Ar merer-ze evel den ann alc'houeziou, en em ziskouezaz he-unan rok eunn nebeud ha dizoare.

Setu c'hoaz eunn den dievez, eme-z-han, enn eur grozmolat. Ha goude gand eur vouez kreoc'h: Petra a c'houlennit-hu, Aotrou Abbad? Lavarit eun eur gher pe daou ar pez a fell d'e-hoc'h, rak hast a zo war-n-oun.

— Dont a rann, Aotrou, da c'houlenn ma ve digoret dorr ar prizon da unan euz ho prizounerien, a zo hanvet Gaëtano.

Hag evit kement-se eta e teuit d'am dieza, ha c'hoaz pe da vare? Hoghen, Aotrou Abbad, diskianta a rit.

Na ziskiantann ket. Hag eunn dra ken souezuz a c'houlennann-me? Gouzout a rit, m'oar vad, e hell ar Pab ober lakaat eur prizounier er meaz euz ar prizon.

Gouzout a rann kement-se, eme merer ar c'hastel. Ann Aotrou Abbad neuze (rak na ouient ket piou e oa) o tostaat ouz eunn daol a ghemeraz eur bluen hag a skrivaz ar gheriou-ma: ar prizounier Gaëtano a ziskleriann kuit da choumm pelloc'h er prizon. Gourc'hemenn a rann da verer ar c'hastel d'hel lezel diouc'h-tu da vont er meaz euz he doull-bac'h. Ouz-penn gourc'hemenn a rann d'ezhann kas-kuit den ann alc'houeziou en deuz digoret d'in enn noz-ma dor ar prizon.

Pi nao Pab. M. D.

AN TELENNER.

Karl a ioa eur barz evel ar re a velet stank guechall e Breiz. He vicher oa c'hoari gant an delen, ha cana varnezhi soniou ha kanaouennou. Hogen deut oa da veza coz, ha paour lazar oa. Eun dervez m'edo o vale o clask he dam bara, e tremene ebiou d'eun davarn; eur vanden dud iaouang a ioa eno en em zestumaz en dro dezhan hag a falvezas dezho he lacat da gana.

— Alo, bars coz, distagit deomp aze var ho telen eur zon nevez pe unan bennag a ganaouennou ar vro. Ne ket bier a vanco deoc'h da efa.

Hogen ar bars coz a hejaz he benn, hag eleac'h mont en davarn, en em dennaz a douez ar ganfarted hag ez eas gant he hent. Ar pez a vire oc'h an telenner coz da zilaou goulen an dud iaouank-ze, ne ket ne vouische ket a zoniou avoalc'h da gana. Gouzout a rea dindan envor kement soun ha kanaouen a ioa bet savet er vro; mes ar muzig a ioa eun dra sacr evit Karl, ha ne felle ket dezhan saotri he delen o cana, en eun hostaliri, da dud iaouank diskiant ha lonkerien.

Gouscoude en doa naoun ha sec'het, ar bars coz! An hent a ioa hir ha goloet a boultren, ha ti ebet ne zigore dirazhan. Mont a rea didrouz ha sounn he benn gantha dirag an dud pinvidik, laouen hag ar muse'hoars var he vuzellou dirag ar vugale.

Setu creisdeiz o son. Var ar meziou ne veler den; eat eo an oll d'ho fred. Ne glever ken trous nemet cleier ar parreziou divar dro o sini an *Angelus*.

Karl a azezaz oc'h costez eur c'hleuz, hag a lakeaz he delen var he varlen; neuze en em lakeaz eur pennad mad da zellet outhi truezuz evel p'en divije c'hoant da gozeal outhi.

Ar bars coz a ioa bet guech all mad ar bed gantha.

Guechall en doa kemeret perz e kement eured, e kement dimizi a veze er c'harter. Ma kreske an dud en eun ti, mar digoueze eun deiz ha bloas, Karl en em gave gant ar re genta. Gouel ebet ne alle beza mad ma na vije ket ar bars enha, ma na vije ket clevet son skiltr he delen o trec'hi var an avel.

Ar plac'het iaouank a zride pa her c'hlevent; an dud iaouang a lavare e voa an dorn-ze a velent o vont hag o tont ker scanv var an delen, cre avaolc'h evit dougen ar c'hleze couls ha soudard ebet, ha difen ar vro mar bije ezom.

Ar bars coz ha n'en doa hen caret morse nemet he delen? Ne ouzon ket. N'oa ket bet demezet. Gouscoude bep bloas, da noz an anaoun, ez ea da zaoulina var eur bez er vered, hag e tenne euz he delen an toniou ar re druezusa, toniou goest da lacat ar re varo da zridal en ho bez.

Karl a ioa bet eur potr stard. Brema c'hoas, pa deue ar botred iaouank da c'hoarzin d'he vleo guenn ha d'he varo hir ha rouestlet, e save sounn en he za, e talc'he he benn seder; he zaoulagad a daole c'hoas tan, hag e tiskueze sclear e tiskenne euz eur vouenn dud hag o devoa gouezet mania ar c'hleze couls hag an delen, hag ober ho dever var eun dachen vrezel couls hag en eul leur nevez.

Hogen brema Karl n'en em zerviche euz he delen nemet evit goulen eun tam bara. — Ar bars paour a jome azezet oc'h ar c'hleuz, tenval he benn ha mantret he galon.

An taol diveza euz an *Angelus* a scoe, hag eun diveza beraden daelou a ziredaz a hed boc'h ar bars kez.

Goudeze, evel pa en divije son an *Angelus* dihunet en he ene ar zonch euz a zevosionou he vugaleach, e savaz, ez eas da eur chapel a ioa eno a dost, e taoulinas var dreuzou ar chapel, hag o sellet truezuz oc'h imach ar Verc'hez, a ioa en dro dezhan diamanchou ha perlez roet gant rouanet, e lavaraz en eur vouela puil:

— Guerc'hez santel, ne c'houlennit digant ar vleunen nement he c'hoez mad, digant al labous nemet he zon, digant ar bugel nemet he zell.... Ar bars ne ell oc'h enori nemet gant he delen hag he ganaouennou. Mar tlean mervel gant dienez e troad oc'h aoter, da viana va diveza can a vezo bet evidoc'h. Ne ouzon pedi na rei da anaout ar sonjou eus va ene nemet en eur gana.

O Rouanez an Env, boaz evel ma'z oc'h da glevet kanaouennou an ælez, na zisprijit ket kanaouen an den reuzeudig en em erbed ouzoc'h.

Ar feiz a zigas buez er bars clasker.

Kemeret a ra he delen, hag en em laca da zon ganthi.

Morse pa voa iaouang hag e creiz he ners, n'en devoa canet na sonet ker caer, morse n'en doa distaget eur ganaouen var eun dro ken dudiuz ha ken truezuz.

Lavaret a reas, dre he gan, ar pez a ioa digouezet gantha en he vugaleach, en he genta iaouankiz, en oad ma voa deut da veza den iaouang avoalc'h hag e pehini en doa poaniet kement da zont da veza eur muziker bras. Goudeze, en he oad vella, an dreveil en doa kemeret o clask deski he vicher da re all. Neuze e canaz, en eur grena, ar poaniou euz he gosni hag an dienez en devoa da c'houzanv. Gouela a reas varnezhan he unan, crial a reaz evel pa vije e dizesper, hag erfin, he nerz o vancout dezhan, e coezas, dare da vervel, e hars treid imach ar Verc'hez Vari.

Oh burzud!

Imach mam Doue a deu da finval. Ar Verc'hez a denn dioc'h ar gurunen zo var he fenn, eun diamant euz ar re gaera, hag her c'hinnik d'ar bars.

Karl, he galon o tridal gant al laouenidigez hag an anaoudegez vad, ne alle lavaret ger. Kemeret a reaz ar pez a ginniget dezhan hag e chomas pell da bidi dirag imach ar Verc'hez Vari. Goudeze e redas da gær Mayans evit guerza he ziamant da eur iuzeo ha caout peadra da brena bara. Rag an dra-ma a voa en Alemagn, tost da gær Mayans, hag er gær-ze ez euz aleiz a iuzevien hag a ra kenvers gant ar vein prisius, gant an aour ha gant an arc'hant.

Karl a redas gant he ziamant da di ar iuzev Izaac.

— Pegement a dal heman, eme ar bars coz, o lacat he ziamant var ar stal?

Ar iuzev a lakeaz he lunedou var he fri, a zachaz he vonet blevek var he ziouscouarn, a bouezaz ar mean prisiuz en he zorn ha goude er balansou, hag a lavaras neuze:

— Cant scoet a dal.... bars coz.... cant scoet en arc'hant nevez.

— Cant scoet? a lavaras Karl outhan he unan; hag eo an Impalaer en deus roet hema d'ar Verc'hez..... Ar iuzev-ma a ra goab ac'hanon-me.

— Ho trugarecat, Izaac, eme ar bars, mont a ran da stal Samuel a zo ama e kichen da velet petra a ginnigo din.

— Ker guir ha ma'z oun eun den honest, ne ellan rei nemet daou c'hant scoet evithan, ha c'hoaz e roan re. Hogen abalamour ma oc'h eus great avechou plijadur d'am greg ha d'am bugale gant ho telen....

— Ah! va zelen ger! eme ar bars; va zelen e deus great din caout an diamant-ma a dal, me zo sur, dek mil scoet.

— Trugarez! ha sonjal a ra deoc'h-hu em eus-me cavet oll denzoriou templ Jeruzalem?

— Va diamant a zalc'han, Izaac; pa ro eun Itron evelse eun dra bennak da eun den, e tle rei dezhan peadra da veva an nemorant euz he vuez.

— Ah! bars coz, eun dro oc'h eus great er bourkou dre aze?

— An hini ma em eus sonet dirazhi gant va zelen, eo Impalaerez ar bed; hogen c'hui, dre ma'z oc'h iuzev, ne gredit ket d'ar burzudou.

— Livirit din atao.

Karl, evel eur bugel didroidel, a lavaraz eün ar pez a ioa digouezet gantha, an doare ma en doa bet he ziamant digant ar Verc'hez. — Ar iuzev fallagr, a c'hoarze dindan he vourrou oc'h he glevet.

Pa en doa distaget he histor: Hag e sonch dit, eme ar iuzev trubard, rei traou evelse da gridi din-me? Me n'oan ket ganet deac'h, bars counnaret! Da ziamant a dal epken eur gorden evit da grouga. Clevit, tud vad Mayans, ha credit, mar kirit. Ho kuerc'hez e deus roet d'ho pars koz ar mean ar prisiusa laket gant an Impalaer da gaeraat he c'hurunen! Karl en deus saotret ho chapel, laeret en deuz imach ho kuerc'hez! Eun tantad tan da zevi al laer ilizou evel ma tever an heretiket hag an touerien Doue!

Eur vanden dud a ioa en em zestumet en dro da stal Izaac.

Ar iuzev hag ar bars coz a voue croget enho ho daou, ha caset dirag ar varnerien.

Izaac evel test.

Karl evel cabluz ha tamallet.

An telenner paour ne alle lavaret netra nemet ar pez a ioa digouezet gantha.

Condaonet e voue da veza crouget.

Karl a dolaz eur zell leun a druez hag a drugarez var ar iuzev en devoa he verzet evel ma en devoa Judas guechall guerzet hor Zalver. Mont a reas didrouz, ep en em glem, da heul an archerien her c'hase er meaz a gær evit paea he dorfet tost d'al leac'h ma en devoa her great.

An dud iaouang en doa guelet dioc'h ar mintin oc'h efa en davarn, en em gavas var he hent.

— Ahan! bars coz, ne felle ket dit egentaou dont da zibri ha da efa ganeomp-ni! Disprich a reas varnhomp! Guell oa ganez mont da laerez imach mam Doue, an hini a zifen ar vro-ma!

D'an tan al laer ilizou!

D'ar groug, an diot coz!

Korden ar bourreo d'al laer difeiz!

Karl ne blege ket he benn evit clevet ar c'homzou dismegansus-ze : pell dioc'h eno ; dre ma tostee oc'h al leac'h ma tlie beza laket d'ar maro, e valee sounnoc'h hag he zell a deue da veza scleroc'h ha laouenoc'h.

Eur manac'h coz a ioa en he giehen, oc'h he zicour d'en em bourchas d'ar maro, hag o kinnigen dezhan bep en amzer ar grucifi da boket. Aliez e lavare dezhan :

— Anzavit ho pec'het, va breur, hag o pezo ar pardon anezhan.

Ar bars ne lavare ger, hag a zelle oc'h an Env.

Guelet a reat ar chapel; ar bourreo a ioa en penn araok.

— Grit amand henorabl, va breur, eme ar manac'h coz.

Karl a zistroaz oc'h ar vanden dud a iea d'he heul.

— Clevit, pobl ; ho mouez a leverer eo mouez Doue. Silaouit diveza comzou Karl, an telenner. Ar virionez am eus lavaret d'ar barner, ha mervel a ran divlam. Va ene zo leun a fizians. Va list c'hoas da vont da zaoulina dirag imach mam Doue. Va zelen din c'hoaz eun nebeut! va zelen din. Ma na ro ket ar Verc'hez din ar pez a c'houlennin dre va diveza kan, c'hui a vruzuno va zelen hag am stago oc'h ar grouk!

— Lezomp-hen da ober he ziveza kanaouen!

— Lezomp-hen ; red eo dezhan avad hasta afo.

Karl a gemeraz he delen, a reaz eur zell truezuz oc'h imach ar Verc'hez hag en em lakeas da zini.

Piou en doa biscoas c'hoariet var eun delen en eur stad ken doanius? Eur beleg en tu deou dezhan, ar bourreo en tu cleiz, ha peul ar grouk dirag he zaoulagad?

Karl, Karl! a beleac'h e teu deoc'h an toniou-ze a ia evel eur c'hleze bete gouelet ar c'halonou hag a laca an eneou da vantri? Petra eo ar beden-ze a venn ranna ar c'halonou?

— Avoalc'h! avoalc'h! a lavare ar bopl.

Karl avad ne gleve netra. He zonch a ioa e leac'h all. He galon a vize lavaret a vruzune o clevet ar zon a roe he delen dindan he viziet. Gras a c'houlenne oc'h mam Doue. He ene a c'hourene oc'h ar maro.

— Avoalc'h! avoalc'h! a lavaraz adarre an dud.

— Sellit! a lavaraz ar manac'h a vouez huel.

— Oh burzud!

Imach Mari, hag hen e mean, a zirede goustadik diou bez beraden zaelou a bed he divoc'h. An diou veraden zaelou-ze, o coeza, a deuas da veza diou berlezen gaer.

An imach a astennaz he zorn, lio destumaz, hag lio c'hinnigas d'ar bars coz.

An oll dud a voa eno en em lakeas da stracal lio daouarn.

Karl a voue digaset var zouk da gær Mayans.

An diou veraden zaelou burzuduz-ze euz ar Verc'hez a veler eno e tenzor eur chapelik dister, en eur gouent. Karl lio roas d'ar gouent-ze pa voa deut ar mare dezhan da vont euz ar bed-ma.

Guelit pe ger mad eo ar Verc'hez Santel! Kentoc'h, eme dadou an iliz, e rafe eur burzud e kenver ar re en em erbed outhi gant fizians hag a greis calon, eget na jomfe ep ho zicour. G. M.

KAN HA PEDEN AR MERDEAD.

Ton: *Mesait hon bagik vian.*

EIL LODEN EUS AR C'HAN.

(Ar merdead o tistrei ouz Doue.)

I.

He c'hlac'har.

Euzuz mor-drouz ha kuruno,
E-pad eunn nozvez tewal:
Spontusoc'h meurbed eo mouezo
Ar re daoned oc'h iudal.

II.

D'an an pa diver ma c'houezen,
Pa skalf ma daouarn, er goan,
Me sonj enn Mamm ar bec'herien,
E'tal ar groaz o welan.

III.

He fians.

'Liez 'renk eul lestr, pa distro,
Gortoz enn pleg ar porz mor:
Kalon Mari, dor ann envo,
A zo d'imp bepred digor.

IV.

Aliez hon euz kalz a boan
O pardoni hon mestro:
Jezuz a bardon peb-unan
'Vid eur berad gwir daero.

V.

Ma znd a drid, pa douaran,
Goude eur gwall var-amser:
Ann Env a drid mui, pa deuann
Da zistrei ouz ma Zalver.

VI.

He joa.

Pa zend ar vagig ouz ar stur,
Pebez joa d'ar vonaerien!
Da Zoue pebez plijadur!
Pa zenter ouz he lezen.

VII.

Kaer ha gwenn-kann eo hon gwelio,
Pa strink eur bann-heol out-he;
Kaeroc'h c'hoas eo hon ineo,
Pa luc'hont gand gras Doue.

PEDEN AR MEDEAD D'AR WERC'HEZ.

I.

Ma iud ann avel dirollet,
Mar kroz ar gwgenno braz,
Stereden-Vor, am c'honfortet
Dre ho kalloud hag ho kras. *Miret etc.*

II.

Ha mar deu ar mor d'am lonkan,
Bezet mamm d'am bugale :
Piou ho divallo er bed-man?
C'hui, Gwerc'hez a drugare.

III.

War-n-he skuillet, mamm a drue,
Ho teneran madelez;
Dre ma teuio ann oad d'ezhe,
Gret ma kresfont enn furnez

IV.

Bezet truez ouz ma fried,
Ha dizec'hed he daero ;
'Nnhe faourente he zikouret,
C'houi, skoazel ar priejo.

V.

Bet c'hoaz true ouz ma mamm baour,
Mantret gand ar velkoni ;
Ho true'zo gwelloc'h vid aour,
Plijet harpan he c'hozni.

VI.

Pa lezfomp bago ha listri,
Kemered hon ineo,
Prized ambroug ho merdeidi
Bete porz kaer ann envo.

VII.

Mes, bembe, bemnoz, dre vurzud,
C'houi hon mir a wall varo :
Ra welfompeta c'hoaz hon zud!!
Rouanez hon c'halono.

VIII.

Gred eo ma feden gant fians ;
Rak peb-unan a lavar :
Mari'zo mamm ann esperanz
Bikenn na rai skoarn vouzar.

IX.

Sturiet breman ma bag d'ann od,
Hep droug ha gand al lano,
Ha, joauz-braz, ar martolod
Enn hoc'h enor a gano.

DISKAN DIVEZAN.

C'houi'vir hon bago, hol listri,
Gwerc'hez, mammen ar graso,
C'houi'vir na noaz d'ar verdeidi
Na gerrek, na gwgenno;
Gloar d'ec'h, mammen ar grâso (*bis*)

X.

Ha pa vefomp distro, Gwerc'hez,
Beo ha iac'h dre ho krad-vad,
Ni gano c'hoaz gand levenez,
Evid ho trugarekad. C'hui'vir hon bago. J. G.

MARVAILLOU.

E kær eo difennet oc'h ar beorien goulen an aluzen var ar ruiou. En dez all gouscoude eur paour a astenne he zorn, hag eur serjant polis a grogaz enha.

— Asten a rit ho torn da c'houlen an aluzen?

— Ne ket da c'houlen an aluzen ec'h astennan va dorn.

— Evit petra-tu?

— Evit guelet ha glao a ra.

GOURC'HEMENNOU AL LABOURER DOUAR.

I.

Neubeut a zouar a labouni
Ha beb eil bloas teo ho zeili.

II.

Sevel a ri cals loenet,
N'eus ket guelloc'h evit caouted.

III.

Te hado charrons ha melchen,
Ha mar gellez, cals geot ben.

IV.

Scuilla a ri ras pe ludu
Var ar glasvez ma savint dru.

V.

Beb an amzer e chenchi had,
Ma savo guelloc'h pep trevad.

VI.

Oc'h boazamant te ziouallo,
Pa elli guell, gra hen ato.

VII.

Ne doli morse ar mean hars
E loden eun all pe er hars.

VIII.

Sorserien ha divinourien
A zispriji vel tromplerien.

IX.

Na glask ket creski re da dra.
Ar pez ac'h eus, dalc'h mad dezha.

X.

Na fich ket er rener kezek
Zo discrupul ha flour a vek.

XI.

Dioual oc'h ar furlukinet,
Ne ket gantho e ves tumpet.

XII.

Tec'h pell ha pell dioc'h prosezou ;
Penn abeg int da gals collou.

XIII.

Goulen ali, pa vi nec'het,
Digant tud fur ha tud goueziek.

Eur c'habiten a lestr en devoa kemeret eur sturier evit mont en eur vreac'h vor :

— Sturier, gouzout a rit-hu ren eul lestr er vreac'h vor-ma ?

— Bezit diencrez, cabiten, me anavez kement roc'h zo a dost d'an aod-ma.

Kerkent al lestr a stog oc'h eur roc'h hag a ra eur stracladen.

— Guelet a rit, cabiten, eme ar sturier ken dizouez ha tra, setu aze unan.

— Ia da, eme ar c'habiten ; mes m'em boa ho kemeret evit cas va lestr ebiou d'ar reier-ma ha ne ket evit steki outho.

Eur paourkez fouet-he-drantel a ioa nec'het en dez all. He voutou ler a ioa eat e stripou ; ne zalc'hent mui oc'h he dreid, ha n'en doa ket a arc'hant da gaout eur re all.

Eur mignon a lavaras dezhan :

— Pren eur boutou prenn, ha neuze e savo eun Aotrou ac'hanout, ec'h alli pourmen bemdez en da goat.

G. M.

Ar re o deus nebeuta feiz eo ive ato ar re o deuz ar muia fals credennou : ar re genta int ato o cridi da gement sorc'hen diot a gaver etouez ar bopl, etouez an- dud dizesk. Ne zoujont ket Doue, ne gredont ket enhan marteze ; cridi a reont avad ne ket mad mont en hent eun dervez guener. N'o deuz aoun na rak diaoul na rag ifern, an n° 13 avad a ra aoun bras dezho.

Brema ez euz eur pennad amzer, eur c'hristen mad a gemere he bred en eun hostaliri vras eur guenorvez. Evit senti oc'h lezen an ilis, ne zebras nemet viou ha legumach. En he gichen e voa daou varc'hadour-red, daou c'halouper bro hag a zebre kik na petra-ta. Daou botr dileber oant ; dibri a reant c'hoek ; efa a reant a zoare ; safarat a reant a vouez huel, ha pa gomzent oc'h ar mevel ho zerviche, her greant gant eur vouez dichek, evel Ian Chilgam pa gomz oc'h he zaout. Dont a rejont da evesaat oc'h ho amezeg a rea vijel, hag en em lakejont d'he voapaat ha da gaketal o lavaret oa couls ar c'hik da vener evel d'an deiziou all ; o doa ive great vijel en ho bugaleach, hogen abaoue ma voa deut gouezieg ez dezho, ne ket tud eveld'ho a raje diotachou evelse etc... Araok m'oant savet dioc'h an daol, eur mevel a deuas da lavaret da unan anezho :

— Ar gambr m'emoc'h enhi so prometet abenn an nos-ma. Rak-ze eo red deoc'h kemeret eur gambr all, nemet mont a rafac'h kuit hirio.

— Lavaret em eus deoc'h, potr, ne d'an morse en hent da vener.

— Ha perag ? eme ar marc'hadour all.

— Perac ? va c'hreden eo ne ket mad beachi da vener. He ! potr, pe seurt cambr oc'h eus da rei din ?

— Ne deus nemet an n° 13.

— An n° 13 ? oh ! n'em eus ket afer ; guell e ve ganhen cousket er meas.

— Asa, petra en deus great an n° 13 deoc'h ? ha ne zeprac'h-hu ket a vouet ma veac'h 13 oc'h taol ?

— Dibri bouet c'hoas marteze... Evit cousket avad en n° 13 ne rin biken. Fall eo an amzer, mad, guell e ve ganhen c'hoas chom er meas, rag eun darvout bennag a zigouesse.

Ar beacher en doa great vijel, a lavaras neuse : « Aotrou, me n'em eus ket a speret avoalc'h evit caout mad kig da vener, na ken nebeut evit caout aoun rag eun n° pe eun dervez euz ar sizun. Me zo christen catolig hag evelse ez eo eun dever evidon ober vad d'am nessa. Kemerit va c'hambr, ha me a ielo ep aoun ebet en n° 13. Rag eur goal dro e ve deoc'h ma rancfac'h tremen an noz er meaz dindan ar glao hag ar goal amzer a ra. » Piou a voue eno balc'h he c'hinou ? an den difeiz. Ne vouie pe du mont na petra lavaret. Hogen ar c'hristen mad ma comzomp anezhan a grogaz en he c'houlou, a ieas d'an n° 13, hag a lezaz he gambr gant ar galouper bro pehini, ep mar en devezo cousket mad ha caset d'an traon ar c'hik debret da vener.

G. M.

PRIZ AN ED.

Kemper. — *2 Ebrel.*		Pont-'Nabat. — *31 Meurs.*	
Priz an daou c'hant lur.		*Priz an daou c'hant lur.*	
Guinis....	22 lur, 65 c.	Guinis....	24 lur, 60 c.
Segal.....	17 lur. 20 c.	Segal.....	17 lur, 85 c.
Eiz.....	16 lur, 85 c.	Eiz.....	16 lur, 50 c.
Ed-du....	22 lur, 85 c.	Ed-du....	23 lur, 95 c.
Kerc'h....	17 lur, «« c.	Kerc'h....	17 lur, 75 c.
Avalou-douar	7 lur, «« c.	Avalou-douar	7 lur, 50 c.

LEVR BUGALE MARI

Gant an Aotrou Chatton, p. Guengamp.

Moullet evit an eil guech, ha cals caeroc'h ha difazioc'h evit ar vech kenta.

Ar Gerant : Ar. de Kerangal.

Kemper, moullet gand Ar. de Kerangal, Mouller an Escopti.

Dissadorn 16 Ebrel 1870. N° 272. C'huec'hvet Bloavez

FEIZ HA BREIZ,

KELOU A BEP BRO, HA KENTELIOU VAR BEP TRA,

Digaset bep sul da gement Christen a gomz ar brezounek.

CONDITIONOU EVIT CAOUT AR GAZETEN :

Evit ar Finister, Costez-an-Nord *hag ar* Morbihan, : *evit eur bloas*, daou scouet ; *evit c'huec'h miz* ... varzec real.

An Abonamant a die beza paet araog caout ar gazeten.

An hini ne zigas ket en dro ar c'henta gazeten a reseo goude ma zeo echu he abonamant, a zo consideret evel abonet a nevez.

A abonamant a gemerer e ti an Aotrou de Kerangal, *mouller an Escopti, ru ar Gigerez, n° 18, e Kemper.*

D'an Aotrou de Kerangal *epken e tleer adressi ar peamanchou ha kement a zell oc'h servich ar Gazeten.*

Ar scrijou da lacat er Gazeten a dleer da adressi d'an Aotrou MORVAN, epken.

A L E.

Eun niver braz euz ar re a gemer ar gazeten a zo varlerc'h gant ho faeamant, ne ket epken evit ar bloaz zo o ren, mes c'hoaz evit ar bloaveziou diaraok. Ho fidi a rer da ober ar paeamanchou-ze ar c'henta ma c'hellint. Ep dale ar re a dle *daou vloavez*, *pe ouspen*, a resevo eul lizer hag a verco dezho petra a dleont.

Digas a rer da zonch d'ar re a gemer ar gazeten penauz an doare essa da zigas deomp he guerz, eo lacat an arc'hant er post, pe, mar d'eo guelloc'h gantho, digas deomp ar pez a c'halver *timbr-post* a bevar guenneg, euz ar re a vez laket var al liziri. Ar. de Kerangal.

KEMPER, 16 Ebrel 1870.

Pask !... ar ger-ma epken zo avoalc'h evit lacat da zridal calon pep guir gristen. Pask !... dervez eurus, a laouenidigez e pehini hor Zalver a zo savet a varo da veo, a zo savet euz ar bez leun a c'hloar, goude beza trec'het ar pec'het, efaset gantha o scuilla he oll c'hoad presiuz, o rei he vuez var groaz e creiz ar poaniou ar re grissa ; goude beza trec'het an drouk speret chadennet gantha goude beza torret ar chadennou gant pere e tal-c'he liamet an dud ; goude beza trec'het ar maro he unan, rak lamet en deus diganthi he freiz o kemeret adarre ar vuez hag o tiskuez dre eno dezhi n'e devoa gallout var bugale Adam nemet eur pennadik.

Pask ! oh ! hema eo an deiz en deus great Doue he unan, deiz an Aotrou dreist an oll derveziou all, an deis ma tle pep kristen en em laouenat, lezel he galon da zridal gant ar joa, ancounac'hat an douar, ha trei he zonch hag he zaoulagad varzu an env gant carantez hag anaoudegez vad. Rak setu ar maro a voa ken euzuz evit an den, setu hi collet ganthi ar arvest spontuz e devoa diaraok ; ne deo mui nemet eun tremen, eur pennad ean evit corf ar c'hristen a dle sevel euz an douar, evel corf Jesus-Christ, leun a c'hloar hag a sclerder, da viana mar en deus baleet var roudou he vestr mad.

Pask !... ar c'haera euz an derveziou. Ne deus er bloas nemet daou zervez hag a ve deut enho cannadet euz an env evit discleria d'an douar e voa an derveziou ze derveziou eurus, derveziou a laouenidigez, deis Nedelek pa deuaz an œlez da zigas d'ar bastored ar c'helou dudiuz e voa ganet evitho eur zalver, e voa deut map Doue var an douar evit labourat, gouzanv ha mervel evit silvidigez an oll dud, ha deis Pask pa deuaz adarre an œles da zigas d'an douar eur c'helou dudiusoc'h hoc'hoaz o tiscleria d'ar merc'hed santel e voa savet Jesus leun a vuez euz ar bez goude beza labouret, gouzanvet ha roet he vuez evit daspren ar bed oll.

Pask !... oh ! en deis-ma e ve lavaret e ten an oll grouadurien da gemeret perz e laouenidigez bugale Doue. An nevez amzer a gafet gaeoc'h ; al labouset zo dudiusoc'h ho c'hanaouennou, an heol a bar scleroc'h ha skedusoc'h, an delion, ar glasvez a zispak guelloc'h ha fresscoc'h, ar bleuniou a zigor hag a visk ho liou caera ; pep tra a lavar en he iez : Jesus a zo ressusitet ! Hor c'hrouer zo adarre leun a vuez, distroet a varo da veo !

Pask a dle beza an tremen, evit ar re a voa e stad a bec'het d'ar stad a c'hras ; evit ar re a voa diaraog e gras Doue, an tremen ive da eur stad c'hoaz eurusoc'h, me lavar da eur c'hras c'hoas creoc'h ha nerzusoc'h.

An iliz a gemer he guiscamanchou caera ; clask a ra he c'han laouena ha dudiusa. Goude beza gouelet ha canvaouvet var boaniou, gloaziou ha maro he fried divin ec'h ali hirio he oll bugale da gemeret perz en he joa hag en he laouenidigez, ha da gana ganthi an *alleluia* ; ar c'hantik gae ha dudius-ze a zo var an douar eun ecleo euz ar c'han a veuleudi hag a anaoudegez vad a dle beza clevet en Env epad an eternite.

Jesus a zo savet a varo da veo, ha ni a zavo ive eun deiz. O comz euz ar rezurrection-ze, eur scrifagner brudet a lavare : Sellit oc'h ar burzudou a laca Doue dirag ho taoulagad en he oll oberou. An noz a deu hag a voug an deiz oc'h he zebelia en denvalijen. Neuze genet ar bed a deu da voenvi ; eul liser zu a c'holo kement a zo crouet, pep tra a goll he liou, a dav, a jom ep finval, a

can ; ar vuez zo eat kuit. Evelse pep tra a ra kanv d'ar sclerijen eat en he zro. Ep dale avad ar sclerijen a deu adarre skedus, gant he ners hag he heol ; dont a ra da bara var ar bed, leun, trec'h d'he enebourez, me lavar d'an noz ; Regi a ra al liser a c'holoe an douar, da lavaret eo an denvalijen, hag en em gaf mestrez ha rouanez en he zra, bete ma teui adarre an nos da ren d'he zro. Ha pebez banden stered skedus a deu d'he heul! Lavaret e ve eo an deiz, en eur vont kuit, eo a elum ar gaoulaou caer-ze en oabl a zioc'h hor penn evit hor scleraat da c'hortos ma teui en dro da lamet digantho ho sclerijen. Al loar, bep miz, a deu da veza leun hag a ia da netra. Ar bloas zo evel eur c'helc'h a zigas tro e tro ar goanv, an nevez amzer, an hanv, an discar amzer, pephini gant he zleadou. An env a laca ive bep bloaz an douar da gemeret eur viscamant nevez ; rei a ra d'ar guez ho deiliou, d'ar bleun ho liou hag ho braoentez, d'ar geôt ho glasvez, d'an had maro en douar ar vuez evit sevel adarre. Lezen burzudus ! kas a ra ganthi, mes evit digas en dro ; louca a ra, mes evit disteleur ; distruja a ra, mes evit miret ; freza a ra, mes evit ober guelloc'h ; lacat a ra e ludu, mes evit noplaat ; ar pez a zistruch, hen oza a ra adarre caeroc'h ha pinvidicoc'h, hag evelse ar maro a deu da veza eur mad, an distruch eur chans hag ar c'holl eur gounit. En eur ger, pep tra er bed-ma a ia hag a zeu ; ar pez zo dirag ho taoulagad a zo bet kentoc'h ; ar pez a velit a vont kuit, a deui en dro ep dale. Pep tra a dremen hag a deu d'he genta stad ; pep tra a zizec'h hag a red a nevez ; mar marver, eo evit beva c'hoas. Kement a goez a vezo adsavet. Evelse pep tra er bed-ma a rent testeni e tistroio ar re varo da veo. Doue en doa kizellet ar virionez-ze en he oberou araog he merca er scritur. He c'hallout e doa he roet deomp da anaout kentoc'h evit he goms. Laket en doa evelse an oll grouadurien da brezeg ha da zeski deomp kementse evit ma credjemp goude buanoc'h pa deuje d'hen discleria deomp dre he gomzou. Rak mar d'eo guir e teu pep tra en dro, hag ez eo great pep tra evit an den, penauz an den ne zistrofe hen ket pa zistro pephini euz an traou zo bet great evithan ? G. M.

Eun den hag a zo clanv he zaoulagad ne all ket sellet oc'h an heol; poan en deus zoken o sellet oc'h an deiz. Evelse a c'hoare ive gant an dud difeiz, gant enebourien ar relijion. Ar guel euz ar virionez a ra poan dezho; ne allont ket sellet outhi ep mont e counnar evel pa ve eun tan a deufe d'ho devi ha d'ho leski. Aoun o deus zoken na dostafe oc'h ho daoulagad. Rak se e reont eun trouz hag eur safar ar brasa divar benn ar Sened braz digor e Rom. Evel ma tle ar Sened-ze lacat da bara dirag daoulagad an oll guirionezou ha ne} fell ket dezho da anaout pe da anzao, e reont kement a ellont evit miret outhan da vont en dro. Ha ma na ellont ket miret outhan da ober ar pez a fell d'ar Speret Santel ha d'an iliz a ve great, da zisclería ar guirionezou a dle beza discleriet, da viana ne espernont na scridou, na comzou, nag ijin ebet evit renta poaniusoc'h d'an tadou al labour o deus da ober. Ne blij dezho nemet an denvalijen, hag an denvalijen a falfe dezho da deleur e pep leac'h.

Epad ma clascont evelse ober an heg oc'h ilis Doue, ne ancounac'haont ket sevel geier ha skigna ar geier-ze dre ar bed-oll. Perag e velit-hu tud iaouank diznch, en em roet da bep seurt dizurziou, tud hag a ra mez ar c'harter ma vevont enha? Neus ken penn-abeg a gement-se, eme ar scrifagnerien difeiz, nemet an ilis, nemet ar relijion. Ma vije bet savet ha diorroet an dud iaouank-ze ep Doue na relijion, ep coms dezho a lezen gristen ebet, mar o divije bet eun tad hag eur vam hag o divije gouezet rei descadurez dezho ep ho c'has d'ar c'hatekis, ep ho c'has na var dro ilis na var dro belek, neuze ar re-ze a vije bet tud a zoare, mad da rei evit skuer d'an oll.

Mar gueler hiniennou oc'h ober torfejou scrijuz, o lacat oll dud eur c'harter da grena gant ho encrez, petra zo penn abeg dezho?

Ar relijion-ta. Ma na vijent bet morse var dro iliz ebet, ar re-ze a vije bet tud egarad, en divije beac'h ar suer pe ar mel o teuzi en ho ginou.

An oll a voar sclear hag anat ne deo ket ar re a heul al lezen gristen, ar re a zarempret an ilizou eo a veler oc'h en am rei d'an dizurz, oc'h ober torfejou; ez eo dres ar c'hontrol eo a zigouez; ar scrifagnerien difeiz her goar ive couls hag ar re all. Hogen geier a rencont da lavaret, geier a lavaront, ha mar deus cals ha ne gredont ket dezho, gouscoude etouez ar re a lenn ho geier e vezo cavet ato unan bennag diot avoalc'h, diskiant avoalc'h evit credi da viana eul loden euz ar pez a leveront.

Evelse setu ama eur gaou a zave unan euz an doctoret-ze en dez-all. Eur person, emezhan, ne ket falvezet dezhan enterri eur bugel maro, abalamour n'o devoa ket he dud peadra da bea he enterramant. An oll a voar ervad n'eus cavet morse belek catolik ebet da lezel eur c'horf ep he enterri defot peamant. Hogen un doctor difeiz eo en deus cavet ar gaou brao-ze. C'hoas ma na vije ket eat larcoc'h: mes ar pez a lavar goude zo c'hoas caeroc'h, « setu eta, emezhan, eur buguel daonet defot n'en doa he dad ugent real da rei d'ar person. » Han, lenner, petra livirit-hu? Ha ne deo ket eun doctor a zo aze? Sonjit ez eo meneg ama euz eur bugel tri bloas! M'en divije an doctor gouezet eur ger catekis, m'en divije bet an distera anaoudegez euz ar relijion, en divije gouezet ive ne ell ket beza daonet eur buguel badezet maro araok caout an uzach a rezon. Hogen goueziegez an doctor ne da ket bete keit-ze, ha mad eo e ve guelet, e creiz ho geier, beg ho diouscouarn azen o tispaca; rak kement ho lenn hag o deus eun dra bennag a skiant vad, a dle neuze teleur evez outho. G. M.

ROM. — Evit doare oar sur brema ne deui ket an Eskeb d'ar gær evit ar sizun Santel nag evit goueliou pask. Labourou ar Sened a ia ato en dro.

An Eskeb a zo e penn ar missionou a zo bet digemeret gant an Tad Santel. Eur c'hant a ioa anezho. Ar Pap en doa *prezanchou* da rei dezho, deut ac'hann hag ac'halesont.

Setu ama eur ger bennag euz ar pez en deus lavaret dezho.

« Eul laouenedigez eo evidhon ho kuelet, ha cridi a ran eo ive eul laouenidigez evidoc'h beza em c'hichen. »

« Gragez mad ha christen o deus digaset din traou da rei d'eoc'h. Pidi a dleit evit al labourerezet calonek-ze o deus laket ho foan da gaerat ti an Aotrou Doue. N'em eus ket a zonch euz a gement o deus kemennet din da lavaret deoc'h ; hogen caout a reot e pep paner eun tam paper eleac'h ma'z eo merket ar pez a c'houlennont. Ar pez a fell dezko dreist oll eo skigna an devosion da galon Jesus, ha me a ro va otre d'an devosion-ze. C'hui a lenno, c'hui a skigno ar goulen hag ar pedennou-ma en ho missionou. »

« Ia, pedit, rak traou diez on eus da ober. Eur zonch a deu din hag a fell din da zisclería deoc'h. Brema emaomp el leac'h ma voa Pilat o varn Jesus. Ar iuzevien a ioa counnaret. Pilat a fell dezhan cas Jesus kuit : ne doc'h ket mignon da Cezar, a lavare dezhan ar Pharizianet ha re all, ha Pilat ne gredas ket beza leal. Hag er bed ez euz ive tud hag o deuz aoun evelse. »

« Anaout a reont mad ar virionez ; n'o deus ket a gassoni outhi ; mes *ne viot ket mignon da Cezar*, hag e vresont dindan ho zreid guiriou an ilis Santel hag ar zentidigez dlet da vikel Jesus-Christ. Pebez fazi a reont, an dud reuzeudik ! Clask a reont beza meulet gant an dud ; ni, va bugale, clascomp epken plijout da Zoue. »

« Red eo difen guiriou ar virionez hag al lealdet. Hennez eo stourmad an Eskeb ; difen ar virionez ha vikel Jesus-Christ, ha beza dizaoun. Va bugale, n'am dilezit ket. — En em stagit ouzin ; bezit ganhen ; en em stardit oc'h vikel Jesus-Christ. »

« Ar re all, ni a bedo evitho. Ra deui Doue d'ho scleraat ha d'ho c'helen. Pedomp ive evidomp hon unan. Ra roi deomp ar Speret Santel an dra red, an dra zo brema izom anezhan muioc'h evit biscoaz, an humilite. »

Goudeze ar Pap en deus lavaret eur goms bennak d'an Eskeb a du sao-heol, en eur rei dezho ornamanchou en doa resevet evitho, hag a zo lod anezho e giz ar vroma : « Hogen, emezhan, evit an dra-ze ne fell ket din ho *latiniza*. »

LYON. — Servicherezet vihan ar beorien clanv a ra eur vad vraz er gær-ze. Evitho da veza bihan an niver anezho c'hoaz (ne dint nemet eiz) o deus kemeret soursi, er goanv-ma, euz eun niver braz a glanvourien paour. Setu ama eun ene gounezet gantho da Zoue dre ar garantez a ziscuezont e kenver ar re glanv.

Eun tad, eun intanv chomet ganthan eur vanden vugale a jomas goal glanv. An den-ze n'en devoa tam feiz. Galvet e voue servicherezet vihan ar beorien clanv var he dro.

Dont a rejont daoust ma voa drouk kementse gant he vignonet ha zoken gantha he unan. Epad eun nebeut derveziou ne allent caout penn mad ebet varnezhan ; hogen evit an dra-ze ne eanjont ket da gemeret soursi anezhan. Pa veze skuis diou, ez ea diou all var he dro, hag ar c'hlanvour ne vouie ket peur en em jenchent, dre ma voant oll ker mad ha ker mad, ken dizroug ha ken dizrouk.

O velet eur garantez ker braz, an den clanv gouscoude a deuas da zousaat, hag a lavaras da unan anezho :

— Perag e kemerit-hu kement a soursi ac'hanonme? Ne rafac'h ket guelloc'h d'ho preur !

— Bez'ez oc'h va breur e guirionez, eme ar c'hoar. Ha ne domp-ni ket oll bugale da Zoue ?

Ar c'hlanvour ne lavaras ger ken ; dont a reaz avad da veza egarad evel eun oan. O velet e voassea dezhan, e lavaras d'ar c'hoar :

— Me garre caout eur belek.

Ar c'hoar, laouen meurbet oc'h he glevet, a respontas :

— Piou a glaskin-me deoc'h ?

— Ne ran fors, va c'hoar ; guelet a voalc'h em eus c'hui oc'h eus calon, hag em eus pep fizians enhoc'h. Goulennit evidon an hini a gerot.

Ar servicherez vian a red da glask unan a veleien ar barrez. An den clanv, goude beza resevet he zacramanchou, a deuas da veza eun den nevez.

— Petra a ellan-me da ober, va c'hoar, emezhan, evit diskuez d'eoc'h va anaoudegez vad ?

— Netra, eme ar c'hoar, great oc'h enz ar pez am eo muia ioul a rajac'h er bed-ma. O tistrei oc'h Doue oc'h eus va faet mil guech.

An den clanv a bareaz. Eun dervez ez eas da skeiz var dor ar gouent hag e c'houlen an hini a c'halve he oa mad.

Bez'e voa gantha dindan he gazel daou gantolor kevr kizellet brao. Ar re-ze en doa great ha kempennet en tamouigou amzer a elle da gaout dezhan he unan.

— Ne ket deoc'h ho c'hinnigan, emezhan d'ar c'hoar, rak gouzout a ran ne allit kemeret netra ; mes ho pidi a ran d'ho reseo evit ho chapel.

— Nan, eme ar c'hoar, hon reolen a zifen ouzomp kemeret netra digant ar re glanv nag evidomp hon unan nag evit hor Chapel.

Ar paour kez den ne voa ket laouen o vont kuit ; poan a rea dezhan ne vije ket kemeret he zaou gantolor digantha ; hogen diskuezet en doa ez oa en he greiz eur galon hag a vouie anaout ar mad great evithan.

Mad e ve marteze digas sonch d'ar re a ra catekis d'ar vugale, pe d'ar re vras ne anavezont ket hoi relijion, ez euz evitho induljansou da c'hounit bevech ma reont catekis. Ar Pap Paul 5, e 1607, a roas eant dervez induljansou da bep christen bevech ma raje catekiz epad eun anter heur epken. E 1735, Clemans XII a roas seiz vloaz induljansou ha seis corais d'ar re a raje catekis goude beza cofesséet ha communiet, ha neuze, evit ar

re zo boas da obèr catekiz, eun induljans leun da Nedelek, da Bask, da c'houel Per, oc'h ober en deiziou-ze ar ar pez a c'houlenner ato evit gounit eun induljans leun.

G. M.

C'houibuen ha Guennili, pe eur gaoz Turk.

He zivreac'h e kroaz var he stomok, he benn pleget var he vruched, an ozac'hmeur Noë, goapeat, ha disprizet, ha tamallet, he galon barr a velkoni, ne ouie petra da ober. Eleac'h truezi outhan, an emolc'herien hen heskine muia, guella ma hellent. Eur pez toussok, briz doktor, briz medisin, a skrive gant he c'hlaour var ar plench n'en d'oa mui ar Mestr pell da veva. Kinidennou du, gant ho mil c'hraban, a verke ar memez tra var ar boultren. Eur bik glabouserez, ne garie tra evel ragachad ha dourna geier, a lavare, a grie a beptu e vedo ar c'heaz koz o vond da dremen. Kement aneval he c'hleve, saoud ha denved, ouidi kargour ha gedon spontik, an oll chatal a ioa neuze ker stank en Arc'h, evel m'ho c'haver ker puill c'hoaz dre ar bed, a grede mad n'oa ken da ober nemet kloza he zaoulagad d'ar Profet, ha dibuna eun nebeud *deprofundizou* evit peoc'h he ene.

Eur podad souben eo a ioa eno var an tan, tom dija, var ar mare da virvi, da zilammed er meaz dreist ar bordou. Divar eun tri, pe bevar dervez an arne a droaz e barr amzer, ha n'oa mui tu ebed da veva en Arc'h. Ar merc'hed en em ganne, ar c'hisier a vignaoe, a ziaoule, an denved a vleje, ar bleizi a iude, an ourzed a c'hrogne, al leoned a zave ar reun var ho gouzoug, an tigred a lemme ho dent hag a fiche ho lostou... E kreiz eun hevelep talabao, he oll izili o krena, Noë a zavaz he zorn d'he varo hir, a granchaz teir gueach d'an douar, hag o veza lammet en eun taol var he dreid, dres evel eur fagoden, e krapaz en eun tam baz bossok a ioa en he gichen, abarz ma oue sonjet da zioual outhan, en em lakeaz da skei a zeou, a gleiz, hep selled nag oc'h goaz, nag oc'h maouez, nag oc'h aneval... *Ac'hanta* emezhan var bouez he benn, *c'hoant hoc'h euz da gaoud ho kont, da gaoud ho pae... hag ho pezo... m'ho tesko da ober goab euz an ozac'hmeur... Doue, mar kar, a roi golo d'ar re a zo dinam.*

Hogen, siouaz! ne ket an oll eo a oue tennet a zanjer, a oue dalc'het hep droug gant an Aotrou Doue; eur vaouez e d'oue eun dant torret; eur bastard a zant oa evit guir, eun dant n'oa ket ganet er c'hinou hen douge. Eur vaouez all e d'oue eul lagad blonset, persduet, eul lagad a ioa hennez en he gear, n'oa ket deut a leac'h all. An azen a oue kignet, dirusket he gein; an ourz a oue lakeat he fri oll e goad; eur c'hounikl a gollaz an anter a eur skouarn; peb unan a bakaz he vazad, a zougaz kalz pe nebeud ar merk a vaz Noë. Ar re ebken ho d'oa great ar muia trouz, ar re a ioa bet o c'houeza hag o vaga an tan, eo a hellaz, evel e peb goal affer, en em denna a brez, hep na taol, na pistik: ar seurt traou a oar atao en em guzed ker brao ha d'ar mare! Eur raz evel ato, eur raz droug-ioulet aoualc'h, ne gavaz ket an tu da dec'hed ken trum, ken tear ha ma c'hoantea; al loden vraz euz he gorf a ioa dija en em zilet en eun toull; mez he lost a ioa c'hoaz er meaz; al lost paour en em gavaz dindan baz Noë, hag a oue trouc'het a bez. Da fin an abaden, e oue kavet, e oue guelet var ar pont o piglammad; mez he berc'hen a ioa eat kuit, ha ne zeuaz ket en dro evit he c'houlenn.

Varlerc'h ar freuz hag an tourni oa deut en Arc'h ar peoc'h ar brasa. An oll a ioa reiz, sioul ha sabaturet. An ozac'hmeur, taolet ganthan he vaz a gostez, en em gavaz laouen hag euruz, bet m'en d'oue ar gonnid, ha didrouz ma'z oa ar bed var he dro. Goude beza sellet eun tachad oc'h an dismantr en d'oa great he vaz, leun a fouge o veled pegement a skiant en d'oa plantet e penn an oll gant he daoliou, e tistroaz var he bouez hag o konta he gammejou da gaoud he dorchen a gent, hag eno en em roaz hep dale da gousked, da roc'had, evel pa na vije bet biskoaz evithan nag affer, na danjer. Heanet ha chentil ma'z oa brema ar Mestr, ar merc'hed a gempenne ho dillad var ho zro, a zrese ho c'houefou var ho fenn, ho mouchouerou var ho c'hein; an ourz a frote he fri soupla ma helle, ar chatal a bevar droad a floure ho bleo, hag al laboused a renke ho flun var ho c'hof, en ho diouaskel, e kement leac'h ma oa izom d'hen ober; hag izom a ioa e guirionez!

Trouz ebed mui ne glevet dre an Arc'h nemet dre ma roc'he an ozac'hmenr, an hini a ioa bet ken nerzuz, ken gallouduz he vreac'h. Hogen, d'ar mare ma vije bet klevet a boan eul logoden o vale, setu o sevel eur vouez skiltruz a laka an oll da grena gant ar spont: *E maomp o vond da goll, e maomp o vond da veza beuzet.., setu ni kollet*, a griaz ha tud ha chatal.

Dihunet krenn e kreiz he gousk, Noë a lamaz divar he dorchen a ioa dija gleb, hag he dreid en eun dour du, ien, priellek, a rede var ar plench, en em lakeaz da glask an toull a roc digor evel da eur mor a c'hoantea ho beuzi e berr amzer. Laboused, chatal, serpanted, kement a veve en Arc'h a iea hag a zeue, a furche a bep tu evel Noë, hag an toull ho gourdrouze n'her c'havet e nep leac'h. An dour gouskoude a greske bepred, ha var gorre an dour e velet o vond hag o tond, evel eun tam pense, lost ar raz a ioa koustet dezhan kement astenn he vuez. Dre chans eur c'hi a velaz ivez al lost a ioa choumet varlerc'h ar raz reuzeudik, hag a zantaz raktal abeleac'h e teue an danjer. Klaskomp eta, eme-z-han, dre be-hent eo tec'het ar raz milliget; hennez, hep mar, eo en d'euz great an toull... Klevit ama... nag a drouz zo ama!... ama eo bet dirollet an dour da genta... An dour a ioa ken teval, ma vire oc'h peb unan da veled netra... Eur garkleiz a fourraz eno he gouzoug hag he beg hir-hir, ha ne gavaz toull ebed. Noë gant he vaz ne gavaz ket muioc'h. An oll a iea da goll fisianz, da goll ho fenn. Depordit, a lavaraz eun ouad; me ia dindan an dour, me. An ouad a chommaz dindan an dour keit ha keit all, ma kontet oa beuzet, Divar ar mare e teuaz en dro, ec'h hojaz he ziouaskel, hag e kriaz dre

he fri: *ama, e korn ar c'hofr-ma leun a ed, eo en d'euz al loen fall great he doull.*

E pe-leac'h e-ma hennez, an diaoul-ze, eme ar c'haz en eur vignaoad? hag er memez amzer e tigor he ivinou, e c'houez he gein, prest da lammed varnezhan. E pe leac'h e-ma hennez, ma rin-me he gont outhan? D'in-me eo ober he affer oc'h eun hevelep viltans, en d'euz lakeat an oll e danjer. Ah! bremaik m'hen talvezo dezhan.

An torfetour, paour keaz, eme al louarn d'ar c'haz, a zo eur raz dour, ma na ouzot ket; pell zo en d'euz en em blantet en dour; kerz eta var he lerc'h, mar gellez, mor d'eo da ioul hen ober.

Mad, mad, a respont ar c'haz; depordomp eun tachad; eun dro all m'em bezo muioc'h a chans, m'en em gemero eun dra bennak guelloc'h, hag a gempenno brao ha kempen eun aneval a zo oc'h penn mall he grouga. Hogen ar virionez hag an digarez, ma chommaz ar c'haz var ar zeac'h, eo ne gar tam glebia he zillad en dour, n'eo ket martolod anezhan. Dre-ze, kaer en d'oue ar c'haz keaz trabasad, grognal, ha lavared nousped ar veach, an dra-ze ne daï ket en douar ganthan, van ebed ne rajor oc'h he gleved, ha, ma na vije ket bet ker braz an danjer, an oll ho divije bet c'hoarzet dezhan.

Kement a heller da ober brema, a griaz eun toullad mouesiou, eo stanka an toull, kousto pe gousto; rak, anez, e m'aomp, hag hep dale, o vond da veuzi.

Berroc'h tra oa lavared stanka an toull, eget he stanka e guirionez; rak an Arc'h, braz ha ponner evel ma'z oa, a iea dön-ac'h-don en dour, a denne muioc'h-mui a zour; hag an dour, a forz da zond gant herr en Arc'h, a stlape pell, d'ar red, kement a fourret evit dalla an toull.

Petra da ober, eme Noë, estlammet oll? Hag an ozac'h koz a gribe he varo griz gant bizied he zaouarn.

Petra da ober, a respont eur filip, penn skanv ha storloker neuze evel abaoue? Mez mond da glask sikour en tu pe du, e leac'h choum ama, ker sioul ha tra, da veuzi, da veza sammet gant an dour... Mez e pe gostez kaoud, na klask sikour, pa n'oa nemet dour en dro d'an Arc'h, dre ar bed oll? Hennez, ar filip-se, eo an hini en d'oa skiant!

Na reomp ket kement a drouz, nag a freuz, eme eur maout braz ha teo; marvomp ama en hor c'hroc'hen, en hon dillad, pa'z eo red. — Greomp guelloc'h, eme eur c'hillok; taolomp er meaz ar peb ponnerra a zo en Arc'h, ma savo muioc'h an arc'h var an dour, ha ma hello ober he hent skanvoc'h.

Da c'hedal, hag epad ma'z oa nec'het an oll, al louarn, hep lavared ger, na marc'hata keit ha keit all, paotr fin atao, a ioa pignet var gorre an Arc'h, hag a zistage eur planken, evit en em zavetei gant he re, pa vije red da bep unan en em denna a brez dioc'h ma helje.

LAN AN DALL.

(*Eur pennad all divezatoc'h*).

An Nac'her BOUE.

Dioc'h ma lavar ar veachourien, ne deus ket marteze braoc'h taol lagad var an douar evit an hini a veler pa en em gaver var eul lestr o vont e pors mor Constantinopl. Ar guel euz ar gær vras-ze gant he ziez guenn hag he doare touriou rond alaouret, ar mor ker glaz hag oabl an Env, ar c'heriadou coant a zo a bep tu d'ar pors mor, en Europ hag en Asi, a ro eun taol lagad hag a laca da zridal calon an hini a vel kementse evit ar vech kenta. Gousconde an traou caera zo er bed-ma ne oufent ket rei laouenidigez d'ar c'halonou o deus eun anken vras bennak.

Brema ez euz eun nebeut bloaveziou, eul lestrik turk, dispag he oll goueliou gantha, a deue a diz er pors mor-ze. Varnezhan e voa soudardet Turk ha soudardet euz ar Gres. An Durket, dibreder, a fume gant ho c'herniel hir; ar gresianet, gae ha dizoursi, a fringe hag a lamme en eur gana soniou ho bro.

Bez'e voa ive var al lestr daou gristen catolig, Alemanted dioc'h an doare euz ho guiscamant. Ar re-ma a ioa drouk livet, tenval ho fenn, ha ne gemerent pers ebet e laouenidigez ar re all.

Eun Turk, eun ofiser iaouang a lavaras dezho: — Ar guel a Gonstantinopl ne ra nemeur a blijadur deoc'h em euz aon; an taol lagad a zo dudiuz ama gousconde.

— Ar guel euz eur prizon, eme ar c'hosa euz an daou gristen, daoust pe ger caer bennag e ve a ziaveas, ne oufe ober nemeur a blijadur d'ar re a dle beza laket enha.

— Doue zo Doue, eme an Turk, ha scrifet oa du-ze varlaez e tliac'h beza sclavet.

— Grit eveldomp-ni, eme eur Gresian penn scanv, canit, dansit ha lavarit: Kea evel ma kiri, da c'hortoz an dervez ma viot mistri d'ho tro.

— Ia, mès da c'hortoz an devez braz-ze, or bezo amzer, ha c'hui ha me, da reseo taoliou baz.

— Taoliou baz, eme an Turk, roet em eus cals, bet em eus calz ive; hogen ne doun falloc'h evit-se.

— Ha c'hui, eme ar prizonier d'ar Gresian?

— Oh! me ne ket ar memes tra; ni zo bet bazatet a rum da rum bete vrema, ha n'em eus ket gallet c'hoaz en em voaza dioc'h ar c'hoari-ze.

— Doue zo braz, eme an Turk, hag an dra-ze a deuio.

Ar Gresian a c'houlennas neuze oc'h an daou brizonnier.

— A be vro oc'h-hu?

— Euz ar Suis.

— Euz ar Suis? peleac'h ema an dra-ze?

— An dra-ze eme an Turk, zo eur gerig e troad menez Caucaz. (An oll a voar ne da ket a bell descadurez eun Turk).

— Setu ni digouezet, a lavaras neuze unan euz ar brizonierien; emaomp e kichen palez an Turk bras.

An daou gristen a voue caset d'an douar. — Beach

vad, eme an Turk. Na rit ket re a c'hoad fall ; guerzet oc'h da Vehemet-Pacha a garg he balez a sclavet euz ho pro. Eur frouden eo an dra-ze dezhan ; hogen credabl eo ne ket ep abeg eo e kemer evelse christenien en he di.

— Oh nan, eme ar Gresian, ne ket ep abek.

— Doue ra vezo meulet, eme unan euz ar brizonerien, ne vezimp ket dispartiet.

— Doue ra roi deoc'h ar c'hras da veza eun deis jeneral evit beza roet deomp ar c'helou-ze, eme ar prizonier all.

— Diouallit oc'h ar gorden, eme ar Gresian.

— Ar gorden, eme an Turk, n'eus ket braoc'h maro. Evidonme ne garfen ket mervel evel eur marc'hadour pebr.

Cabiten al lestr a deus neuze da gaout an daou gristen iaouank. Goude beza lavaret dezho en devoa urs d'ho c'has da di Pacha ar Moree, ez eaz he unan d'ho c'has beteg eno.

Goude beza treuzet liorzou ha jardinou eleac'h ma'z oa bleun ha frouez euz ar re gaera, eienennnou ha lennou dour sclear, ha bandennou sclavet du ama hag ahont, e tigoesjont en eun doare ti-jardin. Eno edo Mehemet o c'hortoz he sclavet nevez. Caset e vouent da eur zal a ioa goloet tro var dro gant mezer alaouret, ar re gaera a rer e bro Sao-Heol. Ar Pacha a ioa astennet dibreder var eun doare golc'het plun, hag a zache evit tremen he amzer, var he gorn hir goloet a vein prisius ; neuze avechou e tisvleve ien evel eun den enouet.

An daou Suis iaouang o veza tosteat outhan, a jomaz en ho za, pleget ho fenn gantho, o c'hortos pe seurt barnedigez a vije douget varnezho. Ar Pacha a jomas eur pennad da zellet piz outho. Ar Pacha-ze a ioa eun den en he vella oad, mentet caer hag a zalc'he sounn he benn. Evithan ne voa ket c'hoas coz, e voa gouscoude roufennet he dal gant ar ridou. He zaoulagad a ioa skeulf evel daou gef tan ; eur pez baro deo a ziskenne var he vruched, hag eur gleizen ledan, a dreuz he zrem oll, hen rente euzuz da velet.

— O Doue binniget ; nag hen zo divalo ! a lavaraz e iez he vro ar iaouanka euz an daou brizonier.

— Ne deo ket divalaoc'h evidot-te, map eur c'hi, a lavaras ar Pacha er memes iez hag en eur ober eur mousc'hoars ginet.

An den iaouank paour a voue tost dezhan coeza d'an douar gant he aoun, o velet en doa ar Pacha ententet he gomzou. Sonjal a reaz eo an diaoul a ioa dirazhan hag e reas sinaf graos.

— Bezit dinec'h, eme an Turk oc'h ober ato neus da voursc'hoarzin ; an eil bleis ne zebr ket egile. Neuze e straclaz he zaouarn, hag he oll zervicherien a ieas kuit. Pa ne voa mui nemethan hag he zaou brizonier, e teuas da veza laouenoc'h hag en em lakeas da ober goulennou outho.

— Tud iaouang, a lavaras Mehemet, euz ar Suis oc'h, ha ne ket-ta ?

— Ia, Aotrou, euz eur gerik diou leo dioc'h Fribourg.

— Euz a L.... marteze, eme ar Pacha.

— Dres, a lavaraz an daou brizonier, souezet oc'h he glevet.

— Piou oc'h-hu ? Livirit d'in hoc'h hano.

— Me, eme ar c'hossa, zo Valter Volf va hano, hag hano va breur eo Frantz Volf. Ne gredan ket hon anavesfac'h.

— Marteze.... livirit din, ha beo eo c'hoaz oll breudeur ho mam ?

— Oll nemet unan a zo tec'het euz ar vro pemzek vloas zo.

— Oh ! a drugare Doue, a lavaras Frantz, ne ket bet braz ar c'holl, rag an oll a lavar ne voa nemet eul lampon.

— Penauz ? eme ar Pacha en eur ober eur zell du ha tenval.

— Ia, eme Frantz, eun didalvez a dec'he euz he rejimant evit na vije ket castizet evel ma tlie beza.

— Ia, a lavaras neuze Mehemet, hag he vouez a grene, condaonet oa da veza scourjezet a daoliou guial, ha kementse evit eur fazi dister. Tec'het a ellaz, hag e chomas daou zervez da guzet e Karnel Morat. Ar re varo a roas skoazel dezhan a enep ar re veo. Ne deus nemet ar re varo hag a ve mignonet leal avoalc'h evit chom ep trahissa. Ar pez a zigouezas gantha goudeze a zo eur scrij comz anezhan. Treuzi a reaz ar Suis oll en eur glask he dam bara. Goudeze e valeas dre veneziou an Itali. Nag a bet guech, da noz, eo bet gourvezet, scuis maro, en eur c'hroazhent bennag, e treid eun imach d'ar Verc'hez, ep ken guele nemet ar mean, ep ken golo nemet an oabl ? An dichans a reas dezhan coeza e creiz eur vanden laeron a rea distruch er C'halabr. Goudeze o veza savet var eul lestr, al lestr a voue kemeret gant an durket, hag hen carget a chadennou, caset da Gonstantinopl ha guerzet. He vestr, ep truez ebet, hen lakea da ober al labourou ar re boaniusa, hag her bazate pe a lakea he vazata dalc'h mad. Eun dervez, o veza bet bazatet, ez eas kement a zroug hag a gounnar enha, ma roaz eur javedad d'an hini a ioa carget d'he zioual. Condaonet e voue d'ar maro. Kinniget e voue ar vuez dezhan, madou hag henoriou, ma carje nac'h he Zoue... hag ar reuzeudig her greas !...

— Den digalon ! eme Valter.

— Den iaouang, eme ar Pacha gant eur vouez scrijus, na ziskuez ket din petra a zonjez, ha ne velez-te ket eo ac'hanon va unan e comzan ?

— C'hui ! Verner, hon eontr ?

— Me va unan. Me eo Verner an tec'her, an nac'her Doue, ha va stad a zo euzuz avoalc'h.

— Guell e vije beza maro, eme Valter.

— Ar maro ! a lavaras Mehemet, ha sonjal a ra dit n'em eus ket he c'hlasket ? Ar maro n'e deus ket afer ac'hanon. He c'hlasket em euz, er brezeliou, var zouar ha var vor. Guelet em eus va c'hamaradet o coeza en dro din a steiou, ha me a zo bet espernet ato. Merk Caïn a zougan var va zal. Va sklavet zoken am galf na-

c'her Doue. En noz ne gouscan banne, pe mar moredan avechou, ec'h uvrean guelet va mam o rei din he malloz. An Turk braz en deus roet din aour a verniou ; roet en deuz ouspen he verc'h din e priedelez, ha gouscoude ne doun ama nemet eur prizonier a vezo crouget marteze unan euz an deziou-ma.

Mehemet a roaz ho frankis d'he zaou nis da vont d'ho bro. Ar re-ma a reas ho gallout o clask lacat ho eontr da vont ive gantho. Hogen caer o devoue, ne fellas ket dezhan kuitat he balez. Rei a reaz avad dezho eur zom vraz a aour da gas d'he vam, rag he vam a ioa c'hoas beo. Mes houma pa glevas petra oa deut he map da veza, a strincaz an aour eleac'h ma care mont, en eur lavaret :

— Petra ! guerz he ene a zigas Verner din, hag e sonch dezhan her c'hemenn ! — Nicun euz a dud ar c'harter ne fellas dezhan ken nebeut cregi en aour-ze ; caout a rea dezho e voa goad oc'h ar peziou aour-ze ha c'huez an ifern gantho. — Neuze Aotrou Person ar barrez a lavaraz : An aluzen a zantela pep tra ; red e vezo lacat ar madou-ze da rei aluzennou ha da gempen an ilizou.

Tud an nac'her Doue a gendalc'has pell da bidi evithan : hogen abenn eur pennad e clefjont oa bet mouget dre urz an Turc bras. G. M.

(Tennet euz ar gazeten gallec *Le Clocher*.)

AR MANAC'H EMERAND.

En amzer an Impalaer Theodoz, en eur palez e kær Alexandri, e ti eun den euz ar reng huela, hanvet Maxim, e voa eul laouenedigez vras. Maxim hag he bried Theodora a ioa christenien vad. Pell oant bet ep bugale, ha setu erfin Doue a deue da rei dezho eur verc'h.

Ar bugel-ma, a lavaras Maxim, a vezo hanvet Levenez, abalamour d'ar blijadur a ra he ginivelez deomp oll.

Ar verc'h eta a voue hanvet Levenez. Sevel a reas da vraz, ha dre ma creske en oad hag e ment, e creske ive e genet hag e vertuziou.

Dont a reaz ar mare ma teuaz aleiz d'he goulen evit pried. Etouez ar re all, Valer, eun den iaouang a Rom, a blijas d'an tad.

Va merc'h, a lavaraz eun dervez Maxim da Levenez, cavet em euz eun den dioc'h da zoare. C'hoant am eus d'as kuelet euruz, ha petra bennak ma'z eo eur boan vraz evidon da velet o pellaat diouzin, gouzcoude eo red kementse evit da vad. Valer a lacai ep dale he zorn en da hini.

— Va zad, eme ar verc'h iaouank, ra vezo great evel ma fell deoc'h. Deoc'h oun, hag ho polontez a vezo ato eul lezen evidon. Bezit sur ne vezin ket dizent ouzoc'h. Gouscoude ne allan ket her c'huzet ouzoc'h, ma o pije goulennet diganhen va asant em bije lavaret deoc'h ne c'houlennen ket guell evit chom ama ganeoc'h, ep beza dispartiet diouzoc'h. Hogen eur vech c'hoaz, ho polontez bezet great. Eun dra gouscoude a c'houlennin diganeoc'h.

— Va bugel, n'oc'h eus nemet hen lavaret.

— Va c'has da gaout an tad abad Nicephor. C'hui oc'h eus lavaret din aliez eo dre he bedennou o poa bet ac'hanon digant Doue : c'hoant am befe ive da gaout he vennoz evit va friedelez.

— Ra vezo great evel ma c'houlennit. Me ia da lacat kempen ar gador-zoug, hag ez aimp bremaig hon daou d'ar gouent.

Levenez ne voa bet morse en ti-ze a beden. Pa e devoue guelet an ear seder eus an tad abad, pa e devoue clevet he gomzou, e teuaz eur chenchamant vraz enhi. Dont a reas da anaout pebez tenzor eo evelse eur vuez roet da Zoue epken ; huanada a reas varlerc'h an dour beo euz an env ; kemeret a reas caz oc'h madou ha braoenteziou ar bed, hag e lavaras dezhi he unan e voa red dezhi rei da Zoue derveziou ha ne devoa ket re anezho evit gounit ar barados.

Distro da di he zad, e cavas tro da verza he bizaou hag he ferlez, ha da rei an arc'hant anezo d'ar beorien. Neuze en em gavas dizammet, rak tolet e devoa a gostez ar braoenteziou ne zereont ket oc'h eur servicherez da Zoue. He amzer gozig oll a dremene er beden, oc'h en em bourchas da ren eur vuez calet, eur vuez a binijen. Ar pez a c'houlenne dreist oll oc'h Doue, eo an ners calon e divije izom evit kuitat eun tad ker mad en doa laket enhi he esperans hag he eurusdet.

Eur boan vraz a rea dezhi clevet Maxim o coms dalc'h mad, ha gant fouge, euz a zimizi he verc'h gant Valer, dimizi hag a dlie beza great ep dale. Red e voa dezhi tevel, ha gouscoude meur a vech e voue tost dezhi discleria ar pez a ioa en he c'halon, hag a deue var beg he zeod. Hogen lavaret a rea dezhi he unan : « Ne allan ket discuil ar pez a zonjan ; va zad ne rofe ket he otre ; marteze e c'hrosmolfe ; marteze zoken en em zafe a enep Doue. » Avechou ive e taole var he mam Theodora eun taol lagad truezuz ; Theodora avad a ioa pell dioc'h sonjal er pez a sinifie ar zell-ze euz he merc'h.

Dont a reaz an dervez ma teuas Maxim da ziscleria d'he verc'h ez ea en hent, he vignonet, he zervicherien hag hen evit mont var arben da Valer hag ober dezhan eun digemer a zoare.

Levenez a blegaz he fenn ep lavaret ger ; pa voa eat avad ar vanden en hent, e kemeras dillad goaz, en em dennas dre guz er meaz euz ar Palez, hag ez eaz en eur pennad red beteg ar gouent da gaout an tad Nicephor. Digouezet en dourc'hoez e tal an or, e c'houlennas guelet an tad.

— Piou oc'h-hu, va breur, eme ar manac'h ?

— N'em anavezit ket, va zad, ha plijet gant Doue ne gafac'h ket a abeg enhon abalamour ma zoun deut ama, hag abalamour d'an dillad-ma zo ganhen. Me eo Levenez, an hini oc'h eus benniget hag a zo savet ar

c'hoant ganthi da veva ha da vervel evit hor Zalver Jesus. Dont a ran d'ho pidi da rei digemer din ama, evit na vezin ket cavet en enclask a vezo great ac'hanon, ha na vezo ket miret ouzin da gas va ïoul da benn. Gouzout a ran e roin eun taol pounner da galon va zud vad o deus va c'haret ha va zavet gant kement a deneridigez, ha bez'e vijen, en ho c'henver, disleal ha dianaoudek. panefe ma credan, oc'h ho c'huitat, senti oc'h urs Doue he unan. Hogen, c'hui her goar, ô va zad, pa goms Doue, neus ken da ober nemet heuil he vouez. Ne vijen ket tec'het euz a di va zad, panefe ma sonjer brema va dimizi ha va c'hontragu evelse da veva e creis trouz ar bed. Ama eo e vever sioul, didrouz, e peoc'h, distak dioc'h pep tra. Plijet ganeoc'h va reseo evit ma c'hellin iviziken servicha Doue epken.

An tad a blegaz he benn hag a jomas da zonjal. Guelet a rea eno providans Doue ; hogen nec'het e voa.

— Gortozit, emezhan, va merc'h , araok ma livirin netra deoc'h, ma pedin ha ma c'houlennin sclerijen ar Speret-Santel.

Daoulina a reas da bidi, ha goude beza pedet epad eun heur, e savaz hag e lavaras gant eur vouez dinec'h :

— Ho peden a zo silaouet ; chom a reot ama dindan an hano a Emerand ; unan eus va breudeur, an tad Agap , ho kentelio ; goudeze ec'h heuillot hon reolen, ha morse , clevit mad, ne dleit lavaret kement-ma da zen. Doue epken a dle her gouzout.

— Prometi a ran n'hen lavarin da zen.

— Ne ket avoalc'h. Red eo ne velfac'h morse nicun euz ar venac'h. Hag asanti a rit-hu beva en eun toullik cambr, ato oc'h unan, ep den morse var ho tro ?

— Asanti a ran.

— Ha n'o pezo-hu ket a geus d'ar pez a zilezit, ho tud, ho tanvez, ho frankis ?

— Morse.

— Mad, neuze, deut d'am heul. Me ia da ziskuez deoc'h an toullik cambr a dle beza iviziken palez merc'h Maxim.

— Merc'h Maxim e deuz ïoul da eur palez all estreget paleziou an douar. Pa na glask an ene nemet an env, ne vern ket peleac'h e vezo ar c'horf o chom er bed-ma.

Etre daou Valer a ioa great dezhan eun digemer ar c'haera. Mes digouezet e palez Maxim e cafjot ar vam Theodora en eun nec'hamant vraz. Ar plac'h nevez ne c'havet e neb leac'h. Clasket e voue tro var dro, e kær ha var ar meaz, ha ne voue clevet ditour ebet anezhi. An deis gueladen-ze a dlie beza ker caer, a voue eun dervez a ganv hag a dristidigez. G. M.

(*Eur pennad all divezatoc'h.*)

KELEIER.

An Aotrou Rivoal, person Plouneour-Trez , zo maro er sizun dremenet.

D'an 30 a viz ebrel, retred brezoneg evit ar merc'hed e Kemper hag e Lesneven.

Ervez ar c'hazetennou, an ed a zalc'hememes tra . Nebeut a verzer. Ar chatal ive a zalc'h ar memes doare. An niver anezho ne ket bras var an tachennou foar.

Eur beacher a zigoueze eun dervez en eun hostaliri da dremen an noz. Ien oa ha glao a rea. Ar beacher a ioa var varc'h, gleb teil ha skornet gant ar riou. P'en doa laket e varc'h er marchosi, e teuas d'an ti, o sonjal ec'h alje toma. Tan a ioa, evit guir, kement avad a dud a ioa en dro dezhan ma ne elle ket tostaat. Setu-hen neuze o lavaret d'an tavarniour:

— Casit eun dousen histr d'am marc'h.

— Histr d'ho marc'h? ho marc'h a zebr histr?

— Casit dezhan, pa lavaran deoc'h.

An tavarniour a glascaz eun dousen histr hag a ieas d'ar c'hraou. Kement a ioa e kichen an tan a estlame hag a lavare: Eur marc'h hag a zebr histr? Deomp da velet.

Kerkent ez ejont oll d'ar marchosi varlerc'h an tavarniour. Neuze ar beacher en em lakeas e korn an oaled, tost d'an tan, e doare vrao da doma ha da zec'ha he zillad.

Abenn eur pennad e tistro an tavarniour hag an domerien var he lerc'h.

— Me vouie ervad, emezhan, ho marc'h ne zebrje ket a histr.

— Ah! ne zebr ket. Re skuiz eo marteze pe re ien ho c'haf. Mad me ho debro; digorit-hi din d'am c'hoan. Hor beacher en doa cavet eur plas dioc'h he zoare, ha setu kement a glaske.

Ar redadegou kezeg, e Brest, a vezo d'an 3 ha d'ar 4 a vis Gouere.

Menek zo da lakat kirri dre dan da ober ar zervich etre Brest ha Conk-Leon.

An Aotrou Argoat, beleg evit an dud a vor var al lestr *l'Inflexible* , a dremen var al lestr *la Revanche*, e Toulon. G. M.

PRIZ AN ED.

Kemper. — *9 Ebrel.*		Pont-'Nabat. — *7 Ebrel.*	
Priz an daou c'hant lur.		*Priz an daou c'hant lur.*	
Guinis....	23 lur, 35 c.	Guinis....	24 lur, 40 c.
Segal.....	17 lur. 90 c.	Segal.....	17 lur, 90 c.
Eiz.....	16 lur, 50 c.	Eiz.....	16 lur, 35 c.
Ed-du....	23 lur, 15 c.	Ed-du....	24 lur, 40 c.
Kerc'h....	16 lur, 10 c.	Kerc'h....	17 lur, 75 c.
Avalou-douar	8 lur, 50 c.	Avalou-douar	8 lur, 50 c.

SCOL AR MARO MAD.

Laket e brezonek dre urz Aotrou Escop Kemper, a gaver en tiez merket evit Buez Jesus-Christ.

Ar Gerant : Ar. de KERANGAL.

Kemper, moullet gand Ar. de Kerangal, Mouller an Escopti.

Dissadorn 23 Ebrel 1870. N° 273. C'huec'hvet Bloavez

FEIZ HA BREIZ,

KELOU A BEP BRO, HA KENTELIOU VAR BEP TRA,

Digaset bep sul da gement Christen a gomz ar brezounek.

CONDITIONOU EVIT CAOUT AR GAZETEN :

Evit ar Finister, Costez-an-Nord *hag ar* Morbihan, : *evit eur bloas*, daou scouet ; *evit c'huec'h miz*, pevarzec real.

An Abonamant a dle beza paët araog caout ar gazeten.

An hini ne zigas ket en dro ar c'henta cazeten a reseo goude ma zeo echu he abonamant, a zo consideret evel abonet a nevez.

A abonamant a gemerer e ti an Aotrou de Kerangal, *mbuller an Escopti, ru ar Gigerez, n° 18, e Kemper, D'an Aotrou* de Kerangal *epken e lleer adressi ar peamanchou ha kement a zell oc'h servich ar Gazeten.*

Ar scrijou da lacat er Gazeten a dleer da adressi d'an Aotrou MORVAN, epken.

ALI.

Eun niver braz euz ar re a gemer ar gazeten a zo varlerc'h gant ho faeamant, ne ket epken evit ar bloaz zo o ren, mes c'hoaz evit ar bloavezïou diaraok. Ho fidi a rer da ober ar paeamanchou-ze ar c'henta ma c'hellint. Ep dale ar re a dle *daou vloavez*, *pe ouspen*, a resevo eul lizer hag a verco dezho petra a dleont.

Digas a rer da zonch d'ar re a gemer ar gazeten penauz an doare essa da zigas deomp he guerz, eo lacat an arc'hant er post, pe, mar d'eo guelloc'h gantho, digas deomp ar pez a c'halver *timbr-post* a bevar guenneg, euz ar re a vez laket var al liziri. Ar. de Kerangal.

KEMPER, 23 Ebrel 1870.

An hini ne d'eo bet laket morse en amprou, eme ar scritur, petra voar-hen ? N'en em anavez ket he unan ; ne voar ket a betra eo goest, bete pegeit ez a he ners, peur e tle fiziout pe disfiziout anezhan he hunan. Evelse Doue, petra bennag ma c'helle rei eurusdet d'an den ep he amprou e giz ebet, a fellas dezhan gouscoude guelet hag hen a vije sentuz outhan hon tad hag hor mam genta, Adam hag Eva. Doue a fell dezhan caout servicherien hag a zent oc'h he gomzou a galon hag a ratoz mad, ha ne ket sklavet a rafe he volontez dre red ha dre gontragn. Lavaret a reaz eta d'hon tadou kenta ec'h ellent dibri euz a frouez an oll guez a ioa el liors caer hanvet baradoz an douar eleac'h ma en devoa ho laket, nemet euz a frouez guezen skiant an droug hag ar mad. « Mervel a reot, emezhan, mar debrit euz ar frouez-ze. » Gouzout a reomp penauz ez ejont a enep an difen-ze great outho gant ho c'hrouer.

Doue a ra hirio c'hoaz, oc'h pep christen, eun difen henvel oc'h hennez. Evit lod, ar vezen a anaoudegez an droug hag ar mad a zo difennet outho dibri euz he frouez, eo ebatou ha plijadurezou ar bed. Doue hag an iliz euz he berz a lavar dezho : « N'em em roit ket d'ar plijadurezou, d'an ebatou, d'ar giziou fall-ze pe e varvot.» Evit lod all ez eo ar scridou difeiz ha dizoue, hag e leveter dezho : « N'ho lennit ket, pe'e root ar maro d'hoc'h ene. » Evit darn all c'hoaz, ez eo goal gompagnunez pe eur goal dech bennag, hag e clevont lavaret dezho : « Tec'hit dioc'h ar goal gompagnunez-ze, torrit an tech fall-ze, pe ne deus nemet ar maro evidoc'h. » Hogen, evel ma teuas guechal an drouk speret, dindan furm eur zarpant, da drompla ha da douelli hor mam genta, hirio ive e teu c'hoas dindan meur a furm da douelli ha da zalla ar gristenien.

Mervel ! a lavare tad ar geier, mervel ! Abalamour ma o pezo debret euz a frouezen skiant an droug hag ar mad ! Oh ! ne reot ket ! Pell dioc'h eno ; neuze e tigoro ho taoulagad hag e teuot da veza henvel oc'h Doueou, oc'h anaout ar mad hag an drouk. Mervel ! a lavar ive d'ar re zo troet oc'h plijadurezou ar bed, mervel evit heuilla ar giziou-ze n'eus droug ebet enho ! Evit mont d'an ebatou, d'ar plijadurezou-ze a veler oc'h en em rei dezho tud euz ar re vella, tud hag a zo caret ha respetet gant an oll ! Oh ! ne reot ket. Deski a reot avad ar pez zo dlet deoc'h da c'houzout ; dont a reot da veza eun den euz hoc'h amzer, eun den hag a anavez doareou ha lezennou ar bed evel mac'h anavez lezen Doue hag he relijion.

Mervel evit lenn scridou ha ne dint ket dioc'h doare ar re a brezeg deoc'h ! Oh ! ne reot ket, pell dioc'h eno. Oc'h ho lenn eo e tigoro ho taoulagad, hag e teskot dispartia ar mad dioc'h an droug, ar gaou dioc'h ar virionez, ar sclerijen dioc'h an denvalijen. Penauz e c'houezot-hu eo guir ar pez a lavar deoc'h ar re zo carget d'ho kentelia, ma na lennit ket scridou ho enebourien ? Ha neuze ar scridou-ze n'int ket ker fall ha ma ve c'hoant da rei deoc'h da gridi. Caout a reot enho skianchou, goueziegez ha cals traou talvouduz evidoc'h ha ne gavot ket e leac'h all. O tifen kementse ouzoc'h ez euz aoun na deufac'h da veza ken desket ha ker gouezieg hag ar re ho kelen.

Mervel evit heuilla ar gompagnunez-ze ? Evit darem-

pred ar re-ma hag ar re-hont! Oh! ne reot ket. Gounit eo a reot en anaoudegez a veur a dra a zescot gantho, ha neuze, ha beva a eller ep darempret unan bennak? ha red eo, evit beza christen, beva evel an ermited, hag en em denna er gouelec'hiou?

Setu penauz e teu ar gaouiad, ar zarpant coz-ze, da douelli c'hoaz hirio calz a dud oc'h ho foulza da zibri euz ar frouezen difennet outho, ha nag a bet, siouas! n'em em les ket da veza discaret gantha bemdez!

G. M.

Rom.— Brema, ervez ar c'hazetennou, ema ar Sened o varn an erroliou, ar fals credennou skignet dre ar bed, e meur a zoare, mes dreist oll dre ar scridou difeiz. An tadou a varn gant an unvaniez ar vrasa, ha penaus ne rafent-hi ket p'ema ar Speret-Santel gantho?

Labourou an tadou euz ar Sened, a zigoro, ep mar, ho daoulagad da galz a dud. Diskulia a raint d'an oll aleiz a fals credennou en em zile etouez an dud, a gemeret evit guirionezou abalamour ne voa ket a zaoulagad dem avoalc'h evit guélet ar c'hontam a voa enho, evit anaout e teuent aberz an enebour, hag a rea seulvui a zrouk ma laket nebeutoc'h evez outho.

Brema an oll gristenien fidel a zo kelennet. Ar c'hazetennou o comz euz ar pez a dremen pe a dle tremen er Sened, o deus great en eun doare bennak katekis dezho, hag ho laket e doare da zigemeret barnedigeziou ar Sened.

Tadou ar Sened, eme eur scrifagner, a zo, evel am eus lavaret deoc'h kentoc'h, tud a beden. An dud-ze, calet evitho ho unan, a ro d'ar beden an oll amzer ne ket red dezho da rei d'ar studi; ha c'hoaz amzer ar studi a deu da veza eur beden evit an dud-ze a voar en em zelc'her dindan lagad Doue, hag a voar ive e rentint cont da Zoue; an dud-ze savet huel a zioc'h an danvez hag oll gloar ar bed, hag a ve e guirionez fae gantho en em glask ho unan. Setu aze tadou ar Sened, hag ar pez a fell da Zoue a rafent, a raint; ha d'he dro Doue a raio ar pez a falvezo dezho. *Doue a rai bolontez ar re o deuz he zoujans*, eme ar scritur. Al louzou oc'h gouliou ar bed a zo cavet; gouliou ar bed a vezo louzaouet, hag ar bed a vezo pareet.

Guened. — En dez-all, eme gazeten Guened, e velet o vont da bardona da Zantez-Anna tri pe bevar martolod hag eur mousik bihan. Mont a reant da seveni ar pez o doa goestlet da batronez an arvor. Ho lestr a ioa en em gollet var ar mor. Eur bar avel en doa ho zolet ha distolet, brevet ha flastret ho lestr. Poaniet o doa hirra ma c'hellent evit gouren oc'h ar c'houagou; hogen ho lestr a ioa ker goal gaset, ma na c'hortozent mui nemet mont d'ar gouelet. Er stus-ze emedont pa deuas sonch dezho euz a Santez-Anna. Goestla a rejont mont da bardona d'he chapel ha lacat oferennou enhi mar plicheje ganthi savetei dezho ho buez. A veac'h o doa great ar goestl-ze ma tigoezaz eul lestr var behini ec'h eljont pignat oll, martolodet ha mous. Evelse gant pebez anaoudegez vad e teuent-hi da drucarecat ho madóberourez!

G. M.

Lavariou divar benn harnerien ha bourrevien hor Zalver.

Sizun ar bassion, pe sizun lask eo an hini ma tle pep christen enhi sonjal e passion hor Zalver hag en oll boaniou en deus gouzanvet evit hor prena. Ar c'his santel-ze zo bet ato en iliz, hag ar pez a ziskuez deomp e soujet hag e comzet guech all divar benn ar bassion muioc'h marteze evit na rer hirio, eo al lavariou zo etouez an dud, an historiou great gant ar bopl d'ar re a zo bet muia penn abek da c'hloaziou hor Zalver, d'ar re o deus muia he vourrevet pe laket he vourrevi epad he bassion truezus. Laket o deus rei dezho eur gastizamant ha ne echuo ket araok fin ar bed, ervez ho c'hreden.

Al lavariou-ze ne dint ket guir, mes ne vijent ket bet savet panefe ma sonje calz an dud er bassion.

Er vro-ma ne anavezer nemeur nemet ar Boudedeo, ar iuzeo-ze ne fellas ket dezhan lezel hor Zalver da eana eun nebeud gant he groaz e kichen he zor, hag a voue condaonet da vale ep ean beteg deiz ar varn; hogen e broiou all zo e rer ive histor Pilat a gondaonas Jesus, histor Herodez a reas goap anezhan, histor Judaz her guerzaz, hag histor Malchus, ar servicher dibocl a roas dezhan eur javedad e ti Caiphas.

Pilat, emezho, zo condaonet da bignat var eur menez euz ar Suis, ha da ober an dro d'ar menez-ze, ha mar deu da eana, ne deo nemet evit goalc'hi he zaouarn gant dour béro.

Herodez zo condaonet da chaseal, ha da ren nos deis dre ar bed, euz an eil penn d'egile, eur vanden chas milliget ha counnaret.

Judaz Iscariot, ar c'hablusa euz an oll, p'eo guir e trahissaz hag e verzaz he vestr mad, a zo laket gant ar bobl en eur c'horn e gouelet an ifern. Ac'hano gouscoude e sao eur vech er bloas da zont var an douar, ha setu ama petra a lavar an dud var gementse:

Eur bloavez, deis pask, eur manac'h a vrozaoz a velas var ribl ar mor braz, eun den azezet var ar bili, savet he zaoulagad gantha etrezeg an Env, daelou o tivera goustadig hed he zivoc'h evel eun den a vije eat er meaz anezhan he unan o pidi hag o sonjal en eurusdet an Env.

Ar manac'h a reas beteg enha, hag a lavaras dezhan:

— Petra a rit-hu aze, va breur; eurus meurbet oc'h evit doare?

— Ne dostait ket ouzin, eme an divroad gant eur vouez scrijus; me eo Judaz, ar milliget, a zo o chom e gouelet an ifern.

— Perak neuze, eme ar manac'h, e teues-te en eul lec'h ken dudius ma ve lavaret e ve crouet gant Doue evit an dud salvet?

— Doue ne les vad ebet ep recompans. Araok dont da veza fallakr ha trubard me am oa great eur vad ben-

nag, ha setu perag em eus bep bloaz, d'ar mare-ma, eun arzao var va foaniou criz epad ken aliez a heur evel a ziner ma verzis va mestr.

E cals broiou, da genver an deis ma reas Judaz he dorfèt, e rer eur skeuden euz an trubard; ha neuze e lec'hiennou hen dever, e lec'hiennou all her c'hrouger.

Bep guener ar groas, martolodet ar Portugal a ra ive eur skeuden euz a Judaz. Her guinta a reont, oc'h ar groug, e beg eur vern, hag eno her bazatont en dra c'hellont, ha pa vezont skuiz oc'h hen lopa, hen taolont er mor.

Malchuz, ar zoudart pe ar servicher reuzeudig a scoaz an taol kenta var bizach Jesus, an oan hegarad, en deuz ive he gastizamant.

Pa en devoa scoet gant hor Zalver, e teuaz er meaz euz al lezvarn o sonjal mont d'he di. Var an treujou e teuaz a ziarhen dezhan eun Arc'hæl gantha en he zorn eur c'hleze skeduz evel an heol.

Stanca a ra an hent oc'h Malc'hus. Hema a glask en em zifen, hag a fell dezhan coms. He deot a ioa sounnet, collet en doa ar prezek. Mont a ra neuze en hent, hag he veach, evel hini ar Boudedeo, ne echuo morse. Condaonet eo da skei ato en ear gant he gleze. Avechou e red, avechou en deus beac'h o vale, e laca dek vloas da ober eur gamed, evel pa ve eur menez plom stag oc'h he dreid. Skei a ra ato gant he gleze, ha bep taol a sco, e sant mil brout tan o pistiga, o treuzi he gorf, ha gousconde e sco triugent mil daol bep minuten.

Pa zigouez ar sizun santel, Malchus, ha pa ve neuze er penn all euz ar bed, a deu en eun taol da Venez-Gorgano, en Itali, e tu ar c'hreisdeiz. Adaleg ar sul Bleuniou da vintin beteg ar sadorn fask da bardaez, e clever en dro d'ar menez-ze evel trons kurunou. Malchus eo deut di da vrezelecaat oc'h an Arc'hæl Mikeal. D'ar sul fask, an tronz a ean, hag ar milliget a ia adarre da vale.

Setu aze penauz en deuz ar bopl barnet en eun doare bennag ar re o devoa gloazet Jesus en he bassion. Var gementse, mercomp c'hoaz eun histor pe eur gonchen all. Ne zell nemeur oc'h ar bassion, gouscoude ma vije guir, e teskje deomp a be goat e voue great croaz hor Zalver.

Loth en doa pec'het; eun æl a deuas d'he gaout hag a roas dezhan tri scour Cipres.

— Plant ar scourrou-ze en douar, emezhan; neuze ezi bemdez d'ar Jourden da gerc'hat dour d'ho doura. Mar mankez eun dervez epken d'ar binijen-ze, ar scourron a varvo; mar he grez avad ep mang, e savint braz, e teuint da veza guez, ha Doue as pardono.

Loth a ioa dek leo dioc'h ar Jourden; ober a rea gouscoude bemdez ar veach-ze. Digas a rea gantha bemdez eur podat dour hag e toure an tri scour Cipres. An tri scour a zave brao.

Eun dervez ma tistroe dioc'h ar Jouden e teve an heol ken tom oa. Eur paour a zeuaz a ziarhen dezhan hag a c'houlennaz outhan eur banne dour da efa.

Loth a ziskenn he bot dour, hag ar paour, dare gant ar zec'het, a ef'en eur c'houzougat, an anter euz ar pez a ioa enha; ma n'en divige sachet he bot gantha, e vije bet goulonderet tre.

Loth a vale adarre varzu he scourrou Cipres; hogen setu eun eil paour o tont da c'houlen ive da efa, hag o lonca an anter gre euz ar peza jome.

Loth neuze a deuas nec'het, ha chom a ra avoalc'h gantha evit doura ar Cipres? Gouscoude an æl n'en deus ket lavaret dezhan pegement a zour da deleur varnezho; eur veraden bennak marteze a vezo avoalc'h. Mont a ra buan. Hogen setu ama eun trede paour, gant eur vouez c'hoas truezusoc'h eget hini an daou all, o tont da c'houlen eur veradennik dour abalamour da Zoue. Loth a jom a za; sellet a ra truezuz oc'h ar paour kez ha ne voar ket petra da ober. An heol a ia da guzet, re zivezad eo evit ma c'helfe ober eun dro all d'ar Jourden, ha gouscoude ar scourrou a varvo mar chomont eun dervez epken ep beza douret. Hogen ar paour a bed ken truezuz, a-sten he zaouarn evel evit goulen ar vuez; he c'houzouk zo dizec'het, dare co da vervel. Loth zo teñereet he galon, diskenn a ra he bot, hag en eur c'houzougad eo peurc'houlonderet.

Neuze Loth en em daol d'an douar da vouela ha da hir voudi, en eur lavaret e voa milliget evit ato.

Kerkent ar paour a jench doare, eur bann sclerijen a deu da bara var he benn skedus, ha Loth a anavez an æl en doa roet dezhan an tri scour Cipres.

— Can meuleudi da Zoue, emezhan, ha deus d'en em laouenaat; pardonet out abalamour d'as carantez. Ne da mui d'ar Jourden; Doue he unan a lacai da zevel ar guez-ze a deuio eun deis da veza ar sin euz a silvidigez ar bed.

Hag e guirionez, evel ma z oa an teir guezen-ze ar regaera a ioa a dost da Jeruzalem, ar vourrevien ho discaraz evit ober eur groas d'hor Zalver, hag abaoue ar Cipres zo deut da veza guez ar berejou.

G. M.

(Tennet euz ar gazetenn *Le Breton.*)

Histor Abaty Itron Varia Melleray.

III.

Er vech-ma em eus diskuizet eur marcad; rak ar c'hlénvet zo bet rustoc'h. Ep sonch, eur mignon karet hag enorapl, eur chaloni a Gemper, an Aotron Alexandr zo digouet d'am c'hourachi. He brezans zo bet eun dudi evidomp oll. An tad abat en deus roet dezhan eur merk ral a fizians, rag he bedet en deus da brezeg, er chabist d'ar venac'h, hag en dervez goude, d'ar vreudeur, pe evit lavaret guell, d'an dud coz pe jaouank a zeu d'an Abaty da beurachui ho buez ep heuil poent ha poent reolen ar venac'h nag ar breudeur lik.

An Aotrou Alexandr en deus plijet cals evel ma ra ato paotret Breiz. Ni garfe clevet ama ive an Aotronez De Lezeleuc, Vicomte de la Houssaye, Gueguennou, a behini e comzer alies.

Distroomp brema da histor Itron Varia Melleray, hag evit ma vezo ententet mad petra eo urs Citeaux-Melleray, e lavarin eur ger euz he histor hed-ha-hed.

Abaoue Sant Ian-Vadezour hag hor Zalver, ez eus bet ato ermited pe menac'h : mes n'o devoa ken reiz nemet an Aviel hag eur skuer bennag a ellent caout dirag ho daoulagad. Kementse ne voa ket avoalc'h, rag an nep a vasoun var ar sabl pe var he faltazi a velo abred he labour diskaret gant eur goal var amzer.

Red eo eta choaz an amzer, ar mean-diaze, hag an dud goest da ëona al labour. Setu ar pez en deus gret Doue evit fonti ar menec'h-tier pe ar c'houenchou, en tu euz ar c'huz-heol.

Sant Beneat, ganet er pempet kantvet goude Jesus-Christ, eo an den-ze choazet evit founti abati Menez-Cassin e Rouantelez Napl, pehini a visiter c'hoaz hirio en deiz hag a zo brudet meurbet, abalamour da zescadurez vraz ar venac'h. An abati-ze a voa evel eur vezen vras plantet gant Sant Beneat. Ar vezen-ze a zouge cals brancou pere ne voa nemet ho distaga dioc'h an dreujen hag ho flanta en douar evit caout frouez kaeroc'h pe gaeroc'h. Ar brauk iac'ha zo bet discolpet dioc'h ar vezen-ze eo abati Citeau, pehini zo ato glas beo, epad ma'z e gouzik goenvet ar re all, o tousaat reiz pe reolen Sant Beneat, me lavar ar binijen hag al labour gorf. Cluny, Clairvaux, Solesme, Melleray zo ato breudeur ha c'hoarezet, ep kerzet tre gouscoude dre ar memes hent. Citeaux, Savigny, Melleray, a zalc'h startoc'h d'an urs kenta evit Cluny, Clairvaux ha Solesme.

N'oun ket souezet gant kementse pa zonjan o deus Sant Bernard evit eil patron. Pebez enor evitho caout eun doctor evit abad ! Sant Bernard, evit guir, n'en deus gret refurm ebet en urs. He skuer, he zantelez, he zescadurez a voa evit an oll eur skol difazius. A hent all Sant Bernard zo anavezet evit beza cuzul vad ar Babet, sclerijen ar Rouanet, Souez an oll dre he vurzudou. Ar bed oll a zo sioulik ho silaou he lokans. Mar de bet oblijet da guitaat Citaux evit gouarn Clairvaux, en deus lezet bepret en he c'houde ar c'hoez mad euz he vertuziou. Citeaux, Melleray, Anjer a gomz ato euz he vizitou.

Setu ni brema en amzer a drubuil hag a anken. Ar peoc'h-ze, an eur vad-ze a behini e jouisse an abatiou ne badas ket pell goude Sant Bernard. N'eus fors pe ger frouezus eo eur vezen, eur bar amzer zo avoalc'h evit dizec'ha he brancou hag he renta difrouez. Evelse a c'hoarvezaz alies gant ar Menec'h-tier hag ar c'houenchou distro, laeret ha revinet gant mac'homerien. Tud estren hag anter c'houez en em daole da bep mare var ar vro. Ar Skotet, an Normanted, ar Gasconet, ar Saozon, ar Malandrinet a c'haloupe ar c'harter, a laere, a revine, hag alies a leze an abatyo e tan hag e goad. Trista stad eo neuze stad ar menac'h ! Oblijet da bellat an eil dioc'h egile, e vevont er bed ep penn, ep mestr, ha calz ep reiz vad ebet. Ne ket eta souez mar deus bet calz abatyou ieneet e karantez Doue, ha lizerekeet er pratig euz ho reizamant.

Kementse ne ket avoalc'h. Pa deue ar peoc'h, ar venac'h peurvuia en em zestume adarre, ha gant calz a boan hag a labour, a binvidikea en dro. Petra zigoueze neuze ? Ar guel euz ar madou-ze a zihune oaz, ambition Autronez, tud pinvidik, ha var digare brezeliou etre noblans, victoriou gounezet, ar venec'h paour en em vele dizornet pa zonjent nebeuta. Tremen a reant etre daouarn mistri gloriuz hag aliez direzon. Beteg ar Rouanet hag ar brinset a gave ho enor hag ho mad beza perc'hen d'an abatyou, hag ho roe, evel recompans, d'al lignez pe famillou a blije dezho.

Dindan mistri orgouilluz ha dianaoudeg euz ar vuez a ren ar menac'h, euz an urz o deus goestlet heulia penn da benn, penaos dont abenn da ober ho dever ? N'o deus mui evit goard na Sant Beneat, na Sant Bernard, n'emaint mui en ho zi distro pell dious trouz ar bed ; er c'hontrol emaint couls lavaret e creiz ar bed hag etre daouarn ar bed. Ac'hano ar glouarien gozik e pep leac'h, ac'hano marteze dizurziou, bet ar penn caos da savarat a enep ar Venac'h.

Ne zonjer ket er stourmou o deus cavet var ho hent, nag en danjerou o deus treuzet. Tamal zo ato eaz, hag an oll a voar hen ober ; difen ar re izel a gaver dies, na den ne gred hen ober.

Refurm.

IV.

Gouscoude en despet da ardou an drouk speret ha da chalmou ar bed, urs S. Beneat, hentchet ha goestlet d'ar Verc'hez gant S. Bernard, a renk c'hoas sevel he benn ha beza deolloc'h en he zever. Bezomp dijal, Doue ne zilos morse ar mad.

Var dreujou ar Roue e tremene aliez eur belek iaouanq, euz eur famill vraz hag enorabl. Netra ne vank dezhan ; na speret, na descadurez, na danvez, nag enoriou, an oll dalanchou kaer zo etre he zaouarn. He hano zo an Aotrou de Rance, perc'hen a abaty an Trapp, da lavaret eo, euz an douar-ze hanvet plenen an Trapp, e pelec'h en em denne evit medita ar guirionezou eternel. Evel S. Fransez Borgia, ar guel eus penn eun demezel en devoa re garet, a ra dezhan kemer donjer ous chalmou ar bed.

An Aotrou de Rance eo an den-ze a behini e comz an aviel ; caout a ra eun tenzor en eur park ; ne lavar grik da zen, mes raktal e vers kement en deuz hag e pren ar park-ze. Destum a ra en dro dezhan eun nebeut tud a volontez vad ha courachuz, hag en em laca a zevri da labourat en ho c'hompagnunez. Pebez souez etouez tud ar bed !! An Aotrou de Rance eet da vanac'h ! Piou en divije credet ? Darn a rea goap, darn all a implije en he enep an oll moienou a gavent evit he gontrolia. Disrevelet e vije d'ar Roue, hag alies d'hon Tad Santel ar Pap, kement a rea hag a lavare. Aliez eo bet tamallet dezhan meur a dra evit ober he gondaoni hag he zisprijout dirag an dud. Mes netra, na geier, na goaperez, na goal deodad, na fals testeni na reont dezhan coll courach. He speret lemm hag he oll santimanchou a chom

ato nobl hag huel, hag ep dale e vel o tremen dirazhan an oll gontroliezou evel eur gaouad avel.

An abad de Rance a zifrost ato he bark, a ro dezhan tems mad evit ma vezo mad an eost ; da lavaret eo, gant ar venac'h zo gantha, a bere an niver a gresk bemdez, e tosta bepret ous reiz ar pennou kenta, S. Beneat, S. Ian manac'h ha S. Bernard. Labourat e reont bemdez, ober a reont vijel ha iun epad ar bloas, kousket var ar c'halet ha kana meuleudiou Doue noz ha deiz.

A hent all ar bed a zigore he zaoulagad, hag an dud gouezieg en em zidromple. E ber amzer au Aotrou'n abad de Rance a vele o tont d'an Trapp pe d'he abaty, tud a bep reng hag a bep stad, noblans ha partabl ; Eskibien, beleien, Rouanet ha prinset a bep bro. Guelet a rer c'hoaz, en despet d'an dismantrou zo bet, an taoliou mean var bere eo bet azezet rouanet Frans ha Brozaos. Caout a rer ive ar gueleou-ze e pere e couske e pad eis pe bemzek dez, an Eskibien vrasa zo bet e Frans, evel Bossuet, Fenelon, etc. En tol fin, an abad de Rance en em briant d'he heur diveza. Mervel a ra er bloas 1700 gant an esperans santel da velet he labour parfeteet etre daouarn he ziskibien.

Setu ni digouet beteg an amzer a drubuil, ar ravolt vras. Madou an iliz ha danvez an noblans zo mac'homet, ar menac'htier hag ar c'houenchou guerzet, ar roue gillotinet, ar veleien, ar venac'h, al leanezet, an noblans chasseet pe laket d'ar maro. N'eus nemet an trappistet hag a ve espernet abalamour d'ho zioulans ha d'ho labour. Ar muntrer fallacr Bourbotte ho difen hag eun taol braz a gannadet pe deputeet a dro a du gantho.

Mes allas, petra harpeffe ? An diaoul bras zo dijadennet ! Na glevit-hu ket hoppal ha ioual var bouez penn : « D'ar maro ! d'ar maro ! d'ar grouk ! d'ar groug ar venac'h hag ar veleien ! An abatiou ne dint nemet prizoniou, hag an Trapp eun ifern ! mil guech guelloc'h ar galeou ! Liberté ! liberte ! » Setu aze iez an dud-ze, hag ar venac'h, hag an trappistet zo tourmantet couls hag ar re all ; goasoc'h zoken, abalamour ma kerzont a vanden ep en em zispartia.

Goude beza guelet poaniou ha dioeramant ar venac'h en ho beachou, eun devez all ni a zrido gant joa pa velfomp anezho digemeret mad en ho distro da abaty Melleray. F.

AR MANAC'H EMERAND.

II.

Maxim, goude beza clasket he verc'h tro var dro ep clevet hano ebet anezhi, a zonjas mont d'ar gouent da gaout an tad Nicephor, an hini en doa roet dezhan kel liez a vech aliou mad.

Nicephor her silaouaz ep ober van ebet, hag a lavaras goude :

— Bezit dinec'h. Ho merc'h zo mad eleac'h m'ema. Aoun o poa, ha ne ket ep abek, na vije digouezet drouk ganthi ; hogen bezit dienkres. Mar deo maro ho merc'h eo d'ar bed epken ; beva a ra e Doue.

— Petra livirit-hu, va zad ? Petra, Levenez hor pennerez, an hini a gariemp kement, e defe bet ar galon d'hor c'huitat ?

— Pa deu Doue da c'hervel, e tleer silaou he vouez. Ho merc'h en deus galvet da guitat ar bed, hag eo bet dlet dezhi hen ober, dindan boan da veza dizent oc'h he c'hrouer.

— Ha gouzout a rit-hu peleac'h eman ?

— Ia, her gouzout a ran.

— Oh ! livirit din.....

— Ne ellan ket hen ober ; eur pec'het a rafen o tiscleria deoc'h peleac'h eo en em dennet ho merc'h. Ar secret-ze zo da Zoue ha ne ket din-me. Maxim en devoue neuze eun anken vras. Guelet a rea oa collet he verc'h evithan, ha collet evit ato....

— Grosmolat a rit, eme ar manac'h ; ne allan ket caout abeg enhoc'h evit kementse. An den, evel den, en deuz he viriou, ha ne ell ket ho c'holl ep poan. Hogen pa o pezo sonjet mad e teui sclerijen deoc'h, ha divezatoc'h c'hui a drucarecai Doue da veza roet kement a c'hrasou d'ho merc'h Levenez.

— Oh ! ma'm bije bet an esperans da velet c'hoas va merc'h, ne vije ket bet ker mantret va c'halon.

— Mad, he guelet a reot araok mervel, me hen assur deoc'h.

— Oh ! bennos Doue d'eoc'h ! rei a rit calon din. O va merc'h, a garien kement, Doue ra rai dit mont da benn gant ar pez ac'h eus comanset !

Maxim a ieaz ac'hano eun nebeut laouenoc'h.

Abenn eur pennadig, e teuaz adarre d'ar gouent. Ne voa mui henvel oc'h kent ; Doue en devoa comzet oc'h he galon. Nicephor her meulaz euz ar chenchamant-ze a vele enha.

— Joa eo ganhen ho kuelet, emezhan ; brema emaoc'h cals muioc'h e doare da anaout ar c'hras dispar en deus great Doue d'ho merc'h.

— Clevet em euz, a lavaras Maxim, ez euz en ho ti eur manac'h iaouank hag en deuz eur vertuz dreist. Me garfe ervad ober anaoudegez gantha.

— Ra vezo great evel ma c'hoantait, Aotrou. Horbreur Agap ho caso da gamprig ar manac'h iaouank ; rak ne guita morse he gambr.

Pa zigouezas Maxim er gamprik, Levenez a anavezaz he zad. Eur scrijaden a reaz ha ne ellas ket miret da scuilla daelou. Paour kez tad ! nag hen a ioa chenchet ! nag hen a ioa deut distruch dre he nec'hamanchou ! He vleo a ioa deut guenn ! Eleac'h an dillad caer a zouge guechall ne voa ganthan nemet dillad dister. Levenez e doa c'hoant d'en em deleur etre divrec'h he zad ha da lavaret dezhan : Me eo ho merc'h ! bezit dinec'h. Mes dorn Doue he dalc'has. Chom a reaz ep finval, he daoulagad troet varzu an douar, he daouarn e croas.

An tad a ioa pell dioc'h anaout he verc'h dindan sae ar manac'h-ze.

— Oh ! emezhan, benniget ra viot ; va goal chans eo

a ra deoc'h scuilla daelou. Benniget ra viot evit an truez-ze a gemerit ouzin. Kementse a ra vad d'am c'halon. Eur verc'h am oa, hag e deus va c'huiteat. Oll eo brema da Zoue, hag e velen ervad ne allen ket beza trec'h da Zoue. C'hui, oc'h euz eur galon ker carantezuz, hag oc'h eus gouezet ker iaouang en em zistaga dioc'h oll draou ar bed, pedit evidhon, pedit evit ma teuin da startat er feiz ha da veza sentuz ato oc'h bolontez Doue.

— Pidi a rin..... a lavaras goustadik Levenez.

Ne ellas lavaret ken. Koeza a reas var he daoulin troet oc'h ar voger, hag e c'holoe he bizach gant he daouarn. Ar breur Agap a dennas buan Maxim euz ar gamprig, hag hema ne deuas ket dezhan zoken ar zonch en doa bet eno ar pez a c'houlenne muia he galon.

Levenez a dremenaz eis vloaz ha tregont er gamprik-ze er beden hag er binijen. An eis vloas ha tregont-ze n'ho c'havas ket hirroc'h evit eun dervez, kement e plije dezhi ar vuez-ze sioul, tremenet o sonjal e Doue hag o pidi. Anaout a reaz erfin e voa deut ar mare dezhi da vont euz ar gamprik striz-ze d'ar rouantelez eleac'h ma'z euz eun eurusdet ha n'en deus termen ebet.

Neuze e pedaz ar breur mad Agap da gemen Maxim he zad. Maxim a deuas dioc'htu. Ne vouie ket evit petra her galvet. gouscoude oa bec'hiet he galon dre ma tostea. Caout a reas clanv, toc'hor, astennet var eur guele a gaon, an hini en doa guelet c'hoaz eur vech, pell diaraok.

An hini a gemeret evit ar manac'h Emerand a lavaras neuze :

— Maxim, deut eo an dervez ma c'hellan ho tenna euz eun nec'hamant vraz. Discleria a ellan deoc'h peleac'h ema Levenez, ar verc'h-ze a gariac'h kement. Me eo ho merc'h !

— C'hui ? eme Vaxim, en eur zellet piz oc'h drem ar manac'h dare da vervel.

Eur musc'hoars a deuas var muzellou drouklivet ha stenet an hini glanv.

— Ia, emezhi, me eo ho merc'h, an hini oc'h eus gouelet dezhi kel liez a vech, ha ne deuz eanet morse d'ho caret ha da bidi evidoc'h.

— Va merc'h ! va merc'h, a lavaras Maxim. Penaus n'em eus-me ket hoc'h anavezet pa ho kueliz ama ar vech all ?

— Na vouelit ket, va zad ; pell dioc'h eno ; trugarecait Doue, ha bezit laouen. Doue en deus va galvet da gemeret an habit a vanac'h ; roet en deus din an ners da genderc'hel beteg ar maro, ep m'o defe gallet ho taelou hag ho nec'hamant va lacat da falgaloni ; brema ho tigas ama evit ma lakeot va c'horf en douar.

Ar c'homzou-ze a voue re ziveza Levenez. Dioc'htu e rentaz he ene da Zoue.

Maxim a jomaz eur pennad mad mantret ha glac'haret. Hogen var drem seder he verc'h maro e lennas splam ar pez a dlie da ober ; ha goude beza bet eun nebeut o sonjal, e lavaras gant eur vouez cre ha distagel :

— O va merc'h vad, perag ez eas-te da guzet ouzin ? Perak ne gemeres-te ket ac'hanoun evit delc'her compagnunez dit, ha servicha Doue eveldout ? Ha gouela a rin-me abalamour ma em eus da gollet, pe kentoc'h ha n'en em laouenain-me ket o velet en deus Jesus-Christ da gemeret evithan ? Guelet a ran ez eo dereatoc'h din en em laouenaat o velet da eurusdet, eget kemeret nec'h o veza ma choman ama dilezet. O va Levenez, da heuilla a rin, ha pa'z eo guir ne ket falvezet dit caout va madou me a fell din caout da gamprik evit heritach.

Maxim a zalc'has mad d'he c'her. Ober a reaz an dilez euz a gement en doa ; hag e teuas d'ar gouent evit eno sonjal e Doue epken hag en he zilvidigez. Dek vloaz a dremenaz er gamprik-ze eleac'h m'e devoa he verc'h pedet, gouelet, great pinijen hag en em zanteleet, ha divezatoc'h corf an tad a voue laket en hevelep bez ma voa bet laket diaraok corf he verc'h Levenez. G. M.

Da Bii nao, dre eur vad o rên.

Penos ec'h hallin me, me sujed ken dister,
Komz euz eur Roue braz ha bruded er bed holl,
He veuli a zoare gant ma gwiegez ber ?
Ma sonj a gavan foll.
Koulskoude ma c'halon, d'ar garante digor,
En euz c'hoant da diskuel he anoudegez vad
Da eur Pab kuruned a c'hloar hag a enor,
D'he vadelez a dad.
Enn pevar c'horn ar bed, er c'hreiz ha hep neb tao,
Ec'h embanner galloud den ann Otro Doue,
Penn kenta an iliz, hon Tad Zantel Pii nao,
He veurded a roue.
Hanval euz aouel grenv, karged a guruno,
Gwenn ann ifern a groz, a iud euz harz he dron,
Hag hen, bepret dinec'h a glev he vallozo,
He benn gwenn gantha zonn.
Ar Rouane a deu, harpet war ho galloud,
Da c'hourdrouz ann den koz, hep kleze ha dinerz ;
Mez ho gourdrouz evitha a zo hep neb talvoud,
Rag he ioul a zo berz.
Furnez Doue a gomz d'an dud dre he c'heno ;
Sklerijenned eo gand ar Speret Santel.
D'ann ôzerien gevier da droug ho lavaro
E ra, dalc'h mad, brezel.
Hen eo'r min diaze a harp Iliz Jezuz,
Sklerijen hon spered. Per gant Per dibabet
A dibab Pii d'he dro, Pab a c'hloar lugernuz
Eun touez ann holl Babed.
Komz a ra... Ha kerkent pevar aouel a c'houez
Evit kas d'ar bed holl komzo nerzuz he ioul ;
Peb unan, gant doujans, evit kleved he voez,
A chom evezek, sioul.
Ma c'houlenn diganemp ar c'houezen euz hon zal,
M'en euz ezom hon gwad, hon bue, hon arc'hant,
D'ezha e vezint holl, d'ezha ez int ractal,
Gant dremm ha kalon drant.

Ann Eskibien a c'halv ; ha deustu boudennet
Holl bastored ar bed, tro e zro d'he gador,
He chilaou gand evez, enn em zell vel denved
Ar Pab kenta pastor.
Pii nao hello laroud, evel gwechall Zant Jan :
Gweled am euz enn Rom eur bobl tud diniver
A beb bro, abeb iez, hag evuruz ha glan,
Enn dro da dron Zant Per.
Mez euz Iliz Doue, ar brasa enebour,
Ann den dife, disonj an dispriz war he dremm
A raio d'he gounnar kouean pull evel dour ;
He deod a zo eur flemm.
Ar mor eonennuz, strapet gand ann aouel,
A iud kalz neubeutoc'h evit na rai Zatan ;
Pa welo dastumed an Eskibien Zantel
He zell a strinko tan.
Ha Pii nao na gren ket. He fe, he zantelez
A frealz he ine, a rend he galon krenv.
Ouspen, evit trec'hin hag iskin hag enkrez
En euz comzo ann Env.
Bean'n euz pedenno an env hag an douar,
Bean'n euz kalono he holl vugale vad,
Hag evid ho zomo eur gwiegez dispar,
He garante a dad.
Eur vro pell euz Pii nao, tost d'ezha a galon,
Bro vihan, hanvet Breiz hag ive Breiz-Izell,
En euz zinet d'ezha eur garante gwirion
Gant he gwad o rullel.
Koueed iut ha Guerin, Bialan ha Quelen,
War al leur a enor, kerkoulz a Pimodan :
Mes gwad Breiz, ma ve red evitha eun dachen
A rullo hep ehan.
Da c'hened he gosni ann holl a drid, a c'houerz ;
Neb kurunen kaeroc'h n'euz bed o lugerni.
Gened he galon c'hoaz en euz kalz mui a nerz,
He vertu zo dudi.
Ma teui ar pez am euz, ma geno, ma ine,
Bepret da enori tad hon Fe gant doujans,
Ma kredin he greden bete fin ma bue
Ma mo ennha fians. S.

Ervez ar c'hazetennou en em emel euz al labour douar, an ed ne vella ket varnezhan ha n'eus ket a zoare e rafe, petra bennak ne deo ket bet teo an eost er bloas tremenet. Bez'ez eus carteriou ha ne rer enho, e mare an eost, nemet destum ar pennou, hag an dorna a lezer beteg ar goanv. An dornerez-ze zo great brema ; hogen an ed ze dornet er goanv, ken nebeut hag ar re a ioa bet dornet e mare, ne dint ket bet puil en ho greun, hag ar greun ne dint ket euz ar c'henta.

Ar pez a ra ma ne vella ket var an ed eo, ervez lod euz ar c'hazetennou, ma'z euz etouez an dud cals muioc'h a ed evit na zonjet, cals muioc'h evit n'o doa discleriet o devoa ; ervez lod all, ar penn abeg eo ma teu ed aleiz euz ar broiou estren. Credabl eo ec'h eller lacat an eil hag egile.

En eur pennad scrit great evit al labourerien douar gant an Aotrou Pompery, an den-ze en deus poaniet kement evit cas var araog al labour douar en he garter, e velan en em zao a enep an dud divar ar meaz a ia da glask en em deleur er c'heriou. Meur a vech on eus comzet e Feiz ha Breiz a gementse. Ep comz euz ar silvidigez a lakeont ato var var o vont e kear, hag evitho ho unan hag evit ho bugale, ar zilvidigez pehini a dlefe gouscoude beza ato afer genta eur c'hristen, hag a rafent mil guech œsoc'h var ar meaz evit e kear, evit comz epken euz ar vuez-ma, petra ra ar re a ziles ar parkeier evit mont da redek ruiou ? Mont a reont da glask pemp troad d'ar maout, ha douetus bras ne gavint nemet pevar ; c'hoas ma cafent pevar, ma ne ve ket cam ho maout ?

Hogen peurliessa, euz a bevar, e vanc eun troad bennak d'ar maout-ze. Mont a rer o sonjal beva didorroc'h, ha caout eur pae drusoc'h, ha pa dal aliez al labourou a vez tennoc'h ha poamisoc'h eget al labouron er parkeier ; coll a rer derveziou, pennadou dervez, hag ar pae a deu da veza bian avoalc'h, hag evel ma zeo pep tra ker, e vez aliez scord ar bara var ar planken.

Ma na daje c'hoas d'ar c'heriou nemet micherourien, dervezourien, servicherien pe vitizien, ne vije ket cavet ken iskis, ne vije nemeur netra da lavaret. Rag ar re-ma zo red dezho mont da c'hounit ho bara eun tu bennag ha kemeret ho mad eleac'h ma her c'havont. Mes, siouas ! guelet a rer o vont varzu kear, tieien a les tiegeziou mad evit mont, eun tiad tud abez, d'en em loja en eur c'halatez bennag eleac'h ne deui nemeur an heol da bara varnezho, eleac'h m'o devezo beac'h o caout ear avoalc'h da chom beo, eleac'h ma straclo ho dent gant ar riou er goanv, ha ma teuzint gant ar c'hrouez en hanv. Ha neuze, petra zigouez ? Mar deo ar micherour pe an devezour eun den a reiz, eun den fur, mar en doa eun tamig espern araok mont e kear, e clasco disken euz ar c'halatez-ze evit dont en eun tohl ti iac'husoc'h ha delc'her eno eun tam kenvers bennag. Hogen evel ma'z euz e kear aleiz a dud o telc'her ar memes kenvers, hor micherour ne vezo ket cre avoalc'h he gein evit derc'hel penn d'ar re a ra ar memes kenvers gantha, hag ep dale ez ai he drantel da netra, hag hen en em gavo var an douar noas. Ma na deo ket an dervezour, ar micherour eun den a reiz, eun den fur, mar lonk kement a c'hounit, e tigouezo goasoc'h c'hoaz, he c'hreg hag he vugale a c'hlaouro gant an naoun. Ha petra deui ar vugale-ze da veza ? Bugale dilezet evelse ha souezet e tleer beza mar coezont goudeze er brasa dizurziou ? Ar pez a rea aoun da veur a hini guech all, hag a rea dezho tec'het dioc'h al labour douar, eo ar c'hrogadou stard, al labourou tenn a veze da ober avechou. Hogen hirio gant ar benviachou nevez, an eler houarn, an dornerezet, etc., al labourou tenn-ze a zo skanveet calz ; ar pep tenna a goez var al loenet. An eost dreist oll, ar beac'h-ze ker pounner hag a bade keit diagent, a rer brema cals buanoc'h ha diboaniusoc'h. Ha kementse a aller da lavaret ive euz a bep la-

bour denn, dre ma kemer an dieien ar benviachou nevez, savet evit lamet divarnezho an anter hag ouspen euz ar boan. G. M.

Euz ar gær a Apt e caset eun dervez eur c'hasedat arc'hant da Avignon en dilijans. Ar c'haset a voa laket er c'hombot diaraog, ha daou archer o doa bet urs da heullia an dilijans evit teleur evez oc'h an arc'hant. Daou veacher a zavaz ive er c'hombot-ze evit ober hent.

Kenta ma chomjot a za evit chench kezeg, an daou archer a ioa eat beteg eno a deuas daou all en ho leac'h. Unan euz an daou archer deut euz a Apt a roas da unan euz an daou nevez-ma an tam paper a ioa merket varnezhan petra o devoa da ober. Hema evit doare n'oa ket cre var al lenn. Eleac'h *arc'hant da viret* a ioa merket var ar paper, e lennas pe e credas lenn e voa tud troet ho speret eo o devoa da zioual.

— Peleac'h emaint-hi, a c'houlennaz oc'h he gamarad ?

— Aze er c'hombot araog, eme egile.

Hag e guirionez, e velet daou zen er c'hombot-ze.

Pa zigouesjot eleac'h ma tliet chench kezeg adarre, an archerien a deuas da gemeret leac'h an daou deut beteg eno, a c'houlennas :

— Petra zo en dilijans ?

— Daou zen foll on euz urs da zioual.

— Diez int da zerc'hel ?

— Bete vrema n'int ket bet ; hogen ar re zidrousa a vez aliez ar re voasa.

— Guelomp-ta... Sell ! cousket int evit doare !

— Skuiz int, me voar vad ; hogen nemet muioc'h aze a evez zo da lacat outho pa zihunint. — Setu ama unan o finval.

Unan euz ar veachourien ne gave ket dezhan en doa ear avoalc'h, en doa digoret ar stalaf ha digaset he vreac'h er meaz o sonjal disken. Mes ar pevar archer her bountas buan en dilijans, hag ez eas da goeza a dreus var he genbeacher pehini a loskaz eur griaden.

— Buan en hent, eme eun archer da rener an dilijans, hag ar c'hezeg a ziblasas d'an daou lam. Ar pevar archer a ieas da heul ; aoun o devoa na vije re ver daou anezho.

Goudeze bevech ma chome an dilijans a za, an daou veacher a glaske disken. Mes an archerien a vire mad ne hellent digeri stalaf ebet.

Red e voue mont beteg Avignon, hag eno o devoue c'hoas poan avoalc'h oc'h en em denna a dre daouarn ho renerien. Ar re-ma gouscoude, pa o devoa lennet mad ar paper a ioa roet dezho, a voue red dezho anzao mar doa unan bennag eno ha ne voa ket dres he benn, e voa kèntoc'h an diouallerien eget ar re diouallet.

G. M.

KELEIER.

An Aotrou Clec'h, person Lanmeur ha chaloni a henor, zo maro er sizun dremenet.

An Aotrou Bergot, belek leanezet Carmez, e Montroulez, zo hanvet person Sant Melani, er memes kær.

An Aotrou Peton, kure e Ploare, zo hanvet belek leanezet Carmez e Montroulez.

An Aotrou Tanneau, zo hanvet kure e Ploare.

Er chenchamant great nevez zo etouez beleien escopti Sant Briec, e velomp eo hanvet an Aotrou Rous, kure e Plestin, person Berhet.

An Aotrou Freppel, hanvet Escop Anjer, a dle beza bet sacret d'al lun fask, e Rom, gant an Aotrou Cardinal Donet, Arc'hescop Bourdel.

Beleien conferans Kemper o doa scrifet d'an Aotrou'n Escob eul lizer, eun *adres*, evit rei dezhan da anaout ho zantimanchou en he genver, e kenver hon tad Santel ar Pap hag e kenver ar Sened. An Aotrou'nEscop en deus respontet da Aotrou person Sant Corintin :

Rom, 9 Ebrel 1870.

VA ARC'HBELEK KER,

Eurus braz oun bet o reseo al lizer oc'h eus digaset din hag a zo sinet gant oll veleien ho conferans. Trugarecait-ho eus va fers. Merca a rit eün santimanchou oc'h Escop ha re an oll Escopti. Ato e vezimp a unan, n'on eus nemet eur galon hag eun ene e carantez hor Zalver Jesus-Christ, hag er zentidigez evit ar c'henta pastor carget da ren he ilis...

Resevit.....

Foar anter ebrel, e Kemper, zo bet caer, a leverer. An amzer a ioa brao, ha cals tud ha loenet a ioa e kær.

G. M.

PRIZ AN ED.

KEMPER. — *15 Ebrel.*		PONT-'NABAT.—*14 Ebrel.*	
Priz an daou c'hant lur.		*Priz an daou c'hant lur.*	
Guinis....	23 lur, 38 c.	Guinis....	23 lur, 75 c.
Segal.....	17 lur. 90 c.	Segal.....	18 lur, 15 c.
Eiz.....	16 lur, 50 c.	Eiz.....	16 lur, 25 c.
Ed-du....	23 lur, 15 c.	Ed-du....	24 lur, 50 c.
Kerc'h....	16 lur, 10 c.	Kerc'h....	17 lur, 75 c.
Avalou-douar	8 lur, 50 c.	Avalou-douar	7 lur, 50 c.

LEVR BUGALE MARI

GANT AN AOTROU CHATTON, P. GUENGAMP.

Moullet evit an eil guech, ha cals caeroc'h ha difazioc'h evit ar vech kenta.

Ar Gerant : AR. DE KERANGAL.

Kemper, moullet gand AR. DE KERANGAL, Mouller an Escopti.

FEIZ HA BREIZ,

KELOU A BEP BRO, HA KENTELIOU VAR BEP TRA,

Digaset bep sul da gement Christen a gomz ar brezounek.

CONDITIONOU EVIT CAOUT AR GAZETEN :

Evit ar FINISTER, COSTEZ-AN-NORD *hag ar* MORBIHAN, : *evit eur bloas*, daou scouet ; *evit c'huec'h miz*, pevarzec real.

An Abonamant a dle beza paet araog caout ar gazeten.

An hini ne zigas ket en dro ar c'henta cazeten a reseo goude ma zeo echu he abonamant, a zo consideret evel abonet a nevez.

A abonamant a gemerer e ti an Aotrou DE KERANGAL, *mouller an Escopti, ru ar Gigerez, n° 18, e Kemper,*
D'an Aotrou DE KERANGAL *epken e tleer adressi ar peamanchou ha kement a zell oc'h servich ar Gazeten.*

Ar scrijou da lacat er Gazeten a dleer da adressi d'an Aotrou MORVAN, epken.

KEMPER, 30 Ebrel 1870.

Eur vam a ioa hag a falvezas dezhi deski lenn d'he bugel, eur potrig eis pe nao bloas. Prenet e voue eun A B C hag ar vam en em lakeaz he unan da ober skol d'he map. Diskuez a ra dezhan ar genta lizeren A. Ar potrig a zell outhi ha ne lavar ger. — Lavar A ta ive var va lerc'h, eme ar vam. Ar bugel a jom mud. Caer e devoue ar vam clask lacat he map da lavaret A eveldi, ar potrik pennok ne finvas ket he vuzellou. Dreist ar mare ar vam a ieas droug enhi hag a gemeraz eur vialen gant he map. An tad o veza digouezet a gavaz ar potr o vouela.

— Perag e lenvez-te ?

— Va mam e deus scoet ganhen abalamour ne lavaran ket A.

— Perag eta ne leverez ket ? ha ken dies-ze eo lavaret A ?

— Han ia, va zad, c'hui lavar avoalc'h ! Me'm bije lavaret A varlerc'h va mam, ma na vije bet ken da lavaret. Mes eno ez euz eur rencad. Ma'm bije lavaret ar genta, em bije ranket lavaret ive ar re all, ha neuze ne vije bet termen ebet. Guell eo ganhen c'hoas caout fest ar vialen eur veçh evit ma vezin lezet didrouz iviziken.

Ar re a stourm a enep an dud difeiz, a enep ar scrifagnerien a zo o skigna e pep leac'h geier ha fals credennou, a rafe vad dezho ober evel ar potrik-ze, ma na fell ket dezho kenderc'hel da stourm ep termen ebet. Mar lavaront A, e vezo red dezho lavaret B. Hak ar renkad oll bete me n'ouzon ket pegeit. Rag an dud difeiz a zao pe a zizolo bemdez eur gaou bennak. Ne lavaran ket, eur gaou nevez, rag ho geier a zo coz evel an douar, moeltret, louet, brein, ho geier a ioa bet tolet pell a voa e poull an ancounac'h, hag eno ez eont adarre d'ho zenna a douez al lec'hit fleriuz evit ho stleper, evel traou fresk ha blazet mad, oc'h ginou ar re zo diskiant avoalc'h evit ho zilaou.

Hogen an dud difeiz ne c'houlenfent ket guell eget beza lezet da hada ho fals credennou hag ho geier evel ma plich gantho, ep ma teufe den da lavaret netra dezho, ep ma teufe na mouez na pluen da zevel en ho enep, na da zizelei ho finessaou d'ar re n'ho anavezont ket. Al labouset noz a gar an denvalijen ; ne garont ket e teufe den da dremen a dost d'al leac'h ma emaint klujet ; hag ar re-ma ive a bella dioc'h ar sclerijen, hag a garfe beza lezet da gentelia an dud dizesk ep ma teufe d'en em emel euz ho c'henteliou nicun euz ar re a ve goest da zizelei ho geier ha da ziskuilla lio zroiou cam.

Avechou gouscoude e tistagont geier ker balc'h, ken anat, euz ar geier coz-ze bet tomet hag astomet kel liez a vech ma na deo ket red caout nemeur a voueziegez evit ho dizelei, nag eur c'hoessa goal daou evit santout ar fler a dolont. Ma crettent e lavarfent n'eus netra guir er relijion, ne deo ket diskennet map Doue euz an env var an douar, ne deo ket maro evidomp. Ne gredont ket lavaret kementse re huel, truez marteze a goesse outho. Goab a raint avad hag euz hor Zalver hag euz he groaz. Evit ober dismegans dezhan, muioc'h c'hoas mar galfent evit he vourrevien, e choazint an deiz euz he varo, guener ar groaz, an deis-ze respetet gant ar re zoken n'o deus ket ar guir feiz, evit en em zestum da ober eul lein vraz, eul lein kig moc'h en hevelep doare ma c'helle eur scrifagner christen goulen da bere, pe d'ar re a zebre, pe d'ar re a voa debret, e voa dlet muia rei an hano a roer d'al loenet-ze. Ha setu eno an doctored a fell dezho kentelia an oll, hag e kær ha var ar meaz, hag a fell dezho zoken ne ve heuillet e nep leac'h ken kenteliou nemet ho re, ne ve silaouet ken mouez nemet ho hini, ne ve nemetho o cas ar bed en dro. Ia, ar bed a iafe en dro ma ve renet gant tud evelse ! Credabl eo avad ne dafe ket a bell. Ar bleizi, a leverer, ne zebront ket an eil egile ; mes al loenet ma comzomp anezho ne dint ket ker figus-ze, hag an doctored, ho mignonet, ne oufent ket mankout da gemeret skuer dioutho, ha douetus braz e vent guelet, ep dale, oc'h

en em zibri, oc'h en em zispen, hag o cas ar bed d'ar bern. Da viana ma na rajent nemet en em zrailla etrezo ; mes da c'hortos ma vezint en em zispennet, e cavont tro da gontami calz a eneou, da vouga ar feiz e calz a galonou. G. M.

Rom. — Eun historik pe ziou divar benn an Tad Santel. Eun Escop, unan a dadou ar Sened, oc'h en em gaout skuiz, a ieas da c'houlen beza lezet da zistrei d'he Escopti. An Escop-ma zo unan euz ar re a c'houlenne ne vije ket discleriet c'hoas ne ell ket ar Pap fazia. Bez'en devoue he c'houlen, mes neuze e reaz eur goulen all. C'hoant en devoa da gaout evit he escopti ar rozen aour benniget gant ar Pap d'ar pevare sul euz ar c'horais. Ama ar Pap ne gredas ket e tlie rei ar pez a c'houlennet outha, rag ar rozen-ze n'ema ket ar c'his d'he rei evelse da eun escopti. Gouscoude evel ma ra poan dezhan ato chom ep rei ar pez a c'houlenner digantha, ha lezel unan bennak da vont divar he dro he zaouarn goullou, e lavaras dezhan e roje eur c'halir d'he ilis. Neuze, evit an Escob he unan, e roaz eul levrik hanvet, Veni mecum, *deus ganhen*. Pii nao en doa scrifet var ar genta eneben euz al levrik-ze he hano hag hano an Escop, ha neuze ar c'homzou ma : *Veni mecum*. Deus ganhen.

Eun devez all an Aotrou'n Escop de Merod, ministr ar Pap, a zigasas dezhan eul lizer aberz unan euz he gerent. An Tad Santel a resevaz al lizer gant calz a vadelez, hag a reaz, en eur vusc'hoarzin, sin ar groas var dal ha muzellou an Aotrou'n Escop Merod. O veza deut euz he gambr eur pennad goude, e cavas, var ar pont ale, he vinistr o vale gant poan var bouez he vranellou, henvel oa oc'h eur paour o clask he vara. (Gouzout a rer en deuz an Aotrou'n Escop Merod torret he c'har eur pennad zo hag ez eo chomet cam abaoue).

Ar Pab oc'h he velet a chomaz en he za, hag a lavaras : « Ar paourkez den ! Ar paourkez clasker ! red eo rei eun dra bennak dezhan ! hag hen d'he c'hodel, ha rei eur pezig arc'hant d'he aluzenner bras, d'an hini zo carget euz he arc'hant ha da rei he aluzennou !

Eur blijadur eo hirio guelet al labourou o deus great an Trappisted el leac'h hanvet an teir-feunteun, e kichen Rom, en iliz hag er gouent roet dezho gant Pii nao. Eno e voue dibennet Sant Paul. Ar romanisted o devoa ar c'his da zibenna eno ar re euz ar vro a gondaonent d'ar maro ; an dud estren a veze merzeriet e leac'h all, peur liesa var menez Janicul. Setu perak Sant Per ne voue ket laket d'ar maro er memes leac'h gant Sant Paul, rak Sant Per a gemeret evit eun den estren, ha sant Paul a ioa euz a vouenn ar romanisted. Guelet a rer c'hoaz eno ar pilier var behini ec'h harpas Sant Paul he benn evit beza dibennet. He benn, distaget dioc'h he gorf, a reas tri lam, ha bevech e lakea eun eienen da zont euz an douar. Azioc'h an teir eienen-ze, a red c'hoaz hirio, e voue savet an iliz a c'halver iliz an teir feunteun, hag ema brema an trappisted oc'h he c'hempen.

Eno ez eus bet merzeriet calz a gristenien, ha dreist oll Sant Zenon ha gantha daou vil zoudard bet o labourat er vengleuziou. Ho eskern, pe ho relegou, zo en eur chapel hanvet *skeul an Env*, abalamour Sant Bernard o veza o lavaret an oferen er chapel-ze, a velaz eur skeul a dize euz ar purgator beteg an env, hag an eneou en devoa tennet a boan dre he bedennou a zave dre ar skeul-ze da vont d'ar barados.

An trappisted o deus goulennet, ha bet o deuz evit ho zicour, ar zoudardet condaonet evit eun dizurs pe eun torfet bennak. Eno e labouront dindan ren an tadou, ha dre an aliou, ar c'henteliou, ar skuer vad a resevont e cavont eno var eun dro iec'het ar c'horf ha iec'het an ene, en em gollet ma'z oant diaraok dre al leziregez en tiez goard.

Hogen an trappisted, evitho da gaout ar zoudardetze d'ho zicour, a zalc'h ato evitho ho unan al labourou poaniusa, ar re a laca buez an den muia var var. An tad Abad he unan, hag hen daouzek vloaz ha triugent, a labour an douar evel ar re all. Meur a hini zo maro, mes kementse ne laca ket ar re all da falgaloni. Labourat a reont ep ean, hag evelato e vironf ho reglen hedha-hed, gant he iunou hir, he bevans treud, an ofisou canet nos deiz, en eur ger, he miret a reont evel ma he mire Sant Bernard he unan. G. M.

Rentomp da Cezar ar pez a zo da Cezar. — Eun den iaouang en doa great he zonch da vont etouez zouavet ar Pap. Paour oa ; ar pez a c'houneze a iea da zicour beva he dud, hag evelse n'en doa dalc'het en tu diouthan nemet ugent real evit mont en hent. He gerent hag he vignonet o veza deut a vanden d'he velet evit kimiada diouthan, a zavaz etrezho ugent real all da rei dezhan ; ha setu dek lur d'hon den laouank. Mont a reas neuze ive da gimiada dioc'h person he barrez, hag hema, daoust ma voa paour he unan, a roas dezhan eun trede pez a ugent real ; ha setu ar zouav pemp scoet en he c'hodel.

Soudardet ne zestumont nemeur a arc'hant, soudardet ar Pap kennebeut hag ar zoudardet all. An den iaouank-ma gouscoude, o veza digouezet eleac'h m'en devoa da vont, n'en doa ket boulc'het he dri bez a ugent real, hag eleac'h ho dispign, e teuaz a benn, a bouez dioueret meur a dra, da zevel guenneg ha guenneg ugent real all ; ha setu ugent lur dezhan, ep conta ar pez en doa caset d'ar gær d'he dud.

Hogen neuze e savas gantha eur c'hoant all ; fallout a reas dezhan trecli he bevar bez a ugent real oc'h eur pez aour a ugent lur a zougje skeuden an Tad Santel Pii Nao. Bez' en devoue he bez a ugent lur ; ar c'henta oa a ioa bet morse etre he zaouarn dezhan he unan, hag en devoa sonch da zerc'hel mad d'ar pez-ze ha d'he gas ganthan d'ar gær evel eur relek.

Ia, mes dont a reaz hano gant ar zouavet da zevel eun dra bennag evit ar Pap a vouient a ioa en dienez. Eur serjant a ioa carget da zestum an arc'hant, ha pep zouav a iea da gas dezhan ar pez a elle ; ha pez an den

iaouang a ieaz eno ive. Ar pez a ro c'hoas muioc'h a verit d'ar zouav, eo ma falvezas dezha rei he brof dre guz.

Clask a reaz ar momet ma ne voa den var al leac'h, evit teleur he bez aour var daol ar serjant. Hogen n'en devoa ket bet a amzer da vont kuit pa erruaz ar serjant pehini a velas dioc'htu ar pez a ugent lur, ha setu dizoloet tro ar zouav mad. Hema gouscoude en em dennaz a brez en eur lavaret : *Red eo renta da Cezar ar pez a zo da Cezar.*

Eun dro euz ar re vrava so digouezet n'eus ket pell, e Rom, gant eun arc'hescop missioner. Mont a ra da di eur marc'hadour a vers traou a zevosion. Ar marc'hadour-ze zo eat di da chom euz a Frans. O velet an arc'hescop, en en laca de c'houlen keleier outhan euz he vision.

Clevet a ra ganthan ema he gristenien skignet ama hag ahont, etouez Turked, schimatiked..., ez eo paour ha gouscoude en defe c'hoant da gas gantha eun dra bennak da rei d'he vugale evit digas da zonch dezho euz a Rom hag euz ar Pap tad an oll gristenien fidel. Ha pa n'en defe da gas dezho nemet eur vetalen, eun dra zister bennag, e rai dezho ar brasa plijadur.

« Oh ! Aotrou Arc'hescop, eme ar marc'hadour, ha pa na ve ket cre an arc'hant ganeoc'h, choazit ato ar pez a blijo deoc'h, me ho roi deoc'h marc'had mad. »

Var gementse an Aotrou Arc'hescop a laca a gostez croaziou, metalennou, chapeledou, a bep seurt traou a zevosion, hag ar marc'hadour a scrabe hag a boanie da ziskuez dezhan kement a ioa en he stal. Ep dale an Aotrou Arc'hescop en doa laket a gostez eur bern mad a draou, hag hen chom a za. « Asa, emezhan, muioc'h am eus laket ama evit na ellin da baea. Livirit din petra a dal ar re-ma. »

— Sellit, eme ar marc'hadour, Aotrou Arc'hescop, greomp hor marc'had evelen. Roit ho pennos din ha da oll dud va zi ; neuze me vezo c'hoas dleour deoc'h, ha ne c'houlennin ken diganeoc'h nemet ma tigasot d'am zi Eskibien all paour euz ar missionou.

An arc'hescop, e c'hellit credi, a bedas calonek Jesus ha Mari da vennigen an tiad tud-ze. Eur beleg a Frans a voue test a gementse, hag a lavare ; eur merk a feiz hag a garantez evelse a zo din euz a eur gall hag euz eun escop a vro sao heol. G. M.

Ar vezen milliget. — Pa varvas Jesus-Christ er groaz var menez Calvar evit silvidigez an oll dud, an oll grouadurien, ken ar re o deus buez, ken ar re n'o deus ket, a voue trubuillet, hag a zougas canv d'ho c'hrouer. An heol a denvaleaz, an douar a grenaz, ar vein a fraillaz, al loenet a jomas mantret, al labouset a eanas da gana, pep tra a jomas sioul ka sebezet. Ar bleun en em zerraz hag ar guez ive a reas pephini he glem.

Ar vezen bin a lavare dre mac'h hije : Maro eo, hag evit ober canv dezhan iviziken va deliou a zougo liou tenval, ha ne zavin mui nemet en douarou pell dioc'h an dud.

An haleg a c'hrosmole : maro eo, hag evit diskuez va anken, iviziken va scourrou a blego beteg an douar, a blego etrezeg an dour, ha bep mintin beradou daelou a zivero dioc'h va deliou.

Ar vinien, en eur c'harter euz an Itali, a rea he c'hlem en doare-ma : Maro eo, hag evit diskuez va glac'har, va blocadou frouez a vezo du iviziken, hag ar guin a vezo great ac'hanon, a vezo hanvet « Daelou Jesus-Christ, » *Lacryma christi*.

Ar Cipres var memez Carmel a hirvoude evelen : Maro eo, hag evit diskuez va melconi, iviziken ne vezin cavet nemet er berejou ; va dour a vezo ker c'huero ma ne ello mui guenanen ebet dont da glask mel var va bleun, na labous ebet dont da c'hluja var va scourrou.

Ar beuz a reaz eur scrijaden evel pa vije tremenet eur goal var avel a dreuz he zeliou, evel pa loskje eun huanaden : Maro eo, emezhan, hag evit rei da anaout pegement oun mantret, iviziken va zreujen a vezo leun a vossou, va scourrou a stago an eil oc'h egile ; ne zavin mui nemet var ar vein, va deliou a jomo ato e canv hanv c'hoanv evel ma emaint brema.

Ar Cedr euz al Liban a reaz eun hejaden, hag an hejaden-ze epken a reaz eun trouz evel a ra an houliou mor : Maro eo, a lavaraz, hag iviziken ne boulzin ket a scourrou ken na vezin savet huel huel dioc'h an douar ; ne fell din touch nemet nebeuta ma c'hellin oc'h an douarze en deuz efet goad va c'hrouer.

Ar vezen fao a skornaz ar voeden hag an douren en he c'hreis. Setu ama ar c'hlemou a rea : Maro eo, ha me n'em bezo mui a domder, ha va deliou a vezo ato ien slas, hag ar re a deui da eana dindan va skeud a grogo ar grenien enho, ha ne rai va scourrou a vad nemet d'al loenet binimuz a deuio e creiz an domder da glask frescadurez dindanho.

Ar guez all ive en em lakeaz e kanv pephini en he giz. An derven a lezaz he mez da goeza hag ar gistinen a lakeaz eur guiscad drein en dro d'he frouez.

Ar vezen elf epken, pe mar kirit, ar grenerez, ne gemeras perz ebet er c'hanv. Chom a reas faëuz ha sounn he fenn ganthi. Petra ra an dra-ze dinme emezhi ? Perag ez in-me d'en em c'hlac'hari ? Maro eo evit ar re gablus ; me a zo dinam, hag evelse n'em eus netra da velet na da ober.

Hogen tremen a ra ebiou dezhi eun Æl ha ganta en he zorn eur c'halirik leun a c'hoad Jesus destumet var ar C'halvar. En eur dremen e losk da goeza var griziou ar vezen otuz eur berad euz ar goad-ze, hag e lavar :

Te pa na fell ket dit kemeret perz ebet e glac'har ar grouadurien all, iviziken, pa na vezo ket zoken eur mouch avel da lacat da finval eun delien er guez all, te a greno azalek da c'hriziou bete bek da scour huela, hag eleac'h an hano a zougez brema, e vezi lezhanvet ar grenerez.

Evelse ar vezen elf a deuas da veza etouez ar guez ar

pez ma'z eo ar Boudedeo etouez an dud. He delion ne eanont da grena, ha dougen a ra evelse bepret eur merk euz a valloz an Env.

Eur gentel zo aze ive evidomp. Nep piou benak ne gemer ket a berz e Maro Jesus-Christ, ne laca ket da dalvout evithan ar goad en Jeus skuillet he Zalver evit he zavetei, a denno ive malloz an Env var he gein.

G. M.

Lizer Scrivet gand eur Belek a zo e Rom.

Hon Tad Santel ar Pab Pi nao a zo meurbed karet gand ann holl gristenien gwirion; gand ar re vihan ha gand ar re vraz, gand ar re pinvidik ha gand ar re baour.

Selaouit: c'hoant em euz da gonta d'e-hoc'h penaoz eo bet dighemeret gand ann Tad Santel, ann aotrou Bourgad, belek euz a eskopti Rodez. Netra dudiusoc'h na dousoc'h da eur galon christen eghet ann dighemer great gand ar Pab d'he holl vugale; netra teneroc'h eghet ar c'homziou vad a lavar da bep hini hep kemm e-bed, me garfe rei d'e-hoc'h da gomprenn gant pebez feiz, gant pebez tomder a galon eo bet contet din kement en deuz gwelet ann aotrou Bourgad, kement en deuz klevet, ha pebez joa en deuz tanveet pa 'n em gave daoulinet ouz treid ann Tad Santel.

Hogen araok mont larkoc'h, eur gher pe daou war buez ann aotrou Bourgad.

Ann abbad Bourgad a zo bet belek war listri mor ar gouarnamant e-pad tregont wloas. Ne ouifeur ket kavout eunn den muioc'h leal, na muioc'h doughet da garout he nesa ha da ober vad d'ezhan e kement ma c'hell. Pemzek wloaz so brema eo bet great marc'hek euz al legion a enor, hag eo bet great enn-hi officer abaoue dek wloaz so. Tennet eo brema euz ar servich. Tri c'hant skoet leve en deuz, hag a zo bet gounezet mad gand-han. Hogen ar c'henta tra en deus great, pa'z eo bet e frankiz, eo dont da Rom da recco bennoz ann Tad Santel, ha da welout ann Eskibien galvet gand ar Pab evit ma ve desket d'ann holl gristenien, enn deiziou trist-ma, petra zo gwir ha petra ne d-eo ket; petra zo mad ha petra ne d-eo ket.

Ne oa ket kentoc'h erruet e-harg treid ann Tad Santel ma'z eo bet souden anavezet gant-han. Enn eur zerc'hel daoulinet dirag ar Pab, ann aotrou Bourgad a lavar: Tad Santel, gouzout a rit e teuann bep bloaz abaoue ma'z ounn great marc'hek euz al legion a enor, da rei d'e-hoc'h ann arc'hant deut d'in evit va c'hroaz a enor. Deut ounn ar weach-ma eunn nebeud divezatoc'h. Hoghen ar gouarnamant a zo bet abek euz ann dale-ze.

Ah! *figlio mio*, oh va mab, eme Pi nao, ma vije ann holl dleourien hevel ouz-hoc'h, ann hucherien (huissiers) a choumfe ho divreac'h kroazet.

Mes ive, eme ann aotrou Bourgad, ar bloaz-ma e tigasan d'e-hoc'h tri prol e lec'h unan. Da ghenta, va zri c'hant skoet evit va lodenn, seiz skoet roet gand eur belek ne ket pinvidik, ha d'ann drede eunn aluzennik a zek gwennek kalz talvoudusoc'h eghet ann diou all, dre m'az eo bet poaniusoc'h ha diesoc'h da zestum.

Deuz piou eta, eme ann Tad Santel, e teu ann aluzennik-ze? Roet eo bet, eme aotrou Bourgad, gand eun den iaouank, paour ha reuzeudik-meurbed. Em faressme e choum. Ann den iaouank-ze, kouls, lavaret, n'eo mui nemed eur c'horf hanter-varo; seizet eo enn he holl izili. Ous-pen-ze, eunn tort (bosse) a zo war he ghein hag a vir out-han d'en em astenn ha da gousket eaz war he wele. Ne ket a-walc'h, ann den iaouank-se peluzet holl, na vev nemed o c'houlenn he-unan an aluzenn. Euruz en em gav koulzkoude, ker braz eo he garantez evit Doue, evid ann iliz hag he rener! oh! ia, Tad Santel ho karout a ra, ha bep bloaz e laka a gostez evit diner Sant Per, dek gwennek euz ar re a zo roet d'ezhan dre aluzenn. O veza klevet lavarout e tlienn dont da Rom, en em lekeaz da iuni ha da zioueret pep tra evit kaout he zek gwennek da rei d'e-hoc'h, Tad Santel:

Pi nao ne oa ket evid en em virout da ouela o welout pe ken braz karantez en doa ar paour-ze evit-han. Ah! lavarit euz ma ferz d'ann den iaouank-ze, eme-z-han, d'ann aotrou Bourgad, eo bet tenereet va c'halon o klevout komz euz he garantez evid-oun, e karann ive va hunan anezhan, hen trugarekaan, her binnigann hag e pedinn evit-han.

(Tennet euz a gazeten Gwened.) M. D.

Eur Burzud. — En eur gærig, hanvet Oria, en Itali, ez euz eur vaouez hag a eller da henvel eur burzud. He hano zo Palma, merc'h da eul labourer douar, hag oajet a zaouugent vloas. Abaoue he bugaleach eo bet eur skuer evit an oll dre he buez devot ha santel. Eur manac'h hag a verit beza credet a scrife divar he fenn: Eur burzud eo euz a drugarez an Aotrou Doue. He fedennou o deus kement a c'hallout, ma lakeont calon Jesus da gaout truez oc'h ar brasa pec'herien. Anaout a ra ar pez a zo muia cuzet e kalon an den. Anaout a ra ive an amzer da zont, hag ar pez a lavar a dle digouezout, a zigouez evel ma e deuz hen lavaret.

Ar vaouez vurzudus-ze e deus resevet ar mercou euz a c'houliou hor Zalver. Eur guenorvez e devoue eun agoni marvel evel Jesus, hag an dra-ze zo digouezet meur a vech abaoue. Brema, p'e devez an agoni-ze ne deus ket a boan; kenderc'hel a ra avad da c'hoezi ar goad. Meur a hini, ha zoken tud difeiz, zo bet testou a gementse.

An dud e carg a reaz eun enklask evit gouzout ha guir oa ar pez a lavaret euz ar vaouez-ze. Aotrou Person Oria, confessour servicherez Doue, a voue kemennet, dre vurzud, gant Palma he unan, da vont d'he zi eur guenorvez. Ar mear hag he gonsaillierien, tud e cark, medesined ha cannadet deut abars ar c'heriou divardro, a zigouezaz ive ep dale. Ar vedesinet en em lakeas da zellet oc'h gouliou he daouarn, he zreid hag he c'hostez. Ar gouliou-ze a ioa doun ha goad ruz enho. Palma a

c'houlennas covez, hag he c'honfessour a lavaras dezhi ec'h alle discleria kement a roje Doue dezhi da anaout.

Neuze e lavaras dezhan: Bolontez Doue eo em befe hirio perz, evit ar vech diveza, en agoni Jesus-Christ. Claskit ha lavarit din pe seurt gras oc'h eus c'hoant da gaout digant Doue, hag o pezo ho coulen. Lavarit d'ar vedesinet chom ep clask louzaoui va gouliou; pa vezo achu va agoni, e serrint anezho ho unan. Gouscoude pa vezin prest da vervel e tigorint hag e teui goad anezho adarre. Mercou ar pemp gouli am eus bet brema ez euz eis vloas. Pedi a ris Doue da viret na vijent guelet. Va goulen am boue, gouscoude e voue lavaret din e vijent anat eur mare bennag; hag e guirionez, setu c'huec'h mis zo ho gueler.

Neuze Palma a ieaz en angoni, hag a astennaz he divrec'h e croas. Kement-ma a voa var dro deg heur.

—Livirit deomp, dre zentidigez, eme ar c'honfessour, petra a zantit brema.

— Guelet a ran ar groas; evel Jesus-Christ oun astennet, crucifiet var ar groas.

Eun anter heur goude e loscaz eur griaden. — Petra velit brema, eme ar belek?

— Va ene zo trist bete'r maro. Poan am euz o velet ar bed.... Eun niver braz a sacrilejou zo dirak va daoulagad....

— Ha dre volontez Doue emaomp-ni ama en dro deoc'h?

— Ia, dre volontez Doue eo.

Da unneg heur e voa evel maro; ne vouient ket hag hi a denne he halan.

— Petra a c'houzanvit brema, eme ar c'honfessour?

— Gouzanv a ran poanniou ar re zaonet.

Neuze ar vedesinet a eveseas piz oc'h he gouliou. Planta a rejont spillou en he izili beteg an askorn, moustra a rejont en dra c'hellent var he divoc'h, he divrec'h hag he divesker, ha ne rea van.

— Petra zo great deoc'h? A c'houlennaz ar c'honfessour adarre?

— Va biziet zo toullet din bet'en askorn gant spillou; goaska zo great var va divoc'h, va divrec'h ha va divesker.

Eur medesin a c'houlennas neuze:

— Pe oad oc'h eus?

— Daou ugent vloas.

— Pe hano oc'h eus?

— Palma.

— Pegeit zo ne zebrit ket a vouet?

— Bloas zo.

— Eur c'hlenvet bennag oc'h eus-hu?

— Salo d'an oll e vent ker iac'h ha me.

— Pegeit zo oc'h eus-hu ar gouliou-ze, ha piou en deuz ho great deoc'h?

Ama, evel ne responte ket, ar beleg a c'hourc'hemennas dezhi coms.

— Eis vloas zo en deus Jesus-Christ ho roet din.

— Ha dont a ra var ar sizun goad euz ho couliou?

— Nan, da vener epken, pa vezan en agoni.

— Penauz e tigouez kementse?

— Va Doue, Aotrou, na c'houleunit ken; Doue ne fell ket dezhan e lavarfen hirroc'h.

Neuze e coezaz adarre en agoni, hag e devoa doare da c'houzanv eur boan garo.

— Petra a c'houzanvit brema? eme ar c'honfessour.

— Gouzanv a ran poaniou encou ar Purkator. Guelet a ran mil ene o vont ac'hano d'ar Barados.

— Anaout a rit-hu unan bennag anezho?

Neuze ec'h hanvas peder euz a gær pe divar dro; ar re all, emezhi, zo euz a vroiou all. — Da unneg heur anter e c'houzanvaz evit eun ene, mes discleria a reas ne alle ket lavaret piou oa.

Da greisdeiz en em glemas truezuz, hag e lavaras e c'houzanve evit cant pec'her. Doare e doa da veza poaniet braz; hogen ep dale e teuaz adarre seven.

— Va zad, emezhi, an Æl a ro din bara ar re gre, rak mont a ran da c'houzanv poaniou ar re gollet.

Var dro creis-deis hanter, e teuas he bizach da entani hag e lavaras e vele ar Barados digor. — Neuze e velaz ive meur a ene mad, hag ec'h hanvas lod anezho. Discleria a reas traou a dlie digouezout hag e roaz eun ali bennak.

Da eun heur nemet kart e voue dilezet evel ma voa bet dilezet Jesus vaz ar groas. Da eun heur e devoue sec'het evel en doa bet Jesus-Christ. Neuze e devoue he lod er galonad en devoue Jesus o dispartia dioc'h he vam Santel.

Ar c'honfessour a c'houlennas neuze:

— Penauz e coms Jesus ouzoc'h brema, pe evel Doue, pe evel den?

— Evel Doue.

— Mari hag hi a vouel e tal ar groas?

— Mari ne vouel ket. He c'harantez zo re vraz evit gallout gouela.

Da ziv-heur, Palma a c'houzanvaz eun tanva a ziles hor Zalver var ar groas, hag he daoulagad a denvaleas. Disken a reas gant Jesus d'an ifernou evit chadenna an droug-sperejou a anavezas neuze ar Redemption. Palma neuze a blegaz he fenn var he gostez, hag e voue guelet eur veraden zaelou en he lagad deou.

Goudeze e lavaras gant eur vouez cre: echu eo oll. Ha neuze e savas. Lavaret e vije n'e devoa gouzanvet coulz lavaret tam poan.

G. M.

(Tennet a *Ecleo ar purgator*).

N'eus ket pell eus bet moullet e Feiz ha Breiz eur pennadik skrit dindan an hano-ma: henvelidigez ha dishenvelidigez. Eur barz anavezet gant an oll en deus laket ar pennad skrit-ze e guerz. ha setu ama ar verz en deus savet:

Henvelidigez ha Dishenvelidigez.

1.

Hon arc'hant a ia gand al laer,
Hor mezer gand ar c'hemener,
Hon danvez gant daou afronter;
Setu eun henvelidigez!
Unan hon laer 'n eur hon guisca,
Eun-al en eur hon divisca,
Daou dra 'n int ked ar memes tra;
Setu dishenvelidigez!

2.

Eun netra 'zistruj eur vleuen,
Hag eun netra 'zistruj a-gren
An enor, ha ne chom eulven
Setu eun henvelidigez!
Ar vleuen a zao adare,
An enor ne zistro morse,
Daou c'her control an daou c'her-ze
Setu dishenvelidigez!

3.

Ar feunteun hag ar melezour,
A ro da velet al loudour,
A zo var ar bizachou flour;
Setu eun henvelidigez!
Feuteun a oar goalc'hi corfou,
Melezour saotra calonou,
Saotra, goalc'hi a zo daou;
Setu dishenvelidigez!

4.

Hag an dousder hag ar gened,
'Zo diou zoursen a eurusted,
Hag evit paotr ha plac'h er bed;
Setu eun henvelidigez!
Gened a bad eur pennad ber,
Dousder a bad an holl amzer,
Evid an holl se a zo skler;
Setu dishenvelidigez!

5.

Eun alc'hoez houarn a zigor,
'Vel eun alc'hoez arc'hant peb dor,
A eun ti pe a eun tenzor;
Setu eun henvelidigez!
An alc'hoez houarn a ra trouz,
An alc'hoez arc'hant zo didrouz;
Kem so etre: didrouz ha trouz!
Setu dishenvelidigez!

6.

An domder hag ar ienien
A ra diez braz da bep den,
Pe en he dreid pe en he ben;
Setu eun henvelidigez!
Tomder a ra d'ez-han c'houezi,
Ienien c'hoeza a-zevri
En he vizied skornet cri;
Setu dishenvelidigez!

7.

Hag ar pec'hed hag ar vossen
'Ro ar maro en eun tol kren,
D'ar Brinsed evel d'ar beurien;
Setu eun henvelidigez!
Ar vossen a las ar c'horfou,
Hag ar pec'hed an eneou;
C'horf hag ene a zo daou,
Setu dishenvelidigez!

8.

An dour, ar guin a ra deomp
Terri hor zec'hed p' ho evomp;
Ha bennoz Doue a laromp;
Setu eun henvelidigez!
An dour hen torr 'n eur hor fresca,
Hag ar guin en eur hon toma,
Liez, siouaz! ouspen a ra,
Setu dishenvelidigez!

PARDON PLOERMEL.

Yvon-an-Traon, eun tiek koz a du Guened, a ioa var dachen Ploermel deiz ar pardon goude ar gousperou, o kemeret an hent da vont d'ar gær. Eur vanden labourerien douar a ioa en dro dezhan. Eur banne chist a ioa bet, mes ep ober droug, rag an tiek coz a ioa striz an urs gantha var ar poent-ze, ha ne voa ket brao d'an hini en divije sunet re var ar picher tostat outhan. Unan euz ar vanden a voa oc'h he heul, den iaouang a bemp pe c'huec'h vloas varnugent, en em lakeas da ober goulennou outhan.

— Asa, tad coz, lavarit deomp eta petra zonjit euz ar brud a zo hirio etouez an dud ez comp var araog, ez a-bemdez pep tra var vell?

— Var araok! var vell! ia da; ne velan ket e teufe den da veza cals iac'hoc'h na lartoc'h gant ar pez a dremen hirio.

— Lavaret a rer gouscoude pa vezimp bet eur pennad o vont evelse var araog, an traou a ielo goudeze anezho ho unan.

— Dont a ra ar c'hoez var va zal oc'h da glevet. Mont var araok? petra eo an dra-ze? ha te ac'h eus guelet biscoaz al loen-ze?

— N'em eus ket. Bez' ez eus tud gouscoude hag a dle beza he velet, p'eo guir ne gomzont nemet anezhan.

— Mont var araog a zo henvel oc'h ar pikol aer vorze a gomz an oll anezhi ha ne deo bet guelet morse gant den. Gouscoude me ell lavaret em euz he velet.

— Ia? tad coz; ha pe seurt doare en deus?

— Doare eur marc'h koz a ve bet etre daouarn tregont marc'hadour kezek, a ve bet kempennet, livet ha iaouankeet gant pephini anezho, hag en defe kignet, gant he baluc'hen, c'hui voar e peleac'h, kement hini zo bet var he gein.

— Asa, tad Yvon, n'emaoc'h ket a dro vad hirio!

— A dro vad? ha ne ket guir e velit hirio muioc'h a brez hag a ingroez en tavarniou evit en ilizou?

— Evit an dra-ze ne lavaran ket.

— Ha ne ket guir emaint aze gant ho c'hazetennou fall hag ar c'hos paperiou a deu dezho euz a Bariz, hag e saouront ar viltansou-ze cals guelloc'h eget eur brezegen, hag e credont cals kentoc'h dezho eget da genteliou ar re zo carget d'ho c'helen?

— Ar re-ze zo moullet ive, hag evelse.

— Ha ne ket guir ez a ar re binvidik krisoc'h krisa oc'h ar re baour; hag ema ar re baour oc'h harzal creoc'h crea a-enep ar re binvidik?

— Ah! evit an dra-ze zo guir avad.

— Ha ne velit-hu ket hirio ar strinkellezet iaouang o vont da fringellat bete var an hentchou houarn hag en tavarniou, en hevelep doare, ma ve red brema diskuez gant ar bez, evel ma reat guech all, ar re anezho a ia adreuz, n'on defe ket avoalc'h euz a zek bez hon daouarn?

— Guir avoalc'h eo an dra-ze, tad Yvon; ne vezo ket pell ni etrezomp tud iaouank, mar fell deomp dimizi, ne gavimp mui eur plac'h iaouang euz a benn ar viaden.

— Ha ne deuz ket hirio var an douar muioc'h a laeron hag a riblaeron eget zo bet biscoas?

— An dra-ze marteze, tad coz, eo ar pez a c'halvont mont var araok?

— Mont var araog! ia, ia, potred; mar deomp pell var araog evelse, me ne ouzon ket peleac'h e vezo red mont da glask eur plac'h fur, eur servicher ha ne laerfe ket he vestr, eur micherour ha ne ve ket mezo bep sul, ha bep lun var ar marc'had.

— Guir eo, evelse ema ar bed; hogen dre ma'z aimp var araok, kementse oll a vezo pareet.

— Daoust hag o vont var araog e virot oc'h Ian al lonker da chom da gousket dindan an duellen evel eur moroc'h chomet e dilerc'h ar mor var an treas?

— Oh, ne raimp ket, me voar vad.

— Daoust hag o lenn scridou, contamet e teui iec'het dezho, e crogint startoc'h el labour, hag e vezo clevet comzou muioc'h a zoare o tont euz ho ginou.

— Douetus braz eo ne vellaint ket gant an dra-ze.

— Daoust hag o vont var araog e lamot digant ar merc'hed an ioul o deus d'en em ficha caer, d'en em ziskuez, da vont da racanellat ama hag ahont?

— Oh! ar c'hlenvet-ze ne vezo ket pareet c'hoas.

— Peleac'h ez eot-tu neuze da glask louzou evit scuba an traou fall euz ar bed, evit parea an dud a veler bemdez, evel a lavar egile, o coeza euz an derzien dom e drouk-sant?

— Marteze tad Yvon, e rafe vad ho c'hrouga?

— Ho c'hrouga? ma ve crouget kement den dizuch a zo hirio var an douar, ne ve ket cavet a gerdin avoalc'h, ne ve ket a vrini avoalc'h evit dibri ho c'hik!

— Red e ve ho lacat er prizon.

— Ro peoc'h! Neuze ec'h elfes sevel moger en dro d'ar bed oll, lacat an oll dindan ar vorail pe dindan an alc'hoez; mes neuze pa es pezo destumet an oll er prizon, peleac'h e cavi archerien d'ho dioual?

— Asa, tad coz, petra fell deoc'h da ober-ta?

— Clevit, potred, ha selaouit mad: ne gaf ket din ec'h alfet parea eun den clanv nemet e diou c'his; da genta o creski he glenvet, evit he gas d'ar bed all d'ober he glemmou.....

— Ah! tad Yvon, evit ar c'his-ze avad ne ket fall! E guirionez an den, eur vech maro, ne ket clanv mui. Kementse a zigas da zonch din euz ar pez a lavare ar medesin en dez alll da Baol ama. Ar medesin a ioa bet o velet hon amezek Glauda, ha Paol o veza digouezet gantha en hent pa edo o vont kuit, a c'houlennaz outhan:

— Abanta, ha Glauda, penauz a ra? Eat eo he derzien kuit?

— Ia, eat eo he derzien kuit.

— Neuze-ta ema pare adarre hon amezek?

— Salocras, maro eo.

— Maro! ha c'hui o lavaret eo eat he derzien kuit?

— Ia sur, mes Glauda zo eat kuit ive troad ha troad gant he derzien. Hag ar re all ive, ep mar, ma vent caset d'ar bed all, a iafe ho c'hlenvet d'ho heul.

— Ma na blich ket ar c'his-ze deoc'h, me anavez eun all. N'eus nemet clask eur medesin hag a anavesse ar c'hlenvet hag al louzou mad outha, hag a vouese ive pegement da rei euz al louzou-ze da bephini evit he barea.

— En dro-ma emaoc'h ganthi avad, tad Yvon; hennez e tle beza ar c'his vad pe ne deus nicun. Mes peleac'h caout ar medesin hag al louzou-ze?

— El leac'h ma her c'havas guechall hon tadou coz d'ar mare ma voant c'hoas gouez, ma lazent ho bugale evel pennou ier e kichen ar mein-hir, ma en em zebrent an eil egile e creiz al lanneier.

An aviel ha croaz hor zalver a deuaz a benn anezho. Ha brema ne anavezan louzou ebet ken nebeut nemet hennez.

Evit ar re a deu da lavaret deoc'h, potred, emaint gant ho c'hazetennou brein hag ho hentchou houarn, o vont da gas an dud var araog, emaint o vont da rei furnez d'ar voazed, ha glandet d'ar merc'hed, livirit dezho eus va fers, mar kirit, ne dint nemet gaouiadet ha batouillerien ne ouzont ket petra a leveront.

Pa'z a missionerien da brezek d'an dud divadez, d'an dud gouez, lavarit ama din hag eur vad bennag a rafent dezho o comz a hentchou houarn hag euz a droiou filoutet Paris? Me zonch din e prezegont dezho an Aviel, e tescont dezho caret Doue, ha neuze e veler an dud gouez-ze o c'holo ho noasdet, oc'h eana d'en em zebri, hag o tont gant an amzer da veza tud ha christenien.

— An dra-ze-ta, tad Yvon, eo mont var araok evidoc'h-hu?

— Petra! tud hag a voar beva deread n'emaint-hi ket araog tud ha ne ouzont na labourat nag en em visca?

tud hag a voar renta servich d'ho breudeur n'emaint-hi ket araog ar re ho debr? tud hag a zo e guirionez tud n'emaint-hi ket araog ar re zo henvel oc'h al loenet?

— Lavaret mad a rit, tad coz, mes ar re a zo tud avoalc'h, ne ket difennet outho ive, credabl, mont var araog eun dra bennak?

— Ia, ma vije er mad e vije sur, ne lavaran ket; mes en dizurziou?

Gortozit, paotred, m'em eus c'hoas meur a dra da lavaret deoc'h var gementse. G. M.

(*Eur pennad all eur vech-all.*)

Eur scrifagner a gomze en dez-all evelen euz ar Chin. Credabl eo en devoa droug oc'h ar Sinaïs pa scrife kement-ma.

« Ar Chin eo ar vro eleac'h ma'z eus roz ha n'o deus ket a c'hoez mad, merc'hed ha n'o deus ket a lostennou, labourerien ha n'eus sul ebet evitho, tud e carg ha ne ouzont ket petra eo lealdet.

Eno ez euz hentchou ha ne ell karr ebet mont dreizho, listri ha n'o deus na kein na stur. Eno eo ar re goz a veler o c'hoari cornigel, adoz an anternoz a dro varzu ar c'hreisdeiz, hag an dud pa vezont nec'het a scrab plantou ho zreid. Eno an dorn cleiz a ia araog an dorn deou, ar stomog a ia araog ar penn; pa denner he dok da unan bennag eo evit ober goab, pa laker dillad guenn eo evit dougen canv. Eno e scrifer, ha n'eus ket a lizerennou; ez euz eur iez, ha ne anavezer reiz ebet dezhan.

Anat avoalc'h eo an hini a gomz evelse ne deo ket eur mignon bras d'ar Sinaïs.

Loar ebrel, evel ma c'hoar an oll, a zo hanvet al loar rous. Setu ama eul lavar bennak divar he fenn.

Al loar rous gant he reo,
Bleun, deliou, bouillastr a zêo.
Al loar rouz, e penn pe benn,
A laca dizer en dachen.
Pa'z a al loar rouz en he zro,
Ez a d'he heul skorn ha reo.
Ken na da al loar rous da hesk
Hanv ha goanv zo mesk-a-mesk.

D'ar mare-ma euz ar bloaz, al labourerien douar a bren evit ho guinis-du hag ho gounidegez hanv, ludu-du pe eun temps all bennag evelse. Hogen aliez e verzer dezho temps kemesket, temps ha ne deo ket great gant an danvez a dlie beza laket d'he ober. Da zisfiziout zo ato er re a ro marc'had mad. Evit al ludu du couls hag evit an traou all, an traou guella marc'had a vez peur liessa ar re gera. Lacat a reont ama an tiek da goll eun eost, hag he zouar a vezo falloc'h da rei drevachou all goudeze.

Ervez al lezen, ar varc'hadourien ludu du pe draou all evelse, a dle goarantisa ho marc'hadourez. Al labourer en deus guir da lacat ar mac'hadour da verca dezhan dre scrit pe seurt temps a verz ha pe seurt danvez zo oc'h he ober. Lacat a ell goudeze tud gouezïek da velet hag hen zo en temps-ze an danvez a dle beza, ha ma n'ema ket, ec'h ell ober he glem a enep ar marc'hadour, ha ne dai ket da lacat en he zouar, eleac'h temps mad, eun doare ludu bennag ha n'en deus ners ebet.

Er sizunveziou-ma n'eus ken hano er c'hazetennou nemet a dan goall bet ama hag ahont. An tan a zo ato scrijuz, ha dre eun amzer zeac'h evel a ra brema, e crok cals buanoc'h, e ra distruch e berroc'h amzer hag ezeo cals diesoc'h da vouga.

Kemper en deus bet ive eun tam encrez dirguener diveza. Vardro unneg heur dioc'h ar mintin an tan a zo croget en eun ti er ru Nevez, hag ep dale e voa eun tan ker bras ma ne allet nemeur tostat oc'h an ti ken na doa discaret an doen. Gouscoude evel ma'z euz en em gavet eno ep dale tud kement hag a ranket, pomperien, soudardet, tud kær, beleien, freret..., evel ma voa tost an dour, ez eus gallet sevel diou chaden, ha lacat ar pompou da c'hoari kement ha ma carent ep ean, ha n'eus devet nemet eun ti, dister avoalc'h petra bennak ma voa meur a rum dud enha, hag eur c'hranch a voa eur pennad brao dioc'h an ti.

Goasa zo eo eur vaouez coz e deus collet he buez, chomet da zevi en ti, ha ne vouie den ken na deus savet clask dezhi pa voa mouget an tan.

An Aotrou Andre, an hini zo e penn scolach Castel, zo hanvet *ofiser a Academi*.

Eur bourc'hiz a ieaz eun dervez da velet eun itron euz ar re a heuille muia giziou hag ebatou ar bed. Caout a ra eur guiscat plous laket var ar pave dirag an ti. Eur vatez a zeu d'he zigemeret hag a lavar dezhan ema an itron en he guele clanv abaoue tri devez.

— Pe seurt clenvet e deus?

Ne ket eur c'hlenvet eo e deuz; eur boan speret dispar eo, ha ne ell ket chom var he zreid.

— Petra, he zad e deus collet?

— Oh! ne deus ket, Aotrou.

— Piou-ta? he mamm pe unan euz he bugale?

— Ne deus ket.

— He fried marteze zo maro?

— Ne deus collet nicun euz he zud. Eur milion avad euz he danvez e deus collet.

— Hag abalamour da-ze ez eus laket colo var ar ru dirag an ti?

— Ia, an itron e deus ranket guerza he c'harros.

— Ha neuze?

— Ha neuze sur, petra ne gomprenit ket? abaoue, ne ell ket clevet trouz eur c'harroz ep ma rafe an dra-ze dezhi eur boan scrijus. G. M.

Ar Gerant : Ar. DE KERANGAL.

Kemper, moullet gand Ar. de Kerangal, Mouller an Escopti.

Dissadorn 7 Mae 1870. N° 275. C'huec'hvet Bloavez.

FEIZ HA BREIZ,

KELOU A BEP BRO, HA KENTELIOU VAR BEP TRA,

Digaset bep sul da gement Christen a gomz ar brezounek.

CONDITIONOU EVIT CAOUT AR GAZETEN :

Evit ar Finister, Costez-an-Nord *hag ar* Morbihan, : *evit eur bloas*, daou scouet; *evit c'huec'h miz*, pevarzec real.

An Abonamant a dle beza paet araog caout ar gazeten.

An hini ne zigas ket en dro ar c'heula cazeten a reseo goude ma zeo echu he abonamant, a zo consideret evel abonet a nevez.

A abonamant a gemerer e ti an Aotrou de Kerangal, *mouller an Escopti, ru ar Gigerez, n° 18, e Kemper. D'an Aotrou* de Kerangal *epken e tleer adressi ar peamanchou ha kement a zell oc'h servich ar Gazeten.*

Ar scrijou da lacat er Gazeten a dleer da adressi d'an Aotrou MORVAN, epken.

KEMPER, 7 Mae 1870.

An den zo red dezhan credi eun dra bennak; ma ne gred ket guirionezou ar feiz, e credo geier sorserien, furlukined. An doctored-ze zoken a zo dalc'h mad o rebech d'ar bopl, d'an dud divar ar meaz, d'an dud dizesk ho fals credennou eo ar re genta o cridi an diota sorc'hennou. — Penauz, a leverot-hu, an dud a speret, an doctoret-ze a c'hoar kement a eller da c'houzout hag eun dra bennag ouspen, a grette da zorserez pe da zorc'hennou all a bere e ra goab hirio kement coueriad zo hag en deuz eun dra bennag a skiant vad?

— Pa lavaran deoc'h, evelse ema ar bed. Ia, an dud speredok-ze, an dud goueziek-ze a gaf da bephini anezho e taol en dro dezhan kement a sclerijen da nebeuta evel an heol a bar azioc'h hor penn, an astrou skedus-ze a ia d'ar galateziou da c'houlen sclerijen oc'h eur c'hos letern mogedet bennak!

Guechall eo pell dioc'h ar c'heriou, er c'harteriou a voa nebeut a zarempred enho, etouez tud dizroug ha dizesk, eo e crede ar furlukined en em lacat da zacha arc'hant divar goust ar c'hinaoueien o tiscuilla dezho an traou cuzet, hag eno ive eo e cavent tud diot avoalc'h evit en em lezel da veza touellet gant ho furlukinerez. Hirio eo er c'heriou braz, en eur c'halatez toull bennag eo e reont ho micher. Eno ne ket trouc'herien-buzug eo a ia da gas arc'hant dezho, mes tud hag a gaf dezho beza goest da rei kentel d'ar Pap, ha d'an iliz oll, ha, credabl, da Zoue he unan : hag eno pephini a reseo sclerijen dioc'h he arc'hant.

Setu ama petra lavare n'eus ket pell unan euz ar sorserien pe furlukined-ze da eur c'hristen mad a zigouezas gantha er mare ma ne voa den var he dro. Hema a c'houlennaz oc'h ar furlukin :

— Ahanta! mont a ra mad ar vicher?

— Ne da ket caer, Aotrou.

— Penaus ne da ket caer?

— Nan, ar vicher a ia da fall, re a dud en em daol d'he ober.

— Ne ket lavaret! n'em bije ket sonjet e kementse.

— Bez'ema gouscoude evel ma lavaran deoc'h. Pemp bloas varnugent-zo e ran-me ar vicher, hag evelse e c'houzon penauz ez a ar bed ganthi.

— Petra, ar bopl n'en deus mui a fizians enhoc'h?

— Fizians? Biscoas n'en deus bet muioc'h. Eno dres eo ema'r gloaz, o velet pe gen druz oa ar vicher, an oll zo en em daolet d'he ober.

— Ha neuze ep mar, an eil a zistol var egile?

— Ec'h ellit cridi.

— Hag evel ne deu d'ho caout nemet tud euz ar reng izela, nemet tud hag a zo peurvuia scanv ho ialc'h, eo credabl ive e sellont oc'h ar guella marc'had?

— Nemet tud euz ar reng izela? ober goab a fell deoc'h-hu, Aotrou?

Ni a vel bemdez o tont d'hor c'haout tud euz ar revrudeta, tud hag hag a zo carget pe en em gark da sclerijenna an oll hag e kær, ha var ar meaz, tud ha ne c'hoezont ket ho fri en ho manch, tud hag a ell teleur dioutho rak ma c'hounezont arc'hant a grabanadou gant ho fluen pe ec'hiz all. Tud euz ar reng izela! hag ar furlukin a zave sounn he benn gant eun ear faeüz en eur lavaret diou pe deir guech all : tud euz ar reng izela? — Nan, Aotrou, emezhan, ne ket eno ema an dalc'h, ne ket eno ema ar bas oc'h hor c'hignat; re omp oc'h ober ar vicher, evel am eus lavaret deoc'h. Me'm eus guelet n'oamp nemet pemp varnugent er gær vras-ma. Ah! neuze edo an amzer gaer! neuze ec'h ellemp sacha pephini d'he c'hodel ep mont an eil var marc'had egile. Brema omp ama meur a gant, hag abars nemeur e vezo unan couls lavaret e pep ti. Evelse ar vicher ne oufe ket beza caer, compren a rit-hu?

— Compren a ran, eme ar c'hristen mad, ha guelet a ran guelloc'h c'hoaz en deuz izom speret an den euz eun dra bennag ouspen ar pez a c'hoar he unan, ez eo red dezhan cridi ar guirionezou discleriet gant Doue pe

ar sorc'hennou deut aberz an ifern. Evel ar c'horf, ma na ve ket roet a vagadurez dezhan, a zepre an traou doujerusa kentoc'h eget mervel gant an naoun, evelse an ene, ma na reseo ket ar virionez, pehini eo he guir vagadurez, a roi digemer d'ar c'hredennou ar re diskianta hag ar re euzusa. Ato e vezo guir al lavar-ma : n'eus ket egredikoc'h eget eun den discridik.

Guelomp brema eur pennadig histor all. Ar memes scrifagner eo he ro deomp :

En dez-all, emezhan, e teuas d'am zi eur mevel micherour evit eur gefridi, o velet pe gen drouk livet oa, e liviris dezhan :

— Em euz aon, va mignon, n'oc'h ket iac'h ?

— N'oun ket glanv brema ; bet oun avad, ha goal glanv zoken ; deac'h oan deut euz an hospital eleac'h m'oun bet tri mis.

— Entent mad a reat ouzoc'h eno ?

— Ia, me gaf din, Aotrou.

— Hag al leanezet, mad oant-hi en ho kenver ?

— Han ia, lavarit-ta, setu aze tud avad !

— Setu aze tud, penaus ?

— Penauz ? evidon-me ne ellan ket compren eun dra evelse. Sonjit-ta, eno ez eus merc'hed, iaouang iaouang, hag a dremen an deiz hag an noz e kichen an dud clanv, ep mont morse ac'hano ; hag a dle chom eno epad ho oll buez ! n'ellan ket dizonjal an dra-ze.

— Mes n'oc'h eus ket lavaret din ha soursi mad a gemerent ac'hanoc'h ?

— Ia, me gred ; c'hoarezed, mamou oant evidomp ; ato laouen, ato ar muse'hoars var ho muzellou. Hen lavaret a ran c'hoas ; n'ellan ket compren an dra-ze. Hag her greont a volonte vad, ha n'o deus ket eur guenneg evit ho foan ! hag en em gavont euruz oc'h en ober ! oh ! an dra-ze zo dreist an den !

— Guir a livirit, an dra-ze zo dreist an den, da lavaret eo e reont an dra-ze evit Doue, e louzaouont pep den clanv evel pa ve Doue he unan a louzaoufent, rak ma c'houzont ez int he vugale. Gouzout a reont e vezint paet gant Doue euz ho foan, ha setu perak ne reont van evit gouzanv, evit lacat ho buez var var o renta servich d'ar re euz ho breudeur a zo clanv ha poaniet.

— Ah ! entent a ran brema, ha n'oun mui ker souezet euz ar pez a veliz e stourmad Solferino. Eno ive ez oa c'hoarezed vian hag a vije lavaret a rea goab euz a vouliji an enebourien. Unan anezho a louzaouas va zal din digoret gant eun taol sabren. Kerkent ha ma voan caset d'an dinel, e veliz o tont d'am c'haout eul leanez iaouang koant evel eun Æl. Biken n'he ancounac'hain.

— Petra, emezhi, o velet ar goad o tivera dioc'h va zal, skei iud a ra em euz aoun an Autrichianed ?

— Va c'hoar baour, taol ar maro am eus bet digantho.

— Oh ! ar Fransizien ne varvont ket evelse. Mar bezit fur, mar grit ar pez a lavaro deoc'h ar medesin hag ar pez a livirin-me, e viot pare. Da c'hortoz ar medesin, me ia da zouplaat ar gouli-ze deoc'h. Hag hi o voalc'hi va zal hag ho lacat eun tam lian var ar gouli.

— Bennos Doue deoc'h, va c'hoar, eme ve.

— Ho c'hoar, emezhi ? Lavaret mad a rit, ho c'hoar oun. Red eo din mont var dro re all, me deui adarre, hag a gomzo deoc'h euz ho pro... hag... euz eun all...

Mont a reas kuit, hag ar medesin a zigoezas. Poan vraz a reas din oc'h va lonzaoui, ha pa deuaz ar c'hoar en dro, em boa eun derzien varc'h.

— Petra eo an *all*-ze o poa da goms din anezhan, eme-ve ?

— Oh ! me garje beza comzet anezhan deoc'h dioc'h-tu, rak brema oc'h euz eur goal derzien.

— Ha piou eo ?

— Ar medesin braz anez pehini an oll louzaou ne rafent nemeur a vad.

— An Aotrou Doue ?

— Ia, n'oc'h deus ket aoun raz'han, me voar vad, p'eo guir n'o poa ket aoun rag an Autrichianet ?

— Oh nan, va c'hoar.

— Mad, livirit dezhan-ta bep en amzer : Va Doue, o pet truez ouzin ! Va Doue, va fareit !

Ne ancounac'hain biken, eme ar micherour, an derveziou dudiuz am eus tremenet eno o velet hag o clevet ar c'hoar vad-ze. Tost oue din mervel, hag e carjen beza maro eno. Kerc'het e doa eur belek, eun den calonek c'hoas, da rei din va zacramanchou. Ah ! pa deu sonch din euz an dra-ze ! Ah ! c'hoar Santelez Ursula zo eun Æl !

— Karet a rit eta al leanezet ?

— Karet ? rei a rafen va buez evitho ! ha pa glevan unan bennak o trouk prezek divar ho fenn, e sao debron em daouarn, hag em befe c'hoant da gas ho zeod dezho da doull ho gouzouk. Rag ar re a gomz a enep tud evelse ne delont nemeur a dra.

Setu aze penauz e teu ar relijion hag ar re he heuil da c'hounit calon ar re zo pella dioc'h Doue, ha da zavetei an ene epad ma kemeront soursi euz ar c'horf. Pa rai an dud difeiz burzudou evelse, pa en em roint evelse da ober vad d'ho nessa, e vezo gallet ho zilaou. G. M.

Rom. — Dioc'h ma lavar ar c'heleier, morse marteze n'eus bet muioc'h a dud estren e Rom evit a zo brema, morse marteze ne voa bet guelet muioc'h a dud o redek d'an ilizou evit ceremoniou ar sizun zantel. An amzer a ioa ker caer ma na vire oc'h den da vont. Etouez ar bopl tud-ze e vez ato daou rum ; eur rum a ia dre guriozite, hag eur rum all dre zevosion. Ar re ziveza-ma gouscoude ne vezont ket guelet calz etouez ar prez bras. Ho guelet a rer alies o clask an ilizou muia distro evit gallout eno pedi calonecoc'h ep beza distroet dioc'h ho fedennou.

Ar Pap a vez en he ornamanchou caera, an aour hag ar vein prisiuz o lugerni var he dro. Kementse a ra poan galon da hiniennou euz an dud o deus nebeut a feiz. Rag etouez an dud estren a deu da Rom da velet ar ceremoniou-ze ez euz ive tud difeiz, tud ha ne glascont nemet eun digarez bennag evit caout abeg en Ilis santel hag er pez zo a gaera en hon Relijion. « Jesus-Christ, emezho, n'oa ket guisket ker pinvidik-ze ; n'en doa ket eur mean evit harpa he benn. »

An dud-ze ne velont nemet an diaveas, ne zellont nemet oc'h an diaveas. Ne gasont ket ho zell en diabars, d'ar gouelet. Ne velont ket eo da Jesus-Christ he unan eo e renter an henoriou a renter d'ar Pap ; ne velont ket eo Jesus-Christ he unan, en eun doare bennag, eo a zoug ar guiscamanchou presius-ze, p'eo guir an hini ho doug a zalc'h leac'h dezhan ? Ne fell ket dezho guelet, mar en deuz ar Pap eur pers bennag en henoriou rentet d'hor Zalver, en deuz ive lod euz he boaniou hag euz he groas. Mar pign ganthan var menez Thabor, e pign ive mar menez Calvar ? An den a velont eur pennad bennag evelse e creiz ar c'hloar, a velint goudeze o labourat evel eur sclaf, beac'h dezhan o caout eur pennadig amzer evit dibri eun tam bouet dister, ha kementse bemdez ep ean ? Ne fell ket dezho guelet ez eo an hini a damallont an humpla euz an oll dud, ar c'harantezusa, an dougeta a oufet da gaout da ober vad d'an oll ?

Guelloc'h e ve gant an dud ginet-ze guelet ar Pab, vikel Jesus-Christ evel ma'z eo bet guelet c'hoaz, harluet, red dezhan mont da guzet, goloet a druillou evel eur c'hlasker. An Iliz hag ar Pab zo bet great ar brezel dezho, hag a elfe c'hoas gouzanv brezel evelse ma ve red, ep ma vent discaret. Hogen Doue ne fell ket dezhan e ve ato an Iliz hag ar Pap hiskinet evelse ; fallout a ra dezhan e vent ive avechou henoret hag ato caret ha respetet gant ar gristenien, ha zoken doujet gant ho enebourien.

E Rom e caver c'hoas pennadou mogeriou a zo bet guechall gos paleziou pe lec'hiou a blijadur evit ar romanisted paien. Ar brasa euz ar restachou-ze eo an hini à c'halver ar C'holizee, ar c'hromlec'h ma lakeat ar gristenien d'ar maro enha, ha ma losket al loenet gouez varnezho. Eno brema ez euz enn *hent ar groaz*, hag ar guir bardonerien a ia da Rom, dreist oll er sizun santel, a veler eno oc'h heuilla Jesus en hent poaniuz a reaz o tougen he groaz, el leac'h-ze a zo bet skuillet goad kement a verzerien enha.

O velet ar restachou burzudus-ze chomet keit amzer stard en ho za, o velet ar vein-ze bras divent savet an eil var egile, eur c'hanfard a c'houlenne digant christenien devot a bede eno : han, christenien catolik, goest e veac'h-hu da zevel traou evelse ?

— Nan, a lavaraz unan bennag anezho ; mes kementse a zo eun henor evidomp. Ar vein-ze zo bet red meur a vil den evit finval, evit loc'hat unan anezho. Ne dint bet savet aze nemet gant sclavet a baet euz ho foan gant taoliou fouet ha ne reat van ebet evit ho guelet o coll ho buez. Ni n'on eus ket a sclavet ; ni a gemer labourerien, servicherien, micherourien evit hor breudeur, ha ne garfemp ket o c'harga a labourou eleac'h ma colfe ho buez eun niver braz anezho.

E guirionez al labourerien, ar vicherourien, ma lacafent ho stad e kem gant hini ar re o deus great al loubourou-ze guechall, a dlefe trugarecat caloneg hor Zalver Jesus-Christ da veza deut da derri ho chadennou ha da rei dezho frankis bugale Doue. G. M.

C'houibuen ha Guennili, pe eur gaoz Eurk.

III.

An dour a iea bepred var gresk ; an ozac'hmeur en em gave en he greiz betek he lesiou. Epad ma kolle an oll ho skiant, eur pez serpant, round he benn, konvigellet en dro da eur peul koad, eur zerpant, fin ha falak evel an oll zerpanted, a glaske an tu da ober he vad divar goust peb unan. Lezomp ar re ma, eme-z-han, da lammed mui-oc'h-mui, da vond mui-oc'h-mui divar ho spered, ha ni a-hello c'hoari eun taol kaer hep dale. Deuet ma'z oa ar mare a zeporde, setu hen o lavared da Noë : Tad koz, mestr braz, petra roi-te din-me, mar deuan a benn da zavetei ha da vuez ha da lestr ? Hag er memez amzer eur zutaden zeac'h a gerze euz a c'houzoug an aneval. — Te, eme an ozac'hmeur, te a pee c'hoant da zavetei ac'hanomp ? — Ia, c'hoant am euz d'hen ober, hag eur greden stard am euz e vouezin hen ober. Va lez hepken d'en em drei dioc'h va ioul, nemet al labour peurc'hreat ne c'houlennan diganez tam pae. Guel eta... hag *ia* eo a lavarez ? — Kement a c'houlenni a pezo, a respontaz Noë hep sonjal pell oc'h, beuzet ma'z oa dija an anter euz he gorf en dour. — O tad braz an dud a feiz, eme ar zerpant ker sioulik ha tra, ne ket va mad va unan eo a glaskam-me kement ha kement all ; tou d'in hepken em bezo ar c'henta gobr a c'houfennin, ha raktal me ia da gregi em labour. — Da c'houlen ha pezo, m'hen tou d'id dre va haro... hogen, hast affo, a lavaraz an ozac'hmeur, ar paz o tond dezhan. — Great eo ar marc'had, a zulaz adarre ar zerpant. Gourc'hemen ma vezo taolet an dour er meaz euz da lestr, labour ha gra labourad guella ma helli ; ar rest a zell ouzin me... kont varnon, ha chom e peoc'h. — Kerkent ar zerpant en jem lakeaz da zisken dioc'h he beul koad, en em blantaz en dour, ha den mui n'her guelaz.

An ozac'hmeur, hag he verc'hed, hag an anevaled, an oll braz ha bihan, peb unan ervez hej c'halloud hag he izin, a ia neuze da stlapa an dour er meaz a bep tu, a labour dizamant evit bunta er meaz betek ar berad diveza euz an dour a boueze kement el lestr. Ra oue great an affer, e veljor ar zerpant astennet var ar plench, he benn o stanka kloz an toull a ioa bet digoret gant ar raz. Er stad-ze ar zerpant a ioa bevel oc'h eur pez korden hir ha teo, oc'h unan euz ar c'herdin gallouduz a gaver stank el listri. Eno e choumaz an aneval, reiz hag hep finval, ec'hiz ma vije maro, keit ha ma padaz an danjer. Da heul an deisiou ar glao a spaneaz, ar glao a heanaz, an dour a ieaz var rabad, al lestr a ziazezaz var eur menez huel, hag ar zerpant, ervez m'en d'oa he lavaret, a oue salver an oll.

An douriou o veza tec'het divar ar mare, ar re a ioa bet keit all en arc'h evel en eur prizon, a oue mall gantho kerzed peb unan euz he gostez, mond hag ober dioc'h ma troe en he benn. En arc'h neuze e savaz kaoz, e savaz c'hoarz; an eil a lamme gant egile, an eil a boke d'egile; an oll a ioa evel sot gant ar joa; an oll a iea, a zeue, a bigne, a ziskenne, a lavare *ken a vezo* a gleiz, *ken a vezo* a zeou... biskoaz eur seurt abaden n'oa bet guelet... betek ar re gosa a c'hoantea dansal... an oll a gane pe a zute, pe a ioue... Ne zonjet mui nag er raz en d'oa great kement a zroug, nag er zerpant en d'oa great kement a vad... Mond kuit, mond da glask an ear, mond da foueta bro oa an oll affer. E peb amzer euz bet traou dianoudek var an douar... tennit eun all euz ar brasa danjer... a boan lakeat en douar, ha sur euz he vuez, ar martolod hoc'h euz frappet euz an dour dre galz a boan, eur veach troet ho kein, n'en em chal mui ganeoc'h, hag a ia da ober he zenklennad er falla toull a hostaleri!

An ozac'hmeur, chommet he unan en arc'h, varlerc'h an oll, evel eur c'habiten a galon var bont he lestr, en em gave laouen braz koulz hag ar re all, ne zonje ket eun tam er pez en d'oa lavaret, touet d'ar zerpant. Noë a iea da zilezel he arc'h, a iea da lavared *ken a vezo* da eur guennili goant ha drant, a vele var he neiz oc'h entend oc'h he re vunut, a gleve o ragachad var he neiz d'he re vunut, pa zeuaz ar zerpant, en eur gorvigellad, o sevel he benn goude he lost, he lost goude he benn; da gaoud an hini a gemere c'hoaz evit he vestr, he roue.

Aï! aï! eme an ozac'hmeur sebezet, guidre en he galon... aze e maoud, te... Me gave d'in ez oaz maro. — Oh! neket me eo a varv ken trum, a respontaz ar zerpant. — Na pegen drol eo da benn! kentoc'h oa rond, ha brema eo evel oc'h eur stoul boutaill, a c'hlabousaz ar guennili, en eur zispaka he lost gant lorc'h ha dudi. — Goude beza bet aze daouzek miz o stanka an toull, n'eo ket marz en deffe va fenn kemeret ar pleg a velez dezhan... hogen mar en d'euz kemeret eur pleg divalo, neket te, glabouserez, eo a dle he rebech d'in... — A zo guir, eme Noë... hag evit da zigoll me fell d'in e ve hiviziken begok pennou an oll zerpanted. Mil bennoz d'id, ozac'hmeur... hogen, abarz kuitaad, ma ne zonjez mui, gouez petra ec'h euz vouestlet d'ar zerpant. — Petra eo eta am euz-me gouestlet d'id, eme Noë? — Touet ec'h euz e rojez d'in kenta gobr a c'houlenjen evit va foan... — Guir!... An dra-ze am euz lavaret?... Ia, mestr, ha lavaret mad. — Mez ha skrivet, ha sinet am euz-me va lavar? E pe leac'h e ma da baper? — N'em euz paper ebed, Aotrou; guelloc'h am euz marteze, dioc'h an den ma'z oc'h... testou, ha testou leal am euz, a zigasin dirazoc'h, pa garot. — Kaoze neuze, eme ar c'heaz koz, en eur huanadi. Pe seurta a c'houlennez evit da labour? — Nebeud, nebeud a dra, a respontaz ar zerpant, da heul eur zutaden flour, gant eur vouezik tener, evel ar zerpant guech-hall pa rea he gaoz gant hor mam Eva... Kement a c'houlennan eo ma roi d'in evit va maga ar guella goad a zo dre ar bed. — Ar guella goad a zo dre ar bed a helfe beza va hini va unan, a c'hrosmolaz Noë en he varo... Ne ket ar goad-se eo a pezo, na ne pezo, bez dizoursi, hag o sevel he vouez, an ozac'hmeur a lavaraz freaz ha dichek: Allaz! allaz! paour keaz... eun dra a c'houlennez aze, n'euz den hag a helfe he rei d'id... piou a oar e peleac'h e ma ar guella goad? — Oh! mestr ker gallouduz, eme ar zerpant, gant he vouez an dousa, ha te ve nec'het evit ken nebeud a dra? Ne ket na ouzot mad pini eo ar guella goad; re vraz eo da skiant.. A hent all te zo roue, eur roue doujet gant an oll. An oll anevaled, va breudeur, a zo da zervicherien. Al leon, ken nerzuz, an hini a ra al lezen d'an oll chatal, a iafe en douar evit plijoud d'id, evit ober da volontez. Ar vunuta c'houibuen a veler o c'hoari, o vond hag o tond ken dili ha tra, pa bar an heol var he diouaskel arc'hantet, alaouret, ne c'houlenn ket guell eget rei memez he buez var eur gomz euz da c'hinou... Ozac'hmeur, lavar, lavar ar pez a gari, ha var ar mare e vezo sented ouzid. — Noë, evel mut, evel anter-varo, a groge en he varo griz gueach gant he zorn deou, gueach gant he zorn kleiz. Nec'het oa, ne ouie e pe du en em drei. — Na petra fell d'id eta? a lavaraz hen divar eun tachad. — Eun den fur, eun den a vouisiegez eveldot, eme ar zerpant o stoui he benn betek an douar, n'en d'euz izom ebed da veza sklerijennet, kenteliet gant eur paour keaz aneval eveldom-me, gant an hini a zo an disterra e mesk an oll anevaled. Te oar ervad, hag a oar pell zo, hep ma rankfet hen deski d'id, n'euz aneval ebed hag a helfe evel ar c'houibuen ober d'ar red hag eaz kement ac'h euz da c'hourc'hemenn. Ar c'houibuen eo a zo krouet, a zo taillet dioc'h ar guella, evit dond a benn euz ar pez a c'hoantai te da c'houlenn diganthi. Lavar dezhi, ha raktal hi, gant he zeod ker lemm, ken tano, a ielo da zuna e goazied an oll grouadurien, da danva ar goad a zo ennho, hag a roi da c'houzoud d'id goudeze pini eo ar goad en d'euz muia taloudegez. — Joa e ve ganen ober evel ma lavarez; mez ar c'houibuen a zo n'ouzon e peleac'h; penaoz ec'h hellin-me he c'haoud? — Aotrou braz ha dispar, na fach ket oc'h va c'hleved... ar c'houibuen a zo aze var da vanch deou, a zo o reded var manch da zae. — Petra rez aze ta var va manch, eme Noë en eur skrija? — Deuet oan da lavared d'id *kenavezo*, a respontaz ar c'houibuen, oc'h en em guzed trum ha sioul en eun ourle. — Ne c'heden ket kement all euz da berz, pez fall, a c'hrognaz Noë; na chom mui var va zae-me, mar plij... klevet ec'h euz pe tra' dlez da ober; kerz eta, gra da gevridi, ha bezit distro ama ho taou divar eun eiz dervez.

LAN AN DALL.

(*Eur pennad all eur vech-all.*)

Histor Abatty Notron Varia Melleray.

IV.

En amzer ma leze an aotrou'n abad de Rance he garg evit en em briantal d'ar maro, e tigouezaz en Abaty, e compagnunez he gerent, eur c'brouadur iaouank pehini a voa choazet gant Doue evit savetei en Abaty hag an urz oll. An aotrou iaouank-ma, bevech ma tigouee en Abaty, en em lakee da c'hoari kornigel, keit ha ma vije he gerent o safarat gant ar venac'h.

Nebeut ha nebeut e teu hardioc'h, hag e tigoue ep he gerent, gant kamaraded all d'ober ar memes c'hoari. Pa veze lavaret dezhan paouez ha rei peoc'h er porz, e rede raktal dirag imach ar Verc'hez hag e c'houlenne eun dra bennak dirag an imach-ze. Guechou all en em lakea da gana ar *Salve, Regina*,, desket gantha e hars dor an iliz o clevet ar venach o cana; kementse a c'hoarveze pa vije caset kuit euz ar pors.

Douget e voue clemou a enep an trouz a ree, ha bemdez e vije gourdrouzet gant an itron he vam; mes bemdez pa gave an tu e coeze er memes pec'het, en hevelep doare abarz ar fin den ne zonje enhan. Neuze e c'houlennas conje da asista en ofisou er gambr a'gaver e tal letrin an ilis. E ber amzer e voue remerket he furnez hag he zeolidigez dirak Jesus-Christ. A hent all er skol hag er gær e poanie ive meurbet da zeski. D'an oad a bevarzek vloaz ec'h achuaz he studi ha raktal e c'houllas beza resevet etouez ar re nevez pe an noviset euz an urz, da lavaret eo, etouez ar re a amprouer. Na mui na mees, an den iaouank, Augustin de Lestrange, a voue resevet gant eul laouenidigez vras abalamour d'he dalanchou, d'he vouez kaer ha d'he speret lem.

Na gomzan ket deoc'h euz an amzer a dremenaz etouez ar re nevez, araok reseo he viscamant a vanac'h, nag euz ar boan a gemeras d'en em briantal da reseo an urzou sacr. E pep leac'h e voa remerket he zantelez hag he gourach dreist ar re all. Bepret e vije laouen, ha morse n'en em gleme n'eus fors pe ger fall e voa stum ar bed. D'an oad a zaou pe dri bloaz ha tregont e voue hanvet mestr an noviset pe ar re nevez. Ho c'helen a reas gant eur furnez hag eur vadelez ken dispar, ma voant oll prest d'hen beuilla e pep leac'h, ha da vervel evit ar feiz. Mes allas! cals, evel Sant Per, a vancas d'ho fromessa pa voa danjer. Er bloas 1790, an oll Drapisted a reseo urs da guitat ho bro, hag er bloas varlerc'h, 1791, ho oll madou zo mac'homet pe verzet gant an dispac'herien. Petra zeuio eta brema da veza ar venac'h-ze, ep lojeiz, na guiscamant, na bevans? petra raint euz an dud paour ha clanv, euz ar vugale emzivad a vagent, a viskent hag a skolient? siouas! ho anken zo braz hag ho esperans tenval ha komoumoulleunet! Gouscoude eo red esperout ato. An esperans eo buez ar c'hristen. Alies, dirak Doue, drem fall an dud hag ho stourmou ne dint nemet eun amprou melituz evit eur guir servicher.

Dom Augustin pe an tad abad Augustin de Lestrange eo ar guir servicher-ze carget gant Doue da ren ha da c'houarn he diegez. An tad Augustin zo c'hoaz e creiz he vrud, ha Doue en deus roet dezhan iec'het, speret ha courach. Klask a ra e pep leac'h, furcha a ra piz, goull a ra e cals broiou eun dihorre bennag evit he vugale. Erfin e caf an dihorre-ze eleac'h ma sonje neubeuta, er Suis, e canton Fribourg. Eno e caf digemer en eun draoniennig hanvet an Draoniennik Santel, *Val-Santa*. Pa zigasaz ar c'helou e Frans, an oll a ioa prest d'he heuilla, menac'h ha tud all. Mes en divez divea, ne gavas nemet pevar varnugent manac'h, eun nebeut breudeur gant bugale ha tud a volontez vad. Evit guir ar veach a voa poaniuz ha danjerus, mes evel kent, bleinet e voant gant ar groas santel hag imach ar Verc'hez, hag e tigouesjont ep goal stok e penn ho beach. Dom Augustin ne goll ket he amzer, ne espern na poan na treveil; ractal e comans lacat urz e pep tra, ha peurober ar pez a voa derouet gant an abad de Rance.

Ar venac'h hag ar re all a heuillas Dom Augustin o devoa kalonou roet oll da Zoue, ha ne argilent morse dirag ar boan. Ar guel euz ar groas santel a velent dirazho a zigase dezho da zonch euz a vuez ho mestr divin, buez a zacrifis hag a zentidigez, a labour hag a boan; ar mysteriou santel-ze a ro dezho kourach hag ho ali d'ar binijen.

A hent all ho stad ezommeg, a eller lavaret, ho faourentez vraz, ho boas da zioueret meur a dra hag ho oblij da labourat gant calz a breder. N'o deuz evit bevans nemet eur pred bemdez, ha c'hoas boed groz, evit efach nemet dour zao, evit guele epad seiz heur nemet eur planken kalet, hag an nemorant euz an noz zo tremenet er beden hag o kana Salmou. Er bed, en amzer-ze, ne velet na ne glevet nemet krimou, muntrou, sacrilejou. Ar venac'h santel-ma en em laca dre ho foaniou, ho finijennou hag ho labourou etre Doue hag an dud revoltet. Evel Moyzez e tenereont kalon ar mestr souveren, hag e viront oc'h ar gurun da goea euz he zaouarn. Setu aze urs Citeaux-Melleray evel ma voa e amzer Sant Bernard, hag en tu all zoken, evel ma voa e amzer genta Sant Beneat, glan ha santel meurbet. An aour purifiet dre an tan a deu da veza skedusoc'h; evelse ive ar menac'h-tier spurjet dre an drubuil hag an dismantrou, a zeu da veza santeloc'h hag agreaploc'h da Zoue. Dre ho fasianted hag ho zioulans ez int evel ken aliez a *varadozig* er bed-ma.

Doue a vennik labour ar venac'h. A bep tu e teuer da c'houl beza resevet en urs; ep dale e velfet an abad Augustin o founti abatiou nevez. Mes kementse ne ket avoalc'h evithan, rak dont a ra dezhan da zonch euz he vro, euz a Frans. Pebez arvest, siouas! An dispac'h vraz e pep leac'h. Ar pez zo a zantela zo revinet; ne veler mui skol vad e nep leac'h, oll ez int dismantret, hag emaint e tan hag e goad.

Ma, eme Dom Augustin, red eo e talfe an Trapp en ho flas. An draoniennik santel a renk beza er memez amzer eur verouri, eun abaty, eun hospital, eur skolach, e renkomp gant gras Doue beza pourveet a bep tra.

Raktal e fount urz an trappistined evit ober skol d'ar merc'hed, hag eun drede urz evit skolia ar botred; mes ho reiz pe ho reolen zo dousoc'h eget hini ar venac'h hag ar vreudeur lik en abaty. Doue a skuil gant largentez he c'hrasou, hag hor mam santel an Iliz a ro he bennos dezho. An oll gristenien vad ho zicour dreist pep tra dre ho fedennou.

Mes allas ! n'emaint ket c'hoas dinec'h ; an heur vadze a dremen buan, hag an dispac'herien pe arme ar Republik a dosta bemdez. Emaint ehars douar Suis, ha kement zo a bleg dirazho. Pebez strafuil evit Dom Augustin hag he venac'h ! N'o deus mui zoken an amzer red da guzet ho zraou, ha ne gavont den d'ho frena digantho. Kement o deuz a vezo eta mac'homet gant an dud dirollet-ze, ho abaty ken sperius dija, a vo adarre dismantret.

An tad Abad a anzao oc'h an oll an danjer, hag ho hast da gemer an teac'h. Ho renka a ra e teir banden ; ar venac'h er penn kenta, ar vreudeur hag ar vugale pe ar skolaerien goude, hag ar merc'hed varlerc'h. Ne rin ket brema an histor trist euz ar veach poanius-ze. En krezusa arvest ! Guelet evelse tud coz, bugale, merc'hed, tud clanv o c'haloupat bro, a dreuz ar pri hag ar vouillen, dindan ar glao, ar skorn, ar frim hag an erc'h. Gouscoude, en doare-ze, ep arc'hant, ep guiskamant, ep dillad da chench, e treuschont cals rouanteleziou, evel ar Bavier, an Autrich, ar Pologn, ar Russi, ar Prus, araok digoueout e Beljik, a beleac'h e tremenas darn anezho ar mor evit mont d'an Amerik, ha darn e Brozaos. Beach-burzudus meurbet, rag ar venac'h, en despet d'ar c'hontroliezou a gavent, ne vankent morse d'ho dever, d'ho iunou, d'ho ofisou, ervez al leac'h ma tigouezent. A dra sur, ne deus nemet Doue, ho patronez ar Verc'hez, Sant Beneat ha Sant Bernard hag o deffe gallet ho dioual oc'h kement all a voalheuriou stignet dindan ho zreid. Setu aze c'hoaz eur vech petra dàl eur fizians vraz e mam Doue. An tad Augustin en doa great ar pez a c'houlle Doue diganthan. He boaniou a badas beteg he varo, rak pa zeuaz ar peoc'h, eur manac'h fall a reaz he gondaoni da guitat he abaty gant ar re a zougas dorn dezhan. Mes Doue hen recompansaz er bed all euz ar pelerinach-ze a c'huec'h pe seis vloas varnugent. Eur vech all e velfomp ar venac'h-ze o tistroi eus Brozaos da Velleray, galvet gant ar roue Loeis 18 euz an hano. F.

PARDON PLOERMEL.

II.

— Evelse-ta, Tad Yvon, skigna an anaoudegez euz an Aviel eo mont var araog evit ar visionerien ? hag evit ar re all petra eo ?

— Petra eo ? Nec'het e vent lakeat, me voar vad, ma renkfent he lavaret.

Me zonch din e credont mont var araog oc'h ober evel a reont.

— Ne ket eun dra gaer, neuze ; ho *mont var araok*.

— Penauz e sonch deoc'h e ve ? Ne brezeger nemet ar pez a ouzer. Ma en em lakafe va azen da ober scol var ar c'han, ne zonjan ket e teskfe calz a dra d'an eostig, ha ne ket gantha e ve deoc'h mont d'ar scol mar oc'h eus c'hoant da vont da gana oc'h letrin ho parrez.

Sellit, potred, ni etrezomp tud, a zo diskiantoc'h evit al loenet mud. Ha guelet oc'h eus-hu morse an herminig o vont da c'houlen digant ar penmoc'h (respet deoc'h), penaus derc'hel he zae digaillar, nag ar c'hillog o vont da zeski bale gant an ouad ? ha ni, diodet ma'z omp, zo prest ato da rei scouarn d'ar re a voar blejal ha sklancat huela. An hini a blanto muia c'hoez en he drompil hag a scoio crea var ha daboulin, a zacho ato ar muia tud var he lerc'h. Laeret, goapeet e vezer ; den avad ne fell dezhan anzao e ve bet goapeet na laeret, hag ar c'henta tro en em lezo da veza sachet adarre abouez he fri.

— Creski ar scoejou en he ialc'h, an dra-ze da viana, Tad Yvon, a zo mont var araok ?

— Guelloc'h ez ajet c'hoas var araok ma teskchet d'ar pinvidik rei d'ar paour. Pa vezo eat an oll da vro an aour da glask milionou, ha miret a raint oc'h eur paour dàll epken da glask he vara, hag oc'h eur c'hlasker da vervel gant an naoun ? Pa grog ar sec'het aour en dud ne zonjont nemeur e dienez ar re izomek. Ha gouscoude e ve guelloc'h deski dezho rei evit deski dezho aloubi.

— Evit rei gouscoude, tad coz, eo red caout !

— Ia, mes an Aviel hirio eo derc'hel ha sacha ; eur pec'het marvel eo rei, hag Aviel Jesus eo hennez ? Credit an dra-ze hag efit dour....

Clask lacat an dud da veza guelloc'h o teski caret muioc'h an arc'hant a zo clask digas guenn bizach eur glaouaer o frota ludu glaou outhi, ha neuze, sonjal digas an oll pinvidik ? Kementse a zigouezo da sizun ar pevar iaou. Ha pa deufent zoken pinvidicoc'h, biscoas n'em eus guelet va marc'h o vont buanoc'h pa veze laket eur zac'hat muioc'h dezhan var he gein.

An nep ne vel ket an dra-ze sclear hag anat, a eller lavaret zo map bihan da rouanez ar gozet.

— N'eus fors, Tad Yvon, a bouez mont var araok gouscoude ec'h en em gavimp eun tu bennak.

— Ia, eun tu bennag e tigouezimp sur. Nep a ia gant hent Brest a zigouezo e Brest, credabl, ha nep a ia gant hent Naonet a zigouezo e Naonet ive douetus, nemet terri a rafe he zivesker en hent. An hini avad a fell dezhan mont da Naonet hag a gemer hent Brest, en devezo chans ma tigoez eleac'h ma fell dezhan mont.

Caout a ra deoc'h-hu e vezo great tud a zoare, tud a henn, tud fur gant ar vugale-ze a zaver hirio, o teski dezho lavaret geier, eilgeriat oc'h tad ha mam, ober dezho evel a rea en dez all map an amezek Berder, eur mec'hiek eis pe nao bloas ? He vam a c'hourc'hemenne eun dra bennak [illegible], hag al lampon bihan a droaz he gein dezhi hag en [illegible] keas da skei.. c'hui voar peleac'h, en eur lavaret... [illegible] voar petra. Setu eno, nebaon, danvez mad !

Ha great e vezo sænt euz an dud oc'h ho foulza d'an tavarniou, da lenn cazetennou brein, da zilezel ar meziou evit moht e kær ? Sellit, mar kendalc'hont, e vezint guelet o crevi a vandennou e foz an hent bras. Guech all e laket eur groazig elcac'h ma veze maro unan bennak dre zarvout ; hirio ne rer mui cals a gredan ; ma rafet ive, foz an hent braz a deufe tre da veza eur vered.

Ha laket e vezo an dud da veva en unvaniez o teski dezho sacha an eil divar goust egile ? Me gred, mar kendalc'her da rei kenteliou evelse dezho, e vezint guelet ep dale oc'h en em zrailla, hag en em zebrint an eil egile ker brao ha ker pis, ne vezo cavet en dachen var ho lerc'h nemet ho bouteier.

— Asa, tad coz, goal lopa a rit, evel kent, var gein ar voazet hag ar vugale ; hag ar merc'hed, noc'h eus-hu netra da lavaret divar ho fenn ?

— N'em eus nemet bete re.

— Livirit deomp-ta eur ger bennak.

— Ar merc'hed o deuz eun dra bennak muioc'h a furnez, muioc'h a skiant vad, muioc'h a voeden benn evidomp-ni.

— Neuze ta e tlefemp kemeret ho ali, e tlefemp zoken ho lezel d'hon ren ?

— Han, ia ! ne ve ken nemet ho lezel d'hon ren ! Ne ve ken nemet ho lacat da vont var araog ive evel ar goazed ! Neuze ez afe an traou en dro ! Neuze e ve great lezennou ! Brema e trabellont avoalc'h ep an draze ; neuze ep mar e vent guelet o prezek var an oll dachennou marc'had.

— Ha perak ne rafent-hi ket a lezennou ive mar o deus skiant avoalc'h ?

— Neuze e colfent ar pez o deuz. C'hoant avoalc'h o deuz, ep kementse, da valè var roudou ar voazed. Guelet a rer hiniennou brageier gantho, tokou goazed var ho fenn, eur gorzen en ho dorn hag eur segalen en ho ginou. Ar re-ze, ep mar, ne c'houlenfent ket guell eget beza carget da ren ar bed.

— Ha petra livirit euz ar picol broz-ze a zougont hag a zo dindanhi, evit rei tro dezhi, eur pez malikin pe eur c'hloc'h kement ha cloc'h bras Braspars, hag a c'halver, a gredan, crinolin ?

— Crina-lin ? Criza-lin ? Lin criz avoalc'h eo sur ; rak meur a hini euz ar re a zoug ar panerou bras-ze o deuz a veac'h eun hivis lien stoup da lacat dindan-ho. A drugare Doue ar c'his divalo-ze ne ket deut c'hoas var ar meaz, hag ar merc'hed a stak d'al labour n'her c'hemerint ket buan. Mar gell avad eur strinkel pemzek pe c'houezek vloas caout fret da vont e kær, ha pa ve da blac'h crot pe da blac'h ar ier e ve, abarz eur mis goude e vezo guelet ive kelc'het evel eur varriken, tolet ganthi dreist ar c'hillou-ze eur stlabez braoeri bennak da c'holo he zruillou.

— Ar merc'hed divar ar meaz a gavit fur-ta, tad Yvon ?

— Furoc'h e vijent da viana ma na lakajent morse ho zreid e tavarn ebet ; ma o divije skiant avoalc'h evit chom ep mont da heul goazed, potred daou bennok, d'an tiez-ze eleac'h ne zescont ket a dra zur beza furoc'h. Ah ! me garje o pije clevet Lan an Dall, eur mignon am eus du-ze e bro Leon, o coms divar benn ar merc'hed distrantel-ze, o tistaga var gein ar strinkellet, ar pennou scanv-ze a zarempred an tavarniou, hag a ia ac'hano roget ho c'hoef pa n'o deus ket he gollet, hag a veler avechou eur votez gantho euz a bep parrez ; rag eno e vez collet, dianket, troclet meur a dra.

— Aoun am eus, tad Yvon, na rafac'h ive evel calz a re goz a zo dalc'h mad o fougeal an amzer dremenet, hag a gaf abeg e kement a velont brema, ha dreist oll er re iaouank.

— N'em eus c'hoant ebet da fougeal an amzer goz divar goust an amzer brema. Gouscoude e ve red beza dall ma na velfet ket ez euz hirio dizurziou ha ne glevet hano ebet anezho guech all. Ha ne ket guir ez eus teir guech muioc'h a davarniou hirio evit a ioa brema ez euz antercant vloas ? Dek guech muioc'h zoken a elfen da lavaret ha ne lavarfen ket re. Peleac'h o pije cavet neuze eur plac'h iaouank divez avoalc'h evit mont d'an davarn etouez bandennadou goazed ? E peleac'h o pije cavet zoken eur plac'h iaouang hag e divije credet mont en hent he unan scoaz oc'h scoas gant eun den iaouank ? Ruzia e devije great bete guenn he daoulagad ma vije lavaret hano euz a eun dra evelse dezhi, ha gouscoude hirio e veler an dra-ze hag en deiz hag en noz. Mar guelet eta eun dizurs bennag en amzer goz, hag e velet, setu aze da viana unan ha ne velet ket.

Hirio evit guir, ez eus muioc'h a zescadurez, a leverer, hag etouez ar voazed hag etouez ar merc'hed. Ne lavaran ket nan ; hogen neuze ive e tlie ha goazed ha merc'hed anaout guelloc'h ar mad hag hen ober. Rak mar deo evit ober muioc'h a zroug eo ez eont var araok, mar deo evit beza goassoc'h eo o deus muioc'h a sclerijen, me lavar deoc'h e vije bet guelloc'h dezho e vije bet guelet ho diouscouarn oc'h asten, hag e vijent deut da veza henvel oc'h eul loenik koant am eus-me du-ma, n'eus drougiez ebet enha, nemet pa ve c'hoant avechou d'he gas var araog, ec'h hij he benn hag e caf guelloc'h dont adren. Ha setu avoalc'h evit hirio var gementse ; ema ar c'huilet o voudal ha mall eo deomp mont pephini d'he gær, pe bremaïg e vezimp laket e reng ar re ma emaomp o comz en ho enep. G. M.

Er c'heriou ez eus tiez a c'halver e gallek *Mont-de-Piété*, tiez hag ar re izomeg, ar re o deuz izom arc'hant a ell cas dezho dillad, arrebeuri, arc'hantiri ; hag e vez roet arc'hant dezho var ar pez a gasont, ha pa o deus goudeze gallet sevel an arc'hant o deus bet, n'o deus nemet he gas di hag e vez roet dezho adarre an traou o devoa casset.

Var gementse eur gazeten ha ne deo ket douget evit ar relijion, pell dioc'h eno, a lavare er sizun all.

An deveziou araog ar zul Fask eo ar re ma vez tennet muia traou euz an tiez-ze. Er bloa-ma ouspen dek mil o deus tennet an traou o devoa casset di. Ha kementse a zigouez bep bloas.

D'an deiziou ened eo e caser di ar muia traou, ha d'ar sizun santel e tenner ato ar muia er meaz.

Anat eo eta eo mad ar relijion ha zoken ar C'horais da eun dra bennak. Anat eo eta ne goller ket evit miret gourc'hemennou Doue ha re an ilis, p'eo guir nebeut ho mirer, labourerien, micherourien, tud izomeg, a ell, goude caout ho bara, espern c'hoaz eur guennek bennag evit stanca an toullou great en amzeriou all oc'h heuilla giziou, ebatou ha follenteziou ar bed! Lavaret a eller eta cre eo an dizurz a c'houlonder an tiez hag a laca tud ep niver var an douar noaz, ha ma renfe cals zo eur vuez christen ne ve guelet nemeur o c'hlaouri gant an naoun; an oll couls lavaret a elfe dibri bara dizoursi.

Ar pez a leveromp ama a eller da gridi ep aoun ebet, p'eo guir eo enebourlen ar feiz hag an iliz eo hen anzao. G. M.

KELEIER.

An aotrou Bihan, professor e scolach Lesneven, so hanvet kure e Guiclan.

An aotrou Den, professor e Lesneven, zo maro er sizun dremenet.

Setu ama an hentchou houarn a zo hano da ober e Breiz-izel. Ne vercan nemet ar re zo eur pennad bennag anezho an escopti-ma.

1° Eun hent a zalek Roscoff, o vont da dreuzi hent Brest etre Landiviziau ha Montroulez, o tremen dre Gerhaes pe dre gichen, dre Bontivy, Ploermel, Redon, o vont goudeze dre Chateaubriand beteg Anjer.

2° Eun hent all euz an eil mor d'egile, adalek Conkerne bete Lezardrieux, dre Gerhaes, Guengamp ha Pontrieux.

3° Eun trede hent euz a Vened da gichen Dinan dre Bloermel ha Sant-Meen, hag o cas bete Sant Malo.

Er sizun dremenet e comzemp euz eun tan-goall en doa devet eun ti hag eur c'hranch e Kemper. Dioc'h ma lavar ar c'hazetennou an tan en deus great distruch e nouspet leac'h, en Escopti Kemper, epad ar zec'hor zo bet. E nao pe zek dervez, adaleg ar c'hoezek beteg ar pevar varnugent a viz ebrel ez eus bet pevarzek pe bemzek tan-goall: E Kergloff, e Spezet, e Huelgoat, e Plovan, e Sibiril, e Plouezoc'h, er C'hloastr, e Dirinon, e Menehom, e Plouigneau, e Lambaul, e Sant-Alar, e Kerber, e Montroulez, e Roscoff, etc.

Er broiou tom, en Aljeri dreist oll, e teu alies bandennou ep niver a gilleien raden hag a zistruch oll frouez an dour dre ma tremenont. Ed, deliou, geot, pep tra zo crignet gantho, ha ne jom var ho lerc'h nemet an douar ruz ha guez laket evel relegou. Er bloa-ma e velet en douarou, e meur a garter euz an Aljeri, viou killeien raden. En em laket oar d'ho destum ha d'ho distruja; tud ar vro ha soudardet a zo en em lakeat da labourat evit kementse. Sonjit pebez niver a vije bet divezatoc'h euz ar c'hilleien raden-ze ma vijent bet lezet da zont da vad, p'eo guir en eur c'harter epken ez eus destumet dek pouezellad ha triugent viou!

Evit doare e labourer brema a zevri var ar pennad hent houarn etre Pontivy ha Sant-Briec. Evez ma lavar cazetennou ar ger-ze ne vezo ket pell na vezo gallet beachi var an hent-ze euz a Sant-Briec bete Quintin.

An ed, eme ar c'hazetenou, en deus doare vad hag a bromet eun eost cre. Ar c'herc'h gouscoude, dioc'h ma clevan lavaret, a zo doareet fall avoalc'h er c'harteriouma.

Er sizun all e lavaremp e voa bet sacret Escop a Anjer, gant an Aotrou Cardinal Donet, an Aotrou Freppel. Daou escob all zo bet sacret gant Arc'hescop Bourdel var ar memes tro, an Aotrou Cuttoli, escop euz a Ajaccio, en enez Cors, hag an Aotrou Reyn escob euz ar Guadeloup, er c'holoniou. Evit ar gouel-ze, (*al lun fask,*) e voa en em gavet eno calz eskibien, Cannad Frans hag eun niver braz a veleien ha re all, mignonet d'an Eskibien nevez.

D'ar zul Fask, pa ro ar Pap he vennos da gœr Rom ha d'ar bed oll, (*urbi et orbi*) e vez ato eun niver braz a dud va an dachen, e kichen ilis Sant-Per, o reseo ar bennos-ze. Bep bloaz ar c'hazetennou a lavar en em gaf var an dachen-ze var-dro cant mil den. Er bloa-ma e leveront ez oa vardro cant antercant mil, lod a lavar zoken daou c'hant mil. Da lavaret eo, ar *ceremoni-ze* zo bet er bloa-ma caeroc'h evit biscoaz, ha kementse ne ket souez, pa zonjer ez eo digor ar Sened braz ha pegement a dud estren a zo eat da Rom er bloa-ma abalamour da ze. G. M.

ALL.

Eun niver braz euz ar re a gemer ar gazeten a zo varlerc'h gant ho faeamant, ne ket epken evit ar bloaz zo o ren, mes c'hoaz evit ar bloaveziou diaraok. Ho fidi a rer da ober ar paeamanchou-ze ar c'henta ma c'hellint. Ep dale ar re a dle *daou vloavez, pe ouspen,* a resevo eul lizer hag a verco dezho petra a dleont.

Digas a rer da zonch d'ar re a gemer ar gazeten penauz an doare essa da zigas deomp he guerz, eo lacat an arc'hant er post, pe, mar d'eo guelloc'h gantho, digas deomp ar pez a c'halver *timbr-post* a bevar guenneg, euz ar re a vez laket var al liziri. AR. DE KERANGAL.

PRIZ AN ED.

KEMPER. — *30 Ebrel.*	PONT-'NABAT.—*28 Ebrel.*
Priz an daou c'h	*Priz an daou c'hant lur.*
Guinis.... 22 lur, c.	Guinis.... 24 lur, 60 c.
Segal..... 19 lur, c.	Segal..... 18 lur, 55 c.
Eiz..... 16 lur, c.	Eiz..... 16 lur, 25 c.
Ed-du.... 24 lur, 05 c.	Ed-du.... 23 lur, 75 c.
Kerc'h.... 18 lur, 55 c.	Kerc'h.... 18 lur, 25 c.
Avalou-douar 8 lur, 50 c.	Avalou-douar 9 lur, »» c.

Ar Gerant : AR. DE KERANGAL.

Kemper, moullet gand AR. DE KANGAL, Moulller an Escopti.

DISSADORN 14 MAE 1870. N° 276. C'HUEC'HVET BLOAVEZ

FEIZ HA BREIZ,

KELOU A BEP BRO, HA KENTELIOU VAR BEP TRA,

Digaset bep sul da gement Christen a gomz ar brezounek.

CONDITIONOU EVIT CAOUT AR GAZETEN :

Evit ar FINISTER, COSTEZ-AN-NORD *hag ar* MORBIHAN, : *evit eur bloas*, daou scouet; *evit c'huec'h miz*, pevarzec real.

An Abonamant a dle beza paet araog caout ar gazeten.

An hini ne zigas ket en dro ar c'henta cazeten a reseo goude ma zeo echu he abonamant, a zo consideret evel abonet a nevez.

A abonamant a gemerer e ti an Aotrou DE KERANGAL, *mouller an Escopti, ru ar Gigerez, n° 18, e Kemper,*
D'an Aotrou DE KERANGAL *epken e tleer adressi ar peamanchou ha kement a zell oc'h servich ar Gazeten.*

Ar scrijou da lacat er Gazeten a dleer da adressi d'an Aotrou MORVAN, epken.

KEMPER, 14 Mae 1870.

Doue en deus great evit an dud ar pez a ra eun tad hag eur vam evit ho bugel, pe kentoc'h, an tad hag ar vam zo dlet dezho, zo red dezho zoken ober evit ho bugel ar pez en deuz great Doue evit an dud. Er penn kenta euz ar bed Doue a gomze he unan oc'h Adam hag Eva, ha goudeze oc'h ho bugale hag oc'h ar batriarched coz. Rei a rea dezho da anaout he volontez; rei a rea dezho he c'hourc'hemennou, he aliou; deski a rea dezho ar pez a ioa red dezho da c'houzout. Comz a rea outho, avechou evel barner, peurliessa evel eun tad mad ha carantezuz. Eun tad hag eur vam ive, e keit ha ma'z eo c'hoas bian, iaouankig ho bugel, o deuz izom da veza ato en he gichen, da gaout dalc'h mad ar zell varnezhan. Deski a rencont dezhan bale; deski a rencont dezhan balbouzat ar geriou kenta; en eur ger he ren a dleont e pep gis.

Goudeze pa voa pelleat ar bed dioc'h ar penn kenta, Doue a lakeas tud euz he bers da ren ar re all. Digas a a reaz he lezen scrifet; carga a reas profeted da rei da anaout he volontez. Lacat a reas barnerien ha rouanet da c'houarn eleac'h hen ober he unan. Divezatoc'h e tigas he vap muia caret var an douar evit rei d'an dud an Aviel, al lezen a c'hras hag a garantez, al lezen-ze cals souploc'h ha scanvoc'h eget al lezen goz.

Evelse a zigouez ive evit ar bugel. Deut da eun oad a vez, an tad hag ar vam, ep coll ar guel euz ho bugel, hen lacai etre daouarn re all, a lacai re all da beur-ober ar pez o deus comanset, da rei d'ar c'hrouadur-ze an descadurez ne ellont ket, pe n'o deus ket an amzer da rei dezhan ho unan.

Hogen er mare-ze c'hoaz ez eo red dezho evesaat mad ha lacat teleur evez mad oc'h ar bugel-ze. Ne vezo nemet divezatoc'h, pa vezo deut da veza den avoalc'h, ec'h ellint he lezel da vont anezhan he unan ha d'en em ren dre an descadurez hag ar c'henteliou en deus bet; ne vezo nemet divezatoc'h e vezo lezet e frankis da ober he zeveriou ha da renta da bep unan ar pez a dle; evel ma en deuz ive Doue roet deomp er penn diveza al lezen a frankiz, abalamour ma fell dezhan caout servicherien a volonte vad, ha ne ket sclavet hag a deufe d'he zervicha dre red, dre gontragn.

Setu ar sonjou a deu da eun den o velet ar prez o deuz hiniennou da vont var araok. Fallout a ra dezho guelet ar vugale, hag hi o c'houzout bale a veac'h, deut da veza tud avoalc'h, tud diazez; o defe pep skiant, peb goueziegez d'an oad ma zeus lod o comans mont d'ar scol.

Ne ouzon ket peleac'h e lennen en dez all en doa eun doctor cavet eur reiz da zeski lenn en eis dez pe bemzek dez da vugale ha n'o divije guelet c'hoas nag A na B. Ma teufe an doctor-ze abenn da ober ar pez a lavar, neuze a dra sur ez afet var araok. Guir eo ez eus bugale hag a zo burzudou. Hogen ar re-ze zo rouez, ha credabl eo an darnvuia a gendalc'ho ato da zeski dre boan, nebeut ha nebeut, ha da c'hortoz eun nebeut bloaveziou araok beza tud avoalc'h. Doue, hag hen oll c'halloudek, en deus great ato pep tra gant reiz, nebeut ha nebeut, hag an den a falfe dezhan ober pep tra en eun taol.

Eun dra sur eo ive ar penn abek da gals a vugale d'en em rei d'an drouk, da chom ep descadurez na kelennadurez, eo ma vez lezet re abred ho c'habest gantho var ho moue. Bez' ez eus gouscoude tadou ha mamou hag a gaf dezho ober eun dra gaer o lezel pep frankis gant ho bugale kerkent ha ma vez deut eun tamic skiant dezho. Caout a ra dezho e vezo evelse ar vugale-ze tud abretoc'h hag e raint cals muioc'h a enor dezho. Ha petra a c'hoarvez? Ar vugale-ze peurliesa a goez en dizurz har a ra mez ha glac'har tad ha mam. Pell zo en deus lavaret ar Speret-Santel eo stag ar follentez oc'h gouzoug ar bugel, hag eo ar vialen he c'haso diouthan. Ha ne ket epken er vugaleach en deus izom eur c'hrouadur kelennadurez, mes marteze muioc'h c'hoas pa deu an tan enz ar iaouankis de c'hoeza en he voazied.

G. M.

Rom. — Eur vanden dud ep niver o veza bet digemeret gant ar Pap, setu ama eul loden euz ar c'homzou en deus lavaret dezho :

« Guelet a ran aze cals christenien vad a zo deut da c'houlen bennos vikel Jesus-Christ, hag e guirionez va giz eo ho bennigen d'ar mare-ma. Hogen, araok rei va bennos deoc'h ; evel ma'z oun custum, e livirin deoc'h eur ger bennag hag a gasot ganeoc'h, hag e talc'hot sonch anezho evit mad hoc'h ene. »

« Hogen ar pez am eus da lavaret deoc'h, a gavan en ofis an derveziou diveza euz ar sizun santel. Epad an derveziou-ma e reomp an ofis a bassion Jesus-Christ. Pa voa Jesus var ar C'halvar, stag oc'h ar groaz, an diveza comz a lavaras, coms din a vap Doue hag euz ar relijion catolik, comz hag a zo chomet don em speret hag em c'halon, eo houma : *Echu eo pep tra !* Ia, kement o deus gallet da ober drougiez, dizanaoudegez an dud a zo echu ; kement a alle da ober carantez, madelez ha trugarez map Doue evit savetei an den ha digeri dezhan dor an env a zo echu. Ha c'hoas, kement o doa lavaret ar brofeted. Unan a lavare da Verc'hed Jerusalem : *Deut da velet ho Roue gant he gurunen.* Ia, Jesus-Christ a zo bet curunet a spern. Eun all a lavare : *Toullet o deus va zreid ha va daouarn, contet o deus va oll eskern.* Kementse oll a zo great ; *echu eo oll.*

« Setu petra dleomp ni ive da c'houlen diganeomp hon unan, ha me gant ar c'henta. Pa zigouezo hon dervez diveza, ha lavaret a ellimp-ni : Echu eo pep tra ? »

« Ia, me va unan, ha great em eus-me kement a dlie obel vikel Jesus-Christ ? Ha great em eus-me va oll gallout evit stourm oc'h enebourien an iliz, oc'h ar re a ra brezel da gador Sant Per, d'ar broiadou tud, d'ar vuez christen, d'ar virionez ? Ne ouzoun ket, gouzout a ran avad ez eo Doue mad, ha fizians am euz en he drugarez. Esper am eus clevet eun deis Sant Per o lavaret dit : Deut ! deut !

« En dervez diveza-ze, c'hui tadou ha mamou, ha lavaret a ellot-hu : Echu eo oll ? ha great oc'h eus-hu kement a ioa dlet deoc'h da ober evit diorren ho pugale ervez Doue ? Er mare ma teue ho skiant dezho, ha kemeret oc'h eus-hu ho dorn deou evit he gas d'ho zal, d'ho stomok, d'ho diouscoaz en eur lavaret dezho : Setu aze sin ar zilvidigez ha dasprenadurez ar bed ; setu sin ar groas. Ha roet oc'h eus hu dezho ar skuer, ne ket epken dre ho comzou, mes c'hoas dre hoc'h oberou, o veva evel guir gristenien gatolik ?

« Setu ama c'hoaz eur sin euz a Jesus-Christ. An aviel a lavar e soublaz he benn, araok mervel, evit lacat he ene etre daouarn he Dad. Hogen, evel ma tleomp oll kemeret skuer diouthan, eo red deomp ive plega hor penn evit lacat gant muioc'h a fizians hon ene etre daouarn hon Tad a zo en env. Ah ! va bugale, red eo tec'het dioc'h an orgouil, dioc'h ar fouge. Ar Verc'hez a lavar deomp ato en he c'hantik : *Discaret en deuz ar re en em huelea, ha savet ar re en em izelea.* An orgouil eo pec'het an amzer-ma. Pep hini a fell dezhan rei he ali en he c'his ; pep hini a fell dezhan en em emel da ren an iliz, ha ne fell da zen senti nag oc'h Doue, nag oc'h an ilis, nag oc'h vikel Jesus-Christ. An dra-ze zo beza orgouillus, fougeüz, otus. Ha gouscoude Doue he unan en deus lavaret : *Doue a zell oc'h ar re izel.* Red eo en em zelc'her ato gant Doue humbl ha dister evit rei ar skuer euz eun tad mad, euz eur vam vad, evit renta da dud he di ha d'he genvroiz ar pez a dleer dezho. Evelse eo e vezimp mignonet da Zoue, ha setu e petra em eus c'hoant e sonchfac'h goude m'em bezo roet deoc'h va bennos. »

Eur beacher, bet e Rom, a falvezaz dezhan guelet an ti pe ar gouent eleac'h m'en deus Pii Nao lavaret he oferen genta, ha tremenet seis vloaz o ren ar vugale dilezet a zigemerer eno, bugale hag a zo calz anezho clanvuz ha mac'haniet. Hor beacher a gavas d'he gas di ha d'he ren dre ar gouent eur c'here paour, eun tortig a ioa bet savet eno hag en doa desket eno he vicher. Ar c'here tort, eme ar beacher, n'oa ket brao da velet, n'oa ket coant, calz a vanke ; n'oa ket ken nebeut goal zistagel he deod. Hogen pa gomze a garantez hag a vadelez Pii Nao (neuze an abad Mastaï epken), an tortig a zave var he gopeledou, a ioa caer da velet ; neuze he deod a zistagelle hag e comze ken helavar hag eur prezeger bras. Setu aze, emezhan, ar chapel eleac'h ma lavare bemdez an oferen ; aze eo e prezege deomp, hag e teske deomp hon deveriou. Setu aze an daol ma kemere he bred outhi. Houma eo ar gambr eleac'h ma couske, ma pede, ma laboure. N'eus netra chenchet enhi, chomet eo ker paour evel ma'z oa en amzer Pii Nao. Evelse pa voue hanvet da Bap, ni a lavare : Mastaï eo hor pap-ni, Pap ar beorien, an dud dilezet.

Ar c'here tort n'en em ancounac'hea ket he unan. Diskuez a reas d'ar beacher al leac'h ma tebre oc'h taol, ar guele ma couské enha, ar pors eleac'h ma reant enha ho c'hoariou, he blas er chapel, ha comz a reas beteg euz an tamouigou gourdrouz a reat dezhan avechou abalamour n'oa ket euz ar re sioula ha n'en em zalc'he ket ken nebeut ato digatar ha digaillar.

An tortig a vouele druz o coms goudeze euz an anken hag ar c'hlac'har a voue er gouent-ze pa'z eaz an abad Mastaï ac'hano.

Setu penauz eo caret Pii Nao ; e kement leac'h ma'z eo bet pep-tra ha pep hini a zalc'h ar zonch anezhan.

Missionou. — *Bi* — Eun tad missionner, a urs Sant Fransez a s[illegible] eus ket pell d'an tad a zo e penn an urs-ze evit [illegible] dezhan da anaout ar poaniou hag an trubuillou en doa bet da c'houzanv en he vission abaoue eun nebeut bloaveziou. Er vro-ze, en tu d'ar c'hreisdeiz euz an Amerig ez eus tud hag a gaf dezho beza seven, hogen e guirionez crisoc'h int eget an dud gouesa. Ne dint nemet bandennou laeron a laz tud a gantchou evit skrapa ho danvez. Daou rum int e brezel an eil oc'h egile, ha varlerc'h tud criz evelse n'eus ket izom da c'houlen petra a gaver nemet tan, goad, distruch hag ar maro.

An tad missioner ma comzomp anezhan, an tad Mariano, a goezaz etre daouarn ar re a ioa e brezel oc'h tud ar c'harter ma edo enhan. Goal gaset e voue e pep giz ; a bep seurt dismegansou a voue great dezhan. Goude beza guelet he gristenien laeret, lazet pe caset hini ama hini ahont, e voue croget enha hag ar scraberien-ze her c'hasas d'ho heul. C'huec'h miz e voue e mesk ar vourrevien-ze, caset ha digaset ervez ho frouden ha bemdez goal laket en eur c'his bennak. Goudeze e voue taolet en eur prizon, eur missioner all hag hen, eun toul en douar eleac'h n'o doa na bouet na sclerijen. An toul scrijus-ze a ioa leun a aeret pe zerpantet a zantent dalc'h mad varnezho ha dindanho. A drugare Doue ne rejont droug ebet dezho.

An tad Mariano a jomaz eno pemzek mis. Caset e voue goudeze da eur prizon all eleac'h ma vije maro gant an naoun panefe eur brizonierez a ioa eno hag a elle reseo eun aluzen bennag hag a roe lod dezhan euz ar pez a reseve. Eno ive e voa en eun toul ker flerius ma varve an oll brizonerien couls lavaret enha abenn eun nebeut derveziou, ha ma voa bepret eur c'horf maro bennag en ho c'hichen.

Erfin ar re o doa bet ar gounit eur pennad mad a voue trec'het d'ho zro, hag ar missioner a voue tennet euz he brizon hag a ellas mont adarre d'ar c'harter eleac'h ma edo he gristenien hag eleac'h ne gavo brema nemet tiez devet pe discaret hag eur vro didud.

Setu nag a boan, nag a drubuil o deuz ar vissionerien, e broiou zo, o clask gounit eneou da Zoue !

G. M.

An Arabet bihan. — Comzet on euz, e *Feiz-ha-Breiz*, euz ar vugale-ze destumet gant Aotrou Arc'hescob Aljer, bugale Arabed, bugale hag a vije oll maro gant an naoun, ma n'o divije ket cavet eun dorn carantezuz evit rei digemer dezho. Aotrou Arc'hescop Aljer en deus kemeret anezho ep niveri, ha nag avad n'en deuzhen ket great ! Nag a bet bugel a zo dleour dezhan, ne ket epken euz a vuez ar c'horf, mes ive euz a vuez an ene, rak calz euz ar vugale-ze zo brema christenien ha christenien vad. Evelse ive an Aotrou Arc'hescop en deus eur blijadur vraz o comz anezho. Euz eul lizer nevez scrifet gantha, e tennomp ar pennadou-ma.

E miz ebrel, emezhan, e 1867, e teuaz ar c'henta anezho d'am c'haout. Eur potrik nao bloas, speredok dioc'h an doare anezhan. Beac'h en doa o chom en he za.

— A beleac'h e teues-te, va bugel, eme ve ?

— Euz ar menez, pell, pell !

— Ha peleac'h ema da dad ha da vam ?

— Va zad zo maro. Va mam zo en he lochen.

— Ha perag out tec'het diouthi ?

— Va mam e deus lavaret din : ama n'eus mui a vara, kea da gaout ar gristenien, hag oun deut.

— Ha petra ac'h eus great epad an hent-ze ?

— En deiz e tebren geot er parkeier ; en noz en em guzen en eun toul bennag evit na vijen ket guelet gant an arabed ; rak clevet em euz e lazont ar vugale hag ho debront.

— Ha brema, peleac'h ez ez ?

— Me ne ouzon ket.

— C'hoant ac'h eus da vont di eur marabout ? (belek arab).

— Oh ! ne dan ket. Bet oun meur a vech oc'h ho c'haout, hag ato e vezen caset kuit, ha pa na d'ean ket buan avoalc'h, e lakeant ar chas da gregi enhon.

— C'hoant ac'h eus da chom ganeme ?

— Me garfe ervad !

— Mad me da gaso da di va bugale, hag e vezo great dit evel dezho, hag e vezi hanvet Charles eveldonme.

He gas a ris da glouerdi bihan Sant Eujen, hag eo savet da veza eur bugel mad. Hen eo a roe din ar respont-ma am eus merket c'hoaz eun tu bennak ;

— C'hoant ac'h eus-te da vont en dro da gaout da vam ?

— Oh ! ne d'an ket !

— Ha perak ?

— Rak ma'm eus cavet eun tad hag a zo guelloc'h eget va mam !

An Arc'hescob a goms goudeze euz ar skueriou caer roet gant lod euz ar vugaligou-ze. Setu ama unan dreist ar re all.

Da viz eost diveza, eme an Arc'hescop, eur potrik daouzek vloas, lem a speret, a goezas goal glanv. Chom a reas d'ar guele, hag ep dale ne voa nemet eur gouli euz he gorfig oll.

C'hoarezet Sant Joseph a ioa var he dro, hag a ioa sonezet o velet pe gen dizroug oa. Eun dervez ma'z ean, evel ma'z oun boas, da velet ar re glanv, e leverjont din evesaat outhan.

Tostaat a riz oc'h he vele, hag e crogaz em breac'h evit va zacha tost dezhan, rag e vouez a ioa toc'horik.

— Tad, emezhan o lacat he zorn var he galon, me zo du pod aze evelse.

— Petra a livirit, va bugel ?

— Va c'halon a zo du, abalamour n'oun ket c'hoas bugel da Zoue. Me'm eus c'hoant e rofez din an *dour*.

— Pe seurt dour, va bugel ?

— Ar vadiziant a laca guenn an ene... ha neuze... ez ear d'an env !

— Pa fell dit me zigaso an tad d'as caout evit deski dit c'hoas da gatekiz, ha neuse e vezi badezet.

O veza eat daou zervez goude d'he velet, e liviris dezhan :

— Ahanta ! badezet out bet ?

— Ia, tad, emezhan ; hogen brema e carfen caout *bara Doue*. Ar gommunion eo a c'houlen, eme ar c'hoar An tad en deus comzet dezhan a gementse, hag abaoue ema dalc'h mad o c'houlen bara Doue.

— Petra eo bara Doue ? eme ve d'ar bugel.

— Tad, Sidna-Issa eo. (Hor Zalver Jesus-Christ).

Asanti a ris m'en divije he c'hoant, hag evel ma toc'horrea ato, an tad en doa he vadezet a zigasas dezhan he Zoue. Neuze e voue guelet eun dra bennag a vurzuduz en arab bihan-ze, ervez ar re a ioa var al leac'h. Pa velaz an hosti santel, he vizach stenet oll dre eur c'hlenvet scrijuz a deuas da veza skedus dre ar feiz hag ar garantez. Evel pa vije eur sclerijen o tont euz he ene da bara var he dal. Asten a reaz he zivrec'h eat ken treudig, ha pa en devoa communiet, e chomaz evel eat er meaz anezhan he unan da zellet etrezeg an Env. Kement a ioa eno, c'hoarezet, beleien, bugale divadez, a zelle outhan estlamet, hag a deue an daelou euz ho daoulagad. Me a zigouezaz eno eun nebeut goude. Kerkent ha ma em gueljont, an oll vugale a ioa er c'hlandi a deuaz a ziarben din.

— Oh ! emezho, ni a fell deomp beza badezet ive evel Jeronimo. Jeronimo eo an hano a ioa roet d'an arab bihan er vadiziant. An hano-ze a zigase da zonch euz ar c'henta merzer a douez an arabed. Evelse ar potrik clany a deue da veza eun abostol evit he garamadet. Tostat a riz oc'h he vele, hag e lavaras din :

— Mont a ran d'an env da velet Jesus !

Hag eur pennadik goude e tennaz he huanad diveza.

Evelse e veler ne rer a gristenien euz ar vugale-ze nemet pa c'houlennont. Hogen a galon ez int oll christenien ; ha caret a reont kement an aotrou arc'hescop ma vouelont abaoue ma'z eo eat da Rom ha ma c'houlennont dalc'h mad perak ne deu ket en dro.

O veza bet lezet eun dervez da vont e cambr an Arc'hescop, e lavarent an eil d'egile o velet he gador : aze eo ec'h azez an tad ; alesse eo e lavar deomp beza fur ha caret Doue. O veza guelet eno eur soudanen hag eur re voutou d'an tad, en em lakejont da boket dezho.

D'an oll vugale-ze e tesker labourat an douar, hag ive an oll vicherou a ell servichout d'an dud divar ar meaz. N'o dalc'her ket eno en despet dezho. Hogen couls lavaret oll eo guelloc'h gantho chom ha staga a galon vad d'al labour. G. M.

Histor Abaty Itron Varia Melleray.

C'HUEC'HVET PENNAT.

Buhez an Tad Anton. — Er vech divea em beuz comzet eus an trappistet hag an trappistinet bleinet gand Dom Augustin epad ar revolution pe an dispac'h mantruz e Frans. He vuhez zo bet ur vuhez a neac'hamant hag a drubuil, betec e varo. He oberou mad hag e zantelez zo bed goappëet epad pell amzer. E venac'h, e vugale e unan o deuz e dammalet epeb doare, betec e lakaat laer, hag e c'helvel dirac barnerien ar bed couls a dirac on Tad Santel ar Pab. Mas an Tad Augustin na ziskuez dezo nemet douster ha patiantet.

Cetu aman an drem euz e speret fur. Eun devez o tistroï euz Rom evit ar vech divea, e tigoüeaz e Marseil gand un Itron hag a savare cals henep ar Manac'h Augustin. Evit doare, eme an Itron, ar Manac'h-ze a voa un diot, un diskiant, a gouscoude darn a lavar e voa ur sant. Mæs, eme c'hoaz an Itron dre voapperez, daoust ha greet en deus burzudou? Ia, a respontas an Tad Abbad. Ha pere eta, eme an Itron ? Serra o guinou dar merc'het, eme an Tad Abbad. An Itron a savas e fen, a reaz eur zell euz an Tad Abbad hag a remercas e groas coat, henvel euz hini an Escop. Divar neuze grik ebed, en nemorant euz ar veach. Ahent all an Tad Augustin a gomze mad, rac ar merc'het, an trappistinet zo oblijet dar zioulanz evel ar Menac'h.

Divar vrema ne gomzefomp mui nac euz an trappistinet nac eus an drede urs carguet da ober scol, rac ne voa mui ken ezom outo. Bez' e voant nan control, mæs er meaz a reiz Sant Bernard.

Na savarfomp ket kenneubeud eus ar Menac'h benedictin, pe benedictinet, petra bennac maz-int sortiet euz ar memes abaty ha maz-int bet fountet gand Sant Beneat ha Sant Bernard couls ha Menac'h Citeaux Melleray. Ar benedictinet zo brudet evit an dud desketa euz ar bed. Mar tremenet morze dre Anger, dre Sablé, dre Laval pe ar Mans, na vanket ket da droï e Abaty Solesmes. Enno evelfot ur chapel gaër meurbed, imachou an doctoret hag ar sœnt brudet, enem zastumet en dro dan Iliz en diabars, evel toulladou tud oc'h en em guzullia; eno evelfot an Tad Abbad Dom Guéranger, oajet a drizec vloas a tri uguent hag ato en despet da vac'hanniou e izili ha dar rem, anaveet gand an oll evit harp an Ilis ha difennour victorius on Tad Santel ar Pab. Pebeuz joa evidoun sonjal eze unan euz on amezeien. Ar sclerijen euz e zeskadurez e seblant para betec Melleray.

Clairvaux ha Citeaux zo breur ha c'hoar. Ar Verc'hez e unan e deuz o dispartiet dre ar viskamant e deus reët da urs Citeaux Melleray. Cetu aman pe goulz, hag e pe zoare :

Menac'h Sant Beneat e voa guisket e du, neuz forz peleac'h e chomment. Evelze ive e voaïnt guisket e Citeaux eamzer Sant Robert o c'henta Abbad. Diveatoc'h Sant Alberic, evit kreski o deolidiguez da vam Doue, a c'hourc'hemennas dar Menac'h, lavaret ofis ar Verc'hez, ouspen o breviel pe o offis pendizek.

Kementze e blijas da vam Doue. Eun devez da deir heur euz ar mintin d'an naontec a viz kerzu, ar Verc'hez a parizas dirazo oll er c'hœur epad an offis. Ar Verc'hez a voa guisket e guen, a dosta euz an Tad Abbad Sant Alberic hag a visk dezan ur zaë ven, a lez gantan var horre e zaë, e scapul[illegible]u, evit al labour, mæz evit an Ilis, evit an offis [illegible]dezan ur vantel ven, ar pez a hanver ar frok pe ar[illegible] pear hugul (*cuculla*). Kement Manac'h e voa er c'h[illegible]a recevas ar memes guiskamant gand an Tad Abbad goude an offis ar Verc'hez a gimiadas outo hag a lavaras dezo derhel mad de offis ha de guiskamant.

Cetu aze betec vremma guiskamant ar Menec'h trappistet. Ho urz zo rust, ar rusta soken, abalamour dall

labourou douar ha dar iuniou divar bara ha dour bep guener er horaïz; mæs beza o deus ur privilaich kaër, ar privilaich da gavout ato ar Verc'hez evit harp ha protectourès. A neket ar vam vad ze a ro dezo ur vuhez hir hag ur maro ken dous na ouzer ket pedavare etremenont euz ar bed-man d'ar bed-all ? F.

(*Eur pennad all eur vech-all.*)

An ebat a gaver er c'heriou.

Eun den divar ar meaz, eul labourer douar a ieas n'eus ket pell da gær B... evit eun afer. Eun tiek coz, he amezeg, her c'hargas da ober eur gefridi, da gas daou bez a ugent lur d'he verc'h Loiza, eat di da heul he fried a zo eno, eat d'ar gær-ze da glask labourou muioc'h dioc'h he zoare eget ar re divar ar meas ne blijent ket dezhan. Setu ama petra a lavare ar c'houeriat pa voa distro :

Mont a riz, emezhan da glask Per L... ha Loiza, va amezeien goz. Lavaret oa din e choment e ru ar Vered, hag eno e guirionez ho c'havis, pe kentoc'h e caviz... ho c'hraou ; ne gredan ket lavaret ho zi. Chom a reont, ne ket var ar ru, mes en eun doare harpanti savet en eun toullik pors. C'hoas n'o deus nemet an anter euz an harpanti-ze, eur penn epken. Ar penn all a zo eun ampezerez enha. Per ha Loiza ne voant ket eno pa zigouezis. Ne gavis nemet tri bugel bihan goloet a druillou, hag eur vastar outho ma voa eun donjer mont tost dezho. O clevet an trouz a rean o vont en toul-ze an amezegez a deuas da velet petra voa, hag e clevis ganthi oa eat Loiza, he diou verc'h vrasa hag hi, da incarda gloan da di eur marc'hadour gloan a roe labour evelse da veur a hini.

— Ha penauz ec'h ell Loiza [mont evelse dioc'h ar vugale vihan-ma ?

— Penaus ? red mad eo dezhi pe ho lezel da vervel gant an naoun ha mervel he unan.

— Per gouscoude a dle gounit mad ?

— Ne ouzon ket hag hen a c'hounit mad ; gouzout a ran avad e tispign a zoare, hag he c'hrek ne deuz, abell zo, diganthan, nemet eun taol dorn pe eun taol bas bennak.

— Hag e pe stuz ema ar vugale baour-ma ?

— Petra a fell deoc'h ? Loiza a gas ganthi he diou verc'h cosa d'he zicour ; rak ne elle ket gant he labour he unan gounit avoalc'h evit caout bara ha paea he zi. Me a dol evez oc'h an tri vihan-ma. Red eo ober eur vad bennak pa eller. Da greisdeiz e teuan da boazat dezho eun nebeut avalou douar, rak n'o deus morse nemet eun tam bara zeac'h hag eun aval douar bennak. Hogen c'hui voar ervad ne allan ket beza ato var ho zro; m'em euz ive va labour. Ha ne ellan ket ken nebeut ho c'has ganhen d'am zi, rak caillara a rafent an dillajou a deu din da ampeza.

Neuze, eme ar c'houeriat, an ampezerez a lavaras din peleac'h e laboure ar re a glasken. Loiza, emezhi, a gafot da zeiz heur o tont euz an ti-labour ; evit Per o pezo poan oc'h he gaout hirio, rak dervez ar pae zo.

Da zeiz heur edon dirag an ti labour, hag e veliz o tont ac'hano, goazed ha merc'hed, daou ha daou eve galeourien, eur vanden dud eur scrich ho guelet ; potred pemzek pe c'houezek vloaz, ho izili o crena, croumet evel tud coz, merc'hed iaouank drouk livet, beac'h dezho couls lavaret o vale, henvel oc'h grac'het coz ; merc'hed cosoc'h ha ne ouzon ket oc'h petra e voant henvel, goazed ha n'o devoa couls lavaret tam ear euz a dud.

Guelet a ris Loiza, he diou verc'h unan a bep tu dezhi. Hi am guelaz ive, hag a reaz eur scrijaden ; mez e doa oc'h en em ziskucz din, rak ne voa nemet truillou en dro dezhi hag en dro d'he diou botrez. Pebez kem etre ar c'hreg paour-ze hirio hag ar plac'h iaouank faron ma voan bet en he eured eun nebeut bloaveziou diaraok !

Redek a ris d'he c'haout, comz a riz outhi, hag hi ne lavare ger, he c'halon a ioa re leun. Erfin e tirollas da vouela, hag ec'h elliz ober ganthi eur gaozeaden. Rei a ris dezhi kelou euz he zad, hag e rois dezhi an daou bez a ugent lur en doa roet he zad din evithi, ha daou bez a ugent real am oa laket var c'horre dre druez outhi. Neuze he gueliz oc'h ober eur zell oc'h he diou verc'h, hag e veliz ervad e devoa sonch, gant an arc'hant-ze, d'ho guiska kempennoc'h.

Setu me neuze o lavaret dezhi : eur vuez tenn avoalc'h oc'h euz ama, em euz aoun, va amezegez ?

Eur vuez tenn ? Lavaret mad a ellit. C'hoas mar geljemp caout bara ha dillad.

— Petra, Per ne ro ket a zicour deoc'h ?

— Kentoc'h e casfe gantha ar pez a c'hounezomp-ni ! Ma c'houfe peur em euz eur guennek bennag, em lasfe ma n'o rofen ket dezhan.

— Ha penauz eo eat evelse da gaillen ?

— Penaus, nemet oc'h heul goal gamaraded ! Ama ez eus meur a hini ken trist ar bed gantho evel ma'z eo ganeme. Hogen eur vech en em laket da heuilla camaradet zo, n'eus distro ebet, hag evit Per n'em eus mui fizians ebet enhan.

— En ho touez aze, a gaf din, em euz guelet goazed ha ne blij nemeur ar min anezho din.

— Oh ! na gomzit ket din euz an dud-ze a zo brein bete mel ho eskern ha ne deu ket eur gomz a zoare euz ho ginou. Oh ! ma na vije ket red beva ! caout bara eleac'h ma caver d'he c'hounit, biken n'em bije laket va zreid en ti labour-ma ?

— Hag an ampezerez a lakit du-ze da zioual ho pugale vihan ?

— Oh ! hounnez zo eur vaouez vad, ha me a zo dleourez dezhi euz a galz evit ar servich a rent din.

— Ha ne vije ket diorroet guelloc'h ar vugaligou-ze ma ho lacajac'h e.... penauz e c'halver an ti-ze eleac'h ma tigemerer bugale baour evelse ?

— Ar *zal d'asile* ?

— Ia, me gaf din an dra-ze a rer anezhan.

— Oh ! Per en deus collet ar feiz. Ne fell ket dezhan e casfen ar vugale di abalamour ma'z euz eno leanezet o kemeret soursi anezho. Ho laza a rafe mar ho c'hasfen di. Ne fell ket dezhan zoken va lezel va unan da vont na var dro ilis na var dro belek.

— Hag an diou verc'hik-ma a dle beza en oad da ober ho fask?

— Ia, ar gosa zo da viana. Mes izom am euz anezho ho diou d'am zicour. Anez ne c'hounesfemp ket avoalc'h evit beva. Neuze red e ve din ho c'has d'ar c'hatekiz ep gouzout d'ho zad. Gouscoude mar gellan ober gant unan euz an tri vihan oc'h eus guelet du-ze eleac'h unan anezho, ho c'hasin an eil varlerc'h eben da velet ha me a ello ho lacat da ober ho fask kenta.

— Ha c'hui, ne gredit mui mont da iliz ebet?

— Oh ! eo ; dre guz ez an peurvuia ; mes en eur chapel bennag distro e cavan va zu da glevet an oferen ha da dostat oc'h ar zacramanchou, anez ne batfen ket.

Var gementse Loiza a reaz eur scrijaden. Setu-ben ahont, emezhi ! Guelet a ris tri pe bevar aclepot, tom d'ho ginou, o tont euz eun davarn, hag o vont en eur gana da eun all. Loiza hag he merc'hed a ieas kuit buan, en eur lavaret : red eo deomp mont ac'hann. Mar hor guelfe, e teufe da ober trous deomp.

Chom a riz eno eur pennad, hag e clevis Per hag he gamaraded oc'h ober safar hag o loskel leoudouet en davarn ma voant eat enhi ; goudeze e teuiz ac'hano d'ar gær en eur zonjal ouzin va unan peger caer trocl a ra ar goueriadet o vont e kær, o trecli ar vuez dinam a renent er parkeier oc'h ar vuez dizeiz-ze a renont er c'heriou, en tiez labour hag en tavarniou. G. M.

Potred an trouc'h-ialc'h, e Paris. — Eun nosvez, e creiz ar goanv, pa voa eur guiscad erc'h var ar ruiou, eun den mentet caer, eur vantel hir ha ledan en dro dezha, a iea goustadig a hed eur ru. Var he benn ez oa eun tok ledan evel a veler gant lod euz ar goueriadet hirio ; hogen d'ar mare-ze an hevelep tokou a ioa douget ive gant ar vourc'hizien, rak mad oant da zioual oc'h an heol en hanv, hag oc'h ar glao hag an erc'h er goanv. Anternoz a ioa nevez sonet. An den-ma a zouge dindan he vantel eur pakad hag a ioa pounner evit doare, rak kroumet oa dindanha, hag hen delc'her a rea gant eun dorn epad ma touge eul letern en dorn all.

Souden e voue red dezhan chom a za. Eur vanden dud, seis pe eis da nebeuta, ha ne voa ear vad ebet var ho min, a ioa en em zestumet en dro dezhan. Unan anezho a lavaras gant eur vouez dichek :

— Cleo-ta, mignon, chom a za, petra zo ganez-te aze hag a guzez ker brao? Goal bounner eo da zam, hag e tleez beza skuis ; ni ia da zougen dit da veac'h, ha zoken da vantel, ha neuze e vezi scanvoc'h da vale. An tremeniat a lezaz he letern da goeza, hag en em lakeas da starda he vantel en dro d'ar pakad a ioa gantha var he vreac'h.

— Lakit evez, aotronez, emezhan....

— Ia, ia, ni a lakai evez, bez dizoursi.

Potred an trouc'h-ialc'h a ziframaz ar vantel, hag e veljont, var breac'h an tremeniat, daou vugelik, couls lavaret en noaz, hag hi cousket. Guelet a rejont ive e voa eur soudanen gant an den-ze dindan he vantel. Unan anezho a zavas buan al letern ne voa ket c'hoas maro ar goulou enha, hag a ieaz adren en eur lavaret : an aotrou Visant !

— An aotrou Visant ! a leverjont oll a eur vouez.

— Ia da, eme ar belek, me va unan eo ; guelet a rit n'oc'h eus ket great eur gavaden gaer. Hogen va list da lavaret deoc'h e rit aze eur vicher fall avoalc'h.

— Guir eo, aotrou Visant. Mes petra fell deoc'h, an naoun, an dienez....

— Alo, va bugale, n'em eus ket a amzer da goll ; an daou vugelik-ma a grokfe ar riou enho, ha poan avoalc'h am euz oc'h ho delc'her tom. Deut ganhen, ha marteze e cavin eun tam bennak da rei deoc'h d'ho coan, ha varc'hoas ni velo hag hen a vezo cavet deoc'h eur vicher guelloc'h ha suroc'h evit an hini a rit.

An drouc'herien ialc'h deut da veza sentuz evel oanet, a ieas varlerc'h sant Visant a Baol (rag ar zant-ze e voa). Visant a gasaz an daou vugel da eun ti en em gave var he hent, hag a ieas goudeze gant he vanden d'al leac'h ma chome gant he veleien.

Abouez clask avoalc'h, rak ne voa ive nemeur a dra en ti, e cavas gouscoude peadra da derri dezho ho naoun. Dioc'h ho lavariou ec'h anavezas mad ne voa nemet an izom hag en devoa ho foulzet etouez al laeron. Antronoz ec'h ellas rei dezho eur sicour bennag evit beva, e cavaz evitho eun tam labour bennag hag ho lakeaz e tro da rei bara d'ho zud eb mont var ar ruiou na var an hentchou da c'houlen ar ialc'h pe ar vuez digant an dremenidi.

Souezet ec'h alfet beza marteze o velet sant Visant a Baol anavezet evelse gant al laeron-ze, hag o velet pegement a nerz e devoa eur gomz euz he c'hinou varnezho. Sant Visant a Baol en deus baleet kement dre ruiou Pariz evit destum ar vugale dilezet, evit guelet ar re glanv, cas sicour d'ar re baour, lavaret eur ger mad bennak d'ar re a ioa poaniet hag ankeniet, ma voa anavezet gant an oll. Ar vugale zoken hen anaie. Pa dremene, e redent da boket da vord he zae ; ar re o devoa eun nec'hamant bennag a deue da ziscleria dezhan ho zrubuillou, hag an oll a veze laouen o vont diouthan. Setu eno ar c'hallout e deuz ar zantelez. G. M.

Ervez an dud g[illegible]k, an anter euz an dud a deu var an douar ne de[illegible]t en tu all da naontek vloas ; ne da da gant vloas [illegible]t unan var dek mil.

Var mil bugel, ne [illegible], a benn penn ar bloas nemet 870, abenn tri bloas nemet 600, abenn pemp bloas nemet 584, abenn dek vloas nemet 540, abenn tregont vloas nemet 556, abenn triugent vloas nemet 226

abenn pemzek vloaz ha triugent nemet nao, hag abenn seitek vloas ha triugent nemet unan.

Genel a ra dre ar bed 37,037,037 bugel beb bloas, 101,471 bemdez, 4228 beb heur, ha 70 bep minuten.

Mervel a ra ive vardro 34,000,000 bep bloas, 91,324 bemdez, 3,803 bep heur, ha vardro pemp ha triugent bep minut.

Evelse, dioc'h ar c'hontchou-ze, an niver euz an dud var an douar a greskfe var dro tri milon er bloas.

E pep leac'h en em glemer euz ar sec'hor. An amzer zo goal ien hag ar zec'hor criz evit mis mae. An ed en douar ha beteg ar guez a veler ervad o deus izom dour. Bet ez eus doare glao eun diou pe deir guech, mes beteg hen neus ket bet avoalc'h da c'hlibia an douar.

Abaoue eur pennad zo ez eus tud hag a zo en em c'hreat alvocadet evit al labouset bihan. Difen a reont neiziaoui abalamour d'ar vad ar a al labousedigou-ze d'an douarou o tribi ar prenved a ra kement a zrouk da oll frouez an douar. Setu ama unan euz ar moienou implijet en eul leac'h bennag evit espern al labouset.

An oll a voar ez eo ar vugale a zarempred ar scoliou eo a ra muia brezel d'al labouset bihan ha d'ho neiziou, ha ne deo ket[illegible]æs miret outho da vont da neiziaoui. Ho gen setu ama penauz en em gemerer.

Ar mestr scol a zibab etouez he vugale, pemp pe c'huec'h, pe ouspen ervez niver ar scolaerien. Ho c'harga a ra da viret oc'h ar vugale all da zineizia labouset bihan, evel serjanted. Ec'h ellit cridi eo ar goasa dineizierien laboused eo a vez roet ar gark-ze dezho, hag an hini zo anavezet gant an oll evit ar brasa dineizier a vez hanvet da gabiten. Evelse ar c'habiten-ma hag he zerjanted, fouge enho gant ho c'harg, ne gredont mui dineizia al labouzed bihan, hag a dra zur ne lezont ket ar re all d'hen ober. Evit miret da c'houlen re digant ar vugale-ze ho lezer da glask neiziou al labouzed a ra drouk eleac'h vad d'an douarou, evel kegined, brini, skouled, sparfelled... etc.

Ar c'hazetennou a gomz euz a varo an aotrou Ian-Bastian-Adolf Duvoucoux, escob a Evreux, en Normandi. Aotrou Escop Evreux a ioa nevez eat da Rom. Petra bennak ma'z eus maro eun nebeudig eskibien abaoue m'eo digor ar Sened, an niver euz a dadou ar Sened ne vihana nemeur ; rak bez'ez euz, abaoue, sacret pemp escop nevez e Rom, hag ar re-ma zo en em laket da labourat evel ar re all. Neuse e tigouez ato eun escop bennag ha n'en doa ket gallet dont evit ar penn kenta. Evelse arc'hescop Mexico a dremene er sizun all dre Londres o vont d'ar Sened. G. M.

Perag ez eus roz guenn ha perag ho c'honsacrer dreist oll d'ar Verc'hez. — Bez'ez euz etouez an dud credennou hag a laca ar mousc'hoars da zevel var muzellou an den difeiz, mes a zo dudius da eur galon gristen. En eur c'harter bennag var ar meaz e leverer an dra-ma. — Pa deuas Jesus-Christ var an douar ne voa ket a roz guenn ; ar roz a ioa oll ruz. Epad ma edo Jesus c'hoas bihanig, ar Verc'hez he vam e devoa clasket dezhan eur podadik roz euz ar re vrava, ha Jesus a gemere ebat gant ar roz-ze. Hogen dont a reas sec'hor vraz, ha n'oa ket eur banne dour en ti paour. Sant Joseph a ioa clanv ha ne alle ket mont da gerc'hat. Mari ha Joseph a ioa dare gant ar zec'het, hag ar roz, evel n'oa ket a zour d'ho doura, a gommanse plega ho fenn ha goenvi.

Ar mabik Jesus a c'houlennaz ouz he vam perag n'oa mui ker coant he roz. Mari a respontas : N'eus ket a zour d'ho glibia, hag ar mabik Jesus en em lakeas da vouela. Ar Verc'hez a vouelaz ive, ha dioc'htu e loscas da goeza var ar roz eur veraden bennag euz he leas.

Kerkent ar roz a zavaz ho fenn ker fresk ha biscoaz, ha dre eur burzud brasoc'h, euz a rus ma'z oant, e teujont da veza guenn kant.

Ha setu penauz ez eus roz guenn var an douar abaoue hag ho c'hinniger da vam Doue, hag ho laker dreist pep bleun all, da gaeraat he aoteriou. G. M.

(Tennet euz ar gazeten *ar Breton.*)

Henvelidigez ha dishenvelidigez.

Alies tad ha drouk prezeger
O tamal bugel a glever ;
Setu an henvelidigez.
Unan a damal vit kelen
Hag egile evit dispen,
Setu dizhenvelidigez.

Kanoliou ha medisined
A gas cals a dud d'ar Vered ;
Setu an henvelidigez.
Eur rum ho c'has evit netra,
Eur rum all a ra ho faea,
Setu dizhenvelidigez.

Eur perroked hag eun doctor,
A voar cals traou dindan envor ;
Setu henvelidigez.
Unan a zalc'h d'ar pez a voar,
Egile jench evel al loar,
Setu dizhenvelidigez.

Ar valafen (papillon) ar venanen
A glask ho zam var ar vleunen,
Setu henvelidigez ;
Unan a glask dezhi he unan
Hag eben 'vit guitibunan,
Setu dizhenvelidigez.

Digant prezeger ha kaner,
Mouez vad ha cre a c'houlenner,
Setu henvelidigez ;
Mes unan a c'houlen dridou,
Egile a c'houlen daelou,
Setu dizhenvelidigez.

Eur guiader hag eur c'here
A zach var ho neuden bemde ;
E kementse int henvel ;
Mes unan a laca brignen,
Egile peg oc'h he neuden,
Hag eno ez int dishenvel.

Ar re goz hag ar vugale
Zo distrantel en ho bale,
Setu eun henvelidigez ;
'Re goz a zell oc'h an douar,
Bugale' zao ho fri en ear,
Setu dishenvelidigez. G. M.

MARVAILLOU.

An demezel X... e doa bet ar vreac'h, eur guiscad en dra c'helle he c'hroc'hen delc'her. Paret eo ; pikoted avad eo chomet, kleizennet oll bizach, ken ne deus mez oc'h en em ziskuez. Unan bennag, evit he c'honsoli, a lavaras dezhi eun dervez :

— Perag en em guzit-hu evelse ?

— Ne velit-hu ket pe gen divalo oun laket gant ar vreac'h ?

— Divalo ? ne ouzoc'h-hu ket ne deus nemet ar vein zo danvez euz ar c'henta enho hag a alfe beza kizellet mad ?

Aotrou, a lavare en dez-all eur vatez d'he mestr, e kichen an or aze ez euz eun den mud o c'houlen comz ouzoc'h.

— Hag eo mud e guirionez ?

— Ia da, hen a lavar da viana !

Daou vurzud en unan. — Daou baour, daou glasker, unan anezho dall, hag egile seizet, mac'haniet oll, a ioa e corn eur ru o c'houlen an aluzen, an hini dall en he za, harpet var he vaz, hag egile azezet var an douar, he zivesker tolet gantha a dreuz an eil var eben, evel daou ezel ha ne voa mui buez ebet enho. Hogen setu eur c'harroz o tostaat, hag an daou varc'h a ioa outhan, re a friantiz enho, en em lakeas da sponta ha da ziroll, ha da zont eün etrezeg an daou baourkez clasker. Ma voue guelet an daou-ma o tiscampa ac'hano buan ha buan, hag ar pez zo burzudus, an dall eo en devoa guelet da genta ar c'harroz o tont varnezho hag an hini seizet eo a rede buana o tec'het kuit. Trouz ar c'harroz-ze epken en doa roet en eun taol ar guelet da unan hag ar c'herzet d'egile. G. M.

An Aotrou Piz hag he vatez.

An aotrou X... a voa ker piz, ken ingravet, ma en doa beac'h o tibri eun tam bara. Gouscoude evel ma en doa c'hoant da zerc'hel he reng, e roe diou lein er bloas d'he gerent ha d'he vignonet evit gallout ive caout digemer en ho zi. An diou lein-ze a roe eun nebeut derveziou an eil verlerc'h eben, evit ma c'helje ar restachou euz ar genta servichout evit an eil.

Ne voa en he di nemethan he unan hag eur vatez, hanvet Biganna ha ne voa ket euz ar re speredoka, ha dre ze ive ne voa ket braz he c'homanant.

Eun dervez, en unan euz al leinou-ze unan bennag a skuillas saos var an douzier hag he sclabezaz oll. An aotrou a c'half he vatez : — Biganna !

— Petra zo ?

— Kerc'h deomp eun douzier fresk, houma zo saotret oll.

— Peleac'h ez in-me da gerc'hat, aotrou ? c'hui voar ervad n'oc'h eus nemet an douzier-ze.

An oll a lavaras neuze : Mad, mad eo an douzier-ma ; deomp atao.

Pa voa eat an dud kuit, an aotrou X... en em lakeas da c'hourdrouz he vatez : Petra, ez it da ober mez din evelse dirag an oll ? ha ne ellac'h-hu ket clask eun digarez bennak ? Ha ne ellac'h-hu ket lavaret ne voa ket fresk an touzierou, e voant caset d'ar c'houez ?

— Mad ! mad ! eme Biganna, eur veich all me lavaro.

En derveziou varlerc'h e voa an eil lein. Unan euz ar vignonet, araok fin ar pred a c'houlennaz oc'h an aotrou ha n'en doa ken euz a eur guin en doa servichet dezho er bloaz araok, hag o divije caret c'hoas da danva.

An aotrou a c'halvaz he vatez :

— Biganna !

— Petra-zo ?

— It da gerc'hat deomp eur voutaillad euz ar guin coz so du-ze e corn ar c'hav.... er penn all....

— Peleac'h, aotrou, ez in-me da glask ar boutaillados-ze ? Gouzout avoalc'h a rit int caset d'ar c'houez ! Biganna ne devoa ket ancounac'het he c'hentel.

G. M.

PRIZ AN ED.

Kemper. — *7 mai.*		Pont-'Nabat. — *5 mai.*	
Priz an daou c'hant lur.		*Priz an daou c'hant lur.*	
Guinis....	24 lur, 60 c.	Guinis....	25 lur, 20 c.
Segal.....	20 lur. 90 c.	Segal.....	20 lur, 20 c.
Eiz.....	17 lur, 30 c.	Eiz.....	16 lur, 50 c.
Ed-du....	24 lur, 30 c.	Ed-du....	24 lur, »» c.
Kerc'h....	18 lur,	Kerc'h....	19 lur, 75 c.
Avalou-douar	10 lur	Avalou-douar	9 lur, 75 c.

LEVR BIGALE MARI
Gant an Aotrou Chatton, p. Guengamp.
Moullet evit an eil guech, ha cals caeroc'h ha difazioc'h evit ar vech kenta.

Ar Gerant : Ar. DE KERANGAL.
Kemper, moullet gand Ar. de Kerangal, Mouller an Escopti.

Dissadorn 21 Mae 1870. N° 277. C'huec'hvet Bloavez

FEIZ HA BREIZ,

KELOU A BEP BRO, HA KENTELIOU VAR BEP TRA,

Digaset bep sul da gement Christen a gomz ar brezounek.

CONDITIONOU EVIT CAOUT AR GAZETEN :

Evit ar Finister, Costez-an-Nord *hag ar* Morbihan, : *evit eur bloas*, daou scouet ; *evit c'huec'h miz*, pevarzec real.

An Abonamant a dle beza paet araog caout ar gazeten.

An hini ne zigas ket en dro ar c'henta cazeten a reseo goude ma zeo echu he abonamant, a zo consideret evel abonet a nevez.

A abonamant a gemerer e ti an Aotrou de Kerangal, *mouller an Escopti, ru ar Gigerez, n° 18, e Kemper,*
D'an Aotrou de Kerangal *epken e tleer adressi ar peamanchou ha kement a zell oc'h servich ar Gazeten.*

Ar scrijou da lacat er Gazeten a dleer da adressi d'an Aotrou MORVAN, epken.

KEMPER, 21 Mae 1870.

Abaoue ar penn kenta euz ar bed bete vrema e velomp ez eo bet ato an dud couls lavaret ar pez ma'z int hirio, ez euz bet ato daou rum dud var an douar, eur rum tud vad, sentuz oc'h lezen Doue, hag eur rum tud dizuch, difeiz, dizent, prest ato da ober brezel d'ar re a zo guelloc'h evitho. Etouez bugale Adam e velomp Cain o laza dre voarisi he vreur Abel. Doue a ro d'hon tad kenta eur map all hanvet Seth, fur ha sentuz evel an hini a ioa bet laket d'ar maro gant he vreur. Ha setu a neuze daou rum dud dizhenvel an eil dioc'h egile. Lignez Seth a zalc'h mad da genteliou ho zad hag ho zad coz, a zalc'h mad d'an anaoudegez euz ar virionez prezeget dezho, d'an anaoudegez a Zoue hag euz ho dever. Lignez Cain a ancounac'ha Doue hag ar guirionezou bet roet da anaout er penn kenta, hag en em ro d'an droug var ar skuer roet dezho gant ho zad.

A neuze-ta e velomp pegement a nerz en deuz ar skuer vad, eur gelennadurez vad evit lacat ar feiz, eur reiz fur da genderc'hel en eur vouenn dud, ha pegement a nerz en deuz ive ar goal skuer evit mouga an anaoudegez eus ar virionez ha pep santimant vad en eneou. Ne ket, a dra sur, ma na vije nemet sænt e lignez Seth ha ma na vije nemet tud dizuch e lignez Cain ; an darnvuia anezho gousconde a denne da vouenn ho zud coz. Eur rum anezho, sclereat gant ar virionez, ne glaskent ket ho oll eurusdet er bed-ma, guelet a reant eur vuez all eurusoc'h goude houma, hag ec'h esperent er Zalver a c'hortozent. Eur rum all, troet varzu an douar, ne glaskent ken eurusdet nemet e madou ha plijadurezou ar bed-ma.

Hag hirio c'hoas petra velomp-ni nemet ive daou rum dud evel neuze ? eur rum, ar gristenien vad, a zigor ho speret hag ho c'halon d'ar virionez, a zilaou mouez ar re zo carget d'ho c'helen, hag a gendalc'h evelse ar feiz hag an anaoudegez euz ar mad ; hag eur rum all, an dud difeiz, a vouk sclerijen ar virionez en ho ene, ne velont ha ne glascont nemet traou an douar, ne selaouont mouez den, ha ne c'houlennont ken nemet ober ar brezel da gement o leus c'hoant d'ho lacat da zuja en eun doare bennak ?

Ar scritur a c'half an daou rum dud-ze euz an amzer goz, eur rum anezho bugale Doue hag eur rum all bugale an dud. Hogen bugale Doue o veza en em vesket re gant bugale an dud, ar re vad a goezaz ive calz anezho en dizurz, a ancounac'haaz ar virionez, a dolas doujans Doue ar meaz euz ho c'halon, hag en em roas d'an droug evel ar re fall. Rag e pep amzer, neuze couls ha brema, eo ato essoc'h d'ar re fall touelli ha coll ar re vad, eget d'ar re vad gounit ar re fall. En hevelep doare Doue, o velet an oll couls lavaret, en em roet d'an droug, a zavaz evel keus gantha da veza cronet an den, hag a zigasaz al livaden (an diluch) evit distruja kement a ioa var an douar.

Hirio ive nag a bet euz ar re o deus feiz, euz ar re o deus doujanz Doue a deu d'en em goll o tarempret tud difeiz, o silaou ho c'henteliou, o lenn ho scridou fallakr, oc'h en em lezel da veza touellet gant ho c'homzou, ho skueriou hag ho doareou dic'his !

En amzer goz-ze c'hoaz ar re o devoa collet doujans Doue a rea goab euz a Noe pa ho c'helenne, pa ho gourdrouze aberz ho c'hrouer ; pa zisclerie dezho ez eant da veza distrujet, pa laboure da zevel an arc'h-ze, ar skeuden-ze euz an Ilis santel, eleac'h ma tlie beza saveteet hen ha tud he di epken.

An dud difeiz hirio ive a ra goab euz an Iliz hag euz an hini zo laket gant Doue en he fenn : goab a reont euz ar Sened, euz an oll Dadou destumet gantha e Rom. Esperout a eller ne deui ket Doue d'ho c'hastiza evel ma castizaz an dud en amzer Noe ; kement hini avad en deus doujans Doue a rafe vad dezho en em zelc'her var evez ha tec'het muia ma c'hallint dioc'h an dud difeiz, dioc'h ar re a fell dezho skigna credennou ha ne ket credennou an Iliz int, deski eul lezen ha ne ket lezen

Doue eo, hag en em lacat ho unan eleac'h an hini zo laket gant Jesus-Christ evit beza he vikel var an douar.

G. M.

Rom. —Bez'ez eus cazetennou hag a gaf keleier da rei bep sizun divar benn Rom hag ar Sened. Hogen, evel on eus lavaret meur a vech, arabat e ve credi ar pez a leveront, rak calz euz ar pez a vercont ne dint nemet lavarerez, ar pez zo sonjet gantho kentoc'h eget ar pez a ouzont. An tadou euz ar Sened a zalc'h ato cuzet ar pez a dremen en ho zouez, ken na vez barnet da vad, ha neuze e vez roet da anaout d'ar bed oll. Evelse ar pez a zo bet barnet evit mad vardro Pask a zo discleriet dre eul lizer aberz hon Tad Santel ar Pap, hag al lizer-ze zo brema etre daouarn an oll. — Var gementse eur beacher a scrife euz a Rom : Ar Sened, emezhan, a zo henvel oc'h eur gambr serret hag al-c'hoezet ; ne aller guelet na clevet petra a dremen enhi nemet dre doul an alc'hoez pe dre eur faout bennag a ve er mogeriou pe er plench, ha morse ne ouzeur mad. Er pez a zo roet da anaout euz ar Sened, ez eus meneg euz a virionezou ar feiz. An tadou a ziscleri hag a varn ar pez a dleer da gridi, o tispartia ar pez zo guir dioc'h fals credennou skignet etouez an dud.

An Eskibien, er Sened, a zo eaz anaout, dioc'h ho guiscamanchou, euz a be vro int. Eskibien ar zao-heol zo guisket dishenvel dioc'h eskibien ar c'huz-heol, hag an eskibien a bep rouantelez, o deuz ive eur merk bennag hag a laca ho anaout etouez ar re all.

Etouez eskibien ar sao-heol ez euz unan, escob Erzeroum, hag en deus great he studi e Rom. Red e voue dezhan mont d'he vro abalamour da eur goal glenvet a ioa deut dezhan. Coeza a rea e drouk-sant. Ar Pap o veza gouezet ez ea kuit, ha perag ez ea, a lavaras dezhan : Courach, va map. Me ive em iaouankiz a goeze e drouk-saut. Mont a riz eun devez da gaout Pii Seiz pehini a lakeaz he zorn deou var va fenn en eur lavaret din ne vijen mui clanv gant ar c'hlenvet-ze, hag e guirionez kerkent e vouen pare. Neuze, eme an Escob, Pii Nao a lakeaz he zorn var va fenn, en eur lavaret ive : Me oc'h assur n'ho pezo mui ar c'hlenvet-ze. Hag abaoue ken nebeut n'oun ket coezet e drouk-sant. Evelse pa deuis da Rom evit an trivac'hvet cant vloaz abaoue merzerenti Sant Per, ez is da drugarecat ar Pap euz ar pare-ze am oa bet diganthan.

Netra ne zigas guelloc'h ar zonch euz a Jesus-Christ hag he ebestel eget ar Pap brema gant an oll eskibien en dro dezhan. Piou a zo e guirionez henveloc'h oc'h an ebestel eget an eskeb missionerien-ze a zo er broiou pell etouez tud gouez, great ar brezel dezho, laket d'ar maro pa ho c'haver, red dezho beva e cuz evit gallout chom gant ho c'hristenien ? Unan zo a leverer, hag a zo bet eis mis dioc'h-tu cuzet en eur vezen gleuz.

— Ha petra a reac'h eno ? A c'houlenne unan bennag outhan.

— Netra, emezhan, ne ellen ober netra ; mes ober a rean bolontez Doue.

Hogen an hini a ra bolontez Doue a ra avoalc'h. Gras Doue, epad ma ve he ebestel ep gallout labourat, a ell ober muioc'h var galonou an dud divadez-ze evit na oufe an den da ober gant he vella comzou, gant he oll boan hag he oll skuisder.

Missionou. — Brema ez euz eur bloas bennag an Aotrou'n Escop Lamy a iea euz a Frans d'ar Mexik-Nevez, hag a gase gantha pemzek missioner ha pemp leanez a Itron-Varia Loret. Ober a reaz, evit mont d'he escopti, meur a gant leo a dreus broiou didud ha gouelec'hiou ar C'hansaz hag ar C'hollorado. Cousket er meas var an douar noaz, gant eur boutou evit pennvele, pe e touez ar pri dindan ar c'hirri pa veze glao bras, galopat var varc'h epad an deis dindan eun heol tom da zevi, aliez ep tam da zibri, beza dalc'h mad var evez evit en em zioual oc'h an dud gouez euz ar broiou-ze, setu eno petra eo bet, epad meur a vis, buez an Aotrou Escop Lamy hag hini ar re hen heuille.

Ar vissionerien a voa en em laket e mesk eur vanden dud euz ar vro ma'z eant dezhi evit treuzi ar gouelec'hiou-ze. Red eo mont evelse a vanden dre eno, anez e vet a dra zur laeret ha lazet. D'an 22 a vis gouere, o devoue eur stourmad oc'h ar gouezedi, eur guir emgann hag a badas div heur anter. Meur a vech diaraog o devoa guelet ar re c'houez o sonjal dont varnezho, ha derc'hent ar stourmat-ma o devoa cannet eur vanden all, lazet tri den, ha laeret tremen pemp cant ejen.

Ar vissionerien a ioa var ribl eur ster hanvet Arkansas. En em zerc'hel a reant tost d'ar ster-ze evit na elje ar gouezidi dont varnezho nemet dioc'h eun tu. An Aotrou'n Escop Lamy a ioa en em laket da jeneral gant he vanden. Ar re c'houez a dostea outho adre ar c'hoat, adre an tergin. Eur vanden zoken a dreuzaz ar ster evit en em deleur varnezho dioc'h an tu all. Red e voue erfin caout eur stourmat a zoare outho. An Aotrou Lamy a zestumaz he dud en eur c'harre, gant ar c'hirri tro var dro da zervichout da gre, ha difen da zen da vont ac'hano varlerc'h an enebourien. Rag ar gouezidi a dostea var varc'h, o clask lacat mont var ho lerc'h, hag ar re a vije eat, a vije bet lazet ep mar ebet. Ar re c'houez a ioa seis pe eis cant anezho, hag ar visionerien n'o devoa ket pevar ugent den evit ho difen. Gouscoude evel ma case hirroc'h ho fuzillou eget re an enebourien, e lasjont eun nebeut mad anezho, hag hi a gollas nebeut a dud.

Pa voa skuiz ar re c'houez o stourmat, pa o devoa collet cals tud, hag evel a voue gouezet goude, tri euz ho c'habitenet, ez ejont [illegible] hag ar vissionerien a ellas mont adarre en hent.

Goudeze e veljont [illegible] meur a vech a bell ar c'houezidi, mes ar re-ma gredjont mui tostat outho var hed tenn, goude m'o devoa guelet pe ger mad e c'houient en em zifen.

Ar vexicanet a ioa gant ar vissionerien a voa meurbet souezet o divije gallet dont evelse abenn euz ho ene-

bourien. Lavaret a reant n'o divije biken ho zrec'het panefe an Aotrou'n Escop Lamy hag ar Verc'hez santel e devoa roet skoazel dezho.

Setu aze ar boan hag an trubuillou a stourm aliez er vissionerien en ho beachou hir hag avechou zoken e creiz ho missionou.

G. M.

Eur Bugel dall, Zouav ar Pap.

Paul Rieu a ioa map da dud paour euz al Lozer. A vianig e tiskueze calz a speret ; ato e veze laouen, hag he galon vad a rea dezhan caout truez oc'h kement a vele paour pe o c'houzanv poan.

Person he barrez a eveseaz outhan, hag hen lakeas da zeski al latin en esper ober anezhan eun den a ilis. Paul, leun a anaoudegez vad evit ar belek carantezus-ze, en em lakeas da studia a zevri. N'en devoa neuze nemet eis vloas. Souden e roas da anaout pebez calon en devoa. Clevet e veze o lavaret : ô ma c'helfen savetei calz eneou ! Nag hen zo euruz ar veleien da ellout labourat da gas ar re all d'an Env !

Ar beleg a garie ar bugel muioc'h mui bemdez, ha Paul ne alle mui en em blijout nemet e kichen he vadoberour. Bemdez, mintin mad ez ea d'an iliz, e kempenne an aoter, e responte an oferen, e scube hag e lakea pep tra en he renk. Neuze e teue d'ar presbital da studia, ha pa deuet da glask ar belek da vont vardro tud clanv, e c'houlenne mont gantha, ha peurliesa e veze lezet da vont.

Eun nosvez, er goanv, e teujot da c'hervel an aotrou person da vont vardro eun den a ioa dare da vervel. Paul a glascaz ar pez a voa red, hag a zonje mont gant he vestr.

« Va bugel, eme ar belek, na deuit ket. An amzer zo ien, ha pell am euz da vont, ouspen zo eur ster zo da dreuzi ep bak. Pell an noz e vezo pa zistroin, ha c'hui a ve re skuis. » Paul gouscoude a reas kement ma voue lezet da vont.

Hogen ne ket ep abeg en doa diskuezet ar beleg aoun o lezel ar bugel da vont d'he heul. Paul a goezas clanv en derveziou varlerc'h hag a gollaz ar guelet. N'en devoa nemet dek vloas.

Sonjit pebez glac'har evit he gerent paour hag evit ar belek mad her scolie ! Ar potrig a voue glac'haret ive, setu ama avad perak. « Reuzeudik ma'z oun, emezhan, ne ellin ket beza belek ! » hag en em erbede, guech oc'h hor Zalver, guech oc'h ar Verc'hez Vari, oc'h ho fidi da rei dezhan ar guelet evit ma c'helje labourat da zilvidigez an eneou.

Hogen Doue, evit santelaat muioc'h ar bugel kez, eleac'h rei dezhan he c'houlen, a zigasas dezhan eur boan alt. Paul a deuas bouzar hag e voa red kemeret eur c'horn evit rei eun dra bennak dezhan da glevet.

Prest goude en devoue c'hoas nec'hamanchou all. He dad a varvaz, hag he vam, caset var netra, a voue red dezhi mont euz al leac'h ma edo, hag ez eas da gær, en eur ren var bouez an dorn he map dall ha bouzar.

Eno epad ma c'helle a veac'h he vam gounit bara dezho ho daou var bouez he labour, Paul a boanie da zeski lenn ha scrifa evel ma c'houzer hirio deski d'ar re zall, hag e teuaz abenn abouez pleustri avoalc'h. Ar pez a roe calon dezhan da boania oa ar zonch-ma : « Doue, emezhan alies d'he vam, en devezo truez ouzin hag am fareo ; ha neuze ec'h ellin beza beleg ha savetei eneou. » Lavaret a rea ive : « Fizians am euz er Verc'hez Santel, ha pa vezin pareet ganthi, ha pa vezin belek, me a brezego aliez evit lacat an oll d'he c'haret. »

Hogen Doue zo ato burzuduz en he zænt, ha ne ket an dra-ze eo a felle dezhan. Fallout a rea dezhan en eun doare bennak flastra ar bugel paour dindan beac'h ar baourentez. He vam a deuaz ar maro dezhi goude beza bet eun dervez bennak clanv, ha setu Paulik red dezhan mont da glask he vara.

An dra-ma a voa e 1862. Abaoue neuze bete deiz he varo, *Paul an dall*, evel ma her galvet, n'en devoue ken repu nemet an hospital. Doue gousconde a reaz anezhan eun abostol, hag a ziskuezas dreizhan pe ger gallouduz e teu eun dra dister da veza etre he zaouarn.

« Ne dal ket din sonjal beza beleg, eme ar bugel ; evelato avad me a zaveteo eneou mar gellan. Me a bedo, me a gomzo, me a glasco an aluzen evit ho zilvidigez. » Ha setu e guirionez petra eo bet he vuez azalek 1862 bete divez 1869.

Abostolach ar beden a blije dreist oll da galon Paul. Pidi a rea dalc'h mad evit se ha lacat ar re all da ober eveldhan. Micherourien baour a zave dezhan bep bloas peadra da gaout ar gazetennik *Cannad calon Jesus*. Kerkent ha ma he reseve, e rede da glask unan bennak d'he lenn dezhan. Neuze e voa evel eat er meaz anezhan he unan gant al laouenidigez. Dridal a rea pa gleve eur ger bennag evel ar re-ma : *abostol, peden, calon Jesus, Ilis Santel, Pii nuo*, hag her c'hlevet o lavaret : « Oh ! hag hen zo brao beza abostol ! Nag a vad a ner ! Ia, ia, abostol oar dre ar beden ! Oh ! Na me zo eurus ! Pedomp ! pedomp ! Saveteomp eneou ! »

Pa na gave den da lenn dezhan, Paul a iea d'al leac'h ma kemer minorezet an hospital ho fred, hag ez ea tosta ma c'helle d'al lennerez, hag he gorn gantha da lacat en he scouarn. Al lennerez neuze a zave he mouez, hag eur blijadur oa guelet ar joa a bare var bizach an dall paour. Avoalc'h oa dezhan clevet diou vech ar beden evit intantion ar miz evit he deski dindan envor ; he lavaret a rea alies. Pemp cant guech bemdez ervez m'en deus bet lavaret he unan d'he gonfessour.

He vuez a ioa eur beden ep ean. « Mont a rit da labourat da eur mission, a lavare eun deis d'he gonfessour ; oh na c'hui zo eurus ! Me, paour kez dall ha bouzar, n'oun mad da netra, a zo var hent an oll er bed-ma, ne ellan nemet pidi. Hogen me fell din pidi muioc'h c'hoas ; lavaret a rin eur chapeled muioc'h bemdez, hag eur chapeled all bemnoz. Va æl a vir ouzin da gousket ; tremen a ran eta va noz o pidi evit silvidigez an eneou, hag o nevezi intantion ar mis. — Pebez

sant co hennez ar Paulik-ze, a lavare unan clanv; tremen a ra an noz oll er beden !

Paul en devoa avi oc'h ar vissionerien hag oc'h al leanet pe leanezet a labour evit silvidigez an eneou. « Ma rofe Doue ar guelet din, emezhan eun dervez d'he gonfessour, e c'houlenfen dioc'htu beza resevet e compagnunez Jesus, evel breur da zicour an tadou. O veza en eun urz a brezegerien, kement a rafen a ve evit kemeret perz er vad a reont o c'hounit eneou da Zoue. »

Gouzout a rea ez oa urziou leanet eleac'h ma stager tud euz ar bed oc'h an urs. Lacat a reas scrifa evithan da Brovinsial compagnunez Jesus evit goulen beza staget evelse oc'h an urs-ze, ha gouela a reas drus pa respontaz ar provinsial dezhan ne voa ket ar c'his staga tud, hag hi er bed, oc'h an urz a gompagnunez Jesus.

Paul en doa eur blijadur vraz o caozeal gant ar vreudeur a gompagnunez Jesus. Bevech ma cave unan anezho, ne vanke morse da lavaret dezhan e tlie en em gaout eurus da veza bet resevet en urs-ze, hag e voa-hen he unan reuzeudik dre ne alle ket beza resevet enhan.

G. M.

Eur pennad all eur vech all.

Histor Abaty Itron Varia Melleray.

SEIZVET PENNAT.

Piou a choazas Doue evit o digaz do bro, da Velleray pehini e voa evito un douar promettet, ul leac'h e pehini e rede al leaz hag ar mel? An denze eo an Tad Abbad Anton. Leveromp ur gomz euz e vuhez.

Anne-Ficolas-Charles Saulnier, a zeuaz er bed dan 20 a viz eaust er bloavez 1764, er guer a Joigny, e Eskopty Sens er Bourgogn. He dad Edund Saulnier, alvocad, provost ar varc'hadourien, cuzuillier ar Roue, Barner ha Letanant a Baris, a voa un den a feiz eon; he vam, euz ur sklizen izeloc'h, a voa guinidic a du e mam a Landerne, mæs ur vaouez meulabl dre e furnez hag an acket a guemere eus e bugale ha tud e zi.

Ar hroadur-man a zune gand al leaz, ar vertuziou kristen hag un deolediguez guirion, ha bemdez e viche remerket e kreske he anoudeguez hag e speret lem. A boan e teraoue kerzet, ma anavee e oll lizerennou. Dan oad a bemp bloas e vouïe skrifa. E vam er hargue da skrifa he lizeri, ha pa na viche ket lakeet mad ar pauziou, na skrifet mad ar homzou, e viche roguet e lizer pe taulet en tann, evit e oblija do nevei. Ne ket eb abec eo bed ato estimet evel ar goüesta eus e amzer da skrifa lizeri.

Dan oad a zeiz vloaz e resevaz digand e Eskop ar gurunen a gloarec a Iliz an Itron Varia a behini e touchas goudeze al leve reizet ha permettet gand an Iliz.

Dan oad a bemzec vloaz e peurachuas e skolaich, hag e recevaz an urzou kenta evit ar veleguiach. Hep dale e voa hanvet chalony e Iliz Senz. Petra bennac e voa iouanc e comprene an hueldet euz e renk hag an danjer da nem zalla dre fougue. Beza e voa er hontrol, ur guir skuer epeb tra evit ar veleïen hag ar chaloniet. Mæs an dispac'h hag ar mac'herez cruel a dostee bemdez. An Iliz e voa mac'het ha fourgazet, e beleïen harluet, beuzet pe guillotinet. Neuz fors an Autrou De Saulnier na goll ket kouraich. Beva ra er zioulanz dirac Doue evit en em briantel dan devez bras euz e velegiaich. Dan unnec a viz ebrel er bloavez 1789, dar zadorn fask, ez e galvet da receo an urs a velec e Paris, e kreiz an tribuill hag an trouz euz ar vaherien. Divar neuze ne sonj nemet en e zever a virr velec hag da zaveteï muia ma ello a eniou. Epad ur bloaz pe zaou eze bemdez test euz klemou ar re vad, blasphemou ar re fall, laëronsiou ha profanationou ar fripounet, muntreres ar vourrevien, ravolt ar bobl, a me voar ! Eus ken aliez all a grim a gommeter bemdez er guer vraz-ze.

Un devez dreist ar re all, e tremenas dirac e zaoulagat ur muntr euzus, eur baraer zo tamallet da zastum ha da güet an ed evit keraat ar bara. Na mui na mæs, ractal eze condaounet ha krouguet euz ul letern e creiz ar ru.

Aliet gand e vignonet ha spountet eunan e kuita e vro hag e tremen er Beljic. Eno evit berraat e amzer e ra skoll da vugale an Autrou de la Bourdonnaye, harluet ive eveldean euz e vro. Mæs hep dale e renkont tehel araoc arme ar maherien hag e zechont oll da Vrozaos.

E Brozaos, an Autrou Saulnier a glev hano euz an trappistet pere o deuz dilezet peb tra evit Doue ha ractal en em sant inspiret da vont en o zoüez.

Un devez dreist ar real e remerker leun a laouennediguez. Eus an noz an Itron a lavare : Ma, emezi, an Autrou De Saulnier a zo fenoz evel ul laoüennanik, na bad ket gand ar joa en deus. Pebeus soüez anternoz vintin pa vel anean o kimiadi outi hag euz an Autrou, ha ractal, hep koll amzer o kemer hent Zulawort e peleac'h e voa an trappistet.

Er memes devez e tigoüez en Abaty e peleac'h eo diguemeret mad; mæs pa houll ar viskamant a ziskibl pe a noviz, an Tad Abbad a respont e renk c'hoaz e amproui. Da betra a servich dezan bremma e vonet doctor e lez an Iliz hag e guiriou ar bed, petra dall bremma e leve a chalony hag a gloarec a chapel Itron Varia Joigny !! Ret eo dan Tad Abbad e anaveout mad.

Martreze nen deuz kuitteet er bed nemet abalamour da gontroliezou ?

Nan, nan, an Autrou Saulnier henvel euz Sant Anton ha Sant Pacôm n'en deuz chilaoüet nemet moüez Doue. Badezet da voüell Sant Bernard, dan 20 a viz eaust 1764, e kemer ar sant bras-[illegible]vit skuer hag e kerz dre e venojennou.

En taul fin eo autre[illegible]an ar viskamant a ziskibl pe noviz, mæs evit an d[illegible]e renk beza amproüet; an Tad Abbad a zalc'h start ha na ëan da stinnia dezan stourmou didan e dreït. Ne ket kaner, na vo biken kaner, rac e vouez zo control, gouscoude epad pemp bloaz e renk studia ar hann hag tremen dre veur a gontroliez. Henvel e voa euz ar Menac'h kenta pere a viche aliez kaset da guerhet dour gand ur pot toull.

Ken nebeud ha Sant Bernard na anavee ket al labour, na tranch, na bac'h, na boühel, na falc'h. Ret e voa dezan poania. Ma, a lavar c'hoas darn euz e vignonet pe e vugale pere zo beo, pa zeuas da Velleray, e voa unan euz ar guella labourcien, hag euz ar guella micherourien, labourat a rea evel meillier, calvez, keguiner, jardiner, falc'her. Netra na chomme e ne zillerc'h.

Mæs comzomp euz e vertuziou, ha profitomp euz e skuer. Oh ! pebeuz oboïzanz ! Epad ur mareat amzer, ar Menac'h a laboure pe a zifrauste douar un anter leo euz an Abaty. Peb hini a renke kaz gand-an e venviji hag e hravas pe e garriguell.

E kichen al labour e voe savet un ty bian e pehini ne voa netra. An diskibl pe an noviz Anton a houllas digand an Tad conje da zastum eno ar benviji en noz. Mad, eme an Tad Abbad, mæs c'hui a renk digaz o re d'ar guer, rac noc'h ket sur da vont en devez var-lerc'h. An diskibl Anton na lavaras grik hag epad pell amzer e reas hep enem glem ar pez e voa lavaret dezan. Chilaouët c'hoaz. Pebeus patiantet ! !

Tri miz goude ma voa recevet diskibl ha kemeret ar viskamant e voa ive galvet da veza manac'h. An Tad Abbad peguen rust bennac e voa en devoe fizianz ennan. Hep dale eta e voe choazet evit gouard pe mezaër an Abaty, ar braza karg en un Abaty goude karg an Tad Abbad. Cetu aman petra ziskuz e batiantet. Eun devez en em glem dan Tad Abbad eus ar brini a ziskrappe an ed dan-n-abardaë. Ma, eme an Tad Abbad, chommit do divoal epad ar pred, da lavaret eo eus a bedir heur da pemp heur. E pad ar horaiz an trappistet na zebront nemet dan heur ze ha c'hoaz da vener no deuz nemet bara ha dour. Neuz forz ar manac'h Anton a hortoë an heur pe da vener a gaze gantan e dam bara da zibri dar park.

Cetu azê e ber gomz-zou buhez an Autrou De Saulnier, bremma hanvet ar Manac'h Anton. Er bed e voa enoret evel doctor, chalony, den a leve; mæs goallou ar bed a roas dezan da gompren setanz ar Speret-Santel : e kement a veler didan an heaul nez eus nemet fougue ha poan speret. Evel Mari, c'hoar da Vartha, ar Manac'h Anton a choazas al loden vella.

Etretant an Tad Abbad a gouëzaz klan. Var ar poënt da vervel, e voa kazet dan Iliz da receo e sacramanchou divea, evel ma ve cazet ato ar Menec'h. Goude beza o recevet ha trugarekeet e vugale e hanv ar Manac'h Anton da Abbad. Ken Menec'h ken breudeur, oll e responjont dre ar memes moüez : Anton on Abbad, Anton on Abbad ! ! Ar brud a nem led ractal dre ar vro, hag euz a bep renk e teu tud, kristenien catolic, protestantet, juzevien, da velet an Tad Abbad nevez. E amzer an Tad Abbad coz, an Abaty ne voa ket dalempredet hag an niver euz ar venec'h a ziminue bemdez; bremma, er hontrol, betec protestantet a houl beza recevet ha den na goll kouraich ! ! E Breiz, e Abaty Melleray evelfomp ar memes aen o touguen ar memes froüez. Peguen effedus eo ar guell eus ëonder ha madelez un Tad, ur mæstr, un den e karg ! *Lucernæ ardentes in manibus eorum.* F.

(*Eur pennad all divezatoc'h*).

Etouez an dud divar ar meaz, etouez ar bopl, ez euz eul lavar pe eur greden kennak divar benn pephini euz hor goueliou braz, euz hor c'henta misteriou. En dez-all e verken unan bennag euz al lavariou-ze divar benn pasion Jesus-Christ, divar benn he veach o tec'het en Ejipt... Setu ama ive divar benn ar Iaou-Bask, an deïs ma pignaz hor Zalver eu Env.

Guechall, e kichen ar meneziou hanvet *Vosges*, e voa eun iliz dindan hano Santez Mari Madalen, savet ec'hars troad eun duchen sounn hag huel a c'halvet menez Olivet. Eno deiz ar Iaou-Bask, epad an oferen bred, e velet Jesus o pignat en Env.

Dre eur prenest braz a ioa var ar c'hœur, hag a veze digor en deiz-ze, e savet, var bouez pouleou, eun den, guisket evel Jesus, euz a gichen an aoter bete beg ar menez, hag an oll o devoa evelse dirag ho daoulagad, eur skeuden euz hor Zalver o sevel divar an douar da vont da gaout he Dad eternel.

Er c'harter-ze ez eus c'hoaz eul lavar pe eur greden all etouez an dud divar benn ar Iaou-Bask. An dra-ma ne deo ket kel laouen hag ar pez on eus merket bremaig ; an dra-ma zo eur gentel d'an dud difeiz ha d'an dud iaouank scanv-benn euz an amzer-ze hag ive euz a bep amzer.

Azioc'h stanken vrao menez Allorm ez euz eul loc'h pe eul lagen, pe mar deo guell ganeoc'h, eul lenn vraz hag a zo anat avoalc'h a zo bet toullet eno gant an douar oc'h en em izelaat el leac'h-ze.

Eleac'h m'ema-ta al lenn vraz-ze brema e voa guechall eur blenen pe eul letonen vrao, ha di e teue ar iaouankiz divardro, derveziou a veze, da zansal ha da ebatal araog an ofis.

Eun dervez gouel, deiz ar Iaou-Bask, edont eno potred ha merc'hed en em zestumet evit dansal araok gousperou. Hogen ar soner ne zigoueze ket, ha lod anezho en em lakeas da loskel leoudouet, dre ne gave ket dezho ec'h eilent kemeret ho ebat evel ma felle dézho.

Setu ma veljont en eun taol var eur roc'h tost dezho, eun den estren, braz ha seach, dillad rus ganthan hag eur viel en he zorn. O velet ar vanden dud iaouank-ze eno, e reaz eur c'hoarzaden hag e lakeas da dregarni an oll meneziou tro-var-dro.

Neuze en em lakeas da zon gant he viel, hag an dans da vont en dro mar gouie. Dre ma tansent, ar soner a roë tis d'he zon, hag ar iaouankiz a iea nebeut ha nebeut evel er meaz anezho ho unan gant ho flijadur.

Clevet a rer ar zon kenta da c'housperou. Den ne ra van ; an den ruz a zon ato goasoc'h goas. Clevet a rer ar c'hloc'h eun eil guech, eun trede guech, hag an ebat a gresk ato. Mont a reont bete *Magnificat*. Na danser na danserez n'en doa sonjet ec'h izelea an douar din-

danho bep tro zans a reant. Hogen neuze en eun taol ez ejont d'ar gouelet, hag e savaz al lenn vras-ze a zour eleac'h ma edont.

Setu aze eur gonchen hag a ziskuez d'an dud iaouank ez euz atao eun distro fall da c'hortos dioc'h ebatou ar bed ; dreist oll evit ar re en em ro dezho corf ha calon, beteg ancounac'hat Doue hag he zeveriou a gristen evit ho heuilla. Plijadurezou an douar a deu da douelli ha da zalla an dud, en hevelep doare ne velont an islonk ma kerzont varzu enha ken na vezont eat d'ar gouelet.

G. M.

(Tennet euz ar gazeten l'*Indépendance bretonne*).

AR MENEZ GUENN.

Etre ar Frans, ar Suis hag an Itali ez eus meneziou huel, meneziou hag o deus begou hag a zao lod anezho ouspen ugent mil droadat dioc'h ribl ar mor. Ar pez a c'halvomp-ni ama meneziou, evel tuchen pe torgen Sant Mikeal, torgen cador, tergin Mene-hom, ne vent nemet berniou douar goz pe calzadennou e kichen ar re-ze. An huela torgen a zo eno eo ar menez guenn. An dorgen-ze e deus meur a adòz pe meur a veg henvel oc'h adoziou da velet a bell, hag ar begou-ze o deus pephini he hano, *beg al letern*, *beg an er*, *etc.*...

Ar veachourien, me lavar, ar re a ia da redek bro evit ho flijadur, evit guelet an traou caer a zo er bed, ne vancont nemeur da vont da velet ar meneziou brudet-ze ha da bignat var unan bennag euz ar begou. Hogen ne zaver ket eno ep danjer, hag eo red caout eur rener mad da vont di, eun den hag a anavez ar guenodennou, ar scaleriou, an islonkou. Rak bez'ez eus da dreuzi eur c'hourizat, pe mar kirit, eur vroad erc'h ha scorn, hag ar begou goudeze a zao hueloc'h evit bro an erc'h evel adoziou pe iukiniou. Bez'ez euz islonkou hag o deus tri, pevar mil troatad dounder, hag ouspen ; ha meur a hini a riscl enho, hag e c'hellit cridi ne deuont ket goudeze da lavaret ho c'helou. Pa ouzer peleac'h int coezet ha pa ve cavet eur riboul bennak da vont di, e caver avechou ho c'horf pe eun tam bennag anezhan.

Hogen ar re a ra micher da redek bro, ar pez a ra dezho c'hoantat sevel var ar begou huel-ze, eo dres abalamour ma lakeont ho buez var var o pignat eno. Ma na vije menek nemet euz eun dorgen sounn bennag eleac'h ma pignjet gant eun tamik skuisder, eun tamik c'hoezen, petra eo an dra-ze ? Er gær o divije cavet kementse. Red eo e c'helfent lavaret pa deuint en dro eo bet dare dezho beza beziet dindan an erc'h hag ar scorn, eo bet tost dezho beza mouget gant eur goal var amzer dirollet varnezho var an tergin huel-ze, o deus guelet unan bennag o riscla en eun islonk divar eur roc'h teir pe beder guech hueloc'h eget tour creis-ker, int bet savet, abouez ho ivinou, oc'h ar roc'h sounn, da nebeuta eur mil droatad bennak. Red eo caout eun dra bennag evelse da lavaret pa zistroer d'he vro ; anez ne dalfe ket ar boan mont da veachi. Ar memez guenn-ta a vel dalc'h mad bandennou rederien bro o pignat var he dergin ha var he vegou huel. Ar Fransizien zo cre var ar beachou-ze ; hogen ar zaozon zo cals creoc'h c'hoas. Eur zaoz hag en deus peadra a reng ober tro'r bed eur vech da nebeuta, ha lavaret a rer euz a dud ar vro-ze ho c'haver e pep leac'h nemet en ho enezen.

Brema-ta ez euz eur bloas bennag e voa e Chamoni, eur geriadennig e troad ar memez guenn, daou veacher, eur gall hag eur zaoz, en eun hostaliri vraz eleac'h ma tisken ar rederien bro. Ar gall a ioa bet, var an deiz, ep rener, oc'h ober eun dro var ar menez ; hogen n'oa ket eat a bell. Pa zistroas da bardaez, e cavaz eno eur zaoz hag en doa great marc'had oc'h eur rener d'he gas antronos da veg al letern. Ar gall en doa c'hoant da vont di ive, hag a c'houlennaz eur rener all. Hogen ne voa hini hag a anavesche an doareou-ze nemet an hini en doa great marc'had oc'h ar zaoz. Setu hen hag o vont da gaout ar zaoz, he dok gantha en he zorn. Ar zaoz reud evel eur peul, ne finvas ket, na ne brijas ket tenna he dog. Ar pez a ziskueze e voa a reng huel pe da viana pinvidig. Edont a vel d'ar menez guenn.

— Milord (da lavaret eo Aotrou bras) ar menez-ze zo caer, ha ne ket-ta, eme ar gall.

Milord ne lavaras ger, mes digeri a reaz he c'hinou da zisvlevi ien.

— Guelet oc'h euz ar menez hirio ?

— Yez.

— Me'm eus great eun droiadig ive.

Ar zaoz a zisvlevaz ien eun eil guech.

— N'ouzon ket penaus n'oun ket en em gavet ganeoc'h ? E tu ar c'hreisdeiz oc'h bet ?

— No ! (nan).

— E tu an anternoz ?

— No !

— Varc'hoaz e sonjit mont da veg al letern ?

— Yez. (ia).

— Cavet oc'h euz eur rener ?

— Yez.

Asa, eme ar beacher gall outhan he unan, no ! yez ! gant eun den evelse petra oufet da ober ?

Setu-hen gouscoude hag o lavaret ar pez a felle dezhan.

— Milord, ne gafac'h ket dizoare ez afen en ho compagnunez, p'eo guir oc'h euz eur rener ha me ne gavan nicun ?

— Yez, dizoare !

Var gementse hor[illegible]droaz he gein, hag a lezaz ar zaoz hag he verc'h, e[illegible]h iaouank trivac'h pe ugent vloas da zibri ho c'hoa[illegible]ag edot o tigas coan var an daol, hag a ieas d'ar pen[illegible]ll da gemeret ive he dam.

Gouscoude eur gall ne ket eas miret outhan da veachi pa en devez laket en he benn mont en hent, hag hor beacher a lavare outhan he unan : han ! ne fell ket deoc'h ez afen ganeoc'h ? Da viana ne reot ket din chom ama ive. Mar dit en hent, me ello mont ive credabl. Ne virot ket ouzin da vont var ho lerc'h, da zerc'hel a vel deoc'h, da vale dre ar memes guenojennou, ha kementse a vezo divisoc'h dinme, ha didrabasoc'h e vezin va unan evit e kichen eur peul ha ne glever gantha nemet no ! yez !

Etre daou ar zaoz hag he verc'h a stage d'ho c'hoan, mes ne lavarent ger. Ar gall a goaniaz ive, hag evel ma'z eo ar Fransizien cals dillaoc'h oc'h taol evit ar zaozon, ep dale hor beacher a voa er meaz euz an ti. Eno e cavaz eur messaer o tont euz ar menez gant he loenet, hag e c'houlennaz outhan dont antronos gantha da veg al letern.

Da veg al letern, Aotrou ? oh, ne dan ket. N'ema ket brema ar mare da vont di. An erc'h zo teo duze d'an eac'h. Ma vije gant goazed e vije c'hoas ! mes gant Aotrouien ! N'eus ket eis dez c'hoaz ez eus maro eno daou benmoc'h, moc'h va amezek Per, daou benmoc'h savet mad, hag he c'hreg a deue gantho euz ar foar. Oh nan, me lavar deoc'h ne ket brao mont brema da veg al letern.

Neuze ar gall a deuaz en dro d'an ti, ha pa zigoezas edo ar saoz hag he zemezel oc'h echui ho c'hoan. Ar rener en doa great marc'had oc'h ar zaoz a zigouezaz neuze ive, hag a lavaras dezhan :

— Aotrou, red e vezo diblas varc'hoas mintin mad. Dioc'h ma velan an amzer, e vezo arneu varc'hoas vardro creisdeiz, ha ne ket brao beza e creis an erc'h bras duze dindan eur barr arneu, hag an disheoler zo gant an demezel ne rei ket calz a vad dezhi eno.

Milord o clevet kementse a jome reud ; direspet e cave dezhan e comzet outhan ; hag en o lavaret d'he verc'h :

— Clara, me caout dizoare ar rener-ze !

— Eun diot e voa, me gred. Lavarit dezhan ne fell ket din diblaas nemet pa na vo tam coumoul ebet var an oabl.

— Clevit, rener, ni diblas ket nemet pa n'en devezo an Env tam coabr ebet.

— Ne ket an dra-ze eo, eme ar rener : mintin mad e vezo coumoul, me hen lavar deoc'h ; red eo evelato mont en hent abred. List an dra-ze ganeomp-ni ; ni a anavez an amzer ama.

Milord neuze a lavar d'he verc'h :

— Eun trubard e voa. — Ha d'ar rener :

— Me lavare deoc'h ni ne ket diblas ma ve eun tam coumoul epken var ar firmamant.

— Evel a gerot ; an dra-ze a zell ouzoc'h.

Me lacai claoustre e tizoloio an amzer var dro nav heur. Hogen ma na deomp ac'hann nemet da nav heur, e vezimp da greisdeiz e creiz an erc'h braz, eleac'h mar diblasomp mintin mad, e vezimp da greisdeiz en tuall d'ar beg, en eur geriaden a rer Sixt anezhi, hag eno an arneu ne rai ket a zrouk deomp.

Milord adarre d'he verc'h :

— Eun den fallagr e voa. Guelit a rit-tu, va merc'h ? Gouzout a ra e vezo fall an amzer varc'hoaz, hag e fell dezhan diblas abred, gant aoun na dafemp ket goude ha na golfe he arc'haut.

— Me zonje eu dra-ze ive.

— Ar re-ma voa laeron, anat eo.

— Grit ho polontez hoc'h unan hag e vezo paket brao.

Neuze ar zaoz a lavar d'ar rener :

— Va mignoôn, me guelet splâm petra fell deoc'h.

Clevit, ne fell ket din mont en hent nemet pa na vezo ket en Env muioc'h a goumoul evit a zo ama var... petra rer euz an dra-ma, Clara ?

— Ar plaad.

— Var ar plaad-ma. Clevet a rit ?

— Clevet avoalc'h a ran; eun diotach avad eo a rit.

Ma n'em c'hredit ket, me a zigaso d'ho caout, mar kirit, Per, hon amezeg, en deus collet he zaou benmoc'h...

— Me difen ouzoc'h digas daou benmoc'h !...

— Ne ket digas moc'h; lavaret deoc'h eo...

— Me difen ouzoc'h....

— Evel a gerot.

— Me difen ouzoc'h, diavol !

— Pa lavaran deoc'h, Clara, eur fallagr-e voa !

— Me zonje e voa eun tremen diot.

Ar gall en doa clevet ar gaozeaden vrao-ze etre ar zaoz hag ar rener, ha c'hoant avoalc'h en doa da lavaret ive he c'her, rak guelet avoalc'h a rea eo gant ar rener edo ar virionez. Hogen n'en doa netra da velet eno, hag e voue red dezhan derc'hel var he deot ha mont da gousket var gement-se.

G. M.

(*Eur pennad all eur vech-all.*)

Kentel d'an dorfetourien.

Doue a ro avechou kenteliou scrijus d'an dud fall, oc'h ho lacat, evel a lavar ar scritur, da goeza er foz o deus toullet evit re all, da lavaret eo, o lacat he zorn da boeza varnezho er mare ma'z eant da ober eun torfet bennak.

E kichen kær Viterb, eur marc'hadour ejennet a ziskennaz en eun davarn var an hent evit coania. Ar marc'hadour a ioa gae meurbet; foar vad en doa great, hag en eur goania e contas d'an tavarniour an taoliou caer en doa great gant he ejennet en derveziou araog, hag e lavaras dezhan en doa gounezet pemp mil lur.

Goude coan ez eaz adarre en hent; hogen n'oa ket eat abell pa velas tri den o tont da zailla varnezhan evit he c'huilla. Ar marc'hadour a ioa eun den cre, eur penn baz a zoare gantha, hag en em zifen a reas ker mad ma c'hellas kemeret an tec'h.

Neuze e tiredaz en dro d'an davarn eleac'h m'oa bet, e lavaras d'an tavarniour petra ioa digouezet gantha, hag e c'houlennas beza lojet, rak ne felle dezhan, emezhan, mont mui en hent ken na vije deiz antronos.

Caset e voue da eur gambr da dremen an noz, hag ep dale e voa cousket.

O veza dihunnet goude beza great eur voreden, e clevas tud o safarat en eul liorzig adre an ti hag an tavarniour a lavare da unan bennag : grit doun an toul, ha me ia d'hen teleur deoc'h bremaik dre ar prenest.

Ar marc'hadour a gomprenas neuze e voa sonch d'he laza evit caout he arc'hant, hag e reat eun toul el liors evit lacat he gorf.

Sevel a reas didrous, guisca a reas he zillad, hag o veza cavet eur pennad keuneud corden en eur c'horn euz ar gambr, en em lakeaz e kichen an or da c'hortos. Credi a ellit e voa eur c'hoezen deo var he dal.

Souden e clevas an tavarniour o tostaot, hag o tigeri goustadik dor ar gambr. Kerkent, gant he dam keuneut e tistag eun taol var he benn a nerz he ziou vreac'h, hag an tavarniour a gouez beuzet en he c'hoad ep gallout zoken leskeul eur griaden.

Neuze ar marc'hadour hen taolas dre ar prenest, hag evel m'oa tenval,ar re a ioa el liorz hen lakeaz en douar ep he anaout.

Ep coll amzer, ar marc'hadour a ieaz euz an ti, a redas da Viterb da glask archerien, hag abars m'oa peur echu ho labour gant ar re o devoa beziet ar c'horf, edont etre daouarn ar justis. An tri laer-ze a voa bugale an tavarniour.

Guelet a reomp ama breac'h an Aotrou Doue o skei an dud reuzeudik-ze a gave dezho ober eun taol caer en nosvez-ze, hag a gave ar maro pe ar jaden pa zonjent kemeret ho ebat. G. M.

KELEIER.

An aotrou Golies, person Pondaven, zo hanvet person Plounéour-Trez.

An aotrou Los, beleg Ursulinezet Kerhaes, zo hanvet person Pondaven.

An aotrou Tanguy, vikel e Guimaec, so hanvet beleg Ursulinezet Kerhaes.

An aotrou Caroff, vikel e Moelan, so hanvet vikel e Guimaec.

An aotrou Simon, mestr studi e scolach Lesneven, so hanvet vikel e Moelan.

An aotrou Nedelec, vikel e Plougerne, so maro er sizun dremenet.

Gazeten ar C'huz Heol a lavar eo an aotrou Fournier, person Sant Nicolas, e Naonet, a dle beza laket da escob er gær-ze.

Ervez an diveza keleier deut euz a Rom, Tadou ar Sened o deus discleriet e vezo iviziken eur memes catekiz dre ar bed oll catolik.

N'eus ket pell e lavaremp pebez reng hucl a zalc'h escopti Kemper etouez an oll escoptiou euz ar bed christen dre ar pez a zao bep bloaz evit Breuriez ar Feiz. Escopti Sant Briec a zalc'h ive he hini. Ervez ar c'heleier euz ar gær-ze e voa savet eno, e 1868, 110,255 lur, hag e 1869 euz eus savet 120,257 lur evit Breuriez ar Feiz.

Evit laza en douar ar prenvet guenn a ra kement a zroug d'an edou ha da gement o deus griziou, eul labourer gouezieg a lavar ec'h implich al louzou-ma : teleur dour zall var an teil abarz he gas d'ar park, pe abarz he scuilla var an douar. Al labourer douar-ze a lavar en deus divouennet evelse ar prenvet guenn pere, evit doare, ne blich ket ar c'hoalen dezho.

Mad e ve marteze digas sonch d'ar re a ra mis Mari, a lavar eur beden bennak bemdez epad ar miz en henor d'ar Verc'hez Vari, e c'hounezont tri c'hant dervez induljansou bevech, ha neuze eun induljans leun pe plenier, an deiz a garint euz ar miz o cofez hag o communia en deiz-ze, hag o pidi evit an ilis santel.

Mervel a rer evel ma vez bevet. Kementse a leverer aliez, ha kementse zo guir.

Eur vaouez coz ingravet, stag he c'halon oc'h he arc'hant, a ioa clanv, toc'hor n'eus ket pell. Galvet oa eur belek da rei dezhi he reiziou.

He merc'h a veza en em lakeat da bourchaz ar pez a ioa red, e doa digaset eur pilet coar var an daol. An hini glanv, daoust pe gen toc'hor e voa, a velaz hag a lavaras d'he merc'h : cas hennez alesse , eur c'houlaouen zoa zo mad avoalc'h. Lavaret e ve e vemp pinvidik.

Ar beleg o veza digouezet, a gomzas dezhi euz an oleo sacr a dlie da rei dezhi.

Eol? aotrou paour, eme an hini glanv ; va Doue, an col zo ker ker ! gant dour ec'h elfac'h ober avoalc'h !

Ar baourez kez-ze a leze meur a vil scoet var he lerc'h. G. M.

E Conforz e vezo eur gouel kaer d'ar zul diveza a vis mae, nao var-n'uguent eus ar mis. Ar C'halvar, renket a'nevez, a dle reseo en deiziou-man imachou an Ebestel labouret gant Larc'hanter eus a Vontroulez. Goude ar gousperou e vezo binniget ar C'halvar ha prezeget d'ar bobl.

PRIZ AN ED.

KEMPER. — *14 mai.*		PONT-'NABAT.— *12 mai.*	
Priz an daou c'hant lur.		*Priz an daou c'hant lur.*	
Guinis....	24 lur, 50 c.	Guinis....	25 lur, 65 c.
Segal.....	21 lur. 10 c.	Segal.....	22 lur, 30 c.
Eiz.....	20 lur, «« c.	Eiz.....	18 lur, »» c.
Ed-du....	25 lur, 95 c.	Ed-du....	25 lur, 65 c.
Kerc'h....	20 lur, 70 c.	Kerc'h....	19 lur, 50 c.
Avalou-douar	10 lur, « c.	Avalou-douar	10 lur, 50 c.

Ar Gerant : AR. DE KERANGAL.

Kemper, moullet gand AR. DE KERANGAL, Mouller an Escopti.

DISSADORN 28 MAE 1870. N° 278. C'HUEC'HVET BLOAVEZ

FEIZ HA BREIZ,

KELOU A BEP BRO, HA KENTELIOU VAR BEP TRA,

Digaset bep sul da gement Christen a gomz ar brezounek.

CONDITIONOU EVIT CAOUT AR GAZETEN :

Evit ar FINISTER, COSTEZ-AN-NORD *hag ar* MORBIHAN, : *evit eur bloas*, daou scouet ; *evit c'huec'h miz*, pevarzec real.

An Abonamant a dle beza paet araog caout ar gazeten.

An hini ne zigas ket en dro ar c'henta cazeten a reseo goude ma zeo echu he abonamant, a zo considerel evel abonet a nevez.

A abonamant a gemerer e ti an Aotrou DE KERANGAL, *mouller an Escopti, ru ar Gigerez, n° 18, e Kemper.*

D'an Aotrou DE KERANGAL *epken e tleer adressi ar pemanchou ha kement a zell oc'h servich ar Gazeten.*

Ar scrijou da lacat er Gazeten a dleer da adressi d'an Aotrou MORVAN, epken.

KEMPER, 28 Mae 1870.

Micher an dud a ra safar ha dispac'h var an douar, micher an dud difeiz ne blij netra dezho ma ne ket great ervez ho giz hag ho frouden, eo en em glem abalamour ne deo ket an oll cavatal er bed-ma ; ne dint ket oll ker braz ha ker bras, ken huel ha ken huel, ker pinvidik ha ker pinvidik. Ne allont ket gouzanv e ve red da lod suja ha senti epad ma'z eus lòd all hag o deus guir da c'hourc'hemen, da ober lezennou. Hogen sonjit pebez buez a vije var an douar ma n'en divije den guir da c'hourc'hemen, ma na vije evit den eun dever senti ! ma vije an oll ker mestr ha ker mestr !

Ar pez a glask ar safarerien-ze a zo var an douar pell zo ; morse avad n'her c'hlascont eleac'h m'ema, me lavar er relijion gristen eleac'h m'ema an oll var ar memes resed, oll bugale da Zoue ha d'an iliz, oll galvet da ren er memes rouantelez, en Env.

Guir eo an traou ijinuz a zo cavet ha savet a nevez zo, a denn cals da lacat an oll da vont keit ha keit, da bignat ar paour e renk ar pinvidig ha da zisken ar pinvidig e reng ar re baour.

Guech all ar paour, pa felle dezhan beachi, n'en devoa da ober nemet kemeret he benn baz, ha guelet hag hen a ioa houarnet mad he voutou ; ha neuze abouez lacat amzer avoalc'h ha bale dizamant ec'h elle ober avechou eur pennad mad a hent. Ar pinvidig avad a veache en he blijadur, a ziblase pa gare, a lakea he c'hortos keit ha ma plije gantha. E kichen he zor e velet eur mevel gant eur c'harroz kempennet brao, kezeg friantiz enho o paoata an douar pe ar vein, o c'hedal mac'h otreje an aotrou en em lacat en hent.

Hirio ar pinvidik, mar fell dezhan beachi en hent houarn, a zo red dezhan beza d'an heur evel ar re all ; hag e veler avechou ar *milioner* berr varnezhan oc'h astenn he diz hag o piktrotal evel eun douger dour, evit en em gaout e mare. Rag ar c'hirri tan ne c'hortozont den. Deut ar minuten, e clever eur sutaden hag an trein a ia en hent, hag ar re n'int ket digouezet e mare a gavo mar keront ho zro eur vech all. Evitho da gaout danvez ha reng huel, an trein ne deu ket en dro d'ho c'herc'hat hag e tigoez gantho evel gant eun itron ma'm eus clevet comz anezhi.

Eun den hanvet an aotrou Laland, ha a ioa he vicheu evesaat oc'h ar stered, en doa discleriet e vije eur fallaen (eclips) heol eun dervez. D'an deiz-ze e teuas tud a vandden d'an ti eleac'h ma voa an aotrou Laland oc'h evesaat oc'h ar stered, evit guelet ar fallaen. Pa voa deut ar mare, ha comanset al loar da c'holo an heol, an den gouczieg a ziskueze hag a esplike dezho penauz en em gaf eun dra evelse. Goudeze pa voa echu ar fallaen, ha dispaket adarre an heol, ar vanden dud-ma a ieas kuit. Pa edont o vont er meaz euz an ti, setu eun itron euz ar reng huela o tont a brez.

— Re zivezad emaoc'h, a voue lavaret dezhi ; tremenet eo ar fallaen.

— Oh ! emezhi, an aotrou Laland a ziskuezo an draze din-me avoalc'h varlerc'h ar re all, ha pa na ve nemedhon va unan !

Siouas ! an heol n'en devoue ket a vadelez avoalc'h evit dont en dro hag en em guzet eun eil guech evit rei he c'hoant d'an itron vras-ze.

Madelezusoc'h en em ziskuez an heol en eun all euz an traou ijinuz a velomp hirio var an douar ; me lavar en doare bursudus-ze ma tenner portrejou dre ar sclerijen. Eno an heol en em laca en ardanez an oll, hag a ro he vannou d'ar paour evel d'ar pinvidig. Kementse zo c'hoaz unan euz an traou a dosta ar re vihan oc'h ar re vraz.

Guech all nep a felle dezhan lacat peinta he bortred, a ioa red dezhan, mar felle dezhan caout eur peinter dorner mad, dispign eun dornad mad a arc'hant, eun nebeut cant scoejou. Hirio, bennos Doue d'an heol, ec'h eller gant nebeut a dra, cas he zrem da ziskuez d'an nep a garer.

Gouscoude an oll draou ijinus-ze ne gompezont ket

avoalc'h, ne vironf ket na deus kem etre an dud. Ma tigemerer an oll en hentchou houarn, an hini n'en deuz arc'hant nemet evit mont en drède renk ne ell ket mont er genta, hag an hini n'en deus guennek ne ell ket zoken mont en drede. Ma ro an heol he vannou evit peinta ar paour evel ar pinvidig, an hini zo goullou tre he ialc'h ne ell ket c'hoas mont bete keit se.

En iliz epken eo ez a an oll ep kem ebet. Eno eo digor an or d'an oll, oc'h taoll Jesus ec'h ell ar paour en em lacat a reset gant ar pinvidig, ar re vihan gant ar re vras. Caout a rer eno ar Jeneral scoaz oc'h scoaz gant an diveza euz he zoudardet, ar prins e kichen ar c'hlasker a asten bemdez he zorn e corn ar ru. En eur ger eno epken eo an oll breudeur ha c'hoarezet.

Mar fell eta d'ar safarerien lacat an oll da veza kement ha kement, n'o deus nemet ho lacat da viret mad al lezen gristen; anez ne raint morse nemet pellaat an dud an eil rum dioc'h egile eleac'h ho zostaat. G. M.

Rom. — Morse n'oa bet guelet e Rom muioc'h a brez hag a zevosion evit mis Mari eget er bloa-ma. Kementse ne ket mars, rag ouspen ar pez a ve da c'houlen bep bloas digant ar Verc'hez madelezuz, ez euz er bloa-ma izom d'he fidi evit ma scoazello tadou ar Sened.

Gouel an den eurus Joseph Labr so bet great gant calz a solanite. Cals beleien, dreist oll beleien a Frans, o deus lavaret an oferen var an aoter a zo corf an den eurus dindan-hi. Esper zo e vezo Joseph Beneat Labr canonizet ep dale.

Eur gouel all c'hoas zo bet en derveziou diveza-ma e Rom. Eun demezel nobl euz a rouantelez Napl en em c'hrea leanez a urs santez Clara. Lezel a rea oll braoentéziou an douar evit kemeret guiscamant paour ha groz merc'hed santez Clara, ha kementse evit ancounac'hat guelloc'h tud ha danvez, ha beza suroc'h da c'hounit an Env.

Lyon. — Ar re zo e penn *Breuriez ar Feiz*, o renta cont euz ar pez zo savet dre ar bed oll christen, en em glem abalamour n'eus ket savet er bloas diveza-ma kement hag a ioa savet er bloaz araok, epad ma cresk ato ar mizou. Hag e guirionez an niver euz ar vissionerien a gresk ato, an niver euz an dud divadez gounezet da Zoue a gresk ato, an niver euz an escoptiou savet a nevez a gresk ato ive, hag evelse an dispignou evit ar missionou a gresk ive ep mar.

Ar c'hlemou-ze ne gouezont ket var Breiz-Izel, rag, a drugare Doue, hor bro e deus savet er bloas tremenet muioc'h eget er bloaz araok; ne goezont ket dreist oll var escopti Kemper na var escopti Sant-Briec, rak diskuezet on euz o devoa savet e 1869 eun tam mad muioc'h eget e 1868, hag e voant, etouez an oll escoptiou, ar re genta dre an arc'hant a zavent evit *Breuriez ar Feiz*; ne goezont ket zoken nemeur var ar Frans, rak guelet a ran e deuz savet adarre an daou fars da nebeuta euz an oll aluzennou destumet evit ar missionou, dre an oll broiou christen. Esperout a ellomp e vennigo Doue ar Frans ha dreist oll Breiz-Izel evit ar sicourou a roont da lacat skigna sclerijen ar feiz.

Brozaos. — Setu ama hag a ziskuez pegement e deuz ar relijion catolik gounezet er vro-ze var sperejou an oll, ne ket epken var ar re a zo distroet d'ar guir feiz, mes zoken var ar re n'int ket deut c'hoas d'ar guir iliz.

N'eus ket pell e voa disput e Londrez etre scolachou braz Oxford ha Cambridj; hag ez oa e kær eun hevelep ingroez tud, ma ne ellet nemet dre boan mont dre ar ruiou hag an tachennou.

An hini a scrif kement-ma a varve en devez-ze eur mignon dezhan, hag intanvez ha bugale an hini maro a ioa evel en dizesper euz ar c'holl a reant.

Caër a ioa coms brao outho ne allet ket souplaat ho glac'har. Ar mignon a zonjas neuze mont da gerc'hat unan euz a c'hoarezet an drugarez evit ho c'honsoli. Ia, mes red e voa treuzi ar ster, ha mont dre ar pont evit mont da di ar c'hoarezet. — Mout a ris gouscoude, eme an den-ma, ha tost e voue din beza flastret araog digouezout eno, ha dek guech muioc'h a amzer a lakis da vont evit zo red da lacat e mare all. Unan euz ar c'hoarezet a deuas ganhen petra bennak ne ket ho gis mont da veilla tud varo, ne deont nemet epken var dro tud clanv. Aoun am oa ne alje ket ar c'hoar mont bete penn. Hogen souezet e vouen, rag ar bopl tud-ze en em zigore, en em starde evit lezel ar c'hoar da dremen; n'o divije ket great muioc'h d'ar rouanez, ha me, eleac'h rei scoazel d'ar c'hoar, a voue em eaz o tont d'he heul. Hogen ne deus c'hoas nemet eun nebeut bloaveziou hag eul leanez a vije bet goapeet ha marteze labezet ma vije digouezet da dremen eno evelse. G. M.

Penauz e rer Mis Mari e broiou gouez zo. — Eur missioner euz ar meneziou roc'helleg, en Amerig, a verk penauz e rer Mis Mari eno etouez eur bobladik tud hanvet calonou-minaouet.

Pevar bloas zo, eme an tad, omp en em laket ama da ober mis Mari, ha ne gredan ket e ve great guelloc'h e nep leac'h e Rom, nemet hor c'han ne ket ker caer. Dioc'h ar mintin e lavaran an oferen, ha goudeze e canomp al litaniou dirag eun daolen a zo ar Verc'hez peintet varnezhi.

Goude creisdeiz, d'ar c'henta taol cloc'h, ar c'houezidi a les pep tra evit dont d'an ilis. O velet pe devot int, e vent kemeret evit tud iaouang o c'h beza resevet en eur gouent. Neuze e vez roet dezh dra bennak da ober pe eur beden da lavaret en h da vam Doue. Ma na reont ket ar pez zo lavaret dezho, e teuont da anzao ho fazi ha da c'houlen hag hi a vezo pardonet gant Mari ho mam. Morse ne vancont da zont d'an ilis pa ellont dont.

D'ar c'huezeg a vis mae, unan euz ar re zo e penn ar bobl a glevaz o doa faziet tud eur veuriaden all. Dioc'htu e casas tud iaouank evit ho difazia. Hogen ar re-ma ne felle ket dezho mont abalamour ma coljent mis Mari, ha red oue d'an tad lavaret dezho ne goljent ket o senti,

hag e chomjent unanet a speret gant ar re all; anez ne vijent ket eat.

Epad ar miz e vije lavaret e vijent eur vanden venac'h en eur gouent. Ne veze ket an distera trouz etrezho, aoun o doa da zisplijout d'ar Verc'hez. Var aoter ar Verc'hez e voa vardro daou c'hant boket bleun, hag ar bleun-ze a veze chenchet da nebeuta bep eil dervez, petra bennag ma o devoa meur a leo da ober evit ho c'hutuil. Eur c'hreg, eun drabellerez euz ar re genta, a deuaz eun dervez da gaout ar missioner :

— Tad, emezhi, me zo deut da c'houlen eur binijen.

— Ha perak?

— C'hoant am eus da ober eun dra bennag evit hor mam vad.

— Pe seurt pinijen a fell deoc'h da ober?

— Me a iuno, mar kirit, pe a gemero an dissiplin.

— Enori ar Verc'hez eo a fell deoc'h, ha ne ket-ta?

— Ia, va zad.

— Mad neuze, na lavarit ger ac'han da varc'hoas d'ar mare-ma.

Plega a reaz he fenn hag ez eas kuit. Ober a reaz avad he finijen. He fried a lavare goude d'ar missioner n'oa bet biscoas souezetoc'h, rag egad an dervez-ze ne lavaras ket eur ger.

An tad missioner a ra a gar gant an dud-ze. Daou zoudart a voue gourc'hemennet dezho eun dervez lacat er prizon daou zen iaouang o doa great eur goal fazi bennag. Eur breur da unan euz an dud iaouank-ze en em gemeraz oc'h unan euz ar zoudardet, hag a lavaras dezhan goassa hag elle. Ar zoudart-ma a jeas kement a zroug enha ma c'heller lavaret en doa collet he benn. Mil boan o doa he gamaradet o viret outhan da vont da ganna he enebour. Ne zilaoue na car na mignon, hag e voue red clask kerdin evit he liama; var gementse e tigouezaz ar missioner.

An tad a grogaz en he vreac'h hag a c'houlennaz outhan hag hen hen anaie. — Plega a reaz he benn ep lavaret ger.

— Tennit al liamou divar he dro, eme an tad. Neuze e lavaras dezhan : Deut alesse ganhen.

An eonen a ioa var he vuzellou gant he gounnar. Evelato ec'h heuillaz an tad evel eur bugel.

Ar missioner her c'hasas gantha d'he di, hag hen lakeas da lavaret gantha eun *Ave*, *Maria*. Neuze e reas dezhan ober al le ne raje na ne lavarje netra hag a alje displijout da galon sacr Jesus ha da galon santel Mari; ha delc'her a reas mad d'he le, daoust pegement e couste kementse dezhan.

Ar memes tad a lavar en em zervich euz an eil den iaouang evit savetei egile. Pa vel unan o kemeret eur pleg fall, e cas eun all, unan euz ar re fura evit distrei an hini a zo dare da vont da goll. Hema a zigas an den iaouank d'he heul, a ra micher eur guir abostol en he genver, ha n'her c'huita nemet goude ma en deuz he lakeat var an hent mad. G. M.

(Tennet euz ar gazeten *Cannad Calon Jesus.*

An Arabat bihan. — Er sizun all on eus merket eur pennad bennag euz eul lizer scrifet gant aotrou Arc'hescob Aljer divar benn he Arabet bihan. Setu ama c'hoas eur ger bennak.

Ne deo ket var guele ar maro epken, eme an arc'hescop eo on eus badezet euz ar vugale-ze pa vezent savet bras. Digemeret on doa ama, dare da vervel gant an naonn, potred seitek, trivac'h vloas, merc'hed pemzek, c'hoezek vloas.

Da vis here diveza on eus badezet daouzeg euz ar reze gonde ma o devoa her goulennet meur a velch, ha brema e rer ho meuleudi e kement leac'h ma'z int eat.

Bez'ez euz en ho zouez hag a ziskuez beza galvet da veza divezatoc'h ebestel evit ho c'henvroiz, hag a lavar, bevech ma c'houlenner outho petra a fell dezho beza divezatoc'h. :

— Me fell din beza befeg eveldout!

A vrema ez eus pevar ha tregont euz ar re speredoca laket en eun ti disparti, evit labourat ha studia.

Eun doare klouerdi bihan eo, ha n'en deus ket a dra zur he bar er bed; Arabet bihan o sonjal dont da veza beleien catholik.

Brema ez euz c'huec'h miz, e teuas ama unan euz ar vondianet vrasa a Aljeri. Lavaret a reas din ar pez o deus lavaret meur a hini, ne grede ket ec'h aljemp ober netra vad euz ar vugale-ze.

— Guelet ha barnit hoc'h unan, eme ve.

Hag e lakis kerc'hat unan bennag euz ar vinoret paour. Pa voant deut e voue great goulennou outho. En ho zouez e voa eur bugel nao pe zek vloas, an hini en deus guelet an Tad Santel hag en deus respontet ker brao dezhan.

— Ha te, Loiz, eme ve, petra fell dide beza, pa vezi bras?

— Me fell din beza belek.

— Ha perag e fell dit beza belek?

— Evit mont da brezek d'an Arabed.

— Ha petra a lavari dezho?

— Me lavaro dezho : Sellit ouzin; va anaout a rit-hu?

Me eo Ahmed-ben-Aïcha, Arab eveldoc'h. Me voa gouez eveldoc'h araok; en eul lochen e voan o chom. Brema ez oun christen ha gall. Mar oc'h eus c'hoant da veza euruz ha da vont d'an Env, en em c'hrit gall ha christen eveldhon.

Ar mondian a voa souezet o clevet kementse, ha me ive. Sonjal ha cridi a ran evelato e vezo ar vugale-ze eo a zaveteo eun dervez bennak tud ho bro.

An aotrou Arc'hescop a goms goudeze euz ar zonch en deus da zimizi ar vugale gristen-ze etrezho, ha d'ho lacat da zevel tiegeziou ha keriadennou en ho fart ho unan, evit na vezint ket douget d'an drouk dre skuer fall tud an Europ, na sachet d'ho gouezeri goz gant ho c'henvrois ma vefent mesk e mesk gantho. Hogen kementse a c'houlen cals mizou, hag e ped an eneou mad euz ar Frans hag euz ar Beljik da zont d'he zicour.

Goudeze e comz oc'h ar vugale gristen euz ar broiouma hag e lavar dezho :

Va lezit da lavaret deoc'h eur gentelig a roas din va mam vad pa voan c'hoas bugelik. Va mam a zeske lenn din, hag en he c'henteliou e claske ato lacat sonjou hag ioulou mad em c'halon. Eun dervez em galvas d'he c'haout, ha gant eur vouez tener, e lavaras din guerziou savet guech all gant eun itron, eun intanvez, ha caset ganthi d'a eur roue braz evit he bidi da zervichout da dad d'he minoredigou bihan. Er vers-ze e lakea he bugale e kem gant oanedigou pe denvedigou ha n'o devoa mui den d'ho difen a enep ar bleizi marlong a deuje d'ho dibri.

— Va mam, eme ve, red eo digas ama an oanedigouze evit na vezint ket debret gant ar bleizi.

— Na vouel ket, emezhi, an oanedigou-ze a ioa bugale eveldout, hag ar roue braz a gemeras soursi enezho.

Plijadur am eus gouscoude oc'h da velet o kemeret truez outho. Benniget e vezi gant Doue mar carez ato ar vugale dilezet, ha mar grez vad dezho.

Bugaligou, lavaret a rin deoc'h ive ar pez a lavare din va mam vad : Doue ho pennigo mar kemerit truez oc'h ar vugale baour dilezet. Ar vugale geiz on euz ama a zo ive oanedigou pe denvedigou a ielo gant ar bleis, gant bleiz ar c'horf pe an naoun, gant bleiz an ene pe speret an drouk, ma na deu den da asten he zorn evit ho difen outho.

An Tad Ravignan. — Er c'houenchou, en urziou leanet, pep tad a zo carget, pephini d'he dro, euz al labourou red da ober er gouent, hag e veler aliez evelse eno tud goueziek bras, prezegerien brudet dre ar bed oll, carget euz al labourou distera, euz ar re a goust muia d'an dud, da viana da dud ar bed, d'an dud faeüs.

Eun dervez an Tad Ravignan, ar prezeger dispar-ze a zache Pariz oll pe da viana an dibab a dud Paris d'he zilaou, ker caer e prezege, en devoa great eur brezegen dreist, ha laket da zridal calon kement hini a ioa oc'h he zelaou. Digaset e voue d'he gouent en eur c'harros caer ; hogen e dor an ti e cavaz an Tad superiol hag a lavaras dezhan : Tad Ravignan, gouzout a rit e voac'h carget da lacat derc'hel neat ha kempen ar brinvez, hag evit doare o poa ancounac'het er mintinma ; it dioc'h-tu d'en ober. Hag an Tad Ravignan, ar prezeger braz a c'houlennas pardon euz he ancounac'h, hag a redas buhan da ober ar pez a lavaret dezhan.

Ha setu aze petra eo ar guir speret christen, an humilite, eun dra hag a ve coll he boan he c'houlen digant tud ar bed.

An taol-ze euz an Tad Ravignan a zigas da zonch din euz eun all am eus lennet n'eus ket pell.

Eun dervez, en eun ilis vihan e Pariz, eur beleg a zave oc'h an aoter evit lavaret an oferen. Mintin mad e voa, vardro pemp heur ; n'oa ket c'hoas goal sclear, ha n'oa digoezet corist ebet. Ar beleg a c'hortoze. N'oa ket bras ken nebeut an niver euz ar re a ioa neuze en ilis.

Euz a douez ar re all, setu eun den o sevel hag o vont da zaoulina e troad an aoter. Ar beleg a ziskennaz, hag an den-ze a respontaz he oferen, ha biscoas corist ebet n'en doa respontet na servichet an oferen gant kement a zevosion.

Ha piou oa an den-ze ?

An den-ze a ioa eur breton ; an den-ze a reat anezhan Chateaubriand, ar scrifagner brudet, hag a ioa neuze kenta ministr !

Kementse, ep mar, a ra muioc'h a henor da Chateaubriand, dirak daoulagad ar feiz, evit ar c'haera euz he levriou.

Er c'houenchou leanezet e rer evel e couenchou ar venach. Pe gen huel beunak ma vije er bed ar reng a zalc'he ar re a ia di, e vezont laket eno da ober al labourou ar re izela.

Eur verc'h da eur roue a Frans a ioa en em dennet en eur gouent a urs Carmez. Eun dervez ez eaz he c'hoarezet ha prinsezet all d'he guelet, hag he c'haf-jont o spura choudourennou.

Pa'z ejot da gas an tog a gardinal d'an doctor bras sant Bonavantur, e voue cavet, he davancher kegin gantha, o voalc'hi hag o sec'ha ar scudellou goude ar pred.

Ha setu eno peadra da zonjal evit an dud faëuz ha fougëus. G. M.

Eur Bugel dall, Zouav ar Pap.

II.

Paul an dall a enore dreist ar re all ar zænt a gompagnunez Jesus. Eis dez araog ho goueliou ez ea d'ar c'hlouerdi bras da c'houlen da be heur e vije roet ho relegou da boket ; ha morse ne vanke da vont d'an heur a vije lavaret dezhan, hag e poke dezho gant eur respet hag eur feiz a lakea an oll estlamet.

D'an 22 a viz here 1869, Paul a deuas da c'houlen da be heur ec'h elje poket da relegou ar breur eurus Alfons Rodrigez. Lavaret oue dezhan edo ar gouel d'an tregont euz ar mis. Hogen d'an deis-ze, an dall ne deas ket d'ar c'hlouerdi, hag e gonfessour a glevas oa chomet en hospital, goal glanv. Mont a reas dioc'htu d'he velet. Pa her c'hlevaz, ar potrik dall a lavaras : Bennos Doue deoc'h, va zad, da veza dent d'am guelet ! Cofessait ac'hanon, ha neuze e vezin dinec'h ; poan avoalc'h am eus dre n'em eus ket gallet mont da boket da relegou ar breur euruz Alfons. Hogen Doue ne ket falvezet dezhan ; ra vezo meulet he hano ! Daou zerves goude, Paul a lavare d'ar belek : « Me garfe reseo va Doue ha beza nouet. »

Lavaret oue dezhan ne ziskueze ket he glenvet e vije tost ar maro dezhan. « Mad, emezhan, gortozit c'hoaz eun dervez bennak, mar kirit ; n'am lezit ket da vervel avad ep va zacramanchou. »

Antronoz e voue roet he zoue dezhan. « Brema, emezhan oun dinec'h ; brema oun creoc'h. » Goudeze e lavaras : « Setu tost gouel sant Stanislas. Goulennet em eus mont d'ar c'hlouerdi en deis-ze da boket d'he relegou santel. Mes ne fell ket dezhan, a gaf din, e venn pare ; c'hoant en deuz ez afen d'an env da ober he c'houel. »

Adaleg an deis-ze, Paul ne zonjas mui nemet er maro. Poaniou criz a c'houzanve nos deis. Poan a c'houzanvan, emez-han d'ar belek. N'en em jalan ket gant an dra-ze. Gouscoude ne ellan ket miret da veza enouet. Daoust hag an enou-ze a zisplich da Zoue ?

— Oh ne ra ket, eme ar belek ; Jesus a c'houzanvaz enou evelse ive er jardin Olivez.

— Mad, eme Baul, mont a ran evel kent da c'houlen pardon oc'h Doue abalamour ne c'houzanvan ket gant plijadur.

Digouezout a reaz an trizeg a vis du, gouel sant Stanislaz, ha Paul a vevas c'hoas daou zervez. He c'her a deuas gouscoude da vir, rak gouel sant Stanislaz a voue caset daou zervez divezatoc'h evit he zeiz, hag ar bugel dall a varvas d'an dervez ma reat he c'houel.

Kerkent ar c'helou euz he varo a ieas dre oll ruiou keer Mend ; hag an oll a lavare : Sant an hospital a zo maro ! An oll a zirede da velet he gorf, ha pephini a glaske cas gantha eur billen bennag euz an truillou a ioa bet var he dro. Oll geriz a ieas varlerc'h ar c'horf pa voue caset d'an d'ouar.

Ar bugel dall, evithan da veza bet nebeut a zescadurez, a zave guerziou, evit merca he anaoudegez vad da Zoue, d'ar zænt ha d'ar re a rea vad dezhan.

Mar goulennit perag on eus roet dezhan an hano a zouav ar Pap, eo abalamour ma voa en em laket e renk zouaved ar beden, ma lavare evit kementse eun niver braz a bedennou bemdez, ofis calon sacr Jesus, ofis Mari consevet ep pec'het, eur rozera abez, ha neuze, pa veze lezet, e iune eun dervez er sizun ; hag an traouze oll evit sicour, ervez he c'hallout, gounit eneou da Zoue. G. M.

(Tennet euz ar gazeten *Cannad ar Galon Sacr.*)

Histor Abaty Itron Varia Melleray.

Distro ar Menec'h euz Brô-Zaoz da Velleray.

Ar peoc'h, an unvaniez-vad, ar skeudenze a esperanz a baras da guenta var Abaty Lulvortk e Brô-Zaoz, da badas ket pell bras. Ret eo c'hoaz dar brovidanz divin amprou ha parfetaat santelez ar Menac'h dre an drubuil hag an nehamant, *virtus in infirmitate perficitur*. An Tad Abbad nevez a anavee mad kementse, mæs lavaret aree evel sant Paol, pa zoun an dinerza, en em gavan ar hreva. Ar virjounez eus ar homzou-ze a velfomp e Brô-Zaoz kouls hag e frans, pevarzec vloas diveatoc'h.

Lulvortk ne voa ket c'hoaz un Abaty. Ar gouent-ze ne devoa nemet ur priol, pe argouard kenta varlerc'h an Abbad. Ma, en amzer-ze dija, vertuziou ar Menac'h a voabrenne ar Ministret protestant. Mæs pa voa hanvet un Abbad, pa voa choazet an Autrou De Saulnier de Beauregard, evit kenta Abbad, an Autrou-ze ken brudet dre he furnez, he zeskadurez ha ken istimet gand an oll, kouls gand ar zaozonn ha gand ar francizen forbannet pe harluet euz o bro, oaz ar brotestantet a greskas ; na glaskent nemet nn tu hag un abek benaac evit fourgazi ar Menac'h. Aliez e comzent en ho henep dirac an dud hag aliezoc'h c'hoas eviche, evel e ti kaiphas, cuzul e palez an Autrou Sydmouth. An droug speret, a viskoaz troët dan droug, en deus kals finezaou hag a zeu aben euz e affer pa sonjer an neubeuta. Dre en-ho en deuz trahizet J. Ch. ha goude Sant Bernard, en-hon amzer an Abbad Augustin ; evelze ive e trahizo an Tad Abbad Anton.

E Abaty Lulvortk e Brô-Zaoz, e veve, abaoue un neubeud bloaveziou, ur breur lik, den a zoare hag a santelez evit ur guell ; mæs ar viskamant ne ra ket ar Manac'h, nac ar homzou lipouz ar seurez. Pebeus tromplerez ; goude beza epad pell amzer gogeet e vistri e Doue, e kuitta an Abaty hep lavaret grik, e za da Ilis veur Blandfort da ziamzao e fejz hag e voëstlou sacr, oc'h en em renta protestant dirac an oll. Divar neuze he gasoni euz ar Menac'h hag an Tad Abbad na gav muzul ebed. Ar breudeur-zo oll tud fall en Abaty, ar re anezo a brenn hag a vers er marc'hajou, goanerien hag laëron. An Tad Abbad eunan, pehini en devoa e zifennet meur a vech, e dennet a voal afferiou hag anaveet gand an oll evit e vadoberour, ne ket espernet, ne zeuz na luderez na krim a na ve tamallet dezan hag ar bianna diouto a verite ar maro. Goude beza epad ur mareat amzer em bannet ar hauziou fall-ze dre ar vro, hag goneet un neubeud protestantet evit beza testou, e tiskuill an Tad Abbad dar henta ministr euz ar rouantelez, dan Autrou Sydmouth. Nen deuz ankoüed netra na fals skridou, na fals testeni, na fals lioudouët. An Tad Abbad zo dastumet zioul etre daouarn ar justiz, c'hoant-zo de varn hep na gleffe e vignonet ; mæs *pik* pe *vrann* a *ragann*. Ar helou trist-ze anem zill buan a buan dre ar vro. An dud honest ken protestantet ken catholiket zo meurbed zouëzet. An Autrou Well pehini en devoe roet an douar dar Menac'h, an Autrou Lord Clifford hag kalz re all tud güiec hag istimet a houll cuzul an eil digand eguile hag anem glêv da vont da gaout an Autrou Sydmouth, den güiec, mæs enebour an Iliz catholic.

An Autronez-man a ziskuill a trompleréz ha fallegriez an den fall-ze. An Autrou Sydmouth a anaveff mad ractal hudurerez ar fallacr Apostat, kouls hag innoçanz an Tad Abbad, mæs, emean, an affer zo etre daouarn ar barner, hag e ve mad e skleraat.

Lakaat a rer an devez euz al lez-varn, dirac an oll. Un tol braz a dud anem gav da glevout ar setanz pehini a greder a vo favorabl dan Tad Abbad. Ar barner a houll da guenta sklærijen digant an Tad Abbad var e affer. An Tad Abbad a respond : goud aran, Autronez, ezoun zamet a grimou dirazoc'h gand va enebourien ; mæs

araoc respont netra e fell-din cavout dirac va daoulagat an hini en deuz va zamet, ractal e kazer de glask. Mæs *digare na vank-ket da fall*. Klask a ra troïd ellou, mont ha dont en tu-man hag en tüont, en tol fin pa chomer hep toll pléd, an disfrosket a haloupp kuit. Rebuet epeb lec'h, e ia var vor hag e varv hep distroï ouz Doue evel un emprefan, donjer an oll. An Tad Abbad ar hontrol dizammet dirac ar barner a zistro de Abaty, divlamm dirac Doue ha dirac ar bed. F.

Eur pennad all eur vech all.

AR MENEZ GUENN.

II.

Eur rener euz a du ar memez guenn, evithan ne deo ket breiziad, a zo gouscoude pennok. Rener ar saoz, daoust da gement a ioa lavaret dezhan an derc'hent, a ioa gouscoude var zao mintin mad, hag a deuas da ober trouz evit dihuna Milord.

Milord o clevet ar safar, a zavaz euz he vele, hag a lakeaz he fri er prenest da velet penauz edo an amzer. Hag o velet an oabl goloet a goumoul, e savas droug enha hag e lavaras d'ar rener :

— C'hui.... eun trubard !.... Me voar petra glask c'hui... Me lavar deoc'h eur vech c'hoas ni ne ket diblas keit ha ma vo eun tam coumoul tro var dro ar firmamant !... it alesse, dioc'htu ! dioc'htu...

Ar rener a ieas kuit en eur c'hrosmolat. Evel ma en doa lavaret ; vardro eiz heur e teuaz ar c'houmoul da danoaat, hag ep dale e veljot an heol o para hag an oabl digatar. Neuze Milord hag he verc'h a aotreas mont en hent. Ar rener a ioa oc'h ho gortos gant daou vul kempennet evitho ; hag eun trede mul a dlie cas dillad dezho da chench da Sixt, en tu all d'ar menez, dre eun hent berroc'h. Eur c'hardeur bennak var ho lerc'h, eme ar beacher gall, eun tamik sac'h oc'h va c'hein, en em lakis da vale var ho roudou.

Ar menez ma crapisent outhan, a zo da genta dudius da velet. Coateat mad eo beteg anter ar zao. En traon ez eus guez craon, goudeze guez fao ; neuze sapin hag erfin bezo. Goudeze renkennadou rec'hil hanvet rec'hil Fiz. Ar rec'hil-ze zo discaret eno euz a hueloc'h gant an doureier, hag a c'holo brema tiez flastret dindannho, ha prajeier a ioa peuri enho guechall. Di ne da nemet chasseourien, ha dioc'h ma leveront ez euz etouez ar rec'hil-ze eul loc'h pe eul lenn doun ha tenval hag a leverer traou burzudus divar he fenn.

Vardro unnég neur e savas tamou coumoul a zioc'h an traoienniou e troad ar menez. Neuze, eme ar gall, e teuas da zonch din euz ar pez a lavaré ar rener an derc'hent, hag e lavaren ouzin va unan en doa douetus Milord great eur goal dro dezhan he unan o clask miret na vije paket gant ar rener.

Ar venoden a heuillemp a zave a dro e tro, cam digam, hag avechou, eleac'h ma voa nebeut a goad, e velen an daou vul azioc'h va fenn. Ar zaoz hag he verc'h a ioa reud ato evel daou beul var ho muleet ; ar rener a vleine mul an demezel abouez he gabest.

Ama e savaz eun tamik tabut etre ar zaozon hag ar rener. El leac'h ma voant, e goascou ar rec'hil, e veler evel skeuden eun den bras divent. Ar penn d'an traon euz an den a veler splam, hag e lavarfac'h eur bragou melen peintet var ar roc'h. Ar rener eta a ioa chomet a za, hag a ziskueze gant he vez d'an demezel ar ramps, an den bras.

— Sellit, ne velit ket ahont, demezel, eur bragou melen ?

Hogen ar ger bragou zo eur ger divalo etouez ar zaozonet, ha ne ell ket beza hanvet etouez tud a zoare. An demezel a reaz eur min euz ar re drenca oc'h he glevet.

Ne velit ket? eme ar rener adarre, ahont a gleiz, eur bragou melen ?

Ar zaozez a ruzias neuze c'hoas muioc'h, ha Milord a gemeraz ar gomz :

— Me difen ouzoc'h, rener, lavaret ar ger-ze.

— Ne ket eur ger eo, eur bragou melen a veler ahont ; sellit mad hag e velot ive.

— C'hui, rener, zo eul loudour ; me difen oc'h c'hui lavaret ken ar ger lous-ze.

— Eur ger lous? N'eus lousdoni ebet oc'h ar bragou melen-ze.

— Me difenne ouzoc'h, diavol ! me paea c'hui ; ha c'hui senti ! — Clara, scoit var ho mul !

Ha setu ar veachourien en hent adarre.

Ar rener pa vele ervad ne elle caout nemeur a gaos gant he zaozonet, a ieas neuze d'he c'hodel, a dennaz eur c'horn butun, hag eun diren da denna tan, hag ep dale e voue guelet ar bouillou-moget o sevel en ear evel euz eur galzaden. Hogen mar e devoa an demezel great minon o clevet hano euz ar bragou melen, e crizas muioc'h c'hoaz he fri pa zavas c'hoez ar moged butun betec enhi.

— Oh tad ! sellit-ta ! Ar *perfium* fleriuz ! Ar paotr-ma o fiuma he gorn !

— Clara, biscoas me anavezet eun den ken dizoare ! Ha milord neuze d'ar rener :

— Me difen ouzoc'h fiumi, rener, palamour ma merc'h casat ar perfium !

— Ne ket perfium a zo ama, Aotrou, butun eo, ha buntun mad.

— *Perfum detestabel eo* ; me difen ouzoc'h....

— Mad ! mad ! Ar mul-ma ne ket red he vleina ; mont avoalc'h a rai he unan, ha me ia da chom var lerc'h da ober va c'horniat.

Clara. Oh ! ne ziscrogit ket euz a gabest ar mulaa !...

Milord. Ne ziscrogit ket... Me difen ouzoc'h... Mar discrok c'hui ; mar fium c'hui ; me ne ket paea c'hui...

Ar rener a voue red dezhan lacat he gorn en he c'hodel, hag e c'hrosmole outhan he unan : Biscoas kement all. Guelloc'h eo beza rener moc'h evit beza rener d'ar zaozon discrognet-ma !

Setu-hen neuze oc'h ober eur zell oc'h an amzer hag o lavaret : alo, deomp buan !

E guirionez an amzer a ioa deut d'en em c'holo ; ne velet mui begou ar menez. An avel a ioa savet cre, ha poultren erc'h a velet o c'hournijal. Teir heur a ioa edont o pignat, hag edont c'hoas pell dioc'h beg al letern. Pell a ioa ne velet tam keuneut ebet. Brema edont e creiz an erc'h, hag izeloc'h evitho ne velent nemet begou ar rec'hil o devoa tremenet.

Neuze Milord a lavaras d'he verc'h :

— Me sonjal, Clara, ar rener-ma detestabel ne ket anaout tam an heut.

— Me zonje ive.

— C'hui, rener cas ni dre eun hent fall !

— N'en em glemit ket ama ; gortozit ma vezimp pignet duhont d'an eac'h. Deomp buan !

— *Clara* : Me aoun aleiz, aleis, tad !

Ar rener : Deomp afo ; ne ket falvezet deoc'h deac'h va zilaou ; brema e vezo guelet ha ni en em denno ac'hann.

Clara : Me fell mont en dro dioc'htu, dioc'htu !

Ar rener : Mar oc'h eus c'hoant da vervel n'oc'h eus nemet mont en dro !

— Clara : Dalc'hit ar mula a za ! dalc'hit !

Ar rener ne reas van.

Milord : Dalc'hit ar miul a za !

Clara : Dalc'hit, dalc'hit !

Ar rener a iea ato, hag a zelle oc'h an amzer. P'en doa sellet mad en eil tu goude egile, setu-hen o terc'hel ar mulet a za, hag o lavaret :

— Aotrou, demezel, red eo disken !

— Disken ! eme an tad hag ar verc'h a eur vouez !

— Ia, disken, ha buan ! mont en dro, ne ellomp ket. Ne velit ket ar gorventen zo du-ze en traon ? Honnez a deui dre ama, hag hor beuzo araok ma vezimp pignet betec ar bek dre an hent ma zeomp. Mar fell deomp savetei hor buez, n'on eus ken da ober nemet lezel ar mulet da vont eleac'h ma carint ; ar re-ze en em denno avoalc'h ; ha cripat ama oc'h an dorgen dre eun hent berroc'h, ha neuze marteze e vezimp en tu all d'ar bek pa dremeno ar gorventen. Alo, buan, ne deus ket da varc'hata.

Ar zaoz hag he verc'h ne lavarent ger. Chom a reant var ho muled reud ha sounn evel daou beul. Eur pennad araog an demezel a c'houlenne disken ; hogen brema o devoa chenchet tre *ompinion* ; ne gavent ket enorabel avoalc'h disken var ger eur rener, ha chomet e vijent eno da zellet an eil oc'h egile, marteze beteg hirio, panefe ar beacher gall. Hema etre daou a zigouezas beteg enho ; hag er sizun a zeu, lenner, me lavaro deoc'h penauz ez eaz an dro gantho. G. M.

AR MARVAILLER BREZOUNEK.

En derveziou-ma em eus lennet gant plijadur eul levr nevez moullet hanvet AR MARVAILLER BREZOUNEK, great gant an aotronez Troud ha Milin euz a Vrest. Bez'ez eo eul levr marvaillou pe gonchennou, pe, evel ma ho galver e carteriou zo, Rimadellou, abalamour, credabl, ar c'honchennou-ze zo coz hag a zo bet guech all e guerz.

Ama n'emaint ket e guerz ; e brezounek mad emaint avad, e brezounek c'hoek, brezounek dibap. An dud divar ar meas, pa o deuz amzer da lenn, evel ma o deuz en nosveziou hir er goan, ne ellont ket ato lenn traou devot, traou santel. Goude beza lennet buez ar zant hag eur pennad euz ar gazeten pe euz eul levr mad bennag, e rafe vad avechou marteze dezho lenn eun dra bennag all scanvoc'h, evit tremen amzer ha diskuiza. Al levr-ma a dra zur a zo mad evit kementse. Petra bennak ne deuz enha nemet conchennou, ne deus netra gouscoude hag a elfe dougen den d'an drouk, pell dioc'h eno.

Eun den dievez ne velo marteze er rimadellou-ze nemet marvaillou, mes an den eveziant, an hini a zonch mad, a gavo kenteliou euz ar re vella dindan an traou burzudus-ze. En unan e tesko ne deus nemet ar re a laca ho foan a zevri ha dizamant hag a deufe a benn euz eun dra bennag a zoare var an douar ; en eun all e velo ez eo ar vugale sentuz oc'h ho zud eo a zo ive benniget gant Doue. Eun trede marvail a lavaro dezhan ez eo red tec'het dioc'h goal gompagnunez mar deus c'hoant d'en em zioual oc'h an drouk ; o lenn eur pevare ec'h anavezer eo mad d'an oll, ha dreist oll d'ar re iaouang, heuilla aliou tud fur, en em goller pa rer fae varnezho ha pa glasker en em ren dre he frouden he unan....

Dindan an traou burzuduz e zo menek anezho er c'honchennou-ze, eo red sonjal, evel a lavar an tamik scrit zo e penn al levr, ez int, dioc'h eun tu, gras Doue ha skoazel ar zænt hag an ælez o sicour an den, ha dioc'h eun tu all, oc'h enebi outhan, an drouk speret hag ar pec'hejou ma en em zervich anezho evit he douelli.

Ma'm befe eur rebech bennak da ober d'al levr-ma, e ve ma'z euz enha eur ger bennak, eur bom brezounek bennag hag a zo re noas, re griz. Ar geriou, ar poziou ne aller ket da drei e gallek n'int ket ken nebeut digemeret mad e brezounek, rag ar brezounek zo ker kizidig ha iez all ebet. Guir eo e clever ar bomou brezounek-ze gant marvaillerien iaouank, tud scanv-benn eun tamik ; morse avad gant eur marvailler coz, eun den diazez, eun den fur. Bez'ez euz ive eur ger bennag ha n'int ket troet mad e galleg ; hogen ar faziou-ze, mar galler ho henvel faziou, a zo ker rouez ma na dalie ket marteze ar boan beza comzet anezho.

Ar rimadellou-ma zo troet e galleg, hag ar gallek zo laket el levr dirag ar brezounek. Ar re eta ne ouzont nemet ar galleg a ell kemeret al levr-ma hag a gavo kement a blijadur oc'h he lenn evel ar re ne ouzont

nemet ar brezounek. Talvouduz e ve dreist oll d'ar re ne ouzont ket mad ar brezouneg hag o deus c'hoant d'he zeski. Na gavint e neb leac'h guelloc'h doare prezeg ar vretoned.

Cridi a ran al levr-ma a gavo lennerien, ha cridi a ran ive ar re hen lenno o devezo kement a blijadur oc'h he lenn evel am eus bet va unan. G. M.

Henvelidigez ha Dishenvelidigez.

Ar piz hag ar prodig, ho daou
A ra foun fall gant ho madou ;
Setu henvelidigez.
Unan en em goll o vernia
Hag egile o fouilleza ;
Setu dizhenvelidigez.

Ar buhaneg, al lezirek
A zo direiz en ho c'herzet ;
Setu henvelidigez.
Unan a c'houl bea cabestet
Hag egile beza broudet ;
Setu dizhenvelidigez

Eur fougeer hag eun didalvez
A zo mad da foueta danvez ;
E kementse int henvel ;
Unan a ra dispignou foll,
Egile' les he dra da goll,
Hag eno ez int dishenvel.

Dalc'h mad ar scalier, ar barner
Oc'h calz a dud o deuz afer,
Setu henvelidigez ;
Dorn a zaver dirak barner
Hag an troad dirak scalier,
Setu dishenvelidigez.

Rom ha Paris, diou gær brudet
Dre skiant braz ho doctoret
A zo e kementse henvel ;
Mes ar virionez-zo e Rom ;
Ar gaou zo e Pariz o chom,
Hag int eun tamik dishenvel.

KELEIER.

Belejen canton Plabennec o deus savet adarre pemp cant lur evit kenderc'hel eur zouav en arme ar Pap.

An aotrou Grolleau, person Sant Per, e Namur, a zo hanvet escob Evreux, eleac'h an Aotrou'n Escob Devoncoux, maro brema ez eus vardro teir sizun.

Meneg a zo da c'houlen ma vezo great eur pennad hent houarn euz a Gemper da Bont'n-Abad.

Ar re zo carget da brena kezeg evit ar c'houarnamant a dle en em gaout :

D'ar 26 a vis Mae.....	e Kerhaes.
D'an 2 a viz Even.....	e Montroulez.
D'an 3 Even.....	e Castel-Paol.
D'ar 4 Even.....	e Berven.
D'ar 6 Even.....	e Lesneven.
D'ar 7 Even.....	e Lannilis.
D'an 8 Even.....	e Ploudalmeze.
D'an 9 Even.....	e Locronan (Leon).
D'an 10 Even.....	er Faou.
D'an 11 Even.....	e Landerne.
D'an 13 Even.....	e Landiviziau.

Ar *C'honseil a Revizion*, da lavaret eo evit guelet pere euz an dud iaouang o deus tennet er bloa-ma a zo mad evit soudardet, a zigoro, d'an 28 a vis Mae, e Kemper, hag a zerro d'an 29 a viz Even, e Kempèrle.

Redadegou kezek Sant-Briec a vezo d'an 19, 20 hag 21 a viz Even.

Aotrou Person Plouescat, ha beleien ar c'hanton-ze o deus caset eur pennad scrit d'an Tad Santel ar Pap, hag ive d'an Aotrou'n Escob a Gemper, evit diskuez e carfent guelet discleria ne ell ket an Tad Santel fazia. An Aotrou'n Escob en deus digaset eur respont da Aotrou Person Plouescat, evit lavaret e plije dezhan ar pez a zo el lizer-ze, hag hen aprouve.

En dez all e comzemp euz ar vad a elle da ober an dour sall, an dour c'hoalen, evit distruja ar prenved guenn. Setu ama c'hoaz eur vad all a ell an dour sall-ze da ober, ervez eur labourer all hag en deuz eveseat oc'h kementse.

An dour sall-ze a zalc'h leisder en douar, hag ar guez, na nicun euz ar frouez o deus griziou ne deuont da veleni ha da zec'ha pa vez sec'hor evel a zo er bloa-ma.

Guelet a rer avechou ar guez frouez distrujet gant eun doare prenvedigou du, henvel oc'h c'huenn. Ne deuz, a leverer, evit ho c'has kuit, nemet hada ar *fleuren* hanvet cabusinet, hag he lacat da droidella oc'h troad ar vezen. Ar c'huenn du ne blij ket dezho c'hoez ar gabusined, hag en em denn kuit. G. M.

PRIZ AN ED.

Kemper. — *21 mai.*		Pont-'Nabat.— *19 mai.*	
Priz an daou c'hant lur.		*Priz an daou c'hant lur.*	
Guinis....	24 lur, 65 c.	Guinis....	26 lur, 25 c.
Segal.....	21 lur. 20 c.	Segal.....	22 lur, 50 c.
Eiz.....	18 lur, 75 c.	Eiz.....	19 lur, 50 c.
Ed-du....	26 lur, 15 c.	Ed-du....	26 lur, 25 c.
Kerc'h....	19 lur, 70 c.	Kerc'h....	19 lur, 50 c.
Avalou-douar	10 lur, « c.	Avalou-douar	10 lur, 50 c.

Ar Gerant : Ar. DE KERANGAL.

Kemper, moullet gand Ar. de Kangal, Mouller an Escopti.

Dissadorn 4 Ebrel 1870. N° 279 C'huec'hvet Bloavez

FEIZ HA BREIZ,

KELOU A BEP BRO, HA KENTELIOU VAR BEP TRA,

Digaset bep sul da gement Christen a gomz ar brezounek.

CONDITIONOU EVIT CAOUT AR GAZETEN :

Evit ar Finister, Costez-an-Nord *hag ar* Morbihan : *evit eur bloas*, daou scouet ; *evit c'huec'h miz*, pevarzec real.

An Abonamant a die beza paet araog caout ar gazeten.

An hini ne zigas ket en dro ar c'henta cazeten a reseo goude ma zeo echu he abonamant, a zo consideret evel abonet a nevez.

A abonamant a gemerer e ti an Aotrou de Kerangal, *mouller an Escopti, ru ar Gigerez, n° 18, e Kemper, D'an Aotrou* de Kerangal *epken e tleer adressi ar peamanchou ha kement a zell oc'h servich ar Gazeten.*

Ar scrijou da lacat er Gazeten a dleer da adressi d'an Aotrou MORVAN, epken.

KEMPER, 4 Ebrel 1870.

Eun dervez eun Aotrou hag eun Itron en em gave var an hent braz unan o tont dioc'h pep penn. An Aotrou a jom a za hag a lavar :

— Euz a beleac'h e teuit evelse-ta, Itron ?

— Euz a Rumengol eleac'h m'oun bet o pardona.

— Asa, lavarit ama din, perak mont keit-se ?

Ha n'ema ket Doue e pep leac'h ?

— Mes c'hui, Aotrou, a beleac'h e teuit ?

— Me zo bet en dour e Vichy.

— Asa, ha perag ive mont keit-se da glask dour ? ha n'eus ket a zour e pep leac'h ?

Stang avoalc'h e clever evelse an dud difeiz oc'h ober goab euz ar gristenien vad pa ho guelont o vont da bardona da eur plas santel bennag, hag epad an amzer-ze ho gueler ho unan o vont a bell da glask eur iec'hed o deus collet alies dre ho dizurziou.

Doue zo e pep leac'h, emezho. Kementse zo guir ; hogen guir eo ive ec'h ell ober burzudou eleac'h ma plich ganta, ha mar plich gantha ober burzudou kentoc'h en eul leac'h eget en eul leac'h all, ez eo d'an dud difeiz, mar credont, goulen digantha perag e ra kementse. Dezho e ve goulen oc'h ar Verc'hez mam Doue perag e deus choazet Rumengoll evit ober burzudou, hag oc'h Santez Anna perag e deus choazet ar chapel e deuz e kichen Alre. Daoust ha difennet e ve oc'h ar re o deus feiz ha relijion ober evit ho ene ar pez a ra ar re all evit ho c'horf ?

Dour a zo ive e pep leac'h, hag ep mont euz ar gær ec'h alfent goalc'hi ho c'hroc'hen ha cas al loudouriach divar ho zro ; marteze zoken e cafent en ho c'hichen dour netoc'h ha scleroc'h evit an hini ma'z eont d'he glask a bell. Ha mar deuz eur vertuz bennag en doureier-ze, tom pe ien, a veler kement a dud o vont dezho, digant piou o deus bet ar vertus-ze ? Ha ne deo ket digant Doue ? Doue eta en deus gallet rei d'an dour en eul leac'h, eur vertuz ha n'en deus ket e leac'h all. Ha perak neuze ne alfe-hen ket ober burzudou muioc'h en eil leac'h eget en egile, ha rei eno, dre zaouarn he, zænt hag he vignonet, grasou caeroc'h d'ar re a deu di d'he bidi ?

Mes nan, goab a vezo great euz eur c'hristen mad a ielo, var droad, eur chapeled gantha en he zorn, da eur plas santel da c'houlen gant fizians eur c'hras en deus c'hoant da gaout, ar pare evit he ene pe evit he gorf, hag ar re a ra goab anezhan a vezo guelet en eur c'harros bouret ker soupl hag eur guele plun, o vont gant calz a vizou da glask eur iec'hed ha ne ve nui oll doureier an douar goest da renta dezho.

Ar c'hristen a ia da bardona a c'hoar ec'h ell Doue rei dezhan he vennad, hag en deus bolontez d'he rei, hag evelse e ped caloneg ha gant fizians ; gouzout a ra en devezo he c'houlen pe eun dra bennak guelloc'h, mar guel Doue ne deo ket talvoudeg evit he zilvidigez ar pez a c'houlen ar pardoner ; hag evelse ne goll morse he boan ; ar re avad a ia da voalc'hi ho c'horf pell dioc'h ho bro ne reont aliez nemet goassaat ho c'hlenvet, ha lacat da zont buanoc'h ar maro o doa c'hoant da bellaat dioutho.

Setu ar sonjou a deu da eun den o velet adarre o tigouezout pardon Rumengol ha pardoniou all darempredet gant ar gristenien vad. Caer o devezo an dud difeiz ober goab ha grosmolat, kementse ne viro ket oc'h ar re a ia d'ar plasou santel-ze gant eur guir feiz, gant eur guir devosion, da receo eno grasou bras digant Doue.

An dud difeiz euz an amzer hirio ne blij ket ar burzudou dezho. Ho zadou coz guech all a glaske avechou ober burzudou d'ho giz. Evel ma c'houient ervad en ilis santel Doue a ro grasou bras, pa blij gantha, da bedennou he zænt, e lekejont en ho frouden ober eurzant dioc'h ho doare, hag ober neuze burzudou dre c'hallout ar zant-ze. Hogen evit ober ho burzudou e reant kement a zizurs, ma voue red d'an dud e cark

lacat stanca al leac'h ma en em zastument evit ober ho orbidou.

Neuze, evit ober goab anezho, unan bennag a scrifaz, e lizerennou bras, var moger al leac'h stanket-ze, ar c'homzou-ma :

Aberz ar roue
Difen da Zoue
D'ober a vrema
Burzud el leac'h-ma.

Ma crette an dud difeiz hirio, e tifenfent ive oc'h Doue ober burzudou er plasou santel ma'z eo boas da ziskuez he c'hallout hag he vadelez enho ; pe da viana difen a rafent oc'h ar gristenien vad mont d'al le-c'hiou-ze. Difen a rafent zoken mont da iliz ha da chapel ebet, evit m'o defe ar blijadur da velet an oll o veva eveldho ep Doue na relijion.

Hogen caer o devezo goapaat hag ober safar, ar guir gristenien a gendalc'ho da henori ar zænt, da zarempredi gant feiz ha fizians ar plasou santel, ha da c'houlen euz an Env ar pez ne ell ket an douar da rei dezho. G. M.

Rom. — Abaoue pell zo, e roan bep sizun eur c'helou bennag euz a Rom hag euz ar Sened Bras, tennet divar ar c'hazetennou pe a liziri scrifet euz a gær-benn ar bed. Er sizun-ma ec'h ellan rei keleier clevet gant beleien a zo bet ac'hann e Rom hag a zo distroet en derveziou-ma.

An Tad Santel a zo iac'h ha laouen evel eun den iaouank. Rei a ra digemer bemdez da eun niver braz a dud. Hogen kement a zo o c'houlen an digemer-ze ma'z eo red da gals mont kuit ep guelet ar Pap, pe chom eno pell da c'hortos mont beteg enha. Hogen evel ma car Pii nao ar vretonet dreist oll, an daou velek ma comzan anezho o deus gallet he velet ha beza digemeret ganthan araog ho renk. Bet o deuz eta an heur vad da velet vikel Jesus-Christ, da boket d'he dreid ha d'he zorn, ha da glevet eur goms bennag euz he c'hinou. Eun heur vad eo e buez an den ha ne vez ancounac'het morse.

An aotrou'n Escop a Gemper, hag an daou velek zo ganthan e Rom a zo iac'h ha gren. Daoust d'al labour tenn o deus, Doue a ro dezho ners ha iec'het. An aotrou'n Escob eo unan euz ar re genta a dadou ar Sened o deus poaniet da lacat discleria ne ell ket ar Pap fazia.

D'an trizeg a vis mae, an Tad Santel a zo echuet he vloas, hag en deus brema trivac'h vloaz ha triugent fournis. Doue c'her c'hendalc'ho c'hoaz pell amzer e iec'het evit mad an ilis santel hag an oll gristenien fidel.

O comz euz an Eskibien missionerien a zo er Sened bras, eur scrifagner brudet a lavar :

Me garfe gallout scrifa buez an dud-ze, da viana ar pez a zigouez gantho da lavaret divar ho fenn ho unan, ha ne leveront nemeur, re humbl int evit kementse. Cuzet a reont ho buez, pe kentoc'h, cuzet eo oc'h ho daoulagad ho unan. Gouzout a reont en em zervich Doue anezho evit eun dra bennag a vras ; ne ouzont ket avad ez int braz ho unan ; ne ouzont ken nemet ez int tud dister ha diners. Eur vech bennak marteze, rouez rouez, ec'h eller clevet gantho unan bennag euz an taoliou caer o great, setu ama unan.

Unan anezho, caset gant he escop da eur c'harter a bell, da velet hag hen a aljet lacat eur beleg eno, n'en devoa, pa erruaz e penn he veach, na guennek na netra evit gallout dont en dro. Gant he bez arc'hant diveza en devoa prenet eur voutaillard vin evit gallout lavaret an oferen ; ne jome ken gantha evit en em zouten en diles ma en em gave er vro-ze. Eno ez oa tud, europeaned, hag en ho zouez, Fransizien. Comzet en doa outho e iez ho bro, hag abalamour m'oa belek, n'o doa ket respontet dezhan. En em loja a reas dindan eur vezen, eur pennadik dioc'h an tiez eleac'h ne roet ket a zigemer dezhan, hag e vevaz eno meur a sizun, ep bara, gant griziou ha peskedigou crogenneg a voa red dezhan da zibri er c'hris, rak n'en devoa netra evit ho foazat ; hogen ar galetter euz an dud-ze, caer en devoa pidi evitho a rea c'hoas muioc'h a boan dezhan. Avechou unan bennag, en eur dremen, a lavare dezhan eur goal c'her bennak ; nicun avad, na den coz, na bugale, ne felle dezhan lacat he zorn en he hini na chom d'he selaou. Esper en devoa ; gouscoude oa rannet he galon o velet penauz e caseant Doue, hag e colle he ners dre he nec'hamant ha dre an derzien.

Eun dervez e velaz o tont d'he gaout eun den iaouank braz ha koant, hag a c'houlennaz outhan :

— Livirit din, ha beza oc'h eus-hu peadra da zibri ? an den-ze a ioa eur beleg iaouank digaset gant an escop da glask egile. Dare oa da vervel gant an naoun hag ar skuisder, ha n'en doa moien ebet da gas ar missioner all gantha na da vont en dro he unan. An escop, paour he unan n'en doa gallet rei netra dezhan da gas gantha, hag en doa great he hent o veva divar an aluzen. Gourvez a reas var an douar o c'houlen eun dra bennag da zibri. Ar missioner coz a ginnigas dezhan euz he beskedigou crogennek. Mes ken donjeruz oant ne ellas ket touch outho, hag e voa anat e rankje mervel gant an naoun.

Eun derveziou bennak goude an daou vissionner a oa astennet var an douar, dindan an heol bero, o crena an derzien, ha goloet gant an astu, hag e lavarent : Ama e varvimp. Ma c'helfe unan ac'hanomp lavaret eun oferen diveza, ha communia egile, ha neuze e veulimp Doue.

Deiz anter eost e voa an dra-ma. Tenna a rejont d'ar zort hag e tigouezas gant ar c'hosa lavaret an oferen. He lavaret a reaz evit he vreur dare da vervel, a ioa gourvezet e troad an aoter hag evithan he unan a grede ervad ne daje ket ken nebeut a bell ; ouspen ugent guech avad e voue red dezhan eana oc'h he lavaret. Erfin ar belek toc'hor a ellas communia ha rei ar gommunion d'he vreur toc'horoc'h c'hoas. Ar merzer prest da guitat an douar a zelle gant teneridigez oc'h ar merzer all a herelle oc'h an aoter, hag hema o velet he vreur o vervel ker iaouang, her c'hinnige hag en em ginnige he unan da

Zoue evel ar goesti euz ar victor a dlie Jesus-Christ da c'hounit dreizho er vro-ze.

Goude an oferen, an hini en doa he lavaret a deuas da c'hourvez e kichen he genvreur evit gortoz ar maro. Ne zaleas ket da zont. An hini iaouang a dremenaz en nos-ze, he vreur n'en devoue nemet an amzer da asten he zorn azioc'h he benn evit he vinnigen eur vech diveza ha kimiada diouthan.

Pa deuaz an deiz e tremenaz tud dre eno. Guelet a rejont en eur gichen eun den maro, hag eun all dare da vervel. Ar brud a voue skignet ep dale, ha neuze ar c'halonou cris-ze, o velet petra a ioa c'hoarvezet a deuas da voucaat. Ar maro, pe kentoc'h Doue en doa ho zrec'het. Neuze e teujont a vanden da zigas dour fresk ha bouet. Ar missioner beo ne alle ket finval, mes neuze e crogent en he zorn. Ne voant mui ar memes tud. Eleac'h ma voa bet an aoter e touljont eur bez, e lakejont an hini maro enhan, hag e tougjont an hini beo azioc'h evit ma c'halje he vennigen. Var beden ar missioner e trouc'hjont eur vezen, hag e rejont eur groaz a voue plantet var ar bez. Setu penauz eo commanset ar groas da ren var ar c'harter-ze.

Eno ez eus brema eur gær, eun iliz ha meur a vil gatholik sentus meurbet oc'h ho escob ha caret gantha ; hag an escop-ze eo ar missioner en doa bet kement a boan o clask beza silaouet gantho.

Mont a ran di-aliez, eme an Escop, va c'halon leun a anaoudegez vad ; an daelou a deu aliez em daoulagad. Dreist oll pa gomzan outho euz a droad ar groas kentaze ne ellan morse miret da vouela.

Setu aze penauz e teu ar groaz da c'hrizienna en eur vro ; setu penauz e sao eun iliz euz an douar ; setu penauz e laker ar sclerijen eleac'h an denvalijen, Jesus-Christ eleac'h an drouk speret, eur vuez vad ha dinam eleac'h dizurziou an dud divadez pe dizoue. G. M.

SANT TENENAN.

Brema ez eus var dro trizek cant vloaz, e chapel ar roue Erik, en Irland, e voa eur mintinvez daou zen o pidi, unan var diri an aoter, egile izeloc'h var leuren an iliz. An hini a ioa var bazennou an aoter, a voa goloet gant eur vantel hir ha ledan ; croumet oa dindan ar beac'h euz he vloaveziou, hag he benn, stouet etrezeg an douar, a ioa couls lavaret moal.

Egile a ioa eun den iaouank trivac'h pe ugent vloaz, euz eur genet dispar. Hogen er mare ma her guelomp o pidi, e voa savet he zaou zorn gantha da harpa he dal ; daelou a zirede a hed he zivoc'h, hag huanadou hir a zave euz a vouelet he galon. Evit eun æl e vije kemeret, eun œl e canv. Hag e pede evelen : « O va Doue, gouzout a rit oun en em roet deoc'h oll corf hag ene ; deoc'h epken e fell din beza, deoc'h epken e fell din plijout. Lamit diganhen ar genet-ma a denn varnhon sellou ar bed ; goloit va c'horf a lorguez mar deo red, evit distrei divarnhon peb sellou all nemet ho re. »

An daou zen-ze a voa Carantek, eur belek santel a zalc'he ar roue en he di evit lavaret an oferen dezhan d'he vare ha kelen tud he lez ; ha Tenenan, he ziskibl, map da eur prins euz an Irland ha caset gant he dad iaouank flam da Lez ar roue evit beza savet eno hag en em lacat e doare da zerc'hel divezatoc'h eur garg huel bennak (1). Tenenan en doa laket doun en he galon kenteliou Carantek. Desket en doa gantha ar skianchou ; desket en doa guelloc'h c'hoaz ar vertuziou. Ne gomzet el lez ha tro var dro nemet euz a speret, a furnez hag a c'henet an den iaouank. Evel Joseph guechall e chome an dud estlamet da zellet outhan pa er guelet o tremen. Hogen ma ne eane daoulagad ar bed da bara varnezhan, hen ne glaske nemet tec'het dioc'h ar bed, ha ne zonje nemet e Doue. Ar beden on euz he glevet oc'h ober a ziskuez deomp pe gen distag oa dioc'h traou an douar.

Caranteg a lavare an oferen bemdez, ha Tenenan he responte, hag a reseve aliez Jesus en he galon ; ha pa en divije communiet, e vije kemeret evit eun den ha ne voa ket euz ar bed-ma, ker beo oa he feiz hag he garantez. D'an dervez ma comzomp anezhan ama, Caranteg a c'hortoze, evit pignat oc'h an aoter, ma vije digouezet er chapel ar roue ha tud he lez.

Lezomp ar mestr hag an diskibl da bidi, ha guelomp petra a ioa oc'h ober dale d'ar roue. Erik a ioa var he dron, hag ar re vrasa a dud he lez en dro dezhan ; hag e lavare dezho :

— Ha n'oc'h eus-hu ket eveseat oc'h Tenenan ? Ne gaf ket din e ve el lez-ma nicun ebet hag a elfe beza laket e kem gantha. Koant eo evel an heol pe ar verelaouen ; bez'en deus furnez eun den coz ; den n'en deus muioc'h a speret nag a zescadurez evitha ; ne gredan ket em befe guelet c'hoas kement a barfetiz en eun den ker iaouank. Red e vezo deomp he gas e kannad da lez ar rouanet all, bon amezeien ; he c'henet hag he furnez a rai ato he zigemeret mad e pep leac'h.

Milhu, ar c'henta euz a alierien ar roue a gemeras neuze ar goms :

— O va frius, emezhan, aoun am eus n'en defe Tenenan eur zonch all.

— Eur zonch all ? Petra, ne gafe ket dezhan e ve gloriuz avoalc'h dezhan derc'hel leac'h din ? Caout a rai eur roue all galloudusoc'h egedonme d'he gemeret en he zervich ?

— O roue, ma vije bet sonch Tenenan servicha eur prins euz an douar, n'en divije servichet nemedoc'h, ha n'o pije ket bet a zervicher fideloc'h evithan ; mes mé gred ne fell dezhan servicha nemet roue an env.

— Ha touellet e ve bet an den iaouank-ze gant Carantek ? Ha clask a ra Caranteg ober anezhan eun den a ilis ?

— Caranteg, o va frins, a les pep frankis gant he ziskibl ; ne glask he douelli e giz ebet. Hogen clevet oc'h euz hano euz an dud santel-ze a brezege ar feiz

(1) Ervez lod eo da Londrez, da lez roue Brozaoz eo e voue caset Tenenan.

ama brema ez euz eun daou c'hant vloas bennag, hag a dreuzas goudeze ar mor evit cas sclerijen an aviel e Breiz vian, evel Paul, Samson, Malo, ha meur a hini all. Tenenan, a leverer, zo he zell var ar re-ze ; he c'hoant, he ioul e ve bale var ho roudou, hag ar brud a skignet en derveziou diveza-ma el lez, am lacafe da gridi buan avoalc'h e ve guir kementse.

— Pe seurt brud a ioa etouez tud al lez?

— Lavaret a reat en doa Tenenan roet he zac'h da Agatael, unan a zemezellet a enor ar rouanez.

— Da Agatael ?

— Ia, Agatael e devoa laket he zonch e Tenenan, ha ken doun, ma e deus laket he unan her goulen evithi. Tenenan avad en deus troc'het grons an afer ha difennet oc'h ar vaz-valan da zont mui da goms dezhan a draou evelse. Agatael, a leverer c'hoaz, e deus kemeret kement a nec'h, ma zeo chomet clanv, ha ma ema evel pa ve troet he speret.

Ar roue hag he alierien a ioa eno gant ho c'haos pa zigoras gant her dor ar gampr ma edont enhi, ha pa veljont o tont, evel eur faout-avel, unan a itronezet al lez. Mam Agatael oa, hag en em strincas d'an daoulin dirag ar roue o lavaret en eur grial hag en eur voela :

— Trugarez, ô va roue ! lealdet ! justis !

— Savit, eme ar prins, ha lavarit petra a fell deoc'h.

— Va merc'h... Agatael... a zo clanv ; mont a ra da vervel... Collet e deuz he skiant... ho pet truez ouzomp !

— Ha petra a alfen-me da ober evit ho merc'h ?

— Eur ger, o va frins mad ! n'oc'h eus nemet eur ger da lavaret !

— Hag ar ger-ze ?

— Gourc'hemen da Denenan kemeret Agatael. Ne vezo ket, a gredan, eun dizhenor evithan ; me gaf din me ha va zud a ell sevel hor penn ken huel ha pephini ; ne zonch ket din ken nebeut e cafe a dost eun demezel caeroc'h ha pinvidicoc'h evit va merc'h.

— Gouscoude ma na blij ket ho merc'h da Denenan?

—Ne blij ket ? Caranteg eo zo penn abeg a gementse; Caranteg eo zo o lacat e penn he ziskibl sorc'hennou ha n'int ket euz ar bed-ma. Ma na vije den o tizalia Tenenan, n'en divije ket great a fae var va merc'h Agatael.

Ama Milhu a gemeras adarre ar goms. O va roue, emezhan, va lezit da lavaret eur ger. Souezet oun e teufe an itron-ma ama dirazoc'h da damal Carantek. Re zantel eo ar belek ze evit ma en defe den guir da ober rebechou dezhan. An den-ze ne glask nemet gloar Doue, ha mad kement hini a dosta outhan ; hag an itron ama a voar an dra-ze guelloc'h evit nicun, ha ma e divije sonch mad, e c'halje renta testeni d'ar virionez euz ar pez a lavaran.

— Ha bez'oc'h eus-hu, eme ar roue d'an itron, eun dra bennak da damal da Garanteg hag en defe great pe lavaret en hoc'h enep ?

— O va roue, mar lezit da guitat ho lez ar re vella euz ho servicherien, ne jomo ep dale ganeoc'h nemet ar re n'o devezo na speret na furnez avoalc'h evit caout ho mad e leac'h all.

— Ha mar d'eo Doue eo a c'half Tenenan, penauz e virin-me outhan da heuilla he vouez ?

— Ne ket mouez Doue eo a zistro Tenenan, mes mouez Caranteg ha re all o deus c'hoant da viret va mad ouzin-me hag ous va zud.

— Mar kuita Tenenan va lez, me a gallo muioc'h egedoc'h-hu. Tenenan a elfe ober henor din ama em zi, hag ive e lez ar rouanet all eleac'h m'am bije gallet he gas evel cannad.

— O va frins, c'hui ne vanco morse a dud a zoare en ho lez, nag a gannaded da gas da lez ar rouanet all. Mes me a gollo va merc'h, Agatael a varvo, pe ar pez zo c'hoas goasoc'h, mar chom beo, ne jomo ganhen nemet eur follez, ha brud vad va lignez a zo collet evit ato.

— Mad, it alesse brema, ha goude an oferen me a velo petra am bezo da ober.

Var gementse ar roue a zavaz, hag a ieaz, hen ha tud he lez, d'ar chapel eleac'h ma voue, ec'h ellit cridi, ar zell var Denenan cals mui c'hoaz evit diagent, hag an oll, goude beza evesseat mad outhan, a lavare e voa kentoc'h eun œl evit eun den.

Hogen, lenner, ha soujet oc'h eus-hu mad oc'h comzou an itron-ze ? Hi couls hag he merc'h a voa euz ar vouenn dud-ze a c'halver tud ar bed, euz an dud-ze a gaf dezho eo dlet dezho caout kement a c'hoantaont. Ha mac'h eneber outho, setu ho c'halon leun a voarisi, a gassoni, a vuanegez. An itron ne damal ket an den iaouang a zo c'hoant da douelli ; tamal a ra avad Caranteg, he vestr mad ; tamal a ra kement a zo var he dro. Ne gaf kennebeut netra da rebech da Garantek, mes clask a ra lacat an oll da zisfiziout anezhan ha da gaout cassoni outhan evel e deuz he unan. An orgouil hag ar gassoni eo a gas he zeod en dro. Orgouil ha casoni zo breur ha c'hoar pe da viana int euz ar memez gouenn, hag ato en em gavont kenver ha kenver en eur galon. An orgouil zo deut eun dra bennak da enebi outhan, ha setu kerkent he vugale, me lavar ar goarisi, ar vuanegez, an drouk prezeg o tont d'he zicour evit discar ha distruja, mar gellont, kement a gaf dezho a vir outhan da gaout he c'hoant.

G. M.

(*Eur pennad all divezatoc'h.*)

Histor Abaty Itron Varia Melleray.

Distro ar Menec'h euz Brô-Zaoz da Velleray.

Etre tant gouarnamant Brô-Zaoz hag hini Franz en em iena an eil euz egile, hag e toüez ar bobl a sav trouz a vrezel. Ar sperejou troët fall a gav abec e francijen kuet hag er Menach, diskredi a reer varnezo int spiounerien gouarnamant Franz hag an Autrou Sydmouth a guemenn dan Tad Abbad kuitaat Brô-Zaoz ha distroï hep dale de vro. An urze neket poanniuz evit an Tad Anton, rac pedet eo gand ar roue Lois XVIII da brofita euz ar peoc'h evit donnet adarre da chom etouez egen vroïz.

Ar roue a bromet dezan e cavo hep dale listri evit e gerhat, hen, e venac'h hag e arrebeuri. Neuze an Tad Abbad a lavar gand laouennediguez de venac'h : me expectant naves maris... Ut adducam filios tuos a longe. Al listrizo priantet evit treuzi ar mor gand bugale Franz.

Araoc en em kaat e beach, an Tad Anton a zeuas founnus e Franz, a visitaz an Dauphine ha kalz karteriouall, pa glevas komz eus Abaty Melleray. An Abaty-man a voa bed guerzet gand ar revolution, tam da unan, tam da unan all. Diez e voa eta hen dastum en dro. An Tad Augustin en devoa poanniet avoalc'h den ober. An Tad Anton zo euruzoc'h, rac cavout a ra prenerien a du da verza hag heb kol amzer en em renk gand-ho dan eiz a viz c'huerver er bloavez 1817. Tost dan Abaty e voa un Itron goz, hanvet Itron Melleray.

An Itron-vad-man ker buan ma klevas e voa prenet an Abaty gand ur Manac'h, a halv ar Manac'h-ze de haoüt hag a roaz dezan, disklabe, an diou verroury gwella euz an Abaty. An Itron e devoa o frenet digant ar Mac'herien, evit o renta d'ar Menac'h en-n-ho distro. Hep gedall tam an Tad Anton a zistro da Vrô-Zaoz, leun a joa, o lavaret ar helou mad-ze de Venac'h.

Amzavomp gouscoude an dra-man. An Tad Abbad na nem glem ket euz ar Zaozon. Cetu aman ar pez a lavar e ne lizer. Ar Zaozon zo bed ato mad en on n'andret. Ato o deuz douget dorn deomp. Ractal ma vouïent on ezom, e pourveent a banomp a bep tra : boëd, dillat, sikour da labourat an douar o devoa roët deomp. Mab an Autrou Wel pehini a roas an douar ze na douchas netra diganeomp ; er hontrol pëa a reas deomp ar Vellaën. Ar re all a brenas ar pez a gavent : Loënet, kirri. Darn a roe deomp arhaùt evit oza ar Manach-ty-koz revinet pe da viana disneüet epad an dispac'h vraz.

Dan dec a viz gouere pa voa clevet e voa digouët al listri e Weimouth, un tol braz a zaozon a zeuas da gimiadi ouzomp ha darn diouto, a lavare, evel Ruth : Ni o huelio e peb leach, ni varvo eleac'h ma varfot, o pobl hag o pro, a vo or pobl hag or bro. Tud kez na vouïent ket evichent pevarzec vloas diveatoc'h, oblijet da zistroï en dro da Vrô-Zaoz !

A hent-all e Franz, ar gristenien vad a hirvoude o hortoz o distro.

Strafuillet dirac ar muntrou, ar hlenvejou, an tangoal, an niver braz a dud a varve en disesper, an dud coz a gom-ze alies euz pedennou ha penijennou ar Menac'h. Un Abaty-zo dirac o deoulagat, ar pez voa Mojsez guechal, un anterour gallouduz etre Doue hag an dud. Hast o deuz an dud vad da velet digeri anevez an tyer didrouze, al leac'hiouze e pere e eller c'hoas goull pardon digant Doue, rapari an amzer gollet ha dastum madou braz evit ar bed all. Esperanz o deuz e vougo oberou santel ar Menac'h kounnar Doue hag e pellaïnt neubeud a neubeud ar birou goëlvanus divar rouantelez Franz.

Ma, setu sonet an heur, e ma ar Menac'h er mor ha divar al lestr, an Tad Abbad a ro e vennos divea dar zaozon. An amzer-zo brao hag an avel mad. An amiral hag ar vorriry a voa karguet a zoujanz hag a respet evit ar Menac'h, enevelep doare e hallent oll hueil o reiz evel en Abaty. Pidi ha kana a reent eta meuleudiou da Zoue var vor kouls hag var zouar. Oh ! pebeus laoüenne digez evit Itron Varia Melleray clevet a bell, e bugale o tistroï hag oc'h e zaludi enor gana : *Ave Maris stella.* Ni o pugale, ni o salud stereden vor... Recevet diganeomp ar salud santel a roaz deoc'h an eal Gabriel. Didan dek devez e touaront en Naounet, dirac kals tud dent do digemer. An dud coz a dride gand joa hag a voële er memes amzer : tridal a reent o vellet an dud santel o tont dar guer, mæs goëla a reent ive pa sonjent el leac'h e pehini e voa beuzet kement a veleien, a venac'h, a leannezet hag a gristenien guirion. En-ho e voa bed gouëledet an dud santel lakeet e bagou distrad, ha staguet an eil euz egile.

Ar Menac'h a voe digemeret e hospital ar re glan, hanvet *Hotel Dieu*, pehini a voa priantet evito gand al leanezet. Epad tri deveza tremejont en-ho evit diskuiza, e voa ret zerra an dorriou evit miret euz ar bobl da garga an hospital. Evel en em ganna ar reent gand ar c'hoant guelet ar Menac'h guen.

Peur ive, o va broïz, opo an heur vad-ze da zigemer servicherien Doue? peur, dre o fedennou hag o finijennou, e tenfet varnoc'h hag var o pugale bennoziou an Autrou Doue ! ! er pennat kenta o heuliefomp belec Melleray.

F.

AR MENEZ GUENN.

III.

Ar rener a deuas gouscoude abenn da lacat Milord hag he verc'h da zisken divar ho mulet. Ar rema a voue lezet da vont e leac'h ma carent, ha ne vouent ket nec'het evit caout ho guenoden ha disken ar menez. Neuze ar veacherien en em lakeas da gripat oc'h an dorgen sounn, hogen etre daou ar beacher gall a ioa tosteat hag e lavaras d'ar rener :

— Asa, hon tenna a reot-hu euz al leac'h-ma ?

— Ia, mar kar ar re-ma hasta afo araok ma teui ar gorventen.

— Mad, deomp, ha pignomp buhan.

Milord ne lavare ger, hag an demezel a rea minou o velet he boutou ler tano o vont e stripou, rak mont a reant en erc'h beteg anter ho divesker.

Ar gallaouet ne gemeront ket a nec'h ker buan ha ma ra re all ; evelse hor gall a gave ato eur ger bennak da lavaret evit rei courach d'ar Zaoz ha d'he verc'h. N'edo ket gouscoude ep encrez o clevet an avel o voudal e troad ar menez dindanho, hag o velet ar bar amzer o tostat outho.

Milord a ioa liou ar maro varnezhan kement a aoun en devoa, hag an dimezel e devoa beac'h oc'h ober eur

gamet, hag ep dale e voue red he zicour pe e vije chomet eno da vervel.

Ar rener a grie ato : pignomp buan ! pignomp buan !

Dre voal chans, ar Zaoz en em gavas da lacat he dreid var eur roc'hel a ioa distag ha var ziribiz. Ar roc'hel a ruillas dindanha, hag hen a goezaz a stog he gorf etouez an erc'h. He verc'h a velaz an darvout-ze hag a loscaz eur griaden, ha Milord euz a douez an erc'h a grie ive : List ac'hanon ha saveteit va merc'h !

— Na gollit ket courach eme ar rener ; an dra-ze n'eo netra ! — Red e voue gouscoude neuze d'ar rener ha d'ar gall sicour an tad hag ar verc'h, hag abouez poan avoalc'h ec'h errujont var ar bek.

Eno ec'h eljont ober eun ean var eun tachad dierc'h e tal eur roc'hel vras a ioa etre an avel hag hi.

Ar rener a ioa gantha oc'h he gostez eur gocoen guin ardant enhi. Efa a rejont pep a c'houzougat, ha neuze ar rener a lavaras :

Ne allomp ket chom ama pe e vezimp mouget gant ar gorventen pe strinket ac'hann ne ouzon ket peleac'h. Red eo deomp mont adarre ; brema n'on eus nemet disken da ober ; n'oc'h eus nemet dont var va lerc'h ha lacat ato ho treid eleac'h m'am bezo laket va re.

Hogen ne voant ket eat a bell na voue red adarre chom a za. En tu-ze d'an dorgen ne voa ket ker calet an erc'h evel en tu all, hag ez eant en erc'h beteg ho anter. An demezel ne alle ket tenna he zae hir euz a douez an erc'h-ze, hag ep dale e voa eat ker skuiz ha ken torret ma ne elle mui mont araog. He zad ive, sounnet he izili gant ar riou, an aoun, ar skuisder, ne alle mui bale ken nebeut. Red e voue d'ar gall ha d'ar rener ho dougen, rag izom o devoa da zisken c'hoas calz izeloc'h evit beza e savete.

Ar beacher gall eta a gemeraz ar Zaozez etre he zivrec'h, hag ar rener a lakeas Milord oc'h he choug.

Neuze dre eur goubanten, ec'h allet, euz al leac'h ma edont, guelet ar venoden o doa kuiteat, hag a vije bet red dezho da heuilla ma o divije dalc'het ho mulet. Eur scrij oa guelet gant pebez ners e save ar gorventen berniou erc'h oc'h ho lacat da droidellat, oc'h ho zeleur hag ho disteleur oc'h ar rec'hil en hevelep doare ne vije chomet beo a dra zur na tud na loenet a gement a vije en em gavet var he hent.

Ar Zaoz, o velet-se, a lavare bep en amzer d'ar rener : trugarecat ! trugarecat !

Neuze e troe oc'h ar gall a zouge he verc'h, hag e lavare adarre : trugarecat ! trugarecat !

— Alo, courach, setu ni brema savetet hor c'hrok ganeomp.

Milord a zistroas neuze da ober eur zell oc'h he verc'h ; hogen houma o clevet ar c'homzou-ze a oa semplet, ha setu hi dalc'het a za adarre.

Ar Zaoz a fallas dezhan disken dioc'h kein he zouger evit dont da gaout he verc'h. An demezel baour a ioa scornet ; he dillad a ioa bet glibiet oll gant an erc'h.

Ar Zaoz hag ar gall a dennas ar pez a ellent da zioueret a zillad da lacat en dro dezhi. Etre daou ar rener a zelle tu ha tu evel pa vije o clask eun dra bennak. Setu en ho loskel eur griaden a laouenidigez :

— Emaomp sur euz hon taol. Sellit, cant paz ac'hann ez euz eul lochen, eun toull dindan ar rec'hil. Dougomp an demezel di, hag eno ni raio tan, ni a ziskuizo, hag abarz ma'z aimp ac'hano, e vezo tremenet ar bar amzer.

Eur pennadik goude edont er goudor el lochen-ze, hag ar Zaoz, a lavare ato eur vech an amzer d'ar beacher gall ha d'ar rener : trugarecat ! trugarecat !

Eno kenta a rejont e voue clask eun dra zeac'h bennak da lacat dindan an demezel ha c'hoeza tan evit digas buez dezhi. Tamou keuneut chomet eno e dilerc'h re all bet eno ive ho c'houdori, diren ha tonn ar rener a rentas servich mad dezho neuze.

Ar rener ne ellas ket miret da ober eun tamik rebech d'ar Saoz ; en eur denna tan, e lavaras :

— Milord, n'o pet ket aoun ; ne ket da fumi eo brema.

Milord ne lavaras ger, ruzia a reaz avad, hag e velet ervad en devoa keus bras da veza bet rog e kenver eun den hag a gemere kement a boan gantha ha gant he verc'h.

Kerkent ha ma voa deut nerz an tan da zigas eun tamik tomder en izili ar Zaozez, e tizemplaz, ha neuze an tad ne vouie mui penaus diskuez he laouenedigez o velet he verc'h er meaz a zanjer. Dont a rea da gregi e dorn ar gall, e dorn ar rener, hag hema a lavare dezhan :

— M'em oa lavaret deoc'h, aotrou, an dra-ze ne vije netra.

— Milord ne elle lavaret ger ; daelou avad a rede a bed he zivoc'h.

E guirionez, goude beza bed eun hevelep skuisder, goude beza bet kement a aoun hag a enerez, goude beza guelet ar maro ken tost, ar joa d'en em velet e savete a zo ker bras ma ne oufe den he verca evel m'eo dlet. Neuze ec'h ancounac'haer he reng huel hag he binvidigez, ha ne veler mui e pep den nemet he genseurt, he vreur.

« Morse, a lavare goudeze ar beacher gall, n'oa bet em c'halon eul laouenidigez ker beo evel an hini a zantiz en toul mengleus-ze, hag ar zaoz her sante c'hoas mui eged honme. Eun heur a dremenjomp eno, o velet an erc'h o troidellat a verniou dirazhomp, o clevet ar gorventen o iudal, o stracal en dro deomp, hag an heurze eo an dudiusa am eus bet em buez. »

Epad ma vouemp en toul mengleus-ze, eme c'hoaz ar beacher gall, ar rener ne golle ket he amzer. Cavet en doa eur goajen da lacat e kichen an tan, ha var honnez e troe hag e tistroe hon dillad a roemp dezhan a dam e tam, evit lamet an erc'h hag ar pri dioutho hag ho zec'ha. Neuze gant eur c'hos tam planken, e reas daou sol botez evit an demezel, rag he boutou a ioa eat a damou, hag ar soliou-ze, staget gant lasou oc'h an treid, a ioa essoc'h da vale var an erc'h eget boutou all ebet.

An amzer a ioa deut brao dioc'h ar pardaez, hag ar veacherien, goude kement a drubuillou, a valee laouen meurbet. Abeun tri c'hard heur goude beza diblaset euz an toul mengleuz, e voa treuzet ar c'hourizad erc'h gantho hag en em gavent var ar c'halet.

Milord ne vouie petra da ober ha da lavaret evit diskuez he joa. He glevet a reat o lavaret :

— Me eurus; me eurus ! cals, cals !

Neuze e troe oc'h ar beacher gall : Me mignon deoc'h, Aotrou; me trugarecat Doue ha c'hui !

Goudeze d'ar rener : Me trugarecat c'hui ive; c'hui goulen ar pez a gerot, ha me roi deoc'h; c'hui eur rener dispar, eun den dreist. Me barnet fall ac'hanoc'h deac'h, ha me brema keus bras !

Abenn eur pennad e teu eur zonch all dezhan, hag e lavar adarre d'ar rener :

— C'hui fiumi evit ober plijadur din !

An dra-ze a rin avoalc'h, eme ar rener, ha kerkent en em laca da denna tan. Ar zaoz hag he verc'h ne reant mui van evit c'hoez ar moget butun.

Evit disken goudeze ar veacherien n'o devoue poan ebet, hag araok ma voa noz e voant e bourk Sist. Eno ar zaoz hag he verc'h a gavas dillad da chench. Coania a rejont ho levar oc'h ar memes taol, rak Milord a fallas dezhan lacat ar rener en he gichen. Ar gall a ellas trabellat kement a ma care, rag, ec'h ellit cridi, epad ma voant gant ho c'hoan, e voa bodet tud en dro dezho evit clevet gantho an encrez hag an trubuillou ma voant tremenet dreiz ho epad an dervez-ze.

Milord a beas mad ar rener hag hen trugarekeas meur a veach; rag emezhan, va oll danvez ne vent ket avoalc'h evit paea ar boan oc'h eus kemeret ganeomp hirio.

Guelet a rer ne ket ato eur blijadur sevel var gern ar meneziou huel-ze. Mar deuz, evit ar beac'her, eun taol lagad dudius bennak da velet, ez euz ive crogadou tenn da ober, hag aliez e coust ker dezhan gallout lavaret, en distro ac'hano : me a zo bet var ar beg huel-ze; me am eus guelet, dindan eur zell, kement-ma ha kement-ma a vro ! G. M.

MIZ MAE.

Clevet a ret-hu, er c'hoajo,
Ann evnedigo lirzin
Huel bignet war an branko,
O kana hag o c'hoerzin ?

Gwelet a ret-hu, er parko,
Ar gliz-noz war ar glazur,
Ann heaol splann enn bolz ann evo :
Oll int seder, a dra zur ?

Gwennan ma'c'h eo ar beurjeo,
Doare zist zo er bla-man !
Druz eo ann ed el liorzo,
Kelo bara zo gant-han.

Ar messaer koant, er c'hrec'hio,
A gan ar zonio neve,
Gant-han disket enn nozvejo,
Korn an oaled'nn he goaze.

Ar bleunio, euz ar beureo,
A zav er flouren skeduz,
Vel ma zav stered enn evo,
Dal ma ia an heaol da guz.

Deut eo darre koulz ann nejo :
Iann Grennad, euz ar beure,
A distol prim he niselo,
Hag er parko da vale.

Furchal a ra ar c'hoz kleuio,
Ar c'harz, ar baelan melen...
Kanan ra Iann... uo a zo...!
N'euz ket ezomm d'hen goulen.

Ar c'hleier a gan dudiuz
D'ekleo skiltr an traouieno,
Enn tour huel, ann *Angelus*,
Goude kanv ar re varo.

Enn pep ti d'ar Werc'hez Vari,
A larer kanoueno,
Kanaoueno leun a dudi,
D'ar gwellan euz ar mammo.

Kuzet dreg eur c'harzad spern-gwen,
Ar barzik a zav zouio,
Zonio meurbed kaer ha laouen,
War benn iaouankiz he vro.

Ha breman nag a bardonnio,
Enn argoad hag enn arvor :
Ennon arre en em welo
An dud iaouank a enor.

Iou ! na klouar eo ann avel !
Nag a c'hoez vad er pako !
Na kaeran eo ma Vreiz-Izel...!
Ar gwennili zo distro.

Kan, ha bleunio, ha plijadur,
Kerbazil, chetu hon bro,
Pa ve gant he zeien glazur,
Ann amzer neve distro.

Bepred breiziz, ni a veulo,
Kerikon, gand eunn delen,
Gant telen aouret hon zado,
Breiz-Izel en pep tachen !

Ni veulo'nn hini'n'euz c'hadet
Enn breiz kement a vleunio,
Evel ma c'hadaz ar stered,
Enn tachenn c'hlaz ann Evo !!

J. Jervruk.

Sin ar groas guechall ha sin ar groas brema.

Setu eun levr brezouneg all, eul levr nevez hag eul levr mad, moullet er sizunveziou diveza-ma, ha great gant Aotrou Person Guitevede. Eul levr eo hag a zifen a zevri ha stard meur a hini a virionezou ar feiz. Petra bennag ne deus nemeur a scridou fall e brezouneg, ez eus gouscoude unan bennag, ha neuze ar re a lenn scridou pe levriou fall e galleg, a zo bepret mall gantho deski d'ar vretoned ar geier o deus lennet pe clevet lenn, hag evel a voar an oll, ar gaou o vont a c'hinou da c'hinou a ia ato var gresk. Izom a zo eta da zifen ar virionez, ha d'he discleria sclear ha splam dirak daoula-

gad an oll, hag ep mar ez eo eun dra vad ha talvoudek, dirak Doue ha dirag an dud, lacat he boan d'hen ober.

Lod euz a c'hiziou guella ar gristenien goz a ia kuit, pe da viana a ia brema var doc'horaat ; ar *respet humen*, pe ar vez, an aoun oc'h ober he zever eo a zo penn abeg a gementse. Hogen da heul ar giziou mad ar feiz ive a doc'hora, hag ar vuez christen a baoura. Red eo eta poania da genderc'hel ar mercou a ziaveaz euz ar relijion evit ma chomo ar feiz en eneou.

Sin ar groaz eo sin ar c'hristen ; dreizhan e tiskuez ar c'hristen ez eo diskibl da Jesus-Christ. Ruzia euz a zin ar groaz a ve ruzia euz a Jesus-Christ he unan, da diskuez o defe guirioneziou ar feiz nebeut a c'hallout var ar galon.

El levr nevez-ma eur c'hristen a zesco pebez gallont en deus sin ar groaz ha pegement a izom on euz anezhan. Deski a rai enha pe geo troet e voa ar gristenien guech all, azaleg ar penn kenta euz an iliz, da lakat ar sin-ze en ho c'herc'hen ; ober a reant sin ar groaz aliez ha mad ; caout a reant enha nerz ha sclerijen ervez ho izom. Hirio ez eus calz ha ne reont ket aliez sin ar groaz, ha calz all ha n'her greont ket mad ; digareziou a gaver evit chom ep hen ober. Gouscoude ar sin-ze ne deus ket nebeutoc'h a izom anezhan evit guechall...

Evit ober meuleudi al levr-ma e daou c'her, eo avoalc'h din lavaret d'an dud desket, ez eo tennet, da viana eul loden anezhan, euz a levr an Aotrou Gaume var sin ar groaz, ha d'an dud dizesk, e cavint enha kenteliou caer, ar pep guella euz ar pez zo mad da c'houzout divarbenn sin ar groaz ; hag e kenver comz euz ar sin kenta-ze euz ar c'hristen, e cavint ive distrujet meur a hini euz ar fals credennou a glasker da skigna en ho zouez a enep hiniennou a virioneziou ar feiz.

El levr-ma ez eus laket daou da eilgeriat, pe mar kirit, da zisput an eil oc'h egile. Giz ar c'hatekiz eo hag ar guella evit rei eur virionez da anaout, sclear hag e ber gomzou.

Ar brezounek zo æs d'an oll da gompren.

Caout a rer al levr e tiez al leorierien euz an Escopti.

G. M.

KELEIER.

D'an unneg a viz Even retred galleg evit ar merc'hed, e Kemper, ha retred brezouneg evit ar voazed, e Lesneven.

An aotrou Mevel, person Treflaouenan, zo maro er sizun dremenet.

An aotrou Cadoret, vikel e Plouarzel, zo hanvet person Treflaouenan.

An aotrou Rolland, person Plouian, zo hanvet person canton Lanmeur.

An aotrou Bertevas, person Locmaria-Kemper, zo hanvet person Plouian.

An aotrou Guillou, vikel e Lanhouarne, zo hanvet person Locmaria-Kemper.

An ed zo kereat er sizunveziou diveza-ma. Ar zec'hor a ra ma'z eun aoun na ve tano an eost.

En dez all e voa daou vourc'hiz o safarat etrezho. Unan a voa eun den difeiz evel ma caver hiniennou, hag en devoa eur bern fals credennou evel o deus ar re ne gredont ket guirionezou ar relijon. Comz a rea euz ar fals credennou-ze, hag evel ma vele egile o c'hoarzin hag oc'h ober goab, e lavare dezhan :

— Petra ? ne gredit ket an traou-ze ?

— Nan da, ne gredan ket sur.

— Petra, n'o pefe ket a aoun o tibri bouet oc'h eun daol eleac'h ma veac'h trizek ?

— Eo, aoun am befe ma na ve bouet nemet evit daouzek, rak neuze marteze e ve red din chom ep tam !

N'eus ket pell eun den pinvidig euz a escopti Sant-Briec, euz a gær Guengamp, a leverer, a rea, araok mervel, eun testamant euz ar seurt ne rer ket alies. Lezel a rea cant mil lur gant peorien kær. An arc'hant-ze avad ne dlie beza roet dezho nemet abenn cant vloaz goude he varo. Bete neuze e tliet tenna leve divar an arc'hant-ze.

Guir eo ar c'hant-mil lur gant al leve divarnezho, hag al leve divar al leve, a raio meur a vilion abenn cant vloaz ama. Hogen, da c'hortos, meur a baour a ello mervel gant an naoun, he ne ouzoun ket penauz an den mad-ze n'en deus ket gourc'hemennet lezel he arc'hant da ranna etre ar beorien bete deiz ar varn diveza.

Eun Aotrou en doa great sevel mogeriou en dro da eur pez douar evit ober anezhan eur jardin. Neuze en doa great ober aleou ; n'oa ebars avad na guezen na netra.

— Ne lakeot guezen frouez ebet en ho jardin ? a c'houlennaz unan bennag outhan.

— Oh ! emezhan, va mignonet a zigaso pep a vezen da blanta em jardin.

— Neuze-ta, eme egile, oc'h eus sonch da gaout eur c'hoad ?

An Aotrou-ze, evit doare, en doa calz a vignonet. G. M.

PRIZ AN ED.

Kemper. — *28 Mae.*		Pont-n'Abat. — *25 Mae.*	
Priz an daou c'hant lur.		*Priz an daou c'hant lur.*	
Guinis.....	25 lur, 25 c.	Guinis.....	26 lur, 65 c.
Segal.....	20 lur. 35 c.	Segal.....	22 lur, 90 c.
Eiz.....	19 lur, 10 c.	Eiz.....	21 lur, »» c.
Ed-du.....	25 lur, 25 c.	Ed-du.....	27 lur, 10 c.
Kerc'h.....	20 lur, 40 c.	Kerc'h.....	20 lur, 25 c.
Avalou douar	12 lur, »» c.	Avalou douar	10 lur, 50 c.

Ar Gerant : Ar. DE KERANGAL.

Kemper, moullet gand Ar. de Kerangal, Mouller an Escopti.

Dissadorn 11 Even 1870. N° 280. C'huec'hvet Bloavez

FEIZ HA BREIZ,

KELOU A BEP BRO, HA KENTELIOU VAR BEP TRA,

Digaset bep sul da gement Christen a gomz ar brezounek.

CONDITIONOU EVIT CAOUT AR GAZETEN :

Evit ar Finister, Costez-an-Nord *hag ar* Morbihan : *evit eur bloas*, daou scouet ; *evit c'hueh miz*, pevarzec real.

An Abonamant a die beza paet araog caout ar gazeten.

An hini ne zigas ket en dro ar c'henta cazeten a reseo goude ma zeo echu he abonamant, a zo consideret evel abonet a nevez.

A abonamant a gemerer e ti an Aotrou de Kerangal, *mouller an Escopti, ru ar Gigerez, n° 18, e Kemper.*

D'an Aotrou de Kerangal *epken e tleer adressi ar peamanchou ha kement a zell oc'h servich ar Gazeten.*

Ar scrijou da lacat er Gazeten a dleer da adressi d'an Aotrou MORVAN, epken.

KEMPER, 11 Even 1870.

An dud difeiz, en ho scridou hag en ho frezegennou, zo red dezho dalc'h mad en em zervichout euz ar memes geriou evel ar re o deus feiz, evel ar gristenien vad. Renta a reont eno eun testeni d'ar relijion zoken en eur ober ar brezel dezhi. Evelse ho c'hlever aliez o lavaret, hon ilis santel, hon relijion, hon Tad Santel ar Pap, hor peorien, hor c'hredennou, hor c'hristenien. Hag epad ma ho c'hlever o lavaret ar c'homzou-ze ne c'houlfent ket guell eget guelet an ilis santel distrujet, an Tad Santel ar Pap discaret, ar relijion dilezet, ho fals credennou laket eleac'h guirionezou ar feiz, hag ar gristenien o veva ep reis na lezen. Hag ar beorien, da viana, ha guir o deuz-hi d'ho gelver hor peorien ? Guir o defe a dra znr ma comsfent euz ar re o deus caset da baour pe oc'h aloubi ho danvez pe oc'h ho zenna euz an hent mad dre ho goal genteliou. Mar comzont avad euz an dud izomeg a zo bet tennet gantho euz ho stad reuzeudik, an niver euz ar re-ma ne deo ket bras. Dibaot eo ar paour a ve torret he naoun dezhan gant tud ep feiz na relijion ; dibaot eo an den clanv a zo bet kemeret soursi anezhan gant tud ha n'o deus na doujans na carantez Doue. Lod ar guir gristenien e vezo ato ranna ar pez o deus gant ar re zo en dienez, asten eun dorn trugarezus d'ar re zo poaniet, clanv, gouliet, mac'haniet, lacat he vuez he unan var var evit renta servich d'he vreudeur. Red e ve clask pell etouez an dud difeiz araok ma ve cavet unan da zonjal evel eul leanez a ioa hano anezhi var ar c'hazetennou er sizun dremenet.

Al leanez-ze a jom en eur gear a Frans, eleac'h ma sicour entent oc'h ar re glanv en hospital. Ar prefet euz ar gær-ze a ia alies d'an hospital, a vel ar re glanv, a ra goulennou outho hag a zo mad meurbet outho.

Eun dervez ma edo er parlouer o comz oc'h ar vam superiorez, setu eul leanez iaouang o tont, eul lizer ganthi en he dorn da ziskuez d'ar vam. Hogen o velet ar prefet, e sonjaz en em denna kuit. — Chomit, chomit, eme hema ; pe hano oc'h eus-hu ?

— C'hoar Leocadi, eme al leanez.

— E pe zal e labourit-hu ?

— E sal ar re zo an tign enho.

Ar prefet en em lakeas neuze da druezi d'an leanez, kez. — Va c'hoar baour, emezhan, tolit evez da viana, pa louzaouit ar pennou donjerus-ze. Na douchit ket outho ep manegou....

— Manegou, Aotrou Prefet ? oh ! n'em eus ket izom. Va daouarn-me zo iac'h avoalc'h evitho da douch oc'h ar pennou-ze ; p'am euz ho louzaouet, e cavan dour sclear ha fresk da voalc'hi va daouarn.

— Lakit evez, c'hoar Leocadi, c'hui a baco an tign ! Neuze en em lakeas da druezi dezhi adarre, hag e lavaras :

— Va c'hoar, hag en em blijout a rit-hu oc'h ober ar vicher-ze ? Lavarit eur ger, goulennit ar pez a gerot ha me hen roi deoc'h.

— Mad, Aotrou Préfet, n'en em blijan ket avoalc'h, hag eun dra a garfen a rafac'h evidhon. Er zal ma emaoun ne deus nemet pemp tignous varnugent, ha me a ve eaz avoalc'h din kemeret soursi euz a antercant. N'o pefe nemet scrifa d'ar Meret o deuz tud crog an tign enho, ha lavaret dezho ho digas din.

Ar prefet a jomas souzanet oll : An dra-ze, emezhan, a rin evidoc'h avoalc'h, ha goudeze e lavare : kinniget em eus da eul leanez rei dezhi ar pez a gare ; hag e deus goulennet diganhen tud a vije an tign enho !

Evidomp-ni zo ker boas da velet leanezet, c'hoarezet, merc'hed zoken hag hi er bed o kemeret evelse soursi euz a dud dalc'het gant ar c'hlenvejou donjerusa, ma na domp souezet tam ebet gant ar pez a rea hag a lavare al leanez iaouank-ze ; ne vezimp souezet nemet pa velimp tud ep feiz na relijion oc'h ober eveldi.

Rom. — E Rom ez euz gourc'hemennet pedennou da voueliou ar Pantecost evit tenna ato muioc'h mui sclerijen ar Speret Santel var ar Sened.

An drouk sperèt a egar o veler petra a bourchaser er Sened-ze. Evelse e laca he oll likizien da labourat. Biscoas n'oa bet guelet muioc'h a scridou fall, e pep doare hag e pep giz, evit a veler hirio skignet dre Rom. Eun diluch a zo euz ar geier hag euz ar scridou fall-ze. Enebourien an iliz a scrign ho dent oc'h he guelet ker seder hag ato treac'h dezho.

An Tad Santel en deus digemeret, en eur vanden, tri c'hant beleg a Frans. Ar re-ma o deus diskuezet, evel ma c'hoar Fransizien hen ober, pegement her c'harient ha pegement oant douget evithan. Lennet o deus dezhan eur pennad scrit eleac'h ma o devoa merket santimanchou ho c'halon.

An Tad Santel a ioa laouen evel an heol oc'h ho c'hlevet, hag a ziskueze e plije dezhan ar pez a lavarent. Goudeze e respontas :

« Euruz en em gavan, va bugale, o clevet ar pez a livirit din. Carout a rafen guelet an oll o caout an hevelep santimanchou, abalamour ma tiskuezont eur galon vad ha ma'z int guir. C'hui a zo beleien ; hogen scrifet eo : Beleien, bennigit an Aotrou Doue ; red eo meuli Doue hag he bidi da lacat an oll galonou da zonjal evelse. Cals zo hag her gra ; bez' ez eus gouscoude lod ha n'her greont ket. Red eo pedi evit an oll.

« Gourinadek zo ha barrou amzer ; mes na vezit ket souezet ; e creiz ar stourm hag ar barrou amzer eo savet an iliz hag e deus skignet ar virionez. An iliz eo merc'h Jesus-Christ ; hirio c'hoaz e teui abenn a bep tra.

« Ha brema, va bugale, ho pennigan oll, evit ar vuez hag evit ar maro. Ar beleg en deus daou dra da ober dreist an traou all ; savetei he ene da genta, ha neuze savetei eneou ar re all. Mad, ho pennigen a ran evit ma teuot a benn euz an daou dra-ze. Ho pennigen a ran evit heur ar maro, hag esper am euz ez aimp eun deiz oll da vennigen Doue epad an eternite.... »

Var gementse ar Pap zo en em dennet kuit o lezel an oll galonou-ze o tridal gant an anaoudegez vad.

An traou caer hag ijinus so bet laket da ziskuez e Rom, hag ar priziou ha metalennou roet gant an Tad Santel d'ar re o deus diskuezet an traou caera hag ijinusa a dlefe serra ho ginou d'an dud difeiz zo dalc'h mad o lavaret eo mouget ar sclerijen, an ijin, ar skianchou gant an ilis santel, gant ar relijion catolic. « Ar relijion catolig, eme ar Pap he unan, ne zalc'h ket an ijin nag ar skianchou a za ; eleac'h-se ho c'hourachi hag ho zicour a ra ato da vont va araok. » Hogen kement a oufet da lavaret ha da ziskuez ne oufe ket lacat an hevelep tud da devel ; rak ne deus ket goasoc'h bouzar eget an hini ne fell ket dezhan clevet, na goasoc'h dall eget an hini ne fell ket dezhan guelet. Mes kement den zo a feiz vad a anzavo ez eo ar relijion a laca da vellat kement a zo mad ha talvoudus.

An Tad Santel a c'houlen ato pedennou, hag en deus laket gourc'hemen pedennou e Rom epad goueliou Pantecost hag evit gouel an Itron Varia sicour ar gristenien. Enebourien ar feiz ne deus nemet malloziou ha goal bedennou en ho ginou, hag evelse ar gristenien vad a dle meuli Doue ha pidi.

E Rom eo brema braz an domder, ha meur a hini a Dadou ar Sened o deus poan o tont da zal ar Sened ; rak lod anezho a zo coz hag o deuz eur pennad mad a hent da ober var droad dindan an domder-ze. Lavarët a rer ez euz hiniennou a dud pinvidik Rom hag a dle rei ho c'harroziou da gas ha da zigas ar re baour a Dadou ar Sened. G. M.

SANT TENENAN.

II.

Etre daou peden Tenenan a ioa bet silaouet gant Doue. Chomet oa clanv, hag eur guiscat lorgnez a ioa deut da c'holo oll he groc'hen. An den iaouank-ze, ker coant bete neuze ma teue he c'hened da estlami an oll, a ioa brema eur scrij he velet.

Kerkent an oll a deuas d'he zilezel ; an oll o devoa aoun da c'hounit he glenvet, ha ne jome var he dro nemet he vestr mad Carantek. Agatael ne felle mui dezhi clevet comz anezhan ; eur ger epken lavaret dirazhi divar he benn a rea donjer dezhi. Tenenan a drugarekea Doue da veza pelleat evelse diouthan carantez ar bed, hag ive darempreder ez tud al lez a vire aliez outhan d'en em rei, evel ma en divije caret, d'ar beden ha da zonjal a zevri e madou an Env.

Er memez amzer ar roue Erik en doa galvet Agatael hag he mam d'he lez. Pa voant en em rentet beteg enha e lavaras dezho :

— Eur c'helou mad am eus da rei deoc'h, eur c'helou hag a lacai da zridal ho calonou, dreist oll hoc'h hini-hu Agatael. Lavaret em eus da Denenan ar ger o poa goulennet diganhen.

— Pe seurt ger, va roue, eme ar vam ?

— N'o poa-hu ket lavaret din e felle d'ho merc'h caout Tenenan evit pried, ha n'em oa nemet eur ger da lavaret evit he lacat da rei he asant ? Mad, ar ger-ze am eus lavaret ; ha Tenenan, evel ma hen esperen, n'en deus ket va dislavaret.

— O va roue, ne ouzoc'h-hu ket petra a zo digouezet gant Tenenan ?

— Petra a zo digouezet ?

— Ne ouzoc'h-hu ket ez eo goloet a lorgnez, ha ne ell mui den tostat outhan ?

— Ha neuze ?

— Penauz, e falfe deoc'h e kemerfe Agatael eun den hag a zo eun heuz he velet ? Agatael e deus troet kein dezhan, ha pa n'e divije ket, biken n'em bije lezet va merc'h da gemeret eur c'hacous.

— Ar c'hlenvet-ze gouscoude ne deo ket marvel, parea a eller diouthan, ha pa na rafet ket, ec'h eller beva pell ganthan. Ar c'hlenvet-ze n'en deus lamet digant Tenenan, nag he speret, nag he skiant, nag he furnez, nag he galon vad, ha credabl eo ne ket abalamour d'he c'henet epken ha d'ar c'hargou braz a elle da gaout eo e c'houlennac'h he zorn evit ho merc'h ?

O clevet ar c'homzou-ma euz ar roue, Agatael e doa chenchet liou ; deut oa da veza ker guenn ha bleun per, ha mont a rea da goeza semplet pa voue croget enhi ha caset ac'hano ; hag ar roue a lavaras neuze d'ar vam :

It alesse, hag eur vech all pa vezo menek ganeoc'h a zimiziou, na deuit ket var va zro-me.

Tenenan en devoa eur joa vras d'en em velet dilezet evelse. Pell a ioa en doa c'hoant da guitat al lez, ha neuze e cavas tro d'hen ober ep ma teuas den da viret outhan. Mont a reaz eta da di he dad hag he vam. Ar re ma a ioa glac'haret braz euz an darvout-ze digouezet gant ho map. Evitho da veza christenien vad, n'o doa ket kement a zentidigez oc'h bolontez Doue evel an den iaouank santel, ha caret o divije he velet savet huel hag enoret er bed.

« N'en em c'hlac'harit ket, a lavare Tenenan dezho ; eur c'hristen mad a dle reseo euz a zorn Doue ar boan hag ar c'hlenvet evel ar iec'het hag ar blijadur ; he drucarecat a dle euz a bep tra, ha senti ato oc'h he volontez santel. Rag hon tad eo, ha ne lezo netra da zigouezout ganeomp a gement na ve evit hor mad. »

Setu penauz e console he gerent hag e roe nerscalon dezho. Evithan n'en em gleme morse, pell dioc'h eno. Trugarecat a rea bemdez ha bep mare an Aotrou Doue da veza digaset ar c'hlenvet-ze dezhan. Hogen Doue n'hen lezas ket pell da langissa er stad-ze.

Eun dervez Tenenan o veza moredet goude he beden, a velaz en eun taol eur sclerijen gaer en dro dezhan. Eun æl, egiz eun den iaouank skeduz evel an heol, a ioa en he gichen.

« Savit, eme an æl, hag it da gaout Caranteg, ho mestr mad ; hen a dle ho parea dioc'h ho clenvet. » Tenenan a zentas dioc'htu, hag a ieas d'ar gouent eleac'h ma edo neuze Carantec, hag o veza digouezet, ez eas da genta d'an ilis da bidi. Doue en devoa roet ive da anaout da Garanteg e tlie he ziskibl dont d'he gaout, ha n'en devoa nemet he voalc'hi evit cas he glenvet diouthan. Pa zigouezaz eta Tenenan, Caranteg a ieas d'an iliz d'he zigemeret, hag o veza he gaset d'ar gouent ha great dezhan dibri eun tam bennag, her goalc'has gant eun dour en doa pourchaset evit kementse. Kerkent he groc'hen a deuas neat ha guenn evel hini eur bugel ; ep ma chomje an distera roud euz al lorgnez. Ar mestr hag an diskibl a drugarekeas Doue caloneg euz ar burzud-ze, ha neuze Tenenan a zistroaz adarre da gaout he gerent evit rei dezho perz en he laouenidigez.

An den iaouank santel a nevezas neuze al le en doa great kentoc'h da Zoue da viret bepret ar guerc'hdet. Evit miret na deuje mui ar bed da stourm outha, e studiaz evit en em renta belek kenta ma c'helje, hag evit gallout labourat da zilvidigez an eneou, evel ma crede ervad ez oa galvet d'hen ober. He c'hoant e voa zoken mont pell dioc'h he gerent ha dioc'h he vadou evit n'en divije mui nemet Jesus-Christ evit he lod. Nebeut goude ma voa beleget, o veza adarre eun dervez moredet goude he beden, e cave dezhan beza en eul lestr var vor gant daou pe dri den a iliz all. Al lestr goude beza merdeat eur pennad mad var ar mor braz, a droaz en eur vreac'h vor hag ho c'hase e creiz an douarou varzu ar sao heol. A zeou dezho e voa meneziou roc'helleg, hag a gleiz douarou labouret, hag abenn eur pennad, eur c'hoad braz a ioa enha, tost d'an aod, eur c'hastel cre, ha var mogeriou ar c'hastel-ze e velent tud oc'h ho gervel hag oc'h ho fidi da zilestra eno.

Kementse a lakeas nec'het Tenenan ; he nec'hamant avad ne badas ket pell. An noz varlec'h e velaz adarre an æl evel eun den iaouank, gant eur genet hag eur sclerijen vras.

— Ho c'hoant, eme an æl, a blij da Zoue, it da brezeg an aviel.

— Ha treuzi a rin-me ar mor ?

— Ia, lakit kempen eul lestr, hag it d'ar vro ha d'al leac'h oc'h eus guelet en oc'h uvre.

— Pe vro eo hounnez ?

— Breiz-Izel, pe an Arvorik. Ar bopl ma tleit prezek dezhan comzou Doue a zo bet gouarnet gant sant Paul eat ive di guech all euz ar vro-ma. It ep aoun ; er c'harter ma zit ne vanco morse ar feiz. Brema tud ar c'harter-ze a zo en eun drubuil ar vrasa ha ne ellont heuilla nemeur ho relijion. Gouezidi a dù an anternoz a ra distruch er vro-ze ; hogen c'hui gant sicour Doue o c'haso kuit.

Tenenan ne zaleas ket da zenti oc'h an æl, ha da lacat kempen eul lestr evit treuzi ar mor. Araok kuitat he vro ez eas gouscoude da velet he vestr Carantec, evit kimiada diouthan ha reseo he vennos. Neuze e pignas en he lestr gant daou veleg, Senan ha Kenan, hag eun nebeut christenien vad all, evit mont d'al leac'h ma voa gourc'hemennet dezhan gant Doue. G. M.

(Eur pennad all eur vech-all.)

C'houibuen ha Guennili, pe eur gaoz Turk.

Ar c'houibuen a gemeraz he nij, a gerzaz var he diouaskel, ar zerpant a dec'haz kuit, ha Noë a chommaz he unan en Arc'h, he spered diez ha debret. Mond ha dond a rea an Ozac'hmeur dre an Arc'h, a dreuz, a hed, euz an eil penn d'egile, o korvigellad he varo griz, an daelou en he zaoulagad, he galon leun a velkoni. Ar guennili he vele, a zelle outhan gant evez, gant truez, hep lavared eur gomz dezhan, kement a respet e d'oa evithan, ha ker braz oa ivez he enkrez.

Ar c'houibuen a ioa eat en dro abaoue eun tri pe bevar dervez, ha Noë a iea, a zeue bepred dre he Arc'h, eur bod spern var he dal, atao teval he benn. Divar ar mare ar guennili n'hellaz mui tevel, a zavaz he mouez, hag a reaz eun tammik trouz, pa vedo an Ozac'hmeur o tremen abiou he neiz.

Noë a zavaz he benn, hag he guelaz. Deiz mad ha

iec'hed deoc'h, va merc'hik, emezhan. Ah! te eo a zo aze c'hoaz o veilla var da vugaligou? — Va bugale, tad koz, ho d'euz kuiteat ho neiz abaoue deac'h, hag a zo o vond, o tond, o nijal dindan an oabl, en eur glask ho zam. — Ha perak neuze n'oud-te ket eat d'ho heul? — Perak tad koz? Guelet em euz oa trist va Aotrou, oa eun dra bennak o toania he galon, hag em euz c'hoanteat chomm ganthan evit skanvaad he spered, mar gellan. —

— Ah! labousik paour, mil bennoz d'id evit da garantez; te hepken ac'h euz sellet oc'h va foan; mez, kleo, pegen tener benak eo da galon, n'hellez ober vad ebed d'in.

— Piou a oar, va Mestr? Daoulagad lem am euz, va diouaskel a zo hir, ha m'ar fell d'am Aotrou ez affenn d'ar broiou pell pell, evit gouzoud petra zo eno, me zo prest da gerzed, me raio kalz a hent e berr amzer.

— Plijadur, guir eo, a raffe d'in kaoud kelou euz ar broiou pell; mez ha te oar petra zo o poueza var va c'halon?

— Ia, tad koz; ar gevridi hoc'h euz roet d'ar c'houibuen eo. Aon ac'h euz, tad koz, ne gaffe ket ar c'houibuen guelloc'h goad eget hini an dud?

— Allaz! Allaz! eme an Ozac'hmeur gant eun huanad hir ha tenn, neket aoun hepken eo am euz; n'ouzon nemet re n'euz dre ar bed goad ebed par d'an hini a red em goazied.

— Hag e ve guir ar pez a lavarez, tad koz, n'euz ken tra da ober nemet mired oc'h ar c'houibuen, pa zistroio, da ziskleria eo hennez ar guella goad.

— N'hellan ket mired an dra-ze, roet emeuz va ger, ha den a c'her e fell d'in beza.

— Mez mar her miran me? — Te, va c'hezik? Ar c'houibuen ne raffe van oc'h da gleved; senti ouzin-me eo he zever. — Tad koz, tad koz, va lez hepken da ober va ioul... da ober ar pez a blijo ganen...?

— Penaoz benak a ri, mar gellez lakaad ar c'houibuen da veza mut, me zo salo, pe dost; hogen, abarz mond pelloc'h, petra c'houlennez te evit da boan ha da labour?

— Me, tad koz!... Me, va Aotrou!!! Biskoaz n'em euz bet, me, guerzet va c'halon!... he rei eo a ran, ha gant joa, pa gavan tro da ober plijadur. Mar gellan ober ar pez a zonjan, kement a c'houlennan eo na zeuio morse da vugale da heskina va re-me, ma vezo peoc'h bepred etrezho, ma c'houzanvo da vugale e teuffe va re-me da zevel ho neiziou oc'h toennou ho ziez, e korn ho frenestou.

— Ne ket re eo a c'houlennez va c'heazik... Kerz eta, ha penaoz benak ez ai an dro, kred ervad e vezo hor bugale hostisien e peb amzer.

— Kont varnon-me, tad koz, a griaz ar guennili gant dudi, ha d'ar mare, o veza dispaket he diouaskel hir, e kriaz eun eil gueach, e kemeraz he nij dre an ear, ha kerkent, pe dost, Noë mui n'he guelaz.

Ar bed zo braz; ar c'houibuen zo bihan. Kaer e doue ar guennili lakaat tiz, mond a dond, pignad ha disken, ober kant ha kant mil dro, n'hellaz kaoud kannad Noë nemet var diskar ar seisved dervez, pa vedo ar c'houibuen o tistrei d'an Arc'h, great ganthan he gevridi.

Ar c'houibuen n'en d'oa ket kollet he amzer. Gant he flem en d'oa piket an oll anevaled an eil goude egile. D'ar zeizved dervez, dioc'h ar mintin, o veza kavet unan euz a verc'hed Noë kousket dindan eur vezen goloet a vleun, en d'oa en em lakeat kempenna, sioulla ma helle var he boc'h, livet koant evel eur rozen, hag ac'hano en doa tennet, kendous ha tra, eur beradik goad euz ar guella.

— Ac'hanta, va breur, tro vad ac'heuz-te great, eme ar guennili d'ar c'houibuen en em gave skuiz, hag a rea eur pennadik hean var eur skourrik soubl ha moan!

— Mad, mad sur, va c'hoar, da skuiz ma'z on... Abaoue ma'z on bet eat en hent, a boan em euz gellet chom aza eur pennad evit tenna va alan.

— Hag e c'heuz piket an oll anevaled? — Oll, oll, va c'hoar... Mez, bah! bah! goad ar re-ze ne dal tra, ne dal tra!... — Penaoz, va breur, n'eo ket mad goad ar re-ze? — Ne dal tra, a lavaran d'id, e kichen an hini am euz tanveat hirio, hag a fell d'in da eva ar rest euz va buez, e kichen eur goad, kleo ganen, a zo en tu all da bep goad, muioc'h eget ar c'haerra gliz euz an env en tu all d'an dour lousa a gaver en henchou, er guerniou.

— Ha goad piou eo hennez, mar plij? — Goad an den... Ah! hennez eo ar goad!... hennez eo a ever gant plijadur, a zuner gant dudi!

— Ha ganez e ve eur beradik euz an hevelep goad? — Ia, beza ez euz ganen.

— Ha te roffe d'in-me an tanva? — Oh! ne roin ket, na ne roin! — Da vihana, diskouez d'in eur goad ker kaer, ken dispar. — Oh! an dra-ze avad a rin... Peadra a zo ama e goueled va ginou... sell, sell oc'h beg va zeod, hag e veli... Ac'hanta... gueled a rez? — Depord, eme ar guennili, ma stouin va fenn, evit gueled guelloc'h. — A forz da zelled piz, ar guennili a velaz var deod ar c'houibuen eun draik koant ha ruz, eun draik kaerroc'h eget na ouffen lavaret, a bare varnezhan an heol en eur vond da gousked, hag a lugerne, a lugerne, ma'z oa eun dudi evit an daoulagad. — D'ar red, en eun taol, ar guennili, prim evel al luc'hed, gant he beg a drouc'haz teod ar paour keaz c'houibuen, a laoskoz eur griadennik seac'h, hag a lammaz en ear en eur c'hoari, en eur zansal: great oa an dro, deuet oa abenn euz ar c'houibuen. Ar c'houibuen n'helle mui lavared eur ger.

Antronoz, kerkent ha goulou deiz, an Ozac'hmeur a ioa ar zerpant troidellet ec'harz he dreid... Noë a zeporde ma tistroje he zaou gannad, hag he galon a lamme en he greiz. Setu o tond gae ha skanv ar guennili var he diouaskel. En eur ziskenn, e sell oc'h an Ozac'hmeur ker laouen ha tra, eza da ziskuiza en he gichen, hag o tispaka he lost, brao a ma hell, en em laka da gempenn he flun dem c'hlaz, dem velen. —

Kerkent ivez ar zerpant a zao he benn; rak ar c'houibuen a zeue d'he dro; ar zerpant en d'oa he velet da genta.

— A c'hanta, eme ar zerpant d'ar c'houibuen, gant eur vouez goapauz hag o tevi an Ozac'hmeur gant he zaoulagad, pe seurt magadurez a dle-d'in-me a Autrou braz a zo ama, ha pe seurt goad ac'h euz-te kavet ar guella!

— Bzzz! bzzz! ne glever ken gant ar c'houibuen.

— Na pez aon ebed, kea; prezeg freaz; droug ebed na vezo great d'id, a lavaraz c'hoaz ar zerpant, en eur zelled piz oc'h an Ozac'hmeur; nan, droug ebed, m'hentou, ha pa ve ar goad-se goad an den he unan.

Bzzz! bzzz! eme ar c'houibuen, kollet ganthan eul loden euz he deod.

— Mestr, a lavaraz ar zerpant gant koler hag en eur c'hourdrouz, Mestr, gourc'hemenn da hennez kaozeal.

— Kaoze eta, brichin, hag hast affo, eme an ozac'hmeur en eur grena... N'ouzod te mui ez on me da vestr, hag e tleez senti ouzin?

Ar c'houibuen a zigoraz he c'hinou guella ma helle, a droaz he dam teod en he c'hinou ha diou, ha teir gueach; ha ken tra ne oue kfevet ganthan nemet bzzz! bzzz! bzzz!

Ar zerpant a ioa en em savet soun var he lost, he zaoulagad a lugerne, a verve, he galon a ioa barr ha c'houezet evel eur zoroc'hel, gant he deod e sute, an tan a rede dre he oll izili.

— Komz a ri te, pe ne ri-te ket, fallakr? Fallakr? a griaz hen o lammed var he lost.

Noë a floure he varo, hag a vousc'hoarze.

— Komz a ri-te? a griaz c'hoaz ar zerpant.

Ar c'heaz c'houibuen, spontet keit ha spontet, a zigoraz adarre he c'hinou, hag a ziskouezaz d'ar zerpant he deod diveget.

Mezok neuze, ha leun a egar, hag evel kollet he benn, ar zerpant en em laoskaz a strons var ar plench, hag en em ruillaz eno tu ha tu, hep gouzoud nemeur petra' rea gant he gonnar. Hogen, hep dale, e savaz a nevez dres var he lost, he c'hinou digor ma'z oa eur spont, dispak he oll zent evel kreier prest da gregi, da freuza, hag hi leun a vilim.

— Piou en d'euz da lakeat er stusiou-ze, a c'houlennaz hen en eur zutal muia ma helle? Diskouez d'in-me e peleac'h e ma an torfetour, ha m'hen talvezo dezhan.

Eur blijadur oa evit ar c'houibuen kaoud tro d'en em venji... sevel a ra unan euz he dreidigou varzu ar guennili, evit rei da anaoud eo hi e d'euz he vac'haniet. Raktal oue klevet enr sutaden skiltruz, hag er memez mare, prim evel eul luc'heden, ar zerpant a reaz eul lam evit ober he dro d'al labous paour.

Mez ar guennili n'oa na dall, na skornet; guelet e d'oa an taol a glaske da ober he enebour, ha primmoc'h e'hoaz evithan e kerzaz varzu an Env, o krial, o c'hoarzin goap d'ar zerpant, hag ez eaz da domma he diouaskel oc'h an heol a ioa kaer ha digoc'hen. Ne chommaz nemet eur bleuen bennak euz he lost etre dent ar zerpant... hag hema, kollet gant an egar, o sutal dre ma'z ea, a ieaz d'en em guzed e faout eur roc'h a ioa eno e kichen.

Setu e pe c'hiz e oue great salo an Ozac'hmeur Noë hag he orin gant ar guennili, a zo abaoue eun troc'h en he lost. Abaoue ivez e kendalc'h ar guennili da gerzed ker gae ha tra dre an ear, e rabrezel d'ar c'houibuen en d'euz he zamallet, he diskuliet, e klask ar zerpant distruja muia ma hell al laboused, hag e flemm dalc'hmad bugale mut ar c'houibuen an oll dud dre ar bed, evit en em vaga, divar ho c'houst, euz ar guella goad a zo var an douar.

Gloar da Zoue, hag enor da Noë, an Ozac'hmeur.

Lan an Dall.

(Tennet euz ar gazeten gallec *L'Ouvrier*.)

MISSION SANT-SERVES.

Feiz ha Breiz a gomz peurvuia euz ar missionou roet er parreziou braz. C'hoant am euz ive da lavaret eur ger bennac d'ar re a lenn ar gazetennic-ze divar benn ar mission a zo nevez bet en eur barrez vihan a ganton Landivisiau, e parrez Sant-Serves. Persoun ar barrez-se, n'euz ket c'hoaz goall bell abaoue m'ema eno. He genta soursi, p'eo bet hanvet da bersoun, a zo bet da gempenn an ilis, da gempenn ti an Aotrou Doue. Ilis Sant-Serves a zo eun ilis goz; en ilis-se, evel e calz a ilizou all siouas! ar vein ben euz ar pilierou, euz ar prenecher hag euz a gorn ar mogeriou, a ioa cuzet oll a zindan eur guiskad teo a raz hag a ioa deuet gant an amzer da veza du evel pod pe glaz evel glandour. An Aotrou Bloaz en deuz lakeat lamet kuit ar guiscad raz-se, ha dizelei ar vein ben. Ouspenn-ze, en ilis ne oa kent nemet bankou coz ha dizoare hag eur pave distrantel; brema ez euz eur pave nevez ha compez, ha cadoriou e leac'h ar bankou. Erfin ar c'heur hag ar pez a zo var he dro a zo bet ive renket a nevez. An Aotrou persoun n'en deuz gellet dont a benn euz an traou-ze oll e ker berr amzer nemet dre galz a boan hag a ijin; rac an ilis n'e ket pinvidik. Mes hirio da vihana eo brao ha kempenn, hag ar bardounerien a deu da Sant-Serves, ha calzic a deu a bell hag a dost da bep mare euz ar bloaz, a zo souezet o velet an diabarz anezhi nevezet oll: gant an tour caër hag huel a zo var he gorre, eo henvel brema ouz eur brinsez deuet dija var an oad hag e deuz great countrol d'ar re all, a zo deuet da iaouankaat ha da gemeret eun ear frescoc'h hag eul liou flammoc'h en he c'hosni. Goude beza kempennet he ilis parrez, an Aotrou Bloaz en deuz sonjet ive kempenn ar chapel a zo er vered, hag ama en deuz cavet evit he zicour eur mestr micherour, an Aotrou Yan d'Arjant, a zo eat dija ar brud anezhan dre ar Frans oll abalamour d'an taolennou caër en deuz great. An Aotrou persoun en devoa c'hoant da lakaat guer a liou e prenecher ar chapel. Hogen, ar micherour braz ma comzan anezhan a zo o chom e Paris;

mes corf he vam a zo e guered Sant-Serves, ha dont a ra eur veich an amzer da bedi var he bez. Setu perac eo plijet ganthan ober evit netra patromiou an imachou a ioa c'hoant da deuler en teuz gant ar guer a liou. Mes al labour-se n'e ket c'hoaz casset da benn.

O veza evelse renket peb tra en he ilis parrez guella ma c'helle, Aotrou persoun Sant-Serves a zonjas ive ober eur c'hempenn braz da eneou he barrissionis. Eneou ar gristenien a zo deuet dre ar vadiziant da veza templou d'ar Speret-Santel ; mes an eneou-ze o deuz ezom ive da veza evel pa lavarfen spuret ha neteat bep an amzer ; aveichou zoken o deuz ezom ma ve great couez varnezho. Ar Jubile aotreet gant hon Tad Santel ar Pab da fin ar bloaz tremenet en deuz roët tro d'an Aotrou Bloaz da zigeri eur mission en he barrez. An trede sul a vis mae a oue choazet evit kement-se. Ar zizun araoc oa bet retret ar vugale ; unan braz bennac a ioa bet ive oc'h ober he retret assambles gant ar vugale abalamour da zioual an ti epad ar zizun varlerc'h. Ar re all a ioa lavaret dezho dont oll en eur vanden epad ar zizun varlerc'h. Pa erruis eno d'ar zul da bardaëz, oa dija digoret ar mission. Mall aoualc'h em oa da erruout, ha me zo sur ar veleien all galvet da labourat eveldon n'o doa ket nebeutoc'h. Rac gouzout a reamp oll ez eamp da di eur mignoun hag e vijemp eno evel er gear ; gouzout a reamp ive ez eamp da labourat etouez tud ha n'e ket kristenien var anter înt, mes kristenien leun a feiz hag a relijion. Hag e guirionez diskouezet o d'euz n'oamp ket bet faziet o varn anezho evel m'or boa great. N'em euz ket a ezom da verka ama pegement a boan o deuz kemeret parrissionis Sant-Serves evit lakaat da dalvout evitho an derveziou-ze a c'hras hag a bardoun. N'em euz ket a ezom da lavaret pegen abred e teuent d'ar bourc dioc'h ar mintin, peger buan e tiredent d'an ilis pa zoune ar c'hloc'h, gant pebez evez e selaouent ar zarmouniou hag ar c'honferansou, pegement a aoun o devoa na c'heljent ket kaout ho zro evit mont da goves, hag erfin gant pebes feiz ha pebez carantez int tosteat ouz an daol zantel da zervez ar gommunion. Ar re a lenn *Feiz ha Breiz* a zo boaz da glevet ar seurt traou-ze ; rac an traou-ze a vez guelet ato, muioc'h pe nebeutoc'h, e kement mission a vez roet en hor bro. Mes eun dra am euz guelet e Sant-Serves ha ne vez ket guelet aliez e leac'h all, me fell dinn comz euz a gan an ilis casset en dro da zul, d'an offeren ha d'ar gousperou, gant ar goazet ha gant ar mec'hed, an eil rum goude egile, ha kercoulz pe guelloc'h gant an eil rum evel gant egile. Abaoue ar c'horaïs, an Aotrou persoun en devoa lakeat deski ar c'han, hervez m'eo merket e levriou an ilis, da eur vanden merc'hed iaouank euz he barrez. Ar scolaer, gant eun ogrou bihan, a roe dezho an ton hag a ziscoueze dezho penaos cass ho mouez. Ar merc'hed-se n'o devoa ket collet ho amzer, ha, d'ar zul diveza euz ar mission, ar pez a vez canet er c'heur evit an offeren bred hag evit ar gousperou a zo bet canet gantho bep eil tro ouz ar goazet er ferson an dudiussa am euz biscoaz clevet. Destumet oant oll en eun toullad ; meur a hini oant assambles, ha coulsgoude ho oll moueziou ne reant nemet eur vouez, ker brao ez eant a unan. Hag ar vouez-se a bigne hag a ziskenne, a iea tear pe var bouez, a deue da veza moan pe c'hroz, scanv pe bounner, hervez ma veze merket e levriou an ilis. Aveichou, evel d'ar *C'hyrie, eleïson*, oa henvel ous mouez eun den hag a c'houlen sicour gant hardisegez o c'houzout ervad eo sur da veza selaouet. Aveichou all, evel d'ar *Gloria in excelsis*, e kemere eun ton a joa hag a zoujans er memes amzer evit reï meuleudi d'an hini a dleer da zouja dreist peb tra. Aveichou all c'hoaz, evel d'ar *Gredo*, e save stard hag huel evit discouez n'oa ket a aoun evit anzao dirac an oll ar feiz cren a ioa er galoun. Aveichou all erfin, evel d'ar *Sanctus*, oa evel eun ecleo euz ar c'hanaouennou a c'hloar a gan hag a gano da virviken er baradoz an ælez hag an oll eneou eüruz. Eun dudi oa ive ho c'hlevet o cana kantik Sant-Serves, great gant an Aotrou Alexandr evitho, hag a zo eun drit calon ho c'hlevet oc'h he gana.

A drugare Doue, e parrez Pluguën ez euz ive tud hag o deuz moueziou caër, ez euz ive merc'hed hag a c'hoar cana psalmou hag hymnou an ilis en eur feson dudiuz ; lavaret a c'hellan zoken ez euz, e jeneral, moueziou flouroc'h e Kerne eget na zo e Leon ; ne gredan ket coulsgoude e ve calz a barreziou hag a ve par da Sant-Serves e kenver ar poent-se, ma ve dalc'het count euz an niver a dud a zo er parreziou-se.

Goude gousperou e oue eur procession euz ar re gaëra. An Aotrou persoun en devoa nevez prenet daou imach evit beza lakeat en ilis, imach Santez-Anna hag imach Sant-Alar : an daou imach-se a oue douget e procession assambles gant imach ar Verc'hez, imach Sant-Joseph, ar pannielou hag ar c'hroaziou. Parrissionis Sant-Serves o deuz discouezet en deiz-se ar volontez vad o deuz da zicour braoaat muioc'h-mui ho ilis parrez. Ar re a ioa o tougen an imachou, ar c'hroaziou hag ar pannielou o deuz roet etrezho oll ouspenn cant scoet en offrans d'an ilis.

Goude ar procession, an Aotrou Pouliquen, persoun Ploare, a bignas er gador evit lavaret kenavo d'ar barrissionis en he hano he unan hag en hano ar veleien all ; neuze e savas lenv hag hirvoud en ilis, hag ar vissionerien a deue ive an dour en ho daoulagad.

G. Morvan,
persoun Pluguën.

Fablen. Eun dervez an douar en em lakeas da vouzat oc'h an heol. An oll a voar eo an heol a ro d'an douar sclerijen ha tomder. Hogen me ne ouzon ket petra a voa displijet d'an douar, pe e cave dezhan n'en doa ket an heol roet eun dervez sclerijen ha tomder avoalc'h dezhan, pe kentoc'h oa deut an heol re abred eur mintinvez da lacat he vannou da bara varnezhan epad ma en devoa c'hoas c'hoant cousket. Daoust petra a voa, an douar a ieas droug enha, hag a falvezas dezhan en em guzet oc'h an heol. Setu hen oc'h en em lacat da bellat muia ma c'helle, bete na elje mui an heol he velet. Tec'het a rea buan; ep dale e guirionez ne vele couls lavaret mui

a sclerijen. Ia, mes dre ma tec'he, e teue an denvalijen varnezhan ; neuze ar ienien a greske, a greske ; eber ar steriou, ar goaziou dour ne redent mui ; an ejenennou zoken a stanke ; pep tra a ioa scornet. Ar guez, ar bleun, ar geot a zec'he hag a varve gant nerz ar ienien. An douar a deue da veza eur voul calet tro var dro evel ar mean, eleac'h na elle mui netra poulza, eleac'h na elle beva na tud na loenet.

An douar pa en em velaz scornet evelse, a velaz ervad ne voa nemet ar maro evithan o chom pell dioc'h an heol. Anaout a reaz he fazi, hag e tivouzas. Dont a reaz en dro gant muioc'h a diz eget en doa laket da dec'het, beteg al leac'h ma edo kent ; o veza desket divar he goust eo sclerijen ha grouez an heol eo a ro buez dezhan. Abaoue n'en deus ket clasket tec'het, hag an heol evel ne deo ket techet d'ar gasoni, en deus kendalc'het ac'houdevez da rei dezhan tomder ha sclerijen evel diaraok.

An dra-ma zo evit ar vugale hag an dud iaouang a glask tec'het dioc'h tad ha mam kerkent ha ma caf dezho eo hir avoalc'h ho gar evit ober hent, sclear avoalc'h ho daoulagad evit guelet, ha tom avoalc'h ar goad en ho goazied evit gallout ober ho zreuz ho unan. Ober a reont fae var gentelíou hag aliou mad ho zud. Hogen petra a c'hoarvez ? Dre ma pelleont dioc'h ar re a elfe ho sclerijenna, setu pep tra o tont da veza tenval en dro dezho, ha ne ouzont mui peleac'h ez eont. Dre ma tec'hont dioc'h ar re o deuz eur guir garantez evitho, setu an derzien euz an ioulou fall o cregi enho, ienien ar pec'het a deu da scarnila ho c'halon, hag ep dale emaint scornet dindan eur zamm dizurziou. Pep vertus, pep sonch vad a deu da zizec'ha ha da vervel en ho ene.

Ma o defe da viana kement a skiant hag an douar ! Ma ve hi a deufe da anaout ha da anzao ho fazi ; ha da zistrei da gaout ar re a ell rei dezho adarre ar sclerijen hag an domder a vanc dezho ! G. M.

Stâd trist bugale a zo. — Dre ar Frans, er c'heriou, e veler alies bugale euz ar Savoa pe an Itali o redeg ar ruiou, lod o clask chiminalou da rinsa, lod all o sini gant eur gos viel bennag evit goulen an aluzen. Ar vugale-ze a zo etre daouarn eur mestr hag a zo peurvuia criz en ho c'henver. Red eo dezho cas bemnoz d'ar mestr ze eun nebeut brao a venneien pe ez int sur da gaout fest ar vas. C'hoas peurliessa ar vugale geis n'o deus ket anter vouet.

Er goanv diveza-ma e voa daou euz ar vugale baourze dioc'h ar pardaez e corn eur ru. Eur potrig hag eur verc'hig oant ; pep a viel a ioa gantho, hag o doa lezet da goeza d'an douar ; rak crena a reant gant ar riou hag an daelou a deue euz ho daoulagad. Comz a reant an eil oc'h egile anter c'halleg hag anter italian, ha setu ama petra a lavarent :

— Petra a raimp-ni ? eme ar potrik.
— Ne ouzon dare, eme ar verc'h.
— Mont a raimp-ni d'al lojeis ?
— Me'm euz aoun o vont.
— Me'm euz ive.
— Pegement ac'h eus-te ?
— N'em eus nemet trivac'h guenneg. Ha te ?
— N'em eus nemet tri guennek varnugent.
— O va Doue ! hag ar mestr a rank pephini ac'hanomp cas eis real dezhan !
— Ia, eber on devezo adarre sur gant ar gorden leun a goulmou !
— Hag honnez a c'hlaz ar gorden-ze !
— Me gaf din ! dreist oll pa ne vez ket pare c'hoaz eleac'h m'oa bet kignet gant an taoliou an derc'hent.
— Va gouliou-me a voade c'hoaz er mintin-ma.
— Va re-me a rea ive.
— Va Doue ! va Doue, petra raimp-ni ?
— Me ne ouzon bet ; brema da viana n'or bezo netra ken evit hirio.
— Oh nan, re zivezad eo.

Ama an daou vugel paour a jomaz eur pennad ep lavaret ger. Neuze ar potrig o veza great eur zonch, a zavaz he benn, hag e voa eur scleuren a laouenidigez o para en he lagad, hag hen o lavaret d'ar verc'hik :

— Sell, greomp evelen !
— Penaus ?
— Dal, kemer va zrivac'h guennek-me !
— Ha te neuze ?
— Me ? les ac'hanon. Te gant ar re-ze a pezo da eis real da rei d'ar mestr, ha ne vezi ket cannet ; ne vezo bazatet nemedhon-me. Guelloc'h eo ganhen caout muioc'h a vazadou va unan, ha ne ve bazatet nemet unan ac'hanomp.

An daou vugel a zestumas neuze pephini he viel, hag a ieaz ac'hano da glask ho mestr criz hag ho lojeis.

G. M.

KELEIER.

Var an hent houarn, azaleg an 3 a viz even e roer billejou mont ha dont evit Santez Anna Venet, ha kement se beteg an 30 a vis guengolo, gant daouugent dre gant nebeutoc'h da baea evit na rer er mare all; da lavaret eo eleac'h ma tliet paea ugent real ne baer nemet eur scoet. Ar billejou-ze a roer bemdez ha da bep trein hag a zo mad aben antronoz, da lavaret eo ma na zistrofet nemet antronoz.

E ti-scol Santez-Mari, e Kemper, e voa gouel braz en dez all. An aotrou Moelo, ar belek-ze ker mad ha ker respetet gant an oll, a gane an oferen evit he antercantvet bloaz a velegiach. Ar vreudeur gant pere ema o chom, eo o devoa great ar gouel-ze en he henor; rag evithan he unan n'en divije ket sonjet e kementse, ha mar goulennit diganhen perag, e livirin deoc'h ne gar ket e ve comzet anezhan, ha neuze... goulennit digant ar beorien perag e voant oll kel laouen en dervez-ze o velet renta henor d'ho zad ? goulennit digant ar vugale perag e tride kement ho c'halon oc'h ober gouel d'ho mignon ? An aotrou Lezeleuc a reaz, evit ar ceremonize, eur brezegen gaer var ar respet zo dlet d'ar bleo

guenn, d'ar re o deus tremenet eun niver braz a vloaziou oc'h ober ar vad.

Beleien Canton Ploare o deus scrifet d'an Aotrou'n Escop, e Rom, evit he drugarecat euz he unvaniez gant hon tad Santel ar Pap, ha rei dezhan da c'houzout e sonjont eveldhan.

E Laval ez eus bet eur *c'honcours* evit ar chatal euz ar re gaera. Labourerien douar a gichen Kemper a zo bet eno, hag a zo deut priziou gantho evel ma int hoas bep bloas da gaout.

Eozen Feunteun, euz a Benhars, en deus bet pevar briz, ha diou vech all eus bet great meneg anezhan gant henor. Etouez ar re all o deus bet priziou, e cavomp an hanoiou-ma :

Alan Feunteun, Herve Feunteun; an aotrou Rouz, euz an Ergue vras; an aotrou Oliv, professor labour douar e scolach Santez Mari; Golhen euz a Gemper; an aotrou Kernaleguen, euz a Bloare.

Ar c'hoar Maria, euz a urs c'hoarezet vian ar beorien, a zo maro e Roazon d'an oad a bemp bloaz ha tregont.

Petra oa ar c'hoar Maria ?

Eur brinsez euz a Bologn hag e devoa laket e servich ar beorien he danvez, he genet hag he reng huel. Seiteg vloaz a ioa edo o servicha ar beorien en urs-ze.

Lavaret a rer e vezo e Frans, er bloaz a zeu, 1871, daou *goncours* braz evit labourerien an oll broiou, unan evit al labour douar, hag egile evit ar benviachou.

Eur vaouez divar ar meaz, eus a barrez Milizac, e deus roet pemp cant lur evit diner Sant Per.

Er sizunveziou diveza-ma e voat oc'h echui eun ilis nevez, savet en eur barrez tost da gær Dunkerk. Great al labour oll gant ar vansonerien, ne chome mui da ober nemet lacat ar c'hillok var an tour. An hini en devoa ar marc'had euz al labour a roaz eun tamik pred d'al labourerien, hag an eskuita, an ampara anezho a zavas gant he gillog alaouret hag hen lakeaz en he blas var beg ar groas. Eun tam labour eo hennez ha ne ell ket pephini en em garga anezhan. Hogen ar micherour-ma en doa great he daol difre ha dichipot, ha n'oa ket bet dare dezhan bada oc'h hen ober. Ar pred goudeze a voue gae ha laouen. Pephini a roe fouge d'ar micherour en doa gouezet cripat ken huel ep aoun. Hogen abenn eur pennad e savaz eun tamik tabut etre ar micherour-ma hag an hini en doa ar marc'had euz al labour ; hema ne felle ket dezhan rei d'egile ar pez en doa lavaret da rei evit lacat ar c'hillog en he blas. Setu ar micherour o sevel eun tamic droug enha, o vont er meaz en eur penn red, o sevel evel eur c'has bete bek saezen an tour, hag eur momet goude edo adarre en ti hag e taole ar c'hillok d'ar mestr, en eur lavaret : Sell, setu aze da gillok, kea mar kerez, d'he lacat da unan en he blas ; rag evidonme, araok m'az in brema, a vezo paet.

Daou vignon, eur zaoz hag eur gall, ha ne voant ket en em velet pell a ioa, en em gaf var eun dachen foar en eur gerig a Frans.

— Sell, eme ar gall, va mignon, c'hui e Frans? plijadur eo ganhen ho kuelet, penauz ez a ar iec'het ganeoc'h?

— Ne da ket caer; demezet oun abaoue diveza guech ma'm euz ho kuelet.

— Hennez zo eur c'helou mad.

— Ne ket re vad, rag eur c'hrek droug am eus bet.

— Goaz a ze, an dra-ze zo poanius.

— Ne ket re boanius, rak daou c'han tantercant mil lur argoulou zo deut ganthi.

— Neuze n'oc'h eus ket d'en em glem ; an dra-ze zo eun argoulou brao.

— Ne ket re vrao, rak me am oa laket an arc'hant-ze da brena bandennou chatal, hag a zo maro oll gant ar c'hlenvet zo bet er bloa-ma var al loenet e Brozaos.

— Siouaz, an dra-ze zo eur goal reus.

— Nan, ar reus ne ket bras, rag euz a groc'hen va loenet em eus tennet mui evit a goustent din.

— Neuze n'ema ket fall ar bed ganeoc'h.

— N'ema ket re vad ive, rak gant an arc'hant-ze em oa prenet, e Frans, eun ti, eur picol ti, ha setu croget an tan enha hag ema devet.

— En dro-ma avad oc'h eus bet dichans.

— N'em eus ket bet re a zichans evel kent ; rag va greg a voa ebarz, hag ema devet ive.

Setu aze, ep mar, eur guir zaos.

Eur furlukin a grie en dez-all var eun dachen foar : tostait, prenit va marc'hadourez ; gouzout a rit avoalc'h ne glascan nemet ho mad.

— Hor mad? eme eul labourer coz a ioa o silaou. Lavar-ta hor madou ; gouzout avoalc'h a reomp e claskez ho c'haout ; mes evit va re-me n'es pezo ket !

An Aotrou X... a iea da veachi. Araok mont en hent, setu hen o vont da zellet oc'h he varometr, mes n'her c'have ket. Ar barometr a zo eur benveg hag a eller gouzout diouthan penaoz e vez pe e tle beza an amzer. Pa vez amzer gaer e sao, pa vez amzer fall e tisken.

— N'ec'h eus ket guelet va barometr-me, eme an Aotrou X. d'he vevel.

— Casset eo ganhen d'ar c'hrignol.

— Ha perag oc'h euz he gaset d'ar c'hrignol?

— Me'm eus clevet ac'hanoc'h o lavaret seul hueloc'h e veze, seul vraoc'h e veze an amzer, setu perag em euz he gaset d'an astach huela evit ma o pije amzer gaer hirio da vont en hent ! G. M.

Ar Gerant : Ar. DE KERANGAL.

Kemper, moullet gand Ar. de Kerangal, Mouller an Escopti.

Dissadorn 18 Even 1870. N° 281. C'huec'hvet Bloavez

FEIZ HA BREIZ,

KELOU A BEP BRO, HA KENTELIOU VAR BEP TRA,

Digaset bep sul da gement Christen a gomz ar brezounek.

CONDITIONOU EVIT CAOUT AR GAZETEN :

Evit ar Finister, Costez-an-Nord *hag ar* Morbihan : *evit eur bloas*, daou scouet ; *evit c'huec'h miz*, pevarzec real.

An Abonamant a dle beza paet araog caout ar gazeten.

An hini ne zigas ket en dro ar c'henta cazeten a reseo goude ma zeo echu he abonamant, a zo consideret evel abonet a nevez.

A abonamant a gemerer e ti an Aotrou de Kerangal, *mouller an Escopti, ru ar Gigerez, n° 18, e Kemper.*

D'an Aotrou de Kerangal *epken e tleer adressi ar peamanchou ha kement a zell oc'h servich ar Gazeten.*

Ar scrijou da lacat er Gazeten a dleer da adressi d'an Aotrou MORVAN, epken.

KEMPER, 18 Even 1870.

Bez'e caver en Aviel ar c'homzou-ma. Nep piou bennag a ra an droug a gasa ar sclerijen ; hounnez zo eur virionez anat d'an oll. Al laer a glask an denvalijen evit c'huilla ar re all. Ar muntrer a glask an denvalijen evit lamet he vuez digant he nessa, ha goude beza great he dorfet, e clask muioc'h c'hoaz an denvalijen evit en em guzet oc'h an oll. Ar re a glask ober freuz ha dispac'h en ho bro, a glask ive an denvalijen evit caout an tu da gas ho mennoziou fallakr da benn. An drouc speret ive a gar an denvalijen hag a gasa ar sclerijen, nemet avechou e teu d'en em lacat en æl a sclerijen evit gallout trompla guelloc'h ar re en em les da veza touellet gantha ; ato avad e cuzo he lasou. Ha setu penauz e kemer skuer diouthan ar scrifagnerien difeiz. Ar re-ma ive a voar cuzet al lasou a stignont o rei ho c'henteliou dizoue etouez kenteliou all hag a zo caer evit eur guel, etouez aliou mad roet d'ho lennerien divar benn kement a ell beza talvoudek dezho evit ho madou, ho iec'het, ho aferiou. Caout a reont alies tu da guzet ar c'hontam etouez mel. Truezi a raint var stad an dud reuzeudig, ha var ho meno, emaint bemdez o labourat a brez o clask renta an oll eurus.

Ha var gementse ha c'hui a lavarfe, lenner, oc'h pe rum dud o deus truez dreist ar re all? Ne zonchlac'h ket buan, mes me ia d'hen lavaret deoc'h? Ne deus ket hag a blichfe dezho evel ar vuntrerien. An hini en deuz ruziet he zaouarn e goad he vreur a deu da veza sacr evitho.

C'hui a zo dizoursi en ho ti gant ho labour ; eun torfetour a deu hag ho laz evit caout hoc'h arc'hant ; pe emaoc'h o vont didrouz gant hoc'h hent, hag en eur c'horn tro e tigouez eur forban hag a lam ho puez diganeoc'h. Ho corf maro astennet var an douar a vezo taolet a veac'h eur zell varnezhan ; goal chans oc'h eus bet, goaz aze evidoc'h. An torfetour avad a dle a neuze beza respetet ; arabat eo e touchfe den outhan ; arabat eo e coeste eur vleven euz he benn. Ar scrifagnerien difeiz her c'hemer dindan ho scoazel, hag a deu oll da veza he zifennerien. Ne allont ket gouzanv al lezen a gondaon d'ar maro an hini a ro ar maro d'ar re all. Evelse gant an dud vad ha truezus-ze, ma n'oc'h eus great torfet ebet, lakit evez ; mar oc'h euz avad lazet unan bennak, bezit dinec'h, baleit dienerez, n'oc'h eus mui izom da gaout aoun rak netra.

Mes an hini en deus lavaret e voa caseat ar sclerijen gant ar re a ra an droug, en deus lavaret ive an hini a ra dioc'h ar virionez a glask ar sklerijen evit ma vezo guelet he oberou gant an oll, ha ne vezo ket cavet abeg enho, abalamour ma'z int great ervez Doue.

Ha setu petra a ziskuez deomp an Ilis santel. Eno ne glasker ket an hentchou treuz, ne glasker ket an noz nag an denvalijen evit lavaret ar virionez d'an oll. Enebourien an iliz avad a veler ato oc'h ober dre guz kement a ellont evit miret oc'h ar vam vad-ze da gelen he bugale ha da rei dezho ar virionez da anaout.

Hogen ar virionez a deu ato abred pe divezad da veza trec'h d'ar gaou. Ar re o deus stourmet muia outhi a zo avechou red dezho he anzao.

Evelse ar re euz an Eskeb-ze a vro sao heol a zo en errol hag a zo bet pedet gant Pii nao da zont d'ar Sened braz ha ne ket falvezet dezho dont, a zo maro pevar anezho abaoue, hag ar bopl a vel eno dorn Doue deut da boeza varnezho. Unan anezho, dare da vervel, a lavare : « N'em eus ket sentet oc'h Pii nao, ne ket falvezet din mont da Rom, ha setu Doue am galf dirag eul lezvarn hag a zo scrijusoc'h mont dirazhan eget na deo mont dirag ar Sened. »

Lavaret a rea ive enebourien an ilis n'o devoa ket tadou ar C'honsil ar frankiz a dlient da gaout e Rom evit lavaret ar pez a zonjent, ha setu eur belek, eat divar an hent mad, guerzet d'ar rusianet ha digaset da Rom da velet petra a dremen eno, setu hen o rei da anaout d'an oll ne gred ket e ve bet morse e Sened ebet,

kement a frankiz evel a zo etouez an tadou zo hirio e Sened ar Vatican.

Er zizun all e comzemp euz eul leanez nevez maro hag a ioa eur brinsez euz a Bologn. Er sizun-ma ez eus maro ive eur beleg iaouank, vikel en eur barrez a Bariz, hag a ioa ive euz an noblans vraz euz ar rouantelez reuzeudik-ze. Tud ar beleg iaouank-ma o devoa implijet ho madou braz o sicour ar gristenien catolig abaoue ma ra ar russianet ar brezel dezho er vro-ze.

Goudeze oant deut e Frans eleac'h ma voa ho map en em rentet beleg, hag eleac'h ma laboure unnek vloaz a ioa, evit silvidigez an eneou.

Missionou. — N'eus ket pell eo digoezet e Rom evit ar Sened, an aotrou Ridel, escob ar C'horee, eleac'h ma'z eus bet merzeriet a vrema daou pe dri escob all. Ar vrezel a enep ar gristenien ne deo ket eanet er vro-ze. An hini zo e penn ar c'houarnamant a lavare, e 1866 : me fell din ne ve christen ebet er C'horee abenn dek vloaz ama, hag evit doare e talc'h mad d'ar ger-ze. Lacat a rer ar gristenien ha dreist oll an europidi d'ar maro ha rei a rer sommou mad a arc'hant evit ho faca.

A dost d'ar gær benn n'eus ket chomet eur geriad christenien en he za. Oll int distrujet. Ar re o deus gallet tec'het a rank mont a bell ha beva e cuz.

An habit canv a zerviche kentoc'h d'ar gristenien evit en em guzet, rak gant an habit-ze e vez goloet ar vizach. Hogen an drouk speret en deus desket d'ar vourrevien eun doare all evit ho dizelei. Pa gavout crog en eur c'hristen bennag, ho lezont eun nebeut derveziou ep tam ; neuze e lakeont bouet mad dirazho, hag e leveront dezho :

— Mar kerez nac'h da Zoue, debr euz ar bouet-ze ha neuze e vezi lezet da vont kuit hag e pezo da zanvez. Ma na rez ket e vezi lazet.

Unan bennag o deus falgalonet, hag a zo bet tromplet evelse ; n'o deuz ket avad saveteet ho buez evit kementse ; lazet int bet goudeze e cuz.

Eur c'hristen, goude beza bet bazatet ha dispennet he gorf, trec'het gant ar boan, a lavaras n'oa ket christen.

— Han, n'out ket christen ? eme ar barner ; scoit varnezhan, emezhan d'ar vourrevien, ken na lavaro eo christen.

Ar baianet a roe repu d'ar gristenien guechall, ne gredont mui hen ober. Evelse e veler bugaligou baour o vervel var an hentchou ep ma rofe den digemer dezho. En derveziou diveza-ma ez eus cavet en eun toul lochen eur vam goz hag he map bihan maro ho daou gant an naoun hag an dienez.

Evel a veler eo ato trist stad ar gristenien er vro-ze.

G. M.

Kelou euz ar Missionou.

MISSIONOU AR MOR INDES, HA COSTEZ SAO-HEOL AN AFRIC.

Gras d'ho madelez e kenver missionerien breton, pere labour ama da saveteï encou an dud-kes difeiz, ar gazeten benniguet *Feiz ha Breiz* goude beza treuzet douar Frans, hag ar mor bras, ha canal Suez nevez digoret gand potred Frans, hag ar mor ru digoret ivez guech all dre goms Moïsez, ha nerz Doue, hag ar mor Indes, eur mis goude beza bet laket er post, a zigouës ganeomp. Piou hello comprenn gant pebez joa vez lennet ha dislennet adare, gant pebez contatamant e velomp-ni scridou hor c'henvreudeur, hag ar iez brezonnec ker karet, ken douz d'hor c'halonou ? Ar mis ma, red eo en lavar, ar blijadur zo bet brasoc'h c'hoas, Rac caër eo evidomp potred escopti Kemper, guelet cundu admirabl hon escop e Rom, ha cundu beleien ha christenien an Escopti unanet quer stard gant ho Escop e kenver hon Tad santel ar pab, hag ar gazeten *Feiz ha Breiz* o kenderc'hel huël a kren baniel ar Feiz ha baniel Breiz. Istor Lan baro frizet, scrivet gant eur bleuen trempet e goad calon eur guir breton, neuz tennet daëlou d'hon daoulagat. Canouennou e enor ar Verc'hes, hag hon Tad santel ar Pab, ho deus great varnomp ar memes goask evel kanouennou Ian ar barz var brezellerien Lan baro frizet.

Mæs comzou an Ermit en n° 264, evit dihun potred Breiz hag ho lacaat da scrifa aliessoc'h er gazeten, ho deus va aliet da roï d'eoc'h eun tamic kelou euz hor missionou : eun dever eo an draze evid'honn, rac c'hui zo ken mad em c'henver ! ha ne lekec'h quet abaoue neubet amzer ken liès er gazeten kelou euz ar missionou.

MISSIONOU MADAGASCAR.

Nemet eur guer ne lavarin dehoc'h var missionou Madagascar. Madagascar zo eun enezen ar vrassa euz ar c'hosteou-man. Brassoc'h eo egued douar Frans, guechal, e veze galvet ar Frans nevez, rac hi a voa d'ar Francisien, hirio ema etre daouarn ar malgachet savach.

Ar saozon a dol hag a zistol argant hag aour evit ho lacat da veza protestanded. E touës an Lovazet, tud kenta euz ar vro, ar brinset hag ar vinistred, so bet prened er guisse ; lod ho deus recevet beteg daou vil scoët evit consanti receo ar vadiant protestant. Ar rouanez he unan, zo bet prenet evelse. Mes an dud-se, eguis ma heller comprenn, ne maint na christen, na protestandet, na netra. Profani ar zacramanchou eo ho zol evelse d'ar chass. Netra tristoc'h evit calon eur guir gristenn !

Tadou compagnunez Jesus a ra brezel vad d'ar vleizise goloët gant croc'hen denvet. Rac ar virionez a zo ato ker scler hag an eol. Sevel ha diski mad a reont en ho scoliou potred iaouank ar vro, ha seureuzet Sant Joseph pere zo gantho a ra ar memes tra evit ar merc'hedigou. Ar rema badezet a disket mad a deu goude cristenien stard, hag ho bugale a vezo savet er memes santimanchou. Guir eo ar vissionerien katolic n'ho deuz quet kement argant evel ar protestandet, mes couscoude, carantes ar gatoliket na vank ket dezo, hag eun neubeut argant roët gant carantes etre daouarn *Breuriez ar Feiz* pe *Sainte enfance*, zo eün ad mad, pere gass ëost mad. Argant ar protestandet zo had fall.

Ar vissionerien gatolik ho deuz badezet ar bloazman ouspen tri c'hant. Eost mad eo kementse.

A. L.

Eur pennad all eur vech all.

SANT TENENAN.

III.

Tenenan a zavaz en he lestr gant an daou veleg hag ar re all a iea d'he heul. Ne vouie ket peleac'h ez ea ; mes Doue, evel ma en doa he c'halvet, hen renaz ive bete penn he veach. Biscoas lestr ne dreuzaz ar mor bras na souploc'h, na divranselloc'h ; lavaret a ellet edo ar mor hag an avel a du gantha, ha biscoaz ar sturier hag he vartolodet n'o doa merdeat didorroc'h. Pa voant digouezet dirak douar Leon, e Breiz-Izel, an avel a droaz hag a gasaz al lestr e gouzok rad Brest. Kær Vrest ne voa ket neuze ar pez ma'z eo hirio ; ne voa eno nemet eur blocadik tiez eleac'h ma voa o chom eun nebeut merdaidi ha pesketaerien. Ar zant a zonjaz eo eno marteze e felle da Zoue e touarje ; hogen pa edo er zonch-ze, e teuaz an avel cre da c'hoeza, hag araok m'o devoa bet amzer da drei e tu ebet, e voa poulzet al lestr eün er ster Elorn pe er vreac'h vor a ia varzu Landerne. Eat er vreac'h vor-ze Tenenan a voue laouen meurbet o velet dirag he zaoulagad an douarou en doa guelet dre he gousk, hag ep dale edo e kichen ar c'hoad braz hag ar c'hastel cre-ze a ioa bet diskuezet dezhan araok m'oa en em laket en hent.

D'ar mare-ze an Danemarkis, tud divadez, tud cris, tud anterc'houez a du an anternoz, a rea distruch braz e bro Leon. An danemarkiz a ioa forbanet pe laeron kentoc'h evit brezellerien deut da glask kemeret eur vro pe eur bek douar dre ners. Dont a reant dre vor e bagou plad hag a elle douara e kement aber hag e kement breac'h vor a ioa.

Evit en em c'hervel o devoa kerniel bout hir ha bras divent, ha pa glevet, dreist oll en noz, unan euz ar boudadennou skiltruz ha scrijus-ze, an oll a grene ho anaoun en ho c'hreiz. Pa zonjet neheuta, e coezent evel eur gorventen var eur geriad, e lazent kement den a gavent, ec'h aloubent kement a blije dezho, arc'hant, ed, dillad, loenet, hag e lakeant an tan en tiez hag en arrebeuri. Braz oa eta ar strafuil etouez tud ar c'harter, p'eo guir e voa bepret var var hag ho buez hag ho madou.

Meur a vech ar vretonet o doa en em zestumet evit stourm oc'h an dud criz-ze ; meur a vech o doa ho zrec'het pe ho laket da dec'het en ho raog ; hogen ar forbanet-ze n'en em daolent nemet banden ama banden ahont ; ar re a zave prez varnezho a dec'he, hag a ziskenne ep dale en eul leac'h all evit ober eno adarre ar memes torfejou, hag ato dre guz ha dre laer. Ar forbanet-ze a elle beza laket e kem oc'h al loenet gouez a deu avechou da ober distruch en eur c'harter ; pa ve great hu varnezho en eur c'hoad e tec'hont en eur c'hoad all, hag en derveziou varlerc'h e clever o deuz adarre taget chatal a bell pe a dost ; pe oc'h ar brini a ia euz an eil park d'egile dre ma vent chaseet, hag a ve lavaret a iafe var gresk an niver anezho dre ma lazer hiniennou en ho zouez.

Ar brinsed a ioa neuze e Breiz-Izel o devoa nebeut a c'hallout ha ne ellent nemeur sicour ar bek douar-ma ; pe kentoc'h ar re anezho o devoa gallout hag o diwije gallet sicour leoniz en em zalc'he gant ho goazet pe zervicherien er penn all a Vreiz, e Breiz huel, eleac'h m'o devoa dalc'h mad da stourm oc'h ar c'hallaouet.

Evel n'o doa den d'en em lacat en ho fenn evit stourm oc'h an dud gouez-ze, kement a elle da ober an dud keiz eo cas ho loenet hag ar pep prisiusa euz ho madou da guzet e gouelet ar c'hoajou braz hag er c'hreou. Eno en em gavent sicour, hag ar forbanet ne deant ket d'en em deleur eleac'h ma c'houient e voa tud goest d'en em zifen outho. Evelse e Castel hag e coat ar forest e voa en em dennet eals tud gant ho loenet hag ar pez o doa gallet da zavetei euz ho danvez. Hogen reuzeudik meurbet oa ho doare. An douar a jome ep beza labouret, rag an danemarkis ne espernent ket muioc'h an ed er parkeier evit na reant an ed er grignolou. Rak-se ta an dud paour a vije gant an amzer red dezho mervel gant an naoun hag an dienez p'eo guir an douarou ne zougent mui a frouez.

Daoust pe en doa an Aotrou Doue roet da anaout da unan bennak petra a dlie c'hoarvezout, pe n'en doa ket, da viana eur greden a ioa etouez tud ar c'harter e tigasche Doue unan bennag evit ho difen ha cas ar vac'herien divar ho zro. E gortoz edont d'an den-ze a dlie dont aberz an env d'ho zicour pa zigouezas Tenenan gant he lestr e gouelet ar c'hoad, ha pa deuaz eün da zouara dirag ar c'hastel. Ar gedourien a ioa neuze var mogeriou ar c'hastel, ker kent ha ma veljont al lestr o tostaat, n'o devoue douet ebet na voa eno an hini a c'hortozent, hag en em lakejont da grial a bouez penn ha gant calz a laouenedigez :

Eur zant zo erru d'hon difen !

O clevet ar c'hri-ze ar re a ioa er c'hastel en em zestumas buan, hag ar re a ioa er c'hoat a deuaz ive da velet petra a ioa a nevez, hag e lavarent etrezho : *Meurbet a joa zo er gard.* Ac'hano, a leverer, e tenas d'ar c'hastel an hano a *joa euz ar gard*, a zo bet goudeze great eur ger galleg anezhan : *Joyeuse-Garde* (1). Bete neuze ar c'hastel-ze a ioa hanvet castel *gouelet forest*, pe *gouelet-ar-c'hoad*, hag ar c'hoad a c'halvet coat Beuzit abaoue eur pennad amzer epken, rag er penn kenta, araok na voa nag a Veuzit nag a Landerne, he hano a

(1) Ar c'hastel-ze a zo distrujet pell zo. Gouscoude an douvez a rea an dro dezhan a zo c'hoaz anat mad. Eur pennad moger zo c'hoaz en he za ha dindan ar pennad moger-ze eun or var vaout a zo bet, ep mar, dirazhi, eur pors-guint. E diabarz ar c'hre, ec'h eller disken en eun toul en douar, hag en em gaver en eur vali ledan, var vaout, hag a bep tu d'ar vali vraz-ze an digor euz a valiou all moanoc'h, hag oll var vaout. Herwez tud ar c'harter, ar baliou moan-ze a gase pell ac'hano, pephini da eul leac'h anavezet, hag a bep tu d'ar baliou-ze e voa doare camprou eleac'h ma c'helle tud ar vro cuzet ho madou.

ioa coat *Talamon*, credabl abalamour ma'z ea bete Keramon a zo eur pennad mad hueloc'h var ster Elorn.

Eur vanden vad a dud en em gavaz eta evit digemeret Tenenan, hag hen digemeret a rejont evel eur zant, evel eun den a deue aberz an env gant carg ha gallout d'ho difen oc'h ho enebourien. Ar zant goude beza trugarekeat Doue, a brometas dezho, aberz an hini hen digase, e casche divar ho zro an dud criz ha divadez ho mac'he, gant ma selaouchent he vouez.

En em lacat a reas dioc'h-tu da brezek dezho guirionezou ar feiz. An dud keiz o devoa izom avoalc'h kelennadurez, rak pell a ioa n'o doa gallet nemeur ober ho deveriou a gristen. An dud divadez ne espernent den, ne espernent ket ken nebeut ar veleien a goeze etre ho daouarn ; ar re ne espernent na ti na lochen, ne espernent ket ken nebeut an ilizou ; ar c'harteris paour a ioa eta evel eur vanden denvet ep mesaër. Abaoue pell amzer n'o doa gallet na clevet comzou Doue na tostat oc'h ar zacramanchou. A hent all an nec'hamant, ar zoursi da zavetei eul loden bennag euz ho madou, ne leze nemeur a amzer gantho da zonjal en ho ene. Hogen ne vezer ket pell evit ancounac'hat, hag euz an ancounac'h da goeza en dizurs, pa vank evelse sicourou ar relijion, ne deus ket pell ken nebeut. Izom braz o devoa eta da veza scoliet ha kelennet var lezen Doue pa zigouezaz ar missioner santel en ho zouez.

Ne voa ket pell abaoue ma voa digouezet Tenenan, pa deuaz ar gedourien da lavaret edo ar forbanet oc'h ober distruch er penn all euz ar c'hoat. Ar zant a gemeraz eur vanden tud caloneg, hag a ieaz en ho fenn da stourm oc'h an enebourien. Ar re-ma pa veljont sicour mad ha reizet e doare, a grogaz aoun enho, rag evel am eus lavaret, ne garent nemet laerez ha laza eleac'h ne allet ket en em zifen outho. Ar zant a c'houlennas comz oc'h ho c'habiten, ha pa voa deut dirazhan, e lavaras :

— Piou en deus roet guir deoc'h da zont da vac'homi eur vro ha ne ket oc'h hini, ha da zistruja tud ha n'o deus great droug ebet deoc'h ?

— An douar, eme ar gouezïad otuz, a zo d'an nep a ell he berc'henna, hag ar madou d'an nep a ell ho c'haout.

— Me a c'hourc'hemen deoc'h abers Doue mont d'ho pro ha lezel tud ar c'harter-ma e peoc'h.

— Ho Toue n'hen anavezomp ket ha ne reomp forz anezhan. Ni on eus Doueou hag a lavar deomp cregi eleac'h ma cavimp, ha distruja ar re a glask enebî ouzomp.

— Ho toueou ne dint nemet drouk sperejou: Ne deus ken Doue nemet hon hini, ha ma veac'h din, marteze en em rofe da anaout deoc'h.

Ar zantelez hag ar c'hallout a bare var dal ar zant epad ma comze, hag an den anter c'houez-ze, daoust ma voa criz hag otuz, a blegaz he benn, hag en em dennas kuit gant he forbanet. Hogen ar zant a vouie ervad n'en em dennent ket evit ar vech diveza hag e teujent c'hoas da ober droug er vro. Setu perag en em lakeaz a brez da gelen ha da zevel ar pez a ioa red evit ho lacat e stad d'en em zifen oc'h an Danemarkis.

G. M.

(*Eur pennad all divezatoc'h*).

Diviz pe diwiz war ar brezoneg etre Yann, Paol, Pipi ha Loiz.

KENTA PENNAD.

Paol : Assa ! or mignon Yann, te az peuz studiet kalz ar brezouneg ; te a voar meur a dra er yez-se ha ne voar ket an oll anezho. Ro d'eom eun tam perz en da zeskadurez.

Yann : A galon vad, ma mignoned, e lavarin d'eoc'h ar pez a ouzon war ar poent-ze, ma ra plijadur an dra-ze d'eoc'h.

Paol : O plijadur sur a rayo..... Ni a gar ivez ar brezouneg, petra benag n'on deuz ket studiet anezha evel-d-out.

Yann : Mad ! ma mignoned, me am beuz esper e tougin ac'hanoc'h da garet yez on tadou muioc'h c'hoaz dre ar pez a lavarin d'eoc'h diwar he benn.

Pipi : Lavar d'em da genta, Yann, piou hen deuz greet ar brezoneg.

Yann : Doue he-unan hen-deuz greet anezha : setu ma c'hredenn.

Loiz : Ha gouest e vez da brouvi-ze, Yann ?

Yann : Kridi a ra d'in e venn..., Mes, ma mignoned, n'eo ket an draze ar preseta a zo brema da ober. Mar kerit, me a lavaro deoc'h traou all presetoc'h e feat a vrezoneg. Mar kerit, me a ya da ziskouez deoc'h penaoz eo greet, renket, aozet ha kempennet ar brezoneg. Me a rayo d'eoc'h da welet war ar poent-ze en or yez [illegible]a n'oz poa morse tolet evez enn-ho. Ha [illegible]aro neuze gan-in-me : « A ! an hini hen deuz « greet ar brezoneg, ne voa ket eun diod ! Gouzout a « ree he vicher ! Na gredom ket hen deffe bet eun den, « na kant, na mil, na zoken eur milion a dud spered « avoalc'h evid renka ha kempenn eur yez ker brao ha « ker kaer ha ma eo renket ha kempennet ar brezoneg « — er pez a gever enn-ha c'hoaz a vad. — Eun Doue « epken hen deuz gallet ober kemmentse. »

Paol : An dour a zeu en or ginou oc'h da glevout. Krog buhan e penn da ervenn.

Yann : Ma ! krogom eta.

Mes, araog mont larkoc'h, klevit an diou wirionez-ma : Kenta gwirionez : Ar yez kenta a zo bet komzet war an douar, D. L. E. ar yez a gomze Adam hag Eva e baradoz an douar, ha pehini a voe komzet gan ho bugale war ho lerc'h, da vihana beteg tour Babel, edo greet gan Doue. Kristen fur ebed na ell kaout an distera douet war ar poent-ze. — Ne lavaran ket evel lod edo ar yez-se ar brezoneg.

Eil gwiryonez : E Babel Doue a grouaz eun neubeud yezou nevez. *Ped*? Doue a voar ; me ne ouzon ket. Hogen ma c'hredenn eo ez eo ar brezoneg eunan euz ar yezou nevez-se, krouet gan Doue e Babel.

Paol : Ervez ma leverez, Yann, ar brezoneg a vez koz bras.

Yann : Ia, war dro pevar mil (4000) bloaz-so e vez komzet gan bugale Gomer, me fell d'in lavaret gan ar boblou diskennet euz Gomer, mab hena da Japheth, ha pere a anvom ar C'hemriz.

Pipi : An oll boblou diskennet euz Gomer, hag hinthi a zalc'h attao da gomz ar brezoneg ?

Yann : Nan. An darnvuia anezho ho deuz tolet a gostez ar c'hemreg (ar brezoneg a zo eur skourr euz ar c'hemreg) evid kemmeret yezou nevez, pe evid lavaret gwell, difreget, dispennet ha mazaouet ho deuz ar c'hemreg, anvet ivez ar c'helteg, yez ho zud koz, ha savet gan an dispennachou-ze, o kemmeski gan-t-ho latin ha grek, yezou nevez d'ho giz.

Koulskoude, beza ez euz c'hoaz hiniennou euz ar boblou, diskennet euz Gomer, hag a gendalc'h da gomz ar c'hemreg. Evelse, ar c'hemriz a Vro-C'hall e Breiz-Veur pe Bro-Zaoz, hag ar Vretoned a Vreiz-Izel, pere a ziskenn euz Gomer, a gendalc'h da barlant ar yez roet gan Doue gwechall d'an ozac'h-meur-ma ha d'he vugale.

Paol : Te a lavar, Yann, eo great ar brezoneg gan Doue. Mes, me a gaffe kalz traou er brezoneg ha ne d-int ket din euz a Zoue.

Yann : Gwir a leverez, ma mignon Paol. Mes kleo : ne lavaran ket e vez ar brezoneg, en oll- d'an-oll ec'hiz ma her c'homzom brema e Breiz-Izel, labour an Aotrou Doue. Nan Doue pa reaz gwechall ar brezoneg, pe mar kerez, ar c'hemreg, her greaz mad tre difazi tre, kempenn ha kaer evel ma eo pep tra greet gan-t-ha. Mes an dud ho deuz abaoue hen dishevelebet kalz, hen dizoareet ha digempennet. An dud ne d-int mad nemed da ziformi ha da sklabeza labour an Aotrou Doue.

Koulskoude, en desped da gemmentse, ar brezoneg a zo c'hoaz kaer, pa lakeom anezha e kemm gan ar yezou nevez, savet ha fardet gan an dud. Kavout a reom enn-ha c'hoaz ar roudou anat euz a zorn an Aotrou Doue, me fell d'in lavaret, kavout a reom enn-ha c'hoaz kalz a draou renket mad, renket gan eur furnez pehini a zo dreist furnez an den. Ia, en or brezoneg, evel ma her c'homzom c'hoaz brema, e kavom, e mesk moc'herez ha boc'herez an den labour gaer ha kempenn an Aotrou Doue, hag al lodenn-ma n'eo ket ken dister ha ma sonchfet.

Y. K. Kerzalé.

EUR C'HOZAK.

Pa edo ar vrezel etre ar Rusianet hag an Turket, e voue laket ar sezis var gær Silistri, hag en em gave an diou arme an eil dirag eben. Ne voa nemet treuz ar ster vras Danub etrezho. Ar Rusianet a elle, euz al leac'h ma edont, guelet tinellou an Durket, hag eun nosvez ar Jeneral Rus a reas clask eun nao pe zek cozak, potred dizaoun, evit mont dre guz en tu all d'ar ster ha lacat an tan en unan euz an tinellou eleac'h ma crede ervad e tlie beza ho foultr hag ho bouliji.

Cavet e voue dek den a volonte vad, hag unan anezho a reaz ar pez a eller da c'helver eun taol caer. Tremen a eljont ar ster, e creiz an denvalijen, ha neuze ez ejont, dre douez ar brouen hag ar raoz beteg an dinel o devoa c'hoant da entani. Eno e lasjont ar zoudardet a ioa e ged en dro d'an dinel, nemet unan a ellas tec'het digantho hag ho disculias. Bez'o devoue gouscoude amzer da deleur eur varil leun a boultr dindan an dinel ha da lacat an tan enhi. Distrei a reant adarre dre douez ar raoz, pa grogaz an tan er poultr, ha pa zavaz an dinel en car evel eun tenn. Hogen ar sclerijen a daolaz a reas d'an Durket guelet ar Rusianet o tec'het kuit, ha dioc'h-tu ar re-ma a voue grounnet gant ho enebourien. Deg a ioa anezho, hag en em zifenjont guella ma c'hellent. Mes n'en em zifenjont ket pell ; ep dale e voa lazet c'huec'h anezho, hag ar pevar all, tri anezo gouliet, a voue paket ha great sclavet. N'oa chomet dibistik nemet ar c'hozak ma comzomp anezhan ama, hag a voue chadennet evel ar re all. Hema eun derveziou bennak goude, a ellas tec'het kuit en eun doare burzuduz avoalc'h. Digouezout a reaz etouez he gamaradet a voue souezet braz oc'h he velet, rak ne c'hortozet mui nieun euz an dek den-ze a zonjent a ioa lazet oll gant an Durket pa n'o doa ket gallet dont en dro dioc'htu. Pa voue guelet eta oc'h erruout var eur miarc'h a zoare ha lïjer, gantha en he zorn eur c'hleze cam evel o deuz an Durket, an dorn anezhan alaouret ha goloet a berlez, e vodas tud en dro dezhan evit clevet gantha penauz en doa gallet tec'het, ha setu ama petra a lavaras :

Pa vouemp great prizonierien, va zri gamarad ha me, ne voa nemedon-me divac'hagn, hag an tri all a varvaz en dervezion varlerc'h. Me a voue caset etouez prizonierien all, staget eur voulet a drivac'h lur d'in oc'h va gar abouez eur jaden deo, ha lakeat da labourat. Eno e reat deomp goassa hag a ellet. Ne roet deomp nemet eur vozadik riz hag eun tam bara brein bennak ; peadra epken da viret ouzomp da vervel gant an naoun. Unan euz ar brizonerien o veza en em laket da c'hoarzin o clevet em oa entanet an dinel, en devoue dioc'htu ugent taol baz var blantou he dreid. Hon lacat a reat da faouti coat, da gerc'hat dour, da stleja canolïou, da scuba, da ober an oll labourou poaniussa.

Er mintin-ma epad ma voan o scuba, daou brizonier all ha me, dirak tinel unan euz ar gabitened, eur zoudard a deuaz eün din gant he varc'h d'an daou lam, evel p'en divije c'hoant d'am bresa dindan he dreid. Me ne finvis ket hag a zalc'has da scuba ; n'em oa ket a c'hoant da ziskuez d'ar baianet-ze em oa aoun razho. Ar zoudard a zalc'haz he varc'h a za, hag a roas din eun taol louet en eur lavaret :

— Mab eur c'hi, perag ne droez ket divar va hent ?

— Peuh, eme ve goude beza sellet gant disprich oc'h ar marc'h hag oc'h an hini a ioa varnezhan, me mont euz an hent evit eur rosen evelse ?

— Eur rosen ? emezhan, ki ma zout, anat avoalc'h eo ne ouzout ket petra eo eur marc'h !

— Marteze ; d'am dek vloaz e c'houien en em zerc'hel var varc'h guelloc'h evidout-te.

Ar zoudard a zilamas d'an douar, counnar enha.

— Sao, emezhan, var ar marc'h-ze, ma vezo guelet penauz en em zalc'hi varnezhan.

— Evit couls ha te a rin ato da viana, a liviris.

Neuze e savaz he fouet adarre evit skei ; mes me a dennas troad va balaen, en eur lavaret : mar scoez, me dorro da benn ouzit !

— Petra eo an trouz-ze ? eme ar c'habiten, o tont er meaz euz an dinel.

Pa en devoa clevet petra oa, e lavaras din.

— Perak ne zavez ket var ar marc'h-ta, mar gouzout cas kezeg evel ma leverez ?

Neuze e tiskuezis dezhan ar voulet a ioa oc'h va gar. Gant eur c'hentr evelse, eme ve, ne ket eas kas kezek.

Ar c'habiten a reas tenna din va jaden.

Alo, emezhan, pign brema.

Pignat a ris. Lacat a riz ar marc'h da ober eur gamed bennak. Pa voan eat eur pennad e teuis d'an daou lam etrezeg ar zoudard, hag hen dalc'his crenn a za pa edo he benn azioc'h penn he vestr.

Guelet a rez, eme ve, ne deo ket ken diez ober ar pez ac'h euz great bremaik. Ha c'hoas da varc'h ne deo nemet eur rosen evel a lavaren dit. M'am bije bet avad eur marc'h evel hennont, neuze e pije guelet. Hag e tiskuezen marc'h ar c'habiten, eur marc'h Arab euz ar re vrava, a ioa eno e kichen an or.

— Ar marc'h-ze, christen map ki, n'out ket din da douch oc'h eur reunen anezhan. Ma safez varnhan, ne c'houzanfe ket eur paien eveldout var he gein.

— Me zo bet var gein guelloc'h kezeg evit hennez.

Ama an oll zoudardet a voa eno en em lakeas da gana pouil din. Ar c'habiten a lavaras din sevel var he varc'h ma vije guelet.

Ar marc'h pa dostaiz outhan, a zavaz he ziou-scouarn, en em lakeas da c'hoeza, ha pa voan lamet varnezhan, e comansas da rual, da zevel var he dreid a dren, da ober lamou treuz, mes ne ellas ket va discar. Ober a ris gantha meur a dro ken na doa savet an eonen varnezhan, hag ar c'habiten a lavare : Gouzout a ra, evel kent, ren eur marc'h !

Neuze e liviris dezho :

Mar oc'h eus c'hoant da velet penauz e c'hoar eur c'hozak ren eur marc'h pa vez he armou gantha, n'oc'h eus nemet rei din eur zabren ha diou bistolen.

— Ha petra a rit gantho ?

— Lakit aze eur c'houlaouen var elum var eur peul. En eur vont ebiou d'ar c'haloup, me a ranno ar c'houlaouen gant eun taol sabren, en evelep doare ma chomo beo an daou du ; hag en eur ober eun dro all e vouchin an diou c'houlaouen-ze gant daou denn pistolen.

Eur zoudard a ginnigas din neuze he gontellasen.

— Kea, eme ve, d'ar gegin da zrailla caol gant hounnez.

— Da ziouscoarn da viana, emezhan, a zraillin dit eber.

Ar c'habiten a lavaras neuze :

— Setu aze va zabren ha va fistolennou-me. Ma nà rez ket avad ar pez ac'h eus lavaret, da ler a goezo truez outhan.

Laket e voue eur c'houlaouen elumet var eur peul, hag ar zoudardet a ioa digor ho ginou o c'hortos guelet eun dra ker souezus.

Me a ieas neuze eur pennad mad evit kemeret tiz ; hag e crient ouzin : avoalc'h, avoalc'h ! en dro ! Distrei a ris goustadig hag e liviris.

— Va list da vont da gemeret tis keit ha ma'm euz izom, pe ne rin netra :

Neuze ez iz adarre, ha pa voan eat eur pennad, e rois daou daol kentr d'ar marc'h, hag hema a ieaz evel an avel, hag e ris dezhan lamet er ster. Araok m'o doa bet an Durked amzer da glask ho fuzillou, me a ioa pell dioutho. Ar marc'h a neue mad ha ne vouen ket pell evit dont en tu-ma. Clevet a rean ar jolori etouez an Durked, hag ar bouliji o sutal var va lerc'h. Hogen eur vech deut en tu-ma n'em oa mui aoun razho, hag em eus tennet va zog evit ho zrucarecat ha kimiada dioutho. Ha setu me digouezet ama, eur marc'h mad din, eur zabren ha diou bistolen euz ar re genta, hag evelse ec'h allan lavaret bennos Doue d'an Durket. G. M.

Er sizun all e lennet e *Cazeten ar Miziou* :

Er sizuniou tremenet ez eus bet eur zec'hor hag eun domder hag o deus great adarre drouk da frouez an douar, d'an edou, ha dreist oll d'ar foenneier. Guella nez eo abaoue ez eus deut arneu hag ez eus bet eur bar [illegible]. Ne deus ket bet avoalc'h avad dioc'h an izo[illegible]

Ar c'heleier a eller eta da rei divar benn an eost a zeu ne dint ket euz ar re vella.

Ar pez a ouzeur mad eo ar prajeier ne vezo ket ouspen anter a foen enho, hag ar c'holo ne zavont ket huel ha ne oufent ket ive rei pennou bras, nemet dont a rafe da viana glao d'ho lacat da greski c'hoaz eun nebeut.

E tu an anternoz n'eus ket kement d'en en glem euz an amzer ; an edou zo braoc'h, ha kementse dre ne deo ket ker cre an domder eno ha ma'z eo leisoc'h an douar. Goude oll ec'h aller lavaret e vezo a veac'h er bloa-ma eun eost e nestamant. Evit ar foen a vezo hag a zo zoken a vrema ker bras.

Er broiou all euz an Europ, an amzer zo bet evel e Frans, hag en deus great ar memes droug evel ama ; evelse ive ez a an ed var geraat e pep leac'h evel en hor bro. Dont a ra gouscoude ed euz ar broiou pell, hag ar re-ma a vir oc'h priz an ed ama da zevel re vuan.

Varlerc'h *Cazeten ar Meziou* ec'h eller lavaret evit Breiz Izel. Ama ive en em glemer euz ar zec'hor hag

euz an domder ; ama ive e c'houlenner glao. An edou n'int ket divalo, hag ec'h eller esperout ne vezo ket fall an eost, ar geot avad er prajeier a zo ker ber, ma vezo red, e cals foenneier zo, caout filc'hier lemmet mad evit gallout ho zouza.

Cazeten ar Meziou a ra eur rebech d'al labourerien a jom a dost d'ar meneziou, abalamour ma en em zisc'hreont euz ho denved evit maga loenet all, hag eleac'h gounit, e collont peur liessa, rag e calz euz ar meneziouze eleac'h ma c'hell denvet caout ho zam ha beva, al loenet all n'int ket evit hen ober. Ouspen-ze ar vro oll a zo voaz a gementse, rag ar gloan a vang, ha kement a rer gant gloan a zo ker bras. G. M.

KELEIER.

An aotrou Gourmelon, person Lanneufret, so maro er sizun dremenet.

Vardro unnek cant den a Vontroulez a zo bet d'an 29 a vis mae, o pardona e Itron Varia Guengamp, renet gant an tad en deus prezeget mis Mari e Sant Martin. Cazetennou Sant Briec a ro ar c'helou-ze hag a lavar o deus bet ar bardonerien-ze eun digemer ar guella digant Guengampiz, a rea plijadur vras dezho guelet ho devosion.

Etre Limoj ha Potie ez euz digouezet eur goal darvout var an hent houarn, en eul leac'h hanvet Mauroc. Eun ael o terri a lakeaz ar c'hirri tan da ziencha, hag e voue daou zen lazet ha da nebeuta dek gouliet pe gloazet.

Er marc-ma ez eus barrou arneu hag a ra distruch er penn dioc'h ar sao-heol euz a Frans.

Ar guiniennou, ar guez frouez a zo goal laket.

Steriou zo deut d'en em c'hoeza, hag o deus great eun drouk bras dre ho douriou beus.

En eur gerik vihan hanvet Chatillon ez eus bet eun tan goal scrijus. Daouugent ti zo devet ; pevarugent famil da nebeuta zo laket var an douar noaz. An ilis, tour hag all, zo laket e ludu ; ar c'hleier zoken zo teuzet.

Abaoue an 30 a ebrel ez euz maro daou escop, an aotrou Odin, arc'hescob an Orlean Nevez, hag an aotrou Grant, escob Southewark (Londrez).

Cazetennou Roazon a verk ez oa eno eun discar bras var ar chatal er foar diveza. Kementse ne ket souez pa zonjer er zec'hor zo ha pa veler pe ger ber eo ar bouet loenet.

En derveziou-ma e lennen, en unan euz ar guella cazetennou a scrifer e Paris, eur pennad skrit hag a ra eur veuleudi vras a Vreiz Izel abalamour ma talc'h ato mad ha stard d'ar virionez, d'ar guir feiz, d'ar feiz catolig ; abalamour ma talc'h ato da veza a unan gant hon Tad Santel ar Pap, ha dre ze gant an ilis, gant Jesus-Christ he unan, da behini e talc'h ar Pap leac'h var an douar. Morse ar c'henta pastored, an eskibien carget da ren an eneou e Breiz-Izel n'o deus beteg hen troet divar ar virionez, morse n'o deus manket da veza a unan gant Rom, nan zoken pa velent re all en dro dezho o vancout a galon, ha pa reat ar brezel dezho abalamour ma choment ker stard en ho c'hreden. Kementse a zigas da zonch deomp euz ar pez a lavare an Æl da Sant Tenenan (a behini e roomp brema ar vuez er gazeten vrezonek) pa c'hourc'hemenne dezhan dont da brezeg an Aviel er vro-ma : Er vro ma'z it enhi ne vanco morse ar feiz.

Ne oufet ket, a dra zur, ober brasoc'h meuleudi a Vreiz-Izel hag euz he Eskibien, ha fizians a ellomp da gaout e verito ato hor bro ar veuleudi-ze.

G. M.

En eur gazetennig a Vened e lennomp ez eo comanset ar bardonerien da vont da Zantez Anna. Bez' ez eus parreziou hag a deu di bep bloaz e prosesion, ha lod anezho zo ho gis da zont da c'houeliou ar Pantecost. Etouez ar re all e veler bep bloas parrez Arzon. An arzoniz, goude eur c'hras bet dre skoazel Santez Anna, o doa great al le pe ar *veu* da zont bep bloas d'he zrugarecat. Vardro daou c'hant vloaz zo abaoue ma o deus great al le-ze, ha morse n'int manket da zont d'he seveni. Da lavaret eo al le-ze a voue great d'ar seiz a vis even 1673. Eur c'hantig a voa bet savet neuze divar benn ar burzud great gant Santez Anna evitho, hag her c'hanont caloneg o tont di bep bloaz e prosesion.

Ilis nevez Santez Anna Vened a ia caer var araog ; ema brema toet couls lavaret oll, hag al labourou all a ia ive da heul.

Eun itron euz a Roazon o veza o kestal evit sevel peadra lacat ober eun aoter e chapel nevez Santez Anna, (rag esper zo e savo pep escopti a Vreiz Izel eun aoter er chapel-ze,) a zigouezas ganthi mont en eur c'halatez eleac'h ma cavaz eur vaouez coz ha ne devoa evit oll madou nemet tri guennek.

— Dalit, emezhi, setu aze daou vennek da Zantez Anna, gant ar guenneg all em euz avoalc'h da gaout va meren.

An itron a deue an daelou en he daoulagad o conta kementse ; hag e guirionez, an daou vennek-ze a dle beza plijet da Zantez Anna, hag a zigas sonch a zaouziner an intanvez euz an Aviel.

Calz euz ar fleur pe bleuniou a veler er jardinou a zao var oignon a vez bet tennet araog ar goan hag a vez plantet pa deu an nevez amzer evit ma savo fleur varnezho d'ho mare.

En dez all eun itron a voa o lacat oignon evelse en douar, hag he map, eur potrik tri bloaz, a voa o sellet outhi.

— Va mam, eme ar bugel, perag e lakit-hu ar re-ze en douar?

— Evit ma savo fleur varnezho.

Eun derveziou bennag gonde, eur c'hrenn botr euz an amezegez a zigasaz d'ar bugel-ma eun neïs labous bihan hag a ioa pemp vi enhan.

Dioc'htu ar potrig a ia d'ar jardin hag en em laca da blanta ar viou en douar. Ar vam a zigouezaz hag a c'houlennaz outhan :

— Petra rez aze, va map?

— Lacat ar re-ma en douar, va mam.

— Ha perag e lakez ar viou-ze en douar?

— Evit ma savo labouset bihan varnezho.

Eun itron e devoa kemeret eur vatez, hag a ioa bet e servich eur vestrez kemererez, ar gemenerez a rea he dillad d'an itron-ma.

An itron a ia da di he c'hemenerez evit clevet ganthi eun dra bennak divarbenn he flac'h nevez.

— Dreist oll, emezhi, livirit din hag hen a eller fiziout pep tra enhi, hag hi zo mad da ober kevridiou.

— Pep tra, eme ar gemenerez, a ellit da fiziout enhi; me ell hen toui deoc'h, ne gemero ket eur spillen divar ho coust; da ober kevridiou avad ne dal netra. Evelse, ep mont larcoc'h, me'm euz he c'haset ne ouzon ket pet guech d'ho ti-hu evit goulen ouzoc'h ar pez a dleit din evit al labour am eus great evidoc'h, hag ar mezer am eus laket da ober dillad deoc'h, ha biscoas n'eus deut eur guennek ganthi. G. M.

HENT HOUARN.

Da be heur e tiblas hag e tigouez ar c'hirri tán.

O VONT A LANDERNE VARZU NAONET.

	kenta trein.		eil trein.		trede trein.		pevare trein.	
Landerne	«	«	8	35m	1h	««n	8	20
Dirinon	«	«	8	55	1	26	8	42
Daoulas	«	«	9	07	1	40	8	56
Hanvec	«	«	9	23	2	««	9	14
Quimerc'h	«	«	9	39	2	21	9	69
Castellin	«	«	10	05	2	54	9	34
Quemeneven	«	«	10	26	3	20	9	59
Kemper	6	30	10	59	4	46	10	22
Rosporden	7	04	11	32	5	24	10	48
Bannalec	7	21	11	48	5	41	«	««
Kemperle	7	46	12	11	6	06	«	««
Loriant	8	19	1	05	7	05	«	««
Naonet	«	«	6	51	»	««	«	««

O TONT EUZ AN NAONET VARZU LANDERNE.

Naonet	«	«	«	«	6	10m	«	«
Loriant	«	«	8	20	12	10	6	05n
Kemperle	«	«	9	02	12	49	6	49
Bannalec	«	«	9	26	1	11	7	13
Rosporden	«	«	9	44	1	28	7	31
Kemper	5	30	10	12	2	02	8	10
Quemeneven	6	«	«	«	2	27	8	37
Castellin	6	30	«	«	2	53	9	06
Quimerc'h	6	58	«	«	3	15	9	33
Hanvec	7	21	«	«	3	33	9	52
Daoulas	7	38	«	«	3	48	10	08
Dirinon	7	58	«	«	4	04	10	26
Landerne	8	17	«	«	4	20	10	43

Brema e caver e ty an aotrou Salaün, marc'hadourlevriou e Kemper, hag e ti an aotrounez Le Fournier, marc'hadourien-levriou e Brest, *Histor an Testamant coz hag an Testamant nevez discouezet sclear dreimachou*, ha lakeat e brezounec gant an aotrou Morvan, persoun Pluguën, (*e gallec* Pluguffan). Al levr-se a zo approuvet gant an Aotrou'n Escop a Gemper hag a Leon, hag araoc m'oa lakeat e brezounec, oa bet dija approuvet gant meur a escop all euz ar Suiss, e peleac'h eo bet moullet da genta e langach allmand. Bez'ez euz ennhan var dro 200 imach hag ouspenn 300 pajen.

Coust a ra seiz real al levr; an nep a gemer daouzec dioc'htu en deuz trizec evit dousen.

G. MORVAN, *Person Pluguën.*

PRIZ AN ED.

KEMPER. — *11 Even.*

Priz an daou c'hant lur.

Guinis	27 lur, 05 c.
Segal	19 lur. 85 c.
Eiz	19 lur, 25 c.
Ed-du	25 lur, 35 c.
Kerc'h	20 lur, 15 c.
Avalou douar	12 lur, »» c.

PONT-N'ABAT. — *9 Even.*

Priz an daou c'hant lur.

Guinis	30 lur, «« c.
Segal	20 lur, 40 c.
Eiz	19 lur, 50 c.
Ed-du	25 lur, 10 c.
Kerc'h	24 lur, 50 c.
Avalou douar	14 lur, 50 c.

BUEZ HOR ZALVER JESUS-CHRIST,

HA BUEZ AR VERC'HEZ VARI,

Gand eur pennad scrit var ar c'henta Misteriou....

Moullet eo en eun doare ma vezo eas bras da lenn, gant paper cre ha lizerennou euz ar re sclerra. Cridi a ellan eta e plijo d'ar re her c'hemero, ha pell a ioa ez oa tud oc'h he c'houlen.

CAVET E VEZO:

...t e ti an Itron Normand.

...nderne, e ti an Aotrou Desmoulins.

E Montroulez e ti an Aotrou Ledan.

Hag e calz euz ar c'heriou hag an tiez ma verzer levriou enho. G. M.

Buez hor Zalver Jesus-Christ ha Scol ar Maro Mad a so ho daou laket e brezonek gant an Aotrou G. M. belek.

SCOL AR MARO MAD.

Laket e brezonek dre urz Aotrou Escop Kemper, a gaver en tiez merket evit Buez Jesus-Christ.

LEVR BUGALE MARI

GANT AN AOTROU CHATTON, P. GUENGAMP.

Moullet evit an eil guech, ha cals caeroc'h ha difazioc'h evit ar vech kenta.

Ar Gerant : AR. DE KERANGAL.

Kemper, moullet gand AR. DE KERANGAL, Mouller an Escopti.

DISSADORN 25 EVEN 1870. N° 282. C'HUEC'HVET BLOAVEZ

FEIZ HA BREIZ,

KELOU A BEP BRO, HA KENTELIOU VAR BEP TRA,

Digaset bep sul da gement Christen a gomz ar brezounek.

CONDITIONOU EVIT CAOUT AR GAZETEN :

Evit ar FINISTER, COSTEZ-AN-NORD *hag ar* MORBIHAN : *evit eur bloas*, daou scouet; *evit c'huec'h miz*, pevarzec real.

An Abonamant a dle beza paet araog caout ar gazeten.

An hini ne zigas ket en dro ar c'henta cazeten a reseo goude ma zeo echu he abonamant, a zo consideret evel abonet a nevez.

A abonamant a gemerer e ti an Aotrou DE KERANGAL, *mouller an Escopti, ru ar Gigerez, n° 18, e Kemper, D'an Aotrou* DE KERANGAL *epken e tleer adressi ar peamanchou ha kement a zell oc'h servich ar Gazeten.*

Ar scrijou da lacat er Gazeten a dleer da adressi d'an Aotrou MORVAN, epken.

ALI.

Erfin omp deut abenn dè regli oll contchou ar re a gemer ar gazeten. Coude beza clasket hag eveseat guella ma c'hellemp, on eus guelet ez eus meur a hini euz ar re a gemer ar gazeten vrezoneg hag a dle evithi paeamant tri bloas pe ouspen.

Er pemzek dez kenta e resevint, dre ar post, eul lizer hag a verco dezho ar pez a dleont.

An hini zo carget gant Aotrou Escop Kemper da zerc'hel contchou ar gazeten, a bed ar re he c'hemer da ober digemer mad d'al lizer-ze; sonjal a raint ez eo eun tam labour tenn avoalc'h delc'her en urz contchou ouspen pemzek cant, hag ez eo meurbet da zezirout ec'h alfet caout ar c'hontchou-ze iviziken sclear hag æsoc'h da zerc'hel.

KEMPER, 25 Even 1870.

Ma c'helle eun dra bennag abers an dud diteiz lacat an oll souezet, e ve guelet pegement a drouz hag a zafar a reont divar benn ar Sened bras. Nep ho c'hlefe a lavarfe ec'h anavezont ato guelloc'h ar pez a dremen eno eget an tadou ho unan. Dreist oll pa ve menek da ziscleria eur virionez bennag, e crenont, e reont dispac'h, e scrignont ho dent evel pa ve crog an tan enho. Gouscoude petra ra dezho ober kementse a freus? Ma na gredont ket, n'o deus netra da velet eno; ar guirionezou a fell d'an ilis da ziscleria ne zellont ket outho. Mar credont, n'o deus nemet en em renca etouez ar guir gristenien, etouez bugale an ilis, hag ar re-ma zo ato eur blijadur evitho clevet ar virionez, guelet an iliz ho mam o teski dezho ar pez a dleont da gridi bag ar pez a dleont da ober.

Hi a lavar ne gredont ket, pe da viana ne gredont nemet ar pez a blij dezho. Ar gristenien vad ho les da ober evel a geront, ha n'en em emellont nemeur anezho; ha perak ne lessent-hi ket didrouz ar re a gemer Jesus-Christ evit ho zad hag an ilis santel evit ho mam, da zigemeret oll genteliou ar vam vad-ze ha da c'hortoz, ep en em jala, ar guirionezou a fell dezhi da ziscleria dezho?

Hogen ar safar a reont a ro da gridi e credont muioc'h eget a zonjont, muioc'h da viana eget a leveront. Eun tamik feiz a zo c'hoaz e gouelet ho c'halon; eun eultennik tan a zo eno hag a zo c'hoas beo petra bennak ma'z eo goloet gant eur bern mad a ludu. Ar feiz en eur galon ma na ro ket a esperans a ro morc'hed. Eur preon eo hag a grign, hag a ra poan, ha pa vez criz ar boan-ze, en em droer, en em distroer, en em jaler, en em gemerer oc'h kement a zo, dreist oll e carfet distruja ar pez a ro buez d'ar preon-ze.

Sant Jakez a lavare euz an drouk sperejou : *Credunt et contremiscunt*, credi a reont ha crena. Lavaret a alfet kement all euz ar re a ra er vuez-ma brezel d'ar Pap ha d'an ilis. Ne ellont ket miret da gridi eun dra bennag euz ar pez a zesk an ilis deomp; ne ellont ket mouga na laza tre ar preon zo e gouelet ho ene oc'h ho c'hrignat, o rebech dezho ne reont ket dioc'h ma credont, ha sètu e reont trouz ha safar o clask en em zizober euz ar preon casaüs-ze. N'o defe nemet eun dra da ober evit caout ar pare, mont da receo sacramant ar Binijen gant eur galon sentuz ha glac'haret; eno epken e cafent ar iec'hed, ar peoc'h a vank dezho, ha n'her c'havint morse nemet eno.

Hogen re c'hoero e cavont al louzou-ze; re fougeuz ha re otuz int evit disken bete stouet evelse da dreid an hini en deus gallout d'ho farea, hag eo guelloc'h gantho chom da grena ha da sclancat a enep ar medesin a elfe renta dezho ar iec'hed.

Hogen lezomp an dud diteiz da grena ha da gounnari, ha guelomp an ilis santel ato didrouz ha stard en he za daoust d'an oll stocadou a glask he enebourien da rei dezhi, ato prest da scleraat ar re a zo coezet en denvalijen, ato digor he divreac'h ganthi evit digemeret ar re a fell dezho distrëi davethi. Guelomp an tadou euz

ar Sened o cas ho labourou da benn e creiz ar peoc'h ha renet gant ar Speret Santel.

Enebourien ar Sened n'o deus ken da lavaret nemet ne alje ket an tadou kenderc'hel da labourat pa deuje an domder. Hogen an tadou-ze zo boas dioc'h skuisder.

Lod anezho a jom e broiou tomoc'h eget Rom, ha lod all a vev dalc'h mad e broiou ien, etouez ar skorn hag an erc'h. Ne ket tud evelse eo a argilfe dirag al labour abalamour ma rafe an amzer eun dra bennag a zies dezho.

Mar da unan bennag anezho d'ar gær evit eun nebeut derveziou, mac'h eanfent eur pennad zoken dioc'h ho labourou ne ve nemet evit ma c'helfent mont d'a ober eur bale d'ho escoptiou eleac'h ma cafent labourou all oc'h ho gedal.

E Rom, abaoue ar faou Bask, eo cresket calz ar pedennou hag ar c'hommunionou a rer evit tenna sclerijen ar Speret Santel var an *assamble* vraz a dle beza da c'houel Per, rak neuze e tle beza discleriet ne ell ket ar Pap fazia. Ha kementse a zisplich meurbet d'an dud difeiz. Hi o defe c'hoant da lacat tremen pephini anezho evit eun den ha ne fazi morse ; ne fell ket dezho avad e ve bet roet ar c'hallout-ze da vikel Jesus-Christ.

Lavaret a rer en deuz sonch an Tad Santel da lacat ar Pologn e reng ar broiou a vission ; da lavaret eo da gas di missionerien, eskibien ha beleien evel a gaser d'ar broiou gouez etouez an dud divadez. Gouzout a rer o deuz ar Russianet laket ar Pologn er stad an doaniussa. Eskibien ha beleien ar vro-ze a zo oll lazet pe caset en harlu, hag ar gristenien geaz a zo dilezet, n'o deus den da brezek dezho comzou Doue na da rei dezho ho zacramanchou.

Daou zen iaouang euz an enezi e creiz ar mor braz a zo digouezet e Rom, goude beza treuzet, ha dre zour ha dre zouar, eul loden vad euz ar bed. An daou-ze zo bet kelennet da genta gant missionerien, ha brema int deut da Rom da studia en esper beza eun deis beleien, ha mont en dro da brezeg an Aviel d'ho c'henvrois.

Christenien vad euz a Frans o deus scrifet d'an Tad Santel, evit he bedi d'en em glevet gant an eskibien zo er Sened evit goulen digant ar c'houarnamant ma vezo laket e pep kear beleien da gaout soursi euz ar zoudarded ha d'ho lacat da ellout caout an ofis divin, abalamour an dud iaouank-ze, christenien vad pa'z eont euz ar gær, a goll an darn vuia anezho ho relijion hag ho feiz epad ma vezont *gant an nasion*.

« Tad Santel emezho, hor bugale a zo ive ho re ; c'hui zo ive ho zad ; ne allit ket ho dilezel, ha ma na gemerit soursi anezho, ec'h eller lavaret ez int condaonet da goll ar prisiusa euz ar madou er vuez-ma, hag ar silvidigez eternel er vuez-all. » G. M.

Escob Strasbourg en doa izom da zistrei d'he escopti, hag ar Pap en deuz he lezet da zont. Digemeret eo bet e triomf gant tud e escopti, beleien ha re all. Setu ama, ervez ma en deuz he lavaret he unan, ar gaozeaden en deus bet gant Pii Nao araok dont euz a Rom :

— Tad Santel, discleriit ar pez zo da ziscleria ervez ho callout ha ne ell ket fazia.

— Ne ellan ket, rag ar Sened n'en deus ket discleriet c'hoas ne ellan ket fazia.

— Oh, evidoume, Tad Santel, ne ellit ket fazia, na morse an hini a zalc'h leac'h sant Per n'en deus gallet hen ober.

— Mad, it d'hoc'h escopti, ha casit d'ho tenved va bennoz abostolik.

Missionou. — Er Japon e rer ato ar brezel d'ar gristenien. Ho gourdrouz a rer, ho c'hlask ha cregi enho pa ho c'haver.

Eun niver braz anezho zo bet caset da gær Nangazaki; hag ac'hano lod ama lod ahont. Bete daou c'hant zo bet laket er memes prizon, hag ar gristenien a ïea da glask ho guelet ne ellent ket mont beteg enho. N'oa ket a c'hoant e vije gouezet peleac'h edont, ha ne ouzeur ket petra zo sonch da ober outho. Aoun a zo na ve guelet ar vissionerien o sevel eun ti pe eun ilis bennak, petra bennak ma promet ar c'houarnerien ho lezel da ober ar pez a garint. G. M.

Eur vleuen a venez Liban. Eun tad a gompagnunez Jesus a gomze n'eus ket pell euz eur vleuen en doa cavet e menez Liban. Ar vleuen-ze zo eur bugel paour, ne deo anavezet gant den, mes a zo ker carget a c'hras Doue ma comz a draou an Env, hag a virionezou ar feiz guelloc'h eget doctor ebet.

Ar Speret-Santel, eme ar scritur, a c'hoez eleac'h ma [illegible] Doue a gomz oc'h ar re baour a speret, hag a [illegible]uleudi a c'hinou ar vugale.

Ar bugel-ma n'en deus nemet unnek vloas. Bez'ema o chom en eur bourkig a venez Liban, hag e vef dioc'h an aluzen. Bet eo eur pennadig en eur scol Arab savet gant ar vissionerien ; hogen n'en deus desket nemeur a dra.

Ar bugel-ze, eme an tad, a gofez hag a gommuni aliez. Eun dervez, goude beza he gofesseet, e velen he vizach skeduz. Anat oa edo Jesus-Christ en he galon. En em lacat a ris da ober goulennou outhan divar benn ar gommunion. Ne ket epken e c'houie ar c'hatekis, mes avoalc'h oa digeri troc'h dezhan evit he lacat da lavaret traou caer ha n'en doa a dra zur clevet gant den.

« Er gommunion, emezhan, an tad eternel a zigas deomp he vap muia caret a zo brasoc'h mil guech evit rouanet an douar hag ælez an Env. Ar c'hristen a deu neuze da veza evel eun iliz eleac'h m'ema Jesus-Christ o chom, hag eleac'h ma chom dre garantez evidomp, hag an iliz-ze zo caeroc'h ha prisiusoc'h eget an tiez caera. »

Neuze e savaz an divis-ma etre an tad hag ar bugel.

— Cleo, Antonik, pa zavas Salomon Templ Jerusalem, e reas diou aoter, unan en diaveaz hag eun all en diabars.

Var an Aoter en diaveaz e kinniget da Zoue oanet, tirvi, coulmed ; var an Aoter en diabars ne ginniget nemet ezans; ha caout a rer enhomp-ni ive an diou Aoter-ze?

— Ia, an Aoter diaveaz eo an daoulagad ne dleont morse sellet oc'h traou divalo, hag ar ginou ne dle morse lavaret comzou dizereat ; an Aoter diabarz eo ar galon evit caret Doue stard ha caout ato c'hoant da blijout dezhan.

— Evelse e velez eo red delc'her ber var he skianchou ha pidi. Ma rafet an eil ep egile, ha talvouduz e ve kementse ?

— Oh nan, me vel ervad e ve an dra-ze coll he boan.

— Ha te, caret a rez-te ar beden? Me voar ervad e teuez d'an oferen bemdez hag e leverez da bedennou. Mes ha lavaret a rez-te ive chapelet calon sacr Jesus ?

— Ia, va zad, dreist oll da vener ; rag ar guener eo dervez calon sacr Jesus evel ma'z eo ar sadorn dervez ar Verc'hez Vari.

— Evelse e leverez chapelet calon Jesus eur vech er sizun ?

— Oh ! aliesoc'h hel lavaran ; da vener hen lavaran teir guech, hag hen derveziou all, eur vech pe ziou da nebeuta ; ouspen-ze e lavaran bemdez chapeled ar Verc'hez.

— Lavaret on euz ive e voa red delc'her mad varnezhan he unan ; hag evit-se ne deo ket avoalc'h en em zioual oc'h ar pec'hejou braz. Evelse, brema, epad ar c'horaiz, hag ober a rez-te eur binijen bennak ?

— Ia, va zad, ne zebran na ne efan morse netra araok creisdeiz, nemet da zul.

— Hag ober a rez an dra-ze evit senti oc'h unan bennak, pe abalamour ma carez ar binijen?

— Miret a ran ar iun bras dre garantez evit Jesus-Christ.

An tad a c'houlenne digantha eur vech all :

— Ha nec'h eus-te ket avechou cals da c'houzanv, paour ha poaniet evel ma'z out ?

— Nan, a drugare Doue. Bet oun clanv er bloa-ma, brema avad oun pare. Eur medesin a deuas neuze d'an guelet evit netra. Va zad zo maro pell zo, ha va mam a labour e tiez re all. Er mintin-ma e deus communiet, hag eo bet clanv eun tamik goude an oferen. Va breur bian ha me a deu ama bemdez goude creisdeiz, da glask hon lein etouez ar beorien all e dor ar scolach.

— Ha da vam, ne deus ket sonjet lacat ac'hanout en eun ti bennak da zervicha ?

— Nan, va mam, daoust pe ger paour eo, zo guelloc'h ganthi va guelet o vont d'ar scol. E tiez ar re all e clever aliez comzou ha ne dint ket mad ; ha neuze me am eus c'hoant da zeski. Brema ec'h ouzon lenn ha scrifa an Arab, hag eun tamik ar Syriak. Eur person mad en deus lavaret e teskje din ar gallek.

— Pa vezez puniset gant ar mestr ; ha ne zao ket a c'hoant ganez da guitat ar skol ?

— Oh nan ; ar mestr ne sco ket aliez ganhen ; ha pa ra eo evit va mad, hag evelse her c'haran cals.

— Hag ar beorien all, ho c'haret a rez-te ivez? Pa deu peorien estren da c'houlen an aluzen dre ama, ha ne deont-hi ket avechou da loja d'as lochen ?

— Oh eo, va zad, me zonje din e c'houiac'h an draze. Ne reomp eno nemet hon dever. Ni zo paour ive evel an dud keiz-ze. Ar re binvidig a ell rei dezho muioc'h a aluzennou, mes ar re baour ho loj. Evelse eur paonr keaz deut euz a bell a zo bet en derveziou-ma o loja en hon ti, hag on eus roet dezhan ar plas guella, ha ni a zo bet o cousket en eur c'horn tro.

— Mad eo an dra-ze, va bugel, ar garantez eo rouanez ar vertuziou. Hogen, lavar din, ha pidi a rez-te ive evit an ilis ?

— Ia, meur a vech bemdez. O lavaret chapeled ar galon sacr, e kinnigan he c'hoad prisius d'hor Zalver evit izomou an ilis santel.

— Ha gouzout a rez-te izomou an ilis, da lavaret eo, petra a fell d'ar Pap a c'houlenfemp evithi ?

— Nan, va zad, ne ouzon ket.

— Oh ! her gouzout a rez, silaou. Bez'ez eus var an douar tud divadez, bez'ez eus heretiked, bez'ez eus pec'herien. Petra a gaf dit a dle ar Pap da c'houlen evitho ?

— Oh ! me vel avoalc'h ; ar Pap a fell dezhan e teufe an dud divadez da veza christenien, ar re zo en errol da anaout ar virionez, ar bec'herien da zistrei oc'h Doue.

— Neuze e pedi evit an dra-ze ervez c'hoant an tad Santel ar Pap ?

— Ia, ia, me bedo dreist oll evit ar re ne garont ket Doue ; ar re-ze o deus muioc'h izom pedennou evit ar Pap, rag ar Pap zo eur zant.

— Ar Pap a zo hag a dle beza eur zant. Hogen ma n'en deus ket izom a bedennou evithan he unan, en deuz izom evit ar re all, evit ma raint ar vad a c'hortos dioutho. Evelse lavar din ha te a fell dit beza a speret, eur guir zoudard d'ar Pap ha da Jesus-Christ, hag ober an traou-ze dre garantez evit hor Zalver ?

— Ia, me fell din beza soudard d'hor Zalver ha d'ar Pap, hag ober an traou-ze oll dre garantez evit Jesus-Christ.

— Ha petra a rez-te evit dougen ar vugale all da garet hor Zalver ? Siouaz, an darnvuia anezho ne ouzont netra couls lavaret euz ho relijion.

— Evel a ouzoc'h, va zad, e lacan aliez ar vugaligou baour da lavaret ho c'hatekiz hag ho fedennou, ha neuze em eus desket dezho chapeled ar Verc'hez ha chapelet calon sacr Jesus. G. M.

Tennet euz ar gazeten *Cannat calon Jesus.*

Eur pennad all eur vech all.

SANT TENENAN.

IV.

Sant Tenenan, gant ar veleien a ioa deut gantha, en em lakeaz a brez da brezeg ha da zeski ho relijion d'an dud keiz cuzet er c'hoad, hag evit ho c'helen esoc'h, e savaz eun iliz pe eur chapel tost d'ar C'hastel, eleac'h m'ema hirio iliz ar forest, hag eun ilis pe eur chapel all larg en douarou, eleac'h m'ema hirio ilis Plabennec.

Lavaret a rer e savas c'hoaz ilizou all a ioa bet discaret ha distrujet gant ar forbanet; hogen ne leverer ha ne ouzer ket pere oa an ilizou-ze nag e peleac'h edont.

Er Forest hag e Plabenneg ec'h ellaz eta a neuze tud ar c'harter en em zestum evit clevet comzou Doue, tostat oc'h ar zacramanchou, hag en em greaat evelse er feiz; hag e guirionez ep dale ne vije cavet e nep leac'h pobl ebet hag a vije startoc'h ar feiz en ho zouez na skueriusoc'h ar vuez christen a renent.

N'oa ket avoalc'h evit ar zant labourat da zilvidigez an eneou fiziet enha gant Doue, fallout a reas dezhan ho zicour da lacat e savete a enep counnar ho mac'herien ar pez a ioa chomet gantho euz ho madou. Evitse e reas sevel, etre an diou iliz, eur c'hre, a voue goudeze hanvet Castel Sant Tenenan. Eno ec'h elle an dud digas ho danvez da guzet, ha dont ho unan ma vije red dezho tec'het araog ar forbanet. Eno e savaz eun ti evithan hag he veleien hag eur chapel evit oferenna hag ober ar servich divin. Ouspen-ze e reaz eno eul lez evit barn aferiou tud ar vro. Eno c'hoaz e testume ar iaouankiz hag ar vugale evit ho skolia hag ho c'helen, ha setu perag e voue hanvet al leac'h-ze Lezkelen.

Etre daou e tostea adarre an Darnemarkiz, hag ar strafuil a skigne e pep leac'h. Ar zant ne eane da bidi nos deiz ha da alia an oll da ober pinijen ha da bidi evit ma teuje Doue da bellat ar voalen-ze dioutho. Lakat a reaz e penn ar re a dlie brezelecaat oc'h ar vac'herien, eun den caloneg, eun den a ioa dir var he dal, euz a dud chentil ar vro. Rei a reas dezhan, ha d'he zoudardet, armou benniget gantha. He alia a reaz ive da zevel, e Plabenneg, e kichen an iliz, eun tour, pe eun dourel evit kuzet ha savetei eno arc'hantiri ha madou an iliz; rak gouzont a rea ervad ne vankje ket ar forbanet da zont d'en em gemeret oc'h an ilizou-ze nevez savet, en esper caout eno peadra da scrabat.

Ar c'habiten-ze a zentas raktal oc'h ar zant, hag a hastas kement al labour, ma voue savet an dourel en eun nebeut derveziou. (1) Hogen n'oa ket c'hoas peurc'hreat pa glefchot e teue an danemarkis da zailla var ilis Plabennec. Tenenan a gasas buan d'an dourel veseliou sacr an ilis, hag en em dennas gant he veleien da Lezkelen evit pidi Doue da zellet a druez oc'h tud ar c'harter. Ar c'habiten, evel n'en doa ket gallet c'hoaz sevel dor var he dourel, en em lakeaz ebarz he unan; hag a stankaz toul an or gant eur gos rod-kar a gavas. Kerkent e tigouez eur vanden tud anter-c'houez en dro d'an iliz ha d'an tour. Cridi a aljet ez ajent da zistruja tour an iliz; hogen mar doant cre ha braz an niver anezho, ha mar doa dister ha bihan ar zicour da enebi outho, pedennou ar zant a voue creoc'h egetho oll. Doue a zilaouaz ar pedennou-ze, hag a reaz eur burzud evit teleur ar strafuil etouez ar vac'herien.

Daoust d'ho oll ners, ne eljont mont en ilis na dre an doriou na dre ar prenecher, caer o devoa poania da glask o zerri. Eat er meaz anezho ho unan gant ho c'hounnar, e teujont oll a vanden da voda en dro d'an dourel, gantho bouc'hilli hag herdin keuneut evit lacat an tan. Hogen divar greis ma edont a bris buez o clask discar an dourel-ze, setu hi o velet an dachen tro var dro dezho goloet a vrezelourien erru da zailla varnezho, hag azioc'h an tour eur marc'hek var eur marc'h güenn, gantha en he zorn eur c'hleze skeduz evel an tan, hag e clevent he vouez cre ha skiltruz o lavaret d'he zoudardet :

— Var araok ! ep aoun ebet ! scoit ep damant na truez ! Doue a zo ganeomp !

Ar forbanet, o velet an arme-ze, hag o clevet comzou ar marc'heg, a voue ker spontet ma na gredent mui en em zifen. Teleur a rejont ho armou eleac'h ma carent mont, ha pephini ne zonjas mui nemet da dec'het ha da zavetei he vuez mar galje. En em denna a rejont buan euz ar bek douar-ze ha ne zistrojont mui. Guelet a reant e stourme an Env en ho enep evit sicour tud ar vro, hag o devoa ive ar re-ma brema tud en ho fenn goest d'ho ren ha d'ho lacat da drec'hi ho enebourien.

Rakse, evel a lavar ar barz en deus savet kantik Sant Tenenan :

Abaoue, ar vouenn milliget
E douar Leon ne voue guelet.

Tud ar c'harter a deuas neuze oll da drugarecat Sant Tenenan. Anaout a reant oll, mar o doa gallet teleur ar strafuil etouez ar vac'herien griz-ze ha great dezho kemeret an tec'h, e voant dleourien a gementse da ijin ha da bedennou ar zant. Ne ket tud ar c'harter epken a deuas d'he drugarecat, ar re vraz a deuaz ive. Evel ma voue guelet guech all etouez pobl Doue; pa e devoa ar brinsez santel Judith dibennet Holofernez ha laket he arme da gemeret an tec'h, ar belek braz hag ar pennou kenta euz ar vro a deuas d'he c'haout evit he meuli hag he zrugarecat da veza saveteet ho buez d'he c'henvroiz, evelse a voue guelet ama ive; ar re vraz, an dud chentil, ar brinset zoken a voue guelet o tont da rei meuleudi d'ar zant ha d'he drugarecaat

Da veza dieubet ar vro
Dioc'h tud ker criz ha ker garo.

Dre anaoudegez vad e rojont da iliz Plabennec douarou ha madou all, hag an iliz-ze a zeuaz evelse da veza a neuze unan euz ar re genta hag euz ar re binvidica euz a Leon.

(1) Ervez an Aotrou Kerdanet, euz a Lesneven, an tour-ze a ioa c'hoaz en he za e 1618, hag a reat anezhan tour an Damani; ar pez a ro da gridi e voa Damani hano an dijentil-ze roet gant Sant Tenenan da gabiten d'al leoniz a enep an dud divadez a glaske ho distruja. Bez'ez euz ive eno eul leac'h hanvet Damani, hag a voa marteze douarou an dijentil-ze.

Neuze Sant Tenenan en em lakeas da boania muioc'h evit biscoas da greski ar feiz hag an descadurez christen e calonou tud ar c'harter. Ar re-ma, diencrez brema, a ellas distrei pephini d'he diegez ha d'he labour. Brema ec'h ellent, ep aoun, mont d'ar Forest ha da Blabennec da glevet comzou Doue, da gemeret perz en ofisou divin ha da reseo ar zacramanchou. Brema ec'h elle ar iaouankiz hag ar re all mont dizoursi da Lezkelen evit beza kelennet eno ervez ho izom. Kement a c'hras e cavent beza tennet divarnezho ar voalen-ze ho c'hastize abaoue eur pennad mad a amzer ma voant leun a anaoudegez vad ha entanet oll ho c'halonou evit servich Doue. Abars nemeur o devoa savet adarre ar pez a ioa bet distrujet dezo gant ar forbanet, hag e veve an oll sioul hag e peoc'h er vro; ha ne vije cavet e nep leac'h eur c'harteriad tud hag a vije skedusoc'h ha guelloc'h heuillet ar relijion en ho zouez evit na voa etouez ar bobl-ma kelennet gant Sant Tenenan.

Evelse calon ar zant a ioa leun a laouenidigez, hag en em blije kement er c'harter-ze ma en divije caret echui eno he vuez. Hogen Doue en doa enr zonch all varnezhan, hag a c'houlenne ma labourje c'hoaz evit silvidigez re all. G. M.

(*Eur pennad all eur vech-all.*)

Kelou euz ar Missionou.

DOUAR BRAZ AN AFRIC.

Daou vla so hema ar c'holera o vale var douar Afric. Goude m'en deuz discaret millerou tud var zu ar Senegal, hag e missionou Senegambi, e pelec'h zo maro 6 missioner, 4 seurez, ha 10 frer, e pignas var zu an dezert bras, hag en em zisplegas var greiz an Afric ; goudeze e teuas var ar c'hostez-man dre meneziou al Loar (monts de la Lune). En enezen Zanzibar e sco ken kren, ma varv bemdez pemp cant den gantan. Ar rouë pini zo Mahometan en deuz douget eul lezen evit difenn roï sicour d'an dud clàn. Piou en deuz clevet biscoas kement al ! Rac, emezan, Doue (Allah !) en deus digaset ar c'hlenvet, Doue hen c'haso kuit pa garo, netra ken. Ho pebez dallentez ! rac na acounac'homp ket ar gomz fur-man : En em zicour ta hunan, ha Doue ta zicouro. Missionerien, an tadou, hor freret, hag hor zeurezet, ha helle tostaad euz ar re glanv, hag evelse, instrui ha badezi bandennou, hag ho c'has d'an env. Mès allas, eiz mis so n'hon euz resevet sort doare anezo. Ne ouzomp ket pe maro pe beo e maint. Rac difenn vras e zeus d'a reseo ama na lestr, na pacat na netra euz ac'hano, gant aon na teufe ar c'holera ganeomp. Just eo deomp rei d'oc'h kelou euz a zaou lestr Franç, deut euz a Vrest er c'hostejou ma : Ar *Volta* hag an *Armorig*. Rac bez euz varnezo cals bretonet, ispicial var an *Armoric*, ar belec memes euz houma, zo an otrou Collober, eus a escopti Kemper.

Ar Volta oa e Zanzibar pa zigoueas ar c'holera. Sonch en devoa neuze ar c'habiten da zont ama, e Bourbon : Mès laket eo e quarantaine, ha chetu ma dirapet a diblasset var zu eneziou bihan Madagascar.

Kerent ar vartolodet zo var ar lestr ma no deus ket da guemeret aoun na melconi, rac clevet em euz lavaret penos ar midicin en deus digasset ama eul lizer evit splana e ma an equipach oll iac'h, ha neuz maro den ebed gant ar c'hlenvet. An Armoric zo bed herzet aman tri devez, ar mis tremenet. Ne voa den clan ken neubet varni ; dirapet eo evit monet var zu an Indès, hag e lerer e tigoezo ama adare. Rac achu gant Zanzibar, me dlee lavar deoc'h penos ar botred hag ar merc'het iaouank prenet ha savet e Zanzibar gant ar missionerien hag ar zeurezet zo bet, da viana ar re vrassa anezo, casset en douar veur, eureujet, ha partajet dezo an douar ; ha setu brema eur vro hol gatolic, eur barrez vras euz ar re wella, gantho e vezo convertisset ar baianet tro var dro, ha skignet ar Feiz.

Eur vanden all zo diblasset gand an tad Homer, e bro ar C'hamizet, var meneziou al Loar ; mès n'on euz tam kelou anezo. Red eo esperont an Itron-Varia vir zikour ho diwallo. E toues ar freret ho c'hober ar c'hatekis e zeus er mission Zanzibar, eur breton euz a Arzano, pini goude beza achuet e oll c'hlassou e Pont-Croix, heb gallout mont d'ar siminair, gant c'hoant d'en em roi da Zoue, n'hen lakas da vissionner, en abati Langonet, e tal Faouët, ha brema e ra tost kement a vad evel eur beleg.

ENEZ BOURBON.

An enez-man zo d'ar Franç, a cals Francisien zo ama evit ar c'homers. Evid an dud-ze zo ama enn escob, pini zo brema ive e Rom, ha beleien euz a escoptiou Franç. Ouspen-ze evit an Indianet, zo ive daou vissioner euz compagnunez Jesus ; hag evit ar vorianet pemp missionner euz hon urz, da lavaret eo urz pe compagnunez ar Speret-Santel ha kalon dinam Mari. — Tri ac'hanomp zo en traoniennou, lec'h zo muioc'h a dud, ha daou el laechou elec'h zo muioc'h a baianet. Me zo ama atao e laechou, gant ma zud lor, a ma bugale dû. Rac hi o eunan en em c'halv hor bugale.

Ar blaovez-man, en hor missionn ebken, ni hon deuz badezet euz ar re vras 240. Great ar pask kenta d'an dud coz, hep counta ar vugale, 402 — covessaet 22,500 ha sacramantet quement all. Gand hor Jubilé, ni hon heus prezeguet an tu ma hag an tu hont, en ilizou hag er chapellou ar vro. E paressiou zo, hama zo guellet bandenniou tud en em gonvertissa. Ama evit ar Jubile, me ma hunan meus galled roi ar gommunion d'a 1200 ; ha d'ar Pask zo bet hiniennou all c'hoas ouspenn.

Mès ar goassa poan zo er vroma evit ar missionerien ne deu quet euz a berz ar vorianet kès-ze, euz a berz ho mistri eo. E guir guechal, en amzer ar sclavach ar mistri pe eo guen ho c'hroc'hen ha du hini ar re baour, ha gred ma rema couls lavaret loenet evit ho servich. Na gassont sonch ebet dezo euz ho ene. Ar c'hontrol eo, pa erru ar missionner, lod anezo hen diguemer fal, lod all rà goap ounto. Nebeudic a vel hen ho servicherien breudeur d'hezo prenet gand goad hon Zalver Jesus-Christ evel-

d'ho. Ar rema a zalc'h sonch euz comzou an abostol : Mistri, bezit sourci euz ho servicherien, rak Doue a houlo ganeoc'h compt euz ho eneou... gant tud christen evelse, hellomp mont da ober catekis goude al labouriou, roï ar vadiziant d'ar rema, disposi ar real d'ho c'henta pask, ho eureuji, lavar dezo an oferen da beder heur euz ar mintin, hag roi dezo an oll scramanchou en ho c'hlenvet diveza. Mœs ar vistri pere ne sonjont nemet da c'hounit argant dre labour ho mevellou ho lesk da vervel peurliessa e guis loened heb galvout ar belek evit ho badezi. Ah ! cousconde, be zeus ama fabricourien sucr ho deuz var ho labouriou betec 6,000 morian du. Oh ! mar ve ar mistri-ze oll christen a galon peguement a vad ni alfe ober ama, na peguement a eneou ni helfe savetei evit an Aotrou Doue!

Ar goal speret a zo en traou-ze, pencaos euz an drouc; henez kenvrois Breiz-Izel, c'houi ell sicour ac'hanomp d'hen ziskara. Pedennou, ia pedennou ! ar beden zo eun arm vad, trempet stard hag an arm-ze zo crenvoc'h egued oll traou ar bed-ma, hi a zistruj holl galloud an ifern, hi a denn var an douar nerz Doue ; ha gant nerz Doue, e vez graet burzudou. Hama, er missionou e pelec'h renkomp-ni gouren gant an diaoul hag he guernou, hama santomp-ni ezom euz ho pedennou ha fisians em euz ho pedennou na vankjont kenn. Ravezo Doue hag e vamm santel meulet ganeomp ha gant an oll dud var an douar. Ra vezompni resevet evit ho meuli eun devez hen nen, gand ar vrassa bandenn a dud euz ar missionou baian.

Tad Limbour, missionner compagnunez ar Speret-Santel a kalon dinam Mari, rener kacousi an enezen Reunion.

Histor Abaty Itron Varia Melleray.

Dimeurs divea e voa interret en Abaty, an Tad Dosithée, er bed an Autrou Moré, ganet e Dinault, studiet e Pont-Croas ha greet abostoler e Seminer Kemper hag avieler e Melleray. Ar vech kenta e comzin euz he glenvet hag e varo santel, pehini a greder zo bed ken agreabl da Zoue ha maro ur c'hroadur goude e vadiant.

DISTRO AR MENAC'H EUZ BRO-ZAOS DA VELLERAY.

Evel en boa lavaret er pennat divea, ar Menac'h goude beza tremenet tri devez en Naounet, zo dizouguet en ur vag tan dre ster an Erde, da ur guær-vian hanvet *Nort*. Kaera pourmennaden a eller da ober en ur ster vian, eo ar zeiz leo-ze etre an *Nort* hag an Naounet. E peb tu ne veler nemet jardinou kempen, maneriou coadet, merroriou keuneudet, borhadennou brao, Ilisou ha chapellou nevez. Dre ma pign ar vag gand ar ster, e veler an dud o tont da saludi ar Menac'h dre dennou fuzil pe gand benviji muzik ha pa dosteer euz ar borhadennou e clever epeb leac'h ar kleïer o zonn hag ar bobl var an aod gand baniellou. Var lerc'h hag araoc ar vag tan, e veler ive bagou all aleïs deut da greski an triomph. Pa zigoüesont en Nort e cafjont ar veleïen ha kalz tud all euz o gotoz er porz. Ractal ma touarsont e voa clevet ar c'hleïer e bol hag an Autrou Person, goude beza saludet ar gompagnunez ha meulet o hourach, o hench dan Iliz varlerc'h ar c'hroaziou hag ar banniellou. Goude beza adoret or Salver er sacramant santel, ar Menac'h a gan *an Te Deum* evit trugarekat Doue da veza o digazet dar guer iac'h ha dibistik. Goude hep dale tam, e kemerjont adarre o hent, mæs brenma var droad betec Melleray, pedir leo euz an Nort. Etre tout ar helou en em skign dre ar vro hag e peb leac'h e voa clevet digoüez ar Menac'h er vro, gand an deso hag ar fizianz da veva euruz e Breiz-hüel. *Salvabitur juda... et israel habitabit confidenter.*

Ul leo euz an Nort, ar pen pella euz ar barres vraze, ar Menac'h zo zoüezet. Ar veleien zo eet araoc'h int hep lavaret grik dezo, na velont ganto nemet tud coz diarhen ha diskabell a bugale aleiz. Gouscoude o zoüez a gresk c'hoas pa velont dirazo divar leïn ur grehen, ur bobl hep niver, beleïen, Autronet, kariolennou, kezec, tud guisket kaër koulz ha re all en-n-ho dillat bemdez. Dirac an anter kant pe dri-uguent den ze guisket e guen, me fell din lavaret dirac ar guel euz ar Menac'h, an dud coz a voële dourec o sonjal en amzer dremenet, hag er poanniou gouzanvet, ar re iouank er hontrol a dride gand joa evel ma reont ato dirac un neventi bennac. Autrou De Lucinière, an Autrou perzon hag ar guzullerien a dosta ous ar Menac'h hag a nem doll dan daoulin. Neuze an Tad Anton a nem zisparty un nebeudic euz an Tadou all evit roï e vennos dan oll hag e voalen da bokat dan Autronez, evel ma ra an Eskibien. An Autrou Mear a zaff neuze e ne zao hag a bed gand kalz a respect an Tad Abbat hag, ene hano, ar Menac'h hag ar breudeur da zisken ene vaner a da azeza ous e daul. [illegible] Abbad a recevas ar beden-ze gand kalz a anou[illegible]vad dreist peb tra pa velas ne voa servichet dezo neti kontrol da urz Sant Beneat. Autrou perzon hag an Autrou Meer a azezas deus taul gand an Tad Abbad. Ar veleïen, ar guzullerien hag ar pennou all a nem gargas da servicha. An oll a gave o enor ober plijadur dar Menac'h. An Autrou De Lucinière pehini e voa bed he unan harluet a vouïe mad tre, petra eo beva etre daouarn an estrenn, rac na ehane da gouraichi ar Menac'h ha da brometti dezo amzer vad en deveziou da zont. Ar Menac'h o unan a zante o esperanz o kreski hag o halonou o tomaat euz bro o zadou koz.

Goude ar pred, an Tad Abbad a lavar ar pedennou kustum hag a drugareka an oll, mæs an Autrou De Lucinière dreist ar re all, a bromet dan dud a volonte vad perz e pedennou an Abaty.

Neuze ar Menac'h a nem laka adarre en hent, bale a reont er sioulanz etoüez kalz tud pere o devoa dilezet o labour evit dont do guelet ha da receo bennoz an Tad Abbad. Goude beza baleet epad un heur pe eun heur anter e tigouezont e parres Joué. Tost dar vorc'h, un den coz a dosta euz an Tad Abbad ha goude beza daoulinet da receo e vennos, e lavar dezan : Ar Vorc'h-man,

va zad, na gle ket ober plijadur deoc'h, aman neuz nemet dispaherien ha laëron touët. Pa na verd Itron goz Melleray, o devoa mahomet oll leve an Abaty. Ah, Tad coz, eme an Tad Anton, neuz fors, ar pez zo greët zo greët, deut buan ganeomp dan Iliz da bidi evito ha c'hui velo, ni vo adarre mignonet. Neket brao gouscoude guelet ar chass o tibri bara guen, hag ar mæstr e unan o tremenn gand bara du, a lavar c'hoas Per Cadorell. Pebeus soüez evit an dud santel, biskoas martreze no devoa guelet Ilis ken distruj en eur barres ken pinvidic! Na eller ket hoas meuli ar bobl-ze, rac an Iliz zo ato er memez stad.

Ar visit dar sacramant adorabl na bad ket pell, hep dale tam eïec'hont en-n-ho zro. Un anter heur goude e tigouejont e kichen chapell Sænt Rogatien ha Donatien merzeriet en Naounet, bed revinet epad an dispac'h vras ha lezet da zizerita gad an amzer. Ar chapell-ze zo brenma dan Autrou De Goyon, den a feiz vad, mignon an Abaty, ginnidig a du e vam a Vreiz Isel :

An Itron goz a voa un demezel De Kermenguy, lignez brudet dre e santelez ha dreist pebtra dre zëolediguez an Autrou Kermenguy, chaloni, dre chapell gaër Itron Varia Salette, savet gand ar belec santel-man tost da Vontroulez. F.

(*Eur pennad all divezatoc'h*).

AN DUBE GUENN.

Eur vanden dud euz ar Pologn, chadennet gant ar Rusianet, a gaset en harlu d'ar Siberi e tu an anternoz. Da heul an dud harluet-ze ez a avechou ho friejou pe ho bugale, a ia a volontez vad d'ar vro dizeur-ze evit kemeret lod e poaniou eur pried pe eun tad, ha renta dezho ho chadennou scanvoc'h da zougen. Var an hentze ez eus, bep er mare, savet eur prizon evit ma c'hello ar jaden eana eno ha tremen an noz. Er vro-ze ne veler nemet erc'h ha scorn, hag an erc'h a deu avechou da veza ken teo, ma'z eo red d'ar jaden, digouezet en unan euz ar prizoniou-ze, chom eno meur a zervez araok gallout mont adarre en hent.

Ar re a ia anezho ho unan da heul ho zud d'an harlu, mar o deus peadra, a ra ho beach e treinellou a ia d'ho c'has abouez ma paeont mad, ha pa vez red d'ar jaden chom a za eun derveziou bennag abalamour d'ar goal amzer, e cavont repu d'he gortoz en tiez var ar meaz a dost d'ar prizon.

Tud ar vro-ze a ro digemer mad dezho, a leverer, hag evit ho dizenoui hag ho laouenaat, e contont dezho historiou ha marvaillou ar c'harter ma'z eont enhan.

Setu ama eun tamig histor bet contet evelse da eur c'hreg euz ar Pologn a heuille he fried ha da eur plac'h iaouang hag eur paotrig a heuille ho zad er Siberi. O veza cavet digemer en eun tiegez mad (da viana mar gell beza tiegeziou mad eleac'h ne deus couls lavaret ato nemet erc'h), ar vestrez euz an ti a lavaraz an drama dezho goude coan.

En amzer ma edo Catell, eil euz an hano, impalaerez euz ar Russi, ez oa, var ribl ar ster Volga, eur pennadik dioc'h kær Casan, eun toullad pesketerien o chom en eur geriadennig a ioa enhi etre tregont ha daouugent tan. Ar geriaden-ze a reat Toughilof anezhi. He ferc'hen a ioa eun Aotrou braz ha ne jome ket enhi ; bez'en doa avad dindanhan eur gouarner pe eur *reseour* hanvet Teufelman, ar falla pagan, ar falla den gadal hag ar falla laer en deus biscoas lakeat he dreid forc'hellek var douar ar Russi.

Pesketerien Toughilof n'oant ket pinvidik ; hogen ar peoc'h a galon a dal hirroc'h eget aour hag arc'hant. Ar peoc'h-ze o devoa, ha mar doa tenn ho labour avechou, e vevent laouen, hag e couskent dinec'h, dinec'hoc'h var an douar pe var eun nebeut raos seac'h eget aliez an dud pinvidik var ar plun.

Marteze, piou a voar, ma o divije bet ar besketerien-ze danvez, e vijent deut da veza otuz hag ho c'halon crignet gant an avarisdet. Hogen al laer Teufelman a ioa eno evit miret oc'h kementse.

Evit eur matoutier e vije kemeret o velet pe gen aketuz oa d'en em gaout var al leac'h pa dennent ho rouejou euz ar mor, ha pa zistroent gant ho bagou d'an aod. En hanv her guelet eno, o fresca he vizach gant dour, oc'h hija he galabousen evit caout eun tamig avel, o sec'ha ar guer glaz euz he lunedou a zerviche dezhan, ne ket da velet guelloc'h, mes da guzet he zaoulagad. Er goanv her guelet eno ive, destumet cloz en eur zae croc'hen ourz, o vont hag o tont en eur ober camejou bras evel pa vije o vale var ar glaou tan. D'ar mare-ze, me lavar, d'an amzer ien, ne velet euz he zrem nemet eun torchad kik moug a zioc'h he lunedou, ha red oa gouzout oa an torchad kik-ze eur fri, rag evit he velet den n'her c'hemerje evit eur fri. Ha gouscoude an doare fri-ze eo a rea he vrasa nec'hamant, rag evithan eo en devoa muia aoun rag ar riou, hag e lakea dalc'h mad he frota gant erc'h evit miret outhan da scorni. Great en devoa eun tamik sac'h, gant gloan diabarz, evit lacat varnezhan hag he zerc'hel tom, hogen neuze ne elle ket tenna he halan avoalc'h dre he zifron, hag e venne mouga, hag oue red he lezel dizolo. Kementse a rea dezhan loskel leoudouet evel eun droug-speret, hag e sancle butun enha ken na venne he faouti.

Daoust da gementse en em gave ato evit conta ar pesked, ha ne dremene ket unan ebiou dezhan ha pa na vije ket brasoc'h evit ar bez. Evit eur grogen en divije bazatet unan bennag.

Ah ! An taoliou baz, evit gant ar re-ze avad n'oa ket chich.

Kementse oll, emezhan, a rea evit he vestr, ar perc'hen. Evit ar perc'hen ez ea bep en amzer d'al lochennou pa na veze den enho, da furcha, da velet hag hen a gafje eur guennek bennag, ha n'oa ket figus ken nebeut pa veze menek da gregi ; ne jome nemeur a dra var he lerc'h. Eur scudel goat nevez, eur gontel, eur bloue neud ; pep tra a ioa mad dezhan. C'hoas ma na raje nemet laerez ! hogen goasoc'h a rea !

Ar merc'hed a ioa red dezho tec'hed diouthan evel dioc'h ar vosen, hag e pep ti en doa great eur grisderi bennak. Kement ha ker bihan ma voue red d'ar besketerien geiz mont ac'hano, pephini dre ma c'helle, da glask he chans e leac'h all.

Abaoue ez eus pevar-ugent vloas pe var an dro. Brema keriaden Thoughilof n'eus mui roud ebet anezhi. Al lochennou zo coezet en ho foull, plench ha mogeriou a zo eat ac'hano, stlejet gant dour ar ster Volga. G. M.

(Eur pennad all eur vech all.)

Mission Daoulas. — Abaoue eun nebeut bloaveziou, ez eus dalc'h mad eur mission bennag en Escopti Kemper, hag ep dale an oll barreziou, couls lavaret, o devezo bet ar c'hras da gaout eur mission. Ar mission zo eur c'hras ker kaer! An den en deuz izom da veza hejet eur vech en amzer evit he zivorfila, ha dihuna ar feiz en he galon, rag oc'h heul boazamanchou ar vuez, e teu evel pa lavarfen da gousket pe da voredi e kenver he zeveriou christen. Goude eur mission e cafet e ve pep tra dudiusoc'h en eur barrez, ar bleun a lavarfet a daolfe muioc'h a c'hoez mad, an deliou a gaver glasoc'h, an tiez caeroc'h ha laouenoc'h. Bennoz an Env, ar gliz a c'hras Doue a laca ar peoc'h hag al laouenedigez e pep leac'h.

Aotrou person Daoulaz en doa sonjet mad e kementse, ha kerkent ha ma en deus gallet, en deus roet eur mission da dud he barrez. Daoulazis n'o deus ket great a fae var an or-ze a zilvidigez a zigoret evitho. Diskuezet o deus, dre ho frez da dostaat, e voa beo ar feiz en ho c'halon evel e calon an oll guir Vretoned, ha mar doa, en eur galon bennag an eulfen dau-ze, me lavar ar feiz, goloet dindan eun nebeut ludu, e voa avoalc'h eur c'hoezaden evit he dizelei.

Ne livirin netra ama divar benn ar mission-ze nemet ar pez a eller da lavaret divar benn pep mission all. An oll a deue a brez ha gant aket d'ar prezegennou ha da gement a reat evit ar mission. An oll a boanie da netaat ho ene dre eur gonfession vad, hag eur guir glac'har d'ho fec'hejou.

An tad Forestier hag an tad Bleuzen hag ar veleien divar dro dent d'ho zicour, o deus labouret eno evel ma'z int boas da ober, hag a zo distroet ac'hano en eur veuli Doue, contant ha laouen braz euz ar frouez en doa great Doue dreizho etouez an eneou, hag euz ar bennoz en doa skuillet var ar barrez-ze.

Pardon Rumengol. — Er bloa-ma, evel bep bloaz, ar pardon-ze zo bet euz ar c'haera. Bet eus tud ep niver o pardona evel a vez bep bloas. Ne lavarin eta netra nevez o comz euz ar pardon-ze nemet ez eus savet er bloa-ma, var eun huelen a zirag ilis Rumengol, eun imach d'ar Verc'hez Vari. An imach pe ar skeuden-ze a zo braz hag a eller da velet a bell. Her guelet a rer euz an draonien vrao a zisken ac'hano d'ar Faou hag euz ar roziou pe huelennou a ra an dro d'an draonien-ze. Mam Doue eo o vennigen ac'hano ar c'harter tro var dro. An Aotrou Lezeleuc vikel vraz en deus benniget an imach-ze, hag Aotrou persoun Sant-Loïs Brest en deus great eur brezegen.

Eur pardoner a vanke er bloa-ma e Rumengol; an Aotroun'n Eskob. Hogen n'en doa ket ancounac'het he bardon muia caret. Scrifet en deus da Aotrou person Rumengol divar benn he bardon, hag en he lizer etouez traou all, em euz eveseet oc'h ar c'homzou-ma: « Anat eo ez eo red e ve discleriet ne ell ket an Tad Santel ar Pap fazia, p'eo guir e ra an drouc-speret kement a freuz hag a zispac'h o clask miret na ve discleriet ar virionez-ze. » G. M.

KELEIER.

An Aotrou Crozon zo hanvet vikel e Lanhouarne.

Al lezvarn (*cour d'assises*) a zigoro e Kemper d'ar pevar a vis gouere. En he benn e vezo an Aotrou Grolleau-Villegeury, alier e Lez-varn Roazon.

Al lez-varn a zigoro ive e Sant-Briec d'ar memes devez, renet gant an Aotrou Revault, alier e Lezvarn Roazon.

E 1872 e vezo, evit al labour-douar, eur *c'honcours* braz evit an departamanchou divar dro, e departamant Costez-an-Nord.

E *Car* an hent houarn, e Landerne, ez eus bet eun tan goall er sizun tremenet. Var dro daou-ugent mil lur a dalie, a leverer, ar pez zo devet.

Lavaret or boa e voa bet beuzet, d'an 12 a Vae, an Aotrou Nedelec, vikel a Blougerne, o clask tenna euz ar mor eur bugel coezet en dour.

Corf an Aotrou Nedelec so bet eur pennad mad ep eza cavet, caer a ioa he glask bemdez. Abarz ar fin eo cavet ha caset d'an douar e creis daelou ar barressioniz o devoa eur c'heus bras dezhan.

Ervez ar c'hazetennou a gomz euz al labour douar, e carteriou-zo en em jaler calz o velet an amzer peger seac'h e chom. Aoun zo rak keraouez ha dienez. Gouscoude brema eo adarre soupleet an amzer, ha petra bennak ne deus ket marteze a c'hlao avoalc'h evit trempa an douar er c'harter ma, da viana ar soublien-ma a rai eur vad vraz d'an ed du.

En Aljeri, ervez Keleier ar vro-ze, an cost a zo caer. Eno emaer brema gant an eost, ha morse a leverer n'oa bet guelloc'h. An eis dreist oll zo a rodel. Al lin ive a zo mad. Ar foennou epken zo chomet ber.

E Kemper, prosesion ar zacramant a zo bet euz ar c'haera. Ne gaf ket din em befe guelet morse ar gristenien er brosesion-ze eveziantoc'h na devotoc'h. E guirionez ne voa netra o tieza den. Ne voa nag heol, na glao, nag avel, na poultrén, na bouillen. Doue a ioa falvezet dezhan rei eun amzer dibab evit ar brosesion. G. M.

Ar Gerant: Ar. DE KERANGAL.
Kemper, moullet gand Ar. de Kangal, Moullér an Escopti.

DISSADORN 2 GOUERE 1870. N° 283. C'HUEC'HVET BLOAVEZ

FEIZ HA BREIZ,

KELOU A BEP BRO, HA KENTELIOU VAR BEP TRA,

Digaset bep sul da gement Christen a gomz ar brezounek.

CONDITIONOU EVIT CAOUT AR GAZETEN:

Evit ar Finister, Costez-an-Nord *hag ar* Morbihan: *evit eur bloas*, daou scouet; *evit c'huec'h miz*, pevarzec real.

An Abonamant a dle beza paet araog caout ar gazeten.

An hini ne zigas ket en dro ar c'henta gazeten a reseo goude ma zeo echu he abonamant, a zo consideret evel abonet a nevez.

A abonamant a gemerer e ti an Aotrou de Kerangal, *moullér an Escopti, ru ar Gigerez, n° 18, e Kemper.*

D'an Aotrou de Kerangal *epken e tleer adressi ar peamanchou ha kement a zell oc'h servich ar Gazeten.*

Ar scrijou da lacat er Gazeten a dleer da adressi d'an Aotrou MORVAN, epken.

KEMPER, 2 Gouere 1870.

Mar oc'h eus c'hoant da c'houzout penauz e tremen an traou en *asambleou* an dud diteiz a gomzan deoc'h avechou anezho, setu ama, ervez eur gazetennig hanvet *Revue de la Presse*, penaoz ez a ar bed gantho pa fell dezho en em glevet da ober eun taol caer bennak. Da genta pephini a fell dezhan lavaret he bez hag ober he lezen; hag evel ma fell dezho comz oll var eun dro, e sao ep dale eun tousmac'h hag eur safar, ma ne ell mui den gouzout petra lavar nicun euz ar re all. Dont a ra eur mare ne glever mui nemet leoudouet ha goal bedennou, ha neuze e teu ar chas bleo, an taoliou dorn, an taoliou treid, ha calz a sevenedigeziou all hag a ve re hir ho merca. En hevelep doare ma ve gallet ho anaout dioc'h ar c'houbari anezho goude eun emgleo evelse. Rag unan a veler gant eul lagad eur c'helc'h du en dro dezhan, eun all a ve lavaret a ve eat he vleo gant ar piket, eun trede a zo eur bail var greis pe var gorn he dal, hag eun all c'hoaz a zo crennet eur pennad euz he scouarn; caout a rafet marteze zoken unan bennag hag a vale treusteuillok, dre ma'z eo croget ar furnez enho tost d'an douar.

Var eun dra epken en em glevont, en em gavont a unan; distruja an iliz, ar feiz, ar relijion; scolia, kentelia an dud divar ar meaz, ha deski dezho beva ep lezen, na belek, na Doue. An dra-ze a fell dezho oll; pa ve meneg avad da c'houzout penauz e raint kementse, neuze e sao tabut; rak pephini en deuz he c'hiz hag he zoare, pephini a gaf dezhan n'eus nemethan hag a velfe sclear, ha neuze evit digas ar sclerijen-ze e teu ar chas bleo hag ar c'hrabanadou ma comzen anezho bremaik.

Setu ama gouscoude penauz e fell da unan anezho en em gemeret, ha meur a hini euz ar re all, credabl, a zonch eveldhan.

« Bez'ez euz, emezhan, en hor bro, tregont milion a gouériadet ha ne ouzont netra, hag a zo ken diskiant ha loenet mud, ha n'int ket goest d'hor c'hompren pa gomzomp evel ma reomp peurliesa. Red eo cas dezho scrijou dioc'h ho doare, hag ober stad anezho da genta. Ma'zafet a frao dezho dioc'htu, ar pesked ne chaokfent ket var an higen. Red e ve-ta en em lacat da goms dezho a foariou hag a varc'hajou, diskuez dezho pegement eo eat al labour douar var araog ha pe gen eaz eo dezho labourat gant ar benviachou nevez a zo brema. Neuze etre comz euz eur bengen velchen hag euz eur bengen avalou douar, e ve cavet tro da rei dezho kenteliou all. Red e ve avad rei an dra-ze goustadig, ep tamal den, ep lavaret droug euz a zen; neuze e ve comzet dezho euz ar pez zo tremenet en hor bro, hag e rafet eun dibap euz ar pez a elfe trei ar sperejou varzu ar pez a fell deomp da zeski dezho. Dont a rafent evelse a nebeudou da gaout plijadur o lenn hor scridou ha da gridi dezho. Goudeze pa o defe croget mad en higen, ho lacafemp da ober ha da gridi ar pez a garfemp. »

Setu aze, tud divar ar meaz, an istim a ra an doctoret-ze ac'hanoc'h, setu aze da betra e fell dezho ho poulza. Lamet da genta ar feiz euz ho calonou; goudeze ho lacat da ober freuz, en em zervichout ac'hanoc'h evel benviachou evit distruja ar pez zo var ho hent, ha goude m'o pezo rentet ar zervich-ze dezho, goude m'o devezo lamet diganeoc'h ho relijion hag ho tanvez, ho pressint dindan ho zreid, hag e c'hoarzint ho goalc'h oc'h ho kuelet rentet reuzeudig hag evit ar vuez-ma hag evit ar vuez-all.

Evit enebourien an iliz, ar pez a dremen brema er Sened hag ar pez a c'hortozer, ho c'harg a dristidigez hag a gounnar, evel ive ma cargont calonou an oll gristenien vad a esperans hag a laouenidigez. E Rom e peder; goazed, merc'hed, bugale, oll ho c'haver dalc'h mad en ilizou o pidi. Evelse ez euz hiniennou souezet o velet an ilizou-ze kel leun ha leunoc'h brema evit na doant da vare ar sizun santel hag ar sizun fasc, en amzer ma voa kement a dud estren er gær-ze.

Guelet a rer brema ema ar Speret-Santel gant an iliz, hag an oll galonou zo entanet a garantez evit an ilis-ze.

Guelet em euz, eme an hini a scrif kement-ma, e kichen skeuden Sant Per, eur c'hrenn-botr, eun drem ar c'hoanta dezhan, o cripat oc'h ar skeuden huel-ze, o poket c'hoek da bennou daoulin an abostol, hag o pidi a vouez huel. Ar bugel paour-zé, fall he zillad, a gaven henvel oc'h ar gristenien fidel brema. Enebourien ar feiz a glask regi dezho ho zae ; mes ne vezo ket pell e raint ive evel ar bugel-ze, e teuint da glask, ehars treid vikel Jesus-Christ, eun harp ha ne ell ket coeza.

Iuzevien a veler brema ive o tistrei oc'h Doue. Da vouéliou Pantecost c'huec'h inzev zo en em c'hret catoliked, digaset d'an anaoudegez euz ar virionez gant daou veleg euz ho gouenn a zo christenien pell zo hag a labour da sclerijenna bugale Israel.

En escopti Roazon, pemp c'hoar protestant a zo en em c'hreat catolikezed er sizuniou-ma. Teir anezho a ioa distroet oc'h Doue da genta ; ar iaouanka a zo deut da bedervet, ha da ziveza ar gosa anezho a zo deut d'ar guir iliz evel ar peder all.

P'emaoun o comz a brotestanted hag a iuzevien, e livirin ez eus nevez maro, e Montauban, eun den a vouenn ar iuzevien hag a dremen dirak daoulagad an oll evit eur zant. An den-ze a ioa pinvidik braz, a lignez huel, ha lod euz he gerent a zalc'h an huela cargou. Den a skiant ha gouezieg, e voa deut da veza eur c'hatolig euz ar re vella, catolig evel ar Pap, unanet gant ar Pap, douget meurbet evit an ilis santel, eur servicher devot d'ar Verc'hez. Maro eo evel ma en devoa bevet, didrouz hag e peoc'h.

O veza bet ar c'hras da anaout ar virionez, en c'hoant da ranna an tenzor-ze gant he genvrois, ar re ma voa bet guechall en ho relijion, hag oa deut da veza eun abostol evit ar iuzevien, o labourat dre he gomzou ha dre he scridou da zigeri dezho ho daoulagad d'ar virionez.

Epad ma ra an dud difeiz ar brezel da zevosion ar gristenien, ar re a gar Doue en em dro muioc'h eget biscoaz oc'h calon sacr Jesus, evit en em lacat muioc'h evit biscoas dindan skoazel ar galon-ze en deus kement hor c'haret, hag e c'houlennont digant hon Tad Santel ma vezo great gouel ar galon sacr gant muioc'h c'hoaz a zolanite eget na d'eo bet great bete vrema. G. M.

SANT TENENAN.

IV.

Epad ma laboure sant Tenenan gant kement a aket evit silvidigez an eneou er Forest, e Plabennek hag er c'harter tro var dro, sant Goulc'hen, escob a Leon, o veza eat da Roazon evit eun afer bennag, a glanvaz eno, a varvas santelamant hag a voue beziet e couent sant Melani. Ankeniet braz e voue leonis pa gleſjont ar c'helou-ze, ha goude beza pedet Doue evit ar pastor mad o devoa collet, en em zestumjont evit henvel en he leac'h eun escob all hag a vije din da azeza var gador sant Paul.

Goude beza goulennet sclerijen ar Speret-Santel, en em gafjont oll dioc'htu a unan. Tenenan a ioa ker brudet dre he zantelez, ha dre ar vad en doa great o cas ar forbanet er meaz euz ar vro, ma roaz an oll ho mouez dezhan, hag ar bobl a blije ive meurbet ar choas-ze dezhan. Casset e voue eta cannadet da Blabennec da ziscleria d'ar zant e voa choazet evit escop. Hogen ar zænt o deuz ato aoun rag an henoriou hag ar c'hargou huel. Tenenan a zebadas muia ma c'hellas.

« Va discoaz, emezhan, ne d'int ket cre avoalc'h evit dougen eur beac'h ker pounner, red eo clask eun all guelloc'h egedonme. » A hent all en devoa keus braz o kuitat tud ar bek douar-ze en doa laket ker mad en bent ar silvidigez.

Caër en devoue rebarbi, red e voue dezhan senti oc'h mouez Doue merket dezhan dre vouez oll dud an escopti. Mont a reaz eta gant ar gannadet da Gastel goude beza kimiadet dioc'h tud ar c'harter a vouele var he lerc'h hag a ieaz a vanden d'he gas bete kear.

Ne zaleas ket da vont da gær Dol, eleac'h ma voue sacret gant sant Gennou a voa neuze arc'hescop er gær-ze.

Kerkent ha ma voa distro, en em lakeas da labourat mui evit biscoaz, o sonjal ne voa netra ar pez en doa great e scoaz ar pez a jome dezhan da ober. Evithan da veza diaraok renet eur vuez leun a zantelez, en em lakeas da veva en eun douare c'hoas santeloc'h. He vagadurez a ioa paour ; iun a rea aliez ; cousket a rea var ar c'halet ; ne zouge nemet dillad dister ; pidi a rea nos deiz ; evel eur guir bastor e veille var he zenved ; ober a rea ep mank tro he escopti ; prezeg a rea d'an oll comzou Doue, hag e roe dezho pep skuer vad.

Lacat a reas sevel a nevez an ilizou discaret gant an danemarkis counnaret, ha kempen adarre al lec'hiou santel bet distrujet pe saotret gant an dud divadez-ze. Cas a reas beleien vad d'ar parreziou da labourat da zilvidigez an eneou, da gelen ha da ren ar bobl christen ha d'he zicour ha vessaat ar vanden denved fiziet enha gant Doue.

Carantez ar zant, he aket hag he zoursi, ar boan a gemere evit savetei he bobl a blijas kement da Zoue, ma reas meur a vurzud evit rei dezhan muioc'h a nerz hag a c'hallout var ar sperejou. Setu ama unan digouezet araok ma voa escop.

En amzer ma lakea sevel iliz Plabennec, ez ea dre ar c'hoat d'ar c'heriadennou divardro, da c'houlen en aluzen peadra da vaga he labourerien. Eun dervez o veza goulennet digant eur c'hreg eun tam amann abalamour da Zoue, ar c'hreg-ze, droug enhi, her c'hasaz en he dro.

— An diaoul r'am c'haso gantha, emezhi, mar em eus me an distera tam amann !

— Lakit evez, eme ar zant, na loscfac'h goal bedennou varnoc'h oc'h unan.

— Mar deuz an distera tam amann em zi, eme c'hoaz ar c'hreg, me c'houlen ma vo troet e mein. Tenenan ne lavaras ger mui, hag en em dennas kuit. Doue avad a roas kentel d'an douerez, d'ar c'haouiadez-ze. Bez'e devoa en he armeliou pevar bodad amann, ha pa'z eas da zonjal ho c'herc'hat ne gavaz enho nemet mein, hag ar vein-ze zo bet miret pell amzer evit derc'hel sonch euz ar burzud.

Setu ama eur burzud all digouezet goude ma voa laket S. Tenenan da escop.

Eur beleg a barrez Plabenneg o veza o vont da gas he Zoue da eun den clanv, o tremen dre eun hent fall ha diez, a goezas diganthan, ep ma c'houeche peur, an hosti sacr, ha caer en devoue he c'hlask, an dervez-ze hag antronoz, n'he c'havas ket. Nec'het ha trubuillet ez eaz, an daelou en he zaoulagad, da Gastel d'en em deleur da dreid he escop sant Tenenan, evit clevet gantha petra en devoa da ober. Ar zant a voue nec'het ive o clevet an darvout-ze, hag en em lakeas da bidi Doue da rei dezhan da anaout petra voa deut da veza an hostize. He beden a voue silaouet. Pa edo en ofis en he gatedral e velaz o tisken eun dube guenn, caer ha skedus meurbet he blun, ha gantha en he veg eur bodik dero glaz. Lacat a reaz ar bodik-ze var dourgen cador an escop. Hema o veza croget er scour, a velaz oa eun toullad guenan bodet etouez an deliou. Ar guenan-ze o doa great gant coar e doare eun tabernacl, hag en tabernacl-ze e voue cavet an hosti santel, hag an escob he lakeas neuze er Siboar en eur veuli hag en eur drugarecat Doue.

Ne ouzeur ket pegeit e voue escop sant Tenenan ; ar pez a ouzeur eo, goude beza gouarnet gant santelez he escopti e varvaz e Castel, e ti eskéb Leon, d'ar c'hoezeg a vis gouere var dro ar bloas c'huec'h cant pemp ha tregont, hag he gorf a voue beziet en he gatedral (1).

Eul loden euz he relegou a voue digaset da Blabennec, ha sant Houardon, escob en he c'houde, a lakeaz ober eno he c'houel. Ar c'henta bloavez ma voue great, en em gavaz eur pennog ha ne felle ket dezhan ober gouel en deiz-ze. Mont a reas d'he voarem da galza ; hogen souden en devoue keuz. Petra bennak ma voa brao an amzer en dervez-ze, e savaz arneu en eun taol gant luc'hel'ka curun scrijuz azioc'h penn ar c'halzer. Strafuillet oll e crene gant he aoun ; sonjal a rea dezhan ez ea da veza pulluc'het. Erfin e teuaz en he speret mont da Blabennec da bidi ha da c'houlen pardon digant ar zant. Ar c'halzadennou en devoa great ha ne voant ket entanet a droaz e mein, hag ar vein-ze a velet, hag a veler c'hoas zoken, a leverer, e kichen Lann-Kermadec, vardro eun anter leo dioc'h bourk Plabennec.

G. M.

(1) Lod a lavar e voue caset he gorf da Blabennec eleac'h ma'z eo bet eur pennad mad he relegou. Ar relegou, epad ar brezeliou zo bet er vro-ma a voue tennet ac'hano, ha cuzet e lenn Melouet, eur c'hloc'h hag hi. Ar relegou zo bet tennet ac'hano ac'houdevez ; ar c'hloc'h avad a zo chomet el lenn. Brema ne veler mui roud ebet euz a vez sant Tenenan nag e Plabennec nag e Castel.

Histor Abaty Itron Varia Melleray.

Neubeut goude an den coz pehini em beuz banvet, diarhen ha diskabell, a sav e voüez, a stok e zonarn hag a lavar divar bouëz pen. Cetu aman, tadou santel ha breudeur dëol, cetu aman al leac'h e pehini zo bed fuzulliet trivec'h belec, c'huec'h Manac'h hag un neubeud kristenien kalonec pa o poa knitteet ar harter. An Tad Anton petra bennac na anavee ket Cadorell a chomas de zilaoü, areas en n-ho un diskuis gand e leanet, hag a lavaras pe a ganas ul loden euz o breviel, araoc pourzu o beac'h. Ar pez a dremenas en-n-ho a greskas kouraic'h an den coz. Divar neuze ne roe peoc'h ebed dan Autrou De Gojon coz, ken en devoa klozet al leac'h-ze ha savet en-n-ho ur groas var relegou ar verzerien. Evel guechall an den santel Simeon, Cadorell a lavare neuze alies : bremma, emezan, e varvin laouen, pa velan relegou va mignonet enoret hag ar Menac'h pere o deuz va maguet, distro dan Abaty. Cadorell a chomas ene vele neubeud goude hep sevel muiken, pidi a ra an Tad Anton dont de velet hag e varv e guir gristen gouzic etre e zivrec'h. Kadorell a voa bed un den a zoujans Doue hag a anoudeguez-vad darre e voa talvet dezan da dad. Man diche bevet pelloc'h, en deviche recevet lod euz e recompanz er bed-man, rac a houdevez neuz ket manket e touez ar Menac'h, nac euz e vugale, nac euz e vugale vian. *Qui honorat patrem suum, jucundabitur infiliis.* Ur soüez eo sonjal en acket a guemer Doue da recompansi bennos an tad hag ar vam, var ar vugale hag ar vugale vian, a rum da rum. Cetu tremen trivec'h kant vloazo maze commettet torfet sacrilaich Menez calvar gand ar iuzevien. Abalamour da vennoziou ar batriarchet, o zadou coz, Doue o binnik ato betec hinio an de. Sortial areont ato victorius, triomphla a reont e peb leac'h gand o arhant ha brasteriou an douar a renk bemdez o zrugarekaat. Petra na gle ket eta talvout ar bennoziou-ze evit ar bed all dar vugale gristen ! !

Cetu-ni tost da vorc'h Meilleraie, dre ma pigner an dosen e remerker er blenen an Abaty. An dud pere a greske bepret, dre ma hardient euz an Tad Abbad, e tisküont dar Menac'h an heaul o para var an Abaty, var ar gunniou hag ar hoajou var dro. Hep chom tam er vorc'h e tiskennont var eün var chozer al lenn hag e antreont dre an n'or dal, pehini, en amzer ze a zigore var an hent braz, e Ilis an Itron Varia distruj meurbed. Goude beza kanet ur beden dar Verhez e lec'hejont ar groaz a zouguent var an oter vraz en noaz ha dishenvelebet dre ar goal amzer. A hent all an Abaty-zo dizelet meurbet, an darn vuia zo disto, ar hlost e pehini errent guechal hent ar groaz hag ar procezionou, zo koët ene boultren na chomm diouantan nemet ar hanevedennou. A boan e cavint plas da loja ha da briantet o zam boued. Evel ato ezint fuelzet, rac emaint breuma en-n-ho zra, karet gand tud ar vro hervez eur guel, esperans ar harter en amzer da zont.

Evit guir Abaty Melleray zo en ur vro goal vrudet, pell euz pep ker ha treuzet gand kals henchou meur : pedir leo euz Châteaubriand eleac'h ma chom ar sous-

prefet, pedir all euz an Nort, seiz euz Ancenis, ker vrao meurbed, diou euz Moisdon eleac'h ma chom ar barner a beoc'h hag ar jendarmeet en amzer-ze, un anter leo euz ar vorc'h e peleac'h zo brenma gendarmeet, ar menac'h na ellint ket cavout buan sikour henep an dud fall, ar veachourien-ze, pere araoc an henchou ouarn, a gargue ar hoajou hag a laëre ar hæriou. Na viche clevet comz bemdez nemeteuz laëronsiou, kannou, muntrou euzus, forzediguezou mezus commettet gand ar veajourien diroll-ze.

An dud a zoare o deuz fizians er Menac'h. Kridi a reont e teuo pedennou an dud santel-ze da bellaat ar goallou, da zouplaat furol an dud digoustians. Dre skueriou ken kaër, madelezou ken niverus kouls evit an dud estrenn hag evit tud ar vro, ne ket possubl d'ar halonnou chom kaledet. Ar Menac'h a ro da zibri da loja d'an oll dremenidy, o'mag epad tri devez evit diskuiza, roï dezo amzer da voëlhi o dillat, do fenseillat, ha mar de ar veachourien-ze klanv, ez int panzet kenn vent pare, gand breudeur an hapothikerez. En abaty, pe da vianna en tyer zo savet er meaz ar hloz, eve roet da zibri ha da loja ouspen da uguent den bemdez e beach. ne ellan ket niveri ar re a zeu da leinna, da goagnia pe da guerhet bara euz ar parreziou var dro. Setu aman un dra iskis gouscoude hag a hoarvez stang. D'ar beurre, pa ve digorret an or var ar veajourien, eteuont da zijuna, goude e kerhont o zier araoc lavaret kenavo ur vechall. Pa vent lezet o unan, gand o sac'h beac'h e sammont o dillat vele hag no gueller mui, en deveze, nac en deveziou verlec'h.

Petra lavaran! me n'em drompl; breuma ez euz ur miz tri gemener a laeras ive o dillat vele, a droe[illegible] dillat en hent ha dindan tri devez a zistro adarre. [illegible]ur Clauda, pehini zo bed archer e paris ofak o dastr[illegible] tre: o fidi a ra da antreal er pors, o lavaret dezo dig[illegible] mad da hortoz an arserien pere ive o hlaske, abalamour da voallou mezuzoc'h hoas, an archerien a zigouës hep dale, hag a doll o dorn var gemenerien Anger ha re Guenet. Dilun e vezint barnet. Avoalc'h evit ar vechman. Ar Menac'h ur vech en Abaty, klozet varnezo, a dremen o amzer o kana o ofis evel kustum hag en n'em briantal benn ar zeiz a viz eaust, devez choazet do zroni e Abaty Melleray Breiz-Izel. F.

(*Eur pennad all divezatoc'h*).

Diviz pe diwiz war ar brezoneg etre Yann, Paol, Pipi ha Loiz.

EIL PENNAD.

Paol: Lavaret ec'h euz d'eom, Yann, ez eo ar brezoneg great gan Doue, ez eo eunan euz ar yezou krouet gan-tha e Babel, brema ez euz war dro 4000 bloaz. Lakeom eo gwir ar poent-ze. Mes, euz a *betra* ha *penaoz* hen deuz-hen great anezha?

Yann: Mad! Paol; sell: te az peuz kavet d'in an alc'houez evid mont en ti.

Ia, *euz a betra hen deuz* Doue *greet ar brezoneg*, *ha penaoz hen deuz-hen greet anezha*, setu ar pez or beuz da welet

E daou c'her, klaskom da genta an *danvez* gan pehini hen deuz Doue greet ar brezoneg, ha gwelom goude *penaôz* hen deuz gan an danvez-se greet, komposet yez on Tadou.

Kenta tra: *An danvez gan pehini hen deuz* Doue *greet ar brezoneg*.

Ar pez em beuz da lavaret d'eoc'h war ar poent-ze, ma mignoned, a zell kemment oc'h ar yezou all evel oc'h ar brezoneg. An oll yezou a zo bet komzet hag a gomzer c'hoaz war an douar, a zo greet, en deon, euz ar memez danvez, gan ar memez elvennou.

Pipi: Penaoz yezou pere a zo ken dishenvel, a vez greet euz ar memez danvez!.....

Yann: Arabad eo d'it, ma mignon Pipi, beza souezet evid se. Gan ar memez lizerennou, ha ne skrifer ket mil ha mil yez dishenvel? Perag ne c'hallfer ket ivez gan ar memez elvennou ober mil ha mil yez dishenvel? Me a rayo d'it gwelet hag amzao, abarz nemeur, e c'haller ober-se.

Loiz: Petra ententez-te, Yann, dre ar ger-ze *elvennou*?

Yann: Me entent geryou bihan, geryou berr, pere a zo, ma ez euz meneg euz an den, evel natural d'ezha, lavarom kentoc'h natural dezha. Beza ez-int ar c'hriadennou-ze, pere a achap digan an den, aliez eb na zonj, ha pere a verk d'eom ar pez a dremen enn-ha, ar pez hen deuz c'hoant da lavaret d'eom. Evelse, grit droug da eun den, pa ne vezo ket war evez, plantit d'ezha eur spillenn en he gig, tolit d'ezha eur c'hlaouenn dan war he zaouarn pe war he dreid noaz, hag e klevot anezha o losker ar griadenn-ma: « *Aï* ! ».

Gwelit c'hoaz: Ha c'hoant hen deuz eun den da c'helver eun all, pehini a zo pell diout-ha, ha da lavaret d'ezha dont d'he gavout, petra a rayo-hen? Krial d'ezha a bouez penn dre ar geryou berr-ma: « *Hè! hè hè! hem! hem!* » Hag o lakaat he vrec'h da zikour, e rayo sin d'ezha da zont.

Gwelit c'hoaz: Ha c'hoant oz peuz-hu da lakaat ho ki da lemmer war eur c'hi pe war eun dra all, petra a leverot-hu d'ezha: « *Kss, kss kss*; *iss gat-ha*, *iss gat-ha; sa gat-ha*? »

Setu aze, ma mignoned, geryou natural, geryou ivez hag a verk en eun doare skler ha nerzuz ar pez hen deuz c'hoant an den da lavaret. Doue he-eunan eo hen deuz ho lakeet e mouez an den, hag hemma ho zol er meaz, pa hen deuz ezom da gomz, eb beza ho c'hlasket, eb beza ho studiet, mes dre ar poulz epken euz an natur. Ia, natural ez-int d'ezha evel ma eo natural d'ar c'hi losker eur griadenn klemuz, pa skoer war-n-ezha, hag eur griadenn all dishenvel, pa harz warlerc'h an diaveziad; evel ma eo natural d'an eujenn lavaret *moû* hag *oûc'h* evid gelver, *beû* evid gourdrouz euz he gernou; evel ma eo natural d'an danvadez lavaret *bê*.

Lavaret em beuz penaoz ar geryou berr-ze a verk en eun doare skler ha nerzuz ar pez hen deuz c'hoant an den da lavaret. Evelse, pa lavaran d'am c'hi: « *Kss, kss, iss gat-ha*, » ma c'hi ma c'hompren dioc'htu. Ar geryou ze: *Kss iss* a barlant dreiz-ho ho-eunan, a lavar d'ezha skler ha freaz petra em beuz c'hoant e raffe. Ma lavarfenn d'am c'hi: « *Lam war-n-ezha ma c'hi*, » al loen ne gomprenfe ket ac'hanon, ar ger *lam* ne zavar ket skler avoalc'h evit-ha.

Ar c'hemm a zo etre ar ger *lam* hag ar geryou *kss*, *iss*, *sa*, eo; ar re-ma a ziniffi dre natur ar pez a ziniffiont, e lec'h ar ger *lam* hen deuz bet digan an dud ar ziniffians a room d'ezha ama.

Pell-zo em beuz remerket penaoz, pa gomzom oc'h an anevaled, ec'h ouzom hen hem zervicha, da vihana war ar meaz e Breiz-Izel, euz a c'heryou natural, euz eur yez natural. Ha rezon or beuz: rag an anevaled ne ouzont nemed ar yez-se; n'int ket bet er skolyou o tiski ar yezou teurnet gan an dud.

Divezatoc'h ni a lavaro hirroc'h war ar poent-ma.

Paol: Ar geryou berr-ze, evel *ai*, *hè*, *hem*, *kss*, *iss*, *sa*, ha beza ez-int-hi an elvennou a bere eo great ar geryou?

Yann: Ia, ar re-ze ha re-all, pere a ziskouezin d'eoc'h divezatoc'h.

Pipi: Diskouez d'em penaoz eo greet ar geryou brezoneg euz an elvennou-ze.

Yann: Setu ar pez a yan da ober rak-tal.

Mes, da genta, e rankan lavaret eur gerig deoc'h war al lizerennou euz an *Alphabet* pe *abece*. On tud koz, muioc'h kristenien, eged-om, a lavare *kroazig an an' Doue*. Ni a glask muia ma c'hellom lemmel euz a bep tra ano an Aotrou Doue, kemment a oufe digass sonj d'eom euz Anezha.

Setu ama al lizerennou euz an *Alphabet*, lavarom ec'hiz ar re goz, euz a *groazig an an' Doue*.

Lizerennou braz: A, B, C, D, E, F, G, H, I, J, K, L, M, N, O, P, Q, R, S, T, U, V, X, Y, Z, Æ, W.

Lizerennou bihan: a, b, c, d, e, f, g, h, i, j, k, l, m, n, o, p, q, r, s, t, u, v, x, y, z, æ w. Y. K. Kersalé.

AN DUBE GUENN.

II.

Etouez ar besketerien all e voa unan hag en doa c'huec'h bugel, tri map ha teir merc'h. Unan euz an teir merc'h a ioa Irena he hano, hag euz a hounnez e vezo meneg er pennad scrit-ma.

Ar pesketaer-ze hag he bried a veve en eun unvaniez ar vrassa, petra bennak n'o doa ket great ar choaz an eil euz egile. Setu ama penauz oa bet great an dimizi gantho.

E Rusi ar re a zo dindan mistri, a zo evel sclavet; ar vistri a ra gantho ar pez a garont, evel pa ve loenet e vent. Ho dimizi a reont, ho rei pe ho guerza da hema ha da hennont, evel ma plij gantho.

Mestr ar pesketer-ma her guelaz eun dervez o chaseal en eur c'hoat, hag a voue zouezet o velet he vleo melen, couls lavaret guenn. Da bardaez o veza o leina gant eur mignon dezhan, e comzaz euz an den iaouank bleo melen-ze en doa guelet.

— Me, eme ar mignon, am euz em douarou, eur plac'h iaouang hag e deus bleo melen evelse ivez.

— Red eo ho dimizi an eil d'egile.

— Ia, mes da behini ac'hanomp e vezo ar c'houblad melen-ze?

— Oh! ar vaouez ne gont ket, hag evelse p'eo ar goas dinme, eo din-me e tleont beza ho daou.

— Nan, al levriou santel a lavar: Kuitaat a ri da dad ha da vam evit heuilla da c'hreg.

— C'hoariomp eun taol cartou da velet da biou e vezint.

— Alo! greomp.

Aben daou vunut goude oa gounezet ar plac'h iaouank gant mestr an den iaouank, hag egile a scrife d'he zen a afer, evel pa lavarfen, d'he vevel braz digas ar plac'h Tatiana da Doughilof evit he dimizi da eun den iaouang euz ar geriaden-ze. Ar mevel braz a reaz ar gevridi, hag abenn eun dervez bennag e voa eureujet ar c'houblat bleo melen.

Den ebet ne voue souezet o velet ober eun dimizi en doare-ze, rag an oll a ioa boas da velet traou evelse. Ar pez avad a lakeas souezet an oll, oa guelet antronoz, ha bemdez goudeze, eun dube guenn, brassoc'h eget an dubeet all, o vont hag o tont var doen al lochen. Kementse a voue kemeret gant tud ar c'harter evit eur merk a skoazel ar Speret-Santel, abalamour skeuden ar Speret-glan eo an dube guenn, hag e guirionez ar pesketaer en devoue a neuze muioc'h a chans eget ar re all. Cals muioc'h a besked a bake, hag abalamour da ze ar besketerien all hen hanvas *Ivan an Dube*.

O velet ar chans-ze en devoa ar pesketaer Ivan, Teufelman a gemeras goarisi, hag a ieas droug enhan; an drouk speret a deuas da c'hoeza en he ziouscouarn, fallout a reas dezhan caout an dube a vele avechou o tisken var discoaz Tatiana, greg ar pesketaer.

Tatiana a ioa eur gristenez vad; cridi a rea e voa eur pec'het en em zizober euz al labous mad-ze.

Gouela a reas puil pa voue digaset an urs-ze dezhi, hag e pedas calonek Teufelman da lezel ganthi he dube. An Almand criz avad en em lakeas da gounnari ha da c'hourdrouz, hag e voue red ober he lavar outhan.

Hogen caer en devoue Teufelman lacat an dube en eur gaouet nevez, morse ne ellaz hen delc'her; a veac'h e veze troet he gein ma nije al labous kuit ep terri baz ebet er gaouet na digeri an nor. Neuze e roaz urs da laza an dube. Hogen den ebet ne felle dezhan hen ober. Eur c'hrenn baotrig epken a zavas var doen al lochen, en esper he baca, a ziruillaz ac'hano d'an douar hag a dorraz he c'har, ha pelloc'h christen ne felle dezhan tenna zoken eur bluen euz al labous.

Pa vele ne alle lacat den da zenti outhan caer en doa touet, gourdrous, bazata, Teufelman a gemeraz eun dervez he fuzil hag a dennas var an dube. Hogen ar fuzil a grevaz etre he zaouarn evel eun tam guer; hen a

voue descaret etouez ar boultren, savet he garavellou en ear evel eur c'hanor troet var he gein, divarc'het eur scoas dezhan, bruzunet he lunedou glaz ha sanclet ar bruzunou guer en he fri hag en he zivoc'h, en hevelep doare mar doa scrijus da velet diaraog, e voa donjerus goudeze.

Teufelman a lakeas dispen gant scourjezou he ler d'he vevel Stefan, abalamour, emezhan, ar mevel en doa carget ar fuzil hag en doa laket eur mean enhi eleac'h draje. Daoust pe a voa pe ne voa ket, da viana ar *reseour* didruez a voue goal binset en dro-ze. Neuze e teuas da veza c'hoas didruesoc'h, morse avad ne gredas goudeze clask laza an dube.

Er mare-ze impalaerez ar Russi a lakeas distruja eur c'harteriad paianed a jome en tu all d'ar ster Volga. Neuze, evit na jomje ket ar c'harter-ze didud, e lakeaz embann e roje an douarou-ze evit netra d'ar re a garje mont da chom di. Pesketerien Toughilof, skuis ma'z oant pell a ioa o veva dindan bourreverez Teufelman, a ieas calz anezho da chom d'ar c'harter-ze a ioa tost dezho ; n'o devoa couls lavaret nemet ar ster da dreuzi.

Chom a reas gouscoude eul loden euz ar besketerien en ho c'hær goz. Rak daoust pe gen dies bennag en em gaver, e caver ato poanius kuitat al leac'h ma'z oar bet ganet ha ma vez tremenet eul loden vad euz ar vuez. A hent all Teufelman en em lakeas neuze da ober stad euz ar re a ioa chomet, pe da viana ne grede mui beza ker criz outho, ne ket mont a rajent kuit ive, ar pez en divije he lakeat he unan var netra.

Ar pez a rea muia plijadur dezhan eo *Ivan an Dube* a ioa chomet ive ; evel ma'z oa hen a bake maia pesked, eo hen ive a roe muia da c'hounit d'ar r[illegible]digar. Evelse hen lakeas da gabiten var ar besketer[illegible]g en devoue epad eur miziou bennak madelez [illegible]n ; hogen madelez eun den fallakr ne oufe ket padout pell.

Ivan evel cabiten ar besketerien a zifenne ho guiriou oc'h Teufelman, hag hema ne felle dezhan anaout na guir na lezen nemet ar pez a droe en he frouden. Evelse en em lakeas da ober goassa hag a elle d'ar c'houblat bleo melen. Scrifa a reas zoken en ho enep da berc'hen Tougilof en esper lacat ho guerza hag ho c'has evel sclavet d'ar penn pella euz ar Siberi.

Etre daou e tigouezaz e Tougilof unan euz ar besketaerien a ioa eat da chom en tu all d'ar ster. Hema a deuaz a benn da lacat Ivan da vont ive d'an douar nevez-ze eleac'h, emezhan, ma vevet euruz ha pephini en he æz.

Mad en doa gret Ivan an Dube senti oc'h he vignon, rag eun dervez bennag goude Teufelman a dlie he verza, o veza bet an otre d'hen ober digant ar per-c'hen. Hogen pa zeas d'he glask e cavaz he lochen goullou. Ivan a ioa eat en hent gant he c'hreg hag he vugale ; rak bez'en doa neuze pemp pe c'huec'h bugel, hag eat oant en hent e creiz an noz evit gallout tec'het ep ma vouesche ar *reseour* digalon.

Ivan gouscoude n'en devoa kuiteat Tougilof nemet en despet dezhan ha pa vele ervad e voa red dezhan mont. Daoust da gement a lavare dezhan he vignon evit he zeseo, ne ellas ket ep scuilla daelou kimiada dioc'h al lochen-ze eleac'h ma en devoa bet ive plijadur avechou, ha neuze eno edo bro he dud coz...

Tatiana avad hag ar vugale a guitea laouen ar vro-ze. Mignon ar pesketear a lavare kement a draou caer dezho divar benn ar vro nevez ma'z eant dezhi, ma tride ho c'haloun oc'h he glevet ha ma o devoa eur vall vras da zigouezout. « Eno, emezhan, ne ket sclavet ha peorien e viot evel ama.

Eno n'o pezo ket izom da vale, mar kirit ; mont a ellot e treinel, ha kezeg o pezo ar pez a gerot evit netra. Me am euz ugent hag a roi an anter anezho deoc'h. Er ster Irguis ez eus cals muioc'h a besked ha guelloc'h pesked eget a zo er ster Volga. Eno ez eus douar hag a ro ed, caol ha traou all ; ne deus nemet teleur had enha.

Ar penn kenta euz ar veach a voue great e bag, var ar Volga, goudeze a dreuz an douarou e treinellou deut d'ho c'herc'hat abers mignon Ivan.

An dube guenn n'oa ket bet ancounac'het. Laket oa en eur gaouet vras ; hogen trist oa, ha lavaret e vije oa mantret o chench carter.

Tatiana a zigoraz ar gaouet evit he lezel da zont er meaz, rak n'oa ket boas da veza dalc'het serret var-nezhan evelse. Hogen an dube goude beza bet eur pennad var ar vag, a gemeraz he nich, hag a ieaz a denn askel étrezeg ar geriaden o devoa kuiteat. Kementse a reas poan da Ivan :

— An dube, emezhan, ne blich ket ar veach-ma dezhan, ha ni a zo bet diot oc'h hen ober.

— Eun dube zo eun dube, eme he vignon, ha te zo henvel oc'h eur c'hrac'h coz o criai e c'houfe eun dube guelloc'h evit an dud petra a zo mad da ober. Guelloc'h e vije bet dit marteze beza brema chadennet ha caset du-ze d'ar minou e tu an anternoz.

Hogen caer en devoue ar mignon-ze coms caer, ne allas mui digas Ivan da gemeret laouenidigez ; glac'haret oll oa da veza collet an dube abalamour ma crede e voa he chans oc'h he heul. G. M.

Eur pennad all eur vech all.

EUR VLEUEN A VENEZ LIBAN.

II.

Ar belek ma comzomp anezhan a reas c'hoas goulennou oc'h ar bugel. O veza en em laket da zellet oc'h imachou, dreist oll hini ar galon sacr, ar zacramant, ar famill santel, Sant Per etc, e c'houlennaz outhan :

— Perag en deuz hor Zalver lezet eur zoudart da doulla dezhan he galon ?

— C'hoant en doa d'hon tenna dre eno en he galon ; rak lavaret en deuz en he aviel : *Deut davedhon, c'hui oll a zo er boan, ha me ho tiboagno.*

— Pa'z eo Jesus ker galloudeg ha ker mad, perag en deuz hen lezet Joseph da veva, evel en deus great er boan hag er baourentez ?

— Evit deski deomp beza pasiant hag humbl.

— Guir a leverez. Ha brema ma roan dit imach ar galon sacr, caout a ri-te eul leac'h evit he lacat en da di ?

— Oh ia, va zad ; em chapelig ez euz eun imach a galon sacr Jesus, mes eat eo divalo.

— Dal, setu aze eun imach ; ha da chapeled, ganez ema ?

— N'ema mui ganhen an hini o poa roet din. Hen roet em eus da eur baourez coz e doa he velet em dorn, hag e devoa c'hoant d'he gaout.

— Dal, kemer ive-ta ar chapelet-ze. Ha brema petra fell dit c'hoaz evit beza eurus ?

— Ne c'houlennan nemet carantez Doue, ar basianted hag an humilite ; ha neuze beza er vuez all eurus gant Doue evit ato.

Ar bugel-ze ne vouie ket e lavare eno traou euz ar re huela, furra ha caera a oufet da glevet.

Ar sperejou brassa gant ho oll skiant hag ho oll goueziegez ne oufent ket sevel hueloc'h.

Evit guelet bete pegeit ez ea skiant ar bugel, an tad a ziskuezas dezhan neuze eun draonien zoun, e troad menez Liban a ioa eno dirag hó daoulagad. An nevez amzer a ioa o tont. Bez'ez oa dirazho prajeier glaz ; bez ez oa ive douarou labour hag a ioa ruz, n'oa netra enho. Al labourerien o doa hadet ed en douarou-ze, mes killeien-raden a ioa deut a vandennou hag o doa distrujet oll ha crignet an oll gounidegeziou beteg ar griziou.

— Anton, eme an tad, pe seurt henvelidigez a ell an den da gaout gant ar pez a velomp ?

— Ar pec'het a zistruch pep tra en ene evel ma'z eo distrujet an edou-ze gant ar c'hilleien raden.

— Petra a ranker da ober evit miret oc'h an dra-ze ? Petra a lavare hor Zalver d'he ebestel er jardin Ollivez ?

— Lavaret a rea dezho : *beillit ha pedit evit na goessot ket en dentasion.*

— Sonch ac'h eus-te euz ar pez a lavaremp o comans an divis-ma ?

— Ia, va zad, lavaret a reamp : red eo delc'her ber var he skianchou ha pidi.

Mad, va bugel, eme neuze an tad, dalc'h ato sonch mad a gementse. Heuil ato mad an hent-ze, ha Doue as pennigo, hag e vezi euruz er bed-ma hag er bed all.

G. M.

(Tennet euz ar gazeten *Cannad Calon Jesus.*

Penaoz e c'hounezer eur buro butun. — N'eus ket pell eus bet roet eur buro butun da eun den hag en doa he c'hounezet mad. Brema ez euz ugent vloas bennag e voa eur rejimant chasseourien Afric en eur c'horn euz ar vro-ze hanvet Kabili. Tud ar vro-ze zo anter-c'houez ha neuze e voant enebourien vras d'ar Fransizien. Ar rejimant-ma en doa savet he deltou etouez ar c'habiletze, ha pe gen danjerus bennak ma voa en em bellaat dioc'h an teltou-ze, hiniennou euz ar chasseourien ne allent ket miret da vont avechou da c'hadona.

Eun dervez eur c'habiten hag eur brigadier a ieaz evelse pell dioc'h an teltou. Paket o doa eur preiz bennag, ha c'hoant da baca muioc'h c'hoaz, hag evelse ez eant ato var araog ep sonjal pe ger pell ez eant. Pa zonjent nebeuta, setu eur vanden kabilet o tont varnezho ; an tennou a loskent eo en devoa ho disculiet, credabl. Hogen guelet a reant ervad brema e voa great gantho. Ar brigadier, evit guir, a ioa he varc'h gantha, hag a elle tec'het, mes ar c'habiten a ioa var droad. Ar brigadier ne chom ket da varc'hata. Dilamet a ra d'an douar, hag e lavar d'ar c'habiten :

— Savit var ar mac'h-ma, hag it buan alesse da glask sicour.

Ar c'habiten ne felle ket dezhan sevel, ha savetei he vuez o lezel he gamarad etre daouarn ar c'habilet.

— Ho puez, eme ar brigadier, a dal calz birroc'h eget va bini-me evit ar rejimant. Bez'em eus poultr ha bouliji, hag e tifennin va ler hirra ma c'hellin, it buan ha digasit ganeoc'h ho compagnunez. Marteze em c'havot c'hoaz e buez.

Ar c'habiten a zavas var ar marc'h en eur vouela, hag ec'h ellit cridi, ne gollas ket he amzer, ha ne zaleas ket da zistrei gant he chasseourien.

Hogen etre daou ar c'habilet a ioa en dro d'ar brigadier. Hema en doa gallet en em lacat e kichen tronjen eur vezen, hag eno en em zifenne bete'r maro. Discaret en doa gant he vouliji meur a hini euz ar re a voa tosteat da genta. Hogen he-unan en doa bet meur a daol ha meur a denn ; ar c'habilet a vode ato muioc'h mui en dro dezhan, ha mont a rea da goeza ha da vervel pa glevaz an trompillou o skiltra. Ar c'habiten a zigoueze gant he chasseourien. Ar c'habilet a voue skubet ac'hano en eun taol dorn ; ar re a elle tec'het, a dec'he, hag ar re all a chome var goenn ho c'hroc'hen astennet var an dachen. Ar brigadier a voue dizouget ac'hano, ha louzaouet e doare. He c'houliou ne voant ket marvel, hag e pareas.

— Ar brigadier-ze n'ema mui brema er zervich, hag ar c'habiten, hirio coronal, eo en deus goulennet ha bet evithan eur buro butun en doa, evel ma her guelit, gounezet mad avoalc'h, petra bennak gouscoude taoliou evelse ne dint ket rouez etouez hor soudardet.

G. M.

KELEIER.

An aotrou Rolland so hanvet person Lanneuffret.

An aotrou Guyader, vikel e Huelgoat, zo hanvet vikel e Plougerne.

An aotrou Bodenez, vikel e Lanrivoare, so hanvet vikel e Plouarzel.

An aotrou Picart, bet vikel e Berrien, zo hanvet vikel e Lanrivoare.

An aotrou Milin, bet vikel e Plouzeniel, zo hanvet vikel e Huelgoat.

D'an 9 a vis *Gouere*, retred brezoneg evit ar merc'hed, e Lesneven.

An aotrou Gouardon, bet person e Plomodiern, zo maro er sizun dremenet.

An Iliz a ra pedennou evit goulen glao ; ar zec'hor a gendalc'h hag a ra aoun d'an oll. Ervez ar c'heleier, ne veler er foariou nemet loenet treud ha ne gaver fret ebed dezho, rag ar bouet a zo ber e pep leac'h. Ar foen a ia e meaz a briz. Ar re en em emel euz al labour douar a ro ali d'an diekerien da hada ha da blanta brema aleïz euz ar bouet chatal a zo ho mare brema da veza laket en douar. Hogen ma na deufe ket a c'hlao, ne ve nemeur a esperans ken nebeut da velet ar bouet chatal-ze o tont da vad. An oll o deuz ato izom da bedi evit goulen soublien.

Escopti Sant Briec en deus great eur c'holl braz en derveziou-ma. An aotrou Huard, vikel vraz euz an escopti, caret ha respetet gant an oll, a zo maro.

Ervez lod euz ar c'heleier, e tu ar c'breisdeiz d'ar Frans ne deus ket kement a zec'hor evel a zo ama. Eno ez eus bet barrou arneu, hag ez eo glibiet mad an douar.

Eur gazeten a Lyon a verc eun dra h[illegible] ket guelet alies. En eur foar, eun tu bennag er [illegible] e voue cavet da noz eun ugent penn kezek benna[illegible]zet eno gant ho ferchen, stag oc'h peuilliou. Ar c'hezekze, na petra-ta, a ioa rosennet ; ho ferc'hennou ne gavent netra anezho, ha ne felle ket dezho ken nebeut ho laza. hag evelse o doa ho lezet var an dachen foar, rak ne felle ket dezho ken nebeut ho maga.

Hano a zo, evel on eus lavaret, da ober eun hent houarn euz a Roscoff da Redon dre greis Kerne. Hogen lod a fell dezho ez afe an hent-ze euz a Gerhaes dre Huelgoat, ar Fouillez, Plouneour. Lod all e teufe euz a Gerhaes, dre ar C'hastel-Nevez, Pleyben, Brasparts, Sizun... Divezatoc'h e vezo guelet.

Setu ama hanoiou ar jureet evit al lezvarn a zigoro e Kemper, e miz gouere :

An Aotronez :

Fransez-Mari Rivet, euz a Audiern.
Ian-Vari Ollivier, euz a Bloudalmeze.
Ian-Vari Alfons Gargam, euz a Vrest.
Lois-Fransez Loho, euz a Vrest.
Edouard-Eujen Bardinet, euz a Lesneven.
Fransez Ar Boulc'h, euz a Sant-Vougay.
Adolf Peres, euz a Vrest.
Ian-Lois Cloarec, euz a Landerne.
Joseph-Mari Bazin, euz a Landerne.
Herry Hombron, euz a Vrest.
Herry Crouan, euz a Delgruc.
Eozen Barre, euz a Langolen.
Jul Charruel, euz a Vrest.
Jul Salaun, euz a Vannalec.
Ian-Lois Ar Goff, euz a Bont-Croas.
Emil Delecluse-Trevoedal, euz a Audiern.
Albert de Kerouartz, euz a Viclan.
Mikeal Gentric, euz a Landudec.
Guillou Boucher, euz a Lampaul.
Ian-Lois Guennec, euz a Blogastel-Sant-Germen.
Emmanuel Cosmao, euz a Vrest.
Stanislas Ar C'hont, euz a Gastel-Paol.
Clemant-Lazar-Mari Hugot, euz a Vannalec.
Stefan ar Floc'h, euz a Vrest.
Herry Tanneau, euz a Sant-Ian Trolimon.
Herry-Philip Radiguer, euz a Zaoulas.
Ian-Olier Lavalou, euz a Blouganou.
Jul-Malassis, euz a Vrest.
Frederic-Per Guyader, euz a Vrasparts.
Sebastian Ar Floc'h, euz a Gastel-Paol.
Charl-Danguy Desdeserts, euz a Zaoulas.
Ian-Joseph-Leopold Chapuis, euz a Vrest.
Stefan Pellan, euz a Vilers,
Armand Lavallee, euz a Vrest.
Victor Boelle, euz a Vrest.
Anton Chreac'hcadic, euz a Gemper.

Evit delc'her leac'h ar re a vancfe :

An Aotronez Fortune Lechat, Edm Boulo, Alexis Guillou, Per Cogneau ; ho fevar euz a Gemper.

Eul laer a ioa digaset en dez all dirag al lez-varn ha condaonet da dri mis prizon evit eul laeraden en doa great.

— Aotrou Barner, eme al laer, en despet din eo em eus great al laeraden-ze.

— Mad, eme ar barner, neuze e tleit beza contant hirio, rag en despet deoc'h ez it da dremen eun nebeut derveziou en disheol. G. M.

PRIZ AN ED.

KEMPER. — *25 Even.*

Priz an daou c'hant lur.

Guinis.....	30 lur, «« c.
Segal.....	20 lur. 30 c.
Eiz.....	20 lur, 40 c.
Ed-du.....	27 lur, 40 c.
Kerc'h.....	22 lur, 60 c.
Avalou douar	12 lur, »» c.

PONT-N'ABAT. — *9 Even.*

Priz an daou c'hant lur.

Guinis.....	30 lur, «« c.
Segal.....	20 lur, 40 c.
Eiz.....	19 lur, 50 c.
Ed-du.....	25 lur, 40 c.
Kerc'h.....	24 lur, 50 c.
Avalou douar	14 lur, 50 c.

Ar Gerant : AR. DE KERANGAL.

Kemper, moullet gand Ar. DE KERANGAL, Mouller an Escopti.

DISSADORN 9 GOUERE 1870. N° 284. C'HUEC'HVET BLOAVEZ.

FEIZ HA BREIZ,

KELOU A BEP BRO, HA KENTELIOU VAR BEP TRA,

Digaset bep sul da gement Christen a gomz ar brezounek.

CONDITIONOU EVIT CAOUT AR GAZETEN :

Evit ar FINISTER, COSTEZ-AN-NORD *hag ar* MORBIHAN : *evit eur bloas*, daou scouet ; *evit c'huec'h miz*, pevarzec real.

An Abonamant a dle beza paet arnog caout ar gazeten.

An hini ne zigas ket en dro ar c'henta cazeten a reseo goude ma zeo echu he abonamant, a zo consideret evel abonet a nevez.

A abonamant a gemerer e ti an Aotrou DE KERANGAL, *mouller an Escopti, ru ar Gigerez, n° 18, e Kemper.*

D'an Aotrou DE KERANGAL *epken e tleer adressi ar peamanchou ha kement a zell oc'h servich ar Gazeten.*

Ar scrijou da lacat er Gazeten a dleer da adressi d'an Aotrou MORVAN, epken.

KEMPER, 9 Gouere 1870.

Avoalc'h eo, a lavare n'eus ket pell eun den goueziek, guelet tud o vont en eun iliz, evit anaout ha gallout lavaret dioc'htu petra int, pe hi a zo tud difeiz, pe hi a zo guir gristenien, pe hi a zo christenien doc'hor, maro pe anter varo ar feiz en ho c'halon.

Eun den difeiz, pa'z a en eun iliz, a zo anat a zo eno eun divroad. Ne voar nemeur peleac'h trei nag he zaoulagad nag he gamejou. An iliz a zo evithan eun ti bras. Mar deuz eun daolen pe eur skeudèn gaer bennag, e roio dezho eun taol lagad ; ober a rai avad an dro ep guelet na croas nag aoter nemet da viana eun dra ijinus bennag a ve da velet enho. Bale a rai gobiuz ha sounn he benn, rak fae e ve gantha en em lacat ken izel hag an dud dister a vel o taoulina eno. He dog a denno gouscoude, akalamour marteze m'ema ive ar c'his d'hen ober e tiez ar re vras, pe kentoc'h gant aoun na zigouesse eno servicherien an iliz evit he ziscabella. Ha setu an oll merk a respet a ro da di an Aotrou Doue.

Eur guir gristen, eun den hag a zo beo ar feiz en he ene, pa'z a en eun iliz, e veler ervad e c'hoar ema eno e ti he dad hag e Zoue. An doujans hag ar garantez a bar var he dal, he zorn a glask pinsin an dour benniget, he zaoulagad a glask an aoter eleac'h m'ema he Zalver er Zacramant euz he garantez. He vale, ar c'houbari anezhan a ziskuez ema eno e creiz he anaoudegez, hag ep beza distroet gant netra e tigouez el leac'h ma'z eo boas da bidi. Eno pep tra a gomz oc'h he galon, pep tra a gresk he feiz hag a zigas da zonch dezhan ema eno dindan sell an Aotrou Doue.

Pa'z a d'an iliz eur c'hristen toc'hor, eun den hag a zo guech da Zoue, guech d'ar bed, e talc'h ar c'hreiz etre an daou rum genta-ze. Ne vezo ket henvel oc'h eun den estren pe divroet ; ne vezo ket ken nebeut henvel oc'h eur map a ia e ti he dad. N'en devezo ket eun ear otus na faeüs ; mes eun tamik nec'het ; ne droio ket he gein d'an aoter, mes ne zello ive nemeur outhi. Ar pez a glasco da velet eo ar re zo en dro dezhan, evit gallout ober eur musc'hoarz oc'h hema ha lavaret eur ger oc'h hennont. Daoulina a rai evel ar re all, savel en he za, azeza ; n'her grai ket avad evel ar re all, nag er memes mare gantho ; peurliessa e vezo araok pe varlerc'h. Pidi ne rai nemeur ; an ofis a gavo ato hir, ar brezegen hen lacai da zisvlevi ien, ar c'han, mar deuz a rai poan dezhan en he ziouscouarn ; en eur ger, enouet braz eo, hag henvel oc'h eur scolaer laket e pinijen. N'en em gaf var he zres nemet pa ell diblas da zont er meaz.

Mar deo eur vaouez eo a zo toc'hor he feiz evelse, ne vezo ket ken eneouet en ilis, rak tremen a rai eul loden vad euz he amzer oc'h evesaat pebez coef a zo gant Mari, pebez mouchouer zo gant Jaketa, pebez tavancher zo gant Franseza, pebez rubanou zo gant eun amezegez all, hag araok dont euz an iliz e lavaro dezhi he unan e devezo ive ep dale, pe e collo cals poan, ar braoenteziou-ze a zo plijet dezhi.

A drugare Doue, ne gaver ket var ar meaz a dud difeiz a ve tud estren en eun iliz ; caout a rer marteze avad eur c'hristen pe eur gristenez toc'hor bennag evel ar re m'emaoun bremaig o comz anezho. G. M.

Setu comanset ar pempet bloas varnugent abaoue ma'z eo Pii Nao pap. Petra bennag, abaoue Sant Per, ne deus eat pap ebet en tu all da bemp bloas varnugent, ha ma cred lod zoken ne daio ket, ec'h ellomp esperout e chomo an Tad Santel pell c'hoaz azezet var gador sant Per. Daoust petra zigouezo, n'eus bet nemeur a Bab hag en defe great kement a draou, hag en defe bet kement da c'houzanv evel en deus bet Pii Nao.

Ar c'hardinal Patrizi, en hano an oll gardinalet, en deus caset beteg an Tad Santel rekejou an iliz hag an oll gristenien fidel evit an hini zo en ho fenn.

An Tad Santel en deus respontet e voa anaoudek braz evit ar rekejou-ze a reat evithan. Ne allan ket rei

ama hed-ha-hed prezegen Pii Nao. Goude beza lavaret e ber gomzou ar pep brasa euz ar pez zo tremenet abaoue ma'z eo Pap, euz ar brezeliou great d'an iliz, euz an erroliou skignet hirio e pep leac'h, e lavar ar pez on eus bet tro meur a vech da verca er gazeten-ma, eo abalamour ne anavezer ket ar relijion eo e rer ar brezel dezhi. An darn vuia euz ar re a gomz hag a scrif a enep al lezen gristen n'he anavezont ket. Clevet o deuz eun hano bennag a lezen, a relijion ; ne ouzont ket avad petra eo ar feiz, ar feiz catolig, hag e reont neuze, ervez ho frouden, eul lezen hag eur relijion evitho ho unan. Ha var gementse en deus contet daou bennadig histor.

« N'eus ket pell, emezhan, e roen digemer da zaou zen a reng huel. Unan anezho, goude eur gomz all bennag, a lavaras din e voa catolig, hag e crede zoken e voa eun ifern, ne ket eun ifern avad evel a gredomp-ni hag evel a zesk deomp ar feiz, mes eul leac'h a enou, eun enou scrijuz hag a bado bepret. »

« Eun all goude beza lavaret meur a dra divar benn an iliz hag ar relijion, a zisclerias din en doa eveseat oc'h eun dra. Ne voa ket, emezhan, henvel ar relijion e Rom hag en eul loden euz an Itali oc'h ar relijion er c'harteriou all euz ar bed ; hag e lavare n'oa ket souezet gant kementse, abalamour m'or boa ama relijion Sant Per, hag ar gristenien, er broiou catolig all, o devoa relijion sant Paul. Relijion sant Paul, emezhan c'hoaz, e deus muioc'h a zigorder eget hini sant Per, ha kementse, credabl, abalamour sant Paul en doa guelet eul liser deut euz an env, hag a voa enhi a bep seurt loenet, lod neat, ha lod ne voant ket, hag en doa bet urs da zibri anezho oll.

« Silaou a rean, eme an Tad Santel, an doctor hag e claskiz he zifazia o tiskuez dezhan eo sant Per, ha ne ket sant Paul, eo en doa guelet al liser-ze deut euz an env. Lavaret a ris dezhan o devoa an daou abostol bras-ze labouret a unan e Rom ha dre ar bed. Discleria a ris dezhan ive en doa sant Paul diskuezet he garantez evidomp, e Rom, o lezel ganeomp he liziri, o c'houzanv hag o scuilla he c'hoad ama.

« Hogen, eme an Tad Santel, mar deus kement a fals credennou etouez an dud, ha zoken etouez an doctored, etouez a re a gaf dezho ne vank netra d'ho goueziegez, ha ne deo ket e guirionez dre ne anavezont ket ar relijion, al lezen gristen, ar c'henta guirionezou euz ar feiz ? Ha piou a dle scuba ar c'houmoul-ze a c'holo an eneou ? Piou a dle lacat ar sclerijen da bara eleac'h an denvalijen-ze ? Piou ne medon-me ha c'hui. Ni eo a dle sclerijenna an eneou-ze a zo mad lod anezho hag en em les, ep he c'houzout, da veza touellet gant ar gaou.

« Bez'ez oc'h ar gardou pe ar gedourien carget gant Doue da veilla var silvidigez ar bobl. Etouez ar goardou-ze ez euz, siouaz, unan bennag hag a les giziou an iliz evit kemeret re ar bed ; re all hag a glask trémen dioc'h ar bed, oc'h ancounac'hat ez eo ar bed enebour Jesus-Christ ha ne ell ket beza a beoc'h etre he ziskibien ha re hor Zalver. Ne ket ar bed eo en deus roet dezho ho c'hark, ne ket ar bed ken nebeut eo a roio dezho ar sclerijen, ar furnez, an nerz o deuz izom da gaout evit ober ho dever. Bez'ez euz eun trede rum, hag ar re-ma eo ar guir bastored a labour a bris buez da ober mad ho c'harg. »

« Goulen a ran bennos Doue evitho oll. Evit ar re genta e c'houlennan sclerijen ; evit an eil rum e c'houlennan ners ; evit an trede rum, hag ar re ma eo an niver braz, e c'houlennan ma kendalc'hint.... »

D'ar pevarzeg a even, an Tad Santel zo eat da zant Laurans diaveas kear, ha d'ar vered vraz zo e kichen an ilis-ze evit guelet al labourou a rer eno. Eno ez eus savet eur volz e mean marbr evit delc'her sonch euz ar re zo maro e Mentana.

Ar Pap a zo en em laket da lavaret an *De profundis* a vouez huel, hag ar bobl a responte outhan. Goudeze o sellet oc'h an niver braz a dud a ioa eat d'he heul, en deus lavaret : Nag a dud veo zo ama e park ar maro! » hag unan bennag en deus respontet : E kement leac'h ma'z a ar Pap, e cas ar vuez d'he heul !

E Constantinopl, e miz even, ez eus bet eun tan goall scrijus meurbet. Vardro seis mil di, lod a lavar zoken dek mil di pe ouspen a zo bet devet. Goassa zo eo ma'z eus cals tud hag o deus collet ho buez en tan goall-ze. Ar c'harter-ze a zo an darnvuia euz ar re a jom enha europeanet hag armenianet. An hospital catolig a zo devet, ha tri visioner hag eul leanez a zo devet ive o clask savetei ho buez d'ar re glanv. Al leanez a ioa chomet en tan da zevi ; an tri missioner o devoa gallet en em denna kuit e buez ; hogen ker rostet oant bet ma'z int maro prest goude. Meur a hini zo bet lazet c'hoas goude m'oa mouget an tan, gant ar pennadou mogeriou o coeza var ar re a dremen dre ar ruiou. Eur c'holl braz a zo eno evit mission ar gær-ze hag evit an oll gristenien a ioa eno euz ar broiou all, rag an arc'hescopti hag an iliz a ioa en he gichen a zo ive rentet e ludu. G. M.

Missionou. — Er Chin e veler brema, oc'h ober catekis d'ar vugale hag ive d'ar re vraz, eun den hag a zo en em c'hreat christen goude beza great eur vicher ha ne veler nemeur o tistrei oc'h Doue goude beza he great. An den-ze a ioa sorser, pe mar kirit eur furlukin a rea simillerez evit trompla an dud ha sacha arc'hant divar ho c'houst. Hogen an hevelep tud a vez ato diesoc'h da c'hounit d'ar feiz, ha kementse, ep mar, abalamour ma en deuz an drouk-speret muioc'h a levezon varnezho.

Ar furlukin-ma ta a rea micher da ziscleria d'an dud ar pez a dlie digouezout gantho, ha setu ama penauz en em gemere evit kementse. En em glevet oa gant eur paien all, hag an dra-ze ep ma vouesje tud ar c'harter e voa emgleo etrezho. Pa en deveze ar sorser sonch da vont da eur geriaden bennag, ar paien all-ze a iea eun nebeut derveziou araog, a gleve ar c'heleier hag a deue a benn da c'houzout ar pez a zelle oc'h pep tiad tud. Neuze e teue da gaout ar sorser, hag hema a scrife var eun tam paper ar pez en doa gallet da c'houzout divar benn pep famill, ha varlerc'h e verke ive ar pez, emezhan, a dlie digouezout ganthi.

Eun nebeut goude ez ea ar sorser da ober he dro ; hag ec'h ellit cridi ne dea ket neuze ar paien all d'he heul. Ar sorser a iea var gein eur c'hanval, gantha diou pe deir gaouejat labouset evit tenna muioc'h ar sell varnezhan. Kerkent ha ma tigoueze, goazed, merc'hed ha bugale a deue da voda en dro dezhan, evit clevet gantha ditour euz eun dra bennak. Neuze, o comz oc'h unan euz ar re a zigore ho ginou en dro dezhan, e c'houlenne :

— Pe hano a rer eus da gær-te ?

Pa en deveze hema lavaret hano he gær, ar sorser a zigore eur voestik vrao a ioa gantha, neuze e tigore ive eur gaouet, hag eul labous, desket evit kementse, a deue, a gemere gant he veg eun tam paper euz ar voestik-ze hag her c'hase d'an hini ma en devoa ar sorser comzet outhan. Hema a lenne pe a lakea lenn ar paper-ze, hag a veze souezet o velet merket eno ar pez a ioa nevez tremenet en he gær hag en he di, traou hag a zonje dezhan a ioa c'hoaz e cuz ha ne dlient beza anavezet da hirra oll nemet gant he amezeien. O velet ec'h anaie ker mad ar sorser ar pez a ioa digouezet gantha, n'en devoa douet ebet na anaie ive ar pez a dlie digouezout divezatoc'h, ha ne varc'hate ket evit he baea mad. Ar furlukin, goude beza great ar c'hoari-ze da veur a hini, ha carget brao he c'hodel, a iea en dro, sounn he benn gantha, evit mont en derveziou varlerc'h da ober ar memes troiou da eur geriaden all.

Hogen ar sorser gouezick-ze o veza bet eun tam afer bennag oc'h ar gristenien, a gemeraz aoun rag ar vissionerien, ne ket dizelei a rajent he droiou. Gras Doue her gortoze eno. Sonjal a reaz a zevri en he voal vuez, hag e c'houlennas beza christen. An Aotrou'n Escob hen amprouaz epad tri bloaz, ha goudeze e voue badezet. Hirio e ra he oll c'hallout evit gounit eneou da Jesus-Christ.

Tennet euz a Gannad calon Jesus. G. M.

Ar Servicherien burzudus.

Eul lestr a voa o verdeat var ar mor bras. Mintin oa, hag eur vrumen venn a zave azioc'h an dour. Ar mor a ioa sioul ha compez, ha ne velet nemet eur roudennad eonen eleac'h ma voa bet treuzet an tarziou gant kein al lestr. E tu ar sao-heol ar goulou deiz a zispake hag a roe d'ar mor eul liou dem-rus dem-velen.

Eur martolod euz an arvor a ioa crog er stur, hag he lagad lemm a glaske guelet eun dra bennag a bell. Goude beza sellet pis tro var dro, e vel eur rouden c'hriz, e tro ar stur, hag e losk eur griaden : Douar ! kerkent eun den coz ha pemp den iaouang a deu da zaoulina var bont al lestr, hag a gan eur c'hantig evit meuli Doue.

An dud-ze oa ar vissionerien genta a deue d'ar Arvorig en hano Jesus-Christ. Dont a reant da c'hounit ar vro-ze da Zoue. Evit armou o doa ar zae pilpouz ho goloe, ar vaz a birc'hirin a ioa en ho dorn ha croaz hor Zalver a velet var ho bruchet.

Al lestr, scanv ha lijer evel eul labous, a deuaz en eun taol nij bete'n douar. Var an aod ne voa den. Ne glevet ken trous nemet hini ar c'houagou o sevel étrezeg an Env. Hogen an trous-mor a zo dudius da glevet pa deu an houliou goustadik da vervel var an treaz, evel ma'z eo scrijus pa deu an tarziou a gass da steki oc'h ar c'herrek.

En tu all d'an treaz e voa eur gompezen seac'h ha treud. Ne velet nemet brug gant ho bleun henvel oc'h cleierigou alaouret ha bodou lann vrezounek gant ho begou pe ho drein lemm. Larcoc'h e velet eur c'hoat doun ha tenval eleac'h ma save eur vezen bin bennak gant ho scourrou glaz ha guez dero teo divent, guez hag o devoa lod anezho meur a gant vloas.

Ar venac'h a ziskennas didrous var an aod. Ar manac'h coz a ieas d'al lannek, hag a blantaz eno en douar meinog ar groas coat a zouge. En hano Jesus-Christ e perc'henne douar gouez an Arvorik.

Bet ez eus brezellourien vraz hag o deus laket scuilla cals goad ha mac'homi cals danvez ha broiou abez, hag a zo brema ancounac'het ; ne voar den ho hano. Hano avad ar manac'h a berc'hennas Breiz ken didrouz hag a zigasaz enhi da genta ar seveninidigez, an hano-ze a zo anavezet ; an iliz e deuz he laket e reng ar Zænt, hag ar manac'h-ze a rer anezhan Sant Leonor.

Antronoz, e lannek Plelcoet, var ribl ar sterik Proana, ar c'huec'h manac'h a zave eul lochennik gant blenchou guez. Tost d'an lochen-ze e safjont eun all evit ober eun iliz. An ilis paour-ze gant he zoen soul, gant he mogériou savet gant herdin brouen ha raoz, a dlie servichout da di d'an hini en deus teurvezet genel en eur c'hraou dister ; hag an ilizik-ze, daoust pe ger paour oa, daoust ha ma vije avoalc'h eur sourrat-avel evit he discar, a dlie padout meur a gant vloaz, ha guelet, ar pez zo bet guelet e meur a leac'h all, eur gær o sevel en dro dezhi ; hag o tont da veza ar galon pe ar c'hreiz euz ar gær-ze.

Ar c'huec'h divroad a zonje gounit ar vro-ze n'o devoa ket a aour da reit evit deseo den, nag armou evit ober aoun da zen, na peadra evit beva ho unan. Bez'o devoa epken ar feiz a ro ners, an esperans a gendalch ar gourach, hag ar garantez a entan ar c'halonou. Dirak daoulagad an dud, ar pez a glaskent da ober a ioa eur follentez ; mès ar follentez-ze oa follentez ar groaz hag ar groaz e deus gounezet var ar bed oll.

Da genta an arvoris, c'hoas gouez, a dec'haz en ho raog ; hogen ep dale e chomjont da zilaou tud ha ne c'houlennent netra, a zisprije madou hag henoriou, hag a brezege eun Doue crucifiet. Eleac'h goulen netra digant ho diskibien, e prometent madou hag eurusdet hag a badje ato e Rouantelez an Env.

Souden e voue guelet tud o voda en dro d'ar manac'h

coz ha d'he genvreudeur, hag en em nevezaz eno ar burzud euz a besketerez an ebestel guechall var lagen Genezareth. Rehjion dinam Jesus-Christ a blije da sperejou eün Bretoned an Arvor. Ar re-ma, diskennet euz ar bobl bras-ze en devoa treuzet an Europ oll, hag a ioa deut er vro-ma evit delc'her mad d'he frankiz, a zoublaz eaz avoualc'h ho fenn dindan ieo ar groas.

Hogen mar greant eun eost caer en eneou, an douar a jome noaz ha ne roe netra; ha soudardet Jesus-Christ, evit gallout beva, a ioa red dezho ober evel an ebestel guech all, sevel en ho hag ha teleur ho rouejou evit pesketa; ha pa na bakent ket a besked avoalc'h, n'o devoa ken magadurez nemet irin hag eun aval egras bennag a gavent er c'hirzier, pe eun nebeut griziou louzou a gavent er c'hoat.

Tenn oa eta ho buez, hag eur bevans ker fall, gant ar skuisder o devoa o prezeg an Aviel, hag oc'h ober beachou hir evit clask an eneou o devoa c'hoant da c'hounit da Zoue, ho dinerze nebeut ha neheut, hag a venne lacat hiniennou anezho da falgaloni.

Rak brema ne ket c'huec'h epken e voant; a douez ar re genta o doa gounezet d'ar feiz, meur a hini a ioa deut da veza ho diskibien, hag an niver anezho a iea da dri-ugent. Diesoc'h oa ato caout peadra d'ho maga, hag eur burzud a Brovidans Doue a elle epken rei bevans da gement a dud.

Sant Leonor n'en em gleme ket, pell dioc'h eno; trugarecat a rea zoken hor Zalver dre ma ho dalc'he beo hag e iec'hed e creiz an dienez-ze. Rag evithan ne c'houlenne ket guell evit gouzanv. Hogen etouez ar Zænt an oll ne dint ket ker [illegible] ker santel, etouez ar re vella e caver unan benn[illegible] ket ker gouzanvuz hag ar re all; hag ama ive p[illegible]eze deut mare ar pred, pa ne veze tam en ti, na bara na traou all, pa n'en deveze an abad da rei d'he ziskibien nemet he aliou mad eleac'h bouet, hiniennou a gave an dra-ze goal stard, hag a c'hrosmole.

Hogen Doue a reaz evit he zervicherien ar burzud a c'hortozent diganthan. G. M.

(Eur pennad all eur vech all.)

(Tennet euz ar gazeten c'hallek l'*Ouvrier*).

Histor Abaty Itron Varia Melleray.

Hep dale, e vezo var dro pemp bloas, pa zigouëas e Abbaty Melleray, ur hloarec iaouank a Eskopty Kemper, a barres Dinault, da houll beza digemeret aman, evit beza amprouet var destinadurez e stad. Pa voa spyetmad e haperiou e voa digemeret en Abaty êtouëz an diskiblien. Ractal e voa remerket e acket e peb tra, e lealdet hag e fideldet dan urz. Bemdez e tizoloër ennan bolontez-vad hag vertuziou nevez. Da benn ur mareat e voa roët dezan guiskamant an diskiblien youank hag ur bloas goude e voa galvet da receo an urs a avieler hag un neubeud deveziou var lerc'h, da ober e voëstlou kenta evel Manac'h, pe Tad. Divar neuze na espern poan ebed; labourat er jardin evel arre all, studia hag pidi hep paoüez, mæs ato gand un ear laoüen hag ur gouraich ferm.

En deveziou ma reas an diou gammet-ze varzu Doue hag ma nem gonsacras evit biken de servich, e voa henvelloc'h euz un æll eget euz un den.

Remerket e voa gouscoude e skuisder hag e vije roët dezan labourou disteroc'h, hag êonnet e gouraich. Mæs bepret e vije cavet ar pen kenta, epeb leac'h hag guelet gand an oll evel ur guir skuer en Abaty. Allas! Doue sko pa sonjer an neubeuta. E miz kerzu e koëas klânv hag e glenvet zo bed hir a poannius, e sklenvet a zeuas da voaazat ene grëiz. Netra neuz bed ankoüet evit e louzaoüi, nac acket, nac pedennou nac remejou. En despet da guement-ze, e tinerze bemdez, ret e voa dezan chom en e vele hag e touez ar re glanvall, e brezanz a zo bed ato evit e vreudeur dihet, un dudy, ur joa hag un aien a gouraich, frouëzen reao evit ar bed-man, Doue na re nemet roi amzer dezan da nem briantal evit ar barados. Un devez, an Tad Abbad a lavar dezan, e gaf goazoc'h. Ia, eme an diskibl er goud a ran mad, c'hoant am beuz gouscoude da receo va badyant diveza, *evelze e hanver en Abatty, ar goëstlou diveza e reer da Zoue*, gand va sacramanchou all. Deut eo ar poënt da ober din va reiziou, ne badin mui pell. Da c'huec'h heur euz an abardaë, e clever ar hlëier o zoun evit guervel dan Iliz ar Menac'h hag ar breudeur. E creiz ar hann pe ar hœur e veler douguet en ur gador, ar hlanvour. Er mintin araoc e voa bed communiet, brenma e houll goustadik an oüenn. Er receo a ra en ur respont e unan dar pedennou. Goude an Tad Abbad a houll digantan a vouëz huel hag kaër, *en dispit de voad*, a contant eo da ober e Voëstlou braz? Ia, a greiz kalon, eme ar hlanvour, na hortoan mui ken nemet an draze evit mont ëon dar barados.

Prononz a ra e voëstlou gand kourach hag hep fallaën ebed. Ur pennat goude ma voe douguet de gambr, an Tad Hilarion, guinidic euz Breiz, a zeuas de velet, hag e lavaraz dezan: skuizoch e cleet beza, martre-ze na garfoc'h ket clevat lenn. Oh! eme an Tad Dosithée, *goude o goëstlou braz er hanver tad*, na skuizer ket en ur dostaat euz ar barados. Lennet hardy, ne meuz ket a boan.

Dar zul varlerc'h, araoc ar gousperou hag araoc partial da visita an Abatty a bere e karguet, an Tad Abbad a zeu de velet hag da gemmiady ountan. An Tad Dosithée a respontas: en em erbedi a ran do pedennou hag dar re va breudeur oll ken aman hag e leac'h ma tremenfot ken vo ar barados, va 'zad. Me veajo founizoch hag didorroc'h evidoc'h. Guir a lavaras, rac an Tad Abbad na zigoüeas e pen e veach, nemet da un heur goude kreiz deiz hag an Tad Dosithée a varvaz da zec heur anter noz ar beure. Anter noz vintin e voe interret da c'huec'h heur, abalamour dall labour. An oll, ken Menac'h, ken breudeur, ken beleien, ken tud all a lavare hag a lavar bepret e voaint bet e interrament ur sant. An theologiannet a renk, evit guir, ur riligius goude e

voëstlou braz etouez ar vugale maro da zevez o badyant. Gouscoude en despet dar greden santelze an oll Venac'h, beleïen, a lavar bep zizun an ofern evitan hag an oll vreudeur koulz hag ar Menac'h a zivoërr ul loden euz ofret evit ober an aluzen epad nao devez. Kentel gaër, evit tud ar bed pere a ankoa justiz Doue, hag na reont nemet un neubeud geziou da zevez an interramant. Razueio ar maro mad-man da veza skrifet dounnoc'h en-n-ho halonou hag do alja da zont dan Abbaty da nem briantel dar memez beach!!! F.

Eur pennad all eur vech all.

Diviz pe diwiz war ar brezoneg etre Yann, Paol, Pipi ha Loiz.

TREDE PENNAD.

Paol: Koummanset az poa, Yann, da barlant d'eom euz al lizerennou.

Yann: O! nag a draou em beuz da lavaret d'eoc'h war al lizerennou! O veza ne d-on ket evid lavaret oll war-eun-dro, deom d'ar peb preseta:

Daou sort lizerennou a zo. Eun darn anezho a zervich evid skeudenni pe reprezanti ar zonyou euz a vouez an den hag euz a vouez kemment ho deuz mouez pe a ra eun trouz bennâg. E galleg ec'h anver anezho *voyelles*; ni ho anvo e brezoneg *sonennou*; ia *sonennou*: rag reprezanti a reont ar *zonyou* euz a vouez an den.

Pemp *sonenn* a zo. Setu hi ama: *a, e, i, o, u.*

Pipi: N'euz nemed pemp *sonenn*? Koulscoude ez euz ouspenn pemp *son* da reprezanti.

Yann: Gwir a leverez. Seiz son.— lezit ac'hanon, ma mignoned, da ober daou c'her brezoneg — seiz son *pennvedeg* hag *unvedeg* (principaux et simples) or beuz en or brezoneg. Setu hi ama ho zeiz er seiz ger-ma: *Barr, ber, bir, mor, koz, poull, peul.*

Evelse, ar seiz son a gevom en or brezoneg a zo skeudennet pe reprezantet dre al lizerennou-ma: *a, e, i, o, u, ou, eu.* An daou zon diveza *ou* hag *eu*, petra benâg ma ez int unvedeg, a zo skeudennet dre ziou lizerenn pep-hini: *ou, eu*, Lakaat a reom ivez *au*, lod all a laka *ao* da zeni *o*.

Pipi: Hag al lizerennou all, penaôz ec'h anvi anezhe?

Yann: Al lizerennou all, anvet e galleg *consonnes*, ni ho anvo e brezoneg, mar kerit, *kemsonnennou*. Servichout a reont evid skeudenni eun dra pe traou euz a vouez an den, pere n'ho deuz ano ebed c'hoaz nag e brezoneg, na zoken e galleg. Ni ho anvo e brezoneg, da c'hortoz ma vezo kavet d'ezho eun ano gwelloc'h, *kemsonyou*. Pa lavaran *ta*: er ger-ze ez euz daou dra, eur zon hag eur c'hemson; ar zon a zo skeudennet dre ar zonenn *a*, hag ar c'hemson dre ar gemsonenn *t*.

Setu ama ar c'hemsonennou: *b, c, d, f, g, h, j, k, l, m, n, p, q, r, s, t, v, x, z.* — Divezatoc'h ni a lavaro eur gerig war an *y*, war ar *w*, war ar *j*, hag ar *ch*, war ar *c'h*, etc.

Paol: Mall eo gan-eom gwelet ac'hanout o kommans diskouez d'eom penaôz eo great ar geryou brezouneg euz an elvennou ma komzez d'eom euz anezho, n'euz ket pell.

Yann: E zan da gommans. Bezet enn-oc'h eun tam gortoz ma mignoned.

An elvennou-ze, ni ho anvo *grizyou*, pe *grouizyou*.

Hen gouzout a rit, en eur wezenn ez euz tri dra: ar *grizyou*, ar *c'hef* pe an *drojenn* euz ar wezenn, hag ar *skourrou* pe *brankou*.

Ar memez tra euz ar geryou euz eur yez. Beza e ma da genta ar *grizyou*. Diwar ar re-ma e sav *geryou kenta*, pere a zo evel kefyou, evel trojennou. Euz ar geryou kenta-ze e tivoan geryou all, pere a zo evel ar skourrou.

Ar grizyou euz ar geryou a zo kuzet er grouedigez evel ma eo kuzet grizyou ar wezen en douar. Ha c'hoant oz peus-hu da welet grizyou ar wezenn, kemmerit ho pigel hag ho pal, ha toullit. Mar oz peuz c'hoant ivez da welet ar grizyou euz ar geryou, tolit evez. *E petra*? E mouez an den, e mouez an anevaled, e mouez kemment a ra eun trouz benâg; gwelit penaôz e poulzont er meaz euz anezho ar grizyou-ze, penaôz e lavaront ar geryou berr-ze, pere a zervich evid ober ar geryou, ar c'homzou euz an oll yezou.

Pipi: Kemmer da bigel ha da bal, Yann, ha toull ewid-om.

Yann: Da genta'ta e ma ar grizyou kuzet er grouedigez, me fell d'in lavaret e mouez ar grouaduryen.

Diwar peb grizyenn e tivoan eur ger kenta, pehini a zo evel ar c'hef — ar c'hrizyenn hag ar ger kenta a zo aliez ar memez. — Diwar ar c'hef pe ger kenta e sav goude kalz geryou, pere a zo evel ar skourrou.

Ar grizyou a zo berrig. Beza eüz grizyou a eul lizerenn epkenn, re a ziou, re a deir, neubeud a bedir hag en tu all.

Beza ez euz grizyou ha n'ez euz enn-ho nemed sonyou, lod ha n'ez euz enn-ho nemed kemsonyou, ha lod all hag ez euz enn-ho sonyou ha kemsonyou.

Ar remerkou-ze o veza greet, gwelom brema eun dra benâg. Grit goulennou d'in, ha me a responto d'eoc'h ervez ma galloud.

Pipi: Diskouel d'em da genta pedare geryou a zeu euz *kss*.

Yann: *kss* a zo eunan euz ar grizyou-ze e pere n'ez euz sonenn e-bed. Lakit evez penaôz he frononsan eb sonenn ebed: *Kss*. He scrifa a ran gan diou *ss*, dre an abeg ma ran hir al lizerenn-ze: *Kss*.

Paol: Me a wel mad n'ez euz sonnen ebed er c'hrizyenn-ze, hag evel-kent e c'hallan pronons anezhi mad. Ar grammadegouryen koulskoude a lavar ne c'haller ket pronons ar c'hemsonnennou pa vent ho eunan, eb sonenn e-bed d'ho heul.

Yann: Ar grammadegouryen a lavar meur a dra ha ne dint ket gwir. Te a wel e c'haller brao pronons *kss* eb sonenn ebed etre *k*, hag *ss*. Hag evelse euz ar c'hemsonennou all.

Pipi: Me a wel mad petra a ziniffi *kss* ewid ar c'hi;

mes na welan ket pedarre geryou a denni ac'hanno ewid an dud.

Yann : E zez da welet, — Pa gevom euz ar sort grizyou-ze, e pere n'ez euz nemed kemsonennou, e renkom lakaat eur zonenn benâg en-ho, evid roi muioc'h a gorf d'ezho hag ober euz anezho evelse geryou evid an dud.

Pipi : Pedarre sonenn e lakai-te e *kss* ?

Yann : Seiz sonenn a zo e brezoneg, hag ho zeiz e zaint e-barz an eil goude e-ben evid ober euz *kss* kalz geryou dishènvel.

Koulskoude, evid ober ar ger kenta, d. l. e. ar c'hef euz an oll geryou all a zivoano euz hema, eun *a* eo a lakeer peurvuia.

Brema me a c'houlenno ouz-oc'h : Ha n'oz peus-hu ket klevet lavaret ar ger-ma : *Kass*, *kass* a voa war he lerc'h ; ar fallakr-ze a zo attao o *kass* war lerc'h ar veleyen ; ar ster-ma a zo *kass* gan he dour; etc. ? — *Kass*, setu aze ar ger kenta, great euz *kss*.

Brema gan ar ger-ze ni a ya da ober geryou all a strolladou, a garradou e brezoneg, e latin, e grek hag e yezou all.

Da genta, euz *kass* e teu ar ger-berv (verbe) brezoneg *kass*, *kasset* : *Kasset* em beuz eul lizer d'am zad.

Ac'hanno ar geryou *kâz*, *kassoni*, *kassaüz*, *kassaat* : *Kâz* em beuz oc'h ar *j* hag ar *ch* : an diou louzenn-ma ho deuz sklabezet, loret tre or brezoneg ; kemmeret *kassoni* oc'h an dud a zo pec'hed ; eun den *kassaüz* ; *kassaat* an droug. — Remerkit, ma mignoned, ar ger-berv *kassaat*. E fin ar ger e lakaan *at*. Petra eo an *at-ze*? *At* e fin eur ger-berv evelse a dal *az* pe *ad* lakeet er penn-kenta euz ar ger. An *at-ze* [illegible] memes hag *ad* lakeet dirâg ar ger, hag hen deuz [illegible] alvoudégez hag hèn. Evelse, euz *toma* e reom *as[illegible]ma* pe *attoma*, euz *koanya* e reom *askoanya* pe *atkoanya*, euz *ober* e reom *azober* pe *adober*. Ar memez tra, euz *gwenn* (blanc) ni a rayo da genta ar ger-berv *gwenna* (blanchir), hag euz hemma ni a rayo *gwennaat* (blanchir davantage) ; euz *lard* (gras) ni a rayo *larda*, hag euz hemma *lartaat* ; euz *reiz* ni a rayo *reiza*, hag euz hemma *reisaat* ; euz *koz* ni a rayo *koza*, hag euz hemma *kosaat* ; etc.

Paol : Lod a skrif ar geriou-ze gan eun *a* epken er fin : *kosat*, *lartat*, *gwellat*, etc., ha mad a reont-hi ?

Yann : Na reont ket. Ar geryou-ze a brononser anezho gan daou *aa* er fin, ha ne ket gan eun *a* : *Gwennaat*, *lartaat*, *gwellaat*, *tomaat* (*tomaat* a ra d'in), ha neket *gwennat*, *lartat*, *gwellat*, etc. Ouspenn-ze kuzat a reont an elvennou a bere eo greet ar geryou-ze, o skrifa *guellat*, *lartat*, etc. Y.-K. Kerzalé.

AN DUBE GUENN.

III.

E Rusi eo marc'had mad an douar, pe mar d'eo guell ganeoc'h, pennadou mad a vale zo da ober euz an eil keriaden d'eben. Ne d'eo ket rouez eno guelet beachourien oc'h ober hent epad meur a zerves dioc'h-tu ep guelet ti ebet. Ivan ar pesketaer a voue meur a zizunvez en hent gant he c'hreg hag he vugale araok digouezout gant ar gær nevez ma'z eant dezhi ; petrag bènnak ma lavare dezhan he vignon e voant chomet tost d'ho c'hær goz. Trist meurbet e voant oc'h ober ho beach, rag eur vro a bez o devoa da dreuzi, ha neuze, e kement keriadennig a zigoueze gantho var ho hent e c'houlennet digantho ; ha n'oc'h eus ket guelet al laeron ? Ne dleont ket beza pell ac'hann.

Al laeron-ze oa ar baianet a ioa bet caset kuit euz ar vro-ze, hag a deue da zailla var ar re a ioa deut di en ho leac'h. Dont a reant dre guz, dindan noz, hag e lazent, hag e lakeant an tan, hag e casent gantho kement a allent. Ar re eta a ioa eat di da chom en ho leac'h, a ioa bepret var aoun, bepret en encrez.

— Petra a c'hoare ganez, eme he vignon da Ivan, ma'z eo ken tenval-ze da benn, ha ken teo da vourrennou?

— Ne deo ket eur blijadur kuitat al leac'h ma en deuz eun den tremenet al loden vella ha caera euz he vuez, hag eleac'h ma chom var he lerc'h eskern he dud coz.

— Bah, bah ! ni a ioa savet eno ive, ha n'on euz ket a geuz hirio da veza chenchet carter ; ha te, pa vezi bet eur pennad en hon touez, ne zonji ive mui e Toughilof.

— N'eus fors poaniuz eo a to kimiada dioc'h he vro ha dioc'h ar re a garer.

— Mes, ne vijes ket chomet eno. An Teufelman en doa da verzet, hag hirio, ma n'as pije ket sentet ouzin e voaz en hent evit mont d'ar minou ; ha da c'hreg ha da vugale a vije guerzet ive ha pa n'en divije ar fri ruz-ze cavet nemet pemp guenneg a groc'hen pehini anezho. Hogen guell eo dit, a gredan, lakat da c'hreg ha da vugale e savete eget chom du-ze da zioual eskern ar re goz.

— Daoust petra a oufac'h da lavaret, eun dra bennag a ro din da gridi n'ho zavetein ket oc'h ho digaz ama.

— Me lacafe claoustre emaout aze c'hoaz o keuzial d'an Dube guen-ze a zo tec'het diganez ?

— Guir eo, keuz am euz dezhan, rag hen eo a roe chans din.

— Diotoc'h out evit eur c'hrac'h pemp bloaz ha cant. Ne ouzout te ket al labouset-ze en em denn ato d'ar vro a anavezont ?

— Ia, mes va dube guenn ne voa ket henvel oc'h al labouset all.

— Ne lavari ket evelse pa es pezo tanveat eun nebeut ar vuez a renomp-ni ama. Ama ne vanco netra dit, e vevi diencrez.

— Diencrez ? hag al laeron paien-ze a zo dalc'h mad o clask dont varnoc'h, hag ho talc'h er strafuil nos deiz!

— Bah, ni zo tud avoalc'h evit en em zifen oc'h ar re-ze, ha gouzout a reont ervad n'on eus ket aoun raz-ho.

Etre daou e voant digouezet, hag Ivan ha tud he di a voue great eun digemer ar c'haera dezho gant ho amezeien goz. An douar a voue roet dezho a ioa var ribl ar ster Irguiz, hag evel en doa lavaret ho mignon dezho, ar ster-ze evithi da veza bihanoc'h eget ar ster Volga, a ioa gouscoude muioc'h a besket enhi, ha caeroc'h pesked. Bez'o devoa eno bandennou denved ha kezek muioc'h eget o devoa izom. Pephini a ioa he di dezhan, ha n'o devoa den da ober lezen dezho na d'ho goal gas.

An tiez-ze, evit guir, ne voant nemet lochennou ha ne gouste nemeur a dra ho zevel. An dervez ma voa digouezet Ivan, tud ar geriadennig en em zestumaz oll evit sevel eul lojeis dezhan, hag abenn tri dervez en devoa evel ar re all eul lochen, creier, hag eul liors great eur c'hae en dro dezhan, ha neuze Ivan a ellas mont da besketa ; ar vam hag he merc'hed a rea al labourou en ti, hag ar botred a laboure al liors. Beva a reant eta eno en ho ffijadur, hag en em gavet e vijent euruz pa nefe an aoun o devoa rag ar c'hirgizet. Kirgizet a reat euz al laeron-ze a deue di bep en amzer da ober ho zroiou.

Hogen eur pennad mad a ioa ne voa ket bet ar c'hirgizet oc'h hegal outho, ha n'en em zalc'het mui kement var evez, pa voue clevet eun nosvez cri ha tousmac'h etouez tud ar geriaden. Ivan a zavas buan hag a ieas er meas da velet petra a ioa, hogen buanoc'h c'hoaz e teuaz en dro d'an ti da lavaret d'he bried ha d'he vugale :

— Ar c'hirgizet zo aze ! en em guzit buan !

Ivan a gemeras neuze he fuzil a zaou denn, hag a ieaz er meaz en eur grial :

— Beac'h ! beac'h d'al laeron !

An diveza guech oa d'ar pesketaer da velet he bried hag he vugale ha da gomz outho. Ar c'hirgizet o devoa laket an tan e kær, e meur a di var eun dro, ha ne glevet nemet cri ha tousmac'h. Tud ar geriaden a boanie evit laza an tan, ha miret na vije devet an oll diez all ; anez o divije gallet avoalc'h trec'hi ar forbanet. Hogen evel ne ellent ket tizout e daou leac'h er memez amzer, ar c'hirgizet a ellaz ober ho zaol. Eul loden anezho a iea kuit gant ar pez o doa gallet da gaout a gezeg hag a zenved ; eul loden all a iea dre gear, o lacat an tan, o laza hag o laerez dre ma'z eant.

Tatiana hag he bugale a ioa en em dennet en eur c'horn euz ho lochen, hag a ioa en em laket eno da bidi. Clevet a reant ar safar hag an tennou, hag e crenent, hag e voant evel sebezet gant ho aoun. N'oa ket pell abaoue ma voa eat Ivan diontho pa zilamaz el lochen c'huec'h paien kefiou tan gantho en ho daouarn, ho daoulagad rusoc'h ha skeulfoc'h c'hoaz eget ho c'hefiou tan. Pistolennou ha contellasennou a ioa gantho, hag henvel mad oant oc'h drouk-sperejou. kerkent ha ma velaz ar forbanet, Tatiana a loscaz eur griaden scrijuz, a gemeraz eur vourc'halik- vian a ioa en ti o sonjal difen he bugale oc'h ar vuntrerien-ze. Paourkez mam ! petra a elle hi a enep al laeron ? Eun taol contellasen bennag a voue avoalc'h evit he discar.

Kerkent, a lavare goudeze Irena, ar gosa a verc'hed Ivan, e santiz eur liser pe eur vantel taolet din dreist va fenn ; en eun taol e vouen liamet stard ha taolet, evel eur pacad stoup, var dailler eur marc'h a ieas dioc'htu en hent d'an daou lam. Caout a rea din em oa clevet va mam oc'h ober eur glemaden hag o coeza ; clevet a rean ive trouz ha cri, ha tennou, ha tud o lavaret : Laz ar baianet ! beac'h var al laeron !

Cridi a ran hon tud a ioa treac'h d'ar forbanet hag ar re-ma a ioa red dezho tec'het ; hogen ar strons euz ar marc'h ha va strafuil n'em leschont ket pell da c'houzout petra a dremene. Sempla a riz, hag e vouen eur pennad mad ep caout va anaoudegez. Pa zizempliz, edon var ar geot en eur brâjen vraz, eur brajen ha ne velet termen ebet dezhi e tu ebet. Ar vanden a ioa bet laket var va daoulagad a ioa lamet kuit ; va izili avad a ioa liamet ato ha ken dinerz ha ker feaz oan, ma em oa beac'h o velet netra. Nebeut ha nebeut gouscoude e teuas va anaoudegez din, ha kenta a anaveziz oue va diou c'hoar, liamet eveldon tost da eun tantad tan great gant deliou raoz.

En hor c'hichen ez oa eun huelen pe eun duchennig ha var he gorre eun den oc'h ober gard. En dro d'an tan ez oa tregont forban eur scrij ho guelet, guisket gant crec'hin loenet gouez. A zioc'h an tan ez oa eur pod souben houarn, dalc'het azistribil var bouez teir gifien plantet en ho za, hag er pod-ze e voa en he bez o poazat, unan euz an denved o doa laeret. Al laeron a ioa oc'h ober ho c'heusteuren. An denved all hag ar c'hezeg a ioa hualet ha losket da beuri er brajen.

Keit ha ma c'hellemp guelet e voa eur blenen ep termen, glaz eleac'h ma voa dour evel a ioa en hor c'hichen, hag e leac'h all ne velet nemet treaz pe c'hrouan. Anat avoalc'h oa gouscoude oamp eat pell dioc'h ar ster irguis, rak ne voa e nep leac'h na geot drus na douar labouret. Didrouz oa en dro deomp ; aziouzomp avad e voa safar gant bandennou labouset braz a rer Guped anezho hag a ia, er broiou gouez-ze da heul ar bandennou loenet evit dibri ar re a varf var an hent. Al labouset-ze a voar en em ganna oc'h ar bleizi evit gouzout pere o devezo ar c'horfou maro, ken tud ken chatal, a jom var an douar.

Va c'hoarezet ha me ne reamp nemet sellet an eil oc'h eben ha gouela ; ne gredemp lavaret ger.

Tremen a rejomp eno meur a heur evelse en encrez, ha ne ket encrez epken or boa, poan or boa ive, rak al liamou a ioa laket en dro d'hon izili a ioa stard da louc'ha ha da droc'ha ; ha neuze dare oamp ive da vervel gant an naoun ha gant ar sec'het. Ar forbanet, astennet hed ho lanchen en dro d'an tan, ho dibrou laket gantho dindan ho fennou, a vije lavaret o divije hon ancounac'het. Lod anezo a fume, lod all a safare, lod all a gouske ; nicun avad ne brije lavaret eur ger deomp na zoken sellet ouzomp.

Ar pardaez a deue, an heol a iea da guzat ; neuze an hini en doa doare da veza cabiten al laeron, a straclaz he zaouarn hag a lavaraz eur ger bennag ha ne ententemp ket. Neuze e savas tousmac'h etouez ar forbanet. Pephini a dennaz he gontellasen. Ni zonje deomp ez eant d'hon laza ; mes ne ket ; da zibri ho fred eo ez eant.

Asten a rejont eur c'hroc'hen ejen var ar brajen evit servichout da daol ha da douzier, ha varnezhan e tis-

carcjont ar pez a ioa er pod. Ar zouben a voue lezet evelse da vont da goll ; ar maout avad ne voue ket pell evit mont tam gant hema, tam gant hennont. Pephini a ziframe he dam gant he viziet, hag hen lonke en eur c'hinaouat bennak. Bleizi n'o divije ket great guelloc'h.

Pa voant leun bete breugeudi, da lavaret eo, pa voa rinset ar maout beteg ar bouzellou, e sclapjont deomp eun tam ascorn anter grignet bennak, ha n'o divije ket bet afer chas anezho, ha neuze en em lekejont da efa læz cazek treng, hag e tigaschont deomp-ni ive eur banne en eur scudel goat, hogen ker fall ha ken donjeruz oa ma ne eljomp ket hen eva daoust pegement a zec'het or boa.

Maro e vijemp gant an dienez panefe al laeron o doa sonch d'hor guerza hag evit-se oa red mad dezho hon derc'hel beo. Mont a rejont eta da c'horo kezekennet, hag e rojont deomp al læz livris-ze da efa.

Petra bennak ma voa fall e roas deomp eun dra bennag a nerz hag a gourach. G. M.

(*Eur pennad all eur vech-all.*)

Scrifa a rer deomp euz a Grozon oc'h hor pidi da lacat er gazeten ar pennad scrit ama varlerc'h.

D'an dregont euz a viz even, eur servich braz a zo bet kanet en Iliz parrez Krozon evit an Aotrou Gourmelon, maro person Laneufret.

Ar servich-ze, an hini kaëra zo bet kanet e Krozon, a zo bet laket gant parossianiz Krozon evit repos ene ar bælek pehini en deuz labouret en ho zouez epad uneg vloaz. Kraoniz o deuz c[illegible]zou Sant Paol : *mementote præpositorum vestrorum*... Ho pet sonj euz ho peleyen pere o deuz desket deoc'h lezen Doue ; hag ar guella sonch eo ar zonch dirag Doue, da lavaret eo, ar beden. An Aotrou Gourmelon en deuz bet anken var anken en he vuhez ; rak lezet en deuz var he lerc'h eun tad, hag eur vam oajet, pere o deuz guelet ho bugale o vervel oll arauzo. Person Laneufret oa ho mab kossa hag ar c'harantezussa.

Na ouie ket petra eo ar gassoni, hag a helle e guirionez lavaret ar prœposiou pere ve kanet en offis ar re varo : *Si reddidi retribuentibus mihi mala*... Va Doue gouzout a rit penaoz n'em euz morse rentet an drouk evit an drouk.

An Aotrou Gourmelon a garie ober plijadur d'an oll, mad oa d'ar paour, ha na sonje drouk euz den ; henvel euz ar religius-ze pehini a varve en eur peoc'h braz, abalamour n'en doa morse goall sonjet euz he nessa.

Esperont a reomp penaoz Doue zo bet truezuz en he andret evel maz eo bet truezuz e kenver ar re all. *Beati misericordes quoniam ipsi misericordiam consequentur.*

Pedennou an iliz en offis ar re varo a zo gouest da frealzi ar re a vouel eur mignon dispartiet diouto. *Resurget frater tuus*, da vreur a ressussito, eme Jesus-Christ d'an ene fidel glac'harus, *credis ne*? Ha cridi a rithu kement-ze ? Ia, o va Doue, er c'hridi a ran euz a greiz va c'halon ; *et expecto resurrectionem mortuorum !* ha gedel a ran an eur vad da velout adarre er baradoz an hini em euz karet var an douar ! A. de J.

Setu ama petra a lavar ar c'hazetennou divar benn an eost hag ar zec'hor :

Nec'hamant a zo etouez an dud abalamour d'an eost a zeu, rag ar zec'hor a bad ato ; e carteriou zo eo sec'h ar punsou hag ar feunteuniou.

Gouscoude e carteriou zo an eost ne ket doareet fall. Bez' ez eus dreist oll traoniennou hag a zo douar pounner enho hag eno ive eo mad an edou. Evelse en douarou pounner ha labouret don ec'h esperer caout eost a zoare ; an edou ne vezint fall tre nemet en douarou scanv ha labouret epken divar c'horre.

E tu ar c'hreisdeiz ez euz eur bloavez mad a frouez ; kerez, amandez hag olivez zo aleis.

An avalou douar zo doareet mad e pep leac'h. Er c'harter ma ez euz ive cors caer ; hogen lod a lavar ez eus nebeut a avalou dindan ar c'hors braz-ze, ha n'int ket brasoc'h eget canetennou. Red eo esperout e teuio c'hoaz eur banne glao d'ho lacat da greski.

Evit ar foen, ar peuri hag ar bouet chatal a zo ber e pep leac'h.

En Aljeri n'oa ket bet pell a ioa coulz eost hag a zo er bloa-ma.

E Brozaoz eo doareet mad an eost. Er vro-ze ez eus deut glao eun nebeut zo.

E tu ar c'hreisdeiz d'ar Russi eo caer an eost, hag e kær Odessa eus distaol var an ed.

En tu d'ar c'hreisdeiz d'an Hongri eo ive doareet caer an eost.

E Beljic hag en Holland e creder e vezo ive eost avoalc'h, ha ne vezo ket red prena euz ar broiou all.

Setu aze, ervez ar c'heleier, ar pez a leverer divar benn an eost a zeu.

An oll a lavar ne vezo ket teo an eost, e vezo ber ar c'holo, mes ec'h eller esperout, ar pez a zo bet guelet c'hoas meur a vech dre vloaveziou sec'hor, e vezo greun mad, greun hag a rai founn vad.

An ali a ro ato an dud gouezïek d'al labourerien douar, eo, mar o deuz eun tam douar bennag oc'h eana, lacat irvin enha kerkent ha ma teui soublien, pe kentoc'h, guinis du cornik pe zoken, guinis du ar vro, lacat en ho zouez irvin pe draou all mad da vaga ar chatal.

An Aotrou Jossin, bet person er Ieuc'h, a zo maro er sizun dremenet. G. M.

SCOL AR MARO MAD.

Laket e brezonek dre urz Aotrou Escop Kemper, a gaver en tiez merket evit Buez Jesus-Christ.

Ar Gerant : AR. DE KERANGAL.
Kemper, moullet gand Ar. DE KERANGAL, Mouller an Escopti.

DISSADORN 16 GOUERE 1870. N° 285. C'HUEC'HVET BLOAVEZ.

FEIZ HA BREIZ,

KELOU A BEP BRO, HA KENTELIOU VAR BEP TRA,

Digaset bep sul da gement Christen a gomz ar brezounek.

CONDITIONOU EVIT CAOUT AR GAZETEN :

Evit ar FINISTER, COSTEZ-AN-NORD *hag ar* MORBIHAN : *evit eur bloas*, daou scouet ; *evit c'huec'h miz*, pevarzec real.

An Abonamant a dle beza paet araog caout ar gazeten.

An hini ne zigas ket en dro ar c'henta cazeten a reseo goude ma zeo echu he abonamant, a zo consideret evel abonet a nevez.

A abonamant a gemerer e ti an Aotrou DE KERANGAL, *mouller an Escopti, ru ar Gigerez, n° 18, e Kemper.*

D'an Aotrou DE KERANGAL *epken e tleer adressi ar peamanchou ha kement a zell oc'h servich ar Gazeten.*

Ar scrijou da lacat er Gazeten a dleer da adressi d'an Aotrou MORVAN, epken.

KEMPER, 16 Gouere 1870.

Eun dra hag a dlefet sonjal outhan pe ve hano euz an dud difeiz, eo ar re ne fell ket dezho cridi guirionezou ar feiz, ar re ne fell ket dezho cridi d'ar re o deus resevet carg ha gallout da brezeg ar virionez, eo a ra muia trouz ha safar ma na resever ket digatho evel guir kement frouden a dremen dre ho fenn. Ne fell ket dezho e ve great van evit clevet comzou ar re o deus guir da veza silaouet, ar pez avad o devezo sonjet ha lavaret ho unan a dle tremen ep ma cafe den abeg enha, daoust pe gen diskiant bennag ec'h alfe beza. Ha mar guelont ne roer ket a zigemer d'ho zorc'hennou, mar guelont huilla ar virionez ne fell ket dezho ho unan da gridi, mar guelont dreist oll renta henor ha respet d'ar re a zifen ar virionez-ze, setu-hi e goarisi, setu-hi e counnar, setu-hi o clask discar ha distruja ar re a zo guelloc'h hag istimetoc'h egetho.

Kementse a velomp abaoue ar penn kenta euz ar bed. Cain a laz he vreur Abel, ha perak ? Sacrifis Abel a ioa plijet da Zoue, hag he hini he unan ne voa ket, ha setu he galon leun a voarisi hag a gounnar a enep he vreur.

Cain a eller da lavaret eo bet ar c'henta den difeiz, ar c'henta zo falvezet dezhan lacat he frouden da dremen araog ar virionez. Cridi a rea e voa dlet da Zoue beza great kouls digemer d'ar sacrifis en doa kinniget dioc'h he c'hiz hag he venoz, evel en doa great da hini Abel kinniget ervez bolontez Doue ; hag evel ne alle ket en em gemeret oc'h Doue he unan, en em daol var he vreur hag hen laca d'ar maro.

Hogen maro Abel ne voa nemet eur skeuden euz eur maro all a dliet da velet divezatoc'h, hag a behini ar penn abeg eo ive ar gassoni hag ar voarisi-ze. Mè lavar maro hor Zalver Jesus-Christ. Perag ar Farizianet e reant-hi kement ar brezel da Vap Doue, ha ne eanjont ken na voant deut a benn d'he staga oc'h ar groaz ? Abalamour Jesus a brezege ar virionez hag hi ne felle ket dezho rei digemer d'ar virionez-ze. Abalamour hi o devoa ho lezen hag ho froudennou ha ma cavent din a varo piou bennag ne zonje ket eveldho. Abalamour ma velent ar bobl hag an oll eneou eün oc'h heul hor Zalver hag o renta henor dezha.

Ha n'on eus-ni ket guelet ac'houdevez ar re a zo en em lakeat e penn eun *herezi* bennak, dreist oll tadou kenta ar brotestanted, o lacat distruja, ne ket unan na daou, mes meur a gant, meur a vil den, mes carteriadou tud abez ; abalamour ne roent ket a zigemer d'ho oll gredennou, pe kentoc'h d'ho oll uvreou, da gement sorc'hen a c'hoeze an droug speret dezho en ho diouscouarn ?

Hag hirio nag a zafar ne deus ket gant an dud difeiz a enep ar Sened bras ! Discleria ne hell ket ar Pap fazia pa zesk guirionezou ar feiz hag ar pez zo red da ober evit beza salvet an dra-ze a ve beza diskiant ; lavaret avad e fazïont hi en eun dra bennag, an dra-ze a ve eun torfet. Da lavaret eo pephini anezho a fell dezhan en em lacat hueloc'h evit ar Pap ha zoken hueloc'h evit Jesus-Christ he unan en deus roet he c'her da veza gant he ilis bete fin ar bed. Ger eun den difeiz a dle beza hema : An oll a elï fazia nemedòn-me.

Rom. — E Rom ez eus bet laouenidigez vraz evit celebri an deis ha bloaz euz an dervez m'eo bet hanvet Pii Nao pap, an deiz ha bloaz abaoue m'eo bet curunet, hag an deis kenta euz ar pempet bloas varnugent abaoue m'ema var gador Sant Per.

O rei, en dez all, he vennoz d'he c'hardou nöbl, an Tad Santel a lavare : « Va bugale, meur a vloaz zo e roan deoc'h, a greis va c'halon, va bennoz da genver an deis-ma. Hirio en em gavan ker iac'h ha ker cre ma credan ervad ho pinnigin c'hoas meur a vloavez. »

Ep dale e creder e vezo discleriet ar virionez a zo kement a zafar divar he fenn, ne ell ket ar Pap fazia pa zesk deomp ar pez zo red da gridi hag ar pez zo red da ober, rag eun niver braz euz a dadou ar Sened, hag o

devoa sonch da ober prezegennou var ar virionez-ze araok ma vije discleriet, o deus lavaret ne gomschent ket, rak ma cavent e voa sclear avoalc'h ar virionez-ze, hag e voa lavaret divar he fenn kement a allet da lavaret.

E Rom ez euz eun esperans ker cre e velo Pii Nao he bempet bloas varnugent evel Pap, ma o deuz ar iaouankis catolig euz an Itali laket moulla eun scrit evit pidi an oll bed christen d'en em bourchas abenn ar gouel caer-ze a dle beza celebret a benn bloaz hag a dle beza hanvet ar Jubile euz a bempet bloas varnugent ar Pap Pii Nao. Goulen a reont digant an oll evit kementse pedennou ha creski diner Sant Per. Ar gouel-ze a vezo sur eul laouenidigez vraz evit an oll bed catholik.

Missionou. — Er C'haledoni-Nevez, ar c'hoar Mari ar Groaz, euz a vreuriez Itron-Varia-ar-Missionou, carget da ober scol d'ar morianezet vihan e mission Sant-Loiz, a sonje d'an Tad Poupinel, a zo o tistrei a Rom da Frans, evit coms dezhan euz ar morianezet paour-ze.

O veza, emezhi, eun dervez, lennet e *Cannad calon* Jesus, e savet arc'hant evit ar Sened bras, va merc'hedigou a c'houlennas diganhen :

— Va c'hoar, petra eo an dra-ze? Perag e caser arc'hant evelse?

— Evit an Tad Santel ar Pap a ro bevans ha lojeis da eun niver braz a dadou ar Sened a zo paour ha n'o doa ket zoken a beadra da ober ho beach.

Va merc'hedigou a ioa teneret ho c'halounou ken na deue an daelou en ho daoulagad. Unan anezho a lavaras :

— Oh! m'am bije eu[illegible]em bije he roet d'ar Pap.

— Labouromp, a lavaraz eun all, ha roomp dezhan ar pez or bezo evit hon labour.

— Me am eus dek guenneg, eme eun drede, hag ho roio.

— Me n'em eus netra, eme unanik vihan; caret a ran Pii Nao avad, hag em eus roet dezhan va c'henta communion d'an deiz a gar kement, d'an eiz a vis kerzu.

— Clascomp, a lavaras c'hoaz eun all, ha roomp dezhan kement a gavimp.

Var gementse, eme al leanez, e liviris dezho : Ne dal ket ar boan deoc'h clask, rak n'oc'h eus netra.

Bez' oc'h euz ama eun nebeudig arc'hant gounezet ganeoc'h dre ho labour, ha mar fell deoc'h, me zavo cant lur da gas d'an Tad Santel.

— Ha piou ho c'haso, va c'hoar?

— An Tad Poupinel, a gredan, a ielo da Rom.

— Oh! roit dezhan-ta hon arc'hant!

— Red eo deoc'h ive neuze scrifa eul lizer d'an Tad Poupinel en eur gas hoc'h arc'hant dezhan.

Setu ama, va zad, eur pennadik lizer scrifet gand Mac'haridik badezet ganeoc'h varlene :

VA ZAD KER,

Ni a ioa bianik pa deujoc'h ama brema ez eus c'huec'h vloas. Oll oamp paianezet; ne vouiemp ket caret Doue, ne vouiemp ket kennebeut he anaout. Brema ez omp christenezet, ha setu c'hui o vont da Frans. Ne ouzomp nemeur scrifa, gouscoude e fell deomp lavaret deoc'h pebez anken on euz oc'h ho kuelet o vont en hent.

Ar c'hoar e deus lavaret deomp ez ajac'h marteze da Rom. Ni o ped eta da lacat hor c'halonou ehars treid hon tad Santel, da ginnigen dezhan hon respejou, rak bez'ez eo hon tad hag hor penn. Ni bugale baour euz ar C'haledoni, ni hag hon tud, christenien nevez eveldomp, ni her c'har a greiz hor c'halon, ha ne eanomp da bidi evithan hag evit ar Sened. Abaoue ma'z omp christenezet on euz ato pedet evithan gant carantez; ne ellomp ket lavaret pegement her c'haromp. Va zad, ni ho ped, livirit an dra-ze dezhan en hol leac'h. Lakit ehars treid an tad Santel hor guenneien evit maga an ebestel zo en dro dezhan.

Ni morianezedigou paour, ni a garje beza ive en he gichen. Mes ma n'emaomp ket a gorf, emaomp a speret hag a galon dre hor pedennou. Bez'on euz eta an hardiziegez da c'houlen he vennoz evidhomp, evit hon tud, hor missionerien hag hor bro oll, hag esper hon euz o pezo kementse digantha evidomp. Hor bennigit ive, c'hui hoc'h unan, va zad, ha me dreist oll am eus an heur vad da scrifa deoc'h.

Ho merc'hik morianez.

MAC'HARIT.

Al lizer-ze zo bet caset d'ar Pap, ha Pii nao en deus scrifet e latin, e fin al lizer, ar c'homzon-ma :

« Doue r'ho pennigo c'hui hag an niver braz euz ar re a ador e guirionez croas Jesus-Christ, ha ra deuio d'ar sclerijen kement a gers en denvalijen hag e skeud ar maro. »

Aotrou escob Kemper, ervez ar c'heleier, en deus great eur bezegen en unan euz en asambleou diveza, hag ar brezegen-ze zo unan euz ar re zo bet silaouet gant muia evesdet ha meulet muia gant tadou ar Sened.

Ar c'hazetennou o deus ato eur veuleudi bennak da ober euz ar Pap. Unan a lavar er sizun-ma :

Pa'z a Pii nao eun tu bennag, ez ato tud a vanden var he lerc'h. Guelet a rer dreist oll er bandennou-ze tud a ilis, soudarded, plouezis.

Roue ebet n'ema ken huel, ha roue ebet n'ema ken tost d'he bopl. Nep en deus c'hoant d'he velet, n'en deus morse izom da c'hortoz eis dez. Mont a rer beteg enhan; comz a rer outhan. Den ne deo ker respetet, ha den ne deo ken eas tostat outhan. Ne dremen sizun ebet na lavar eur ger mad bennag, euz ar geriou-ze ne ancounac'her morse hag a zo nebeut a dud hag ho c'hafe. Goulen a ra e gatekis oc'h eur potrikbihan, goulen a ra kelou euz eur vatez paour en deusguelet brema ez euz eun nebeut bloaveziou, diarben ara ar c'hannaded a zigaser dezhan, hag e respont d'arpez a ve sonch da c'houlen outhan araok ma ve bet amzer da goms.

Setu penauz e comz eur scrifagner brudet euz an tad Santel.

G. M.

Ar Servicherien burzudus.

II.

Eur mintinvez an tad Abad en doa great eur pennad mad a veach evit gounit eun ene bennak da Zoue. Divera a rea ar c'hoez dioc'h he dal pa zistroas; skuiz oa, ha naoun en devoa. O veza eat el lochen a zerviche dezho da gegin hag eleac'h ma kemerent ho fred, ne voa evit rei d'ar venac'h oll nemet eur vozad griziou louzou paredet en dour ha c'hoec'h peskik poazet var ar glaou.

— Va breur, emezhan d'ar c'heginer, n'oc'h eus nemet an dra-ze da rei deomp evit hor pred?

— Nan, va zad, n'on eus nemet an dra-ze evit an dervez ma oll.

— Mad, servichit ar pred, ha ra vezo great bolontez Doue.

Den n'en em glemmaz; hiniennou gousconde a ioa tenval ho fenn.

Pa voa eat pephini d'he labour, sant Leonor a ieas varzu ar c'hoad. He vreudeur a eveseaz e voa trist braz, hag e finve he vuzellou evel pa vije o comz oc'h unan bennak.

Oc'h Doue eo e comze; kinnigen a rea dezhan an anken vraz a ioa en he galon, hag her pede da gaout truez oc'h he zervicherien. — Doue a zilaouaz he beden.

Ar zant en doa savet varzu an env he zaoulagad leun a zaelou. Guelet a ra huel huel a zioc'h he benn eun dra venn, henvel oc'h eur bluen erc'h. Ar pez a vele a ioa eur goulm gueun-cann a ziskennaz en eun taol nij var he scoaz, ganthi en he beg eur penn guinis melen evel an aour, hag e lezaz ar penn pe an damoezen-ze da goeza eharz he dreid.

Ar manac'h a zestumaz ar penn guiniz, hag a jomas pell da zellet outhan. Guelet avoalc'h a rea e voa eno eun ali digaset dezhan euz an env; ne vouie ket gousconde mad avoalc'h petra a sinifie.

Daoust, emezhan, hag ar greun-ma a dle creski evel ar pemp bara er gouelec'h evit maga eun niver braz a dud? Daoust hag ar greun-ma, flastret dindan ar mean milin, a dle rei eur bleud hag a bado evel ma reaz eol intanvez Sarepta?

Ar manac'h eta a ioa nec'het, hag e pede Doue en eur dizilla hini da hini ar greun euz ar penn guinis. Pidi a rea evit goulen sclerijen hag ive evit trugarecat.

Ar goulm ne voa ket nijet kuit. Al labous coant hag aounig a valee araog servicher Doue. Lamet a rea divar an eil mean var egile; gournijal a rea euz an eil scour d'egile; sellet a rea var he lerc'h ha neuze e troe da zellet varzu gouelet ar c'hoad, evel pa en divije c'hoant da lavaret d'an tad he heuilla.

O velet an ariezou a rea, ar zant a ieas var he lerc'h, hag ez ejont etouez ar c'hoat braz. Eno an ear a ioa pounner, ne glevet trouz ebet, hag an deliou a ioa ker stang ma voa beac'h o velet netra. Ar scourrou guez a rea eun doen henvel oc'h vaout eun ilis catedral savet var billerou; ama hag ahont, dre voask ar scourrou, an heol a loske da goeza unan bennag euz he vannou hag a voa zkeduz, hag a verve evel poultren aour. Eur sourr'adig avel bennag a deue ive da lacat an deliou da finval.

Nebeut ha nebeut en em gafchont e creiz ar c'hoat, hag eno e voa eul leac'h ma pare an heol ha ma voa eur sclerijen vras. Eur pez douar a ioa eno ep guez, eur parc a ioa bet labouret guech all, mes a ioa lezet abaoue pell amzer da vont e gouezeuri. Bez'e voa gousconde eur penn guinis bennak dreizhan, evel evit diskuez e voa bet gounidegez eno guechall.

Ar goulm venn a ioa eat araog ar manac'h beteg ar park-ze. Eno e chomaz a za dirag eun toullad pennou guiniz, hag e tistroas da ober eur zell diveza oc'h an tad, ha neuze e kemeraz he nich evit sevel etrezeg an oabl eleac'h ma en devoa he guelet da genta.

Sant Leonor a vouie brema petra a c'houlenne Doue digantha. Daoulina a reas var an douar-ze roet d'an den evit he c'hlibia gant ar c'hoezen euz he dal, ha goude beza pedet pell amzer, ez eaz en dro da gaout he vreudeur, he galon leun a anaoudegez vad evit an hini en deus lavaret : Goulennit hag e resevot, claskit hag e cavot, scoit hag e vezo digoret deoc'h.

Pa zigouezaz an abad el lochen, edo he vreudeur o vont da gemeret ho fred dioc'h an noz. Kerkent ha ma her gueljont, e leverjont dezhan :

— Doue en deus bet truez ouzomp; ar pesked zo deut hirio anezho ho unan d'en em deleur en hon rouejou.

— Brasoc'h evit-se eo bet c'hoaz he drugarez en hor c'henver, eme ar zant. Eur goulm zo deut euz an env, hag e deus diskuezet din, e creiz ar c'hoat, eur pez douar mad ha ne c'houlen ken nemet beza labouret evit rei eost puil, hag an douar-ze zo bet labouret c'hoas guech all. Bete vrema n'on eus desket da baianet ar vro-ma nemet anaout an Aotrou Doue, n'on eus ket desket dezhan he enori hag en em zantelaat dre al labour, ivizi-ken e tiskuezimp dezho, dre hor skuer, penaus labourat an douarou lezet, abaoue meur a gant vloas, da vont e gouezeuri; deski a raimp dezho chom evit mad el leac'h ma o devezo laket ho foan da labourat an douar, eleac'h beva evel vacabanted e c'his ma reont brema, o vont euz an eil carter d'egile.

Va breudeur, labourerien omp euz an heur diveza; hon dever eo gouzanv, ep en em glem, tomder ha beac'h an dervez; hon dever eo lacat caret al labour a zo a bell amzer disprijet; deski penaus difrosta ar c'hoajou, mania an alar, ha labourat gant pep seurt benviachou all. Setu ama had digaset din euz an env; labouromp, va breudeur, hag abenn eun nebeut bloaveziou ac'hann, e velimp parcadou ed o rodella gant an avel eleac'h ne deus brema nemet gouezeuri, eleac'h ne zao brema nemet brug hag eur scour lann fall bennak. Ia, abouez poania e velimp ep dale, ed o veleni hag o tarevi eleac'h ne deuz hirio nemet mein ha coat. Evel menac'h e tleomp deski d'ar baianet ne ket epken

anaout Doue, mes ive labourat ; prezeg a dleomp dezho, ne ket epken dre hor c'homzou, mes ive dre hor skuer. Crogomp eta el labour, ha crogomp enha caloneg, ep gina. Crogomp el labour, Doue a fell dezhan.

O clevet ar brezegen-ze hag o velet ar greun guinis digaset d'an tad abad en eun doare ker burzuduz, an oll venac'h a lavaraz a eur vouez :

— Crogomp el labour ; Doue a fell dezhan !

Hag antronoz e velet o vont didrous d'ar c'hoat, da gregi el labour, triugent manac'h pere a dlie ober eno ar pez o deus great ho breudeur ar venac'h e cals a garteriou, rag an drederen da nebeuta a zouar labour an Europ a zo bet difrostet gantho. Hogen ar re-ma ne vancas ket a boan dezho araok dont abenn euz ar pez a felle dezho da ober. G. M.

(*Eur pennad all eur vech all*).

Histor Abaty Itron Varia Melleray.

TRONEDIGUEZ AN TAD ABBAD HAG AR MENAC'H EN ABATY.

Evel or beuz lavaret er pennat diveza, an dek a viz eaust voa choazet evit troni an Tad Abbad. Autrou-n-Eskop an Naounet a voa maro, mæs an Autrou Bodinier, vikel vraz, e voa hanvet e ne blas gand on Tad Santel ar Pab. Tregont chalony hag kals beleien all en heulie. A hent-all, mintin mad en deveze, e tigoüe tud a bep bro hag a bep renk. An henchou voa leun a garriollennou eus Chateaubriand, M[illegible] Riaille, Ancenz, an Naounet, an Nort hag [illegible] Anjou. An Tad Abbad hag ar Menac'h ne nem ziskuent ket, enem zastumet e voaint oll er chabistr, da hortoz dek heur, da lavaret eo er zall-vras e pehini e ve prezeguet hag ispliket reolen Sant Beneat pe ur poent all bennac euz reiz an Abbaty, bep zul hag bep goüel hag ken alies guech e ve cavet prezegnerien a volontez vad.

Kerkent ma voa zounet an heur, an Autrou Bodinier, ar veleïen a antren er zall, a salud an Tad Abbad hag ar Menac'h hep lavaret grik. Neuze an Tad Abbad e gros e ne zorn, e voalen var e viz hag e vintr var he ben, anem laka var e zaoulin hag a gann ar *Veni Creator*. Pa zint oll savet, e kerzont var diou renk : ar breudeur da guenta, goude ar veleïen, varlerc'h ar Menac'h hag an Tad Abbad, hag varlerc'h-tre, an dud pedet evel testou gand ar reall a volontez vad. Oll e kerzont pozet en doare-ze en dro dar hlost betec an Iliz. Piou a larfe biken peguen effedus e voa ar guell euz ar procession venerabl-ze ! ! Koz hag iouank pa daulent o daoulagat var ar bagad tud santel-ze, e santent o halonou o tridal gand levenez ! Kaëra arvest, emint-y, eo presanz Leanet, disklabe euz ar bed hag e dribuillou ! Ar guell euz an Tad Anton hag euz e gompagnunez a zigase en ho memor, sonj euz comzou Sant Bonifas, abostol an Allemagne. Cetu aze, emint-y, ur skeuden euz an Iliz, ene amzer 'guenta, pa voa ar veleïen aour, o halerion hag o hroaziou koad ! !

Digoüet en Iliz peb den e ne leac'h, an Autrou Bodinier a zistro euz an Tad Abbad hag a lavar dezan tost da vad ar homzou-man, *hervez Gazetten an Naounet*: Hon Tad Abbad, Menac'h a breudeur karet, o presanz, evel ma remerket, a garg an oll a joa hag a esperanz ; rac ne ket hep ken gand plijadur, nac evit guelet neventiou, eze leün an Abbatty a dud zioul ha dëol ; deuet ezint evit meuli ar gouraich o peuz disküet dar bed, epad zeiz pe eiz vloaz varn-uguent, deuet int evit trugarekaat Doue da veza o pleïnet gand dorn e brovidanz, betec o pro, betec Melleray ken brudet en amzer guechall, deüet int da bidi Doue da roï deoc'h heur vad hag harp henep ar goal amzer.

Ar vro zo evit guir bremma divalo, an dud kalz outo zo bed dihenjet dre voall-skueriou, disnüet, dishenvelebet dre dismantrou an dispac'herien ; mæs gouscoude esper on deuz oll, ar vro-man vo adarre neveet gand an amzer, Doue na lezo ket an douar-man hep froüez nac o poanniou hep recompanz. Ia credi a reomp ferm, gand an dud speredet hag feizius, eze o tistro en hon toüez ur hras euz an Env, un tenzor küet gand Doue evit tenna var or bugale hag or bugale vian bennoziou an Autrou Doue. Ar hann euz ar psalmou santel a roï da gompren e renk an den meuli Doue, ar guell euz o labouriou pemdizec a skrifo e speret an dud ezint croüet evit labourat evel al labous evit nijall, o aluzennou a vo evit ar Mondianet ur skoll a oberou a drugarez.

Ia, Tad Abbad, a Menac'h c'hui a bedo bemdez evit an ilis catholic, evit hon Tad Santel ar Pab, evit ar Rouanez hag dreist peb tra evit an hini en deuz o kalvet d'ar guer, evit ar brincet christen hag kement hini zo karguet da zerc'hel an urs vad, c'hui a bedo dreist oll evit Breiz e pehini zo bed hag a zo bepret tud a feiz hag a gouraich.

A kridi a raffen breuma, o va zad venerabl, o pidi, eun eur achui, da gavout sonj a hanoump on unan dirac Doue, ma vo bemdez on harp hag on arzel var mor perillus ar bed-man. Ni ive euz on tu, comz a ran em hano, hano an oll veleïen hag an oll dud deol eus an eskopty, ni a houllo a greiz calon ha gand anoudegues vad, ma veac'h en amzer da zont euruz en-hon toüez, ma veac'h ato evel breuma difennet hag sicouret gand ar Rouanez kristen, ma veac'h kouraichet gand an oll, ni a houllo bep paoüez ma kavo an abaty-man, evel guechall, heur-vad a peoc'h da guerzet varzu an Envou dre ar beden, ar benijen hag all labour. Ra vezo greet hervez or goulen !!! fiat ! fiat !!! F.

(Enn ur pennat all, respont an Tad Abbad.)

AN DUBE GUENN.

IV.

Kerkent ha ma voa deut an noz e voue destumet ar chatal, dibret ar c'hezeg, hag ar c'hirgizet en em lakeaz adarre en hent. Bale a rejont ep eana epad an noz.

Atronoz, goude sao heol, e chomjont a za, evel an derc'hent, ha ni on devoue adarre eur banne leaz. Evit

doare ar baianet n'o devoa ket kement a aoun evel en dervez araok, rac lezel a rejont muioc'h a frankis ganeomp, hag ec'h eljomp, va c'hoarezet ha me, caozeal ha conta an eil d'eben ar pez a vouiemp divarbenn an nosvez scrijus-ze ma voamp bet sammet gant ar forbanet.

Clevet a ris gant ar iaouanca eus va c'hoarezet ne voa ket lazet va mam, ne voa nemet gonliet ; e voa bet hon tud trec'h d'ar c'hirgizet, mes n'o devoa ket gallet dont var ho lerc'h dre ne voa ket ho c'hezek neuze er c'hreier. Esper on doa gouscoude ec'h eljent en eur c'his bennak dont d'hon tenna a dre daouarn al laeron-se ha ni ive en em guzule o clask caout an dro da dec'het. Hogen teir verc'hik iaouang eveldhomp n'o devoa c'hoas guelet nemeur a dra. Me, ar gosa, n'em oa nemet trizek vloaz, ha va c'hoarezet n'o devoa, unan anezho nemet daouzek, hag eben nemet dek vloaz.

Gouscoude on doa esper ato. Ober a reamp hent etrezeg ar sao heol, hag e voa red deomp tremen dre dost da diez gard ar Russianet, ha marteze, a lavaremp-ni, e vezimp guelet. Ia, mes ar c'hirgizet, dres abalamour da ze, ne valeent nemet en noz. Unan ac'hanomp a lavaraz e voa red deomp crial hon teir pa gafche deomp e vijemp tost da eun ti gard bennak, pe pa vijemp tost d'ar ster. Hogen an diou all a lavaraz e vijemp lazet neuze a dra sur. Goudeze e sonjemp c'hoeza tan gant raoz seac'h evit ma vije guelet a bell an tan pe ar moget. Siouaz ! hon daouarn a ioa liamet stard, hag evelse ne dalie netra deomp coms a draou evelse. Guelet a rejomp n'or boa ken da ober nemet pidi Doue ha lacat hor fizians enha.

Gouscoude evel pa o divije bet c'hoant da rei tro deomp da ober ar pez on doa sonjet, an dervez-ze da bardaez, ar forbanet eleac'h digas leas deomp da efa, a zigasas deomp danvadezet da c'horo, hag a ziliamaz hon daouarn en eur lavaret deomp en em vaga iviziken evel ma carjemp. Scuiz oant, credabl, o pasca deomp.

Eur blijadur vraz oue evidomp caout hon daouarn dieub, ha neuze e credemp ervad e c'heljemp tec'het e c'his pe c'his. Tremen a rejomp c'hoaz evelse meur a zervez. Ar bandennou chatal ne deant ket buan, ha ne reamp ket cals a hent bemdez.

Mont a reamp ato etrezeg ar sao heol, o pellaat bepret dioc'h Tonghilof. Hogen caer on doa mont, ne velemp hano ebet euz ar ster Oural. En noz an amzer a ioa fresk, mes en deiz or boa eur boan vras gant an heol ken tom oa. Guelet a rejomp erfin toulladou geot, ha prajeier ; ar ster eta n'edo ket pell. Lavaret a ris d'am c'hoarezet, hag e lekejomp pep a zornad raos seac'h dindan hon dillad, hag eur mean evit tenna tan gant kil eur gontellig am boa ha n'oa ket bet lamet diganhen.

Evelse e reamp hor pourchas ; mes eur pardaesvez ar baianet a voue eur gaozeaden stard etrezho, evel pa vijent oc'h en em guzulia var eun afer bennak. Ne anaiemp ket ho iez hag evelse ne vouiemp ket petra a lavarent. Goude beza safaret eur pennad mad, setu c'huec'h anezho o sevel hag o tont d'hor c'haout ; an ear epken anezho a rea aoun deomp. Liama a rejont adarre hon daouarn, neuze e lakejont tamou mezer da c'holo hor penn, hon taoljont var dailler ho c'hezeg hag ez ejont en hent cals buanoc'h eget en derveziou araok.

Goude beza galoupet eur pennad ep ma clevis den o lavaret ger e santiz ez eamp dre douez ar raoz, neuze e veliz ervad ive ez ea ar mac'h en dour, hag e neue dindanhon. Ar forban a zalc'he crok mad enhon, hag ep dale oa anat din e valee adarre a marc'h var an douar.

Eur c'hardeur goude al loen a jomaz a za. Ar forban a ziskennaz hag am diskennas-me ive ; tenna a reaz ar vanden a ioa bet laket var va fenn ha var va daoulagad, ha ker stard ma em oa beac'h o caout va halan. N'oa ket c'hoas deiz ; sclear avoalc'h oa gouscoude evit guelet edomp neuze e creiz eur brajen, e kichen eur c'hos tour dare da goeza en he boull.

Ep dale e tigouez daou baian all, va c'hoarezet gantho evel ma voan me deut gant ar c'henta. Neuze ar re all oll a erruaz a nebeudou, o poulza en ho raok denved ha kezek.

Ar forbanet a ioa laouen meurbet ; c'hoarzin a reant, ha trabe!lat ; oll e comzent var eun dro. Ne rejont ket gouscoude a dan ; gortoz a rejont ma teuje an heol da bara evit sec'ha ho dillad var ho c'hein. O velet ar jolori a reant oa anat avoalc'h deomp on doa treuzet ar ster Oural hag edont brema e plenennou ar c'hirgizet, da lavaret eo, edont brema en ho bro. Rag e guirionez euz al leac'h ma edomp, e velemp ar raoz, ken huel ha guez, a zo en daou du d'ar ster.

Ar pez a rea laouenidigez ar forbanet a rea hon tristidigez ni. Guelet a reamp n'or boa mui netra da c'hortos na digant tud hor bro na digant den, peo guir oa treuzet ar ster vras ganeomp. Ne allemp mui caout fizians nemet e Doue. En em lacat a rejomp da vouela, hag en eur zevel hon daoulagad etrezeg an Env e leverjomp ; Ra deui Doue hag ar Verc'hez santel da gaout truez ouzomp!

Divar greis ma edomp evelse o pidi, setu ni o velet eul labous, guenn evel an erc'h, o tont a dreuz ar brajen. Nijal a rea a ribl ar geot, hag e c'hludas var beg ar c'hos tour a ioa en hor c'hichen. Hon teir e loskjomp var eun dro eur griaden, rag hon teir on doa anavezet hon dube guenn. Hor peden a ioa bet silaouet, mes n'oamp ket prest c'hoas da velet an termen euz hon trubuillou.

Epad meur a sizunvez, sizunveziou hag a gavemp hirroc'h evit bloaveziou, ne rejomp nemet ranvat eur mor a c'heot, hag ato ez eamp varzu ar sao beol. Neuze e tigouesjomp e bord eur vro noaz eleac'h ne voa nemet grouan, hag al laeron a jomaz eno, ha ni a voue chenchet doare d'hor buez.

Bete neuze ar forbanet ne zavent na telt na netra ; ama en em lakejont da zevel teltou evel pa o divije sonch da jom eno evit mad. Ni, eleac'h prizonierezet ma voamp kent, a deuas da veza sclavezet. Hon lacat a rear da ober tan, da gerc'hat dour, da aoza, e laouerou coat, eun doare efach galvet gantho *koumi* ha great gant læs kazek.

Evit bevaus or boa eno kik maout poazet en dour pe var ar glaou, ha labouset a gavet aleiz er blenen-ze. Morse avad na bara, na riz, na legumach. Ato kig ha kig epken, ha læs danvadez da efa. Pa deue eur marc'h bennak da vervel, e tebret he gig eleac'h kik maout, hag an dra-ze a voa neuze eun tam lib-he-bao evit ar baianet.

Gant ar forbanet ne veze morse hano a Zoue, mui eget pa n'o divije biscoas clevet comz anezhan. Bez'o doa gouscoude eun tamig idol keur ha dirazhan e tevent avechou bizierigou soubet er goad. An dra-ze ne veze great nemet pa o deveze sonch da ober eun taol bennag, ha sur oamp, d'an nos varlerc'h, da velet hor paianet o vont da laerez eur vanden chatal er c'heriadennou divardro. Pa deue ho zaol da vad, ne veze ger ebet goudeze euz an idol ; pa reant tro venn avad, dreist oll pa zigoueze dezho beza cannet, an idol a veze bazatet ha bresset dindan an treid. Evelse laerez ha laza, setu petra oa buez ar baianet-ze.

Hor buez-ni eta a ioa reuzeudik meurbet etouez ar re-ze. Labourat a rankemp ep ean, ha c'hoaz e vezemp bazatet dalc'h mad. N'on doa evit hor frealzi nemet ec'h ellemp pidi ha gouzanv pe beza dispartiet, o c'hortos ma cafjemp eun dro bennak d'en em denna a dre daouarn an drouk sperejou-ze.

Gouscoude va c'hoarezet a ioa en em c'hreat dioc'h ar vuez reuzeudik-ze. Evidon-me avad n'en em c'hrean ket, hag a lavare ato e tec'hjen kuit pa eljen. Hogen tro ebet ne gaven.

Eur pardaesvez [illegible] eun den estren var eur marc'h. Eur c'helou [illegible] a zigase hag a lakea nec'het ar c'hirgizet, rag en em zestum a rejont oll e consail, ar fuzillou a voue carget, ar c'hezek dibret hag an idol mastaret gant goad. Cridi a riz e voa menek da vont da stourm oc'h eur vanden marc'hadourien bennag a dlie tremen eno a dost.

Pa deuaz an noz ez ejont oll en hent, armet mad, nemet tri a jomas da zioual an teltou. C'hoant am oa da gemeret an tec'h araok ma tistrojent ; hogen ne vouent ket ouspen divheur oc'h ober ho zro, hag ho gueljomp o tont adarre, tenval ho fennou, great taol guenn gantho. Guelet o doa ar varc'hadourien, mes var ho evez edont ha re a ioa anezho evit ma o divije gallet ho zrec'hi. An idol en devoue eur guiscad bazadou, ha neuze ar forbanet a zalc'haz adarre eur c'honsail all.

Antronoz, mintin mad, e vouemp souezet o velet oc'h erruout dek den var gein canvalet. Marc'hadourien kalmouk oant. Ho c'habiten a ioa eun den var dro antercant vloaz, braz ha moan, eur vizach hir hag ascornek dezhan ha daoulagad luch ha divalo. He zillad a ioa a bep seurt liou hag a bep seurt giz, ha tro var dro dezhan ne velet nemet armou, pistollennou, contellou, dirennou, etc. Aoun or boa o sellet outha, hag he gamaradet ne voa nemeur braoc'h an ear anezho evit ho c'habiten.

Evit doare ar c'hirgizet a ioa o c'hortoz ar c'halmouket-ze, rag ober a rejont eun digemer mad dezho evel da eur vanden mignonet. Eur maout a voue lazet, ha ni a voue roet urs deomp d'he rosta oc'h eun tan braz, ha neuze forbanet ha marc'hadourien a azezaz, evel breudeur, en dro d'an tan evit fumi hag ela koumi en eur ober ho marc'had. Rag eur marc'had a ioa da ober, hag er sizun a zeu ni velo petra oa ar marc'had-ze. G. M.

FOAR AR GODELLOU TOULL.

Diouz ann abardaez chetu Fanch-koz o tont d'ann c'havout : gout a rit, Aotrou, emezhan, em beuz divizet tri dervez foar ; varc'hoas, ma n'ho peuz ket izoum ac'hanon, em beuz sonj da vont da Landi. Mad, mad, iao... eme ; euz goulou deiz beteg nav heur eman ho kabestr var ho moue... Chetu ama guers eur banne hag eun tam butun... hag e rochon dezhan eur pez dek guennek. Fanch-koz a dennas he vonet segovii hag a bokas d'he zourn... en nosvez-sè ar zaout, ar marc'h ho devoue askoan, ken laouen oa va mevel.

Antronoz, mintin-mad, edo Fanch oc'h en em frotta, oc'h en em spura, oc'h en em larda (da lavaret eo o larda he voutou ;) he varo a ioa raklet, he vleo griz difuillet, diboultrenet... m'en diche hellet ive ho diloueda... mes siouas ! ouzhomp-ni braerien-koz e voal stag ar c'hanastr. Vardro seiz heur e zeas d'he ialc'hik, e kemeras eur pez a ugent real, e sellas piz ounthan, rag marteze er guele evit ar vech diveza... unan koant oa, kochet trovar-dro... eur pez a eiz real digoch a deuas varlerc'h hag erfin eur guennek bennak... evel just va fez dek guennek a ioa ive euz ann abaden. Goudeze Fanch a zoubennas, hag he jileten vanchek dindan he gazel, he gorn en he vek en em lakeas da dreuzi ar bourg ken drant a paotr iaouank ebet. Ata, Fanch, a lavare an dud, mont a rear ta ! ia, ia, eme Fanch. Asa, Fanch, eme re all, n'oar ket korbezen hirio... tra, tra, eme Fanch, — petra Fanch eme eur miliner a ioa o carga daou pe tri leue, ne vezo ket eur banne, eunn tamik sao? Fanch a zellas a dreuz ouz va frenest rag gout a rea ne garan ker kals ar saoiou.. kloz oa pep tra,— chetu Fanch enn hostaliri hag ac'hano e kar ar miliner. Ma savas marvaillou, n'euz ket izoum d'el lavaret ar vilinerien zo touchennet mad ho zeod, ha farouel Fanch goude eul lipaden a iea ive kempen enn dro. O c'hoarvezout e Landi e tiskennas ar miliner hag e gompagnoun ; ann daou leue ive a deuas er meaz divar bouez ho divesker. Ar miliner a ranke paea ar guir evit ann daou leue, ha Fanch pehini a ioa paotr brao a baeas adarre ar guin d'ar miliner. Chetu Fanch e kear ; evit gout an heur e sellaz ouz horolach an ilis, mes na ouie ket cals dioc'h an traou-ze... ann nadoz hirra a ioa var bemp, ar verra eun tamik enn tu all da nao... satordalli, eme Fanch, aze diou adozen ha n'int ket evit en em glevet ; ma vichen-me horolacher ne vije nemet eunn nadozen var ar rond guenn-ze, ha neuze an oll a velche sclear ann heur. An heol ! chetu eno eun horolach... nadozen ebet varnhi, chetu eno eun dra great diouz ar baïzanted... bah ! bah ! eme Fanch o vont larkoc'h, nav heur eo, *en gros*, perak chipotal?

Petra rear en eur foar, pe ne vez netra da ober ? Evidonme n'er gouzon ket... Fanch avad er gouie.

Da genta e zeas da blas ar moc'h hag e varnas peb unan hervez he galite, hervez he vent hag he gik... goudeze da blas ar zaout... goudeze da blas ar c'hezek... edo eno pa zounas an *angelus*... Fanch a ioa christen mad, ha dennas he zegorvi hag ha ziskoezas he vleo gris adarre eun nebeut poultrennet. Eunn tam bouet, brema, eme Fanch... hag e zeas varzu an hostaliri. Edo e kompren enhan e-unan ann dispign a dlie da ober... daou vennegad bara, daou vennegad souben, tri guennegad kik, pevar guennegad guin, hag... Fanch a lakea e zourn en he c'hodel zeou... eno e kave dezhan beza lakeat hag ar pez kochet hag an hini digoch hag ar rest... allas ! allas ! netra ebet er c'hodel... goude e zeas d'an hini gleis... allas! allas! kant gueach allas, n'oa netra ebars... mont a reas adarre d'ann hini zeou... allas ! allas ! mil guech allas, goullo oa, toull oa, daou viz Fanch a deue er meaz ; he arc'hant paour a ioa eat kuit koch digoch dre ar memez hent. I. W.

(*Eur pennad all eur vech-all.*)

KELEIER.

An aotrou Berriet, belek leanezet Carmez, e Brest, zo hanvet person Plouneour-Menez.

An aotrou Quiniou, vikel e Nevez, zo hanvet belek leanezet Carmez, eBrest.

An aotrou Fournier, hanvet Escop Naonet, a dle beza sacret er gœr-ze d'ar pemp varnugent euz ar mis-ma.

D'ar seis varnugent euz ar mis-ma, e vezo roet ar priziou e ti-scol Santez Mari, hanvet guechall al likes, e Kemper.

Ar redadegou kezeg a vezo e Kemper, d'ar c'huezeg ha d'ar seiteg a viz Eost.

Ar gonseillerien jeneral, a leverer, a zigoro ho asamble d'ar seiteg a Eost.

Ervez cazeten Guened, an aotrou Alexis Guilloux, beleg euz an Escopti-ze, a zo hanvet Arc'hescob a Borsar-prins, (Haiti,) eleac'h an aotrou Testard du Cosquer a zo c'hoas keus dezhan en Escopti-ma.

Ar c'hazetennou en em emel euz al labour douar a ra er sizunveziou-ma rebechou d'an dilien o deus calz anezho doureier var ho douarou hag ho les da vont da goll, ha gouscoude pegement a vad ne raje ket an doureier-ze ma vijent laket da dalvout, dreist oll dre vloaveziou sec'hor evel zo er bloa-ma ! An aliou hag ar rebechou-ze a zigas da zonch din euz eun histor am euz clevet.

Eun tieg a ioa bet an tan var he zanvez. Evel na voa puns ebet e kær, na banne dour ebet a dost, ne voue gallet savetei netra. Antronoz ma voa bet an tan an tiek-ma a iea mintin mad en hent. O veza digouezet gant eun toullad amezeien, ar re ma a c'houlennas digantha !

— Peleac'h ez it-tu ta a brez evelse ?

— Mont a ran da glask punserien.

— Da glask punserien ? Ne gaf ket deoc'h e veac'h eun tamik divezad ? hag e tiroljont da c'hoarzin.

— C'hoarzit mar kirit, eme an tiek ; mar d'emaoun divezad evit ar vech ma, e vezin abred da viana abenn kenta guech ma crogo an tan em zi, ha pa'm bezo eur puns e cavin dour pa'm bezo izom.

Ar berrentez a zo er bloa-ma er foennou hag er bouejou chatal coulz hag en eost, a elfe ive marteze lacat eun tiek bennak da zonjal a zevri da lacat da dalvout an doureier a lezont da vont da goll, evel pa rafent fae var ar prezant-ze laket gant Doue en ho ardanez. Rag a dra zur bez'ez eus carteriou hag a zo enho stankennou doun, prajeier bras divent, prajeier hag a jom seac'h ha ne roont couls lavaret tam foen petra bennak ma'z euz dour o redeg e gouelet ar stankennou-ze. Ma kemerfet ar boan da ober eur c'han bennag evit distrei an dour hag he scuilla var ar foenneier pe var douarou labour zoken, ne vet morse ker ber e geot evel ma'z oar er bloa-ma. Hogen hon tadou coz a lavare ez eo ato guelloc'h skiant prena eget skiant bet evit netra. Ha setu da betra marteze e servicho ar berrentez zo er bla-ma o lacat hiniennou d'en em zioual guelloc'h oc'h ar zec'hor en amzer da zont.

Ama e c'houlenner glao ha ne deu ket. An dour a zo ker ber, ma en em glem an holl euz ar zec'hor. Hogen e carteriou zo ez eus bet barrou arneu hag o deus great distruch bras. E tu an Alemagn, eur gerik abez a zo bet discaret, eat an oll diez gant an dour ha beuzet an oll dud a ioa o chom eno. Ar gærik-ze zo tost d'ar meneziou, hag a dremen dreizhi eur voas dour a zisken euz ar menez hag a ia izeloc'h da goeza en eur ster. Pa deuaz ar bar arneu-ma tud ar gær en em dennas pephini en he di. Den n'en devoa aoun, rak meur a vech o devoa guelet barrou dourbil evelse. Ar glao zoken e kær n'oa ket ker goaz ha ma veler avechou, mes evit doare er menez e coeze eun diluch. Rag ep dale e voa beuzet an tiez oll, hag e voa red dezho sevel huela ma c'hellent dindan an toennou evit na vijent ket tizet gant an dour. Siouaz ! an dour a greske ato, ha kement a gas a ioa varnezhan ma tibrade tiez ha creier hag ar re a ioa enho, ha souden ne voa mui anat peleac'h edo ar geriaden.

Pa voa eanet ar bar arneu ha dichalet an dour, ne velet nemet berniou mein, grae, coatach skignet ama hag ahont, ha tud ha chatal flastret ha maro en ho zouez. Ouspen pevar c'hant den o deus collet ho buez ; hag evel am euz lavaret, eun daouzek pe drizeg epken o deus bet nerz avoalc'h evit gallout en em zavetei var neun.

O comz euz ar sec'hor, eur gazeten a du ar c'hreisdeiz a verk an tamig histor-ma.

En eur barrez tost da gær Menton, a zioc'h unan euz

an traoniennou braoa a zo er c'harter-ze, e velet, abaoue eur pennad, bandennou labouset er porched ha var dro dor an iliz. Ne vouiet ket petra glaskent da genta, hogen souden e voue gouezet. Pa veze deut an dud euz an iliz, al labouset a iea enhi a vanden da derri ho zec'het e pinsin an dour benniget. A dost d'ar bourk ne voa ket eur berad dour e nep leac'h, hag al labouset kez a ioa red dezho dont da glask dour er pinsinou.

O velet-se, person ar barrez a reas lakat eur bail bras leun a zour e kichen dor an iliz, hag ar glaskerien nevez-ze a zo eur blijadur ho guelet o tont da esa dour er bail-ze.

Er c'harteriou-ze, a dost d'ar mor creiz, tud ar vro o deus great toullou en douar tost d'ar mor. Eno ep toulla doun, e cavont dour; an dour-ze, petra bennak ne deo ket euz ar guella, ne d'eo ket fall gouscoude, hag a ell servichout evit ho izomou e defot guell.

Epad ma scrifan kement ma, e clevan lavaret ez eus bet arneu ha glao braz ama tro var dro, dreist oll e tu Bannalek ha Kemperle. E Kemper ive ez eus bemdez doare glao avoalc'h, hogen evit c'hoas ne eller ket lavaret e ve bet.

Ar pez zo da gaout aoun razhan goude an dra-ma, eo ar barrou arneu scrijus-ze a ra muioc'h a zroug eget a vad, dre ma teu glao re bounner pe kazerc'h hag a zrail frouez an douar eleac'h ober vad dezho.

N'eus ket pell[illegible]kez den hag en doa poan o caout peadra d[illegible]naoun d'he c'hreg ha d'he vugale, a dremene ebiou oa eur parcad caol pome, hag en em les da veza trec'het gant an dentasion. En em lacat a ra da droc'ha eur gaolen bennag, hag ho laca en he vlouzen. Divar greis ma edo oc'h ober he zam, eun dorn pounner a grog en he gein, hag a ra dezhan sevel. Ar perc'hen oa a ioa en em gavet, hag al laer a glaske teleur he gaol kuit ha tec'het.

— Nan, nan, eme ar perc'hen, dalc'h mad d'ar c'haol-ze ha doug anezho du-ma pe me ia d'as pruzuna; hag ep discregi euz he gein, e ra dezhan bale en he raog beteg he di.

Digouezet en ti, perc'hen ar c'haol a c'half he verc'h, hag a lavar dezhi :

— Digas din ar gontel vras !

Al laer en em daol d'an daoulin en eur grena :

— Pardon, emezhan, va buez ! gouzout a rit pe ger paour oun.

— Pardon ebet, eme ar mestr, hag o cregi er gontel ez a d'ar chiminal hag e troc'h eur peziad dioc'h eur gostezen kik moc'h a ioa eno o vogedi, hag e taol an tam kik-ze d'al laer etouez he gaol en eur lavaret :

— Laca hennez da boazat gant da gaol, mes eur vech all na deu mui da laerez. G. M.

HENT HOUARN.

Da be heur e tiblas hag e tigouez ar c'hirri tân.

O VONT A LANDERNE VARZU NAONET.

	kenta trein.		oil trein.		trede trein.		pevare trein.	
Landerne.....	«	«	8	35m	1h	««n	8	20
Dirinon.....	«	«	8	55	1	26	8	42
Daoulas.....	«	«	9	07	1	40	8	56
Hanvec.....	«	«	9	23	2	««	9	14
Quimerc'h.....	«	«	9	39	2	21	9	69
Castellin.....	«	«	10	05	2	54	9	34
Quemeneven.....	«	«	10	26	3	20	9	59
Kemper.....	6	30	10	59	4	46	10	22
Rosporden.....	7	04	11	32	5	24	10	48
Bannalec.....	7	21	11	48	5	41	«	««
Kemperle.....	7	46	12	11	6	06	«	««
Loriant.....	8	19	1	05	7	05	«	««
Naonet.....	«	«	6	51	»	««	«	««

O TONT EUZ AN NAONET VARZU LANDERNE.

Naonet.....	«	«	«	«	6	10m	«	«
Loriant.....	«	«	8	20	12	10	6	05m
Kemperle.....	«	«	9	02	12	49	6	49
Bannalec.....	«	«	9	26	1	11	7	13
Rosporden.....	«	«	9	44	1	28	7	31
Kemper.....	5	30	10	12	2	02	8	10
Quemeneven.....	6	«	«	«	2	27	8	37
Castellin.....	6	30	«	«	2	53	9	06
Quimerc'h.....	6	58	«	«	3	15	9	33
Hanvec.....	7	21	«	«	3	33	9	52
Daoulas.....	7	38	«	«	3	48	10	08
Dirinon.....	7	58	«	«	4	04	10	26
Landerne.....	8	17	«	«	4	20	10	43

PRIZ AN ED.

KEMPER. — *9 Gouere.*		PONT-N'ABAT. — *7 Gouere*	
Priz an daou c'hant lur.		*Priz an daou c'hant lur.*	
Guinis.....	lur, 28 34 c.	Guinis.....	27 lur, 91 c.
Segal.....	20 lur. 44 c.	Segal.....	20 lur, 63 c.
Eiz.....	20 lur, 18 c.	Eiz.....	19 lur, «« c.
Ed-du.....	28 lur, 90 c.	Ed-du.....	29 lur, 38 c.
Kerc'h.....	22 lur, 70 c.	Kerc'h.....	24 lur, 50 c.
Avalou douar	12 lur, »» c.	Avalou douar	10 lur, «« c.

HISTOR BREIZ

Cant A. de M.

A so moullet evit an trede guech.

An dud divar ar meaz a gav el levr-ze kenteliou caer divar benn ar pez zo tremenet en ho bro.

Al Levr-ze a gaver er braz euz an tiez a verzer Levriou enho.

LEVR BUGALE MARI

GANT AN AOTROU CHATTON, P. GUENGAMP.

Moullet evit an eil guech, ha cals caeroc'h ha difazioc'h evit ar vech kenta.

SCOL AR MARO MAD.

Laket e brezonek dre urz Aotrou Escop Kemper, a gaver en tiez merket evit Buez Jesus-Christ.

Ar Gerant : AR. DE KERANGAL.

Kemper, moullet gand AR. DE KERANGAL, Moulier an Escopti.

DISSADORN 23 GOUERE 1870. N° 286. C'HUEC'HVET BLOAVEZ.

FEIZ HA BREIZ,

KELOU A BEP BRO, HA KENTELIOU VAR BEP TRA,

Digaset bep sul da gement Christen a gomz ar brezounek.

CONDITIONOU EVIT CAOUT AR GAZETEN :

Evit ar FINISTER, COSTEZ-AN-NORD *hag ar* MORBIHAN : *evit eur bloas*, daou scouet ; *evit c'huec'h miz*, pevarzec real.

An Abonamant a die beza paet araog caout ar gazeten.

An hini ne zigas ket en dro ar c'henta cazeten a reseo goude ma zeo echu he abonamant, a zo consideret evel abonet a nevez.

A abonamant a gemerer e ti an Aotrou DE KERANGAL, *mouller an Escopti, ru ar Gigerez, n° 18, e Kemper, D'an Aotrou* DE KERANGAL *epken e tleer adressi ar peamanchou ha kement a zell oc'h servich ar Gazeten.*

Ar scrijou da lacat er Gazeten a dleer da adressi d'an Aotrou MORVAN, epken.

KEMPER, 23 Gouere 1870.

Ma teufe, goude ar bloavez sec'hor-ma, da boeza var ar vro eur voalen hag a dleomp oll pidi Doue da bellaat diouzomp, ma teufe eun tamik kernez, eun tamik dienez etouez an dud, ma ve red da eun niver brasoc'h a dud mont da asten ho dorn ha beva divar an aluzen, m'her goulen diganeoc'h, lenner, da gaout piou e tle mont ar re a vancfe bara dezho ? Ha mont a raint-hi d'en em glem oc'h an dud difeiz, oc'h an doctored-ze a fell dezho ho deski da veva ep feiz, na Doue, na relijion ? Coll a rafent ho foan douetus, rag an doctored dizoue a brezek ne ket din euz a eun den goulen netra na rei netra. Pephini a dle ober he stal he unan, emezho, ep m'en defe izom an eil euz egile. Kementse a brezegont, ep mar, evit beza kuit ho unan da rei.

Hogen evel ma'z eo tano oll frouez an douar er bloa-ma, ne dlefet ket beza souezet o velet o creski an niver euz an dud izomeg, ha ne ket er bloa-ma epken en eur dremen eo e poezo ar verrentez-ze var ar c'harter. Rag dre ma'z eus nebeut a c'heot, melchen ha bouet chatal all, cals tiekerien zo red dezho en em zizober euz eul loden euz ho loenet ; ne raint ket eta kement a deil evit ar bloaz a zeu. A hent all an danvez teil a vank pa' zeo guir eo ber ar foen hag ar c'holo. Nebeut a demps a vezo-ta, hag evelse e vezo red hada nebeutoc'h a ed hag a draou all, pe ho lacat en douar ep tempsa, ar pez ne rofe ket, credabl, a eost caer. Voaz e vezer avechou epad meur a vloavez euz eun eost fall; dreist oll dre m'az eo dies bras caout drevachou mad varlerc'h re fall, ha ma c'houl an douar, goude eun eost tano, beza labouret ha teilet cals drusoc'h mar sonjer caout eost mad enha adarre.

Mar tle eta meur a hini santout dienez, mar o defe izom sicour, piou a roio ar sicour-ze dezho ?

Ne deo ket a dra zur an dud dizoue a glask lacat ar bobl da veva ep Doue eveldho. Ne deus nemet eur guir gristen hag a oufe ranna gant an dud izomeg ; lezen Jesus-Christ epken e deus gallout avoalc'h evit digeri calon eun den hag e lacat da zioueret he unan evit sicour ar re zo paouroc'h evithan.

Lavaret a ran *diouveret*, rag eno ema e guirionez ar garantez christen, pa ziouer eun den ar pez a raje vad pe plijadur dezhan he unan evit he rei da re all. Madelez ar re a stlap eun dra bennag oc'h ar paour, mes ep ma ve red dezho evit kementse, diouveret netra, ep ma coustfe kementse dezho nag eur blijadur, na nicun a à æzamanchou ar vuez, ar vadelez-ze na oufe caout nemeur a virit. Evit ober an dra-ze eo avoalc'h caout eun tam calon vad. Mes evit ma teufe eun den da gemeret poan abalamour d'ar re all, evit ma ranfe gant he nessa ar pez n'en defe ket a re anezhan he unan, eo red e ve bet savet e scol Jesus-Christ, e ve carantez Doue en he galon, e ve zoken he ene maget gant corf ha goad he Zalver. An Aviel a laca carantez an nessa e kichen carantez Doue, evel pa na rafe an daou dra-ze nemet unan; hag e guirionez an nep ne gar ket he Grouer ha ne rent ket dezhan ar pez a dle, ne oufe nemeur kennebeut caret he vreudeur, ne vezo nemeur douget da gaout truez oc'h ho izomou, ha n'en em lakai ket buan e poan he unan evit sicour re all.

Doue a voar ato tenna ar mad euz an droug. En em zervichout a ra euz a c'heier an dud dizoue evit diskuez sclerroc'h ar virionez da gement hini ne zer ket he zaoulagad. Evelse pa en em lakeont da nac'h eur virionez bennag pe da glask he c'huzet dre ho c'homzou corvigellet, an iliz santel en em zao, a zestum he Eskibien mar deuz izom, a ro sclear da anaout fallagriez he enebourien, hag ar greden o doa clasket da guzet pe da zistruja eo a deu da veza sclerra ha splama dirag speret pep guir gristen. C'hoarvout a ra ama ar pez a c'hoarvez gant eun tieg a vel eul loen bennag o vont da ober pe da glask ober droug en he bark. Stanca a rai ar riboul dre behini oa tremenet al loen-ze, hag iviziken ar pennad-ze euz ar c'hae a vezo ar guella hag an diessa mont dreizhan.

Brema e velomp eur skuer a gementse er pez a dremen en ilis Doue. Tadou ar Sened a zo en em lakeat da stanca ar ribinou dre bere ec'h alje ar chatal laer mont e park an tad a famill. Hogen an dud difeiz ne blij ket an dra-ze dezho hag a zo savet kintou enho; rak c'hoant o defe e ve lezet ar park-ze foran gantho evit ma c'helfent mont ebars pa garfent da vressa ha da zistruja ar c'hounidegez. Er Sened ez ear da ziscleria guirionezou, da verca sclear ha splann da bep christen petra a dle da gridi ha da ober var eur poent bennag euz hon lezen. An dud difeiz a ra dispac'h o clask miret oc'h kementse. Planta a reont bete'r gouelet ho dorn e sac'h ar geier evit tenna ac'hano euz ar re vrasa.

Lavaret a reont ez eus calz a Eskibien ha ne gredont ket evel ar re all, ha pa deu an Eskibien-ze d'ho dislavaret, en em daolont var ar veleien ha zoken var ar gristenien catholig euz ar c'harter-ma pe euz ar c'harter-hont, o clask rei da gridi n'o defe ket ar memes feis gant tadou ar Sened. Bete beleien Rom o defe c'hoant da lavaret a ve dishenvel ho c'hreden dioc'h hini an Tad Santel ar Pap.

Hogen petra a zigouez? An Eskibien, ar veleien a Rom hag a leac'h all, tud ar broiou catolik bet tamallet evelse a deu gant prez da ober profession a feiz, da renta testeni d'ar virionez, ha da ziscleria a vouez huel dirag ar bed oll n'o deuz ha ne fell dezho caout ken creden nemet hini vikel Jesus-Christ hag an ilis santel. Ha setu penauz e ve caset ho zeod da doul ho gouzouk d'an dud difeiz-ze, pervez ne dizoloet ho geier hag ho fallagriez ha [illegible]laket ar virionez skedus da bara dirak daoulagad oll. Setu penauz e laca Doue comzou ar gaouiad da drei en he enep he unan.

Ma n'o divije an dud dizoue lavaret ger, ar veleien hag ar gristenien fidel n'o divije ket sonjet sevel ho mouez. Beleien ha tud fidel pep escopti o divije cavet e voa avoalc'h ho escob a iea da Rom evit renta testeni d'he feiz ha d'ho hini. Pa o deus guelet avad e lakeat ho feiz e douetans, n'o deus ket marc'hatet evit anzao ho c'hreden a vouez an oll. Ha nag a bet hini zoken, ha ne voa ket marteze sclear na cre avoalc'h ho feiz, a zo digoret ho daoulagad ha creeat ho feiz pa o deus guelet an dud difeiz oc'h ho lacat a du gantho ! E guirionez beza blamet ha tamallet gand ar re vad a zo avechou poanius; mès an dra-ze a ell tremen, rag an oll a fazi; beza avad meulet gant ar re fall a zo ato mezus, p'eo guir ne garfet morse beza henvel outho.

Unan euz ar geier a zao aliessa ar scrifagnerien difeiz en ho c'heleier, eo lavaret ez eo clanv ar Pap, dare da vervel; ar pez zo guir eo hi a garfe guelet ar Pap o vervel evit teleur ar glac'har e calonou an oll gristenien gatolig, evit lacat freuz er Sened, hag he lacat da eana mar galfent. Ep mar ar Pap en deuz eur boan bennag, evel an dud all. He iec'het avad, a drugare Doue hag he nerz a jom gantha cals guelloc'h eget gant an darn vuia euz an dud euz he oad. Diveza guech ma o deus lavaret an dud difeiz e voa clanv, ez ea, an dervez-ze goude creisdeiz, da vizita ilis sant Paol er meaz a Rom; ar pez a ziskuez ne voa ket re doc'hor. Lavaret em eus meur a vech e voa boas Pii nao da vont peurvuia bemdez da bidi en unan a ilizou Rom, e diabars pe e diaveas kear.

G. M.

FROUEZ AR PASK KENTA.

E cazeten Guened e lennomp an dra ma :

Eur person coz ha din a respet, eme rener ar gazeten-ze, a lavare din kementma n'eus ket pell.

E 1845, etouez ar vugale a zesken ho c'hatekis dezo evit ober ho fask kenta, e voa unan pounner a speret ha diegus dreist ar re all. Ne ellis ket he reseo, hag ar bugel a voue glac'haret bras.

He gerent o doa souch d'en em zizober anezhan goude he bask oc'h he gas da zeski micher. Va gourdrouz a rejont da gas ho mab d'ar brotestanted; hogen ne ris van.

Lavaret a rejont ive d'ho bugel ma carje ne raje pask ebet. O clevet kementse ar potrig a vouelaz he voalc'h. Pidi a reaz he gerent d'he lezel c'hoaz eur bloaz o lavaret e vije fur hag e teskje.

Tud ar bugel-ma o doa nebeut a feiz, evel a veler, ha tud ar barrez ma voa enhi n'o doa ket cals muioc'h, evit doare.

Ar bloas varlerc'h ar potrig a voue ar c'henta etouez bugale ar c'hatekis.

Evithan da veza eun tamik dievez, eme ar beleg, evel ma vez an oll vugale, e velen en doa eur skiant dreist he oad, ha cals guelloc'h santimanchou eget ar re ma veve en ho zouez.

Plijadur am oa o velet an ene iaouank-ze oc'h en em zigeri evel eur vleuen en nevez amzer; oc'h he guelet oc'h en em zevel bete caret Doue hag an nessa epad ma ne devoa nemet skueriou hag aliou goest d'he staga oc'h an douar. Ah! anat avoalc'h oa edo dorn Doue eno, hag e voa renet gant dorn he œl mad.

Plijadur ha poan am oa o velet kementse; rak lavaret a rean ouzin va unan : Ar potrik-ma a zigouezo gantha ar pez zo digouezet gant meur a hini all am eus guelet. Abenn daou pe dri bloaz ama e rai goab a Zoue hag euz an ilis; ne anavezo mui ar zul dioc'h ar pemdez; rak red e vezo dezhan ober evel ar re all.

Kementse ne zigouezas ket, a drugare Doue. Epad ar retred a ris d'ar vugale araog ho fask kenta, o veza great eur brezegen var an izom o doa da genderc'hel er mad, ne allis ket miret da lavaret dezho en eur vouela e rean bep bloaz ar brezegen-ze ha bete neuze em oa collet va foan....

Goude ar brezegen, ar potrig a deuas d'am c'haout :

— Aotrou person, emezhan, me am euz eur c'hras da c'houlen diganeoc'h : Pedit Doue da zigas din ar maro dioc'htu goude va fask, ma tlean beza reuzeudig avoalc'h evit trei kein d'he zervich.

Lavaret a ris dezhan e pedjen evithan, hag her great em eus; ker beo e velen ar feiz e calon ar bugel-ze !

Ar potrig en em bourchasas d'he bask evel d'ar maro. Dre humilite e crede ne vije ket guelloc'h evit ar re all mar chome beo, hag he feiz a rea dezhan cridi e teuje Doue, evit miret oc'h kementse, d'he denna euz ar bed-ma.

Goudeze o velet e chome e buez, e voa souezet, hag e sonje oa eur burzud a rea Doue en he genver, hag e voa eun dever strisoc'h evithan delc'her mad da Zoue. Skuer ar barrez e teuas da veza.

Keit ha ma voa bugel, an haillonet divardro ne dolent nemeur a evez outhan. Eur begad bennag a gleve avechou en eur dremen, mes ne deat ket larcoc'h. Pa voa deut avad d'he drivac'h vloaz, en em lakejot a zoare da ober goab anezhan hag euz he relijion.

Neuze edo mevel e merouri vraz ar maner. Eun nosvez ma edo he gamaraded a vanden, ha ma voant en em laket, evel ma'z oant boas, da flipata Jorj en dra c'hellent a daoliou teod (Jorj eo hano ar potr iaouank).

Setu Jorj hag o lavaret dezho dichek :

— Va mignonet, grit goab ac'hanon-me kement ha ma kerot; ne rin nemet sevel va diouscoaz oc'h ho clevet. Ar c'henta avad a deui, dirazhon, da gomz a enep Doue, an iliz, ar Verc'hez santel, an aotrou person, a danvai va daouarn-me. Ne c'houzanfac'h ket e ve lavaret droug euz ho kerent; ha me ne c'houzanvin ket ken nebeut. Doue eo va zad, an iliz hag ar Verc'hez santel eo va mam; an aotrou person eo va zad ive, an hini en deus great vad d'am ene; ne c'houzanvin ket caketal divar ho fenn.

Ar mevellou all a gemeraz ho ebat o clevet ar c'homzou-ze : Ian-Loiz, ar c'habiten anezho, evit diskuez da Jorj pegement e rea fae var he c'hourdrouzou, en em lakeas da zibuna kement coms difeiz ha divalo en doa clevet bete neuze a enep kement tra zacr a zo.

Jorj a lavaras dezha abenn diou vech tevel, hag evel ma rea goasoc'h goaz, Jorj a begaz en hè gollierou, hen discaraz evel pa ne vije bet nemet eur bluen etre he zaouarn, hag a reaz eur bloda dezhan tu ha tu en hevelep doare n'en divije mui a zebron eur pennad mad.

An doare kemeret gant Jorj da rei kentel ne deo ket euz ar re vella, ha ne ve ket caer da rei evit skuer da re all. Ar gentel gouscoude a zougas frouez, rag ar c'hoars a voue neuze evit Ian-Loiz, ha Jorj ne voue great mui goab anezhan.

G. M.

Eur pennad all er sizun a zeu.

Ar Servicherien burzudus.

III.

Evit difrosta pe difonta ar c'hoat, ar venac'h o devoa eun tam labour denn da ober. Eno ez oa guez pin hag a zave varzu an Env ken eün ha canab, guez dero coz hag o devoa griziou teoc'h evit corf eun den ha griet stard oc'h ar vein hag ar rec'hil; bez'ez oa bodennou spern biscoulet, drein bir ha lem dezho, hag an douar dindan a ioa dizec'het ha ker meinok ma na elle na pi na tranch he ziscolpa.

Gouscoude evit caout ed en douar-ze e voa red discar ar guez hag ar spern, tenna ar griziou hag ar vein, bete caout eur guiscat douar doun avoalc'h evit beza troet gant an alar.

Ar venac'h a stagas d'al labour a bris buez. Cridi a reant ne vije netra goest d'ho derc'hel a za. Hogen eun tam labour evelse a c'houlen poania ha c'huizi pell amzer. Red eo stourmat araok trec'hi.

En derveziou kenta e labourjont c'hoek, lod gant ar vouc'hal o tiscar ar guez, lod gant an tranch o tiscolpa an douar pe gant an horz o terri ar reier. Tregarni a rea ar c'harter tro var dro gant an trouz a reant o pigosat gant ho benviachou, ha gant ho mouez a zavent evit cana salmou epad ma labourent.

Hogen ar guez dero coz-ze, bet goestlet guech-all d'ar fals-Doue Teutates, a ioa ker calet ma ne alle ket bouc'hilli servicherien ar guir Doue sacla enho. Drem ar bouc'hilli a iea teo, ha ne allent ket zoken discolpa ar c'hroc'hen; divrec'h al labourerien a skuize, hag ar guez a jome en ho za; ar pez a rea dezho falgaloni.

Eur vech ma en deuz eun den collet courach, ne vez ket pell evit dont d'en em glem ha da c'hrosmolat. Sant Leonor o veza deut da velet he labourerien, a velaz eur vanden euz he venac'h, tenval ho fenn, azezet e troad eur picol guezen dero, ho benviachou tolet gantho d'an douar en ho c'hichen.

— Va breudeur, eme ar zant, perag e chomit-hu evelse da eana ?

— Tad, a lavaraz ar iaouanca euz ar venac'h, caer on eus ne ellomp ket dont a benn euz ar pez oc'h eus gourc'hemennet deomp. Perak lacat ac'hanomp ama da goll hon nerz hag hor poan ? Casit ac'hanomp e leac'h all. Var an aod ez eus lanneier avoalc'h hag a ve æssoc'h da zifrosta evit ar c'hoat-ma. Guelit, hon dillad a zo roget hag eat e pillou, hon daouarn a zo kignet ha toullet gant an drein; list ac'hanomp da vont da glask douar labour e leac'h all.

An tad abad a voue mantret o clevet kementse.

— Va breudeur, emezhan, perag e comzit-hu evelse? Perag e sao sonjou evelse en ho sperejou ? hag ancounac'het oc'h eus-hu e tle an den dibri he vara dioc'h ar c'hoezen euz he vizach, ha pa en deus Doue digaset greun deomp dre vurzud, ne fell ket deoc'h kempen douar evit ho hada ? Ha ne ouzoc'h-hu ket eo an drouksperet eo en deus digaset deoc'h an diegi-ze ? Casit pell ar zonch-ze diouzoc'h; kemerit ho pouc'hilli ha labourit caloneg, ha kendalc'hit da labourat, ha ne ancounac'hait morse ne vez dilezet gant Doue nemet ar re o deus diegi oc'h he zervicha.

Neuze ar zant, evit rei ar skuer er memez amzer gant ar gourc'hemenn, a gemeraz eur vouc'hal, hag en em lakeas da skei var ar vezen deo.

Ar feiz a laca ar meneziou da chench plas hag a ro ners d'ar re zistera. D'ar c'henta taol a roaz ar zant, ar vezen zero a grenaz adaleg ar griziou beteg ar blenchou, ar c'hroc'hen a ziscolpaz a damou, hag ar vouc'hal a ieas doun er c'hoat, daoust pe ger calet e voa.

O velet ar burzud-ze ar venac'h o devoue mez da veza bet bet ken didalvez. Sevel a rejont hag e crocjont el labour a zoare. Abouez skei avoalc'h, ar c'hoch a greske hag ar vezen vraz a grene dindan an toliou. Erfin e reaz eur stracaden scrijuz, hag e coezas gant strons o sevel da heul he griziou eun dolbezennat vraz a zouar hag a vein, hag o c'holo eun dachennat ledan meurbet gant he scourrou pleget ha torret o coeza.

Al labour tenn-ze a badas c'hoaz meur a viz ep ean ebet. Erfin eur pardaesvez, pa zistroaz al labourerien euz ar c'hoat, e c'heljont lavaret ne voa mui guezen ebet en he za er pez douar a ioa c'hoant da zifrosta, hag o devoa brema eur parc hir ha ledan meurbet.

Eun tam labour a ioa great, mes ar goassa a chome c'hoas da ober. Ret oa brema rei druzoni d'an tam douar treud-ze, he zieubi dioc'h berniou mein ha griziou ; en eur ger digas da vad an douar-ze a ioa henvel oc'h moudet pe courraz, ha du evel pa vije bet dêvet gant an tan.

Tostaat a rea fin ar bloaz ; an discar amzer a ioa hag an deliou a velene er guez ; an avel a iude hag a hirvoude henvel oc'h an trous-mor, hag ar mor ive a glevet ac'hano o sev[illegible]. An heol a ioa c'hoaz skeduz ; izeleet oa gouscoudezeg an douar, hag he vannou ne goezent mui sounn, mes a deue a vichaz a ribl ar scourrou da bara c'hoas var an douar.

Deut oa ar mare ma en em laca al labourerien da c'hounit ho c'halargoanv.

Red oa ta bloda an douar-ze araok ma teuje ar goanv d'her golo gant eur vantel erc'h ; hag ar venac'h paour a ioa nec'het avoalc'h, rak n'o devoa na kezek nag ejennet. Eler o doa great, ha seïer houarn da lacat varnezho ; mes n'ho devoa nemet ho divrec'h ha red e vije dezho en em staga ho unan oc'h an alar, pe terri an douar-ze oll a daoliou tranch. Daouzeg alar o devoa great, ha soc'h var bephini anezho ; ha pa voa dent an dervez braz eun an aradeg, ez ejont mintin mad gant ho eler d'ar c'hoat.

Sant Leonor a iea da vont ive d'ar park gant he venac'h, pa deujot d'he glask da vont da rei ar vadiziant da eur paien dare da vervel. Daoust pegement a c'hoant en devoa da vont da rei courach d'he vreudeur ha dre he gomz ha dre he skuer, ar zant ne varc'hatas ket. Goude beza roet eun ali bennak d'al labourien ez eaz a dreuz ar c'hoat, da velet an den clan. Eun den iaouang euz ar c'harter en devoa evit he ren.

Ar venac'h a ieaz eta d'ar park ep ho abad. Lacat a rejont ho eler a reng e penn an douar labour, hag e taoulignjont da bidi eur pennad. Neuze en em sternjont 'eg oc'h pep alar, hag e crogjont el labour en eur grial :

— Doue a fell dezhan !

En em lacat a rejont da zacha en dra c'hellent, a nerz ho divrec'h ; ar seier avad ne grogent tam, hag a rea a veac'h eur rouden, pe mar dea eun dra bennag en douar, e crogent en eur roc'hel pe en eur c'hrizien, hag ar venac'h paour caer o doa c'huizi, termat, teurc'huezat, ne allent ket mont larcoc'h. Meur a heur e vouent evelse ; ho halan a vanke dezho, ho zreid a voade kignet ganthо dioc'h ar vein, ha ne ellent ober netra.

G. M.

Eur pennad all eur vech all.

Melleray, le 12 juin 1870.

Respont an Tad Auton dan Autrou Bodinier, Vikel-Vras.

Autronez hag kristenien,

Goude beza kuitteet an enezen-ze, pehini e deuz hon difennet gand madelez hag pourveet don esommou gand larguentez epad ar bloaveziou-ze a horroll hag a zismegansou, e zeo evidomp-oll un esmaë frealzus, diguëout adarre var douar Franz, en-nor bro euz pehini zoump bed forbannet, hag pehini gouscoude a garomp bepret, digoüeout en ul leac'h e pehini zoump digemeret gand hast a trugarez, en Abbaty-man, aroüez koz euz or feiz hag deolediguez on tadou, en douar-man diframmet a dre daouarn Maherien laër, evit beza evidomp un demeuranz peohus er pratic euz on deveriou.

Trugarekaat a reomp, Autronez, ar brovidanz-e ato meulabl en he oberou santel, da veza or bleïnet evel dre an dorn da unan eus ar Manac'h tyer bizitet gand sant Bernard, diskennet a urz Citeaux ken brudet dre santelez e abbadet kenta, sant Robert, sant Alberic, sant Stephan, etc... Nin, Autronez, ner nahomp ket, ni gaf or gloar beza renket e touez diskiblien ar sent braze, beza euz izili ar sklissen-ze ken estimet gand an Iliz hag ken feal da gerzet ato var roudou o mistri kenta.

Dreizoump hon unan, pell a hano, na verîtomp ket ar meufodiou o peuz roët deomp dar maik. Nor beuz greet netra goüest da ober zoüez nac esklamm den. Or buhez ne dreist ar re all, nemet abalamour da voallou ar bed hag da zirzuzou on amzer. Nin na reomp nemet heulia a bell, ar skueriou lezet ganeomp gand or pennou kenta. Or reolennou nezint ket nevez, nac ar re zo falveet dezo refurmi an urs no deuz greet nemet, evel pa lavarfen, nemet diverka ar pez a zeblante küet gand ar merk. Nin n'oump nemet ur vanden peherien goloët gand ludu ar benijen. Didromplet eus masklou ar bed, dizallet dre follenteou an dud, ni glask leunia or halonou a feiz hag a garantez, nin bridir, nin sonj a zevri er guirionnou braz pere hepken a ro dan den ur guir frealzediguez er bed-man hag a zo evitan un erres evit e eurusdet er bed-all.

Pignet huel var ar menez santel, treec'h da arneu hag da gorventennou ar bed, nin voar dreizoump hon-unan peguen evruz e vever e servich an hini en deuz lavaret, va ieô zo dous a va beac'h zo skânv. Ar pez a gaz hag a zigaz an darn vuia euz an dud, evel ar gonideguez, an ioull fall, an oaz zo harluet euz kloast an Abaty. Nin ne

zoump nemet un neubeud breudeur didan ar memes toën, liamet oll dre liamou ur guir garantez evit kana gand an diouganer, ar roue David : *Quàm bonum et quàm jucundum habitare fratres in unum.* Peguer mad hag peguer hoëk eo dar breudeur beva evel unan !

Mæs an unvanjez santel-ze na noaz ket dar pezo merket gand Doue : ezoump oll breudeur, oll bugale dar memes tad, oll galvet dar memes evrusted. Cetu aze, Autronez, cetu aze ar mean diaze euz or stad, pehini a dosta eus hini an ælet. Pebeuz mez evidomp, mar nem guevomp izelloc'h eget or renk ! ! rac or sempladurez na zisken tam or stad nac na ziminu tam on deveriou sacr.

F.

(*Eur pennad all eur vech all*).

Diviz pe diwiz war ar brezoneg etre Yann, Paol, Pipi ha Loiz.

PEDARRE PENNAD.

Am eo ano ar vam en hebreeg.

Am eo kenta kri ar bugel bihan evid gelver he vam, evid goullenn bronn, evid goullen boued digan-t-hi. Ac'hano *am*, ano ar vam en hebreeg.

Divezatoc'h ar bugel, pa vezo deuet gouest da zrailla eur gerig benâg war-lec'h he vam, a lavaro *mamâ* evid gelver he vam. *Mamâ* ne-d-eo nemed ar ger *ma* lavaret diou wech dioc'htu : *ma-ma.*

Ar ger *ma* ne-d-eo nemed ar ger *am* chanchet penn d'ezha. E *am* e ma ar zonenn (a) araûg, e *ma* e ma war-lerc'h : setu an oll dishevelidigez.

Hogen euz *ma* eo greet *mater* (ma-ter,) ano ar vam e grek, ha *mam* (ma-m',) ano ar vam e brezoneg.

Ab eo ano an tad en hebreeg.

Ab a ell beza evid *ap*. Hogen, astroit *ap*, hag oz peuz *pa*. Gan *pa* hag ar finvezenn pe termenenn *ter* e reot *pater* (pa-ter,) ano an tad e latin hag e grek. Gan *pa*, lakeet diou wech, e reot *papâ*, ger ar bugel evid gelver he dad e kalz a vroyou.

Ano an tad e brezoneg a zeu euz eur c'hrizyen all.

Prouv ha displik.

Loiz : Lavar d'om, Yann, euz a be-lec'h e teu ar geryou *mam*, *tad* ha *pab*.

Yann : *Mam* a zo greet euz *mamâ*, *tad* euz *tatâ*, ha *pab* euz *papâ*, e-c'hiz *nan* euz *nanâ* (na-na.)

Loiz : *Mam* a zo greet euz *mamâ*, *tad* euz tatâ....!

Diskouez d'om penaûz.

Yann : Ma ! e zan d'hen diskouez d'eoc'h.

Deom da genta d'ar ger *mam*.

N'oz peus-hu morse tolet evez, ma mignoned, penaüz e voar ar bugel bihan, araûg ma eo c'hoaz gouest da lavaret ger e-bed, goullenn boued, gelver he vam d'he gavout ? Silaouit-hèn hag her c'hlevot o lavaret eun dra benâg evel-hèn : *am*, *am*. — Ne lavar ket *am* scler avoalc'h da genta. Ar zon *a* a glevit gan-t-ha, a zo moug ha berrig tre. Ar c'hemson *m* ne-d-eo ket kennebeud distaget mad avoalc'h. Evel-kent, ar pez a glevit o tont euz he c'hinou, a zo *am* kentoc'h eged netra all e-bed.

Tolit evez enn-ha dreist-oll, pa ya da grogi er vronn. Kerkent ha ma sant anezhi o skoi en he vuzellou, e lamm d'ezhi a-dol, en eur lavaret frank : *Am.*

Hogen ar bugel a vrassa, ha seul ma vrassa, an *am*-ze a zeu gan-t-ha frankoc'h frank beppred.

Ar vam, pehini he deuz diouskouarn tano, a glev mad am *am*-ze a lavar he bugel, hag a voar deread petra a entent-hèn dre enno. Gouzout a ra penaûz e ginou he bugel ar c'hri *am* a ziniffi : *bronn din*, *boued d'in*. Setu perâg, evid alia he bugel da zibri, da lonka an tam boued lakeet gan-t-hi d'ezha en he c'hinou, e klevot anezhi o lavaret, oc'h hen hem zervicha euz ar ger *am*, ger he bugel : « Grit *am* d'ezha, ma mabig, grit *am* d'ezha ; *am*, « *am* d'ezha, ma bihanig. »

Am : Setu eta kenta kri ar bugel evid gelver he vam, evid goullenn boued. Ar bugel a losk ar c'hri-ze eb gouzout petra a lavar, araûg ne voar c'hoaz drailla ger all e-bed : n'hen deuz ket c'hoaz pevar miz ; ne gomprèn c'hoaz netra. An ezom epken eo a ra d'ezha poulza ar c'hri-ze. Hogen, oc'h he vam eo e kri evelse ; he gelver a ra dre ar c'hri-ze, ha setu an ano a vezo roet d'ar vam er yez kenta a zo bet komzet war an douar.

Paol : Te a gred eta, Yann, ez eo euz a gri *am* ar bugel bihan eo e teu ano ar vam en hebreeg ?

Yann : Ia ; n'em beuz douet e-bed war gementse.

Paol : Kridi a rez eta ez eo yez Abraham, Izaak, Jakob hag ar bropheted, ar c'henta yez a zo bet komzet war an douar ?

Vann : War ar poent-ze ne lavarin d'it nag ia, na nan.

Kalz a gred, evid gwir, ez eo an hebreeg ar yez kenta a zo bet komzet war an douar, hag ho c'hredenn a zo fontet war rezonyou mad. Mes beza ez euz ivez re-all hag a lavar nan. E-c'hiz n'em beuz ket ar gouizyegez a zo dleet evid barna, koulscoude, mar vez ret d'in hen hem lakaat en eun tu, e kemmerffenn kentoc'h tu ar re a lavar ia. Mes ar pez a lavaran d'eoc'h eo, ar ger *am* a dle beza ar ger kenta a zo bet en implij war an douar evid envel ar vam. An hebreeg a hell caout geryou euz ar yez kenta, eb caout anezho oll, evel ar brezoneg ha yezou all a ell caout ivez geryou euz ar yez kenta, eb kaout anezho oll.

Clevit c'hoaz : Gouzout a rit penaûz er yezou koz, pere edo greet, kompozet evelse gant Doue, peb ger a ziniffie, peb ger a voa evel eur zin skler pehini a ree da anaout an dra anvet dreiz-ha ; beza e voa evel eun daulenn ver war behini e kavet merket kement a voa er ger. Hogen, tolit evez er ger *am*, hag he welot ez eo eun daulenn evel ma lavaran. Petra a ziniffi ar ger *am* e ginou ar bugel ? Siniffiout a ra an *hini a ro bronn d'in*, *a ro boued d'in*, *an hini a gendalc'h hag a gresk ar vuez enn-on*, *an hini a gar ac'hanonn*. Hogen ha ne-d-eo ket honnez ar vam ?

Ar ger *am* a zo ivez ar berra euz an oll geryou em

beuz gwelet beteg-hen — diez e vez kavout berroc'h-evid envel ar vam. Ar berrentez euz ar ger a zo c'hoaz eur merk a gozni.

Am eo eta kenta kri ar bugel bihan evid gelver he vam, evid goullenn boued digan-t-hi. *Am* eo ivez ar c'henta ano a zo bet roet d'ar vam war an douar.

Y. K. Kersale.

AN DUBE GUENN.

V.

Ne voue ket pell, eme Irena, e vouezchomp evit petra e voa deut ar varc'hadourien kalmouk-ze da gaout ar c'hirgizet. Deut oant evit hor prena-ni. Ar c'habiten ne droe ket he zell divarnomp, ha neuze e trabelle hag e crie. Goudeze e voue great deomp mont an eil varlerc'h eben da gaout ar varc'hadourien, e voue sellet ouzomp tu ha tu evel pa vijemp loenet, ha great deomp bale ha redek.

Neuze e voue safar gantho muioc'h evit biscoas. Erfin unan euz ar c'hirgizet a roas d'ar marc'hadour kalmouk eun dornat raos seac'h, hag hema goude beza lavaret eur ger bennag, ho zaolaz en tan. Ar c'halmouket a zavas neuze var ho c'hanvalet, hag a ieaz en dro ; ar c'hirgizet a ieaz ive da gas dezho cant penn danvad, tregont penn kezeg ha ni hon teir a ioa guerzet dezho. Ni o doa prenet [illegible]s er Chin hag hor guerza adarre eno evel se[illegible].

E banden ar varc'hadourien-ze ez oa vardro cant canval, lod sammet, lod all sterniet oc'h kirri bras goloet evel teltou. Bez'ez oant vardro cant antercant den armet mad en em zestumet en eur blocad ha tud tro var dro oc'h ober gard. E creiz ar re-ze e vouemp caset, ha neuze ar varc'hadourien a roaz evidomp eur bern pacadou the, poultr ha mezer. Neuze ar c'hirgizet a ieaz en dro, ha ni a voue staget oc'h unan euz ar c'hirri.

Hogen n'oa ket gousconde echu oll ar marc'had. Ar c'halmouket o devoa pedet ar c'hirgizet da gemeret ho lod euz a eur pred o deuz ar c'his da rei pa gaf dezho o deus great foar vad, unan euz ar prejou-ze eleac'h ma carger bete toul ar c'houzouk.

Evit ar pred-ze e voue lazet eur marc'h ha meur a benn danvad, ha great n'ouzon ket pet tan evit ho foazat; neuze e voue distanket daouzek croc'hen-bouc'h leun a goumi. Ar fest-ze a badaz epad an deiz, ha biscoas bleizi ne lonkjont muioc'h eget a reaz ar re-ze eno. Da noz kalmouked ha kirgizet a ioa astennet var ar grouan mezo dall ha cousket mig en dro d'al laoueriou ha d'ar c'hre-c'hin bouc'h goullonderet. Ar re a dlie beza e gard a ioa cousket evel ar re all, ha ma vije digouezet eno neuze eun dousen laeron epken, e vije bet æz avoalc'h dezho laza an oll forbanet-ze ha cas gantho ho oll danvez.

Epad ma sellemp gant heuz ha donjer oc'h ar vanden roc'herien-ze, setu ar iaouanka euz va c'hoarezet o lavaret din :

— Sell ! sell, Irena, ema aze !

— Ema aze piou ?

— An dube guenn.

E guirionez an dube guenn a ioa eno var ar c'har ma voant stag outhan. An eil guech oa dezhan d'en em ziskuez deomp, hag e cave din clevet eur vouez e-diabarz enhon o lavaret din : Tec'h, tec'h brema ; setu ar mare !

Va divrec'h a ioa liamet a dre va c'hein gant eur gordennik. Abouez he frota oc'h bord houarn ar rod kar e teuiz abenn d'he droc'ha ; p'am oa gallet en em ziliama, e tenniz euz va godel ar gontellig a ioa lezet ganhen, hag e troc'hiz ar gorden a stage daouarn va c'hoarezet. Hogen ar re-ma a ioa strafuillet oll hag a lavare :

— Petra a rez-ta ? Ni or bezo bazadou. Perag e tiliamez-te ac'hanomp ?

— Perag ? evit ma tec'himp kuit sur !

— Tec'het ? ha pelec'h ez aimp ? Te zo diodez, Irena.

— Deomp ac'hann, hag en em guzimp etouez ar geot.

— Ia, hag e vezimp paket adarre varc'hoaz, ha neuze e vezimp lazet, pe e vezimp debret gant ar bleizi ; pe e varvimp gant an naoun.

— Deut, a lavaren-me, an dube guenn hor saveteo. Caer am boue pidi hag aspidi, va c'hoarezet ne fellas ket dezho tec'het.

— Mad, eme ve, chomit, mar kirit, evidonme ne chomin ket ; me dec'ho va unan kentoc'h. Guell eo ganhen mervel èr prajeier, mar deo red, eget chom ama da vervel gant an anken hag an displijadur. Me velo va zad ha va mam, mar dint c'hoas beo, pe e varvin er gouelec'hiou-ma.

Poket a ris neuze en eur vouela d'am c'hoarezet, hag en em dennis var va c'hrabanou dre zindan ar c'hirri, hag eat etouez ar geot hir euz ar brajen, e rediz epad an noz varzu ar c'hus-heol.

Pa deuaz an deiz, edon dija pell dioc'h ar c'halmouket. Edon e creiz eur mor a c'heot, hag ar geot-ze a ioa ken huel ma na velen ket teir gamed araozhon ; ha ne voa nemedhon va unan ! Evelse n'edon ket ep encrez. Keit ha ma voan bet gant ar forbanet, em oa desket anaout griziou louzou mad da zibri. Brema e clasken euz ar re-ze evit terri va naoun. Evit terri va zec'het, ec'h hejen begou ar geot evit discar ar beradou gliz ac'hano var eun doare tam tavancher a ioa ganhen, ha pa veze gleb an tavancher-ze, her sunen.

Epad an deiz e chomen ep finval souchet e doug eur voden geot huel ; ne greden ket bale gant aoun na vije guelet ar geot oc'h heja ganhen ; rag ar c'hirgizet a zalc'he tud da ober gard var an huelennou a belec'h ho lagad a bare a bell var ar prajeier.

Pa deue an noz e reden adarre. Meur a vech e cleviz a dost din ar bleizi o iudal ; hogen mont a rean atao hag e lavaren bep en amzer : Dube guenn brao, sicour ac'hanon.

An trede dervez goude ma voan tec'het, var dro creiz an deiz, e voan cousket c'hoek, rak skuis maro oan. Dihunet e vouen en eun taol gant eur safar a glevis, tud o leskeul criadennou gouez. Gouzout avoalc'h a rean petra oa kementse. Eur vanden kirgizet oa o chaseal gant ar falc'hon. Var gezeg edont hag e teuent d'an daou lam etrezeg enhon, ma sonjiz oa great va zro.

Souden e cleviz eur sutaden, eur chaseour oà en doa losket ar falc'hon varlerc'h eur preiz bennak. Sevel a ris va daoulagad hag e veliz ar falc'hon o vont kel lijer hag eur saezen varlec'h eul labous, hag al labous-ze oa va dube guenn. An dube a nije etrezeg ar sao-heol, hag an oll baianet var he lerc'h, hag e tremenjont evel eur sourrad avel var hed ugent pas diouzin ep va guelet. Va dube guenn en doa va zaveteet... mes an dube he unan ! va dube mad ?

Ne zaleis ket d'he velet o tistrei ; dont a rea a ribl ar geot hag he ziouaskel a douche oc'h ho blenchou dre ma teue. Ar forbanet a ioa caset gantha pell diouzin da glask eur preiz all bennag æssoc'h da baca.

G. M.

(*Eur pennad all divezatoc'h.*)

Foar ar Godellou toull.

C'hui credabl a viche fall galounet gand eunn hevelep taol... peadra a ioa... evit Fanch ne reas nemet leuskel tri zatordalle, mes c'huek hag a greiz kaloun ha skrabat he benn evel m'en diche kollet he grib abaoue eur miz. Mont a reas var eün da blas ar moc'h hag e selle, ha, respet deoc'h e turie gant he zaouarn : e c'houennat petra emaoc'h aze va den mad a leverchot dezhan... satordalle eme Fanch,, ne ket e c'houennat, ec'h ada eo ounn bet siouas evidon... eur pez a eiz real kochet, unan a eiz real digoch... m'ho peuz ho c'havet enn hann Doue roit din anezho. Ne reat nemet c'hoarzin. Bah! bah! paotr koz eme ann dud, tremp nevez zo aze, diouana a reint abenn bloaz. — Mont a reas da blas ar zaout hag e collas he boan, da blas ar c'hezek hag e one respountet dezhan : Bah ! bezit dizoursi ne jomint ket er meas dindan ann amzer, kaout a reint lojeis. Koulskoude, satordalle, eme Fanch, eunn den a guzul vad bennak a dle beza er gear-ma.... mont a ran da gaout ann aotrou persoun. Dioc'h-tu e voue digemeret : aotrou, eme Fanch, me zo toull va godel, kollet em beuz eur pez a ugent real kochet hag unan a eiz real digoch !....

Petra rinme brema evit ho c'haout ? Kit, eme ann aotrou persoun, da gaout ann tabouriner, ha kit buan, rag er c'heriou ann arc'hant a guez a zo askellet. Chetu-ta ann dabourin enn dro divar-benn arc'hant Fanch, ha Fanch e kichen o tiskuez tri biz dre doull he c'hodel, rag a fors da lakat he viziet eno en doa frankeat ann digor. O klevet ann trouz ar zaout a hoje ho fenn, ar c'hezek lard a zave er vann, ar re dreud a jome sioul ker sioul hag ann hini en doa great ar gavaden. Fanch a reas var hed tost tro kear da heul ann dabourin hag evel m'en doa klevet lavaret oa anet dious ar vizach anaout eul laer e selle piz ous ann oll, e kave dezhan zoken edo liou ar groug var meur a hini, mes ne grede ket mont larkoc'h. Allo, eme Fanch pa velas e poanie enn aner, satordalle paouezomp, kenavezo pez kochet, kenavezo digoch, mont a ran var yun da velet pe seurt labour a ra ann dud all. Edot en he gichen o klask guerza eur vioc'h, gueier a zizac'het euz ann eil kostezen hag eben... unan a c'houlenne kals re ; egile a ginnige kals re nebeut ; sator, eme Fanch c'hui ive zo toull ho kodel, pa glaskit noazout d'ho nessa. Eur pennadik larkoc'h edo merc'hed ann aman, eur jaog spountus gantho, hag o klask lakat da lentaat ar re n'oa ket eveldho dir var ho fas.... sator, Fanch, c'hui ive zo toull ho kodel... larkoc'h edo ar varc'hadourien kezek, ar geriou bras a fuche, a groze... lavaret a rachac'h e viziet e prena eur jeo d'ann diaoul da jarrea tud daonet..... Satordalle, eme Fanch c'hui zo ive toull ho kodel... var ugent-skoet a ch'ounezit e kollit kant guech hoc'h ene. Erfin Fanch a skuizas hag araok mont d'ar gear e c'hoanteas mont d'ann ilis da zaludi ar Verc'hes, da lavaret eur bater hag eunn ave ; e kichen eur c'hef e zeas var bennou he zaoulin. Eur paour keas koz a ioa enn tu all gand he japeled. Fanch a zelle outhan.... diouz kostez guineventer enn tu benak e ranke beza diouz he viskamant ma c'heller da viana henvel guiskamant ann dournad truillou a ioa var he dro, rag edo var gorf he roched ha c'hoas pe seurt roched. Ar paour pa voue fin d'he beden a deuas var zu ar c'hef... tenna a reas eus he vruched eur ialc'h ler stag ous he c'houzoug evel eur skapuler, hag eur pez a eizreal a lugernas en he zourn, hag a gouezas en eur zini ebars er c'hef.

Fanch a ioa mantret... va den mad emezhan, penaos ec'h hellit-hu divoeret eur pez arc'hant er giz-ze. Ne zioueran netra eme'r paour, ar pez-ze em beuz kavet hirio ha re all gantha. Evel ne ouzhon ket anaout ar perc'hen e roan eul loden d'ar Verc'hez enn he ano, hag ar rest a zalc'hin evidon. Me just eme Fanch eo am beuz great ar c'holl; eur pez a ngent real ho peuz c'hoas eur pez kochet. Ar paour a ziskuezas he bez, kochet oa.. ouspenn ann dra a dremene enn eunn ilis eleac'h n'eo ket brao lavaret gueier. Kinnic a reas ta da Fanch he bez kochet he bez dek guennek, hag ar mouniz. Nan Satordalle, eme Fanch, a zaou-anter ma plij, hag e zachont ho daou d'ann hostaliri da zibri ha da ranna ann arc'hant. Fanch a c'hoarvezas er guear abred; pa c'houlenchot pe seurt foar a ioa bet : Foar ar godellou toull, eme Fanch... me ioa toull va godel, ar varc'hadourien saout, kezek, moc'h aman etc, a ioa toull ho godel.... eur paour ebken am beus kavet enn ilis, ne c'hoantea na pec'hi, nag en em vesvi, na laeres, ennes n'oa ket toull he c'hodel, rag n'en doa hini ebet.

I. W.

Ar Mondian hag ar C'hemener.

Bez'ez eus tud hag a vez poan oc'h ho lacat da baea ho dle. Kemeret a raint kement a blij dezho digant kemener, baraer, kiger, etc. — Pa vez hano avad da baea, n'o deus morse a amzer da rei arc'hant, hag e

casont divar ho zro kement marc'hadour a deu da glask paeamant digantho. — Eur vech all p'am bezo muioc'h a amzer ; setu ar pez a leverer evit en em zizober euz an dud hegasus a c'houl arc'hant. Hogen setu ama eun doare da lacat tud evelse da baea, cavet gant eur c'hemener. N'eus ket d'ar gemenerien evit tenna ho spillen euz ar c'hoari.

Eur mondian, eun den c'hoas iaouang, a ioa en em lojet en eun ti caer en eur gær vras. Pinvidig oa ha dispign a rea. Dreist oll en em viske evel eur prins hag e roe cals labour d'he gemener. Hema a deue bep en amzer da c'houlen arc'hant, rak calzig a dliet dezhan. Mes ar mondian n'en deveze morse a amzer. Ar c'hemener a deue adarre, hag e veze troet kein dezhan ha caset da vale. Neuze ar c'hemener a scrife ; ar mondian a gemere al lizer, ha goude beza taolet eur zell varnezhan, hen taole en tan. Pa voa deut da anaout scritur ar c'hemener, e taole al liziri en tan ep ho digeri.

Han ! evelse a rit ? eme ar c'hemener ; ne fell ket deoc'h paea ? Ni velo.

Setu-hen hag o scrifa eul lizer all, pe kentoc'h o lacat eun tam paper guenn dindan eur golo, hag o lacat var ar golo e kichen an adres, ar c'homzou-ma : Gouzout a rit e tleit pemp cant scoet din, ha ne ve ket dies deoc'h rei din da viana eul loden euz ar pez a dleit. »

Hor mondian, pa velaz al lizer gant ar c'homzou-ze var ar golo, a grizaz he fri, hag al lizer-ma a ieaz en tan buanoc'h c'hoaz evit ar re all. Ne roas ket a arc'hant avad evit an dra-ze.

— Ne rit van c'hoaz eme ar c'hemener ; guelomp.

Hag antronoz eul lizer all gant ar memes comzou var ar golo ; ha goudeze eul lizer evelse bep eil dervez.

Ar mondian a egare, hag a dole buan al liziri-ze en tan. O veza digoret unan anezo e velas ne voa en diabars nemet paper guenn, ar pez a lakeaz he gounnar da greski c'hoas muioc'h mui.

Ar pez a rea poan d'ar mondian dreist oll eo al liziri-ze, araok digouezout gantha, a veze tremenet dre veur a zorn. Ar porcher a vusc'hoarze oc'h ho rei dezhan, ha neuze ec'h ellit cridi, he deot ne jome ket da eana. An oll amezeien a vouie en doa dle ar mondian ha ne elle ket mont er meaz euz he di na vele tud o cuzulat an eil oc'h egile hag o c'hoarzin dezhan. Mont a rea da goll he renou mad.

Ar c'hemener, evel na deue guenneg ebet dezhan, a scrife ato, hag a astenne bepret he damik scrit var ar golo. Eur vech e verke : c'hui a bren d'oc'h itron mouchouerou a zaou vil scoet, hag a les eun tad a famill da vervel gant an naoun, hen hag he vugale ! — Eur vech all : ma na roit ket din eun dra bennak, ez an da veza taolet er meaz me ha va bugale !

Scrifa a reas kement, ma voa deut ar mondian da veza fars ar c'harter, ha ma velaz ervad n'en doa nemet unan a zaou da ober, paea pe mont ac'hano. Ha setu penauz en devoue ar c'hemener ar pez a ioa dlet dezhan.

G. M.

KELEIER.

An aotrou Bodeur, person Loqueffret, zo maro er sizun dremenet.

An aotrou Keriel, person Kerber (Saint-Pierre-Quilbignon), zo maro ive er sizun diveza.

Eur c'habiten a lestr euz a Vrozaoz a ziskenne eun dervez en douar. An den-ze en devoa ar brut da veza eur goal den, eun den cris meurbet oc'h he vartolodet. Pa voa eat e kær, unan bennag euz he anaoudegez a c'houlennas digantha :

— Hag ho martolodet, penauz ema ar bed gantho !

— Va martolodet zo oll eüruz hirio.

— Ha petra ra dezho beza euruz hirio ?

— Araok m'oun deut d'an douar em eus laket scourjeza naonteg anezho ; hogen ar re-ze zo fouge enho brema hag en em gaf eurus dre ma zeo tremenet ho foan ; hag ar re n'o deus ket bet ar scourjez a zo fouge enho ive dre ma'z int bet espernet.

Ne ket eun doare ijinuz en doa cavet ar c'habiten a lestr-ze evit renta euruz he vartolodet ? G. M.

Epad ma vouller ar gazeten, setu deut ar c'helou euz a Rom eo discleriet, NE ELL KET AR PAP FAZIA..... Er sizun a zeu e livirin eur ger var gementse. An Aotrou'n Escob a dle digouezout e Kemper, dissul ar penn sizun, 31 Gouere G. M.

PRIZ AN ED.

KEMPER. — *16 Gouere.*		PONT-N'ABAT. — *9 Gouere*	
Priz an daou c'hant lur.		*Priz an daou c'hant lur.*	
Guinis.....	34 lur, 44 c.	Guinis.....	28 lur, 75 c.
Segal.....	19 lur. 94 c.	Segal.....	19 lur, 80 c.
Eiz.....	19 lur, 16 c.	Eiz.....	20 lur, «« c.
Ed-du.....	30 lur, 90 c.	Ed-du.....	30 lur, 83 c.
Kerc'h.....	22 lur, 78 c.	Kerc'h.....	23 lur, 00 c.
Avalou douar	10 lur, »» c.	Avalou douar	10 lur, «« c.

HISTOR BREIZ

Cant A. de M.

A so moullet evit an trede guech.

An dud divar ar meaz a gav el levr-ze kenteliou caer divar benn ar pez zo tremenet en ho bro.

Al Levr-ze a gaver er braz euz an tiez a verzer Levriou enho.

SCOL AR MARO MAD.

Laket e brezonek dre urz Aotrou Escop Kemper, a gaver en tiez merket evit Buez Jesus-Christ.

Ar Gerant : AR. DE KERANGAL.

Kemper, moullet gand Ar. DE KERANGAL, Mouller an Escopti

FEIZ HA BREIZ,

KELOU A BEP BRO, HA KENTELIOU VAR BEP TRA,

Digaset bep sul da gement Christen a gomz ar brezounek.

CONDITIONOU EVIT CAOUT AR GAZETEN :

Evit ar FINISTER, COSTEZ-AN-NORD *hag ar* MORBIHAN : *evit eur bloas*, daou scouet ; *evit c'huec'h miz*, pevarzec real.

An Abonamant a dle beza paet araog caout ar gazeten.

An hini ne zigas ket en dro ar c'henta cazeten a reseo goude ma zeo echu he abonamant, a zo consideret evel abonet a nevez.

A abonamant a gemerer e ti an Aotrou DE KERANGAL, *mouller an Escopti, ru ar Gigerez, n° 18, e Kemper,*
D'an Aotrou DE KERANGAL *epken e tleer adressi ar peamanchou ha kement a zell oc'h servich ar Gazeten.*

Ar scrijou da lacat er Gazeten a dleer da adressi d'an Aotrou MORVAN, epken.

KEMPER, 30 Gouere 1870.

Brema ez euz etouez an dud eur c'hlenvet hag a zo aoun razhan, hag a dra zur ne deo ket ép abek, rag ober a ra distruch. Lod a varf, lod all a jom cleizemet, pikotet, ne dint mui henvel oc'h ar pez ma voant diagent. Guelet a rer c'hoaz hiniennou collet gantho eul lagad pe eun ezel bennak diforchet evit an nemorant euz ho buez. En eur ger, ar re a zo bet taget ar zoare gant ar c'hlenvet-ze, ar vreac'h, mar deo red he henvel, a zoug ar merk anezhi keit ha ma chomont var an douar.

Eur c'hlenvet all a zo hag a ell beza laket e kem gant ar vreac'h, hag ar c'hlenvet-ma ne dag nemet ar sperejou ; hogen ne ra ket nebeutoc'h a zroug evit-se. Me fell din comz euz ar fals credennou a glask an doctored difeiz da skigna etouez an dud.

Ar vreac'h a las meur a hini, re vraz ha re vihan ; marteze muioc'h a dud vraz evit a vugale ; kenteliou an dud difeiz a laz ive calz a eneou, o lamet digantho ar feiz ha marteze ive e vougont aliesoc'h ar feiz e sperejou ar re vraz eget e sperejou ar re vihan, da lavaret eo e sperejou an dud-ze o deuz anter descadurez, a gaf dezho ez int tud avoalc'h evit en em ren ho unan, eget e sperejou an dud dizesk ha dizroug a voar ervad o deuz izom unan bennak d'ho ren. Ar re ziveza-ma a zo ato troetoc'h oc'h ar virionez, ha n'en em lezont ket ker buhan da veza touellet gant ar gaou.

Varlerc'h ar vreac'h e chom hiniennou picotet, cleizennet, dishenvelebet ; ar re o devoa muia genet diaraog a zo eur scrij ho guelet ; red eo evessaat mad outho evit gallout ho anaout, rak n'o deus tam henvelidigez oc'h kent. Lod zoken a jom mac'hagnet eul lagad pe eun ezel bennak dezho. Varlerc'h kenteliou an dud difeiz e tigouez ive evelse. Ar sperejou-ze eün ha didroel diagent, a vele ar virionez dioc'htu, gant eun taol lagad, a deu da veza carget a zouetans hag a denvalijen. Ne ouzont mui petra da gridi na petra da ober ; lavaret e ve ne vent mui ar memes tud. Diagent ho ene dinam a zigemere gant plijadur comzou Doue, a garie al lezen gristen hag ar relijion hag ho mire gant eur galon laouen ha sentus, brema e c'houlennont digant ho skiant hò unan petra a dleont da gridi ha da ober, hag ar skiantze nezet ha corvigellet en eun doare bennak gant ar fals credennou evel ma'z eo cleizennet eur vizach gant ar vreac'h, ne vel mui netra nemet a dreuz hag a vichas, a gemer ar gaou evit ar virionez, hag a ia d'en em deleur en islong a beleac'h ne allo mui sevel.

Ar vreac'h zo eur c'hlenvet speguz ; evit he c'hounit eo avoalc'h avechou touch oc'h eun den clanv, pe mont tost dezhan, er memes ear ganthan. Avechou zoken ar c'hlenvet en em stag oc'h ar goad, oc'h eun tiad tud, hag e crog e pep hini euz an tiad tud-ze ha pa na vent ket zoken oll er memes leac'h, ha pa ve pell etrezho. Kenteliou an dud dizoue en em skign ive en doare-ze. Avoalc'h eo e ve en eun tiad tud unan epken contamet gant eur fals creden bennag evit ma roi he glenvet da oll dud an ti, hag avechou d'an amezeien ha da veur a hini a dud ar c'harter. Nep a zigasfe eur c'hlenvet staguz en eur gœr, en eur c'harter, ne voar ket da bet den e tigas ar maro, pet den a vezo taget gant ar c'hlenvet-ze, hag evelse ne voar ket pegement a zroug a ra. Ar re a skign fals credennou hag a ro kenteliou a enep ar relijion ne ouzont ket ken nebeut e pet ene e vougont ar feiz, pet ene a lakeont var an hent da vont da goll.

Dlet e ve-ta ober a enep kenteliou an doctored difeiz ar pez ar rer a enep ar vreac'h pe eur c'hlenvet speguz all bennak. Red e ve lacat evez ha pellaat dioutho. Sant Paul a lavare divarbenn ar fals doctored euz he amzer : *Et hos devita.* Na dit ket var ho zro. Var dro ar re glanv gant goal glenvejou ne da peurliessa nemet ar re a zo red dezho mont, pe ar re a ia dre garantez da louzaoui ha da zervicha ar re glanv ; var dro ar re a brezeg a enep ar feiz ne dlefe mont ken nebeut nemet ar re zo red dezho, pe ar re o deus cark d'ho c'helen, d'ho sclerijenna, d'ho distrei oc'h Doue. Evit ar re n'o deus

carg ebet da ober vad dezho, na d'ho distrei var an hent guirion, n'o deus nemet eun dra da ober, pellaat diou-tho. G. M.

ROM. — Rom hag ar bed catolig oll zo en eul laouenidigez ar vrasa. Sened braz ar Vatican, ar Speret-Santel en he beun, en deus discleriet evit mad, da lavaret eo en deus great eun artiel a feiz euz ar virionez-ma ; *ne ell ket ar Pap fazia pa zesk deomp, divar gador Sant-Per, ar pez zo red da gridi hag ar pez zo red da ober.*

Ar virionez-ze a ioa pell zo safar divar he fenn, dreist oll abaoue ma'z eo digor ar Sened, hag an Tad Santel, gant oll dadou ar Sened, a deu hirio d'he discleria evit serra ho ginou da enebourien ar feiz hag an iliz a zo ato prest d'a regi ha da zispen sac hor Zalver, me lavar d'en em zevel a enep unan bennag euz ar guirionezou a zesk deomp euz he berz he bried santel an iliz ; evit ive creaat ha starda en ho c'hreden ar gristenien toc'hor er feiz, ar sperejou-ze diez ha distrantel a zo red diskuez dezho crenn ha grons petra a dleont da gridi pe da ober, dre ma'z int prest ato da argila pe da vont re var araok, da grenna pe da asten eur poent bennag euz a gelennadurez hor Mam Santel an Ilis catolik.

Ne deo ket eur virionez nevez eo a ro deomp an ilis da gredi ; ne ra nemet discleria, ober eun artiel a feiz euz eur virionez anavezet ha credet a bep amzer ; rag a bep amzer kement guir gristen-zo bet hag a zo ato, o deus credet ne alle ket Vikel Jesus-Christ fazia pa ro da anaout d'ar gristenien fidel petra a dleont da gridi ha petra a dleont da ober evit beza Salvet. Anaout a reont promessa Jesus-Christ da veza gant he ilis bete fin ar bed ; anaout a reont ar bromessa roet da Zant Per ne deuje ket he feiz da vancout, hag ar gourc'hemen roet dezhan da greaat, da startaat ar re all oll er feiz, ken denved, ken pastored.

Ar skiant vad epken roet gant Doue d'an den evit en em c'houarn, a ve avoalc'h evit guelet sclear ha splam ar virionez-ma. Ma c'helje ar Pap fazia pa zesk deomp unan bennag euz ar guirionezou-ze a zo red deomp da c'houzout, piou a elfe dont d'hor sclerijenna, d'hon tenna a zouetans ? Petra deujemp-ni da veza ? Petra deuje da veza an Ilis catolik zoken ? Ha ne zigouesche ket ganthi evel gant an heretiked, ar brotestanted, ha re all ? Perag ar re-ma ne allont-hi ket en em glevet ? Perag emaint-hi dalc'h mad o chench credennou hag oc'h en em zispartia an eil rum dioc'h egile ? Perak nemet abalamour n'o deus den en ho fenn hag en defe ar *privilach* da chom difazi ? N'o deus nemet tud hag a ell deski ar gaou evel ar virionez, hag e velse tud ha ne eller morse beza sur eo guir ha mad ar pez a zescont.

Mar deo eta an Ilis catolik chomet ato ar memes abaoue Jesus-C'hrist, ma na chench morse he c'hreden, eo ma e deuz ar Pap en he fenn laket eno gant hor Zalver da zerc'hel he leac'h, ha ma'z eo renet gant ar Speret-Santel evit na ello morse deski netra a enep ar virionez.

Kemeromp hirio perz e laouenidigez an Ilis santel, ha trugarecaomp Doue da veza roet d'ar penn vizibl euz an Iliz ar *privilach*-ze evit hon ren difazi en hent an env.

G. M.

Ar Servicherien burzudus.

IV.

Ar venac'h o velet ne allent ober netra, a falgalone. Skuis maro oant, hag e chomjont eun nebeut da eana da denna ho halan. Setu ma veljont o tont euz ar c'hoat eun den guisket evel tud ar vro. Eur strapennat mad a zen oa, hag hen o ren eur c'har daou ejen du sterniet outhan.

— Petra a rit-hu aze-ta, va breudeur, emezhan gant eur mousc'hoars ginet ? Petra, n'eus ket a ejennet nag a gezeg en Arvorik ma laca an abad ac'hanoc'h da ober labour al loenet mud ? hag oc'h diot avoalc'h da zenti outhan ?

Ar venac'h a ruziaz, a zellaz an eil oc'h egile ha ne leverjont ger.

— Pegeit zo emaoc'h o labourat aze ?

— Pemp heur zo, eme eur manac'h iaouank.

— Pemb heur ! ha n'oc'h eus ket great c'hoas ledander unan eus va rodou kar. Ho mestr a voar kemeret guelloc'h he amzer. Me'm euz he velet duze el lochen eleac'h ma'z eo eat var digarez badezi, gant he zour burzuduz, eun den clanv hag a zo ker iac'h hag hen ; m'en euz he velet duze o tibri kik moc'h gouez epad ma ho laca-hu ama da labourat ep tam. Me zo paien, ha va Doue eo Teutates ; hogen truez am euz ouzoc'h, hag ez an da ziskuez deoc'h penauz e labourer eur park. Pehini eo ar c'hrea hag ar pounera euz hoc'h eler ?

Ar arvorad a stagaz he zaou ejen du oc'h an alar-ze hag a lavaras :

— En hano ar galloudus Teutates, crogomp el labour.

An daou ejen a ieas var araog, hag ep diskuez caout tam beac'h, e reant eun hant doun, hag e troent eur bom ledan a bep tu d'an alar. An arvorad a vousc'hoarze ginet ato, evel pa raje goab euz ar venac'h. Souden e loscaz eur griaden scrijus. He zaou ejen a ioa chomet a za evel pa vijent plantet, hag a vleje spontuz, hag he vreac'h he unan, savet evit ho brouda, a ioa sounnet.

Sant Leonor eo a ioa en em gavet, hag en eur ober sin ar groaz en doa evel staget eno an arvorad hag he ejennet.

— Tud a nebeud a feiz, eme ar zant d'he venac'h, doueti oc'h eus great, ha setu eo deut hoc'h enebour da hada draog er park-ma eleac'h ne dlie beza nemet greun mad. — Ar venac'h a jome en ho za ; mez ha glac'har o devoa.

— Anzavit ho fazi, eme an abad, ha livirit din penauz oc'h en em lezet evelse da veza trec'het gant an dentasion.

— Tad, eme unan euz ar venac'h cosa, labouret on euz epad meur a heur, a bris buez, hag oamp eanet pa'z eo deut ar arvorad-ze da ginnigen dont d'hor sicour, hag on eus credet.....

— En hano piou e kinnige ho sicour.

— En hano..... Teutates.....

— Ha c'hui, diskibien Jesus, deut ama evit distruja geier ar fals Doueou ha discar ho idolou, oc'h euz otreet goulen sicour an drouk speret ?

Ha setu gant sin ar groaz epken tachet aze ar speret a denvalijen, hag e chomo aze keit ha ma carin. Ha ne anaiac'h-hu ket ners ar sin-ze ? Ha ne vouiac'h-hu ket mar carjac'h beza galvet ar guir Doue d'ho sicour, e vije deut ervez ho coulen ?

— Tad, pedet on eus, mes Doue n'en deus ket silaouet hor peden.

— N'oc'h eus pedet nemet a c'hinou, n'oc'h eus ket pedet a galon, ha pa'z eo red eur burzud evit digeri dioc'h ho taoulagad, sellit ha guelit.

Neuze ar zant a zavaz he zaouarn etrezeg an env, hag a bedas calonek. Kerkent euz a vouelet ar c'hoat e tiredas daouzek caro, guenn evel an erc'h, kerniel alaouret dezho, hag an douar a dregarne dindan ho c'harnion calet evel an dir. Dont a rejont daou ha daou da lacat ho fenn dindan ar ieo, ha pa vouent sterniet oll, e tiblaschont oll var eun dro, ha peb alar a droe eur bom ken eün ha pa vije bet merket gant al linen, hag ar c'huec'h bom a ioa kement ha kement hag an antchou ken doun ha ken doun. Pa voant digouezet er penn all, e tistrojont anezho ho unan en eur drei adarre eur bom all en distro. Digouezet dirag ar zant e chomjont oll a za evel evit gortoz he c'hourc'hemen.

Ar venac'h a ioa stouet e treid an abad, hag a scoe var ho feultrin, o c'houlen pardon euz ho fazi.

— Va breudeur, eme an abad, savit, ha crogit en alar pephini ac'hanoc'h d'he dro ; al loenet burzudusze en deus Doue digaset deomp, a jomo d'ho sicour ken na vezo ar park-ma labouret ha gounezet. An alar-all-ze, deut euz an ifern, a jomo aze ep finval evit diskuez pe ger bihan eo gallout ar sperejou a denvalijen, hag an tri drouk speret-ze, deut aze evit ho tiscar, a vezo testou mud euz a victor Jesus-Christ, ho mestr hag ho roue. — Ar venac'h a ieas buan da gregi en eler.

Pa voa deut an noz, hag eat an heol da guzet adre guez braz ar c'hoat, ar c'hirvi, ep beza skuiz, o doa great eul loden vad euz al labour.

Ar zant a lavaraz ho distaga, ho bennigaz, hag a c'hourc'hemennas dezho dont antronoz da labourat adarre. Epad ar sizun an daouzek caro guenn, kerkent ha goulou deiz, a zirede d'ho labour ; ha pa deue an noz ez eant adarre d'ho c'hoat, didrouz ha sentuz evel loenet don. An arvoriad a jome ato er memes leac'h, he vreac'h savet evit brouda he ejennet, hag eur mousc'hoars ginet var he vuzellou, hag an daou ejen du ne finvent ket muioc'h evit ma vijent troet e mein.

Abenn al lun euz an eil sizun an douar a ioa blodet ha kempennet, ne voa mui da ober nemet hada.

Ar zant, he vint var he benn hag e vaz a abad en he zorn, a vennigaz eur vech c'hoaz an douar, al labourerien, hag al loenet burzuduz a ioa deut d'ho sicour. Neuze en eur gana Salmou, ec'h hadaz ar greun guinis.

Goudcze, pa voa echu al labour, ez eas da gaout an arat milliget, e touchaz ar groaz oc'h an daou ejen du hag oc'h ho rener.

An douar a grenaz hag en em zigoras ; flammou tan a zavaz, hag oc'h ar skleur anezho e voue guelet eun islonk eleac'h ma en em strincaz an tri drouk speret deut da veza tri aerouant scrijus. Euz a vouelet an islonk-ze e savaz eur c'hri spontuz hag eur bouil moget flerius meurbet, ha neuze an islong a stancas dioc'htu.

An ant avad digoret gant an alar milliget-ze n'en em stancas ket. Chom a reaz eno evel eur gleizen zu e creiz ar park, ha pa deuaz an nevez amzer, var an ero-ze ne zavas nemet an draog hadet gant an enebour e park all tad a famill.

Hirio c'hoaz, e creiz ar meziou-ze kel ledan ha kendruz, eleac'h ma veler eun eost ker caer o rodella gant an avel, e veler c'hoaz eur rouden zu eleac'h ne zao netra, hag e creiz ar rouden-ze ez eus bet savet divezatoc'h eur groas vean gant mein tennet euz a dolmen an drouizet. Ar park ma ema ar groas-ze enha a c'halver park ar c'hirvi, hag ar rouden zu a hanver an ero milliget.

(Tennet euz ar gazeten gallec *L'Ouvrier*.)

ADARRE EUR MISSION !!!

Pini deus lennerien *Feiz ha Breiz*, n'en deuz quet clevet eur vech benac comz deus Plougonven, parrès-was eus a escopti Qemper a Leon, e canton Plouigneau ? Ar 26 a vis even diveza, deus an abardaez, e tigore er barræs-se eur mission pini a zo bet caër a talvoudek meurbet evit silvidighez an eneou. O rën ar mission e oa an aotrou Cloarec, chaloni a henor, person Montroulez eur belek dizamant deus al labour a deus ar boan, mar deus nicun. Eus e zicour e oa 15 pe 16 belek benâc dianvez. Christenien Plougonven oc'houzout e oa digor evito eun amzer a c'hraç, deiou a silvidighez, a n'en lakcaz en doare do implija ervad. Lavaret a eller gant gwirionez penaos, epad 15 dervez ma zeo padet ar mission, o doa ancounac'het oll draou ar bed man : ho spered ac'o c'halon ne doa mui var an douar na gand an dud : en cen a gant Doue e veze bepred. Da beder heur eus ar mintin, ar c'hleyer, laket e bole, a c'halve ar veleyen da zont d'an ilis : eno e pedent, e rent *orezon* assamblès ac e lavarent an oferenn evit goulenn bennos an Aotrou Doue var ar mission. Abenn c'huec'h heur, ilis Plougonven, quer bras a quen caër, a n'en gave casi leun ac a dregherne gant ar pedennou canet gant an darnvuia deus ar re a oa oc'h ober o mission.

Dal lun vintin, an oll couls lavaret, a oa crog ac

ac'hane betec ar zadorn creiz-deiz, pepini a zalc'he mad. meur a hini a ioa o chom bete diou leo anter deus ar bourk, e tu ar menez : neus fors : da c'huec'h heur an oll a vezé en ilis. Epad an deiz, distak ebet ; a vec'h e veze amzer da zibri ar pred. Etre selaou ar prezeghennou (seiz a vije bemdez), ober an examin a goustians a covess ar pec'hejou, e tremene manific an amzer. Dustu evel ma vije clevet ar c'hloc'h o son, an oll a zirede d'an ilis, pres vras varne. Tom a oa ken na boaze, ispisial an deiou diveza deus an eil sizun ; na vezet quet bet eur c'hart-heur en ilis ma vijet en dour-c'houez a couscoude den ńa fiounve deus e blas, an oll a ioa sioul bras abalamour ma velent mad na goueze d'an douar nac o foan nac o c'houezen. Diez e vesfe caout tud ac o devesfe heuillet gant muioc'h a aket eur mission evel parrosionis Plougonven. ne ioa nemet eur boan gante : O c'has er mez da rei eunn tamic ër d'an ilis a miret outho da zistrei re vuan. An aotrou Cloarec a wouezas pourvei da ghementse : bemdez, goude esplication an taolennou, da lavaret eo, var dro diveur e lakeas ober eur procession en dro d'ar veret en eur gana litaniou ar Verc'hes : evelse an Ilis a n'em gave fresket, ar pennou avelet.

D'ar yaou vintin, bep sizun, aotrou person ar barres, a gane eur servich ac eun oferen evit eneou e barrosionis et da anaon a goude creiz-deiz, er memeus deiou, e lec'h procession ar Verc'hes, e veze gret procession an anaon ebars er vered. Tremenn 15 cant den a oa bodennet eno an eil zizun en dro d'ar c'halvar, unan eus ar re gaëra deus an escopti : oll e ioant e kaonv, a ne deo quet ebken en o dillad e velet ar c'haonv-ze, mæs dreist oll en o c'halon ac en o daoulagad. Neo quet eston; ac e gwirionez neus nemet ar re a oa eno ac a elfe lavaret pegher truezus e oa clevet ar c'homzou-man deus a gantik ar purgator : « Breuder, kerent a mignonet etc., » canet gant ouspen 100 mouez caeroc'h an eil evit eben. Lavaret a ellet oa deut deus ar purgator eneou Plougonven da c'houlenn sicour digant tud ar mission. Ar zicour ze, a drugarez Doue, ne neo ket manket de.

D'ar zadorn a bep sizun, e oa deiz ar gommunion. Petra lavarimp-ni deus an daou devez caer-ze ? Doue ebken ac ar re o deus bet an heur vad da gommunia en deiou-ze a elfe lavaret petra dremene neuze e calon christenien Plougonven. Pebeus feiz ! pebeus carantez ! Ah ! ma vije stank en oll barreziou ar seurt traou-ze, eb dale, a dra zur, an dud a zeuffe da veza ælez. O pebeuz ilizad tud a oa e Plougonven, ispicial en eil zadorn, deus ar mintin ! Daou velek edo er memeus amzer o rei ar gommunion ac e zint bet ouspen tri-c'hart-heur o ranna d'an dud fidel ar bara divin diskennet deus an een. A gommunionou, hervez a lever, e zeus ket etre an diou zizunvez var dro 2500... Gant pebeuz levenez e tlie lagad an Aotrou Doue para er mare-ze var barres Plougonven!

Eun dra gaer c'hoas e mission Plougonven, e zeo bet mission ar vugale vian. D'ar zadorn euz ar zizun ghenta e zeo bet gret. Daou pe tri devez arok an aotrou Cloarec en doa pedet an tadou ac ar mamou da zigass d'ar bourk en devez-se ar vugale no doa gret c'hoas pask ebet. Senti a rejont deus tad ar mission a digass a rejont o bugale muia mac'h eljont. Eur pemp pe c'huec'h cant benak a oa ane, etre ar re a elle bale o unan ac ar re a oa doughet var divrec'h o zad ac o mam. D'an tol a 3 heur, an oll gleier a oue laket e bole evit gherwel ar gristenien vian d'an ilis, a neuze an oatrou Morvan, person scrignac a ieas er-gador zarmon da lavaret de eur gomzennic benac divarben ar gwirioneziou kenta eus ar feiz ac ar relijion. Eun dudi oa o c'hlevet o respont oll a eur vouez « ia, ia » pe « nan, nan » d'ar goulennou a veze gret dè. Avechou, o deveze kement a vall da ziskouez o zamik skiant ma clevetanè o lavaret « ia » pa dlient lavaret « nan, a nan » pa dlient respont « ia ». Goudeze e oue canet dè cantik ar vugale vian ac e ouent casset var 2 renk da ober 3 zro d'an ilis e procession, eur chapeledik gant calz ane en dorn. Ne m'eusquet izom da verka aman dec'h peghement a reuss a c'hès enne pa oue roet dè pep a vetalen evit derc'hel souj deus o mission.

Var dro eun anter cart leo deus bourk Plougonven, etre Plougonven a Plourin, e zeus eur groaz coat var bini, credabl, ne ioa bet james Christ ebet. An aotrou Teurnier, missioner coz, ghinidik a Blougonven, a brenas eur c'hrist evit ar groas-se. D'ar zul e creiz ar mission, goude ar gousperou, e oue binnighet ar c'hrist nevez a doughet e procession betec ar groas var bini e tlie beza staghet. Ac en a oa caër guelet oll dud Plougonven o fenn dizolo, o daoulagad stouet etrezek an douar, o leor pe o chapelet gantè en o dorn, oc'h heuill imaj Jesus-Christ eu eur gana e veuleudiou ! Ac en a dlie ober plijadur dan ælez a vad dar galon ar c'hàn-ze a dregherne penn-da-benn dan hent a pell tro-var-dro ac a zave betec an hen gant mouez skiltrus ar c'hleyer !

Eis den demezet, euz ar re ghenta ar barrès, a zoughe var o diouskoas imaj o Zalver pini a voa gourvcet var eur bang-doug fichet caër. Dek den yaouank benac o doa deus o assista : pevar crog er c'herden staghet eus pevar c'horn ar bank doug ar re all o toughen *instrumanchou* ar bassion : ar gurunen spern, an tachou, al lanç, ar morzol, an Durkes... An oll a gueze dan daoulin dre mà tremene an imaj santel. En eur vont dal lec'h ma tlie beza staghet ar c'hrist, ar veleyen missionnerien a gane ar *Vexilla regis* a bep eil tro gant ar c'hantik : Doue gwir bried... Ar procession o veza digouezet e tal ar groaz, ar C'hrist binnighet a oue savet a laket var al lam groaz. Neuze an arc'hbelek, divar an diri, a reas eur brezeghen vêr mes caër, evel ma oar ober, d'ar bobl diniver bodennet dirazan, var ar madoberou ac ar graçou a bep seurt a dleomp d'ar groaz santel. Pebeus comzou ! an dud er zelaoue gant ar brassa evez : daelou a rede eus cals a zaoulagad.

Christenien a Blougonven, ne ankounac'hait james ar groaz-se, pa dremenfac'h abiou dei, ne vankit quet da zaoulina eun neubeud var e fazennou a da bokat de zroad gant feiz a gant devosion. E keit a ma refoc'h quement-se, ar zonj deus o mission caër ne varvo biken en o touez ac ar vad e deus gret dec'h ne vezo birviken collet... Prezeghen an aotrou Cloarec o veza echu, ar

veleyen a ieas oll, pepini de dro, da bokat da droad ar groaz a souden e tistroas ar procession d'an ilis en eur gana litaniou ar Verc'hes.

Doue ne allie quet miret da vinnighen ar volonte vad o deus diskouezet Plougonvenis epad o mission ac er binnighet en deus : skuillet en deus e c'hraçou var o eneou gant ar larghentez ar vrassa ac ar mission, er lavaret a ellomp e zo bet et mad tre... An olla n'em gave contant ac eurus e fin ar mission ; an oll a lavare : Oh ! birviken ne ancounac'haimp ar mission-man. D'ar zadorn diveza eus ar mission, an tad missioner a bignas er gador evit kimiada deus e vugale muia caret a diskuez de an doare da chom var an hent mad a goude-ze pepini a zo et d'ar gær skan a goustians a laouen a galon. Plijo gant Doue kenderc'hel etouez Pougonvenis ar graçou puill skuillet varne epad ar pemzek devez eurus deus o mission ! !!..

Eun Tregheriad.

Diviz pe diwiz war ar brezoneg etre Yann, Paol, Pipi ha Loiz.

PEMPVÉD PENNAD.

Paol : Lavaret ez peuz d'eom, Yann, ez eo *am* ano ar vam en hebreeg, hag ez peuz rentet rezon d'eom euz ar ger-ze. Displik d'eom brema ano ar *vam* er yezou all, evel ivez ano an *tad* hag ar *Pab*.

Yann : E zan d'hen ober, ma mignoned, hag e zan.

Am eo eta kenta kri ar bugel evid gelver he vam, evid goullenn bronn ha boued digant-hi. Ac'hanno *am*, ano ar vam en hebreeg.

Mes ar bugel a gresk hag a grea ; he deod a zeu da veza distagelloc'h a zeiz da zeiz. Kommans a ra drailla eur gerig benâg war-lerc'h he vam. Ar c'henta geryou a zeu gan-t-ha eo *mamâ*, *papâ*, pe *tatâ*, ervez al lec'hyou. Dre ar ger *mamâ* e c'halvo eviziken he vam e-pad ma vezo bihanig, ha dre *papâ* pe *tatà*, he dad.

Remerkom da genta penaûz *mamâ* a zo greet euz daou c'her, euz *ma* lavaret diou wech : *ma-ma*. *Papâ* ha *tatâ* ivez : *pa-pa*, *ta-ta*.

Remerkom d'an eil penaûz *ma* ne-d-eo nemed ar ger hebreeg *am* astroet, chanchet penn d'ezha.

Paol : Ar vugale vihan gan-eom dre ama, war ar meaz, gwir eo, a lavar d'ho mam, e brezoneg, *ma-ma*, *mamaik*, *mamik*, hag e kear, e galleg, e lavaront *maman*, gan eun *n* anter-brononset er fin ; d'ho zad, war ar meaz, e lavaront *tatâ*, *tataik*, hag e kear, *papâ*....

Pipi : Ar pez a leverez, Paol, a zo gwir ; mes ne leverez ket ar wiryonez penn-da-benn. Beza ez euz ive dre ama, war ar mæz, e tiez ha ne gomzer enn-ho nemed ar brezoneg, bugale hag a lavar *papâ*, *papaik* d'ho zad.....

Paol : *Papâ* a zo galleg. Ar vugale-ze ho deuz desket gan eur gall benâg lavaret eur ger-ze *papâ*.....

Yann : *Papâ*, ma mignon Paol, a zo kemment brezoneg ha *tatâ*. *Papâ* ha *tatâ* a zo geryou kenta, koz evel ar bed.....

Pipi : Ha neuze, e kær, kalz euz ar vugale vihan, e lec'h *mamàn*, gan eun *n* anter-brononset er fin, a lavar ive scler *mamâ*, *mamâ*.

Yann : Rezon ho deuz o lavaret skler *mamâ*. Mouez an natur eo a gri d'ezho lavaret skler *mamâ*, ho dizali da zafroni na war ar ger-ze na war geryou all.

« Ne zafron ket, bugel » eme mouez an natur ; « an « dra-ze a zo divalo. Doue hen deuz lavaret d'an dud « savaret dre ho ginou, ha neket dre ho fri. » Hag ar bugel a zent ha ne zafron ket da genta.

Mes, allaz ! ar vam a zeu ivez gan lie c'hentel.

Lavaret a ra d'he bugel : « Safron, ma bugel ; komz « dre da fri ; lavar *mamàn*, ha neket *mamâ*. Petra a « faut d'it ! Ar giz a zo deuet en on touez da zafroni. « Kiz divalo avoalc'h evid gwir ! Mes ar giz eo. Lavar « eta *mamàn*. » Ar bugel kez a zeu beb eun neubeud da gemmeret doare prezeg he vam ha setu hèn en divez safroner koulz ha pep-hini.

Paol : Ar vugale vihan euz ar broyou all, ha gelver a reont-hi ivez ho zad hag ho mam dre ar geryou *papâ*, *tatâ*, *mamâ* ?

Yann : Ar pez a ouzon eo, e Rom e reont evelse.

Brema ez euz tremenn daou vloaz e ziz da Rom. Goullenn a riz ouz tud ac'hanno penaûz e vouie ar vugale vihan gan-t-ho gelver ho zad hag ho mam ; hag e voe respontet d'in : « D'ho zad e lavaront lod *papâ*, lod « *tatâ*, hag oll d'ho mam, *mamâ*. » — Ar re vraz e Rom a anv an tad *padre* hag ar vam *madre*.

O vont da Rom e riz hent gan eur Polonyad, eun ofisour euz a arme an difenn-bro, hag e c'houllenniz out-ha ivez penaûz e vouie ar vugale vihan en he vro gelver ho zad hag ho mam ; hag e respontaz d'in : « D'ho zad e lavaront *tatâ* ha d'ho mam, *mamâ*. »

« Hag an dud vraz gan-eoc'h, » eme ve, penaûz ec'h « anvont-hi an tad hag ar vam ? »

« Oc'h an tad, » eme-z-ha, « e reont *ojeiek* pe *ojaek*. »

— Ne ouzon mui pehini euz an daou, *ojeiek* pe *ojaek*, a lavaraz d'in an ofisour Polonyad. Kemmeret a riz war-an-heur merk pe notenn euz ar pez a lavaraz-hen d'in, mes ma notenn a zo anter diverket ha setu ne-d-on mui evid he lenn mad avoalc'h — « hag oc'h ar vam, » eme-z-ha, « e reont *matka*. »

E *ojeiek* pe *ojaek* e welan ar ger brezoneg *ozac'h* dishevelebet, hag e *matka* an oll a ell gwelet ar c'hrizyenn *ma* euz *mamâ*, gan ar finvezenn *tka*.

Ar polonyad-ze a lavaraz d'in ouspenn penaûz ar Juzevyen edo o chom en he vro, a anv, en ho yez hebreeg a hizyo, an tad *tate* hag ar vam *mame*.

Paol : Ervez ma leverez, Yann, ar geryou *papâ*, *tatâ* ha *mamâ* a vez geryou ar vugale vihan dre ar bed oll evid gelver ho zad hag ho mam, hag an anoyou pe an anvou a ro an dud vraz d'an tad ha d'ar vam, a zeuffe euz ar geryou-ze.

Yann : Da genta, ne ouzon ket hag ar vugale dre ar bed oll a c'halffe ho zad hag ho mam dre ar geryou-ze.

Ma em bize gallet mont da Rom abarz fin ar zened, ha

tremen enno eun daou viz benâg, me a voar petra em bize greet. E Rom ez euz brema iskibyen, beleyen ha tud all euz a gemment korn a zo war an douar. Me em bize greet ma galloud sûr evid gouzout diout-ho penaûz e voar ar vugale vihan dre ar bed oll gelver ho zad hag ho mam.

Da c'hortoz mont da Rom da ober ma goullennou da dadou ar zened ha d'ar re ho deuz ho heulyet di, da c'hortoz gouzout evelse en eun doare sûr an dra em beuz c'hoant da c'houzout, e krettenn avoalc'h e voar ar vugale vihan, da vihana en darnvuia euz ar broyou, lavaret d'ho zad *papâ* pe *tatâ*, ha d'ho mam *mamâ*, pe eun dra benâg evelse. Y. K. Kersale.

AN DUBE GUENN.

VI.

An heol a reas meur a dro dre an oabl glaz azioc'h va fenn; ar stered a velis meur a vech o para hag o skedi var ar geot epad ma vouen er prajeier-ze. N'em oa evit magadurez nemet eur c'hrizien louzou gouez bennag, hag evit efach nemet ar gliz euz an Env; va c'horf a ioa torret gant ar skuisder; evelato avad ne gollen ket a gourach abalamour ma cave din em boa an dube guenn evit va ren ha va dioual. Deut oa ar mis diveza euz an hanv, deut oa ar mare ma rer an eost e Toughilof pa zigouezis gant eur voazik dour a ioa var he vord drez aleiz hag hi carget a vouar. Biscoas n'em oa cavet frouez ker c'hoeg hag ar mouar-ze; biscoas n'em oa cavet dour ker couls ha dour ar voaz-ze. Heuila a ris neuze ar voas dour-ze hag em c'hasas beteg ar ster Oural.

Didreuzet em oa eta douar ar c'hirgizet, ha n'em oa mui nemet ar ster da dreuzi evit beza e douar ar Russi. Ia, mes penaus treuzi ar ster-ze? Goude kement a boan hag a skuisder, oa red din chom eno var an douar milliget-ze, e riskl dalc'h mad da goeza adarre etre daouarn ar forbanet. Rak bez'ez oa anezho a dost din; clevet a rean ho loenet o vlejal; guelet a rean ar moget o sevel euz al leac'h ma reant tan; ho guelet a ellen zoken ho unan o tont da zoura ho chatal er ster.

Clasket em oa d'en em guzet eun toul e goask ar raoz hag ar geot huela, hogen ne eanen da grena gant va aoun, rak caout a rea din ato guelet eur c'hirgis bennag o tont da gregi enhon. Daou zevez a dremeniz eno hag a gaviz hir evel daou vloas. Esper am oa ato guelet eur vak rus bennag o tremen dre'r ster, hag em bije criet da c'houlen dont d'am c'herc'hat. N'edo ket ar mare pesketa. Va esperans a iea kuit, ha va nerz a iea ive; a veac'h ec'h ellen pidi ha gouela.

Eur mintinvez, pa zihuniz, e velis va dube guenn var bord ar ster em c'hichen. Al labous kez, a livirris, n'en deus ket va ancounac'het. Va zicouret en deus dija, hogen ama siouas, ne ello ket hen ober, ne ello ket va c'has en tu all.

Epad ma sonjen evelse, al labous mad a ioa en em laket da ober eun neiz var an treaz. Eur blijadur oa he velet ken drant ha tra, ker mao he lagad, oc'h heja he benn, o redek duma ha duhont, o testum bruzunou geot ha keuneut, oc'h ho renca ker brao ha ker stard evit ober eun neiz a zoare! Ne ellen ket trei va daoulagad divarnezhan o labourat evelse a brez.

An neiz a voa echu ep dale. Neuze al labous a reaz eur zell ouzin hag ez eas da glask eur vrochen hirroc'h eget ar re all. He zeleur a reaz a dreus var an neiz hag en em lakeas d'he zacha en dour. Pa voa eat en dour, e savaz enha, hag o terc'hel ar vrochen hir gant he veg, en em lakeaz, evel gant eur roenv, da gas he neis var an dour evel eur vagig.

Pa velis kementse, e loskiz eur griaden a laouenidigez, hag evit heuilla ar skuer roet din, en em lakis buan da droc'ha raoz evit guelet ha me a elje ive ober eun doare bak da dreuzi ar ster.

Va c'hontellik vihan a reas cals vad din evit an tam labour-ze; hogen poania a ris kement, ma em boa abenn an noz eun doare bak pe manikin braz e raoz hag ec'h esperen mont gantha en tu all.

O veza, eme Irena, great va zamik bag, he stagis gant eur mean hag ez is da guzet, rag edo neuze ar mare ma tigaset al loenet d'an dour. Mad am oa great mont da guzet, rag a veac'h oan en em souchet etouez ar raoz ma cleviz trous kezeg ha tud safar gantho o tont. Eun ugent forban bennag oant, armet mad, hag ep chom a za e treusjont dioc'htu ar ster var ho c'hezek. Mont a reant, ep mar, da ober eun taol bennag henvel oc'h an hini o doa great pa o devoa hor sammet ni da gas gantho.

Er vech-ma ne rejont ket a dro vad. Araog an deiz e voant deut en dro pep hini dre ma c'helle. Clevet em oa an tennou, ha meur a hini anezho a ioa bet lazet. Tud va bro a ioa var ho api, hag o doa great dezho kemeret an tec'h.

O velet o doa va brois gounezet var al laeron-ze e tlijen beza bet laouen; mad, ne ket, gouela a ris puil antronos vintin pa velis va bagik freuzet ha dispennet gant treid ar c'hezek. Ep dale gouscoude e teuas mez din da vouela evelse, hag en em lakiz adarre da labourat c'hoek. Abenn daou zervez em oa eur vak cals creoc'h ha guelloc'h great eget ar genta. Cavet em oa diou rouenvig, hag evel ma'z oan merc'h eur pesketaer, e c'houien mad avoalc'h mania eur rouenv.

Araok lacat va bagig en dour e c'hortoziz al loar da zevel. Neuze e saviz enhi soupla ma c'hellen, hag o veza great sin ar groaz, e poulzis va bak var ar ster hag en em lakis da rouenvat. Cridi a ellit e voa red din mont goustadig; an distera stok en divije troet va bak var he ginou. An Oural zo doun ha ledan; an dour zo cas gantha, ha ne voa nemet eur speurennik brouen etre ar maro ha me. Va mam vad euz an Env a deuas d'am sicour.

Ne dean nemet kement ha ma troen, rak ne greden ket sacha var va rouenvou. Va c'halon a lame em c'hreiz;

beac'h am oa o tenna va halan. Digouezet e creiz ar ster, em boue eun tam encrez; dont a rea dour em bag, hag e sonje din ez ea da freuza. Guella pez a voa, ne deue dour nemet dre eul leac'h, hag e c'hellis stanca an toul gant eur c'horn euz va zavancher. Evel ma voa red din delc'her troet va c'hein d'al leac'h ma'z ean, ne vouien ket pegeit edon dioc'h an douar. Cridi a rean em oa c'hoaz an drederen euz ar ster da dreuzi, pa stocas va bag, ep ma vijen o c'hortoz. Eur scrijaden a ris; va bagig a eil gostezaz ha me a loscaz eur griaden o cridi ez ean da veza beuzet, hag o lacat va eue etre daouarn Doue. Gouscoude em oa c'hoant da velet ha me a alje neun. Ar vuez zo tenn da goll.

N'em boue ket izom da neun. Va bag a ioa stoket oc'h eur begik douar a deue larg er ster. Ep poan e savis var ar begik douar-ze hag an dour a zachas va bagik gantha d'an traon.

Ma c'helje ar joa laza, me laca e vijen maro eno dioc'htu. Biscoas n'em oa santet, na biken ne rin ar pez a dremenas neuze em ene. Mont a ris d'an daoulin var ar mean hag e pokis dezhan c'hoeg, o trugarecat Doue d'am beza sicouret. Poan, anken, trubuillou, oll em oa ho ancounac'het. Caout a rea din neuze oan cre avoalc'h evit mont d'ar penn all euz ar bed var va zroad, hag en em lakis da vale var brajennou ar Volga. Gouscoude abenn eur pennad en em gavis skuiz, hag e c'hourveziz e doug eur voden raoz da c'hortoz an deiz.

Huel oa an heol pa ziuniz; naoun braz am oa; hogen caout a ris drez ha mouar avoalc'h da derri va naoun. Ne voan ket c'hoas gouscoude diencrez avoalc'h; er prajeier ze ne velet termen ebet dezho ec'h eller dianca hag en em goll.

Gouzout a rean e talc'he va brois goardou ama hag ahont a dost d'ar ster, ha setu me o sonjal mont a hed ribl ar ster varzu ar c'hreisdeiz. Mes setu va mignon, an dube guenn, o sevel a douez ar raoz hag o tont da c'hluja var va scoaz, evel evit lavaret din em boa great mad heuilla he ali. Clask a ris cregi enha evit ober stad anezhan; an dube avad a nijaz etrezeg eun huelen a ioa eno tost. Me a zavas va dorn evel evit lavaret kenavezo dezhan, mes hen a deuaz adarre, a douchaz he askel ouzin hag a ieaz eun eil guech da c'hluja var an huelen, hag e selle ouzin ac'hano. Evel ma'z ean ato gant va hent, e teuas teir pe beder guech da douch he askel ouzin, ha bepret ez ea d'an huelen. Dont a ris da zonjal ne dean ket mad marteze; mont a riz en dro var he lerc'h, ha pa voan digouezet gant an huelen, e veliz unan a deltou tud va bro a ioa eno e kichen. O vont varzu ar c'hreisdeiz e pellean dioutho.

Iviziken n'em boa mui izom euz an dube guenn evit va ren. Edon em bro. Pa zistroiz outhan evit he drugarecat, ec'h hejaz he benn evel evit kimiada diouzin. Neuze e tispacaz he ziouaskel hag e nijaz huel en oabl glaz, ha pelloc'h n'her guelis mui.

Eun hanter heur goude e voan digemeret ha great stad ac'hanon gant tud va bro. Chom a ris gantho eun derveziou bennag da ziskuiza; hag hi am c'hasas goude da Doughilof eleac'h ma voue eul levenez vraz oc'h va guelet o tigouezout. Caout a ris va mam ha va zri breur, hag oll o doa beac'h o cridi em bije gallet dont va unan, var droad, euz a harziou ar Chin. Va zad a ioa bet gouliet ha mac'haviet an nosvez ma voamp-ni eat gant ar forbanet, hag a varvaz eun derveziou bennak goude. Araok mervel en doa laket va mam da brometi dezhan ez aje da chom gant he bugale d'hor c'hœr goz. Dont a rejomp eta adarre d'ar Russi; mes hor c'hœr goz a ioa distrujet oll; ne voa mui den eno o chom, na ti ebet mui en he za. Red e voue deomp dont da glask lojeiz eleac'h ma emaomp o chom hirio.

Setu aze histor Irena; ouspen pevarnugent vloaz e doa pa gonte an histor-ze hag e voa neuze o sevel bugale he breudeur maro en he raog; rag evithi da veza ar gosa euz ar vanden, e voa chomet an diveza var ar douar.

Bez'e devoue divezatoc'h kelou euz he c'hoarezed. Ho diou oant bet guerzet e Chin, hag o diou e voant demezet eno, e kœr Sang-Haï; unan anezho a verze the, hag eben a zalc'he eun hostaliri vras.

Plijadur Irena en he c'hosni e voa kemeret soursi euz eur vanden dubeet guenn a zave, hag a deue da zibri greun euz he daouarn. Digas a reant da zonch dezhi euz an dube guenn en doa saveteet dezhi he buez.

(Tennet euz ar gazeten c'hallek l'*Ouvrier*.) G. M.

FROUEZ AR PASK KENTA.

II.

Jorj, eme ar beleg a serif kementma, a deue alies d'am guelet. Eur blijadur oa evidhon he velet hag he glevet. Den ebet n'en doa great evelse vad d'am c'halon abaoue ma voan e penn eur barrez er c'harter braoze.

Plijadur Jorj oa en em lacat etouez bugale ar c'hatekis, ha dougen baniel Sant Nicolaz, er prosesionou, pe an De; pe ober he labour eleac'h unan bennag euz ar fabriked. Ha kementse oll a rea gant kement a zevosion ma voa anat avoalc'h eo gloar Doue epken a glaske.

Pa deuaz ar c'holera e 1849, Jorj a reas burzudou. Ne laboure couls lavaret mui var he vicher; dioueret a rea pep tra evit sicour ar re glanv; lavaret a ellan e serviche din da gure. Er bloas-ze, tud va farrez strafuillet gant ar voalen-ze euz an Env, en em droaz eun tamik muioc'h oc'h ar relijion, ha Jorj a zicouras cals da zigas ar chenchamant-ze. Kelen a rea ar re glanv; deski dezho guirionezou ar feiz; consoli ar re a falgaloune; ober ho eost d'ar re ne allent ket hen ober ho unan; redeg euz an eil penn d'egile euz ar barrez evit va c'hlask-me pe clask ar medesin pa veze izom.

Er bloas varlerc'h Jorj a dennas d'ar zort hag a dennaz izel. En arme e voue ar pez m'oa bet er verouri, skuen an oll, oc'h ober he zever ep ober van a gement a lavarje den hag o c'hounit e pep leac'h eneou da Zoue.

Mont a reas d'ar C'hrimee. Ac'hano e scrife din bep miz; he liziri a rea vad d'am c'halon. Rei a ris lod anezho

da lenn da dud va farrez, ha goudeze pep hini a felle dezhan ho c'haout. Lennet e vezent en nosveziadegou, hag e reant vad da gement ho lenne hag ho c'hleve.

O velet hiniennou o tostat oc'h ar zacramanchou, e c'houlennis digantho, hag e leverjont din e voa liziri Jorj o doa ho laket da zistrei oc'h Doue.

Esper am oa, pa deuje en dro, em sicourje da c'hounit d'ar feiz ar barrez oll. Siouas! reseo a ris digant he gabiten eul lizer evit lavaret din oa bet lazet gand eur voulet canol o sevel, unan euz ar re genta, da gemeret tour Malakof. Eur vreac'h hag eur c'har a ioa bet torret dezhan. Bevet en doa gouscoude daou zervez goude, hag en doa gouzanvet he boan gant kement a basianted, ma en devoa tenereet calonou he oll gamaradet. Diaraog e voa galvet gantho ar zant, hag en doa gounezet meur a hini da Zoue; hogen o velet he varo ker santel, meur a hini all a ieas dioc'htu da gaout ar belek da lacat urz en ho c'houstians, hag en ho zouez e voa ar c'habiten he unan.

Ar c'habiten a c'houlenne diou oferen evit ene Jorj hag evit ma kendalc'hje er vad ar re en devoa gounezet da Zoue.

Setu an nerz euz ar skuer vad. An den iaouank-ma en doa laket meur a ene en hent ar silvidigez en he barrez hag en arme; ga goude he varo zoken ar zonch euz he vertuziou a zo chomet don e sperejou ar re o deuz he anavezet, hag a laca meur a hini d'en em rei da zervich Doue. Goude he varo e coms c'hoaz, evel a lavar ar scritur, dre ar c'huez mad euz he vuez christen chomet var he lerc'h.

Ar medesin hag an uzulier. Eun uzulier, pinvidik mor, ha ken ingravet ma en devoa beac'h o tibri tam ha ma n'en em viske nemet evel eur c'hlasker, a zache ato muia ma c'helle divar goust an oll.

Eun dervez n'en em gave ket iac'h avoalc'h, hag en divije caret goulen cuzul digant eur medesin. Ia, mes ar vedesinet, pa'z ear d'ho c'haout, ne roont ket ho aliou evit netra.

Setu hen gouscoude hag o velet eur medesin o pourmen var eun dachen, hag ez eas d'he gaout evit bale en he gichen o sonjal e clefje evelse he ali ep paea.

Ar medesin a zouetas petra felle dezhan, hag a c'houlennas :

— Peleac'h oc'h eus-hu poan?

— Em stomok.

— Guelomp; tennit ho teod din.

An uzulier a denn he deod hirra ma c'hell.

— Serrit ho taoulagad.

Ar c'hlanvour a zer he zaoulagad cloz.

Ar medesin en em denn ac'hano; an uzulier abenn eur pennad a zigor he zaoulagad hag a vel en dro dezhan eur vanden vugale ha vacabanted en em zestumet da zellet oc'h ar paour kez den a ioa digor he c'hinou gantha hag he deod eun anter troatad er meaz, hag a reaz, e c'hellit cridi, eun tam jolori dezhan.

Ar medesin avad ne voa mui hano anezhan.

Ar foen a zo guelleat he varc'hat, rak dont a ra euz ar broiou all. Evelse e caver hirio evit anter cant lur ar milier, eleac'h cant lur hag ouspen ma'z eo bet eat.

Buez ha scridou an Aotrou Graveran, escop a Gemper, a zo brema dindan ar voull. Pevar levr a vezo anezho, ha daou a zo a vrema moullet. Ar iaouankiz, dreist-oll ar glouer, ne oufent ket caout guelloc'h Levr etre ho daouarn. An Aotrou L. Vives, a Bariz, eo en deuz ho moullet, hag an hini en deus c'hoant d'ho c'haout ho c'havo en he di, hag ive e ti an Aotrou J. Salaun levrier e Kemper. An hini en defe c'hoant da gaout unan epken euz al levriou-ze en he bart he unan, a ell he gaout evit dek real.

D'an deg a viz here kenta e vezo examin evit kemeret c'huezek scolaer nevez e scol al labour douar e Kerwazek.

En dez all oa eur furlukin var eun dachen varc'had, o tiscleria da gement hini a garie rei arc'hant dezhan, ar pez a dlie digouezout gantho.

Etouez ar re all, setu eur bourc'his, den a zoare, o tont ive da c'houl petra a dlie da erruout gantha.

— C'hui, eme ar furlukin, a vezo pinvidig, o pezo pep chans vad.

— Ha c'hui, eme ar bourc'his, petra a dle erruout ganeoc'h!

— Ne ouzon netra evidhon va unan.

— Mad, me voar; deut ganhen.

Ar bourc'his a ioa eur *c'homiser-polis*, hag e casas dioc'htu ar furlukin d'an disheol. G. M.

PRIZ AN ED.

Kemper. — *25 Gouere.*		Pont-n'Abat.—*21 Gouere*	
Priz an daou c'hant lur.		*Priz an daou c'hant lur.*	
Guinis.....	28 lur, 64 c.	Guinis.....	28 lur, 75 c.
Segal.....	20 lur. 82 c.	Segal.....	20 lur, 21 c.
Eiz.....	18 lur, 88 c.	Eiz.....	19 lur, 50 c.
Ed-du.....	36 lur, 50 c.	Ed-du.....	32 lur, 30 c.
Kerc'h.....	20 lur, 98 c.	Kerc'h.....	20 lur, 76 c.
Avalou douar	9 lur, »» c.	Avalou douar	8 lur, 50 c.

SCOL AR MARO MAD.

Laket e brezonek dre urz Aotrou Escop Kemper, a gaver en tiez merket evit Buez Jesus-Christ.

LEVR BUGALE MARI

Gant an Aotrou Chatton, p. Guengamp.

Moullet evit an eil guech, ha cals caeroc'h ha difazioc'h evit ar vech kenta.

Ar Gerant : Ar. DE KERANGAL.

Kemper, moullet gand Ar. de Kangal, Moullér an Escopt.

Dissadorn 6 Eaust 1870. N° 288. C'huec'hvet Bloavez.

FEIZ HA BREIZ,

KELOU A BEP BRO, HA KENTELIOU VAR BEP TRA,

Digaset bep sul da gement Christen a gomz ar brezounek.

CONDITIONOU EVIT CAOUT AR GAZETEN :

Evit ar Finister, Costez-an-Nord *hag ar* Morbihan : *evit eur bloas*, daou scouet; *evit c'huec'h miz*, pevarzec real.

An Abonamant a dle beza paet araog caout ar gazeten.

An hini ne zigas ket en dro ar c'henta cazeten a reseo goude ma zeo echu he abonamant, a zo consideret evel abonet a nevez.

A abonamant a gemerer e ti an Aotrou de Kerangal, *mouller an Escopti, ru ar Gigerez, n° 18, e Kemper.*

D'an Aotrou de Kerangal *epken e tleer adressi ar peamdnchou ha kement a zell oc'h servich ar Gazeten.*

Ar scrijou da lacat er Gazeten a dleer da adressi d'an Aotrou MORVAN, epken.

KEMPER, 6 Eaust 1870.

Bez'ez eus tud var an douar hag a zo diez ober ho lavar outho. Pa vez pep tra didrouz, e peoc'h, en em lakeont da ober dispac'h ha safar evel pa o defe c'hoant da deleur ar strafuil e pep leac'h. Mar sao brezel, mar deu izom da zifen tud eur Rouantelez hag ho guiriou a enep alouberien a glask ho lamet digantho, neuze e criint abouez penn o c'houlen ar peoc'h.

Ma teu Ilis Jesus-Christ da gemeret pasianted, da ziskuez he dousder e kenver ar re a fazi, oc'h ho gortoz, oc'h ho alia, oc'h ho zicour gant ar brasa madelez da zistrei var hent ar virionez, e leveront ez eo an Ilis re vad, e les an eneou da vont da goll, e tlije lacat diarben d'an dizurziou-ze a veler etouez ar gristenien, e tlie disc'hrizienna ha teleur en tan al louzeier fall, an draok pe an ivre a zao e park an tad a famill.

Mar sao avad he mouez evit difazia ar re a dro divar ar virionez, evit diskuez d'an oll an hent-ze a zo red da heuilla dindan boan da vont da goll, mar sao he mouez evit gourdrouz ar re aheurtet, ar re ne fell dezho heuilla nemet ar froudennou euz ho fenn ho unan, neuze e leverer ez eo cris, ne deo ket eur guir vam, mes eul lezvam, ne deo ket pried Jesus-Christ abalamour ne deo ket ato leun a zousder evel he fried divin, evel pa n'en defe ket hor Zalver condaonet ha pa na gondaounfe ket ato kement en em zao a enep ar virionez.

Setu aze eta tud ha ne ell morse den ho c'hontanti; nag ar Pap nag oll dadou ar sened, nag an Iliz he unan; nag impalaer, na roue, na prins ebet; ato ez int re laosk pe re stard evitho.

An dud difeiz, an dud hegasus ma comzan anezho ama, a zo henvel oc'h tud clanv pe mac'haniet en em glem ato euz ar re a deu d'ho louzaoui. Ma ro ar medesin dezho louzeier dous, eas da gemeret; ma laker var ho gouliou palastrou soubl, palastrou ha ne reont ket a boan, e lavarint n'eus c'hoant ebet d'ho farea. Ma roer dezho louzeier cre, c'huero, louzeier poanius da gemeret; ma laker var ho gouliou palastrou hag a grog, hag a lesk, e livirint ez eus c'hoant d'ho laza. Mar louzaouit an hevelep tud clanv gant heol e vezo droug enho; mar ho louzaouit gant guinegr, e vezo ive.

Petra eta da ober oc'h tud evelse? ho lezel d'en em glem. Nebeut a dud clanv a ve pareet ma rafe ar medesin ho lavar outho, rak peurliessa ar re glanv o deus c'hoant da gaout ar pez a rafe muia drouk dezho. Ha var gementse clenvejou an ene a zo henvel oc'h clenvejou ar c'horf. Ne deuer abenn d'ho farea nemet oc'h enebi outho; hag evit enebi oc'h ar c'hlenvet ez eo alies red enebi oc'h an den clanv he unan. Ha setu petra a ra an Ilis renet gant ar Speret-Santel, bevech ma vel e vez izom d'hen ober. G. M.

Distro an Aotrou'n Escob euz a Rom.

Dissul diveza Kemper a ioa en eul laouenidigez vraz. An Aotrou'n Escob a zigoueze er gær o tistrei euz a Rom. Scrifet en doa e tigouesche gant an trein a ziv heur. Oll beleien kær, ar glouer iaouang oll, hag eun niver braz a veleien deut euz a bep corn euz an Escopti a ieaz a ziarben dezhan e prosesion. Bez'ez oa da neubeuta tri c'hant soudanen etre beleien ha clouer. Ar vreudeur gant ho scolaerien, oll breureziou kær gant ho fanielou hag ho gitoniou, a ioa e penn ar prosesion. Eur wareg-a-driomf, (*arc de triomphe*) a ioa savet e kichen ar pont Firmin. Kæriz oll ha cals tud euz ar c'harterion divardro a ioa en em zestumet eno evit digemeret ho Escop. Azaleg ar pont Firmin, hed ar c'hae oll, hag ive var dachen Sant Corintin e voa ker stang an dud ma o devoa beac'h o finval. En em gaout a reant eurus da zerc'hel eno leac'h da oll dud an Escopti, rag an oll braz ha bihan o devoa prez ha mall da velet adarre ho c'henta pastor en ho zouez.

O velet an ingroez tud-ze e teue souch da eun den euz ar pez a lenner e buez Sant Hiler. Pa deuaz an Escop bras-ze euz an harlu, e vije lavaret, eme an hini en deus

scrifet he vuez, e vije en em zibradet bro-c'hall oll evit mont d'he vriata. Hon Escop ne zistroe ket euz an harlu, dont a rea euz a gichen vikel Jesus-Christ. Bet oa gouscoude o stourm evit ar virionez ; bet en doa da vrezelacaat a enep tud hag o doa fals credennou, ha brema he veleien hag oll dud fidel he Escopti a iea a ziarben dezhan evel evit he zougen e triomf. Evelse an Aotrou'n Escop a ioa tenereet meurbet he galon o tisken en hon touez.

Kerkent ha ma'z e bet diskennet ha ma en deus benniget an ingroez tud-ze daoulinet dirazhan, oar eat e prosesion d'ar Gatedral en eur gana an *Te Deum*. Digouezet e dor ar Gatedral, an Aotrou Quillien en deus lavaret eur ger bennak d'an Aotrou'n Escop en hano ar Chaloniet hag oll veleien an Escopti. Neuze eo bet canet gousperou, ha goudeze an Aotrou'n Escop zo savet er gador evit comz oc'h an ingroez tud-ze a ioa er Gatedral oc'h he zilaou.

Goude beza trugarcket an oll euz an digemer a reant dezhan ha discleriet pebez laouenidigez oa evithan en em gaout adarre en hon touez, en deuz comzet euz ar pez a zo tremenet e Rom.

Lavaret en deus deomp perag oa eat da Rom hag en deus tremenet eno eur pennad mad a amzer er meaz euz he Escopti. Comzet en deuz deomp euz ar Virionez ne deus nemet Doue hag a alfe he rei ; ha setu perag eo deut Jesus-Christ var an douar evit he deski, ha ne voa nemethan hag a alje rei da eun den ar c'hallout d'he deski eveldhan, gallout hag en deus roet da Sant Per. Diskuezet en deus goudeze e voa red d'an hini a zalc'h leac'h Sant Per caout ar c'hallout-ze. Comzet en deuz euz an Iliz a zo savet var diazezou dreist naturel, ha ne vezo morse anavezet mad gant ar re a glask he lacat e kem gant traou an douar. Comzet en deuz ive euz a labourou tadou ar sened, o pidi, o studia ar scritur santel hag ar gelenadurez a-zorn e zorn. Erfin en deus lavaret petra voa tremenet en deis ma voue discleriet ne elle ket ar Pap fazia, hag e voa eno tud a bep carter euz ar bed.

Ne roan ama nemet eur steuennig a brezegen an Aotrou'n Escop. Red e ve merca he oll gomzou evit rei mad da anaout ar pez en deuz prezeget deomp.

Goude ar brezegen eo bet roet benediction ar zacramant evit echui ar gouel. G. M.

Scrifa a rer deomp euz a Gleder :

Daou digentil a barres Cleder anavezet dre an niver bras a vadoberou a reont dre ar vro, o veza clevet oa discleriet ar brezel gant ar Franç da Rouantelez ar Pruss, a en em glevas etrezo da zont diouc'h-tu da gaout an Autrou Person eus o farres, a da bedi anezan da gaout ar vadelez da anonç deus o ferz e vije lavaret bep sizun epad ar brezel bep lun da 6 heur eun oferen e chapel an Itron Varia a esperanç, evit goulen dre intercession ar batronès vad a galloudus deus ar chapel-ma, ma pliche gant Doue scuil e vennos var an arme vaillant euz ar Franç a rei dezi ar victor ac ar peoc'h e ber amser.

An oferen a zo bet lavaret en intansion-ze evit ar vech quenta d'an 18 a vis gouere, ac evit an eil guech d'ar 25 eus ar memes mis, a bep tro ar chapel ma a zevosion savet abaoue 15 vloas a zo, e pehini ez eus plas da 500 den a oa carguet a dud eus a bere eun niver bras a oa en em breparet evit reseo ar gommunion santel en derveziou-ze.

Itron-Vari a esperanç,
Sellit a druez oud ar Franç ;
Grit ma vezimp oll unanet
Ha d'ar feiz fidel bepret.
Itron Vari etc.....

E kreis an tan euz ar brezel
Ar soudart heb aoun da vervel
A lavar : me zo bet guestlet
D'ar Verc'hes gant va mam garet !
Itron Vari etc.....

Grit ma vezo, Guerc'hes santel
Heb dale pell fin d'ar brezel :
Henchit d'ar victor hon arme
A diouallit hor bugale !
Itron Vari etc.....

En ho chapel, Guerc'hes Vari,
Ni dei alies da bedi !
Plijet ganeoc'h, ô mam dener
Gant madelez hon digemer.
Itron Vari etc.....

Neuse en ho chapel ama
Gant carantez, a gant joa,
Ni gano deoc'h meuleudiou
Hor mam, Rouanes an Envou.
Itron Vari etc.....

MISSION DIRINON.

N'eus ket pel e zeuz bet eur mission e Dirinon ; meur a zevez a zo e voan var c'hed da velet var Feiz ha Breiz eur gerik bennac divar benn ar mission-ze. Den na lavar mann. Ret eo gouscoude e ve anavezet eun draik bennac ar pez zo tremenet er barrez-ze.

An Autrou person zo e penn parrez Dirinon, oc'h en em gaout enhi bremaik e vezo pemp bloaz, a velaz eur groaz zo e traon an iliz. Ar groaz-ze zo galvet croaz an Tad Maner, laket eno evit digass da sonch deuz eur mission bras a roaz an Tad-ze en parrez Dirinon er bloaz 1663, hag e voa er mission-ze eiz mil communion. O velet ar groaz-ze, ha goude beza clevet petra voa, an Autrou person a lavaraz : Me ive, ma gellan, mar plij gant an Autrou Doue, a roio eur mission d'ar barrez-ma. An hini hen anavez a voar, abaoue ar mare-ze, na dlie beza kemeret ean ebet. Labouret en deuz kement a mac'h alle. Deut eo abenn euz a gals traou diez, da ziskar ar pez n'o devoa ket allet da ziskar ar re a voa bet aroz'han, ha da zevel en he blom, meur a dra a lavarer a voa coet evit ato. Ouspen-ze e veler

hirio e Dirinon eun iliz raparet evit eul loden vras, caer ha didus, eur presbytal nevez, peptra en urz ar c'haera, ha kement-ze oll e pevar bloaz. He iec'hed, evit guir, zo bet cals dinerzet dre an oll labourou-ze. Evithan an dra-ze na voa ket cals a dra : He vuez eo prest da rei evit he zenved. Hirio ja drugare Doue, eo adarre leun a nerz hag a iec'hed. Beza en deuz bet digant Doue he reked, hag he galon zo bar a levenez, abalamour ar mission zo bet dreist ar pez a allet da c'hortoz.

Ia, an dud a hirio, zo ive guir bugale d'ho zadou coz, din eus a amzer an Tad Maner. Discoezet o deuz ive, evel brema e zeuz daou c'hant vloaz, ar memez feiz, ar memez mall da zont da bunsa en eienen-ze a c'hrassou ha na zisec'h morse. Ia, ar mission zo bet caer. Beza eo bet ar pez a alle beza, ar pez a vez ato ar missionou roet gant an Tad Forestier, ken anavezet en hor bro, den leun a zantelez, leun a dan, goest, ervez am euz clevet eur paot coz o lavaret, da sacha d'he heul eur rouanteleziad tud a bez, gant an Tad Kervennic yaouank, en deuz eur speret lem, eur skiant braz. An dousder, an devosion merket var he visach a denne an dud d'a-vit-han. Na vanck d'an Tad yaouank-ze nemet eun dra : ar iec'hed.

Ar mission zo padet pemzec devez. Embannet e voa bet eur pennad a voa, hag an oll barrisioniz o devoa mall braz da velet an eol o para var an devez binniget-ze a zigoie evit-ho oll tensoriou an Autrou Doue. Meur a veich o deuz lavaret oc'h huanadi hir, pa jdeue ar c'hlenved da ziskar en ho zoez unan bennac. Oh ! Mar galfen caout an heur da veled ar mission, me a varfe contant ! Lavaret e ve en defe bet aon ar c'hlenved rac ar beden ze : n'en deuz ket croget nemeur, a drugare Doue.

Peb hini en deuz gret he zever epad an deveziou santel-ze. Na gomzan ket euz ar volontez vad, euz zoken an oaz birvidik o deuz discoezet kement belek o deuz labouret e Dirinon. Evit guir an Autrou person dre aotre an Autrou'n Eskob, an devoa gret eun dibab en toez ar veleien ; hag o velet an doare ma labourent (hiniennou a veze da deir heur o covez), e zeuz gallet lavaret c'hoaz penaoz ar c'halonou braz ha frank en em zivin, en em anavez buan, a voar en em gompren. Comz a ran euz parrisioniz Dirinon. Nicun n'en deuz gret ar skouarn vouzar d'ar galv madelezuz gret dezo gant Doue dre c'hinou ho fastor mad. Peurvuia caer zo ober an hu, e chom aliez eur bleiz bennac er c'hoad. Peurvuia euz eur vanden denved e teu unan bennac da zianka. Peurliessa en eur barrez, daoust pegen mad e ve, an diaoul a gav ato jeun tam crok. Ama, a drugare Doue, n'en deuz cavet tam da lipat, ha m'an deuz kemeret poan da stigna he rouejou e meur a gorn, en deuz ranket ho dastum adarre, ha lavaret iao lostek braz.

Daoust ma voa ho labourou gant-ho divarlerc'h, abalamour d'ar zec'hor, o deuz dilezet peptra evit sonjal a zevri en ho silvidigez, en ho ene. An Tadou en ho frezeguennou kenta, o devoa lavaret dez'ho kement-ze. D'al lun vintin dija n'a c'hedent ket ar galv a veze gret da bidir heur dre vole an oll gleier. Meur a hini, ha cals zoken a veze d'a bidir heur boulc'het mad gant-ho ho hent ar groaz ; hag a benn ma commanse an oferennou da bemp heur, an iliz a veze leun, daoust meur a hini deuz ar barrez o deveze da ober, evit dont d'ar bourg, eul leo anter, diou leo. Kement e voa dija don en ho c'halon an ioul da lacat da dalvoud ar gliz a goeze puil euz an Env evit ho oll, evit baradoz ho ene ! D'al lun dija e voant crok mad en ho mission, e voa, evel a lavare an Tad missioner en he iez a blij muioc'h aze ma z'eo nevez evidomp, e voa liou ar mission var bep hini. Eun dudi e voa ho guelet en iliz. Lavaret e vije e voant enho flijadur, e voant oll evuruz. Ha penaoz na vizent ket ? Cavet o devoa ar pez a glaskent, cavet o devoa ar pez ebken a ell renta an den evuruz. E ti Doue e voant, hag eno ec'h en em blijent en eun doare na falle dez'ho mui kuitaat an iliz. Clanv e voant, ezom o devoa eur remed, hag e voa eul louzou evit peb hini, evit peb clenved. Meur a veich o devoa bet lam ha pel-zo marteze, meur a hini anezo a voa maro. Ar funtun ouz an dour a vuez a voa digor evit-ho. Ar gomz a Zoue, a deue bepred d'ho diuna, da eja anezo, evit ho lacat oll da zistrei, da garout lezen Doue, d'en em staga out-hi muioc'h mui. Caret o deuz clevet ar gomz-ze, ha sulvui he c'hlevent, sulvui he c'harent, ha morse n'en em skuizent euz he c'hlevet. An hini a anavez an Tadou o deuz roet ar mission ma, n'o devezo ket a boan oc'h ya c'hredi. Comz a reont gant kement a nerz, ho fezegennou zo kenleun a speret Doue, roet en eun doare ken skler ha ken saouruz, ma z'eo diez braz stourm pel. En em staga a ranker euz ar gomz-ze, ha ma he c'hlever aliez, e vez ato gant eur blijadur nevez. An daerou puil a velet dalc'h mad o coeza euz an daoulagad, a ziscoeze anat na goeze ket d'an douar an aden-ze a gomz Doue, mez e calonou dija temzet mad, saouret gant grassou an Autrou Doue.

Discoezet zo bet dezo an oll guirioneziou euz hor religion, an deveriou a zell ouz peb hini displeget ken skler hag en eun doare ma teue an oll da lacat d'ar c'homzou-ze eur pled ken braz m'ac'h aller ive credi e vezint talvoudek meurbed evit ar barrez. An Tad missioner en deuz eur galon ken tener evit hon Tad Santel ar Pab, m'an deuz jen eur brezegen hag a vezo sonch anez'hi pel, discoezet d'an oll petra eo ar penn euz an iliz catholik, petra eo an den-ze galvet hirio Pii IX, a zo elec'h hor Salver Jesus-Christ ; discaret en deuz an oll chaogerez, ar glabouserez diskiant a glever aliez en he enep. Stanket en deuz ho guinou, hag evit ato a gredan, d'an oll trubarderien, d'an doctoret-ze ha zo ouspen coc'hen var ho daoulagad, a vel ato du elec'h guen, hac a garfe aliez rei da gredi d'an dud divar ar mez e ve noz da grezdeiz. Dirinoniz o deuz comprenet ho dever. Eur gest zo bet gret en ho zouez e fin ar

mission evit hon Tad Santel ar Pab. Naoc'hant lur zo bet savet. Enor, mil meuleudi da barrez Dirinon !!!

R. P.

(*Eur pennad all er sizun a zeu.*)

Histor Abaty Itron Varia Melleray.

Ma, gouskoude, unan euz on deveriou kenta, evel ma peuz merket deomp, eo pidi evit an oll. Mar noump ket galvet, evel josue, da vrezeillia var dachen ar brezell mar non deus ket dellezet karg spontus ur belek, e renkomp da viana, evel Moyses, asten on daouarn varzu Doue hag pidi hep paouez evel mezaërien aketus a denvet leal. Ia, Aotrou, enor zont adarre e Frans e kaf deomp eo evidomp un dever sacr, kreski or pedennou a goull gand ur bervder kalonnekoch evrusdet hag silvidigues an oll. Bemdes houlo eta, ni bedo Doue da guenderhel e kalon or roue mad, e kalon e lignes enorapl, an acket hag ar glandet-ze o deus bed aio da zifen ar feiz guirion, acket hag glandet pere o deus dellezet d'or princet kristen an hanvou glorius a vippien d'an ilis hag d'ar Rouanez, an hano a Rouanez kristen.

Pedi raffomp anezan da roi d'an Escopty-man un den hervez e galon, da genderhel enn-ho touëz superioret hag beleïen sklerijennet mad eveldeoc'h, Antronez, pere a bareo ar gouliou-ze greet gand an dizurs hag an difeïdet hag a lakeo da bara an nevez flamm an heaul euz ar Virionez var Rouantelez Frans hag dreist oll var Breiz.

Goul a raffomp kalounek ma vo an oll donjeret euz al levriou fall-ze, dislonket gand an ifern, eus arc'hompagounezou e pere na glever nemet komzou difeiz hag ludic. Pedi hag daspidi a raffomp an hueldet e unan da scriffa doun e kalonou an dud ar virione-man : ur guir feiz hepken hag ur goustians-vad a ell renta an den dijell hag evrus er bed-man hag er bed-all. Hen divez, poigna a raffomp da alja hag da zouguen dre or skuer an oll da anaout, da garout hag da servicha Doue guelloc'h evit ma plijo gantan un deves hon dastum oll ene varados ! !

An tad abbad, a nem sante tenereet o lavaret ar homzou-ze. An oll a remerke an daëlou ene zaoulagad. An dud a zante ive o halon toujet hag a bede Doue da roi pelloc'h ar peoc'h d'an hini a zigase er vro menac'h skuerius.

An tad abbad a azezas neuze e kreiz ar Santual. Enho peb hini euz an tadou menac'h hag breudeurlik, a zeue de dro da zaulinna evit nevezi e vouestlou, en eur lavaret kreon : Va zad, me bromet deoc'h oboïsans betec ar maro. Ame, va mab, me bromet deoc'h ar vuhez eternel, eme an tad abbad.

Ractal goude e commansas an oferen, kanet gand an tad abbad. Araog ar gommunion an dud a voa bed c'hoaz souezet, pa veljont an tad abbad o poket d'an avieler, an avieler d'an abostoler hag an tadou all koulz hag ar breudeur an eil de guile. En amzer-ze ne voa ket c'hoas anaveet al lid-ze pe ar merk-ze a bardon hag a garantez gand ar bobl.

Goude an oferen voa kanet an *Te deum*. Goude an *Te deum*, ar menac'h a antren er hloast, o halon laouen hag leun a esperans. Ar bobl tenereet dre ar pez o deus guelet a nem denn d'ar guer en-eur veuli Doue. F.

(*Eur pennad all eur vech-all.*)

AN TRI NIZ.

An oll a voar ez eo an Irland unan euz an tri rouantelez unanet a rear Breiz-Vras pe brozaoz anezho ; nebeut so avad hag a anavesse mad an enezen-ze. Setu ama petra voa an Irland araok m'e doa bet afer oc'h ar brotestanted. An dud enhi a ioa iac'h, cre, honest, calet oc'h ar boan ; an douar a ioa mad hag a roe eost puil. Ar veachourien o doa lezhanvet an enezen-ze *ar berlezen gaer*.

He bugale a ioa mad ar bed gantho hag he galve *douar ar c'hanaouennou*. Lavaret a reant c'hoaz e voa ar c'henta bleunen euz an douar hag ar c'henta mean prisiuz euz ar mor. E-nep leac'h ne gavet coantoc'h tachennou, lennou pe laginier ledanoc'h, enezennou glasoc'h na meneziou keuneudet braoc'h. Ar voazed a ioa cre ha mentet caer ; ar merc'hed iac'h ha livet brao.

Penauz eta eo deut ar vro-ze ker caer ha ker pinvidik da veza trist, paour ha didud ?

Siouas ! Brozaoz eo e deus great kementse o clask lacat tud an Irland da drei kein d'ar relijion catolik, d'ar guir relijion. Hogen an Irlanted o deus dalc'het mad d'ho feiz, ha setu perag ez eus great ar brezel dezho, ez int bet heskinet e pep giz, setu perak calz anezho zo bet red dezho mont d'ar broiou all da glask eun tam bara ne ellent mui da gaout en ho bro muia caret. D'an Amerig dreist oll eo ez eant da glask bouet ha labour, hag hirio c'hoas, petra bennak n'oar mui ker criz outho, e veler aleiz o kuitat an Irland.

Brema ez eus tost da gant vloaz en eun tiegez caer en Amerik, tu an anternoz er stadou unanet, en em gavaz evelse daou bried iaouang euz an Irland eat di da glask douar ha labour. Pa zigoueschont, perc'hen an tiegez caer-ze a ioa o lacat he zervicherien da zerra ha da brenna mad an dorojou. Rag eno, muioc'h eget e leac'h all ebet, an hini en deus danvez a ra vad dezhan ho dioual. Ar perc'hen-ze a ioa eur protestant pinvidig euz an Holland.

O velet an daou irlantad iaouank-ma, peb a bacadik scanv gantho dindan ho c'hazel, e lavaras dichek.

— Piou oc'h-hu ? petra glaskit-hu ?

— Ni, eme ar goaz iaouang, a zo irlanted hag a dec'h dioc'h hor bro eleac'h n'on eus mui buez vad ebet. Lavaret zo great deomp ez oa er c'harter-ma euz an Amerik douarou da rei da labourat d'ar re o doa bolontez ha divrec'h mad evit ho difrosta, ha cridi a ran on euz, va fried ha me, divrec'h doareet mad evit kementse.

— Cridi a ran, eme ar perc'hen pinvidig, ha bez'ez euz ama a dost douar avoalc'h da zifrosta, hag a roer

marc'had mad d'ar re o deus nerz ha bolontez vad. Deut en ti ; petra bennak ne doc'h ket eus va relijion, em euz ato eun tam bara hag eur banne souben da rei da gristenien a rer brezel dezho.

An daou zivroad a ieaz eta en ti, ha pa voa deut mare coan e vouent laket oc'h taol etouez tud an ti. Braz e tigorjont ho daoulagad pa veljont pebez coan a ioa aozet eno evit ar mondian-ze hag he dud. Boas ma'z oant dioc'h eur gegin dreut en Irland, e velent servicha ama eur pred caeroc'h evit na reat en ho bro da eur banket eured. Rag ar mondian-ze euz an Holland, evithan da veza eul labourer douar, a elle dre he zanvez mont keit ha keit gant an dud chentil.

An tiek pinvidik-ze a laboure he unan he zouar e penn he zervicherien, hag he c'hreg her sicoure da gas he diegez en dro, ha lavaret a reat ne doa ket he far evit sevel chatal iaouang ha tenna arc'hant a leaz hag a fourmach. An ozac'h a ioa eun den mad, sioul ha didrouz ; ar c'hreg avad a ioa eun tamik treng he min, a zave aliez huel he mouez, hag an amezegezet zoken, pa gomzent divar he fenn, a lavare goustadig etrezho eo hi a zouge ar bragou en tiegez pinvidik-ze.

Lavaret on euz e voa en em laket an daou zivroad oc'h taol gant tud ar mondian. Siouaz ! eur guenorvez oa, hag ar c'hrek iaouang euz an Irland a zelle oc'h he fried o rei dezhan da velet pegen nec'het ez eant d'en em gaout. Rak, nemet bara ha fourmach ne voa netra all var an daol a gement ne ve difennet en deis-ze gant an ilis catolik. An ozac'h iaouank ne voa ket nec'het. Respont a reas cre d'he c'hreg e voa eno bara ha fourmach da zibri, dourvel da efa, hag evelse o doa peadra avoalc'h da derri ho naoun hag ho zec'het ep touch oc'h netra all.

Mes ar c'hreg euz an ti e devoa clevet, hag eur mousc'hoars leun a zisprij a voue guelet var he muzellou. Cals protestanted zo hag o deus cas oc'h al lezen-ze euz an ilis catolig, ha ne c'houzanvont ket e ve miret dirazho ; he miret en ho zi, oc'h ho zaol, a gemeront evit eun dismegans vras great dezho. Evelse pa zistro unan bennag euz ar brotestanted-ze d'ar guir ilis ne gaf ket dezho ec'h alfent rei guelloc'h merk ez int deut da veza catoliked eget o chom ep dibri kik, dreist oll da vener.

Ar vestrez euz an ti ta, pe mar kirit an itron a ioa eat kintou enhi hag a lavaras d'an Irlanted :

— Setu aze penauz emaoc'h-hu, catoliked, gant ho moumounerez ! ha n'en deus ket lavaret Sant Paol ne ket ar pez a zebr an den eo a deu d'her saotri ?

— Guir eo, eme an irlandez iaouank ; ni ive a gred an dra-ze, hag a zebr pep seurt kik pa vez deiz d'hen ober ; mes ama eo difennet ouzomp dibri, da zerveziou zo, hag e tleomp senti oc'h an ilis...

— Hag oc'h ar Pap ? ha ne ket-ta, eme an itron ?

— Ia, hag oc'h ar Pap, p'eo guir e talc'h leac'h Sant Per hag ez eo ar penn euz an iliz. Hogen Sant Per en deus bet an urs da greaat he vreudeur er feiz, dezhan eo roet alc'hueziou Rouanteloz an Env, hag ar Pap en deuz bet anezho ive evel Sant Per, ha mar cavit eun all, estreget ar Pap, hag en defe bet eur c'hallout evelse, me zo contant e kemerfac'h tud an Irland, va bro, evit paianet.

— Paianed ? oh, lavaret mad a ellit, paianet avoalc'h oc'h ive. Ha ne adorit-hu ket skeudennou ar zænt, ar c'hroaziou ha me n'oun ket pegement a draou all ? An irlantez iaouank ne devoa clevet morse c'hoaz ar rebechou, an traou diskiant-ze a damal ar brotestanted d'ar gatoliked, hag a jomas souezet da zellet oc'h an itron. Houma avad a iea atao he zeod en dro.

— An abostol Sant Paul, emezhi...

— An abostol sant Paul ? eme an ozac'h n'en devoa lavaret ger bete neuze, hag a gave tro vrao da droc'ha ar goms d'he bried, an abostol Sant Paul ne lavar hen ket ive d'ar merc'hed serra ho ginou ha miret ar sioulans ?

An itron ne vije ket bet sebezetoc'h ha pa vije bet taolet eur saillat dour ien var he fenn, eget na voue o clevet he aotrou o comz evelse. Ne lavaras ger mui, hag an daou gatolig a Irland a ellas dibri didrouz ho bara hag ho fourmach. G. M.

(*Eur pennad all eur vech all*).

Perak Jannet coz n'e doa morse touet. — Brema ez euz eur pennad amzer e varve en eur barrez a Vreiz, eur vaouez coz hag a ioa leshanvet gant tud ar c'harter, jannet ne douas morse. Nebeut a ve cavet marteze hag a alfe beza roet gant guirionez al leshano-ze dezho. Daoust petra a oufe beza euz ar re all, Jannet coz da viana e devoa resevet al leshano-ze. Eur pennad mad araog he maro Jannet ne zave nemeur divar he scaoun e corn an hoalet, rak beac'h e devoa o vale ; hag he guelet a ioa eat tenval. E kichenig an tan edoug an deiz, e rea eun draik bennak gant he daouarn, ha dreist oll e tibune chapeledou dioc'h an druil.

He map hag he merc'h caer a ioa brema e penn an tiegez, hag ar re-ma o devoa diou verc'h en oad da vont d'ar c'hatekiz ha d'ar scol. Ar vam goz e doa desket ho fedennou dezho hag euz he c'hatekiz ar pez a vouie. Hogen an diou verc'hig, abaoue ma voant comanset da vont d'an iliz hag eleac'h all etouez an dud, a gleve dalc'h madcomz euz ho mam goz, ha bepret e lavaret anezhi : Jannet ne douas morse.

Mes perag e roet al leshano-ze d'ho mam goz ? setu ar pez o doa c'hoant an diou verc'h da c'houzout ; an dra-ze a rea eur beac'h var ho c'halon. Goulennet o doa digant ho mam, mes houma e doa respontet : Goulennit digant ho mam goz ; hag an diou blac'hik ne gredent ket hen ober. Eun dervez gouscoude, o tont euz ar c'hatekiz, evel ne allent mui padout, ker beget oa an dra-ze var ho c'halon, setu hi ho diou da gichen scabel ar vam goz da zibaba kistin, hag ar gosa a lavare d'eben :

— Goulen, te !

— Oh ! ne ran ket ; te ar gosa, te a c'houlenno.

— Mam goz ! eme ar verc'h cosa, cousket oc'h ?

— Oh, n'oun ket, va merc'h. Edon oc'h echui eun *De Profundis* evit va zud keiz zo eat da anaoun, ha gant pere en em gavin ive ep dale.

— Mam goz, va c'hoar ha me on eus c'hoant da glevet eun dra ganeoc'h .

— Petra oc'h eus c'hoant da glevet ?

— Ne ouzoc'h ket, mam goz, petra a lavar an dud ac'hanoc'h ?

— Nan, petra leveront?

— An dud ne reont ken ac'hanoc'h nemet Jannet ne douas morse.

— Mad, list-hi da lavaret.

— Perag, evelse, mam goz, e reont an dra-ze ac'hanoc'h ?

Ar vam goz a reaz eur musc'hoarz, hag a lavaraz : han, an dra-ze oc'h eus c'hoant da c'houzout ? mad, clevit :

« Pa zidarzaz an dispac'h bras, me n'em oa nemet seis vloaz. Abaoue ez eus pell, bugale. Ama ne voa neuze na ti scol, na scolaer; an ilis a ioa serret ; an aotrou Person a ioa caset kuit. Ar vugale a zave ep den da zeski dezho na peden na catekiz. Ne glevet nemet leoudouet he pep seurt goal bedennou ; lavaret e vije e voa deut an antechrist var an douar hag ez ea ar bed da goeza en he boull. »

« Me a veze caset d'al lannok bras da zioual an denvet. Eno e veze o tioual an denvet merc'hedigou all eus va oad, cossoc'h evidhon eun dra bennak, rak me voa ar iaouanka euz ar plac'hedigou a zioualle al loenet el lannok braz. Ar re all a doue evel crouierezet. Me a ioa eun tamik furoc'h egetho ha ne douen ket. Va mam a ioa eur gristenez vad, eur zantez a ellan da lavaret zoken, hag azeske din e eus kement a vouie euz ar relijion » .

« Eun dervez e lavaras din : Jannet, ha ne gleves-te ket ar re all du-ze o touet ?

— Oh eo, vam ! ar re-ze a dou evel diaoulezet.

— Dioual na rafez eveldho, va merc'h. Nec'h eus ket a oad avoalc'h.

— N'em eus ket a oad avoalc'h ?

— Nan, re iaouang out evit toui.

— Ha pe oad zo red da gaout evit toui, va mam ?

— Divezatoc'h e c'houezi. Da c'hortos, na dou ket ken n'am bezo lavaret dit.

« Han, merc'hedigou, c'hoarzin a rit oc'h va c'hlevet. Me n'em boa ket kement a speret hag a zescadurez evel oc'h euz-hu. An aotrou Person en deus desket deoc'h ez eo al leoudouet eur pec'het euzuz, hag ez eo difennet ato, e pep leac'h hag e pep amzer. Me ne zonjen ket keit-se. Me a silaoue va mam hag a grede dezhi.

Pa gleven va c'hamaradezet o touet, me ho gourdrouze. Assa, a lavaren-me, n'oc'h euz ket a vez o touet evelse ? hag oad avoalc'h oc'h eus-hu da douet ? Va c'hamaradezet a rea goab ac'hanon hag a c'hoarze ken na deue an dour en ho daoulagad. Neuze e lavarent din ober eveldho. Hogen, ha pa o divije toullet va fenn din, biken n'em bije manket da zenti oc'h va mam. »

« Mont riz evelse bete va daouzek vloaz. C'hoant oc'h euz da c'houzout penauz e ris va fask kenta ? Eur beleg a deuaz, e creiz an noz, hag a lavaraz an oferen en eur c'horn euz hor galatez. Eno e communiiz evit ar vech kenta. Ah, bugale, n'em boa ket eul levr pedennou alaouret, eur zae venn hag eur pilet coar bras rubanet evel oc'h eus hu brema. Mes Jesus-Christ, o tisken var eur c'hos tamik taol, e cornig eur c'halatez, a ioa ato hor Zalver hag hon Doue. Hen eo a zescas din, guelloc'h c'hoaz eget va mam hag an aotrou Person, e voa difennet oc'h an oll touet, e peb amzer hag e peb oad. Ha setu penauz ema tremenet va fevar ugent vloaz ganhen, ha n'em eus morse touet, ha setu perag ive e clevit an dud oc'h va henvel : Jannet ne douas morse. »

« Ha brema, bugaligou, pa em eus lavaret deoc'h ar pez o poa c'hoant da c'houzout, mar clevit unan bennag o touet, livirit dezhan ober evel ho mam goz, ha n'en devezo ket a geuz. »

G. M.

Whittingtom hag he Gaz.

N'eus ket c'hoas goall bell, e velet azioc'h dor ar prizon braz e Londrez, e Brozaos, skeudennou ar re vraz o doa gouarnet ar gœr-ze, hag e treid nnan anezho e velet eul leon, e treid eun all eur c'hi chase, etc. Hogen chars treid unan ez oa skeudennet eur c'haz, hag hema eo a denne muia ar zell. An divroidi a c'houlenne dalc'h mad : Petra eo an dijentil-ze gant he gaz ?

Ha setu ama petra a respontet dezho.

Er penn diveza euz ar pevarzecvet cantvet, eun dijentil, collet gantha he oll vadou ha laket var an douar noas gant an dispignou en doa great er brezel, a varve en eur gerig a vrozaos. Lezel a rea var he lerc'h eur minorig, ha var he varo e pede he gerent hag he vignonet da gaout soursi euz ar bugel paour. Lavaret oue dezhan beza dinec'h, mes kerkent ha ma voa maro, eo ar gerent hag ar vignonet eo a voue dinec'h , rag o c'hortoz an eil digant egile, nicun ne roas dor zigor d'ar minor kez.

Setu eta ar bugel ep ti nag oz, ep gouzout peleac'h na penauz ec'h alje beva. Ar potrig a ioa he hano Richard Whittington ; mes ne reat anezhan nemet *Dik*. Clevet en doa comz eun dro bennag euz ar gær a Londrez, euz he faleziou caer, euz ar roue, euz ar brinset, hag e sonjas, mar galje mont di, e vije eno ive dioc'htu eur prins evel ar re all.

Mont a ra eta en hent. Mes pe var zu mont ? ne vouie ket zoken e pe benn euz ar vro edo Londrez. Caout a ra eur charretour hag a iea d'ar gær benn-ze euz ar rouantelez. Dik a lavaras d'ar charretour :

— Va lezel a rafac'h-hu da vont da heul ho kar ama el lost ; me a valeo dre ma'z eot ?

— Ma ne vank nemet an dra-ze dit, eme ar charretour, frang eo an hent aze da zont da heul va c'har. Euz a beleac'h out-te ?

— Euz a ganton Lancastr.

— Ha da beleac'h ez ez ?

— Da Londrez em eus c'hoant da vont.

— Petra ac'h eus-te sonch da ober e Londrez ?

— Beva. Me n'em eus na tad na mam, na den da rei eun tam bara din.

— Bez'ec'h eus peadra da ober da veach ac'han di?

— N'em eus ket eur guennek.

— Hag ez ez da Londrez da glask plas da zervicha ?

— Da zervicha ? Oh ne dan ket. Me zo map eun dijentil, hag a vezo prins eno ive evel an dud chentil all.

— Cridi avoalc'h a ran, eme ar charretour en eur c'hoarzin, goubariet mad out evit beza prins ; ha kement ha kemeret eur vicher, e velan ervad ec'h ouzout dibaba. Ar roue, credabl, pe eur prins bennag a c'hall ac'hanout da vont di ?

— Ne anavezan den, ha den ne anavez ac'hanon e Londrez.

— Oh ! evit neuze avad e vezi prins dioc'htu.

Ar charretour a gemere eur blijadur vraz o clevet comzou ar bugel, hag a gave cals berroc'h he hent o trabellat outhan. Bep en amzer her save var he gar evit diskuiza. Pa jome a za evit boueta he gezeg, e roe eun tam bara d'ar potrig evit chom d'ho dioual, hag en noz hen leze da gousket er c'har var ar pakadou marc'hadourez. Evelse Dik a reaz he veach didor avoalc'h ha dizispign.

Kirri braz ar varc'hadourien ne deont ket buan, hag hor charretour a lakeas meur a zevez da vont bete Londrez. Dik a gave hir an hent, hag a lavare bep en amzer :

— Asa, n'em bije ket credet, evel kent, e vije ker bras ma ar bed !

— Ro peoc'h, eme ar charretour, pa vezi prins e veli an daou benn anezhan, ha neuze marteze n'her c'havi ket re vras.

Abouez delc'her da vale gouscoude, e tigoueschont erfin e Londrez. Noz oa, hag evit an nosvez kenta-ze Dik ne ellas ket c'hoas beza prins tre ; red e voue dezhan cousket adarre er c'har etouez ar pacadou ; evelato e couscas c'huecoc'h evit meur a hini a brinsed ar gær vras-ze en ho faleziou.

Kerkent ha ma voa deut an deiz en em lakeas da redeg ar ruiou. Chom a rea dalc'h mad a za, digor he c'hinou gantha, da zellet oc'h an tiez caer, oc'h al lizerennou aour hag an doare taolennou a vele azioc'h doriou ar staliou bras. Gortoz a rea ma teuje unan bennak d'he bidi da vont en unan euz ar paleziou-ze a vele evit ar vech kenta. Hogen den ne evesea outhan ; den ne deue var he dro. Ar skuisder avad hag an naoun a deue, hag hen n'en devoa bet c'hoas tam en dervez-ze.

Mont a reaz en dro da glask he charretour. Mes ne vouie mui peleac'h mont d'he glask ; ne vouie mui peleac'h edo. Neuze an danvez prins en em lakeas da scrabat he benn, nec'het mar doa bet biscoas. Guella pez a voue e velaz eur potrig all o c'houlen an aluzen, ha Dik a zonjas neuze e vije mad dezhan ober eveld'han, da c'hortos beza dijentil ; setu hen ta oc'h asten he zorn d'an dremenidi. Pa en devoa savet daou pe dri guenneg, ez eas gantho da brena bara, hag e reas neuze en eur vech an tri pe bevar bred ma'z eo boaz ar saozonis da ober bemdez.

Ha peleac'h tremen an noz ? Setu eun nec'hamant all evit ar bugel. Mont a reas da c'houlen loja en eun ti bennag ; hogen ne vouiet ket petra a felle dezhan ; ne voat ket boas dioc'h traou evelse e Londrez. Pa voa deut tenval, setu hen oc'h azeza da dremen an noz dindan eun disheolen pe eun disc'hlaven e tal dor eur stal. Cousket a reaz eno, hag huvreal zoken douetuz ; he huvreou avad ne vouent ket kel laouen hag ar re en devoa great en noz araok.

Tremen a reaz evelse tri pe bevar dervez, ha prins ebet ne lavare ger dezhan ; ne gave digemer digant den, ha red dezhan cousket bemnos var ar ru e tal eun or bennak. O veza eveseat gouscoude e chome doriou digor var ar ru epad an noz, hag e voa eno antreou frankiz enho da veur a hini, e lavaraz outhan he unan : En eun antre evelse e ve daviana goudouroc'h din, ha ne rafen, emichans, dies da zen. Ma'z eaz eun nosvez en eun antre evelse o sonjal beza lezet didrouz eno da c'hortoz an deis varlerc'h.

Siouas ! re abred oa eat. Ar zaozon n'ema ket ar c'his gantho da vont da gousket kerkent ha ma vez deut an denvalijen. Ama n'oa ket debret coan c'hoaz. Edo ar geginerez, en eur penn euz an ti, oc'h he aoza, prez varnezhi. Dont a ra izom dezhi da zont en antre, hag e caf Dik eno astennet en eur c'horn.

— Petra eo al lastezen-ze zo aze, emezhi ?

— Me zo Dik Whittington, deut ama da dremen an noz.

— Me da dingtono bremaik ma na dez ket buan alesse, lampon !

— Va Doue, itron, me n'em eus den....

— Me gavo dit, coll-bara, gortos, gortos ! Me gavo dit archerien.....

— Me n'oun ket eul laer.....

— Han ! n'out ket eul laer ! Gortos c'hoas ! hag hi, counnar enhi, da gemeret he diseonenner, ha dienna gantha an eonen divar ar zouben da skleper var ar potrik paour.

— Hola, Itron, a lavaras Dik, me guez bemdez varnhon glao ien avoalc'h euz an Env, ha n'em eus ket izom a c'hlao tom divar ho pod souben ! — hag hen o redeg euz an eil penn d'egile euz an antre, evit mirer na goesche an eonen tom varnezhan d'he scaota.

Mestr an ti, eur marc'hadour pinvidig, an Aotrou Fitzwaren, a glevaz ar safar a rea Dik hag ar geginerez hag a deuas da velet petra a ioa. Pa zigouezaz, edo ar geginerez, berr varnezhi o redek varlerc'h Dik gant he diseonenner, hag e crie : Mont a ri alesse, cornandon...

Pa lavaran deoc'h, eme ar paotr, bet oun dindan ar glao, bet oun dindan ar gliz ; evit dour bero avad n'oa ket coezet varnhon betevrema.

Ar mestr a c'hoarzaz o clevet ar goms-ze, hag a c'houlennas : petra zo ? petra-zo ?

— Ne velit-hu ket, eme ar geginerez, al lampon bihan-ze a ioa en em astennet aze hed he lanchen da dremen an noz evel pa ve an ti-ma dezhan, ha caer am eus ne ellan ket he gas kuit.

— Ma rofac'h he goan dezhan, marteze e ve essoc'h caout afer outhan.

— He goan da eun amprevan evelse ! — Ama ar mestr he unan a voue tost dezhan caout he lod euz an eonen, rag eur geginerez, eat droug enhi ha distroet divar he labour ne c'houzanv nemeur caketal. En droma gouscoude ar geginerez a blegaz, hag a ieas vardro he oalet en eur c'hrosmolat.

Neuze ar marc'hadour a droaz oc'h Dik :

— A beleac'h out-te, va bugel ?

— Euz ar penn all a Vrozaos, pell, pell ac'hann.

— Ha da ober petra out deut ama ?

Dik ne gredas ket lavaret en dro-ma oa deut evit beza prins; goude beza scrabet he scouarn gleiz, e respontas :

— Me am oa clevet lavaret ez oa ama tiez bras ha paleziou caer, hag e sonje din em bije cavet digemer dioc'htu en unan bennag anezho.

— Brao avoalc'h e cavez-te ar palez-ma diouzit ?

— Ia, unan euz ar re gaera am eus guelet eo.

— Mad, me ia d'as loja fennoz, ha zoken en astach huela euz an ti. — hag o trei oc'h ar geginerez :

— Roit, emezhan, da goania d'ar bugel-ma, ha grit eur guele dezhan er c'halatez.

Ar geginerez e doa c'hoant da rebarbi c'hoaz. Hogen ar mestr en doa comzet grons, hag e voa red senti.

Dik avad a ioa fouge enhan. Beza lojet en eur palez, ha c'hoaz en astach huela ! En astach huela ! a lavare Dik, en dro-ma emaoun ganthi avad ! Caout a rea dezhan eo an astach huela a dle ive beza ar c'haera en eun ti.

Den n'en doa desket dezhan c'hoaz ez eo henvel eun ti caer pe eur palez oc'h eur fougeer. En eur fougeer an ezel huela, da lavaret eo, ar penn, eo a zo peurvuia ar muia goullou, hag en eun ti caer pe eur palez eo ive an astach huela a zo paoura, lousa ha divalaoa. Dik a vouezaz an dra-ze ive divezatoc'h. G. M.

(*Eur pennad all eur vech all*).

KELEIER.

Ervez ar c'hazetennou, an dud iaouang a fell dezho beza resevet e scol labour douar Trevarez a dle caout seitek vloas da nebeuta, ha ne vezint dalc'het nemet daou vloaz eno eleac'h tri bloas ma ho dalc'het kent.

Evit doare ez eus roet otre da studia al linen a heuillo an hent houarn a zo sonch da ober etre Roscoff ha Pontivy. Ar studi pe al labourou-ze a zo evit gouzout dre beleac'h e tremeno an hent houarn-ze.

Ar priziou, roet d'ar vugale, d'ar 27 a vis gouere e scolach Santez-Mari, o doa laket da zont di eun niver braz a dud, evel ma reont bep bloas. Ar gouel-ze a gaver ato caeroc'h caera. An niver a scolaerien Santez-Mari a ia ato var gresk, hag ar fizians a ziskuez ar gerent o tigas ho bugale di, ha zoken euz a bell, a zo eun testeni euz ar gelennadurez vad ha christen a resevont digant ar vreudeur carget d'ho scolia, hag e guirionez eno e tesk eur scolaer iaouank kement zo red dezhan da c'houzout evit ren he aferiou ha beza eur c'hristen hag eul labourer mad.

E pep leac'h e peder evit an dud iaouang a ia da zifen ar vro ; e pep leac'h ive e saver listennou euz ar re a fell dezho rei eun dra bennag evit sicour louzaoui ar re a deufe da glenvel, pe a elfe beza gouliet er brezel. E meur a scolach hag a di scol, ar vugale o deus dioueret ho friziou, evit kementse. Etouez ar re all ec'h ellan henvel scolaerien ar vreudeur e diabars kær Kemper.

Eur morian hag eur gannerez-dillad, pe eur gouezierez en em gave en dez all dirag al lezvarn. Ar morian a ioa tamallet da veza laeret ar gouezierez.

— Anzao a rit-hu, eme ar barner, beza laeret dillad divar goust ar c'hreg-ma ?

— Me, eme ar morian, ne anavezan ket ar c'hreg-ze.

— N'em anavez ket, eme ar gouezierez, ha me tri miz zo oc'h he gouezia ?

— Mad, eme ar barner, tri miz all e c'hellit he gouezia c'hoas, ha c'hoas douetus n'hen digasot ket guenn.

Eul labourer douar en doa eur foennok vraz hag a ferme bep bloas da beuri goude m'en deveze great he foen. Laket en doa e kichen he foennog eur peul gant ar scritel-ma e lizerennou bras :

Ama ec'h eller lacat kezek da beuri evit ar priz ama varlerc'h : ar c'hezeg hir ho lost evit pemzek guennek bemdez. Ar c'hezek lostou ber evit dek guennek bemdez.

— Perag, a c'houlennaz unan bennag, ar c'hem-ze etre ar c'hezek lostou hir hag ar c'hezek lostou ber ?

— Petra, ne velit ket ? ar c'hezek zo hir ho lost a gas ar c'helien dioutho hag a zo dalc'h mad o peuri ; eleac'h ar c'hezek n'o deus ket a lost ne badont ket gant ar c'heleien ha ne beuront tam ? G. M.

PRIZ AN ED.

KEMPER. — *30 Gouere.*		PONT-N'ABAT.—*21 Gouere*	
Priz an daou c'hant lur.		*Priz an daou c'hant lur.*	
Guinis.....	28 lur, 50 c.	Guinis.....	28 lur, 75 c.
Segal.....	20 lur. 18 c.	Segal.....	20 lur, 21 c.
Eiz.....	22 lur, 60 c.	Eiz.....	19 lur, 50 c.
Ed-du.....	36 lur, 60 c.	Ed-du.....	32 lur, 30 c.
Kerc'h.....	20 lur, 54 c.	Kerc'h.....	20 lur, 76 c.
Avalou douar	10 lur, »» c.	Avalou douar	8 lur, 50c.

Ar Gerant : AR. DE KERANGAL.
Kemper, moullet gand AR. DE KERANGAL, Moullér an Escopti.

DISSADORN 13 EOST 1870. N° 289. C'HUEC'HVET BLOAVEZ.

FEIZ HA BREIZ,

KELOU A BEP BRO, HA KENTELIOU VAR BEP TRA,

Digaset bep sul da gerent Kristen a gomz ar brezounek.

CONDITIONOU EVIT CAOUT AR GAZETEN :

Evit ar FINISTER, COSTEZ-AN-NORD *hag ar* MORBIHAN : *evit eur bloas*, daou scouet ; *evit c'huec'h miz*, pevarzec real.

An Abonnmant a dle beza paet araog caout ar gazeten.

An hini ne zigas ket en dro ar c'henta cazeten a reseo goude ma zeo echu he abonamant, a zo consideret evel abonet a nevez.

A abonamant a gemerer e ti an Aotrou DE KERANGAL, *mouller an Escopti, ru ar Gigerez, n° 18, e Kemper,*
D'an Aotrou DE KERANGAL *epken e tleer adressi ar peamanchou ha kement a zell oc'h servich ar Gazeten.*

Ar scrijou da lacat er Gazeten a dleer da adressi d'an Aotrou MORVAN, epken.

KEMPER, 13 Eost 1870.

Ar c'hazetennou er sizun-ma a zo leun euz ar mercou a garantez hag a anaoudegez vad a reseo e pep leac'h, dre ma tremenont, e kær ha var ar meaz, an dud iaouang a ia da vrezelecaat oc'h enebourien hor bro. Bez'ez ez int c'hoas leun euz ar mercou a relijion a ro an dud iaouang-se dre ma tremenont. Ho guelet a rer daoulinet o pidi c'hoeg ha caloneg en ilizou. Ar re n'o deus ket tosteat oc'h ar zacramanchou araok mont en hent, a veler o vont da gichen ar c'hadoriou cofez, o clask eur belek bennag evit ho zilaou. Beteg en hentchou houarn, pa velont eur belek bennag, e cavont tro da lacat ho c'houstians e stad vad araok kuitat ho bro. Kementse on eus guelet e Kemper en derveziou tremenet, hag hervez ar c'heleier, kementse a veler ive e pep corn euz a Frans.

Ne oufet nemet meuli ar soudardet iaouank-ze euz ar zoursi a gemerent, en eur guitat ho c'harter d'en em lacat ervad gant Doue. Ne ancounac'heant ket ken nebeut ar Verc'hez Santel. Calz a velet o c'houlen he metalen pe ar scapular evit en em lacat dre eno dindan he scoazel. E guirionez, mar on euz izom ato hag e pep leac'h a zicour Doue hag a skoazel Mari, er vicher ma'z eont d'he ober ez eus c'hoas brassoc'h izom ; rag an den a ell caout nerz hag ijin ; stourm a ell calonek, Doue avad epken a ell rei ar gounit ; ha n'her ro ket ato d'ar re grea.

Kement-ma a vercan evit dinec'hi meur a dad hag a vam o devezo guelet ho bugale o vont en hent ep beza sonjet en dever-ze. E derveziou evelse e vez kement a drefu, e vez kement a draou all var ar Speret, ma na zonjer ket en ene. Hogen eur vech great ar c'himiad ha diblaset, ar re zo beo ar feiz en ho c'halon a deu sonch dezho euz a Zoue, hag a dro ho daoulagad etrezeg an env evit goulen skoazel ha lacat ho c'houstians e peoc'h.

Hogen brema e c'houlenfen digant an dud difeiz a fell dezho beva ha lacat ar re all da veva ep Doue na relijion : Pa vezo red stournat var an dachen vrezel, piou a argilo da genta ? piou a vezo starta en ho dever hag a vrezelecai caloneca oc'h an enebourien ? Pe ar re o deus goulennet sicour Doue, pe ar re a gaf dezho int goazed avoalc'h ep m'o defe izom sicour na digant an env na digant an douar ? Pe ar re a zouk varnezho scapular pe metalen, pe ar re a ve fae gantho dougen merk ebet a relijion ?

Caer o devezo an dud dizoue, eur goustians divorc'het e devezo ato nebeutoc'h a aoun rak ar maro, hag an esperans da veza euruz er bed all a ro calon a enep an danjerou ha kement a ell digouezout gant an den er bed-ma, hag a dra-zur ne d'eo ket an esperans-ze eo a lacai den da grena na da argila dirak enebourien ar vro; ha me a lacafe claoustre ar re-ma a ve guell gantho caout da stourm oc'h eur vanden soudardet o tont er meaz euz eun davarn, eget na ve caout da vrezelecaat oc'h eur vanden all o tont euz eur chapel eleac'h ma vent bet o clevet an oferen santel, o reseo ar pardon euz ho fec'hejou pe o reseo ho Doue.

Evelse hon tud a vrezel a veler ato douget da lacat en ho c'herc'hen eur scapuler pe eur vedalen d'ar Verc'hez ; ha ne ket epken ar soudardet *simpl* eo a veler o tougen ar scapulerou hag ar metalennou-ze, mes c'hoas an ofiserien vrasa ha brudeta. Bevech ma vez eur brezel bennag, ar c'heleier a rent testeni da gementse. Hag e guirionez ne deus netra dereatoc'h evit tud a zifen ho bro, a zoug huel baniel ho mestr euz an douar, eget anzao ive ez int christenien hag ec'h anavezont en env eur mestr all c'hoas brasoc'h. G. M.

Goude beza discleriet ar virionez ma on eus comzet anezhi er sizun dremenet, an Tad Santel ar Pap en deus lavaret eur ger bennak da Dadou ar Sened.

« Gallout ar Pap, emezhan, a zo bras, mes ne zistruch netra ; sevel eo a ra. Ne laca beac'h var den ;

aliez avad e tifen guiriou hor breudeur, da lavaret eo, an Eskibien.... »

Oh ! ra blijo gant Doue ec'h alfe an oll lavaret gant Sant Augustin : O va Doue, roet oc'h eus deomp ho sclerijen burzuduz, ha brema e velan ! Oh ia, ra deuint oll da velet ! Ra scuillo Doue varnoc'h oll he vennos ! »

Varlerc'h ar c'homzou-ze ar bobl a ioa o silaou n'o deus ket gallet miret da grial : Bevet ar Pap ne ell ket fazia ! Gloar da Bii Nao ! Gloar da Dadou ar Sened ! Ar c'hri-ze ha mouez ar gurun a groze dres d'ar mare-ze a zo traou ha n'en em gavont ket alies var eun dro, hag a zigase sonch da veur a hini euz a Venez Sinaï pa roe Doue he lezen da Voizez e creiz an talmou eurun, an tan hag al luc'het.

Ervez ar c'hazetennou, er c'heriou all ez euz eveseat ive oc'h ar skuer vad a roe ar soudardet iaouang dre ma tremenent, evel ma voa bet eveseat outho e Kemper. Er c'heriou tosta d'ar Prus e veler kementse muioc'h c'hoaz. A gantchou ho gueler o tostat oc'h ar sacramanchou, o c'houlen scapulerou, metalennou, chapeledou....

A nevez zo ez eus diblaset eun niver braz a vissionerien nevez evit mont da brezeg ar feiz d'ar broiou pell. Etouez ar re all e velomp ez euz eat en hent trizek pe bevarzek missioner a gompagnunez Jesus, ha deg euz a di ar missionou evit diaveas bro. Ar re genta a ia d'ar broiou tom, hag ar re ziveza, d'ar Chin ha d'ar C'hochinchin. Er Chin ez eus laket adarre d'ar maro, n'eus ket pell, eun nebeut Fransizien, missionerien ha re all.

Missionou. — Er stadou unanet, en Amerik, ar missionou a ia mad ; ar relijion gatolig a c'hounit bemdez. Epad ma'z eus safar er broiou all, hag eno ive avechou, an niver euz ar gristenien a ia ato var gresk. Sevel a rer ilizou nevez, tiez skol, breuriezou ha kement a zo red evit lacat al lezen gristen, ar guir feiz, da c'hrizienna er vro. Doue a ra ama oberou a zilvidigez euz ar re gaera, evit digas ar sclerijen etouez ar bopl-ze sebeliet, n'eus ket pell c'hoaz, en noz euz an errol.

Evelse c'hoarezet vihan ar beorien, hag hi nevez deut d'an Amerik, o deus savet e Brooklyn eun ti evit digemeret ar re goz. Breuriez Sant-Visant-a-Baul e deus savet tiez evit ar vugale emzivad, hag ar vugale-ma a gaf bemnoz eno lojeiz ha magadurez evit ho ene hag evit ho c'horf ; evelse an hini so e penn ar vro en deus lavaret rei eur zom vad a arc'hant evit sevel ti da zigemeret ar vugale n'o deus na tad na mam, hag ho rei d'ar c'hoarezet da zevel ha da ziorren.

Evelse c'hoaz unan a dadou Sant-Visant-a-Baul en deus savet eun iliz hag a vezo unan euz ar re gaera euz ar vro-ma. Deut eo abenn anezhi goude beza poaniet epad pemp bloas varnugent d'he zevel. Var gementse setu ama eur pennad euz eul liser scrifet euz ar stadou unanet euz an Amerik, hag a ziskuez ar soursi a gemer Providans Doue euz ar re a ziles pep tra evithan.

« ... Ar *c'hoarezet vihan* a ieas diziou da chom d'ho zi coat. An ti paour-ze n'oa netra enha. Hogen ar Brovidans a deuaz ep dale d'hor sicour. An aotrou hag an itron C..., almanted, eo a deuas d'hor sicour. Ken dister oant guisket evel micherourien. Ne ouzon penauz ec'h ellont rei kement hag a roont. Digaset o deus deomp kement on doa izom. An aotrou, an itron, ar vugale, oll e labourent ha nicun ne eanas ken n'o devoa digaset deomp kement a ioa red.

Ar vam superiolez o veza diskuezet dezho pegement oa souezet o velet an dispign a reant hag ar boan a gemerent, an itron a respontas :

— « Na vezit ket souezet ; va fried ne ra nemet seveni ar pez en deus prometet. Pa deuas d'an Amerik, e coezas clanv, hag en em gavas en dienez. Collet en doa couls lavaret ar guelet, hag e sonje dezhan oa great ganthan. Neuze e prometas da Zoue, ma teuje da barea ha da gaout adarre eun nebeut danvez, e lacaje kement en divije da zicour ar beorien. Setu ar pez a ra abaoue, ha me her sicour guella ma c'hellan. Doue a ro deomp he vennos. »

Evelse an aotrou hag an itron-ze o deus kemeret ar c'hoarezet vihan evel pa vent ho bugale. An aotrou a deue ama deac'h, eur sac'hat bleud ganthan var he ziscoaz, ha guenn he zillad evel re eur miliner. Caer on eus lavaret dezhan e ra re, ne ra van.

Eur vadoberourez all c'hoaz a zo deut d'hor sicour ama. Eun aotrou pinvidig a ioa clanv he verc'h, hag unan euz hor c'hoarezet a iea alies da velet ar glanvourez. Ar verc'hig iaouang a ioa eur fest evithi guelet ar c'hoar o vont var he zro. Pa velaz e tostea ar maro dezhi, e c'halvaz he zad hag e lavaras dezhan :

« Va zad, me am euz eur goulen da ober ouzoc'h ; an diveza eo a rin, hag e c'houzon ervad e root din va c'hoant. Gouzout a ran oc'h eus sonch da lacat var va bez eur mean caer, eur mean marbr. Ar mean bezze a gousto ker. Va zad, an arc'hant a dliac'h da zispign evit va mean bez, roit-hen da c'hoarezet vian ar beorien, hag e varvin contant »

An tad, an daelou en he zaoulagad, a brometas d'he verc'h e vije great he lavar.

Doue ne zaleas ket da zont da c'hervel ar verc'hik vad-ze, ken douget evit ar beorien beteg he huanad diveza. An tad a zalc'has mad d'he c'her. Ne lakeas var bez he verc'h nemet eur groazik coat, hag e roas d'ar c'hoar pemp mil lur evit sevel ti da c'hoarezet vihan ar beorien e Philadelfi.

Ra deuio ar plac'hik mad-ze da veza alvocadez evidomp e kenver Doue evel ma'z eo bet e kenver he zad, ha ra lacai rei deomp eul leac'h a zoare hag eun ti evit gallout kemeret soursi euz a beorien ar gær vras-ma. G. M.

MISSION DIRINON.

An oll epad ar mission en em gave evel er baradoz, hag en despet d'an amzer dom, d'an nebeud a ear vad a veze en iliz « leun couch e veze bep sizun » nicun n'a sante he skuisder, ha nebeutoc'h c'hoaz he enouamant. Aliez bemdez, ha bep prezegen dreist pep tra, e veze ret ober rins, ha mont zoken a zevri, evit rei eun tamik ear vad d'an iliz, arok he c'harga a nevez.

Ma veze mall da zont deuz ar mintin d'ar bourg, n'a veze ket kement da vont d'ar ger ; ha pa veze ret dezo mont, na vizent guelet en hent nemet a vandennou, coz ha iaouank, ho zok en eun dorn, hag ho chapeled en dorn all. Muia roe dezo tristidigez, oa pa achue dija ar sizun. Eun den iaouank, eur micherour, oc'h arruout er gêr d'ar zadorn deuz ar sizun genta, a voa tristoc'h evit ar c'hustum. He vam nec'het ous he velet, ac'houlennaz digant-han a n'e voa ket iac'h. Oh eo, va mam, emezan. Perac eta out ken trist hirio, hag en derveziou all e vezez ker laouen ! Ah ! va mam, emezan, achu eo ganen va mission. Ia evuruz oun bet ; n'am euz bet morse em buez kement a blijadur hag epad an deveziou santelma. Me garje e vize padet ar sizun ma betec fin va buez. Hag an dour o tiruilla deuz he zaoulagad, ec'h en em strink da dreid he vam en eur lavaret : Va mam vad, va lezit, me ho ped en hano Doue, da vont adarre er sizun a zeu, ha me labouro epad an noz evit digoll an amzer. He vam fraillet he c'halon gant an deneredigueZ, hag ive o vesca he daerou gant re he map, ne all lavaret nemet ar c'homzou-ma : Va map, mont a alli er sizun all.

Gras an autrou Doue zo crenv. Ober a ra ar pez a gar Ober a ra burzudou a bep seurt. Er pemzek devez deuz ar mission e deuz discoezet eus betra e voa goest. Pep den en deuz santet he nerz, hag ar skoeriou mad a zo guelet, a lezo don e calonou dirinoniz ar sonch euz ar mission.

Eur plac'h iaouank he unan gant he mam var he guele a rea ouspen eiz leo bemdez evit heuil ar mission.

Ar c'han ograouet gant autrou person Daoulaz, bleinet gant an autrou'n Hir cure e Plougastel Daoulaz (an autrou-ma na losk ket he labour da ober gant eun all) arpet cals gant an autrou Pilven, a voa euz ar c'haera. Meur a hini marteze a sonjfe er meneziou-ze na vize ket cavet eur c'han ken dudius. Mad, credi a ran n'euz ket bet canet guelloc'h e mission all ebet. Eun dudi oa ho c'hlevet, kement o devoa croget en ho c'hanticou, ma ient pa o divize eun tam amzer, a vandennou, var eul leinik zo er bourg da gana a bep seurt canticou hag eb en em skuiza. Na baouezent ken a deuzie ar c'hloc'h d'ho gervel.

Bemdez e vize gret eun brocession en henor d'ar Verc'hez. Canet e vize al litaniou pe ar c'hanticou a vezer boazet da gana aliessa. Ar brocession zo bet gret evit enterramant ar relegou, e deuz touichet calz an oll. Na gredan ket e vize unan, n'an divize santet he zaerou o redek.

Ar brocession greet d'ar sul diveza, zo bet dreist ar pez affet da verka. Credi a ran, meur a hini o devoa lezet ho zi, ho loened dindan ebken goard ho elez mad. Biscoaz den n'en devoa guelet eur seurt engroz e Dirinon. N'eo ket ebken ar re o devoa gret ho mission, mez calz a dud deuz ar parreziou tro-vardro, o devoa clevet kement a draou caer deuz ar mission, a voa deuet da velet hac en em douezïaz ive gant ar re all. Beza voant var bidir renk, ar mestr cantiker e penn. Ar veleien all en em ingale eun nebeud an eil deuz he guile, hag a vleine peb hini he vanden en eur gana al litaniou pe eur c'hantik ervez m'ac'h en em sante aboez, pe ervez ma hen poulse he zevosion. Ar c'han-ze ken dishenvel evel aliez a vanden, na voa ket m'ar carit an urz, mez kentoc'h eun disurz hag a voa caeroc'h evit an urz ar c'hloca. An amzer a voa caer, hac al lec'hjou, ma tremene dreiz-ho ar brocession eb he far. Tremen a ree dre aleziou ar re vraoa : diou letonen a beptu, ha diseoliet an darnvuia anezo. Pa doler an daoulagad, o tremen dre eur c'horn plek bennac, var ouspen ar pevar mil dèn-ze renket, o cana, aboez penn ha leun ho c'halon, meuleudiou an Autrou Doue ha re ar zent, o vale gant an urz ar vrassa, eul laouenedigez devot var ho bisaich, ah ! santout a ret an daou lagad o c'hlebia, hac ar galon o teneraat. Oh ! ia, nag e voa caer da velet, nag e voa dudius da glevet ar vanden dud-ze ho c'halon bar a garantez Doue!

Arok arruout en iliz, e voa binniget croaz ar mission. An tad forestier a gavaz adarre eno he voez hac he galon a sant, a vit abostol evit lavaret d'an oll petra eo ar groaz petra dleomp d'ar groaz, petra dalvezo ato deomp ar groaz. En despet d'an eol berv a goeze var he benn, en despet d'ar skuisder eus a bemzec deveziad labour denn en deuz roet da glevet epad eun anter heur da bevar c'horn ar vered ar c'homzou tener-ze a zigas ato var he vuzellou he garantez vras evit Doue ha silvidigez an eneou ha na vank morse da c'hounit an oll.

Goude ar brezegen-ze ec'h antrejer en iliz, o cana cantik ar groaz. An oll a voa dija en em gavet pa antreaz da ziveza skeuden pe imach sant Joseph. An oll a zistroaz er moment-ze, n'ouzon ket penaoz, na perak, hag e velcher, estonet bras, skeuden sant Joseph o sevel evel dre eur burzud caer ha lugernus meurbed dreist pennou an engroz evel pa lavarchet evit ho binniga. Ractal, evel pa vize bet unan bennac o c'hoeza en ho diskouarn, an oll asamblez a ganaz en eur voez eken : Sant Joseph pried Mari....

Ar mission zo bet closet dre venediction hon Tad Santel ar Pap. An autrou person en deuz hi roet. Goudeze eo pignet er gador evit lavaret ar pez a sante eur pennad a ioa. Trugarekeet en deuz an Autrou Doue da veza gret kement a draou en he barrez, on oll barriniz da veza diskoezet kement a volontez vad, hac an oll veleien da veza laket ho foan evit ober ar vad ar guella. Cavet en deuz an oll gomzou ar re gaera, ar re tenera a alle ebken rei callon eur guir bastor. Meur a veich epad an deveziou evuruz-ze, eo bet guelet he zaoulagad druz gant an daelou, daelou laouen, daelou a garantez hag a ziscoeze e voa bar he galon, e voa boutin entre hen hag

he zenved an evurusted-ze, peoc'h an Autrou Doue, a rene brema en oll eneou.

Ret e voa neuze dispartia. Na lavarin ket ar woelvan hac ar c'hri zo savet en iliz pa zeo êt an Tad missioner da lavaret kenavo. Ken unanet e voa brema an oll galonou, ken caer ha ken dous oa beva assamblez e guir vreudeur.....

Ervez testeni an oll veleien zo bet o labourat e Dirinon ar mission ma zo bet unan eus ar re gaera zo bet roet en escopti. Eus ar froez ec'h anavezer ar vezen. Barnit brema. Ouspen parrez Dirinon n'eo na braz na pinvidik. Roet e deuz gouscoude evit ar mission tremen daou vil lur: Nao c'haut lur evit hon Tad Santel ar Pab, c'huec'h cant lur evit prena skeuden Sant Joseph hac hini Santez Anna, seiz cant lur hac eun dra bennac evit ar brocession, eb lavaret ger eus a galz a brofou hag a iafe pel. Ar froez-ze na ve ket dastumet nemet e lec'h ma zeuz eur feiz e guirionez beo, ar feiz-ze a ra d'an den sevel dreist oll draou ar bed-ma evit pignat dre an esperans betek rouantelez Doue, he garet var an douar ha muioc'h en env, mar plij gant an Autrou Doue dre he Vam binniget, Sant Joseph, Santez Anna ha Santez Noun ober d'an oll kenderc'hel en hent int bet laket varnezan epad ar mission-ze hag a zo binniget hag a vezo epad pel gant kement hini en deusbet an heur da gemeret lod enhi.

Eun test deuz ar Mission.

Histor Abaty Itron Varia Melleray.

Pell amzer zo neuz bed nemet sehor. Aboan en deuz glaoïet eun devez pe zaou ar miz epad ar goan. Er vroman ar mammennou nint ket bed huelleet tam epad ar bloas, hag pa ze digoüet an nevez amzer an dour zo bed izellet en oll bunzou. Pel zo dija na veler na feunteun, ne stifell o redec, oll bunzou ar vorc'h hag ar meroriou zo eet da hesk. Tri miz zo e reer pedennou evit goull an amzer druoc'h, mæs betec vreuma Doue en deuz greet skouarn vouzar. Ar foën zo bed fall tre. En Abaty neuz bet nemet an dredern euz ar pez aviche dastumet er bloavezou araoc, hag hoas, a lavar an dud, zo bed dastumet muioc'h eget er barres-oll. Kerc'h hânv neuz tam. Spountet dirac an dienez, autrou Mær ar barres a zeu da gavout an tad Pryol, *rac an tad abbad zo ebeach, abaoue triz-miz, evit bizita ar Menec'h-Tyer* a bere eo carguet, an autrou Mær a houll perz e pedennou an Abaty, a bed ar Menac'h da acompagnunecat ar bobl e pelerinach da sant Clement. An dud koz a lavar penaos sant Clemant a respont ractal da bedennou an dud, rac pa ve agreabl ar pedennou da Zoue evelet neubeud amzer goude an ofern, dour o redec eus ar vengleuz. An tad Beneat na ell ket rëus eur beden ken stard hag a ro e c'her da benn al lun varlerch. An autrou Person pa glêv eo bed chilaouet an autrou Mær, azeu de dro da bidi unan eus an tadou da gana an ofern hag unan all da sarmon. An tad Pryol a respont en em garg a bep tra, eus ar hann zoken mont-donet. D'an devez merket, da ziveur eus ar mintin ar Menac'h a soun ar c'hleier, hag da deir heur emaint var an hent-bras o hortoz ar bobl.

An tad Corentin gand ar gouraich hag ar bervder o peuz anaveet en-u-han e Kemper a zigore ar hann hag na zehan nac en hent nac er chapell evit an ofern, ken na vanc dezan e alan en distro. Den ne voa zouëzet, mes ret eo kavout kouraich un tad Manac'h evit ober ur veach a eiz leo var yun hag var droad, dre un domder dreist kustum. An tad Hilarion (Floch er bed) a ganas an ofern, hag an tad Laurans a brezegas. An tad Laurans zo oajet, bed pell e missionnou ar Chin, e pelec'h eo bed merzeriet e vreur, hag en zo bed prisonniet. Goude beza ispliket eur pennaat eus ar prophet Isaie var zehor an Egypt en deuz diskuet petra zo kauz eus zehor ar bloaz-man. Beleïen hag tud all, oll e vouëlent dourec o klevet prezeguen eur merzer koz pignet var ar voullgleüen e kreiz ur c'hoad bras. Dezan eunan eteu ive da sonj eus an amzer e voa kuët etouez ar bayannet. Pebeuz karantez evit Doue hag evit e vreudeur? Goude beza skuillet al loden euz e voad en eur vro estrenn, eteu c'hoas da uza ar pezik a jom gan-t-an er benijen hag er beden!! E gouraich a ro dezan hoas ur voüez kaër ken da gana ken da brezec; an tad Hilarion, guinic a gastel, an tad Laurans hag an tad Korintin (Rolland er bed) a zistroaz er garriolen eul loden eus an hent, mæs ar re all a zeuas var droad hep kemer tam hag ato en-eur gana. An devez fennoz a ro da esperout eo bed chilaoüet o fedennou.

Distroomp breuman d'an Abaty. Evel ma peuz lennet, er bloavez 1175, daou Vanac'h eus brozaos, deuet da Anger, voa digacet da ziazeza Abaty Melleray hag breuma seiz pe eiz hag anterkant zo choazet adarre e bro-zaoz da gempen ar memes Abbaty revinet hag dismantret gand an dispac'herien didruez. Evel ar re genta, ar re man no deuz ken mennoz nemet da nem sanctifia en ur sikour an dud ezomeg hag en ur denna bennoziou an autrou Doue var an oll koz hag youank. Cetu aze o dejo, cetu ate ar pall varzu pehini e kerzont.

Hag en deon, ractal ma zint tronet en em lakeont da labourat gand ur gouraich nevez. No deuz evit guir nac aour nac argant, no deuz nemet un neubeud benviji digaset gan-t-o eus bro zaos. Neuz fors, eme an tad abbad dalc'homp mad d'an daou baos-man, hag na vemp ket disprijet : *paupertas semper, sordes nunquam.* Paour bepret, loustoni ebed, pe evel ar re goz : propentez hag dour ïenn a astenn buez peb den. Ar blijadur eo guellet ar boan hag an acket a gemer an tad abbad da gempenn ha da renka bep tra. Hep dale an Abaty hag an tyez zo toët hag skarzet an traou louz e voa koët en diabars. Ur zouez eo guelt ken neubeud a dud o kemer kement-all a drevel! An tad abbad en ur labourat eunan a spy pe a examin peb tra, betec an traou distera. *Sordes nunquam*, na gaver dija e peb leac'h nemet eus-vad hag netadur : er klost, en ilis, e kamchou an diavezidy, er hourd kenta, er pors iscla, etouez all loënnet, netra na echapp eus an evez a daule bemdez. An autrou de Saulnier guechall, breuma an tad Anton

a voa anaveet, an dud desket a gomze alies anezan. Dirac daoulagad ar brotestantet e voa un den dreist ar re all. E Frans darn eus an eskybien hag ministret ar roue o devoe e zalempredet er skolach hag a zeue gand plijadur de velet de zemeurans nevez. Oll e velent ne voaint ket tromplet, e voa ato anautrou de Saulnier, ar choaz eus an dud. Labourat are er jardinou gant he vugale, mont aree da Chateaubriand, d'an Naounet, da Anger, da Baris evit e afferiou, scrifa ar re e unan da vro-zaos, d'ar Rouannez kouls ha d'ar sugidy, d'an eskybien ker kouls a da dud ar bed, respont a ree ato eunan d'an distera liser hep lezel den da hortoz na da goll kouraich, kavout an amzer da roï kuzulliou mad d'an oll, hervez o ezommou, hag gouskoudé e vije guellet peurvuia ar henta er hœur pe er hann hag alies er park. An tad Anton en devoa anoudegez a bep tra, hag a vleine peb den, rac ze ive e voa karet gand ar Menac'h a bere an niver a greske bemdez, hag estimet gand an oll dud speredet mad. Un devez e comzet da Napoleon kenta eus an trappistet : Ah! ba! emezan, tud goüez, mæs o abbad, cetu aze eun den!! Ah! ma-m-bije bed dek general eus e vent me voa c'hoaz tronet. Divezatoc'h ur ministr Casimir Périer pehini a greder eus e vignonet, mæs allas! pehini e leze hep harp, a lavare d'ar Roue : Var ar poent-se, prins, noun ket evit respont; mæs abbad Melleray zo digoët, goullet digan-t-an, den na anavez guelloc'h an afer a gomzet anezan. Ne ket ep abek e velfot diveatoc'h o vont hep aon dirac barnerien Chateaubriand, an Naounet hag o trehi varnezo; kerkouls hag er bloaveziou 1832, 33 o achapp meur avech a dre daonarn ar gendarmeet hag o feza ministret hag kannadet Louis-Philippe, tud disleal avoalac'h evit lezel e laëres. An tad Anton a lavare un eskop brudet a zeblant un tamik skuiz a gorf, mæs e speret-zo ato lem hag e goustians ferm. Kement-ma a zigas din da sonj eus an autrou Graverand ken karet e breiz pa zifenne e Brest er memes amzer, e groaz Vizion, hag pa scrife eunan d'an disten eus a veleien. An eil hag eguile zo bed enor o dever hag o bro. F.

(*Eur pennad all divezatoc'h.*)

Diviz pe diwiz war ar brezoneg etre Yann, Paol, Pipi ha Loiz.

C'HOUEC'VED PENNAD.

Yann : Eul lodenn euz ma respont em beuz c'hoaz da roi da Baol. Paol a c'houllenne ouz-in ha kridi a reenn e voar ar vugale vihan, dre ar bed oll, lavaret *papâ* pe *tatâ* d'ho zad, ha *mamâ* d'ho mam. Hag e respontiz d'ezha : « Ne ouzon ket... Kridi avoalc'h a raffenn koulskoude e vez se pratik ar vugale vihan da vihana en darn vuia euz ar broyou. »

Goullenn a reaz ouz-in ouspenn ha kridi a reen ez eo euz ar geryou-ze, a bere hen hem zervich ar vugale vihan evid gelver ho zad hag ho mam, eo e teu an anvou pe an anoyou a ro an dud vraz, en oll yezou, d'an tad ha d'ar vam. War an eil boent-ze e respontin d'ezha : « Gouzout a ran ez euz kalz yezou war an douar, e pere anoyou an tad hag ar vam a zeu euz ar geryou *papâ*, *tatà*, *mamâ*. »

Pipi : Anv d'em eunan benàg euz ar yezou-ze.

Yann : Al latin, ar grek, ar brezoneg, ar galleg, an almaneg, ar zauzneg, an italianeg, ar spanoleg, etc...

Pipi : Diskouel d'em ive penaûz e teu anvou an tad hag ar vam er yezou-ze euz *papâ*, *tatâ*, ha *mamâ*.

Yann : Da genta, n'oz peuz ket ankounac'heet, ma mignoned, em beuz lavaret d'eoc'h penaûz *papâ*, *tata* ha *mamâ* a zo greet, pep-hini, euz a zaou c'her, pe evid lavaret gwell, e pep-hini euz ar geryou-ze ar memez ger a zo lakeet diou wech : *pa-pa*, *ta-ta*, *ma-ma*. Mad! Kemmerit brema ar c'henta *pa* euz *pa-pa* hag ar c'henta *ma* euz *ma-ma*, stagit out-ho ar finvezenn pe termenenn *ter* hag oz peuz *pater* ha *mater* (pa-ter, ma-ter), anoyou an tad hag ar vam e latin.

Evid ar grêk, troit *ma* e *mê*, mes lezit *pa* e-c'hiz ma e ma, stagit out-ho ives an dermenenn *ter*, hag ez peuz *pater* ha *mêter* (pa-ter, mê-ter), anoyou an tad hag ar vam e grêk. — Ar finvezenn *ter*, pehini a zeu da veza *der* en darnvuia euz ar geryou brezoneg, a zo kevran (commun) d'al latin, d'ar grêk ha d'ar brezoneg. E brezoneg, gan ar geryou *dous*, *don*, *hir*, *reiz*, etc., o staga out-ho *ter* pe *der*, ervez ar ger, e rit ivez *douster*, *donder*, *hirder*, *reizder*.

Pipi : Perâg e tro ar greked *ma* e *mê* e *mêter*?

Yann : Perâg? C'hoant ho devoa da zizober ar pez a voa greet mad evid hen ober falloc'h. Ar grekêd, kredit hardiz an draze, a lavare ivez da genta *mater*. Mes beb eun nebeud ez-int deuet da droi *ma* e *mê*. An noillenned, ar zêvenned en ho zouez hen hem lakeaz da genta da lavaret *mêter*; an niver braz euz ar ginaoueyen a gemeraz skwer war-n-ezho, ha setu an oll en divez o lavaret *mêter*.

Brema ez euz daou vil bloaz e lavarent *mêter*; hiryo, diskennet izeloc'h c'hoaz, e lavaront *mitir*.

Gwelit evid ar gær a Bariz. Beza ez euz en on touez begou sukred, begou demezelled, begou bihan ha moan evel begou an aered, pere a lavar, ne ket *Pariz*, mes *Pêriz*. Mad : mar bevit koz avoalc'h, c'hwi a welo an dioded all o tont beb eun tamig da gemmeret kiz, stum fall ar begou noill-ze ha da lavaret ivez *Pêriz*.

Pipi : Ano ar grekêd, ha ne zeuffe-hen ket euz *krak*, *kraker*, distager geoyer? Ar Greked, a leverer, a zo kre war ar geoyer, a zo tud fauz ha trompleryen dispar. Aze e welffenn c'hoaz eun *a* troet e *ê*, hag ivez *k* e *g* : *Krak*, *grêk*.

Paol : Lezom ar grekêd hag ar begou aered. Diskouez d'eom, Yann, penaôz gan ar geryou bihan *pa*, *ta*, *ma* e ri anoyou an tad hag ar vam e brezoneg.

Yann : Evid ober anoyou an tad, ar vam hag ar Pab é brezoneg, hen hem gemmerer en eun doare all. Setu ama penaûz. Kemmerit an anoyou a ro ar vugale vihan d'ho zad ha d'ho mam, d. l. e. *papâ*, *tatâ*, ha *mamâ*, lammit er mez an *a* diveza, hag oz peuz *pap*, *tat* ha *mam*.

Troit brema ar *p* hag an *t* diveza euz *pap* ha *tat* e *b* hag e *d*, hag oz peuz *pab* ha *tad*. Ret eo troi *p* ha *t*, kemsonennou kaled, e *b*, ha *d*, kemsonennou goag euz ar memez spes ; rak, en aliezved (au pluriel), e leverer *pabed* ha *tadou* (pab-ed, tadou), ha neket *paped* ha *taiou*. Euz *mamâ* n'euz nemed lemmel an *a* diveza ; goude n'euz mui chenchamant all e-bed da ober : *mam*.

Pipi : Ar Gonideg a skrif *Pab* ha *Pap*....

Yann : Tor hen deuz o scrifa *Pap ;* na dle skrifa nemed *Pab ;* rak, ne leverer ket *Paped* (pap-ed), mes Pabed (pab-ed).

Pipi : Ar Gonideg c'hoaz a skrif *mamm* gan daou *m* er fin.

Yann : Tor hen deuz ; diskouez a ra dre enno ne voar ket euz a be-lec'h e teu *mam*. Ar bugel bihan a lavar *ma-ma*, ha neket *mam-ma*. Lammit an *a* diveza euz *ma-ma*, ha ne jom gan-eoc'h nemed *ma-m*. O ! nag a c'heryou a zisheveleber evelse o scrifa anezho fall !

Paol : Ar bugel bihan a lavar *papâ, tatâ, mamâ*, hag an den braz — me a gomz euz ar Vretoned — a lavar *pab, tad, mam*. Perâg e teu an den braz da lezel er mæz an *a* diveza euz *papâ tatâ* ha *mamâ* ?

Yann : Ar bugel bihan a bouez war an *a* diveza euz *papâ, tatâ, mamâ*. Ar bugel hen deuz rezon ; mad a ra : me hen diskouezo d'eoc'h divezatoc'h.

An den braz, er c'hontrol, a bouez war ar c'henta *a* : *papâ, tatâ mamâ*, hag a ra berrig, berrikoc'h berrig bemdez an *a* diveza, hag en divez hen lez tre er mæz. Evelse eo c'hoarvezet gan *papâ, tatâ*, ha *mamâ*, ar bugel, pere a zo deuet da veza *pab, tad* ha mam e ginou an den braz ; e c'hiz ma eo c'hoarvezet gan *Roma, Rosa, Maria*, etc., pere a zo deuet da veza *Rome, Rose, Marie*, e galleg ha *Rom, Roz, Mari* e brezoneg.

E latin e kendelc'her da lavaret *papa* ; ar galleg a lavar *pape*, ar brezoneg, *Pab*. Y. K. Kersalé.

AN TRI NIZ.

II.

Evit diskuez petra a zonch ar brotestanted eur ar gourc'hemen a zifen dibri kik da vener, ha ne gavont ket brasoc'h merg evit anaout eo eun den catolig, eget he velet o viret ar gourc'hemen-ze, setu ama eun tamig histor am eus clevet.

En eur c'horn euz a Frans ez oa o chom eur zaos gant he c'hreg hag he vugale. Pemp pe c'huec'h bugel en devoa. Hogen peadra a ioa ive hag e vevent en ho flijadur.

An itron a goezas clanv, goal glanv, hag ep dale ar vedesinet, goude beza great ho gallout, a zisclerias ne voa pare ebet evithi. Ar Zaos a voa nec'het; roet ha great en devije pep tra evit savetei he buez d'he bried. Unan bennag a lavaras dezhan.

— Perak ne din-hu ket da Dour ?

— Da Dour da ober petra ?

— Da c'houlen dre skoazel Sant Martin ar iec'hed evit ho pried.

— Sant Martin a ioa catolik ?

— Oh ! pedennou Sant Martin a ell ober vad d'an oll.

Ar Saoz a argile ; gouscoude o velet he bried o vont falloc'h falla bemdez, setu hen hag oc'h en em lacat en hent eun dervez evit mont da bidi var bez Sant Martiu.

Doue a zilaouaz he beden, hag a rentaz en eun taol ar iec'hed d'ar glanvourez. Pa zigouezaz an aotrou er gær, kenta a velaz o tont d'he zigemeret eo he bried, iac'h evel pa na vije bet biscoas clanv. Ar Zaoz a jomaz eur pennad sebezet ha mantret.

Evel ma'z oa laouenidigez vraz en ti, ar geginerez e devoa pourchaset eur pred a zoare abenn distro ar mestr. Ar Zaoz avad pa'z eaz oc'h taol, o velet ar pladadou kig a voa eno, a c'halvaz ar plac'h. An drama a ioa da vener.

— N'oc'h euz aozet nemet an dra-ze ?

— Nan. Me gave din em oa aozet eul lein vrao.

— Casit ar c'hik-ze alesse oll. Ni a zebro bara hag amann. Hag o pet sonch ne lakeot mui a gik var an daolma da vener.

Hag evel ma tiskueze ar vatez beza souezet, e lavaras c'hoas :

— Ha ne velit-hu ket ez oun catolik ?

Hag e guirionez abenn eun nebeut derveziou goude, hen, he bried hag he vugale a ioa en em c'hreat catoliked.

Distroomp brema da gaout hor c'houblad Irlanted on eus lezet du-ze en Amerik da zibri bara ha fourmach oc'h taol an Holland pinvidik. Ar mondian a ioa respetet bras dre eno tro var dro, hag a gavaz ep poan, douar da verza d'an Irlanted. Lacat a reas seulvui a brez da renta dezho ar servich-ze, ma c'houie ervad her grea a enep mourrou he anter-tiegez. Setu petra a zigouez meur a vech er guella tiegeziou. Pa fell d'ar c'hreg dougen ar bragou, an ozac'h avechou ne lavar ger. Evit kementse n'en deus ket a c'hoant da goll he vir, ha pa gaf an dro, ma na zao ket he vouez, ec'h enebo dioc'h an dindan .

Setu petra a zigouezaz ama. Ar mondian, o velet e devoa e c'hreg kemeret casoni oc'h an daou zivroad iaouank, ne eanas ket ken n'en devoa cavet evitho douarou dioc'h ho doare.

An douar n'oa ket ker eno d'ar mare-ze. Evit nebeutoc'h eget na goustfe ama eur c'hart devez arat, o devoue eno muioc'h a zouar eget a zo dre ama stag oc'h ar brasa tiegez zo er vro.

En Amerik ne c'hoarvez ket evel er vro-ma. Ar Frans hor bro, a zo, a dra sur, er penn kenta euz an oll broiou. Ne d'eo deut avad da veza ar pez pez ma'z eo nemet dre hir amzer, nebeut ha nebeut. Daou pe dri mil bloaz e deus laket da zont da veza ar pez ma he guelomp hirio.

An Amerik ne ket bet keit-ze evit beza difrostet. Ne deus nemet tri c'hant vloas, pe var an dro, abaoue ma'z eo dizoloet, ha setu-hi e stad da vont keit ha keit gant ar broiou all.

An douar a voue roet d'ar c'houblad Irlanted ma comzomp anezho, a ioa tost da gær Albany. El leac'h m'ema ar gær-ze ne voa, brema ez eus cant vloas, nemet eur c'hoat braz. Ar c'hoat-ze ne dremene dreizhan nemet eur vanden tud gouez bennag, en noas pill, o redek varlerc'h eur preiz bennag a bakent evit beva, hag a hanvet abalamour d'ho liou, potred ar *c'hroc'hen-ruz*.

Er c'hoad tenval-ze ez oa eun eienen zour e doa eun ners burzudus. Kement a dremene dre eno a iea da efa d'an eienen-ze. Eur gokoen vrao a zalc'het eno, stag oc'h eur scour guezen, evit ma c'helje pephini efa ganthi en he æz. Nicun euz a botred ar c'hroc'hen rus n'en divije credet cas ar gocoen-ze gantha, petra bennak ma voant oll laeron, petra bennak ma n'o devoa morc'hed ebet evit laza, evit disvleva, evit dibri en ho bankejou ar re a goeze etre ho drouarn.

An eienen-ze a elfe beza laket e kem gant an eienennou dour tom euz hor kro, eleac'h ma'z a bep bloas kement a dud clanv, pe tud a gaf dezho beza clanv, da glask ar iec'het.

An Irlantad iaouang a ioa boas da vania ar vouc'hal, hag en em lakeaz a zevri da zifrosta an douar a ioa roet dezhan. Ne voue ket pell n'en devoue ar pez a c'halfet er vro-ma eun tiegez mad. G. M.

Whittington hag he Gaz.

Dik, petra bennak ma voa en ti-ze evit ar vech kenta, a gouscas ker c'hoeg ha pa vije ket eno epad he vuez. Pa zavaz antronoz vintin, an aotrou Fitzwaren a c'houlennas digantha :

— Petra a ouzoc'h-hu da ober, va bugel ?

— Da ober ? a respontas Dik, me n'oun deut ama da ober netra. Prins em eus sonch da veza. Bale avad a ouzon, rag deut oun ama da heul eur c'har marc'hadour hag a valee, m'en asur deoc'h.

— Neuze e vezi mad da ober kevridiou. Mar grez mad ar vicher-ze, e vezi dioc'h va doare, ha me a zalc'h ac'hanout da c'hortos ma vezi prins.

Ar geginerez, o clevet se, a c'hrignouze adarre : Ia, eur ginou all c'hoas da stanca ! Ama e vezo destumet abarz ar fin kement clapezen a vezo cavet var ar ru !

Dik eta a voue dalc'het en ti; hogen siouas, var hent an oll e voa.

Ar mestr mevel ne gave ket dezhan e rea buan avoalc'h he gevridiou hag a zache alies var he ziouscouarn ; ar mevel marchosi a gemere ar fouet gantha; ar geginerez a lakea dezhan he rastel huela ma c'helle, hag ar plac'h a gambr ne alle ket he c'houzanv var hed nao bazad. Oll e roent var eun dro kevridiou dezhan da ober, hag oll e felle dezho beza servichet var ar ger, hag ar bugel paour ne vouie morse pe du trei.

Da viana pa deue an noz, ha pa elle sevel en he astach huela, e c'helle esperout e vije lezet didrouz eno da gousket var eun horden plous. Siouas ! bez'e voa re all en ti hag a blije dezho ive an astach huela. Eur rejimant razet o doa great ho neiz eno. Bemnoz e reant eur safar goassoc'h eget potred ar zabat, ha ken direspet oant e kenver an danvez prins, ma teuent d'he binsat ha da zacha var he izili, bete var he fri.

Ne voa en ti nemet eur mevel coz, secretour an aotrou, hag en divije truez oc'h ar bugel kez. Hema a iea aliez a du gantha, hag a zistroe meur a daol baz divar he gein. Dik en divije caret renta servich d'ar mevel coz-ze. Hogen ne vouie na leun na scrifa. He bidi a reas da rei dezhan eur gentel bennag. Bez'en devoue he c'houlen, ha neuze Dik ne voue mui kement etre treid ar servicherien all, hag a bouez poania e teuas da c'houzout scrifa ha lenn e ber amzer.

An Aotrou Fitzwaren en devoa eur benherez hanvet Alis ; ar benherez e devoa eur perroket, hag ar perroket en devoa eur penn froudennuz evel o deus peurliesa al labouset-ze. Eun dervez Perro o veza eat d'al liorz, a zavaz e beg eur vezen till, ha ne felle ket dezhan disken ac'hano. Eno neuze e savas bres. An demezel a vouele ; an oll vitizien a iea hag a zeue en dro d'ar vezen ; ha perro, evel eur furlukin savet var he stal da brezeg e creiz eun dachen foar, a rea goab euz an oll, hag a chaoke kement ger a ioa bet desket dezhan bete neuze.

Dik a zigouezaz ive var gementse, ha ne chomas ket da varc'hata na da vresa. Cripa a reaz evel eur c'has bete beg ar vezen, ha daoust da gomzou braz perro, daoust d'an taoliou beg a roe, hen diskennas brao ha kempen d'he vestrez. An demezel a voue kel laouen da velet paca he labous, ma roas d'ar potrig eur pez a bevar real nevez flam.

Hema oa kenta pez arc'hant a ioa bet biscoaz e godel Dik, hag e voa nec'het o clask gouzout petra a raje gantha, petra a brenje ; rag evit he zelc'her n'oa ket a hano ; ar zonch-ze zoken ne deuas ket dezhan. Hogen an noz a leverer a zigas aliou mad, hag en nos varlerc'h ar razet o veza deut adarre da ober ho jolori, Dik a lavaraz outhan he unan :

— Dansal a rit aze ? gortozit, me breno eur c'has da sini ar biniou deoc'h ! Antronos vintin Dik a ieas da glask eur c'has da brena. Evit he bevar real e cavaz eur c'has iaouang, a wenn vad, ervez a voue lavaret dezhan. Hag e guirionez *Pus*, rag an hano-ze a voue roet dezhan gant Dik, a deuas da veza eur c'has dispar, ancou ar razet. Ar re-ma a voue red dezho chench dans. Ar re anezho a ellas savetei ho c'hroc'hen, a voue red dezho mont da glask lojeiz e leac'h all. Biscoas Jeneral a arme n'en doa great kement a zistruch var an enebourien, na taolet kement a strafuil en ho zouez. A neuze Dik a ellas cousket dizoursi var he vriad plouz; raz ebet ne deue mui d'he binsat. Eur pennad goude, an Aotrou Fitzwaren a gasaz unan euz he listri da ober eur veach hir. Destum a eure tud he di, he oll vitizien, evit discleria dezho ez ea he lestr en hent. Ar c'hiz a ioa neuze pa'z ea eul lestr bennag evelse da veachi, pephini a roe d'ar c'habiten eun tam marc'hadourez bennak da verza d'an dud gouze

evel contilli, tamou houarn ha traouachou all hag a blij d'ar c'houezidi pere a ro aour en ho leac'h. Servicherien an Aotrou Fitwaren a zigasaz eta pephini he bacadik. Dik epken n'en devoa netra da verza, nan zoken eun tam pillou.

— Ma rofen va c'haz, eme ar potrik !

Hag hen da gerc'hat he gaz. Pa voue guelet o tont gant he gaz, an oll a reaz eun abaden c'hoarzin, ar mestr he unan, cabiten al lestr hag ar re all.

Gouscoude an Aotrou Fitzwaren a lavaras : red eo he gas, p'eo guir Dik n'en deus ken marc'hadourez nemethan ; piou a voar? marteze e vezo cavet guers dezhan.

— Marteze zoken, eme ar c'habiten, e rento servich deomp el lestr. Ha setu ar c'haz kemeret evel ar varc'hadourez all.

Deut oa antronoz ha servicherien an ti n'oant ket eanet c'hoas da c'hoarzin d'ar zonch en doa bet ar bugel da gas he gaz d'an Indez. Dik avad ne c'hoarze ket ; pell dioc'h eno ; gouela a rea gant ar c'heus d'he gaz. He vignon brasa en doa collet, ha pa gleve ober goab anezhan, e teue an dour en he zaoulagad. En noz ne voa mui nemethan en he c'halatez, ha neuze credabl, ar razet a deuje adarre ep dale da ober safar dezhan evel diagent.

Ker braz oue he geuz, ma sonjas mont da redek bro ive gant he gaz. Dik a ioa saoz, hag ar zaozon peurliesa o deuz an ioul da ober tro'r bed ha dre vor ha dre zouar. An ioul-ze a zihunaz e calon hou danvez prins epad an nosvez-ze a dremenaz he unan er c'halatez goude beza roet he gaz. Al lestr a dlie chom a za e Gravesend, eur pennad dioc'h Londrez, evit kemeret eno c'hoas mar-c'hadourez all.

— Ma'z afen di, eme ar bugel, e vezin eno araok ma tiblaso al lestr ! Setu hen o sevel mintin hag o vont ac'hano ep gouzout da zen. Evel n'en doa netra, he bacat n'oa ket dies da ober. Gouscoude, ha pa ne lesse eun den netra var he lerc'h, ne ell ket kuitat he vro ep tristidigez, ha Dik n'oa ket èat pell dioc'h kær na zantaz ar velconi o veuzi he galon. Evithan ne voa ket c'hoas goal skuiz, ec'h azezas var eur mean troet varzu Londrez, evel evit kimiada dioc'h ar gær-ze eleac'h m'en doa cavet digemer.

(*Eur pennad all eur vech all*). G. M.

KELEIER.

An Aotrou Biorin zo hanvet beleg an dud a vor.

Parrez Plougernevel e deus resevet eul loden euz a relegou santez Jermana-Cousin. Tud ar barrez o doa great tri dervez retred evit gallout tostat oc'h ar zacramanchou, hag ober da relegou ar zantez eun digemer evel zo dlet. Tud ar parreziou divar dro a ioa deut, gant ho frosesionou, dà gemeret perz er gouel caer-ze.

An Aotrou'n Escol a Gemper en deus scrifet da oll bersonet he Escopti evit lacat pidi, e pep parrez, evit an dud caloneg a zo eat, hag a ia c'hoas da zifen hor bro. Goulen a ra, evit kementse, digant an oll gristenien fidel, pedennou, communionou, oberou mad ; izom o deuz an oll da bidi evit tenna bennoz an Env var ar re a laca ho buez var var evit hon difen.

Lavaret a ra ez eo skignet avoalc'h an anaoudegez euz ar virionez discleriet gant ar Sened ne ell ket ar Pap fazia pa zesk divar gador Sant Per, petra zo red da gridi, ha petra zo red da ober, ep ma ve izom d'he discleria c'hoas. Rak-ze eo eun dever evit pep christen cridi an articl-ze a feiz.

Retred ar veleien a zigoro d'an unneg a vis guengolo. Ar retred-ze a vezo prezeget gant an Tad Ramiere, a gompagnunez Jesus.

Eur fougeer en doa laket he beinta var eun daolen, hag he beinta, petra-ta, cals braoc'h den evit na doa. Neuze evit diskuez en devoa ive kement a speret evel a c'henet, e lakeas scrifa ar c'homzou-ma e troad he skeuden.

Gouzout a ran pep tra : petra eo Doue, ar bed, an den....

Unan bennag a scrifaz eun tamig izeloc'h :

Ne ouzout ket avad n'out nemet eun azen !

Eur verc'hik vihan e doa poan en he dent ha ne rea nemet gouela ha kunudi. Dont a reas tud estren en ti, hag ar vam a lavare d'he merc'h :

— Ro peoc'h-ta ; ne velez ket n'eus den evit lavaret ger ganhez : ma c'houfez pe gen divalo out o voudal evelse !

— Han ia, va mam, eme ar verc'hik, c'hui zo ebat deoc'h ! C'hui pa oc'h eus poan en ho tent a ell ho zenna, hag ho lacat adarre pa vez eat ar boan kuit !

Ar vam a zouge dent faos.

En dez all eur beacher a lakea troc'ha he varo e ti eur barier. Ar barier a grene he zorn hag a dennas goad.

— Em euz aoun, eme ar beacher, oc'h eus c'hoant da zisc'hrizienna va baro din ?

— Ne ket, eme ar barier ; eur voutounen eo a ioa aze.

— Han ia, eme egile, hag oc'h eus sonjet ober eun toull evit ar voutounen. G. M.

PRIZ AN ED.

Kemper. — *6 Gouere.*		Pont-n'Abat.—*30 Gouere*	
Priz an daou c'hant lur.		*Priz an daou c'hant lur.*	
Guinis.....	27 lur, 46 c.	Guinis.....	28 lur, 75 c.
Segal.....	19 lur. 96 c.	Segal.....	20 lur, 21 c.
Eiz.....	18 lur, 94 c.	Eiz.....	19 lur, 50 c.
Ed-du.....	29 lur, 10 c.	Ed-du.....	32 lur, 30 c.
Kerc'h.....	20 lur, 14 c.	Kerc'h.....	20 lur, 76 c.
Avalou douar	10 lur, »» c.	Avalou douar	8 lur, 50c.

Ar Gerant : Ar. DE KERANGAL.

Kemper, moullet gand Ar. de Kerangal, Mouller an Escopti.

Dissadorn 20 Eost 1870. N° 290. C'huec'hvet Bloavez.

FEIZ HA BREIZ,

KELOU A BEP BRO, HA KENTELIOU VAR BEP TRA,

Digaset bep sul da gement Christen a gomz ar brezounek.

CONDITIONOU EVIT CAOUT AR GAZETEN :

Evit ar Finister, Costez-an-Nord *hag ar* Morbihan : *evit eur bloas*, daou scouet ; *evit c'huec'h miz*, pevarzec real.

An Abonamant a dle beza paet araog caout ar gazeten.

An hini ne zigas ket en dro ar c'henta cazeten a reseo goude ma zeo echu he abonamant, a zo consideret evel abonet a nevez.

A abonamant a gemerer e ti an Aotrou de Kerangal, *mouller an Escopti, ru ar Gigerez, n° 18, e Kemper, D'an Aotrou* de Kerangal *epken e tleer adressi ar peamanchou ha kement a zell oc'h servich ar Gazeten.*

Ar scrijou da lacat er Gazeten a dleer da adressi d'an Aotrou MORVAN, epken.

KEMPER, 20 Eost 1870.

Ar relijon, eme doctored a zo, a zo mad evit ar merc'hed, evit ar re goz, evit an dudigou dister, paour a speret, diners ha digalon. Ne ket avad dioc'h doare tud hag a zo sounn var ho izili, tom ar goad en ho goazied, lem ho speret, tud hag a zo dir var ho zal, buez en ho izili, ha gouezieget enho bete beg ho ivinou... evel-domp-ni, o defe c'hoant da lavaret. Ne ouzon ket hag an doctored-ze a gredfe asuri ez eo ar re a ia da zifen hor bro, ofiserien ha soudardet, tud diners ha digalon, ne deus na buez na goad en ho izili, n'o deus na speret nag ijin. Marteze ar re-ma ne vent ket pell evit diskuez dezho o deus da nebeuta kement hag hi, hag e vent goest da rei kentel dezho, ma ve izom, e meur a c'his.

An dud a vrezel n'int ket ato gouzanvuz, hag avechou gant eun anter tro epken pe eur c'hoezaden e tigoez dezho discar tud hag a zo startoc'h var ho izili eget an doctored ma comzan anezho.

Daoust petra a oufet da lavaret, an dud caloneg a ia da zifen hor bro a enep hon enebourien n'o deus ket a vez o tiskuez int christenien, n'o deus ket a vez o rei, dre ma'z eont, mercou euz ho feiz hag euz ho relijion.

Eur blijadur eo lenn ar pez a verk ar c'heleier divar benn ar prez a lakeont da vont vardro an ilizou, da reseo ar zacramanchou, ha da c'houlen da gas gantho ha da zougen varnezho eur merk a zevosion bennag.

Er sizun all e comzen a gementse, hag e lavaren e comzet e pep leac'h euz ar feiz a ziskueze ar zoudardet o vont en hent. Hogen ar pez am oa guelet ama, hag ar pez am oa lennet evel digouezet e leac'h all ne voa netra e scoaz ar pez a verk ar c'hazetennou er sizun diveza-ma. Dioc'h ma leveront, en tu d'ar Frans ma ema ar vrezel ne deuz e nep leac'h beleien avoalc'h evit silaou ar zoudardet a fell dezho tostat oc'h ar gador gofez.

Kementse a ra plijadur d'an oll ; evelse ive an oll a ra stad anezho dre ma tremenont. Beleien ha re all a deu gant bozadou, druilladou chapeledou, metalennou, croaziou ha scapulerou, evit ho ranna etre ar zoudardet.

Avechou ne vez ket a amzer da ober ar rann-ze, ha neuze e vez carget eur zoudart coz bennak da rei he lod da bephini euz ar re all.

Piou a ranno ar re-ma, eme eur beleg a voa eun druillad chapeledou gantha ha ne alle ket discoulma an orjalen a voa oc'h ho derc'hel ?

— Me ! me ! a lavare pephini euz ar re a voa a dost.

— Alo ! an hini en deus nebeuta aoun rag ar Prusianet.

— Me ! me, a lavaraz adarre pephini.

— Ha me-ta, eme eur serjant a voa hir he voustachou, c'hui gaf deoc'h me zo o crena o vont du-ze ?

— Ah ! Serjant, evel just, ar rann zo deoc'h-hu da ober, hag an druillat chapeledou a voue roet d'ar serjant.

En eul leac'h all, eun aotrou pinvidig a deue gant eur zam butun. Bet oa e kement buro butun a ioa e kær, ha prenet en doa kement tam butun en doa cavet er gær-ze. En em lacat a ra da rei eur pacad da bephini, hag evel ne voa ket avoalc'h, e roaz da eun ofiser, eur zom vad a arc'hant evit prena, e leac'h all, butun d'ar re n'o devoa ket bet.

Hogen, eur vech c'hoaz, ar mercou a relijion a ro an dud iaouank-ze, en eur dremen eo a laca calonou an oll da deneraat outho. Rag, a drugare Doue, ar bobl en deus c'hoas feiz, daoust da oll genteliou an doctored dizoue.

E Rom an oll o deuz eur fizians vraz e Doue ; an Tad Santel ar Pap a vef ato e peoc'h. Ar re a zo diouallet gant Doue zo diouallet mad. Soudardet ar Pap zo leun a gourach. Euz ar C'hanada ez eus daou c'hant zouav nevez eat en hent evit dont da Rom. Gouel Santez Anna hag ar brosesion en he enor zo bet great gant ar brasa solanite.

Eun escob a zo maro er sizun dremenet, an aotrou

Monserrat, escob Barcelon. E Frascati eo maro, tri dervez goude m'oa bet e Rom o rei he vouez evit ar virionez vras discleriet eno d'an 18 a vis gouere.

Ar Frans oll a zo e peden. E pep leac'h e leverer bemdez, oferennou, pedennou, eun navet bennag evit ar re a stourm oc'h enebourien hor bro. An oll, braz ha bihan, a anavez on euz izom sicour euz an Een. Doue a ro ar victor n'an nep ma car, ha reuzeudig eo ar vro n'ema ket Doue e tu ganthi. Hogen Doue he unan a lavar : goulennit hag e resevot, ha setu perag e tro an oll ho zell varzu ar menez santel a beleac'h ec'h esperer caout sicour, hogen peden ebet ne dle mont eünoc'h bete calon Doue, eget an hini a deu euz a galon an dud a arme ho unan, netra ne dle plijout mui dezhan eget an henor a rentont d'ar relijion ha d'ar groaz e deus saveteet ar bed.

An oll a dle difen ho bro pep hini ervez he c'hallout. Ne ell ket an oll mont var an dachen vrezel ; mes an oll a ell pidi, hag ho feden a ello marteze ar pez ne ell ket nerz hag ijin ar vrezelourien. Josue, gant an dibab euz a bobl Doue, ne alle ket dont abenn euz he enebourien, nemet pa deue Moizes, divar ar menez, da zevel he zivrec'h etrezeg an Env, ha da bidi.

Pa deue avad var eun dro Moizes da bidi, ha Josue da stourm, neuze an enebourien a ioa trec'het ha red dezho tec'het araog ar bobl a Israel. Brema e c'hoare ive evelse ; epad ma'z euz eur rum o vrezelecaat, ar re all a ell ho zicour ôre ho fedennou hag ho oberou mad ha lacat evelse Doue an armeou da zellet a druez oc'h hor bro ha da rei ar gounit d'hor soudardet calonek. G. M.

Penaoz eur Brotestantez a zo bet distroet euz he falz kreden ha gounezet d'ar Religion catholic.

Setu ama ar pez a skrive, n'euz ket pell, eur belek euz ann America da eur belek all euz he vignouned. Daou pe tri miz zo e oenn karghet da ghentelia ha da ziski ho c'hatekiz da ziou blac'hik vihan evid ho lakaat e stad da ober ho c'henta communion. Tad ar vugale-ze e oa euz ar relijion catholic ; eur c'hristen mad ha devot meurbed. ho mamm e oa eur brotestantez, hag euz ar re a heurtet. Petra-bennak ma'z oa protestantez, mam ar vugale-ze, a zeue abaoue meur a vloaz, d'an offisou enn iliz catholic. Hogen na c'houzanve ket ma vije komzet d'ezhi da gwitaat he falz kreden ha d'en em ober catholikez. Ar belek karghet da ghentelia ha da ober katekiz d'ann diou blac'hik-ze, a roe dezho da gompren ho doa da ober eunn dra kaer hag a briz huel, e kenver ho mam: hoghen n'en doa morse dre furnez hag evesded komzet skleroc'h diwar-benn ar pez a c'hoantae.

Deiz ar ghenta communion a dostae. Ann diou blac'hik e oa desket war ghement e oa red evit receo ervad ho Doue ar weach kenta.

Eunn devez ho mamm a lavaraz d'ezho : « Va bugale « petra a fell dehoc'h-hu a rofenn-me dehoc'h enn deiz « euz ho kenta communion, evit ma veac'h evuruz e « pep doare? komzit, me a roio dé-hoc'h kement a c'houlennot. » Neuze ann diou blac'hik sklerijennet souden a zeu d'en em deureul etre diwrec'h ho mamm hag a lavar dezhi : « Na c'houlennomp nemed eunn dra, « eunn dra hepken, hag e vezimp evuruz. Deut gan-e- « omp da gommunia disul, na c'houlennomp netra ken. » Ar vamm tenereet a hirvoud, a ouel, hogen a c'houlen termen. Ann deiz war-lerc'h, strafillet holl ha tenereet he c'haloun o sonjal er pez e doa klevet he bugale o lavarout d'ezhi, ez a d'ann ti ma oa he diou verc'h enn-han. Goulenn a ra ho c'haout eur moument a gostez. Petra zo c'hoarvezet er bizit-ze? na ouzoun ket.

Hoghen, o veza galvet ar belek mignoun d'in, ann daerou enn he daoulagad, dirag he bugale, e lavar dezhan : « Tad missionner, roit d'in ar vadiziand, me a « gred, me fell d'in communia disul gant va bugale. » O veza desket mad war ar relijion, e oa roet d'ezhi ar ar vadiziand ann deiz war-lerc'h. En dra-ma oa badezet ar vamm baour a dride gant joa. Ann diou blac'hik vihan ho-unan a ouele druz euz ho zu. Enn eur vriataat ho mamm e sec'hent ann daerou a rede euz he daoulagad. Goude-zé, ar vamm a zistro d'he zi a ro d'anaout pep tra d'he fried ; hag ar sul war lerc'h, ann tad hag ar vamm a gommuni, ho diou verc'hik etrez-ho. Kerent evuruz! Evuruz ive ar re a ve choazet gant Doue evid hevelep burzudou a c'hraz! M. D.

Tennet euz gazeten (*Le Clocher.*)

LAMBAOL PLOUARZEL.

Oh! nan, ne ket an teodou fall eo a vank c'hoaz dre ar bed. Ne ket na gaver a bep tu sperejou trenk, a zo ho flijadur kaoud abeg e peb tra, e peb den, a rank drouk sonjal, droug-prezeg euz ar furra tud, lavared hag enkanti e troio fall kement a glasker da ober evit mad hag eurusded an oll.

Hano a ioa euz a eur retred evit ar Jubile e Lambaol-Plouarzel. O kleved eun hevelep kelou, eur vaouez ginidik, dioc'h a gonter, euz ar barrez keaz a iea da gaoud eur retred, mez eat da chomm, abaoue eun tachad amzer, en eul leac'h, eur barrez n'eo ket brudet nemeur evit kaoud kement a feiz, eur vaouez, na petra' ta, ar merc'hed a zo ker flour, ker bero ho lanchen, a lavaraz, hag oc'h penn eur veach! — Eur retred, eur jubile e Lambaol-Plouarzel, va Doue! Na petra' zonj eta person nevez Lambaol? Hiniennou a gred n'eo ket sot an tam anezhan, en d'euz zoken kalz a spered. Mad, gant he oll spered, ez a da goll he boan hag he arc'hant... Mar c'hoanta person Lambaol rei eur jubile da dud he barrez, affer ebed n'en d'euz da c'hervel beleien all evit he zikour... He unan kaer ec'h hello ober al labour hep en em skuiza nemeur... Me anavez me, hag a anavez mad parrez Lambaol. Eno pa vezo, var ar zizun, eur pemp pe c'houeac'h den destumet en dro d'ar gador brezeg, eun tri pe bevar c'hoaz o c'hedal kovez, setu keit hag an oll... E Lambaol, bro ar besketerien, e seller kalz muioc'h, oh! ia, oc'h eur bern pesked, eget oc'h eun toullad komzou, peger brao benak e vent dibunet... Ne ket, nan, nan, ne ket ar Person nevez, na Person all ebet, eo a zalc'ho hed eur zizun, pesketerien, goazed Lambaol en ho iliz.

Mad, va c'houmer baour piou benak oc'h c'houi, — rak, evidon da veza bet anaoudegez euz ho kaosiou karantezuz, ne ouzon na pe hano hoc'h euz, nag e pe c'hiz oc'h guisket, pe e zoc'h eun itron, pe hepken eun tam klopen var ar meaz... Mad, va c'houmer, mar hoc'h euz spered c'houi avez, na mui na meaz, evit an dro-ma ar gaou a zo bet en ho kinou, ha chansuz n'eo ket bet evit ar veach kenta. N'eo ket eston, va c'houmer. Rak klevit-hen ganen : pa c'hoantear dourna kaoziou divar netra, d'ar red, d'ar red, evel eur penn kegin ne oar nemet ragachad ha braead dioc'h ma vez en himor, ec'h heller hag e ranker koueza e meur a fazi. Eur retred a zo bet e Lambaol, va c'houmer, epad eur zizun, va c'houmer... Ha me goaz, pesketaer, va c'houmer, me zo bet va unan er retred, me am euz heuliet ar retred euz ar zul d'ar zul...

Ne lavaran ket deoc'h, va c'houmer, e venn bet eat d'ar retred kel laouen ha tra, dreist oll en dervez kenta. Va spered ha va c'halon am douge muioc'h da lammed em bag, da glask va rouejou, eget da vond d'an iliz, da gleved kement a draou, d'en em fourra en eun dribunal var va daoulin, evit lavared, anzao eno eun darn troiou ne vezont ket oll euz ar re vraoa. Mez... er retred on bet ia, va retred am euz great, va c'houmer, hag evit oll besked ar mor a zo e kichen Lambaol, ne rofen ket ar blijadur, an eurusded am euz kavet oc'h heul va retred. Nag a dud, nag a c'hoazed, va c'houmer, a lavarfe deoc'h ez eo bet evitho, koulz hag evidon-me, evel eun tanva euz ar baradoz!!!

E Lambaol-Plouarzel ez euz bet eta retred ha jubile da viz du diveza. Seiz belek, klasket ha galvet gant pastor ar barrez, ho d'euz bet eno, epad eur zizun penn da benn, labour ha joa, poan ha dudi. C'houi hoc'h unan, va c'houmer, pa vouiac'h e tlie beza retred en hon touez, ho pije great kalz guelloc'h o tond da ober eveldomp, da zonjal en hoc'h ene evel ho kenvroiz, eget o chom en ho kear, var dreujou ho ti, da zispen marteze ho kerent, eur rummad kristenien a c'hoantea en em lakaad mad gant Doue.

Lambaol-Plouarzel a zo eur barrez a eiz kant den, pe var an dro, e goueled Leon e kichen ar mor braz, dirak enez Eusa. Eno n'euz ket nemeur a zouar da labourad, n'eo ket voal frank an tam tachen evit peb unan. Eno ivez ar mor a ro d'an dud muioc'h a vara eget an douar. Ar bizin hag ar pesked eo a ro d'an darnvuia peadra d'en em vaga ha d'en em viska. E Lambaol n'euz ket nemeur a binvidien. A hent all n'euz ket eno a dud paour o klask ho zam, oc'h asten ho dorn, a gleiz, a zeou, oc'h egazi an dremenidi a bell dond er vro. Lambaoliz a grog c'houek el labour, merc'hed evel goazed, hag a c'hounid ho buez a forz da boania, d'en em zamma. Goazed Lambaol, pesketerien evit al loden vraz, a zo hevel oc'h martoloded, guisket anter-vartoloded, anter-vourc'hisien, a zo baro, ha baro druz, oc'h ho elgez, a zo huel ho ment, a ziskouez kaoud nerz en ho izili, ha ne vez ket bemdez ar c'hoarz var ho zal, re ho d'euz da stourm oc'h an avel, oc'h an houlou, re stank e vezont e danjer var ar mor, e vezont taolet ha distaolet, evel baltammet dre ar mor. Mar d'eo garo ar rusken en ho c'hear, neket gouskoude n'ho d'euz kalon, ha kalz a galon, memez evit Doue. An affer eo kaoud an tu varnho, hogen kavet eo bet, ha kavet mad e mare retred ar Jubile.

Teval eun nebeud oa ar pennou en eur vond d'ar retred. Petra raimp-ni azé epad keit amzer, epad eur zizun, a lavare hiniennou, forz hiniennou? Me va unan n'oan ket guelloc'h evit ar re all, hag a gave d'in ez eanive d'en em skuiza, da derri va fenn... Mez, dre c'hraz Doue, n'hon euz bet nemet eun tammik aon... Eur veach eat hor bagou en hent, ni hon euz kenzet dre an houlou en eur gana, en eur zansal, hag a zo bet estonet, estonet mare o veled peger buhan e tremene an amzer, an dervesiou an eil goude egile... Sizunvez ebed n'eo bet evidomp ker berr evel hini ar retred.

Daou velek hepken a zo bet er gador epad ar retred : unan iaouank aoualc'h, gae ha maget brao, a zarmone diou veach bemdez, en d'euz bet dispaket dirazomp-ni guirionesiou braz, ha spontuz, hor boa izom da gleved... eur prezeger oa hennez n'en doa ket a boan o renka he gomzou, a ioa boaz dioc'h he vicher. Egile, deuet var an oad, a roe diou gonferans da zervez, dioc'h ar mintin ha var ar pardaez, hag en d'euz diskouezet deomp-ni brao ha kempen e pe c'hiz e tliemp beva, ma hon d'oa c'hoant da c'hounid ar baradoz en eur c'hounid hon tam bara. Gant belek ar c'honferaussou ni eo hon euz klevet ar virionez ha brezonek? Ah! ia, setu eno eur breton, mar d'euz en hor bro? Setu eno eun Aotrou a oar an doare var ar meaz! Ni zonje deomp ez oa er gador eul labourer eveldomp, eur pesketaer eveldomp. Hag e vije bet epad he oll amzer o veva, o labourad en hon touez, n'en divije ket komzet deomp guelloc'h, sklerroc'h euz ar pez a zell ouzomp. Goude beza he glevet, an oll a lavare mad, guir eo, evelse eo a dlefet da ober, ha, ma ve great evelse, e ve kalz guelloc'h an dro ganeomp, e ve gounezet koulz bara, ez affe peb unan d'ar baradoz... evel en he blijadur... hennez eo a ziskoueze deomp-ni en d'euz an Aotrou Doue douget he oll lezennou evit mad he vugale, n'en d'euz, evit eul loden vad, klasket an Aotrou Doue nemet mad he vugale o c'hourc'hemen ma vezo lealded en hon touez e peb stad hag e peb amzer, ma vezo paouezet da labourad da zul ha da c'houel, ma vezo an tadou hag ar mammou aketuz da veilla var ho bugale... Meur a veach e rankemp c'hoarzin ganthan ; mez a dachadou ive hennez a grave ennomp ken druz, ken druz, ma'z ea an tam da heul he gomzou... ha gouskoude, daoust ma flemme ac'hanomp, ne skuizemp morse oc'h he gleved, hor beze atao mall

d'he gleved, dre ma velemp, dre ma santemp eo he galon hor c'helenne muioc'h eget he c'hinou... Eur mignon, eun tad eo a gaozee er gador oc'h hon diskouarn, eo a glaske hor gounid oll da Zoue, ober ac'hanomp oll tud vâd, kristenien santel var an douar, hon hencha varzu ar baradoz, hag horzikour euz he oll c'halloud da baka bro ar guir eurusded. Dioc'h an noz, abarz ma'z eamp d'ar gear euz an iliz, divar bazennou an aoter hen a lavare deomp c'hoaz eun nebeud komzou, a zeue euz he galon marteze muioc'h eget ar re hor beze klevet ganthan var an deiz. Sioul ma vezemp oll diraz han evel eun toullad bugale fur en dro d'ho zad, e pede ac'hanomp d'en em rei oll da Zoue, da zonjal a zevri en hon affer vraz, affer hor zilvidigez, e konte deomp traou, historiou a denne meur a veach an daelou euz hon daoulagad. Dreist oll ne vezo ket ankounac'heat buhan e Lambaol ar pez en d'euz bet lavaret varbenn eun hostiz keaz a varvaz ker brao goude beza bevet ker fall, ha varbenn ar prodik a ziskennaz ken izel, betec ar moc'h goude beza bet map eun Aotrou pinvidik... E daou c'her ar retred e Lambaol e d'euz great ar brasa mad, a gendalc'h da ober ar brasa mad. An oll veleien a zo bet en hon touez da vare ar retred, mintin mad var zao, ho d'euz bet poaniet, korfet ganeomp... Mil bennoz dezho; n'o d'euz ket kollet ho amzer. Abaoue eo stankeat an dud da vond da govez, ez euz muioc'h a nrz en iliz, muioc'h a respet evit ar zul, e kaner muioc'h meuleudiou an Aotrou Doue.

Ar belek en d'euz bet roet deomp ar c'honferansou, an dro ziveza ma komzaz ouzomp, a lavaraz deomp euz a gichen an Aoter : va zud keiz, ho trugarekaad a ran en hano ho pastor, en hano ar veleien ho d'euz labouret ama, evit ar volontez vad hoc'h euz diskouezet epad ar retred a ia da veza klozet... Doue en d'euz skuillet varnoc'h kalz a c'hrasou... ar zizun-ma euz ar retred a zo bet eur zizun a zanvez evit hoc'h eneou... Bet ma'z oc'h c'houi ken aketuz, bet ma'z eo Doue ker madelezuz, perak ne ve ket savet en ho parrez eun dra hag a zalc'ho, a vago en ho touez ar zonj euz ar retred hoc'h euz great? Ne ket ar vein eo a vank ama... ama ez euz kalz a bikerien mein... Perak ne rafac'h-hu aze e traon ar bourk, var hent an aod, el leac'h ma tremenit ker stank, eur groaz vean evel eun testeni euz hoc'h anaoudegez vad evit ho Salver, evel eun testeni euz ar c'hoant hoc'h euz da genderc'hel en he garantez? Mar her grit, pa vezo prest ho kroaz, ha me, hag an Aotrou all hon euz prezeget deoc'h epad ar retred, ni a zistroio evit kemered perz en ho joa, evit rei deoc'h eur merk nevez euz ar blijadur hon euz bet ganeoc'h... Unan a roio eur mean, eun all he labouro, he daillo... ha setu ho kroaz var zao...

Paotred Lambaol ho d'euz selaouet an hevelep komzou, an hevelep peden... Mein a zo bet klasket, mein a zo bet labouret, na petra' ta... ha ni a helle mankoud d'ar re a ioa bet evidomp tadou ker kalonek? Aneil tam goude egile, hor c'hroaz a zo bet peurc'hreat, ha d'ar zul diveza a viz gouere eo bet benniget... Hon daou brezeger a zo bet en em gavet adarre e Lambaol... unan en d'euz bet prezeget en ofern bred, da zulvez hor pardon, egile en d'euz komzet divar bazennou hor c'hroaz nevez, ha Doue hepken a oar pegen dudiet oa kalon Lambaoliz o veled dirak ho daoulagad prezegerien ar retred o nevezi en ho c'hreiz ar feiz hag ar garantez. Biskoaz n'oa bet ker kaer hor pardon, biskoaz n'oa bet kement a dud oc'h hor gueled, ha biskoaz ive n'eo bet an oll ker fur, ker sioul da zeiz hor pardon... nikun en hon touez n'en divije c'hoanteat displijoud an disterra d'hor pastor, na d'ar veleien a ioa oc'h he heul, da veleien ho d'oa great kement a vad d'hon eneou.

Eur Pesketaer.

Diviz pe diwiz war ar brezoneg etre Yann, Paol, Pipi ha Loiz.

SEIZVED PENNAD.

Nan, *na*, *nag*, *ne*, *nik*, *naren*, *nagenn*, *nagenni*, *nac'ha*, etc.

Loiz : Lavar dom, Yann, a be-lec'h e teu ar ger *nan*.

Yann : Ar ger *nan* a zo greet euz *nânâ*, d. l. e. euz *na* lavaret diou wech (na-na), e c'hiz *pab*, *tad*, *mam* a zo greet euz *pa-pa*, *ta-ta*, *ma-ma*, o lezel er mæz an *a* diveza.

Na a zo eur gerig pehini a zervich evid nac'ha, evid lavaret nan : *Na* c'hwi *na* me.

Lakeet diou wech (na-na), ar gerig-ze a nac'h gan muioc'h a nerz. Setu perâg *nan*, pehini a zo greet euz *na-na*, a zo eun nac'haden greoc'h eged *na* he-unan.

Ar galleg hen deuz ivez *nenni*. Her pronons a ra mes her scrifa a za *nenni*. Mad her pronons, mes fall her scrif : rag *nenni* a zo greet euz *na* ha *ni*, gerigou pere a zervich ho-daou evid nac'ha, ha pere a zo staget ama an eil oc'h he-gile evid ober eun nac'hadenn epkenn, mes eunan greoc'h : *nani*. Ia, *nani* a zo greet euz *na-ni* e-c'hiz *nan* euz *na-na*, nemed e *nan* elezer e mæz an *a* diveza.

Pipi : Ha *nag*, euz a be-lec'h e teu ar ger-ze?

Nann : *Nag* a zo greet euz *na*, o staga oc'h hemma eur *g*, pehini a zervich aze da lizerenn vlod (lettre euphonique).

Dirâg ar c'hemsonennou e lakeer *na* ; dirâg ar zonennou hag an *h* mud e lakeer *nag*. Evid skwer : *Na* Per, *na* Yann, *na* kog, *na* yar : *nag* Andre, *nag* Herve, *nag* Yvon, *nag* hi, *nag* hemma.

Paol : *Na* Yann, *na* yar.....! Mes, Yann, ha ne yez-te ket a eneb ar reolenn ez peuz pozet, o lakaat *na Yann*, *na yar*?

Lavaret ez peuz : « Dirâg eur gemsonenn e lakeer *na* ; « dirâg eur zonenn hag eun *h* mud e lakeer *nag*. » Hogen, *y*, e *Yann* hag e *yar* ha ne-d-eo-hèn ket eur zonenn?

Yann : Nan, ma mignon Paol, *y* ne-d-eo ket aze eur zonenn, mes eur gemsonenn. Ma vize bet *y* eur zonenn er geryou-ze, em bize lavaret : *Nag Yann*, *nag yar*. Mes

gwelet a rez penaûz da skouarn ne bermet ket d'it lavaret evelse. *Y* eta e *Yann* hag e *yar* a zo eur gemsonenn.

Paol : Perag ne skrifez-te ket *Yann* ha *yar* gan *i* (Iann, iar) evel ar Gonideg hag he ziskibyen?

Yann : Abalamour n'em beuz ket c'hoant da ober ar memez faut evel m'hen deuz greet ar Gonideg ha ma ra he ziskibien war ar poent-ze. Ar Gonideg a laka *i* da dalvout gwech sonenn, gwech kemsonenn. Me a ra euz an *i* attao eur sonenn, e brezoneg, hag euz an *y* atao eur gemsonenn, ar pez a rent sklerroc'h an traou.

Paol : Penaôz gouzout pedavare eo *i* sonenn ha pedavare eo kemsonenn? Me a lakaffe ivez *i* attao da dalvout sonenn hag *y* attao da dalvout kemsonenn, ma ouffen anaout an eil euz he-gile, m. f. d. l. ma ouffenn, war ar poent-ma, anaout ar zonenn euz ar gemsonenn.

Yann : N'eo ket diez anaout se.

1° Ma ez euz ano euz al lizerenn genta euz ar ger, e vouezot æz, dre voyen ar geryouigou-ma : *an*, *ar*, *eun*, *eur*, *en*, *er*, *ha*, *hag*, *na*, *nag*, pe *i* sonenn pe *y* kemsonenn oz peuz da lakaat. Ma lavar ho skouarn d'eoc'h lakaat dirâg ar ger *an*, *eun*, *en*, *hag*, *nag*, skrifit *i*. Evid skwer : *An ifern*, *eun ifern*, *en ifern*, *nag ifern* na baradoz, *hag ifern*, ha diaoulou ; *an iwe* pe *ivoue* (an iwe a zo eur sort keuneud pe koad munud, a behini ne ouzon ket an ano e galleg),(1) *nag iwe*, *hag iwe*; *an ilis*, *an irvin*, *an iryen* ; *an ia* hag an nan en he c'hinou a ziniffi ar memez tra ; lavaret a ra *hag ia* ha nan ken æz ; ne lavar *nag ia*, na nan, etc.

Er c'hontrol, ma lavar ho skouarn d'eoc'h lakaat dirâg ar ger *ar*, *eur*, *er*, *ha*, *na*, skrifit *y*. Evid skwer : *Ar yanned*, *ar yar*, *eur yar*, *eur youadenn*, *eur yalc'h*, *er yalc'h*, *eur yun*, *ar yaouankiz*, Per ha *Yann*, *na yod* na kaud, *ha yod* ha kaud, *na ya* ket mad an traou (aze e lakeer gwelloc'h *ne* : *ne ya* ket mad an traou), etc.

2° Ma ez euz ano euz eul lizerenn hag a zo e kreiz ar ger, ez eo c'hoaz æz a-woalc'h gouzout pe *i* sonenn pe *y* kemsonenn a dleer da lakaat. *I* sonenn a stag oc'h al lizerenn a zo en he raûg, *y* kemsonen a stag oc'h al lizerenn a zeu war he lerc'h. Evid skwer : *Yenienn* (Ar Gonideg her skrif *ienien*). Dismellit ar ger hag oz peuz *ye-ni-enn* e tri mellad. Evesait penaûz *i* a stag aze oc'h an *n* a zo en he raûg. — *Skiryenn*. Dismellit ar ger hag oz peuz *skir-yenn* e daou vellad. Ha ne welit-hu ket penaûz an *y* a stag aze oc'h *enn* pehini a zeu war he lerc'h?

Setu ama evid skwer eun nebeud geryou.

Tolit evez mad enn-ho, hag e welot attao an *i* sonenn o staga oc'h al lizerenn a vezo en he raûg, hag an *y* kemsonnen oc'h al lizerenn a zeuyo war he lerc'h :

Geryou gân i soneun.	Geryou gan y kemsonenn.
	Geryou — ger-you.
	Leuryou — Leur-you.
Tonienn — to-ni-enn.	Gouizyegez — gouiz-ye-gez.
Boulienn — bou-li-enn.	Gwiryouez — gwir-yo-nez.
Gouliou — gou-li-ou.	Bemdezyeg — bem-dez-yeg.
C'hoariel — c'hoa-ri-el.	Meuzyou — meuz-you.
Boudienn — bou-di-enn.	Mizyou — miz-you.
Bilienn — bi-li-enn.	Skiryou — skir-you.
Gwinienn — gwi-ni-enn.	Peulyou — Peul-you.
Kandiou — kan-di-ou.	Alc'houezyou — al-c'houez-you
Piriou — Pi-ri-ou.	Kiryeg — kir-yeg.
Kadiou — ka-di-ou.	Diskleryа — dis-kler-ya.
Taniou — Ta-ni-ou.	Diskleryit — dis-kler-yit d'in...
Kersaliou — ker-sa-li-ou.	Poanya — poan-ya.
Siel — si-el.	Poanyom — poan-yom.
Kriadenn — kri-a-denn.	Koanya — Koan-ya.
Mec'hieg — me-c'hi-eg.	Meryen — mer-yen.
Prisiuz — pri-si-uz.	Kizyou — kiz-you.
Dudiuz — du-di-uz.	Beleyen — be-le-yen.
Escoptiou — escop-ti-ou.	Marc'heyen — mar-c'he-yen.
Kevridiou — ke-vri-di-ou.	Kemmeneryen — kem-me-ner-yen.
Biniou — bi-ni-ou.	Keunyou — keun-you.
Silienn — si-li-enn.	Geunyou — geun-you.
Siliou — si-li-ou.	Skolyou — skol-you.
Baliou — ba-li-ou.	Heulya — heul-ya., etc.
Saliou — sa-li-ou, etc.	

Komparit *Taniou*, ano den, gan *tanyou*, aliezved (pluriel) euz tan *tan* (feu), *Saliou*, ano den, gan *salyou*, aliezved euz *sal*, *Piriou*, ano den, gan ho *piryou* (vos flèches), *siliou* (anguilles) gan ho *silyou* (vos passoires), *baliou* (allées) gan balyou (bals). *Taniou*, *Saliou*, *Piriou*, *siliou*, *baliou* a zismellit evel-hen : *Ta-ni-ou*, *Sa-li-ou*, *Pi-ri-ou*, *si-li-ou*, *ba-li-ou*, e lec'h *tanyou*, *salyou*, *biryou*, *silyou*, *balyou* a zismellit evel-hen : *tan-you*, *sal-you*, *bir-you*, *sil-you*, *bal-you*.

Setu aze, ma mignoned, diou reolenn sur evid an *i* hag an *y*.

1° Ha beza eo *i* pe *y* al lizerenn genta euz ar ger, skrifit *i*, ma lavar ho skouarn d'eoc'h lakaat dirâg ar ger *an*, *eun*, *en*, *hag*, *nag* : rag *i* er ger-ze a zo sonenn.

Mes, ma lavar ho skouarn d'eoc'h lakaat *ar*, *eur*, *er*, *ha*, *na*, skrifit *y* : rag *y* aze a zo kemsonenn.

2° Ma e ma *i* pe *y* e kreiz ar ger, gwelit oc'h pehini lizerenn e stag-hèn, pe oc'h al lizerenn araûg. pe oc'h al lizerenn war-lerc'h. Mar stag oc'h al lizerenn araûg, skrifet *i* : rag *i* aze a zo sonenn.

Mar stag oc'h al lizerenn war-lerc'h, skrifit *y* : rag *y* aze a zo kemsonenn.

Y. K. Kersalé.

(1) Me gred e comzer ama euz ar blanten a c'halver e Leon Evor pe Envor ; e gallek *Bourdaine*. G. M.

Sant Mikeal hag he voutou coat.

En eun iliz, en unan euz ar c'heriou brasa e Frans, e veler eun daolen hag a zo peintet varnezhi sant Mikeal o vresa Lucifer dindan he dreid. An daolen-ze ne deo ket euz ar re gaera. Ar peinter, credabl, en doa sonch da zont a benn euz eur penn-ober, hogen n'en deus great netra a zoare nemet Lucifer.

Cals peinterien, euz ar re genta, o deus great taolen sant Mikeal, hag oll o deus manket en eur poent ; ne ellent ket ober an diaoul divalo avoalc'h. Ar peinter-ma avad en deus great he ziaoul ken divalo ! ken divalo ! ma n'eus nemet an drouk speret a elfe beza ken divaloze. Ken discrognet eo ha ken euzus ma ne eller ket sellet outhan eñ scrija.

En daolen-ze sant Mikeal a zo gantha eur boutou coat ; ne ket avad eur boutouigou flour, coant, ker scanv hag eur boutou ler, evel a veler hirio avechou gant keris, mes eur picol boutou pounner, begou hir dezho hag houarnet mad, ker coulz houarnet ha boutou eur pillouaer. Abaoue m'eo great an daolen-ze ar voutaouerien o deus great ive evel ar re all, a zo eat cals var araog. Hogen d'ar mare-ze, e pep micher, e clasket ober traou cre ha ne ket traou scanv.

Gouscoude ar veachourien, an dud estren en em gaf da zellet oc'h an daolen-ze, a vez nec'het o clask gouzout perag ez eus laket evelse eur boutou coat d'an arc'hel.

— Marteze, a lavar lod, evit ma vezo pounneroc'h da vresa Lucifer.

— Marteze, a lavar lod all, ar peinter en doa aoun, ma en divije laket eur boutou ler tano dezhan, na vijent bet suillet ha na vije bet rostet he dreid he unan gant an tan a dle dont euz a gorf an diaoul.

Mes eur beacher discredicoc'h eget ar re all, a ieaz eun dervez da gaout ar c'hloc'her coz euz an iliz, ha setu ama petra a voue lavaret dezhan :

Er barrez-ma ez eus cals boutaouerien, ha brema ez euz eur c'hant vloas pe zaou oa c'hoas brasoc'h an niver anezho. Hogen eun dervez ma voant en em zustumet eur vanden vad, setu eur boutaouer coz, ar c'habiten anezho, o lavaret d'ar re all :

Emaomp, emezhan, eur vanden vad a voutaouerien er gær-ma, ha n'on eus sant patron ebet. Eur vez eo an dra-zé evidomp, rag an oll vicherourien all o deus pep rum anezho eur zant patron, ha n'eus rum ebet anezho ken niveruz ha ma'z omp-ni. Ar gereourien o deus sant Crepin, ar gofet pe ar varichalet sant Alar, ar gilvizien sant Joseph, ar varierien sant Loiz, ar vinérien santez Barba, ar varaerien (boulanjerien) sant Honorat, ar vilinerien sant Martin, ar jardinerien sant Fiacr, an alvocaded sant Eozen, ar vedesinet sant Lucas. N'eus nemedomp-ni boutaouerien ha n'on eus sant ebet en env evit patron. Ha perak ne choasfemp-ni ket unan ?

Ia, mes pehini da choas ? C'hoant a ioa da gemeret unan euz ar zænt a ioa ho skeuden en ilis kizellet e mean pe e coat.

Goude calz a gomzou hag a zivizou, an oll moueziou en em unanaz evit goulen ma vije diskennet an oll imachou sænt a ioa en iliz, ha laket a reng e troad an aoter vras. Neuze e vije mouchet eur bugel er penn izela euz an iliz ha lezet da vont evelse he unan d'ar penn huela, hag ar zant ma tigouesche dezhan cregi enha da genta, a vije ho patron.

Great e voue evelse ; imachou ar zænt a voue diskennet euz al leac'h ma edont ha laket e troad an aoter vraz. Eur potrig a voue mouchet ha lezet da vont he unan varzu ar penn huela. Ar potrig a iea guella ma c'helle evel eur bugel oc'h an harzou, ken na doa digouezet gant imachou ar zænt, etouez pere en em gave ive imach sant Mikeal gant an ærouant dindan he dreid. Ar potrig a iea goustadig, astennet he zivrec'h gantha, ha kenta ma cavaz he zaouarn crog, e voue e kerniel an diaoul. — Asa, dichans en doa. — Ar voutaouerien a griaz unan bennag anezho : Sao da zaouarn hueloc'h ! Hen ober a reaz, hag e crogas neuze e sant Mikeal.

Setu penaus boutaouerien ar gær-ma a gemeras sant Mikeal evit ho fatron. Neuze e safjont etrezho peadra da lacat ober an daolen oc'h eus guelet, hag e falvezas dezho e vije laket eur boutou coat da zant Mikeal evit derc'hel sonch euz ho micher, hag an daolen-ze a alfet da henvel Taolen ar voutaourien.

— Ha bez'ema ato ar voutaouerien e penn ar barrez-ma ?

— N'emaint ket. Brema ez euz er barrez-ma tud desket, tud pinvidik, tud a reng huel avoalc'h evit delc'her ar c'hargou enhi. Ar voutaouerien avad a zo ato braz an niver anezho ama, ha n'eus ket er barrez guelloc'h kristenien evitho. Marteze lod anezho a zarempred re chapel ar bod-ilio. A hent all avad n'eus ket aketusoc'h evitho da zont d'an ofisou ha da dostaat oc'h ar sacramanchou. Ne ket lavaret e ve cavet en ho zouez unan hag a vancfe d'an oferen da zul hag a lesfe pask da dremen ep miret gourc'hemen an iliz, hag a zepre kik d'an deiziou ma'z eo difennet. Dibaot e ve clevet hini anezho o loskel leoudouet, nag oc'h ober gaou oc'h den. Evelse ne vezont guelet ive nemeur dirag al leziou-barn.

— Ha delc'her mad a reont-hi d'ho zant patron ?

— Ia, bep bloas, da c'houel Mikeal, e teuont a vanden d'an iliz, hag e vez canet an oferen en ho hano. An Aotron Person a ra dezho eur brezegen evit deski dezho penauz ober ho zilvidigez en ho stad, hag an dervez-ze zo eun dervez gouel evitho. Lavaret a ellan deoc'h, ep aoun da fazia, ne deuz er gær-ma rum micherourien ebet hag a henorfe ho zant patron evel ma ra ar voutaouerien ho hini. G. M.

(Tennet euz ar gazeten gallec *L'Ouvrier*.)

Whittington hag he Gaz.

III.

Dik a ioa eta chomet a za nec'het bras. Poan en doa o kuitat he vro. — Peleac'h, emezhan, e caso al lestr-ze ac'hanon-me ? Guelloc'h e ve din marteze lezel va c'haz ha mont en dro. Epad ma edo o sonjal evelse outhan he hunan, setu hen o clevet cleier Londrez o sini. Gouel an oll zænt a ioa en deiz-ze, hag ar c'hleier a zone gae dioc'h ar mintin. Dik a gave dezhan e lavarent evelen :

Di-din-don, di-din-don,
Dalc'h mad Whittington ;
Di-din-don, di-din-don,
Te vezo Mear e London.

Mear e Londrez ! a lavar Dik. Oh ! neuze n'em euz ket izom da varc'hata. Evit beza mear eo red beza pinvidik. Deomp da c'hounit danvez. Bennos Doue deoc'h, cleier mad ! hag ar potrig en em lacat da redek ken na vancaz he halan dezhan. Pa voa eat skuiz ez eaz adarre a zougig he gam, ne eanas ket avad ken na doa digouezet beteg al lestr.

Ar c'habiten hen resevaz, hag he gaz, o veza he anavezet, a deuas d'en em dorcha outhan en eur sevel he gein hag en eur lavaret he *Gredo*.

Dik, eme ar c'habiten, ho caz en deus great dija calz distruch en astach izela euz al lestr cleac'h ma'm oa he laket. Ne gredan ket e ve eno mui na raz na logoden. Eno ive e viot lojet.

— Evit doare, a lavare Dik outhan he unan, ama ez an da veza laket en astach caera ; rak guelet em euz eo en astach izela ema ar muia arrebeuri en eur palez.

Dik pa voa eat da gousket e gouelet al lestr, etouez ar c'hanab, ar c'herdin, ha benviachou a bep seurt, a zescas divar he goust he unan ar c'hem a zo etre eul lestr hag eur palez.

— Sell-ta, a lavare ar potrik, biscoas kement all ! e ti an aotrou Fitzwaren e caset d'an astach huela ar pillou, an truillou, an traou ne voant mui mad da ober netra, hag ama ho diskenner d'an astach izela ! Evit doare pa guitear an douar evit mont var ar mor e chencher penn d'ar vaz ! Evel kent, deomp atao.

Al lestr a ieaz en hent hag a voue daou vloas bennag o verdeat var ar mor araok caout tam douar ebet. Abouez ronveat avoalc'h, e tigoueschont erfin en eun enezen. Eno e voa o chom tud gonez hag a ioa boas da brena houarn, contilli, benviachou digant al listri a dremene, hag evit paea e roent poultren aour a gaver stank da zestum en enez-ze. Hogen, en dro-ma eleac'h rei digemer d'al lestr, ne deue den var he dro. Laket oue lavaret dezhan tec'het kuit, ha dioual na daje tost d'an douar. Ar roue, he unan, eur morian du pod, a deuas d'ho c'haout en eur vak.

Lavaret a reas dezho perag o devoa tud an enez aoun o tostat. Eur bloaveziou bennak diaraog oa digouezet eno eul lestr hag a ioa razet enhan dioc'h an druil. An eneziz o veza deut da brena traou digantho, eur c'houblat razed a ieaz en unan euz ar bagou d'an douar. An diou ras-ze a ioa deut ar vouenn anezho da greski kement, ma voa carget gantho kement ti a ioa en enez. Drailla ha crignat a reant pep tra, bete feskennou ha morzedennou an dud pa vezent cousket. Ha setu petra a lakea an holl en eun nec'hamant vraz ha ne lezent mui lestr ebet da dostaat oc'h ho enez.

— Me, eme ar c'habiten, am euz ama eul louzou oc'h ar c'hlenvet-ze. Hag hen o c'helver Dik.

— Dik, emezhan, guers da gaz d'ar roue morian.

— Oh, ne ran ket, a lavaras Dik. Va c'has-me eo a dra zur bourreo ar razet ; mes me ell caout izom anezhan e lec'h all. Goude calz a zivizou great ha disc'hreat, Dik a asantas mont d'an douar he unan gant he gaz da ober tro an enezen euz an eil lochen d'eben, gant ma vije roet dezhan eur meutad poultren aour bep raz a vije lazet gant *Puss*. Ar marc'had o veza great, ar roue morian hag hen a douzaz an eil e dorn egile, ha setu Dik da ober tro an enez.

Biscoas n'oa bet guelet eun hevelep distruch var ar razet. Dik, evel m'oa dereat, a gomansaz he dro dre balez ar roue, hag abenn an noz n'oa ket eur raz beo er palez-ze. Goudeze ez eaz a di da di, hag e pep leac'h Puss a reas rins beteg an diveza var ar razet. An eneziz, caer o devoue, ne eljont morse niveri ar razet a ioa bet dent ar c'haz varnezho. Lavaret a reat zoken en doa ar c'haz berreat pe uzet he zent, kement en doa great o trailla. Cridi a ellit oa distrujet eun arme razet, p'eo guir Dik, gant eur meutadik poultren aour epken evit pep raz, en devoue eun donel da zigas ganthan, da lavaret eo peder barriken poultren aour. Ar roue Morian a ioa kement a fouge enhan, ma lezaz an enezis da brena digant ar vartolodeu kement tam marc'hadourez a ioa gantho, hag e teujont ac'hano oll laouen braz ha pinvidik mor.

Abenn eur pennad goude, an aotrou Fitzwaren hag he verc'h a ioa eun nosvez o coania, hag e comzent euz al lestr a ioa eat en hent tri bloaz a ioa ha ne glevet kelou ebet anezhan. Biscoas lestr n'oa chomet keit all da ober he dro, ar pez a lakea ar mac'hadour nec'het. Setu tud o tont da skei var an or. Cabiten al lestr oa, ha neuze Dik hag he gaz.

Ar marc'hadour ne anavezas ket Dik dioc'htu, rag epad he veach ar potrig a ioa savet da veza goaz, ha brema ne ket truillou a ioa en dro dezhan, mes dillad a zoare. An demezel Alis avad hen anavezas dioc'htu dioc'h ar c'haz.

Hogen pa en devoa diskuezet he donellat aour, ar marc'hadour a lavaras dezhan :

— Pinvidicoc'h out brema evidonme.

— Oh n'oun ket, eme Dik ; me voar piou en deus roet digemer din, hag evelse an aour-ma zo deoc'h. Me fell din paea va dle.

— Nan, eme ar marc'hadour, da dra a zo dit, ha neuze ancounac'hat a rez da gaz.

— Ne ran ket ; mes sonch am euz ive eo an demezel Alis eo a roaz arc'hant din da brena ar c'haz-ze : anez n'em bije ket bet anezhan.

— An arc'hant-ze, eme an demezel, as poa gounezet mad o sevel e beg ar vezen till da gerc'hat din va ferroket.

— Mad, a lavaras Dik, penauz a raimp-ni neuze ?

— Mar fell dit, eme ar marc'hadour, me a gemero da aour hag hen lacai da dalvout. Me a ell creski va marc'hadourez ha va c'henverz, hag ez eaimp evelse daou anter. Ha setu ar pez a voue great.

Dik a roaz ive eul lodennig euz he aour da bephini a zervicherien an ti, ha dreist oll d'ar secretour coz a ioa bet mad outhan. Ne ancounac'heas ket zoken ar geginerez e doa he c'hrignouzet, hag houma a voue kement a fouge enhi ma ne eane da ober stad euz ar c'haz.

N'em eus ket a izom da lavaret e teuaz Dik ep dale da veza map caer an aotrou Fitzwaren, hag an tad caer o

veza deut da vervel nebeut goude, e voue a neuze unan euz ar vourc'hizien pinvidica a Londrez. Laket e voue e conseil kær, ha goudeze hanvet da Vear, evel ma o devoa lavaret ar c'hleier dezhan.

Deut da veza mear, Dik, pe mar kirit an aotrou Richard Whittington a reas cal a vad da dud kær Londrez ha dreist oll d'an dud ezomek. Derc'hel a reaz ato sonch en devoa bet ezom he unan. Presta a reas d'ar roue eur zom vraz, hag en devoue an enor goudeze da gaout ar roue he unan oc'h he daol, hag evit diskuez pegement e rea an dra-ze plijadur dezhan, e tevas da fin lein ar billet a verke e voa ar roue dleour dezhan. Hirio a leverer, ne ve ket cavet euz ar re zo an danvez etre ho daouarn hag a rafe kement all; hogen Dik a elle hen ober hag her greas.

Ar c'haz, pa varvaz, a voue kivizet he groc'hen ha laket colo enhan evit he viret. Dik hag he bried a vevas coz, hag a lezas bugale var ho lerc'h. Ho lignez zo bet pell amzer pinvidig hag enoret e Londrez, ha dre anaoudegez vad o deuz ato dalc'het skeuden ar c'haz en ho armou. G. M.

Tennet euz ar gazeten l'*Ouvrier*.

An Aotrou Fournier, Escop nevez an Naonet a zo bet sacret d'an deg a viz eost. Sacret eo bet gant Aotrou Arc'hescop Roazon en doa evit he asista Aotrou Escob ar Mans hag Aotrou Escob Enez Bourbon.

Tri escob all a ioa c'hoaz en em gavet evit ar sacr-ze, an Aotrou Poirier, Escob Roseaux, missionner, an Aotrou Charbonneaux, Escop Maïsour, hag an Aotrou Ridel, Vikel abostolig euz ar Japon.

Bez' ez oa eun niver braz a vikelet vraz hag a chaloniet. Ar veleien a elle beza seis cant anezho.

An Aotrou'n Escop Fournier zo bet sacret en ilis Sant Nicolas. En ilis-ze oa bet badezet, eno oa bet vikel ha goudeze person epad ouspen tregont vloaz.

Var dro unneg-heur anter en deuz an escop nèvez kemeret posesion euz he gatedral hag euz he escopti.

Da seiz heur dioc'h an noz ez eus bet eur ceremoni all evit encanti ar virionez ne ell ket ar Pap fazia. Bez' e voa eno muioc'h c'hoaz a dud eget pa voa bet discleriet eürus Franseza a Amboas.

An Aotrou Escop Fournier en deuz hanvet chaloni a henor euz he gatedral an Aotrou Alexandr, chaloni a Gemper, he vignon, hag anavezet en Naonet dre ar retrejou en deus roet da Vretoned ar gær-ze.

An hini zo e penn ar scol labour douar e Kerwazek (Trevarez), an Aotrou Kerjegu, en deus bet an otre da gemeret potred iaouank ha n'o defe ket c'hoas seitek vloaz.

Otro Morvan,

Beed ar vadelez, mar plij, da lakaad enn *Feiz ha Breiz* ar c'helo mad-ma war lerc'h.

Leanezed ar groaz a Landreger, ker bruded dija er vro dre ar skol vad a reont, a deu, a neve flamm, da diskuel ho gwiegez. Pemp annhe ho deuz tremened ho *examin* enn Roazon, hag ho femp ho deuz bed eur skrid evit diskuet ec'h int disket kaer.

A ziarôg, enn miz meurz divean, eul leanez all, euz ar memez kouent, a zo bet renked enn touez ar skolerezed. C'houec'h, er memez blavez, ho deuz bed ar pez a hanver ar *brevet*. Enor da leanezed ar groaz.

Tado ha mammo, kased d'he ho pugale; disked ha zavet mad a voint, herve kalon Doue.

Dec'h holl a galon, Otro Morvan, enn J.-K.

Saliou.

ALL.

En eur presbital bennag e tle beza bet laket trizek levrig a *Vreuriez ar Feiz* hag a zo bet caset di ep he zonjal. An aotrou de Kerangal a bed an aotrou person a ve al levriouigou-ze en he di, d'ho distrei dezhan, hag e paeo, na petra-ta, ar pez a gousto ho digas. G. M.

PRIZ AN ED.

Kemper. — *13 Août.*		Pont-n'Abat.— *11 Août*	
Priz an daou c'hant lur.		*Priz an daou c'hant lur.*	
Guinis.....	26 lur, 66 c.	Guinis.....	24 lur, 80 c.
Segal.....	18 lur. 20 c.	Segal.....	19 lur, 16 c.
Eiz.....	19 lur, 4 c.	Eiz.....	16 lur, 50 c.
Ed-du.....	26 lur, 72 c.	Ed-du.....	33 lur, 33 c.
Kerc'h.....	19 lur, 26 c.	Kerc'h.....	20 lur, «« c.
Avalou douar	7 lur, »» c.	Avalou douar	6 lur, 75c.

BUEZ HOR ZALVER JESUS-CHRIST,

HA BUEZ AR VERC'HEZ VARI,

Gand eur pennad scrit var ar c'henta Misteriou....

Moullet eo en eun doare ma vezo eas bras da lenn, gant paper cre ha lizerennou euz ar re sclerra. Cridi a ellan eta e plijo d'ar re her c'hemero, ha pell a ioa ez oa tud oc'h he c'houlen.

CAVET E VEZO:

E Brest e ti an Itron Normand.
E Landerne, e ti an Aotrou Desmoulins.
E Montroulez e ti an Aotrou Ledan.

Hag e calz euz ar c'heriou hag an tiez ma verzer levriou enho. G. M.

Buez hor Zalver Jesus-Christ ha Scol ar Maro Mad a so ho daou laket e brezonek gant an Aotrou G. M. belek.

SCOL AR MARO MAD.

Laket e brezonek dre urz Aotrou Escop Kemper, a gaver en tiez merket evit Buez Jesus-Christ.

Ar Gerant : Ar. DE KERANGAL.

Kemper, moullet gand Ar. de Kerangal, Moulller an Escopti.

Dissadorn 27 Eost 1870. N° 291. C'huec'hvet bl[illegible]vez.

FEIZ HA BREIZ,

KELOU A BEP BRO, HA KENTELIOU VAR BEP TRA,

Digaset bep sul da gement Christen a gomz ar brezounek.

CONDITIONOU EVIT CAOUT AR GAZETEN :

Evit ar Finister, Costez-an-Nord *hag ar* Morbihan : *evit eur bloas*, daou scouet; *evit c'huec'h miz*, pevarzec real.

An Abonamant a dle beza paet araog caout ar gazeten.

An hini ne zigas ket en dro ar c'henta cazeten a reseo goude ma zeo echu he abonamant, a zo consideret evel abonet a nevez.

A abonamant a gemerer e ti an Aotrou de Kerangal, *mouller an Escopti, ru ar Gigerez, n° 18, e Kemper.*

D'an Aotrou de Kerangal *epken e tleer adressi ar peamanchou ha kement a zell oc'h servich ar Gazeten.*

Ar scrijou da lacat er Gazeten a dleer da adressi d'an Aotrou MORVAN, epken.

KEMPER, 27 Eost 1870.

En dez all e lennen en eur pennad scrit e cayer er vuez eul levenez bennag e mesk cals croaziou. Eur virionez eo hounnez hag a dlefe beza anavezet gant an oll, rak kement hini a evesa eun dra bennag oc'h ar pez a dremen, a dle guelet hag anzao ez eo guir kementse. Er vuez-ma, mar deuz eun dervez bennag a laouenidigez, ez euz ive cals derveziou all hag a zo enho croas da zougen. Tud eur vro, tud eun ti, pep den en he bart he unan, a zo red dezho tremen dre eno.

Eur vro a veler epad eun nebeut bloaveziou ar peoc'h o ren enhi; ar c'henverz a ia mad, pephini a ra dizoursi he labour hag he aferiou; al laouenidigez a zo e pep leac'h. Goudeze ar peoc'h a zo torret, an enebourien a deu da stourm, ar brezel a zidarz, ha setu an oll strafuillet. Eur c'hlenvet speguz a deu da ober distruch; an dienez a deu da heul, pe da viana aoun rag an dienez, ha setu an dristidigez, ar c'hlac'har, an anken oc'h en em skigna dre ar vro oll.

Eun tiegez a veler epad eur pennad amzer pep tra o tont da vad enha. An aferiou a ia oll da benn, pephini a dud an ti a zo iac'h ha cre, ar vugale a zao evel ar bouillastr er goudor, al labour a ia en dro, an eost a zo bep bloas teo ha puil, n'eus diouer euz a netra. Mes eun darvout a zigouez; eur c'hlenvet a deu; ar maro a zam unan bennag a dud an ti, ha setu an drubuil en ti-ze, setu ar e'hanv hag ar goelvan eleac'h ma edo al levenez, setu marteze an diouer hag an dienez eleac'h ma edo ar buillentez diaraok, setu paourentez eleac'h pinvidigez.

An den en he bart he unan a zigouez ganthan ar memes tra, hirio ema iac'h ha gren, ha varc'hoaz e vezo en nec'hamant, eur beac'h poanius bennak var he speret; hirio en deus pep tra etre he zaouarn, ha varc'hoaz eun darvout en devezo lamet digantha he beadra.

Hogen pa zigouez eur reus bennag evelse, e vez clevet an dud o clask ar penn abeg euz an droug a zo c'hoarvezet. Tamal a rer da hema ha da hennont, d'an dra-ma ha d'an dra-hont. Ar re o deus nebeut a feiz dreist oll a gaf dezho ato caout ar penn euz a bep tra. Lavaret a reont: ma carjet beza great an dra-ma, ma carjet beza chomet ep ober an dra-hont, ne vije ket digouezet ar pez a zo.

Ar re o deus feiz a zao ho zell hueloc'h. Gouzout a reont ne zigouez nemet ar pez a fell da Zoue. Gouzout a reont ez eo leal e pep tra hag e tle castiza pec'hejou an oll, an den, an tiad pe ar vroad tud. Pec'hejou an den, evel den, ne vezont ket ato punisset er vuez-ma; Doue en deuz ar vuez all evit hen ober; ha ma her gra avechou ez eo eun taol euz he drugarez a fell deshi espern an den er bed all. Pec'hejou ar vroad tud avad, evel broad tud, a rank beza punisset er bed-ma, rag er bed all ne deus mui a vroadou tud; pephini, dre ma'z a di, a gaf evithan he unan dioc'h m'en deus great var an douar. Evelse pa velomp goaligner en Env o tont da boueza var eur vro, eur c'harter, e c'hellomp sonjal ha cridi eo Doue a deu da gastiza tud ar vro, ar c'harter-ze, abalamour d'ar pec'hejou o deus great evel broad tud. Setu perag an iliz a lavar d'he bugale pidi hag ober pinijen evit distrei divarnho ar goaligner-ze, ha tec'het dioc'h an dizurziou o deuz ho zennet varnezho.

Ia, Doue ne zalefe ket da denna he voalen divar eur vro, ma teufe tud ar vro-ze da zonjal a zevri penauz o deus laket Doue d'en em zevel en ho enep, ha da gas euz ho zouez an dizurz en deuz he laket da zont d'ho c'hastiza.

Setu aze unan euz ar sonjou-ze a ve mad da bep christen da ober en amzer ma en em gavomp enhan.

Missionou. — Er Chin ez eus dalc'h mad eur merzer nevez bennak. Eul lizer scrifet gant an aotrou Foucard, missioner er vro-ze, a gomz euz eur c'hatekizer hanvet Fransez-Xavier Per Yank, laket d'ar maro dre gasoni oc'h ar relijion gristen. Ar c'hatekizer-ze a ioa ginnidig euz ar vro; bet oa zoken ofiser. Dre eur burzud a c'hras Doue e teuaz, euz a zoudart paien da veza eur c'hristen mad.

Epad daou vloaz en doa prezeget ar relijion gristen en he garter, hag an oll a anaïe pe ger beo oa he feiz. C'huec'h miz a ioa oa eat en eur c'harter all pelloc'h da brezeg, eur c'hatekizer all hag hen. Ar c'hatekizer all-ze, hanvet Taye, en deus gallet chom ep coeza etre daouarn ar bainet, ha rei da anaout ar pez a ioa digouezet gant he genvreur.

An daou gatekizer a ioa en em laket da brezeg e canton Po-pe, ha gounezet o devoa eun nebeut mad a eneou da Zoue. Cridi a ellet ez ea eur gristeniach gaer da zevel er c'hanton-ze. An aotrou Foucard zoken a voue aliet da vont di ; ha ne gredas ket e vije mad mont dioc'htu. Goudeze e vouele gant ar c'heuz en devoa da veza lezet da vont ebiou an dro da c'hounit ar gurunen a verzerinti.

Ep dale e voue skignet er c'harter-ze eur scrit a eneb ar gristenien. Lavaret a reat pep seurt geier; tamal a reat dezho goasa hag a allet evit lacat an oll d'ho c'hasaat. Red e voa, a lavaret, distruja an oll gristenien-ze, hag an hini n'her graje ket, ne voa mui Sinad.

Hor c'hatekizer oue ar c'henta a voue croget enha. Great en doa cals vad er c'hanton ma edo neuze. Bemdez e creske an niver euz ar re a deue d'he zilaou. Goulen a reat outhan sevel eun ti evit scolia ar vugale hag ober scol noz d'ar re vras. Laket e voue he benn e guers ; encantet e voue e rojet arc'hant d'an hini hen lacaje d'ar maro. Eur c'hristen iaouang a zigasaz ar c'helou-ze dezhan, hag e sonjas tec'het ; mes diouallet oa a bep tu. N'en doa ket great diou leo na voa paket ha digaset d'an ti kær. Bez'en devoue da c'houzanv pep seurt dismegansou ; bazatet e voue bete terri dezhan he ziou vreac'h.

Ar mandarin, o veza clevet kementse, a c'houlennas ma vije caset ar c'hristen dirazhan. C'hoant en doa, a leverer, d'he zavetei. Mes ar baianet ne falvezas ket dezho discregi anezhan.

Antronoz, Yank a voue caset da gichen palez ar mandarin, hag eno e voue dibennet, dirag eur bobl ep niver a ioa diredet da velet ar merzer.

Ar c'hatekizer all, Taye, en deuz eur vall ar vrasa da vont adarre da brezek d'ar c'harter-ze, hag ez ai kenta ma c'hello mont.

Ervez cazetennou brozaoz, e Nankin e voal gaser adarre ar gristenien. Ar baianet, poulzet gant an drouk-speret, a zo dalc'h mad o clask eun digarez bennak da ziscarga ho c'hounnar var guir servicherien Doue ha lacat ar gouarnamant d'en em zevel en ho enep. Oc'h ar visionerien deut euz ar broiou all eo ema dreist oll ho c'hounnar.

Brema o deus skignet ar brud e voa bet laeret bugale. Kement-se, na petra-ta, zo bet tamallet d'ar gristenien ha d'ar visionerien estren. Enclask a zo great, hag evel ne gavet netra da lavaret euz ar re-ma, o deus croget e re all, lakeat ho bazata ha neza dezho ho izili, ken no deus great dezho anzao o doa e guirionez laeret bugale, ha kementse dre ali ar gristenien a ziaveas bro. An oll a voar ne deo an dra-ze nemet geier, ha n'o deus great an anzao-ze nemet trec'het gant ar boan hag evit mac'h eanjet d'ho bourrevi. Mes kementse a rer o clask lacat an oll da gasaat ar gristenien hag ar re a brezeg eno ar guir relijion. G. M.

Pedennou mad da lavaret e-pad ar brezel evit tenna war-n-om skoazel an Aotrou Doue.

I. O Doue, c'hwi pehini a ra heana ar brezelyou, pa blij gan-eoc'h, hag a ziskar dre ho kalloud enebouryen ar re a esper enn-oc'h, roit sikour d'ho servicheryen pere hen hem erbed d'ho trugarez, lammit euz ho zouez ar brezel gan he voallou evid ma c'hallint e peoc'h ho servicha, ho meuli hag ho trugarekaat da viken.

II. Daoulinet ama dira'-z-oc'h, Aotrou, ni ho ped ez-vuel hag a voueled or c'halon da roi d'eom ar spered a binijenn hag ar pardon euz or pec'hejou : rag fizyans or beuz ne refuzot ket d'ou difenn a eneb an attakou euz on enebouryen, pa oz pezo prizet pardoni d'eom or pec'hejou.

III. O Doue, Mestr braz an oll Rouanteleziou hag an oll Rouaned, c'hwi pehini or sko evid or parea, hag on dalc'h e buhez o pardoni d'eom, tolit war-n-om eur zell a druez ; grit ma teuyo ar voalenn-ma euz ar brezel da zigori d'eom on daoulagad war or manka-manchou, d'on doughenn da gassaat or pec'hejou, da zistroi ouz-oc'h e gwiryonez, ha da vont war-araôg, e-pad ar peoc'h, en hent euz ar zantelez.

IV. O Doue, c'hwi pehini ne lezit ket ar boblou pere a gred enn-oc'h da veza brallet ha tolet er meaz euz a hent ar wiryonez dre ar spont arâg an dud fall, prizit gan-eoc'h selaou ar pedennou ha dighemmeret ar zakrifiçou euz eur bobl konsakret d'eoc'h, ha roi d'eom en ho trugarez eur peoc'h paduz, hag eur peoc'h pehini ne vezo ket noazuz d'ar vro dre zroughiez he enebouryen a ziabarz.

V. O Doue, tad ha mignon ar peoc'h, oc'h anaout a zo beva, ho servicha a zo rena. Ho pidi a reom d'on divoall a eneb stourmou on oll enebouryen ; grit ma ne zoujim, leun a fizians enn-oc'h, ma ne zoujim armou enebour e-bed. An Ermit.

JUBILE-MISION AR ROC'H-DERRIEN.

De ouel zantez Mari-Madalen, ann daou war'nn ugend a viz gouere, war ann abardae, kleier ar Roc'h, dre ho moez c'houek ha skiltruz, a gase, da oll dud ar barouz ha d'ann holl amezeien war dro, ar c'helo ken dudiuz ha ken gortoet euz donedigez ar visionerien. Aboan eo diskenned ann daou dad misioner, ma weler ar roc'hiz o tostaad, ma klever annhe o larout, leun a joa : Chetu ann tado ! ann tad Forestier, eme eur rumm ! Ann tad Keruzec, eme unan all bennag pehini, a dreuz pemp pla, e doa dalc'het zonj euz kure coz Landreger.

Eunn heur goude, an tad Forestier a gomze da bobl ar Roc'h dastumed enn iliz evit bennoz ar zakramant, hag a lere d'he : Ar gouel a hirie a disk d'hec'h, ma breudeur-ker, petra dleed d'ober epad ar jubile-ma. Peded evit distro ar bec'herien er vad, goulenned, digant zantez Mari-Madalen, glac'har euz ho pec'hejo hag eur garante vraz evit ann Otro Doue.

Ar zul war lerc'h e tigore ar Jubile-Mision. Petra bennag ma oa dija daou eost, eost ar babi hag eost ann ed, oc'h enebi euz ar roc'hiz da ober eost ho ine, ec'h int bet kaet bepret birvidik ha c'hoantek da gleved ann diskadurez kristen. Ar re, evel Zand Per, a renke klask ho boed dre ho labour hag ho ijin (hag ar re ze eo al loden vraz) ho deuz lared evel mestr difazi ann iliz ; kuiteed am emp ann neubeudik am emp hag ec'h omp deud da chileo moez Jezuz, pastor mad ann ineo. Ann dud pinvik, enn eur ranna bara ar bed ma evit sikour ar paour, enn eur lezel tamoez ho farko, a zo deud da glask bara ar vue eternel, a zo deud da damoezeta enn park an tad a famil. Peb unan, azeed euz tol Roue ann env hag ann douar, a diskegle, dre he laouenodigez ha dre he dremm dinec'h, na oa ket koueed evit netra gras Doue enn he galon. Holl e lerent dre ho c'hobero da Jezuz : gred am emp ar pez oc'h euz gour-c'hemenet d'emp. *Fecimus quod jussisti.*

Mez n'eo ked hepken ann dud veo er barouz ho deuz bet peurz er vadelezo en euz roed ann Otro Doue epad ar Jubile. Ar iaou divean euz ann deiz zantel a zo bet gret prosesion ar relego. Al lid ma, kanvuz ha ker koulskoude d'ann holl, en euz digaset d'ann iliz eur bobl vraz a dud ; moez ann anaon klemuz a skiltr he-pret, dre c'hras Doue, enn kalono ar gristenien. Ar Roc'hiz a wele, enn ho zouez, tud euz a Landreger, euz a Beurit, euz a Langoat hag euz a Drogery. Ann iliz a oa re vihan evit digemer ann holl. Goude gouspero ann anaon, ar bobl fidel ze ho deuz gred ann dro d'ann iliz, peb a releg gant he enn ho dorn. Pleget gant he ho fenn evit zelled euz ludu ho zado koz, e chileouent gant doujans, gant spont ha gant karante klemo hirvouduz ann anaon, hag e respontent d'he dre ho daero, en eur gana ar beden druezuz : *Requiem æternam.* Daero dous da galono ann dud veo, ha dousoc'h c'hoaz da ineo paour ar purkator ! Oh ! ann daero hag ar pe-denno-ze ho deuz dinerzed, er memez amzer, tan ar pec'hed enn kalon ar bec'herien ha tan ar purkator enn dro d'ann anaon reuzeudik. Ine ann den just enn env, ine ann den just el lec'h a boan, ine ann d'en just war ann douar ho deuz gred eur zell ann eil war he benn hag er zell ze a zo bet jubile, joa.

Hanter kantved velegiach Otro Person ar Roc'h-Derrien.

Achu eo prezegenno ar jubile. Pempzek devez a c'hraso, pempzek devez a vennoz, kurunet gand eur gommunion niveruz meurbed. Ar Roc'hiz, gwalc'hed ho ine gant dour ar binijen, maget gant korf, gwad, ine ha divinite hon Zalver Jezuz-Krist a oa enn gortoz da eul lid all braz. Denved mad n'ankoueont ked ho fastor hag a rend d'ean karante evit karante. Beteg ama ne doa bet nemed ar joa da weled ar Roc'hiz o chileo moez ann tado misionerien, anez brema, ha Roc'hiz ha tado misionerien, juntet ganthe ho c'halon hag ho ine, enn em glev evit kempenn d'ean joa eur gouel diread.

« Demp primm, em'he, ha hastomp lakaad iliz « Zantez-Katel war ann ton braz. Displegomp ar ba-« nielo kaera, gwiskomp ann ôterio gand ar bokedo, « ar bleunio muia lugernuz ha muia gae, ha c'houi « potred ar gân, disked mad ho kentel ; da eur gouel « kaer, kân kaer. Warc'hoaz, seiz a viz eost, daoust « pegen pinvik a vo ann iliz, a vo bepret disteroc'h evit « pinvidigez hanter kant vla velegiach. Ar person koz, « he benn gwenn gantha zonn, a chacho war he gaed « daoulagad ann holl, pa zavo euz ann ôter. Na gol-« lomp ket a amzer eta hag enoromp euz hon gwella « zoudard koz ar velegiach ..... »

..... Goude ann aviel, ann tad Forestier a zo zaved er gador hag en euz displeged, enn komzo ka-lonek ha skler, petra ea ann iliz, a beleg'h e teu ar Pab, petra eo ar Pab, petra dleer d'ar Pab.

« Ann iliz, eme ha, a zo eur vamm, hag evel ar « vamm eo o zo karget da rei ha da zevel bugale, « evelse ive ann iliz a zo lâked, evel priad da Jezuz-« Krist, evit rei ha maga bugale d'ann Otrou Doue.

« Ar Pab a deu euz kalon Jezuz-Krist pehini en euz « dibabed annean evit derc'hel he blas. Da Zand Per « eo roed ann alc'boueo, ar garg euz an iliz. D'ar « pastor eo da rei peurach d'he zenved. Jezuz-Krist a « lere, me eo ar pastor mad. Ar Pab a hell laroud ar « memez tra. Jezuz-Krist n'helle ket rei peurach fall « d'he zenved. Ar Pab n'hell ked ive, pe ma dalc'hfe « ket plas Jezuz-Krist. Ar Pab eo ar penn kenta, d'ean « eo da c'houarn ann Iliz, da ren annezhi. Ann Iliz a « zo eur c'horf beo. Ar c'horf hag ann ezili a ia dre « lec'h ma tro d'ar penn, evelse ann Iliz a zo kaset « gand ar Pab pehini a zo kased he unan gant Jezuz-« Krist.

« Ar Pab a zo d'en Doue ha Doue ann den war ann « douar. Ar Pab a zo tad ann ineo. Enn eur chileo ann « ean, enn eur zenti outha, pa gomz evel Pab euz « kador Zaud Per, ar bobl fidel a gav enn hent sûr « da vont d'ar baradoz. Sklerijen Doue a zo gand ar « Pab, nerz ha karante Doue a zo gantha. Ar c'horf « n'en euz ken nemed eur penn hag evelse ive Iliz « Jezuz-Krist ne deuz ken nemed eur Pab pehini na « hell na trompla nag en em trompla. Ar Sened en « euz diskleriet kement-ze, an driwac'h a viz gouere « divean, evel eunn artikl a fe, ha piou bennag na gred « ket ar wirione-ze a zo er maez ann Iliz katolik.

« D'ar Pab a zo dleet konfianz, karante ha zikour. « Konfianz enn he c'halloud, karante evid he vadelez, « zicour enn he zienez. Krial a eneb d'ar Pab a zo krial « a enep J.-k, drouk komz eneb ar Pab a zo drouk komz « eneb J.-k. Ezomp en euz da vean roue evit galloud

« ober he zenver a Bab, evit gouarn inèo ar bobl kris-
« ten. Bean eo eur roue a beuc'h hag a vadelez. Zikou-
« romp ann ean eta gand hon zeod, zikouromp ann ean
« gand hon arc'hant, zikouromp an ean gand hon gwad,
« ma ve ret. ».....

..... An tad Forestier en deus savet eur ganaouen en henor d'an Aotrou Ropers. Setu-hi ama :

I.

E pep lec'h tro war dro,
Var ar mæs hag en ker,
E komzer, hirio,
Euz an Otro Roper !
Setu ê belek
Abaoue hanter kant vla,
Oh ! na kaëra tra !!!

II.

'Vit komz anean
Evel ma eo dleet
E red, a gredan,
Kaouet eunn teod alaouret ;
Bepred er gweler
Ker drant, ker sederik
'Vel laouenanik.

III.

Epad he studi,
He oll gamaradet
'Re he veuleudi,
Kement e voa karet,
Hag e lavarent :
Alies e plege
Dindan he lore !!!

IV.

Piou ouffe konta
Ann oll vad en deuz gret !
Er renko kenta
En deuz bepret dalc'het.
Evit kentelia
A diski'n dud iaouank,
Oh ! pebez talant.

V.

Scolach Landreger,
Seminer San-Briec
O deuz bet sklerder
Digant an den gwiziec ;
Versail, Sant-Ilan,
Dreist oll Plouguernevel
Er sao gwall huel !!!

VI.

Pesort burzudou
O deuz gret ar Roc'hiz
Da gaout kouls Otrou
Da c'houarn ho Iliz ?
Heman lavar skler.
Pa ve-z-euz ho c'helen :
Eunit ho neuden.

VII.

Dec'h-hu, Roc'hardis,
Kent evit finisa,
Me'ro eunn avis
Na gousto d'ec'h netra :
Sentit diouthan,
Dalc'hit enn ho kalon
Frouez ar mission.

VIII.

Nin he genvreudeur
A reket oll d'ezhan
Iec'het ha bonheur,
Gras ma vevo kant vla ;
Baradoz goude
Da gaout eur gurunen
E plas he vleo gwenn.

Enn fin ar gouspero, ann Otro person a zo zavet d'he dro er gador. Ar bobl neuze a zo choumet mik hag evezek, digor mad ganthan he ziouskouarn. *Conticuere omnes intentique ora tenebant.* Ann hini pehini he vleo gwenn a re d'ean, evel da Zand Jan, lec'h da c'hervel ann oll he vugale vihan a gomzaz, tost da vad enn doare ma :

« Lezed ho person koz da laroud d'ec'h eur gir ben-
« nag ; zantoud a ran n'ez in ken pell. Ac'hanta, em bue
« hir a velek, an daero a joa hag an daero a dristidigez a
« zo bet mesket. Hirio enn em roan holl d'al laoue-
« nedigez, rag aouel ar c'hras a zo deut da freskaad ho
« kalono epad ar jubile ma ; deud oc'h d'ober ho tenver
« a gristenien. Peurvuia am euz kaet daou rumm dud war
« ma hent rumm ar bec'herien ha rumm an dud just. Bed
« am euz ann eur vad da distrei meur a hini da Doue, ha
« neuze ma c'halon a velek a dride gand ar joa ; evit
« gonid ar pec'her paour ispisial ec'h eo galwed ar
« veleien. Lavared a reond ive. *Non enim veni vocare*
« *justos sed peccatores.* P'ac'h on bet pelleed gand ar
« bec'herien, p'ac'h on bet dinerz evid ho distrei, pa ho
« deuz laked eur bec'h pounnar war ma diouskoa, neuze
« ma glac'har a zo bet braz hag am euz laret d'in ma
« unan : belek on ; d'in eta da dougen ive ma c'hroaz,
« evel ma mestr ha ma Zalver, gant nerz ha kalon.

« Brema ho person koz a zo kontant da vervel pa ho
« kuel holl da hon Zalver Jesus-Christ.

« Oh ! trugare d'ec'h tado missionerien, trugare
« d'ec'h, c'houi pere oc'h euz, dre ho kwiegez hag ho
« santelez, gred kemend a vad d'em denvedigo ker !
« Trugare d'ec'h, bennoz Doue war'n hoc'h ! Bue hir
« d'ec'h, tad Forestier, bue hir d'ec'h, tad Keruzec !
« N'ho c'hankouein biken, ha pedenno ar belek koz a
« heullo ac'hanoc'h enn ho c'holl labourio. Trugare
« d'ec'h ive, chalonied kalonek, ha d'ec'h beleien ha
« glouer iaouank deud ama evid enori ho preur hena !
« Trugare d'ec'h, parrousioniz ker, da vean chileouet
« moez ho pastor koz, moez an tado zantel ho deuz
« komzet d'ec'h enn deio kaer ma ! Trugare d'ann holl
« veleien o deuz labouret evit mad ineo ma farouz, ha
« ra deuio Doue da dastum ac'hanomp, eunn devez,
« gantha enn he varadoz. »

Epad ar c'homzo kalonek-ze, ann daero a gouee puill euz daoulagad ar veleien hag ar bobl, daero pere na lezont c'houervder ebet war ann ine.

Erfin, ar gouel a zo bet klozet dre vennoz hon tad Zantel ar Pab, Pii Nao, roet gant eur solanite vraz gand ann Otro person. An tad Forestier, goude ar bennoz ze, en euz kimiaded euz ar Roc'hiz, dre gomzo pere a zo chommed merked enn kalon peb unan; enn em dispartiet a oar kontant ann eil euz egile. Ar roc'his, c'hoant vraz d'he d'enn em gaoud a neve unannet gant ann tado mad enn Iliz Zantel Katel, ha lere d'he ho unan : Joa vo gand ma c'halon war gomzo kaer ann tado, evel a ve gand an hini en euz kaed pinvidezo braz. *Lætabor ego super eloquia tua, sicut qui invenit spolia multa.*

SALIOU,
Vikel ar Roc'h.

AN TRI NIZ.

III.

Setu hor c'houblad Irlanted savet tiegez mad gantho en Amerik. Ne zalejont ket da zont pinvidik mor. N'o devoue ket a vugale, hag an danvez a leschont var ho lerc'h a dalie eur milion, pa deuaz ar maro dezho.

An Irlantad eta a ioa ar pez a c'halver eun *eontr euz an Amerik.* Brema ne glever nemeur a hano euz an eontred-ze ; ar vouenn anezho zo eat da fall. Hogen ne deus ket c'hoas goall bell e clevet dalc'h mad comz euz eun eontr bennag evelse, maro en Amerig, ep bugale hag o lezel var he lerc'h eur bern danvez. Eur famill euz ar vro-ma, alies paour, a goueze, pa zonjet nebeuta eun nosvez druz a c'hlis varnezhi. Eun eontr ha ne voa clevet hano anezhan morse abaoue m'en doa kuiteat he vro, a ioa savet eur mondian, hag a leze he oll danvez gant nizien ha n'o d'oa biscoaz he anavezet na marteze zoken clevet hano anezhan.

Heritach hon Irlantad a goezas gant tri niz, bugale da eur breur dezhan. Ar re-me a ioa labourerien baour ha ne zonjent ket ez eant da veza savet da reng ar re binvidica. Eur milion o devoa da ranna etrezho ; nicun anezho avad ne vouie petra eo eur milion. Boas da veva er baourentez ar vrasa evel an darnvuia euz an Irlanted ne vouient ket zoken petra eo caout danvez na bevans mad.

Pa deuas ar c'helou dezho euz an heritach-ze, unan anezho a lavaras :

— Brema avad e vezimp pinvidik ! Brema iviziken ec'h ellimp caout kuign kerc'h bep sul !

— Ia, eme eun all, hag amann da lacat varnezhan !

— Ha neuze eme an trede, or beza avalou douar hor goalc'h !

Ne voa ket red caout eur milion evit rei ho c'hoant d'an tri niz, evel a velit ; hogen kementse a ziskuez pebez dienez o deus bet a bell zo ar gatoliked da c'houzanv en Irland.

Mes an tri nis-ma a ioa protestanted. Digouezet oa gantho ar pez a zo bed digouezet gant meur a diad bugale en enezen-ze. Ho zad a ioa maro var vor, hag ho mam, evel ne elle ket ho maga, a voue red dezhi lezel ho zenna diganthi evit na varfchent ket gant an naoun. Ar vugale a voue savet evel protestanted.

Kentoc'h eget guelet ar reuz-ze o tigouezout gant ho bugale, ez eus bet guelet eno aleiz a dadou hag a vamou o loja er meaz gant ho bugale, pe o vont d'ar broiou all, pa ellent, da glask bara dezho. Hogen mam an tri bugel-ma ne ellas ket zoken ober kementse evitho.

An tri bugel kez, pa vouent lamet digant ho mam, a ioa unan anezho nao bloaz, eun all eiz hag an trede seis vloaz. Badezet e vouent adarre dioc'h giz ar brotestanted ha roet hanoiou nevez dezho. Hanvet e vouent *Jeremi Zachari* ha *Daniel*, ar pez a rea da lod ho leshenvel an tri brofet.

Ar c'helou euz a varo ho eontr a ioa deut dezho ; eur milion a lezet gantho ; mes red oa mont d'he gerc'hat. Ma o divije bet an danvez-ze etre ho daouarn o divije gallet beachi en ho æz ; da c'hortoz ho c'haout oa red beachi evel ma ra ar paour, divisa ma c'heller. Ober ho fourchas evit mont en hent ne goustas ket calz dezho, rak ne lezent netra var ho lerc'h. Goude beza laket e boutin ar pez o doa a venneien ho zri, o devoa marteze peadra da lacat treizia unan anezho beteg an Amerik. Evel ma tlient caout eun heritach braz e cafjont tud da ginnigen dezho peadra da ober ho beach gant ma vijent dic'haouet mad goudeze. Hogen guell e cafjont ober marc'had oc'h cabiten al lestr ma'z eant varnezhan, evit gounit ho bouet, da labourat evel martolodet epad ar veach.

Evelse e treusjont ar mor braz dizispign. Mes etre al leac'h ma touarjont en Amerig hag Albany eleac'h ma voa maro ho eontr ez euz eur pennad mad a hent, eur vro ledan da dreuzi. Ama ar pezig o devoa a venneien en em silaz prest euz ho ialc'h, ha mad oa dezho ma o devoa divesker cre da vale ha ma rejont ho beach e ber amzer. Anez a vije bet coezet truez outho ; rak *breur Jonathan* ne ro ket he draou evit netra, hag ar guel euz eur pez arc'hant pe euz eur pez aour a blij dezhan kement ha da eun all.

Eur mintinvez eta e voue guelet an tri den iaouank-ma, guisket evel coueriadet an Irland, o tont da c'houlen heritach ar milioner nevez maro. Evel ma o devoa da ziskuez an oll baperiou a c'houlenne al lezen, n'o devoue poan ebet evit caout an heritach.

An tri niz a voue digemeret mad gand an oll. Ho eontr a ioa caret gant an oll er c'harter ; rak mad oa e kenver an amezeien hag ive e kenver ar beorien.

Ar pez a rea c'hoaz ober digemer mad dezho, eo ma voant brema pinvidik mor, hag er vro-ze, couls hag er broiou all, marteze muioc'h eget e bro all ebet, ez eo guir ar pez a lavare hon tadou coz :

Ha pa veac'h a lignez ar c'hi,
Mar doc'h pinvidik, deut en ti ;
Ha pa veac'h a lignez ar roue,
Mar d'oc'h paour, it en han Doue.

Tud hag o deus danvez ne oufent beza nemet tud a zoare ; peb dor a zigor dirazho : an oll a glask tremen dioutho.

An tri niz a zigore braz ho daoulagad pa veljont an tiegez caer ma voant perc'hen anezhan brema. Parkeier ha meziou e ratre, e doare da rei eost a rodel ; jardinou ha guerjezou leun a vez frouez ; daou pe dri gardi leun a venviachou labour ; creier ha marchosiou carget a loenet euz ar re genta ; kezeg hag a grene an douar dindanho ; chatal corn ep niver ; daou di, unan dister great gant plench, savet gant ho contr pa'z eas da genta da zevel stal, hag en doa lezet en heza evit derc'hel sonch n'oa ket bet ato eur mondian, hag eun ti caer, evel eur maner savet gantha goudeze pa voa deut an dour da veza cre en he eienen, ha carget a arrebeuri euz ar re vraoa. Pep tra a ioa e reiz, hag an tri breur n'o doa ken da ober nemet kemeret pep a vonet noz ha mont da gousket evel pa vijent bet ato mistri en ti ze. Servicherien a ioa da ober al labour, ha ne ket aour nag arc'hant a vanke evit ho saea.

Boas m'az oa an tri breur dioc'h ho lochen euz an Irland eleac'h ne voa evit oll arrebeuri nemet eur goz taol, eur gos scaoun bennag ha gueleou guial gant eur vozad colo da gousket varnezho, e voant souezet oll oc'h en em gaout er maner-ma, hag e sellent an eil oc'h egile, evel pa o divije c'hoant da lavaret :

— Petra a raimp-ni gant kement all a draou ? penauz ec'h allimp-ni boaza dioc'h eur maner hag arrebeuri caer evelen ? Ne gredent ket sevel ho mouez da goms cre ; sonjal a rea dezho beza en eun ilis pe e ti eur prins.

(*Eur pennad all eur vech all*). G. M.

Eur Serjant penn guenn.

Epad ar vrezel a voue er Portugal, dindan Napoleon kenta, ar seisvet rejimant varnugent a linen en devoue eun dervez eur goal grogat, hag ar c'holonel a voue discaret gant eun tenn. Cridi a reat oa maro, hag evel ma'zoat neuze crok da vad, e voue lezet gant prez lopa an enebourien. Ar re-ma, e guirionez, a voue scubet ac'hano e ber amzer, hag ar re a jome, a ioa astennet var guenn ho c'hroc'hen.

Pa voa echu an abaden, eur serjant a lavaras da zaou euz he gamaradet : Red eo deomp mont da glask corf hor c'horonal, ha diskuez d'ar pennou broc'h-ze pe seurt potred omp.

Mont a rejont ho zri ; mes caout a rejont var ho hent eur vanden enebourien hag en em lakeas da denna varnezho. Daou anezho a voue lazet, ha ne ellas nemet ar serjant mont beteg ar c'horonal.

Ar serjant-ma a ioa enn denik koant ha beo an tam anezhan ; mes bihan oa ha displet ; an c'horonal avad a voa eur c'horf pounner a zen. Caer en devoue ar serjant poania, ne ellas morse he zevel var he chouk.

Epad ma edo evelse o clask sevel corf he goronal ; setu hen o velet daou varc'hek Saoz o vont ebiou. En em lacat a reas d'ho gervel, hag e teujont d'an daou lam' evit he gas gantho prizonier. Mes ar serjant o c'hervel an daou enebour-ze en devoa he zonch. Pa voant deut tost dezhan e sao evel eul luc'heden, hag e tiscar unan gant eunn tenn hag egile gant he vaionetez araok m'o doa bet amzer da zonjal en em zifen.

Neuze o kemeret unan euz ar c'hezeg, e teu abenn da zevel ar c'horonal varnezhan, e sao he unan var an tailler, hag ez a da dinellou ar Fransizien.

Gouscoude dre chans ar c'horonal n'oa ket maro. Ar medesin a voalc'haz hag a louzaouaz he c'houliou, hag eun nebeudik goude ec'h elle trugarecat an hini en doa he dennet a dre divrec'h ar maro.

Neuze e veljot ive e voa gouliet ar serjant he unan, he habit e ioa toullet var he beultrin hag ar goad a zirede ac'hano. En em hasta a rejor d'he zivisca evit he louzaoui ; hogen hen a rebarbe, hag e voue red he zivisca en despet dezhan ; hogen neuze e voue souezet an oll ; ar serjant a ioa eur vaouez, he hano a ioa Virginia Chesquier.

He breur iaouang o vezo coezet d'ar sort, hi a viscas dillad goaz hag a ieas d'an arme en he leac'h. C'huec'h vloaz a ioa edo er zervich hag oa savet beteg ar *grad* a serjant.

Ar jeneral, o veza gouezet kementse, he galvaz, a roas dezhi he c'honje hag a lakeas rei dezhi ar groaz a henor.

Ar vaouez caloneg-ze e deus bevet beteg he c'hant vloas couls lavaret, hag a zo maro er bloaveziou diveza-ma. G. M.

Ar ganaouen-man a zo bet zavet gand pevar Vreizad bet en Rom, en koun d'ann eur vad ho deuz bet da weledann Tad Santel.

D'hon Tad Santel PiNao
TAD ANN HOLL VRETONED.

Breiziz, kanveulomp da vikeu,
Kanveulomp Tad ar gristenien !

DISKAN.

Bezomp bepred Bretoned,
Bretoned tud kaled.
Gwelet hon deuz-han 'nn hon c'hichen,
Bepred karantek ha laouen.
He ze gwenn, he lagad lirzin,
D'imp a lere 'n eur vousc'hoarzin :
Bezet da Jezuz, d'he Vikel,
Bezet feal beteg mervel.
Ia, ni a vo en peb tachen,
Ia, ni a vo gwir veleien.
Ni vo bepret etc.
Ni a laro da beb unan.
Pegent dous oc'h, ha pegent glan.
Ni vo bepret, etc.
Barzed, meulet-han holl kevret,
Gand ho telen vraz alaouret.
C'hui zo bepred, etc.
Ha c'hui tud iaouank Breiz-Izell,
Diredet en dro d'he banniel.
Bezet bepret, etc.

Gwelet hon deuz en Rom ive,
Breudeur d'hac'h, tud iaouank a fe.
Hi zo bepred, etc.
Dirag ann traitourien biskoaz,
Breizad a galon na vouzaz.
Bezomp bepred, etc.
Breiziz a beb oad, a bep stad,
Karomp bepred Pi nao, hon Tad !
Bezomp bepred, etc. I. KOATBRUK.

An Aotrou'n Eskob en deus roet an urziou en he Gatedral d'ar pevarzek a viz Eost. — Setu ama hano ar glouer iaouang o deus resevet an urziou.

Beleien.

Victor-Fransez Milin, euz a Sant-Marc.
Ian-Vari Abgrall, euz a Lambael-Guimillau.
Ian-Vadezour Guillou, euz a Vimillau.
Alan-Mari Hernot, euz a Landiviziau.
Desire-Eujen Kerezeon, eus a Sant-Lois Brest.
Ian-Vari Ar Maoult, euz a Nevez.
Lois-Philip Ar Moal, euz a Blouenan.
Fransez-Mari Ar Rouz, euz a Gastel-Paol.
Per-Mari Nedelec, euz a Blobannalec.
Fransez-Mari Abernot, euz a Lesneven.
Fransez-Mari Abian, euz a Blouzeniel.
Herri-Eozen Mari Berriet, euz a Gleden-Cap-Sizun.
Ian-Eozen Couloigner, euz a Sant-Serves.
Eozen-Mari Fagot, euz a Landiviziau.
Joseph-Mari Guegueniat, euz a Grozon.
Fransez-Mari Laurans, euz a Rosnoen.
Ian-Joseph Ar Bras, euz a Gleden-Poher.
Ian-Vari Ar Gall, euz a Blouvorn.
Emil-Jakez Livinec, euz a Vontroulez.
Ian-Vari Maguet, euz a Sant-Thegonnec.
Christof Paugam, euz a Blougoulm.
Ian-Vari Piolot, euz a Blouenan.
Eozen-Mari Richou, euz a Vodilis.
Per-Lois-Mari-Rene Rolland, euz a Vontroulez.
Paul-Mari Rouilly, euz a Sant-Lois Brest.
Eozen-Mari Thepaut, euz a Blougonven.
Ian-Nouel Thymeur, euz a enez Sizun.
Fransez-Claudà Vigourous, euz a Loperhet.

Avielerien.

Alan-Mari Labasq, euz a Blouguerne.
Laurans-Corintin Rospars, euz a Laz.
Ian-Fransez-Mari Martin, euz a Gommanna.
Olier-Frances, euz a Gernilis.
Ian-Lois-Bihan Poudec, euz a Blouider.
Fransez-Mari Billant, euz a Vipavas.
Eozen-Mari Cavarec, euz a Blouneour-Trez.
Mikeal-Mari Grall, euz a Lesneven.
Eozen-Mari Taviec, euz a Sanseo.
Per-Jakez-Emil Ar Fur, euz a Bontaven.
Mikeal Guedes, euz a Hospital-Camfrout.
Alan-Lois Ar Meur, euz a Elliant.
Ian An Noret, euz a enez Eussa.
Ian-Vari-Rene Moullec, euz a Eskibien.
Alan Quiniou, euz ar C'hastel-Nevez.
Eozen-Mari Roudaut, euz a Dremaouezan.

Abostolerien.

Eozen Pennors, euz a Gleder.
Eozen-Mari Branellec, euz a Blouider.
Fransez-Mari Besnier, euz a Bloare.
Olier-Mari Canevet, euz a Spezet.
Renan-Mari Colin, euz a Lambezellec.
Fransez Dantec, euz a Vontroulez.
Fransez-Mari Fily, euz a Gerlouan.
Lois-Nicolas Jacq, euz a Zouarnenez.
Ian-Vari Keraudren, euz a Grozon.
Eozen Ar C'hoz, euz a Blouescat.
Gabriel Ar Goff, euz a Landeda.
Per Ar Jacq, euz a Dreflaouenan.
Eozen-Vari Le Roy, euz a Vontroulez.
Gregor-Alexandr-Mari Mahe, euz a Dregourez.
Per Marrec, euz a Blounevez-Lochrist.
Mikeal-Mari Masson, euz a Borspoder.
Joseph-Mari Sagot, euz a Sant-Lois-Brest.
Ian-Lois-Mari Simon, euz a Vimaëc.
Eozen-Guillou Velly, euz a C'houlien.

Ar pevar urs bihan.

Ian-Vari Bescond, euz a Blouian.
Eozen Bideau, euz a Vrasparts.
Guillou Bodilis, euz a Blouvorn.
Rolland-Tanguy Bozec, euz a Zaoulas.
Fransez Calvez, euz a Blouvorn.
Jakez-Mari Colin, euz a Lambezellec.
Eujen-Fransez-Mari Cornic, euz a Bloudalmeze.
Herri-Marie Couic, euz a Zouarnenez.
Ian-Vadezour-Theodor Darrieux, a escopti Guened.
Nicolas Deniel, euz ar Vourc'hvenn.
August-Joseph-Mari Desban, euz a Bont-n'Abat.
Ian-Vari Fily, euz a Lannilis.
Alexandr-Fransez-Mari Fleiter, euz a Bont-n'Abat.
Emil-Joseph-Mari Guichaoua, euz a Bouldreuzic.
Ian-Vari Guillerm, euz a Sizun.
Ernest-Eozen-Mari Guillet, euz a Voelan.
Andre-Ian-Christen Hellard, euz a Gastel-Paol.
Guillou Hingant, euz a Vannalec.
Gabriel-Lois Hunault, euz a Blouarzel.
Eozen Kerandel, euz a Lannilis.
Anton-Fransez-Mari-Kerbiriou, euz a Gastel.
Ian-Vari Lagadec, euz a Gerlouan.
Renan Leal, euz a Vipavas.
Cyprian-Eozen-Mari Cam, euz a Vontroulez.
Gui-Laurans Ar Goff, euz a Vontroulez.
Lois-Mari-Armand Lochouarn, euz a Gemperle.
Fransez-Mari Masson, euz a Dreflaouenan.
Philip-Joseph Moal, euz a Sibiril.
Alan Moenner, euz a Velgven.
Theophil-Joseph-Mari Nicol, euz a Vrest.
Guillou-Mari Pailler, euz a Bloumoguer.
Ambroas-Mari Parc, euz a Blouider.

Hippolyt-August-Mari Peron, euz a Recouvrans.
Alan Picard, euz a Daule.
Jakez Qemeneur, euz a Vilizac.
Fransez-Ian-Vari Ridou, euz à Riec.
Ian-Joseph Rohel, euz a Dreflevenez.
Ian-Fransez Roudaut, euz a Dremaouezan.
Ian-Mikeal Saliou, euz a Voueznou.
Joseph-Fransez-Mari Tanne, euz a Sant-Neven.
Ian-Vari Thepaut, euz a Blougonven.

Curunen ar glouer.

Eozen-Joseph Abgrall, euz a Vipavas.
Ian-Vari Argouarc'h, euz a Blouenan.
Jakez-Bechu, euz a Blouzevede.
Fransez-Mari Bodroz, euz a Vontroulez.
Fransez-Herve-Mari Boucher, euz a Gommanna.
Ian-Vari Boulic, euz a Blouider.
Fransez-Renan Brochec, euz a Sant-Vouge.
Ian-Lois-Mari Buanec, euz a Volazec.
Charles-Mari Canevet, euz a C'houlien.
Maze-Eozen Carval, euz a Brimelin.
Alfons-Per-Mari Colin, euz a Locronan.
Ian-Fransez-Mari-Alan Corvez, euz a Vontroulez.
Visant-Hyppolyt Courtois, euz a Grozon.
Ian Crenn, euz a Vipavas.
Eozen-Lois Crenn, euz a Blouvorn.
Theodoz-Jul-Clemens Dagorn, euz a Sant-Thegonnec.
Maze Diraison, euz a Bleyben.
August-Per-Guillou Dourver, euz a Blougasnou.
Guillou Guedes, euz a Locronan.
Eozen Guyonvarc'h, euz a Villigomarc'h.
Clauda Guillerm, euz a Bleybert-Christ.
Renan Guillou, euz a Blouhinec.
Olier-Mari Hamon, euz a Sant-Derrien.
Ian-Per Jamet, euz a Gastel-Paol.
Corintin Kergoat, euz a Edern.
Julian Kergoat, euz a Viclan.
Joseph-Mari Kerlidou, euz a Landerne.
August-Theodor-Joseph Ar Foll, euz a Blougastel-Daoulas.
Joseph-Lois-Mari Queau, euz a Locronan.
Ernest-Jul-Ian Quere, euz a Sant-Lois Brest.
Olier-Ian-Vari Arsen Ar Rouz, euz a Gleder.
Emil-Ernest Louet, euz a Gemper.
Clemens Maniere, euz a Bont-Croas.
Laurans-Eozen Marchand, euz a Blogoff.
Paul Miniou, euz a enez Eussa.
Joseph Morvan, euz a Blouider.
Ian-Vari Nicolas, euz a Blouguerne.
Ian-Lois Normand, euz a Viclan.
Ernest-Mari Ollivier, euz a Landerne.
Cecilian Peron, euz a Gastel-Paol.
Ian-Fransez-Mari Perrot, euz a Lesneven.
Eozen-Mari Picard, euz a Gastel-Paol.
Ian-Lois-Mari Pouliquen, euz a Landerne.
Herri Queynec, euz a Blouigneau.
Herve Riou, euz a Landerne.
Fransez Rolland, euz a Blouneventer.
Herri-Mikeal Rouzot, euz a Lennon.
Per-Mari Souetr, euz a Lanmeur.
Per-Mari Stefan, euz a Bont'nAbat.
Fransez-Mari Tanguy, euz a Vontroulez.
Per-Mari Terrom, euz a Bloudalmeze.
Ian-Vari Trevidic, euz a Blouvorn.

29 belek, 16 avieler, 19 abostoler, 41 urziou bihan, 52 curunen ar glouer.

KELEIER.

An Aotrou Kerneis, zo hanvet person Bohars.

An Aotrou Bloas, person Kerlouan, zo hanvet person Kerber (Saint-Pierre-Quilbignon).

An Aotrou Graveran, beleg hospital Brest, zo hanvet person Kerlouan.

An Aotrou Paillard, vikel e Plonevez-Porzay, zo hanvet person Loqueffret.

An Aotrou Toulemont, vikel e Sant Lois Brest, zo hanvet beleg an hospital, er memes kær.

An Aotrou Hir, vikel e Plouguerne, zo hanvet vikel e Plonevez-Porzay.

An Aotrou Liles, nevez beleget, zo hanvet vikel e Plouguerne.

An Aotrou Thepault, nevez beleget, zo hanvet vikel e Roscoff.

An Aotrou Berriet, nevez beleget, zo hanvet vikel e Nevez.

An Aotrou Thymeur, nevez beleget, zo hanvet vikel e Quemeneven.

E cals lec'hiou e testumer lienach da gas d'ar zoudardet a zo o vrezelecaat evit ar vro.

Eur vamik coz a deu d'an ti kær, eur pacadik ganthi dindan he c'hazel :

— Petra zigasit aze deomp, mamik coz?

— Netra, couls lavaret, Aotrou keaz.

— N'oc'h eus ket calz a beadra, a gredan, kennebeut.

— Nan, paour oun ; mes daou re liseriou guele am euz, hag e roan eur re evit ar zoudardet, n'em eus ken da rei.

Ar vamik coz e doa evel mez dre ne elle ket rei ouspen.

Scrifa a rer deomp euz ar Ieuc'h, (Le Juch) ez eus savet eno seis lur hag eiz ugent dre eur gest great er barrez evit ar re a ve gloazet pe c'houliet o tifen ar vro.

Beleien canton Plogastel Sant Germen, o deus savet adarre pemp cant lur evit kenderc'hel eur zouav e servich ar Pap. G. M.

Ar Gerant : AR. DE KERANGAL.

Kemper, moullet gand Ar. DE KERANGAL, Mouller an Escopti.

DISSADORN 3 GUENGOLO 1870. N° 29. C'HUEC'HVET BLOAVEZ.

FEIZ HA BREIZ,

KELOU A BEP BRO, HA KENTELIOU VAR BEP TRA,

Digaset bep sul da gement Christen a gomz ar brezounek.

CONDITIONOU EVIT CAOUT AR GAZETEN :

Evit ar FINISTER, COSTEZ-AN-NORD *hag ar* MORBIHAN : *evit eur bloas*, daou scouet ; *evit c'huec'h miz*, pevarzec real.

An Abonamant a dle beza paet araog caout ar gazeten.

An hini ne zigas ket en dro ar c'henta cazeten a reseo goude ma zeo echu he abonamant, a zo considerel evel abonet a nevez.

A abonamant a gemerer e ti an Aotro. KERANGAL, *mouller an Escopti, ru ar Gigerez, n° 18, e Kemper,*
D'an Aotrou DE KERANGAL *epken e i adressi ar peamanchou ha kement a zell oc'h servich ar Gazeten.*

Ar scrijou da lacat er gazeten a dleer da adressi d'an Aotrou MORVAN, epken.

KEMPER, 3 Guengolo 1870.

Brema o deus adarre tro an dud diseiz a glever o safarat a enep ar c'houenchou, al leanezet, ar c'hoarezet, ar re a guita pep tra evit servicha Doue hag an nessa, brema o dese adarre tro da velet ha n'eo mad da netra ar re ma prezegont en ho enep hag a falfe dezho da gas en traon.

N'o dese nemet mont var an dachen vrezel, hag e velfent eno ar c'hoarezet a *charite*, daoust dezho da veza lent ha dinerz, o tiskuez muioc'h a galon eget na rafe douetuz ar re a gaf abeg enho. A vrema e comzer euz a unan bennag hag o deus dija roet ho buez o louzaoui ar zoudardet mac'hagnet.

Eur gazeten a gomz euz a unan a zo bet distaget he diou c'har diouthi gant eur voulet canol. Edo var dachen ar vrezel, evel meur a hini all euz he c'hoarezet, o vont euz euz an eil den gloazet d'egile, o louzaoui hema, o liena gouliou eun all, o lavaret eur goms vad da bep hini. Edo oc'h echui da louzaoui unan, hag oc'h ober sin ar groaz araok mont larcoc'h, pa'z eus deut eur voulet e deus distaget he diou c'har hag he strinket var ar zoudart e devoa louzaouet.

Ne ouzeur ket hano ar c'hoar-ze; hag anavezet e vezo? Ne ket lavaret. Gouzout ar rer epken eo eur c'hoar a *charite*, ha ne ket red e c'houle an dud piou oa. Ne d'eo ket da glask fouge, brud, na meuleudi eo ez a ar merc'hed calonek-ze da lacat ho buez var var. Ar c'hoarezet-ze zo savet calz anezho a dud dister ; hogen bez'ez euz ive en ho zouez hag a zo diskennet a reng huel, hag o deus lezet ar sciz evit guisca dillad gloan groz ha pilpouz, o deus great fae var an aour hag an diamanchou evit kemeret eur chapeled hag eur grucifi. En ho zouez ne deus mui a lignez dioc'h lignez nag a hano dioc'h hano ; ne gavit nemet ar c'hoar a *charite*, da lavaret eo eur servicherez da Zoue ha ne c'houlen nemet renta servich d'an oll. E kement leac'h ma'z euz unan bennag e poan, n'eus nemet eur c'halvaden da ober, ha dioc'h-tu e redo, didrouz ha laouen, da rei sicour d'ar minor dilezet, d'an intanvez ne deus ket a vara da zibri, d'ar zoudart goloet a c'hoad hag a c'houliou. Ha var dachen ar vrezel, e creiz ar re varo ha re all dare da vervel, e creiz an arvest-ze goest da lacat da falgaloni tud euz ar re nerzusa, e caf nerz avoale'h evit en em ancounac'hat he unan, mont euz an eil d'egile, lavaret eur ger bennag da rei courach da bephini euz ar re veo, hag eur beden evit pephini euz ar re varo. Lavaret a rafet eur vam etouez he bugale, hag e coll ken aliez a vugel evel a hini a varf.

Ar c'hoar a charite a gavit e kement leac'h ma'z eus vad da ober. Ar bed oll a zo he bro. Casit hi d'ar c'hreisdeiz, eleac'h ma teuzer gant ar c'brouez, dindan eun heol bero ; casit-hi d'an anter noz eleac'h ma scorn ar goad e goazied an den gant nerz ar ienien ; casit-hi d'ar penn pella euz ar bed etouez an dud gouez eleac'h ma vezo var var da veza debret, hag ep marc'hata na crena ez ai n'eus fors peleac'h gant ma vezo tud reuzeudik da rei sicour dezho.

Petra da zonjal goudeze euz ar re n'o deus nemet disprij evit ar merc'hed-ze ker cre a galon? Euz ar re ne gomzont anezho nemet evit ho goapaat? Clevet ez eus bet tud o lavaret anezho gant eur min faeüs : Bah! ho micher eo!

Ia, ho micher eo ; mes eur vicher hag a zo red, evit he ober, caout carantez Doue ha carantez an nessa doun en he galon. Eur vicher ha ne vezo great morse gant plac'hed ar bed. Ne deo ket an dud-ze troet oc'h plijadurezou ha braoenteziou an douar eo a choazo morse, a ratoz vad, ar vicher-ze. Evit en em rei evelse d'an oberou a garantez hag a drugarez, evit en em sacrifia he unan, eo red beza en em zavet azioc'h oll draou ar vuez-ma ha beza kemeret croas Jesus-Christ evit he lod.

An hini en deus scrifet kement-ma, a lavar goudeze : Eun nebeut goude ar vrezel e Crimee, edon o veachi

en hent houarn. Digouezout a riz en eur wagon a ioa enhi eur vanden a c'hoarezet Sant-Visant-a-Baul. E kichen ar superiolez ez oa eur c'hoar iaouank flam, ruz he fenn ha pleget izel he daoulagad ganthi. Houma, eme ve ouzin va unan, a zo, credabl, eur plac'hig iaouank nevez deut en urz, hag a zo c'hoaz o teski he micher. Gouscoude ar c'hoar o veza distroet eun tamig etrezeg enhon, e veliz ar groaz a henor o lugerni var he brûched. Eun dra all a velis c'hoaz : ar c'hoar iaouank ne doa nemet eur vreac'h.

Eun aotrou coz a ioa em c'hichen hag en doa guelet ive eveldon :

— Em eûz aoun, emezhan, va c'hoar, ez oc'h bet e Crimee ?

— Ia, emezhi, bet oun.

Ar c'hoar ne lavaras ken. Mes an Aotrou coz en doa c'hoant da c'houzout penauz e doa collet he breac'h ha gounezet he c'hroas. Abouez coms caer hag a zoare e lakeaz ar c'hoarezet da gaozeal, hag e clevaz ar pez en doa c'hoant da glevet.

Goude stourmat an Alma, ar c'hoar iaouang a ioa var dachen ar vrezel o louzaoui ar re vac'haniet n'oant ket destumet c'hoaz. Dindan eur vezen, e touez ar geot huel, e cleo eun huanaden gre, hag e vel eun dorn savet evel evit goulen sicour. Redeg a ra hag e caf eun ofiser russ dare da vervel. En em lacat a ra e tres da louzaoui he c'houliou, mes hen a ra sin dezhi ne dal ket ar boan, eo echu dezhan. Neuze e kemer he c'hrusifi hag e cas anezhi da vuzellou an ofiser evit he lacat da boket dezhi. Kerkent e teu eur voulet hag a zistag ar vreac'h-ze pehini a goezaz a dreus drem ar russ.

— N'oc'h eus ket laeret ho croaz, a leverjomp dezhi.

Ar c'hoar a ruziaz ha ne lavaras ger.

Hogen mar d'eo ho micher eo a ra tud evelse, da viana ec'h eller lavaret he greont mad.

Burzudou. — Tad gardien an douar santel a scrif evit rei da anaout ar burzudou a ra Doue e kenver ar gristenien nevez euz ar c'harter-ze, dreist oll euz a gær Damas. Souezet oan, eme an tad, o velet pe ger stard e chome ar gristenien nevez en ho c'hreden daoust d'ar brezel a reat dezho, rag gouzout a ran pe ger buan e chench tud ar vro-ma creden. Lavaret a rean ouzin va unan ; red eo en defe Doue great eur burzud bennag en ho c'henver. Goulen a riz eun dervez digant unan a ioa laket er prizon evit ar feiz hag fiziout a ellen e talc'hje mad d'he greden.

« Ia, emezhan, rak brema e credomp, ne ket abalamour ma'z omp bet kenteliet ganeoc'h ha ma on eus desket ar c'hatekis, mes abalamour ma o deus Jesus-Christ hag ar Verc'hez Vari en em ziskuezet deomp meur a vech ; anez ar burzud-ze penauz e sonch deoc'h-hu e vijemp deut ker buan da veza christenien ? »

An tad ne gredas ket kementse var ar ger ; en em lacat a reaz avad da evesaat ha da ober enclask. Gouzout avoalc'h a rea ec'h elle Doue ober burzudou hirio evel guechall, e voa e kichen kær Damaz e voa en em ziskuezet Jesus-Christ da Sant Paol, hag ec'h alle en em ziskuez brema ive d'ar gristenien nevez-ma evit ho c'hreaat er feiz ; hogen derc'hel a rea ato douetanz.

Ar c'hristen iaouang en doa contet an traou-ze d'an tad a voue paket er prizon gant eun niver braz a gristenien all. Eno e pedent nos deiz hor zalver Jesus-Christ da rei dezho da anaout petra a dlient da ober evit en em zavetei.

Eun nosvez o veza en em roet da gousket goude beza pedet pell amzer, hor Zalver a brijaz en em ziskuez dezho. Antronos pephini anezho a lavare : Me am guelet Jesus-Christ ! ha me ive ! ha me ive ! hor Zalver en doa ho c'honsolet, ho c'hourachet ha lavaret dezho derc'hel mad d'an hent ma edont enha. Ker carget oa ho eneou a laouenidigez, a anaoudegez vad, a feiz hag a garantez, ma ne ellent mui en em zelc'her, ha ma felle dezho mont e kær evit deski d'an oll ez eo Jesus-Christ Doue.

Eur vech all hor Zalver hag ar Verc'hez santel en em ziskuezas dezho, hag e clefjont mam Doue o lavaret abenn teir guech : Va map, pehini a velit, eo ar virionez ; silaouit-hen. »

Mes eun dra burzudusoc'h c'hoaz eo ar pez a velaz unan euz ar gristenien nevez-ze, eun den iaouang a dri bloaz varnugent, eur speret mad a zen.

An den iaouang-ze a ioa soudard, hag en doa guelet ive hor Zalver hag ar Verc'hez evel ar gristenien nevez-all. Eun dervez edo er c'hazern gant ar soudardet all hag oa en em dennet en eur c'horn da bidi. Setu en eun taol hor Zalver oc'h en em ziskuez dezhan hag o lavaret :

— Me eo Jesus-Christ ; ha cridi a rit-hu enhon ? An den iaouang a respontaz evel an den ganet dall euz an Aviel : Aotrou, abaoue ar vech kenta m'am euz ho kuelet, em euz ato credet enhoc'h. Hag e stouas d'an douar evit adori. Jesus a lavaras neuze : « Na chomit ket soudart ; mes it e frankis d'ar gær.

— Penaoz ec'h ellin-me en em denna ac'hann ? eme an den iaouank.

— Me en em garg a gementse, eme hor Zalver.

An den iaouank a ioa evel eat er meaz anezhan he unan, hag en em lakeas da grial dre ar c'hazern : « Jesus Christ eo ar guir Doue ! » Ar zoudardet en em zestum en dro dezhan, a ra dezhan pep seurt rebechou, pep seurt dismegansou. Liama a reont dezhan gant eur gorden deo he c'houzoug, he dreid hag he zaouarn, hag hen taolont evelse, evel eun horden golo en eur c'horn tro.

Epad ma edo, dizoursi, er stad-ze, Jesus-Christ en em ziskuez adarre dezhan, hag a lavar :

— Torrit ar chaden-ze.

— Penauz he zorrin-ma ? houma zo houarn.

— Torrit anezhi, eme hor Zalver.

Cregi a ra er chaden hag he zor evel eun neuden stoup.

Ar zoudardet o velet anezhan diliamet, a glask eur chaden all teoc'h, hag hen liam adarre. — Hogen houma zo torret ker buan hag ar genta.

An ofiserien souezet, a lavar d'ar c'holonel. Hema a laca cas an den iaouank d'he gaout, hag a ra dezhan pep seurt gourdrouzou, o lavaret oa crog an drouk speret enhan.

— N'eus crok droug speret ebet enhon, eme an den iaouank, mes christen oun.

Ar c'horonal a laca he chadenna adarre, he deleur er prizon, hag he lezel ep tam. Mes an den iaouang a dorraz he chadennou eun trede hag eur pedervet guech. Neuze ar zoudardet, ofiserien hag all, a voa strafuillet ha ne gredjont mui he chadenna. Scrifa a rejont da Gonstantinopl, hag e voue roet urs dezho d'he gas d'ar gær-ze.

Setu eta an den iaouank caset en hent gant sourdardet evit he zioual, hag eun tourket coat var he zaouarn. O veza chomet da dremen an noz en eur bourg, teir heur vale dioc'h Damas, ar Verc'hez Vari en em ziskuezaz dezhan e creiz an noz, a dorras an tourket a ioa var he zaouarn, hag e tistroaz ac'hano da Zamas eleac'h ma'z eas d'en em ziskuez da vistri kær.

Caset e voue eun eil guech da Gonstantinopl, mes en dro-ma ep liam ebet. Digouezet eno e voue caset da gaout ar pennou braz, ha galvet medisinet var he dro. Goudeze, ep ma c'houfe den perag, e voue roet dezhan he gonje soudard, ha lezet da vont d'ar gær evel ma carje. Ha setu penauz eo deut da vir ar pez en doa lavaret Jesus-Christ dezhan.

Kementse zo anavezet gant oll dud Damas, ha zoken an Turked pa her guelont, a lavar : « setu aze ar soudard en deus torret peder chaden. » Eun ofiser coz, an hini ma voa dindanha pa voa soudard a stou dirazhan bevech ma her guel. Hogen an den iaouank ne ra van a gementse ; caout a ra dezhan ez eo henoret avoalc'h o veza christen.

G. M.

(Tennet a *Ecleo ar purgator*).

Ah ! pebez amzer ! a lavare eunn deiz eur belek dirag eur c'hristen a Vreiz-Izel.

— Ia, amzer drist, aotrou Person ; ha couscoude n'hellomp ket en em glemm ; rak ann dud eo a ra ann amzer.

— Ha penaos 'ta ?

— Penaos ? Doue a zo just, hag a zo red dezhan rei d'eomp amzer hervez ma vevomp dirag he zaoulagad.

Hep mar, ann denn-se n'her gouie ket, mes ar pez a oa neuze enn he spered ha war he deod a zo bet lavaret gwechall gant an doctor braz Sant Augustin : *Penaos*, eme-z-han, *e vezo mad ann amzer ?... Ann dud a zo fall.* Doue a c'hoarvez gant-han, e gwirionez, evel gant pep tad a famill ; mar d-eo rustoc'h ar bed didan he zourn, eur sell war he vugale : ha liou mad a zo war ho buez ?... Allaz ! red ha red mad eo ansao ar wirionez,

nag a dud e Frans, e Breiz soken, ha na vevent ket war ann tu mad ! Er c'hoajou braz ez euz kezek gouez, a vev hep na brid na cabestr, cals a dud, cals re, siouas ! ha na vevont-hi ket ivez dilezen, dilezen Doue hag ann Iliz santel ? Ma, Doue eo ar mestr hag a renk ober al lezen atao. Setu dichadennet gant-han gwalennou hag a bouez war-n-omp oll. Na petra da ober brema ? En em sevel a enep d'ar boan pe diskredi ha coll calon ? Nag ann eil nag eghile. Plegomp kentoc'h hor pennou ha scoomp war boul hor c'halon : ne ket evit he blijadur e teu eunn tad mad ha tener da veza rust e kenver he vugale, evit ho lakât fur eo, ha netra ken. Pedomp eta ha greomp pinijen. Ma tostafe an oll ous ar sacramanchou ; ma ve lavaret bemnoz, e pep ti, war greun ar chapeled ar gomsik : Ma Jesus, misericord, nag a c'hraçou a ziskenfe war-n-omp, ha woar holl ar vro ! Ar pec'hed eo a zigas ar gwalennou ; ar beden hag ar furnez christen a oar ho distân hag ho fellât. Daoulagad Doue a zo digor war-n-omp : mac'h helfe gwelet ann oll oc'h ober ar pez a ra cals dija ! Mont a ra ann dud d'ann ilizou, er pevar c'horn euz a Frans... hag ar re a grog al lezen enn ho evit mont da zifenn ar vro ! Dont a ra ann dour enn daoulagad p'ho gweler o lakât da ghenta urz vad enn ho c'houstians, o c'houlenn medalennou, ha dreist oll, *scapulæriou* pe *habichou* Carmès. Ar *scapulær !* pebez tra evit caout sikour ar Werc'hez ! Er brezel a oa bet, brema so pevar bloaz, etre ann Autrichianed enn eunn tu, hag Prussianed gant ann Itali enn tu all, soudarded eur *bataillon* a oa gant-ho oll pep a scapulær, ha na zigouezaz na poan na droug gant nikun anezho, hag hi bet ar re ghenta enn tân. O welet kement-se ar c'homandant, a oa hen *protestant*, en em gavas souezet braz, ha pa zeuaz da vont war ann dachen, ann dro war-lerc'h, a ieaz bete goulen ivez eur *scapulær* da lakât war he galon... Mès caër en doa goulenn ha soken kinnig arc'hant, den na ziskroghe euz he *scapulær*, pa zeuaz unan, trec'het gant ar c'hoant-arc'hant, a roaz he hini... Mont a rejont d'ar *gombat* ha dont c'hoaz oll enn dro iac'h ha disbitig, ia oll nemet unan... Ann hini en doa roet ha gwerzet he *scapulær !!!* Nag a hini, er brezel-ma, a vezo miret a zroug dre he *scapulær*, he vedalen ! hag ar re, daoust da ghement-se, ho devezo da rei ho buez, a gavo, evit ar bed all, sikour Mari ha madelez he map divin. Gwir eo, nemed hag absolvet a helfe beza, eunn den, na ve ket e stad vad, evit beza pardounet e heur he varo, eo red en defe ar gontrition dre garantez Doue. Hag ec'h heller esperout kement-se evit ar re a varvo er brezel ? Na perag n'helfemp ket ! Jesus a lavaraz eunn deiz da santes Gertrud : ar re ho deuz bet evid-oun eur *santimant* mad-bennag, enn ho buez, pe great œuvrou mad enn enor d'in, p'ho gwelann o vont da vervel, hag evel war an treuzou diveza etre ar bed-ma hag ar bed all, me en em ziskouez d'ezho ker mad, ker carantezus ma ve tenereet ho c'halon hag e teuont d'ober ann act-se a gontrition ho c'has d'ar barados !!!

Y. R.

Histor Abaty Itron Varia Melleray.

Mæs dont a ra em speret ur goms all a lavare aliez an tad Anton de Venac'h, koms dre behini en devoa zouezet autronez an Naounet en ur c'honkour. Netra na gle displijout deoc'h en-n-ho stad, nag ur vicher poannius, nac labourou an douar, deut abers Doue.

Nan, nan, an tad Abbad na goll tam amzer. Dre ma kempenn an Abaty, e tigorr ive all labour, e ra implij vad eus an neubeud benviji en deuz digacet gan-t an eus brozaos, da hortoz ma vo greet re nevez. E genta acket zo da bourveï benviji, æler, freuzellou, kirri, kestilli eaust, tranchou, divac'hou, restilli, filc'her, pâliou ha kement zo ret evit al labour. Eun dudi voa guellet sternou nevez ar hezec, koldriou ha louënnou an eujennet, an dennoù-ze savet ker buan, o kerzet dre ur sin hep goudrous na blasphem, pere a den alies mallos an Autrou Doue var ar renerien tenn.

Bemdez e vije labouret da aoza ar hreïer-zaout, prenet e voa biou eus an Normandi hag ujennet ar Poitou. Ar hreïer voa æret mad hag delhet kempenn. All loënet voa staget gand chadennou ouarn ha dispartiet an eil eus eguile dre ur hell koad, pe ur speuraden izell. Het a hed ar hraou e voa ur voaz evit digemer an anvouez hag derhel zeac'h didan al loënet. Na veler ket er hreïer-ze eus ar guiajou kifnic-ze da zaotra al leaz. Er hontrol, ar plazou pe ar pillijou doun evit al leaz zo ato spuret da luguerni. Beza o deuz pevar pe bemp troatad hed, tri pe bevar lehet ha c'huec'h meutet dounder. Daou vreur-zo karguet da gaz al leaz, da un neo stenet : en-n-ho e ve greet ar fourmaij. E peb tu e veler stifellou dour skleer evit goëlhi ar podezou pe ar plajou doun hag ar zillou. Al leazerez zo ur gambr distan hag avelet mad. En dro d'ar gambr e veler fleur e pep liou, ross ruz, germes glas ha melen, fleur delizennou güen, boketou tro an heaul hag hortauzit ken ledan hag dizeaulen un demezel.

Abalamour d'ar gempen ne digueze al loënet oll zo ato iac'h, kouls ar hezec hag ar loënnet korn. Al loëou iouank zo kaër meurbed hag c'hoanteet gand an oll. Konta a reer purvuia var dro anter kant beoc'h, trivac'h ujen hag eun uguent penn kezec. Ar moc'h, ar ier, an houidy, ar gouiffet o deuz peb hini e bors, hag breudeur evit o sourcial. Denvet zo vardro c'huec'h uguent, divoallet gand un den koz hag eur c'hi desket. An denvet zo oll guen, abalamour da chappou pe koullo ar venac'h, beza ez euz ive chass a venez Sant Bernard, desket peb hini da zivoall e bors pe e jardin ha dreist peb tra ar hoëll, abalamour ma nem gav tost d'an hent bras. Na achuffen ket ma veret din lavaret piz. Greomp ur gamad-all c'hoaz.

An tad Anton n'en devoa ket ankouët ar pez en devoa guechall desket e Paris e skoll an autronez Auberton, Jullien hag rejantet-all. Evel ar fur Salomon, a lavare en-hur vadinal, e vignon, autrou Deherré, escop an Naounet, an tad Anton a anavee an oll louzaou, adallec ar ciudis pe an ejop e stribill eus ar mogueriou, betec ar cedres, rouanez ar plant. Ranna a reas ar jardinou e lodennou karre hag hervez danvez ar pladennou douar, e hade e louzaou evit ezommou an Abaty hag klenvezou ar vro. Kavout a reer ato er jardinou-ze, baljm, soc'h munud, kamailha, begar, citrouellez, tuellen ven, lavand, regalis, betec daëlou job, a behini ar greunn a servich da ober chapeledou, guerzet pe roët d'an dremenidi.

Pa gomzer eus ar jardinou, e renker lavaret ur goms eus ar gouez frouez pere zo breuma sperjus ha niverus meurbed. Ar venac'h kenta o devoe plantet, ambouget, pe greffet kals. An tad Anton a houlle greffou a bep bro ha plant a bep ment. Ar frouez mad a ve guerzet bep merher e Chateaubriand, an avalou a servich da ober jistr evit ar Menach hag ar veajourien hag ar raisin da ober guin evit sacrifis an ofern. Epad pell e ve servichet blokadou ous tol an dremennidi, darn all a ve guerzet, rag e Melleray ne effer nemet jistr. Reolen an trappistet eo kavout evit efaich ar pez a vez implijet er vro ma chomont. Guerza a reent, hag a reont bepret un tol bras a lugumaich er hæriou var dro, mæs ar pez a denn ar muia a honideguez eo an ajou. Ato e verzer bep bloaz, evit pevar mil skoëd, ajou lugumaich, fleur pe louzaou all. En Naounet, e Roazon, e Ancenis, e Chateaubriand, en deuz an Abaty tier evit ar henvers.

Ne ket hep ken ar jardinou a labourer, ar parkeïer zo ive digoret hag temzet mad. Ar prajeïer douret dre voaziou connet mad, a ro foën hag ragaïn dru. E peb leac'h na veler nemet ed, pe boëd loënnet, Melchen kaër, rai-gras, irvin saoz, avalou douar, rutabaga hag kals traou all pere a bourve gand larguentez peadra da vaga al loënet ; rac an Abaty n'en deuz tam peuri er meaz, nemet evit an denvet, pa ve trohet an ed hag epad ar goan da hortoz hada ar guiniz, ar herc'h hag al louzaou all. F.

(*Eur pennad all divezatoc'h.*)

Diviz pe diwiz war ar brezoneg etre Yann, Paol, Pipi ha Loiz.

EIZVED PENNAD.

Na-nag, ha-hag, ma-mag.

Paol : Lavaret ez peuz d'eom, Yann, penaôz *nag* a zo greet euz *na*, o staga oc'h hemma war-lerc'h al lizerenn *g* : *nag*.

Ha beza ez euz eur ger all benâg c'hoaz hag a ra evelse ?

Yann : Daou c'her all da vihana a anavezan hag a ra evelse : *hag* ha *mag*.

Hag a zo greet euz *ha*, ha *mag* euz *ma*, e-c'hiz *nag* euz *na*, o staga out-ho *g* er fin pe en dilost.

Ar *g* a stager evelse oc'h *ha*, *na*, *ma* en dilost, a zervich aze da lizerenn vlod.

Evelse, pa leverom : *Hag Andre*, *hag hemma*, *nag Andre*, *nag hemma*, an dra-ze a zo e-c'hiz ma skriffem : *Ha-g-Andre*, *ha-g-hemma*, *na-g-Andre*, *na-g-hemma*.

Pipi : Hag ar ger *mag*, greet euz *ma*, a behini e komzez bremaig, petra eo hennez ?

Yann : Leoniz a laka *ma* ha *mar*, evid talout ar ger galleg *si* : *Ma lavar Per dit netra..... Mar teu Fanch d'az kavout.....*

Kerneviz-da vihana darn anezho-a lavar *ma* ha *mag*. Dirâg eur gemsonenn e lakeont *ma*, dirâg eur zonenn hag eun *h* mud e lakeont *mag*. Evid skwer : *Ma lavarffen d'oc'h..... Mag a teuom da glevout..... Mag heulyez al lampon-ze.....*

Ar *g*, ma mignoned, a zo eul lizerenn hag a gavom aliez staget oc'h ar geryou, azoutet out-ho pe araôg, pe war-lerc'h, pe zoken e-kreiz, evid talvout enno pe da lizerenn vlod evel e *hag*, *nag*, *mag*, pe evid ober eur vicher all.

Pipi : Diskouel d'em se dre eur skwer benâg.

Yann : Kavout a reom ar *g*-ze er ger-berv latin *mugire (bleuja* pe *blêja)* — prononsit *moughire*, — e kreiz, lakeet aze evid talout da lizerenn vlod.

Mu eo ar c'hrizyenn (prononsit *mou* : *mou* eo kri an eujenn. Lavaret a ra *mou*, ha neket *moug*,) ar finvezenn eo *ire*, hag ar *g* a zervich er ger da lizerenn vlod : *mu-g-ire* : rag re galed e vez evid ar skouarn klevout lavaret *mouire*.

Paol : Diskouez d'eom ar *g*, staget oc'h ar geryou araôg.....

Yann : Er brezoneg e kavom aliez ar *g*, azoutet oc'h ar geryou araôg, evid roi d'ezho evel muioc'h a nerz. Evid skwer : *Gallout*, ger-berv brezoneg. Er ger *gallout* ez euz tri dra : 1° ar *g* staget oc'h ar ger araôg ; 2° *all*, pehini eo ar c'hrizyenn ; 3° *out*, pehini eo ar finvezenn.

Tolit evez penaôz, mar leverer *gallout* : *gallout a raflen mont*, e leverer ive ker koulz all *allout* : *allout a raffen mont*.

Aliez zoken e renker lezel ar *g* er mæz, o veza n'he frononser ket. Evid skwer :

Me a ell, *te a ell*, *hèn*, *hi a ell*, *ni a ell*, *c'hwi a ell*, *hi* pe *hint a ell*.

Per a zeuaz hag a ellaz kaout krog enn-ha.

Lavaret a reer ive ker koulz all :... *hag a c'hellaz kaout krog enn-ha.*

Lavaret a reer c'hoaz : *Ma allan mont*, pe : *Mar gallan mont*.

Paol : Darn a skriff : *Me a ell*, *te a ell*....; ha darn all : *Me a hell*, *te a hell*...., gan eun *h* mud dirâg *ell*.

Piou a ra ar gwella ?

Yann : evid-on-me a gav gwelloc'h gwelet skrifa : *Me a ell*, *te a ell*..... eged : *Me a hell*, *te a hell*.....

Da genta, ar *g* ne ra ket lodenn euz ar c'hrizyenn e *gallout*. Lavaret a reer *allout* koulz ha *gallout*. Na welan ket eta perâg e vez ret skeudenni, reprezanti ar *g*-ze dre lizerenn all e-bed, pa n'he frononser ket.

D'an eil, o skrifa : *Me a hell*, *te a hell*....., e riskit da roi da gridi ez euz ano euz ar ger-berv *gella* : *Penn pe bleo an den a c'hell gan ar bloavezyou*.

Paol : Petra a ziniffi *all*, grizyenn euz *gallout* pe *allout* ?

Yann : *All*, hag evid hen skrifa mad, *al* gân eun *l* epken — da genta e tleyet pronons *al* hir. e-c'hiz ma vize *aal* pe *âl*, — a ziniffi *uhel*, *braz*, a zo ordinal *kre*, *galloudeg*.

Ar ger pe ar c'hrizyenn *al* a gevom er ger latin *altus*, *al-tus* (*uhel* ha *don*). — Her c'havout a reom c'hoaz en ano *Alman*, *Almaned*. *Al* a ziniffi *braz*, *man* a ziniffi *den*. Evelse eun *Alman* a ziniffi eun *den braz*, eur *pikol den*. — Kavout a reom c'hoaz ar ger *al* e *Aleim*, eunan euz a anoyou an Aotrou Doue en hebreeg.

Paol : Penaôz e tleer skrifa an ano *Alman* en unved hag en aliezved : *Alman*, *Almaned*, pe *Almant*, *Almanted*, pe *Alemant*, *Alemantet*...?

Yann : Mar ez peuz c'hoant da zishevelebi, da ziformi an ano-ze, skrif anezha evel ar galleg : *Allemand*, *Allemanded*. Mes, mar ez peuz c'hoant d'her skrifa ervez eur reiz-skrifa, pehini a zeu d'eom digan Doue he-eunan, skrif ha lavar : *Alman*, *Almaned*, e-c'hiz ma leverez *Breton*, *Bretoned*, *Leonard*, *Leonarded*, *Kernevod*, *Kernevoded*, *Roman*, *Romaned*, *Grek*, *Greked*, *Turk*, *Turked*, etc.

An ano *Alman*, hen lavaret em beuz, a zo greet euz *al* ha *man*, ha neket euz *alle* ha *mant* pe *mand*.

Man a zo eunan euz a anoyou an den er c'hemreg koz pe kelteg. Her c'havout a reom c'hoaz evid envel an den er zaozneg, pehini her skrif *man*, en almaneg, pehini her skrif *mann* gan diou *n*, etc.

Ar ger *man* evid siniffiout *den* a dleye beza ive anavezet gwechall er brezoneg ; rag kavout a reom ar ger-ze hag e anoyou tud, bretoned a vouenn, ha stag oc'h geryou all brezoneg. Evid skwer : *Morvan*.

Morvan a zo eun ano den, komun braz e Breiz-Izel.

Loiz : Petra a ziniffi *Morvan* ?

Yann : *Morvan* a zo greet euz *mor* ha *man*. *Mor* a ziniffi *môr*, al *lagen vraz*, hag ive *braz* ; *man*, e-c'hiz or beuz deja lavaret, a ziniffi *den*. *Morvan* evelse a ell siniffiout pe *den a vôr*, *martolod*, *merdead*, pe *den braz*, *galloudeg*.

Tolit evez, ma mignoned, penaôz e lavarit *Morvan*, hag o komz euz a galz tud anvet evelse, e lavarit *Morvaned*, ar *Morvaned*, ha neket *Morvant*, *Morvanted* pe *Morvanded*, ha neubeutoc'h c'hoaz *Morvanisted* e c'hiz em beuz gwelet skrifa *Romanistet*. Mad ! ar memez rezon oz peuz da lavaret ha da skrifa *Almand*, *Almaned* ; rag *man* euz *Alman* ha *van* euz *Morvan* a zo ar memez ger.

Pipi : Me a gompren brema e tleffer lavaret ha skrifa *Almand*, *Almaned*, ha neket *Allemand*, *Allemanded*, pe *Alemant*, *Alemanted*.... Mes ar galleg.....

Yann : Ar galleg hen deuz dishevelebet kalz a c'heryou, ar ger *alman* ha re all.

Arabad eo d'eom kemmeret skwer war-n-ezha, da vihana pa ra fall. Ha n'eo ket gwelloc'h d'eom skrifa or

geryou brezoneg e-c'hiz maz-hint bet greet, formet da genta gan Doue, pa bermet ar pronons d'eom hen ober, eged e-c'hiz ma z-hint bet divezatoc'h dishevelebet, difformet gan an dud?

Paol : Paegwir e maom gan ar *Morvan* ar *Morvaned*, an *Alman*, an *Almaned*, lavar d'eom ivez, Yann, penaôz e tleer skrifa *Normand* : *Norman* pe *Normand*?

Yann : Ar memez rezon or beuz da skrifa *Norman*, *Normaned*, evel da skrifa *Alman*, *Almaned*, *Morvan*, *Morvaned* ; rag *Norman* a zo greet euz *nord* ha *man* (den euz an nord.)

Pipi : Hag an hini a lavarffe hag a skriffe *Nordman*, *Nordmaned* (Nord-man, Nord-maned....?)

Yann : A raffe gwelloc'h c'hoaz. Diesoc'h e vez d'he c'hinou, evid gwir, lavaret *Nordman*, *Nordmaned* ; mes sklerroc'h, distakoc'h ha c'houekoc'h e savarffe.

N'em beuz douet e-bet ne lavaret evelse gwechall goz, en on touez, pa vouie c'hoaz ar Vretoned petra a ziniffi *man*, petra a leverent, o lavaret *Nord-man*.

Lavarit ha scrifit ive *Roman*, *Romaned*, ha gwelloc'h c'hoaz *Romman*, *Rommaned*, greet euz *Rom* hag euz *man*; *Flaman*, *Flamaned*, ha gwelloc'h c'hoaz *Flamman*, *Flammaned*, *Flamman* a zo greet euz *flam* ha *man* hag a ziniffi *den flam*, *den a liou flam*.

Pipi : Mar tleom lavaret *Norman*, *Normaned*, koulskoude, o komz euz ar vro, e lavarom *Normandi*....

Yann : Ia, lavaromp *Normandi* e-c'hiz ma leverom *Escopti*, greet euz *Escop* ha *ti*.

Pipi : *Escopti* a zigouez mad : an dra-ze a ziniffi *ti* an *Escop*. Mes *Normandi* a zo eur vro ha neket eun ti. *Ti* ne ya ket mad e *Normandi* evit envel eur vro.

Yann : Tol evez Pipi, penaôz e leverer ive *Eskopti* euz eur c'harter gouarnet gan eun Eskop, perâg ne stakffer ket ker koulz all *ti* oc'h *Norman*, *Norman-ti*, hag evid ma vezo dousoc'h evid ar skouarn, *Norman-di*, evid envel ar vro ma chom ar Normaned enn-hi?

Y. K. Kersalé.

MAB AR SACRIST.

E pep corn euz a Frans, er c'harteriou pella dioc'h Pariz e caver eun niver braz a dud clanv defot guelet ar gær benn-ze euz ar rouantelez. Paris! Ar ger-ze epken a laca ho c'halon da zridal ; ma c'halfent mont di, e caf dezho ne vancfe mui netra dezho. Cridi a reont ez euz eno oc'h ho gedal aour, arc'hant, pep æzamant, pep plijadur. Ar re o deuz eun tam descadurez a zonch dezho e cavint eno henoriou, cargou, danvez; n'o devezo nemet en em ziskuez evit ma vezo dioc'htu ho meulendi e ginou an oll, ha ma zai ar brud anezho dre bevar c'horn ar bed. Ar re zo red dezho mont da gommanancha a gred n'o deus nemet mont di evit caout aour hag arc'hant a grabanadou ep ober netra. Hogen nag a zouezennou ne baker ket er gær vras-ze! Nag a bet a zistro ac'hano reuzeudik! Unan ar pillou o stribillenna outhan, eun all collet gantha he iec'het, eun trede collet gantha ar voazamant da labourat ha ne deo mui goest da c'hounit he vara, hag ar pez zo c'hoas goasoc'h, an darnvuia anezho collet gantho ho feiz.

Eur beacher o veza oc'h ober tro ar Savoa, a ioa bet carget gant eur mignon dezhan, da gas ⁊eul lizer da berson eur barrezig a zo eno e troad ar menezïou Alp. Ar belek ne voa ket er gær pa zigouezaz evit he glask, hag ar beacher a voue despezet, rak sonch en devoa da dremen eno eun derveziou bennag evit guelet doareachou ar vro. Lavaret oue dezhan n'en devoa nemet mont da di ar Sacrist, hag e calje eno eul lojeis dereat, hag ouspen ar pez a velje he unan, en divije tro da glevet eno historiou ar c'harter.

Mont a riz, eme ar beacher. da di ar Sacrist, a reat Nivolet anezhan, hag eno e teskis petra eo eun tiek mad, eur c'hristen caloneg, eun tiad coueriadet contant euz ho stad hag eurus mar deus tud var an douar. Ar zonch euz ar pez a veliz en ti-ze, euz ar vuez christen a renet enha, en deus va zicouret calz ac'houdevez da zelc'her mad d'ar relijion.

Ti Nivolet a ioa savet oc'h dinaon eun dorgen.

An ti a ioa guenn ha coant da velet, goloet he vogeriou gant ar guiniennou a ioa staget outho. Dirag an ti e voa eur c'harreat fleur coant meurbet ; neuze eul liors leun a vez frouez hag a blege dindan ho beac'h. Izeloc'h e voa douarou labour e doare vad hag en traon foenneier glaz. Euz a gichen dor an ti ez oa eun taol lagad dudius var an draonien a ioa dirag, hag ar menezïou huel a velet en tu all hag a zave ho begou beteg an Env.

Er c'harter-ze n'eus ket a diegeziou bras na zoken a binvidien. Nivolet gant he liors, he dri pe bevar fark douar labour, hag he foennog oa unan euz a vondianet ar barrez. Bez 'en doa c'huec'h crouadur hag a zave oll e doujans Doue. N'oa ket bet ato sacrist, bet oa tenzorier, hag en doa lezet ar gark-ze evit gallout renta muioc'h a zervich d'ar barrez.

— Penauz, eme ar beacher, oc'h eus-hu lezet ar garg a denzorier evit kemeret an hini a zacrist?

— Penauz, Aotrou, e c'houlennit eun dra evelse, ha c'hui christen, ha c'hui unan a vugale an ilis? Peleac'h e cafac'h-hu eur gark caeroc'h goude hini ar belek? Ato tost d'an aoter, tost da Zoue, o servicha an oferen, o kemeret perz en oll ceremoniou an ilis, badiziantou, eureujou, pedennou evit ar re veo hag ar re varo!

— Eur vicher eo gouscoude ha n'eus nemeur a avi outhi?

— Avi a ve outhi ma sonchet mad petra eo, ma he grafet gant feiz. Guir eo calz euz ar re o deuz ar gark-ma, eleac'h he henori, a ra dishenor dezhi ; hag ama var gementse ez eo digouezet ar pez a zigouez e meur a barrez all. Ar c'henta Sacrist am euz anavezet ama a ioa eur mesvier ; an eil eun didalvez ne zalc'he netra a zoare vardro an iliz ; an trede a ioa cam he viziet, ne allet ket fiziout enha ; hag an iliz ama ne ket pinvidik, ne ell rei nemeur a dra d'ar re a labour var he zro. Neuze eo

e sonjis dont da veza sacrist, hag an Aotrou person am c'hemeras. Ha setu brema dek vloas zo ez oun var eun dro sacrist, cloc'her, ha touller beziou ; ha petra bennak ma ve cavet calz ha ne garfent ket ober ar vicher, evid onme ne garfen ket he zrecli oc'h eun all ha pa ve roet din dek mil lur er bloas ; rag evelen em euz an heur vad da veza hemdez e ti Zoue, ha da zarempred an Aotrou person, a zo eur zant.

Ar pez ne lavare ket ar zacrist, eo eur vicher all c'hoaz a rea, ober scol d'ar vugale. Evel na voa er barrez na mestr na mestrez scol, ha ma voa re hir ar barrez dioc'h ar c'heriou evit cas ar vugale d'ar scol di, en doa sonjet destum bep mintin ar vugale divar dro, hag e rea scol d'ar botred, hag he c'hreg, d'ar merc'hed.

Evelse Nivolet a ioa sacrist dioc'h ar mintin, mestr scol azaleg eiz heur bete creisdeiz, ha labourer ac'hano da noz, o rei evelse ar penn kenta euz an deis da Zoue, an eil d'he nessa, hag an trede dezhan he unan ha d'he labouriou.

Gnelet em euz, eme ar beacher, meur a diegez christen, rag a drugare Doue ez eus c'hoas tiegeziou christen en hon touez. Morse avad n'em eus guelet eun ti reizet ker mad ; eun tad hag eur vam ker fidel d'ho dever ; bugale ker sentuz e kenver tad ha mam, ker carantezuz ha ker serviabl an eil e kenver egile. C'huec'h bugel a ioa, oll iac'h ha laouen evel an heol, ha gant kementse didrouz ha dizafar. Pedennou, labour, pep tra a ioa reglet eno evel en eur gouent.

Ar c'hosa euz ar c'huec'h bugel-ze a reat anezhan Fransez Nivelot. Trivac'h vloaz en doa pa reaz ar beacher anaoudegez gant tud an ti-ze, hag a neuze e kemere perz e labourou he dad hag her sicoure en he oll vicherou. Eur potr a speret oa, devot evel eun æl, liou ar iec'het hag an dinamdet var he zrem. Doare en doa da veza euruz en he stad ha d'en em blijout meurbet e kichen he dad hag he vam, e touez he vreudeur hag he c'hoarezet.

Mes eur galouper bro euz a Bariz o veza deut da vale dre eno evit guelet ar vro ha dreist oll ar menezïou Alp, a zigouezas gant an den iaouang, hag a roaz eul levr dezhan da lenn evit tremenn he amzer er mareou n'en divije netra da ober.

Al levr-ze ne voa ket eul levr fall. Ne gomzet enhan nag a enep Doue nag a enep ar relijion. Bez 'e voa unan euz al levriou-ze a scrifer kement anezho en amzer-ma, scrifet epken evit gounit arc'hant ha dizenoui tud dibreder, levriou ha ma na zougont ket d'ar pec'het, ma na zescont ket an droug, a zo gouscoude peadra enho da lacat goad eun den iaouank da virvi, ha da zigas dezhan sonjou ha ne vijent bet deut dezhan morse anez.

Al levr-ma a voa an histor euz eun den iaouang euz ar vro-ze en doa kuiteat he veneziou evit mont d'ar c'heriou bras, da Jenev da genta ha goudeze da Bariz. Evel m'en doa speret hag ijin ne zaleas ket da gaout commanant vras, goudeze d'en em lacat er c'henverz, hag erfin da veza eur mondian. Distreï a reas d'he garter pinvidik mor. Neuze gant he zanvez ec'h argoulaouaz he vreudeur hag he c'hoarezet, e lakeaz he oll dud en ho æz, e lakeas kempen an iliz hag e reas n'ous pegement a oberou mad all ; en eur ger dont a reas da veza providans he barrez.

Fransez Nivolet o veza lennet hag aslennet al levr-ze, a zonjaz ec'h alje ive avoalc'h ober evel an den iaouank ma comzet anezhan el levr-ze. Eun dra bennag a lavare dezhan en devoa ive speret hag ijin avoalc'h evit dont a benn a bep tra. Ne uvree mui nemet euz a Baris. Caout a rea dezhan beza distro d'ar gær, goude eun nebeudik bloaveziou, gant eur mor a zanvez, hag e lakea pinvidig he vreudeur hag he c'hoarezet, e rente he dad hag he vam euruz en ho bloaveziou diveza, o caout pep tra dizoursi ep ma coustje poan ebet dezho, e kempenne an iliz, e save eun ti scol, hag e lakea ar barrez e tres da zervichout da skuer d'ar parreziou all. — Er sizun a zeu e velimp penauz ez eaz an dro gantha. G. M.

AR VREIZIADEZ

DA C'HARD MOBIL AR FINISTER.

Var an toun hanvet e gallec : *La Parisienne* :

Trochu hor breur, soudard a galon,
Zo carget da ziven Pariz ;
Piou ar Breton a vezo poltron?
Poltroned! n'euz ked e Breïz.

DISKAN.

Diredomp, Bretoned, a vanden,
Loskomp a-unan hor iouaden :
Prount araok, potred,
Ni d'ar boan kalet,
Demp a-dreuz an tann, eeun d'ar Brussianed,
Treinomp karrig an ankou
Da Vismark ha da Willou.

—

Gand eur milion a zoudarded
Roue ar Pruss a zraill hor bro ;
E pep lec'h hen hag he genseurted
A skign an tann hag ar maro.

—

Bete vrema pa vije brezel
Her c'hret hervez he lezennou ;
Ar Pruss her c'hra da goz, da vugel,
E-giz bleizi en ho c'hoajou.

—

Guillou a lavar en deuz trec'het
Bazen ha Mac-Mahon bep tro ;
Gaou a lavar ; prest e vo contet
Var an dachen he dud varo.

—

He vab a vale trezec Pariz
Dre urz he dad diskiantet ;
Guell e ve dezan mont var he giz,
Rag er Sen e vo sebeillet.

—

Guillou a c'houlen digand ar Franz,
Dec miliar reud ha contet ;
Dre c'hraz Doue hag he Brovidanz
Hen 'beo ar podou torret. X.

KELEIER.

An Aotrou Jafres, vikel e Pont-'n-Abat, a zo hanvet beleg ar zoudardet (*garde nationale mobile*), evit arrondisamant Castellin.

An Aotrou Masson-Moriniere, vikel e Guengat, zo hanvet vikel e Sant-Lois-Brest.

An Aotrou Cuiec, vikel e Langolen, zo hanvet vikel e Conkerne.

An Aotrou Maoult, nevez beleget, zo hanvet vikel e Sant-Vaze-Kemper.

An Aotrou Bras, nevez beleget, zo hanvet vikel e Langolen.

An Aotrou Moal, nevez beleget, zo hanvet vikel e Pont-'n-Abat.

An Aotrou Paugam, nevez beleget, zo hanvet vikel e Brasparts.

An Aotrou Qucynec, person ar C'hloastr-Montroulez, zo maro en deiziou-ma.

An oll a ra ho gallout evit cas sicour d'ar re zo eat da zifen ar vro, hag evit kemeret soursi euz ar re a ve gouliet pe vac'hagnet er vrezel. A bep tu e kinniger camprou ha gueleou evit digemeret an dud gouliet a alfe beza digaset er vro-ma. Guelet a rer tud paour o rei beteg ho diveza diner ; hag eur vaouez coz a lavare zoken, en eur rei eur pez arc'hant epken e devoa, ne voa ket avoalc'h rei ar pez a ellet, e voa red rei ouspen.

Al labourerien douar euz a Gastel ha divar dro, o deus caset d'an arme eur garg a veur a vil lur avalou douar, ognon ha legumach all. Roscoiz ha Plougoulmiz a dle ober ar memes tra, à levérer.

E pep leac'h e kendalc'her da bidi ; ha cridi a eller en deus Doue a vrema silaouet hor pedennou, rag ar c'heleier deut er sizun-ma a zo mad.

Epad ma'z eus brezel er broiou-ma, an Amerig e kær New-Iork har er c'harter tro var dro, a zo scoet gant eur voalen all ha n'oa bet clevet nemeur hano anezhi bete vrema. Eun enebour a zo eno ha ne ket æz en em zifen outhan, rak re huel ema evit beza tizet. An taoliou heol eo a zo ker stang eno hag a varf kement a dud gantho ma c'heller lavaret ez int deut da veza eur c'hlenvet speguz. Beteg unneg ha pevarugent a zo maro er memes sizun gant taoliou heol. Evelse ez eo red kemeret eno ar memes soursi d'en em viret oc'h an heol evel a gemerer d'en em zioual oc'h ar c'hlenvejou tagus. Beteg eur morian a zo maro gant eun taol heol, ha beteg henn biscoas n'oa bet clevet c'hoaz en divije an heol great droug d'ar vorianed. Guir eo an domder on eus-ni bet ama ne deo nemet eur skeud euz an domder zo bet eno ; rak lavaret a rer eo bet savet ar c'hrouez eno bete beza creoc'h eget an hini zo red da gaout evit lacat dour da virvi, hag evelse e tlie poazat eun tu bennak. G. M.

PRIZ AN ED.

Kemper. — *27 Eost.*		Pont-n'Abat. — *25 Eost.*	
Priz an daou c'hant lur.		*Priz an daou c'hant lur.*	
Guinis.....	21 lur, 78 c.	Guinis.....	20 lur, 83 c.
Segal.....	15 lur. 90 c.	Segal.....	17 lur, 08 c.
Eiz.....	16 lur, 68 c.	Eiz.....	14 lur, 50 c.
Ed-du.....	26 lur, 26 c.	Ed-du.....	28 lur, 33 c.
Kerc'h.....	15 lur, 86 c.	Kerc'h.....	14 lur, 50 c.
Avalou douar	7 lur, »» c.	Avalou douar	6 lur, 50 c.

BUEZ HOR ZALVER JESUS-CHRIST,
HA BUEZ AR VERC'HEZ VARI,

Gand eur pennad scrit var ar c'henta Misteriou....

Moullet eo en eun doare ma vezo eas bras da lenn, gant paper cre ha lizerennou euz ar re sclerra. Cridi a ellan eta e plijo d'ar re her c'hemero, ha pell a ioa ez oa tud oc'h he c'houlen.

CAVET E VEZO :

E Brest e ti an Itron Normand.
E Landerne, e ti an Aotrou Desmoulins.
E Montroulez e ti an Aotrou Ledan.

Hag e calz euz ar c'heriou hag an tiez ma verzer levriou enho. G. M.

Buez hor Zalver Jesus-Christ ha Scol ar Maro Mad a so ho daou laket e brezonek gant an Aotrou G. M. belek.

SCOL AR MARO MAD.

Laket e brezonek dre urz Aotrou Escop Kemper, a gaver en tiez merket evit Buez Jesus-Christ.

HISTOR BREIZ

Cant A. de M.

A so moullet evit an trede guech.

An dud divar ar meaz a gav el levr-ze kenteliou caer divar benn ar pez zo tremenet en ho bro.

Al Levr-ze a gaver er braz euz an tiez a verzer Levriou enho.

Ar Gerant : Ar. DE KERANGAL.

Kemper, moullet gand Ar. de Kangal, Mouller an Escopti.

Dissadorn 10 Guengolo 1870. N° 293. C'huec'hvet Bloavez.

FEIZ HA BREIZ,

KELOU A BEP BRO, HA KENTELIOU VAR BEP TRA,

Digaset bep sul da gement Christen a gomz ar brezounek.

CONDITIONOU EVIT CAOUT AR GAZETEN :

Evit ar Finister, Costez-an-Nord *hag ar* Morbihan : *evit eur bloas*, daou scouet ; *evit c'huec'h miz*, pevarzec reak

An Abonamant a dle beza paet araog caout ar gazeten.

An hini ne zigas ket en dro ar c'henta cazeten a reseo goude ma zeo echu he abonamant, a zo consideret evel abonet a nevez.

A abonamant a gemerer e ti an Aotrou de Kerangal, *mouller an Escopti, ru ar Gigerez, n° 18, e Kemper, D'an Aotrou* de Kerangal *epken e tleer adressi ar peamanchou ha kement a zell oc'h servich ar Gazeten.*

Ar scrijou da lacat er Gazeten a dleer da adressi d'an Aotrou MORVAN, epken.

KEMPER, 10 Guengolo 1870.

Ar re a ra micher da skigna geier ha fals credennou etouez an dud dre ho c'homzou hag ho scridou, a ra micher ive, pa gavont tro, da skigna goal vrud ha fals keleier. An eil ne goust ket muioc'h evit egile, ha neus ket muioc'h da gridi dezho pa roont nevezintiou eget pa roont kenteliou var ar relijion. Ar memes speret fallaer ho foulz ato.

Pa vez etouez an dud eun tam encrez, eun tam ne-c'hamant, eun tam tristidigez bennag, neuze eo e savint geier, e lakaint ho oll speret hag ho oll ijin evit sevel eur fals kelou bennag, evit creski ar strafuil, chench an encrez e cassoni, ha lacat mar gelfent, tud ar vro d'en em zevel an eil rum a enep egile.

Guir eo ho geier a zo ken iskis, ma ve red da eun den caout nebeut a skiant evit cridi dezho. Mes pa vez eun tamig encrez etouez an dud, ne deo ket dies trei an aoun-ze e strafuil, rak ne gemerer ket a amzer da zonjal.

Ha ne dint-hi ket bet divez avoalc'h evit lavaret ha scrifa edo ar Pap a du gant enebourien ar Frans ! ar Pap pehini a gar kement ar Frans ! ar Pab pehini ne ean nos deis da bidi evit ar Frans ! Eur gaou ken anat ha ken diot ne dle caout nemet disprij abers peb christen ; hogen er stad ma ema ar sperejou, ar bobl zo eas da strafuilla. An tan a ve c'hoezet buan eleac'h ma ve glaou o c'hori abaoue eur pennad amzer.

Hogen petra eo kementse nemet clask lamet ar fizians euz a galonou an oll ? Ha gouscoude perak n'or befe-ni ket a fizians e madelez Doue ? Hor bro a zo christen ha catolik ; bez' ez omp eta he vugale. Hogen eun tad a ell castiza he vugale pa faziont ; morse avad ne glask ho distruja ; pell dioc'h eno. Mar kemer avechou eur vialen evit punisa ar bugel dizent, goude beza en em zervichet euz ar vialen-ze, e taol anezhi en tan. Ha mar en em zervich hirio euz hon enebourien evel eur voalen evit hor c'hastiza, perak ne esperimp-ni ket e taolo ar voalen-ze a gostez kerkent ha ma e devezo rentet dezhan ar servich a c'houlen diganthi ?

Meur a dra a dle hon lacat da gaout fizians e teui Doue d'hor sicour. An arc'hant a zaver bep bloaz er vro-ma evit breuriez ar feiz, evit cas missionerien dre bevar c'horn ar bed da brezek an Aviel, da lacat anaout ha caret Doue, an arc'hant-ze a dle poeza e balansou an Env !

Ar skuer vad roet gant ar re zo eat da zifen ar vro, o tostat oc'h ar zacramanchou hag o rei e meur a c'his mercou euz ho feiz araok mont en bent, a dle beza eat bete calon Doue. Ar pedennou a zo bet great, hag a gendalc'her da ober ato e pep leac'h, en ilizou hag en tiez, evit ar vro hag evit ar re zo oc'h he difen, ar pedennou-ze ne oufent ket beza collet. Ar prez-ze a ziskuez an oll da zicour, euz ho gallout, ar zoudardet, o cas dezho arc'hant, dillad, bevans, kement o deuz izom, ne oufe ket mancout ken nebeut da blijout d'hon tad carantezus.

En eur ger, daoust da oll geier an dud difeiz, daoust da gement a oufent da ober, da lavaret ha da scrifa o clask teleur ar strafuil hag ar rann-galon en hon touez, ec'h ellomp hag e tleomp ato esperout gant fizians e rai Doue trugarez en hor c'henver, hag e teui da zellet a druez oc'h hor bro. G. M.

Sant Patris, abostol an Irland.

Buez sant Patris a zo leun a vurzudou. Tud ar c'harter eleac'h ma en deus prezeget ar feiz o deus dalc'het sonch euz an traou burzudus-ze, hag a gomz anezho c'hoaz en ho c'hanaouennou hag er c'honchou a ia euz an eil rum d'egile. An aotrou Kermarker en deus destumet ar burzudou-ze hag ho scrifet en eul levr dudius da lenn, hag euz al levr-ze eo e tennin ar braz euz ar pez a verkin ama. Ma cafet eun dra bennak dies da gridi, ne deus nemet caout sonch ez eo ar bobl ato

douget da greski an traou burzudus great gant an dud santel a fell dezhan da veuli.

Sant Patris a deuaz er bed var dro ar bloas 387, e kichen kær Boulogn. He dad a ioa eun ofiser romen, deut er vro-ma, a greder, euz a Vreiz-Vras da heul ar prins Maxim. He vam a ioa eur c'hallaouez hag eur gristenez vad.

Patris, en he scridou, a drugareca Doue da veza, o rei dezhan ar vuez, he laket da c'henel a lignez nobl, euz a dud hag o doa ho frankiz. He drugarecat a ra muioc'h c'hoas da veza great dezhan genel a gerent christen, en amzer ma voa c'hoas kement a baianet.

He dud a lakeaz he vadezi pa voa c'hoaz iaouankik, hag e trugareca c'hoas Doue a gementse, rak neuze e voa cals kerent christen ha ne lakeant badezi ho bugale nemet pa vezent savet mad.

« Da genta, emezhan, e voan eur mean diforch sanklet er pri ; mes an oll c'halloudeg a zo deut, en deus bet truez oc'h ar mean, en deuz he dennet euz ar pri, he zavet en ear, ha great gantha eur mean ben. Estlamit, bras ha bihan, c'hui oc'h eus doujans Doue, c'hui dreist oll a zo gueziek var ho meno, ha ne ouzoc'h netra nemet batouillat. »

E guirionez ar re vihan a ziskuezaz ho estlam mui eget ar re vras. Delc'her a rejont sonch euz a Batris en ho c'hanaouennou elec'h ma lakeant touez e touez ho c'hredennou coz hag ar c'hredennou christen, an henoriou a rentet guechall d'ar vein ha d'ar feunteuniou, hag ar mean font hag an dour scuillet var benn ar bugel evit he vadezi.

Lavaret a reant e voa bet laket ar bugel nevez ganet var eur mean braz, hag ar mean-ze a voa savet anezhan he unan en he za evel eur penlvan, hag evel pa en divije buez ha skiant, pa lakea eun den hag en devoa great eul le fauz he zorn varnezhan, ar mean-ze a zivere daelou diouthan.

Lavaret a reat c'hoaz e voa deut an douar d'en em zigeri e troad ar peulvan-ze, evit diskuez he laouenidigez pa voue ganet Patris, hag e voa savet ac'hano eun eienen dour sclear, hag an dour-ze en devoa ar vertus da barea ar c'horf dioc'h pep clenvet, abaoue ma voa bet goalc'het enha izili ar bugel bihan.

Ar bugel a zavas braz. Ha delc'her a reaz-hen ato guenn ha flam sae he vadiziant? ha ne deuaz-ken ket d'he c'haillara er bloaveziou kenta euz he iaouankis? Cridi a eller n'he dalc'has ket ato glan avoalc'h, rag en he gosni e tiskueze caout c'hoas keus da follenteziou he vloaveziou kenta, hag e lavare alies calonek evel ar roue David : « O va Doue, ancounac'hait faziou va iaouankiz hag an droug am eus great ep he c'houzout. »

Ha pa vije coezet Patris en eur fazi bennag en he amzer genta ne ve ket red beza souezet, rag ar iaouankiz a reng huel euz a Boulogn ha divardro a ioa neuze direol avoalc'h. Ho dizurziou zoken a lakeas distruja kær. Sevel a reaz eun dispac'h braz etouez ar zoudardet. Laeron vor euz an Irland a gemeras tro a gementse evit dont da scrapat var aodchou Bro-C'hall, hag en em rentas mistri euz a Boulogn hag euz a gamp ar zoudardet. Laerez ha cas gantho a rejont kement a gafjont, arc'hant, dillad, arrebeuri, armou, loenet. Ar re a glascas en em zifen outho a voue lazet ; ar re all a voue great dezho evel d'al loenet ; ho c'has a rejont gantho sclavet.

Etouez ar re a varvaz o tifen ho bro edo tad ha mam Patris, hag hen he unan en em gavaz etouez ar sclavet. Ar forbanet a dreuzaz ar mor, a zilestraz en Irland, hag her guerzas da eur brennik euz an Ulster, hanvet Milhu.

D'ar mare ma coezaz etre daouarn ar forbanet-ze, Patris en doa var dro seitek vloaz. Bez' en doa-ta tost da vad an oad en doa ive euz zant all a Vro-C'hall a voue ive divezatoc'h sclaf etouez an dud anterc'houez hag a dlie beza ive eur mell euz ar jaden glorius-ze a sclavet christen a zo bet adaleg ar penn kenta euz an ilis beteg hirio.

Sant Visant-a-Baul a ioa bet mesaer araok beza sclaf, Patris a voue mesaer epad he sclavach.

Deut da veza tra ar perc'hen en doa he brenet, e voue great dezhan labourat e ti he vestr. An den iaouank nobl-ze, a ziskenne euz ar c'hallaouet hag euz ar romaned, a voue laket da zioual ar moc'h, hag eleac'h an hano caer en doa laket he dad rei dezhan evel evit diskuez da be seurt reng huel en doa sonch e safche, ne voue anavezet mui nemet dindan al leshano a *botr-ar-moc'h*, pe mokaer.

Coeza evelse en eun taol euz a greiz an danvez en dienez ar brasa, euz a douez tud seven etouez tud criz hag anterc'houez, trecli eur vuez dibreder oc'h eul labour red dezhan da ober, kementse a voue evit Patris eun taol scrijus.

Merket en deuz he unan pe gen abafet e voue, dre eur ger epken, mes eur ger hag a lavar hirroc'h eget cant : « *Coeza a ris !*

N'en deuz ken nebeut nemet eur ger evit merca pephini euz ar poaniou en devoue da c'houzanv epad ma voue sclaf, mes eur ger hag a ia eün d'ar pal evel eur bir, eur ger a verk beteg ar beo ar pez a zante he galon.

Evit doare ar pez a gave poaniusa » oa an defot dillad. Ar zae skarleg a zouge ar romaned iaouang euz he reng o veza bet lamet digantha, n'en devoa evit golo he gorf nemet eun doare sac'h lien groz, hag e renke mont evelse nos deis dindan an avel griz, ar glao, an erc'h, ar reo ; n'em doa ken toen nemet toullou dindan ar rec'hil er meneziou, pe deliou ar guez er c'hoajou eleac'h ma case he loenet da vesa ; n'en doa ken guele nemet ar vein noas, ken pallen nemet raos leis, ken pennvele nemet croc'hen guez.

Mar en devoue da c'houzanv gant ar riou, en devoue ive da c'houzanv gant an naoun. Boas ma'z oa da veza maget gant bouet c'hoek, en devoa donjer oc'h ar bouet a roet dezhan ha d'he gensclavet reuzeudik. Bleud kerc'h fall, distrempet e dour c'hlouar, ha griziou louzou gouez er c'hriz a rea ho bevans pemdeziek. « Tost emezhan, e voue din mervel gant an naoun. »

G. M.

(*Eur pennad all eur vech-all.*)

Da Baol ar Gall, va niz, en arme.

Lennet, ha lennet mad em euz ho lizer, va niz ; he lennet em euz gant poan ha plijadur. Poaniuz eo, en eur c'hiz, gueled eun amzer evel an hini a zo dirollet en eun taol var hor c'hein. Poaniuz eo sonjal e ma kroget ha kroget marteze evit pell, an tan en hor bro, ez a brema da veza devet, pulluc'het kement a draou, kement a diez, e rank, hirio an deiz, kement a dud, a vugaligou, ober an dilez euz ho madou, euz ho douarou, ha mond da glask ho chans, ho lojeiz er menesiou, er c'hoajou. Poaniuz eo gueled bugale Doue oc'h en em daga, oc'h en em zrailla evel eun toullad bleizi, evel eur strollad tigred, gueled ar goad, goad ar gristenien, o reded dre ar goasiou evel an dour, o trempa an tachennou, ar parkeier ; gueled eur gigerez ker braz, ker spontuz savet en hon touez ! ! ! Na mui, na meaz, ez eo ivez eur blijadur gueled ar feiz o tihuna en hor bro, var ar meaz hag er c'heriou. Izom hor boa, va niz, da gaoud divar ar mare eun tam skol, eun nebeud kenteliou. Mond a reamp var hor c'hement all. Betek en hor Breiz, en hor guella parresiou, ne reamp forz petra da ober eur c'hroz ac'hanomp. Ne zellemp nag oc'h sul, nag oc'h gouel. Evit eun darn vrao ac'hanomp ni, Bretoned, ar zul a ioa, eun tachad zo, eun dervez a zizurs, eun dervez a follentez. Galoupad a gleiz, a zeou, eva kement ha kement all ; choum keit ha keit all en hostaleriou ; karnachad, en em ganna en hostaleriou, leun, re leun, reud ma veze hor bouzellou ; c'hoari ha lonka bete pell an noz ; en em gaoud er gear a boan da unnek heur noz, da anter noz, pec'hi, jarneaf var bouez hor penn, koulz ar baotred a zaouzek vloaz evel ar barviou griz a dri-ugent vloaz... Honnez oa hon affer. Mar d'ea ker fall an traou var ar meaz, ha n'oa ket brasoc'h c'hoaz an droug er c'heriou ? Ha n'eo ket euz ar c'heriou, evit al loden gaer, eo dilammet ar gisiou sot var hor mesiou? E peleac'h nemeur ec'h helle mui an Aotrou Doue en em loja ganeomp-ni ken e kear, ken var ar meaz ? Mar d'eo ker puill an niver euz ar roullerien e kear ha var ar meaz, ar merc'hed ho unan ne gemeront-hi ket, n'ho d'euz-hi ket kemeret, kalz anezho, tiz ar goazed, pleg ar goazed ? Hag hen a ranker selled pell, na sellet piz, evit kaoud a bep tu merc'hedigou goak a zo brema oc'h ho beg ar banneou melen, e leac'h an dien hag al leaz a garient guech all da lipad ?

Hag eston eo neuze e ve deuet eun tammik *fion* e kalon an Aotrou Doue, e c'hoantafe an Tad mad, ar Mestr gallouduz a zo en Env, touch eun dra benak d'he vugale, flemma ho ler, lakaad ar vaz da c'hoari var ho c'hein, a dreuz ho chouk, ho divesker, evit planta en ho fenn eun tam skiant, eur poelladik furnez ! Klevit ta, va niz, kaer hon d'euz-ni gouzoud, hirio an deiz, gallek oc'h penn brezonek, galoupad, nijal dre an henchou houarn, beza paotred lipouz ha kaoud pennou touz, Doue a zo evel ato hor c'habiten, eur c'habiten a zo lem he zaoulagad ha ponner he vreac'h, eur c'habiten a oar biza eün ha skei *mort*, hag e ve dirazhan paotred faro, rubanet kaer ho bruched, mistri an dud var ho meno. Pa grog hennez en he vaz, ha soudarded ha martoloded, ha fuzuliou ha kanoliou, ha poultr ha draje, oll draou, oll dud ar bed, a zo traou null, a zo tud a ia raktal ho c'hein d'an douar, tud a vez d'ar red eun dudi evitho kaoud dour da eva. Pa c'hoari hennez gant he vaz, oh ! neuze peurvuia ne zale ket ar c'hilleien rok en hon touez, da lezel ho c'han, ho zrouz a gostez ; ne sklok mui kement ho diouaskel, n'ho gueler mui kement var an huelennou, var gorre an tiez, o vouzara kement den a zeu da dremen... Pa loc'h an Aotrou Doue divar he dron evit suja he grouadurien dirollet, neuze an aotrouien geiz euz ar bed, a ioa ker c'houezet ho bruched, a gouez trum ho meud en ho dorn, a gaver buhan reiz ha chentil evel dimezelledigou... Dre-ze va niz, c'houi hoc'h unan a lavar d'in-me en ho lizer n'eo mui dija ar zoudardet, an offiserien ganeoc'h ar pez ma'z oant n'euz ket pell c'hoaz, n'euz ken nemet eur peder, pe bemp sizun. Brema c'houi etrezoc'h, paotred ar fuzuillou hag ar c'hanoliou, c'houi a oar eveldomp-ni labourerien baour, mond var ho taoulin eur veach an amzer ; c'houi a oar pidi Doue var ho taoulin, c'houi a oar kerzed d'an ilizou, d'an ofern ; c'houi a oar zoken mond da govez, a ra joa deoc'h kaoud eur belek, daoulina e c'harz eur belek evit konta dezhan ho troiou kaer, evit beza liproc'h en ho tillad, ha dispont e kreiz ar moged, an tan, dirak an ankou. Brema eur vetalen, eur skapular, eur chapeled a blij deoc'h-hu koulz hag eur banne traou melen, marteze muioc'h eget eur banne euz ar guella guin pa vezit dare gant ar zec'hed. Setu aze ive petra' ra da galon hoc'h eontr lamed en he greiz, dre ma lenn en ho lizer e teu ar zoudarded da veva evel kristenien, e teu sonj dezho euz an Doue a bedent en ho c'hear ha dioc'h ar mintin ha dioc'h an noz, euz ar vam vad, ar Verc'hez benniget a garient kement en hor Breiz, euz ar zakramanchou a ro kement a nerz, kement a herder, dreist oll d'ar re a zo e danjer ; rak Doue a anavez hon izommou, hag hor zikour dioc'h ma c'houlen hon dienez.

Ato, va niz, bezit aze c'houi, kelt ha ma pado ar brezel, eur Breton danvesiok hag eur zoudard kalonek. Na varc'hatit ket, na gulit ket, na grenit ket zoken, mar gellit, na jenchit ket a liou, peger c'houek benak e ve an abaden en dro deoc'h. Pevar bloaz a zo bremaik ma'z oc'h eat euz ar gear. Abaoue c'houi hoc'h euz great evel an darnvuia euz ho kamaraded ; hen anzao a rit en ho lizer. Betek an deiz all, ne ma ket pell c'hoaz evel a ouzoc'h, c'houi ho poa taolet oc'h an drez ha Doue, ha peden, hag ofern, ha kovez, ha kement mad zo. Deuet oc'h ennoc'h hoc'h unan, va niz, guell a ze. Bet oc'h bet o kovez ; kommuniet hoc'h euz ; ho peoc'h hoc'h euz great gant Doue ; hag eaz, en ho plijadur en em gavit brema en ho tillad. Mad eo an dra-ze, va niz ; kendalc'hit kement ha ma hellot, keit ha ma padot. Iac'h ma'z eo brema ganeoc'h an ene, ho korf a jelo guelloc'h en dro, ho fuzuill a raio guelloc'h labour, hag eur c'hamarad benak muioc'h a helfac'h da ziskar

var an dachen. Hogen, mar bezit diskaret hoc'h unan gant eun tam Prussian, Doue a lojo abred pe zivezad hoc'h ene en he varadoz, hoc'h eontr a bedo evidoc'h, an Aotrou Person a lavaro an ofern evit ma vezo berroc'h, souploc'h ho pinijen er bed all, hag ho kerent a sec'ho kentoc'h ho daelou, o sonjal e vezot marvet e guir gristen, evel ma varvé guechall ar verzerien. Dister dra eo, va niz, e chomfe ho korf, marteze pellik, var an dachen; ne ve eno na breur, na c'hoar, na kar evit he zestum, he zebelia hag he guzed en douar; ne ve ket taolet eur banne dour benniget var ho relegou... da fin ar bed, pa vezo paet peb unan ervez he oberou, Doue a gavo hoc'h eskern, ho zoudo mad an eil egile a roio dezho eur vuez nevez ha paduz... Neuze, va niz, e vezo eun enor evidoc'h beza bet eur zoudard, eur c'hristen a galon. Skoit brema, ha druz, var an hugunoded-se a ra brezel d'hor feiz koulz ha d'hor bro... ho poan hag ho labour ne vezint ket kollet.

Dre hor Breiz, va niz, an oll betek ar merc'hed, a gemer perz en hoc'h abaden, a bed Doue da veza a eun tu ganeoc'h, hag a heuill ac'hanoc'h a spered ê kement leac'h m'hoc'h euz da stourm ha da zionall. Ar mammou ho unan hag ar c'hoarezed, da vraz ma'z eo ho zeneridigez, a zo deut da veza laouen aoualc'h abaoue m'ho d'euz klevet e kerz ho bugale, ho breudeur, en dro d'ar veleien, evit dizamma ho c'houstiansou e c'harz ho zreid; pe seurt benak a c'hoarvezo ganeoc'h, ne gollind mui ho fenn, dre ma kontont e vezo salo hoc'h eneou.

En hor bro-ni, va niz, e zoa kalz a draou louz, a draou brein; setu perak an Aotrou Doue a ra brema eur c'houez, eur c'hempen a zoare. Kemeret en d'euz ar valaen evit skuba he di; kalz a lousdoni a zo da stlapa er meaz. N'euz forz; dond a rai abenn euz he dam labour, kentoc'h marteze evit na zonjer; ha brao, kaer ma vezo lakeat ganthan he diegez, an oll a veulo he vadelez, he drugarez. Ia, he vadelez, he drugarez, va niz; rak, hor skei eun tachad, eun nebeud var an douar, evit rei deomp goudeze eur joa, eun eurusded paduz e rouantelez an Env, petra eo kementse nemet beza trugarezuz ha trugarezuz oll en hor c'hever? Hag eur veach ma vezo paouezet an abaden a zo ganeomp, distroet ma vezo ar peoc'h en hon touez, mar ho pez ar chans d'en em gaoud adarre e Breiz, va niz, c'houi ha kalz a Vretoned a zo eat kuit eveldoc'h, mar deu ar gounid d'hoc'h heul, evel ma her goulennomp digant Doue, pebez plijadur e vezo evidomp-ni lammet da c'houzoug hor paotred a vezo bet en eun hevelep danjer, ha kleved euz ho ginou an taoliou kaer ho devezo great evit mad ar vro! hag e teufe ganeoc'h eur gouli benak, kit atao; ne vezo nemet muioc'h a joa ouzoc'h; ho kenvroiz n'ho devezo evidoc'h nemet muioc'h a respet, hor pennou ni a vouezo en em zizelei dirazoc'h. Hag e guirionez, piou a dle beza enoret var ar meaz hag e kear evel eur zoudard a zo bet var an dachen, en d'euz stourmet var an dachen, ne c'houlenne ket guell eget rei he vuez var an dachen, hag a zo bet er memez amzer atao kristen c'houek, douget d'he Zoue evel d'he vro?

Ah! eur zoudard kristen, kalonek gant he fuzuill evel da heul he beden, hennez eo ar *momon* en hor Breiz, hennez eo a garfe peb unan da zougen en hor Breiz! Goudeze, va niz, mar ho pez izom a eur guennek benak, mar gell hoc'h eontr hag ho tud ober deoc'h eur vad benak gant ar pezik ho d'euz bet digant Doue, komzit, skrivit, lavarit deomp eur ger, ha ni a vouezo diouered, mar bez red, evit skanvaad ar beac'h a bouez varnoc'h. Euz a hirio ni gas deoc'h eun tri fez a ugent real, evit diskouez deoc'h hon euz sonj ac'hanoc'h, ne fell ket deomp selled ker piz ganeoc'h. En ho lizer ne c'houlennit netra; brasoc'h joa a raio deoc'h eta an nebeud a douchot euz hor perz. Oc'h penn, va niz, deut ma'z oc'h brema da veza kristen mad, prest ma'z oc'h da rei ho koad, ho puez evit ar feiz hag ar vro, ha ni ho lezo da frappa keit ha keit all var hon diskouarn, abarz digeri hor ialc'h dirazoc'h? O va niz, ma vije bet iaouankoc'h an eontr a skriv deoc'h, ne ket ama e Breiz e vije hirio an deiz o trei eun tam douar, o tourna var he leur... en ho kichen e vije guelet, pe e kichen ar re a ra eveldoc'h! Mez, d'an oad en d'euz, ne ma mui e stad da zougen fuzuill, na da foueta bro. Ar pez a hell a ra; pidi a ra Doue evidoc'h hag evit ar vro; he vrasa mall eo gueled ar vro o c'hounid, gant ma vezo Doue karet ha servichet er memez amzer.

Kenavezo divezatoc'h, va niz... marteze kenavezo er baradoz.

Hoc'h eontr koz,

FANCH AR GALL.

Diviz pe diwiz war ar brezoneg etre Yann, Paol, Pipi ha Loiz.

NAVED PENNAD.

Yann: Ma mignoned, ne d-om ket evid kerzet ken, ma ne lavarom da genta eur gerig war ar zonennou (voyelles.)

Daou dra a zo da welet er zonennou: 1° an droidigez euz anezho an eil en e-ben; 2° an dalvoudegez euz pep-hini anezho.

Lezom an dalvoudegez euz ar zonennou evid divezatoc'h, ha komzom epken brema euz an droidigez anezho an eil en e-ben.

Eur gerig da genta evar an niver a zonennou a gavom en alphabetou koz.

En alphabetou koz, me fell d'in lavaret en alphabet hebreeg, en alphabet grek hag en alphabet latin, da vihana da genta, ne gavet nemed pemp sonenn, pemp lizerenn evid skeudenni pe reprezanti ar zonyou euz a vouez an den.

Ervez kemment a welom, ar boblou koz, me fell d'in lavaret an Hebreed, ar Greked hag al Latined n'ho devoa ivez en ho yezou nemed pemp son.

Paol: Pere eo ar pemp son-ze?

Yann: Ar pemp son-ze, ho skeudenni a reom, e brezoneg hag e galleg, dre al lizerennou-ma: *a*, *e*, *i*, *o*, *ou*. Ho c'havout a rit ho femp er pemp ger ama warlerc'h: *mad*, *den*, *hir*, *korn*, *dour*.

Paol: An Hebreed, ar Greked hag al Latined, ha ne anavezent-hi ket ar zon *u* e-c'hiz ma her c'havom e *ludu*, *kurun*, *butun*, hag ar zon *eu* e-c'hiz ma her c'havom e *peul*, *skeul*, *heur*, *leur*, *bleud*, etc.?

Yann: Nan.... Da vihana meur a rezon or beuz da lavaret *nan*, hini e-bed da lavaret *ia*.

A-c'hend-all, kavout a reot c'hoaz poblou ha ne anavezont ket ar zon *u* nag ar zon *eu*. Evelse, it da Rom, it d'ar Spagn, na glevot den enno (me a gomz euz tud ar vro) o tenna euz he gornaillen ar zonyou *u* hag *eu*. Lavarit *u* d'ar Roman ha d'ar Spagnol, hag hint a lavaro *ou* war ho lerc'h: « *Kurun* braz a ra, » eme ar Breton. « Ia, *Kouroun* braz a ra, » eme ar Roman hag ar Spagnol.

Lavarit *eu* d'ezho, hag hint a lavaro *o* d'eoc'h: « Ped *heur* eo, eme ar Breton? « Deg *hor*, » eme ar Roman hag ar Spagnol.

Pipi: Ar zonyou *a*, *é*, *i*, *o*, *ou* a zo eta ar zonyou koz?

Yann: Ia.

Pipi: Hag ar zonyou *u* hag *eu*, sonyou nevez?

Yann: Ia..... Da vihana na welom ket e vent bet anavezet gwechall goz. Na brema kennebeud ne d-int ket anavezet dre-oll, evel ma welit.

Gouzout a ran ivez penaôz ar zonyou *u* hag *eu* ne maint ket kemment en natur, e mouez ar grouaduryen evel ma e ma ar zonyou *a*, *e*, *i*, *o*, *ou*, ha ne d-int ket ken æz d'an den da lavaret evel ar pemp son koz. Essait lakaat eur Roman hag eur Spagnol da lavaret *u* hag *eu* war ho lerc'h, ha ne zeuot ket a benn. Eun deiz e riz ma galloud evid diski da eur c'hemrad a vro-c'hall e Bro-Zaoz lavaret *u* evel-d-om-ni Bretoned, hag e kolliz ma foan: ne voa ket evid lavaret *u*; *i* pe *ou* a zeue gant-ha beb wech e lec'h *u*.

Nan, ma mignoned, ar zonyou *u* hag *eu* ne-d-int ket ken natural d'an den evel ar pemp son *a*, *e*, *i*, *o*, *ou*, ha ne maint ket kemment en natur, ker stank e mouez ar grouaduryen. Setu perâg n'ho c'haver ket er yezou koz, na n'ho c'haver ket en oll yezou nevez.

Ha n'oz peus-hu ket gwelet bugaligou vihan, pere ne vizent ket evid lavaret *u*? Pa falle d'eoc'h ho lakaat da lavaret *u*, e lavarent *ou* pe *i* evel ar c'hemrad ma komzen d'eoc'h anezha breman.

It da Gerne hag e klevot lavaret *on* hag *or* e lec'h *un*, *eun*, *ur*, *eur*. Evelse enno e klevot lavaret: *On den*, *or goaz*, *or skoed*, e lec'h: *Un* pe *eun den*, *ur* pe *eur goaz ur* pe *eur skoed*.

Paol: E tleom eta ober muioc'h a stad euz ar zonyou koz eged euz ar zonyou nevez?

Yann: Ia. Evelse, pa gevom en or brezoneg geryou hag a zo prononset e diou fesson war ar poent-ze, gan *u* e lec'hyou, ha gan *ou* e lec'hyou all, room ar c'henta renk d'a re an *ou*; rag ar re-ze eo ar geryou ervez ar giz koz, ar geryou gan ar pronons purra. Evid skwer: Tregeriz a lavar *soubit*, ar maro *soubit*. Ar re-all, Leoniz ha Kerneviz, a lavar *subit*, ar maro *subit*. Pronons Tregeriz eo ar pronons gwella.

Tregeriz a lavar *skouer*, ar re all *skuer*. Pronons Tregeriz eo ar gwella.

Tregeriz a lavar c'hoaz: *Gouele*, *(lit,) he vouele (son lit,) gouelet* (voir) *me avouel*, *te a vouel* (je vois, tu vois) *voar*, *voar an ti* (sur, sur la maison), *gouez*, *he vouez* (arbres, ses arbres), *gouin*, *he vouin* (vin, son vin), etc. Ar re-all a lavar: *Guele*, *he vele*, *guelet*, *me a vel*, *te a vel*, *var*, *var an ti*, *guez*, *he vez*, *guin*, *he vin*.

Tregeriz ama c'hoaz ho deuz rezon, ho deuz ar pronons koz.

Hag evid gwir, gwelit pegen treudig eo ar geryou ama uheloc'h, skrifet ha prononset e kiz Kerne ha Leon — hinienou euz a Leon a bronons ivez darn euz ar geryou ama uheloc'h e-giz Tregeriz, — e skoaz ar memez geryou, skrifet ha prononset e kiz Treger! « He *vin* a zo mad: he *vouin* a zo mad. Me a *vel* beg tour Kreiz-Kær: me a *vouel* beg tour Kreiz-Kær.

An hini a ra ivez micher da glask ar grizyou euz ar geryou, a gavo ezet, evid ar sort geryou-ze, merket ama diaraôg, a gavo ezet ar grizyou anezho, o kemmeret ar geryou-ze, skrifet ha prononset e kiz Treger, ar pez na rayo ket, mar ho c'hemmer, skrilet ha prononset e kiz Kerne ha Leon.

Gwelit ar ger *evid*. Leoniz ha Kerneviz a lavar *evid*, mes Tregeriz a lavar *evouid*. Hogen, peadra eo essoc'h renta rezon euz ar ger-ze, skrifet ha prononset *evouid*, eged skrifet ha prononset *evid*.

Pipi: euz a be-lec'h e teu *evouid*?

Yann: *Evouid* a zo greet euz *ez* ha *kouit*. Tregeriz a lavar *kouit*, *mont kouit*; e lec'h-all e leverer *kuit*, *mont kuit*.

Pipi: Penaôz *ez-kouit* a zo deuet da vezo *evouid*?

Yann: Da genta, *z* euz *ez* a zisparis, ha *k* euz *kouit* a dro e *c'h*, ha setu oz peuz *e-c'houit*. Mes *c'h* euz *e-c'houit* a zoussa hag en divez a dro e *v*, ha setu oz peuz *e-vouit*.

Pepi: Hag *eged*, a be-lec'h e teu ar ger-ze?

Yann: Euz *ez-ket*, pehini a zo deuet gan an amzer da veza *e-ket*, hag en divez *eget* pe *eged*.

Evelse, *evouid* hag *eged* a ziniffi, en deon, ar memez tra. Greet ez-int euz geryou hag a ziniffi ar memez tra, euz *ez*, *kouit* ha *ket*.

Paol: Nec'het e vez eun den evid skrifa geryou evelse, pere a zo prononset e diou fesson, ervez al lec'hyou, *evouid*, *evid*....

Mar skrifan *evouid*, e skrifan evid Tregeriz epken. Mar skrifan *evid*, e skrifan evid Leoniz ha Kerneviz epken... Penaôz ober?

Yann: Me am beuz sonjet ober ewid ar gwella, o skrifa ar sort geryou-ze gan *w*. *W* a dalo *ou* pe *vou* ewid Tregeriz, hag *u* pe *v* ewid ar re all: *Ewid*, *gwele*, *gwelet*, *war*, *gwell*, etc.

Ouspenn-ze ar *w*-ze a vir oc'h ar c'hrizyenn da zisparissa.

Y. K. KERSALÉ.

MAB AR SACRIST.

II.

Goude beza lennet al levr-ze, Fransez Nivolet ne uvree mui nemet e Pariz. Eleac'h labourat, e chome da zonjal, da zouzani. Re ebat oa he zoare, ha ne blije mui netra dezhan e ti he dud.

He dad gouscoude a reas kement a ellaz evit he zistrei. He gerent all hag an Aotrou Person a brezegas dezhan e pep gis.

Rerag, a lavaret dezhan, mont pell da glask ar pez ac'h euz ama etre da zaouarn? Petra a vank ama dit? Ha pa's pefe aour a vilionou, hag eurusoc'h e vezi-te eget na dout brema? Petra, ne deo ket avoalc'h evidout ar pez a zo bet avoalc'h evit da dud ha da dud coz? Laca evez ne ket, eleac'h destum danvez eno, eo foeta da drantel eo a rafez ha glaouri gant an naoun.

Ha neuze ha ne golli-te ket da feiz eno? Ha n'eus ket bet guelet meur a hini o vont da Bariz, a veze ælez pa zeant di ha diaoulou pa deuent en dro? Ha pa deufez da veza brasa mondian a zo er vro, petra zervicho da zanvez dit mar collez da Zoue ha da ene?

Ar vam ne lavare ger; ne rea nemet gouela. Hogen daoust da oll aliou he dud, daoust da zaelou he vam, ne voue ket gallet he zistrei, hag eur mintinvez e voue guelet Fransez Nivolet oc'h en em lacat en hent evit mont d'ar gær vras.

Digouezet e Pariz, an den iaouang a zigouezas gantha evel a zigouez gant calz euz ar re a ia di da glask fret. Anezhan he unan n'en divije cavet digemer e nep leac'h. Hogen dre zicour eur mignon d'he dad hag en doa calz anaoudegez ha cals cred eno, e voue digemeret e ti eun arc'hantiek, da lavaret eo, eun den hag a ra kenvers gant an arc'hant. Mes er penn kenta he gommanant a ioa dister. N'en doa ket avoalc'h evit caout bevans ha lojeiz, ha panefe ma teuaz he dud d'he zicour, n'en divije ket gallet herzel.

Ar gerent a zo evelse peurliessa re vad e kenver ho bugale. Kerkent ha ma c'houzont o deuz izom, ez int ato prest da zioueret ho unan evit ho zicour. Salo e vije bet gouscoude da Nivolet e vije bet dilezet, ne vije ket bet caset a arc'hant dezhan; rak neuze marteze e vije distroet d'ar gær, hag ar zonch-ze a ioa deut dezhan meur a vech.

Mez en devoa ive o tistrei. — Petra vezo lavaret ac'hanon-me, emezhan, mar d'an en dro ker buan? Ha ne vezin-me ket goapeet? Penauz e vezin-me digemeret gant va zud?

Oh! he dud o divije great dezhan ar c'haera digemer; he zistro a vije bet evitho eur fest a laouenidigez. Mil guech o divije trugarekeat Doue da veza digaset dezho ho map prodik. Mes ar prodig a ioa dalc'het gant ar vez foll-ze a deu euz an orgouil, hag evel ma caset peadra dezhan da ober he dreuz, e chomas.

Gouscoude en doa poan speret. Huanada a rea pa zonje pe gen euruz e voa er gær etre he dad hag he vam, he vreudeur hag he c'hoarezet, red ma voa dezhan brema tremen he amzer bemdez euz ar mintin d'an noz en eun toul buro eleac'h ne vele nemeur an heol o para, ha ne gleve ket aliez al labouset o cana.

Ar pez hen dalc'he dreist oll, oa an ioul d'en em zevel. Lavaret a rea outhan he unan ne jomje ket ato ken izel-ze. Abouez poania ha beza aketuz, en divije eun devez bennag henor ha madou. Hag e guirionez ne zaleas ket da gaout he c'hoant.

An arc'hantiek ma voa en he di a ioa pinvidik meurbet hag a dremene arc'hant a vilionou etre he zaouarn. Bez'ez oa eun den honest ervez ar bed, mes ep tam relijion, hag evel ma tigouez peurvuia gant ar re a ra ar vicher-ze, ne voa ket morc'heduz evit cregi doun pa elle en arc'hant a vanie, ha ne c'houlenne ken digant he vevellou nemet n'hen laerjent ket. A hent all ne verne ket dezhan pe seurt buez a renjent.

O veza eveseat oc'h Nivolet, hag anavezet en doa aket hag ijin, e falvezas dezhan ober anezhan eun den dioc'h he zorn, hag her savaz e ber amzer d'an huela plasou euz he di.

Nivolet en devoue a neuze paeamant vras. Mes a neuze ive e lavaras kenavezo d'he feiz ha d'he relijion. O veza bet roet lod dezhan euz an aferiou a reat en ti, ne voue ket morc'hedusoc'h eget he vestr pa elle sacha ganthan, ha petra bennag ma rebeche dezhan he goustians he zislealdet, ar c'hoant creski ato he beadra a c'houneze ato en he galon var bep santimant all. Goude beza dilezet ar relijion e coezaz e pep dizurz, hag e vevaz a neuze evel eun den dizoue.

Destumet en doa madou braz; hogen o ren eur vuez direol e crogaz enhan unan euz ar c'hlenvejou-ze n'eus ket a bare outho, hag a gas an den d'ar bez nebeut ha nebeut. Pa voue taget gant ar c'hlenvet-ze, e teuas da zonch dezhan euz he gerent, rak pell a ioa en doa ho ancounac'heat. Sonjal a reas neuze distrei d'he vro eleac'h marteze an ear vad her pareje pe da viana a astenje he vuez dezhan eur pennad.

Distroet da di he dud, ar guel euz ar vuez christen a renet eno a zihunaz ar feiz en he galon. Gouscoude ne c'houzanve ket e vije comzet dezhan a relijion nag a zacramanchou. Arc'hant braz en devoa, hag an arc'hant-ze n'oa ket deut oll gant an hent eün. Bez'en doa dija eun troad er bez araok mac'h asantaz anzao he bec'hejou oc'h eur belek. Doue a roas gouscoude ar c'hras-ze dezhan araok mervel. Lacat a reas distaol eul loden vad euz he vadou, pe da viana ho rei d'an hospitaliou ha d'ar beorien. An nemorant a jomas gant he gerent. Hogen ne zervichas nemeur dezho. Nicun euz he nizien ne falvezas dezhan kemeret skuer dioc'h ho eontr, nag en em zervichout euz he zanvez evit chench stad na sevel da eur reng hueloc'h er bed. Ar guella frouez a denjont euz an heritach-ze a voue d'en em greaat er feiz ha deski beza contant euz ar stad ma voant laket gant Doue enha.

G. M.

Henvelidigez ha dishenvelidigez.

An dud vad couls hag an dud fall
A red bemdez varzu 'r bed all;
E kementse int henvel.

Eur rum a gers dre' n hent moan,
Eur rum all dre an hent ledan;
E kementse int dishenvel.

An dud just hag ar bec'herien
O deuz er bed croas da zougen;
Setu henvelidigez.

Mes ar pec'her a stlej he groas,
An den just he douk var he scoas;
Setu dishenvelidigez.

Ar goms, ar scrit, zo daou venvek,
Great da renta an den gouezick;
E kementse int hénvel.

Mes ar scrit a chom gantha pell,
Ar gomz a ia gant an avel;
Hag evelse int dishenvel.

Bleiz ha louarn daou loen fero,
Kik da lonca a fell dezho;
Setu henvelidigez.

Mes bleis gant maout a ra cher,
Hag alanig a stag d'ar ier,
Setu dishenvelidigez.

Ar vretoned, ar c'hallaoued,
Var an dachen zo goal botred;
E kementse int henvel.

Mes ar breton zo penn calet,
Hag ar gall zo penn avelet;
E kementse int dishenvel.

Eul lestr brezel, hag eur palez,
O deuz solierou, galatez;
Setu henvelidigez.

Mes mar lojit er c'halatez
E vo red deoc'h, en eur palez
Pignat d'an astach huela;
El lestr disken d'an izela;
Setu dishenvelidigez.

An tog, ar votez, hon difen
Unan anezho dioc'h pep penn;
E kementse int henvel.

Mes ar votez a zoug an den,
An tog a zo red he zougen;
E kementse int dishenvel.

Ar miliner hag ar glaouaer
A zo ho daou poultrennet caer;
Setu henvelidigez.

Mes unan a laca poultr guenn
Eun all poultr du en he gerc'hen;
Setu dishenvelidigez.

G. M.

Ar C'hanfard hag ar Glaouaer.

Eur peinter en doa laket da ziskuez, var ar rü oc'h prenest he di, eun daolen eleac'h ma en doa peintet eun den a zoare; skeuden pe imach eur bourc'hiz euz a gær. An daolen-ze a ioa laket eno en esper he guerza, hag an dud dre ma tremenent, a jome a za da zellet outhi.

Eun dervez eur c'hanfard, unan euz an dud iaouank dibreder-ze a gaver er c'heriou, great ho studi gantho, pe da viana tremenet eun nebeut bloaveziou er scolachou, ha n'o deus ken labour na ken micher nemet dibri ho danvez ha redeg euz an eil ebat d'egile, eür c'hanfard evelse a ioa chomet da zellet oc'h an daolen hag a rea minou evel eun den hag a voar mad petra eo peiuta, ha peleac'h en deus faziet ar peinter. Setu eur glaouaer o vont ebiou, ganta var he scoaz eur zac'h goullou, pe da viana ne voa enha nemet eun nebeut ludu distaget dioc'h ar glaou a ioa bet enha. Ar glaouaer a jomaz ive a za dirag an daolen.

Ar c'hanfard a zell dreist penn he scoaz oc'h ar glaouaer hag a lavar dezhan gant eur min faeüs:

— Han! glaouaer, caout a ra deoc'h eo peintet mad an aotrou-ze?

— Ia, guelet a ran eo peintet tost da vad eveldoc'h-hü.

— Eveldon-me? petra a fell deoc'h da lavaret?

— Ez eo goloet a fanfarluchou evel ma'z oc'h-hü oc'h unan.

— Me? pe seurt fanfarluchou a velit varnon-me?

— Guelet a ran oc'h en em lipet guella ma c'hellac'h, hag oc'h eus laket var ho kein ar pez o poa a vrava.

— Ma carje ar peinter beza great ho skeuden-hu en divije great guelloc'h, rak c'hui oc'h euz eul liou hag eur c'houbari dispar.

— Me, aotrou, a zouk liou ha doare va micher.

— Clevit, sentit ouzin; it da gaout ar peinter ha lakit-hen da ober ho skeuden. C'hui a gaso an imach coant-ze d'ho creg, mar doc'h demezet, hag an imach-ze a vezo avoalc'h evit cas pell dioc'h ho ti kement a alfe ober drouk pe aoun d'ho pried.

— Bez'em euz em zi eun imach hag a zo guelloc'h evit va hini evit pellaat kement a oufe ober drouk pe aoun d'am pried.

— Ia, hag an imach-ze, imach piou eo?

— Imach hor Zalver Jesus-Christ.

Ama ar c'hanfard a reaz eur zao d'he scoaz, hag ar glaouaer a lavaras:

— Petra, an hano-ze a ra poan deoc'h? N'oc'h ket kristen?

— Euz a betra en em emellit-hu, morian?

— Morian? C'hui ma carfac'h ober eun dra bennag eleac'h laerez an amzer, a jenchfe liou ive marteze.

Ar c'hanfard a zavas neuze eur vialen a ioa en he zorn, o sonjal skei gant ar glaouaer. Hogen n'en devoue ket a amzer; rak ar glaouaer a dennaz he zac'h divar he choug, hag en em lakeas da gempen ar c'hanfard a zoare. Gant eun nebeut taoliou sac'h her c'hempennas

penn kil ha troad, en hevelep doare ne doa mui nemet ludu glaou. O clevet ar safar a reant, ar prenecher a zigore var ar ru, an dud a deue da zellet hag o devoue eno eun tam ebat, ha pephini a lavare he bez. — Unan a lavare : Dispartiit-ho ! — Mes ar re all a grie : nan, nan, listhi. Dalc'h-ta, glaouaer, dao-ta !

Ar glaouaer ne eanas nemet pa en doa laket he ganfard en eur stum ma voa eur scrij he velet.

Neuze ken diszroug ha tra, e laca adarre he zac'h var he scoaz hag ez a kuit en eur lavaret :

— Alo, kea brema, ha laca peinta ac'hanout en doareze ; ha p'as pezo laket da skenden en da di, ne gredo mui laskar na coll-bara ebet eveldout tostaat outhan.

G. M.

KELEIER.

An Tad Marc Ar Gall, euz a Gompagnunez Jesus, a zo maro e Coblentz d'ar zeis varnugent a vis eost. Ginnidig oa euz a Gerfeunteun e kichenik Kemper.

An aotrou'n Escob en deus scrifet d'ar veleien euz he escopti evit lavaret dezho ne vezo ket roet ar retred a dlie digeri evitho, e Kemper, d'an unneg a vis guengolo.

Aotrou Escop Guened en deuz hanvet superiol euz ar c'hlouerdi (seminer) an aotrou Guillonnet, he zecretour, eleac'h an aotrou Regent, chaloni, en deus roet he ziscark.

Aotrou Escop Sant-Briec en deuz hanvet an aotrou Frelaut-Ducours, chaloni a henor, person Tregueux, vikel vraz eleac'h an aotrou Huard, maro eun nebeut zo.

An aotrou Livinec, nevez beleget, zo hanvet vikel e Landerne.

An aotrou Rolland, nevez beleget, zo hanvet vikel e Sant-Martin-Brest.

En unan euz ar c'hrogadou o deus bet ar Frasizien oc'h ar prussianet, eur marc'heg a Frans a voue lazet he varc'h dindanha. Discaret d'an douar, en em gaf eun toullat Prusianet en dro dezhan, hag en em laca gant ho zabrinier da zonjal he zrailla, hag e claskent, na petra ta, skei var he benn.

Hogen ar zoudard, o coeza, en doa bet amzer da zestum gant he zorn cleiz eun tok-houarn d'ar Prusianet a ioa eno var an douar, ha gant an tog-houarn-ze en em zioualle oc'h an taoliou a scoet varnezhan epad ma lakea he zorn deou he zabren da c'hoari. Skei a reas kement a dreuz hag a hed, a zeou hag a gleis ma casaz ar Brusianet divar he dro, hag e teuas neuze ive varzu he gamaradet.

Hogen n'oa ket deut a bell na zigouez gantha eur Prusian, sounn he benn, var eur marc'h a zoare ha sterniet caer. Discar ar Prusian-ze ha pignat var he varc'h ne voue nemet eun taol dorn evit hor zoudart ; hag hen neuze d'an daou lam da gaout ar Fransizien.

Ar re-ma ne vouient petra da zonjal o velet eur Prusian o tont en ho zouez. Hogen pa o doa he anavezet ha clevet gantha penauz en doa bet ar marc'h hag an tog houarn, e voue, e c'hellit cridi, great fest dezhan gant an oll.

En eur c'hrogat all, epad ma reat eun ean, eun ofiser hag eur serjant, gant eur vozadik soudardet, a ioa o sec'ha ar c'hoez hag ar boultren dioc'h ho zal pa veljont unan euz a ofiserien vraz ar Prusianet o tont var varc'h hag o chom a za var eun huelen da zellet gant eul luneden hir-velet hoc'h ar Fransizien.

— Serjant, eme an ofiser, ne velez ket al lavacheñ braz hont o sellet ouzomp ?

— Guelet avoalc'h, mes ne ellan nemeur finval.— Ar serjant a ioa bet gloazet en dervez-ze.

— Digas din da fuzil, eme an ofiser, ma hen discarin.

An ofiser Prusian a ioa eur pennad mad dioc'h ar rema, ha ne grede ket sur ec'h alje eur voulet mont beteg enhan. Evelse ive e chome dizaoun ha sounn he benn gantha da zellet.

An ofiser gall a ia var benn eur c'hlin, a gemer he amzer, ha neuze, tan !

An ofiser Prusian a ioa tizet, discaret, hag he varc'h, strafuillet, a iea d'an daou lam ruz en dro. An den kez a ioa chomet eun troad dezhan er skleug, hag he benn a stoke oc'h an douar treinet evelse gant he varc'h.

— Alo ! eme an ofiser gall, setu aze eun all ha ne raio ken a zrouk deomp !

G. M.

PRIZ AN ED.

KEMPER. — *3 Guengolo.*		PONT-N'ABAT — *4e Guengolo*	
Priz an daou c'hant lur.		*Priz an daou c'hant lur.*	
Guinis.....	24 lur, 56 c.	Guinis.....	24 lur, 25 c.
Segal.....	16 lur. 66 c.	Segal.....	16 lur, 25 c.
Eiz.....	15 lur, 92 c.	Eiz.....	14 lur, 75 c.
Ed-du.....	27 lur, 72 c.	Ed-du.....	28 lur, 33 c.
Kerc'h.....	15 lur, 80 c.	Kerc'h.....	16 lur, 25 c.
Avalou douar	7 lur, »» c.	Avalou douar	6 lur, 50 c.

LEVR BUGALE MARI

GANT AN AOTROU CHATTON, P. GUENGAMP.

Moullet evit an eil guech, ha cals caeroc'h ha difazioc'h evit ar vech kenta.

SCOL AR MARO MAD.

Laket e brezonek dre urz Aotrou Escop Kemper, a gaver en tiez merket evit Buez Jesus-Christ.

Ar Gerant : AR. DE KERANGAL.

Kemper, moullet gand AR. DE KERANGAL, Mouller an Escopti.

DISSADORN 17 GUENGOLO 1870. N° 294. C'HUEC'HVET BLOAVEZ.

FEIZ HA BREIZ,

KELOU A BEP BRO, HA KENTELIOU VAR BEP TRA,

Digaset bep sul da gement Christen a gomz ar brezounek.

CONDITIONOU EVIT CAOUT AR GAZETEN :

Evit ar FINISTER, COSTEZ-AN-NORD *hag ar* MORBIHAN : *evit eur bloas*, daou scouet ; *evit c'huec'h miz*, pevarzec real.

An Abonamant a dle beza paet araog caout ar gazeten.

An hini ne zigas ket en dro ar c'henta cazeten a reseo goude ma zeo echu he abonamant, a zo consideret evel abonet a nevez.

A abonamant a gemerer e ti an Aotrou DE KERANGAL, *mouller an Escopti, ru ar Gigerez, n° 18, e Kemper.*

D'an Aotrou DE KERANGAL *epken e tleer adressi ar peamanchou ha kement a zell oc'h servich ar Gazeten.*

Ar scrijou da lacat er Gazeten a dleer da adressi d'an Aotrou MORVAN, epken.

AL.

Erfin omp deut abenn de regli oll contchou ar re a gemer ar gazeten. Goude beza clasket hag eveseat guella ma c'hellemp, on eus guelet ez eus meur a hini euz ar re a gemer ar gazeton vrezoneg hag a dle evithi pacamant tri bloas pe onspen.

Er pemzek dez kenta e resevint, dre ar post, eul lizer hag a verco dezho ar pez a dleont.

An hini zo carget gant Aotrou Escop Kemper da zerc'hel contchou ar gazeien, a bed ar re he c'hemer da ober digemer mad d'al lizer-ze ; sonjal a raint ez eo eun tam labour tenn avoalc'h delc'her en urz contcou ouspen pemzek cant, hag ez eo meurbet da zezirout oc'h alfet caout ar c'hontchou-ze fiziken aclear hag sesoc'h da zerc'hel.

KEMPER, 17 Guengolo 1870.

Ma vijen bet eur filozof, da lavaret eo, unan euz an dud-ze a fell dezho caout ar ger diveza a bep tra, guelet peleac'h ema ar vamen pe ar c'hrizien a bep tra, anaout penaoz ha perag ema pep tra, ar pez en divije laket nec'het ac'hanon eo ar maro. Setu petra a lavare eun deiz eun den a speret. Petra ? an den, roue ar grouadurien, an hini a ra lezen da gement a zo, a laca kement a zo d'he zervicha, red dezhan mervel evel an distera euz an traou all !

Perak ne deus nemethan hag a ve goest da anaout an traou burzudus zo var he dro, hag eo red dezhan tremen eveldho ? Ha laket eo bet var an douar evit en em estlami o velet an traou burzudus zo crouet azionthan hag a bep tu dezhan, pe an traou burzudus-ze zo laket evit beza testou euz an trubuillou en deus da c'houzanv, euz ar c'hlenvejou hag an diezamanchou ep niver a stourm outhan, hag euz ar verrentez euz he vuez ? Genel ha mervel ha ne deo ket henvel evithan ? Dont a ra er bed ep gouzout peleac'h e teu, ha mont a ra ac'hann ep gouzout peleac'h ez a.

Kementse a ell a dra zur lacat nec'het an dud difeiz, ar re gredont nemet d'ar pez a lavar dezho ho skiant ho unan. Digouezout a ra gantho evel gant an histren ma comz ar fablenner anezhi.

An histren-ma a ioa eun dervez var an aod e goask eur roc'hel etouez eur bouchad bezin. Kemeret e doa he fred, hag oa serret cloz he dion grogen ganthi. Evel ne voa ket skuis ne devoa ket ken nebeut a c'hoant cousket, hag evit tremen he amzer en em lakeas da zonjal. Petra a oufet da ober guelloc'h pa na vez netra da ober ?

En em lacat a reas-ta da jonjal ne voa netra er meaz euz he diou grogen, e voa ar bed oll destumet er glozenze. Neuze e sonje ive penauz en em gemeret evit lacat peptra da vont var araog er glozen-ze, da lavaret eo d'he c'hempen, d'he aoza en hevelep doare ma vije eurusoc'h enhi. Hogen epad ma edo er zonch caer-ze, setu eur baleant a ioa o c'hinaoui var an aod hag o teleur he lagad var an histren. Kerkent eo croget enhi, digoret ha debret, hag evelse an histren géaz a zescas divar he c'houst e voa c'hoaz eur bed all bennag estreget he c'hlozen.

Ar maro ive a zesk d'ar re n'o deus na feiz na relijion, d'ar re ne gredont ket da gomzou Doue, a zesk dezho divar ho c'houst ez euz eur bed all, eur vuez all goude ar vuez-ma. Ha mar dint nec'het epad ho buez o velet petra a dremen ha penauz e tremenont, ar maro zo eur vestrez scol hag a voar lacat eun termen d'ho douetans. Rak caer en defe eun den dizoue, en he iec'het nac'h kement guirionez a zo discleriet deomp gant an iliz abers Doue, ne all ket guelet ar maro o tostat outhan ep crena ha beza strafuillet eun dra bennag. Hogen an aoun hag an encrez a zant neuze a ziskuez e comans he zaoulagad da zigeri.

Ar c'hristen avad, an hini a gred da gomzou Doue hag a glask eno ar virionez, ne deo na souezet na ne-c'het o velet ar pez a dremen. Mar deus traou burzuduz en dro deomp, e c'hoar ez oant bet crouet evit an den, ha kementse araok m'en doa torret lezen he grouer.

Gouzout a ra ne ra ar maro nemet seveni ar setans

douget gant Doue, er penn kenta euz ar bed, a enep hon tad kenta hag e lignez ; gouzout a ra ez eo poaniou ha trubuillou ar vuez-ma ar frouez euz ar pec'het ; gouzout a ra ez euz eur vuez all eleac'h ma resevo pephini ervez he oberou.

Eur bugel bihan hag en deus desket eur ger catekis bennag, a voar kementse, hag e caver tud, gouezïek bras var ho meno, ha n'her gouzont ket pe ne fell dezho her gouzout. Ha ne deo ket eun dra direol guelet tud o clask dizelei gant ho speret ho unan ar pez en deus Doue discleriet deomp, hag a zantomp zoken ac'hanomp hon unan nebeut a skiant vad or befe?

Ha nag a boan ne gemer ket hiniennou evit clask ar virionez eleac'h n'ema ket, hag evit trei ho c'hein hag ho daoulagad divar al leac'h m'ema! An orgùil en deus collet ato an den hag her c'hollo ato. Ar virionez n'en em ziskuezo morse splam nemet d'ar sperejou sentus, d'ar re a zo guelloc'h gantho fiziout e Doue eget enho ho unan. G. M.

An tadou euz ar Sened a gendalc'h da gas ho labourou var araok. Calz anezho, evel ma c'hoar an oll, o deus kuiteat Rom evit eur pennad hag a zo brema en ho escoptiou. Lod anezho marteze ne ellint mont mui en dro, mes en em gaout a ra ive e Rom hiniennou euz an eskeb ne voant ket bet c'hoaz er Sened, hag a zalc'ho evelse leac'h ar re ne alfent ket distrei.

An Tad Santel en deus gourc'hemennet pidi evit ar Frans. Laket en deuz ober tri dervez pedennou evit se, hag hen he unan a lavar *eo red* dezhan bep mintin lavaret an oferen santel evit ar Frans ; ar pez a ziskuez pegement a zonch en deuz euz ar Fransizien, ha pegement ho c'har. An tri dervez pedennou-ze a zo bet great e meur a iliz, e Rom.

Paris. — Iliz Itron Varia-ar-Gounidou a zo leun nos deiz a dud vad o pidi evit ar Frans. An Tadou a urs Sant Dominik, euz a Lyon, a bed an oll vreudeur ha c'hoarezet euz ar Rozera da greski ho fedennou evit hor bro ger. Ar vouez-ze a vezo clevet ep mar, hag evel ma'z eus tud ep niver e Breuriez ar Rozera e pep carter euz ar bed, ec'h ellomp lavaret ive ez eus tud ep niver o pidi evit ar Frans e kement leac'h ma zeus christenien catolik.

Lyon. — Eun dervez, e sal ar vugaliou e Santez-Feiz, epad ma edo ar vugale o cana canticou, eur serjant euz ar c'hre zo eno e kichen, a deuas d'ar zal, o clevet ar ganaouen a ioa eno.

N'en em strafuillit ket, va c'hoarezet, emezhan ; lezit eur zoudart coz, bet e Rom, da zistaga eur pennad histor bennak d'ar vugaligou-ma. » Hag ar serjant da goms dezho caloneg euz an Tad Santel ar Pap. Pe gen dievez bennag ma zeo bugale en oad-ze, eno e silaouent eveziant. Ar serjant a gomzas ker mad, ma voa tenereet calonou ar c'hoarezet coulz hag ar vugale ha ma tennas daelou euz a zaoulagad an oll.

Brema, emezhan, e c'houlennan eun dra diganeoc'h, bùgaligou ; pidi Doue evidon. Mont a ran d'ar vrezel, evel ma'z eo va dever. Mar marvan, ra blijo gant Doue va digemeret en he Varados ; mar deuan iac'h d'ar gær, e lezin va zae soudard evit guisca sae eur manac'h.

Ar pez a ro calon epad an amzer-ma, eo ar feiz a veler o tihuna e calonou eleac'h ma voa cousket. N'eus christen ebet ha ne rafe eun dra bennag evit he vro. Ar re ne ellont ober ken, a bed. Evelse eur gazeten gatolig a lavare en dez all : « Ne ouzomp ket c'hoas pe du e troi ar gounit. Ar pez a ellomp da lavaret avad eo ez euz unan hag a zo ar gounit gantha, me fell din lavaret ar relijion catolik. »

E guirionez eun dudi eo guelet peger braz eo an niver euz ar re a veler o pidi en ilizou, ha pe ger c'hoeg e pedont.

Chin. — Er Chin e rer ato brezel d'ar gristenien en eun tu bennak. Guelet ez euz eur vanden forbanet o redek dre'r vro, o laerez hag o laza ar gristenien nevez dre ma'z eant. Ne velet var ho lerc'h nemet tan ha goad. Dek tiegez o deuz entanet ; daou zen varnugent, ar braz anezho gragez iaouank, o deus caset gantho ne ouzeur ket peleac'h ; daou c'hant den zo caset er meaz euz ar vro, lamet ho holl madou digantho, na petra-ta ; eun den ha daou vugel o deus devet ; daou vugel all o deus lazet e c'hiz all.

Eur c'hristen hag a boanie da skigna ar relijion, a deuas da gaout ar vissionerien evit reseo ar sacramanchou hag ho hentcha da vont d'he garter evit prezeg eno d'ar baianet. Cregi a rejor enha, hag e claskjot he lacat da vresa dindan he dreid imach hor Zalver. Ar c'hristen en em daol d'an daoulin dirag an imach o lavaret oa guelloc'h gantha mervel mil guech eget he vresa. Kerkent e voue staget oc'h eur peul en he di, taolet colo en dro dezhan ha laket an tan er c'holo. Epad ma her staget, ar c'hristen caloneg a ziskueze eul laouenidigez ar vrasa ; epad ma hen dèvet, ne eane d'en em erbedi oc'h an hanoiou santel a Jesus hag a Vari. Pa dennaz he huanad diveza, eur bouillat tan a zavaz huel en ear ; ar baianet a voue souezet, hag a lavaras :

— Sell ! ema o pignat en Env ! ha neuze e reant meuleudi hon relijion hag he merzerien.

Euz an daou vugel zo bet devet, unan a ioa eur verc'hik seis vloaz. Evel ma claske tec'het kuit a dreuz ar c'helc'h a rea an dispac'herien en dro da di he zad goude m'o devoa laket an tan enha, e voue croget enhi, liamet dezhi he divrec'h hag he divesker, ha strinket evelse en tan.

Ar bugel all a ioa eur potrig ha n'en doa nemet daou viz. He dad n'edo ket er gær. He vam a ioa er park o cutuil legumach. Pa vel ar vourrevien, e tilam d'an ti da gerc'hat he bugel a ioa cousket. Ne devoue ket a amzer. Croget e voue enhi, hag epad ma voa lod o sacha varnezhi lod all a dennaz ar bugel kèz euz he gavel, hag her stlapaz ivé èn tan.

Antronoz ar forbanet-ze a flastraz eur bugel pevar bloas var leur ti he dad. Eun all, eur bugel pemp bloas a voue mac'haniet gantho kement ma varvaz abenn tri devez goude beza gouzanvet eur boan scrijus.

Ar forbanet ne eanjont da ober distruch nemet pa vouesjont mad ne voa christen ebet mui er c'harter. Soudardet ha tud divar ar meaz o devoa bet urs da laza kement christen a gafchent, hag eur priz a ioa prometet dezho evit pep penn a zigaschent. Evelse ar goardou o veza en em lakeat da furcha eun tremeniat, hag o veza cavet eur chapeled gantha, hen lazas dioc'htu.

Ar pez a ell an dispac'herien-ze da scrabat, a zispignont e lonkerez.

Evelse eo c'hoas trist stad ar gristenien e meur a garter euz ar Chin. G. M.

Comzet on euz ouspen eur vech euz ar burzudou a rea ar Verc'hez Vari e Lourd eleac'h ma'z eo en em ziskuezet da eur verc'hik iaouank. Er sizun diveza-ma e comzer adarre euz eur pare burzudus great gant mam Doue evit eur plac'h iaouank caset bete'r bez gant ar c'hlenvet a beultrin.

Ar glanvourez ne devoa mui esperans ebet da veza pare, rag ar c'hlenvet-ze ne ziscrok ket pa vez deut da eur poent a vez. Eur bloas varnugent e devoa, ha tri bloaz a ioa edo o langisa gant ar c'hlenvet. Ne elle dibri tam bouet ; donjer e doa outhan, ha pa zebre eun tam bennag evit senti oc'h he c'herent, e voa red dezhi he deleur dioc'htu. Ne alle ket cousket ken nebeut. Crignet oa gant ar paz, ar paz cleuz-ze a ziskuez ema an den clanv tost d'he dermen diveza. Ken dinerz oa ma veze skuis maro oc'h ober diou pe deir gamed.

Er stad-ze edo pa voue comzet en ti euz ar burzudou great gant ar Verc'hez e kenver ar re a ef dour euz ar feunteun vurzuduz e deus laket da zevel e Lourd.

Tud ar glanvourez a scrifas da aoutrou Person Lourd evit goulen dour euz ar feunteun-ze. Scrifa a rejont ive d'an aotrou Pichenot, escop nevez hanvet euz a Darb, evit he bidi da unani he bedennou gant ho re evit goulen ar pare d'ho merc'h, ha kementse evel escob hanvet euz ar c'harter eleac'h ma voa en em ziskuezet ar Verc'hez.

An aotrou Pichenot a unanaz eta he bedennou gant re tud ar glanvourez. N'oa ket neuze c'hoas sacret escop, hag ar beac'h a ioa c'hoant da lacat var he ziscoaz a gave pounner. Soujal a reaz o kemeret perz er pedennou a reat evit ar plac'h iaouank-ze evel escop euz ar c'harter ma voa en em ziskuezet ar Verc'hez enha, ma teue mam Doue da ober ar burzud a c'houlennet diganthi, e vije kementse eur merk evithan e voa galvet evit beza ar c'henta pastor en escopti-ze.

Great e voue eun navet evithi, ha da bardaez, derc'hent an deis diveza euz an navet-ze ez eaz an derzien kuit. En noz-ze e couscas c'hoek, c'huec'h heur dioc'h-tu ; abàoue pell amzer ne devoa ket great eur voreden hag a badje eur c'hardeur. Pa zihunaz, e lavaras d'he mam laouen bras :

— Va mam, me zo pare !

Ar paz a ioa eanet, hag ar bouet ne rea mui poan dezhi. Antronoz, o veza communiet, en em gavaz a neuze ker iac'h ha biscoas. He nerz a deuas dezhi e ber amzer, hag ec'h elle, eb beza skuiz, ober eul leo var droad. Da benn eun nebeut derveziou, e voue guelet, en eur prosesion, o tougen he hunan eur baniel d'ar Verc'hez e doa lavaret, epad ma oa clanv, a roje da vam Doue mar bije pare. G. M.

Sant Patris, abostol an Irland.

II

Ne ket ar riou hag an naoun epken en devoa Patris da c'houzanv epad ma voa sclaf ; he vestr ive a ioa criz outhan, hag her bazate aliez. Avoalc'h e ve clevet petra a lavar tud ar c'harter divar benn crisderi ar vistri en Irland e kenver ho sclavet, evit gouzout pegement en devoue an den iaouank da c'houzanv.

Eun dervez ma case he voc'h da eur c'hoad, e clevaz eun trouz henvel oc'h hini eur vouc'hal dilem o skei var dronjen eur vezen. O veza tosteat e cavaz eur vanden sclavet, euz ar re a lakeat da droc'ha coat ; edont o tiscar guez dero.

Mes ar mestr n'en doa roet dezho nemet bouc'hilli ha ne voa tam dir enho, a ioa ken teo ho drem evel ho c'hil, ha n'o devoa mean hugolin na blerem evit ho lemma.

Evelse ho nerz a ioa eat digantho, ho divrec'h a ioa sounnet, ho daouarn a ioa kignet bete'n ascorn. Ne voant ket goest da ober ho labour hag e vouelent o lavaret oa guelloc'h gantho mervel eget beva evelse.

Patris he unan a c'halve ar vuez en doa etouez an dud gouez-ze « *eur vuez er maro.* » Hag e guirionez, eun ene ken tener hag a voa enhi santimanchou ken huel, eur speret diorrbet ha kelennet gant mistri euz a Rom, eur speret kel lem ha ker seven hag he hini, penaus ne vije-hen ket mantret oc'h en em gaout etouez an dud-ze euz an Ulster, tud ha ne voa dalc'h ebet d'ho goal ioulou, a ioa ato e brezel an eil rum oc'h egile, tud ha mar d'eo guir ar pez a damalle an estren dezho, a voalc'he ho daouarn hag ho bizach e goad an enebourien, a lakea ho bugale ho unan d'ar maro, a laze tud evit ho c'hinnigen d'an Astrou, hag a lonke zoken ho zud coz ? « Dilezet ha dianavezet ganhen, emezhan, va bro hag ar sevenidigez, ec'h ancounac'hais bete iez va zud, hag e veliz ervad ne vouien mui ar pez am oa gouezet, hag e teuen da veza gouez hag ar reuzeudica euz an dud. »

An discar-ze a vele enha he unan a voue ar c'henta frouez a dennaz euz an dizeuriou digouezet gantha ; hag ar frouez-ze, evithan da veza c'hoero, a voue evithan eur frouez a zilvidigez, rak rei a reas dezhan ners da zevel adarre ken huel ha ma voa araok ma voa deut he voal ioulou d'he ziscar.

He æl mad, *æl ar gounit*, VICTOR, an hini a dlie an Irlanted da gemeret divezatoc'h evit ho fatron, her

sicouras dre he aliou. Ha Doue, emezhan, her c'honsolaz ive evel ma teue he dad d'her c'honsoli en he vugaleach pa vouele.

Azalek neuze en em daolas da vad etre divrec'h Doue, ha na poan gorf na poan speret ne reas mui a zies dezhan.

« En eur vessaat va moc'h, emezhan, er c'hoajou pe var ar menez, e peden Doue pell araog an deis. Ha pa vije goloet an douar a erc'h, ha pa vije glao, ha pa vije scornet va izili dindan ar reo, n'em oa poan ebet, ne vezen ket cropet... Ar speret am zome... Sperejou a gleven o cana diabarz enhon... Anavezet mad em euz e terec ar boan hag ar baourentez ouzin muioc'h eget ar blijadur hag an danvez. Jesus-Christ, va Zalver, a zo bet ive paour evidhon. Ar prizon, ar sclavach, ar maro, n'em euz aoun ebet rak nicun euz an traou-ze, rag en em daolet oun etre divrec'h an Doue oll galloudeg, an hini a zo mestr var bep tra. »

Evelse en em aoze, abenn ar stourmajou braz a dlie da gaout divezatoc'h, corf, ene ha feiz an hini a ioa galvet da veza eun deiz abostol an Irland. C'huec'h vloaz a dremenaz en enezen, hag e tescas iez, doare, lezennou, gouarnamant ha relijion an Irlanted; ar c'huec'h vloaze a voue evithan evel eur studi a lakea ar brovidans anezhan da ober. Hen he unan en deuz eveseat oc'h kementse :

« Doue, emezhan, am fourchase neuze evit ar stad a dlien da gemeret ac'houdevez, stad ha ne voa tam dioc'h va doare em iaouankis, stad hag a c'houlen kemeret soursi euz ar re all o lacat he boan d'ho zavetei. »

O velet pe ger reuzeudig e voa paianed an Irland, e pebez stad trist edo ho encou, ha pegement gouscoude a leac'h a roe ar bobl calonek-ze d'en em staga outhan, e reaz al le da derri he chadennou ma vije morse mestr dezhan he unan. Ha rei a reaz-hen da anaout eun dra bennag euz ar zonch-ze en devoa? Ha santout a reaz he vestr ec'h elje an den iaouank nobl-ze a zioualle he voc'h caout eun deiz he frankiz ha dont da veza mestr d'he dro? Ne ouzeur ket; ar pez a ouzeur avad eo cousians he vestr Milhu ne voa ket divorc'het avoalc'h, ha setu ama eun uvre a reaz ervez ma lavar tud ar vro.

Eun nosvez, dre he gousk, e velas sevel eun tron, ha var an tron-ze edo azezet he sclaf deut da veza roue. Ober a rejot dezhan stouet dirazhan evel dirag eun Doue.

Dioc'h he gostez, Patris en devoa ive uvreou.

« Dre va c'housk, emezhan, e cleviz eur vouez hag a lavare din : « Distrei a ri d'as pro! » ha neuze ar vouez a lavare c'hoas :

« Ema da lestr o vont da zevel he voueliou. »

Dihunet en eul lam, e tec'has varzu ar mor; mes ar mor a ioa pell ac'hano, ha morse n'oa bet en aod abaoue m'oa dilestret en enez. Ne voue ket an hent, ha ne grede ket he c'houlen. Hogen Doue hen diskuezas dezhan.

« Doue am rene, emezhan, ha dre an nerz a roe din, e tigouezis var an aod ep aoun ebet, hag en em gavis dirag al lestr am oa guelet dre va uvre. Al lestr a ioa neuze o verdeat evit tostaat oc'h an douar, hag evel ma c'helle va mouez en em rei da glevet d'ar vartolodet, e c'houlenniz outho va reseo en ho lestr. Ar c'habiten ne blijas ket va goulen dezhan, hag e lavaras din dichek ha droug enha : Na deui ket var al lestr-ma!

O clevet kementse en em denniz, e kemeriz adarre an hent d'am lochen, hag en em lakis da bidi en eur vont. N'oa ket echu va feden ma cleviz unan euz ar vartolodet o tont var va lerc'h hag o crial ouzin : Deus buan! Ema ar re-hont oc'h da c'helver! Distrei a ris d'ho c'haout, hag e leverjont din : sao el lestr, p'eo guir out en em gavet ganeomp ha pac'h eus feiz enhomp; deuz a unan ganeomp ervez da c'hoant. »

Sevel a ris var al lestr, hogen n'o doa ket lavaret din : « deus dre ar feiz e Jesus-Christ, » rak paianet oant.

« Setu an digemer a rejont din, ha dioc'htu e poulschont varzu ar mor bras. »

Goude beza merdeet epad tri dervez, e tilestrjomp e Breiz. Epad seis dervez varnugent on devoue da dreuzi eur vro didud eleac'h ne gavemp nag eur veraden zour da efa, nag eur vruzunen da zibri. Evel ma voamp dare da vervel gant an naoun, ar c'habiten a lavaras din : Ahanta, christen, te a lavar ez eo da Zoue braz ha galloudek, perak n'her pedez ket evidomp? Ped anezhan ma roi deomp da zibri, rak mont a reomp da vervel.

« Me a lavaras dezho ken eün ha tra : Savit ho calonou varzu va Aotrou ha va Doue. N'eus netra ha ne alfe da ober, ha ma car ec'h ell digas deomp hirio bevans kement hag a zo rekis, rak netra ne vank dezhan.

« Kementse a zigouezas gant gras Doue. Var an hent a heuillemp e veljomp eur vanden vraz a voc'h o tont etrezeg enhomp. Ar vartolodet a lazas lod anezho hag a zebraz ho goalc'h epad diou nosvez.

« Azalek neuze em c'hemerjont evit eun den burzuduz, ha me a drugarekeas Doue euz a greis va c'halon.

« Caout a rejont ive mel gouez en eur vezen gleuz, hag e kinnikjont din eun diren-vel; mes unan anezho o veza lavaret din : an dra-ma zo evit an doueou; ne fellas ket din he danva.

Araok mont ac'hano, ar vartolodet a reaz eun tan braz, hag oc'h moget an tan-ze e lakejont pastellou kik moc'h da zizec'ha evit ho c'has gantho.

An dra-ze a ioa e creiz an noz, hag oant azezet e kelc'h en dro d'an tan, pephini o conta an taoliou caer en doa great var ar mor. Patris a ioa gourvezet en ho c'hichen hag a gouske. He gousk avad n'oa ket c'hoek. Uvreou spontuz a deue dezhan, o velet pe gen diez e vije gounit da Zoue tud pere, goude beza bet saveteet ho buez dezho gantha, a zalc'he na mui na meas d'ho fals credennou paien.

« En nosvez-ze, emezhan, epad va c'housk, e vouen kement tentet gant Satan, ma em bezo sonch a gementse keit ha ma vevin. Caout a rea din e leze da goeza

varnhon eur pez roc'hel hag oan flastret ganthi. Em encrez en em lakis, me ne ouzon ket perak, da c'helver Eli. Ha setu en Env an heol o sevel, hag evel ma kendalc'hen da c'hervel abouez penn. *Eli, Eli!* bannou an heol a deuas da bara varnhon, hag a zigasas din va ners. Cridi a ran ferm eo va Zalver a deue d'am zicour.

N'en em dromple ket, evel a velimp divezatoc'h.

G. M.

(Eur pennad all eur vech-all.)

Histor Abaty Itron Varia Melleray.

Ar gazetennou gozic oll a lavar ne bed guellet procession ar sacramant ken kaër ama ze bed er bloaz-man epeb lec'h. Me nouzon ket hag int a lavar ar virionez. Ar pez a ouzon biskoaz n'am beuz guelet netra ken kaer hag klost an abaty kempennet gand ar breudeur. An tad abbad pe an hini a zoug ar sacramant a vale penn abenn var un tapis greet gand bleun pe fleur a bep seurt liou. Ret eo guelet an tapiz evit lavaret pe guer brao eo greet. Tud ar bed no deus ket an talant-ze da blijout da Zoue.

Labour ar Menac'h, eil pennad.

Ouspen al labourou-ze a bere or beuz comzet er veich divea, ar Menac'h o deuz c'hoas kalz labourou all. Evelse e hadont kals colza, evit ober eol, kanab hag lin evit en em viska o unan hag evit guiska ar veajourien hag ar re goz a zeu d'an abaty da n'em briantel d'ar maro. e peb tachen e veler ato un dra bennag hadet. An abaty, gand é douarou, e meroriou, zo evelt ar barradoz terrien. Tro var dro na velet nemet coajou bras, gunniou gouez pe douar goloet a zabl, an abaty er hontrol a zo zeder hag joaus, e guez karguet a vleun en nevez amzer hag he douar goloed a ed hag a gueot glas.

Pa ne ve ket a labour ret er parkeier nac er jardinou e velit ar breudeur gand peb a baner o tiveinnia an douar o karga ar skloazilly, o ober henchou pe goaziou doun evit dizeha ar parkeier hag ezaat dalempret ar meziou. A bep tu d'an henchou e velet drein spern stang a stang pere adall kleuinnou huel, gand kloejou pere a serr ounnan.

All labourou-ze var vel d'an oll, hag ar varc'hadourez a verze er foarriou, a zelezas d'an tad abbad meur a vetalen. Autrounet hag tud all a zeu bemdez da houll e guzull var all labour. An autrou Doudanville a alias ar gouarnamant da bea an abaty evit diski labourat da bevar varnuguen den iaouank, galvet divezatoc'h da renn merroriou ar stadou hag da skueria all labourou douar dre ar rouantelez. An tad abbad dre anoudegez vad evit an digemer e voa greet dezan, a choazas bugale euz Breiz hag eus ar Vendee, da genta abalamour ma voa an dud yaouank-ze eus e vro hag goude abalamour o zud koz a voa tud ferm er feiz. Esezo voa mad, mes ar gouarnamant na gomprenas ket an dra-ze hag a zigazas d'an abaty tud yaouank a bep bro. N'eus droug hep vad a leverer, rac ar baotrret yaouank-man a velas bemdez skuer vad dirazo, hag a recevas kelennadurez-vad. Distro d'ar guer na ellint ket miret da reuli o mistri hag da ziskuez calz pe neubeud e pe zoare ecle beza ul labourer kristenien.

Guechall pa zigoucas ar menac'h e Melleray no devoa evit roi blas do bara dizehet nemet an neubeud follennou mel a gafjont er veenn dero; an tad Anton a gemeras kementze evit ur gentel roët d'ar menac'h gand an Itron-Varia. kloza a reas eta ul leac'h evit ar guenan. Ar mel a serviche da zigemer an diavezidy hag da zousaat tizanchou an dud klanv. Gand ar c'hoar e vije greet goulou evit an ilizou, hag evit sikour bolontez vad ar menac'h an dud a brene gand plijadur. Kazet a vije alies kouffadou d'an Naonnet, da Baris hag da veur a blas-all, e peleac'h e vijent guerzet mad. An tad abbad a studie speret peb den hag a roe labour da bep hini hervez e hallout. Evelse e kempennas ur gambr dereabl evit ur holonel a Vro-Saoz, pehini a vouie moulla hag koubla ar paper moulet. Ar holonel-ze a zeskas menac'h da voulla hag da goubla al levriou a zo ezom diouto en abaty.

F.

Lenn a reom en eur gazetennig, anvet *Charantais*, ar c'huzul mad a ro-hi d'eom da na pas distruja, eb rezon, an anevaled, al laboussedigou, an amprefaned dinoaz, pere a rent servich d'eom.

Da ghenta, gouezit penaûz Doue n'hen deuz krouet netra didalvoud, netra ha n'hen devoa eur rezon vad d'her c'hroui. Mar distrujit eta eunan benâg euz he grouaduryen, eb ezom, eb n'oz peffe eur rezon vad da ober ar pez a rit, e teuit dre enno da gondaoni ar Chrouer. E-c'hiz lavaret a rit d'ezha dre ho kra : « Autrou, ne vouiec'h ket petra a reec'h, o kroui al « labous-ma, an amprefan-ma. E tleyec'h beza hen le- « zet en neant. Paegwir eta oz peuz greet labour fall « o kroui an aneval-ma, me a ya d'ho tivankout, d'ho « tifazia, o lemmel ar vuhez digan-t-ha....»

Mes, mar oz peuz eur rezon vad da zistruja eun aneval evelse, mar gra-hèn droug d'eoc'h, mar noaz deoc'h, mar d-eo-hèn danjeruz ewid-oc'h, mar oz peuz ezom euz anezha e maro, mar oz peuz ezom euz he ghig, euz he groc'henn, euz he vleo...; lazit-hèn hardiz, mes koulskoude gan ar mui a douster ma c'hellot, n'oz peuz pec'hed e-bed : Doue a ro gwir d'eoc'h d'hèn laza. Ar pez a zo autreet gan Doue ne-d-eo mui pec'hed. Doue a zo ar mestr euz ar vuhez hag euz ar maro. Hèn a ro ar vuhez, hèn a lamm anezhi pe a ro konje d'an neb a gar da lemmel anezhi digan he grouaduryen. Piou a zinac'ho d'ezha ar galloud-ze?

Ar remerkou-ze o veza greet, silaouom ar pez a lavar d'eom ar *Charantais* :

« Ne lazit ket eb rezon ar ghevnidenn, pe, e-c'hiz ma lavar lod all, ar gheonidenn; rag ho sikour a ra d'hen hem zizober euz ar c'helyen pere ho tourmant. Mar deu-

hi en ho kampr, grit d'ezhi monet er mæz. Memez, hag e lasffec'h anezhi neuze, ne raffec'h ket eun torfed. Mes mar chom-hi er mæz, pehini a zo d'ezhi kemment ha d'eoc'h, perâg, den kriz, he lasffec'h-hu ? Ne ra droug e-bed deoc'h enno ; er c'hontrol, kalz a vad a ra, oc'h ho sikour, e-c'hiz or beuz hen lavaret, da zistruja ar c'helyen pere ho tourmant, pere a zun an diyenn diwar ho læz, a ampoezon ho kig, o toler war-n-ezha ho viou, a louz gwer ho prenestou ha traou all....»

« Ne flastrit ket dindan ho potez ar grillig koant alaouret, pehini a red en ho liorz, en ho chardin : hèn a zivoall d'eoc'h ho louzaou, o tibri ar prènved kaul pe prènved glaz, ar melc'houed pe melfed gwenn, du ha melen, ar c'houiled ha traou all....»

« Ne lazit ket an aerenn c'hlaz, pehini na reaz biskoaz droug da zen e-bed. Hâ ! an aerenn rouz ha muioc'h c'hoaz an aerenn wiber a zo da veza doujet, lazit ar reze ; mes lezit e buhez an aerenn c'hlaz, pehini n'he deuz ket a venim, ha pehini a rent d'eoc'h servich mad, ho tibri ar mulossed, ar morzenned, al logod ha loenedigou all, pere a ra kemment a dor d'oc'h eost....»

« Ne lazit ket ar goukou, pehini a vev gan ar viskoul pe prènved glaz ha gan ar prènved bleveg ha binimuzse, oc'h pere ne doucher ket attao eb danjer....»

« Ne lazit ket kraperig ar gwez pe broc'hig ar gwenan, ha ne zinejzit ket ar fouin pe glozard, pere a zistruj al laou-dar hag ar gwesped....»

« Perâg ober brezel d'ar golvennig ha d'ar filip, pere ne zebront eun tamig greun nemed pa ne ghevont ket a brènved, ha pere a zaill dreist-oll war an amprefaned noazuz d'an edou....?

« Perâg koll tennou, koll poultr ha plom war an dridi, preizou disterig, pere a dremen ho buhez o tibri kourron — ar c'hourron-ze a zeuffe divezatoc'h da noazout d'eom, — ha beteg o tic'houenna on anevaled...? »

« Perâg stenna lassou da baka ar penn-glaouik kez, pehini a zistruj a gant milou ar prènved hag an amprefaned-ze, pere a noasffe kemment d'eom, ma ne zeuffe al laboussig mad-ze d'ho dibri....? »

« Piou hen deuz desket d'al laboussed, d'al laboussed a vev gan prènved, kelyen ha traou all evelse, chom eb touch oc'h ar grilled ha c'hwiled (ar re anvet c'hwiled-bouzel pe kaoc'h,) pere a ra vad, eb droug e-bed, e-pad ma saillont kement war ar re a ra droug, piou hen deuz desket d'ezho se ma ne-d-eo ket an Autrou Doue he-unan ? »

« Perâg c'hoaz laza al loenig-doue, pehini a vev gan c'houenn gwez ? »

« Perâg laza an tousseg, loen divalo, ewid gwir, mes dinoaz-tre, ha pehini dreist-oll a rent d'eoc'h kemment a zervich, o tibri ar melfed, ar meryen ha loenedigou all noazuz d'ar frouez ha d'al louzaou ? »

« Perâg laza laboussig ar c'hoad (engoulevent,) pehini a zistruj kemment a fubu pe c'huibed ? »

« Perâg laza an askel-groc'henn, pehini a ra brezel d'ar balavennou-noz, d'ar c'hwiled-dero pe c'hwiled-tann....? »

« Perâg laza ar gwennilied pe skendiliked, pere a zistruj kemment a c'hwibed noazuz ? »

« Perâg laza ar minoc'h pe morzenn, pehini, mar krign eun tam ho patatez hag ho karotez en douar, a zistruj ivez kalz a amprefaned noazuz d'eoc'h ? Beva a ra gan prènved-douar, pere, ma me vent distrujet, a grignffe d'eoc'h grizyou oc'h ed hag ho lakaffe da zizec'hi, a boan divoanet. Lezit an aerenn c'hlaz da viret oc'h ar morzenned da griski re en ho touarou. Hi, renet gan dorn Doue, a rayo gwelloc'h labour eghed-oc'h. »

« Perâg kridi e tebr ar gaouenn ar pichoned hag al laboussed yer, paegwir an draze a zo gaou ? Perâg beza sod avoalc'h d'he laza, paegwir he eunan e ra labour seiz pe eiz kaz, o tibri d'he bloaz da vihana c'houec'h mil (6,000) logodenn ? »

Hâ ! den diskiant, den diod ha kriz, ha c'hwi ivez bughel droug ha savet fall — me a wel enn-oc'h a vrema danvez eun torfetour, eun meuntrer, — ne ouzoc'h ket petra a rit, o laza, o flastra, o tistruja, o verzerya evelse, eb ezom, kemment a loenedigou dinoaz ha talvoudeg d'an den, krouet gan Doue espres evid sikour an den d'hen hem zizober euz al loened hag amprefaned noazuz d'ezha ! Oc'h ho distruja, e rit ho troug oc'heunan ha droug ar re-all. Ober a rit evelse micher an drouk-sperejou hag an anevaled gouez ha droug euz ar c'hoajou ; ne-d-oc'h war an douar nemed drougoberouryen.

Mes perâg hen deuz Doue krouet an anevaled fall ha noazuz d'an den ? Ewid or c'helenn. An anevaled mad ha talvoudeg d'an den, a zo evel skeudennou euz ar mad, euz ar vertuzyou kristen, ha zoken euz an Eled santel. An anevaled fall ha noazuz, er c'hontrol, a reprezant d'eom ar pec'hejou, ar vissou, an drouk-sperejou. An anevaled mad a ra e kènver or c'horf ar pez a ra an Eled santel e kenver hon ene. An æled santel or zikour da zavetei on ene, da vont d'ar baradoz ; an anevaled mad or zikour da veva war an douar : roi a reont d'eom homma he leaz, hennez he c'hloan, eun all he ghig hag he groc'henn ; hemma or zikour da ober on labourou ; heghile on difenn a eneb en enebouryen.....

An anevaled fall, er c'hontrol, a zo en or c'hènver, e-pad ar vuhez-ma, ar pez eo an drouk-sperejou e kènver on ene. An drouk-sperejou a labour d'or c'holl, d'or c'hass d'an ifern ; an anevaled fall a glask lemmel digan-eom buhez ar c'horf ha kemment a zervich ewid he vaga hag he wiska.

An anevaled fall ha noazuz a zo eta ewid-om evel drouk-sperejou ; beza ez-int skeudennou euz ar pec'hed, euz ar vissou. Ni a gassa an anevaled fall, amprefaned louz ha droug ; heuz or beuz out-ho, tec'het a reom diout-ho, ho distruja a reom ar muia ma c'helfom. Greom evelse ewid ar pec'hed, ewid ar vissou, ewid an drouk-sperejou : kassaom ar pec'hed, an oll vissou, divoallom diout-ho gan ar brassa soursi ; greom ar brezel d'an drouk-sperejon, poanyom da zistruja ho ren war an douar.

Evelse, e daou c'her, ewid or c'helenn, ewid on diski da gassaat ar pec'hed, ar vissou, hag on doughenn da zivoall diout-ho, eo hen deuz Doue krouet an anevaled fall, droug, noazuz, hag ho greet skeudennou, imachou euz ar pec'hed, euz ar vissou. An Ermit.

AN TRI NIZ.

III.

An tri den iaouank a ioa ta protestanted evel ma on euz hen lavaret, da lavaret eo, en ho bugaleach e voant bet laket er relijion protestant ep ma c'houesjent cals petra a reant. Eun dra gouscoude a ioa bet lavaret dezho cant guech, hag an dra-ze a blije dezho er penn kenta petra bennak ma voa dishenvel bras dioc'h ar pez euz ho c'hreansou o devoa desket ho zud dezho pa voant bihanik.

Lavaret a reat dezho dalc'h mad n'o devoa ar gatoliked frankiz ebet, e voa red dezho credi da eur relijion savet abez.... eleac'h brema o divije pep frankiz, ec'h aljent ho unan guelet ha barn petra a dlient da gridi. Hogen digouezet en Amerik e veljont kement a gem etre ar pez a grede eur rum hag ar pez a grede eur rum all, ma na vouient mui na petra da zerc'hel na petra da lezel, ma en em gafchont nec'het o caout re a frankis.

Ne deus ket guelloc'h avechou evit divouenna eun den euz eun dra, eget rei dezhan re euz an dra-ze. Setu da viana al louzou a implijaz eur bourc'hiz pinvidig evit parea he vevel dioc'h eun doare clenvet en devoa : ar c'hlenvet-ze oa caret re ar pastez gad.

Ar mestr a garie ive ar pastez gad, hag a lakea servicha anezhan aliez oc'h he daol. Hogen bevech ma veze servichet eur pastez evelse, euz ar pez a jome ne veze cavet netra ac'houdevez. Ne vouiet petra da zonjal. Tamal a reat d'al logod, d'ar c'has ; mes al logod a les peurliesa eur vruzunen bennak var ho lerc'h, hag ar c'has ne da nemeur en eun armel alc'hoezet.

Ar mestr a falvezaz dezhan gouzout gant piou ez ea he basteziou. En em lacat a reas da ober gard, hag ep dale ec'h anavezaz oa he vevel eo a zave ar pastez gad, gant aoun, credabl, na daje da goll.

Hogen setu neuze ar bourc'his nec'het adarre. Ar mevel a ioa eur servicher mad a hent all, ha n'oa ket a c'hoant d'en em zizober anezhan. Mes penauz he zerc'hel ha cas diouthan ar garantez re vraz en doa evit ar pastez ?

Er zonch-ze edo ar mestr pa zigouezas gant eur medisin, eur mignon dezhan, hag hen o lavaret petra a ioa oc'h ober nec'h dezhan.

— N'eus nemet an dra-ze ? eme ar medisin ; me a lavaro deoc'h, mar kirit, penauz he barea.

— Plijadur vraz a rafac'h din ma rofac'h din al louzou-ze.

— N'oc'h eus nemet rei dezhan pastez, ha pastez epken, bep pred epad eun nebeut derveziou. Me lacai claoustre e chomo abars nebeut, ho pastez ganeoc'h.

Great e voue lavar ar medesin. Ar mevel a voue roet pastez bepret dezhan ; hag en dervez kenta e voa fouge meurbed enhan hag e frote he zaouarn, d'an eil ez ea c'hoas mad, d'an trede n'her c'have mui couls blazet, d'ar pevare e voa feas, ne alle dibri mui. D'ar zul varlerc'h o velet digas adarre pastez gad dezhan evit he zizunvez, he galon a voue ker serret ma ne elle mui padout. Mont a reas da gaout he vestr ; anzao a reaz he fazi outhan hag e c'houlennas diganthan gras ha pardon. Abaoue ne douchas morse oc'h eun tam pastez gad ; ar guel anezhan epken a rea donjer dezhan.

Evelse tost da vad a zigouezaz ive gant hon tri nis. Mont a rejont da galz asambleou protestanted. Silaou a rejont aleiz a brezegennou, ha ne gafchont morse daou leac'h hag a vije prezeget ar memes credennou enho. Ne ket epken ne gavent ket ar memes credennou e daou leac'h ; mes er memes banden an eil a gomze varlerc'h egile, ha ne grede ket daou anezho ar memes tra. Ar pez a ioa guir evit unan a ioa gaou evit egile. Pephini, na petra ta, en doa c'hoant da zacha ar re all d'he greden, hag an tri neveziat ma dreist oll ; hag ar re a grede nebeuta eo a rea muia trouz ha safar o clask miret oc'h ar re all da gridi muioc'h egetho.

Henvel mad oa ar re-ma oc'h louarn Ian ar Feunteun. Al louarn-ze o veza collet he lost, chomet en eur gripet, a zestumaz al lern all en eur vanden, hag a reas dezho eur brezegen evit lacat anezho da droc'ha ho lostou, abalamour, emezhan, al lostou-ze, eleac'h ober vad dezho a rea droug aliez, a ioa eur beac'h da zougen, a veze stlabezet dalc'h mad, ep conta c'hoaz ec'h ellent beza paket dre eno.

Eno, ep mar, en em gave ive ar pez a zigouezas gant al louarn prezeger-ze. Al lern all a reaz hu varnezhan, hag a ieaz ac'hano pephini anezho e sonch da zerc'hel mad d'he lost. Hag ama ive goude cals safar, cals diviz ha cals tabud, pephini en em denne o lavaret outhan he unan e voa he greden cals guelloc'h eget creden nicun euz ar re all. En eur ger pephini a glaske rei da gridi edo ar virionez gantha, ar pez a ziskueze n'edo gant nicun anezho.

Setu ar pez a zonje an tri niz pa voant eas feaz avoalc'h o vont euz an eil prezegen d'eben, hag o clevet ken aliez a zoctor oc'h en em zislavaret an eil egile.

Neuze ive e teuas da zonch dezho euz ar c'henta kenteliou o devoa bet digant ho c'herent catolik. Rak petra bennak ma voant bihanik neuze, petra bennak n'o doa ket neuze c'hoaz a skiant avoalc'h evit pleustri ar pez a lavaret dezho, gouscoude n'o doa ket ancounac'het tre ar pez o doa desket euz a greansou ho zad hag ho mam.

Ar c'henteliou kenta a roer da eur bugel, a les ato eur roud bennag e gouelet he ene, ha nag ar c'henteliou dishenvel, nag an oad, nag an amzer ne ellont miret na jom gantha ato eur zonch bennag anezho.

(*Eur pennad all eur veoh all*). G. M.

AR GUIR GOLL.

E peb iez ez euz eur ger bennag hag a verk ato goaleur, a zo ato ar c'hanv oc'h ho heul ; scrifit-hi pe lavarit-hi e ve lavaret ato e ve glaz ar maro e vent. — Ar ger *coll* a zo unan euz ar geriou-ze. Claskit leac'h da lacat ar ger-ze cant guech, ha dek guech ha pevarugent e vezo tristidigez oc'h he heul.

Coll a rer he dad, he vam, he vugale ; coll a rer eur victor, eur rouantelez ; coll a rer eur reng, eur garg, henoriou, he henor ; coll a rer mignoniach, danvez, frankiz, iec'het, skiant vad, buez.

Ar c'hollou-ze a zo braz ha poanius. Gouiad e ve an hini a lavarfe ne rafe van evit ar c'hollou-ze. Gouscoude ar c'hollou-ze a eller da c'houzànv. Ha pa goesent oll var gein eun den, ne roont ket dezhan ar guir d'en em rei d'an dizesper.

En hon amzer e veler an dud o plega dindan eur c'holl evel dindan eur beac'h re bounner. Rouez eo guelet ar re a ve digouezet eur goal goll bennak gantho, o testum ar pez zo chomet gantho hag oc'h en em lacat da veva evel diagent. Calz, evit ancounac'hat ho c'holl, a glask ar maro, pe a deu ho speret da drei, pe en em ro d'an dizurs.

Hogen, an oll a dle her gouzout, ne deus nemet eur c'holl hag a ve e guirionez coll, ar c'holl a Zoue.

Coll he dud, he vignonet, he renou mad, he zanvez, he vuez, a zo coll eun dra bennak ; coll Doue avad a zo coll pep tra.

Eun dervez ar re o devezo collet Doue a grio : Perak ne doun-me ket bet mouget araok dont var an douar ? Perag ez oun-me deut beo er bed-ma ? Meneziou, coezit varnomp ! Tergin, hor sebeliit dindanhoc'h !

Clemou ha n'o devezo gallout ebet, hag a vezo ato nebeut a dra e scoaz ar c'holl o devezo great.

En Aviel Judaz a zo galvet *map ar gollidigez*, hag eur barz a c'half ar re zo en ifern *ar vroad tud collet*. E guirionez an hini en deus collet Doue a zo collet ive. Ema er meaz euz ar virionez, euz an urz, euz ar genet, euz ar sclerijen, euz ar garantez. An islonk m'ema enha ne ket great gant dorn Doue, cleuzet eo bet gant ar pec'het ha gant ar maro.

Guella pez a zo ar c'holl-ze a Zoue ne vez ket echuet er bed-ma. An den keit ha ma chom beo, a zo eur beacher. Ar beacher-ze a ell en em goll var hentchou ar vuez-ma, mes ne deo morse collet evit mad. Evit coll Doue evit ato, ha dre-ze en em goll hon unan, eo red e teufe ar maro da lacat he ziel varnomp, red eo en defe Doue douget en hon enep ar zetans euz hor c'holl eternel.

Ne dleer ket eta dizesperi zoken euz ar brasa pec'her. Pa'z ea al laer deou d'ar maro, ar Farizianet a dlie lavaret : Setu aze eun den collet ! Ha gouscoude ne voa ket. Mes an hini a bella dioc'h Doue epad he vuez, an hini a goll Doue a ratoz mad er bed-ma, a zo danjer braz evithan d'her c'holl en despet dezhan er vuez-all.

(Tennet euz ar gazeten c'hallek l'*Ouvrier*.) G. M.

KELEIER.

An Aotrou Goasguen, vikel e Landerne, zo hanvet beleg hospital Montroulez.

Al lezvarn (cour d'assises), evit an tri mis diveza, a zigoro e Kemper d'al lun, deg a viz here. E penn al lezvarn e vezo an Aotrou Lambert, alier e lezvarn Roazon, hag evit he zicour en devezo an Aotronez Masquier ha Faugeyroux barnerien e lezvarn Kemper.

Kenderc'hel a rer ato da bidi evit ar re a zo o tifen ar vro, ha da zestum lienach, arc'hant ha traou all da gas dezho.

A dra zur ne deo ket ar vretoned eo ar re ziveza oc'h ober kementse, ken nebeut ha ne ket hi eo ar re o deus falla calon var an dachen vrezel. Eur c'hristen catolig a vezo ato gant ar re genta pa vez hano a oberou mad. E pep leac'h e pourchaser gueleou evit ar re a ve gouliet euz hor zoudardet. Pep Escopti a ginnig he veleien evit mont da rei dezho sicourou ar relijion ; peb urs relijiuz a ra ar memes tra. Pourchas a rer ar c'houenchou, ar c'hlouerdiou hag an tiez guella evit rei digemer dezho.

Petra bennak ne aller ket lavaret e ve ar gounit gant ar Fransizien, arabat eo cridi ken nebeut e collent bep tro. Meur a hini o deus great taoliou hag a vezo hano anezho pell amzer. Ar jeneral Mac-Mahon, a zo bet lavaret maro, hag a zo beo c'hoaz, a drugare Doue, ervez an diveza keleier, en deus diskuezet petra eo eur brezelour caloneg hag a voar he vicher.

Pa voa dent soudardet ar Prus e kær Haguenau, ne voa ket bet amzer da droc'ha neud orjal an telegraf. Ar Prusianet a fallas dezho lacat an hini a ioa e penn an telegraf da gaś fals keleier d'he genvrois, rak ne vouient ket ho unan dioc'h an telegraf. Hema a lavaras dioc'htu e voa guell gantha mervel eget trompla tud he vro. Ar Prusianet a voue criz avoalc'h evit he laza a dennou fuzil.

Mear Sarreguemin, pa'z eaz ar Prusianet er gær-ze a voue caset dirag ar jeneral hag a voue great goulennou outhan :

— Me, emezhan, zo mear er gær-ma ha senateur.

Gourdrouzet e voue euz ar maro ma na lavare ket dezho ar pez o doa c'hoant da c'houzout :

— Grit a gerot, emezhan, evit ganeme ne glevot ket an traou-ze.

Abenn eur pennad, evel kent, hen leschont da vont kuit. G. M.

LEVR BUGALE MAT

GANT AN AOTROU CHATTON, P. GUENGAMP.

Moullet evit an eil guech, ha cals caeroc'h ha difazioc'h evit ar vech kenta.

Ar Gerant : AR. DE KERANGAL.

Kemper, moullet gand AR. DE KERANGAL, Mouller an Escopti.

DISSADORN 24 GUENGOLO 1870. N° 295. C'HUEC'HVET BLOAVEZ.

FEIZ HA BREIZ,

KELOU A BEP BRO, HA KENTELIOU VAR BEP TRA,

Digaset bep sul da gement Christen a gomz ar brezounek.

CONDITIONOU EVIT CAOUT AR GAZETEN :

Evit ar FINISTER, COSTÉZ-AN-NORD *hag ar* MORBIHAN : *evit eur bloas*, daou scouet ; *evit c'huec'h miz*, pevarzec real.

An Abonamant a dle beza paet araog caout ar gazeten.

An hini ne zigas ket en dro ar c'henta cazeten a reseo goude ma zeo echu he abonamant, a zo consideret evel abonet a nevez.

A abonamant a gemerer e ti an Aotrou DE KERANGAL, *mouller an Escopti, ru ar Gigerez, n° 18, e Kemper,*

D'an Aotrou DE KERANGAL *epken e tleer adressi ar peamanchou ha kement a zell oc'h servich ar Gazeten.*

Ar scrijou da lacat er Gazeten a dleer da adressi d'an Aotrou MORVAN, epken.

AL.

Erfin omp deut abenn de regli oll contchou ar re a gemer ar gazeten. Goude beza clasket hag evesçat guella ma c'hellemp, on eus guelet ez eus meur a hini euz ar re a gemer ar gazeten vrezoneg hag a dle evithi paeamant tri bloas pe ouspen.

Er pemzek dez kenta e resevint, dre ar post, eul lizer hag a verco dezho ar pez a dleont.

An hini zo carget gant Aotrou Escop Kemper da zerc'hel contchou ar gazelen, a bed ar re he c'hemer da ober digemer mad d'al lizer-ze ; sonjal a raint ez eo eun tam labour tenn avoalc'h dele'her en urz contcou ouspen pemzek cant, hag ez eo meurbet da zézirout ec'h alfet caout ar c'hontchou-ze lviziken sclear hag æssoc'h da zerc'hel.

KEMPER, 24 Guengolo 1870.

Brema e scrifer cals levriou hag a zo an darn vuia anezho historiou savet evit beza lennet gant plijadur. An historiou-ze ne dint ket guir, mes kempennet ha fichet caer int, gant speret hag ijin ; hag ec'h ellont ober cals drouk da speret ha da galon al lennerien pa vezont scrifet gant tud difeiz. Mouga a reont ar feiz hag e c'hoezont an tan euz ar seis pec'het marvel ha dreist oll euz an impurete er c'halonou a glask ho magadurez enho.

Hogen ar re a scrif ar guir histor, da lavaret eo, a verk an traou zo e guirionez c'hoarvezet, mar dint tud difeiz, a ell ober c'hoas muioc'h a zroug dre ho scridou eget na ra an historiou savet-ze. Ha perak ?

Eun den hag a lenn eun dra hag a c'hoar ervad zo c'hoarvezet, eun dra hag en deus clevet marteze hano anezhan meur a vech, ha ne vezo hen ket ive douget da gridi ez eo digouezet an dra-ze en doare ma'z eo merket er scrit a zo dirag he zaoulagad ?

Caer o pezo goudeze lavaret dezhan ne deo ket tremenet an dra-ze evel ma sonch dezhan hag evel ma hen lavar, e responto deoc'h en deus guelet kementse scrifet ger evit ger, ha zoken e scritur moull, en deuz hen lennet gand evesdet, hag evelse ne deus mui douetans ebet na deo guir.

Eur fals-creden a zo ato dies da denna euz a benn eun den. Gouscoude ar pez ne ve bet great nemet he glevet gant hema ha gant enhont a ve dilezet avoalc'h ma ve gallet diskuez sclear ne deo ket guir kementse ; ar pez avad a ve bet lennet a zalc'her mad dezhan daoust da gement a oufet da lavaret a cnep. Eur vignet a ve avoalc'h evit dic'hrizienna euz a speret eun den eur gaou en defe clevet, mes evit dic'hrizienna eur gaou en deus lennet ne ouzon ket hag eun tranch a ve eur benvek cre avoalc'h. Setu penaoz ec'h ell an dud difeiz touelli kement a sperejou, ho lacat da gridi stard ar gaou ha da gasaat ar virionez.

E kement tra a gaver en histor, e kement tra a zo digoueset, e caver peurliesa eun tu brao hag eun tu divalo, e caver da veuli ha da damal. Mar deus digouezet eun dra bennag hag a ra henor d'ar vro, ar scrifagner a gaf tro da veuli a re o deus great an taol caer-ze pe dre ho ners, pe dre ho ijin, pe dre ho aliou. Mar deus digouezet eur reuz, eun darvout, eun dra bennag hag a ra dishenor d'ar vro, e cavo tro ive da damal unan bennag, da deleur ar beac'h a gementse var gein unan bennak. Hogen ama eo e caf an dud difeiz an tu da lacat ar gaou eleac'h ar virionez.

An ilis santel, da viana er broiou christen, e deuz ato perz, cals pe nebeut, er pep brasa euz ar pez a zigouez er broiou-ze. He c'harg eo labourat ha pidi evit mad peb bro ha pep den, ha pellaat pep drouk diouthe. Hogen eun enebour d'an iliz ha d'ar relijion ne ziskuezo ket an traou evelse. Mar deus digouezet eun dra hag en deus great vad hag henor d'ar vro, e verco ez eo arruet ar vad-ze dre ijin pe dre chans euruz ar re-ma pe ar re-hont. Ne gomzo ket avad euz ar perz o deus bet an iliz hag ar relijion e kementse.

Ne lavaro ger euz ar pedennou zo bet great, euz an aliou mad zo bet roet na zoken euz ar sicourou deut a berz an ilis. Mes mar deus digouezet eun darvout, eun

uk bennak gant ar vro, neuze ar scrifagner difeiz a sco tamal ar Pap, an Eskeb, an dud a iliz, ar guir stenien, en eur ger an iliz hag ar relijion. An iliz, ho meno, eo a vezo bet penn abeg euz an drouk, pe viana, n'e devezo ket miret outhan da zigouezout. gomzint ket avad euz ar boan o devezo kemeret an hag an oll dud vad o clask tenna an darvout divar bro. Ma ne ellont ket rei ho geier da gridi d'ar o deus guelet gant ho daoulagad pènauz eo treme- an dra, da viana ar re a deui var hon lerc'h, ha devezo ket guelet, a gredo ar pez a lennint.

Meur ha hini euz an darvoujou digouezet gant hor bro zo bet tamallet evelse d'an iliz ha d'ar relijion, ha out a rer ato tud diskiant avoalc'h evit her c'hredi her guelont merket var eur c'bos tam paper bennak. Brema ez euz adarre eun darvout; eur voalen zo h hor c'hastiza. Hogen ep mar ar re a deui var an uar abenn eun nebeut bloaveziou ama a goezo etre daouarn scridou eleac'h ma velint merket ez eo an , ar Pap, ar relijion ar penn abeg euz ar voalen-ma; g er scridou-ze ne vezo ger euz ar pedennou nag euz gement a ra ar gristenien vad hag an iliz oll o clask trei ar voalen divarnomp, pe da viana bihanaat ar uez anezhi.

E Rom ne eaner ket da bidi evit ar peoc'h. Bez" ez s dalc'h mad eun naved bennag, ha meur a hini zoken r eun dro, en ilizou muia darempredet.

Bez' ez euz e Rom breuriezou hag a zo carget da li evit ar re varo, ha bez' ez euz a zo carget da bidi eist oll evit ar re zo maro var dachen ar vrezel. Ke- entse a dle ober plijadur d'ar re o deus collet unan nnag euz ho zud en arme.

Tadou ar Sened a gas ato ho labourou en dro. D'an is kenta a vengolo ez euz bet adarre assamble vras. An Tad Santel a zo ato leun a fizians, ha Rom a ioa lrous braz en derveziou kenta euz ar mis-ma.

E Frans an oll a gendalc'h da bidi. An oll gouen- ou a zigor evit digemeret soudardet mac'haniet. Ar nac'h ne ket avoalc'h dezho kemeret soursi euz ar re nv ha gouliet; lod anezho a ia ive da stourm oc'h ebourien ar vro. En dez-all pevar breur cabusin a ole ho zae a leanet evit guisca an habit soudard. Ar udeur trappisted a gouent Domb o deus great ar mes tra; hag a dra sur ne ket ar zoudardet-ze e vezo e genta o kemeret an tec'h. Mont a raint d'an tan l ma'z eant da lavaret ho ofis, rag evitho ez eo ober bolontez Doue. G. M.

Sant Patris, abostol an Irland.

III.

Patris o veza gallet tec'het euz an Irland, a goezaz rre e sclavach en enez Breis. Laeron vor, a ioa oc'h r kenvers sclavet gant an douar braz a zigouezaz tha ha gant he gompagnuned, ho c'hemeraz hag ho c'hasas da vro-c'hall. Hogen en dro-ma he sclavach ne badas nemet daou vis. Distro d'he vro, christenien ac'hano hen anavezaz hag her prenas digant al laeron vor evit eur gaoter arem.

Ar gristenien-ze, pa en devoa Patris kuiteat da genta bro-c'hall, o doa evit escop Sant-Martin a jome e Tour, hag a greder a ioa kar a bell dezhan. Pa voue eta torret he jaden a sclaf, ez eas da glask an escop santel- ze da Varmoutier. Mes Sant-Martin a ioa maro nevez a ioa. An Escop a ioa laket en he leac'h a zalc'haz an den iaouank gantha, hag o velet en doa eur c'hoant bras da guitat ar bed, e troc'has dezhan he vleo. Goudeze o veza desket mad al lezen gristen dezhan epad pevar bloaz, her greas helek.

Neuze en em roaz oll d'ar studi e couent Lerin, ne ancounac'heas ket avad ar bobl reuzeudik da behini e crede e voa galvet da brezeg an aviel. Ar zonch euz an Irlanted ne dea ket euz he speret. Aliez, en noz, e cave dezhan clevet mouez tud euz a vouelet coajou an Irland o sevel etrezeg enhan hag o lavaret en ho encres: « Bugel mad ha christen, deuz adarre en hon touez! deus d'hor savetei! »

O clevet ar vouez-ze he galon a fraille, an dour a deue euz he zaoulagad, hag e tihune.

« C'hoarzet ha great goab an nep a garo, emezhan; evidon me avad ne davin ket ha ne guzin ket ar bur- zudou en deus great Doue em c'henver. Discuffa a rin ar pez zo bet discleriet pell amzer araok ma voa c'hoar- vezet gant an hini a anavez pep tra, an traou da zont couls hag an traou zo brema. »

Aliez e comze d'he genvreudeur euz ar zonch en de- voa da vont da brezeg an aviel, hag hi hen disalie, ne felle ket dezho e teuje d'ho c'huitaat.

« Meur a hini, emezhan, a gave abeg er stad a felle din da gemeret. Hiniennou zoken a gomze em enep a dre va c'hein, hag a lavare: Perag e fell da heunez mont da lacat he vuez var var etouez tud gouez, tud ha ne anavezont ket Doue?

« Ne ket dre zrougiez eo e comzent evelse; ne anaient ket hentchou an aotrou Doue. Me va unan ne zonjen ket neuze pebez grasou a roe Doue din. Brema ho anavezan, hag e c'houzon em eus great mad o veza fidel dezho.

La, Jesus-Christ, va Zalver, eo a c'houre'hemenne din mont en hent, evit tremen en Irland ar rest eus va buez. »

Evel a veler, an Irland a rea aoun da gristenien bro- c'hall, evel ma rea aoun da zoudardet Rom.

Evit terrian naoun en devoa Patris da brezek comzou Doue, Jermen, Escob a Auxer, her c'hasas gantha da Vreis-vras, (pe Brozaoz) vardro ar bloas 427. He gas a reas gantha evit he zicour er mission caer a felle dezhan da zigeri evit distrei d'ar guir feiz ar vretonet christen taolet en errol gant Pelaj. Patris a ziskuezaz eno ar me- mes kalon hag ar memes carantez evel Sant Jermen, etouez menezis Kerne ha Scos.

Ouspen sicour savetei ar vretoned a iea da veza collet gant fals creden Pelaj, ec'h enebaz ive oc'h gallout ha mac'herez eur prins criz a laze ho c'horfou epad ma laze an herezi ho eneou.

An tu d'ar c'hreisdeiz a vro-c'hall, (e Brozaos) hanvet hirio Cardigan, en devoa evit Brenn pe roue eur prins hanvet Koretik. Ar bobl ma rene varnezhan, hanvet Koreted, a ioa deut guech all, a leverer, euz an Allmagn da Vreiz-vras. Beva a reant evel tud gouez. Goude beza desket ar feiz christen, o devoa he dilezet; eur blijadur fero a gemerent o laza ar gristenien a ioa bet ho breudeur. Dre voaperez e livent gand ho goad bizach ha sae venn an dud nevez badezet, ha goudeze ho lakeant d'ar maro. Ho ziez a ioa leun euz an traou o devoa laeret divar goust ar gristenien, hag en em lakeant da ebatal ha da vankeja en dro da gorfou ar re o devoa lazet. Aliez e voant bourrevien ho zadou hag ho breudeur, ho bugale hag ho mignoned. En ho festou e roent dezho contam da efa. Crisoc'h oant eget bleizi, n'o doa truez oc'h den, hag e lonkent pobl Doue, eme Batris, evel ma lonkfe eun den dare gant an naoun eun tam bara.

O veza clevet gant ar gristenien penaoz e voant mac'het, e scrifas dezho evit ho c'honsoli; hag evit ive ober aoun d'ar prins ha d'he likizien, e comzaz evelen outhan:

« N'em bije ket caret, o Roue, comz ouzoc'h ker calet ha ken dicheg ha ma ran, mes red eo din hen ober dre ar garantez am euz evit va breudeur ha va bugale; rag abalamour dezho em eus lavaret kenavezo d'am bro, d'am c'herent ha din va unan, evit dont da brezek d'ar bobliou, evel ma em eus great al le da zoue, hag evel ma'm eus c'hoant d'hen ober bete'r maro, mar caf Doue ac'hanon din a gementse. »

Goude beza merket penauz e voalgas an den criz-ze ar gristenien, Patris a sco stard var eun torfet a laca an daelou da zont euz he zaoulagad.

« Me am oa va frankis, rak va zad a ioa ofiser romen, hag em eus guerzet va noblans, ha ne ruzian ket evit her beza great. Her guerzet em euz evit mad ar re all, hag oun en em voestlet, en hano Jesus-Christ, d'ar bobliou estren, en esper caout ar c'hloar eternel..... »

Hogen setu ama giz ar romaned hag ar c'hallaouet. Cas a reont beleien vad ha gouezieg, hag arc'hant gan- tho evit prena ar gristenien sclavet digant ar Franket hag ar boblou all; ha c'hui ho laz pe ho guerz da bobla- dou tud estren ha ne anavezont ket Doue; c'hui a vers bugale Jesus-Christ da dud fall! Pe doare fizians oc'h eus-hu eta e Doue? An iliz a vouel hag a gunud var he bugale n'int ket c'hoas treuzet gant cleze an enebourien, mes a zo caset d'ar broion pell. Tud hag o deuz ho fran- kis, christenien a zo bet guerzet ha caset e sclavach gant ar Pictet, ar vouenn dud criz ha milliget-ze, ar re ziveza euz an dud. »

Neuze e lavar ive d'ar gristenien geiz:

« O va breudeur, ô va bugale, c'hui ker caer, c'hui a garan kement, c'hui am eus ganet da Jesus-Christ, petra a rin-me evit ho savetei? En em c'hlac'hari a ran ep gallout ho sicour. Gallout an dud fall zo trec'h d'am hini. Marteze ne gredont ket on eus resevet ar vadiziant? Marteze e sonjont n'on eus ket ar memes Doue. Ah! gouela a ran o velet pe ger reuzeudig oc'h; la, gouela a ran, o va zud ker; ha goude e laouena va c'halon, rak n'em eus ket labouret en aner, ne ket evit netra ez oun deut beteg enhoc'h. Cridi a rit ha badezet oc'h, hag e pignit euz an douar d'an env. He velet a ran digor! Ho kuelet a ran o nijal varzu ar vro-ze eleac'h n'eus noz ebet, eleac'h ne anavezer na poan na maro; eleac'h ma tridot gant ar joa ha ma vresot dindan ho treid ladu ho mac'herien! »

O comz adarre oc'h roue ar Goreted:

« Peleac'h e vezi-te neuze, roue criz, te ha da likizi- en milliget savet a enep Jesus-Christ? Peleac'h e vezo oll ar re a rann etrezho, evel arc'hant laeret, merc'hed kez ha minoret, ha kementse evit eur blijadur a dremen evel eur skeud pe eun tam coumoul? Hogen evel cou- moul skubet gant an avel, an dud fall a dremeno dirak drem Doue; eleac'h ar re vad a azezo gant Jesus-Christ en eur banket a bado ato; barn a raiut ar broudou tud ha ren a raint var ar rouanet difeiz epad an oll amze- riou. »

« Ia kemeret a ran da dest Doue hag he ælez, di- gouezout a rai evel ma lavaran, petra bennak ma'z eo dister va c'homzou; rak ne ket va c'homzou me int, mes comzou Doue ha re an ebestel hag ar brofeted, hag ar re-ze n'o deus biscoas lavaret gaou. »

Ar bars missioner a echu he lizer dre ar beden-ma:

« Pidi a ran calonek kement servicher Doue a zo buez ha finv enhan, da gas al lizer-ma d'ar re ma her scrifan evitho. C'hoant am euz e ve lennet dirag an oll bobl da roue ar Goreted he unan evit ma lacai ar c'heuz en he galon hag e calon he likizien, evit ma roint ho frankis d'ar sclavet christen, evit ma veritint beva pell amzer, ma pellaint pep drouk dioutho er bed-ma hag er bed all, ha ma vezint e peoc'h gant an tad, hag ar map, hag ar Speret-Santel...

Patris n'en deus ket desket deomp pe seurt frouez a zougaz ar brezegen c'hoek-ze; an dud avad o deus dal- c'het sonch euz ar pez a c'hoarvezaz. Ar roue, emezho, o veza great goab a c'hourdrouzou ar zant, a goezas truez outhan.

Eun dervez eur barz o veza o cana oc'h he daol dirag ar vrezelourien, ar barz, eleac'h he veuli, evel ma voa boaz, en em lakeas d'he c'hourdrouz, hag a lavaras dezhan n'en doa mui pell da veva. Hag e guirionez, ar roue, scoet gant eun dorn ha ne velet ket, a goezas divar he dron, hag e voue guelet he ene o tont euz he gorf henvel oc'h eul loen.

Evelse pa na elle ket an aoun rak poaniou eternel ar bed all boucaat calon prinset difeiz, e voa red d'ar barzet ober aoun dezho e c'hiz-all, o tiskuez dezho eneou an dud fall laket evit ato e corfou loenet. G. M.

(Eur pennad all eur vech all).

MISSION BANNALEC.

Bannalec zo unan euz ar brasa ha caera parreziou a copti Kemper. Clevet em eus lavaret e deus c'hueli leo dro, hag evelse ez eus bro dindanhi. N'em eus gallet coms kentoc'h euz ar mission-ze petra benma c'houzon ervad ez oa calz a dud ó c'hedal, rag bretoned o deuz ato plijadur o clevet comz euz ar issionou a rer en hor bro, hag euz ar frouez a zouent en eneou. Hogen setu ama ar pez a scrifer deomp derveziou-ma euz a barrez Bannalec.

Mission Bannalec a voue digoret d'ar c'huec'h vargent a viz even, ha serret d'an deg a vis gouere, otrou person ar barrez en doa c'hoant pell a ioa da ri ar mission-ze d'he barressionis, rag antercant vloaz ioa n'oa ket bet a vission e Bannalec. Hogen ne deo et eun afer dister rei eur mission en eur barrez ker raz, ha caout missionerien da labourat dioc'h an niver ud a dlie beza eno. Dreist oll o veza ma roer cals issionou er vro couls lavaret er memez amzer.

Abouez poania avoalc'h e teuer a benn a bep tra. Tregont missioner o deus labouret eno epad ar pemzek lez, ha pevar mil pemp cant den o deus great ho mision.

Ar barressionis n'o devoa ket nebeutoc'h a vall eget ho fastor da velet an derveziou cürus-ze o tont. Abaoue n'oa bet lavaret hano dezho euz ar mission-ze edont ato var c'hed, ato var aoun na zisgouesche ket, dalc'h mad o c'houlen peur e tigorje. Kerkent ha ma voue discleriet peur e commansche, an dibad a dud iaouang ar barrez a deuas da c'houlen, evel eur c'hras, beza lezet da vont bep mintin da respont oc'h oferennou ar velcien. Gouzout a reant e tlie ar pemzek dez-ze beza eur c'hrogat tenn evit ar vissionerien hag evit servicherien an iliz, hag e felle dezho evelse kemeret ho lod euz ar boan e kement ha ma c'hellent.

Ar re all n'o deus ket diskuezet nebeutoc'h a volonte vad. Nicun n'en deus marc'hatet evit lezel pep tra ha sonjal en he ene. Couste pe gouste e felle dezho ober ho mission.

Hogen mar doa tenn var ar vissionerien, ar barresionis a ioa ive stard varnezho. N'em eus ket izom da lavaret, en eur barrez ker braz, e voa aleiz hag o devoa gennadou mad a hent da ober noz ha mintin. Gouscoude ar re bella couls hag ar re dosta a veze ato d'an heur hag aliez araok. Mar sonjer pe gen tom e voa an amzer d'ar mare-ze, pe gen nebeut a blas a jome en ilis goude sevel enhi cadoriou covez evit an tregont tad missioner, mar sonjer e voant eno adalek peder heur dioc'h ar mintin bete c'huec'h heur dioc'h an noz, en ho za, ker stard ma na ellent ket finval, ar c'hoez o tivera ep ean dioutho, evel pa vijent en eur forn c'horet, ne dleer ket beza souezet ma lavare unan bennag e voa tennoc'h varnezho evit ma vijent bet o torna.

Hogen mar doa skuisder evit ar c'horf, ez oa laouenidigez ha frescadurez evit an ene; hag an dud-ze o doa naoun ha sec'hed a c'hras Doue. Ker kontant e voa an eneou, ma'z eus bet guelet meur a hini, goazed ha merc'hed, o tont, an daelou en ho daoulagad, da drugarecat an Aotrou person da veza roet dezho ar mission-ze ha da veza dibabet, evit he rei, missionerien hag a vouie ker mad hent ar c'halonou.

N'em eus ket izom da lavaret gant pebez prez, pebez evesdet, pebez aket e silaouent an oll brezegennou. An taolennou dreist oll, disclerietgant an Aotrou Hameury, person Plogastel, a ioa dioc'h ho doare. Kement e plije dezho an taolennou-ze ma teue adarre en eil sizun d'ho silaou ar re o doa ho c'hlevet er sizun genta; hag eun tieg a lavare :

« Mad, biscoas n'em oa clevet coms guelloc'h, biscoas n'em oa clevet diskuez guelloc'h oll gorniou-tro calon an den. Me bokfe da roudou treid an aotrou-ze ma en em gafen c'hoas var he hent. Me gred ervad an anter euz ar vad a zo great ama a zo great gantha; petra bennak sur ne gaf ket din e ve cavet calz a brezegerien en tu all d'an tregont missioner o deus prezeget deomp. »

En eur ger an oll a ioa a zevri hag a boanie da denna frouez euz ar c'hras a ginniget dezho.

D'ar sul, trede a vis gouere, ar barrez a voue consacret d'ar Verc'hez Vari. Eur prosesion caer a voue great goude ar gousperou. Tregont den iaouang a zouge sant-Joseph, ha triugent plac'h iaouang a zouge daou imach d'ar Verc'hez. Oll e voa gantho peb a bilet coar en ho dorn, hag e respontent bep eil oc'h al litaniou. Avoalc'h oa guelet penauz en em zalc'he an oll er brosesion-ze evit anaout ervad edo neuze Doue en ho c'halon. Pa voant distro d'an iliz, aotrou Person Bannalec zo savet er gador, ha gant eur vouez tenereet gant ar santimanchou a ioa neuze en he galon, en deus lennet an act a gonsecration evit en em vouestli hen he unan hag he oll barrez da Vam Doue. An oll a respontas cre *Amen*, ha kerkent tri mil den a ioa eno en em lakeas da gana, a nerz ho mouez, ar c'hantik caer! *Ni ho salud, ô leun a c'hras* !

Evit echui e voue roet benediction ar sacramant.

An ingroez a ioa cals brasoc'h en eil sizun eget er sizun genta. En eil sizun e voa da nebeuta daou vil c'huec'h cant. Evelse ive e voa muioc'h a brez hag a herder.

D'ar iaou, an aotrou Messager, person ar C'hastel nevez, an hini a ioa e penn ar mission, a gomzas da barresionis Bannalec evit hon Tad Santel ar Pap. He vouez a voue silaouet, ha pephini a roaz he aluzen evit sicour tad an oll gristenien. D'ar guener, an aotrou Morvan, person Pluguffan a gomzas divar benn Breuriez ar Feiz, evit diskuez n'eus ket guelloc'h evit paea hon dle da Zoue ha tenna he drugarez varnomp.

Ar gommunion evit an oll a voue d'ar sadorn, da c'huec'h heur. Da zeg heur e voue eur servich braz hag eun oferen canet gant an aotrou Rospabe evit an anaoun. An aotrou Cabioc'h a reaz eur brezegen. Ar re a anavez Bannalegiz a voar pe gen douget int da bidi evit ar re varo. Evelse brema pa voa ho ene e stad vad ha leun a

garantez evit Doue hag ho nessa, ne voa ket souez ma scuillent daelou puil pa gomzet dezho euz an dud-ze o doa caret hag a zo eat brema da anaoun. Goude beza labouret epad eiz dez da ober ho feoc'h gant Doue, e voant prest da ober pep tra evit sicour eneou ar purgator da gaout ar peoc'h hag an ean varlerc'h pere ec'h huanadont.

Ar prezeger ho fedas da zelc'her sonch euz eur beleg en deus tremenet en ho zouez en eur ober ar vad, an Aotrou Peron, nevez maro er barrez; hag a dra zur, mar bez ancounac'heat unan bennag, evit hennez ne vezo ket. — Neuze e voue canet cantig ar purgator : *Allas, ne oufe den kompren*.....

Goude creisdeiz, an darnvuia euz an tadou missionerien a ieaz en hent evit mont pephini d'he barrez, hag ar c'hleier laket e bole a gimiadaz dioc'h ar veleien o doa great kement a vad e Bannalec.

Da bemp heur c'hoaz en dervez-ze e voue mission ar vugale. Tremen mil a ioa euz ar vugaligou-ze azalek daou pe dri bloas bete dek. An Aotrou Messager a reas katekis d'ezho hag oa eur blijadur ho c'hlevet o respont *ia* pe *nan* ervez ar goulennou. Neuze an Aotrou Pouliquen person Douarnenez en deus discleriet dezho an taolennou, evit diskuez dezho pe gen divalo eo eun ene e stad a bec'het, ha pe ger caer eun ene e stad a c'hras. Eun dudi oa guelet pe ger braz e tigorent ho daoulagad ha pe gen eveziant e silaouent ar pez a lavaret dezho. Neuze eo bet roet dezho benediction ar vugale, goudeze peb a vetalen, hag erfin benediction ar zacramant.

Antronoz, d'ar zul ec'h echue ar mission. Tud an oll parreziou divar dro a ioa deut da Vannalec en deiz-ze. An Aotrou Messager a brezegas var ar c'homzou-ma : *Hæc dies quam fecit Dominus*..... Diskuez a reaz e tlie ar mission beza digaset laouenedigez en Env, var an douar, hag er purgator, laouenedigez d'ar re o doa labouret evit ar mission ha d'ar re o doa kemeret perz enha.....

Goude creisdeiz e voue great procesion ar guir groas douget gant an Aotrou Pouliquen dindan an De. Ar pennou kenta euz ar barrez a zouge pe a heuille an De, eur piler e dorn pep hini anezho. Evel d'ar zul araok tregont den iaouang a zouge Sant Joseph ha daouzek plac'h iaouang ha triugent a zouge daou imach d'ar Verc'hez, ha gantho oll ive pep a c'houlaouen. Ar prosesion-ze a ioa dudiuz, hag a badaz eun heur da nebeuta.

Distro d'ar vered ez oa ouspen c'huec'h mil den en dro da groaz ar mission a voue benniget neuze gant an Aotrou Pouliquen epad ma cane ar bobl ar c'hantik : *Meulomp a vouez huel, Jesus hag he groas Santel.*

Eur brezegen a voue great neuze gant ar memes Aotrou Pouliquen. Lavaret a reaz e vije ar groaz-ze eun testeni a feiz tud Bannalec, eur prezeger a vije ato eno evit digas da zonch dezho euz ho mission, evit ho c'honsoli en ho foaniou, hag e vije ato ive eur rebech evit ar re o divije lezet da goeza d'an douar ar c'hras a ginniget dezho. Discleriet en deuz ive e roe ar Pap daou-ugent dervez induljansou d'ar re a deuje da bidi dirag ar groas-ze.

Ar brosesion o veza eat en iliz e voue roet benediction ar zacramant. Neuze an Aotrou Messager a zo savet er gador evit kimiada dioc'h Bannalegis. An daelou a ioa en he zaoulagad hag en he vouez, hag an oll a vouele drus. Pephini a lavare outhan he unan : ker mad emaomp ama, perak mont ac'hann? O tont euz an iliz en dervez-ze, an oll a ieas da stouet dirak croaz ar mission ha da boket dezhi, hag abaoue den ne dá d'an iliz ep poket d'ar groaz ha pidi eur pennad dirazhi.

Evel ma'z eus eur pennad abaoue ar mission-ze ec'h ellomp guelet brema ar frouez en deus douget. Her guelet a reomp dreist oll abaoue ma'z eo digoret ar vrezel. Euz a Vannalec ez euz eat var dro pevar c'hant den d'an arme, ha nicun anezho ne deo eat en hent ep beza tosteat oc'h ar zacramanchou. Mont a reant euz ar gær ep freus na cri, contant euz a volontez Doue, ha keit ha ma zint bet e Kemperle ez euz eveseat e voa tud iaouank Bannalec ar re didrousa hag ar re en em zalc'he guella. Ho zud ivez er gær a vouel hag a bed evitho, mes a zo ive contant euz ar pez a c'hourc'hemen Doue en ho c'henver. Epad ar mission, an oll couls lavaret o doa kemeret ar scapuler, hag ar re n'o devoa ket he gemeret neuze a zo deut d'he c'houlen abaoue.

En eur ger lavaret a ellomp en deuz ar mission digaset buez e feiz tud Bannalec.

Diviz pe diwiz war ar brezoneg etre Yann, Paol, Pipi ha Loiz.

DEGVED PENNAD.

Troidigez euz ar zonennou an eil en e-ben.

A. E, I, O, OU.

Yann : Ar pemp son koz, ar pemp son kenta eo eta ar re skeudennet dre *a*, *e*, *i*, *o*, *ou*. Ar zonyou skeudennet dre *u* hag *eu*, e brezoneg hag e galleg, a zo sonyou nevez. Pe vare hag e pe yezou ho deuz ar re-ma kommancet da genta, ne ouzon ket. Doueti a ran ez eo e yezou an nord... Mes lezom se....

Paol : E tleyez komz d'eom euz a droidigez ar zonennou an eil en e-ben.....

Yann : Ia; komzom euz a ze.

Kalz a c'hrizyou pe geryou kenta n'ho deus sonenn e-bed, evel : *krr*, *prr rrd*, *kss*, *pss*, *tss*, *etc.*

Kalz all ho deuz eur zonenn, evel : *Krak*, *frak*, *plak etc.*

Lod ho deuz zoken diou, evel : *Kao*, *tao*, *pao*, *nao*.

A eo peurvuia ar zonenn a gevom er geryou kenta pere ho deuz eur zonenn.

Beza ez euz ive geryou kenta (mes ne maint ket stank), pere ho deuz ewid sonenn, lod *e*, lod *i*, lod *o*, lod *ou*.

Paol : Diskouez d'eom eur ger benag gan *e* ewid sonenn genta, gan *i*, gan *o*, gan *ou*.

Yann : *Bè*, kri an danvad. Lod a glev *mè* e lec'h *bè*. *Hè* ha *hèm*, kriou ewid gelver.

Gan *i*, — *Silaou* e brezoneg, *silere* e latin ; *sibilare* (c'houitellat).

Gan *o*. — *Oc'h*, ano eun aneval, anvet evelse euz he gri ; *soroc'hi*, ger-berv brezoneg ewid envel eun trouz pehini hen hem ra da glevout evelse.

Gan *ou*. — *Koukou*, ano eul labous, anvet evelse euz he gri ; *hou hou*, kri ar gaouan ; ar voubou, trouz ar môr e kounar.

Paol : Lavaret ez peuz : « *A* eo peurvuia ar zonenn a gevom er geryou kenta pere ho deuz eur zonenn. » An *a*-ze, ha chom a ra-hen attao ar memez, d. l. e. ha tremen a ra-hen en oll geryou tennet euz ar ger kenta ?

Yann : Ne ra ket ; an *a*-ze a dro aliez e *e* er geryou tennet euz ar ger kenta, hag euz *e* e tro e *i* ; a-wechou ivez e tro e *o*, hag euz *o* e *ou*.

Aliez zoken *a* sonenn genta euz eur ger, a dro e *e*, hag euz *e* e i, pe a dro e *o*, hag euz *o* e *ou*, er memez ger, eb na teu siniffians ar ger-ze dre enno da vezo chanchet tam e-bed.

Paol : Ro d'eom skueryou : dre skweryou e lakai ac'hanom da welet sklerroc'h ar pez a leverez.

Yann : *Lavar*, me a *levere*, pa *liviri*,. — Gwelet a rit aze *a* euz *lavar*, o troi e *e* e *levere*, hag euz *e* e i e *liviri*. An droidigez he deuz ama lec'h er memez ger, eb ma teu siniffians ar ger-ze dre enno da veza chanchet tam e-bed.

Kar (parent), ker (cher). — Setu aze daou c'her, greet an eil euz e-gile. *Kar* eo ar ger kenta. O troi *a* euz *kar* e *e*, oz peuz *ker*. Pep hini anezho hen deuz he ziniffians, henvel e poenchou, hag eun tam dishenvel e poenchou all. Gwelom skweryou all :

Me a *gar* (j'aime), mar *kerez* (si tu aimes ou veux), pa *giri* (quand tu voudras) ;

Ganet (né, enfanté), *genel* (enfanter), *ginnidig* (natif) ;

Gra (fais), *greom* (faisons), *grit* (faites), *greet* pe *great* (fait), ha *groet* e Kerne ; *raz* (ras), *rez*, *rizenn*, — *riz-enn* ; *koat* (bois) e lec'hou all *koed* ; *poaz* (cuit) *poez* ; *noaz* (nu), *noez* ; *foar* (foire) *foer* ; *c'hoar* (sœur) *c'hoer* ;

Na ha *ne* e brezoneg, gerigou ewid nac'ha (*na* eo ar c'hrizyenn ; euz *na* e teu *ne*, *ni*, *no*,) ; *ne* ha *ni* e latin hag e galleg ; *no* er zaozneg, er spagnoleg hag en italianeg.

Halon e lec'hyou (sel), e lec'hyou all *holen*, ac'hanno *hili* (Saumure) ;

Mam (mère) ; e lec'hyou all *mom* ;

Nao, *naved* (neuf, neuvième) ; e Treger *no*, *noved* ;

Kao — *kav*, *keo* — *kev*, *kefienn* — *kif-y-enn*, *kof* (ventre) e Leon, ha *kouf* e Kerne. — *O* euz ar c'hrizyenn a dro ivez ezet e *v*, ha *v* e *f*. Ewid skwer : *Brao* (joli), *bravoc'h* (plus joli) ; *skao* (sureaux), *skavenn* (un sureau) *maro*, *marv*, *mervel* ; *tao tavet*, *tevel* ; *taro*, *tarv*, *tirvi etc.*

Er geryou aze araog e welit an *a*, sonenn genta euz ar c'hrizyenn, o troi e *e*, hag euz *e* e *i* ; gwech ivez e tro e *o*, hag euz *o* e *ou*. Evelse e brezoneg, evelse ivez er grek, el latin, en hebreeg hag er yezou all. An neb hen deuz daoulagad da welet, n'hen deuz nemed ho digori, hag e welo se. An neb n'hen deuz ket, a dle mont da vro ar gozed da jom. Y.-K. KERSALE.

Penauz e voz galvet avechou eun den da eur stad a vuez.

I.

Eur missioner eo a gont he unan penauz eo bet galvet da brezeg an aviel.

Me, emezhan, n'oun ket bet ato ar pez ma'z oun birio. Va zad a ioa eur bleis mor, hag am lakeas da zeski ar memes micher gantha. Da c'huezek vloaz, em boa great tro ar bed. Da ugent vloaz edon o c'hortos beza ofiser var al lestr brezel *Orenok*, eur fregaden goant, du he zae, diou renkad kanoliou melen hed he c'hostou evel diou c'houris tachou aour. Pa zispake he goueliou ha pa zouble eun nebeut he guerniou gant an avel, e voa henvel oc'h eul labous mor o kemeret he nij hag o vont a ribl an tarziou goloet a eonen.

E miz Even, brema ez euz eun nebeut bloaveziou, an *Orenok* a iea en hent evit eur veach hir var aodchou an Amerik. Ranna a rea va c'halon o lavaret kenavezo d'am mam, rak ne dlien mui he guelet. Gouscoude eun den a vor ne zalc'h ket a anken pell en he galon, ha souden ar guel euz ar mor braz hag al labour var al lestr a reas din ancounac'hat an disparti trist-ze.

Va micher nevez a blije din. Ar mor zo eur sorser hag a voar lakat d'he garet ar re a ia varnezhan. Da noz ec'h uvreen e voan savet d'ar c'hargou huela hag e voan deut pinvidik. Setu kement a glasken.

Savet oan bet evit beza den a vor, ha ne voa bet desket nemeur a dra din divar benn ar relijion. Em bugaleach em oa gouezet va fedennou hag eur ger catekis bennak ; mes pell a ioa em oa ho ancounac'het. Gouzout a rean difazi avoalc'h ar skianchou zo red d'an dud a vor da gaout. A hent all ne voan nemet eun azen.

Eun nosvez ma edon o ren al lestr, eun tremeniat a iea ganeomp evit beza caset d'ar C'hanada, a zavas var ar pont da gemeret an ear hag a azezas var eur rollad kerdin da zellet oc'h ar stered. Eur missioner oa a ioa bet pemp bloas varnugent c'hoaz e coajou ar bednevez, hag a ioa bet brema oc'h ober eur veach e Rom. Bez' ez oa gantha daou velek iaouang, ha neuze eun all hag en doa a veac'h an doare euz a eun den ; braz ha cre evel eur marc'h, lijer evel eur c'haz, hag he vizach roudennet oll e guer, ruz ha glaz.

Ar pez diforch-ze a vije kemeret evit eun ours anter lipet, hag evit coms ne deue euz he c'houzouk nemet criadennou gouez. An den-ze gant eun taol dorn en divije gallet, a dra zur, bruzuna eskern ar galloudusa martolod ; mad senti a rea oc'h he vestr var ar ger, oc'h eur zell, lezel a rea an distera guidoroc'h d'he hiskinat, ha pa reat an heg outhan, e rea sin ar groaz hag e rede da gambr he vestr evel eur c'hi d'he lok.

Ar vissionerien-ze n'ho guelemp ket alies. Tremen a reant an deiz oll o pidi hag o labourat, o clask deski iez an dud gouez ma'z eant da brezek dezho, eur iez hag a zo eur scrich clevet he goms.

En nosvez-ze ta o veza cavet ar missioner dibreder, e sonjis clask caoz outhan, hag e claskiz eun digarez evit mont d'he gaout. Eur blijadur ar vrassa am boue oc'h he glevet o coms din euz a goajou ar C'hanada, euz an Indianet pe an dud gouez, euz a zoare beva an dudze a zo e vont euz an eil leac'h d'eguile ep chom da vad e nep lec'h.

Diskuez a ris d'ar missioner an Indian-ze a ioa oc'h he heul hag e liviris dezhan :

— Hennez, credabl, a zo unan euz ho parresionis coz ?

— Ia, emezhan, en eur vusc'hoarzin ; ar c'hras am eus bet d'he c'hounit da Zoue, hag evit beza teo ar c'hroc'hen varnezhan, evel ma velit, e tal hirroc'h hirio eget aleiz a du seven.

— Ha gouzout a rit-hu he vuez ?

— Ia, ha nebeut a dud gouez er c'hoajou a ve cavet da gonta divar ho fenn kement hag a zo divar benn hema.

— Contit din he vuez mar plich.

— Hen ober a rin gant plijadur, rak meur a vech em euz her great kentoc'h eget hirio.

Brema ez eus pemzek vloaz, aotrou Escob Quebec a c'houre'hemennas din mont da rei mission d'ar C'hanada izel, eleac'h ar missioner a ioa eno hag a ioa maro gant an naoun hag an dienez e creiz ar c'hoajou. Mont a ris, gant eun den evit va ren adreuz ar c'hoajou-ze, leun a laginier, hag a zo an anter muioc'h a vro dindanho evit a zo dindan ar Frans oll. Ep dale e cafjomp toulladou Indianet christen ha n'o doa guelet beleg ebet tri pe bevar bloaz a ioa. Eno ec'h ellet lavaret oa braz eost an aotrou Doue, ha nebeut a costerien.

Gouela a reant gant ar joa oc'h va guelet, hag e tiskuezent din ar chapelou hag ar metalennou a ioa stag oc'h ho gouzoug, hag o doa resevet digant ar sae zu.

Chom a dlien en ho zouez eun derveziou bennag evit cofez ha rei ar sacramanchou.

Kerkent an hini a ioa e penn an Indianet a gasaz a bep tu chaseerien da gemen da oll meuriad ar *c'hadvras* e voa eur mestr bizach drouk livet oc'h ho gedal e kichen feunteun an Alek-Mors. Dioc'htu e voue guelet o tont, ne ket epken brezellourien, mes c'hoas tud coz ha merc'hed n'o doa ket marc'hatet evit ober meur a ugent leo a dreuz ar c'hoajou hag an toullou lagen, eleac'h ne gavent evit beva nemet eun aval egras bennag hag a ioa c'hoas rouez er mare-ze euz ar bloas. Dont a reant evit digas ho bugale da vadezi, evit cofez ha clevet comzou Doue gant cannad ar speret bras.

An dud keiz-ze a boke da vord va zae en eur vouela, a gofessee gant ar brasa glac'har d'ho fec'hejou, hag epad an oferen e canent canticou en ho iez gouez.

Guelet em oa meur a veuriad, gouzanvet em oa skuisder ha poan aleis, pa zigoueziz, e mis guengolo, var an douarou elec'h ma edo meuriad al Logod o chaseal. Daou vissioner a ioa bet kentoc'h o prezek dezho, ha sonjal a rea din e vijen digemeret gantho evel ma voan bet hant ho breudeur euz a veuriad ar c'had vras. Pebez souezen ha pebez anken am boue pa veliz e tec'hent diouzin ! Epad meur a zevez ez is var ho lerc'h, a goat e coat, bete bord ar ster. G. M.

(*Eur pennad all eur vech-all.*)

Ar Grill hag ar Verienen.

Eur grill o veza kanet,
Eun pad an anv,
Dibourvez' so n'em gavet
P'eo deut ar goanv :

Ne gav evit a n'em souten
Na tam busuk na kelienen ;
D'ar verienen, amezegez
Ec'ha prest da grial kernez

'N n'eur hi fidi d'ean da brestan
Eun neubet greun evit bevan,
Ken a deuje n'amzer nevez ;
« Me ho paeo ! ia ! war ma fe !

« A raog an eost, pe me' so loen,
« Kouls al leve vel ar vammen. »
Ar verienen a brest neubet ;
Mar pec'h, enn ze c'hi na bec'h ket.

« Petra rec'hu, enn amzer sklaer ?
« A laraz hi d'an amprester ?
« Mar plij, itron, me m'eus kanet,
« Noz ha deiz, da gement so deut ;

« Kanet oc'h eus ? mad, mad eo ze,
« Ac'ha ! brema dansit ive ! » A.

E creiz unan euz ar c'hrogadou o deus bet hor soudardet oc'h ar prusianet, eur zoudard en deus great eun taol caer ervez ma lavar ar c'heleier diveza on eus bet.

An emgann a ioa digor, hag ar bouliji a sute hag a goueze e touez hor soudardet ker stang hag ar glao. Ne velet nemet tud discaret gant an tennou. E creiz an tousmac'h-ze eur zoudard, euz a eur rejimant a linen a gemere he amzer da denna, a zibabe an hini en doa c'hoant da dizout, a vize mad, ha goude beza losket he denn a garge adarre he fuzil goustadik, ep prez ebet, ep ober van euz ar freuz hag an dispac'h a ioa en dro dezhan, evel pa vije bet o tenna d'ar guenn en eul leac'h dizanjer.

Eun ofiser a ioa tost dezhan, o veza evesseat outhan, a c'houlennas digantha perag e kemere kementse he amzer da denna.

— Me ia da lavaret deoc'h, va c'habiten, eme ar zoudard.

Petra bennak ne ket eaz anaout ofiserien ar prusianet dioc'h ar re all, oun deut d'ho anaout gouscoude dioc'h ho guelet. Sellit, ar zoudardet a denn ep lacat ho fuzil

da douch oc'h ho scoaz, mes en ho zouez ez euz unan eur zabren savet gantha en ear. Hennez eo an ofiser. Da hennez eo e casan va frunen evel d'ar guella potr, hag o viza mad, ne vancan nemeur va zzol.

Sellit, ne velit ket unan ? Ema o tont eleac'h an hini am eus discaret, hag hema zo ivez bremaig en traon.

Ar zoudard a dennaz, hag an ofiser prusian a goezas.

Goudeze e tiscaraz eun all, hag eun all.... Bep tenn e tiscare eun ofiser.

Divar greis ma edo o tenna, e teuaz eur voulet, hag a ziscaraz he dok dezhan. Ar zoudard, ep beza strafuillet an distera tam, a zavaz he dok var he benn, hag en em lakeas da ziscar ofiserien goaz evit biscoas.

Antronoz, pa voa echu an abaden, ar c'habiten a reas clask ar zoudart ; cavet e voue ; n'en doa ket bet an distera ribinsaden.

— Pet ofiser ac'h eus discaret eta, eme ar c'habiten ?

— Gortozit, va c'habiten, me ia da lavaret deoc'h.

Sellit, contit, emaint merket aze oll. Hag hen o tenna eul levrik da ziskuez.

Ar c'habiten a gontas. Ar zoudard en doa lazet tri-hatregont ofiser d'ar prusianet.

Ar zoudart-ze en deus bet ar groaz a henor.

G. M.

KELEIER.

An aotrou Guizouarn, chaloni a henor, person Eliant, zo maro n'eus ket pell.

An aotrou Simon, belek scolach Brest, zo hanvet person Loctudy.

An aotrou Fagot, nevez beleget, zo hanvet vikel e Plonevez-ar-Faou.

An aotrou Breton, vikel e Brelez, zo hanvet vikel e Cleden-Cap-Sizun.

An aotrou Piolot, nevez beleget, zo hanvet vikel e Brelez.

An aotrou Guegueniat, nevez beleguet, zo hanvet vikel e Plonevez-ar-Faou.

An aotrou du Marc'hallac'h, vikel vraz a Gemper, a zo eat gant ar *c'hard mobil*, evit renta servich da dud he vro var dachen ar vrezel.

Kemperiz o deus discouezet ho c'harantez d'ar gardou mobil-ze keit ha ma voant ama ha pa edont o vont en hent.

Er gatedral e kendalc'her ato da ober bemnos pedennou evit ar re zo o tifen ar vro. An iliz a vez leun bemdez evit ar pedennou-ze.

Ar zoudardet a Vreiz, eat da zifen Pariz, a zo bet great dezho ar guella digemer, evez ma lavar ar c'heleier.

An aotrou Michel, vikel e Plounevez-ar-Faou, a zo nevez maro.

PRIZ AN ED.

KEMPER. — *17 Guengolo.*		PONT-N'ABAT — *8 Guengolo*	
Priz an daou c'hant lur.		*Priz an daou c'hant lur.*	
Guinis.....	24 lur, 04 c.	Guinis.....	24 lur, 66 c.
Segal.....	14 lur. 80 c.	Segal.....	17 lur, 94 c.
Eiz.....	15 lur, 78 c.	Eiz.....	15 lur, 66 c.
Ed-du.....	22 lur, 64 c.	Ed-du.....	29 lur, 46 c.
Kerc'h.....	14 lur, 26 c.	Kerc'h.....	15 lur, 50 c.
Avalou douar	7 lur, »» c.	Avalou douar	7 lur, 26 c.

HENT HOUARN.

Da be heur e tiblas hag e tigouez ar c'hirri tán.

O VONT A LANDERNE VARZU NAONET.

	kenta trein.	eil trein.	trede trein.	pevare trein.
Landerne.....	« «	8 35m	1h ««m	8 20
Dirinon.....	« «	8 55	1 26	8 42
Daoulas.....	« «	9 07	1 40	8 56
Hanvec.....	« «	9 23	2 ««	9 14
Quimerc'h.....	« «	9 39	2 21	9 69
Castellin.....	« «	10 05	2 54	9 34
Quemeneven.....	« «	10 26	3 20	9 59
Kemper.....	6 30	10 59	4 46	10 22
Rosporden.....	7 04	11 32	5 24	10 48
Bannalec.....	7 21	11 48	5 41	« ««
Kemperle.....	7 46	12 11	6 06	« ««
Loriant.....	8 19	1 05	7 05	« ««
Naonet.....	« «	6 51	» ««	« ««

O TONT EUZ AN NAONET VARZU LANDERNE.

Naonet.....	« «	« «	6 10m	« «
Loriant.....	« «	8 20	12 10	6 05m
Kemperle.....	« «	9 02	12 49	6 49
Bannalec.....	« «	9 26	1 11	7 13
Rosporden.....	« «	9 44	1 28	7 31
Kemper.....	5 30	10 12	2 02	8 10
Quemeneven.....	6 «	« «	2 27	8 37
Castellin.....	6 30	« «	2 53	9 06
Quimerc'h.....	6 58	« «	3 15	9 33
Hanvec.....	7 21	« «	3 33	9 52
Daoulas.....	7 38	« «	3 48	10 08
Dirinon.....	7 58	« «	4 04	10 26
Landerne.....	8 17	« «	4 20	10 43

HISTOR BREIZ

Cant A. de M.

A so moullet evit an trede guech.

An dud divar ar meaz a gav el levr-ze kenteliou caer divar benn ar pez zo tremenet en ho bro.

Al Levr-ze a gaver er braz euz an tiez a verzer Levriou enho.

LEVR BUGALE MARI

GANT AN AOTROU CHATTON, P. GUENGAMP.

Moullet evit an eil guech, ha cals caeroc'h ha difazioc'h evit ar vech kenta.

Ar Gerant : AR. DE KERANGAL.

Kemper, moullet gand AR. DE KERANGAL, Mouller an Escopti.

DISSADORN 1a HERE 1870. N° 296. C'HUEC'HVET BLOAVEZ.

FEIZ HA BREIZ,

KELOU A BEP BRO, HA KENTELIOU VAR BEP TRA,

Digaset bep sul da gement Christen a gomz ar brezounek.

CONDITIONOU EVIT CAOUT AR GAZETEN :

Evit ar FINISTER, COSTEZ-AN-NORD *hag ar* MORBIHAN : *evit eur bloas*, daou scouet ; *evit c'huec'h miz*, pevarzec real.

An Abonamant a dle beza paet araog caout ar gazeten.

An hini ne zigas ket en dro ar c'henta gazeten a reseo goude ma zeo echu he abonam nt, a zo consideret evel abonet a nevez.

A abonamant a gemerer e ti an Aotrou DE KERANGAL, *mouller an Escopti, ru ar Gigerez, n° 18, e Kemper.*

D'an Aotrou DE KERANGAL *epken e tleer adressi ar peamanchou ha kement a zell oc'h servich ar Gazeten.*

Ar scrijou da lacat er Gazeten a dleer da adressi d'an Aotrou MORVAN, epken.

KEMPER, 1a Here 1870.

Ar Frans a zo bet ato breac'h an Aotrou Doue evit difen he ilis. Lavaret a alfet n'en deus laket ar vroad tud-ze da zevel ha d'en em zestum nemet evit he zicour da lacat da ren var an douar he vadelez hag he drugarez. Ne d'eo ket evit netra eo bet roet d'ar Frans an hano a verc'h hena an ilis. Ne deo bet roet an hano caer-ze dezhi nemet abalamour d'he feiz, nemet abalamour d'an nerz ha d'ar gourach e deus diskuezet ato evit difen ar relijion catholik, evit difen guiriou an ilis santel, guiriou Doue he unan, nemet abalamour ma'z eo bet ato ar genta o sevel bugale hag oc'h ho lacat etre daouarn Doue evit ma raje dreizho an traou caera a velomp var an douar.

Ha fallout a ra da Zoue en em rei da anaout da eur vroad tud gouez, tud ha n'o deus morse anavezet ar virionez, tud hag a zo sebeliet en denvalijen hag e skeud ar maro ? Piou a gaso ha peleac'h e cavo-hen Cannadet evit ho c'has da sclerijenna an dud reuzeudik-ze ? Ar Frans a zo aze evel eun eienen pe eun douar benniget eleac'h ma sao missionerien hag a ielo, d'ar galf kenta, d'ar c'horn ma caro euz ar bed evit prezeg he hano.

Ha c'hoant e deuz ar Brovidans da gas sicour da dud clanv, mac'haniet, da vinoredigou paour dilezet gant kerent criz er broiou-ze eleac'h ne ket bet guelet c'hoaz o para ar sclerijen euz an Aviel ? Peleac'h e vezo cavet daouarn soubl ha carantezuz evit louzaoui kement a c'houliou, parea kement a glenvejou, consoli kement a galonou ankeniet, diboania kement a dud flastret gant ar beac'h hag ar boan ? Gortozit, ar Frans a zo aze, ha ne ket an dilerc'hachou, mes an dibab euz he merc'hed iaouang eo a gaso e kement leac'h ma vezo poaniou da zousaat ha daelou da zec'ha.

Hag izom e deuz an iliz, evit en em zifen, evit skigna ar virionez, euz a arc'hant, euz a zivrec'h, ha zoken euz a c'hoad he bugale ? Ar Frans ne varc'hato ket, ha biscoas ne deus marc'hatet bete vrema. Evelse an ilis santel e deuz ato en em harpet var breac'h ar Frans, hag ar Frans e deus tennet ato digant an ilis, digant ar relijion catolig, he gloar, he gallout, he c'hurunen.

Ne dleer ket eta beza souezet mar gueler ato an dud dileiz, enebourien an iliz hag ar relijion oc'h ober ar brezel d'hor bro gatolig, oc'h ober freuz enhi, o clask he discar, o teleur ar c'hontam enhi evit he lacat da goeza er vreinadurez.

Evit discar eur c'hre, eo red da genta distruja ar pennadou moger hag ar pillerou zo oc'h he harpa. Petra ne deus ket great abaoue pell zo, ha petra ne rer ket ato evit lamet diganthi he feiz, evit mouga enhi pe santimant christen ?

Souezetoc'h ec'h elfemp beza o velet e deus gallet ato trec'hi he enebourien, ez eo deut abenn ato da zerc'hel mad d'ar garg e devoa resevet digant Doue. Rak pet guech ne deo-hi ket bet anter ziscaret ? pet guech n'eo ket bet antervouget ar feiz enhi ? Ha bevech eo bet guelet o sevel adarre euz he ludu ker skeduz hag avechou skedusoc'h eget diagent.

Bevech eo bet guelet o tifen adarre ar guir relijion hag oc'h ober euz an traou caer-ze a denn varnezhi estlam ar bed oll. Dorn Doue, ep mar, a zo bet ganthi en oll reuziou e deus bet da c'houzanv, hag esperout a ellomp e teui adarre an Env d'he zicour en darvout a bouez varnezhi hirio.

Ervez ar gazeten l'*Univers*, d'an nao a vengolo, an Tad Santel a ziskennas da ilis Sant-Per. N'oa nemet pevar den oc'h he heul. Pa voue guelet o tont en iliz, beleien ha tud fidel a ieaz a ziarben dezhan. Daoulina a reas dirag ar zacramant, hag e chomaz eno pell da bidi, he zaouarn astennet gantha, hag he zaoulagad ne droent ket divar an aoter.

Neuze e reas digeri dezhan chapel ar Verc'hez a ioa bet serret evit ar Sened, hag evel ma'z oa eur vanden vad a gristenien en em zestumet en dro dezhan ec'h antonaz al Litaniou. Goudeze e savaz, ez eas da gaout

imach Sant Per, e lakeaz he benn dindan troad an imach hag e pocas dezhan ; ha neuze ez eaz c'hoas da zaoulina ha da bidi var bez an Ebestel.

Lavaret a reas gant eur vouez c'hoek meurbed ar c'homzou-ma e latin :

Pastor eternel, na zilezit ket ho panden denved.

Hag ar re a ioa en dro dezhan a respontas :

Mes dioallit-hi ha difennit-hi ato dre hoc'h ebestel eurus.

Ar Pap a lavaras c'hoas :

Difennit, ô va Doue, ho pobl a gri ouzoc'h hag en deus fizians e skoazel hoc'h ebestel.

Hag ar bobl a respontaz adarre :

Mirit-hi ha difennit-hi ato.

Setu comzou caer hag a ziskuez gant pebez calon e ped ar Pab evit an iliz hag ar bobl christen.

En ilis Sant-Chrysogon, e Rom, menac'h an Dreindet o deus great adarre er bloa-ma, d'ar seiz a vis guengolo, ar pez ma'z int boas da ober bep bloas da genver an deis-ze ; me fell din lavaret o deus canet Matinezou ha Laudes da zeg heur noz hag an oferen bred da anternoz evel da Nedelec. An otre da ober kementse zo bet roet dezho gant ar Pap abalamour da eur burzud great gant ar Verc'hez Vari oc'h en em ziskuez da Sant Felix Valoa.

Eur bloavez, d'an noz araok ginivelez ar Verc'hez, dre volontez Done, an oll venac'h a jomas cousket pa voa deut mare an ofis. Sant Felix epken a zâvaz hag a deuas d'ar chapel d'an heur. Eno e velaz ar Verc'hez santel hag eur vanden Ælez en dro dezhi.

Mari a antonaz ar matinezou, ha Sant Felix hag an Ælez ho c'hanas bete penn. Ha setu perag ar ceremoni ma comzan anezhi ama.

Lavaret a rer ema an Italianèt e Rom. Gouscoude an Tad Santel a leverer ne deo tam strafuillet. Pidi a ra ha lacat e fizians e Doue. An oll gristenien vad a dle ive kenderc'hel da bidi evithan. Daoust petra a zigouezo Doue zo ato oll c'halloudeg, hag a ell, en despet d'an oll dud, derc'hel en he za ar pez a gafet a ve tosta da veza discaret.

An dud ep Doue na relijion ne vancont morse, pa gavont tro, da ober taoliou euz ho micher, da ober freuz ha dispac'h pa ellont. Evelse brema pa o deuz ar re zo e penn ar vro re a draou var ho divrec'h evit ma c'helfent entent outho hag ho c'habesta, e cavont ez euz eur mare mad evitho d'en em gemeret oc'h an ilizou, oc'h ar c'houenchou, oc'h an dud a iliz, oc'h ar re binvidik, ne ket evit mad ar vro, mes evit scrabat dezho ho unan mar coez eun dra bennag dindan ho c'hrabanou. Evelse ar c'hazetennou zo leun euz an taoliou caer a reont pe a glascont da ober.

E Nancy e kemeront mein hag e torront ar guer var ar c'hlouerdi pe ar seminer bras. Ne veler tro var dro d'an ti nemet mein, guer ha bizier torret, hag ive an tamou euz a eun or o doa bruzunet.

An adjoent hag eun nebeut tud gantha a deu di, hag ar botred vad-ze, tud dizaoun pa na vez den d'en em zifen outho, en em sil ac'hano evel pa vije crog an tan en ho ler.

E leac'h all, evit skuer, e Lyon, ez eont d'ar c'houenchou, da diez an tadou a Gompagnunez Jesus, da di an tadou cabucinet, da gouenchou al leanezet euz a urs Sant Dominik, euz ar Vizitation, evit furcha, var digarez caout eno armou pe draou all ; hag evel ne gavont netra euz ar pez a glascont pe a leveront emaint o clask, e crogont en tadou, e casont al leanezet er meaz euz ho c'houent, hag e reont goasa hag a ellont ; ha credit ervad ne deont ket kuit ep caout eun dra bennak dioc'h ho doare.

Ama e velont eur c'har carget o tont euz a gouent ar gabucinet, ha kerkent unan bennag en em laca da grial :

— Ar gabusinet o cas ho arc'hant hag ho feadra d'ar Prussianet.

Dioc'htu e rer d'ar c'har chom a za. Guella pez a zo e caser ar c'har d'an ti kær, hag eno e veler ervad ne deus netra enha euz ar pez a lavar an dispac'herien.

E klouerdi missionou an Afric ez ear ive da furcha.

Eur c'hloarek iaouang a ioa maro, hag ez eat d'he gas d'ar bez. Pa edo an arched o vont er meaz euz ar gouent, e rejot dezhan chom a za. An arched a voue digoret, furchet ; ar c'horf maro a voue dizoloet, troet ha distroet, divrec'h an hini maro a voue digroaziet, ar grucifi tennet a dre he zaouarn, gant aoun na vije arc'hant pe armou en eun c'horn bennak, ha lod zoken a lavare : marteze e ra ar maro bihan evit tec'het diganeomp ! Ne voue lezet da vont da heul ar c'horf d'ar bez nemet breur an hini maro, ha c'hoaz e voue lezet a veac'h amzer gantha da lavaret eun *De Profundis* e kichen bez he vreur !

Setu aze petra a zo da c'hortos dioc'h tud ep feis na Doue, hag ar re a c'hoars pa glevont tud o comz a enep an iliz, a enep ar relijion, hag a ve zoken prest avoalc'h d'ho c'hridi ha da zonjal eveldho, a dle deski ac'hano petra o deus da c'hortoz ho unan ma teufent da goeza dindan dorn an hevelep tud.

G. M.

Sant Patris, abostol an Erland.

IV.

Patris ne jomas ket pell en enez Breiz, da lavaret eo, e Brozaos. He æl mad her galve e leac'h all. Moueziou a gleve diabarz enha, hag a lavare, hag a c'hourc'hemenne dezhan senti outho. Clevet a rea mouez bugale an Irland, o c'houlen ar vadiziant hag o crial outhan en dra c'hellent : *Deus d'hor savetei !* Lavaret a reat en devoa eun divroad guelet unan euz ar vugale-ze daoulinet var dreuzou ti he dad, he zaouarn ganthan e croaz, he vizach entanet, he zaoulagad troet varzu an Itali, evel pa vije o c'hortoz unan bennag euz a Rom da zont d'ho zavetei.

An æl Victor a lavaras da Batris : « Kea buhan d'an Itali, ha ro da anaout mennoziou da galon d'an hini zo e penn an oll ilizou. »

Mont a reaz en hent ep baz na bisac'h, ervez ali hor Zalver. Bale a rea, eme an histor, diarc'hen, a gamejou hir, o veva dre ma'z ea divar an aluzen. Ne jome da eana nemet e lochen eun ermit bennag, evit deski eno penaus sevel huel er vertuziou christen.

Huanadou an Irland a ioa eat bete Rom araok m'en em gavaz eno ; ar Pap Celestin en doa ho c'hlevet. Divar c'horre ar gær-ze diazezet var seis torgen e vele adreuz ar mor varzu ar c'huz heol, ar mean presius galvet an Irland. Celestin en doa c'hoant da lacat an diamant-ze da gaeraat curunen Jesus-Christ ; hogen kement hini en doa caset di a ioa deut en dro ep beza gallet ober netra, ha Palladius an diveza en doa caset, a ioa nevez maro.

Ar Pap a deuas fizians dezhan pa velaz eur beleg a ioa bet sclaf en Irland ha missioner e Breiz oc'h heul sant Jermen. Digemer a reas Patris evel eur map ; plijadur a gemeraz o clevet gantha petra voa digouezet gantha ha pebez uvreou en doa great, hag o cridi ervad e voa galvet da c'hounit an Irland da Zoue, e roas dezhan he venhoz hag ar gark da brezeg hano Jesus-Christ en enezen-ze.

Setu penauz e teuas Patris da veza abostol an Irland.

Mes tud ar vro a lavar caeroc'h.

An æl Victor, emezho, a lavaras da Batris :

— Sao var lein menez Hermon, hag eno e veli an Aotrou Doue.

Patris a zavas var gern ar menez hag en em gavas drem oc'h drem gant an Aotrou Doue.

— Ha Doue a lavaras dezhan : « Kemer eur scabel, hag aze en tu deou din. »

Ha Patris a azezaz en tu deou da Zoue.

Neuze Doue a lavaras dezhan : « Kea d'an Irland, ha prezeg eno ar Gomz euz ar silvidigez eternel. »

Setu eno hag a ziskuez pebez feiz o devoa an Irlanted, ha pe gen tost da Zoue e lakeant an hini a ioa digaset dezho euz he bers.

En eur reseo ar garg a vissioner, Patris a resevaz ive ar Gamel pe ar vaz-escob roet gant ar pastor mad d'an hini a zo bet lavaret dezhan : « *Messait va denved.* »

Divar benn ar gamel-ze ez euz ive eun histor. Lavaret a rer e deuz ar vertus da genderc'hel ar iaouankiz hag ar genet.

Pa edo Patris o tistrei a Rom dre enezennou ar mor creiz, e tigouezas gant eun tiad ermited a ioa lod anezho iaouank flam, ha lod all ker coz da velet ma vije roet cant vloas da bephini anezho ; hag ar pez a gavas souezusoc'h c'hoaz e voue clevet e voa ar re goz bugale d'ar re iaouank. O veza goulennet a beleac'h e teue ar burzud-ze, ar re iaouang a lavaras dezhan :

« Doue en deus great deomp ar c'hras d'en em rei, adaleg hor iaouankis, d'an oberou a drugarez ; hon ti a zo bet ato digor d'ar veachourien a deu, en hano Jesus, da c'houlen bevaus ha lojeis. Eun nosvez e tigouezaz e toul hon dor eun divroad, eur vaz gantha en he zorn. Digemeret mad e voue, hag e rejomp dezhan guella a ellemp. Pa voa deut ar mintin, hon trugarekeaz hag e lavaras deomp : « Me eo Jesus-Christ ; me va unan oc'h eus lojet en nos-ma. »

Neuze e roaz he vaz d'hon tad spirituel, hag e c'hourc'hemennas dezhan he miret kén na deuje d'he c'hlask abers Doue, unan ha ne voa ket c'hoas prest da c'henel. Goude beza lavaret kement-se, Jesus-Christ a bignaz en env, ha ni a zo chomet iaouang hag hon nerz oll ganeomp. Hor bugale avad, a ioa bihan neuze, a zo deut, evel ma velit, da veza coz gant an amzer.

Patris, eme an Irlanted, a gasas gantha baz ar pastor mad ; hag abaoue, ni a vel an dra-ze avoalc'h, emezho, ne deo manket morse da rei ners d'an dorn ma en em gaf enha.

Abostol an Irland, distro euz an Itali, a zigouezaz e bro-c'hall. Eno e resevas digant sant Jermen a Auxer ornamanchou aoter, calirou, croaziou, levriou pedennou, kement a zo red evit digeri eur mission nevez, hag ivez euz an traouachou-ze mad da rei d'an dud gouez evit gounit ho c'hâlonou. Hogen er memes mare eûr barz euz a vouenn an Irlanted, mes a ioa o chom en Itali eleac'h m'en doa resevet curunen ar glouer, a zistroe d'he vro. Hano ar barz-ze a voa Kieran. Patris a ioa digouezet gantha var aedchou ar mor creiz, ha sclerijennet gant he æl mad, en doa anavezet e voa eno an hini a dlie mont en he raok d'an Irland, hag e lavaras dezhan : Kea em raok d'an Irland, ha pa vezi digouezet, kea da gichen eur feunteun a zo henoret gant an drouizet. Ar feunteun-ze a zao euz an douar e creiz an enez, en eul leac'h hag a c'hoez varnezhan an avel c'hournaouog hag an avel c'hevret, hag a zo hanvet *harzou ar botred vad* ; sao eun hermitach eno. »

Penauz e fell deoc'h-hu, eme ar barz, e cafen-me ar feunteun-ze d'an drouizet ? Ne ouzon ket peleac'h e sao an eienen-ze euz an douar.

Neuze Patris a roas dezhan eur c'hloc'h a ioa bet great e palez sant Jermen hag a zerviche d'an Escop santel evit son d'ar rouanet, ha goulen aluzennou evit ar gouent, ha dreist oll evit sicour ar beorien hag an dud reuzeudik.

« Va breur, eme Patris, kemerit ar c'hloc'h-ze evel eur mignon evit ho peach ; ne rai trouz ebet keit ha ma viot pell dioc'h ar feunteun ma em eus comzet deoc'h anezhi. Kerkent avad ha ma viot digouezet tost d'ar feunteun-ze e roio eur zon skiltruz ha dudius bete ma vezin deut va unan d'ho caout. »

Kieran a heuillaz ali Patris, ha pa voue digouezet e kichen feunteun ar *botred vad*, ar c'hloc'h a zirollas da sini. An dud divardro, souezet, a ziredas da velet petra voa, ha ne gomzent mui nemet euz a gloc'h ar barz Kieran.

Brema ez eus daou c'hant vloaz, eur missioner hag a vouie sini mad gant an delen pa edo er bed, a rea or Paragay, en Amerig evel a rea Kieran en Irland. Evit destum an dud gouez, en em lakea da zon gant he delen, hag e tigase evelse an dud d'he gaout evit gallout goudeze prezek dezho an aviel. G. M.

(*Eur pennad all eur vech all*).

PARDON AR ZALET,

E KICHEN MONTROULEZ, ER BLOAVEZ 1870.

Gloar da ZOUE, *e lein an Nenvou, ha peoc'h war an douar d'an dud a volontez vad ! Gloar ivez d'ar Werc'hez binnighet, ha fizyans enn-hi : ar Vam vad-ze ne vanko ket da zonet d'or zikour en on estremvan, mar he fedom, ha d'or zavetei.*

Va mignoned, monet a ran da skrifa d'eoc'h eur ghesig e *Feiz ha Breiz* war bardon ar Zalet e kichen Montroulez, pehini a zo bet kaerroc'h ha devotoc'h er bloa-ma eghed biskoaz.

Pa lavaran *devotoc'h* e lavaran fall : pardon ar Zalet a zo bet a viskoaz eur pardon devod. Abaoue pevar bloaz-war-n-ughent ma eo digoret, n'eo manket morse da veza eur gwir bardon, eur pardon e c'hiz ma c'hoanta an iliz e vez greet an oll bardonyou. Di e teu an dud e gwiryonez da glask ha da gavout ar pardon euz ho fe-c'hejou, da glask ha da gavout grassou DOUE, da adori ho C'hrouer, da veuli, da drugarekaat ha da bidi ho Mam vad an Itron-Varia, ha da zantelaat ho eneou. Ia, koves, komunia, pidi, kana meuleudiou DOUE ha re ar Werc'hez, klevout eur goms a ghelennadurez vad benag a c'hinou ar beleg, setu aze oll ar pez a ghevot e pardon ar Zalet. Diaoul an dizurzou hag he veleyen ne zeuont ket war dro (plijet gan DOUE ne zeuint morse !) : n'euz netra enno evit-ho, na barrikenn war an tint, na soner war he dorchenn ; pas zoken eur mili-kaz.

Ar pardon eta a zigoraz er bloa-ma, evel kustum, d'an dric'houec'h a viz gwengolo, pehini hen hem gave da zul, dre ar ghenta gousperou. An amzer a voa kaer ; eur bobl tud a voa deuet d'ar gousperou ha da glevout ar zermon. An aotrou Cloarec, arc'hbeleg Sant-Vaze Montroulez, a brezegas. Ar chapel o veza re vihan ewid an niver braz a dud a voa deuet, ar zermon a voe er meaz, dindan ar gwez a vali pe ale Pennelle. Karet em bize lakaat d'eoc'h e *Feiz ha Breiz*, ar ghelennadurez gaer ha leun a bropoz a roaz an aotrou-ze ; mes re hir e venn.... Divezatoc'h ni a welo.

Goude ar zermon an dud a zistroaz d'ar chapel en eur gana. Ar re a ellaz, a antreaz enn-hi. Ober a reer eun neubeud pedennou ewid goullen skoazel DOUE, hini ar Werc'hez, an Eled hag ar zent war an iliz, war ar Franç hag an arme..., hag ec'h achuer dre enno ar zolanite euz an derc'hent.

Goude ar gousperou beteg kus heol war an dro e konfesseet er chapel hag en doare kardi pe hangar, savet e harp ar chapel.

Antronoz, 19 a wengolo, eul lunvez, kerkent ha teir-heur-anter edo digor ar chapel. Eur c'hard-heur goude e kommanças an dud da zont. Da bedir-heur e voa deja foul ; hag ac'hanno da greistez chapel ar Zalet n'hen hem gavaz morse, e pad pemp minud e-bed, eb beza leun tenn a dud. Ken leun edo zoken, ken kouchet hen hem gave an dud enn-hi, ha dalc'hmad e-pad ar vintinvez oll ma renke eur beleg dont a beb mare da zigori eur tamig roud, eun tamig hent e kreiz an iliz, e-touez ar bobl, ewid ma c'hallze an dud, pere ho devoa da vont da gomunia, mont dre an hent-ze beteg an daol fask : anez n'ho divije biken gallet erruout beteg ennhi. Kalz a verc'hed, pere edo peli-a-voa e traon an iliz oc'h essa tostaat, oc'h hen hem boulza gwella ma c'hellent etrezeg an nec'h, a voa deja kommancet da goll esper e c'hallzent mont d'ar gomunion. Mad : en desped d'ar foul, d'ar prez, d'an oll engroez a voa, ar bobl hen hem zalc'he deread, didrouz, leun a barfetiri, a respet hag a zeoliez (a zevosion) ; ne glevet el lec'h santel nemed trouz ar muzellou o pidi, ha daoulagad an oll, troet war zu an aoteryou, war zu skeudennou pe imachou ar Werc'hez ha re ar Zent, a leze da bara an devosion birvidig a rene en oll galonou.

En tu all da zeiteg kant, tost da dric'houec'h kant komunion a zo bet e chapel ar Zalet d'an 19 a viz gwengolo. Beteg-hen, da zeiz ar pardon, ar c'homunionou a yee da zeiz, eiz kant, mes er bloa-ma eo bet muioc'h eghed doublet.

Pemp oferenn ha tregont a zo bet er chapel da zeiz ar pardon. Adaleg pemp-heur beteg kreistez an oferennou n'ho deuz bet distag e-bed, diou, teir er memez amzer. Tri zoken euz an aotrouez beleyen, deut e dezo lavaret ho ofereun er Zalet, a zo bet et d'an traon da iliz Sant-Francez da oferenna : rag gwelet avoalc'h a reent n'ho divize ket gallet kavout ho zro da lavaret ho oferenn e chapel ar Zalet araog kreistez.

Ewid an niver euz an dud fidel a zo deuet d'ar pardon diez e vez her gouzout. E chapel ar Zalet e ya kalzig a dud. Mad ! e-c'hiz ma em beuz deja hen lavaret, e-pad ar vintinvez oll euz an naonteg, adaleg pedir-heur beteg kreistez, hag en tu all, ar chapel a zo bet dalc'hmad leun tenn a dud. Hag an dud-ze, ne ancounac'hait ket se, n'edont ket attao ar memez re : beb enn-heur pe zivheur war an dro an ilizad tud a welet er chapel, hen hem neveze. Eur rum a zeue, a ree ho devosionou hag hen hem denne d'ar ghear ; eur rum all a ghemmere ho flas ewid roi plas d'ho zro da eur rum all.

Gan plijadur e remerket e-touez an oll dud devod-ze ar zoudarded yaouank euz ar *mobil* pere a zo brema oc'h hen hem *exerci* e Montroulez da c'hortoz mont kuit. Ra zeuyo an Aotrou DOUE hag ar Werc'hez d'ho divoall war ho mad ha da roi d'ezho ar c'hras da zikour skarza, netaat ar Frans euz ar Prussianed fallakr a zo deuet da laza d'eom on tud ha da revina or bro.

Ar gousperou, da zeiz ar pardon, a zo bet da ziv-heur anter. Goude ar gousperou ez euz bet adarre sermon,

eur zermon galleg, roet gan an aotrou Bayec, professor e skolach Pont-Croaz. Goude bennoz ar zakramant. Goude eur gherig euz an aotrou Kermenguy, fondateur ar Zalet, war an amzer drist a renn brema, war ar voalenn galed a bouez war-n-om, hag ewid doughen an dud fidel da bidi, da c'helver an Aotrou Doue, ar Werc'hez binnighet, an Eled hag ar Zent da zont d'or zikour, da zikour an Iliz, da zikour ar Franç, an arme, ar gouarnamant.... ha goude he brezeghenn an aotrou Kermenguy hen deuz tennet euz he galon, euz a voucled he galon eun neubeud pedennou mad evid an oll ezomou ze ha re all.

Ar pedennou-ze o veza achuet, ar chapel a zeu d'hen hem c'holonderi beb eun neubeud euz ann oll bobl a zo enn-hi. Eun heur goude n'ez euz nemeur a dud en dro d'ar Zalet ; na weler nemed ar re pere o veza n'ho deuz ket gallet dont dioc'h ar mintin, a zeu dioc'h ar pardaez euz a Vontroulez, hag a ziwar dro, da ober ho devosion.

Az lavarom en eur finissa ar pez or beuz lavaret en eur gommanç : « Gloar da Zoue e lein an Nenvou ! Gloar ivez, meuleudi, respet, bennoz ha karantez d'ar Werc'hez binnighet, d'or Mam vad, d'or Rouanez gallouduz ! » Eur bobl pehini, pa zeu dorn DOUE d'her skoi, a bleg he benn, a ziskouez hen deuz keuz da veza pec'het, a c'houllenn pardon hag a zistro oc'h he Grouer, pehini hen hem dro oc'h ar Werc'hez Varia, a henor anezhi hag he fed, ne-eo ket eur bobl kollet. DOUE goude ma hen devezo her c'hastizet eun tam ewid he faoton tremenet hag evid ma vezo furroc'h en amzer da zont adarre a zifacho oc'h he bobl hag a rento d'ezha he c'hrasou mad. Ar Werc'hez a zikouro, me fell d'in lavaret a boanyo da zoughenn DOUE da bardoni d'he bobl ha da renta d'ezha a-nevez he c'hrasou mad, ha na heano ket ken a vezo deuet a benn euz he c'hrog.

Eur voalenn galed a zo en heur a vrema o poeza war or bro ghez. Na welom ewid c'hoaz, d'an heur ma skrifan kement-ma, 20 a wengolo, sin e-bed a zelvidighez ewid-om. Mes, pa e gwir e c'houllennom pardon oc'h DOUE hag e pedom ar Werc'hez, ez-om sur da veza saveteet. Fizyans eta, hag eur fizyans beppred brassoc'h brassa, e trugarez an Aotrou DOUE hag e madelez ar Werc'hez, an Eled hag ar Zent ! kendalc'hom ivez da bidi, da bidi bemdez gan eur fervor beppred nevez ; gwelleom or buhez ; bezom fideloc'h d'on deveryou kristen, d'ar bedenn dioc'h mintin ha dioc'h noz, d'an ofiçou da zul ha da c'houel, d'an oll deveryou euz or stad ; lezom a gostez ar pec'hejou, respetom, mirom gwelloc'h gourc'hemmennou DOUE ha re an iliz — or pec'hejou, an dispriz a reem euz a c'hourc'hemmennou DOUE hag euz a re an iliz, eo ho deuz tennet war-n-om ar voalenn galed-ma — hag ar zikour a c'hortozom, a esperom euz an nenv, ne zaleo ket da zont. Oll or beuz pec'het ar re vraz kalz, ar re vihan neubeutoc'h. Oll e renkom ivez brema hen hem zikour, o rena oll eur vuhez gwelloc'h hag o pidi oll evel gan ar memez kalon. Ar zikour a c'houllennom a vezo roet d'eom seul vrassoc'h ma raim muioc'h mui evelse, d. l. e. ma lakaim or poan gwell oc'h gwell da zantelaat or buhez ha ma pedim c'hoekoc'h c'hoek an Aotrou DOUE hag ar Werc'hez binnighet da zont d'or zikour. E tri c'her, santelaat or buhez, pidi kaloneg, ha redeg ivez laouen mar d'om galvet pe mar hen hem zantom gouest da losker eun tenn fuzul ha da zistaga eun taol sabrenn war dachenn an hemgann, setu aze petra or beuz da ober ewid beza sikouret ha saveteet. Mar greom evelse, Rouanez an Nenv, gan he armeou a Eled santel, a zeuyo da stourma ewid-om ha gan-eom a eneb ar Prussianed hag an oll diaoulou a zo deuet d'ho zikour. Douet e-bed Mari hag he Eled mad a drec'ho armeou satan, ha ni evelse a vezo saveteet. AN ERMIT.

Scrifa a rer deomp euz an Erge-Vraz, pe Erge-Gaberic.

Kemperiz e Kerdevot.

Saveteat eo ar Franç ! ! Setu comzou eur vam gristen d'e bugale, pa sistroas eus Kerdevot, an ugent eus ar mis-ma. Saveteat eo ar Frans ! ! pa zomp deut pelloc'h da grial varzu an Itron Varia.

Petra zo bet eta a nevez e Kerzevot an ugent eus ar mis-ma ? Petra ? eun dra goest da roi fianç d'ar re ho deus cazi e c'hollet. Eur gueric eta eus an deiz caer-ze.

Kemperis, spontet eus col var gol hor soudardet, glac'haret e guelet ho c'halon eus distruj ho bugale, ho brois, zo en em sastumet e treid an auteriou, ho deus leuniet bemnos ilis Sant Caourintin, zo daoulinet niverussoc'h vit biscoas vit diguemer ho Doue, ho deus clasket a beb tu bennos an eon, ac an eon ha seblante chom atao bouzar d'ho fedennou.

Neuze eun nebeut Itronezet, ken anavezet dre ho renk huel, zo deut da sonjal ez oa Kerdevot chapel muia caret an Itron Varia er vro-ma. Deut zo dezo da zonch oa Itron Varia Kerdevot e devoa laket da hean ar vocen en Elliant ac er c'harter tro var dro, meur ha ganved zo. Deut zo dezo da sonj e cavet c'hoas e buez tud pareet dre vurzud er chapel santel-ma ; eur plac'h d'eus Edern, mud eis vloas a yoa, a receve enni ar goms deiz ar pardon bras, dirac meur a vil den, er bloas 1849 — eun all mac'haguet ha viscoas ha receve ar c'herzet — cals re all meur ha c'hraç n'ho devoa meritet nemet dre ho fianç vras er Verc'hez. Petra ra ta Itronezet Quemper ? En en voestla ha reont da vont da bardona d'ar Guerzevot ha da lakaat laret eno eun oferen vit oll soudardet ar Franç.

Var an heur oll Quemper ha zesk ar voestl gant ar brassa laouenedigez ; eb dale gant arc'hant an oferen zo dastumet tremen pevar ugent lur vit ar chapel. Autrou person Sant Caourintin pehini en e oll vissionou, n'en eus biscoas disonjet preg d'he vreudeur ar garantez vit ar Verc'hez, ha embannas, e pron an oferen bred ar voestl ho devoa grêt e barressionis da vont da bardona d'ar Guerzevot d'ar meurs, ugent euz ar mis.

D'ar meurs, da bemb heur dious ar mintin, Quemperis zo var droad. D'eus ha guichen croas an hospital leac'h assinet vit an em gaout e kerzont peb hini en e

vanden, varzu an Ergue vras, ho chapeledou etre ho daouarn.

Ne gomzan ket deoc'h d'eus ezen fresk ar mintin, d'eus an teir leo a ioa da ober araoc digueout er Guerzevot, d'eus siouldet an oll, d'eus oad vras cals Itronezet deut euz ar guer var yun. An hast ho devoa oll da velet Guerzevot are a dezo dizonjal peb poan.

Var dro seiz heur anter, cals pardouerien a digouez, guiska rer an oferen genta, ac an ilis frank da nao c'hant den zo dija re vian. Peb unan e japelet en e zorn, cals eur pilet var alum en dorn all, oll daoulinet var ar mean, oll e stagont ho daoulagad var imaj an Itron Varia, pe var an auter-ze eb e far en escopti Quimper. Tremen ant den ha receo ho Doue en oferen-ma, ac a veac'h achuet m'ar clever, dre bevar c'horn ar chapel, saludi an Itron Varia dre ar c'haera canaouen. Ia e guirionez ar c'hann a yoa eun triomphl, ac, evit ar veich kenta em ouez, ez on bet diblacet da gridi ec'h aller, er vro-ma, ana vel e broyou all ken brudet dre ho c'hanaouennou lour. Oll e seblantemp dija trec'h d'hon enebourien, seblantemp caout etre hon daouarn buez an diveza russian.

Da nav heur anter, pa visker an eil oferen, (oferen it ar soudardet) den ne c'hal mui daoulina er chapel, c an daou c'hant den ha dostaas vit diguemer ho Doue, na dostajont nemet gant cals poan. Var fin an feren-ma, evelp'hon dije ha neuze bet hon oll goulennou, canjomp ha greis calon ar *Magnificat*, ar c'hantic udius-ze lezet etre hon daouarn gant hor Mam e unan. neuze ne gleffac'h mui, casi ar rest eus an deiz, nemet anaouen er chapel.

An trizec pe bevarzec cant den, deuet d'ar Guerzevot, n em dennas nebeut a nebeut, ho c'halon laouenneat, ar c'hed vel lare unan eus Itronezet Quimper, var hed, vit an deiz-ze memes-eus eur c'helou mad benac. Ar c'helou mad zo deuet eb dale. Corf armé ar prusan Fritz zo bet dispennet gant hor general Vinoy, en eis memes ma teue Quimperis d'ar Guerzevot.

An Itron Varia a chilaouas en deiz-ze e bugale, na eano mui d'ho chilaou ken na zeuio da veza guir ar hri leun ha feiz d'eus ar vam gristen d'e bugale en stro d'eus Kerzevot. Saveteat eo ar Frans, pa zomp ut pelloc'h d'en em droï varzu an Itron Varia.

Eur c'hraouadur d'a Itron Varia Kerzevot.

D'ar seis varnugent euz ar miz ez eus bet e Kerdevot r pelerinach cals c'hoas caeroc'h eget d'an ugent. ar meurs 20 a vengolo ne voa nemeur nemet Kemris; d'ar meurs 27 e voa ouspen-ze tud an Erge Vraz g ar parreziou divar dro. Bez' e voa eno en deiz-ze e tri ha pevar mil bardoner, hag ez eus bet etre pemp c'huec'h cant communion. G. M.

Penauz e vez galvet avechou eun den da eur stad a vuez.

II.

Pa velas va zud gouez ne ellent mui tec'het em raog, e chomjont a za d'am digemeret. Ho fennou a ioa tenval. Caer am oa comz outho ne respontent ger din. Caer am boue mont da gaout ar c'habiten, n'em silaoue ket; chom a rea en he za, harpet oc'h tronjen eur vezen, o sacha var he gorn butun ep ober van ebet. En em deleur a ris d'an daoulin, oc'h he bidi da lavaret din perag e rea din eun digemer ker poanius, me deut euz an tu all d'ar mor evit digas dezho ar c'helou mad. Erfin e lavaras :

— Ra ielo ar zae zu en dro da lochennou he veuriad; brezellourien meuriad al Logod o deus dilezet relijion Jesus, map Mari.

Marteze, eme ar missioner oc'h ober eur sell oc'h an ofiser, marteze n'oc'h eus sonjet morse petra dal eun ene, n'oc'h eus ket sonjet zoken petra dal hoc'h ene hoc'h unan; mar oc'h eus sonjet e kementse, e tleit sonjal pe ger braz oue va glac'har. Pidi a ris gant calz a zaelou an indian da jench eun hevelep mennos; clask a ris teneraat he galon, clask a riz ober aoun dezhan. Chom a rea mud, evel pa vije scornet; n'oa doare ebet da zont abenn anezhan. Neuze e saviz em za hag e liviris dezhan dichek :

— Cleo, te cabiten, ha c'hui oll a zo ama en dro din, clevit petra a lavar deoc'h ar vizach drouk livet : azezet oun bet var oaled meur a veuriad; sachet em eus var ar c'horn butun gant ar pennou kenta e pep hini anezho, hag e pep leac'h em eus cavet brezellourien ha tud a galon.

E meuriad al Logod ne velan nemet merc'hed; ar c'habiten hag he gamaradet a zo tud digalon. » Hag o veza torret eur zaezen e meur a bennad, e taoliz ar skiliou etre treid ar c'habiten.

D'ar c'homzou-ze e savas grosmol en dro din; ar bouc'hilli a voue savet en ear; ar c'habiten a zavas sounn var he aelou, o chocat he vuzellou hag o c'hoeza ar gounnar dre he zifron.

— Arrow-Raï, emezhan (ar ger-ze oa he hano) a ra fae var gomzou dipituz ar sae zu. Ma ne vije ket bet speret an den guenn dalloc'h eget eur c'hoz, n'en divije ket lavaret a gomzou ken diskiant.

— Nan, an den guenn ne ket dall evel eur c'hoz, rak guelet a ra en deuz Arrow-Raï hag he veuriad dilezet relijion Jesus map Mari abalamour n'o doa ket a galon avoalc'h evit miret he c'houre'hemennou.

— Cleo, eme an indian, ma en divije va breur bizach drouklivet bet eur pried en he lochen en tu all d'ar mor, hag epad ne vije ket er gær ma vije deut eun all euz he veuriad dre laer d'he lochen, ma en divije lazet he bried hag he debret, va breur ha pardonet en divije d'an den-ze evel ma c'houre'hemen Jesus, map Mari?

— Ia, pardonet em bije.

— Ha ma en divije bet va breur, er memes lochen, eur verc'h, ha ma en divije ar muntrer caset ar verc'h-ze gantha evit he dibri ive, ha pardonet en divije c'hoas?

— Ia, pardonet em bije.

— Ha ma vije deut ar muntrer seis guech da ober ar

memes torfet, ha pardonet en divije va breur seis guech dezhan?

— Jesus, map Mari en deus pardonet d'ar vourrevien her stage oc'h ar groas; pedet en deuz evitho; maro eo evitho.... hag en em lakis da zioleria dezho passion hor Zalver. Nebeut ha nebeut an dud gouez a dostea ouzin hag am silaoue eveziant.

Pa eanis da gomz, ar c'habiten a astennas var an douar he vantel croc'hen ours, hag a reas din azeza varnezhi en he gichen :

« Cleo, emezhan en eur zevel he vouez evel eun tamaller dirag eul lezvarn, cleo, eun den a jome en hon touez, a ioa map euz hor meuriad, hag a valee ive e guenoden Jesus crucifiet. Eun dervez ma edomp o chaseal er c'hoat, lod ama lod ahont, eo deut d'am lochen. N'em boa nemet eur verc'h, hag en deuz he lazet, caset he c'horf gantha hag he zebret. Seis maouez all en deus savet ha caset gantha d'ar c'hoat. An denvleiz en em guze en eun toul mengleuz; var roudou ar goad omp bet hentchet beteg eno. Eno edo eskern hor merc'hed, anter grignet, hag en ho c'hichen he benn baz ruziet gand ar goad. Diou loariad zo eo tec'het kuit, rak gouezet en deuz on doa dizoloet he doul mengleus. Ni on eus soubet hor birou hag hor bouc'hilli en douar distrempet gant ar goad. Jesus crucifiet a c'hourc'hemenne deomp pardoni; hon Doueou coz a roe otre deomp d'en em venji. Ni on eus dilezet guenoden Jesus evit distrei da him hon Doueou coz. »

O clevet traou ker scrijuz, e scorne ar goad em goazied, hag an indianed a verve gant ar gounnar.

Ar c'habiten, en he za dirazhon, he zaoulagad o lugerni, a rea lis gant he vouc'hal evel pa vije o vont da skei an torfetour. Comz a riz outhan c'hoeg ha pell. Pe ger braz eo nerz ar relijion! An dud counnaret-ze a-habascaaz; ar c'hras a vruzunaz ar c'halonou mein-ze, hag an dud-ze, a felle dezho va laza eun nebeut araog, a blegaz ho fenn diudan va zell hag am pedas da gaout truez outho. Ar c'habiten, ker soublig ha tra, a c'houlennaz evit he veuriad beza resevet adarre dindan lezen Jesus crucifiet.

— Ar speret-bras ne anavez evit he vugale nemet ar re a bardon.

An indian a zellaz oc'h he vreudeur; an oll brezellourien a blegas beg ho birou varzu an douar.

— Va breudeur ha me a bardon, eme ar c'habiten; mes ne ouzomp ket peleac'h ema hon enebour.

Anaout avoalc'h a reau giziou an indianet evit gouzout ne dalie netra ar pardon roet da eun ha n'edo ket var al lec'h.

— Me a ielo d'he glask, eme-ve, hag hen digaso d'ho caout.

— Ne da ket! ne da ket! eme-an oll chasseerien, lazet ha debret e vezi gantha! hag e reant kelc'h en dro din evel evit va dioual.

— Ho comzou ne dalont netra. Eur vizach drouk livet ne voar ket petra eo caout aoun. Mont a rin. Piou a deui da ziskuez an hent din?

Eun den iaouang a dosteas : Deomp, tad, emezhan, hag e zejomp dioc'h-tu en hent.

Da bardaez e tigouesjomp er vengleuz eleac'h ma voa eur guele deliou hag eskern tud a ioa c'hoas roudou an dent anat varnezho. Ar chaseer a zellas piz oc'h ar roudou tro var dro d'ar vengleus.

— Larcoc'h eo eat, emezhan, e trezeg an anternoz.

— Mad, deomp larcoc'h.

— Ne velan ket sclear avoalc'h evit anaout he roudou. — Red e voue deomp eta tremen an noz eno. Antronoz mintin mad en em lakejomp adarre da vale. Ien oa an amzer; n'oa ket bet c'hoaz a erc'h; eur guiscat mad a scorn avad a ioa var an douar. An heol a zavas digatar; ha prest e comansas discorni, hag on doa poan vraz o vale var al lec'hit eleac'h ma sanclemp bete pennou hon daoulin. Goude e teuas tom, hag or boa eur boan vras gant ar c'huibu; ne voan ket souezet gant ar chench amzer-ze, rak boaz oan diouthan. Guelet em oa meur a vech er C'hanada tom da zevi e creiz an deis petra bennak ma voa scorn dioc'h ar mintin.

N'on doa caset tam bouet ganeomp, ha ne gafchomp da derri hon naoun nemet trinchin, coat hag eur c'hrizien louzou gouez bennak. Da bardaez e teuaz an douar da galedi, hag e valeemp æssoc'h, ha pa voa deut an noz e c'hourvesjomp an eil e kichen egile var an douar scornet. An domder euz hor c'horf a voukaaz an douar dindanhomp, ha pa zihunjomp e voamp sanclet hag evel moullet er pri.

En deis varlerc'h ne veljomp adarre netra, ha va rener a felle dezhan mont en dro. Kement a ris varnezhan, ma teuas larcoc'h ganhen. D'an trede devez da vintin, e cafjomp adarre roudou, ha va rener o veza eveseat mad outho, a lavaraz e voant roudou an hini a glaskemp. Ar roudou-ze hor c'hasas da gaout eul lenn vraz, hag a eane eno. Credabl an indian en doa eur vag hag en doa treuzet al lenn. Ober a rejomp an dro d'al lenn-ze gant ar brasa evez.

Erfin e veljomp ar vag hag eun den epken enhi; mes re hir e voa diouzomp evit ma c'heljemp he anaout. Gouscoude e c'houiemp ervad eo hen e ranke beza. N'em boa mui izom a rener ha va den iaouang a ieaz en dro. Me a jomaz eno va unan adre eur roc'hel eleac'h ma en em zalc'hen cuzet evit na vijen ket guelet gant ar pesketer. Pardaez oa pa deuas d'an douar; staga a reaz he vag, ha goude beza sellet tu ha tu en dro dezhan evit guelet ha ne voa den a dost, e c'hoezas tan gant geot seac'h, hag e lakeas pesked da c'hrilla evit he goan. Pa en devoa great he bred, e sellaz adarre tro var dro, ha neuze e c'hourvezaz e kichen an tan. Me a jomas da dremen an noz e douk va roc'hel, eleac'h ma crene va izili gant ar riou ha gant ar strafuil am boa. Evel ne gousken ket, e tremeniz an noz o pidi Doue da voucaat ar galon gris-ze. G. M.

(*Eur pennad all eur vech-all.*)

KELEIER.

Brema ez eus pevar pe bemp bloaz ha triugent e varve, evel eur zantez, e couent an Ursulinezet, e kær Bloas, eur c'hoar tourierez pe borcherez hanvet c'hoar Mari Anna. Ar c'hoar-ma, araok mervel, e deuz, evel eur profet, discleriet traou hag a zo digouezet meur a hini anezho, hag etouez ar pez e deus discleriet, ez euz hag a zell oc'h an amzer brema, ha setu perag e lavaran ama eur ger a gementse evit ar re euz a lennerien Feiz-ha Breiz ne lennont ket a gazetennou gallek. Doue en em blij aliez o rei da anaout d'an eneou humbl ar pez a guz oc'h an dud a gaf dezho caout speret ha beza gouezïek.

Eun dervez hor Zalver a ziskuezas dezhi eun ti eleac'h ma tlie an Ursulinezed mont da chom divezatoc'h. Mes ne voa ket a voger en dro d'an ti ; ne voa nemet eur c'hars coat seac'h, ha ne voa ket a arc'hant da zevel eur voger. Neuze e lavaras : Sell ! Biscoas kement all ; eur gafieren arc'hant laket da ober moger. — Al leanezet, na petra-ta, ne vouient ket petra a felle dezhi da lavaret.

Hogen pemzek vloas goude e voa red dezho mont euz ho c'houent da eun ti all ha n'en doa e guirionez evit moger nemet eur c'hars keuneut seac'h. Eun itron a deu d'ho guelet hag a c'houlen perak ne zavent ket a voger en dro d'ho zi. — N'on eus ket a beadra, emezho. — Mad, emezhi, me am oa sonch da brena eur gafieren arc'hant, hag a roi he friz deoc'h evit ma savot eur voger. Ha setu penauz e teuas da vir comzou ar c'hoar Mari-Anna.

Varlerc'h an emgleo hanvet *ar c'honcordat*, e voue lamet an Escob euz a gær Bloas. C'hoar Mari-Anna a lavare d'al leanezet. Eun Escob a vezo e Bloas. C'hui, emezhi da lod anezho, n'her guelot ket ; c'hoar Monica avad her guelo, pe ma n'her guel ket, da viana e c'houezo, araok mervel, ez eus deut eun Escop d'ar gær-ma. An dra-ma a ioa er bloas 1804. Hogen er bloas 1823 e voue hanvet eun Escop evit kær Bloas. Hogen al leanezet a ioa bet lavaret dezho n'her gueljent ket, a ioa maro oll neuze.

Ar c'hoar Monica avad a ioa beo, mes clanv, dare da vervel. Ne varvas ket gouskoude ken na voa bet an Escop er gouent, ha ma n'her guelas ket, rak dallez oa deut da veza, e c'houezas da viana e voa deut eun Escob da gær Bloaz, evel ma e devoa lavaret ar c'hoar Mari-Anna.

Divar benn an amzer brema e deus discleriet e vije freuz braz, ez aje tud da guzet etouez an ed, eo ar merc'hed a raje an cost ; rag ar voazed a iaje en hent a vandennou, eur *personach* braz a varfche hag a vije cuzet he varo epad tri dervez. Reuziou braz, emezhi, a vezo araok ma vezo destumet ar rezin ; ar merc'hed a gomanso ho destum, hag ar voazed a zistroi evit ho feur destum. Ar freuz n'en em skigno ket dre ar Frans oll ; muia a vezo eo e lod euz ar c'heriou braz, ha dreist oll er gær benn eleac'h ma vezo eun emgann hag eun distruch bras. Ilizou Bloaz a vezo serret, mes nebeut a amzer, a veac'h peder heur varnugent. An dud fallagr a glasco distruja oll ; mes n'o devezo ket a amzer, rak discaret e vezint en eur stourmad bras. Cals re vad a gollo ive ho buez, rag an dud cre a ielo oll en hent ; ne jomo er gær nemet ar re goz.

Epad an amzer-ze ne deuio keleier nemet dre liziri. Erfin e teuio tri gannad. Ar c'henta a lavaro eo collet pep tra ; an eil a roi eun esperans bennak ; gant an trede, digaset dre zour ha dre dan e teuio kelou mad. Neuze e vezo canet eun *Te Deum* ar seurt n'eus bet canet morse.

Evel ne voa ket hano neuze c'hoaz eun an hentchou houarn, al leanezet ne vouient ket petra da zonjal euz eur c'helou deut dre *dan ha dour* hag a dlie mont en eun heur euz a Vloas da Dour. Hirio ec'h ouzeur petra eo kementse.

Ar c'hoar Mari-Anna a lavar goudeze e vezo saveteet ar Frans gant an hini ne zonch ket enha, ha pa vezo deut an hini a dle digas dezhi ar peoc'h, e vezo adarre kea euruz ha biscoaz epad ugent vloas pe var an dro.

Kement-ma ne deo ket comzou an Aviel. Caout a rer gouscoude e sellont calz oc'h ar pez a dremen hirio, hag ez euz a vrema deut lod anezho da vir.

Ar chase zo difennet er bloa-ma dindan boan euz eun *amand* a *gant lur da nebeuta*.

D'an eiz a viz here, e tigor eur retred brezouneg evit ar mec'hed e Kemper.

D'ar pemzeg a viz here e tigoro eur retred brezouneg evit ar merc'hed, e Kemperle hag e Lesneven. G. M.

PRIZ AN ED.

Kemper. — *17 Guengolo.*		Pont-n'Abat. — *22 Guengolo*	
Priz an daou c'hant lur.		*Priz an daou c'hant lur.*	
Guinis.....	24 lur, 04 c.	Guinis.....	20 lur, »» c.
Segal.....	14 lur. 80 c.	Segal.....	64 lur, 66 c.
Eiz.....	45 lur, 78 c.	Eiz.....	43 lur, 76 c.
Ed-du.....	22 lur, 64 c.	Ed-du.....	27 lur, 94 c.
Kerc'h.....	14 lur, 26 c.	Kerc'h.....	15 lur, 50 c.
Avalou douar	7 lur, »» c.	Avalou douar	6 lur, »» c.

LEVR BUGALE MARI

Gant an Aotrou Chatton, p. Guengamp.

Moullet evit an eil guech, ha cals caeroc'h ha difazioc'h evit ar vech kenta.

SCOL AR MARO MAD.

Laket e brezonek dre urz Aotrou Escop Kemper, a gaver en tiez merket evit Buez Jesus-Christ.

Ar Gerant : Ar. DE KERANGAL.

Kemper, moullet gand Ar. de Kerangal, Mouller an Escopti.

FEIZ HA BREIZ,

KELOU A BEP BRO, HA KENTELIOU VAR BEP TRA,

Digaset bep sul da gement Christen a gomz ar brezounek.

CONDITIONOU EVIT CAOUT AR GAZETEN :

Evit ar Finister, Costez-an-Nord *hag ar* Morbihan : *evit eur bloas*, daou scouet ; *evit c'hueč'h miz*, pevarzec real.

An Abonnamant a die beza paet araog caout ar gazeten.

An hini ne zigas ket en dro ar c'henta cazeten a reseo goude ma zeo echu he abonamant, a zo consideret evel abonet a nevez.

A abonamant a gemerer e ti an Aotrou de Kerangal, *mouller an Escopti, ru ar Gigerez, n° 18, e Kemper.*

D'an Aotrou de Kerangal *epken e tleer adressi ar peamanchou ha kement a zell oc'h servich ar Gazeten.*

Ar scrijou da lacat er Gazeten a dleer da adressi d'an Aotrou MORVAN, epken.

KEMPER, 8 Here 1870.

Eur scrifagner christen a lavare en dez all : Ar pez a ra muia aoun din epad ma pouez varnomp ar voalen-ma a gastis, ne deo ket an tan hag ar c'hleze a ra kement a zistruch en hor bro, ne deo ket an niver bras-ze a enebourien dijadennet en hon enep, mes leoudouet ha blasfemou an dud zo en hon touez ha n'o deus na Doue na relijion. Ha ne deo ket e guirionez eur scrij clevet eur rum zo oc'h en em zevel a enep ho c'hrouer, o saotri he hano evel pa vent diaoulou deut euz an ifern? En em gemeret a reont oc'h Doue abalamour ma teu lic vreac'h da bounneraat varnezho, ha gousconde petra a ro-hen dezho nemet ho goulen?

Pet guech n'o deuz-hi ket goulennet ma coesje an tan hag ar foultr varnezho, ha brema pa goez pe pa c'hourdrous coeza e scrignont ho dent gant ho c'hounnar, hag e c'harzont oc'h an Env evel chas arrajet! Pet guech n'o deuz-hi ket goulennet ma vije distrujet an dra ma, ma vije distrujet an dra-hont, ha brema pa velont an distruch o tostaat, marteze ive outho ho unan, n'eus termen ebet d'ho malloziou hag e carfent guelet an oll flastret ha bruzunet gant ma vezint espernet ho unan!

Ah! evit var ar poent-ma avad ne fell ket dezho tam beza diezet. Eat an nep a garo da lacat he vuez var var, evitho ne dleont ket zoken beza laket e danjer da goll eur vleven euz ho fenn. C'hoarvout a ra gantho evel gant ar potr coz ma comz ar flabenner anezhan. An den kez-ze en doa a bep seurt poaniou da c'houzanv var an douar. Paour oa ; alies n'en doa ket a vara da zibri. Ato en deveze poan en eun ezel bennag, ha gant kementse e voa red dezhan labourat pe e varfche gant an naoun. N'oa nemet treillou var he dro, hag en he lochen anter dizolo en doa a veac'h eun dornat colo evit asten he gorf crignet hag o crena gant ar riou. Evit ober eun tamik tan, e voa red dezhan mont dindan ar glao hag an erc'h da zestum eur vrochen geuneut bennag.

Eun dervez eta ma voa eat da geuneuta, o sonjal en he stad reuzeudig e c'halve ar maro d'he zicour.

— Deus-ta, maro, emezhan, ha laca eun termen da gement all a boaniou hag a drubuillou evel a stourm ouzin-me er vuez-ma. — Ar potr coz a ioa o scodenna he veac'h keuneut. — Ar maro her c'hleo hag a deu :

— Petra a c'houlennes digane-me, potr coz!

Ar potr coz strafuillet, a respont :

— Va zicour, mar plij, da zamma ar boac'h keuneut ma.

An dud dizoue ive, goude beza goulennet ar frenz hag ar goaligner all da zont var ar vro, pa ho guelont o tont, o defe c'hoant da lavaret dezho :

— Hor sicourit, mar plich, da zistruja ar re all, d'en em dizober euz a gement o deus feiz ha relijion evit ma chomo ganeompni ar vro oll gant he oll danvez. — Clask avad sicour diarben ar goaligner-ze, setu ar pez ne raint ket, pell dioc'h eno. Epad m'ema ar re all o pidi hag oc'h ober ho gallout evit en em zifen ha lacat breac'h Doue da scanvaat, hi dre ho malloziou a ra kement zo red evit entani goasoc'h goaz he goler en hon enep.

Oh, pa na vez menek nemet da ober brezel d'ar re ne ellont ket en em zifen, d'ar re n'o deus na tud na gallout evit stourm outho, neuze hor potred vad a zao ho fenn hag a ia var araok ; pa vez hano avad da stourm oc'h tud hag o deus tan hag houarn da rei ners d'ho c'homzou, neuze e chomont didrouz hag ez eont var adren evit lezel an nep a garo da dostaat.

Setu petra zo da c'hortos dioc'h touerien Doue ha tud difeiz ; ato e vezint eur voalen evit ho bro p'eo guir e tennont varnezhi ar maleuriou en em skign var an oll.

An oll a vel on eus muioc'h evit biscoaz a izom da bidi evit hor bro, hag evelse ive e velomp an oll eneou

mad, an oll gristenien fidel o kenderc'hel da bid hag o creski zoken ho fedemou hag ho oberou mad evit lacat Doue da ober eur zell a druez ouzemp. Pedennou, oferennou, communionou, pelerinachou, aluzennou, pinijennou, pep tra a rer evit redia en eun doare bennag an Env da denna divarnomp ar voalen zo oc'h hor skei.

Er sizun all e comzemp euz ar prez, an devosion o devoa diskuezet Kemperiz ha tud ar c'harter divar dro o vont da bardona da chapel Kerdevot. Er sizun-ma e c'hallan lavaret o deus laket ar memes prez hag ar memes devosion o vont da bardona da chapel Mam-Doue, e parrez Kerfeunteun, ar chapel-ze ker brudet abaoue ma lakeaz eno ar Verc'hez an tad Maner da zeski ar brezoneg en eun taol ha ma c'hellas kenta ar missioner santél-ze ober catekiz ha prezeg e iez Breiz-Izel.

Dillun 26 euz ar miz eo bet ar pelerinach-ze. Ouspen tud Kerfeunteun hag unan bennag euz parreziou a dost, Kemper a ioa eat di coulz lavaret a bez, eur rum da c'huec'h heur dioc'h ar mintin, hag eur rum-all da eiz. Prosesion Kerfeunteun a ieas di en eur gana al Litaniou, ha tud avoalc'h a ioa eno evit carga ar chapel meur a vecha, pétra bennak ne ket bihan ar chapel-ze ha ma voa en em dennet kuit ar re a ioa bet dioc'h ar mintin evit lezel frankis gant ar re a deue da eiz heur. N'em eus ket izom da lavaret an oll bardonerien-ze a bede c'hoek, hag eul loden vad anezho, da nebeuta pemp pe c'huec'h cant, a gommuniaz e chapel Mam-Doue. Ar guel a gementse a ra vad da galon eur c'hristen hag a laca he fizians da greski e madelez Doue hag e gallout ar Verc'hez Vari.

G. M.

Scrifa a rer deomp euz a Argentan.

Aotrou Morvan,

Petra bennak m'emaoun e Normandi, ha ma c'hortozit marteze clevet ganhen kelou euz ar vro-ze, va list da goms deoc'h euz al Loren hag euz an Alsas a anavezan mad avoalc'h, rak meur a vission am euz roet euho abaoue c'huec'h vloas. Hon urs en deus pemp ti en diou brovins-ze a zo brema ker goal gaset, tri en Alsas ha daou e Loren. Abaoue m'eo comanset ar vrezel n'on eus bet kelou ebet euz hon tiez en Alsas. Paour kez Alsas, petra deui hi da veza? Eur vro vad eo gouscoude; an alsasianet, dre ho feiz hag ho c'harantez evit ho bro, a verit beza hanvet *bretonet* tu ar sao-heol.

Eurusoc'h omp gant hon tiez a Loren; beteg henn on eus gallet gouzout kement a dremene enho. Unan euz an tiez-ze, en escopti Metz, peder leo dioc'h Sarrlois, eur gær hag a zo d'ar prusianet, a ioa bet laket gant hon tadou evit digemeret ar zoudardet mac'haniet euz a arme Frans, hag epad pemzek dez pe deir sizun ez eus bet soudardet enha. Meur a hini euz hor jeneralet o deus lojet eno, dreist oll ar marechal Bazen. Hema en deus roet skuer vad da oll dud an ti dre he zantimanchou e guirionez christen. Prezeg a rea d'he zoudardet; ho lacat a rea da ober ho deveriou a relijion ha dre he gomzou ha dre he skuer. Evit doare en doa resevet he Zoue evit mont da dachen ar vrezel. Abaoue ar c'hollou e deus great hon arme, an ti-ze zo chenchet tud enha, ar pez zo eur c'hlac'har vraz evit an tadou zo eno. Evel m'ema an ti var an hent a ia euz a Vetz da Sarrloiz, ar prusianet a gas di ho zoudardet mac'haguet, ha kerkent ha ma c'hellont mont larcoc'h, ho c'hassont d'an Allmagn. D'an 20 a vis gouere, e voa dija tremenet dre an ti-ze var dro eur mil a dud gouliet. Ar prusianet, na petra-ta, a zalc'h an ti oll evitho, camprou, saliou ha lec'hiou all; tud an ti en em loj, evel ma c'hellont, var ar pont-aleou.

Evit doare ar vro zo distrujet oll. Bandennou serabérien, merc'hed ha bugale a ia da heul arme ar Prus hag a gas gantho ar pez a jom varlerc'h ar soudardet. Evel moc'h gouez en em daolont var an avalou douar er parkeier. Hon tadou ive a vank bouet dezho, hag evit caout eun dra bennag euz ar pez zo red evit beva, e rencont mont da eur vro ha n'ema ket e brezel, d'al Luxambourg.

Oll dud ar vro, ervez ma scrif unan euz hon tadou, a zo spontet, strafuillet, counnaret. Ne veler den er parkeier; an tiez zo serret doriou ha prenecher varnezho. Paour kez Loren! Va c'halon a rann gant truez oc'h an dud keiz-ze. Guir eo o deuz ive faziou da efasi. Eun dizurs dreist oll a zo er vro-ze hag am euz aliez prezeget stard en he enep, al labourou hag an ebatou difennet da zul. Pet guech, er bourcou hag en ilizou, eleac'h ne deuz hirio nemet ludu ha traou discaret, evel e Boury e kichen Metz eleac'h ma'z eus bet eur stourmat ker scrijus, pet guech n'em eus me ket ho gourdrouzet e teuje an Env d'ho c'hastiza? Siouas! ne zonje ket din e vijent bet castizet na kerkent, na ker calet. Ra deuint da viana da denna frouez euz ar voalen-ze ha da zistrei oc'h Doue.

An ti all on euz e Loren a zo e kichen Nancy ha n'en deus ket bet kement a c'hloaz. N'en deus bet ken da ober beteg henn nemet loja epad daou zervez cant antereant den euz ar Bavier; hag ar re-ma a ioa tud a zoare. N'o deus goulennet nemet ar pont-aleou, ha n'eus bet nicun anezho nag er c'hamprou, nag er c'hao, na zoken er jardin. Mar deo bet ken æz-ze caout afer outho, e tleomp kementse d'ar veleien zo oc'h ho heul. Rag eun dra hag a alfet da gaout souezuz eo, epad n'eus ket a veleien avoalc'h oc'h heul arme ar Frans, oc'h heul arme ar Prus ez eus beleien aleis. Unan euz hon tadou, tremenet dre Bont-a-Mousson, en deus cavet, er gerik-ze epken, daou dad euz hon urs (urz ar Redemptoristed) eun tad cabucin, daou dad a gompagnunez Jesus, hag a ioa oll lojet e ti aotrou Person ar barrez.

Brema petra a lavarin-me deoc'h divar benn an Normandi, ar vro-ze ker pinvidig en avalou, ed, saout, ejennet, kezeg, ha ker paour e tud, da viana e tud a feiz ha calonek!

Comzomp euz hor Breiz. Ar Frans a gont cals varnezhi evit trec'hi he enebourien. Lavaret a rer ne daint ket di, pe mar deont e cavint eno ho bez. Her c'hredi a ran, rag a drugare Doue, Breiz e deus c'hoas dalc'het mad d'he feiz ha da ren eur vuez calet ha christen, ha dre ze ivez, da veza douget evit ar vro. Esperout a eller e vezo ato fidel d'he lavar: *Kentoc'h ar maro eget an dishenor.*

Eun tamig histor brema evit echui. *Sizun catolik* Seez a lavar e voa daou-ugent soudart a Vreiz renet gant eur c'haporal, o vont da Gær Gap evit beza guisket eno ha deski mania an armou araok mont var an dachen vrezel. O veza digouezet e Corps, teir leo dioc'h Itron Varia ar Salet, al leac'h brudet ma'z eo en em ziskuezet ar Verc'hez da zaou vugel, ar zoudardet ne chomjont ket da vare'hata. Dzoust d'ho skuisder, e piugjont var ar menez, hag ar bardonerien a voue souezet oc'h ho guelet oc'h erruout da unneg heur dioc'h ar mintin, en dourc'hoez ha guenn gant ar boultren. Ep eana ez ejont dioc'htu da zaoulina e leac'h ma voa bet en em ziskuezet mam Doue, hag e chomjont pell da bidi araok mont d'ar gouent. Eno ar vissionerien a reas dezho ar guella digemer, ha goude beza roet dezho da zibri ha da efa, e teujont gantho var al leac'h evit explica dezho ar burzud digouezet eno, hag ar zoudardet-ze a vouele puil o clevet coms dezho euz ho mam vad.

Lod anezho o devoa sonch euz ar c'hanticou o devoa clevet cana ha canet ho unan liez a vech e Breiz-Izel, hag en em lakejont d'ho c'hana, hag er Salet e vezo sonch pell euz ar moueziou cre-ze a vugale Breiz clevet o cana var menez ar Verc'hez. Neuze e c'houlenjont cofez, ha goude beza great an dever-ze, ez eant ac'hano laouen en eur gana:

Meulomp Doue beb heur! — Brema, emezho, deut an enebourien deomp pa garint! Eur zoudard a c'houlennas digant ar missioner eur groazik n'en devoa ket gallet da gaout bete neuze. « Da gas d'am mam eo, emezhan, a zo bet ker mantret oc'h va guelet o vont en hent: Brema ep mar, ar vam e deus resevet ar groazik-ze hag a vezo bet consolet ganthi. — Peadra a ioa da vouela o velet ar zoudardet-ze o kimiada dioc'h imach mam Doue. Goude beza lavaret a eur a *Ave, Maria*, e canjont eur c'hantik diveza. Ar vissionerien a jomas da zellet outho o vont keit ha ma c'hellet ho guelet, ha pa voant eat a guz e clevet c'hoaz ho moueziou o cana canticou d'ar Verc'hez.

Le Meur, *C. S. S.t Rd.*

Sant Patris, abostol an Irland.

V.

Meur a hini a gemeras skuer dioc'h Kieran, ha pa zigouezas Patris en Irland, en devoa ugent den evit he zicour.

Penaus ne daje an dud varlerc'h an hini a lakea ar vein zoken da vont d'he heul?

Pa edo var bord ar mor azo etre Bro-c'hall hag enez Breiz o vont da bignat en he lestr, e voa daou goueriat var an aod oc'h en em gamma. An zant a glascaz ho dispartia hag ho lacat d'en em glévet.

« Diesoc'h emezho, e ve lacat ar peoc'h etrezomp-ni eget na ve ober eun tour mean gant ar greun treaz a zo aze. »

— A gaf deoc'h? emo an den Doue. Hag hen dre garantez evit ar peoc'h hag evit an dud keiz-ze oc'h ober gant baz Jesus eur roudenn a dro var an treaz, hag an treaz a zavaz e tour, hag an tour hen heuillas.

Ervez lavarou ar re goz e veler c'hoaz an tour-ze en Irland, hag ez eus bet, dre respet, laket eur guiscad deliou aour varnezhan. Setu penaus da viana o deus alaouret an irlanted beteg an distera oberou a drugarez euz ho missioner mad.

Pa zigouezas Patris en Irland, eur mesaer a ioa var bord ar mor o tioual loenet he vestr hanvet Diliu, a boulzas buan he loenet varzu ho c'hraou, evel pa vije erru eur bar arneu, hag a redas da lavaret d'he vestr:

— Me'm eus guelet tud o tisken aze evel dre guz var an aod. Guisket int evel disvroidi, ar re-ze, ep mar, zo forbanet pe laeron vor dic'hizet.

Ar c'helou-ze a strafuillaz an oll e ti Diliu.

Teleur a reaz ive ar strafuil e lez roue braz an Irland. Ar zon a gloc'h ar bars-manac'h Kieran en doa tolet an nec'h etouez an drouizet, hag e canent:

« Dont a ra an den zo eur gurunen var he dal, ema o tont haut he zillad toul, gant he vaz cam, gant he daol a zavo er penn pella euz he di varzu ar sao-heol; hag ar re zo oc'h he heul a responto oll dezhan: Evelse bezet great! Evelse bezet great! »

Etre daou compagnuned Patris o devoa sachet ho bak var an aod, hag e c'huzet etouez ar raoz. Neuze en em lakejont da glask pesked crogennog etouez ar rec'hil evit terri ho naoun. Evel ne gavent ket ez ejont da c'houlen digant pesketerien a ioa o teleur ho rouejou er mor; mes an dud diavis-ze ne fellas dezho rei dezho netra da zibri. Distrei a reant eta trist meurbed da gaout ho mestr a ioa chomet en eur c'hoadig eleac'h m'oa azezet da eana, pa glefjont an deliou o trouzial en ho c'hichen.

Eur picol den, couls lavaret en noaz, he gorf roudennet, eur peul gantha en he zorn, he vleo lod blansonet, lod tronset var he dal, he zaoulagad skeulf evel daou gef tan, a zave he ben dreist ar scourrou da zellet duma ha duhont. Eur pennad larcoc'h, e voa eun den all hag a zalc'he eur pez ki var bouez eur gorden.

Patris, ep aoun ebet, a zavas, a ieas da gaout an den gouez-ze hag a lavaras dezhan e iez an Ulster:

« Claoustre emaout aze o clask paca eur pesk caer bennag er c'hoad-ze? »

O clevet he gaketal, ar picol den gouez en em lakeas da c'hoarzin, hag an droug a ieaz anezhan, rak ne voa ket eur goal den evithan da veza pai n. Ar c'hi zoken en doa digaset evit lonca ar zant, a jomaz, evel eur mean,

ep finval. Neuze an den gouez, buan evel ma'z eo ato tud he vro da dremen euz ar gasoni d'ar vignoniach, a roaz he zorn da Batris hag her c'hasas gantha d'he di.

An ti-ze a deuas da veza, evit ar zant hag he ziskibien, evel ti an tad a famill, pe kentoc'h evel he arc'h pe he c'hrignol, evel ma voue hanvet goudeze.

Ac'hano eo ez eaz en hent evit he genta mission.

Goude beza tremenet eun derveziou bennag e ti Dihu, Patris a ieas da ober eur veach e tu an anteruoz d'an Ulster. « Eur mignon, emezhan, am eus da velet e troad menez Mis, e traonien Arguil. »

D'he ziskibien e lavaras : « Poulzit ar vag er mor ; mont a fell din da velet Milhu, va mestr coz ; ha ne ket an hini ma zoun bet sclaf dezhan eo a dlean da denna da genta a sclavach? Hogen evel ma'z eo troet eun tamik var an arc'hant, ha ma em eus great gaou outhan o tec'het euz he di, e casin dezhan va zalvoudegez, evit ma c'hellin esoc'h goudeze he c'hounit da Jesus-Christ. »

Mont a reaz eta gant he ziskibien bete troad menez Mis. En em lacat a reas da zevel var ar menez, gant prez mont da renta ar vad evit an drouk. Pa voa pignet var gern ar menez, e sellas tro vardro evit dizelei ti Milhu. Pa goezaz he zell varnezhan, e voue mantret he galon. An tan a ioa crog e ti an ozac'h meur a glaske. Lavaret a rer en doa gouezet Milhu e voa digouezet Patris, ha gant aoun na deuje he uvre da vir ha na deuje he unan da veza servicher d'he sclaf, en doa destumet he oll danvez en he di, berniet keuneut en dro dezhan ha lakeat an tan er c'heuneut-ze.

Patris a jomas sebezet o velet ec'h errue re zivezad. Teir heur e chomaz ep gallout lavaret eur ger. Erfin pa voa mouget an tan ha pa na jome euz a di Milhu nemet ludu :

« Ne ouzon ket, emezhan, Doue her goar, hag en em zevet eo an ozac'h meur-ze, en termen euz he vuez, gant aoun da gridi e Jesus-Christ ha da zervicha roue an env. Ne ouzon ket, Doue epken her goar. » — Neuze e teunaz eun huanad hir hag e vouelas drus. Calon ar pastor mad a ranne o velet ar c'henta danvad en doa clasket da zigas d'he graou, o tont, evit tec'het digantha, d'en em deleur anezhan he unan en eun tantad ha ne voa nemet ar skeud euz an tan scrijusoc'h her gortoze er bed all.

Disken a reas divar ar menez, hag e tistroas, goustadik, dre ar memes hent, da gaout an hini en doa roet ti dezhan. He c'hounit a reas da Zoue, ha gantha oll dud ar c'hanton.

Hogen tud an Ulster ne vouent ket oll ken eas da c'hounit, ker sentuz oc'h mouez ar missioner a brezege dezho an aviel. Etouez kerent Dihu zoken Patris a gavas pennou calet. Dihu en devoa eur breur coz braz ha ne fellas ket dezhan heuilla ar skuer roet dezhan gant tud he garter. « Ne ket d'am oad-me, emezhan, eo chench creden. » Ar zant a ieas d'he lochen d'he gaout, hag o velet oa goal glanv ha ne daje ket zoken a bell, e comzaz outhan evelen :

« Va zad, setu c'hui goal goz ha goal glanv ; perag en em staga oc'h eur vuez hag a ia d'ho kuitaat? Ho skianchou zo dinerzet ; ho taoulagad zo coc'hennet ; ho tiscouarn zo stanket ; beac'h oc'h euz o finval ho teod ; n'oc'h eus dant ebet mui ; ema eat ho ners da netra ; mad, ma teufe unan bennak da zigas ac'hanoc'h adarre iaouang, ha cridi a rafac'h-hu enhan? »

An den coz a reaz eur musc'hoars : « A dra sur ma tigasfe din adarre va iaouankiz, e credfen enhan. »

Credit eta em Doue ; eme Batris, hag e iaouankai ac'hanoc'h, rak scrifet eo : *Ho iaouankiz a vezo nevezet evel hini an Er.* Ha pa edo an hini coz o tenna he halanadou diveza, e kemeras dour hag her badezaz, o lezel an hini zo fidel d'he c'her da rei dezhan ar pez en doa prometet he zervicher.

N'em eus ket izom da lavaret penauz e voue contet ar burzud-ze a vadelez Doue gant tud ar vro. Ar brud anezhan en em skignas tro var-dro, hag a ieas beteg eun den iaouank nobl hanvet Eujen en doa clevet dija mouez Patris, mes n'oa ket falvezet dezhan dilezel he fals-Doueou. O clevet kementse e lavaraz outhan he unan :

« Asa, mar gell an den-ze digas ho iaouankiz d'ar re goz, e c'hell ive, credabl, rei genet ha ment d'ar re n'o deus ket ; hogen me zo divalo ha bihan ; mont a ran eta d'he gaout, ha m'ar deo sorser avoalc'h evit rei din va c'hoant, me gredo en he Zoue. »

Setu hen-ta o tont da gaout Patris, eur picol goaf pe lans onn gantha en he zorn.

— Rei a rez din-me diou c'hras, emezhan, ha me a gredo d'as comzou?

— Hag an diou c'hras-ze pere int? eme ar zant.

— Da genta, va lacat da veza potr coant, coant evel an den iaouank-ze zo aze oc'h da heul. (Hag e tiskueze gant he vez unan a ziskibien Patris, eur Breton iaouank.)

— A zo mad, eme ar zant, hag ar c'hras all?

— Va lacat da zevel bras.

— Bras? kement ha petra?

— Kement hag ar goaf-ma zo ganhen. Hag e save he zorn huela ma c'helle bete beg ar goaf evit diskuez pe gen huel en doa c'hoant beza savet.

Setu aze pebez goulennou a rea an Irlanted oc'h ar missioner santel, hag ervez lavarou tud ar vro, ho roe dezho ; ha guir a lavarent, rak lakeat en deus da zevel en Irland an eneou caer ha bras-ze o deuz ato laket souezet kement o deuz evesseat outho.

Carantez ar zant evit tud ar vro-ze hag he ioul d'ho gounit da Zoue a ioa ker bras ma en em astennent zoken var re a ioa dija pell a ioa er bez. Pa gleve conta taoliou caer ar botred vad a ioa bet guech all, ec'h huanade hag en devoa keus defot na doa deut kentoc'h var an douar evit gallout scuilla var ho zal dour ar vadiziant. Tud ar c'harter en ho c'hanaouennou, a goms c'hoaz euz ar c'heus-ze en devoa Patris.

Eun dervez o tistrei euz a unan euz ar beachou a rea evit prezeg an aviel, gant he ziskibien oc'h he heul, e cafjont var ho hent unan euz ar bolziou mean a veler etouez ar brug en Irland hag en Arvorik, hag a c'halver avechou bez *ar botred vad*. Ar mean ma voant digouezet en he gichen en doa tregont troatad hed. He ziskibien a voue estlamet hag a lavaras :

— Ne zonje ket deomp e vije tud kement-se, ker bras-ze.

— C'hoant oc'h eus-hu da velet, eme Batris?

— Ni a garfe vad guelet.

Ar zant a reas eur groas var ar mean bez gant baz cam Jesus. Ar mean a zavaz anezhan he unan, ha setu eun den bras divent o sevel en he za hag o lavaret :

— Bennos dit, den mad ha santel, a zo deut d'am zenna eus ar poaniou a c'houzanven! Neuze o teleur eur zell varnezhan he unan, en devoue heuz hag en em lakeas da vouela.

Goudeze e c'houlennaz oc'h Patris :

— Ha mont a ellan-me d'hoc'h heul?

Nan, eme ar zant, rag o velet eun den a zo laket er bez cant vloas zo, an oll o defe aoun hag a gemerfe an tec'h. Mes cred en Doue en deus dreizon-me, digaset ac'hanout euz a varo da veo, ha ne di mui d'al leac'h ma edoz o c'houzanv.

— Cridi a ran enhan, eme an den bras.

— Reseo eta, eme Patris, ar vadiziant en hano an Dreindet Santel, en eur he zouba teir guech en eur poull dour don. Neuze e lakeaz adarre ar c'horf er bez, epad ma save an ene d'an Env. Setu penaus carantez Patris evit an Irlanted a iea bete rei ar vuez d'ar re varo evit ho zavetei!

An Irlanted ive a rente da Batris carantez evit carantez. An den mad Dihu, an hini en doa he zigemeret, ne voue ket avoalc'h dezhan beza roet he di d'ar zant evit ober anezhan he hini ; fallout a reas dezhan c'hoas rei dezhan eur c'har evit he zougen er beachou hir a rea o prezeg an aviel. E touez he loenet corn e choazas daou ejen gouez, nevez dôneat, daou ejen guenn cann, hag ho stagaz oc'h ar c'har.

Unan euz he ziskibien a rene ar c'har pounér-ze, hag ar zant a rea enha tro an Ulster, ar C'honnaught, al Leinster, ar Munster, tro an Irland oll euz an eil penn d'egile. Divar ar c'har-ze, evel euz a eur gardor, e prezege d'an dud en em zestume a vanden en dro dezhan.

G. M.

(*Eur pennad all eur vech all*).

Histor Abaty Itron Varia Melleray.

Dibap a reas etouez arre voa goëst da ziski micher : evel evit ar c'hoël e peleac'h e vije ouarnet ar hirry, an æler, ar kezek hag kement zo ret evit al labour ; darn all e voa kereourien, kemenerien, gallaoüet pe boutaourien, unan e voa karguet euz ar ier, houidy ar Barbary, goniffet ar Savoie, lod da labourat ar mezer, ar krehenn, lod all da ober bier, cistr, guin guenn ; darn euz hospital ar re glanv, hag euz an hapotikeres e pelec'h e ve pareet arre baour hag ar vejourien, tri pe pevar euz kegin ar menac'h, ar banzionnerien, ar meveleien hag ar re a labour en abaty. Gouskoude an trevelze na zirenk netra e reiz ar gouent. Un tol baz oulen zo avoalc'h evit dastum an oll hag guervel peb hini de zever. Aneket ur burzud en n'hon amzer kavout kement a dud fidel d'ar zioulans ha d'an distera eurs aberz o mæstr? Er bed er hontrol na glever nemet trouss, na veler nemet drouguicz etre ar breudeur hag ar gerent tosta!! E peleac'h ema e guirionez peoc'h Doue; e peleac'h emaint an dud a volontez-vad a bere e komz an Aviel? Allas! No haver nemet er Menéc'h tyer!! An dud fallacr no deus morse tanveet ar peoc'h-ze pehini a ra an anter euz evrusted an den er bed-man.

Savaret a reont huel henep ar Menac'h. Ankoüed o deuz, mar deuz goët morse ar servichou hep niver o deus rentet dar bed, bugale Sant Bencat, en amzer ma voa dismantret en tu eus ar hus-heaul gand pobliou gouez o vahomi ar harter. Na daulont ket a bled en tachadou douar bed difrestet gand Menac'h sant Bernard, er broiou-ze deuet breuma da veza evel ken aliés ha hrinnol pinvidik evit rouantelez Frans. An dud-ze no deus gouet morze nemet dibri bara poaët, nemet dispign, nemet dispac'ha, nemet revina an dud honest dre o laëronsiou hag o zomplerez. Kavout a reont ur spillen er re al hag na gavont ket ur zall en-n-ho o-unan. Dar seurt tud-ze e lavare an dud koz : ar falla ibil zo er harr a vigour da genta. O ehui Mecherien didruez, laëron didelvez, feneantet ludic, dornerien ar paviou, pillerou an davarn, c'hui an dud difeiz, peur e sonjeffot en deus Doue o krouet evit al labour evel al labous evit nijal, e laëret o poüed pa na ve ket glibet gand c'hoüezen o tall? Eleac'h goappaat ar Menac'h a bere ar gundu santel a vroud o koustianz hag o kondaon dirac Doue, greet, mar gellet choaz ur sonj-all, deut, evel kalz tud fur, da skoll an trappistet epad ar mareat, hag neuze e alfot savaret gand guyeguez. Ped na anovamp-ni ket hag o deuz greet an amprou? Evel dezo e kafet ive ar peoc'h hag ur guir eu rusted en nemorant eus o puhez, mar keret kavout ar memes kouraij.

Hag en deon, a hoan mo deus ar Menach kempennet o abaty hag labouret o douar ma nem led dre ar vro ar chouez-vad euz o santelez. Sperejou an dud azeu da sklæraat hag ar halonnou kaledet da voukaat dirac fermder pe rudizec an tadou hag ar breudeur er pratik euz o deveriou, hag, euz an tu all, dirac ar bennoziou a skuille Doue var o labour. Peb ober, peb kamet euz ur manach zo ur brezeguen : greet penijen, greet peb tra evit pea o kle da justis Doue; *facite dignos fructus pœnitentiæ*. Kement-ze ne de na marvaill na tarjell : Setu aman ur skuer pe zaou :

Un den yaouank pinvidik a Vro-Zaos a dremenn e

vuhez o pourmen hag o talempret kompagnunezo-fall. Revina ra e iehet hag dispign r^ eleve en doare-ze. Un devez e beach evel kustum e tigoüez e Franz hag e comzer dezan demeus an ^rappistet. O klevet a reas konchou ken iskiz, ma so^jas mont do guellet evit o goappaat hag o fouillea a zalmennou mezus. Evel donjer en devoe eus o ver^uziou. Digoüet en Abaty eo digemeret gand karantez evel an oll dud diavez. An tad karguet da zigemer goude beza pourveet da esommou an Autrouman, a ziskuz dezan e gambr hag a ya de zever. Ractal ar bloc'h a zoun evit an ofis, en despet dezan e sant e galon o krena ene greiz. Na vell den na glef nemet ar hann, biskoaz nen devoa kavet ul lec'h ken didrous. Neuze e zell euz ar moguerion hag e lenn kals setançou : *O beata solitudo*, o zioulanz evrus ! *Quid cogitas fili ?* Petra sonjet, va mab ? *quid hoc ad æternitatem !* Petra dall kementze evit an eternite ? Petra glasket ? Ar barados pe an ifern ? Pa zeu mare koan eze zouezet pa vell unan euz an tadou o tont da servicha hag unan all da lenn dezhan. Chom a ra sebezet, abaffet, na ell dibri tam. Ankoüed en deuz e voapperez. Pa ya en dro d'he gambr, ne vell en-n-hi nemet ur grucify, un imaj d'ar Verhes hag ul levr *evel* ar *finvezou divea*. Pebeus trubuill evitan epad an noz ! Komparachi e vuhez gand buhez ar menac'h, pebeus dizhenvelidiguez ! ! da ziveur goude an anternoz e klev adarre ar kleier e bol hag ar hann en ilis. Divar neuze ne el mui miret da skuilla ur mor a zaëlou, tenna ra hep paoüez huennadennou hir varzu an deiz. Kerkent a ma vel sclerijen, e c'houlen an tad abbad, ha pa evell dirazan, en em strink dan daulin eunr voëla bepret, hag enur am zao e oll fallagries, er ped en hann Doue da gavont truez ountan hag de receo ene Abaty, en despet de relijion hag de voal vuhez. An tad abbad a respont : Truez am buez ouzoc'h, va mab, mæs nom ket hoas evit o receo, me a bedo evitoc'h, hag divetoc'h martreze gand gras Doue em bo muioc'h a fizians enoc'h. An den yaouank na goll ket kouraig, pedi hag aspedi ara hep paoüez, hag en tol fin an tad abbad trehet dre e bedennou e zigemer etoüez e vugale. An den yaouank man zo bed amprouet epad pemp bloas, araoc beza recevet evel breurlik. E vuhez en Abaty zo bed ato buhez un æl var an douar hag e varo maro ur sant. E hano evel breur a voa, Bonavantur. Ar re a zeu da bourmenn pe da ober retrejou da Velleray, a vel dirac o daoulagat labour ar breur Bonavantur. An taulennou kaër livet var goat kempennet brao, zo bed greet gand ar breur Bonavantur. ped hag ped all, evel an tad kolomban, an tad Arzên, bed alvocat hag a zo bed galvet gand Doue er memes doare.

Neus ket pell ur hemener ar fallakra e voa en Naounet hervez he vam, a zeu meo dan Abaty evit tyoul hag tappa e vam a setu ean tappet eunan. Goude beza gret e retrait, e houll beza digemeret en Abaty, hag aboue ugent vloazo e kaf e vrusted etoüez e vreudeur. Kals, eme an tad Anton, a zeu aman goude beza meditet epad pell amzer hag guelet meur a vech an Abaty, hag gouskoude a ia kuit, darn-all er hontroll a zeu hep beza guell na beza sonjet hag a chom evid mad. Doue a ro e hras en doare man kar. *Spiritus ubi vult spirat.* F.

(*Eur pennad all eur vech-all.*)

Diviz pe diwiz war ar brezoneg...

UNNEGVED PENNAD.

a o
e ou
i

Yann : A eta euz ar c'hrizyenn a dro e *e*, hag euz *e* e *i*, pe er memez ger, evel e *lavar*, *levere*, *liviri*, pe ewid ober geryou nevez, geryou a ziniffians eun tam dishènvel, evel e *bar*, *ber*, *bir*. — An hini na welfie ket ez eo *bar* ar c'hrizyenn, ar ger kenta, hag e teu ac'hanno *ber* ha *bir*, a vez muioc'h eged born ; dall mad e vez. Gwelit : *bar* ha gwelloc'h c'hoaz *barr* ar menez (pointe, sommet de la montagne) ; *ber*, anvet evelse rag ma eo begog, lemm ; *bir*, anvet evelse rag ma eo hènvel, dre he veg lemm, oc'h eur *ber*.

A-wechou all *a* euz ar c'hrizyenn — an drama ne zigouez ket ken aliez — a dro e *o*, hag euz *o* e *ou*. Evelse euz *sa*, kri ewid lavaret d'al loen kerzet, bale buhan, e teu *so* e lec'hyou, ha *sou* e lec'hyou all evid lavaret d'ar marc'h pe d'an eujenn mont a gleiz. — Gan *so* ha *sou* e lezer er meaz *a gleiz*. — Evelse, lavaret *so* pe *sou* da eur marc'h, a zo e-c'hiz lavaret d'ezha : *sa a gleiz*, *kerz a gleiz*.

Ewid diskouez en eun doare ar sklerra ar c'hoari a ra *a* euz ar c'hrizyenn, en he droidigez e sonennou all, ne welan ket ec'h ouffer kavout gwelloc'h figur eged ar *v*. Sellit eta oc'h ar *v* em beuz greet ama d'an nec'h gan ar pemp sonenn. *A* a zalc'h ar renk kenta er *v*-zé ; dre an *a* e kommancer ober ar *v*. Euz *a* e teskenner e *e*, hag euz *é* e *i*. Diskennet beteg aze, n'er ket ewid diskenn izeloc'h. *A* ivez, a-wechou, a dro e *o*, hag euz *o* e *ou*.

Paol : Ro d'eom c'hoaz skoueryou euz ar pez a leverez.

Yann : Hag e roin, geryou brezoneg, geryou latin, ha geryou euz a yezou all.

Da genta, *a* euz *facere*, ger-berv latin, a zeu da veza *e* e *feci*, hag *i* e *perficere ; A* euz *capio*, ger-berv latin, a zeu da veza *e* e *cepi*, hag *i* e *incipere*. *A* euz *mater* (mam) a zeu da veza *e* er grek koz *meter*, *i* er grek nevez *mitir*, *o* e *mother*, ano ar vam er zaozneg, hag *ou* e *moutter*, ano ar vam en almaneg. (An Almaned a skrif *mutter*, mes prononç a reont *mouter*. Al'lizerenn *u* gan-t-ho, pa ne vez ket daou boent war-n-ezhi (ü). a zon *ou* evel ma ree gwechall e latin, hag evel ma ra c'hoaz en italianeg hag er spagnoleg) ;

Kavout a reom en iverzoneg, d. l. e. er c'helteg pe kemreg koz, komzet gwechall en Irland, *mar* ewid siniffiout *môr*, al *lagenn* vraz. E latin e lavarom ivez *mare*, e galleg *mer*, e brezoneg Leon hag er c'hemreg a vro-C'hall e Bro-Zaoz *môr*, e brezoneg Kerne *mour*. N'em beuz ket sonj da veza gwelet *mir* e neblec'h ;

A euz *bra*, ger hebreeg pehini a ziniffi *ober*, *kroui*, *formi*, hag en he c'hrizyenn, *torri*, *brevi*, *bruzuna*, a zeu da veza *e* e *brea* hag e *brevi*, geryou brezoneg, *i* e *briser*, ger galleg, *o* e *broyer*, ger galleg, *u* e *bruzuna*, ger brezoneg ;

A euz ar c'hrizyenn *krak* pe *k'rag* a zeu da veza *e* e *kregi*, brezoneg Leon, *o* e *krogi*, brezoneg Kerne, *ou* e *krouga*. — *Kroug* a zeu euz *krog*. *Crux* ivez, ger latin (prononcit e-c'hiz ma vez skrifet *krouks*), a zeu euz *krog*. *Krouga* eun den gwechall a voa staga anezha oc'h ar c'hrog pe gan eur gordenn diwar bouez he c'houzoug, pe gan tachou diwar bouez he zaouarn hag he dreid, er c'hiz ma vée bet greet da Jezuz Krist ;

A euz *daz* a zeu da veza *e* e *dez* : *dastum*, eme lod, *destum*, eme lod all ; evel c'hoaz e *daspun* ha *despun*.

A euz *favere*, ger-berv latin, a zeu da veza *o* e *fovere*, ger-berv latin ;

A euz *tra* a zeu da veza *e* e *treo* (ewid *traou*), brezoneg Treger ;

Ar ger brezoneg *trevel* hag ar ger galleg *travail* a zo ivez ar memez ger ; euz ar memez grizyenn e teuont, d. l. e. euz *tra*, ger kenta ;

Ar geryou brezoneg *strap* ha *strop* a zo ivez daou vreur ; etc. etc.

Evelse, c'hwi a wel pe gen eaz e teu ar zonennou da droi an eil en e-ben, an *a* euz ar c'hrizyenn e *e*, *e* e *i*, an *a* e *o*, an *o* e *ou*. Gwelit c'hoaz an daou c'her *tro* ha *ro*. Kerneviz, euz *tro* a ra *troi*, ervez ar reolenn vad, euz *ro* a ra *roi*. Leoniz, er c'hontrol, a dro *o* euz *tro* hag euz *ro* e *e* hag a lavar *trei*, *rei*. Ar memez tra ewid *skoi*, Kerneviz, euz *sko* a ra, ervez ar reolenn, *skoi*, *skoet ;* Leoniz, *skei ;* mes, evel-kent, lavaret a renkont ivez *skoet*.

Y. K. Kersalé.

Eil rumad Pardonnerien e Kerdevot.

Eur gomzic zo dija bet laret eus Quimperis, er Guerzevot. Guelet oc'h eus an Itronezet eus ar renk huella daoulinet var ar mean, goude beza great teir leo, var yun ; clevet oc'h eus coms eus ho feiz creon, eus ho c'hanaouen ken dudius.

Avoallac'h ho devoa great vit dibuna eur feiz anter gousket. Mes bugale Ergue yoa divorfil ; ractal ma voa menec da Quimperis da font d'ar guerzevot, ho devoa clasket gout pe vare ec'h alchent ho unan mont da velet assambles an Itron-Varia. Pa glevont ez eo bet Quimperis en ho japel ne glaskont mui ^a dermen. Var eün e teont dadi an autrou Person, ne ket mui vit er pidi, mes vel d'er c'hontragn den em lakaat en ho fen ha da guerzet varzu ho japel muia caret. Laret dezo ho deus nevez diskuczet ho c'harantez d'ar Verc'hez, deiz ar pardon bras (eil sul ha vengolo),... ne ket c'hoas a vec'h diguezet Quimperis er guer, — ez eo ret gortos eur sizun pe zion — larit cant rezon all, na viot ket chilaouet. Ret eo rei d'ar Verc'hez eun testeni ^a garantez anat d'an oll, chicouac a^n dra-ze ar c'henta a guella, rac *kentoc'h* vo ret ar ^30 mobil zo d'eus Ergué e Paris.

Ar seiz var'n ugent zo eta assinet vit ar bardonadec. Embanet eo er parez ac er parejou tro var dro.

Daou velec calonec, eus an amezeguez, daou velec dizamant eus ar boan, a zeuas da Ergue da glask lojeis vit chicour kentoc'h sacramanti ar bardonerien.

D'ar 27 da c'huec'h heur anter pevar belec ha gaf labour er chapel ; d'ar mare-ze an oll gadorjou covez zo kelc'het ; ha sul vui ^a labour vije great, sul vui ^a zeblante chom da ober. Pa visker an oferen guenta, da seiz heur, n'ous ped den rank chom er meas an ilis.

Penos coms dec'h d'eus ar ganaouen dudius bleygnet, en dro-ma c'hoas gant Itronezet Quimper ? Penos coms d'eus ar c'huec'h pe seiz cant communion diguemeret e calonou ken birvidic ? d'eus ken liez ^a gant chapelet dibunet epad ar vintinvez ? Nan ar paper ne c'hal ket rei dec'h da entent ar pez zo tremenet ; neb en eus guelet, ennez ebken eo ha c'hal entent.

Goude an deirvet oferen e tiblas ar brocession vit ober tro vras al leur-ger ; litaniou ar Verc'hez zo canet. Ar groas aour, pehini n'a vijet guelet nemet deiz ar pardon bras, zo douget en deiz-man ac en dro dezi pet den na veler ket pilejou var alum en ho daouarn ! A ma eo e teue peb unan du bidi gant levenez pa vele ar groas heuillet gant ken aliez ha vil den. Pen ar brocession e deus gret tro al leur-ger ; ar banielou zo e toul dor an ilis ac an ilis ne ket c'hoas goullonderet. Neuze unan eus ar veleyeu estren tenerreat e galon ho velet ar pevar mil den-ma, diredet eus peb corn d'ar vro, ha c'hoanta laret deze eur goms benac, vit startaat c'hoas ho fianç e skoazel an Itron Varia. Didortill e sav var mur ar vered, ac ac'hano ec'h en em ro splam da entent d'ar pevar mil den zo en dro dezan. Cetu ama eur gueric benac eus an traou caër en eus laret :

« Guechal en eun amzer ar spontussa, pa seblante pobl Doue eb esperanç, pa gleve ^a beb tu lenn e varnediguez d'ar maro, eur vaouez ha zonjanç Doue, eun infanvez dic'halloud eus ar guear ha Vethulie, hanvet Judith, ha saveteas e bro, en eur zibenna Holophernez, general Nabuchodonozor. — Hirio beuzet er vrassa tristidiguez, hirio pa ne c'hallomp mui conta na var ar re zo en hor pen, na var hor soudardet, na var hor pejou canol, hirio eta piou ha saveteio ar Franç, pobl Doue, piou zenio da sec'ha hon daëlou ! Eur vaouez c'hoas, mes eur vaouez galloudus, bet choazet vit mam da Zoue, ac hanvet an Itron Varia. Vel Bethulie hor beus torret lezennou Doue, eveldi muioc'h eviti hon eus pedet. Bethulie zo bet trec'h de enebourien, eh mar ebet hor bro zenio treac'h d'ar prussianet. Ha pa vimp saveteat, neuze gant muioc'h ha rezon vit ar Juzevien d'ha Judith, e criimp : *Tu honorificentia populi nostri*, e criimp d'ar Verc'hez : c'hui eo levenez Israel, c'hui eo henor hor bro.... E c'haret ha rimp muioc'h mui bemdez rac hon anaoudeguez vad ha bado keit ac hor buez. »

Nebeut ha nebeut comzou ar belec ha lakeas daëlou

puill dz redet eus an daoulagad, ac ha roas esperanç d'an oll.

Goude ar bregen, an oll ha c'hoanteas c'hoas saludi an Itron Varia, ha clevet an diveza oferen. Allas ! Al lodèu vrassa eus an dud ha rankas e saludi divar dreujou an or, cals re all ha zaoulinas var an dachen ; ha peb unan, oc'h en em den, ha droë vel en despet dezan e guein d'ar chapel biniget-ma. Oh ia an oll, vel ma scrive unan eus itronezet Fouesnant, an oll ha zalc'ho eur sonj leun ha evurusted eus ho fardonadek e Kerdevot, d'ar 27 ha vengolo.

Vel mar c'haller brema er guelet, bugale kerdevot zo divorfil, ho feiz zo leun ha vuez, ac ho fiañç er Verc'hes zo eb musul ; neket ebken en devejou trist-ma, mes ed ho buez. Pa arru ganto eur goal rencontr benac : an tan goal, ar c'hlenvet pe eun dichanz benac, o sonj kenta zo en Itron Varia, na varc'hateont ket vit roï dezi alies ar guella eus ho anavelet corn, aveichou cals ar-c'hant, aveichou all, pek unan ervez e eaz, an dra-ma pe an draont. Neb ha zigor e zaoulagad ha vel peguen bras bennos ha den an devotion d'ar Verc'hez var ar vro-ma. Ia an Itron Varia ha velomp aliez oc'h ober burzudou ha drugarez vit e bugale dreist oll en ho c'hlenvejou diveza. E c'haret raimp eta, ha lakaat ato e c'haret, rac hi eo henor hor bro, levenez Israël, ha guemer kement ha sourci eus peb unan eus e bugale. E c'haret ha raimp rac hi vo en devijou-ma hor silvidiguez, hi eo hor skoazello ed hor buez ac ha sigoro demp dor ar barados. Enor eta anaoudeguez vad ha carantez d'hor mam, an Itron Varia Kerzevot.

Eur c'hrouadur d'an Itron-Varia Kerzevot.

KELEIER.

An aotrou L'Hostis, person Guipavas, zo maro er sizun dremenet.

An aotrou Kerne, professor e scolach Lesneven, zo hanvet belek scolach Brest.

An aotrou Ar Grand, vikel e Cleden-cap-sizun zo hanvet vikel e Guengat.

An aotrou Kerloc'h, vikel e Mellac, zo hanvet vikel e Lambezellec.

An aotrou Abernot, nevez beleget, zo hanvet vikel e Itron-Varia-an-Assomption e Kemperle.

An aotrou Hernot, nevez beleget, zo hanvet vikel e Huelgoat.

An aotrou Richou, nevez beleget, zo hanvet vikel e Plougonven.

An aotrou Creoff, vikel e Berrien, zo hanvet vikel e Mespaul.

An aotrou Couloigner, nevez beleget, zo hanvet vikel e Berrien.

An aotrou Rouilly, nevez beleget, zo hanvet vikel e Locmelard-Sizun.

Eur chaseour, unan ar re o deuz er bloa-ma lezet ar gedon hag ar glujuri da gemeret ho ebat evel ma carjent, ha kementse evit mont da zifen ar vro oc'h an enebourien a ra kement a zistruch enhi, a gemeraz he fuzil en dez-all, eur fuzil chassepot, evit mont da ober eun droiat. En Alsas e voa an dra-ma. Chomet oa en he za en eur c'horn tro var an hent da spura he fuzil, da lacat ar c'hanol da lugerni. Setu hen o velet ar boultren o sevel eur pennad mad diouthan, hag oc'h en em lacat var he api. Santout a rea ez oa prusianet o tostaat; hag e guirionez marc'herien euz ar re a c'halver uhlanet a zeue d'an daou lam etrezeg enha. Deg a ioa anezho.

Va den a laca he fuzil e tres, ha pa voant deut var hed eur c'hard heur bale, e tenn, hag e tiscar unan anezho. Neuze e viz adarre, hag eun all d'an traon; hag e tiscar evelse eiz anezho an eil varlerc'h egile, unan bèp ten. Pa en devoa discaret an eisvet, an daou a jome a ioa ken tost dezhan ma n'en doa mui amzer da garga he fuzil. Neuze e lam evel eur c'haz varzu enho, hag e treuz unan anezho gant he vaionetez. Gouscoude epad ma edo o tiscar hema, an diveza en doa gallet distaga varnezhan eun taol sabren hag a reaz eun troc'h scrijuz en he vreac'h cleiz. Hogen kementse ne reas ket d'hor chaseour falgaloni; gant he zorn all e tap crog e colliérou an uhlan, hag hen digas ganthan d'an tosta post o devoa an dennerien-frang ac'hano.

N'em eus bet nemet deg emezhan, en eur deleur he fuzil d'an douar hag en eur zec'ha he vreac'h; c'hoant am oa da gaout daouzeg ; hogen ep dale ec'h esperan échui va dousen.

En dez all, e Marseil, e voa cals tud o rei ho hano da vont a volontez vad da zioual ar vro. Etouez ar re all e voue guelet eur vaouez, coz dija, hag e devoa an doare da veza en he æz. Sevel a reas var eur scaon hag e lavaras :

— Me am eus daou vap. emezhi, hag ho daou emahint en arme. Ne ouzon ket pe hi a zo beo pe hi a zo maro.

Me ive a fell din mont d'an arme da gemeret soursi euz an dud clanv pe vac'haniet; entent a rin outho evel pa vent va bugale, evit, ma teufe va daou vap da veza ive gouliet, ma vezo ive kemeret soursi anezho gant ar re ma couezint etre ho daouarn evel pa vent bugale dezho.

Goulennet e voue diganthi ha bez e doa peadra da veachi ha da veva goudeze, hag e tikuezaz he arc'hantiri destumet ganthi. « N'em eus izom netra ha ne c'houlennan netra, emezhi; n'oamp nemet tri, ha kement on euz a roimp evit savetei ar Frans; rei a raimp beteg hon divezha pez arc'hant ha beteg hon diveza berad goad. »

Ar vam galonek-ze a zo bet douget gant ar re a ioa oc'h he zilaou. G. M.

Ar Gerant : Ar. DE KERANGAL.

Kemper, moullet gand Ar. ha Kerangal, Moullér an Escopti.

Dissadorn 15 Here 1870. N° 298. C'huec'hvet Bloavez.

FEIZ HA BREIZ,

KELOU A BEP BRO, HA KENTELIOU VAR BEP TRA,

Digaset bep sul da gement Christen a gomz ar brezounek.

CONDITIONOU EVIT CAOUT AR GAZETEN :

Evit ar Finister, Costez-an-Nord *hag ar* Morbihan : *evit eur bloas*, daou scouet ; *evit c'huec'h miz*, pe[illegible]

An Abonamant a dle beza paet araog caout ar gazeten.

An hini ne zigas ket en dro ar c'henta gazeten a reseo goude ma zeo echu he abonamant, a zo consideret evel abonet a

A abonamant a gemerer e ti an Aotrou de Kerangal, *moullér an Escopti, ru ar Gigerez, n° 18.*

D'an Aotrou de Kerangal *epken e tleer adressi ar peamanchou ha kement a zell oc'h servich ar Gazeten.*

Ar scrijou da lacat er Gazeten a dleer da adressi d'an Aotrou MORVAN, epken.

KEMPER, 15 Here 1870.

Mandamant Aotrou Escop Kemper ha Leon o c'houre'hemen d'an oll pidi abalamour d'ar brezel.

Hor breudeur ker,

E creiz an traou glac'haruz a bouez varnomp an eil varlerc'h egile, ne fell ket deomp sevel hor mouez nag evit clem nag evit tamal ; rouez eo e rafe vad kementse, hag hirio nebeutoc'h evit biscoas.

Ep mar, ne eller ket miret da scuilla daelou c'hoero, pa zonjer er vrezel a zo brema, er goad a zo bet scuillet e stourmajou tenn, er c'harteriou a zo distrujet, en arme-ze a zo bet seizet abez, ha red dezhi teleur, e treid he enebourien, armou gant pere e devoa c'hoas ners calon avoalc'h da ober aoun dezho.

Ar Frans e deus glac'har o velet ar reuziou-ze, mes ne deus ket a aoun. He amzer dremenet a ra dezhi guelet peus vad ar pez a dle digouezout. Da vras ma'z eo an danjerou, ez eo ato brema leun a esperans ha dinec'h.

Bugale ar Franked hag ar Celtet o deus sonch o deuz ho zadou coz, epad pevarzek cant vloas, servichet Jesus-Christ ha sicouret digriza ar bed. Kuitat a reont gant courach ho zud, hag evit dont da veza brezellourien vad ha cre, eo avoalc'h dezho en em gaout dirag an enebour, hag e tiskuezint dezhan, evel ma lavare eur scrifagner latin, pebez potred a ioa dalc'het e mir gant ar vro.

Guelet a reomp en eil Levr ar Machabeanet, ar scrifagner sacr, goude beza great eun daolen euz ar poaniou hag ar reuziou a goueze var bopl Doue, a bed ar re hen lenno da evessaat ez eo digouezet an oll reuziou-ze, ne ket evit distruja ar bobl, mes evit he vellaat. Doue ne lam ket he drugarez, ha pa zigas he voalen evit castiza, eo anat ne ziles ket.

An histor-ze ker calonuz ha ker skueriuz a gendalc'h goudeze da verca penauz e tistroe an eneou mad da viret lezen Doue, da rei skueriou a vertuz ha da zerc'hel start d'ho lezen. Erfin e ra deomp guelet an dud cre o stourm, e can ho gounidou, hag ho diskuez deomp o pidi Doue a greiz ho c'halon epad ma voa an armou en ho dorn ha ma en em gannent oc'h ar bandennou ep niver-ze a vrezelourien digaset a enep ho bro gant ar roué orgouilluz Antiochus.

A drugare an Hini a deu pep donezon parfet diganthan (meulet ha benniget ra vezo) ar beden ne ket manket en hon touez. Dre gement corn a zo e Frans an eneou zo en em neteat dre zacramant ar binijen, en em greeat dre ar gommunion santel, hag en em zavet varzu an env evel ezans ar sacrifis.

« Doue ne zaleo ket ; dont a rai da zifen ar re en em erbed outhan, hag e rento justis dezho. Trugarez an Aotrou Doue a vezo resevet gant joa, en amzer a drubuil, evel ar c'houmoul a scuil ar glao, en amzer ar zec'hor. »

« O Doue a zo epken Mestr var bep tra, o pet truez ouzomp, scuillit ho strafuil var ar broadou alouberien, var ar bobliou en em roet d'an dislealdet ; grit dezho santout ho callout ! Nevezit ho purzudou, grit burzudou ha ne vent ket bet c'hoas guelet. O pet truez oc'h ar bobl oc'h eus kemeret ato evit ho map hena. »

Ne oufemp ket, hor breudeur ker, meuli re ar speret a feiz hag a zevosion a zo en em ziskuezet e parreziou hon Escopti. Eun dra skueriuz eo bet evit an oll guelet an oberou mad o creski e pep leac'h hag e pep giz ; mujoc'h a dud hag aliesoc'h o vont d'an ilizou, da dostaat oc'h ar sacramanchou, muioc'h ha brasoc'h aluzennou. Tud devot a zo eat da bardona ha da gas ho guestlou d'ar plasou santela ; prosesionou so bet great, heuillet gant carteriadou tud abez a ziskueze evelse ho strafuil, ho hirvoudou, ho glac'har, ho fizians hag ho c'harantez.

Kendalc'homp eta, hor breudeur ker, da bidi ha da ober ar pez a c'houlen ar feiz diganeomp. David a zesk deomp *e ra Doue lavar ar re o deuz he zoujans, e silaou ho fedennou hag ho zenn euz an danjer.*

Dalc'homp eur zonch vad euz hor zoudardet o deus lezet ganeomp skueriou ker caer, ker couls var dachen ar vrezel evel en diouer a gement a vank dezho dalc'h mad ha n'ho laca morse da falgaloni.

Goulennomp sicour Doue evit ar re zo e penn ar c'houarnamant, evit ma c'hellint rei ar peoc'h d'ar bobl, ha digas adarre en hor c'heriou an urz hag an eur-vad.

Pedomp ar Speret-Santel da skuilla he sclerijen var ar re a dle choas Deputeet ha var ar re a vezo hanvet gantho, evit ma rai an eil rum hag egile he zever ervez al lealdet hag ervez guir izomou ar vro.

Dreist hoc'h oll ankeniou all a zo ker glac'haruz ha ker braz an niver anezho, ne ancounac'haot ket an Tad Santel ar Pap. Nag an traou caer en deus great, nag ar zantelez euz he vuez, nag an hueldet euz he gark, netra n'en deus bet an distera gallout var galon disleal he enebourien.

Al leac'h m'ema a goz ar Pap o chom a zo killet, ha killet striz gant tud sacrilach, ha ne ellont bihanaat he frankis pe he liberté nemet en eur vihanaat ive frankiz ar bed oll. Goulennit digant Jesus, ar pastor mad, ma na lezo ket, dre'n abek d'hor faziou-ni, an hini a zalc'h leac'h dezan var an douar, da goeza etre daouarn an dud dizoue, pe da veza red dezhan, da bevar ugent vloas, mont adarre d'an harlu ha da glask eur bez pell dioc'h hini an Ebestel.

En eur lezel frankiz gant pep unan da heuilla he zevosion ervez ma en en gavo douget dezhi, ha da bidi Doue er c'hiz hag en doare a blijo muia d'he ene, on eus sonjet e voa red gouscoude caout eun dra bennag hag a vije great gant an oll, hag a zafje da gaout tron an drugarez en hano an Escopti abez, hag on eus credet e tliemp lacat deoc'h araok eur goestl bet great gant an hini a ioa Escop en hon raog ha var roudou pehini e claskimp ato bale.

Ar prezeger helavar en deus great he veuleudi a ganv, a gomz evelen :

Pa falvezas dezhan consacri abenn ha gant solanite he escopti da galon Jesus, he zevosion ken doun ha kement dioc'h doare Breiz, ha ne devoue-hi ket he grizien en unan bennag euz an traou-ze a bere en devoa sonch, traou hag a zo anavezet gant an oll, nemet gant ar re o deus taolet en ancounac'h ar fermder e deus lakct ar feiz d'en em zifen en hor bro ? Ha ne fallaz-hen ket dezhan digas deomp da zonch, ma teuje derveziou canvaüs da zevel evit ar rum dud zo brema pe evit ar re a deui var ho lerc'h, e cafjemp adarre hor silvidigez er galon-ze a zo diredet anezhan ar goad en deus saveteet ar bed, evel ma cafjomp ato, en derveziou laouen, hor peoc'h hag hol levenez e treid Santez Anna hag ar Verc'hez Vari ?

Gouzout a reomp, ouspen-ze, ez eus brema meur a hini a eskibien Breiz hag o deus sonch da lacat ober a nevez, dissul 9 here, pedennou d'ar galon sacr a Jesus. Gant fizians e teuomp da ober eveldo....

Ar gazetennik *Cannad calon Jesus* a verk eur burzud pe eur c'hras caer o deus bet missionerien ar Chin digant ar galon sacr.

Er vro-ze, evel ma c'hoar an oll e veler aleiz a vugale dilezet. Ar vissionerien hag al leanezet a zo eat di a zestum muia ma c'hellont euz ar vugale-ze. Sevel a reont ar re a jom beo, ha d'ar re a varl e tigoront dor an Env dre ar vadiziant. En tiez zoken e vadezont ive calz a vugale dare da vervel.

Hogen bez' ez euz ive er vro-ze eun doare lamponet hag a ra micher da laerez bugale evit ober kenvers gantho. Meur a di a vez evelse savet bugale anezho gant al laeron-ze evit ho guerza. Hogen, eno evel e leac'h all, giz ar re fall eo tamal ho zorfejou ho unan d'ar re vad. Evit golo varnezho ho unan, an dud fallaer-ze a skign ar brud eo ar re zo e relijion an Env ha dreist oll ar vissionerien eo a laer ar vugale-ze. Lod a lavar e reont kenvers gantho ; lod all ho lazont evit ober simillerez gant ho izili, dreist oll gant ho daoulagad a lakeont, emezho, da ober louzou hag ive da ober lunedou.

Pe gen diskiant bennak ma'z oa ar brud-ze, e voa avoalc'h eno evit lacat ar bobl e counnar. E Nankin e sao freuz e meur a leac'h, hag en em glever evit dont antronoz da c'hrounna ti ar vissionerien, ha da lacat oll e tan hag e goad. Araog an dra-ze e voa bet great, e meur a ru, croaziou var ar pave gant raz guenn. An dra ma a reant evit anaout ar gristenien, abalamour ar gristenien ne gredjent ket bressa ar c'hroaziou-ze. E creiz ar strafuil-ze, superiol ar mission en em erbedaz oc'h calon Jesus.

Pidi a reas pep belek da lavaret eun oferen, ha pep christen da ober eur gommunion evit lacat dindan scoazel ar galon sacr ar vissionerien hag oll gristenien Nankin.

Hor Zalver a zilaouaz ar pedennou-ze. Rei a reas kement a ners da gomzou an tad superiol ma lakeaz ar vandarined vras da viret ha vije dizurz ebet. Caset e voue scridou en dro evit diskuez ne voa nemet geier ar pez a damallet d'ar gristenien, hag ar vandarined a drugarekeas zoken ar vissionerien da veza roet tro dezho da vouga an tam freuz-ze en divije great kement a zroug dezho ho unan evel d'an europidi.

Setu, eme ar vissionerien, a betra omp dleourien da galon sacr Jesus, rak panefe ma'z eo deut Doue d'hor sicour, e vijemp bet a dra sur goal gaset. Barn a ellomp petra vije bet great deomp dioc'h ar pez a zo great e leac'h all, e Tien-Tsin, eleac'h ma voa skignet ar memes goal vrud en hon enep.

Eno an dispac'herien a zo en em daolet var diez ar gatoliked pe ar Fransizien, rag an daou hano-ze a roer dezho ama. Unan euz an tadou Lazaristed hag eur beleg all euz ar Chin a zo bet lazet. Ti an tadou Lazaristed zo bet laket an tan enhan. Eat int da di ar vinoredigou baour, hag o deus caset ar vugale gantho hag ho skignet ama hag ahont. Var c'hoarezet Sant-Visant-a-Baul dreist oll o deus discarget ho c'hounnar. Goude ho beza bazatet o deuz ho lazet oll beteg an diveza, ha goudeze o deus great a bep seurt dismegansou d'ho c'horfou maro. Ar c'honsul a Frans, unan a dud cannad ar Frans hag he c'hreg a zo bet lazet ivez. Evelse daou vissioner, dek leanez, hag eur seis pe eis christen all zo bet laket d'ar maro. Guelit eta pebez anaoudegez vad ne dleomp-ni ket da galon Jesus da veza miret ouzomp da goeza en eun hevelep reus. G. M.

PROSESSION

Gret gand imaij burzuduz Itron-Varia-ar-Vur, da chapel Itron-Varia-ar-Sallet, e kear Montroulez, an 2 a viz here, sul ar Rozera, 1870.

Kemper an 12 a viz here 1870.

Va mignon Aotrou Morvan,

Abaoue ma'z eo en em dolet Roue ar Pruss var ar Franz gand eur mor a zoudarded, (eun arme a lavarer a eur million daou c'hant mill den, pe ouspen), evit beuzi ar Fransichen en ho goad, kemeret ho c'heriou, ho c'hreiou hag ho douar, laerez ho ilizou, ho faleziou hag ho ziegeziou, en eur ger, evit lacaat hor bro e tann hag e goad ; n'euz, coulz lavaret, iliz ebed en Escopti e pehini ne vez ket gret bemdez pedennou public da c'houlen digant Doue an armeou fin ar brezel spontuz-se.

Pep parrez a bed he zant Patron, hag en holl parression e peder Rouanez an env hag an douar, an Itron-Varia, d'en em lacaat a du geneomp, ha pedi geneomp he Mab da zelaou hor c'hlemou, ha da zigas euz an env eur zicour gallouduz d'ar Franz trompet, trubardet ha guerzet zoken gand an hini a oa carguet d'he gouarn, ha gand calz euz ar re a oa ho dever he difen. Ni n'hon euz guir ebed da varn an dud-se ; Doue ho c'havo eun deiz, hag hen eo a varno anezho en he justiz.

Hon dever ni eo pedi an Aotrou Doue da gaout truez ouzomp ha da zistrei, ar c'henta ar guella, divarnomp ar voalen rust meurbet gant pehini e plij gant-an hor c'hastiza hirio.

Ma, mar peder e peb iliz, e peb leac'h e Escopti Kemper, gant feiz hag a galon evid ar peoc'h, kear Montroulez ne ket chomet var lerc'h ar c'heriou al e hent ar beden. Setu ama ar pez a zo bet gret er gear-ze, an daou euz ar miz-ma, da zul ar Rozera. Test hon bed euz ar gouel braz-se, bezit ar vadelez da lacaat va lizer e *Feiz ha Breiz*. Credi a ran e reio plijadur d'ar re a lenn ho kazeten ha n'ho deuz ket gallet, evel dom-me, guelet ar gouel gand ho daoulagad.

Kristenien leun a feiz a zo eat da gavet an aotrou Cloarec, person Sant-Vaze, evit goulen digant-han caout ar vadelez d'ober eur brosession solennel gand imaij Itron-Varia-ar-Vur, betec chapel Itron-Varia-ar-Sallet, evit goulen digant Doue, dre intersession he Vamm binniget, fin ar brezel a ra ar Brussianed d'ar Franz, hag ouspenn ar c'hraz evid hor zoudarded da chasseal ar Vuntrerien-ze pell euz hor Bro.

An aotrou Cloarec n'en deuz gallet nemed meuli geulen an dud a feiz-se hag aotrea d'ezho ho reked. En em glevet eo bed eta gand he genvreudeur personed kear evit renka peb tra e doare, ha sul ar Rozera a zo bet assinet evid ar Brosession goulennet. Ne oa ket possubl choaz eun deiz hag a zereje guelloc'h eged sul ar Rozera da c'houlen digant Doue an armeou ar victor var ar Brussianed. Gouel ar Rozera ha ne d'he ket instituet gand an iliz evit trugarecaat an Aotrou Doue goude eur victor vraz gounezet gand ar Gristenien var enebourien croaz Jesus-Christ hag ar relijion gatolic ?

Tri-c'hant-ugent plac'h iaouang a zo bet eta choazet a bep renk, a bep condision, evit dougen imaij Itron-Varia-ar-Vur, eiz hag eiz peb rum, an eil rum goude egile, ha daou-ugent rum a oa anezho. An holl Verc'hed iaouank-se a oa guisket e guen en ho guiscamanchou caera, ha pephini an ezho e devoa choazet eur Verc'hik vihan, guisket ive e guen, evit dougen eur ruban en he c'hichen.

D'an heur merket, da lavaret eo, da ziveur goude creste, kemend hini a dlee kemeret perz er brosession a oa renket var blassen Sant-Vaze hag ar brosession a zo en em lakeet var zao.

Eur bijadur a oa guelet kemend a dud renket var diou linen, hag o vale gad urz ha gant devosion. Me laca e oa e peb linen var dro daou pe dri mil den, goazed ha merc'hed, paotredou ha merc'hedigou.

Ar c'hroaziou hag ar bannielou a valee e kreiz an diou linen, ha goude e teue imaij ar Verc'hez, hag en dro d'an imaij burzuduz ar veleien hag ar chalonied.

Evit mont d'ar Sallet, ar brosession a zant Vaze a zo tremenet dre Borz-Sant-Euzen, dre ar ru nobl, ru ar Vur, Pont-Bourred, Plas-Coz ar pesked, ar Pave-Nevez (costez leon), Kae Leon hag hent Sant-Fransez. Daou gostez ar ruiou dre bere he tremene ar brosession, ha prennestou peb ti, a oa leun a dud, ha var lerc'h eur bobl hep niver.

Sul-vui ec'h avanse ar brosession, sul-vui e creske an dud, ha coulzkoude dizurz ebet, sioul an holl, ha ne glevet nemed moueziou ar veleien, ha moueziou ar gristenien unanet en eur memes peden.

Er penn kenta eo bet canet litanion ar Verc'hez, goude ar *Miserere*, hag himnou euz ar re gaera an iliz. Gousperou ar Verc'hez a zo bet ive canet en eur vont, araok diguezout er Sallet. Ouspen diveur horolach eo bed ar brosession oc'h en em renta d'ar chapel devotse. Re vihan e oa evit digemeret eun henvelep pobl tud, setu perag an Aotrou'n Abad Kervenguy en devoa gret sevel eun aoter var droad ar groaz a zo a zirag dor ar chapel. Eun aoter al evit digemeret imaij Itron Varia-ar-

Vur en devoa savet ive er penn-al a vali maner Pennele. Hep gaou ebed, eun eiz pe nao c'hant mestr, da lavaret eo, vardro eur c'hart leo a oa etre an diou aoter ; ma, en eur ober eur c'hart-heur an hed-se a zouar a zo bet goloet a dud, ne velet nemed pennou.

Diou brezegen ver a zo bet gret eno, unan e brezonec gand an Aotrou Cloarec, person Sant Vaze, unan-al e gallec gand an Aotrou Gueguennou, person Sant Martin. Keid e oa an daou brezegour an eil euz eguile, ma n'ho deuz ket en em ziezet evit-ho da veza prezeget er memes amzer. Eun dudi a oa gueled kemend a dud unanet ha ken sioul. Coulzkoude ne gredan ken en deffe gallet an holl clevet an daou velec ; mez ar re ho deuz gallet clevet ho c'homzou n'int ket bet evit miret ho daelou.

Goude an diou brezegen ez eo bet roet benedicsion ar zacramant var aoter croaz ar sallet. Pebez tol-lagad burzuduz ! Dec pe zaouzec mil gristen var vel, holl daoulinet hag ho fennou stouet gant feiz dindan dorn ha benedicsion roue an Env hag an douar, Doue an armeou ! biscoaz act a feiz caeroc'h evid hennez n'eo bet great gand Montrouleziz. Oh ! An Aotrou Doue en talvezo d'ez-ho, ha d'ar Franz ive, fisianz hon euz !

Tremen pemp heur oa pa zeo en em lakeat a-nevez ar brosession var zao evit distrei da Zant Vaze.

An distro a zo bet great gand ar memes urz-vad. Arruet var ar pave nevez ar brosession he deuz neuze kemeret costez sant Malani ha tremenet dre ar blassen Viarm, ha pond an dossen evit distrei d'an iliz. Ouspen zeiz heur e oa pa'z eo bet roet benedicsion ar zacramant e fin ar brosession hag ar gouel.

Enor d'ar velein iaouang a zo bet carget da renca ha da vleina ker vraz prosession ! He bleina ho deuz gret gand eun urz dign da veza meulet. Enor ive d'ar gristenien ho deuz kemeret perz er brosession-ze gant kemend a furnez ! Sclear eo ho deuz muzulet ha ponezet ar goaleuriou a zo kouezet var ar Franz ; sclear eo ho deuz comprenet n'euz mui nemet dorn an Aotrou Doue hag a vez gallouduz avoalc'h evit difen ar Franz, evit he zenna a skilfou an tirand a glask he drailla. Ra gendalc'hint da bedi Itron Varia-ar-Vur, ho fatronez. Sicouret he deuz anez-ho meur a vech, ho zikour a reio c'hoaz ; ra zalc'hint mad d'ar fisianz ho deuz en eur vamm ken gallouduz, ne zilezo ked he bugale.

Eun den difeiz bennag en deuz scrivet, en eur gazetten moullet en Naouned, ne gomprene ket en divije lezet sou-prefed Montroulez eur brosession ken superstisiuz da dremen dre ruiou kear. « Pe seurt fianz, eme'-z-an, a « heller caout en eun imaij coat? Mil fuzul, emezan c'hoaz, « a zo goestoc'h da zavetei ar Franz. » Itron Varia-ar-Vur vinniget, pardonnit ar blasfem losket gand an den-ze en hoc'h eneb ; an den difeiz-se neket a Vontroulez, an den-ze a zo eun distoladen bennag, a behini ec'heller lavaret evel hor Zalver var ar groaz a lavare euz ar Juzevien : « Pardonit d'ez-ho, rac ne ouzont ket petra « reont. »

Setu ama, e ber gomzou, peden Montrouleziz en ho frosession : « Itron Varia-ar-Vur vinniget, ar Brussia- « ned a zo en em dolet var hor bro ; lacaat a reont ar « Franz e tann hag e goad ; n'ho deuz resped evit netra ; « laza a reont hon tud coz, hon tadou, hor mammou « hor bugale ar re vihana zoken, koulz hag hor zoudar- « den calonnec ; guelit ar c'horvou-maro skignet e pep « leac'h var zouar Franz ; chom a reont hep beza se- « beillet ; dont a reont da veza mezur an anevaled gouez « hag al laboused sovach ; eur mor a voad a red e Franz « e tu ar zao heol ; pegeid e pado c'hoaz ar goaleuriou « kouezet var-n-omp ? Itron Varia-ar-Vur !

« Her gouzout a reomp, re aliez, siouaz ! hon euz « offanset ho mab : Goulennit pardon evidomp, pedit « geneomp, evit ma sioulo kounnar an Aotrou Doue, « evit ma pilijo gant-han digas deomp euz an nev eur « zicour gallouduz da bellaat ar Brussianed euz hor « bro, da trec'hi var-n-ho, ha rei ar peoc'h d'ar bed en « eur rei ar peoc'h d'ar Franz. »

Setu aze ar beden great da itron Vuria-ar-Vur epad ar brosession gret gand he imaij da chapel itron Varia ar Sallet.

Ar re n'ho deuz ked a feiz ha ne c'hortozont netra goude ar vuez-ma, ne gomprenont netra er beden-ze ; mes ni tud a feiz a laca hor fisianz en-hi.

Ho mignon a galon,

ALEXANDR, Chalouni.

PARDONERIEN RUMENGOL.

Scrifa a rer deomp euz a Rumengol :

Aotrou Morvan,

Evit skuer vad lennerien *Feiz ha Breiz*, o pet ar vadelez da rei dezho da c'houzout penauz, aboue ma'z eo deut an amzer canvaüz ha glac'harus-ma, an oll gristenien divar dro, ha zoken euz a bell, o deus diskuezet ar fizians o deuz en Itron-Varia Rumengol.

Tud zo bet ama ep niver o pardona abaoue ma'z eo digoret ar vrezel. Dont a reont da c'houlen sicour digant Mam Doue evit ar Frans hag he zoudardet.

Guech e velomp o tigouezout bandennou euz ar memes parrez ; guech all parreziou couls lavaret abez, gant ho beleien en ho fenn, a velomp o tont var droad en eur lavaret ar Rozera. Evelse on eus guelet o tont abez Daoulaz, Hanvec, An Hospital, Irvillac, Logonna-Daoulaz, Landevennec, etc...

Eun niver braz a gommunionou a vez ama bemdez. Dimeurs diveza em eus communiet var dro pevar c'hant, hag evesait mad ne deo ket eun dervez na daou en eur dremen eo e vez pardonerien evelse ; mes bemdez couls lavaret abaoue m'eo digoret ar brezel.

N'em eus ket izom ken nebeut da lavaret pe gen devot ha pe ger skueriuz e vez ar bardonerien-ze. Pardonerien Rumengol a veler ato o pidi c'hoek ; hogen an encrez hag an nec'hamant a bouez brema varnezho a ro d'ho devosion eun ear cals calonecoc'h, a ra dezho tenna huanadou teneroc'h, hag a ziskuez ema, goude Jesus, ho oll fizians en he vam benniget.

Oc'h erbedi evelse oc'h an Itron-Varia-Remed-Oll ho bugale, ho breudeur, ho friejou, ar bardonerien hag ar bardonerezet-ze a voar ervad eo Doue epken a ell savetei ar Frans, hag eo enhan e tleomp lacat hor fizians kentoc'h eget e nerz hon armeou.

Ar bardonerien-ze ne dint ket nebeutoc'h skueriuz o vont kuit eget o tont. Goude beza pedet c'hoek dirag imach santel an Itron-Varia, ez eont d'ar park da zaoufina dirag ar skeuden savet eno evit derc'hel sonch euz an deiz ma'z eo bet curunet Guerc'hez Rumengol. Eno e canont a greis calon ar c'hantig en deuz evit discan :

Mari, mam an esperans.
Zo ken dous hoc'h hano ;
Pedit, pedit 'vit ar Frans,
Hon difennit ato.

En eur ziblas en em lakeont da gana an *Ave*, *Maris Stella*, hah e kendalc'hont d'he gana en eur vont gant an hent.

Etouez ar bardonerien all a zo bet ama, ne allan ket miret da goms deoc'h euz a eur rum hag en deus great plijadur ar guel anezho ha din-me ha d'an oll dud divar dro. An dud iaouang euz ar *c'hoard mobil* a Gastellin hag a Gemperle a zo tremenet dre ar Faou o vont da Landerne ha da Vrest. Deut int da bardona, da velet Itron-Varia Rumengol. Calz anezho a zo falvezet dezho covez, petra bennak m'o devoa nebeut a amzer da dremen ama.

Setu aze eur gerig euz ar pez zo tremenet ama, hag a gendalc'h ato. Esperout a ellomp ne vezo ket collet kement all a bedennou hag a huanadou evel a zao euz hor bro etrezeg an Env.

Ho mignon,

Treguier, *Person Rumengol.*

Lizer skrivet gand an Aotrou Jaffrez, d'he vam o chom e Lanbol-Guimilliau.

Paris, 28 a viz guengolo 1870.

Mam ger,

Beo on c'hoas, evel ma velit. A beb tu, evit guir, ema potred er zao-eol ; tostaat avad euz ar gear-veur ne ma c'hoas en ho galloud. Ni potred ma zomp a Gastellin, a zo diaveas, e troad kre Romainvill, e tu an anter-noz. Dirazomp zo eur blenen a ziou leo. En he fenn e maint, an enebourien. Credet on doa, hirio zo eis-de, e voant erru varnomp. Ne voa beet, nan pas unan anezo. Ear vad zo e peleac'h e momp e Pantin ; an dour zo mad ive, ar bara ive hag ar c'hig ; evelse den na glem. Ar guele ebken a alfe bea guelloc'h. N'on ket bet morse iac'hoc'h. Tri devez ebken on bet eb lavaret an ofleren ; brema e ma etre va daouarn alc'huechou an Iliz. Dissul em boa lavaret an offeren a zindan an oabl. Ar botred, a voa a zindan ho armou, hag a ree an dro din. Eun oter a meuz evel ar vissionnerien. A brepos, canet on doa ive e brezonnec : *Adoromp oll...* ha *Santez-Mari*, ha lavaret e brezonnec pedennou all. Ma vijemp bet daou pe dri e raffemp guelloc'h afferiou c'hoas. Pa gommansont dont da gonves, n'euz ket a fin deo. N'on ket eta oc'h ober netra dre ama. Eun nebeudic bian zo clan, — daou zo marvet, unan gant ar vreac'h, egile dre imprudans. Mes bolodou ar Prussianet n'o deus great droug da zen. Ober a rer rins en ho rog, evit na ellint ket en em guzat. N'eus ket par d'hor martolodet a zo er c'hreiou evit ho distoupa, nemet e c'hellont ho guelet. Potred Roazon zo bet en tân, evel ma ze mechans eat ar brud beteg aze. Dalc'het mad o deuz hag ho meuleudi zo e ginou an oll dre ama. Hor fotred-ni na falgalonint ket ive. bezit sur, pa zeuio ho zro. Grit va gourc'hemennou d'an otrou person, d'an otronez cureet. An otrou Cevaer en eus ama eur c'hinder ag a zo passeet letanan abaoue ma maomp e Paris. M'em boa promettet scriva d'an otrou Gargam, cure Landerne, da rei desan kelou euz he vreur Pierre Michel. N'em beffe ken da lavaret dezan nemet ar pez am euz scrivet ama. Ma carfac'h scriva em flas, e raffac'h plijadur din. Kenavo, en em velet a raimp c'hoas, bezit dizoursi. Bremaic e zin da velet an otrou Dumarc'hallach, vikel general euz a gemper, deuet ama evit ar memes fet ganeme. ho Mab,

Yvon-Mari-Theodor Jaffrez,
Beleg soudardet mobil ar C'hastellin.

Penauz e vez galvet avechou eun den da eur stad a vuez.

III.

Goude beza pedet Doue caloneg, ez is goustadik beteg an Indian. Cousket oa c'hoaz ; he gousk avad a ioa cousk eun den crignet gant ar morc'hed ; eun ear gouez a ioa var he zrem, he vleo a ioa diskempen, he zorn a zalc'he crog en eur picol penn baz ; eur scrij oa he velet.

Crena a rea va oll izili o tostat outhan, gouscoude en em erbediz oc'h Doue hag hen hejiz eun tamic. Losker a reaz eur griaden c'houez ; evel eun tigr e savaz en he za en eul lam, ha kerkent e veliz ar penn baz o trei azioc'h va fenn ; n'em boue nemet an amzer da drei a gostez ; ar vaz o coeza a zistagaz eun tam dioc'h eur roc'hel a ioa eno hag a rogas din va zoudanen. Neuze e clascas tec'het kuit varzu he vag, hogen ne rois ket a amzer dezhan. Scoet neuze gant ar strafuil-ze a zant an dorfetourien vraz, en em daolas d'an douar var he c'hinou oc'h va fidi da lezel gantha he vuez. Ober a ris dezhan sevel ha goude beza her briateet, e liviris dezhan :

— Deut oun d'as clask, ne ket evit da laza, mes evit digas dit da c'hras.

— N'eus gras ebet evidon-me mui, emezhan gant eur vouez pounner ; va enebourien a glask va roudou e guenoden ar venjans ; lemmet o deuz ho bouc'hilli oc'h mean-lemma ar gounnar, hag an drouk-sperejou a c'hortos va ene evit he zourmanti.

Neuze, goude beza sellet gant encrez en dro dezhan, e lavaras c'hoaz :

— Gouzout a rez-te petra am eus great ?

— Her gouzout a ran; hogen gouzout a ran ive e c'hell daelou ar binijen goalc'hi an oll dorfejou.

An Indian a hejaz he benn evel eun den ha ne gred ket.

— Bez keus d'as pec'het, hag ar Speret-braz her pardono, hag ouspen e c'hourc'hemenno d'as preudeur pardoni dit.

— Pardoni din?.... Dilezet o deus relijion Jesus crucifiet evit gallout en em venji.

— En em drompla a rez. Deut int adarre da relijion Jesus. Gouzout a rez comzou ar zaeou du a zo comzou a virionez. Deus ganhen; ne vezo great droug ebet dit.

Pell e vouen araok dont abenn anezhan. Doue gouscoude a roaz nerz avoalc'h d'am c'homzou, hag e teuaz ganhen. En em zerc'hel a rean var evez gant aoun na dec'hje kuit, hag ive gant aoun na scoje gant ar picol penn baz a ioa en he zorn. Da noz e couskjomp an eil e kichen egile, pe kentoc'h, me reas neus da gousket, rak ne allis serra lagad. Antronoz da bardaez, pa dostajomp oc'h camp an Indianet, e velis va den o crena hag o chenchliou; gouscoude e teue ato d'am heul.

Diou vaouez a ioa o testum geot en eur c'hoadig a dremenemp, en em lakeas da grial ha da dec'het, strafuillet oll oc'h hor guelet. Kerkent e savaz eur safar etouez oll dud ar meuriad. Va Indian neuze a zonjas tec'het. Eur boan vraz am boue o clask he zelc'her; hogen ne zeuas ket eur gamed hirroc'h. Etre daou oll brezelourien ar veuriad o doa kemered ho goaregou, ho birou, ho fennou bizier, hag a ioa en em zestumet en dro deomp. Ar guel euz ho enebour en doa dihunet ho oll gounnar ha ne brometent netra vad. Eil pennat a reant ho bizier hag e reant ariezou ar re c'houesa hag ar re scrijusa. Couls lavaret em boa keus da veza digaset an torfetour-ze da gaout he genvreudeur, rak sonjal a rea din ne aljen ket he denna a dre ho daouarn. En em deleur a riz etre an Indian hag ar chaseourien hag en em lakis da ober rebechou d'ar c'habiten, o lavaret dezhan n'oa nemet eun trubard hag eur gaouiad. Ar c'homzou-ze eo ar re voassa a oufet da lavaret da eun den gouez ha skei a rejont e calon ar c'habiten. Ober a reas sin gant he zorn, hag ar bouc'hilli a voue pleget. Neuze e teuas da gaout he enebour hag ec'h astennas dezhan he zorn evit diskuez oa pardonet. Dioc'h-tu an Indianet a blegas ho goafou pe ho lansou, a zizantellaz ho goareier, hag an torfetour a stouas teir guech d'an douar dirak Arrow-Raï, a grogaz en he droad hag hen lakeas var he benn evit diskuez e felle dezhan beza sentuz iviziken, ha prest da ober ar pez a c'houlenjet digantha.

A neuze, pep casoni a voue tolet a gostez. Da noz e voue great eur fest evit lida an taol eurus-ze. Eun ours lazet gant an Indianet, a voue dispennet, poazet ha debret. G. M.

Ar Furlukin hag an Tort.

Me n'ouzon ket peleac'h em eus clevet pe lennet e voa eun dervez eur furlukin var eun dachen foar o lacat he ijin da dalvout evit gounit pe flipa eur guennek bennag. Ijin ar furlukin-ma e voa c'hoari'r vaz. Trei ha distrei ar vaz, he zeleur en ear, he lacat da zourral en dro d'he benn, tizout divar nij ar vein a stlapet outhan, ha lacat avechou ar mean da strinca oc'h fri an hini en doa he daolet, setu an taoliou caer a rea ar furlukin. Tud a ioa bodet en dro dezhan, hag a zigore braz ho ginou. Gouscoude nebeut a venneien a goeze en he ialc'h. Tud avoalc'h a zelle, a c'hoarze, nebeut avad a astenne ho dorn evit paea ho zam plijadur.

O velet-ze ar furlukin, skuiz o vania he vaz, ne vouie mui petra da ober evit lacat ar gliz da goeza var he dachen. Setu he lagad o coeza var unan euz ar re a ioa o sellet, eun tortik great a zoare, eur c'horfik ber ha rond, ha dindanha diou c'har hir ha moan evel daou inkin. Asa eun tort ker coant ha ma c'hell beza eun den a zoug ato he zam var he chouk.

Dioc'htu ar furlukin a ia da gaout an tort, a grog en he vruchet, hag her sach gantha e creiz an dachen.

— Guelet a rit, emezhan, goazed ha merc'hed a zo o sellet aze; evesait mad. Bete vrema n'oc'h eus va guelet o vania va baz nemet en dro din va unan. Diskuezet em eus deoc'h ec'h ellen en em zifen ganthi hag oc'h baz, hag oc'h cleze, hag oc'h mean, hag oc'h boulet; netra ne ell touch ouzin pa vez ar vaz-ma em dorn. Brema, mar plich gant ar potr iaouank-ma ez an da ziskuez deoc'h ec'h ellan c'hoas ganthi difen re all.

Neuze o comz oc'h an tortig hag o lacat he vaz da drei ha da sourral azioc'h he benn: Clevit, emezhan, va c'hamarad, brema p'emaoc'h ama dindan sell an oll, kenta oc'h eus da ober eo tenna ho tok dezho; ha gant eun taol baz, an tog a zo strinket etouez ar sellerien. Ar c'hoarz a greske mui oc'h mui; an tort epken a c'hoarze melen hag en divije caret mont ac'hano varlerc'h he dok. Hogen ar vaz a iea hag a zeue a bep tu dezhan hag he voa red mad dezhan chom.

— Petra, eme ar furlukin, hag aoun oc'h eus-hu, va mignon? Ha ne velit-hu ket ar vaz-ma ho tioual aze guelloc'h eget na deo dionallet eur roue gant he zoudardet? Sellit, eur gellienen zoken ne gretfe ket tostat ouzoc'h keit ha ma ho tifennan gant va baz. Hogen ho tivesker, diou c'har euz ar re goanta zo bet crouet gant Doue, a zalc'hit re dost an eil d'eben. Ma ve laket eun tamik disparti etrezho, e veac'h cals dresoc'h var ho treid. Hogen evit an dra-ze, ne deus nemet kement-ma da ober.... hag en eur lavaret-se, ar furlukin a lakea he vaz da skei var uferniou an tort.

Ia, mes an taoliou baz-ze a c'hloaze, hag an tort en em lakeas da lamet ha da gunudal. Ar c'hoarz a greske o velet piklamou an tortik. Lod gouscoude a lavare oa eur c'hoari iud a rea eno potr ar vaz.

Ar furlukin evit ober muioc'h vui goab euz an tort, a lavare dezhan: Penaoz ec'h ellit-hu, va mignon, en em glem euz ar garantez a ziskuez ar vaz-ma deoc'h? Houma zo eur vaz onn, ker flour hag eun dis; hag ervez an doctored, eur vaz onn ne ra droug ebet; pell dioc'h eno. Distana, mouga a ra ar boan; servichout a ra da louzou oc'h pep clenvet....

Ar furlukin en divije lavaret c'hoas cals traou mar en divije bet amzer. Mes an tort, eat droug ha counnar enhan gant ar boan en doa en he uferniou hag o clevet c'hoaz he gaketal ha c'hoarzin dezhan, a zistroaz en eul lam crenn, a ziframmaz he vaz a dre daouarn ar furlukin, hag en em lakeas da vloda he gostou dezhan tu ha tu ken na c'houlenne dour da efa. Ar furlukin a voue ken abafet, hag an taoliou a goeze varnezhan ker stang a dren hag araok, ma en devezo, credabl, dalc'het sonch pell euz ar gaouat c'hrizil-ze.

An tortik, dre ma scoe, a lavare: Ar vaz-ma, a leverez, a zo eur vaz onn ha ne ra na drouk na poan! Ar vaz-ma a bare dioc'h pep gouli, dioc'h pep clenvet! Brema e velez!

Ar sellerien neuze a stracle ho daouarn d'an tort, hag er c'hourache en eur grial: Dalc'h-ta, tort! sco-ta seac'h! mad a rez! mad zo great evithan! perag ez ea da glask ober poan d'an hini ne lavare ger dezhan?

Pe seurt kentel, lenner, a dennimp-ni euz ar fablenma? Setu ama unan:

Pa zao eur c'hrogad bennag etre daou, bihan pe vraz, etre daou zen pe etre diou vro, ar zellerien a ia ato a du gant ar c'hrea, gant an hini a c'hounit. He veuli a raint; he gourachi; stracal ho daouarn evit rei fouge dezhan. An hini a goll a vezo nebeut a druez outhan; ne vezo great nemet c'hoarzin dezhan. Mar deu avad an hini a goll, dre eun taol a ners pe a ijin bennak, da gaout ar gounit d'he dro, neuze an oll zellerien a droio gantha ive; neuze ive e teu da zonch dezho edo ar guir gant hema, hag edo ar gaou gant an hini a gourachent eun nebeut diaraok. Ne ouzon ket avad hag hi a zonjo e vije bet dlet dezho, pa ellent, miret oc'h dislealdet. G. M.

Comzet on eus kentoc'h, hag hor pidi a rer da lavaret adarre eur ger euz an Arc'h-breuriez savet e Sant-Briec en henor d'an Itron-Varia-a-Esperans evit brasa mad hor mam santel an iliz, evit ma vezo ar bed catolik salo hag e peoc'h, evit ma tistroi ar bec'herien oc'h Doue, evit goulen ar c'hras da gaout eur maro mad, hag evit tenna a boan an eneou euz ar purgator.

An Arc'h-breuriez-ma zo savet gant otre Aotrou Escop Sant-Briec ha gant grad vad hon tad santel ar Pap Pii nao pehini a zo falvezet dezhan en em lacat he unan enhi ha scrifa, gant he zorn, en eur lacat he hano var gaierou ar vreuriez, ar c'homzou-ma: « Ouspen ar pedennou a rer bemdez evit an ilis santel, ra deui ar re zo er vreuriez-ma da bidi c'hoas evit ma vezo salo hag e peoc'h ar bed catolig oll. » *Deprecationes fiant pro salute et pace totius orbis catholici.*

An oll Gardinalet, eun niver braz a veleien, hag eur bopl christenien ep niver ó deus laket ho hano en Arc'h-breuriez-ma.

En doare ma ema brema ar bed ganeomp, ne oufemp ket pidi re ar Verc'hez mam Doue, na diskuez dezhi re ar fizians ou euz en he madelez.

En Arc'h-breuriez-ma ez eus nous pegement a indul-jansou hag a c'hrasou all da c'hounit. Perz a zo en oferen a lavarer bemdez evit ar vreudeur, er pevar mil oferen a lavarer bep bloaz e chapel an Itron Varia a esperans, en oberou mad ar vreudeur ha c'hoarezet, er servichou a ganer evit ar re varo. etc.

Ar re en em laca er Vreuriez a reseo eur billet eleac'h ma zeo merket kement o deus da c'hounit oc'h en em lacat enhi.

Evit en em lacat en Arc'h-breuriez an Itron-Varia-a-esperans ne deus nemet cas he hano ha dek guennek (Dek guenneg er bloas zo da rei) d'an Aotrou Prudhomme, Chaloni e Sant-Briec.

Ne deus da lavaret nemet ar *Salve Regina* dioc'h ar mintin, hag ar *Sub tuum* dioc'h an noz, pe eur *Bater* da vintin hag eun *Ave Maria* da noz. G. M.

Gouzout a reomp ar zoudardet a zo eat da zifen ar vro a zo bet kemeret lod anezho gant an enebourien hag a zo hirio prizonierien er Prus. Ar c'holonel Kerrien euz a Landerne, unan euz ar re genta o deus kemeret perz er vrezel, a zo bet gouliet, hag a zo ive etouez ar brizonierien-ze. Scrifa a rea en derveziou-ma d'an Aotrou Lamarque, person ar gatedral, hag e lavare e voant tri mil er gær m'ema. An tri mil brizonier-ze n'int ket oll bretoned, mes meur a hini anezho a zo, ha da viana, fransizien int oll. Eno n'int ket goal gaset; iac'h int, ha rei a rer dezho bevans ha lojeis. Mes ne roer ken, hag ar zoudardet paour n'o deus nemet an tamig habit zo var ho c'hein. Hogen setu ar glaoeier o tont, ha bremaig ar ienien, ienien hag a zo cals goasoc'h eno eget er vro-ma. Ar brizonerien geiz a goezo eta truez outho. Ar riou c'hoaz a eller da c'houzanv pa eller derc'hel seac'h an treid. Hogen penaus derc'hel seac'h an treid en eur vro kel leiz, gant bouteier ler fall? Ne dlefet ket eta beza souezet ha pa goesse calz anezho clanv mar bez red dezho tremen ar goanv eno.

Ar pez a rafe muia vad dezho e ve bouteier coat ha chossoneier. Rak-ze ar c'holonel Kerrien, oc'h anaout calon vad tud he vro, a deu d'ho fidi da zevel, mar d'eo possubl, eun nebeudig arc'hant da gas dezhan evit ma c'hello rei da viana peb a re voutou coat ha pep a re chossonou d'ar brizonierien zo er memes kær gantha. A dra sur kementse a zavetefe ho buez da veur a hini euz ar soudardet iaouank-ze.

An Aotrou de Kerangal a zigor eul listen euz ar re a roio eun dra bennag evit an ober-mad-ma, hag en em gark da gas ho ofrans d'ar c'holonel Kerrien. Ma ve unan bennag hag a ve guell gantha digas he ofrans din-me, me he resevo hag he lacai etre daouarn an Aotrou de Kerangal. G. M.

KELEIER.

Setu ama hanoiou ar Jureed evit en tri mis divezama.

An Aotronez :

Landouar, euz a Grozon ; Kermorvan, euz a Gonkerne ; An Hir, euz a Vrest ; Guegan, euz a Velgven ; Sehedic, euz a Leuhan ; Gourlaouen, euz a Locunole ; Inizan, euz a Blounevez-Lochrist ; Colin, euz a Blouedern ; Poitevin, euz a Blouneour-Menez ; Marrec, euz a Vipavas ; Ar Fournier, euz a Vrest ; Gueguen, euz a Blouziry ; Salaün, euz a Roscoff ; Ar C'horre, euz a Gerhaes ; Blanchet, euz a Landerne ; Guichaoua, euz a Bouldreuzic ; Ar Floc'h, euz a Vilin-Vern ; Guillou, euz a Gleder ; Abian, euz a Blouguerne ; Kergoat, euz a Vouezec ; Guyonvarc'h, euz a Verrien ; de Mauduit, euz a Riec ; Cardaliaguet, euz a Bont-n'Abat ; Allain, euz a Blouvorn ; Ar Boz, euz a Gastel-Paol ; Ar Gratiet, euz a Blouezoc'h ; Nicolle, euz a Blougastel-Daoulaz ; Desbouillons, euz a Vrest ; Mailloux, euz a Vilizac ; Gauthier, euz a Gemperle ; Ar Guiner, euz a Blougonven ; Ar Follezou, euz a Gerhaes ; Moreau, euz a Audiern ; Lacaze, euz a Landivisiau ; Bresson-Savaron, euz a Gemper ; Forgeard, euz a Lambezellec.

An Aotronez Boschet, Derennes, Gueriteau, Bellanger, ho fevar euz a Gemper, zo hanvet evit derc'hel leac'h ar re a vancfe.

En hospitalIou, etouez ar zoudardet a zo bet gouliet, e caver biniennou hag a zo souezus da velet ha zoken a alfet da lavaret burzudus.

Eur zoudard a ioa bet tizet he benn gant eur voulet, hag ar voulet a zo chomet etre crogen ar penn hag an empenn.

Ar zoudart-ze zo iac'h, a zebr, a-ef hag a gousk mad ; ne ell ket finval avad couls lavaret, rak dioc'h-tu e sant ar voulet-ze o ruilla en he benn.

Eur zoudard all zo bet tizet gant eur voulet en he dal ; ar voulet, efeac'h toulla an tal, e deus great an dro d'ar penn etre kig ha croc'hen, o loskel eur rouden voadok var he lerc'h dre al leac'h ma voa tremenet, hag a zo eat kuit dre gil ar penn.

En all c'hoaz a zo bet scoet en he empen, hag en deus kollet eul loden euz he vemor, n'en deus ket a zonch cuz a hanoiou an traou. Evit skuer, ne ell ket lavaret *eur gador ;* n'en deus ket a zonch euz ar ger *Cador*. Red eo dezhan kemeret eun dro all, ha lavaret : eun dra evit azeza.

Setu aze, evit an dud gouezick, peadra da evessaat ha da studia.

Ar c'heleier euz a Bariz, hag euz ar c'heriou all killet gant an enebourien, a deu brema dre'n ear, e *ballonioù*. Evelse meur a hini o deus gallet, a vrema, caout kelou euz ho zud. G. M.

HENT HOUARN.

Da be heur e tiblas hag e tigouez ar c'hirri tân.

O VONT A LANDERNE VARZU NAONET.

	kenta trein.	eil trein.	treda trein.	pevare trein.
Landerne	« «	8 35m	1h ««	8 20
Dirinon	« «	8 55	1 26	8 42
Daoulas	« «	9 07	1 40	8 56
Hanvec	« «	9 23	2 ««	9 14
Quimerc'h	« «	9 39	2 21	9 69
Castellin	« «	10 05	2 54	9 34
Quemeneven	« «	10 26	3 20	9 59
Kemper	6 30	10 59	4 46	10 22
Rosporden	7 04	11 32	5 24	10 48
Bannalec	7 21	11 48	5 41	« ««
Kemperle	7 46	12 11	6 06	« ««
Loriant	8 19	1 05	7 05	« ««
Naonet	« «	6 51	» ««	« ««

O TONT EUZ AN NAONET VARZU LANDERNE.

Naonet	« «	« «	6 10m	« «
Loriant	« «	8 20	12 10	6 05m
Kemperle	« «	9 02	12 49	6 49
Bannalec	« «	9 26	1 11	7 13
Rosporden	« «	9 44	1 28	7 31
Kemper	5 30	10 12	2 02	8 10
Quemeneven	6 «	« «	2 27	8 37
Castellin	6 30	« «	2 53	9 06
Quimerc'h	6 58	« «	3 15	9 33
Hanvec	7 21	« «	3 33	9 52
Daoulas	7 38	« «	3 48	10 08
Dirinon	7 58	« «	4 04	10 26
Landerne	8 17	« «	4 20	10 43

PRIZ AN ED.

KEMPER. — *8 Here.*

Priz an daou c'hant lur.

Guinis	20 lur, 88 c.
Segal	15 lur. 22 c.
Eiz	14 lur, 56 c.
Ed-du	20 lur, 24 c.
Kerc'h	14 lur, 40 c.
Avalou douar	6 lur, »» c.

PONT-N'ABAT - *22 Guengolo*

Priz an daou c'hant lur.

Guinis	20 lur, »» c.
Segal	64 lur, 66 c.
Eiz	13 lur, 76 c.
Ed-du	27 lur, 94 c.
Kerc'h	15 lur, 50 c.
Avalou douar	6 lur, »» c.

BUEZ HOR ZALVER JESUS-CHRIST,

HA BUEZ AR VERC'HEZ VARI,

Gand eur pennad scrit var ar c'henta Misteriou....

Moullet eo en eun doare ma vezo eas bras da lenn, gant paper cre ha lizerennou euz ar re sclerra. Cridi a ellan eta e plijo d'ar re her c'hemero, ha pell a ioa ez oa tud oc'h he c'houlen.

CAVET E VEZO :

E Brest e ti an Itron Normand.

E Landerne, e ti an Aotrou Desmoulins.

E Montroulez e ti an Aotrou Ledan.

Hag e calz euz ar c'heriou hag an tiez ma verzer levriou enho. G. M.

Buez hor Zalver Jesus-Christ ha Scol ar Maro Mad a so ho daou laket e brezonek gant an Aotrou G. M. belek.

Ar Gerant : AR. DE KERANGAL.

Kemper, moullet gand AR. DE KANGAL, Mouller an Escopti.

DISSADORN 22 HERE 1870. N° 299. C'HUEC'HVET BLOAVEZ.

FEIZ HA BREIZ,

KELOU A BEP BRO, HA KENTELIOU VAR BEP TRA,

Digaset bep sul da gement Christen a gomz ar brezonek.

CONDITIONOU EVIT CAOUT AR GAZETEN :

Evit ar FINISTER, COSTEZ-AN-NORD *hag ar* MORBIHAN : *evit eur bloas*, daou scouet ; *evit c'hwec'h miz*, pevarzec real.

An Abonamant a dle beza paet araog caout ar gazeten.

An hini ne zigas ket en dro ar c'hentà gazeten a reseo goude ma zeo echu he abonamant, a zo consideret evel abonet a nevez.

A abonamant a gemerer e ti an Aotrou DE KERANGAL, *moulter an Escopti, ru ar Gigerez, n° 18, e Kemper.*

D'an Aotrou DE KERANGAL *epken e tleer adressi ar peamanchou ha kement a zell oc'h servich ar Gazeten.*

Ar scrijou da laçat er Gazeten a dleer da adressi d'an Aotrou MORVAN, epken.

KEMPER, 22 Here 1870.

Ne oufet guelet netra caeroc'h var an douar, a lavare eur paien coz guechall, eget eun den just ha santel dilezet gant an oll, goal gaset gant an oll, o terc'hel gousconde mad, stard ha fenn en he za, oc'h ober penn d'he oll enebourien ha dan oll drubuillou a stourm outhan. Ar paien coz, o comz evelse, ne vouie ket euz a biou e comze, rag ar guella paianet a ioa pell dioc'h caout an ners calon-ze. He skiant vad gouscoude a lavare dezhan penaos eun den a vije evelse treac'h da bep poan, da bep darvout, da bep contrôliez, a vijé eun dra gaer da velet. An den-ze ne ell netra da ziscar ne oufe beza cavet nemet er guir relijion, nemet e touez tud sclerijennet hag entanet dre ar feiz. Ar verzerien epken ha guir zervicherien Jesus-Christ, kenteliet dre ar skuer roet dezho gant ho Mestr divin, a ell beza ker cre-ze a galon.

Evit caout eur skuer euz an ners calon-ze ne deus nemet teleur eur zell var an Tad Santel ar Pap Pii Nao. A hed pevar bloas varnugent tremenet abaoue m'ema var gador Sant Per, nag a drubuillou, nag a zismegansou, nag a rann-galon n'en deus ket bet da c'houzany ? Nag a vrezel n'o deus ket great dezhan oll enebourien an iliz ? Ha bepret gouscoude e chom seder, ato ferm ha stard, ato harpet var ar mean-ze ne ello morse oll ners an ifern da ziscar.

Brema pa'z eo lamet diganthan an nemorant euz ar pez en devoa var an douar, Pii Nao a zalc'h bepret stard ha ferm.

Ar Pap, ha pa n'en defe ket eur mean da lacat dindan he benn, a vezo ato vikel Jesus-Christ, tad an oll gristenien fidel ; ar penn euz an iliz-ze a zo hag a bado bete fin ar bed, daoust da oll gounnar he enebourien. Mes an dislealdet a rer dezhan a ranco bezo reparet, ha piou hen reparo ? Hag hen ober a reomp-ni dre ar voalen a bouez varneomp ? Ne ouzon ket.

Ar pez a ouzon avad eo on euz izom da bidi, da greski hor pedennou evit hon diou vro muia caret, ar vro ma zomp ganet enhi hag a zo flastret gant hon enebourien, hag hor bro evel christenien, me lavar an ilis santel catolig a vije distrujet ive brema gant an dud dileiz, ma e, divije gallet beza distrujet.

Ervez eul lavar coz eur bar avel a ra vad d'ar guez oc'h ho startaat, oc'h ho lacat da boulza grizIou dounoc'h en douar.

Al lavar-ze, a gaf din, en defe izom da veza difazlet bez tamik. Eur bar avel a ra vad da startaat guez oc'h ar re zo iac'h, n'eus tars ebet enho, hag a zo dija cre ho griziou ; mes ar guez o deus nebeut a c'hiziou, a zo eun tars bennag enho, a zo comanset da vreina pe da dezi, a vez torret pe discaret ganthan. Evelse a c'hoarvez dindan ar bar amzer a strael azioc'h hor penn. Ar feiz, er c'halonou iac'h, a gresk, a starta, a gemer eur vuez nevez ; her guelet a reomp dre ar pedennou c'hoeg, an oll oberou mad a rer hemdez dirag hon daoulagad. Mes er re a ioa toc'hor ar feiz en ho c'halon, ha ne velomp-ni ket ar feiz-ze o tont couls lavaret da vouga ? ha n'ho guelomp-ni ket oc'h orjellat, o plega, ha marteze zoken o terri ? prest marteze, dre laoskentez, da vont a du gant enebourien an ilis, pe da viana da argila ha da chom ep he difen nag he zicour, pa ve red hen ober ?

Ato ar gristenien aounik, clouar, laosk, o deus marteze great muioc'h a zrouk d'ar relijion eget he enebourien touet, dre ma roont hardiziegez d'ar re-ma da ober ar pez a geront, ha ma c'hellont dre ho laoskentez lacat ar re vad zoken da falgaloni.

Ar zoudardet a ioa e servich ar Pap n'eus ket bet great a zistruch varnezho pa'z eo an enebourien en em rentet mistri euz ar gær a Rom. Deg ebken, a leverer, a zo bet lazet, ha daouugent gouliet. An Tad Santel ne ket falvezet dezhan lezel scuilla goad evithan. He zoudarded gouscoude o doa c'hoant avoalc'h da rei ho buez evit difen vikel Jesus-Christ. Ar c'holonel Allet,

dreist ar re all, en doa ioul bras da veza merzer ; en em lakat a rea eleac'h ma voa muia danjer, ha goudeze e lavare d'an Tad Dussot, a urs Sant Dominik, beleg ar zouavet : « Va zad, Doue a gemer hirio nebeut a dud choazet en hon touez. »

E parrez Sant-Ian-d'Asse, e kichen kær ar Mans, e tigoueze en dez-all eur barreziad tud a bez, pe da vania an nemorant euz eur barreziad tud. Ar Prusianet a zigoueze e parrez Billancourt. Kerkent e voue lavaret d'an Aotrou Person ne dlie chom eno nemet ar re a joa goest d'en em zifen. Mes penaus da ober? Bez' ez oa eno minorezedigou paour. Caset int da Chartres eleac'h ma cavont digemer e c'his pe c'hiz. Ar re binvidig a ioa tec'het kuit ; mes ar re baour a jome. Petra da ober outho?

An Aotrou Person en em laca e penn an dud paour-ze a ioa anezho daouzeg ha triugent. Deut eus da zonch dezhan ec'h anavez e kichen ar Mans eun itron mad dreist d'ar beorien. Leun a fizians e Doue, en em laca en hent. Beva ha loja a raint evel ma c'helfint epad ar veach hir o deus da ober. Ne ouzont ket zoken hag hi a vezo digemeret. N'eus fors, mont a reont ato. Pa ne gavont ket a lojeiz, e couscont er meaz.

Hogen e parrez Sant-Ian-Asse ez euz aleiz a gristenien vad. An dud keiz a voue great ar guella digemer dezho. Pephini a fell dezhan caout en he di unan bennag euz an dud reuzeudik-ze. Er presbital eo e tebront, ha di e caser bara, keuneut, trouez hag a bep seurt traou. Ne c'houlennent nemet beza repuet, hag e cavont breudeur hag a rann gantho a galon vad ho bara pemdeziek.

Etouez kement a dremen en hor bro, ez eo kementse eur skuer vad, eun dra hag a ra vad d'ar galon. Ne ouzeur ket petra a dleer ama da veuli muia, pe ar fizians a ziskueze an dud keiz-ze o tont da glask repu digant tud ha ne anaient ket, pe ar garantez gant pehini int bet digemeret. G. M.

(*Chronique religieuse*)

Sant Patris, abostol an Irland.

V.

Patris, en he vissionou, hag en he veachou, a gase gantha kement a zo red evit lavaret an oferen, hag eur chapelig a veze savet ha dizavet pa garet. An traou oferenna en doa bet digant sant Jermen, evel ma on eus lavaret hueloc'h. He chapel a ioa great gant traouigou paour roet dezhan gant ar gristenien nevez a Irland. Ne gemere ket a draou pinvidik, traou a dalvoudegez.

« Va breudeur e Jesus-Christ, emezhan, ar guerc'hezet hag ar merc'hed devot a zigase din ar pez o doa a gaera, hag ho zaole din var an aoter ; me avad a lakea ho rei adarre dezho. Gouscoude an oll a ioa drouk contant a gementse, hag a lavare : Perag e ra an dra-ze? Hogen hen ober a rean evit na vije netra oc'h va staga oc'h an douar ; evit na elje an dud divadez caout netra da rebech din, nag an dud difez caout abeg ebet enhon evel ma o defe c'hoant da gaout. »

Ne gemere na guerz oferen, na paeamant, na netra evit badezi, na rei an urziou d'ar glouer, nag evit prezeg ar feiz. Eleac'h kemeret, e roe kement en devoa. Setu ar pez a verk he unan o respont d'ar re a glaske he damal.

« Sonjal a ra deoc'h marteze, pa vadezan kement a dud, eo en esper caout da nebeuta eun diner digant pephini anezho. Mad! diskuezit em eus bet eun dra bennag, ha me hen distaolo deoc'h. Pa en em zervich Doue eus va daouarn, evidon da veza indin, evit rei ar velegiach, e credit ne roan ket an urziou evit netra? Mar em eus goulennet morse guerz eur re voutou epken, diskuezit-hen, ha me a rento deoc'h an anter muioc'h. Nan, deoc'h oun en em roet; evit ho mad e labouran; evit ho mad e veachan hag en en em lacan var var. Roet em euz ar vadiziant, an urziou, ar gouzoumen ; ha gant gras Doue em euz her great a greis calon, evit ho silvidigez epken. Barn a ellit oc'h unan o velet an aluzennou a roan d'ar beorien e kement leac'h ma'z an. Dispignet em eus muioc'h a arc'hant evit na ve red evit prena pemzek deu libr. Kementse evit ma c'hellin beza deoc'h ; ha ma viot din ive e Doue. C'hoaz e fell din rei deoc'h kement am euz, hag erfin en em rei deoc'h oll va unan. Ia, dre c'hras Doue oll galloudeg en em roin deoc'h oll abez, hag en em uzin evit silvidigez hoc'h eneou. »

Penauz an Irland ne zilaouje-hi ket comzou caloneg evelse? Ar re baour, an dud reuzeudig, ar sclavet, ar gragez, ar merc'hed iaouang, kement o deus nebeut a dra er bed en em zestume a vanden en dro d'he gar. Pa her c'hlevent o cana, al labourerien a leze ho alar, ar besketerien ho rouejou, ar vesaerien ho bandennou chatal evit diredet d'he gaout.

Setu petra erruas gant ar mesaer Koemgin. Hema goude beza bet o tioual ar moc'h e couent Sabhal, eleac'h ma voue scoliet gant Patris hag ar barz Kieran, a deuas da veza eur mestr da zevel guerziou ha da gana. Patris souezet o velet he c'henet, a lavaras, pa her guelas : *Mochoemmog*, va bugel koant, hag an hano-ze a jomas varnezha, ha divezatoc'h ar potrig a deuas da veza Escop.

Santelez Patris a denne davethan ar vugale zoken en oad tenera. Eur vech oa chomet da dremen an noz e ti eur c'hristen euz an Irland, hag an den-ze en devoa eur mab seis vloaz hanvet Benen. Ar potrik-ze o velet pebez ear dous ha mad en devoa ar zant, a deuas da azeza var he varlen, ha ne felle dezhan mui mont diouthan caer e devoa he vam clask he gas ganthi.

Pa voa dent ar mare da gousket pephini a c'hourvezas var he dorchen tro var dro d'an tan, ha Patris a reaz evel ar re all. A veac'h en doa serret he zaoulagad ma santaz unan bennag o cregi en he dreid, o poket dezho, hag oc'h ho starda var he galon. Ar potrik bihan oa a ioa deut euz a gichen he dad hag he vam da gaout ar zant. Diskibl an hini en deus lavaret lezel ar vugale da vont d'he gaout a zalc'haz ar potrig en he gichen da dremen an noz.

Antronoz vintin ar zant en doa stardet he c'houris var he dro, hag edo o sevel he droat evit pignat er c'har, pa deuaz ar bugel da gregi en he c'hlin. « ô, me ho ped, emezhan, n'am c'huitait ket! » Caer o devoa he dad hag he vam clask he gas ac'hano, ne rea nemet gouela ha crial: « List ac'hanon! List ac'hanon da vont gantha! »

Ar zant touchet o velet carantez ar bugel, a astennaz he zivrec'h hag her savaz er c'har en he gichen. Ar vugaligou-ze ker karet gant Patris, hag a bere en doa kel liez a vech clevet dre he gousk ar moueziou oc'h he c'hervel, a rea brema stad anezhan, evel evit he drugarecat da veza silaouet ho mouez.

An niver a ziskibien Patris a greske bemdez, hag he c'hrignol pe he Sanail euz an Ulster ne voa mui braz avoalc'h evitho. Goulen a reaz eur park digant eur paien pinvidig, hanvet Daïr, a ioa o chom er sao heol d'an enez. Ar perc'hen a gave dezhan oa re gaer ar park a c'houlennet digantha ha n'hen roas ket ; rei a reaz epken eun tamik prat ha ne dalie nemeur a dra, ha c'hoaz e case he gezeg enha da beuri, gant aoun na daje ar geot da goll. Hogen ar guella euz ar c'hezek-ze, an hini a blije muia d'ar perc'hen ha var gein pehini e save ato pa zea d'ar brezel, a varvaz en eun taol. O velet-ze, Daïr a velaz en doa faziet, hag a gasas da c'houlen pardon digant Patris. Ar zant her pardonas ; lavaret a rer zoken e reas muioc'h evithan, e tigasaz he varc'h adarre beo. Daïr a voue kement a fouge enha, ma lakeaz eur c'hannad da vont da gas d'ar zant eur gaoter arem, labouret caer meurbet. « Kea, emezhan, da gas ar gaoter vrao-ze d'ar c'hristen, hag e tigasi din he drugarez. »

Ar c'hannad a reaz he gevridi, ha pa voa distro, Daïr a c'houlennaz outhan :

— Ahanta, petra en deus lavaret ar c'hristen o reseo va c'haoter?

— Aotrou, lavaret en deus din : *Grazagam* (bennos Doue.)

— Grazagam? Grazagam? petra eo an dra-ze, eme ar paien droug enha. Hennez zo eur pez divalo; ne voar ket beva; ne voar ket trugarecat guelloc'h evit evelse pa roer dezhan eun dra ker caër? Kea buhan da ger-c'hat din adarre va c'haoter.

Ar c'hannad a reaz adarre he gevridi, ha pa voa distro :

— Petra en deus lavaret dit en dro-ma, eme ar paien?

— Lavaret en deus adarre : *grazagam*.

— Penaus? pa roan dezhan va c'haoter vrao, e respont, Grazagam, ha pa lacan he zenna digantha, e lavar Grazagam adarre! Ar ger-ze a zo-ta, red ha ma ve, eur goms vad evit ar gristenien, p'eo guir e leveront anezhan pa rer vad dezho evel pa rer drouk. Sell, kemer va zas arc'hant, ha cas anezhan d'ar c'hristen-ze. Guelet a ran ez eo eun den pennog ha ne eller ket dont abenn anezhan; lavar dezhan e credan enha.

O veza lavaret kementse ez eaz he unan da gaout ar zant.

— De mad dit, emezhan, me a ro dit ar park braz ac'h eus goulennet diganhen evit sevel lojeiz enhan ; credi a ran enhout.

Setu aze penauz, ervez tud ar vro, eo bet savet ar c'henta escopti en Irland, Escopti Ardmagh. Mar en em dromplont var gementse, da viana n'en em drompler ket o lavaret ez eo burzuduz ar pez o deus great an irlanted goudeze evit sevel ilizou ha couenchou en ho enezen. Guelet int bet paravia an eil d'egile o clask gouzout piou a roje muia evit sevel tiez d'an Aotrou Doue. Evelse ive an enezen-ze e deus roet divezatoc'h kement a zœnt, kement a vissionerien santel o deus douget sclerijen ar feiz er c'harterion divar dro. Ni ive Breiziz-izel, a dle anaoudegez vad d'an Irland; rak dleourien omp dezhi euz a veur a hini euz an dud abostolikze o deus prezeget ar feiz d'hon tadou coz, hag a henoromp hirio evel hor patronet. G. M.

(*Eur pennad all eur veh-all.*)

Chapel Coat-ar-Roc'h.

Eharz menez Are, e parrez Commanna, ez euz coajou braz hag a ioa ennho, amzer zo bet, guez dero huel ha dija ker coz hag ar bed; mes brema n'ez euz mui nemet keuneud-trouc'h. Hogen, e creiz ar c'hoajou-ze a zo c'hoaz azioutho peziou rec'hill du, ez euz eur plas el leac'h m'eo sclear hag anad d'an oll ez euz bet gueich all eur chapel. Tammou mein kizellet e doare coublou cam a verk e peleac'h edo an or, ha tammou all a gaver en douar en eun dorgen a zo e kichen hag a zo brema goloët a lenard, a verk dioc'h ar c'houbari anezho, e peleac'h edo an aoter hag ar prenestr a ioa adren. Chaosou prenvedet, duet gant an amzer, hag anter guzet a zindan eur guiskat drez ha kinvi, a ro da anaout d'an dremenidi ez oa guez fao braz en dro d'ar chapel. Var an douar dizec'het ne zav nemeur a beuri, hag al labouset a dec'h dioc'h ar plas distro-ze evit mont farcoc'h da gana ho c'hanaouennou dudiuz.

Mes dioc'h ar pardaëz, pa deu an denvalijen, e ve lavaret e nijse di kement kaouen ha kement labouz-noz zo er c'hoat, da hirvoudi ha da zini caon gant ho mouez clemmuz. Pa zounjer en traou-ze oll, e teu eur beac'h var ar speret hag e tistroer ar penn gant an anken er galoun; rac ne vezer ket evit miret da gredi e veler eno dirac an daoulagad eun desteni bennac euz a vuanegez Doue pe euz a fallagriez an den.

Eno edo gueich all chapel Coat-ar-Roc'h. Histor ar chapel-se n'e ket hir ; setu perac e lakeomp anezhi ama e berr gomzou. Plijet gant Doue e lakafe e speret eur c'hristen mad bennac sevel a nevez pe sicour dressa

unan euz ar chapelou-ze a lezer en abandoun abaoué re bell amzer siouas !

Chapel Coat-ar-Roc'h a ioa da Aotrou ar maner euz an hano-ze. Hirio ar maner-ze a zo eat da netra evel ar chapel, hag ar pez a zo chomet anezhan a zo bet chenchet en eur verouri divalo aoualc'h da velet abalamour d'he frenesier braz n'euz tam guer ebet ennho ha d'he mogeriou faout ha goloët oll a ilio evel gant eur zaë glaz-tenval.

An dijentil paour a ioa o chom e maner Coat-ar-Roc'h a varvas var dro ar bloaz 1789. eun tammic araoc ma tirollas ar *revolution* vraz e Frans. Goude he varo, he vaner a oue guerzet hervez m'en devoa gourc'hemennet he unan abarz mervel. N'en devoa ket a vugale ; hag evel epad he vuez en devoa implijet an darnvuia euz he zanvez, petra bennac n'oa ket braz an danvez-se, oc'h ober vad d'he nessa, e felle dezhan e vije ive an nemorant lakeat, goude he varo, da ober vad d'an ilizou ha d'ar beorien. Eur marc'hadour neud a Landivisiau, hag hen pinvidic, a brenas ar maner. Ar marc'hadour-ze a ioa stag he groc'hen ouz he gein, ha ne anaveze netra en tu all d'he vicher pehini a ioa gounit arc'hant muia ma c'helje. Grall-Penvern oa he hano ; mes an dud divar ar meaz o devoa hen leshanvet *Falloc'h*, evit rei da anaout ne c'helle den beza falloc'h evithan, pe ez oa, hen, falloc'h eget ar falla. N'oa ket bet falvezet dezhan dimizi gant aoun da zispign re a arc'hant. N'en devoa nemet eur c'hoar, ha gant houma eo e veve. Hogen, he c'hoar a ioa eur plac'h iaouank euz ar re vella hag euz ar re zevota ; he c'haloun a ioa ken distag dioc'h traou an douar ha ma'z oa hini he breur stag ouz an danvez hag ous ar madou. Ar marc'hadour neud en devoa great ar pez a ioa en he c'halloud evit miret outhi da vont da leanez.

Ar baourez-keaz Marianna a ioa en em rezinet da volontez he breur evel eur zantez ; kemeret a reas patiantet, ha gedal a rea ato ma teuje Grall da jench santimant ha da gaout guelloc'h sonch. Setu perac ne falvezas ket dezhi kuitaat Penvern.

Marianna a c'houïe pegement a zevotion o devoa tud ar c'harter evit chapel Coat-ar-Roc'h, pe chapel Sant Roch. Pa glevas eta oa bet prenet ar chapel-se gant he breur, he c'haloun a zridas gant ar joa ; sonjal a rea dija pebez plijadur e devije o kempenn ar chapel-se, o viska an aoter, o lakaat varnhi bokedou fresk. Mes pebez rann-galoun evithi pa glevas Falloc'h, eun dervez m'en devoa eur banne a zindan he fri, o lavaret ne oa mui na Doue na Sant ebet, hag en devoa sonch da bilat ar chapel evit guerza ar vein a ioa oc'h he ober ha lakaat labourat an douar a ioa a zindan. Marianna ne c'hellas ober netra nemet gouela, hirvoudi ha pedi.

Coulsgoude, en noz varlerc'h, e credas guelet, en eun uvre, Sant Roch oc'h en em ziscouez dirazhi, he vizach drouc-livet ha guen evel eun tamm paper. Hag hen a lavare en eur ziscouez dezhi ar gouli a ioa e penn he c'hlin.

« Ne vouel ket, va merc'h ker, emezhan gant eur vouez carantezuz. Mar teu ar fallacr da astenn he zorn var va zi, Doue eo a ro counje dezhan evit kelen an dud. Coulsgoude, ker rust ma'z eo an amzer d'ar mare-ma euz ar bloaz, gra ar pez zo en da c'halloud, va merc'h, evit miret eur c'hornic bennac evidon hag evit va c'hi keaz. »

An uvre a roas eun tammic fisians da Varianna. Evel ato, pa deuas an dervez ma tliet pilat ar chapel, e santas he anken o creski, ha neuze, poulzet evel gant eur zonch deuet euz an env, ez eas mintin mad er meaz euz an ti, ha, goude beza cutuillet eur scour glaz bennac el liorz, setu hi d'ar c'hoat.

An heol a ioa o sevel var ar menez, hag a lakea an inkinou skorn a ioa a zistribill ous brankou ar guez da lugerni evel bisier arc'hant. Sourradennou avel ien a dremene dre ar c'hoat. Eul labouz bennac a gane var eun ton clemmuz, evel p'o devije c'hoant da c'hervel an nevez amzer. Marianna a ioa dija muioc'h a beoc'h en he ene pa zigoras dor ar chapel ne oa neuze c'hoaz den var he dro. Hervez he c'hustum e renkas ar scourrou glaz dirac imach Sant Roch, ha goudeze ec'h en em lakeas da bedi en eur c'horn tenval, sioul ha didrouz. Eno e cave dezhi dija clevet moueziou euz ar bed all o comz outhi. Kerkent, setu daou zen o tont er chapel en eur ober eun trouz braz ; digass a reant gantho eur skeul, morzoliou, eur vouc'hal ha benviachou all evit al labour o devoa sonch da ober.

Ar skeul a oue savet ouz ar voger ; unan euz al labourerien a bignas ennhi gant eun troad ampart ; mes egile, iaouank c'hoaz, a lavaras d'he goumpagnoun :

— Ar pez ma'z comp da ober ama a zo eul labour fall ; petra sonjit, Per ?

— Me, eme egile, netra. Ar mestr en deuz lavaret or bije paeamant vad ; mé ne zellan nemet ouz an dra-ze.

— N'euz fors, eme ar paotr iaouank, evidon-me am euz aoun.

— Bah ! n'oud ken nemet eur c'hapoun. Hag ouspen, daoust ha Falloc'h n'en deuz ket lavaret deomp bremaïc e kemere an dra-ma var he goustians ? Kement-se a dle lakaat da speret eaz. A hent all, daoust ha n'euz ket douget eul lezen evit lavaret ne oa mui sant ebet ?

Coulsgoude an amzer a deue da c'hoassaat. Coummoul teo, poulzet gant avel ar menez, a'dremene dreist ar chapel, hag a zigasse an denvalijen ennhan divar c'horre. Dioc'h tu an anter-noz e teue bep ar mare sourradennou hag a lakea ar c'hloc'hic'h a ioa en tour da dintal goustadic.

— Evidon-me, a lavare ato ar paotr iaouank, n'oun ket eb enkrez. Ha petra deui ar paour-keaz Sant Roch da veza, mar bez casset ac'han ? Hag o comz evelse ar paotr keaz a huanade hag a zelle en dro dezhan.

Egile a respountas :

— An hini a c'halvemp gueich all Sant Roch a raio evel ar beorien all euz ar barrez, mont a raï da geuneuta da goat Falloc'h, hag evelse e c'hello ober tan divar he goust.

— N'euz fors, Per, red e ve deoc'h sonjal mad araoc. Aotrou Doue ! Sellit-ta, ahont, er c'horn : eun eal euz ar baradoz eo a zo var he zaoulin dirac an imach.

— Diot zo ac'hanoud ! eur vaouez eo da vihana. Petra ! ne anavezes ket Marianna ? Mes Falloc'h en deuz lavaret deomp arabad oa ober van evit he guelet.

En eur goms evelse, ar c'halvez a zistagas eun taol bouc'hal calet var unan euz a dreusier ar chapel. Ker buhan Marianna a laoskas eur griaden, ken na dregarnas ar chapel penn-da-benn. Ne c'houzoun ket pe ar c'halvez a oue spountet gant ar griaden-ze, pe unan euz a visier ar skeul a dorras, ar pez zo sur eo e couezas a fardagleo var ar pave hag e chomas eno eb flach egis pa vije bet maro-mic.

Marianna a redas d'he gaout ha ne deuas nemethi var he dro ; rac ar paotr iaouank a ioa tec'het kuit, kement a aoun en devoa. C'hoar Grall a ieas dioc'htu da gerc'hat dour d'ar feunteun a ioa e kichen, hag a bouez glebia dezhan he dal, e teuas a benn eb dale da zizempla ar c'halvez. Mes hema en devoa torret he scoaz en eur goueza.

— Doue r'ho sicouro ! a lavare Marianna en eur gass ar c'halvez d'ar gear. Calz poan o peuz, mes anez Sant Roch a behini o poa c'hoant da bilat an ti, e vijac'h sur en em lazet o coueza euz a gen huel.

— Guir eo, eme ar c'halvez en eur huanadi.

— Kemerit fisians, a respountas Marianna, Sant Roch pehini en deuz pareet kement a dud dioc'h kement a glenvejou, a bareo ac'hanoc'h ive. Delit, setu ama eur guennec bennac da c'hortoz. Varc'hoaz me deui d'ho cuelet adarre.

— Petra ! eme ar c'halvez, c'houi ea c'hoar Falloc'h a zo ker stag he galoun ouz an arc'hant, hag ez oc'h ker mad ha ken truezuz-se e kenver an dur paour ! Ar paotr iaouank a ioa ganen a gave dezhan guelet eun eal euz ar baradoz charz an imach ; guir a lavare.... Lavarit d'ho preur clask re all, mar car, da ober al labour milliget a behini oan en em garget. Evidon-me, ma ro Doue dinn ar c'hras da barea, a ro va ger ne astenninn mui va dorn da glask pilat ar chapel-ze. Guell e ve ganen mervel.

G. Morvan,
persoun Pluguën.

(*Eur pennadvallseur vech all*).

BALLON.

Petra eo eur ballon ?

A beb mare e klevom brema komz euz ballonou. « Eur ballon a zo deuet euz Metz hag ez euz kavet ennha daou vil lizer. » ....« Eur ballon a zo deuet euz Pariz hag en deuz digasset kelou d'eom euz ar ghærbenn. »....

Her c'hlevet oz peuz, na ellom mui kaout keloyou euz Metz nag euz Pariz nemed dre voyen ballonou. Rag ar Prussianed gouez ho deuz gronnet ar c'hæryou-ze, d. l. e. ho deuz hen hem lakeet en dro d'ezho gan ho armeou, hag a vir evelse ne c'hall mui nikun euz ar Francizyen na mont d'ar c'hæryou-ze, na dont euz anezho da zigass d'eom kelou e-bed.

Koulskoude, a beb mare e teu keloyou d'eom euz Metz hag euz Pariz. Penaôz e teuont-hi ?

Hen lavaret em beuz, dre voyen ballonou.

Mes petra eo eur ballon ?

Eur ballon a zo eur c'houizighell vraz, greet gan paper pe gan seiz kotet, ha leunyet a *ez*, pehini a ra d'ezha beza skànv, skànvoc'h eged an *er*, en eveleb doare ma teu, eur wech lezet gan-t-ha he-eunan, da zevel d'an nec'h ha da vont gan an avel evel ar moghed.

Displikom eun tam kemment-ma.

FORM AR BALLON.

Eur ballon, a lavaran, *a zo eur c'houizighell vraz.* Ia, form ar ballon a zo, tost-da-vad, form eur c'houizighell pe soroc'hell, kofeg, teo braz euz a greiz, gan eun digor striz euz an traon. Eur ghestenn pe goloenn wenan a ro d'eom c'hoaz da anaout mad avoalc'h form eur ballon. Ar ghestenn a zo kofeg euz a greiz hag he deuz eun digor striz euz an traon evel ar ballon.

MENT AR BALLON.

Beza e reer ballonou a beb ment, adaleg brazder eur velin avel hag en tu all.

AN DANVEZ GAN PEHINI E REER AR BALLONOU.

Eunan em beuz gwelet hag a voa greet gan paper ordinal. Mes ar paper ordinal ne-d-eo nemeur kre ; buhan e rog. Eur ballon, greet gan paper evelse, ne ouffe ket mont a-bell : ar gliz euz an nènv hen glebo, an avel, pehini a zo attao eun tam kreoc'h d'an nec'h eghed tost d'an douar, hen foueto, ho pallon dizale a grevo, ha setu e welot anezha o tont d'an traon buhanoc'h eghed ne-d-eo pignet.

Gan petra e tleer eta ober ballonou, pa vez c'hoant da ober re vad ?

Gan seiz kotet, ervez ma em beuz klevet lavaret.

Ar zeiz a zo skànv ha kre. Ar skànvder a zo eunan euz ar galiteou a dleer da glask en danvez ewid ober eur ballon mad. Ar ballon a dle sevel en *er* ha kerzet evel eur vag dre an *er* : e tle eta beza skànv, skànvoc'h eghed an *er* : rag mar vez pouneroc'h, ne zaffe birviken en *er*, nemed dre vurzud e saffe : mes ama n'ez euz ket meneg euz burzudou.

Ar zeiz, al lian seiz a zo kre, kalz kreoc'h eghed ar paper ordinal ; kreoc'h eo zoken eghed al lian lin. Ar ballon a dle beza kre ewid na grevo ket en *er* hag ewid ma c'hallo evelse mont beteg penn he veach.

Al lian pe an etof seiz ma reer gan-t-ha ar ballon, a dle beza kotet, kotet mad, ewid ne yalo ket an *er*, an avel dre enn-ha. Red mad eo, e-c'hiz ma her gwelim bremaig, e vez greet ar ballon gan danvez stank, gan

danvez ha ne ya ket an *er* dre enn-ha : a-nez ne jomffe ket an *ez* enn-ha ha ne zaffe ket en *er*. Eur c'houizighell, mar vez-hi toull, ha chom a raffe an *er* enn-hi ? Ha ma ne jomffe ket an *er* enn-hi, penaôz he dalc'hffec'h-hu reut, c'houezet ?

Grit eta ho pallon gan seiz kotet ; roit d'ezha form eur ghestenn pe ruskenn wenan ; grit anezha braz, ker braz hag eur velin, ha brassoc'h, mar kerit, ewid ma c'hellot mont gan-t-ha, me fell din lavaret enn-ha da ôber eur bourmenadenn en er. Seul vrassoc'h e vezo ho pallon, seul vui a draou pouezuz ec'h allo da ghemmeret.

Mes n'eo ket avoalc'h. Penaôz brema lakaat ho pallon da c'houeza ha da zevel en er ?

Ama e ma an dalc'h. Klevit eta ha klevit mad ar pez a zan da lavaret d'eoc'h. Eur sekret eo ha ne vez ket roet anaoudeghez euz anezha d'an oll.

Pa oz peuz c'hoant da lakaat eur c'houizighell da c'houeza, da zont da veza teo, reud, petra a rit-hu ? c'houeza *er* enn-hi gan ho kinou. Ar biniaouer a ra ivez evelse ewid lakaat he zac'h biniou da c'houeza. Mad, evit lacat eur ballon da c'houeza, ez euz ivez eun dra benâg da ober evelse : ben leunya a rit, neket a *er*, mes a *ez*. Ma ne leunyffec'h anezha nemed a *er*, ho pallon ne vez ket skànvoc'h eghed an *er*, an *er* ordinal, ha ne zaffe birviken d'an nec'h. Mes an *ez* a zo skanvoc'h eghed an *er* : leunyit anezha eta euz hennez, hag ho pallon neuze, skànvoc'h eghed an *er* ordinal, a zavo d'an nec'h evel eur blevennig skànv, hag an avel hen kasso d'eoc'h war ar memez tu ma kass ar moghed. Lakit eur c'houizighell, leunyet mad a avel, e goueled an dour, hag e welot ho c'houizighel, kerkent ha ma vezo-hi lezet gan-t-hi he-eunan, o sevel war'r c'horre. Perâg ? Perâg e sav-hi war'r c'horre ? Abalamour an *er* a zo enn-hi, o veza skànvoc'h eghed an dour, a ra d'ezhi sevel war an dour. Eur ballon ivez leunyet mad a *ez*, pehini a zo skànvoc'h eghed an *er* ordinal, a zavo en *er*, a zavo kemment ha ma c'hallo war gorre an *er*.

Petra eo an ez-*se ma komzom euz anezha* ?

Daou *er* a zo — Leoniz pe da vihana eun darn vad anezho a lavar *ear*. Lod anezho ivez a lavar *aer*. Ar re-all oll, d. l. e. Tregheriz, Kerneviz ha Gwenediz, a lavar *er*. N'em beuz ket c'hoant da varna ama piou a lavar ar gwella. Mes eun dra c'hellan da voaranti : Ar re a lavar *ear*, a dleffe ivez, mar ho deuz c'hoant da veza ackord gan-t-ho ho-unan, lavaret *eaz* euz ar sort *er* tano ma komzom euz anezha brema : rag an daou dra-ze, *er* hag *ez*, a zo breur ha c'hoar, hag evelse an daou c'her ewid ho envel a dleffe ivez tenna an eil d'e-ghile ; na dle beza ken kem etre-z-ho nemed al lizerenn diveza. Lakit en unan anezho *r*, lizerenn an nerz, hag en e-ghile, *z*, lizerenn an distervez. Divezatoc'h ni a welo ar gherentiez hag ar c'hemm a zo etre *r*, hag *s*, *z*. Ni a welo neuze ivez an oll skiant hag an oll furnez a zo er gredighez euz an daou c'her *er* hag *ez*, pe *ear* hag *eaz*, pe *aer* hag *aez*.

Mes distroom d'or ballon.

Beza ez euz eta daou *er*, an *er* ordinal, pehini a leuny ar bed, adaleg an douar beteg an heol, ar stered hag en tu all, pehini a ruffom, a lonkom a beb tenn halan, hag eun *er* all, anvet *ez* e brezoneg hag e galleg *gaz* pehini hen hem gav ivez dre ar bed oll, en diabarz hag en diaveaz euz an traou, mesket gan an *er* ordinal. An *ez* a zo eun *er* tanooc'h ha skànvoc'h kalz eghed an *er* ordinal. Setu perâg, pa hen hem gav diliam, diskrog, distag euz an *er* ordinal (rag gan hemma ez eo peurvuia kemmesket hag evel gludet out-ha,) e sav d'an nec'h hag e ya d'hen hem goll da vro ar stered.

Hoghen, euz an *ez*-se eo e leunyer eur ballon. Pa vez leun ar ballon euz an *ez*-se, ar ballon a zo skànvoc'h eghed an *er* hag a zavo d'an nec'h. Ha seul leunnoc'h e vezo euz an *ez*-se, seul vui aze e vezo skànvoc'h eghed an *er* ha seul essoc'h e savo d'an nec'h. Hag e savo, e savo attao, evel ma fallffe d'ezha sevel tre war an *er*, e-c'hiz eur c'houizighell, leun a avel, boutet gan-eoc'h e goueled an dour, a zavo war an dour kerkent ha ma lezot anezhi gan-t-hi he-unan.

AN ERMIT.

Penauz e vez galvet avechou eun den da eur stad a vuez.

IV.

Goude beza laket ar peoc'h e meuriad al Logod, goude beza bet an heur vad d'ho lacat var an hent eün, e chomiz eun nebeut derveziou en ho zouez. Neuze e voue red din mont adarre en hent, rag eur veach hir am oa da ober. An Indianet vad a deuas d'am diambrouk beteg ar penn pella euz ho donarou. Pa'z is da gimiada dioutho en eur rei dezho va bennoz araok mont var douarou meuriad ar C'hastor, an indian am oa great ar peoc'h etrez-han hag he vreudeur, a grogaz er pacadig a ioa ganhen hag hen lakeaz var he scoas.

— Ra lezo ar sae zu ac'hanon da vont d'he heul, emezhan.

— Ne ouzout-te ket, eme ve, pegement a skuisder as pezo, pe gen alies e vezi e danjer o tont d'am heul ?

— Da heuilla rin, emezhan, evel ma ra ar c'hi ar chaseour ; senti a rin var eur ger, var eur sin eus da zorn ; va breudeur o deus pardonet din ; me avad ne bardonin ket din va unan.

Setu tost da zeis vloaz abaoue m'en deus an den a velit aze astennet lavaret ar c'homzou-ze, hag abaoue biscoas n'eus clevet eur glemaden o tont euz he c'hinou, biscoas n'en deus debret nemet griziou ha bara du, biscoas n'en deuz efet nemet dour. Bemnoz, pe ger skuis bennag e ve, e sao evit pidi, hag e chom pell stouet dirak Doue o c'houlen trugarez outhan. Hirio ez eomp adarre d'ar broiou gouez, hag e c'hoar avoalc'h he gatekiz evit va zicour da zeski ho reljion d'he vreudeur. Setu aze histor an den-ze.

Lavarit din brema, eme ar missioner, en eur zevel varzu an Env eur zell leun a garantez Doue, lavarit din hag hen a eller caout e nep leac'h plijadur ebet ker c'hoeg evel ar re a ro avechou an Aotrou Doue d'he vissionerien, d'ar re a labour da c'hounit eneou d'ezhan !

Ama, eme an ofiser a vor a scrif kement-ma, ar missioner a davaz, hag ar picol goueziad a zavaz hag a deuas da lavaret eur ger bennak dezhan. Me a stardas dorn ar missioner em hini ; ne gaviz ket avad eur gomz evit he drugarecaat. Disken a ris d'am c'hamprig, hag en em lakiz em guele a istribil. Hogen pell e vouen ep gallout cousket ; eur bern sonjou a ioa em ene. En nosveziou varlerc'h, e chomen pell da gaozeal gant ar beleg, ha nebeut ha nebeut e voan chenchet oll. Pemzek dez goude em boue urs da gas ar missioner hag he indian d'an douar, ha pa ho gueliz o taoulina var an aod, hag o vont goude, ep sellet var ho lerc'h, varzu ar gouelec'hiou-ze a dlient da drempa gant ho c'huezen ha marteze gant ho goad, e savas ganhen eur c'hoant bras da ober eveld'ho.

Dek mis divezatoc'h e voan distro d'am bro, hag e rois va discarg a ofiser. Tri bloas goude e voan beleg hag e saven var eul lestr evit servich an dud a vor. Ar gark-ze a ran c'hoaz hirio. Va lestr en deus bet eur c'hrogat tenn oc'h hon enebourien. Me am eus bet va lod a c'hloaz, eun tamik gouli hag a vezo pare ep dale, ha neuze ez in adarre da gaout va martolodet ker.

Setu penauz en deus Doue va galvet da veza missioner pa zonjen nebeuta.

G. M.

Setu ama ar beden a leverer e Tours, var bez Sant Martin :

« Aotrou, c'hui pehini a zo en em hanvet hoc'h unan Doue an armeou, difennit ar Frans er c'hrogat-ma a c'hourdrous lamet diganthi he frankiz hag he feiz. Savit, Aotrou hon Doue, ha casit en ho zro an enebourien a gann merc'h hena hoc'h ilis. Touet o deuz he c'holl hag he distruja, ha goude he beza distrujet, lacat enhi da ren an herezi hag an errol N'ho lezot ket, ô va Doue, da gas ho ioul da benn ; souch o pezo euz ar vro e deus roet deoc'h santez Jenovefa, santez Clotilda, sant Loiz, hag oc'h eus saveteet ken aliez a vech dre vurzud. »

« Taolit, o va Doue, eur zell a drugarez var armeou ar Frans. Ni ho ped evit hor soudardet, evit kement a garomp, hag a ia d'an dachen a vrezel evit hon difen. Bez'ez int hor priejou, hon tadou, hor breudeur, hor bugale, hor c'herent, hor mignonet. Difen a reont hor bro, hon tiez, hon ilizou. Va Doue, hor c'huiteet o deus rag ho dever ho galve ; ho fiziout a reomp en ho providans. Ra blijo ganeoc'h ne vent ket e niver ar re a gollo ho buez en emgann ! »

« Va Doue ra vezo great ho polontez ha ne ket hon hini. Hogen ho pidi a reomp da zilaou hor mouez. Pa deui ar maro da asten he askel azioc'h penn ar re ma pedomp evitho, difennit-hi, grit ma chomint e buez, ha leun a anaoudegez vad, ni ho trugarecai gantho hag evitho. Ni a gano ar c'hantig a anaoudegez vad en hoc'h ilizou, eleac'h ma raimp a nevez al le da veza fidel deoc'h.

« Ni ho ped, ô va Doue, evit hon tud mac'haniet ; bihanâit ar poaniou a c'houzanvont ; roit dezho ar iec'het hag ar vuez ; grit ma vezint sentuz oc'h ho polontez, ha ma teui ar goulicu o deus resevet hag a ra henor dezho, da zeski dezho caret gouliou ar groas. »

« Ni ho ped, ô va Doue, evit hor prizonerien ; n'ho dilezit ket var an douar estren ; grit ne vezo ket ker c'huero evitho an diouer euz ho bro. Skoazellit an dud keiz harluet-ze, ha roit dezho an esperans da velet adarre ho bro, ho zud, ho mignonet. Ra deui ho croas da veza ho c'honsolasion en ho stad ker poanius. »

« Ho pidi a reomp, va Doue, evit hon tud dare da vervel ; pellait dioutho ar rann-galon hag an dizesper. Ra deui sonch dezho, ô va Doue, euz ho badiziant, euz ho fask kenta ; roit dezho ar pardon diveza. Resevit ar sacrifis euz ho buez evel eur baeamant leun euz ho fec'hejou hag euz hon re. Roit dezho ar reposvan. »

« Ni ho ped, ô va Doue, evit hor re varo ; ho pet sonch o deus gourenet, o deus roet ho buez. Gouzanvet o deus, ha maro int evit difen hor bro gatolik. Aotrou, anounac'hait ho faziou hag ar re o deus tennet varnomp ho koaligner, ha digemerit-hi ar c'henta guella e rouantelez ar peoc'h hag an eurusted. »

« O Mari, patronez ar Frans, sicour ar gristenien, dreizoc'h e kinnigomp da Jesus, ho map, hor pedennou hag hon huanadou. Plijet ganeoc'h asten var hor soudardet ho scoazel oll c'halloudek ; o pet sonch euz ar re a garomp. Silvidiguez ar re vac'haniet, pareit hon tud gouliet ; consolatourez ar re ankeniet, consolit ar brizonerien hag ar re zo dare da vervel ; refuch ar bec'herien, digorit d'on re varo dor an Env, ha pedit evit ar re zo er c'hlac'har. »

« Sant Martin, skuer ar vrezelourien, kenta patron ar Frans, tennit bennos Doue var hon armeou, ha grit m'or bezo ar peoc'h. »

« O Mari, consevet ep pec'het, pedit evidomp-ni en em erbed ouzoc'h. »

« Sant Martin, patron ar Frans, pedit evidomp. »

En dez-all, eme *gazeten Rodez*, eur bourc'his euz a gœr hag eun den divar ar meaz a voue ar gaozeaden-ma etrezho.

— Aotrou, eme ar c'houeriad, ha c'hui o pije credet biken o divije great ar veleien kement all ?

— Petra o deus great ar veleien-ta ?

— Ne ouzoc'h ket eta petra a leverer ama abaoue m'eo digoret ar vrezel ?

— Ne ouzon ket a betra e fell deoc'h coms.

— Mad, dissul, en davarn, em oa clevet meur a hini o lavaret o doa great ar veleien eur gest evit destum arc'hant da gas da Roue Prus.

— Ne ket guir ?

— Eo, guir avoalc'h. Neuze e leverer ive ez eus cavet en hent houarn casedadou *jambon*, caset ive gant ar veleien da roue Prus.

— Hag oc'h eus credet an dra-ze ?

— Perak ne rajen ket ? Ar re o deus lavaret kementse a voar an traou-ze mad avoalc'h.

— Ne ouzont ket caer a gaf din.

— Pa lavaran deoc'h.

— Neuze e credit ive-ta ez eo oll veleien ar c'harter-ma tud diskiant, diot da staga ?

— Ne lavaran ket an dra-ze.

— Gouzout a dleit gouscoude eo roue Prus protestant, hag evel pa lavarfen, pab ar brotestanted en he vro ?

— Hag evit an dra-ze ?

— Petra ? Ne velit-hu-ket ma teufe roue Prus da ober he vestr e Frans, kenta tra a rafe eo cas kuit ar veleien gatolig evit lacat ministret protestant en ho leac'h ?

— Ec'h elfe ober marteze avoalc'h.

— Hag e caf deoc'h evelato ema ar veleien o clask he velet treac'h deomp-ni ?

— Nan, ne rafent ket sur douetuz ho mad ho unan.

— Neuze-ta ec'h anzavot eo red e vent diot ha diskiant tre ma casfent arc'hant pe draou all da roue Prus.

— Ia-da, rei a rafent baz d'ho bazata. Mes morse n'em oa sonjet e kementse.

O, ma sonchfe mad an oll er pez a leveront araok coms, ne ve ket kement a lavarerez hag a gontchou diod etouez an dud evel a zo. Ma taolfet eun tamig evez oc'h ar pez a glever, ne ve ket laket kement a c'heier da redeg evel a rer.

Ar c'heleier diveza deut en derveziou-ma a verk o deuz ar fransizien bet ar gounit var ar prusianet e daou pe dri grogat, ep caout gouscoude victor leun ebet.

Eur c'helou martezé c'hoas guelloc'h eo an enebourien a gomans nec'hi hag en em jala. Grosmol ha clem a zao hag etouez ar soudardet hag etouez ho zud er gær. Kementse ne deo ket souezus. Rak mar greont droug deomp-ni, eul loden vad euz an droug a goez varnezho ho unan. Bemdez e lazer tud dezho ; bemdez e varf calz en ho zouez gant clenvejou. Mar o deuz eun dra bennag da c'houzanv ar re euz hon tud a zo o tifen ar vro, soudardet, enebourien en eur vro estren o deus c'hoas muioc'h. Mar deo eun dra bennak dinerzet ha didudet ar Frans, ar Prus a zo didudet muioc'h c'hoas ; rak gouzont a reont, euz a veur a gant mil den ma voant deut e Frans, ne daio nemeur anezho en dro. G. M.

Setu ama ar pez a lenner er gazeten hanvet *Figaro* :

Eur zadornvéz eur maread bretonned ho deuz great eur brosession e Paris da iliz Itron-Varia-ar-Gonidou. Ac'hano, heulliet gand eur c'hant bennag a genvreudeur Breuriez an iliz-se, ez int eat, hed ar Boulevard da iliz ar Vadalen.

Dre ma'z-eant an holl a zizoloe ho fennou dre resped evid ar brosession, tra ha ne veler ket aliez e Paris, siouaz !

Gardou mobil ar Finister en eur ziguezout e Paris, a zo bet lojet en eur c'harter hanvet *Caumartin*, Boulevard *Haussmann* Ru-Izel-ar-Rampart.

Eun tiegez euz ar ru-ze en doa da loja, evid he lod, tri zoudard a c'hardou mobil ar Finister. N'en em gontantas ket da rei d'ezho lojeiz evel kustum, lacaat a rea ouspen anezho da zibri oc'h he daol evel mignoned. Goude ar Pred mestr an ti, he vroeg hag he vugalez a lezas hon tri zoudard oc'h taol evit ma vijent liproc'h da gozeal entrezho ha da ober ho c'hornad butun.

Peguen souézet ne oue ket plac'h an ti pa zeuas da zichervija an daol, en eur velet an tri zoudard daoulinet ha doareet da lavaret ho fedennou hervez kustum ho bro !

Enor d'ar vretouned ! en eur rei skoueriou mad ha santel e prezegint d'ar barizianed ar guir feiz hag ar guir relijion.

Eun itron a galite huel he deuz skrivet en eur gazetten eul lizer evit poulza an holl itronezed-al da heul he ali.

E leac'h emezhi, bragal evel m'hon euz great bete vrema, gand hor guiscamanchou dispignuz ha dirollet, en em lakeomp en hor guiscamanchou canv ha dizispign, epad ma vezo hon Tad Santel ar Pab er prizon, hag ar Franz mac'haignet gand ar Brussianed. A.

An aotrou Siou, vikel e Henvic, zo hanvet vikel e Coray.

An aotrou Morgant, professor e Castel, zo hanvet person en Enez-Vaz.

An aotrou Kerezeon, nevez beleget, zo hanvet vikel e Guimillau.

An aotrou Vigouroux, nevez beleget, zo hanvet vikel e Henvic.

An aotrou Laurent, nevez beleget, zo hanvet vikel er Relec.

An Aotrou Pondaven, person Locronan Kerne, zo maro eu derveziou-ma.

PRIZ AN ED.

Kemper. — *15 Here.*		Pont-n'Abat — *15 Here.*	
Priz an daou c'hant lur.		*Priz an daou c'hant lur.*	
Guinis.....	20 lur, 88 c.	Guinis.....	22 lur, 94 c.
Segal.....	8 lur. 22 c.	Segal.....	16 lur, 88 c.
Eiz.....	14 lur. 56 c.	Eiz.....	14 lur, 50 c.
Ed-du.....	20 lur, 24 c.	Ed-du.....	21 lur, 66 c.
Kerc'h.....	14 lur, 40 c.	Kerc'h.....	16 lur, »» c.
Avalou douar	6 lur, »» c.	Avalou douar	6 lur, 50 c.

HISTOR BREIZ

Cant A. de M.

A so moullet evit an trede guech.

An dud divar ar meaz a gav el levr-ze kenteliou caer divar benn ar pez zo tremenet en ho bro.

Al Levr-ze a gaver er braz euz an tiez a verzer Levriou enho.

Ar Gerant : Ar. DE KERANGAL.

Kemper, moullet gand Ar. de Kerangal, Mouller an Escopti.

Dissadorn 30 Here 1870. N° 300. C'huec'hvet Bloavez.

FEIZ HA BREIZ,

KELOU A BEP BRO, HA KENTELIOU VAR BEP TRA,

Digaset bep sul da gement Christen a gomz ar brezounek.

CONDITIONOU EVIT CAOUT AR GAZETEN :

Evit ar Finister, Costez-an-Nord *hag ar* Morbihan : *evit eur bloas*, daou scouet ; *evit c'huec'h miz*, pevarzec real.

An Abonamant a dle beza paet araog caout ar gazeten.

An hini ne zigas ket en dro ar c'henta cazeten a reseo goude ma zeo echu he abonamant, a zo consideret evel abonet a nevez.

A abonamant a gemerer e ti an Aotrou de Kerangal, *moulleur an Escopti, ru ar Gigerez, n° 18, e Kemper.*

D'an Aotrou de Kerangal *epken e tleer adressi ar peamanchou ha kement a zell oc'h servich ar Gazeten.*

Ar scrijou da lacat er Gazeten a dleer da adressi d'an Aotrou MORVAN, epken.

KEMPER, 30 Here 1870.

Abaoue ma'z eo digor ar brezel a zo brema ha m'ema hor bro en eur stad ken doaniuz ha ker canvaüz, an dud dizoue ma comzomp bep sizun en ho enep o deus diskuezet hag a ziskuez bemdez petra a fell dezho da ober. Mar doa unan bennak kentoc'h hag en doa c'hoas douetans var gementse, n'en deuz hirio nemet sellet en dro dezhan evit guelet, ha digeri he ziscouarn evit clevet petra a reont.

Ne ket epken mouga ar feiz a fell dezho, mes evel diskibien d'an hini a zo bet muntrer a viscoaz, ez eont a unan gant enebourien hor bro evit distruja ar re n'int ket difeiz ha dizoue eveldho.

Comz a rer euz ar prussianet a ziabarz a ra muioc'h a zrouk d'hor bro eget ar prussianet a zianveaz. Hag e guirionez ober a reont freuz e leac'h ma c'hellont ; en em zevel a reont a enep kement hini zo e penn ar vro, kerkent ha ma n'ho c'havont ket difeiz avoalc'h dioc'h ho meno, miret a reont oc'h ar zoudardet na ellont en em glevet evit chaseal an enebourien, hag evelse e roont amzer d'ar prussianet da zistruja hor bro ha d'he lacat e tan hag e goad. Er c'heriou braz gant sicour al lamponet a zo eun niver braz anezho enho, e reont ho mistri, pe e clascont hen ober, e lakeont er meaz euz ho c'houenchou menac'h ha leanezet, e voal gasont an dud a iliz, e tizornont ar re o deuz eur c'hallout bennag, hag e lakeont an dispac'h e pep leac'h. Var ar meaz ne rafent ket guelloc'h mar gelfent. Evelse ar re o deus c'hoas eur zantimant vad bennak, ar re a gar e guirionez ho bro, ne ouzont ket pe du trei, ne ellont ket destum hag unani, evel ma carfent, ho nerz hag ho c'hourach a eneb ho enebourien.

Hag epad an amzer-ze petra a ra ar prussianed ?

Discar, distruja pep tra en hor bro baour. Eur scrij eo comz euz an taoliou criz a reont ; mantri a ra ar galon o lenn hiniennou euz ho zorfejou. Tud divadez, tud gouez o veva er c'hoajou ne vijent ket bet ker krizze, hag evit lacat eur ger ha ne deo ket anavezet en hor brezonek, ne vijent ket bet ker *barbar*. Ama e lazont bugale ha tud coz, tud ha n'int ket goest d'en em zifen ; ahont e taolont en tan da zevi merc'hed ha bugale, hag e clever a bell ar c'hoez euz a gorfou an dud keiz rostet gant an tan ; e leac'h all e reont da dud ar c'harter labourat evitho, sevel douar evit ober creou dezho, hag ho lakeont etre ar fransizien hag hi, en hevelep doare ma'z eo red d'ar re ma eana d'en em zifen pe tenna var dud ho bro. E pep leac'h goude beza laeret kement a goez dindan ho c'hrabanou, goude beza devet kement ne ellont ket da gas gantho, e c'houlennont digant tud ar c'harter, dindan boan a varo, sommou braz a arc'hant, muioc'h calz eget n'o divije gallet da rei, ha pa na vijent ket bet laeret dija, ha pa na vije bet distrujet tam euz ho danvez. Sonjit ac'hano pe ger reuzeudig eo an dud keiz a zo tremenet an dud gouez-ze dre ho c'harter !

Ha brema petra da lavaret euz ar prussianet a ziabars, da lavaret eo euz ar re zo penn abek ne aller ket chaseal ar *varbaret-ze* ker buan ha ma vije bet great ma vije en em unanet an oll evit ho c'has kuit pe ho distruja ? Petra da sonjal euz ar re a glask ober digemer vad dezho en esper beza epernet gantho ? D'ar re-ma, evit guir, eo e reont goassa ; rak ma c'hespernont unan bennak, ma tiskuezont respet evit unan bennag eo evit ar re em zifen guella outho. Pe ger gouez bennak ma'z int ne ellont ket miret da gaout istim evit ar re a zifen gant courach ho zra, ho buez hag ho bro.

Hag hon Tad Santel ar Pap ? Sionas, ema prizonier. An dud dizoue, an dispac'herien zo deut abenn da ober eno ar pez a glaskent da ober pell a zo. Great o deuz e Rom ar memes torfejou a lavaren bremaig a rea ar prussianet en hor bro. Laerez, laza, ober a bep seurt dismegansou d'ar re vad, setu kement a reont er gær ben-ze euz ar bed. Ar Pap a zo eur vanden archerién pe zoudardet oc'h he zioual en he balez. Ne ell mui cas he scridou na reseo scridou euz ar bed christen ; ha

gant kementse he enebourien, he vourrevien o defe c'hoant da rei da gridi ema ar Pap e frankiz, ez eo gant he asant ez int-hi deut da Rom. Hogen ar Pap, pehini n'en doa eanet da zevel he vouez a enep ho dislealdet hag ho zorféjou, en deus gallet, evel dre vurzud, digas er meaz a Rom, daoust d'he ziouallerien, eur scrit eleac'h ma en em zao cre ha fenn a enep an torfet divezama o deus cometet, hag a laca ho muzul da veza bar. — Pii nao a lavar d'ar gardinalet :

« Hor c'halon glac'haret, hag an daelou en hon daoulagad e teuomp, evel ma c'hourc'hemen deomp ar vouez euz hor c'houstians, da ziscleria a vouez huel ha dirag an oll en em zavomp a enep an alouberez a zo great ama. »

« Evel n'on eus ket brema ar frankis zo red deomp da gaout evit gouarn ilis Doue, e tiscleriomp e roimp moulla ar scrit-ma evit ma vezo anavezet, mar bez red, gant ar bed oll katolik. N'on euz ket ar frankis d'en em zervichout euz ar post, p'eo guir e furcher hor paperiou ha zoken dillad ar re hor servich. »

Ar Pap a vere goudeze ez eo eat he enebouriet a enep an oll guirion, a enep ho le great meur a vech, a enep ho ger roet d'ar Frans ha dezhan he unan. En em glem a ra euz an torfejou great gantho abaoue ma'z int deut e Rom. Pidi a ra Doue da scleraat an dud dall ha difeiz-ze ne reont nemet starda muioc'h mui bemdez en dro d'ho ene chadennou an anaouen pe an excumunigen.

Ar c'hardinal Antonelli eu deus moullet eur scrid all evit en em zevel a enep dislealdet hag alouberez enebourien an iliz.

Unan a zeputet an Itali en deus scrifet ive evit en em zevel a enep dislealdet he genvreudeur. Caout a rer en he scrit comzou hag a ve mad evessaat outho.

« Vikel Jesus-Christ, emezhan, a zo eur roue ; piou bennag hen discaro divar he dron a rento cont da Zoue... Ar re a aloubo Rom a denno vannezho mallos daou c'hant milion gristen... Setu perag e savan va mouez stard hag huel a enep an torfet-ze dre behini eo breset dindan an treid pep guir ha pep le...

Argasia ra an dislealdet-ze, ha ne ket me epken eo her gra, mes c'hoas couls lavaret oll dud an Itali. Rag annaout a ran tud va bro, hag e c'houzon ne c'houlennent ket eun dra evelse...

Evelse-ta, dioc'h ma lavar an den-kalonek-ze, daoust d'an oll freuz a rer en Italia bell zo, ne deus nemet eun niver bihan oc'h ober an oll dispac'h-ze. Lavaret a ellet komout all euz a Frans. Petra eo an niver euz an dud dizoue en hon touez ma vent laket e kem gant ar re all? Ne vent netra, ha gouscoude pegement a zroue ne reont-hi ket?

Kement-ma a dlefe boza eur gentel evit an oll, pa ve menolt da chous tud evit eur gark bennak. Mar o defe skiant, ne rofent morse ho mouez da dud ha n'o deus na feiz na relijion, p'eo guir e velont ez eo avoualc'h eur vozadig anezho, pa ellont caout ar c'hallout etre ho daouarn, evit teleur ar c'hanv, ar c'hlac'har hag ar strafuil en eur vro a bez.

E Lyon hag e Marseil dreist oll e rer ar brezel d'an tadou a urs Sant-Dominik, d'an tadou a Gompagnunez Jesus, d'ar relijiuset all ha d'al leanezet couls ha d'ar vreudeur a ra scol. Pa na ner ket goassoc'h dezho, ho laker var ar pave hag e kemerer ho zra hag ho ziez. Evit diskuez pebez digareziou zo avoalc'h dezho evit en em gemeret oc'h an dud a ilis, setu ama eur pez evit skuer.

D'ar sadorn da noz, araok Sul ar Rozera, beleien iliz ar Gonseption didach, e Lyon, a ioa o covez. Deut ar mare da sini an *Angelus*, ar c'hloc'her a lakeaz ar c'hleier e bole, evel m'ema ar c'hiz, abalamour ma voa gouel braz antronoz.

Setu eun offiser a reng izel euz ar c'hard national o tont d'an iliz hag oc'h ober safar, o lavaret eo evit destum ar bobl eo e sonet ar c'hleier evel pa vije tan goal. Unan euz ar gureet a deu euz he gador golez hag a zisplek dezhan freas perag e soner, mes n'eo ket silaouet. Eur c'hure all a deu hag a zo roget he surplis dezhan gant al lamponet a ioa en em zestumet. An Aotrou Person a deuaz ive hag a voue canet pouli dezhan. Ar c'henta kure a voue red dezhan mont gantho da gaout ar pennou, hag e reat hu varnezhan dre ma'z ea. Eur serjant a leas d'ar presbital varlerc'h ar person hag he gureet all, hag a felle dezhan ho c'has me n'ouzon ket peleac'h. Erfin e tigouezas daou offiser braz hag a reas d'an offiserien vihan lezel didrous da ober ho devoir ac re ne lavarent ger dezho.

Etouez kement a draou trist, setu ama eun dra bennak laouenoc'h.

E Bourdel eur vandeu gardou national a dremene an noz en eur post, ha ne vouient nemeur petra da ober euz ho amzer. En em lakeat oant da vont ha da zont a vandennouigou er meas dirak dor ho lost, hag e comzent, na petra ta, euz an traou glac'haruz a dremen brema.

Setu unan euz ar re a brozege o tevel eneou hag o cuial « eur prusian ! ha setu hi da vont d'ezhan.

Ar prusian a ioa unan a c'hoarezet Sant Visant a Baul, eur bara ganthi dindan eur gazel hag eun houden geuneut dindan eur gazel all.

— C'hui, va c'hoar, d'ar mare-ma euz an nozl!

— Aotronez, eleac'h ma'z eus naoun lia nion, n'eus ket a amzer da c'hortoz.

— Ha da beleac'h ez it?

— Da di eur glanvourez ha n'e deus netra nemet ar pez a gas dezhi an encou mad.

— Ha noc'h eus ket aoun, hoc'h unan, en eur c'harter a gær ken distroc'hag hema?

— C'hoarezet Sant-Visant zo ato dindan lugad an Aotrou Doue pehini a bell'a pep danjer dioutho.

— Va c'hoar, list ac'hanomp da viana da vont d'ho cas.

— Deut-ta. Vad a rafe deoc'h guelet petra o deuz ar re baour da c'houzanv, evit dezhi beza truezuz outho.

Setu eta eur vandeu gardou national en dro d'ar c'hoar o vont d'he c'has da di ar baourez clanv. Ep dale en em gavont gant eun ti paour a ziaveaz, hag e tiskennont en eun toul cao paouroc'h c'hoaz Eno e vouent guelet o scrija hag ho c'halon dare da vancout dezho o velet eur vaouez treud, drouk livet, n'oa anezhi nemet ar relegou, hag hi astennet var eun dornat plouz ha goloet gant eun tam truillou bennak.

Ar c'hoar a asten he dorn d'ar glanvourez, a c'houlen diganthi penauz en em gaf, hag a entent outhi evel ma rafe eur vam oc'h he bugel. Eitre daou unan euz ar gardou nasional en doa tennet he dog ha great eur zell oc'h he gamaradet. Ar re-ma a gomprenaz ar zell-ze. Pephini a dennaz he ialc'h hag a roaz he aluzen.

An are'hant a voue roet d'ar c'hoar, hag houma ho c'hontaz hag ho lakeaz d'ar baourez kez clanv var he zorchen blouz en he c'hichen. Bez' ez oa anezho antercant lur. Evelse ar glanvourez paour ne devezo ket a zienez epad eur pennad amzer, hag a gavo adarre esperans ha marteze ar iec'hed.

Ar voazed a deuaz adarre da heul ar c'hoar hag he c'hasas beteg he zi. Houma evit kimiada dioutho a lavaras :

« Aotronez, great oc'h euz eun dra hag a zigaso chans deoc'h. Breac'h an Aotrou Doue a bouez brema var ar Frans, abalamour e Frans pephini ne zonch nemet enhan he unan, ne glask nemet caout he ezamant hag he blijadur, ep sonjal er re zo en dieuez ; ha c'hui oc'h eus desket hirio ez euz ive plijadur oc'h ober vad d'ar re all. » G. M.

Sant Patris, abostol an Irland.

VI

Mar doa Patris douget evit an Irlanted, an Irlanted en em ziskueze ive en he genver cals calonecoc'h evit na oufet da zonjal.

En Ulster ez oa eul laer brudet braz, hanvet Makfil, hag a ioa meurbet fouge enhan gant he hano a zinifi *mab ar Barzet*. He lojeiz, evel neiz eun Er, a ioa savet gantha var beg eur roc'h, hag ac'hano he lamponet hag hen a ziskenne, evel eur gorventen, var ar veachourien a velent en draonien. Euz a gement mac'homer a ioa er vro, hema eo a ioa muia aoun razhan. Eur speret dreist en devoa evit caout an doare da vourrevi ar re a goeze etre he zaouarn, fin oa evel eul louarn hag helavar da gomz oc'h ar bobl ; lavaret a reat zoken en doa maji.

O veza clevet e rea Patris ive burzudou ; « Ni velo, emezhan, hag eur c'hallout bennag en deuz an Doue-ze en hano pehini e ra he fouge da ober sorserez : ma n'en deus ket, ni hen lazo. »

Setu hen ta o tisken divar he roc'hel, hag oc'h en em lacat var bord an hent ma tlie arzant tremen dreizhan. Eno e c'hourc'hemen da unan euz he vanden ober ar c'hlanv ha gourvez a dreuz an hent, hag e laca eur vantel vras d'he c'holo penn ha troad.

Pa zigouezaz ar zant eno, e clevaz huanadou, hag e velaz ar lorban o tont d'he gaout hag o lavaret dezhan :

— Sell ! man euz va c'hamaradet zu clanv ; deus-tu ha can varnezhan unan bennag euz ar c'hanaouennou ma rez sorserez gantho ; marteze o devezo muioc'h a c'hallout eget hen ne-ni, hag her pavei.

— Ne ket sonez ma'z eo clanv, eme Batris ; hag o sevel ar vantel a c'holoe ar c'hoaf e tiskuezas d'al laeron bizach ho c'hamarad coenvet oll, scoet gant eun taol goad. — Neuze oc'h ober eur zell tenval oc'h mestr al laeron, e lavaraz :

— Perag ec'h eus-te clasket va ampron-me ? Makfil en em daolas d'he dreid.

— E guirionez, emezhan c'hui zo eun den Doue. Goalc'hreat eur euz, hen anzao a ran, keuz am eus d'am zorfejou, prest oun da ober pep tra evit ho efasi. Setu me ama ; en em lacat a ran etre daouarn ho Toue evit ma em c'hastizo. Ober a rin kement a c'hourc'hemennot din da ober.

Patris a lavaras neuze :

— P'eo guir ec'h eus keus d'as goal vuez ; p'eo guir e credez d'am Doue, me ia da voalc'hi da lousdoniou, hag o veza he vadezet, e lavaras c'hoas :

« Brema, mar kerez, e roin eun ali dit : Diles da roc'hel, ha da gamaradet, ha da zanvez, ha da zillad pinvidig, ha da gezeg, ha da armou. Na gas ganhez, euz a gement zo dit, nemet ar zac zo var da gein. Kuita an Irland dioc'htu, ha na zebr mui nicun euz ar frouez a zao en douar ha na ef mui a vin. Diles pep tra, ha kea varzu ar mor en eur dremen dre da speret ar zonch cus da dorfejou. Pa vezi digouezet en aod, distag eur vagig a gavi eno a zo great gant ozil ha goloet gant crec'hin, ha n'e deus na rouenv na stur. Sao er vagik-ze, stak da ziou c'har gant chaden ar vag ; alc'hoez ar jaden ha taol an alc'hoez er mor. Neuze les ar vak da vont e leac'h ma caro, ha da gas ac'hanout eleac'h ma falvezo d'ar Brovidans. »

Al laer a lavaras :

— Mont a ran, Aotrou, da ober evel a c'hourc'hemennit din ; ho pidi a rau epken da bidi evidhon, evit ma plijo da Zoue va finijen.

Dioc'htu e taolaz he vantel hag he armou ; ne zalc'haz ganthan nemet ar zae c'hoz a ioa en dro d'he groaslec'h, hag hen ac'hano ep teleur eur zell ep mui ken na var he di na var he vignonet.

Mont a reaz evelse dibourvez a bep tra ; leun avad e voa a fizianz e Doue. Digouezet var an aod, e cavaz, evel a ioa lavaret dezhan, unan euz ar bagouigou bihan-ze a zervich hirio c'hoas da besketerien an Irland evit pesketa er steriou hag el laginier pe el lennou, eur vagig ha ne ell nemet eun den mont enhi. Sevel a reaz er vagik-ze ;

iama a reaz he zivesker gant ar jaden, ha goude beza he alc'hoezet e tennaz an alc'hoez euz ar potail hag hen taolaz er mor, o lezel he vag da vont a dreuz an tarziou eleac'h ma carje ar Brovidans he c'has.

Providans Doue ne zilezas ket eun den a ziskueze ker bras ners-calon ; ker bras ners-calon evel en doa diskuezet he vestr Patris he unan oc'h en em deleur etre divrec'h Doue. He vagik, poulzet gant an avel, a ieas da zouara var aodchou enez Mona. Eno daou ermit santel hen digemeraz hag hen tennaz euz he vag. O veza lavaret dezho petra a ioa digouezet ganthan, o devoue truez outhan, ha souezet o velet pe ger burzuduz eo hentchou Doue, hen dalc'hjont eno gantho. Er scol gant an daou ermit-ze e teskas plega he gorf hag he speret d'ar binijen. Dont a reas da veza beleg, goudeze Escop, hag iliz Irland her ped dindan an hano a zant Makfil.

Tud o tont d'en em renta christenien en eun doare ker burzuduz a lakea calon abostol an Irland da zridal gant levenez, hag a rea dezhan lavaret : « Setu bugale brenned an Irland o tont da veza menac'h hag o vale var va roudou. »

Lavaret a rea c'hoas : « Merc'hed ar rouaned zoken a ve lavaret a ve guerc'hezet consacret da Jesus-Christ ! » Hag oc'h ober meneg euz a unan a ioa en em c'hreat christenez evelse hag a ioa merc'h da eur roue, « me anavez unan, emezhan, — Doue r'he bennigo, — unan iaouank, nobl, coant, euz eur genet dispar, hag a zo deut d'am c'haout, hag am eus badezet. Meur a hini all a gemer skuer diouthi, ne ket avad gant asant ho c'herent en em reont christenezet. Pell dioc'h eno, goal gaset, dismeganset, tamallet e gaou int gant ho zud. Ne glevont nemet gourdrouzou hag emahint dalc'h mad o veva e creiz an trubuillou. »

Setu penauz ec'h enebe rouaned an Irland oc'h ho fotred hag oc'h ho merc'hed pa felle dezho credi e Jesus-Christ.

Evit ho zicour da enebi oc'h an aviel o devoa dreist oll an drouizet, a rea scol d'an noblans iaouang, hag a glaske ober sorserez evit miret oc'h ho scolaerien da drei kein da fals credennou ar baianet.

An drouizet eta a c'hourene oc'h Patris. Ar c'hourenadek-ze ne ket bet laket dre scrit ; tud ar vro avad a voar he c'honta en ho giz.

Eur mintinvez, en nevez amzer, ar zant a ioa pignet en he gar, he zaou ejen guenn sterniet outhan. Mont a rea a hed ribl ar ster Shanon, hag an dour a velet o steredenna a bell dindan bannou an heol o sevel. Eur vanden labouset savet euz ar c'hoad, adouez deliou ar guez zo var bord ar ster, hen heuille en eur gana, evel evit lavaret dezhan e voa deut mad var douarou canton Connaugt. Eur pennad ac'hano, e kichen eur feunteun, e velet diou blac'h iaouang o tont da voalc'hi dillad. Oc'h sclerijen an heol, a bare leun var ho bizachou, e velet e voa unan anezho guenn kann, guenn evel an erc'h, hag eben fresk ha demruz evel ar roz ; ha setu perag e c'halvet ar genta *ar venn* pe *Guenna*, hag an eil *Roza* pe *ar rozen*. Diou c'hoar oant hag ho zad a ioa roue.

A bell, var eun huelen mein sacr tro var dro dezhi, ez oa daou bicol den coz, ho daouarn savet gantho varzu an Env, hag o doa goubari da bidi an heol ha d'he c'helver d'ho zicour evel pa vije eur goal zarvout bennak tost da zigouezout.

Setu en eun taol an Env oc'h en em c'holo ; talmou curun a glever a bell, an ejennet gouez, oc'h kar Patris, a zao ho friou hag en em laca da c'hoeza en dra c'hellont ; goudeze e vlejont scrijuz, ec'h hejont ho ieo gant counnar, e tirollont hag e torront unan a rodou ar c'har. Caer en devoue charretour ar zant ho delc'her a za ; caer en devoue troc'ha a beun teir guech, euz ar guez a ioa eno e kichen, tamou coat mad da zresa ar rod, ar rod, kerkent ha ma veze laket da drei, a dorre a benn teir guech. Ar c'hoad a ioa guestlet da fals Doueou an drouizet, ha ne felle ket dezhan sicour da vale eur c'har o doa an drouizet roet ho mallos dezhan.

Etre daou an drouizet a greske ho goal bedennou, hag an heol evit senti outho, en em c'holoaz en eun taol a goumoul ken tenval ha ken teo, ma teuaz an nos du eleac'h an deiz. Hogen, eme dud ar vro, an Irlanted a voar e pade an denvalijen-ze tri dervez ha teir nosvez, bevech ma c'helle an drouizet he lacat da zont. Cuzet a dlient oc'h abostol an Irland diou verc'h ar roue Laegaïr, Ethnea *ar venn*, ha Fethlena *ar rozen*. An daou zen coz o doa digaset an denvalijen-ma, hag he scuillet var ar c'harter oll, oa tadou mager diou verc'h ar roue, hag ar re a rea scol dezho.

Mes Patris n'en devoue nemet sevel he zorn hag ober sin ar groaz epken evit beza trec'h ha d'an droug speret a lakea an ejennet e counnar, ha d'an diaoul a rea he vestr er c'hoad, ha da fals Doue an heol, ha d'an drouizet ho unan. Dorn Patris n'en devoue nemet en em zigeri hag en em asten evit lacat pemp sklerijen da zont da gas kuit tenvalijen an noz, evit ober d'an ejennet chom reiz, evit sec'ha coad an drouizet ha dispen labour ar zorserien. An heol a deuaz adarre da bara, hag al labouset a heuille ar zant en em lakeaz a nevez da gana. Neuze ec'h ellas mont adarre en hent varzu feunteun Klebah, eleac'h ma edo merc'hed roue an Irland o voalc'hi, evel guechall merc'hed ar roue Idomenee (eur roue brudet etouez ar baianed). G. M.

(*Eur pennad all eur vech all*).

Chapel Coat-ar-Roc'h.

II

Coulsgoude ar marc'hadour neud ne falvezas ket dezhan anaout dorn an Aotrou Doue er pez a ioa c'hoarvezet. N'en devoue nemet muioc'h a-ze a ioul da zont a benn euz ar pez en devoa lakeat en he speret. Gervel a reas daou pe dri lakepot euz a Vontroulez, hag e lavaras dezho e vijent paët mad evit al labour milliget en devoa c'hoant d'ho lakaat da ober.

Ractal al labour sacrilach a oue casset en dro, hag ar chapel a oue pilet ep dale. Ar peb guella euz ar vein a oue casset da gèar da verza; ar re all a jomas ama hag a-hont, a verniou, e plas ar chapel benniget. O velet kement-se, an dud divar dro a ioa rannet ho c'halonou; pa dremenent dre eno e reant sin ar groaz, e lavarent eur bedennic, ha goudeze e tizroent ho daoulagad, kement a boan a rea dezho guelet ar chapel discaret.

Evelato potret Montroulez a ioa chomet, evit doare, e goueled ho c'haloun, eun nebeudic respet evit an traou sacr, pe marteze Marianna e devoa ho gounezet dre he daëlou hag an arc'hant e devoa roët dezho; rac lezet o devoa en he za eur pennadic moger el leac'h m'edo imach Sant Roch, en despet d'an urs roët dezho gant Falloc'h da bilat ar chapel oll d'an traon. An draze da vihana a oue eur gonzolation evit ar plac'h devot; mes ar gonzolation-ze ne badas ket pell.

Pa deuas ar marc'hadour neud da c'houzout n'oa ket bet sentet outhan e kenver ar poent-se, ez eas en egar, hag e touas var he le e lamche kuit an diveza testeni-ze euz ar scoazel en devoa roët a bep amzer Sant Rok da barrez Commanna.

Eun abardaëz eta dre eun amzer denval, Falloc'h a falvezas dezhan cass da benn ar zonch fallacr a ioa en he speret.

Coulsgoude, caër en devoa moustra var he goustians, houma ne ehane d'he vrouda ha d'he vourrevi, ha ne leze repos ebet ganthan. O veza n'oa ket, a hent all, unan euz an dud-se ha n'o deus ket aoun rak ho skeud, e sonjas, evit beza hardissoc'h da ober he daol, clask unan bennac da ober coumpagnunez dezhan, ha var gement-se setu hen da vilin Kerdiles. Eno ez oa eur miliner coz, hanvet an tad Furik ; Falloc'h hag hema a evas meur a vanne en henor d'an neud ha d'ar bleud, ha goudeze ez ejont ho daou etrezec al leac'h m'edo gueich all ar chapel.

Evel kent an tad coz Furik, en despet d'ar cidr en doa evet, ne oa na goal zispount, na goal stard var he zivesker; ha bep veich ma troe an hent, dreist oll dre ma tosteat ouz ar c'hoat, e chome a za da ober eun ehanic. Erfin e lavaras evelhen :

— Selaouit, aotrou Penvern, emezhan, me gav an amzer tenval ha goal zivezat eo dija. Hag ouspen, c'houi vel, evit discar eur zant, eur zant ker coz...

— Just, eme ar marc'hadour, pa'z e guir eo ker coz-se, nemet eassoc'h a-ze e vezo deomp dont a benn anezhan. Hag ouspen, va c'houmper Furik, gouzout a dleffes or beuz coundaonet ar zent holl da veza taolet a gostez.

— Ne lavaran ket nan, eme ar miliner, goude beza chomet eur pennadic da zelaou ar c'haouennet hag al labouset noz a hirvoude var eun ton clemmuz en dro d'ar chapel, ne lavaran ket nan, mes evelato ma teuffe an dra-ma da lakaat duad etouez va bleud ?...

— Lakaat duad etouez da vleud, Furik ! Pell zo ne zelles ket ker pis-se, ni a c'hoar aoualc'h petra rez, laër coz zo ac'hanoud.

— Assa, c'hoant badinat o peuz evit doare, Penvern. Mes.... aïou ! aïou ! Piou an diaoul a zo crog em jupen ? Malloz ruz ! ma ve barbet Sant Rok e ve ?.... ia zur, he zent a zank ennon betec ar goad.... Mont a ri kuit diouzin, loan milliget !

En eur gomz evelse, ar miliner, spountet-oll, a zastumas he oll nerz evit distaga eun taol troad e creiz an denvalijen; mes an taol troad-se ne dizas nemet he goumper Falloc'h, a ioa neuze o clask hent da vont a dreuz ar bodennou spern a bere an drein a ioa sanket e saë ar c'hapoun coz, hag a ioa bet kemeret ganthan evit dent ki Sant Rok.

— Daonation ! eme ar marc'hadour neud ; skeï a rez evel eun dall, Furik ; ha coulsgoude, e leac'h skeï ganen, e tleffes kent va zrugarekaat evit ar boan a gemeran da glask hon tenna euz an toull fall-ma ; rac, te vel, n'emaomp ket var an hent mad, va mignon.... Mes dre chans setu amá al loar o tiscouez he boc'h ruz azioc'h ar menez.

— Evidon-me a garfe ervad beza c'hoaz er gear etouez ar bleud ; rac aoun am euz n'en deffe an dra-ma eur fin fall. Credit ac'hanon, Penvern, guell eo deomp distrei var hor c'his.

— Nan, nan, coumper. Tonket or beuz var eur zac'had segal-vinis, ne c'helles mui mont a enep da c'her. Dont a renkes ganen betec ar fin, anez, me zilojo ac'hanoud da c'houel Mikeal kenta.

Ar paour-keaz miliner a loskas eun huanaden hir, mes, evel m'oant eat brema en tu all d'ar bodennou spern, e kendalc'has da heul he vestr betec var dachen ar chapel. Pa errujont eno, Falloc'h hag hen, edo al loar o para var ar berniou mein ha var an atrejou. Mes bep an amzer e tremene coummoul teo a reset menez Are, hag an daou goumper en em gave adarre, e creiz eun denvalijen spountuz. Coulsgoude, setu hi erfin e tal an toull-moger el leac'h m'edo imach Sant Rok. D'ar mare-ze al loar a ioa chouchet oll a zindan eur goummoullen zu ; an avel a c'hoeze goassoc'h eget biscoaz, hag a gemmeske he huanadennou gant canaouennou clemmuz al labouset noz hag ar c'haouennet.

Mar keres pilat ar pennad moger-ze, ha bruzuna pe cass ganes ar potr coz brein-ze, eme Benvern d'ar miliner, me hen roio d'id evit netra, ha kenta tro ma rinn lizer ouzid, me lezo da di ganes dec skoet guelloc'h marc'had eget n'ema brema.

— Dec skoet, mestr, n'e ket fall, guir eo. Mes... diaoul ruz ! bruzuna eur zant... biken avad ne rinn kement all.

— Mad ! me lezo ganet da vilin ugent skoet ar bloaz guelloc'h marc'had... Ac'hanta, petra leveres ? Eun dra c'hreat eo.

— Mil gurun ! eme Furik en eur astenn he zorn da gregi er morzol a ioa deuet gant ar marc'hadour

neud. Ugent skoet ar bloaz! Eun dornad brao a arc'hant, evit guir! Mes me zo snr e vinn goloët a c'houlioù gant Rant Rok, mar touchan oc'h he druillou. Selaouit, Falloc'h... me gleo crial venjans en hon enep e goueled ar c'hoat... Oh! nan, ne rinn két, ne c'hellan két ober ar pez a c'houlennit diganen.

Hag ar miliner en em laoskas da goueza var eur bern mein; he zent a strake en he c'hinoù, kement a aoun en devoa.

— Mad, eme Falloc'h ar pez ne fell ket d'id ober, me her graio va unan, pe an diaoul a vezo paour. Ia, me her graio, ha dioc'htu zoken. Evidoud-te, bouet ar groug, te a baëo an dra-ze dinn-me divezatoc'h.

Ker bohan, eh gortoz ma vije deuet al loar da ober sclerijen dezhan, ar marc'hadour difeiz, er meaz anezhan he unan, a reas eul lamm, gant he vorzol en he zorn, varzu an toull-moger e pehini edo bete neuze imach Sant Rok. Ha setu hen da skeï tear ha stard, muïa ma c'helle. Kerkent e oue clevet, en eun tu bennac e kichen, eur vouez truezuz hag a lavare :

Eur plas, emezhi, piou a roio dinn-me eur plas evit harpa va fenn?

E leal, an toull-moger a ioa goullou, imach Sant Rok n'edo mui ebarz. Ar zant a ioa tec'het kuit, ha caer en devoa ar marc'hadour fallacr mont en egar ha skei evel eun dall, an taoliou a skoe ne dizent nemet ar vein a goueze en dro dezhan.

N'euz fors skei ha skei ato a rea gant muioc'h-mui a gounnar. Ne gleve, ne vele mui netra. Epad m'edo guir vella o skei, setu, en eun taol-counl, ar pennad moger, dija bolzennet, oc'h horjella, o costezia hag erfin o coueza d'an douar gant eun trouz braz: Falloc'h a oue paket a zindan.

Epad an amzer-ze, ar miliner a ioa tec'het kuit. Ken na oue antronoz, ne oue ket gouezet petra a ioa errnet. Marianna, nec'het gant he breur, a ieas mintin mad da blasen ar chapel; c'hoant e devoa, m'oar vad, da ober eur beden evithan da zant Rok. Pebez rann-galoun ne oue ket he hini pa velas petra ioa c'hoarvezet. Gervel a reas labourerien divar dro da lamet ar vein a ioa couezet var ar marc'hadour neud; mes pa oue lamet ar vein kuit ne oue cavet a zindan nemet eur c'horf maro!!!

Marianna eu em hastas neuze da verza Coat-ar-Roc'h ha goude beza ingalet etre ar beorien euz ar c'harter an arc'hant e devoa bet evithan, e c'hellas erfin mont da leanez en eur gouent euz a Landerne.

Abaoue an amzer-ze, ti Sant Rok n'e ket bet savet a nevez. Ar zant he unan, hervez a gounter, ne ra nemet mont ha dont ama hag a hont dre ar c'hoat assambles gant he gi keaz, da c'hortoz ma teui eun den carantezuz bennac da rei dezhan adarre ar chapel en devoa gueich all. Avcichou, en noz, e vez clevet c'hoaz o lavaret gant eur vouez ankenniet: « Oh! piou a roio dinn eur plas da repozi? » Hag eur c'hi a respount d'ar goulen-zé en eur judal var eun ton clemmuz.

Coulsgoude penn ar zant a zo bet dastumet gant respet ha lakeat azioc'h eur feunteun a ioa e kichen ar chapel hag a zo galvet ive feunteun Sant Rok. Nag a dud clanv ha reuzeudic a zo deut di hag a deu c'hoaz da c'houlen ar peoc'h hag ar iec'het! Ar penn benniget-se a zo goloet gant eur marcad bonedou bugale. Mammou nec'het ha glac'haret o velet ho bugaligou er boan pe taget gant eur c'hlenvet bennac, eo o deuz renket gant devotion ar bonedou-ze en dro da imach ar zant a bare an oll glenvejou.

(Tennet divar ar gazeten c'hallec, *Revue de Bretagne et de Vendée.*)

G. Morvan,
persoun Pluguën.

ESCOPTI GUENED. — An 11 ive euz ar miz-ma Gard nasional *Gour-Enezen-Rhuys* a zo deut e prosession da chapel Santez-Anna-Vened.

Evid petra?

Evid en em lacaat dindan protecsion Patronez Breiz-Izel, santez Anna, ha goulen benedicsion Doue evit banniel ho c'hanton. Gard nasional *Sarseau* eo a oa e penn ar brosession-ze. Parressiou Arzon, Sant-Gildas, Sant-Armel, Noyalo, hag an Hezo a oa en em unanet gant-hi ha deuet d'he heul.

An aotrou'n Escop Becel en deus bet ar vadelez da zond a Vened da Zantez-Anna evit lavaret an oferen d'an dud-se leun a galon hag a feiz. Epad ar zacrifiz ar banniel a oa douget gand eun ofisser daoulinet e troad an aoter. Daou ofisser-al en em zalc'he a bep costez d'ezhan egiz daou c'hard a enor.

Goude an oferen person Sarzeau en deuz great eun bresegen ver d'he dud evit digas da zonj d'ezho euz ar burzudou great guech-al evid ho zadou coz dre zicour Santez Anna. « Bezit, emezan, fisianz enhi evel ho tadou « hag evel d'ho ive e sicouro ac'hanoc'h. »

Superior seminer Santez-Anna en deuz trugarekeat Gard nasional Sarzeau evid an Aotrou'n Escop; hag an Aotrou'n Escop he-unan, daoust d'he zempladurez n'en deuz ket lezet ar zoudarded calonnec-se da zistrei d'ho c'hear hep lavaret d'ezho eur ger bennag. « Bezit « emezhan, *calonneg, unanet* ha *fidel : Calonnec* da « ziven ho pro hag ar franz betec skullia ho coad m'ar « bez red; *unanet* entre zoc'h ha doujet d'ho mistri; « ha *fidel* d'ho feiz goz ha d'ho Toue, d'hon Tad Santel « ar Pab ha d'an Iliz gatolic, fidel ive da Arouez-ho « kenvroad Trochu :

Gand sicour Doue, evid ar vro.

ESCOPTI NAOUNED. — An 11 euz ar miz-ma, an eil zul a viz here, an aotrou Fournier, escop Naouned, en deuz consacret he Escopti d'ar Galon zacr a Jesus. Ar gouel braz-se a chomo a hed an amzer e memor an dud a feiz en escopti-ze. An Aotrou'n Escop, he-unan, eo en deuz great an act a gonsecrasion en he iliz cathedral, e creiz eur bobl hep niver unanet en dro da gador ar vuirionez. An Aotrou'n Escop en deuz canet an oferen bred en deiz-se gand ar brassa lid. Ar Gousperou-ze a zo bet canet gand an aotrou Poirier, escop *Roseau*, er vro hanvet Dominic, e Enezennou Antill. Ar Gousperou-ze a zo bet canet ive gand ar vrassa solennite. An aotrou Fournier a oa azezet var he dron a escop guisket gant-han he habit hanvet *Cappa-Magna*. Heulliet en deuz ar brosession epad pehini an aotrou Poirier en deuz douget ar zacramand. Kenvreudeur Breuriez ar zacramand a valee dre renk, ha pephini a zouge eur c'houlaouen goar var elum en he zorn.

Can an himno sacr ha zon dudiuz an aogrou a ie, anad e oa, betec calon an holl dud a feiz.

E fin ar brosession an aotrou Fournier a zo pignet er gador zermon, hag he gomzou ho deuz prouvet d'an holl e oa he galon leun a garantez evid ar galon sacr a Jesus hag evid he Escopti. E fin ar zermon-ze eo en deuz great, a vouez huel an act dre behini he consacre he Escopti d'ar galon sacr a Jesus.

Neked hep ken en iliz cathedral eo bet great al lid-se, great eo bet ive en deiz-se e holl ilizou kear Naouned hag he holl ilizou an Escopti.

Er memes deiz Escoptiou Marseill, Moulin, Amien, Laval ha c'hoaz Escoptiou al a zo bet consacret da Galon sacr Jesus gand ho Eskibien. Escopti Kemper, evit-han da veza consacret dija d'ar Galon sacr, en deuz renevezet he gonsecrasion en deiz-se.

Perag al lidou braz-se? Evit ma plijo gand Doue seullia he c'hrassou hag he venedicsionou var-nezho ha var ar Franz ken goal ozet hirio gand he enebourien.

A.

Lizer hon Tad Santel ar Pap d'ar roue Victor Emmanuel.

Majeste,

Ar c'hont Ponza di-San-Martino en deus digaset din eul lizer e deuz ho Majeste prijet scrifa din; mes al lizer-ze ne ket din euz a eur map en dele calon, euz a eun den a lacafe he c'hloar da ober profession euz ar feiz catolig, hag he henor da veza eur roue leal. Ne deuan ket ama da zigas da zonch a boent e poent euz ar pez zo el lizer-ze, evit na deuin ket da nevezi ar c'hlac'har am eus bet oc'h he lenn eur vech. Bennigen a ran Doue, pehini en deus gouzanvet e teuje ho majeste da garga, da lacat bar a c'hoervder ar pennad diveza euz va buez. Goude oll ne ellan ket rei va otre d'ar goulennou a rit en ho lizer, na va asant d'an traou a zisclériit enha. En em erbedi a ran a nevez oc'h Doue, hag e lacaan etre he zaouarn ar pez a zell ouzin, ar pez a zell ivez outhan he unan. He bidi a ran da rei aleiz a c'hrasou d'ho majeste, d'he zenna a bep danjer, ha da rei dezhi perz en drugarez a behini e deuz izom.

Pie Nao, Pap.

Setu ama hag a ziskuez o deuz ar merc'hed, e Frans, calon ha carantez evit ho bro.

Cazetennou Brozaoz a verk ar pez a lavar eur beleg euz ar vro-ze divar benn ar pez en doa guelet er vro-ma. Goude beza great eun daolen euz ar stad reuzeudik ma ema e Frans ar c'harteriou a zo tremenet ar Prusianed dreizho, e comz euz ar pez a lavare merc'hed ar c'harteriou-ze dezhan.

« Lavaret a rean, emezhan, da eur vamgez o sonjal bihanaat he anken : « Ar vrezel ne bado ket pell mui, brema pa'z eo tec'hiet an impalaer ha pa'z eo gloazet Mac-Mahon. » Oh! emezhi, Aotrou Person, an impalaer ne deo ket ar Frans, hag ar vrezel ne echuo ket ker buan-ze!

— Mes evit ober brezel, eme ve, eo red caout soudardet, hag e peleac'h e cavot ho soudardet?

— Peleac'h? emezhi en eur vouela puil, peleac'h? e kement corn-zo e Frans. Sellit, tri map din zo lazet; mès, a Drugare Doue, bez'em eus c'hoas pemp map all, hag ho femp ez aint en hent d'ho zro?

Da eur vaouez all e lavaren :

— Lavarit dio, ha ne ve ket guelloc'h deoc'h guelet ar vrezel oc'h eana brema?

— Oh! nan, emezhi, guell e ve ganlien mervel eget guelet va bro gaer Loren etre daoua mar Prusianed.

— Mes, a liviriz, ha n'oc'h eus-hu ket aoun, mar pad pell ar vrezel, na ve reuzeudicoc'h c'hoaz al Loren evit na deo?

Neuze ar vaouez kez a zirollas da vouela.

— Ah, emezhi, va Loren baour! Sellit, Aotrou Person, c'hui oc'h eus calon vad. It buan da Vrozaos. Lavarit d'ho kenvrois dont d'hor sicour abalamour da Zoue. Neuze distroit ama adarre d'hor guelet, ha pa vezo eanet ar vrezel, ne velot ama nemet traou distrujet, ne glevot nemet gouelvan azalek Strasbourg bete Verdun, euz an eil penn d'egile euz an Alsas hag euz al Loren.

Eun Tad a Gompagnunez Jesus, bet var dachen ar vrezel, e kichen Versail, o clask tad gouliet da entent outho, a werk an dra-ma.

.... E kichen eur c'hastel, araok digouezont eleac'h ma voa bet an emgan e cafjomp eun niver braz a dud gouliet, Prusianed ha Fransizien. Lod o doa goulou scrijus. Eur zoudart paour a vro c'hall a ioa astennet var ar geot hag a ioa dare da verveï. Lavaret a ris dezhan eur ger bennag hag e rois dezhan an absolven; mantoze n'em c'hlevas ket. An tadou all ha me (daou Dad Capucin) a gofesseas kement a gafchomp e danjer. Nicun ne refuzaz; oll o devoa joa ouzomp. Va daouarn a ioa leun c'hoad....

Larcoc'h en em gafchomp var dachen ar vrezel. Ne velet nemet corfou maro, armou torret, dillad, sier, hag oll goloet a c'hoad hag a boultren. En dale e cafjomp er fozion tud hag a ioa c'hoas beo; meur a hini a varvaz etre hon divrec'h. Kement hini o devoa ho anaoudegez a gofesseaz hag hon trugarekeaz, an daelou en ho daoulagad, euz ar vad a reamp dezho. Bez'em oa em godel eur vuredad guin ardant; ganthan e c'hlibien

muzellou an dud keiz mac'haniet-ze a ioa dare gant ar zec'het. Unan a lavaras din : Ah ! me ho cortoze pell a ioa ! Silaou a riz he gonfession, hag e lavaraz he act a gontrition gant eur galon ker birvidik, ma na ellis ket miret da vouela. Neuze e lavaraz adarre : Me'm eus goulennet pardon oc'h Doue meur a vech. He dreid a ioa henvel oc'h eun tam toas goadok.

Etouez ar Fransizien gouliet e cafjomp daou ofiser ; euruz en em gafchont ho daou da ellout cofez. An oll gorfou maro-ze a ioa seder ho bizach. Ar re vac'haniet a ziskueze eur basianted dreist ; nicun n'en em gleme. Lod a lavare : an dra-ze n'eo netra ; ar vouled e deus treuzet va scoas, va breac'h, va gar... an dra-ze n'eo netra.....

E Lyon daou zen a iliz a ioa en eur c'harrozig o vont da gouent ar vreudeur Maristed. Eun nebeut gardou nasional a deu en dro dezho, a ra dezho chom a za, hag a ra outho goulennou dizoare. Unan euz an daou zen a iliz a respontas : « Me zo Escob en Amerik ; deut oun ama da brena ornamanchou evit va escopti. Em bro-me an oll o deuz ho frankiz ha respet an eil evit egile. Peleac'h ema ho cuir da gregi en onme ? Mar oc'h eus c'hoant da zeski beza republicanet, deut d'hor broni, Aotronez. »

Ar gardou nasional a jomas sebezet gant ar c'homzou-ze, hag an daou zen a iliz a ieas gant ho hent.

G. M.

Istor-Breiz.

Paysantet, skrivet a zo evidoc'h, eul leor gallek ha brezonnek (Istor-Breiz) e pehini e velfoc'h sklœr ar pez a zo c'hoarvezet gueich all en hor bro, hag a helfe erruout c'hoaz ma na zivoallet ket.

Al leor-ze a zo bet skrivet evit ho lakaat var evez euz a gement-se, disklœriet eo el leor-ze e pe fœsoun e labouraz gueich all an dud fall evit trompla ar baysantet.

Prenit anezhan; he gaout a rafoc'h e ty Salaün leorier e Kemper, hag e ty Fournier leorier e Brest; ha lenntt anezan gant evez.

Digorit al leor er bajen 412, ha c'hui velo enho euz pe seurt tud o peuz da zizfiziont, ha da be seurt a hellit goul kuzul, mar fell deoc'h eur veich c'hoaz savetei ho pro.

Dalc'hit mad d'ho feiz, d'ho relijion ha d'ho peleyen, evel ma reaz gueich all ho tud koz. A. de M.

An aotrou Charette, an hini zo bet e penn zouavet ar Pap, e Rom, a deu, gant otre ar c'houarnamant a Frans, da zevel eur vanden zouavet evit difen hor bro, dindan an hano a Legion ar zoudardet a volontez vad euz ar C'huz-heol. Gant otre ar c'houarnamant e c'hell kemeret ar zoudardet iaouang euz ar bloas 1869, hag ar re a zo er gard nasional a laker da vale. Ar re ma a vezo contet dezho eno evel pa vent galvet a hent all.

Ar C'holonel Charette a ra eta eur galf d'an dud a galon o deus c'hoant da sicour savetei ar Frans hag a garfe beza etouez zouavet ar Pap.

Etouez ar zoudardet-ze e vezo dalc'het eun urs ar strissa. Teir gompanunez euz ar zouavet-ze o deus dija diskuezet, e kichen Orlean, pebez potred oant.

Ar C'holonel a resevo eta an dud a volonte vad, ne ket epken ar re am euz hanvet bremaic, mes re all o defe c'hoant da servicha ho bro. Pephini euz ar re a ielo a dle cas gantha eur Certificat da ziskuez e ren eur vuez vad ha neuze eur billet evit diskuez he oad.

E kœr ar Mans eo e saver al Legion-ze. An hini en deus peadra d'en em visca, a dle cas gantha 100 lur evit caout kement zo dlet. An neb o defe nebeut a dra a elfe ober ho zreus gant 50 lur. Ar re baour a gavo eno ar pez zo red. Armou a vezo roet eno d'an oll.

Pidi a rer ar re o defe madelez da zicour rei d'ar re n'o deus ket a beadra ar pez a vank dezho, da gas ho ofrans d'an aotrou Gaultier de Kermoal, ru Goüet, e Sant Briec. Hema a zo carget gant ar c'houarnamant da zevel soudardet e Costez-an-Nord, er Finister hag e Ill-ha-Vilen.

An aotrou Rouvault, vikel e Lambezellec, zo hanvet vikel e Mellac.

An aotrou Grall, vikel e Itron-Varia Garmez, e Brest, zo hanvet person Plouenan.

An aotrou Lozac'h, person enez Sizun, zo hanvet person Locronan.

An aotrou Copy, vikel e Esquibien, zo hanvet person enez Sizun.

An aotrou Bernard, vikel e Plogastel Sant Jermen, zo hanvet person Pemeurit.

An aotrou Guedès vikel e Loctudy, zo hanvet person Tremeoc.

An aotrou Rossi zo hanvet vikel e Loctudy.

An aotrou Floc'h vikel en Enez Vraz, zo hanvet vikel e Esquibien.

Ar gurun a zo coezet, brema ez euz eun nebeut derveziou, var iliz Sant Martin e Montroulez, var ar porched. N'e deus ket great calz a zroug, a drugare Doue. An or epken, ervez cazetennou Montroulez, a zo bet taget, dreist oll an hernach. Ar c'hloc'her ive a ioa a dost, evit doare, a zo bet pistiget he zaoulin, hogen n'en deus ket bet a zrouk bras.

PRIZ AN ED.

Kemper. — *22 Here.*		Pont-n'Abat — *20 Here.*	
Priz an daou c'hant lur.		*Priz an daou c'hant lur.*	
Guinis.....	22 lur, 46 c.	Guinis.....	22 lur, 91 c.
Segal.....	16 lur. 78 c.	Segal.....	17 lur, 50 c.
Eiz.....	15 lur, 88 c.	Eiz.....	14 lur, 50 c.
Ed-du.....	23 lur, 98 c.	Ed-du.....	24 lur, 46 c.
Kerc'h.....	15 lur, 14 c.	Kerc'h.....	16 lur, 50 c.
Avalou douar	8 lur, »» c.	Avalou douar	7 lur, 25 c.

Ar Gerant : Ar. de Kerangal.
Kemper, moullet gand Ar. de Kerangal, Moullier an Escopti.

Dissadorn 5 Du 1870. N° 301. C'huec'hvet Bloavez.

FEIZ HA BREIZ,

KELOU A BEP BRO, HA KENTELIOU VAR BEP TRA,

Digaset bep sul da gement Christen a gomz ar brezounek.

CONDITIONOU EVIT CAOUT AR GAZETEN :

Evit ar Finister, Costez-an-Nord *hag ar* Morbihan : *evit eur bloas*, daou scouet ; *evit c'huec'h miz*, pevarzec real.

An Abonamant a dle beza paet araog caout ar gazeten.

An hini ne zigas ket en dro ar c'henta cazeten a reseo goude ma zeo echu he abonamant, a zo consideret evel abonet a nevez.

A abonamant a gemerer e ti an Aotrou de Kerangal, *mouller an Escopti, ru ar Gigerez, n° 18, e Kemper,*
D'an Aotrou de Kerangal *epken e tleer adressi ar peamanchou ha kement a zell oc'h servich ar Gazeten.*

Ar scrijou da lacat er Gazeten a dleer da adressi d'an Aotrou MORVAN, epken.

KEMPER, 5 Du 1870.

Mandamant Aotrou Eskop Kemper ha Léon.

Hor breudeur ker,

Ar brovidans divin e deuz hon lakeat en ho creiz evit miret didam en ho touez an tenzor euz ar virionez. An Eskeb zo bet ën hon raog o deus great an dever-ze epad meur a gant vloas dioc'htu, ha ne rafemp ket ar pez a dleomp da ober, ma na deufemp, en doare m'ema brema ar bed ganeomp, da heuilla ar skueriou o deus roet deomp.

An oll a voar brema petra da zonjal euz an troïdellou iud-ze, euz an emgleoiou diskiant-ze o deus torret an unvaniez etre ar broiou en Europ, ha roet tro da alouberez diou vroad tud o deus cals mui a zoursi da lacat da dalvout evitho ho unan an *traou great*, eget da vale ervez ar justis hag al lealdet. Unan euz an diou vroad tud-ze a freuz hor c'haera carteriou ; grounna a reont hor c'heriou, distruja a reont hor meziou ; eun all, a ioa dleourez d'ar Frans a bep tra, ne gaf kën da ober, brema pa e devoa izom, nemet ober dezhi an dismegans da zigas d'he zicour eur forban deut da veza fars an oll.

Doue a vennigo courach ha ners calon hor soudardet; credi a reomp ferm e teuint a benn da c'hounit ha da chaseal an enebourien zo oc'h hon aloubi.

Cridi a reomp ive, mar e deuz ar Brovidans lezet, evit eur pennad amzer, ar gounit gant roue an Itali ha gant an dud dizoue a ra ho mistri dezhan, ar gounit-ze ne oufe ket padout pell, ha pa na deufe ket justis Doue hag hini ar bed d'hen discar, en em ziscaro he unan ; rag en em zavet eo dre an dislealdet hag e creiz ar goal bedennou.

Gouarnamant an-Itali, digaloun, gaouiad ha leun a orbidou, en deuz, evel eur iudaz, aloubet ar pez a ioa d'ar bed catolig abaoue ouspen mil bloas. Ne deus bet scorpul ebet evit lamet he dra digant an hini a ioa perc'hen abaoue an amzer gosa ha dre ar gnir ar muia sacr. Breset o deuz oll dindan ho zreid, hag al lezennou a ro he vir da bep bro ha da bep den, ha mad eneou daou c'hant milion a gatoliked a ioa Rom ho zra, hag ar frankis zo red d'an ilis da gaout, hag ar reng huel en deuz an hini zo en he fenn ; evel tud dall ha gouez o deus discaret oll evit rei ho goalc'h d'ho goal ioulou.

N'on eus ket a zonch da verca ama hini da hini kement o deuz an dud dizoue-zë great ha clasket ober epad pell amzer ; ne grèdomp ket e cafac'h louzou oc'h ar goulioù o deus great ; mes ne fell ket deomp ec'h alfet lavaret divezatoc'h e vemp bet dizoursi pe aounik.

Sevel a dleomp eta hor mouez a enep torfejou evelse, torfejou ha ne voa ket bet clevet hano anezho c'hoas ; ma na zilaou ket an dud ac'hanomp, Doue hor c'hlevo.

Dre c'hallout hor c'harg a Escob, hag en hano hon escopti, e savomp hor mouez a enep armeou ar roue a Itali o deuz aloubet Rom ha stajou an iliz, a enep ar geier, an touellerez, an torfejou hag an dizurzion o deus cometet oc'h ober an aboulerez-ze, a enep an dislealdet hag an drubarderez o deuz implijet da genta evit touelli ar bobl, he deleur er visou ar re mezusa hag he lacat dre eno da zigemeret ar c'houarnamant nevez a felle dezho da rei dezhan.

Evit hon Tad Santel, he c'hardou zo caset kuit, ha laket soudardet an enebour en ho leac'h ; he liziri a groger enho, ar Vatican a zo kelc'het evel eur prizon, dismegans a rer d'ar Pap bete goulen digantha he alc'hoeziou.

Sevel a reomp hor mouez a enep an torfejou-ze ha *calz a re all re anavezet* evit ma ho *mercefemp* ama....

† RENAN,
Escop Kemper ha Leon.

Henor da botred Breiz-Izel ! Ar re-ma o deus diskuezet e Pariz ar pez ne vez ket guelet aliez er gær vraz-ze. Eno ne vez guelet nemeur a brosesion, nan zoken da eisvet ar zacramant. Pa rer eur brosesion

bennag eo diabars an iliz, evel a rer ama, da zul, araog an oferen bred, pa vez fall an amzer. Ne ket na ve a gristenien vad e Paris. Bez'ez euz, a drugare Doue, ha zoken kristenien dibab. Mes bez'ez euz ive kement a lamponet, ep feiz na relijion, ma ve dies braz ober eur prosesion dre ar ruiou ep ma ve great eun dismegans bennak d'an dud a iliz ha d'ar re a iafe var ho lerc'h. Evit avad mont e prosesion da bardona da eun ilis devot bennag, evel ma'z ear ama da Rumengol, pe da zantez Anna, pe da Itron-Varia-Guir-Zicour, e Guengamp, an dra-ze ne voa ket bet guelet e Paris pell amzer zo.

Mad, ervez ar c'heleier, *gardou mobil* Breiz-Izel o deus diskuezet d'ar barizianet ec'h allet, en ho c'hær, hag a hed ho ruiou, ober prosesion ha mont da bardona evel ma'z er er vro-ma. Eur vanden anezho, me ne ouzon ket pet cant e voant, o deus sonjet mont da bardona da iliz Itron-Varia ar victoriou pe ar gounidou, hag int eat di e prosesion, en eur bidi, evel pa vijent bet o vont gant unan a hentchou doun, pe a dreuz unan bennag a lanneier Breiz-Izel. Ar barizianet, oc'h ho guelet, a ziscolpe ho daoulagad ; nicun avad ne grede lavaret ger dezho, nan zoken ar brasa enebourien d'ar relijion gristen, hag o deus great ho frosession hag ho fardon ken didrouz ha ken devot ha pa vijent bet er gær.

Guelit pebez gallout o deus var an oll sperejou ar re o deus nerz calon avoalc'h evit diskuez ez int e guirionez christenien, n'eus fors peleac'h en em gavont ! An oll o deus respet evitho bete zoken ar re a ra ar brezel da Zoue ha d'he Iliz.

Lavaret a rer c'hoaz gardou mobil Breiz, pa o deuz eur c'hrogat bennak da ober oc'h an enebourien, araok digeri an tan, ne varc'hatont ket evit mont d'an daoulin evit goulen an absolven digant ar velcien zo oc'h ho heul.

Kementse, a dra zur, ne dle ket ober plijadur d'ar prusianet. Mar o deus gouezet, ha credabl o deuz, ez ea hor soudardet e prosesion da bardona e kær Pariz, d'en em erbedi oc'h mam Doue ; mar ho guelont, araog en em ganna, o taoulina var dachen ar vrezel, kementse a dle ho lacat da grena. Rak gouzout a reont ervad ne d'eo ket an dud-ze a voar en em ziskuez var eun dro soudardet ha christenien eo a argilo dirazho, ne deo ket ar re-ze eo a droi kein. Ar re-ze a vouezo en em zifen beteg ar maro.

Ia, mar bez saveteet ar Frans, evel ma hen esperomp, eo d'ar gristenien calonek-ze e vezo dleourez. Tud hag a voar evelse beza fidel da Zoue dindan tan ho enebourien, ne oufent ket beza trec'het. Henor eta da botred Breiz-Izel !

Hon Tad Santel ar Pap, evithan da veza prizonier, a jom iac'h, a drugare Doue. En em lezel a ra gant fizians etre divrec'h ar brovidans, o c'hortos ma plijo gant Doue tenna Rom a dre daouarn he alouberien. Rag an traou ne ellont ket chom pell evelse. Rom zo d'ar bed oll christen, ha ne ket d'an Italianet eo ; oc'h he laerez divar goust ar Pab, o deuz he laeret divar goust kement bro catolik zo er bed. An Italianet o deuz aloubet Rom, ne fell ket dezho e teufe bro grislen all ebet da zoursial euz an Tad Santel. Hi, emezho, a roi dezhan kement en deuz izom hag an oll frankiz a zo red dezhan da gaout. Da lavaret eo, e fell dezho ober dezhan evel eur vanden forbanet da eun den o deus laeret ha caset gantho ha da behini e reont ar pez a geront.

Ar c'hazetennou difeiz zoken a lavar evel ar gatoliked, ne ell ket ar Pap chom evelse, pe ne ve mui nemet evel eun escop dindan beli, pe evel servicher roue an Itali.

E Rom, an dud dizoue zo en em rentet mistri euz ar gær-ze a glask ar zouavet zo bet e servich ar Pap evit ho lacat d'ar maro. Sec'hed o deuz euz ho goad. Cannadet Frans, ar Beljik hag an Holland o deus great caer o savetei ar zouavet-ze. Cannad Spagn en deus saveteet ive unan bennak. Dalc'h mad e croger en eun den iaouank bennag, o sonjal ez int zouavet.

Ar pennou bras ne ellont pe ne glascont ket miret oc'h an dizurziou a ra an aklepoted euz ar ru. Eur chaloni, secretour ar c'hardinal Vikel, a zo bet scoet gant tri daol contellasen. Daou dad a urs Sant Beneat, o deus bet ive taoliou contel. Meur a velek zo bet great a bep seurt gourdrouzou hag a bet seurt dismegansou dezho. Eur beleg a Fraus en deus bet eun taol mean a dreuz he groaslec'h ; eun all zo bet crachet en he vizch... Setu aze, eme an hini a serif kementma, an urz a zo e Rom.

Ar memes scrifagner a lavar : Ar zoudardet zo deut da gemeret Rom zo daou rum anezho, eur rum lamponet euz ar re falla, hag eur rum all christenien. N'eus ket a greis. En ilis Sant Per e velen en dez all soudardet a vanden, hag oll e voant devot. Lod a ioa var ho daoulin hag a bede c'hoek dirag an aoteriou. Guelet a riz unan en eur c'horn, he zaouarn ganthan var he vizach hag a vouele dourek. Tostaat a riz outhan, asten a riz dezhan va dorn, ha pa voa croget enhan e lavaras din : Ah ! aotrou, pebez torfet ! Gouela a rankis va unan o vont diouthan.

Scrifa a rer deomp euz a Landevennec evit hor pidi da lacat er gazeten eul lizer deut euz a Baris digant eur matoutier d'he gerent.

Paris, here, 1870.

VA C'HERENT KER,

Pa'z a abaoue eun nebeut amzer liziri dre vallonou euz a Baris d'ar c'harteriou all, ez an da velet ha me a ello cas deoc'h c'hoas euz va c'helou. E Paris omp ato dienerez; den n'en deus c'hoas lavaret ger deomp; pell dioc'h eno, ar barizianet a zo laouen ouzomp. Ar pez a ellan da lavaret eo kær Bariz a zo e stad vad, ha n'eus ket muioc'h a freuz enhi evit a ioa pa zigoueschomp ama. An heur vad on eus da gaout eur beleg er c'hazern. Ar beleg mad-ze zo bet e Sedan eleac'h ma en deus sicouret calz hon tud mac'haniet. Douget braz eo evit ar vatouterien. Great en deus sevel eun aoter en eur

penn euz hor c'hazern. D'an eil a viz here eo bet lavaret evit ar vech kenta an oferen er c'horf-ti-ze, a ell beza kement hag iliz Landevennec, hag a vez couls lavaret leun bep tro. Bemnoz e vez bandennadou matouterien o cofez. N'oun ket bet c'hoaz o caout ar missioner madze ; ep dale avad ez in, petra bennak ma'z oun bet diou vech o cofez abaoue m'emaoun e Paris. N'em eus ket muioc'h a nec'hamant hirio evit am boa an deis m'oun diblaset a Vrest. Ha perag em befe ? Doue eo a fell dezhan e ve an traou evelse, hag e c'houlennan a greis calon ma vezo great he volontez. Mall am eus da gaout euz ho kelou. Kendalc'hit e iec'hed ha n'en em nec'hit ket.

Ho map,

A. L. Matoutier.

DIJON. — Eul leanez euz ar *charite* a serif an drama :

Carget omp ama a zaou di leun a dud clanv. An dud iaouank kez-ze zo digouezet ama anter varo gant an naoun hag an dienez, ha goloet a c'houliou. En ho zouez ez euz hag a c'halver *turcos*, hag a zo eun ebat ho guelet hag ho c'hlevet.

Dissul ar medesin a voue red dezhan disc'hriat manch unan anezho evit louzaoui he vreac'h gouliet. Pa voa louzaouet, an turcos a zao var he goazez en he vele, hag en em laca da c'hriat he vanch. Me a lavaras dezhan :

— List an dra-ze, ha me her grio deoc'h varc'hoas.

Chom a reas souezet, hag e lavaras din :

— Te griat din-me ? hag e teue an dour en he zaoulagad.

Antronos, kerkent ha ma em guelaz etouez ar re glanv, e teuas d'am c'haout, hag e lavaras din adarre : Te griad din-me ? P'am boa lavaret e rajen, e lakeas neud en he nados da rei din, ha pa'm boa great al labour, evel ne vouie ket penaus va zrugarecat, e lakeaz he zorn var he galon, en eur lavaret : « *Mad c'hoar Frans !* »

Eun all a lavare din e teue, oc'h va guelet, sonch dezhan euz he vam, ha pa vije distro d'ar gær, e comsje alies dezhi euz a *c'hoar mad Frans*. — Pa leverer ar pedennou dezho, ec'h azezont oll var ho guele, e tennont ho bonet hag e respontont e doure....

LYON. — Dissul, var an dachen-zouar, meur a hini a scuillas daelou o velet eur breur euz an doctrin christen, coz, vardro pevar ugent vloaz, o tont var droad, goloet a boultren, eur sac'hadik dillad gantha. Ne alle mui ker skuiz oa. An dud en em zestum en dro dezhan, hag a c'houlen outhan peleac'h ez a evelse.

« Epad tri bloaz hag antercant, emezhan, em eus great scol d'ar vugale evit netra. N'em oa mui nerz avoalc'h evit ober skol, hag edon eun nebeudik zo oc'h eana en ti on eus savet e Caluir. Ha setu ar re a lavar ez int republicanet oc'h va chaseal ac'hano ep rei din eur guennek da gemeret kar pe da gaout eun tam bara da zibri. Ne jom ganhen da ober nemet mont d'an hospital, mar bezan resevet enha, pe mont da glask va bouet. »

Meur a hini, gant truez outhan, a ginnigas he gas gantho d'ho zi. Eun den mad a grogaz en he vreac'h, hag her c'hasas da eun ti christen. G. M.

Sant Patris, abostol an Irland.

VII

Patris goude beza caset kuit an denvalijen, a ieas varzu ar feunteun eleac'h ma edo diou verc'h ar roue Laegaïr. Disken a reaz euz he gar, hag e lezaz he ziskibien eur pennad ac'hano. Neuze ez eaz he unan d'ho c'haout, hag ec'h azezas var bord ar poull-canna. An diou verc'h iaouank, souezet o velet he viscamant, he gabuchon guenn, he zae great gant bleo pe gloan gavr, her c'hemeraz evit eun teuz euz ar meneziou, hag a c'houlennaz ho diou a eur vouez :

— Piou out-te ? a beleac'h e teuez-te ?

— Guell e ve deoc'h, eme ar zant, anaout va Doue, eget gouzout piou ez oun-me.

Neuze ar gosa euz an diou verc'h, o lacat he zeod da vont en dro evel eur vilin, a lavaraz : « Ha piou eo ho Toue ? ha peleac'h ema ? ha piou hen ador ? hag e peleac'h ema o chom ? Bez'ema hen en env ? Bez'ema hen var an douar ? Bez'ema heu er mor pe er steriou, pe var ar meneziou, pe en traoniennou ? Bez'en deuz hen potred ha merc'hed ? Pinvidig eo ? Calz aour hag arc'hant en deuz hen ? Ha beva a ra hen ato ? Caer eo ? Calz a vagerezet en deuz he vap hena ? Ha caeroc'h eo he botred eget bugale an dud ? Ha coantoc'h eo he verc'hed eget va c'hoar ha me ? Penauz ec'h eller he velet ? Penauz ec'h eller he gaout ? Pe ar re iaouank pe ar re goz eo her c'haf ? Lavarit an dra-ze deomp.

Ar zant en em lakeas da vusc'hoarzin o clevet ar rencad goulennou-ze din euz a eur bugel dizroug ha didroel, hag a lavaras da verc'h ar Roue :

— Va Doue eo Doue an oll dud ; Doue an env hag an douar ; Doue ar mor hag ar steriou ; Doue an heol, al loar hag an oll stered ; Doue ar meneziou hag an traoniennou. Bez'ema en env hag azioc'h an env ; rei a ra ar vuez d'an env ha d'ar mor. Rei a ra buez da gement a zo ; kement en deus buez eo dre eur c'hoezaden digantha eo en deuz-hi bet. Hen eo a c'houarn hag a ren pep tra. Va Doue eo a ro, en deiz, he sclerijen d'an heol evit he lacat da bara, hag en noz ive e ro sclerijen d'ai loar. Hen eo en deus laket an eienennou da zont euz an douar seac'h, en deus great d'an enezennou sevel e creiz ar mor, hag a vir oc'h ar mor na ell ho louca. Hen eo en deus laket ar stered da renta servich d'an dud ; hag an Doue-ze, me a deu gant fizians da rei deoc'h anaoudegez anezhan, ha d'hoc'h alia da studia ha da bleustri ar pez a zesk deomp.

An diou c'hoar a respontaz a eur vouez :

— Grit skol deomp ; ne c'houlennomp ket guell.

Ar zant eta ho skoliaz ; ha pa vouent kelenned mad, e viscas dezho sae venn ar gristenien nevez, hag he badezas.

Er Shanon ez eus bet cavet eun doare taolen hag a zo bet great evit derc'hel sonch euz ar veach-ze a reaz Abostol an Irland, ar pastor mad, bete feunteun Klebah, evit clask an denved hegarad-ze, diou verc'h ar roue. An daolen-ze a zo great diforch avoalc'h, evel ma teree neuze oc'h ar relijion gristen a ioa c'hoaz o c'henel. Guelet a rer enhi sant Patris crok gant eun dorn en he gamel pe he vaz a escop, ha gant eun dorn all en eun danvadezik vihan.

Ar roue Laegaïr, ervez ma lavar deomp sant Patris, a c'hourdrouze he verc'hed hag ho goal gase o clask ho lacat da zistrei da fals relijion ar vro. Ar re o deus scrifet buez ar zant a lavar e voa ar roue-ze criz evel eul leon, en devoa eur galon leun a orgouil ha ne gave dezhan morse en divije avoalc'h. Bale a rea otus var an douar, hag e cave dezhan ne voa den ken huel savet hag hen, den a dlie beza ar zell varnezhan eveldhan; caout a rea dezhan e tlie an douar oll beza dezhan, abalamour den n'en devoa eur vreac'h ken nerzus nag eur c'hallout par d'he hini. Donget braz oa evit he zrouizet hag he zivinourien, ha ne felle ket dezhan plega he benn dindan lezen Jesus-Christ, na lacat he galon da gredi.

Evel ma creske bemdez an niver euz ar gristenien nevez etouez he zujidi, e sonjaz, evit lacat eun dalc'h dezho, destum evel gouestlou, en he balez hanvet Tara, e canton Leinster, ar re euz a gristenien iaouang an Irland a vouiet ervad a ioa starta en ho lezen ha dougeta evit ar feiz nevez. E niver an dud iaouank-ze edo mipien Dihu. O clevet oa en em c'hreat christen ar brennik-ze ha tud he garter, ar roue a ioa bet strafuillet he speret. Laket en doa ho digas d'he gichen, ha gourc'hemennet en doa, ne ket epken rei dezho ar binijen ar voasa a oufe beza roet da Celtet, — chom eb berad guin an nemorant euz ho buez, — mes c'hoaz ho lezel da vervel gant ar sec'hed.

Patris a gavas dezhan oa deut ar mare da skei an taol diveza var ar rouanet ha var fals credennou paianet an Irland; ha skei a reaz an taol.

Eun den gouezieg hag en deus scrifet histor an iliz, a lavar, er penn kenta euz ar gristeniach, ne gredet ket ec'h alje rouanet en em ober christen. Ha perag? Abalamour tud hag o deus pep gallout var ar re all, tud hag a vef en ho lez e creiz an henoriou hag o deuz ho goalc'h a bep tra, ne allont ket en em ober dioc'h al lezen gristen pehini a c'houlen digant an den beza humbl, dioueret cals traou ha lacat he boan da heuilla pep seurt vertuziou.

Ar c'hae pe ar c'hre-ze etre ar rouanet hag al lezen gristen a ioa ive en Irland, ha Doue epken a elle mont dreisthan. Kementse gouscoude ne reas ket a aoun da zant Patris. Setu ama, e daou c'her, ar pez a lavar deomp a dremenaz etre ar rouanet a Irland hag hen:

« Dont a rean davetho va daouarn leun euz ar grasou a scuillen var ho bugale a deue d'am heul; hi avad, eleac'h anaout ar c'hoant am oa da ober vad dezho, am zolaz er prizon, me ha va diskibien. Ouspen-ze, dioc'htu e casjont gantho kement or boa; va liama a rejont gant chadennou, hag e c'hortozent gant prez ha mall an dervez ma tlient va lacat d'ar maro. »

An deis ma coms Patris anezhan ama, ha da behini e tlie beza laket d'ar maro, eo gouel bras Tara. Ar gouel-ze a veze great bep tri bloas, da gedez an nevez amzer, e teven pe e plenen vras Breg. E creiz ar blenen-ze, var eun huelen, e voa savet palez roue Erin, pe an Irland, hag ac'hano eo ez ea an urziou evit ren ar vro oll, ken evit ar relijion, ken evit ar c'houarnamant.

Var eur galf great gant ar roue braz, e voa guelet o tont d'he gaout pemp roue an Irland ha pemp roue varnugent all a ioa dindanha hag a bae guiriou dezhan; diredeg a reant euz an anternoz hag euz ar c'hreisdeiz, euz ar sao-heol hag euz ar c'huez-heol, euz an Ulster hag euz ar C'honnaught, euz ar Munster hag euz al Leinster, divar gern ar meneziou hag euz a vouelet an traonienou, divar ribl al lagigner ha divar aodchou ar mor, euz ar c'horniou pella euz ar vro-oll e teuent var eur c'halvaden.

Pephini anezho a zigase d'he heul an drouiz a ginnige evithan sacrifisou d'an Doueou, ar c'habiten euz he veuriad a zerviche dezhan da alier, ar barner a zirouestle he aferiou, ar medesin a ioa carget euz he iec'het hag ar barz a gane he veuleudiou.

Digouezet e plenen Breg, roue an Ulster a reaz eur c'helc'h, en tu deou d'ar palez, gant he vrezellourien a ioa guisket gant crec'hin ha curunennou plun var ho fenn, gant he deltou, he gezek, he ejennet gouez hag he girri. Daou roue ar Munster a zavaz, en tu cleis d'ar palez, eun eil hag eun trede kelc'h; bez-roue al Leinster a zavaz eur pevare kelc'h, dirag; ar pempet kelc'h a voue savet en tu-all gant roue ar C'honnaught. Neuze an oll gabitenet all en em lakeaz oll e kelc'h, tro var dro, pephini en he reng, hag adre ar c'hillou-ze, e lakeant ho sclavet, ho c'hezeg, ho ejennet braz euz ar Scos, hag ho c'hirri disterniet. Ober a reant evelse a dro e tro evel eur c'hamp soudardet, bras divent.

Pa voa deut an noz, ha pephini en he renk, pa en devoa pep rum great he gelc'h, ec'h ellet guelet, var ar blenen vraz-ze, en dro da balez Tara, teir guech nao gelc'h, pe mar kirit, seis kelc'h varnugent.

Eno ez oa tud ep niver, hag ho daoulagad a ioa troet oll varzu eur bern keuneut, huel huel, savet e kichen ar palez, eur gurunen bleuniou var he veg, hag a dlie servichout da dantad.

Abenn eur pennadig, an tan sacr a dlie disken var ar bern keuneud-ze. An oll Irlanted, euz an eil penn d'egile euz an enez, a dlie beza lazet an tan en ho zi ha kerc'hat ac'hano tan nevez; rag hounnez e voa gantho an nosvez vraz, an diveza euz ho bloavez.

Er sizun a zeu e velimp petra a zigouezaz en dro-ma er blenen vras-ze. G. M.

Diviz etre an Aotrou person ha Fanch.

KENTA PENNAD.

An aotrou person, o veza et da welet Fanch, a c'houlennas digan-t-ha euz he ghelou, en eur lavaret: « Deiz « mad deoc'h, Fanch. Penaoz e ma ar bed gan-eoc'h? »

Fanch: Deiz mad deoc'h ivez, aotrou person. Ewid-on-me, dre c'hras Doue, a zo yac'h. Ha c'hui a zo yac'h ivez, aotrou person?

An aotrou person: Yac'h mad, Fanch, a gorf hag a ene, ma ne vez ket va spered ha va c'halon trubuillet, poanyet re, o welet kemmend-all a voallou o koueza war or bro ghez.

Fanch: Gwir a leverit, aotrou person: eun amzer drist a zo deuet war-n-om! Biskoaz ar Franç, a gred d'in n'he deuz hen hem gavet en eun anken ker braz.

Petra a dlefe ar francizien da ober brema?

« Daou dra, » eme an aotrou person: « 1° distroi « oll a wir galon oc'h an Aotrou Doue ha pidi ewid ho « bro; 2° hen hem glevout hag hen hem zikour oll « ewid he difen, pep-hini ervez he c'halloud. »

— « Distroi oll oc'h Doue, » eme-ve, « se a zo « mad, se a zo eun dra da veza deziret. Mes na welan « két e vez prest kalz a zo er Franç da zistroi oc'h an « Aotrou Doue. Ar veleyen, an Tadou missioneryen « na heanont da brezeg d'ezho; mes or bleizi na yeont « ket d'ho zilaou. Ho c'houstians a grie dezho da ghen-« ta, mes koulz lavaret moughet o deus he mouez. « Ar Werc'hez Vari he-eunan a zo bet diskennet war « menez ar Zalet da brezeg d'ezho, brema ez euz eur « pevar-bloaz-war-n-ughent bennag; mes greet ho « deuz ivez ar skouarn vouzar oc'h he c'hlevout. »

— « Setu perag, » eme an aotrou person, « Doue « he-unan a zo deuet brema da brezeg d'ezho dre ar « voalenn-ma. Ma ne zilaouont ket he vouez, e vezint oll « flastret, brevet, distrujet, ec'hiz gwechall ar Juveyen « a Jerusalem hag euz ar Judee, pere, o veza n'ho de-« voa ket silaouet mouez ar bropheted santel, digasset « gan Doue d'ho c'helenn ha da lavaret d'ezho distroi « ouz ho C'hrouer, a welaz ho bro goastet, distrujet « gan armeou braz Nabukodonozor, roue Babilon, ho « c'heryou kre ha beteg Jerusalem, ar gær-benn kem-« meret, diskaret ha devet; hint ho-eunan a voe lazet « ewid eun niver braz, hag ar rest, gan ho roue fall, di-« feiz Sedecias en ho fenn, a voe greet prizoneryen hag « a renkaz mont da finissa ho buhez da eur vro estren. « Setu aze euz a betra eo gourdouzet ar bobl a Franç, « ar re dreist-oll a zo e penn ar re-all, ma ne zeuont da « blega ho fenn dirag galloud Doue, d'hen anaout ewid « ar Mestr Braz, d'hen hem amzao *Koupapl* dira'-« z-ha, da c'houllenn pardou ha sicour digau-t-ha. Ra « vezo pedet eta ha pedet kalz ewid ar re a zo e penu ar « vro, ewid ma tistroint oc'h Doue. Mar distro ar re-« ma oc'h Doue, ar bobl a zistroyo d'ho heul. Skwer « ar pennou, skwer ar re vraz eo a ra an droug evel ar « mad en eur vro, eo a goll pe a zaveta eur vro. Ho « skwer vad a zoug d'ar mad; ho skwer fall a zoug d'ar « fall, d'an droug, d'ar pec'hejou, d'an dizurzou. »

« Mes n'eo ket avoalc'h pidi, ret eo ivez d'ar bobl « hen hem glevout hag en em zikour ewid kass ar prus-« sianed divar he dro. Mar gra ar Francizyen ho galloud « ewid hen hem zizober euz ar prussianed, Doue ho « zikouro da zont a benn euz a zé. Mes mar hen hem « ziskouezont laosk, digalon war ar poent-ze, Doue ho « lezo da zont da veza sklaved ar prussianed. Doue a « zikour al labourer kaloneg, pehini a boagn mad, pe-« hini a voar gleba he dam douar gan ar c'houezenn euz « he dal, hag a lez an didalvez da vervel gan an naon « pe da vont da glask he dam. Savit eta, Francizyen, ha « redit, ar beden ha gras Doue en ho kalon, hag ar « c'hleze pe ar fuzul en ho torn, redit da zifen ho « pro. » An Ermit.

En eul lizer skrivet a Hambour (Rouantelez Pruss), ha moullet er gazetten hanvet *Lloyd*, hon euz lennet ar c'heleier a zo ama varlerc'h.

Eur gernez ar vrassa a ren e Rouantelez Pruss. Ar gernez-se a boulz dija, vat a lavarer, an dud paour euz ar rouantelez-se da vont betek skei var zor Palez ar roue, e kear Berlin zoken, evit goulen digand ar gouarnamant magadurez, ha dreist pep tra fin ar brezel.

Ken aliez guech ma c'hounit ar roue Guillou an disterra victor var ar fransichen, dioc'h-tu e kemep de bobl leuskel iouadennou a joa, mez ar iouadennou-ze losket gand tud ar Palez a zo mouget gant skrij an intanvezed paour hag ho bugaligou emzivad.

Kazetennou ar roue Guillou hag he genseurt Bismarck ne leveront morse netra divar benn ar vizer hag an daelou-ze, hag ar c'hazetennou-al a dao ive var gementse rag aoun a gounnar Bismarck pehini a gass hag a zigass Guillou he vestr evel ma car divar beg he fri. Ni, eme gazetten al *Lloyd*, a ia da lavaret ama ar vuirionez penn da benn evit digeri ho daoulagad d'ar re ne d'int ket prussianed.

Er c'hontre hanvet Westphali, epad miz guengolo hepken, eunnec mill eiz cant seiteg groeg intanvezet gand ar brezel-ma ho deuz renket goulen bara digand ar gouarnamant. Ar vugalez chomet emzivad gand an intanvezed paour-ze a zo bet ive contet, daou vill var-'n-ugent seiz cant tri var-'n-ugent so anezho.

Er c'harteriou a zo var bord ar ster vraz hanvet ar *Rhin* e conter ive pevarzec mill tri c'hant daouzeg intanvez, ha nao var-'n-ugent mill c'hoeac'h cant naontec bugel emzivad.

Er rouantelez Hanovr, staget gant Bismarck euz ar Pruss, nao mill c'hoeac'h cant peder var-'n-ugent intanvez gant c'hoec'h mill var-'n-ugent pevar c'hant c'hoezec bugel emzivad a zo eat en aluzen. Setu aze an niver euz ar groagez intanvezet hag euz ar vugalez emzivadet er c'hateriou-ze hepken.

Setu ama brema an niver euz ar groagez a bere ar priejou, hag euz ar vugalez a bere an tadou a zo c'hoaz

beo er brezel, pevar-ugent mill a zo anezho. Ar groagez-ma, ar vugale-ma n'ho deuz ket nebeutoc'h a vizer evid an intanvezed hag ar vugalez emzivad.

Setu ama ar gont var eun tol lagad :

E provinz Westphali	Intanvezed.....	11,817 —
	Emzivaded.....	22,723 —
Var bord ar Rhin	Intanvezed.....	14,312 —
	Emzivaded.....	29,619 —
E rouantelez Hanovr	Intanvezed.....	9,624 —
	Emzivaded.....	26,416 —
Niver an intanvezed hag an emzivaded.		114,511 —

An niver-ze a zo braz, calz brassoc'h evije bet c'hoaz mar en divije gazetten al *Lloyd* roet ive da anaout ar groagez intanvezet hag ar vugale emzivadet euz ar c'harteriou-al a rouantelez Pruss.

Oh ! peger guir eo ar pez a lavare guec'h-al eun den a spered, hanvet *Ian ar Feunteun* : Ar bobl eo a c'houzanv euz a zotoniou ar brinzed. Nag a dud maro! nag a intanvezed ! nag a vugalez emzivad ! nag a dud en ho eaz eat en aluzen abalamour da Vuillou, roue ar Pruss, da Wismarck ha da Napoleon !

Ar bed, guir eo, n'hell ket chom hep beza gouarnet, eur gouarnamant bennag a renker da gaout, pe eur Republic, pe eur Rouantelez, pe eun Impalaerded. Pobl Doue a zo bet renet da genta gand an Tadou pe ar Batriarched, goude gand Barnerien, goude gand Rouaned, hag er fin gand Brezellourien.

Doue n'en deuz biscoaz dilezet he bobl hep sikour epad m'eo bet chomet fidel d'he lezen ; mez ken aliez a m'en deuz pobl Doue dilezet lezen he vestr, bevech ive Doue en deuz dilezet he bobl, ha castizet anezhan dre armou ar bobliou infidel. Pa rea ar c'hastiz-se da bobl Doue digeri he zaoulagad var he dorfejou, ha pa zeue d'ober pinijen ha d'her pedi a galon, ato an Aotrou Doue en deuz bet truez euz he bobl, ha dilivret anezhan a zaouarn he vuntrerien.

Kendalc'homp eta da bedi ha Doue en devezo ive truez ouzomp, hag hon dilivro a zaouarn ar brussianed.

ALEXANDR, *Chalouni*.

Listen euz ar re o deuz roet eun dra bennag evit ar brizonerien a zo e Prus, e Spandau, gant ar c'holonel Kerrien.

An Aotrou'n Escob.....	50 lur « « c.
An aotrou Lamarque, person S. Corintin	25
An aotrou X.....	20
An aotrou Colas de Lamotte a Blouguin.	20
G. M.....	5
An aotrou Labigou, cure Conkerne....	5
Ar gazeten *Impartial*.....	10
Eun Itron.....	5
An aotrou Rossi, cure Loctudy.....	10
An aotrou Floc'h, person Commanna..	5
An aotrou Salaun, levrier.....	5
An itron Jacob.....	5
Eur zervicherez.....	« 50
An aotrou Hameury, pers. Plogastel S.G.	5
An aotrou Combot person Plomeur, hag an aotrou Michel, person Plobannalec....	15
An aotrou Rolland, vikel e Plomeur...	5
An aotrou Cillard.....	20
An aotrou Caroff, person Plouzevede..	5
An aotrou Jean, teuzer.....	5
An aotrou Darras, chaloni.....	25
An aotrou Lallour, d. medesin.....	5
An aotrou Pouliquen, chaloni.....	5
An aotrou Peyron.....	10
An aotrou Moelo.....	5
An aotrou cont de Kerguelen.....	10
An aotrou Berre, person Sant-Wazec..	10
An aotrou Bozec, Beleg ar scol labour douar.....	5
An aotrou X.....	1
An demezel Huart.....	20
An aotrou Lois Jacquelot.....	15
An aotrou Jaouen, vikel e Sant-Corintin.	5
An aotrou Berthelon, vikel e S. Corintin	5
An itron Cornouailles.....	5
An itron Mauduit du Plessis.....	10
An itron intanvez Blot.....	5
Peder itron ep rei ho hano, pep a 5 lur.	20
Eun itron all ep rei he hano.....	10
Eun aotrou a Vrest, ep rei he hano....	25
Daou aotrou all ep rei ho hano pep a 5 l.	10
Eun demezel ep rei he hano.....	10
An aotrou Trevidic.....	10
An aotrou Guillaumia, beleg ar retred..	10
An demezel Masiee.....	5
An aotrou Dougedroad, a Gastellin....	10
Diou blac'h a gambr.....	25
An demezel de Quelen.....	5
An demezel Cotillard.....	5
An doctor Halleguen a Gastellin.....	10
An demezel Halleguen.....	10
An aotrou Joseph Jacquelot.....	10
An demezel Eujeni Rideau, a Blouescat	2
An aotrou Salaun, person Milin Vern..	10
An itron Baronez Beaufond.....	20
An demezel X.....	5
An itron Coatgoureden.....	20
An demezellet Keralun.....	6
An itron intanvez Normand, e Brest...	25
An doctor Chauvel, tad.....	10
An aotrou Penfeuntennio, person S. Vaze	10
Aotrou Person Landerne.....	10
An aotronez Gargam, Thephany, Roudaut ha Livinec vikelet e Landerne peb a 5 lur.	20
An aotrou Serre, tad.....	2
An itron Serre.....	2
An demezel Serre.....	5
Ian-Vari Larvor, mevel.....	1
Mari Auffret, matez.....	1

An aotrou Bail, vikel e Tregunc.....	5	
An aotrou Armand Lemoyne.....	1	
An aotrou cont de Blois.....	15	
Eun itron ep rei he hano.	40	
Setu ama hag a zo deut euz ar Salet e kichen Montroulez, destumet gant an aotrou Kersale.		
An aotrou Kersale.....	5	25
An aotrou de Kermenguy.....	5	
Mari-Jeann Cadel.....	10	
Anna Cadiou.....	10	
M. C.....	2	
Felicite Guinche.....	2	
Josepha Blonsard.....	2	
Herriet Desfontaines.....	1	
Mari-Jann Kerilau.....	1	
Mari Audiern.....	1	
Mari-Jann Picard.....	1	50
Franseza Caterzin.....	«	25

O lacat en eur zom ar pez on eus merket ama, e cavomp 797 lur 50 c.

Hiniennou a c'houlen penauz e vezo caset an arc'hantze d'ar brizonerien er Prus. Ar c'holonel Kerrien he unan en deuz merket en he lizer penauz ho c'has. Caset e vezint dre zaouarn ar re a vani arc'hant hag a c'halver bankierien. Ar pez a vezo savet a dle beza adresset da Vruxelles (Beljic) d'an aotrou E. de Ligne, ru de la Paille, n° 10, pe da Londrez (Brozaos) d'an aotronez Cautez, bankierien, evit beza caset d'an aotrou Kerrien colonel a Frans, prizonier a vrezel e Spandau, (Pruss). Ar re eta o defe c'hoant da gas ho ofrans ep tremen dre zaouarn re all, n'o deus nemet he adressi da unan euz an daou di-ze.

Setu ama eur pennad bennag euz eul lizer scrifet gant eur beleg a zo bet e Sedan hag a zo brema e Tours :

... Ne verkin ket deoc'h ar pez zo tremenet dindan mogeriou Sedan. Va c'halon zo mantret o sonjal er pez am euz guelet eno. Chomet oun en hospital, pe mar kirit, en dinel a zerviche deomp da hospital, ken a deo eat kuit an diveza euz an dud mac'haniet. Bet em euz eno bete trivac'h cant hag adalek peder heur dioc'h ar mintin bete deg heur dioc'h an noz em beze beac'h o velet va oll zoudardet gouliet. Ar pez a ellan da lavaret deoc'h eo da viana n'eus ket maro unan anezho ep beza cofesseet. Azaleg an ofiserien vrasa beteg ar zoudard distera e voant oll laouen bras da reseo ho zacramanchou.

Calz a zo bet sammet, n'eus ket gallet parea ho gouliou. Hogen oll int maro e guir gristenien evel m'o doa bevet evel tud calonek. Netra ne rea mui a blijadur dezho eget va guelet o vont en ho zouez. Red oa din mont a vele da vele, ha rei va dorn da bephini hag eur ger mad bennak. Avechou ive e' veze ganhen butun hag eur pacad segalennou, hag ec'h ellit cridi, ne reat ket a fae varnezho. Dridal a rea ho c'halon, hag eur c'hri a joa a loskent pa em guelent. Unan a lavare din :

— Aotrou person, va zicourit da drei var an tu all.

P'am beze sicouret hema, eun all a grie :

— Aotrou person, setu eur c'hamarad ama he lagad o vont da drei ; dèut da lacat heol dezhan !

Ha me neuze da gaout ar paour kez soudart dare da vervel, ha d'he gofez. Hiniennou p'o deveze c'hoas mouez cre, a gofessee a vouez huel. Me lavare : comzit goustadik. Bah ! bah ! a lavarent din, list an dra-ze ; ni ra oll ar memes pec'hejou.

Avechou e veze red trouc'ha eur c'har, eur vreac'h da unan bennag, hag e felle dezhan e vijen en ho c'hichen epad an tam labour poanius-ze. Morse n'oun manket d'en em gaout. Eno on eus consket var ar c'holo, etouez ar pri, e cambr ar Stered ; savet em eus meur a hini var dachen ar vrezel ; sicouret em euz ho dougen var va discoas, var ar c'hravaz ; en eur ger bet em euz va lod euz ho oll drubuillou. Great em euz ho feoc'h gant Doue, ha goude ho maro, em euz ho beziet.

Goude, araok dont kuit, em eus great lacat croaziou var ho beziou, hag em eus lavaret an oferen evitho var dachen ar vrezel. An oll ofiserien a ioa eno hag eun niver braz a dud Sedan a ioa dent d'an oferen-ze.

Brema omp deut ac'hano da Dours, daou veleg all ha me, evit en em lacat adarre e servich ar zoudardet.

Va zonch oa ho zervicha keit ha ma padje ar vrezel, ha ne fell ket din en em denna kuit araog. Ar zoudardet keiz-ze a gar kement ho beleien, hag o deus kement a blijadur oc'h ho guelet en ho zouez, ma ve eur grisderi mont dioutho keit ha ma o deuz izom ac'hanomp...

Mar da tud calonek var an dachen vrezel evit kemeret soursi euz an dud gouliet ha mac'haniet, ez euz ive re all hag a ia di evel ma za ar brini hag al labouset a breiz eleac'h ma cavont corfou maro.

Eur c'habiten prusian, gloazet ha bet tost dezhan mervel var dachen ar vrezel, en deus merket abaoue ar pez a ioa digouezet ganthan. Goude beza bet semplet eur pennad mad, e teuaz he anaoudegez dezhan var dro goulou-deiz antronoz ar stourmad.

Neuze e velas pevar den, a dost dezhan, o vont hag o tont euz an eil d'egile etouez ar re varo hag ar re c'houliet, ken Fransizien, ken Prusianet. Ar pevar den-ma a ioa guisket unan anezho evel eur beleg, hag an tri all a ioa var ho dillad ar groas mezer a zoug, evit beza anavezet, ar re zo carget da gaout soursi euz ar re glanv en hospitaliou pe var an dachen vrezel.

Kenta sonch ar c'habiten e voa gelver an dud-ze d'he zicour. Mes pa velas petra a reant n'ho galvas ket, ha mad a reas chom ep ho gelver. An pevar den-ze a ioa gantho contilli pe sizaillou, ha gantho e troc'hent dillad ar re varo var ho bruchet evit guelet ha ne voa ket eur vetalen arc'hant pe aour oc'h ho gouzouk ; neuze e furchent ar godellou, hag ec'h echuent ar re ne voant ket c'hoas peur varo. Pa gavent eur b zaou a dalvoudegez gant unan bennag, e troc'hent ar b z, hag e casent evelse gantho ar bizaou bez hag all. An hini a ioa guis-

ket evel eur beleg eo a lakea ar bizaouedou hag ar metalennou en he c'hodel.

Erfin e tostejont oc'h ar c'habiten, ha great o divije ep mar he dro ma o divije gallet dont beteg enhan. Mes hema en devoue nerz avoalc'h evit gallout destum he bistolen a c'huec'h tenu a ioa var an douar en he gichen. Tenna a reaz, hag an hini a ioa guisket e beleg a voue tizet hag a goezaz. Ar re all a dec'has kuit, mes paket e vouent gant ar zoudardet a ioa e goard eno a dost. Anavezet e voue e voa ar pevar lampon-ze euz ar Beljic, unan anezho eun tavarniour hag an tri all tri vicherour a laboure e minou Stolberg.

El lochen ma en em dennent ez eus cavet var dro pevarugent bizaou, ha calz anezho a ioa c'hoas var ar biziet o doa trouc'het da gas gantho. Cavet ez euz ive tri c'hant montr, iilc'hier ha sier leun a aour hag a arc'hant. Ar pez zo cavet el lochen-ze a dal, var a leverer, vardro seis cant antercant mil lur. Ar forbanetze zo bet caset da gre Coblentz.

Etouez ar fransizien, daoust pe hi a goll pe a c'hounit, e caver ato unan bennag hag en deus calon gre. Eur vozadik soudardet a linen a ioa en em lakeat da skei var ar prusianet en eun tiic dirak Castel Stains. Hogen re nebeut e voant, hag e voue red dezho tec'het souden, o lezel var ho lerc'h eun den gouliet. Pa voant digouezet en ho c'hre, e savaz hano da gas eun nebeut tud armet da glask an hini mac'haniet. « Perak mont kementse a dud, eme eun den iaouang euz ar mobil ; me ielo va unan avoalc'h. » Hag hen, dindan ar bouliji a goezé evel ar glao, o vont da glask he gamarad. Souden e voue guelet o tont, he gamarad gantha var he scoas. Ar zoudardet all en em zestume en dro dezhan evit ober fest dezhan, mes hen o veza great eur zonch, a lavaraz : « hag he fuzil ! hag he zac'h ! » Hag hen en dro eun eil guech, hag ep caout an distera droug, e tistroas gant sac'h ha fuzil he gamarad. N'em eus ket izom da lavaret e voue douget e triomf gant ar zoudardet all.

Evit doare zouavet ar Pap, ar re zo en em lakeat e servich ar Frans o deus diskuezet pebez potred oant. An tam gounit o deus bet ar fransizien e kichen Orleau a zo dlet dezho. Eno o deus stourmet a zoare, ha laket, dre ho skuer, ar re all da ober eveldho. Diskuezet o deuz e voant tud ha ne dec'hent ket araog ar boan hag ar skuisder. Lavaret a reat da genta e voa lazet calz anezho ; hogen ervez ar c'heleier, n'o deus collet nemet pemzek den.

Ar vessaerez iaouang, Melani, an hini a ioa bet en em ziskuezet ar Verc'hez dezhi var menez Salet, a zo nevez maro, a leverer, Araok mervel e deus lavaret e devoa ar Frans c'hoaz eur pemzec dez bennak da c'houzanv ar reuziou a goez varnezhi. Doue ra blijo ganthan e vije guir kementse.

E Beljic, e Malin, ar gristenien catolig o deus bet eun asamble elcac'h ma o deus comzet calz euz ar Pap Pii nao, ha dridal a rea ho c'halon o comz anezhan. An Aotrou Deschamps, Arc'hescop Malin, a voa e peun ar gatoliked-ze. An oll o deus straclet ho daouarn pa en deus lavaret an Arc'hescop : « Ar Beljig en em gafe eurus da ginnigen da Bii nao dont ama eun nebeut da chom, o c'hortos mont adarre en dro da Rom er stad ma edo kentoc'h, rag an dra-ze ne oufe ket mancout d'en em gaout. »

Setu ama hag a ziskuez pebez cassoni o deuz hor soudardet oc'h ar prusianet a ra distruch en hor bro.

Da Nevers, ervez keleier deut euz ar gær-ze, ez eus digaset eun nebeut tud gouliet var dachen ar vrezel. En dez-all e voue digaset di eun nebeut tud mac'haniet hag en ho zouez ez oa eur prusian. Eun *turco* a ioa eno araok, pa glevas kementse, a ieas kement a gounnar enha, ma felle dezhan dioc'htu laza ar prusian. Caout a reaz eur picol contel gegin, hag ez ea gant hounnez da beur-echui ar prusian kez. Caer o devoa ar c'hoarezet a zalc'h an hospital-ze comz outhan ha clask he zistrei ne zilaoue netra, ha nag evit unan nag evit daou ne lesche ket ar prusian e buez. Red e voue d'ar c'hoarezet paour mont dezhan dre nerz, hag he gas da eur c'horn bennag euz an hospital eleac'h ma vije pell dioc'h potr ar Prus.

Eun derveziou bennak goude e voue adarre eur c'hoari all. Digouezout a reaz adarre tud clanv, hag en ho zouez eun *turco* all. Hema ker goaz hag ar c'henta, o veza clevet e voa eur prusian eno, a zilamaz euz he vele evit mont ive da laza ar prusian, hag en em daolet e vije varnezhan, daoust pe gen dinerz oa, rag he gof a ioa toullet gant eur voulet hag en doa beac'h o telc'her he vouzellou, pa nefe ma voa eno unan euz ar c'hoarezet. Houma a voue red dezhi gouren, ha gouren a zoare oc'h an turco evit miret outhan da ober he daol. Ne gave ket dezhan ec'h alje cousket na dibri tam bouet a raje vad dezhan dindan ar memes toen gant eur prusian.

Lavaret a reamp en dez all ar re o doa c'hoant d'en em lacat en Arc'hbreuriez an Itron-Varia a esperans, e Sant-Bricc, a dlie cas ho hano ha dek guennek d'an aotrou Prudhomme, chaloni. Hogen, ouspen an aotrou Prudhomme, lavaret a rer deomp hag hor pedi a rer da ziscleria ec'h eller ive, ha zoken guelloc'h, cas he hano hag he ofrans d'an aotrou Camille Claveau, secretour an Arc'hbreuriez, ru Lecuyer, e Sant-Briec.

G. M.

An aotrou Jezegou, person Tremeoc, zo hanvet person ar C'hloastr-Plourin.

An aotrou Abian, nevez beleget, zo hanvet vikel e Plogastel-Sant-Germen.

An aotrou Milin, nevez beleget, zo hanvet vikel e Plouescat.

An aotrou Bars, person Ploenan, zo hanvet person Guipavas.

Ar Gerant : Ar. DE KERANGAL.

Kemper, moullet gand Ar. de Kérangal, Moullér an Escopti.

Dissadorn 12 Du 1870. N° 302. C'huec'hvet Bloavez.

FEIZ HA BREIZ,

KELOU A BEP BRO, HA KENTELIOU VAR BEP TRA,

Digaset bep sul da gement Christen a gomz ar brezounek.

CONDITIONOU EVIT CAOUT AR GAZETEN :

Evit ar Finister, Costez-an-Nord *hag ar* Morbihan : *evit eur bloas*, daou scouet ; *evit c'huec'h miz*, pevarzec real.

An Abonamant a dle beza paet araog caout ar gazeten.

An hini ne zigas ket en dro ar c'henta cazeten a reseo goude ma zeo echu he abonamant, a zo consideret evel abonet a nevez.

A abonamant a gemerer e ti an Aotrou de Kerangal, *mouller an Escopti, ru ar Gigerez, n° 18, e Kemper, D'an Aotrou* de Kerangal *epken e tleer adressi ar peamanchou ha kement a zell oc'h servich ar Gazeten.*

Ar scrijou da lacat er Gazeten a dleer da adressi d'an Aotrou MORVAN, epken.

KEMPER, 12 Du 1870.

An discar amzer, ar c'helou euz ar goan o tont bep bloas d'ar mare-ma, a zigas ato d'he eul eun oabl goloet a goumoul, du, tenval, trist, evel pa ve e canv. Hogen biscoas n'o bet ken trist na ker canvaüz ha ma'z eo er bloama. Er bloa-ma ouspen an dristidigez a ziaveaz, on eus c'hoaz an dristidigez a ziabars. Ne d'eo ket an amzer hag an oabl epken eo a zo tenval, mes ar sperejou ive zo leun a enerez. Ne d'eo ket an deliou epken eo a goez, mes lavaret a elfet ema ar bed toc'hor, en he agoni.

O velet ar brezel a rer d'an ilis santel, an dud difeiz souun ho fenn gantho, ar re o deus c'hoaz eun dra bennag a feiz en anken hag er c'hlac'har, ar broiou eleac'h ma'z eo muia heuillet ar relijion catolig an distruj hag ar maro en em skignet varnezho, ha ne deus ket a beadra evit kement o deus skiant da veza nec'het ha melconiet ? Ha deut e ve an amzer-ze leun a drubuil hag a strafuil a dle beza guelet araok eil donedigez Jesus-Christ, hag a rea d'hor Zalver lavaret d'he ebestel : « Ha cridi a rit-hu, pa zistroin, e cavin c'hoas feiz var an douar ? » Mar deuz hirio c'hoaz feiz var an douar da viana ez eo evel pa ve discaret, hag ar re o deuz anezhi ne deuz evitho nemet anken ha gouelvan. Ar bed ha ne deo-hen ket henvel hirio oc'h eun den clanv a zo deut an *humoriou* fall euz he gorf da c'hounit var ar goad mad, hag a veler o crena hant an derzien, oc'h ober dispac'h gant an alter, da c'hortos ma vezo deut nerz ar c'hlenvet da vouga ar pez a zo c'hoaz enha a vuez ?

Hag e peleac'h n'ema ket brema an aoun hag ar strafuil o ren ? An amzer ma vevomp enhan a elfe beza laket e kem gant eur bar braz a arneu a rafe an dro d'ar bed oll. An doare spontuz euz ar bar amzer-ze a laca an oll da grena. Ar gurun a groz hag a stracl ; skei a ra e lec'hiennou, hag e leac'h ne sco ket, da viana e clever an trouz, e veler an tan hag al luc'het, hag an oll mantret hag encrezet a c'houlen an eil digant egile : Ha ne deuio ket an arneu scrijus-ze da ober distruch ama ?

Rom a zo scoet, ha penaus ne ve ket mantret calonou ar gristenien catolig epad m'ema ho zad prizonier hag an iliz ho mam en dismegans ?

Ar Frans a zo flastret dindan treid he enebourien, ha penaus ne ve ket strafuillet kement a gar ho bro, epad ma he guelont e tan hag e goad ?

Ha ne deo ket epken ar re a zo scoet gant ar voalenma eo a dle crena. Ar bar arneu a ell skei c'hoaz e leac'h all. Ar re zoken ma en em zervich Doue anezho evit hor c'hastiza-ni, n'emaint ket ep trubuil. Eno ive an dud crea hag euz ar guella oad a goll ho buez var dachen ar vrezel ; eno ive ar c'hlenvet, an naoun hag an dienez a bep tra a rent eun niver braz a dud reuzeudig ; eno ive intanvezet ha minoredigou paour, laket a vanden var an noaz, a ell goulen gant anken ha glac'har : petra deuimp-ni da veza ?

Hag ar broiou ne reont nemet sellet, ha lez'ec'h ellont-hi beza diencrez ? Ha gouzout a ellont p'eur hag e peleac'h ec'h eano ar bar arneu-ze ? Ha ne goezo ket anezha eul lostat, tan ha cazarc'h bennag el leac'h ma voat nebeuta oc'h he c'hortos ?

E guirionez o velet ar pez a dremen, o velet an dud a feiz, ar gristenien vad ken amprouet, e ve lavaret e ve deut a vrema an Tiek bras da ober he eost gant he zornerez, he freillou, hag he venviachou all evit hija ar plous pe ar c'holo hag ho dispartia dioc'h ar greun, ha goudeze gant he nizerez evit tenna pep loudouriach a douez ar greun-ze, hag evit neuze teleur an oll draou fall-ze en tan ha lacat ar greun mad en he c'hrignol.

G. M.

ROM. — Ar pez a ra dies da alouberien an Itali, eo guelet cannadet ar broiou estren e Rom. Eleac'h ma'z eus cannadet euz ar broiou all e tle beza eur roue. Bez'ez euz eta eur roue e Rom ha ne ket roue an Itali eo. Setu ar pez a laca an dispac'herien da scrabat ho fenn.

Hogen ar roue zo e Rom a zo prizonier. C'hoant a ve evit guir da lavaret en deuz he frankiz, hag e carfet he velet o vale dre gær, mes ar Pap a jom er Vatican ha ne da er meaz euz an ti nemet evit ober bemdez, noz ha mintin, eur pennadic bale èr jardinou.

En dez all an Tad Santel a roe digemer da eun nebeut tud devot. En ho zouez e voa eur gouav euz a Frans chomet e Rom, en eur gouent, evit caout soursi euz ar re mac'haniet. Goude beza comzet outhan eur pennad mad, e lavaras dezhan en eur giminiada : « Mont a rit e Frans ! mad, lavarit d'ar Frans pegement he c'haran, ha n'em eus ken fizians nemet enhi. Grit ive va gourc'hemennou d'am zouavet calonek. »

Catoliked ar broiou estren, dreist oll ar re a ioa boas da gaout sicour digant ar Frans, o deus comprenet mad petra glask ar brusianed oc'h ober brezel deomp. Cridi a reont ez eo eur brezel great d'ar relijion catolig, evit discar ar gatoliked, o lamet he ners digant eur vro e deus great kement evit an ilis.

Setu eno ep douetans ebet ar pez a zonch dreist oll an Irlanted. Ar gatoliked vad euz an Irland, bevech m'o deuz ar brusianed ar gounit, a zo mantret ho c'halon evel pa ve ho buez ho unan var var, epad ma'z eo laouen braz ar brotestanted a zo eno o clevet ar c'heleier-ze.

Setu ama eul lizer euz al Liban hag a ziskuez o deuz ar gatoliked eno ar memes souch.

« An telegraf a zigas deomp keleier euz ar brezel, hag on eus gouezet e voa ar Frans en eun danjer bras. Rak-ze an oll varonited, e kær ha var ar meaz, a zo evel tud hag o defe collet ho fenn, ha meur a hini a zo coezet clanv, defot na resevont ar c'helou ema ar gounit gant ar Frans. »

« Ni ho ped eta da lavaret deomp dioc'htu ha guir eo an dra-ze, rak mar ema ar stal evelse, me a gollo va skiant pe a varvo. »

« Penauz e deus gallet ar Frans ker galloudus beza trec'het ker buhan? Ha guir eo ez a ar Prusianet varzu Pariz, ez eus meur a gær dezho, o deus great 30 pe 40 mil prizonier, hag o deus gouliet pe lazet kement all ? »

Eur maronit all a scrife : « Dallet oun gant va daelou hag er meaz ac'hanon va unan. »

Gouelit pebez gallout a roe d'ar Frans he hano a verc'h hena an iliz, hag a skoazel ar relijion catolik !

Lenn a reomp e *Cannad calon Jesus*. Setu ama ar pez a ell rei deomp fizians en amzer ma emaomp. Varzu an Env eo e tleomp sevel hon daoulagad evit guelet ar mercou-ze a esperans, hag a drugare Doue ez eus. Evit miret na goljemp courach e creiz ar reuziou a goez varnomp, Doue en doa, abaoue eun nebeut bloaveziou, roet d'ar Frans mercou anat euz he vadelez. Menez ar Salet ha cavern Lourd a zo testeniou sclear a gementse. Ha setu brema e comzer adarre a vercou burzuduz evelse, hag e ve dies chom ep credi ar pez a leverer.

Eur belek, din a feiz, bet superiol en eur c'hlouerdi ha vikel vraz, hon assure e voa guir ar pez on doa clevet kentoc'h hag on doa poan o cridi. Dioc'h ma leverer, d'an eis varnugent a vis guengolo diveza, ar Verc'hez Santel a zo en em ziskuezet, e creiz an deiz, e bourk *La Française*, en Escopti Montauban. Epad eur c'hard heur eo bet guelet gant eun ugent den bennag ha ne dint ket a dra zur, tud troet oc'h an traou burzudus. Re all c'hoaz hag a ioa er meaz euz ar bourg, o deuz he guelet ive.

Evit guir n'on doa ket izom euz ar mercou-ze euz an Env evit gouzout ervad ne ell ket Mari beza hon aconnac'het. An hini e deus great sevel dezhi, e creis Pariz, eun tron a drugarez, a beleac'h e laca kement a eneou cablus da zistrei oc'h Doue, ne zilezo ket ar Frans, ar bec'herez-ze e deuz evit guir torret lezen he map, mes e deuz ive he garet cals hag he zervichet a galon. Ar pez a ell c'hoas rei fizians d'ar Frans, eo feiz he zoudardet. Brema e veler, en arme, *bataillonou* hag a lavar huel e tougont an armou en hano Doue. An oll c'halloudek ne ra nemeur a vurzudou evit savetei ar re n'en em erbedont ket outhan ; mes pa gaf calonou christen, tud a laca ho fizians enhan, e ro aliez ar gounit dezho, ha pa na ve ket zoken braz an niver anezho.

Ia, lavaret a ellomp e veler en hon armeou ar pez ne velet ket kentoc'h, bandennou a bez hag a ia d'en em ganna oc'h an enebourien evel ma'z ea guechall David d'en em ganna oc'h Goliath, o lacat ho oll fizians e sicour an Env. Setu zouavet ar Pap, o lacat an oll souezet dre ho ners calon ; setu ar vretoned o lacat ar barizianet ha zoken enebourien ar feiz d'en em estlami oc'h ho guelet, ha da respeti ho devosion. G. M.

Pellerinach soudarded yaouank Guiclan d'ar Zalet.

Paotred yaouank Guiclan, euz ar zavadenn pe dastum diveza ewid ar *mobil*, ho devoa hen hem glevet da zont e pellerinach d'ar Zalet, araog kuitaat ar ghear. Hirvo, tri a viz du, ez-int deuet-oll a vandenn (eiz-ha-kant a voa anezho), e renk evel soudarded oc'h ober hent, ha sioul, didrouz evel tud eur procession, gan an drapel pe banyel en ho fenn, ez-int deuet da ober ho fellerinach. Ho ferson a voa gan-t-ho hag hen deuz lavaret an oferenn ewit-ho e chapel ar Zalet : hint ho deuz azistet enn-hi gan ar brassa respet ha devotion. Eun darn anezho ho deuz komuniet en oferenn-ze.

Hâ ! ma vize deuet an oll zoudarded a Franç, adaleg ma eo digoret ar brezel, da ober evelse, da c'houllenn sikour digann Doue an armeou, d'hen hem lakaat dindan skoazel ar Werc'hez, dindan hini an Eleu hag ar Zent, ma vizent deuet oll da netaat ho c'houstians dre eur gonfession vad ha d'hen hem grevaat o tibri bara an Eled, o ! nag hint a vize bet c'hoaz nerzussoc'h ha kourachussoc'h da stourma oc'h ar Prussianed, nag hint dreist-oll ho divize bet muioc'h a chans, war dachenn an emgann, eghed n'ho deuz bet beteg-hen !

Ha ma vize deuet ivez an oll dud, pere a jom er ghear, me fell din lavaret an oll Francisyen, ken ar re a c'houarn, ken ar re a zo gouarnet, da welet dorn Doue er brezel-ma. — Kemment-ma a voa ret adaleg ar penn kenta ha kemment-ma a zo ret beppred, — da gompren ez eo ar brezel-ma eur voalenn digasset gan Doue d'or c'hastiza ewid or pec'hejou, ma vizem deuet oll da c'houllenn pardon digan or c'hrouer, da c'houllen sikour digan-t-ha, digan ar Werc'hez Vari, an Eled hag ar Zent, pell-zo e voam dilivret euz ar Prussianed, euz an oll brezel hag euz an oll drong a reont d'eom. Doue hen deuz digasset d'eom ar brezel-ma ewid or c'helenn : ezom or boa euz ar ghentel. N'he glask dre ar brezel-ma nemed on lakaat da zistroi out-ha a wir galon : distroom out-ha oll braz ha bihan, Kæriz ha Plouziz, pennou ha gwizyenn, hag e vezim saveteet, e vezim prest dilivret euz on enebouryen fallakr.

O Franç, digor eta pelloc'h da zaoulagad ! Kompren ez eo an dispriz a reez euz a lezennou santel an Aotrou Doue eo hen deuz tennet war-n-out ar voalenn-ma. Goullen pardon digan da Grouer, digan da Dad pebini a zo en Nenv, ha laka don en da galon da heulya mad eviziken he lezennou santel, ped ewid da zoudarded pere a ya d'az tifenn, hag e weli kerkent ar chans o troi. Ar Prussianed a vezo trec'het, da zouarenn a vezo neteet euz anezho, ar brezel etre tud ar vro, etre da vugale ne zavo ket pe a vezo buhan moughet, ha te, ô va bro gher ! te, a ello neuze laouen meuli Doue en da ilizou, rapari da gollou, labourat da barkou ha dibri da dam bara e peoc'h. — *Amen, Amen, Amen.*

An Ermit.

Sant Patris, abostol an Irland.

VIII.

Epad ma edot o c'hortoz an tan nevez, setu divar lein palez Tara, e veler eur sclerijen o para er penn pella a blenen Breg, en eul leac'h dizarempret, el leac'h ma leverer e veziet guechall corfou ar sclavet.

Ar roue, he alierien, he varnerien, an noblans, an drouizet, oll dud al lez a goez an alvaon varnezho.

— Petra eo an dra-ze ? eme ar roue ; piou a zo bet disacre avoalc'h evit ober eur sacrilach evelse em rouantelez ? Ra vezo dismantret a douez tud he garter.

Alierien ar roue, ar varnerien, an noblans hag ar barzet a respontaz oll a eur vouez :

— Ne ouzomp dare !

Neuze an drouis-meur a gomzaz evelen :

« O roue, ma na vez ket lazet dioc'htu an tan-ze a velomp a bell o lugerni en noz, ne vezo lazet morse. Mouga a rai hon tan sacr, hag an hini en deuz he c'hoezet a zistrujo da rouantelez ; trec'h e vezo deomp, trec'h e vezo dit da unan, hag hen hag ar re a deui var he lerc'h a reno da viken var an Irland. »

Mantret oll e voue ar roue o clevet ar c'homzou-ze ; tousmac'h a zavaz etouez an ingroez tud a c'holoe plen Breg evel ma sao an houliou mor pa deu eur bar avel. A bep tu e clevet crial ; goulennomp cuzul digant an Doueou !

An drouizet hag an divinourien en em lakeas da bidi, hag ar c'henta anezho a gomzaz evelen en hano an Doueou :

« Euz a gement a zo ama, tud ha loenet, en teir guech nao gelc'h a ra an dro d'an tantad sacr, ha kirri tro var dro dezho, arabat e trofe nicun he benn varzu an tan sacrilach c'hoezet er penn all euz ar blenen. »

— Mont a ran, eme ar roue, d'he laza va unan. Me fell din rei ar maro eus va dorn d'an dizoue en deus c'hoezet an tan-ze !

— O roue, eme an drouizet, ne da ket el leac'h m'ema an tan-ze o lugerni, ne ket he adori a rafez ; chom ama eleac'h n'en deus ket a c'hallout varnout ; ni ia da zigas an torfetour d'as caout evit ma vezi adoret ganthan ha ma vezi treac'h dezhan evelse. Pa vezo deut beteg enhout, evit dont abenn anezhan, ni a unano hon oll gomzou, hon oll ganaouennou, hon oll benviachou muzig, oll nerz ar maji, hag e vezimp trec'h dezhan.

— Eun all fur a roit din, eme ar roue ; grit evel ma oc'h eus lavaret.

An drouizet, savet en ho c'hirri, en dro dezho brezellourien var varc'h ho goafou gantho en ho dorn, a jeaz eta varzu al leac'h ma velet ar sclerijen. Ar sclerijen-ze a bare var eun aoter savet e creiz eun teltik bihan, ha dirag an aoter ez oa tud guisket e guenn daoulineo pidi.

An escop santel Patris hag he eskibien eo a ioa eno.

C'hoezet o doa an tan nevez evel m'ema ar c'his gant ar gristenien da ober derc'heut Pask, hag e lavarent ofis an noz, o c'hortos da zont an dervez bras ma'z eo savet Jesus a varo da veo.

Ar re a ioa caset di a berz ar roue a ziskennas divar ho c'hirri ha divar ho c'hezek ; ne gretchont ket avad mont en telt ; chom a rejont var an treuzou, hag ac'hano, en hano roue braz an Irland, e rojont urs da Batris da vont gantho da balez Tara.

Ar zant a zentaz, ha dre ma'z ea, e, cane a c'hinou hag a galon : « Lod a laca ho fouge en ho c'hirri hag en ho c'hezeg ; evidonme a laca va gloar en Aotrou Doue ! »

Pa vouent guelet o tont ; kement a ioa en dro d'ar roue a lavaraz outho ho unan : « Ne zavomp ket, rak piou bennag a zavo dirazhan a gredo enhan, hag en adoro. »

Hogen e lez an Irland ez oa eur bârz hanvet Dubtak, unan euz ar re vouezioca da ober guerziou ha da gana. En he gichen ez oa eun diskibl dezhan, eur barz iaouang hanvet Fiek, eun délen ganthan en he zorn. Pa zigouezaz ar zant e kichen ar roue, euz an oll varzet ne voue nemet an daou-ze hag a zavas da ober henor dezhan.

Epad ma roe an den Doue he vennos dezho, ar roue a dolas varnezho eur sell treuz, hag a gomzaz evelen oc'h Patris :

« Anaout a rez lezen va rouantelez ; gouzout a rez kement Irlantad a deufe en nos-ma da c'hoeza he dan

araok ma'm be roet an arôez divar lein va falez, a zo barnet d'ar maro. Ha perag ec'h eus-te torret al lezen, o c'hoeza an tan sacrilach-ze?

Ar zant a respontas dre ar c'homzou a ganer en deis-ze en iliz ar sao-heol :

« En noz-ma e pehini eo savet hor Zalver Jesus-Christ a varo da veo, eo dereat e c'hoesfemp an tan-ze ; dereat eo e teufemp da elumi eur piler coar guenn cann, c'hoez mad ganthan, ha sclear ken na lugern ; eur piler ha ne ziver diouthan netra a rofe c'hoez fall, ha ne zao ket diouthan a voget du goest da ober poan en daoulagad. Ne gavomp netra dereatoc'h na laouenoc'h eget beilla en henor da rozen Jesse, oc'h sclerijen pilerou a deu an danvez anezho euz ar bleuniou.

« Ar c'hoar ne d'eo ket ar c'hoezen laket gant an tan da zivera euz ar guez pin ; ne d'eo ket an daelou laket gant ar vouc'hal da zivera euz ar guez cedr ; eun dra crouet eo hag a zo enhan traou cuz ha guerc'hdet, hag a chench doare o tont da veza guenn evel an erc'h.

« Dereat eo e teufe an ilis da c'hortos donedigez he fried oc'h sclerijen dous ar piler-ma ; dereat eo ne ve ket cuzet en denvalijen epad an amzer santel a dremen o veilla, hag e talc'hfe he goulaouen en he dorn, evel eur skeuden euz an heol a baro ato. »

Ar roue ne gomprenas nemeur ar c'homzou caer-ze; drellet avad e voue gantho, hag en em lakeas da ober adarre goulennou oc'h ar Zant.

— Perag, emezhan, out-te deut em rouantelez-ma?

— Doue hag an Ælez her goar, eme Patris, n'em eus bet, o tont er vro-ma eleac'h ma'z oun bet sclaf, ken sonch nemet da brezeg an Aviel ha promessaou Doue. Ha deut e vijen-me da zilestra en Irland ma na glaskchen ken nemet ar pez a glask peurliesa an dud? Mar labouran ha ne deo ket dre garantez, dre druez oc'h tud ar vro-ma? Oc'h tud ar vro-ma o deus va zolet er sclavach ha laket d'ar maro mevellou ha mitizien va zad? »

O clevet comzou hag a deue euz ar galon evelse, e savas tabud etouez pennou ar meuriadou. Ar re a droe varzu al lezen gristen, hag a ioa douget da heuilla ar skuer roet dezho gant Dubtak, Fiek, Dihu, Makfil ha diou verc'h Laegair, a ieaz a du gant an den Doue ; re all a gomzaz en he enep. Strif a zavaz a zevri, ha goudeze e crokjot en armou. Eun emgann scrijuz a voue var ar blenen ; tud, kezeg, ejennet, kirri en em stoké hag en em flastre e creiz an denvalijen. An tantad ne voue ket c'hoezet ; an tan sacr ne voue ket guelet o lugerni en nosvez-ze var leur Tara ; goulaouennik Patris epken a velet o para en dremvel.

Antronoz pa deuaz an deis da scleraat tachen Breg, edo ar c'hirri, ar c'hezeg, an ejennet, an telton, hag eun niver braz a vrezellourien astennet mesk-e-mesk var an douar e touez ar goad hag ar pri ; euz ar seis kelc'h varnugent renket dre vaji nao ha nao en dro da balez roue an Irland, n'oa ket chomet unan ep beza freuzet.

Divar lein ar palez, ar roue a dolaz he zell var ar blenen, hag en em lakeas da vouela.

Etre daou Patris hag he ziskibien a ioa prizoniet, ha tolet e toullou dindan an douar, dindan palez Tara. Ho daoulin a ioa liamet gant eur chaden houarn, o c'hortos ma vijent caset d'ar maro.

Er meas, dre ma save an heol var an oabl, e lakeat pep tra e reiz ; ar barzet, gant ho zrompillou kevr a lakea an dachen da dregarni, hag a zisclerie da bobl an Irland ez ea ar gouel da zigeri a nevez.

Pa voa great an anter euz he dro gant an heol, ar rouanet, ar pennou a bep meuriad hag ar vrezellourien all euz ar vro a deuas da azeza e kelc'h en dro da eun niver braz a daoliou savet var ar blenen.

Roue an Irland, tud he lez en dro dezhan, a zebre en he bart he unan oc'h eun daol savet e creiz an taoliou-all hag huelloc'h egetho. Eur vanden barzed, tud oc'h ho heul evit sini gant benviachou muzik, pe o sini ho unan gant an delen, a gane dirag ar roue taoliou caer an Doueou ha re ar botred vad euz an amzer goz. Tasou corn, killou aour varnezho, a gaset en dro leun a zourvel melen, hag an daoulagad a verve gant ners an efachze.

Ar roue a griaz a bouez penn :

— Digasit ar c'hristen ama, ha c'hui, va drouizet fur, grit mez dezhan dirak va fobl!

Patris a voue caset dirag ar roue, ha ganthan unan epken euz he ziskibien, ar bugel iaouank Benen, a vije bet guelloc'h ganthan mervel evit beza dispartiet dioc'h he dad ervez Doue. Ar zant, o velet ar bobl ep niver a ioa destumet eno, a vennigaz an Aotrou Doue, hag o sevel he galon varzu eun heol ha ne ket an hini a ioa c'hoant d'he lacat da adori oa, en em lakeas da gana eun himn da Jesus-Christ, sclerijen ar bed, a deue da zevel a varo da veo.

En he gosni, an escop santel en doa c'hoas sonch euz ar ganaouen-ze, ha lezet en deus ganeomp eur skeud anezhi.

« Ha ni ive, ni a zavo eun deiz euz ar bez oc'h sclerijen an heol, me fell din lavaret, e gloar Jesus-Christ. En he c'hloar e vezimp rouanet. Evit avad an heol-ze a velomp, an heol-zé a laca Doue bemdez da zevel evit hor sclerijenna, morse ne reno; he sclerder zokén ne bado ket ato, ha kement hen ador, — an dud reuzeudik! — a ielo da goll. Ni avad a gred hag a ador ar guir heol, hor Zalver Jesus-Christ pehini a bado da viken. »

Ar bobl-ze, a ioa azezet e tenvalijen ar maro, evel ma lavar ar profet, o clevet ar ganaouen burzudus-ze, en em lakeas da loskel iouadennou en henor da varz an heol a dle padout bepret.

(*Eur pennad all er sizun a zeu.*) G. M.

Ar gazeten hanvet *Eccleo Fourviére* a embanne, an 22 a vis here diveza, eul lizer scrivet dé mam, an 21 a vis guengolo, gant Melani, messaëres ar Salet a brema leanès. Lenn a reomp el lizer-ze :

Doue eo an tad a famill ; ni a zo e vugale. Na c'houi na me non deveus caret anean evel ma tliemp en caret ; non deveus ket miret e c'hourc'hemennou evel ma tliemp o miret : brema cetu ni castiet gantan. Eun niver vras a famillou ha keriou en o fez a zo en eun dienez spontus ; a ne neo ket achu, ma ne nem droer ket etrezek Doue. Paris a zo coupabl a coupabl bras, pa zeo guir e deus gôpret eun den fallagr pini en deus scrivet eul leor evit lavaret ne ioa ket Doue or Zalver Jesus-Christ. An dud no deveus nemet eur pennad amzer evit e nem rei d'ar pec'het, mæs Doue, pini a zo eternel, a gasti an dud fall. Doue a zo counnaret abalamour da bec'hejou diniver an dud a dre ma zeo, couls lavaret, dizanaveet ac ankounac'het.

Brema piou a ello diarbenn ar brezel pini a zo caos ma zeus kement a kement a dud maleürus e Frans a pini a ia eb dale da goummans en Itali (ac ar rest?.....) Piou a ello lakât da heani ar woalen? Evit-se, eo red da ghenta e teuffe ar Frans da anzao ne deo ar brezel nemet dorn an aotrou Doue offanset ; red eo, d'an eil, e teuffe da nem humilia a da c'houlenn a greiz calon pardon deus he fec'hejou. Red eo, dan drede, e prometfe gant lealdet servicha Doue a galon vad a miret e c'hourc'hemennou eb caout aon rac teodadou an dud. Beza zeus tûd ac a bed ac a c'houlenn digant Doue ma vezo trec'h armou or c'henvreudeur ar Francizien. Neo ket kement-se a fell d'an aotrou Doue ; fellout a rea dean conversion ar francizien. Ar Verc'hes Vari a zo deuet e Frans ac ar Frans ne deo ket e nem gonvertisset. Coupaploc'h eo eghet ar broyou all. Ma na bleg ket e fenn gant humilite dindan dorn an aotrou Doue e vezo goal laket, a Paris, ar gher-ze pini zo eghis eun ienen a vanite ac a ourgouil, piou e zaveteo, ma na zeu ket eneou zantel da huanadi noz-deiz etrezek calon Jesus ar mæstr mad.

Tridal a ra va c'halon gant ar joa, va mam gher, va c'henvroïz muia caret, pa zoujan er processionou calonek-ze a rec'h var menez santel ar Salet evit miret na zeuje ar c'holera da dagha o pro ; ac ar Verc'hes a zelaouas o pedennou birvidik, o pinijennou a kement a rec'h dre garantez Doue. Credi a ran, esperout a ran e tleit ober brema gant muioc'h a aket c'hoas o processionou khen caër evit silvidighez Frans, da lavaret eo, evit ma teui ar Frans da zistrei ous an aotrou Doue ; an aotrou Doue ne c'hortoz nemet kement-se evit sevel divar e bobl dizent e woalen a gasti. Pedomp stard eta ia, pedomp ; great o processionou evel m'edoc'h custum da ober er bloaveziou 1846 ha 1847. Bezit sur e viot selaouet gant Doue : Selaou a ra pedennou calonek an eneou humbl.

Pedomp a unan, pedomp a pedomp ato. Ne meus biscoas caret Napoleon, rac gouzout a ran dindan evor e droiou penn-da-benn. Plijet gant Doue pardoni dean an oll drouk en deus gret ac a gendalc'h da ober!

Ne ankounac'heomp ket e zomp er bed-man evit caret a servicha an Aotrou Doue ; anez-se ne neus ket a wir eürusted. Ra zeui ar mamou da zevel o bugale e doujans Doue, rac amzer an drubuill ne deo ket achu. Ma tinevelfenn dec'h an niver ac ar grevusted deus an trubuillou-ze, e chomfec'h sebezet-oll..., mœs na fell ket din o spouroni. Bezit fizians en Doue pini en deus kement a garantez evidoc'h. Pedomp, pedomp stard ac ar verc'hes dous, mad a tener a vezo bepred a unan ganemp : ar beden a dôr coler Doue ; ar beden a zo alc'huez ar Barados. Pedomp evit or soudardet kez, pedomp evit ken aliès a vam melc'honiet da veza collet o bugale. E nem woestlomp dor mam vad deus an een. Pedomp, pedomp evit ar re dall-ze pere ne velont ket e zeo dorn Doue eo a gasti hirio ar Frans. Pedomp stard a greomp pinijen. Bezit oll a greiz calon en eun tu gant an Ilis a gant an Tad Santel ar Pap pini eo e fenn *vizibl* a vikel or Zalver J.-C. var an douar ; er processionou a refoc'h, en o pinijennou, pedit a pedit stard evitan.

Y. L.

Diviz etre an Aotrou person ha Fanch.

EIL PENNAD.

Fanch : Va c'haozeadenn ne-d-eo ket c'hoaz achuet, aotrou person.

An aotrou person: Ha petra ac'h eus da lavaret c'hoaz?

Fanch : « Ghelver a reer avoalc'h a dud da vont da « zifenn ar vro. Mes n'euz ket a armou da roi dezho... »

An aotrou person : Gwir eo, an armou a voa deut da vankout... Mes an dud a volontez vad a voar ober arm euz pep tra. Ferc'her houaru, loc'hyou pe livverou houarn, falc'hou, boc'hilli, pep tra a zo mad da stourma oc'h an enebouryen ha d'ho laza ettre daouarn eun den pehini en deuz eur galon kourachuz en he greiz, daoulagad lemm en he benn ha divrec'h mad stag out-ha. Ar Vandeaned gwechall a ree evelse, a ree arm euz pep tra ewid difenn ho bro hag ho feiz a eneb paotred Robespier.

A-c'hend-all, savit hag it da glask ar Prussianed, ha n'eo ket armou a vanko d'eoc'h. Ma n'he deuz ket ar Franç armou da roi d'eoc'h, gan ho ferc'her houarn, ho poc'hilli ha benveyou all c'hwi a rayo eun diskargadenn ghenta war ar Prussianed, ho lazo, hag hen hem armo gan ho armou. Evelse a reaz ar Vandeaned koz.

Fanch : Mad! Ra welin eta dizale armeou braz a francizyen, armet, o vont d'ar Prussianed ewid daoubenni anezho... Da vihanna, tud avoalc'h a c'halver da vont.

An aotrou person : Na vezo morse re. Seul vui e zeot seul ghentoc'h e vezot dilivret euz ar Prussianed.

Fanch : Mes kemment a zo galvet da vont, a ya. N'eo ket bolontez vad a vank d'eom.

An aotrou person : Ar re a zo galvet gan al lezenn da vont, a zo ret mad dezho mont, hag a dle mont a galon vad : ho dever eo redeg da zifenn ho bro.

Mes beza ez euz kalz re all pere ne-d-int ket galvet gan al lezenn da vont, ha pere koulskoude a zo gallouduz, gouest da renta servich mad d'ho bro, ar re-ze a dleffe

mont ivez, gan ho bolontez vad, mar-d-int ewid mont. Eun dra gaer a raffent, dirag Doue ha dirag an dud, o vont evelse da zikour dilivra ho bro. Beza ez euz deja kalz pere a zo et evelse gan ho bolontez vad d'hen hem lakaat dindan drapellou ar Franç, ha neket ar re-ze eo ar falla soudarded.

Fanch: Ha me a zo mad da vont ivez, aotrou person? Beza em beuz deja daou-vloaz-hag-anter-kant, ha ne-d-on ket re goz ewid-se?

An aotrou person: An oad ne ra netra. Roue ar Pruss hen deuz digasset da ober brezel d'eom beteg an dud a driughent vloaz. Perâg ne yaffec'h-hu ket ivez, adaleg anter kant vloaz, triugent vloaz hag en tu all, da zifenn ho pro a eneb ar fallakred-se?

Nan, an oad ne ra netra. Avoalc'h eo da eur gall beza gouest d'hen hem zifenn, beza gouest da ober eun droug benag d'ar Prussianed, ha beza a-c'hend-all lipr avoalc'h da vont, ewid ma tle gwelet evel eun dever evit-ha mont da zikour dilivra he vro.

Fanch: Mad! me a zo dre c'hras Doue, kre a yec'hed, kre da vale ha kre da skoi. Gouzout a rau ivez braoig avoalc'h diskara eur c'had diwar red. E c'hallffer ouspenn eb re a ziez, divoeret ac'hanon er ghear eur mizig pe zaou. Evelse, war a leverot din, aotrou Person, e zan dioc'htu da gavout ar prefet da roi d'ezha va ano ha da c'houllenn he aotre ewid mont.

An aotrou person: It, Fanch, ha me a royo deoc'h va bennoz.

Fanch: Mes e touez pedare troupou e c'houllennin beza lakeet, aotrou Person?

An aotrou person: It e touez ar frank-tenneryen.

Hen gouzout a rit, beza e ma an armeou braz; beza ez euz ivez e touez difenneryen ar vro re all, anvet frank-tenneryen, pere a ya a vadennou bihan, adaleg daou beteg tregont, daou-ughent hag en tu all. Awechou zoken e yeont unan hag unan.

Ret mad eo d'ar Franç kaout armeou braz ewid delc'her penn oc'h armeou braz ar Prussianed. Mes ar frank-tenneryen a ra ivez eur vad ar brassa.

Fanch: Pedare vad ec'h ouffent-hi da ober?

An aotrou person: O!, Fanch, muioc'h a vad eghed ne zonjit.

Ar Pruss he deuz he armeou braz ewid stourma oc'h armeou braz ar Franç, ewid ho zrec'hi hag ho distruja, mar ghellout, ewid kemeret or c'hæryou kre, ewid goasta ar bro ghez, ewid on diskara hag on lakaat evelse dindan ho zreid. Mes ar Pruss he deuz ivez he bandennou soudarded, war varc'h ha war droad, distaghet euz he armeou braz, hag ar bandennou-ma a ya du-ma du-hont dre ar vro da laerez, da billa, da zevi ha da zistruja or c'hæryou bihan, or bourgadennou.... Ret mad eo he deffe ivez ar Franç, ewid delc'her penn oc'h ar re-ma, ewid miret out-ho, kemment ha ma vezo gallet, da ober an oll droug ho deuz c'hoant da ober, oc'h ho laza pe oc'h ho c'hass en ho roud, ec'heller, ret mad eo, a lavaran, he deffe ivez ar Franc bandennou soudarded, distag euz he armeou bras, evid mont da ziarbenn ar bandennou prussianed-ma: a-nez e tistruchffent oll dre ar vro, abarz nemeur. Hoghen, ar re wella ewid ober ar vicher-ma, me fell d'in lavaret ewid ober micher ar frank-tenneryen, rag euz a ghemment-ma dreist oll eo karghet ar frank-tenneryen, ar re wella, a lavaran, ewid ober ar vicher-ma eo an dud a ya gan ho bolontez vad da zikour difenn ho bro. Ar re-ma, a c'heller lavaret, a zo oll tud kaloneg dreist ha gouizyeg en ho micher.

N'euz ket pell, pevarzeg frank-tenner a yeas, hag en neubeud devezyou e lazzont d'ar Prussianed tregont den hag e rezont eun niver brassoc'h a brizonerien. Ho-eunan n'ho devoa kollet nemed eun den.

O! mar oz pize bet, en heur a vrema, daou-ughent mil frank-tenner er Franç, gan an armeou braz oz peuz brema war droad, e pemzetez oz pize, gan skoazel Doue an eled hag ar zent, oz pize greet eaz affer ar Prussianed. Daou-ughent mil frank-tenner, e pemzetez, a lasffe ouspenn kant mil Prussian, a ziliffre ar vro euz ho bandennou laeron, a forsffe ho armeou braz da jom en ho c'hamprou da vouga gan an naon (ho bandennou laeron pilleryen, fourgasset ha lazet, ne gasffent d'ezho mui a voned) hag eb dale oc'h armeou braz, o kavout anezho evelse dinerzet ha digalonet, a goueffe war-n-ezho hag ho draillffe oll.

Distro eta oc'h Doue, o Franç, o Franç pehini a garan beppred! Anavez ez eo kemment-ma eur voalenn, digasset gan Doue d'az skoi, en abeg d'az pec'hejou. Goullenn pardon digan da Grouer. Goullenn digan-t-ha sikour. Ped ar Werc'hez Vari, an Eled hag ar zent da veza advokaded ewid-out. Hen hem zikour da-eunan, o pobl a Franç, pep-hini ervez he c'halloud, hemma gan he gleze, heghile dre he aluzenn, honnez o prederya o soigna ar zoudarded goulet en hospitalyou, ha me a voarant d'it e trec'hi en divez ar Prussianed hag e vezi saveteet.

An Ermit.

Kanaouen ar Vretonned, Troët e Brezounek.

Var ton *Lez-Breiz*

1.

Setu potred-Breiz, Gallaouet brema,
Ato var araok, heb morse kula. *(bis.)*

2.

N'o deus ket muy ho zok kribellet,
Mœs atao o deus ho zal direnuet. *(bis.)*

3.

Var araok, Breizis, dalc'hit sounn ho penn,
'Vel ho tadou-koz, grit ho kanaouen. *(bis.)*

4.

Var droad, pe varc'h, stourmi ni c'houezo,
Gant *lans* pe fuzul treac'h ni a vezo. *(bis)*

5.

Var hor gourizou Daëlou zo kuezet
E goad *Prussian* e vezint goualc'het. *(bis.)*

6.

Bro-c'hall zo dihun, nan, Breiz ne gousko,
Ah! *potr-koz Bismark* da c'hoant e pezo. *(bis.)*

7.

Kouer ha bourc'his oll omp kemesket,
Mœs oll e stourmimp gant memes aked. *(bis.)*

8.

Biscoas hor c'haloun n'he deus bet krenet,
Rak dalc'het he deus feiz ha lealdet. *(bis.)*

9.

Ha piou biskoas a velas e Breiz
Mankout a galoun ha mankout d'ar feiz. *(bis.)*

10.

Piou biskoas e Breiz hen deus dilezet
He baniel skeudus, he groas karet *(bis.)*

11.

E renk arme *Pruss* ar maro taolomp,
Pe var hor peultrin he dighemeromp. *(bis.)*

12.

Greg, merc'h ha c'hoar, pedit stard Doue
Epad ma stourmimp evit ho pue. *(bis.)*

13.

Hor gouestlet bepred d'ar verc'hez santel,
Da zantez Anna, ha da zant Mikœl. *(bis.)*

14.

Ni zonjo bemdez ennoc'h oll gherent,
Ni c'hoas ho kuelo pa zistroimp enn hent. *(bis.)*

15.

Karantez ar vro zo karantez krên,
Ni velo c'hoas Breiz araok mont d'an En. *(bis.)*

16.

Setu potred Breiz, Gallaouet brema
Ato var araok heb morse kula. *(bis.)* O. H.

Brema ez euz eun derveziou bennag, ez eus bet guelet, diou nosvez dioc'htu, var dro diou pe deir heur goude cuz heol, eur sclerijen oc'h en em skigna en Env varzu an anternoz, an oabl ruz pe voug evel pa vije an tan o para outhan, hag ar bannou sclerijen-ze henvel oc'h bannou pe skinou eur rod vras divent. Unan a lennerien Feiz-ha-Breiz am ped da lavaret eur ger var an dra souezus-ze. An dra-ze zo bet guelet meur a vech hag a veler ato bep en amzer. Setu ama eur ger euz ar pez a lavar an dud goueziek var gementse.

Ar sclerijen-ze a c'halver e gallek *Aurore boréale*, da lavaret eo *Goulou deiz an anternoz* pe *Goulou-deiz ar c'hournaouok*. Guelet a rer o sevel, varzu an anternoz d'an Env, eur sclerijen hag a zo da genta e liou al ludu, goudeze e teu da veza rus pe voug, hag avechou dem-c'hlaz. Ober a ra eur penuad kelc'h pe wareg a zo harp an daou benn anezhan var an dremvel; da lavaret eo e ve credet e teufe an daou benn euz ar warek pe an anter kelc'h-ze bete'n douar. En diabarz euz ar warek-ze ema ar bannou sclerijen, hag ar bannou-ze n'int ket oll ker sclear ha ker sclear, ha n'int oll zoken er memes liou. Pa dremen coumoul dindan an oabl er mare-ze e viscont a bep seurt liou, hag e vezont sclear ama ha tenval abont. An dra curius-ze en em gaf peurvuia eun nebeut heuriou goude cuz-heol.

Ar re zo o chom tost da benn ar bed, er penn dioc'h an anternoz, a vel aliez ar sclerijen-ze, ha zoken lod euz a dud ar broiou-ze en em laca da veachi oc'h ar sclerijen-ze en noz.

Ar sclerijen-ze ne aller ket gouzout, araok ma feu, na peur e tle dont na pegeit e tle padout. Doue n'en deus ket roet da anaout he oll zecrejou, nan zoken d'ar re vouezieca. Ne ouzer ket zoken d'ar sur penaus pag a betra e sao ar goulou-deiz-ze euz an anternoz. Hogen setu ama petra a gred an dud goueziek.

En dro d'an douar ez eus goazennou tan-red evel an hini a laca da labourat an *telegraf electrik*. Bez'ez euz ive ar pez a c'halver e gallek, *aimant*, mean krok, hag en deus an nerz da denna davethan an dir ha traou all, da drei varzu an anternoz an nadoz a c'halver *boussol*. Hogen an doare ma'z eo troet bannou an anterrod sclear-ze evel varzu eur vendel, an doare ma'z eo direizet an nadozion frotet gant mean-krok pa vez eur goulou-deiz varzu an anternoz, a ro da gridi ferm ez eo dlet ar sclerijen-ze d'ar goazennou tan-red a zo e penn ar bed, ha pere, sachet gant ar mean-crog, a zao varzu an oabl.

Ar pez so sur eo ez euz eno unan euz an traou souezus ne ket falvezet gant Doue rei deomp sclear avoalc'h da anaout. Mar caf da lod guelet en ear, oc'h ar sclerijen-ze, armeou, brezelliou, prosesionou, kementse zo dlet d'ar c'houmoul ma comzen bremaig anezho. Ar sclerijen-ze, o para varnezho a ro dezho a bep seurt liou hag a bep seurt furm, hag an hini en deuz aoun a vel enho ar pez a gar, hag a ell teleur ar straluil o lavaret e tle eur goal reus bennak digouezout pa vez guelet ar sclerijen-ze.

G. M.

Eil listen euz ar re o deus roet eun dra bennak da gas d'ar brizonerien zo e Prus, e Spandau, gant ar c'holonel Kerrien.

An aotrou Gourvez, person ar Ieuc'h.	6	»»
Deut euz a Vontroulez destumet gant an aotrou Kersale:		
An itron Pennele	5	»»
An demezel Pennele	2	»»
Claudina Toullec	1	»»
Anna Olier	1	»»
Eur vatez	3	»»
	12	»»
An aotrou Corre, bet reseveur	10	»»
Bastien Ar Berr, a Bont'nAbad	1	35
Daou zen a Bont'nAbad	»»	45
An aotrou Tanneau, euz a Benmarch	1	»»
An aotrou Amelot, rener ar *Bas-Breton*	5	»»
An demezel Vallin, a Landerne	5	»»
An demezelet Coatnempren, a Landerne	10	»»
An itron Mével, a Landerne	5	»»
Daou zen a Bluguffan	10	»»

Dek den ep rei ho hano.....	33	»»
An aotrou Gassis, a Gastellin.....	10	»»
An itron intanvez Rodier, a Gastellin.	5	»»
An aotrou Rolland, a Gastellin.....	5	»»
An aotrou Kerrien, breur ar c'holonel.	10	»»
An aotrou Alexandr, chaloni.....	3	»»
An aotrou Guiffan, person Sant-Ivy...	5	»»
An aotrou Jossin, a Gonkerne.....	30	»»
An itron Trogoff.....	5	»»
An aotrou Serre, cure Spezet.....	10	»»
An aotrou Bergot, cure Milizac.....	5	»»
An aotrou Bars, cure Ploudalmeze....	5	»»
An aotrou Grand, person Spezet.....	7	»»
An aotrou Berr, person Dineault.....	8	»»
An aotrou Velly, cure Dineault.....	5	»»
Lois Guillou, euz a Zineault.....	1	»»
An aotrou Duval, a Gemper.....	5	»»
Aotrou Person Pont-Croas.....	10	»»
Aotrou Cure Pont-Croas.....	5	»»
Eur person a ganton Pont-Croas.....	3	»»
Superiol ha professoret Pont-Croas...	122	25
Eur servicher er Seminer-Bihan.....	1	»»
An aotrou Marzin, person Briec.....	10	»»
An aotrou Quillien, chaloni.....	5	»»
Digant an aotrou Portzamparc, evithan ha re all.....	31	50
An aotrou Jegou, vikel vras.....	10	»»
An demezelet Blot, a Gemper.....	10	»»
An aotrou Bollore, tad.....	10	»»
An itron de Kergoz.....	10	»»
Eur geginerez.....	5	»»
An aotrou Kerloc'h.....	20	»»
An aotrou Coz, vikel e Sant-Corintin..	5	»»
An aotrou hag an itron de Villemarque de Cornouailles.....	10	»»
An itron Herry Kerguern.....	5	»»
An itron intanvez Ch. Mauduit.....	10	»»
Aotrou Person Camaret hag unan bennag a dud he barrez.....	20	»»
Aotrou Person Castelnevez.....	5	»»
An aotrou Rozec, person Poullan....	5	»»
An aotrou Cleac'h, cure Poullan.....	3	»»
An demezel Jann Pichon, a Boullan...	1	»»
Beleien Lesneven hag unan bennag all euz ar gær-ze.....	100	»»
O lacat en eur zom e cavomp.....	655	95
Var al listen all ez oa (ne ket 797), mes	787	50
En oll.....	1,443 l	45 c
An *Ocean*, a Vrest, en deus resevet ive evit ar memes tra cals ofransou. D'an 2 a vis Du e verke en doa resevet.....	1,860 l	80 c

N'em eus ket gouezet petra en deus resevet abaoue.

Dioc'h ma leverer, pep escopti a Vreiz a gas eur belek da heul ar gardou nasional a zo laket da vale euz an Escopti-ze. An aotrou Goavec, vikel e Cleden-Poher, zo hanvet da heuilla re escopti Kemper.

Goardou nasional an departamant-ma zo diblaset eur vanden vad anezho disadorn vintin. Didrouz oant ; ne glevet ket a ganaouen. Eur berad daelou bennag hag eur c'himiad c'hoek d'ho c'herent ha mignonet, hág ez eant en hent leun a gourach hag a fizians e Doue.

An aotrou Mengant, vikel e Ploare, zo hanvet vikel e Itron-Varia-Garmez, e Brest.

An aotrou Gall, nevez beleget, zo hanvet vikel e Ploare.

PRIZ AN ED.

Kemper. — *5 Du.*		Pont-n'Abat. — *5 Du.*	
Priz an daou c'hant lur.		*Priz an daou c'hant lur.*	
Guinis.....	14 lur, 98 c.	Guinis.....	23 lur, 75 c.
Segal.....	15 lur. 94 c.	Segal.....	18 lur, 96 c.
Eiz.....	15 lur, 92 c.	Eiz.....	15 lur, «« c.
Ed-du.....	24 lur, 52 c.	Ed-du.....	«« lur, «« c.
Kerc'h.....	16 lur, 34 c.	Kerc'h.....	18 lur, 26 c.
Avalou douar	8 lur, »» c.	Avalou douar	7 lur, «« c.

BUEZ HOR ZALVER JESUS-CHRIST,

HA BUEZ AR VERC'HEZ VARI,

Gand eur pennad scrit var ar c'henta Misteriou....

Moullet eo en eun doare ma vezo eas bras da lenn, gant paper cre ha lizerennou euz ar re sclerra. Cridi a ellan eta e plijo d'ar re her c'hemero, ha pell a ioa ez oa tud oc'h he c'houlen.

CAVET E VEZO :

E Brest e ti an Itron Normand.

E Landerne, e ti an Aotrou Desmoulins.

E Montroulez e ti an Aotrou Ledan.

Hag e calz euz ar c'heriou hag an tiez ma verzer levriou enho. G. M.

Buez hor Zalver Jesus-Christ ha Scol ar Maro Mad a so ho daou laket e brezonek gant an Aotrou G. M. belek.

HISTOR BREIZ

Cant A. de M.

A so moullet evit an trede guech.

An dud divar ar meaz a gav el levr-ze kenteliou caer divar benn ar pez zo tremenet en ho bro.

Al Levr-ze a gaver er braz euz an tiez a verzer Levriou enho.

LEVR BUGALE MARI

Gant an Aotrou Chatton, p. Guengamp.

Moullet evit an eil guech, ha cals caeroc'h ha difazioc'h evit ar vech kenta.

Ar Gerant : Ar. de Kerangal.

Kemper, moullet gand Ar. de Kangal, Mouller an Escopti.

Dissadorn 19 Du 1870. N° 303. C'huec'hvet Bloavez.

FEIZ HA BREIZ,

KELOU A BEP BRO, HA KENTELIOU VAR BEP TRA,

Digaset bep sul da gement Christen a gomz ar brezounek.

CONDITIONOU EVIT CAOUT AR GAZETEN :

Evit ar Finister, Costez-an-Nord *hag ar* Morbihan : *evit eur bloas*, daou scouet ; *evit c'hueç'h miz*, pevarzec real.

An Abonamant a dle beza paet araog caout ar gazeten.

An hini ne zigas ket en dro ar c'henta cazeten a reseo goude ma zeo echu he abonam ni, a zo considéret evel abonet a nevez.

A abonamant a gemerer e ti an Aotrou de Kerangal, *mouller an Escopti, ru ar Gigerez, n° 18, e Kemper.*

D'an Aotrou de Kerangal *epken e tleer adressi ar peamanchou ha kement a zell oc'h servich ar Gazeten.*

Ar scrijou da lacat er Gazeten a dleer da adressi d'an Aotrou MORVAN, epken.

KEMPER, 19 Du 1870.

Hon Tad Santel ar Pap en deus scrifet, d'ar bed oll christen, eul lizer abostolig evit discleria e lakea da eaua pe da chom a za ar sened braz ken na deuio guelloc'h amzeriou evit gallout cas da benn ar pez a ioa souch da ober er sened-ze. Lavaret a ran eaua, pe chom a za, ha ne ket serra. Ar sened ne ket serret ; chom a ra, digor, ha kerkent ha ma plijo gant Doue rei ar peoc'h d'he ilis, kerkent ha ma c'hello an tadou cregi adarre en ho labourou, e crogint enho.

« Varlene, eme ar Pap, pa c'heljomp, dre c'hras Doue, digeri ar sened, on eus guelet, dre furnez an tadou ha dre ho frez da zont ama a vanden euz a bep corn euz ar bed, on eus guelet ar sened o vont ker caer en dro ma on doa an esperans da gutuil ar frouez a c'hortozemp hag a c'hoanteamp evit mad ar relijion, evid mad an iliz hag hini an oll broiou. Meur a dra on eus gallet da zisclería divar benn ar feiz, ha kementse gant asant ar sened ; ha meur a dra all c'hoaz hag a zell oc'h ar feiz hag oc'h gouarnamant an iliz a alje beza discleriet ep dale gant an iliz-ze e deuz ar garg hag ar c'hallout da gelen an oll. Hag esperans vad or boa ec'h alje al labourou digor mont en dro, ha mont zoken buan da benn dre aket tadou ar sened.

« Hogen ar gær a Rom, cador Sant Per, ar pez a jome ganeomp c'hoaz a stadou a zo bet aloubet gant tud sacrilach, gant ar brasa trubarderez ha dislealdet, a enep an oll lezennou hag an all guiriou. En eur stad ken trist ne ellomp ket ober ar gark roet deomp gant Doue, gant ar frankiz a ve red da gaout ; tadou sened ar Vatican ne c'helfent ket, e Rom, ober brema ho labourou ken dileber ha ma ve red dezho beza ; ha neuze, en doare m'ema hirio ar bed, calz euz ar bastored-ze o deuz izom da chom etouez ho denved. »

Setu perag e teu an Tad Santel, ar c'hlac'har en he ene, da lacat eana evit eur pennad ar sened bras. Lavaret a ra e roi da anaout peur e vezo deut ar mare d'an tadou da vont adarre, hag e ped Doue, difennour an ilis, da renta d'he bried fidel, ar c'henta'n guellá, ar peoc'h hag ar frankiz a bere e deuz izomo.

Ar Pap a lavar c'hoaz, epad ma ema an iliz chset evel ma'z eo, e tle an oll gristenien pidi muioc'h evit, pidi noz deiz tad hor Zalver Jesus-Christ, an tad a drugarez.

Discleria a ra ive e chom ato digor ar Jubile en doa roet varlene hag a dlie padout keit hag ar sened. Evid beza eta ma'z eo canet ar sened, ar jubile ne deo ket ; hag ar gristenien a ell ober ho jubile ha gounit an induljansou stag outhan evel pa ve ar sened o ren.

Setu aze, eme ar Pap, ar pez a fell deomp, ar pez a c'hourc'hemennomp. Daoust da gement a oufe beza great a enep, e fell deomp e ve great ar pez a c'hourc'hemennomp ama ; ha ma ve unan bennak difeiz avoalc'h evit clask miret oc'h kementse, gouezed ervad e tenno varnezhan droulans an Doue oll c'halloudeg hag hini he Ebestel eürus Sant Per ha Sant Paol. G. M.

E Rom, ervez ar c'hazetennou ha n'int ket troet oc'h ar relijion, nag a du gant ar Pap, an Italianet o deus kemeret ar gær-ze a zo nec'het avoalc'h. Ne ket ar Pap eo a ra muia nec'h dezho, mes tud ar c'harter ha cannadet ar broiou all.

Arme an Itali a zo bet da genta digemeret mad avoalc'h e Rom. Mes pa o deus guelet ar romanet chench tud er c'hartjou, lakat talion ha guiriou, nevez varnezho, hag ober dezho evel a rer da rest euz an Italí, eo coezet ho meud en ho dorn. Pa o deus guelet goal gas ar veleien a garient daoust da gement a lavare eun dispac'her bennag en ho enep, ez eus savet guidre enho, e c'hrosmolont hag en em glemont a gement a rer.

Cannadet ar broiou all en em zao a enep ar pez zo great. D scleriet o deuz e vo ato ar Pap roue evitho, hag e choment e Rom abalamour dezh-n, evit gallout

en em glevet ganthan pephini divarbenn aferiou he vro.

Ar Pap a jom ato er Vatican, ep finval ac'hano. Ne ouzeur ket pe en deus sonch da jom eno pe da vont ac'hano da eul leac'h all bennak. Ar pez a ouzeur eo en deus gourc'hemennet ma chomje ar sened a za.

Ar pez a zo sur eo ar pennou braz euz an Itali a zo nec'het avoalc'h, ha n'en em glevont tam etrezho. Ar pez a dremen etouez ar gatoliked a ziskuez pa vez ar Pap e poan e vez poaniet ar bed oll. Ha kementse ne ket souez, rak pa vez poan er penn, an oll izili o deuz ho lod euz ar boan-ze.

Ervez a lavar lod all, ar Pap n'eus doare ebet dezhan da guitat bez an Ebestel. Comz a ra aliez euz ar verzerenti, ha kementse gant eur vizach laouen; morse avad ne vez hano ganthan da vont kuit euz a Rom.

E meur a Escopti, evel Cambray, Nimes....., an dud a iliz hag ar gristenien fidel zo en em zavet a enep an alouberez great gant an italianed euz a stadou ar Pap. An alouberez-ze emezho a zo eun dismegans evit an oll gatoliked, p'eo guir eo ho zra a zo lamet digantho.

Eun dismegans evit ar bobl a Rom a garie an Tad Santel, ha n'o deus bet nemet geier digant an alouberien.

Eun dismegans evit ar Frans e deus keit all difennet an iliz, hag e doa sonch d'he difen ato, hag a vel torret al le great dezhi gant an alouberien.

Eun dismegans d'ar Pap, pehini ne ell ket evelse gouarn an ilis catolik, ne hell ket cas he c'hourc'hemennou d'an Eskeb euz ar bed christen.

Eun dismegans evit an iliz a zo ive chadennet keit ha m'ema ar Pap prizonier.

Eun dismegans evit hor Zalver Jesus-Christ he unan, rag hen eo a zo falvezet dezhan e teuje Sant Per da zevel he gador e Rom, hag e c'halje ac'hano ren an oll eneou, hag en divije ar frankis zo red da gaout evit kementse.

En eur ger eun dismegans evit kement a verit beza respetet var an douar. G. M.

An Tad Santel, daoust d'he oll anken, ha d'he oll boan speret, a jom ato iac'h, hag a gaf zoken ato geriou euz ar re vraoa evit laouenaat ar re a ia var he dro.

En dez all an Aotrou Daniel, eur breizad hag a ioa kenta belek zouavet ar Pap, o veza eat da velet an tad santel, a voue digemeret gantha en eun doare camprig izel pe eun doare cao. Pa edo an Aotrou Daniel o vont pe o tisken en doare prizon-ze, ar Pap a lavaras dezhan:

« Paourkez Daniel, setu ni eta coezet e lok al leonet! »

An Tad Santel, dre ar c'homzou-ze, a zigase da zonch euz ar pez a zigouezas gant ar profet Daniel. Hema evit beza dalc'het mad d'he Zoue ha d'he relijion, a voue stlapet en eun toul en douar etouez eur vanden leonet a vaget eno, hag a ioa bet lezet pell ep tam evit ma lonkjent kentoc'h aze ar profet.

Hogen, dre c'hras Doue ne rejont droug ebet dezhan.

Ar Pab a zigase c'hoaz evelse da zonch euz ar stad truezus ma ema brema an Ilis Santel ha vikel Jesus-Christ he unan. G. M.

Comzet on euz euz ar *brofesi* great e 1804 gant eur c'hoar leanez euz a gær Bloa divar benn ar pez a dlie digouezout divezatoc'h e Frans. Brema pa'z eo deut ar brezel ma, an oll gazetennou o deus merket ar pez a ioa bet discleriet gant ar c'hoar Marianna. Meur a hini o doa poan o cridi e vije guir ar profesi-ze, hag unan bennag en deus scrifet da superiolez Ursulinezet Bloa evit goulen petra a dliet da zonjal var gementse. Setu ama eur respont roet gant ar superiolez da eun tad a urs ar vreudeur prezegerien.

..... Ar brofesi-ze, va zad ker, eme ar superiolez, ne deo bet morse scrifet. Ep gouzout deomp-ni eo o deuz ar c'hazetennou he merket, ha mar o deus scrifet ar pep brasa euz ar pez e doa discleriet ar c'hoar, o deus lavaret muioc'h evit a ioa, ha n'o deus ket hen lavaret evel ma voa tremenet.

Ar pez a zo guir eo e 1804, eur c'hoar tourierez hag e doa bevet bete neuze dianavezet en hon ti a ioa neuze paour braz, a deuaz ar maro dezhi. Var guele he maro e voa oc'h entent outhi eur plac'h iaouang a c'houlenne beza leanez, hag a zo hirio he hano ar Vam Providans. Araok mervel ar c'hoar Marianna a zisclerias meur a dra evel pa velje an amzer da zont. An darnvuia euz ar pez e deus discleriet a zelle oc'h hon ti, hag a zo digouezet en eun doare souezus. Eul loden all a zelle oc'h ar vro, hag a zo deut da vir e 1848. Erfin bez'ez oa eun dra bennag a c'halje sellet oc'h an amzer brema; mes ar c'hoar ne doa ket lavaret peur e tigouesje an traou-ze; ar c'hazetennou eo o deuz hen lavaret en he leac'h.

O clevet an traou-ze, ar Vam Providans, a lavaras d'ar c'hoar Marianna e raje guelloc'h ho discleria da unan euz al leanezet eget dezhi pehini ne voa ket c'hoas leanez, ha ne vije ket zoken douetus, rag he mam a vire outhi.

— Oh! eme ar c'hoar Marianna, pa vezo deut ar mare deoc'h da veza resevet leanez, ho mam ne c'hello mui miret ouzoc'h. « Deoc'h-hu epken e fell din discleria an traou-ma, rak c'hui epken ho guelo o tont da vir. »

Hag e guirionez c'huec'h mis goude ar Vam Providans a gollaz he mam, ha den ne viraz outhi mui d'en em rei da Zoue, ha n'eus nemethi beo euz ar re a ioa er gouent-ma neuze.

Ar vam vad-ze, evithi da gaout daouzek vloaz ha pevar-ugent a zo iac'h hag ato gae ha laouen. He chapeled ganthi en he dorn ema o c'hortoz an amzer vad a dle dont varlerc'h an amzeriou trubuillus-ma, rak guelet a dle, emezhi, ar penn kenta euz an amzer vad-ze. Petra bennak n'e doa ket c'hoar Marianna lavaret freas dezhi peur e tigouesche pep tra, e deus laket ato kem

etre ar pez a dlie digouezout e 1848, hag ar pez a dlie digouezout brema; hag er bloaveziou diveza-ma, pa reamp goulennou outhi divar benn kementse, e respont deomp ato: « Nan, ne ket deut c'hoas mare an traou bras-ze. » Brema avad e cred eo digouezet an mare-ze.

Ne ket eas gouzout pe euz eur vrezel etre tud ar vro pe euz eur vrezel oc'h an estren eo e falveze d'ar c'hoar Marianna comz, hag ar c'hazetennou, o verca evel ma reont, evel pa velfent sclear an traou, a lavar re. Ar pez a dle tremen d'ar fin, ar pez a c'hall ar Vam Providans *an taol braz*, a rofe da gridi e tle beza freuz en diabars....

Ar c'hoar Marianna e doa difennet scrifa ar pez e doa discleriet, hag ar Vam Providans e deus sentet mad oc'h ar gourc'hemen-ze. Lavaret e deuz avad meur a vech ar pez e devoa clevet, hag al leanezet all a vous-c'hoarze hag a hije ho fenn pa he c'hlevent. N'o deus credet eun dra bennak d'he c'homzou nemet goude m'o deus guelet deut da vir meur a dra euz ar pez a ioa bet discleriet ganthi.....

En eur gazeten, hanvet l'*Univers*, e cavomp eul lizer scrifet gant eur c'habiten euz ar *c'hard mobil*, eleac'h ma comz enz eun den caret ha respetet meurbet e Kemper, an aotrou de Marc'hallac'h, vikel vraz, a zo eat da heul hor soudardet da Baris.

Ar belek mad-ze, emezhan, euz eul lignez a reng huel, a zo falvezet dezhan en em lacat e servich ar re baour hag ar re zister. E Kemper e vrasa soursi a voa euz ar beorien, ha brema en deus lezet pep tra evit mont da gemeret soursi euz ar *mobil* a Finister eat da zifen ar gær-benn. Brema pa rer eur brezel ken disleal d'ar relijion, pa rer dismegans d'hor beleien var ar ruiou, pa rer goab euz ar re a ia da bidi d'an ilizou, e ra vad guelet tud abostolig evelse ha n'o deus ket a aoun evit servicha Doue hag ho bro daoust d'an holl dud difeiz.

Brema, eme ar memes cabiten, e comzer calz euz hor bretoned, e rer fest dezho e pep leac'h, e fougeer ho ners calon, petra bennak ma rer ato eun tamik goab euz ho scapuleriou hag euz ho chapeledou, ha ma ho galver *ar bederien*. Mar o deus c'hoant ar barizianet ne vankfe ket hor c'hourach deomp e touez kement all a skuisder evel on euz oc'h ho difen, e tlefent respeti hor c'hredennou hag eana da ober goab euz hon devosion. Anez e c'halfet cridi e vemp deut ama da skuilla hor goad, ne ket evit savetei hor bro, mes evit sicour tud difeiz da gaout ar gounit.

Me gaf din an hini zo prest da vervel mil guech evit difen he vro, a dle caout ar guir d'en em ziskuez christen. Anez ne dalfe ket ar boan coms kement a *frankiz*, a *unvaniez*; ar geriou-ze a scrifer e lizerennou bras var ar mogeriou; guelloc'h e ve ho scrifa doun en he galon hag ho diskuez dre he oberiou. G. M.

Sant Patris, abostol an Irland.

IX.

Epad ma cane S. Patris eun himn da Jesus-Christ, belek braz ar baianet a reas dezhan tevel en eur lavaret dezhan gant eur vouez dichek:

— Greomp burzudou; ha guelomp piou eo ar gallousa, pe da Zoue, pe hon re-ni.

Pe seurt burzudou a reaz an drouized? Pe seurt burzudou a reaz an Escop santel evit distruja ho furlukinerez? Ne ouzeur ket: he humilite en deus miret outhan d'ho discleria deomp, ha ne ouzomp var gementse nemet ar pez a lavar ar bobl.

Hogen ma n'eus ket chomet ganeomp eun histor güirion a gementse, ma n'eus chomet ganeomp nemet lavariou tud ar vro, ar gentel a ellomp da denna ac'hano a zo ker sclear da velet evel eur c'houlaouen var elum cuzet a dre eur veren.

Pa en devoa an drouis bras lavaret: Greomp burzudou! Ar zant, great dezhan tevel evelse, a respontas:

— Ne fell din ober netra a enep an urs lakeat gant Doue he unan.

— Mad, eme ar belek paien, an urs-ze me hen distrujo!

— Petra a ri-te eta? a c'houlennas Patris.

— Mont a ran, eme an drouiz, e creis mis mae hag epad m'ema an heol o para, da zigas reo hag erc'h evel e creiz ar goanv.

Ha dre he zorserez e lakeas da goeza eur guiscat erc'h ken teo ma'z ea an dud enhan beteg ho anter, hag e tigasaz eur ienien kel lem, ker put, ma stracle dent an dud en ho fenn.

— Ober a rez poan d'an dud keiz-ze, eme Patris; cas ar ienien kuit ha gra d'an erc'h teuzi.

— Ne allan ket araok varc'hoas d'ar mare ma, eme ar sorser.

— Ah! ah! a lavaras Patris en eur c'hoarzin, mè c'houie ervad; droug a helles da ober, mes ne helles ket ober vad; ne ket evelse eo a ran-me.

Hag o vennigen ar blenen gant he zorn, an erc'h a deuzas dioc'htu, ep glao, na coumoul, nag avel, hag ar bobl tud a ioa eno, estlamet, a loscaz iouhadennou.

— Patris a c'houlennas neuze: Petra a ouzout-te da ober c'hoas?

— Me c'hoar, eme an drouis, golo an douar gant eun denvalijen teo da droc'ha; es pe sonch euz a ribl ar Shanon.

Hag o lavaret kementse, e lakeaz an deis da vont e noz; hag an Irlanted, en denvalijen, red dezho mont dioc'h tres ho dorn, a c'hrosmole.

— Sorser, cas an denvalijen-ze kuit!

— Ne ellan ket araok varc'hoas.

— Ato, eme ar zant, ar c'hallout da ober poan ha drouk d'an Irlanted; morse ar c'hallout da ober vad dezho!

Hag en eur ober sin ar groas e casas kuit an denvalijen, evel ma en doa he c'haset divar ribl ar Shanon. An heol a zispacaz adarre hag a zigasaz laouenidigez e calonou an dud ; hag an Irlanted, tennet an noz divarnho ; en em lakeas da grial : Henor da vap an deis !

An drouis gouscoude a lavare ato oa guelloc'h he relijion eget hini Patris ; hag ar roue, gant aoun da velet he veleien o coll ar c'hallout o devoa var speret ar bopl, a glascaz eun amprou-all.

— Taolit ho taou ho levriou en dour a zo aze : an hini a vezo elaset he lizerennou, a zo fall, ep mar, an descadurez zo enhan.

Patris a lavaras dioc'htu : « Me zo prest. »

An drouiz avad ne asantas ket.

— Ne fell ket din, emezhan, kemeret an dour evit amprou etre hen ha me ; rak an dour, pa en deus touchet outhan, en deuz eun ners burzudus.

Clevet en doa hano euz ar vadiziant, hag en doa aoun da veza badezet en despet dezhan.

— Mad, eme ar roue, tolit ho levriou en tan zo aze ; an hini ne vezo ket devet eo a dleimp da gridi.

— Me zo prest, a lavaraz adarre Patris.

An drouiz avad ne fellas ket dezhan kemeret an tan evit amprou, ken nebeut ha m'oa falvezet dezhan kemeret an dour ; rag, emezhan :

— An den-ze a ador guech an dour guech an tan. Neuze ar missioner santel a douas dre hano ar barner bras :

— *Va Doue braz*, emezhan, ne dai ket an abaden evelse ! Pa na fell ket dit e ve taolet da levriou en tan, kea en tan da unan ; va diskibl Benen a ielo ganhez ; ra vezo c'hoezet an tan varnoc'h ho taou, ha ra vezo va Doue barner !

Roue an Irland, o touet neuze ive dre he zoueou :

— Dre an heol ha dre al loar, emezhan, greomp an amprou-ze.

En dro-ma an drouis ne c'hellas ket lavaret nan.

Patris a gomzas neuze evelen :

— Ra vezo savet, e creiz ar blenen, daou lap gant blenchou gueet start tro var dro, eul lap gant blenchou glaz ha gleb, hag eul lap all gant blenchou seac'h hag eas lacat an tan enho.

An daou lap a voue savet evel ar re a zao drouizet broc'hall evit devi an dorfetourien.

An Escop a lavaras neuze d'an drouiz-ze euz an Irland :

— Me ia da lacat c'hoari vad dit en da zorn ; kea el lap great gant blenchou glas gant va chap var da zis-coas, — rag ar vantel-ze, a leverez, a ell miret oc'h an tan da zevi, — ha ro da vantel sorser d'am bugel, hag ar bugel a ielo el lap great gant blenchou seac'h.

Hag an drouiz á ieaz en unan euz al lapou, hag ar bugel en egile ; ha pa voa prenuet ha stanket mad varnezho, e voue laket an tan en daou lap.

Hogen ama e voue eur pez estlam evit an oll ; al lap great gant blenchou glaz a grogaz an tan enhan evel en eun torchad kolo, hag en eun netra a amzer ne jomaz euz an drouis nemet eun nebeut ludu, ha var al ludu-ze e velet chap ar missioner santel n'en devoa bet droug ebet.

Al lap avad a ioa eat ar bugel christen enhan ne voue ket dêvet ; dont a reaz er meaz ac'hano laouen, ep ma vije bet rostet eur bouchad epken euz he vleo melen ; ar vantel avad a ioa var he gein, mantel venn an drouis, gant he aroueziou sorserez, a ioa pulluhet.

Mar en doa ar bobl, en he estlam, losket iouadennou o velet ar burzudou all, e loscas c'hoas muioc'h o velet hema; hag e credaz e Doue Patris.

Ar roue he unan, evithan da veza caletoc'h a benn ha diesoc'h da c'hounit, a blegaz ive goude beza argilet eur pennad, ha var he lerc'h e teuaz ar brinsed, a baee taliou dezhan.

Setu aze petra a lavar ar rumou diveza a lignez an dud-ze en em gavas neuze en dro da balez Tara, divarbenn ar c'hourenadeg a bris buez a voue eno etre ar relijion gristen c'hoaz o sevel ha fals relijion paianed an Irland; setu penauz e leveront e teuaz ar relijion nevez da drec'hi evit mad ar relijion goz.

Evel ar bugel benniget, gant he vleo melen, ar guir feiz a deue ar gounit ganthi euz an amprou ma voa laket enhi, a roe lam d'he enebour coz, hag ar bobl a stracle he zaouarn o velet hema discaret.

Divarben an doare ma voue tennet a brizon, hen hag he ziskibien, Patris ne lavar nemet an dra-ma :

« Goude beza bet pemzek dez er prizon, Doue am zennaz a dre daouarn ar roue. Disteleur a reas deomp zoken ar pez a voa bet lamet diganeomp, hag izom avoalc'h on doa euz an traou-ze, ken evit servich an aoter, ken evit sicour hor breudeur izomek. »

Varlerc'h ar c'homzou-ze, ar zant a lavar c'hoaz ar re-ma varlerc'h. Evesàat mad a dlefemp outho, rak dreizho Patris, en eur anzao gant humilite pe gen dinerz oa, a ro deomp da anaout a beleac'h e teue an nerz a reas dezhan gounit an Irland da Zoue :

« Na deufe morse den ebet da lavaret eo dreizhon va unan em eus great ar pez am eus, me paour kez den dizesk ! Mar em eus great eun dra bennag hag a ioa eun *tamik souezus* evit plijout da Zoue, sonjit ha credit ferm, ha lavarit ere deoc'h oc'h unan : dorn Doue a ioa eno ! »

Epad ma cuze a ratoz mad ar burzudou a lakea Providans Doue anezhan da ober, hag o lezel gant ar re a deuje var he lerc'h ar gark da gomz anezho, Patris ne c'hellas ket cuzet an daou vrasa euz ar burzudou a reas:

Gounit da Zoue pobl an Irland, ker buhan, e tri bloaz ha tregont; en eun doare ker souezuz, ep merzerien; en eun doare ken nevez, ep sicour ebet na digant ar Grecianed na digant ar Romaned a grede cals ne voa nemetho goest da skigna an Aviel dre'r bed;

Gounit da Zoue rouaned an Irland, burzud ha ne gave ket d'an dud e c'halje beza great.

En eun dervez e vadezas c'huec'h euz ar rouanet-ze e dour ar ster Boign, ha gantho, a leverer, daouzek mil euz ho zujidi.

Neuze carget a estlam ha leun a anaoudegez vad e kenver ar brovidans, e savaz he vouez evit lavaret :

« Penauz en deus gallet pobl an Irland a ioa neus ket pell ne anaie ket c'hoas ar guir Doue, hag a adore idolou udur, penauz en deuz-hen gallet e ker ber amzer dont da veza pobl Jesus-Christ ha meritout an hano a vugale Doue? Niver ar gristenien zo cresket kement, ma ne ellan nui ho c'honta. »

(*Eur pennad all eur vech all*). G. M.

Histor Abaty Itron Varia Melleray.

Er veich diveza em boa comzet euz reolen an Abaty, pehini a zell euz an oll, mæs dreist peb tra eus an tadou karguet eus an ofisou. Me gred eve mad din koms ive aratoz euz ar breudeur, rac no anveer ket mad er bed. Aliez ar re a zeu d'an Abaty a ra goab diouto. Ma setu aman o histor deus-tu.

E derou ar Menec'htyer, ne voa ket a vreudeur ; kement hini avichje digemeret en urz avichje hanvet tad hag a re he zever evel an tadou breuma, kèn er hann, ken el labourou-all; ar reno devoe ket a zeskadurez, a zeske ar psalmou didan envor. Gand an amzer e bed remerket ne voa ket mad avoalc'h an draze. Ar breudeur na vouient ket al latin nallent ket kana gand deolediguez nac avoalc'h a barfetiry abalamour na intentent ket ar pez a lavarent. A hent-all, an tadou avichje liezoc'h distroet euz o ofis hag o deveriou-all, abalamour d'al labour, evel da briantel ar boëd, kempenn al loenet. Neuze eta e voa dispartiet evit ar hann, an dud desket eus ar re all. Ar refurm-ze a zigoezas vardro nao hant vloas goude Jesus-Christ, hag a zo neubeud a dra, rac ar breudeur o deus ar memes guiskamant, ar memes boed, ar memes guele gand an tadou, nemet epken ar breudeur-zo guisket e mezer rouss hag o deuz ur pred muioc'h abalamour do labour, eleac'h an tadou o deus ur pred neubeutoc'h, hag zo guisket e guen gand ur skapuler du voar horre.

Breuman pa zeu eun den d'an Abaty da houll beza resevet an tad abbad a spy pe examin e zeskadurez, e voëjamant, hag e baperiou ; mar de yaouank hag gouest da zeski al latin, e reer skol dezan hag goude eze renket hervez e zeskadurez pe etouez an tadou pe etouez ar breudeur evit beza amprouet. Unan eus an tadou beleien a zo karguet a guement-ze.

Evit guir ar darnvuia euz ar breudeur zo micherourien pe dud diavar ar meaz, gouskoude kavout a reer en-ho zouez beleien, tud a lignez huel hag nobl, evel re-all a zeskadurez vras, pere dre ijeldet, dre eun hueldet guirion, a choas ar renk-ze. E helfen henvel deoc'h, dre skueur, ar breur Porzer, guechall e goardou Charles dek, ar breur G... doctor bed epad pell regent ar philosophy hag a gomz mad tre nao iez, euz an hini or benz interret er sizun dremenet, alvocat meulet meurbed en Anjou, eus ar breur F... pehini e Bro-Zaos hag e Frans, unan eus ar guella hapothykerien, euz ar breur a servich deomp ous toll, hag en deuz va counet da scrifa ar pennaat-man, pehini en deus beachjet dre bevar horn ar bed evit e zeskadurez, a voar ar grec al latin hag ar Skritur Sacr guelloc'h evit ha ouzon va *Fater Noster*. Ne ket gouskoude fouguer, rac tremenet en deus ar bloaz gan-n-eomp hep na anave nikun e zeskadurez. Arabet eo eta en em drompla pa gonizer eus ar breudeur, eno souëz zo tud a bep renk hag do zro a effe c'hoarzin gand guirionez divar o konst.

Nan, ar breudeur nint ket meveillien en Abaty ; beza ezint evel an tadou Leandet guirion. Ober reont an iri gouëstl, a oboizans, a hlandet hag a baourentes evel-d'ho. Sevel reont evel an nemorant, d'ar memes mare lavaret ar memes pedennou chomm er memes ofis, ober ar memes prejou. Clevet areont eun ofern simp da deir heur en hanv hag da bedir heur er goan, studia pe labourat a reont goude betec pemp heur pe c'huec'h heur hervez an amzer, neuze zo servichet dezo souben an alenn pe bara hag ur chopinat chistr. Goude e labouront betec dec heur en hanv hag er goan betec diveur. Goude kreiz-deiz, hag o housk en hanv, e labouront c'hoaz adalec diou pe deir heur betec an ofis. Pa zonn an ofisou evit ar hann e leveront un neubeut pedennou e leac'h e maint, a bep amzer e hehanont ur mareat, mæs ato er zeoulans. An amzer-all zo roet d'ar beden, evel hent ar groas, bizit ar sacramant pere a reont bemdez.

An tadou o deuz o labour hag zoken al labour noazuza d'ar iehet, abalamour d'an offisou en ilis pave ieenn an amzer purvuia en-ho hosny eve koefvet o zreid gand an noed. Setu perac e Melleray, e velan ar breudeur o veva ar pella. Ar re goz a zo purvuia etouez ar breudeur. Ar hoza en Abaty zo ar breur, pehini a reas e le breuma zo zeiz pe eiz hag anter-kant vloa zo hag a zo c'hoas grenn mad da labourat hag da eonna ar re yaouank, guelled a reer c'hoaz ur moreer convertiset var vor pa zistroaz ar menac'h euz Bro-Zaos e Frans er bloavez 1817. Kavout a reer ive ur hemener bihan, a behini e comze alies an tad Anton. Goude beza controliet e vam epad pell en Naonnet, e teu mes d'an Abaty, evit stourm outi c'hoas muioc'h. Gouskoude pa voa divadaouet, e houll ober ur retret. E tretant e vam a zigouez ive da ziskuill e vuhez : O trompla a raio, emezi d'an tad abbad, neuz diaoul ebed en Naonnet par dezan. Ma, eme an tad Anton mes petra a raffet ountan mar da kuit ? e lakaat er prison, emezi, traou avoalc'h en deuz greet evit kement-ze. Kemeret patiantet, mammik koz, ema er prizon, lest anezan gan-ne, kerzet e peoc'h d'ar guer hag na gomzet ountan. Divezatoc'h hennes a raio o plijadur hag a vo, o esperans, ar santella demeus o pugale. Ken-avo ! Guir a lavare an tad abbad, setu var dro anter kant vloa zo ema en Abaty, hep biskoaz na ve hed kavet en-han an distera abek. Breuma en deus var dro pevaruguen vloas hag eo c'hoas mad e velt. Er bed n'en devichje ket bevet keid-all. Pinijen an Abaty na revin ket eta ar yehet. Ne ket rall lenn var beziou menec'h ar

homzou-man : Maro d'an oad a bevarugent pe ouspen. ar gloutony hag ar paillardiez a laz muioc'h a dud evit ar hleze, eme Sant Augustin .

Ouspen an tadou hag ar breudeur lit, da lavaret eo, ouspen ar re a ra o gouestou, ez euz breudeur all, a volontez vad, ar re-man na zougont ket ar houll, a gousk un heur muioc'h, hag d'ar beure a gemer un dra bennac da zibri gand o bara, na roent ket o le evit jom dalc'h mad en Abaty, a hent-all e hueillont ar memes reolen.

Beza zo ive breudeur-ty, *familiares*. Ar re-man zo purvuia tud koz, *evel mevetien*, a labour hervez o gallout, a zo boeteet, guisket, pourveet dezo peb tra, evel butun fumi pe briza, sourziet en ho hlenvejou, ar re-ze eo an evruza : No deus nemet en em briantel da vervel ; dinec'h hag didrouss, hag bevet mad-tre.

Etoll fin ar banzionerien. Evel ar breudeur a volontez vad, ar re-man o deuz ive o zy, o chapell, hag o jardin dispartiet. Eun dra-zo difennet outo, *sortial hep goull*, a hent-all setu aman o reiz. Sevel da bemp heur, oferen e chapell an ty, pehini a hanver *Abbatiale*, assista bemdez en ofern bred, er gouspirou hag *er Salve* araoc monet da gousket. En abaty zo pedir chapell gant ilis menec'h, unan evit al labourien, unan all evit ar banzionnerien, hag unan evit an dud divar ar meaz hag ar veajourien.

E alfen coms c'hoas eus ar merhet Trapistinet pere a hueil pe reolen Melleray pe refurm douzoc'h an autrou n'abbad de Rance. Er bloavez 1834, on Tad Santel ar Pab en deus divridet o renn-vuhez, evelse en deuz aotreet d'ar breudeur er memes bloavez ur pred muioc'h hag d'an Trappistinet, an aotre da gousket goude an offis noz, kemer aman gand ho bara hag en em ziduy goude ofred epad eun anter-heur, mes hep savar, er zeoulans en ur lavaret o chapellet. An Trappistinet o deus ar memes guiskamant hag ar memes labour gand an Trappistet.

Eur gomz c'hoas : Petra bennac e kaver etre reolen citeaux hag refurm an autrou n'abbad de Rancé, eun dishenvelidiguez bennac al leandet, al leanezet no deuz nemet ar memes speret, ar memes kalon, ar memes divez: peb urs, peb abaty en deus e boent evit sikour ar re all, evelze er Beljik e vouller levriou, e Laval e tesker ober fourmaij, e Melleray, priantel ajou, kempenn plant frouez etc... etc...

Oh ! ma karfe ar republicanet vraz heuill evelze reolen Sant Beneat, evit lakaat an traou e boutin, na ve ket da n'em glemm. Evidomp-me zo eno zouez tremen bloa zo a n'em beuz bed biskoaz da n'em glemm. Raio Doue din ar hras da beuri ato er peuraich mad a santell-man.

(*Eur pennad all eur vech-all.*) F.

Var zao Breiz !!!

(Troët euz ar gallek.)

Breïz, bro kalounus, sav da benn hardiz,
Setu deut an heur euz an emgam kriz. (*bis.*)

Bro-c'hall pistighet 'ganez a c'houll' skor,
Hag an enebour zo ruid 'c'hars da zor (*bis.*)

Losker a ri-te, Breïz, bro birvidik,
An Er da lounka da goant Herminik ? (*bis.*)

Var zao, Breïz, biken ne vezi trec'het
Hualet biken, morse kabestet. (*bis.*)

Breïz, tenn da gleze, nan ne blego ket,
Rak cals rouanet d'hezi 'deus doujet. (*bis.*)

Var zao, bro feal, kemer an Histor,
Desk d'as pugale oberou Arvor. (*bis.*)

Ne da nac'himp két, Breïz bro benniget!
Rak ato ganômp e'choum lealdet. (*bis.*)

Var zao, var zao, Breïz, eun tirant euzus
A glask killara da vro ken edus. (*bis.*)

Skarza da dyez, devi da vadou
Losker var he lerc'h 'met koz-mogheriou. (*bis.*)

Varzao, goazed c'huek !... pedit bugale,
Peden eun œlik a dalvez kleze. (*bis.*)

Varzao, bro leal, er stourm diveza
Te c'houezo mervel ma n'hellez trec'ha. (*bis.*)

Displek da baniel, galv da vugale,
Raok an enebour prount gant-ho bale. (*bis*)

Dindan ho boutou ravô bruzunet,
Pe lakæt enn tæc'h ravô peurgasset. (*bis.*)

Herminik vô treac'h, pe var gorf an Er
Mantret, mac'haniet he vuez 'verzo ker. (*bis.*)

Trec'hi pe vervel, bepred ni laro
Dirak Doue hebken, hor penn ni stouo. (*bis.*) O. H.

Ian Plantejen.

1.

Epad an nosveziou hir euz ar goanv, er beilladegouze a velet guech all ker stank var ar meaz hag a zo eat brema couls lavaret ar c'hiz anezho en he dro, unan euz ar brasa plijadurezou a gavet oa clevet ar re goz o conta an taoliou o doa great pe guelet re all oc'h ober. Ian Plantejen a ioa unan euz ar re goz-ze en doa guelet aliez a draou, frenz, dispac'h brezelion, hag he blijadur oa conta he historiou d'ar re iaouang evit deski dezho petra a ioa tremenet eun nebeut bloaveziou diaraok.

An hini en deus scrifet kement ma en em gavaz eun nosvez d'he zilaou, en eur c'hranch pe eur c'hardi eleac'h m'az oa en em zestumet eun antercant den bennag evit ar veilladek. Ar breizad coz en doa neuze tremen pevar ugent vloas, mes ker cre oa c'hoaz ha ker sounn var he ilizi hag eun den triugent vloas. Bet oa o stourm oc'h ar *re c'hlaz*, ha stourm a rea ker mad ma voue leshanvet *craban dir*.

En uosvez ma comzomp anezhi, unan bennag a lavaras dezhan :

— Ian Plantejen, contit deomp eun taol caer a rejoc'h e Sant-Ian !

— Gant plijadur; ia, hennez zo eun taol hag a verit e ve comzet anezhan.

Eun abardaervez-ta, an eotrou Boasier a lavaras din evelen :

— Craban-dir, me'm euz izom ac'hanout; sell, kea dioc'h-tu da gas al lizer-ze; ne ket eur gevridi eas da ober, me gaf din gouscoude te he graio.

Bennos Doue deoc'h; tad ar Victor . (evelse eo e c'halvemp an aotrou Boasier;) roit din ho lizer ma'z in dioc'htu ; ha me o vont kuit.

— Gortos-ta, n'em eus ket lavaret dit peleac'h ec'h eus da vont.

— Guir eo. Da biou eo al lizer ?

— D'ar jeneral Bonchamps.

— E peleac'h her c'havin-me ?

— Er meziou, etre Romagn ha Foujer. Pa vezi digouezet e Romagn, ez i gant ar venoden a hed park Ivon Plouvern; pa vezi eat bete Keralleu, ez i a dreus gant an douarou beteg ar c'hastel coz, eno en em guzi e lost al lenn vihan etouez ar raoz. Neuze e tevrezi ar gaouen seis guech, hag ep dale e veli ar botred o tont d'as caout. Digas din respont ar jeneral. Beach vad, ha taol evez oc'h ar re c'hlaz.

(*Eur pennad all eur vech all*). G. M.

Ar prusianet zo eur scrij comz euz ho c'hrisderi e kenver tud ar c'harteriou dre bere e tremenont. Laza a reont gragez ha bugale ; cas a reont gantho kement a gavont.

E Saarguemin ez eont da gaout an Aotrou person, hag e leveront dezhan e rancont caout alc'hoez an ilis. Goude ma en devoa an Aotrou person rebarbet outho pell, o clask rei dezho da anaout pe gen dizoare oa ar pez a c'houlennent, e voue lavaret dezhan :

— Ni a zo skuiz oc'h ho clevet ; ni eo ar re grea, ha kement a zo ama a zo deomp. Roit deomp dioc'h-tu alc'hoeziou an ilis, pe....

« Gouzout a ran petra a fell deoc'h da lavaret. Hogen lavarit din pet boulet a dennit var eur zoudart condaonet d'ar maro ?

— Eiz, hag an taol a c'hras.

— Mad, araok ma zeot em ilis d'he zaotri, e tennot eis boulet varnhon, hag an tenn a c'hras, ha neuze e c'hellot mont dreist va c'horf maro.

Setu ama eun afer all. E parrez Falguemont ez eus cals prusianet clanv pe gouliet. Evit kemeret soursi euz an dud clanv-ze ez euz eun doare leanezet protestant ; rag ar gaou a gar ato clask ober evel ar virionez. An doare leanezet pe avielerezet-ze o deuz eur ministr oc'h ho heul, hag hema ne zaleas ket da c'houlen digant person ar barrez alc'hoezieu an iliz evit ma'z aje ebars da ober he ofisou protestant. An Aotrou person, na petra-ta, ne roe ket an alc'hoeziou, hag a lavare e c'houlennet digantha eun dra ha ne c'helle ket da ober. Ma voue galvet dirag an ofiserien.

Ar major a lavar dezhan :

— An alc'hoeziou dioc'h-tu pe.....

— Clevit eur ger, major. Ervez histor ar Gres e stourmad Salamin e voa eur zoudard euz a Athen hag a grogaz en eul lestr gant he zorn deou, ha pa voue troc'het hema, e crogaz el lestr gant he zorn cleiz, ha pa voue troc'het he zorn cleiz, e crogaz el lestr gant he zent hag e talc'has crok ken na voue peurlazet.

Me a rai ive evelse. Derc'hel a rin va alc'hoeziou gant va dorn deou ; mar troc'hit an dorn-ze din, ho dalc'hin gant va dorn cleiz ; mar troc'hit an dorn-ma ive, ho dalc'hin gant va dent bete mervel. Choazit ; va iliz a jomo ganhen pe em lazot.

Ar major a ioa rus, pers-du gant ar gounnar a ioa enhan. Mont ha dont a rea ; skei a rea gant he zabren var leuren ar gambr ; mes an Aotrou person ne rea van. Erfin gouscoude e teuaz evit doare eur zonch vad d'ar major, rak trei a reaz oc'h ar beleg hag e lavaras dezhan : It alesse, c'hui zo eur gall mad !

Ervez ar c'heleier, euz a gement zo eat da zifen ar vro, n'eus ket a rafe drouk d'ar Prussianet evel ar re a c'hallver tennerien-frank (francs tireurs). N'oun ket souezet gant an dra-ze, rag an darn-vuia euz ar re-ze a zo chasourien, boas da denna ha da furcha evit clask ho freiz.

Eun den hag a ioa bet o tiskuez he hent da eun tenner frang evelse, ep gouzout petra voa, a lavare goudezet (An dra-ma a voa e troad ar meneziou Vosges). Ar botred-ze zo labouset hag a voar discar Prussianet, ha c'hoaz int figus ; ne dennont ket var ar c'hepta deut. Eun tam ofiser bennag a rancont da gaout dindan ho zenn pe e caf dezho e collont ho foultr hag ho bouliji. An hini ma voan bet o tiskuez an hent dezhan, a ioa ganthan eur pacadig oc'h he gein, ha me zonje din oa eur marc'hadour o redek bro. Gouscoude va den a c'houlenne diganhen ha ne dremene ket a bruzianet dre eno, ha ne anavezen ket eun huelen bennag a beleac'h e c'hallet ho guelet o tremen.

He gas a ris var eun dorgen eleac'h ma'z oa bodennou drez ha spern. Va c'hamarad en em lakeaz e cuz adre ar bodennou-ze, ha souden e vouen souezet oc'h he velet o tenna euz he bakad eur fuzil a ioa etre tri bennad. An tri bennad a voue laket pephini en he blas ; ha setu ar fuzil savet, ha va den dioc'htu var benn eur c'hlin.

Kerkent e veljomp Prussianet o tremen ; hogen an tenner-frank ne denne ket. Souden e veljomp eur marc'heg o tont, friantiz enhan, eun ofiser iaouang ep mar. Dioc'htu va den a dennaz, hag e veliz an ofiser o ruilla e tre treid he varc'h.

An tenner frang a lavaras neuze din : Deomp ac'hann ha diskuezit din eur plas all a beleac'h e c'hellin c'hoaz ho guelet.

He velet a riz o tiscar evelse meur a hini all, hag ar Brussianed a gounnare defot na ellent teleur ho c'hrabanou varnezhan ; hogen n'oa ket dare dezho cregi en eur goaz evelse.

Asa, a lavare an tenner-frank din: Diesa a gavan eo anaout an ofiserien-ze, rak ne zougont merk ebet hag a rafe ho an.out dioc'h ar re all.

Trede listen euz ar re o deus roet eun dra bennag evit ar brizonierien zo e Spandau, e Prus, gant ar c'holonel Kerrien.

An Aotrou Guenn, chaloni	10	l. »»
An Aotrou de Calan, chaloni	10	»»
An Aotrou Joseph de Calan	10	»»
An Aotrou Gourmelin, ru Tourbi	5	»»
An Demezel Lozac'h	5	»»
An Aotrou Davy	5	»»
An Itron Coic	10	»»
An Aotrou Boisviel	20	»»
An Aotrou Goff, person Ploneis	5	»»
An Aotrou Nicolas, vikel e Ploneis	5	»»
An Aotrou Lhelgoualc'h, person Mahalon.	10	»»
An Aotrou Jerom Floc'h, a Bloneis	5	»»
An Demezel de Kerguelen	10	»»
An Aotrou Jakez Lannuzel	5	»»
An Aotrou X	1	»»
An Aotrou Guillard	15	»»
An Aotrou Brun, person Plomelin	1	»»
An Aotrou Treguer, person Plonguin	5	»»
An Aotrou Chamaillard	10	»»
An Itron Chamaillard	5	»»
Aotrou Person Plobannalec	10	»»
Eun nebeut tud a Blobannalec	10	»»
An Aotrou Gouez, person Roscanvel	10	»»
Mari Prigent, matez	10	»»
An Aotrou Belbeoc'h, beleg an Hospital	5	»»
Aotrou Person ar Faou	6	»»
Aotrou Cure ar Faou	3	»»
Eur servicherez	1	»»
Aotrou Person Sant-Vaze Montroulez	20	»»
Som evit al listen-ma	236	»»
Evit al listennou diaraok	1443	95
En oll	1679	95

Ervez an *Impartial* ar pez a zo savet beteg an 11 a vis du evit prizonierien Spandau, a ia, etre Brest ha Kemper, da 4040 l. »»

Aotrou Escop Guened en deuz hanvel daou velek da vont da heul ar gardou nasional laket da vale euz ar Morbihan evit camp Conli, ha tri all a zo c'hoas var ar mare da vont en hent. Cazetennou Guened a lavar c'hoaz e teu couls lavaret bemdez unan bennag euz ar parreziou divar dro e prosesion da Zantez Anna evit pidi patronez Breiz-Izel da gaout truez oc'h hor bro ha da zont d'he zicour. An dud iaouang a ia en hent a de i di a vandennou araok mont da zifen ho bro hag ho feiz.

G. M.

An aotrou Maugueen, person Tregunc, zo maro er sizun dremenet.

An aotrou Quere, person Lanriec, zo hanvet person Tregunc.

An aotrou Ladan, vikel e Fouenant, zo hanvet person Lanriec.

An aotrou ALEXANDR, an hini zo e penn *Breuricz ar Feiz*, a ro da c'houzout d'ar re a lenn liziri brezounek *Breuriez ar Feiz* ne resevint ket al liziri-ze en dro-ma kerkent ha m'oant boas d'ho c'haout. Ar penn abeg a gementse eo ne ket deut al liziri galleg a Lyon.

HENT HOUARN.

Da be heur e tiblas hag e tigouez ar c'hirri tân.

O VONT A LANDERNE VARZU NAONET.

	kenta trein.		oil trein.		trede trein.		pevare trein.	
Landerne	«	«	8	35m	1h	««	8	20
Dirinon	«	«	8	55	1	26	8	42
Daoulas	«	«	9	07	1	40	8	56
Hanvec	«	«	9	23	2	««	9	14
Quimerc'h	«	«	9	39	2	21	9	69
Castellin	«	«	10	05	2	54	9	34
Quemeneven	«	«	10	26	3	20	9	59
Kemper	6	30	10	59	4	46	10	22
Rosporden	7	04	11	32	5	24	10	48
Bannalec	7	21	11	48	5	41	«	««
Kemperle	7	46	12	11	6	06	«	««
Loriant	8	19	1	05	7	05	«	««
Naonet	«	«	6	51	»	««	«	««

O TONT EUZ AN NAONET VARZU LANDERNE.

Naonet	«	«	«	«	6	10m	«	«
Loriant	«	«	8	20	12	10	6	05m
Kemperle	«	«	9	02	12	49	6	49
Bannalec	«	«	9	26	1	11	7	13
Rosporden	«	«	9	44	1	28	7	31
Kemper	5	30	10	12	2	02	8	10
Quemeneven	6	«	«	«	2	27	8	37
Castellin	6	30	«	«	2	53	9	06
Quimerc'h	6	58	«	«	3	15	9	33
Hanvec	7	21	«	«	3	33	9	52
Daoulas	7	38	«	«	3	48	10	08
Dirinon	7	58	«	«	4	04	10	26
Landerne	8	17	«	«	4	20	10	43

PRIZ AN ED.

KEMPER. — *12 Du.*		PONT-N'ABAT. — *10 Du.*	
Priz an daou c'hant lur.		*Priz an daou c'hant lur.*	
Guinis	23 lur, 88 c.	Guinis	24 lur, 16 c.
Segal	16 lur. 32 c.	Segal	17 lur, 08 c.
Eiz	16 lur, 04 c.	Eiz	15 lur, «« c.
Ed-du	23 lur, 52 c.	Ed-du	25 lur, «« c.
Kerc'h	16 lur, 96 c.	Kerc'h	18 lur, 26 c.
Avalou douar	7 lur, 50 c.	Avalou douar	7 lur, «« c.

SKOL AR MARO MAD.

Laket e brezonek dre urz Aotrou Escop Kemper, a gaver en tiez merket evit Buez Jesus-Christ.

Ar Gerant : AR. DE KERANGAL.

Kemper, moullet gand AR. DE KERANGAL, Mouller an Escopti.

FEIZ HA BREIZ,

KELOU A BEP BRO, HA KENTELIOU VAR BEP TRA,

Digaset bep sul da gement Christen a gomz ar brezounek.

CONDITIONOU EVIT CAOUT AR GAZETEN :

Evit ar FINISTER, COSTEZ-AN-NORD *hag ar* MORBIHAN : *evit eur bloas*, daou scouet ; *evit c'hueč'h miz*, pevarzec real.

An Abonamant a dle beza paet araog caout ar gazeten.

An hini ne zigas ket en dro ar c'henta cazeten a reseo goude ma zeo echu he abonamant, a zo consideret evel abonet a nevez.

A abonamant a gemerer e ti an Aotrou DE KERANGAL, *mouller an Escopti, ru ar Gigerez, n° 18, e Kemper.*

D'an Aotrou DE KERANGAL *epken e tleer adressi ar peamanchou ha kement a zell oc'h servich ar Gazeten.*

Ar scrijou da lacat er Gazeten a dleer da adressi d'an Aotrou MORVAN, epken.

KEMPER, 26 Du 1870.

Gouel an Dedi euz an iliz o tont bep bloas da zigas da zonch da bep christen ez eo an ilis-ze eul leac'h santel, a dle pep unan da respeti ha da zouja, a ziskuez deomp pegement a gem zo etre guir gristenien ha tud difeiz. Eur guir gristen a gar he iliz ; ha leac'h en deus d'hen ober, rag eno en deus resevet pep seurt grasou. Eno ema ti he dad, ti he Zoue, eun ti a bedeu, eul leac'h choazet gant hor Zalver evit chom nos deiz en hon touez. Eno eo bet laket en niver a vugale Doue, eno en deus resevet ar pardon euz he bec'hejou, eno eo bet maget gant bara an ælez, eno ec'h esper e vezo pedet evithan en he amzer diveza, ha zoken goude ma vezo eat euz ar bed-ma.

An dud difeiz avad, an dud dizoue ne allont ket gouzanv ilizou. Red eo ma ve ar guel euz eun ilis pe euz a eur groaz epken eur rebech braz evitho, p'eo guir kerkent ha ma c'hellont ober eun tam freuz, eun tam dispac'h bennag, kerkent ha ma o deuz eun tam gallout bennag etre ho daouarn, en em gemeront dioc'htu oc'h an ilizou. Ar guel euz eun iliz ho laca da gounnari.

Nag a ilizou ne deus ket bet saotret, profanet, distrujet epad an dispac'h bras brema ez eus vardro pevarugent vloas ! Nag a groaziou discaret, torret, bruzunet ! Nag a skeudennou sænt dibennet, brevet, devet, ma-c'haniet e pep giz ! Daoust d'an oll boan o deus kemeret an dud vad abaoue evit repari pe sevel a nevez ho ilizou, evit sevel adarre ho c'hroaziou, evit lacat adarre imachou ar zænt en ho fez, nag a bennadou croaziou ne velomp-ni ket e'hoaz er c'hroazhentchou hag e leac'h all o ruilla dindan an treid pe anter guzet dindan eur bern pri ha bouillen ? Nag a damou skeudennou sænt ne veler ket stlapet ama hag ahont er berejou, a dost d'an ilizou ? Nag a chapelou bet anter distrujet pe anter discaret ha n'eus ket gallet ho zevel a nevez abaoue, hag a zo hirio coezet pe o coeza en ho foull ? Nag a ilizou zoken, evitho da veza bet kempennet abaoue, a zouk c'hoas meur a verk euz an distruch zo bet great enho ? Freuza ha distruja a rer buan ; eun dra æz eo, hag an oll a c'hell hen ober. Mes sevel adarre a c'houlen poan, dispign hag amzer, ha n'eus nemet eun nebeut hag o defe ijin avoalc'h evit al labourou-ze.

Hirio an dud dizoue ne rafent ket guelloc'h, mar gelfent, rak poulzet int ato gant ar memes sperel, speret an droug, an ærouant carget a gassoni hag a gounnar a enep Doue hag he iliz. Guelet a reomp, eleac'h ma'o deus gallet ober eun tam freuz, eun tam dispac'h bennag, ez int en em lakeat dioc'htu da ober rins er c'houenchou, hag hu var ar venac'h hag an dud a ilis ; neuze e c'houlennont ar c'hleier da ober kanoliou ; rag boudinel ar c'hleier a ra poan en ho discouarn d'ar re n'o deus na feiz na relijion ; kementse, ep mar, evit distruja an ilizou divezatoc'h.

Brema, a drugare Doue, ne c'hellont ket mont keit ha ma carfent. Re vian eo an niver anezho ; ha zoken an tousmac'h a reont en deus laket ho c'honta, ha diskuezet penauz eleac'h ma'z eus muia anezho, e voa c'hoas cals muioc'h a dud vad eget a re fall, cals muioc'h a dud o c'houlen urz ha reizamant eget o c'houlen freuz ha dispac'h. Hag a dra sur, mar bez saveteet ar Frans, evel ma hen esperomp, ne vezo ket gant enebourien ar feiz hag ar relijion, gant ar re a c'houlen teuzi ar c'hleier, mes gant ar re a gleo gant plijadur ar c'hloc'h oc'h ho gelver, hag a zent outhan ; gant ar re a gar an ilizou, ho darempred, hag a voar var eun dro servicha Doue hag ho bro.

An Tad Santel, evel ma zeo prizonier, n'en deus great er bloa-ma solanite ebet evit gouel an oll zænt, nag evit gouel sant Charles Borromee evel ma zoa boas da ober bep bloas kent. He enebourien o divije caret avoalc'h he velet oc'h ober ar solaniteou-ze, rak c'hoant braz o deuz ato da rei da gridi d'ar bed oll en deuz ar Pap e frankiz evel ma car. Hogen piou a zo prizonier ma na deo ket an hini zo merket dezhan bete pegeit mont,

an hini ne ell ket zoken ar preladet zo var he dro mont d'he oferen pa geront, an hini ne ell na scrifa na reseo liziri ep ma vent guelet gant ho ziouallerien, an hini a rer dezhan bete laerez ar billejou bank a gas dezhan ar gatoliked? Hogen setu eno, ervez cazetennou Rom, petra a rer d'ar Pap, hag an dud difeiz a lavar goude ez eo libr evel ma car!

Mad, ar Pap a zo, e creiz an oll dismegansou-ze, leun a zentidigez oc'h bolontez Doue. Trist eo, mes ne ket abalamour dezhan he unan, mes abalamour d'an iliz ha d'an dud reuzeudig en em zao a enep ho c'hrouer.

Setu ama eur pennad euz eul lizer scrifet, euz à Baris, gant eun ofiser d'he c'hoar :

« Dridal a rafe da galon, va c'hoar ger, ma velfez pegement ec'h henorer, e peder hag ec'h aspeder Itron-Varia ar Gounidou. Bemdez, mintin mad, ha bete nao pe zeg heur dioc'h an noz e veler en iliz caret-ze eur bobl tud sioul o pidi. Ar pez a dle ober vad da galon mamou ha c'hoarezet, eo guelet ar voazed-ze o tont a vanden d'en em erbedi oc'h ho mam vad, ha da gana cantikou en he henor. O veza o tremen eun dervez ep he zonjal ebiou d'an iliz-ze, e ziz enhi, hag abaoue e zan di aliesa ma c'hellan.

O velét meur a vil biler o tevi dirag rouanez an Env, em eus tanvet an dousder euz an devosion-ze var behini e ra fae ken aliez a hini ha ne ouzont ket petra eo, ha ken aliez a hini all ha n'o deus ket a feiz. Devi eur piler! Peadra zo da lacat an dud dizoue da ober eur min ar goapaüsa. Bez'ez eus zoken catoliked ha ne velont ket pe ger caer eo an devosion-ze da vam Doue. Va c'halon a lame em c'hreiz, hag e liviris : « Ouzoc'h-hu, ô Mari, eo en em erbedomp, enoc'hhu ec'h esperomp ; kement on eus clasket da ober a hent all ne deo netra. O pet truez oc'h ar Frans! o pet truez oc'h hor bro ker caer hag a garomp kement!..... »

BELJIC. — Catoliked ar Beljic a gemer eur zoursi dispar euz ar zoudardet on euz eno clanv pe brizonerien. Ouspen ma kemeront soursi euz ar re veo, e rentont henor d'ar re varo. Eur serjant major maro e Gand, a zo bet beziet eno gant muioc'h marteze a zolanite evit ma vije bet etouez he dud. An iliz eleac'h ma'z eo bet caset ar c'horf a ioa leun a dud o pidi evithan. Ac'hano eo bet douget d'ar vered gant he gamaraded, hag eun niver braz a dud var he lerc'h. Ar brizonerien zo eno ne vank dezho na medesined, na beleien, na c'hoarezet sant Visant a Baul. Ar *c'helc'h catolig* eo a ro kementse, hag e c'heller lavaret e guirionez ez eo ar Beljic c'hoar d'ar Frans.

En eur gazeten a Sant Briec, *ar Sizun Gristen* (*Semaine Religieuse*) e cavomp eul lizer scrifet euz a Chateaudun, unan euz ar c'heriou kemeret gant ar Prusianet, gant eur c'hoar pe eul leanez da eur superiolez.

VA MAM VAD,

Doue en deuz hon dioallet en eun doare burzuduz, hag iviziken, keit ha ma vezimp beo, e tleomp dezhan ar brasa anaoudegez vad. Pa c'houeziz e tlie an enebour dont beteg enhomp, e ris lacat azioc'h dor hon ti eun imach euz ar famill santel, oc'h ho fidi da viret na deuje Prusian ebet dreist hon treuzou. Mad, n'eus bet nicun en hon ti.

Ar c'henta crogat zo bet ama a ioa var eun huelen a gleis deomp. Guelet em eus o coeza en dro din ouspen tregont boulet cleus pe bouliji ruz. Toen hon ti zo eat gantho. A dost deomp an oll diez a ioa an tan enho. Laket em oa digas dour evit laza an tan dre ma coeze ar bouliji.

Da eiz heur dioc'h an noz ez is da velet eun den ma-c'haniet en doa va goulennet. Eur c'hoar all a ieas ganhen.

Ne gafchomp ket an hini en doa va goulennet, mes caout a rejomp ouspen pemzek all a dud gouliet da louzaoui, tud hag a vije maro a dra sur ma n'o divije cavet den da gemeret sonrsi anezho.

Diou all euz hor c'hoarezet a ioa deut d'hor c'hlask. Hogen da nav heur pa falvezas deomp mont en dro d'ar gær; e voa stanket peb hent gant an enebour a ioa e kær eun anter heur a ioa ; red oue deomp-ta chom er meaz. Epad teir heur, da lavaret eo beteg anternoz e coeze bouliji en dro deomp, rag edot o *vombardi* ti ar Mear, hon amezek. Abouez sevel dreist diou voger, ec'h eljomp mont beteg eun toullik ti a zo dirag hon hini. Gourzigeri a riz an or, hag e velis soudardet laket e gard a bep tu, ha pemp soudart o skei en dra c'hellent var dor hon ti-ni. Neuze e cleviz eur vouez o lavaret freaz : aze ema ar c'hoarezet ; hag e zejont kuit. Kerkent e liviris da unan euz va c'hoarezed digeri ; treuzi a rejomp ar ru d'ar red, ha ne vouemp ket guelet, a gaf din, poent oa ; a veac'h oamp eat en ti ma cleſjomp : *ker da!* piou a zo! ha ma voue losket meur a dern var hon lerc'h. Va c'hoarezet kez a grede oan maro.

« Pebez nosvez scrijus! va mam vad ; ar flamou tan a zave a bep tu ; ar brusianed a lakea an tan gant ho dorn en tiez en eur loskel iouhadennou gouez evel leonet. Clevet a reamp ive clemou glac'haruz ar re a ioa laket an tan en ho danvez. Neuze, me hoc'h asur, e carjen beza bet maro. Gouskoude e pedemp oll, ha zoken gant fizians. Daougent, etre merc'hed ha bugale, a ioa en om dennet en hon ti evit clask repu.

« Pa voa deut ar mintin em oa c'hoant da c'houzout petra a vije great ouzomp, hag her goulennis digant eun ofiser. Hema a lavaras din : nan, nan! c'hoarezet! hag e tiskueze din gant he zorn ne deujet ket en hon ti.

Neuze e veliz eun dra scrijus da velet. Eur paour kez den iaouank a voue lazet a dennou fuzil dirak va daoulagad, dek camed diouzin. Eun all, a iea da veza great ar memes tra dezhan, a deuas da guzet a dre va c'hein, eur bugel gantha etre he zivrec'h. Mont a reamp da veza

lazet hon daou ; mes lamet a ris buan gant breac'h ar muntrer, hag e c'houlennis gras evit an tad reuzeudikze. Ar zoudard a blegaz he fuzil, en eur c'hrosmolat, hag a ieas kuit.

En dervez-ze ar fransizien o deus bet pemp den varnugent lazet, ha daougent gouliet. Er c'haoiou ez eus cavet tiadou tud abez devet pe vouget gant an tan. Eur scrij oa beza eno. Seiz ugent a dud ar vro a zo great prizonerien. Dissul oun eat da Orlean evit caout euz ho c'helou. Ar jeneral Thann en deus va digemeret mad abalamour d'ar zoursi a gemer al leanezet euz he dud mac'haniet.

Brema, ô va mam vad, e vezimp diencrez, a gaf din, hag e c'hellimp rei hon amzer da ober vad d'ar re zo e poan, hag ez eus cals. C'HOAR X...

G. M.

Sant Patris, abostol an Irland.

X.

Patris a respetaz an Irland goude beza he gounezet da Zoue. Abostol euz eur relijion hag a zo diazezet var ar gelennadurez a c'hinou da c'hinou, ec'h espernas credennon ar Celtet ; rak guelet a rea ez oa eno, neket epken eun dra hag a ziskueze carantez, respet hag anaoudegez ar vugale e kenver ho zud coz, mes c'hoaz eun dra gallouduz evit minet hag harpa mad eur vroad tud.

Evelse ne ziscaras ket en Irland an templou paien, ken nebeut ha ma o devoa great e Rom ar re a ioa deut da zerc'hel leac'h an Ebestel. Lezel a reaz en ho za mein Tara, evel ma voa bet lezet e Rom templ an oll Doueou. Lezel a reaz en ho za an daouzek peulvan e plenen Slecht; an daouzek peulvan-ze a verke an daouzek miz euz ar bloaz, hag a ioa savet en dro da eur peulvan all cals brasoc'h, a ioa eur gurunen aour varnezhan, hag a ioa brudet braz er vro dre ar respontchou a roe eno an drouk sperit dre c'hinou an idolou. Ne reas nemet lacat eu douar beteg he c'houzoug ar c'henta euz an idolou-ze, evit diskuez n'en doa gallout ebet, hag e reas merca eur groas var he dal. An idolou disteroc'h a lakeas da blanta eun troatad bennag en douar, evel evit ober mez dezho dirak croaz hor Zalver.

Ne vougas ket ken nebeut an tantajou a reat bep bloaz en henor d'an heol, da gedez an nevez amzer. Ar gouelion a reat d'an deiziou hirra euz ar bloaz a gouezaz a neuze da c'houeliou Pask ; sant Ian-Vadezour a gemeras leac'h an Doue Bel, hag he dantad a gemeraz an hano a dantad sant Ian. Ne vougas ket ken nebeut an tan a reat, ep he lezel morse da vervel, var menez Kildar, en eur c'hromlec'h, dindan scourrou eur picol guezen dero ; hag ar c'hromlec'h-ze en deus servichet, evit doare, da skuer da eun all a gaver c'hoaz e Stone-Henge. Abostol an Irland a lakeaz ugent leanez da genderc'hel an tan-ze evel eur merg euz ar guerc'hdet a dlient da viret ato ; ho lacat a reaz en eur gouent da behini e roaz hano eur zantez en devoa caret, eleac'h hano an derven goestlet d'an idolou e troad pehini oa bet savet. Evelse an tan deut da veza pur a zave varzu he grouer, dour ar feunteuniou, bet adoret guechall, a zerviche da rei ar vadiziant, coad ar groaz a chassee euz ar c'hoajou an drouk sperejou a adoret enho, hag e riz ar c'hoajouze e velet sevel chapelou ep niver.

Evel m'en doa espernet al lec'hiou henoret gant ar bobl, Patris a espernaz ive ar c'houarnamant ha lezennou ar vro. Ne alias ket ar varnerien da chench ho *Breta nemhed*, pe barnedigezou an Env, evel a lavarent; miret a rejont ho giziou coz, hag ar rouaned a zalc'haz ho beli pe ho gallout.

Ouspen d'ho lezennou, an irlanted a zalc'has mad ive d'ho barzed, ha d'al lavariou pe ganaouennou divarbenn taoliou caer ho zud coz, a ioa an tenzor anezho etre daouarn an dud gouezieh-ze.

Doare zo o devoa ar barzed, e gouarnamant an Irland, eur reng hueloc'h eget etouez ar C'helted all. Ho c'harg a denne var eun dro d'ar relijion ha d'ar c'houarnamant, hag al lezen a laken ar gark-ze kem e kem gant ar c'hargou bras. Bale a reant troad oc'h troad gant an drouizet hag an divinourien, hag o doa perz en ho guiriou hag en ho frivilachou. Ober a reant eur meuriad eleac'h ma'z ea ar garg hag al leve euz an tad d'ar mab, ha pephini anezho a ioa sacr. Lod anezho a ioa carget da lacat miret al lezennou ha da gelen ar iaouankis ; lod all da gana dirag ar rouaned ha pennou braz ar meuriadou, troiou burzuduz an Doueou hag ar botred vad a roent evit skuer da dud ho amzer, hag ive ar pez a rea tud ho amzer hag a verite beza meulet pe tamallet.

Patris ne zireizas netra etouez an irlanted; ne reas nemet en em lacat en ho mesk; hag o kemeret en he zorn telen an irland, e tigoraz he galon d'ar pez a garient a goz. A hent all, hen he unan a ioa couls lavaret eur mignon coz da botred vad an Irland ha d'an taoliou burzuduz en doa ken alies clevet conta divar ho fenn, epad an nosveziou hir euz ar goanv, en amzer ma voa sclaf eno. Evit an Doueou, ne reas nemet diframa divar ho fenn ar c'hurunennou a ioa bet laket dezho.

Ar rumou tud zo deut varlerc'h Patris o deus dalc'het pell amzer sonch pe gen damantuz e voa bet e kenver ar barzed euz he amzer. Lavaret a rejont eun dervez da eun Escop a vro c'hall eat da velet an Inland, e voa eat ar Zant, evit deski ar pez a ioa tremenet en amzer goz en ho zouez, da gaout eun barz, hag ar barsze a ioa ker coz, ma en devoa guelet c'huec'h lignez pe c'huec'h rumad tud. Gant an den hirhoalet-ze en devoa ar missioner desket histor ar re genta a ioa bet o chom en enezen.

Dridal a reaz he galon o clevet an histor-ze; he lacat a reas dre scrit, hag evit trugarecat ar bars coz, her badezas. Ar re a iea bete lavaret e roe Patris ar vuez d'ar botred vad a vouenn ar Celtet evit digeri dezho an Env, ne deo ket souez hen lacafent ive da vadezi ar gelennadurez a zorn e zorn a gomz anezho.

Ouspen ma credet en devoa ar Zant destumet en eul

evr lavariou coz an irlanted, sonjal a reat ive en doa destumet en eul levr all lezennou ar vro.

Evel ma c'hanaie ker mad Patris al lavariou a ioa etouez ar bobl, ne allet ket miret d'he lacat da gaout caoz oc'h ar bars-ze ker brudet euz an Irland, map Fion pe Finval, tad Oscar, an hini en deus canet Gol, Kuchulin, Fergus ha ken aliez a vrezelour-all dispar, en eur ger, Ossian. Ar barz a elle beza bevet pell avoalc'h evit deski d'ar missioner pebez emgannou scrijuz a ioa bet etre lignez ar Finnet ha meuriad Morni, ar pez a ro tro dezhan da zevel dalc'h mad kanaouennou nevez.

En eur palez, hag a goeze en he boull, en eur zal ha ne voa bet den enhi pell a voa, ha ne devoa ken lambrusk nemet bolz an Env, na ken sclerijen nemet hini al loar, eur brezelour coz ha dall a ioa moredet var eur scaon vean e tal eun oaled ha n'oa tam tan enhan. Patris her c'hlaske abaoue pell amzer. Pa glevas trous treid ar zant, an den coz a zihunaz, a zavaz hag a ieaz en eur grabanata, da glask he delen a ioa a ispill oc'h ar voger evit he distaga ac'hano; rak caout a rea dezhan en doa clevet scoet he dad o stirlincat, ha mouez Fion o cunudi dre douez an avel noz. Leun a druez o velet eun den ker reuzeudig, abostol an Irland a gomzaz outhan goustadig ha gant dousder; ar barz a respontas dre ar guerziou-ma :

« Pa gemeren va frejou er palez-ma gant Fion, me vele, bep fest, o vont en dro mil das corn killou aour kizellet varnezho;

« Er palez-ma eleac'h ma edo o chom ar Finnet, potred dispar, ez oa daouzek sal carget gant brezellourien map merc'h Tages (va zad coz.) ;

« Hag en daouzek sal e veze ato daouzek tantad tan var elum, hag en dro da bep tantad tan e veze e kelc'h cant eus ar Finnet brudeta;

« Pebez reuz evidonme chom beo var ho lerc'h ! Ar festou hag ar c'han n'o deus mui dudi ebet evidonme reuzeudig ha coz m'az oun, paourkez den dilezet gant an oll, me an diveza scour euz eur vouenn dud dispar !

« Oh ! perag oun-me c'hoas beo? Siouas, Patris, meurbed eo calet va flaneden ! Eus va oll lignez n'eus mui nemedhon ! Va fotred-vad a zo maro ! Va ners zo eat diganhen !

« Da gleier eo a glevan brema o sini eleac'h canaouennou va barzed; Euz paourkez coz, eun dall, eur reuzeudik, setu kement a jom euz a Ossian !....

Patris a glask lacat Ossian da gemeret ar bed evel m'ema, da blega he benn hag he zaoulin dindan dorn an hini a ro he c'hallout d'ar botred-vad hag he lam digantho pa gar; mes ar bars zo re reuzeudig evit beza gouzanvus, kenderc'hel a ra da gunudi, da gaout abeg en amzer brema, da fougeal an amzer dremenet. Kan ar barzed a blij dezhan cals muioc'h eget hini ar venac'h a zo ato o truilla salmou; guelloc'h eo ganthan festou eget iunou; skuiz eo gant boudinel ar c'hleier; keuz en deus d'ar zon gae euz ar c'herniel guinal ha d'ar safar a rea ar chas chase o chilpat er c'hoajou.

« O Patris ! ha clevet ec'h eus-te cana ar chasse-vras ? O map Calphurn, brudet dre da hymnou, ha clevet ec'h eus-te cana ar chase-ze laket gant Fion ? Biscoaz hini euz ar Finnet ne velaz eur chasse en tu all da hounnez. »

Ar missioner, laouen bras da gaout an tu da vont ep mar bete calon ar bars coz, a gemer tro euz ar c'homzou-ze evit respont :

« N'em eus ket he c'hlevet, ô map roue ! mes me garfe da glevet, O Ossian, te ker brudet, o cana din, ep lavaret gaou, ar chasse gaer-ze. »

— Ep lavaret gaou ? Eme Ossian eat droug enhan. Biscoas bars n'en deus lavaret geier ! — Neuze en em lakeas da zorna var ar glouer.

D'he dro Patris, eat ive eun tamik kintou enhan, a c'hourdrouz ar Finnet euz an ifern.

Tabut a zavaz, hag ar barz, eat droug enhan da vad, a lavaras :

— Ma vije da Zoue-te en ifern, sell, va brezellourien vad-me hen tenje er meas !

D'ar c'homzou kalonek-ze, ar zant ne c'hell ket miret da vusc'hoarzin; mes gant aoun ne deuje ket a benn euz ar pez a felle dezhan da ober, e ra he zonch da blega evit gallout trec'hi guelloc'h. Asanti a ra-ta gant ar barz, hag hema en em laca da gana ar vers caer en dêa prometet,

Hogen, abenn ar c'houblat diveza, Ossian he unan eo a zo trec'het, rak cridi a ra eo cavet caer he gan, hag iliz Irland a ia da gaout eur c'hristen muioc'h.

(*Eur pennad all eur vech-all.*) G. M.

HISTOR EUR BALLON.

An aotrou Sezann a zo deuet euz a Baris d'an eil euz ar mis-ma en eur ballon. Eur martolot a Vreiz, he hano ar Gloarnec a ioa oc'h ober coumpagnunez dezhan. Setu ama petra en deuz scrivet an aotrou Sezann he unan divar benn ar pennad hent-se great ganthan dre an ear :

« D'an eil euz ar mis eo oun deuet euz a Baris assambles gant ar Gloarnec, martolot. An avel a ioa ker cren ma oa beac'h o telc'her ar ballon var an douar. Red e oue deomp eta en em hasta. Kimiada a ris buhan dioc'h va mam ha va mignounet a ioa deuet da ober coumpagnunez dinn, hag a veac'h oan eat er Vagic ma clevis crial a bouez penn : laoskit ar c'herdinn ! (Ar c'herdinn a ioa o telc'her ar ballon). Kerkent, eb beza hejet va unan tamm ebet, e ouen guintet en ear, hag e velis va mam ha va mignounet e doare pa vijent couezet en eun toull doun-doun. Astenn a rean va divreac'h etrezec ennho, ar Gloarnec a heje an *drapo* a ioa deuet ganthan, hag evel c'hoant or boa da grial outho : tud paour, emaoc'h collet ! Mes dija n'ho guelemp mui. Tremen a rejomp dreist creou pe fortchou Paris, ha goudeze dreist cre pe *fort* Bicetr a ioa he bemp corn guen ha moan egis pa vije bet var eur garten. Coumpren a ris ez eamp araog, hag e vijemp eb dale azioc'h ar Prussianet. Neuze e

sellis buhan oc'h ar *barometr* (eun dra hag a verk peger pounner eo an ear), hag e velis n'edomp nemet 600 metr azioc'h an douar. Ractal e ris teuler lod euz al *lest* er meaz evit gellout sevel hueloc'h. (Al *lest* a zo treaz, grouan, pe eun dra bounner bennac a vez lakeat e founs al listri evit ho delc'her ploum ha coumpez var an dour. Er vag a vez stag ouz eur ballon pa'z a tud ganthan, e vez lakeat ive euz an traou-ze. Pa zisken ar ballon re izel, e vez taolet lod euz an traou-ze er meaz, hag ar vag o veza scanveat dre gement-se, ar ballon a zav anezhi hueloc'h).

A veac'h e oue taolet lod euz al *lest* er meaz ma savchomp betec 1200 metr azioc'h an douar, keit ha ma c'hell eun tenn fusuil *chasspo* tizout Ne oue ket pell ken na glevchom tennou fusuil. Edomp o tremen dreist ar Prussianet. Guelet a rean ar c'hanolion cuzet adren ar bodennou, an teltou renket gant urs, ar gavalierien o cass ho c'hezec en dro evit ho deski. Ar zoudardet var droat a ioa a doulladou ; arre-ma a zaludas ac'hanomp en o gis, lod dre ho malloziou, lod all dre dennou fusuil ; mes ne glevchomp ket zoken ar ploum o sutal : re huel e oamp. En oabl ez oa, ama hag a-hont, coabrennou guen henvel ous bandennadou denvet ; poania a ris d'en em zelc'her ato azioc'h ar c'hoabr-se, mes tostic dezho coulsgoude ha bale a rean en ho c'henver evel pa vijen bel o tivoal eur vanden denvet ha ne c'houffe den he niveri. An douar a nije a zindan va zreid ; eaz aoualc'h oa da remerkout ; mes guelet euz a gen huel-se oa henvel ouz eun dra ha n'en deuz liou ebet coulz lavaret. An dud divar ar meaz a laboure betec chars arme ar Prussianet ; dre eno ne lezer tamm douar ebet da goll. An henchou braz, ar steriou, an henchou houarn, ar brouscoajou a dremene dirac hon daoulagad evel traou hag a ioa distag mad an eil dioc'h egile : eun dudi oa sellet en dro deomp. Va denvedigou guen o doa doare da veza stancoc'h dre ma cassen pelloc'h ar zell euz va daoulagad, hag e lost ar vanden e cave dinn guelet eur ganeveden gaër o tugerni oc'h an heol. Aziouzinn an oabl a ioa glaz-tenval ; kement trouz a reat var an douar a deue betec ennomp : clevet a reamp freaz ar chass oc'h harzal, an dud divar ar meaz o crial pa velent ac'hanomp o tremen azioc'h ho fenn, ar c'hilloc o cana etc. Kement a blijadur am boa gant an traou-ze oll ma renken beza var evez gant aoun na deujen da goll ar zonch euz va *barometr*, euz va *boussol* (nadozen hag a dro ato varzu an anter-noz), hag euz va c'harten.

Gouzout a rean aoualc'h ez eamp evel an avel ; rac an douar en doa doare da nijal a zindannomp ; mes, petra bennag m'em boa eur *boussol*, ne c'houien ket da vad varzu peleac'h ez eamp.

Goulen a ris ouz ar Gloarnec : varzu peleac'h ez eomp a zonch d'id. Hag ar bretoun a respountas dioc'htu eb chom da dorta : etrezec Breis. (Ama ar beachour a verk penaoz, var bouez delc'her an daoulagad da bara eur pennadic var ar memes tra, evel var eun tour pe eur maner, e c'heller gouzout abarz nemeur e pe du e troer hag etrezec peleac'h ez eer).

Ouspen ar *boussol*, ar *barometr* a zo ive eun dra ha ne dleer ket coll ar zonch anezhan. Ar ballon en deuz dalc'h-mad evel c'hoant da zisken, hag evit c'hoaz n'oun ket evit compren ar c'hoant-se. Pa deu an ear da veza eun tammic bennac ienoc'h en dro dezhan, ar ballon ne vez mui ker c'hoezet, ha ractal e fell dezhan disken. Neuze e renker teuler *lest* er meaz, mes arabad eo ive teuler re. Rac ar ballon a gendalc'h da zisken eur veich m'en deuz kemeret he lans, pell amzer zoken goude m'eo deuet ar vag da veza adarre ploum ha coumpez. Mar taoler eta re a *lest*, ar ballon, eur veich m'en deuz kemeret adarre he lans da bignat, a zao hueloc'h eget na vez c'hoant. Setu petra a erruas ganeu var dro Chartr. Anavezet em oa ar gathedral pellic aoualc'h var va dorn deou, ha dija em oa great eur pik var va c'harten pa en em lakeas va ballon da zisken. Teuler a ris re a *lest*, hag a benn eun tachadic goude e ouen savet calz hueloc'h eget n'em oa c'hoant da zevel. Hogen, neuze ar ballon, o veza seuldommet gant an heol ma'z oa tanaoc'h an ear, a c'hoezas muioc'h-mui, hag eb dale e ouen guintet betec eun huelder ha n'em euz ket gellet muzula ; rac tremen a rea ar pez a c'hell va barometr da verka. Credi a ran oun bet savet betec tost 3000 metr dreist an douar. Coulsgoude netra n'en deuz great poan dinn en huelderze. An oabl a ioa deuet da veza duoc'h ; an traou a zindannomp n'oant mui eaz da anaout ; va denvedigou a ioa deuet da veza henvel ous bouchadou gloan, ha ne glevemp mui trouz ebet var an douar.

G. Morvan,
persoun Pluguën.

(*Eur pennad all eur vech all*).

Ian Plantejen.

En dervez ma comzan anezhan, eme Ian Plantejen, on doa en em gannet epad da neubeuta c'huec'h heur horolach, oc'h ar re c'hlaz, ha falc'het eun nebeut mad anezho. Evelse daoust d'am c'hraban dir e cave din oa pounner va izili, hag em bije great a galon vad eur pennad ean.

N'oa ket ken nebeut eur c'hoari mont da gaout ar jeneral Bonchamps ; an enebourien a ioa da dreuzi, rak varzu eno oant en em dennet. N'eus fors, tad ar victor en doa comzet, ha daoust pe ger skuiz oan ez iz en hent en han' Doue. Mont a rean en dra c'hellen, beac'ham oa o chom a za gant ar skuisder, ar c'hoant cousket, an naoun hag ar sec'het. Hogen, c'hui vel, ne zonjen ket e kementse. Bale a rean evel eur breton, ha bale eur breton zo eur bale mad.

Hogen, setu pa voan eat tost da Sant-Ian, ha me o velet tantajou tan eur renkennad. Holla, eme ve, ama euz eus c'huez fall ; ar botred c'hlaz a zo ama ! Laca eve Ian craban dir !

Neuze e troiz a zeou o sonjal ober an dro ; mes pa voan

eat eur pennad, a dre eur valaneg, e veliz eur rencad all a dantajou hirroc'h c'hoaz evit ar genta. Siouaz, a lavaris neuze, ama ne eller mont e tu ebed ; red eo mont dre greis pe chom en diascrenn ; red eo neun pe veuzi.

Tenval oa evel en eur forn ; ar pez a blije din avoalc'h, rak gouzout a rean ar guenodennou dindan envor. Eur c'harz a ioa eno hag a ioa eur groaz er penn anezhi, hag e clasken ar groas-ze evit mont goudeze hed ar c'hâs. Pell e vouen o clask, rag ar re c'hlaz o doa discaret ha torret ar groas.

Mont a ris neuze daou bleget, var va farlochou, hag e reden evel eur c'had. Bep en amzer e saven va fri da c'hoesat, hag e tigoren va scouarn da silaou. Tostat a rean ato oc'h an tan. Barz' ar fin e clevis tud o comz tregont pas diouzin, hag unan o lavaret :

— Piou zo ? chomit a za !

— Ofiser oc'h ober he rond.

— Tostait ma vo guelet.

Neuze e clevis trous boutou eun den a ioa kentrou o sini outho, hag eur vouez c'hroz a lavaras goustadik :

— Salo eo ar Republik ! — Goude her c'hleviz adarre o pellaat.

Asa, counnari a rean. Ar re c'hlaz a ioa eta var c'hed ! ha penaus tremen ? red oa gouscoude. Penaus distrei da zant Laurans ep beza bet e Romagn ? ha petra vije bet lavaret euz a Ian craban dir ? Gallet e vije he henvel Ian craban stoup. Asa, n'em oa ket a c'hoant c'hoarzin ; mar deuen en dro oa great gant va henor; mar dean araog oa great gant va ler.

Epad ma scraben va fenn, setu eur zonch, eur sclerijen o tont em speret. Cavet em oa an tu da ober va zreus. Ger ar ged eo am oa clevet, credabl : Salo eo ar Republik.

Neuze en em lakis da redek varlerc'h an ofiser a ioa gentrou ganthan, hag ato daoubleget, hag abenn daou vunut goude edon ken tost dezhan ha m'emaon deoc'h-hu aze.

Ar pez am eus da lavaret deoc'h brema a zo eun dra scrijus, mes ar vrezel a zo evelse, laza pe beza lazet. Lacat a ris va c'hontel vraz a dreuz em ginou, hag en eul lam, evel eur c'haz pe eun tigr, e voan crog e gouzoug an ofiser glaz, hag hen discaren dindan-hon. Ne ket evit netra e voan bet leshanvet craban dir. An ofiser, strobet gant he vantel vras, ne ellaz nemeur en em zifen. Me en em erbede oc'h an Aotrou Doue, hag a voaske var gouzouk va den evit miret outhan da grial.

Neuze e liviris dezhan e kichen e scouarn : Ro din da vantel, da dok, da votinezou, ha da c'her n'em diskuilli ket ; anez ez ez da vervel !

Clask a rea crial hag hag en em denna kuit.

— Rei a rez eme ve ?

Hen a hejaz he benn evit lavaret nann.

Eur momet goude e voa maro.

An den-ze, c'hui vel, en doa calon, ha me garje beza gallet savetei he vuez dezhan ; mes petra a fell deoc'h, lezen ar vrezel a zo eno ; poaniuz eo, mes n'oufen pe rafen.

Neuze e lakiz he zivrec'h dezhan a groas var he beultrin, e kemeriz he vantel, he dog hag he voutou kentraouet, ha setu me goaz ac'hanon ha sounn va fenn ganhen, guisket evel eun ofiser glas.

Me vouie ervad e caſjen c'hoas goardou ar botred c'hlaz, hag e guirionez, n'em oa ket great daou c'haut pas na glevis lavaret din :

— Piou zo aze ? chomit a za !

— Ofiser oc'h ober he rond.

— Tostait, ma vo guelet.

Mont a ris ; n'oan ket gouscoude dinec'h. Ma ne ket ger ar ged eo am oa clevet ! Pa voan eat evelato beteg ar zoudard, e lavaris dezhan e pleg he scouarn :

Salo eo ar Republik !

Ar ger mad am oa clevet. Ar zoudart ne lavaras ger ; ha me a c'houlennaz outhan :

— Netra a nevez ?

— Netra, nemet em eus clevet bremaik eun tamik trous varzu duhont ; hag e tiskueze din an hent ma voan deut dreizhan.

— N'em euz guelet den, eme ve, mes laca evez, rag al lamponet-ze n'eus ket da fiziout enho.

— Bezit dioursi, araok ma teuint tost din-me ! Me ho anavez dioc'h ar c'hoez.

— Mil bomb ! me zo dare da vervel gant ar sec'hed.

— Ofiser, setu aze va c'hocoen.

Efa a ris diou c'houzougad guin ardant ; ar pez a roas buez din, rag eat oan diuers.

— Bennos Doue, camarad, ha noz vad.

— Noz vad, va ofiser.

Me a ioa fouge enhon o vont ac'hano, hag a c'hoarze dindan va mourrou. Vardro eun dek goard all a gaviz evelse, oll em lesjont da dremen gant va ger : Salo eo ar Republik.

Ia, ma o divije gouezet, ne ket me da viana eo a vije bet salo. Muia aoun am boa neuze eo na vije deut an deiz araok ma vijen digouezet e penn va beach, rag anavezet e vijen bet marteze dindan dillad an ofiser. Hogen dont a riz abenn euz va zaol, ha va c'hrevidi a voue great evel m'en doa lavaret din tad ar victor.

Digouezet e lost lenn ar c'hastel coz, en em guziz etouez ar raoz, evel a ioa lavaret din. Neuze gant va boz ha va ginou e ris seis guech hou ! hou ! hou ! cri ar gaouen.

Ar botred n'edont ket pell. kerkent ho c'hleviz o tont hag ar c'henta am guelaz, a lavaras :

— Evez ! eur glas !

— Eur glaz ? Jakez ar Faouet, eme ve, n'em anavezez ket ? Mad am oa great coms buan, rag e zeat da denna varnhon. Caset e vouen da gaout ar jeneral Bonchamps, rei a ris dezhan va lizer, hag e liviris dezhan ar pez a ioa digouezet ganhen.

— Eun den out, craban dir ! emezhan ; hag e pocas

din ! Dek leo am boa great, ha va divesker a c'houlenne eana. Hogen neuze e tebriz hag ec'h efis va goalc'h hag e couskis epad an deis. Pa voa deut an noz e teuiz en dro da zigas respont ar jeneral. Sonjal a rea din em bije eur goal daol bennak da ober adarre ; mes n'em boue ket. Tad ar victor hag he botred o doa great d'ar re c'hlaz skarza euz al leac'h ma edont. Digouezout a ris gant va mignonet cals kentoc'h eget na zonjen.

Tad ar victor, pa em boue discleriet dezhan penauz em boa great he grevidi, a lavaras din ive evel ar jeneral :

— Eur goaz out, Ian Plantejen, hag hanvet mad out craban dir ! hag e pocas din ive.

An daou bok-ze eo, a gaf din, caera recompans am eus bet em buez.

(*Eur pennad all eur vech all*). G. M.

Setu ama c'hoaz eur merk euz a vadelez (lennit *crisderi*) ar Brussianet. En eur bourk tost da gær Bezanson, ar mest-scol a ioa bet o sevel poueziou horolach an ilis. Pa edo o tistrei euz he labour ez oa Prusianet o tremen, hag er memes amzer an horolacb a zone deg heur. Dioc'htu e crokjont enhan, o lavaret oa bet o sini ar c'hloc'h evit destum tud en ho enep. Caer en doa lavaret dezho oa eun horolach o doa clevet, ne ziscrogent ket anezhan.

An aotrou Person a deuaz ive da zicour ar mestr scol guella ma c'helle, hag en em lakeas da lavaret dezho petra oa eun horolach ma n'her gouient ket.

Hogen a dra zur o doa clevet meur a vech horolachou.

An aotrou Person a voue canet pouil dezhan ha great dezhan mont ac'hano.

Hag ar mestr scol, lenner, petra gaf deoc'h a rejont dezhan ? He gas gantho prizonier ? criz e vije an dra-ze, a leverot-hu. Ne voue ket gouscoude criz avoalc'h evit ar Brusianed, rak goude beza he gaset gantho eur pennad, hen lasjont a dennou fuzil !

Ar mestr scol a les var he lerc'h greg ha bugale, hag a ioa caret meurbet er barrez.

P'emaoun o comz a horolachou, leveromp eur ger euz a horolach Strasbourg, ar gær-ze coezet hirio etre daouarn ar Prusianed. Tour ar gatedral e Strasbourg eo an huela zo er bed, hag en tour-ze ez oa eun horolach ha ne doa ket he far var an douar. An horolach-ze a verke an heuriou, derveziou ar sizun, derveziou ar miz, an doare euz ar stered, euz an heol, euz al loar, p'eur e tlie en em gaout pep rann euz ar bloaz, en eur ger kement a c'hoar ar re zo boas da lenn en astrou. Hogen, setu ama petra a lavar tud ar c'harter var gementse.

Ar pennou braz a Strasbourg o devoa cavet eun den ijinus da ober an horolach-ze ; ha pa voa great, e chomaz an oll estlamet o velet pe ger caer oa. Ne voa na kær na zoken Rouantelez ebet hag e divije eun horolach par dezhi. Evit miret na daje ar micherour ijinus da ober e leac'h all eun horolach evelse, e crefjont he zaoulagad dezhan.

Ar paourkez dall, lamet he zaoulagad digantha evit recompans euz he labour, a c'houlennas ma vije lezet da viana da douch gant he zaouarn oc'h he horolach pa ne c'helle mui he guelet. Lavaret a rea ez oa eun ael hag en doa c'hoaz izom da veza kempennet. Dre druez outhan e voue lezet da vont, ha daou zen a voue carget d'he gas da velet he horolach.

Ar micherour dall, goude beza touchet oc'h meur a rod, a goezaz he zorn var eun ael ; neza ha terri a reaz an ael-ze, ha kerkent rodou ha nadoziou e chomjont oll a za. Ne voue cavet micherour ebet d'he lacat da vont en dro adalek 1352 bete 1842. Kementse ne deo ket guir, credabl ; mes an dra-ze a leverer etouez an dud.

Pedervet listen euz ar re o deus roet eun dra bennag evit ar brizonnien zo e Spandau, er Prus, gant ar c'holonel Kerrien.

An aotrou Bras, kure Camaret.....	51	00 c.
Eun nebeut tud a Gamaret.....	13	01
An aotrou Deschamps, person Kergloff.	10	00
An itron de Kergoz.....	10	00
An aotrou Evrard, vikel vras.....	5	00
Resevet euz a Blobannalec.....	8	50
Resevet euz a Blouescat.....	23	00
An ao. Fromantin, person Pouldergat..	20	00
An aotrou X.....	10	00
An aotrou Z..., eus a Lanrivoare.....	5	00
An itron Govin.....	5	00
Aotrou Person Ergue-Armel.....	10	00
Aotrou Kure Ergue-Armel.....	5	00
An aotrou Bras, person Huelgoat....	5	00
An itron de Toulgoat.....	10	00
Eur scol verc'hed a Landerne.....	11	00
An aotrou Dréau	5	00
An demezel Roben.....	2	00
An aotrou Clevarec, person Plozevet.,	10	00
Som evit al listen-ma..	172	50
Evit al listennou diaraok.....	1679	95
En oll.....	1852	45

N. B. Var al listen euz ar sizun dremenet n'eus merket nemet pevar real roet gant an aotrou Brun, person Plomelin. An aotrou Brun en deus roet dek lur. G. M.

Ar re en em emel euz al labour douar a ro ali d'an diekerien da hada er bloa-ma muia ma c'hellint a viniz, rag anat eo ne vezo ket en bloaz a zeu a ed avoalc'h e Frans. An danvez bara eo a vanco ; ma na vank ket er c'harter-ma, e vanco a dra-zur e meur a garter eleac'h ne vezo ket gallet hada, dre n'eus ket a dud da ober, ha neuze penaus trei douarou hag a zo great berejou anezho ? Ama ive, ep mar, ez eo ber an dud, mes gant a vezo gounezet, e tlefet gounit muioc'h a zanvez bara, eleac'h hada kerc'h ha traou all a vezo nebeut a glask dezho, credabl, p'eo guir e vezo nebeutoc'h a locuet etouez an dud. Ar pez a aller da gridi eo, ma plij gant

Doue rei deomp ar peoc'h, e vezo cavet fret d'an ed, pa vezo gallet he gas euz an eil carter d'egile, rak carteriou zo ha n'o devezo coulz lavaret tam.

An aotrou Kerloc'h, vikel e Riec, zo hanvet vikel e Plozevet.

An aotrou Pelle, vikel e Plozevet, zo hanvet vikel e Rriec.

An aotrou Maguet, nevez beleget, zo hanvet vikel e Fouesnant.

An aotrou Maguerez, vikel e Cast, zo hanvet vikel e Loqueffret.

An aotrou Peron, vikel e Loqueffret, zo hanvet vikel e Cast.

Meur a veleg euz an escopti o deus goulennet diganhen perak ne scrifen ket ha ne lakean ket moulla eur mis Mari e brezonek. Da gementse n'em oa nemet eur respont da ober : Bez'ez eus miziou Mari brezoneg avoalc'h, ha zoken re vad, hag a dra zur me n'em eus ket ar fiziaus da ober guelloc'h.

Neuze ez eus deut re all hag o deus lavaret din penauz eur Mis Mari, pa vez bet lennet en eun ti epad pevar, pemp bloas, pe ouspen, dioc'htu, ar re o deuz he lennet pe clevet he lenn evelse meur a vech, a ve contantmad da chench, hag a zilaoufe gant plijadur eur mis Mari nevez, ha pa na ve ket couls hag ar c'henta.

An ali diveza-ma en deus roet din an hardiziegez da lacat moulla eul levrik dindan an hano-ma :

MIZ ITRON-VARIA AR ROZERA, pe mis Mari e kenteliou var bemzek mister ar Rozera.

Evel ma'z euz, a drugare Doue, eun niver braz a dud e breuriez ar Rozera, ha ma'zeo gourc'hemennet d'ar vreudeur ha c'hoarezet, evit gounit an oll induljansou stag oc'h ar vreuriez, medita, epad ma lavaront ho Rozera, var ar mistériou a vuez, a varo hag a c'hloar Jésus-Christ, em eus sonjet, dre al levrik ma, ho zicour da gementse.

Tennet em eus diou gentelig a bep mister, an diou gentel a gave din a deue eüna euz ar mister, a ioa desket deomp sclerra er mister-ze gant Jésus hag ke vam santel, hag a ioa muia dioc'h doare ar bobl. E pep mister e caver aleiz a genteliou, hag an hini a zo boas da vedita a gaf eno eun tenzor a zonjezonou mad. Mes ar re n'int ket boas da vedita o deuz izom da veza sicouret, ha setu ar pez am eus clasket da ober.

Renket em euz al levrik-ma evel eur mis Mari evit ma c'hello, ne ket epken ar re zo e Breuriez ar Rozera, mes an oll, en em zerviehout anezhan.

Ne ouzon ket c'hoas peur e vezo echuet d'he voulla. Hen lavaret a rin divezatoc'h. Ar pez zo sur eo ez euz amzer d'he beurvoulla ha da lacat golo varnezhan pell araok mis Mae.

G. M.

PRIZ AN ED.

KEMPER. — *19 Du.*		PONT-N'ABAT. — *17 Du.*	
Priz an daou c'hant lur.		*Priz an daou c'hant lur.*	
Guinis.....	24 lur, 36 c.	Guinis.....	23 lur, 75 c.
Segal.....	16 lur, 44 c.	Segal.....	19 lur, 38 c.
Eiz.....	15 lur, 86 c.	Eiz.....	15 lur, 50 c
Ed-du.....	23 lur, 14 c.	Ed-du.....	24 lur, 16 c
Kerc'h.....	17 lur, 28 c.	Kerc'h.....	18 lur, 76 c
Avalou douar	7 lur, 50 c.	Avalou douar	6 lur, 76 c.

HENT HOUARN.

Da be heur e tiblas hag e tigouez ar c'hirri tân.

O VONT A LANDERNE VARZU NAONET.

	kenta trein.	eil trein.	tredo trein.	pevare trein.
Landerne.....	« «	8 35m	1h ««	8 20
Dirinon.....	« «	8 55	1 26	8 42
Daoulas.....	« «	9 07	1 40	8 56
Hanvec.....	« «	9 23	2 ««	9 14
Quimerc'h.....	« «	9 39	2 21	9 69
Castellin.....	« «	10 05	2 54	9 34
Quemeneven.....	« «	10 26	3 20	9 59
Kemper.....	6 30	10 59	4 46	10 22
Rosporden.....	7 04	11 32	5 24	10 48
Bannalec.....	7 21	11 48	5 41	« ««
Kemperle.....	7 46	12 11	6 06	« ««
Loriant.....	8 19	1 05	7 05	« ««
Naonet.....	« «	6 51	» ««	« ««

O TONT EUZ AN NAONET VARZU LANDERNE.

Naonet.....	« «	« «	6 10m	« «
Loriant.....	« «	8 20	12 10	6 05
Kemperle.....	« «	9 02	12 49	6 49
Bannalec.....	« «	9 26	1 11	7 13
Rosporden.....	« «	9 44	1 28	7 31
Kemper.....	5 30	10 12	2 02	8 10
Quemeneven.....	6 «	« «	2 27	8 37
Castellin.....	6 30	« «	2 53	9 06
Quimerc'h.....	6 58	« «	3 15	9 33
Hanvec.....	7 21	« «	3 33	9 52
Daoulas.....	7 38	« «	3 48	10 08
Dirinon.....	7 58	« «	4 04	10 26
Landerne.....	8 17	« «	4 20	10 43

BUEZ HOR ZALVER JESUS-CHRIST,

HA BUEZ AR VERC'HEZ VARI,

Gand eur pennad scrit var ar c'henta Misteriou....

Moullet eo en eun doare ma vezo eas bras da lenn gant paper cre ha lizerennou euz ar re sclerra. Cridi a ellan eta e plijo d'ar re her c'hemero; ha pell a ioa ez oa tud oc'h he c'houlen.

CAVET E VEZO :

E Brest e ti an Itron Normand.

E Landerne, e ti an Aotrou Desmoulins.

E Montroulez e ti an Aotrou Ledan.

Hag e calz euz ar c'heriou hag an tiez ma verzer levriou enho.

G. M.

Buez hor Zalver Jesus-Christ ha Scol ar Maro Mad a so ho daou laket e brezonek gant an Aotrou G. M. belek.

Ar Gerant : AR. DE KERANGAL.

Kemper, moullet gand Ar. DE KERANGAL, Mouller an Escopti.

DISSADORN 3 KERZU 1870. N° 305. C'HUEC'HVET BLOAVEZ.

FEIZ HA BREIZ,

KELOU A BEP BRO, HA KENTELIOU VAR BEP TRA,

Digaset bep sul da gement Christen a gomz ar brezounek.

CONDITIONOU EVIT CAOUT AR GAZETEN :

Evit ar FINISTER, COSTEZ-AN-NORD *hag ar* MORBIHAN : *evit eur bloas*, daou scouet ; *evit c'huec'h miz*, pevarzec real.

An Abonamant a dle beza paet araog caout ar gazeten.

An hini ne zigas ket en dro ar c'henta cazeten a reseo goude ma zeo echu he abonamant, a zo consideret evel abonet a nevez.

A abonamant a gemerer e ti an Aotrou DE KERANGAL, *mouller an Escopti, ru ar Gigerez, n° 18, e Kemper.*

D'an Aotrou DE KERANGAL *epken e tleer adressi ar peamanchou ha kement a zell oc'h servich ar Gazeten.*

Ar scrijou da lacat er Gazeten a dleer da adressi d'an Aotrou MORVAN, epken.

KEMPER, 3 Kerzu 1870.

Ne daolomp ket evez avoalc'h da gomzou an aviel ha da gomzou an Iliz.

Abaoue ar penn kenta euz ar brezel ho deuz ar Fransichen da zouten a eneb ar Brussianed, mar hoc'h euz taolet evez mad, lenner, ar goal geleier a zo peurvuia arruet d'eomp d'ar zul.

Perag eta kementse?

Perag ? evit rei d'eomp eur gentel. Doue, me laca, en deuz choazet an deiz braz euz ar zul evid ar c'heleier glac'haruz, abalamour m'hon euz, re aliez siouaz ! profanet an deiz-se consacret de zervich. Rag, hor bemp sonj mad, ne zigues netra er bed ma nemed dre he volontez. Evessaomp eta en amzer da zont, ha bezomp fideloc'h eviziken da dremen ar zuliou e zervich Doue kentoc'h eged e servich ar bed.

Ma vemp fidel d'an dever-ze comzou Doue a zeuffe beteg hon diou skouarn, hag e teskfemp ar pez ne ouzomp ket, siouaz ! Hag e offissou an iliz e cleffemp mouez an Aotrou Doue dre vouez hor mam zantel, hag ar c'homzou-ze a zeskfe d'comp calz traou evid ar bed-ma coulz evel evid ar bed-al.

Setu ama eun exempl bennac var gement-se.

Da genta. Brema ez euz pevar miz, pa zigoras ar brezel spontuz dre behini omp deut da veza ken reuzeudic, en aviel an naoved sul goude ar Pentecost (ar 7 a viz eost), an iliz a lenne, a vouez huel, ar c'homzou-ma : « Jesus en eur deuleur eun taol lagad var ar gear a « Jerusalem, en em lakeas da vouela var ar gear-ze, « hag a lavaras : Jeruzalem, ma oueffes ar pez a helfe « rei did ar peoc'h ! siouaz ! kement-se a zo kuzet « hirio ouz-out. Setu perag e teuio deiziou glac'haruz « evid-out, ha da enebourien a reio en dro dit fossiou « doun, a glozo ac'hanout, a stardo ac'hanout a bep tu, « a zismantro ac'hanout ha ne lezint ket en-out mean « var vean. »

Ha ne d'eo ket ar pez a zo dignezet geneomp guer evit guer ? hon armeou, hor c'heriou, hor c'hreiou ar re greva ha ne d'int hi ket kelc'hiet, stardet a dost ha dismantret ?

Hag hen a oa possubl rei d'eomp da anaout sklerroc'h ar pez a dlie arruout geneomp ? M'ar hon divije eta taolet evez var gomzou an aviel, m'ar hon divije meditet ar c'homzou-ze dirac Doue evel ma tle peb christen hen ober, a ni hon divije en em bompadet er penn kenta evel hon euz great ? Nan, ha mil ha mil guech nan ; calz humploc'h e vijemp bet, ha lavaret hor bije ar pez a ziguezas gand ar gear a Jeruzalem a helfe ive diguezout geneomp. Taolomp evez eta var gomzou an aviel, rac marteze an iliz a zo carguet hirio gand Doue da zisclerla d'eomp ar pez a dle arruout geneomp er brezel-ma.

Perag eta n'hon euz ni ket great pinijen evel ar gear a Niniv ? ho ! m'ar hon divije heulliet skouer ar gear a Niniv, an Aotrou Doue en divije ive distroet divar hor penn ar blaneden galet a boues var'-n-omp.

Setu aze ar gentel genta ; setu ama an eil.

Pedi hon euz great, a lavaro eur re bennag. Ia, pedi hon euz great, mes, ha ni hon euz pedet holl ha pedet a galon ? Nan, an holl fransichen n'ho deuz ket pedet, hag ispisial pedet a galon Doue braz an armeou. Nag a fransichen difeiz ha n'ho deuz ket pedet ! Nag a fransichen difeiz hag ho deuz zoken c'hoarzet goab d'an dud a feiz a zo en em lakeat da bedi ! Fusulliou, eme an dud difeiz-se, a zo calz guelloc'h evit pedennou. Setu aze lavar fallagr an dud difeiz. Pardounit an ez-ho, va Doue, rag ne ouzont ket ar pez a leveront.

Ma, daoust d'al lavarou fallagr-ze, Doue, en deuz bet truez ouzomp ; ha, dre he drugarez, hor blaneden fall a zo eun nebeut distroet divar hor penn. Deut omp a benn da c'hounit eur victor ha da zilivra ar gear a Orleanz.

Var henvel ez euz bed en em gavet e Frans eun den

just bennag, evel ma c'houlenne guech-al Doue ; hag abalamour d'an dud just-se, Doue en deuz selaouet hor pedennou. Setu ama ar pez en deuz lavaret Doue d'eomp dre vouez an iliz e penn kenta an oferen an drived sul var-n'-ugent goude ar Pantecost : « Brema emezan, va « zonjou evidoc'h a zo sonjou a beoc'h ha ne d'int mui « sonjou a c'hlac'har hag a dristidigez ; kendalc'hit eta « d'am pedi ha me a reio d'ho captived, d'ho prison- « nerien distrei d'ho bro a bep leac'h hag a bep tu. »

M'ar deo bet guir ha re vuir, siouaz ! comzou aviel an naoved sul goude ar Pantecost, perac ne deuffe ked ive da vuir comzou an iliz en drived sul var-'n-ugent ? Lezomp eta hor c'halonou da vont eun nebeud d'al levenez ; m'ar d'omp bet castizet hervez comzou kenta hon Doue, perac ne vemp ni ket laoueneet hervez ar c'homzou-ma ? M'ar en deuz lezet Doue ac'hanomp d'hor flaneden galet er penn kenta, perac ne deuff-hen ket hirio d'hor zicour. Ar bed-ma a dremeno, comzou Doue ne dremenint ket Kendalc'homp eta da bedi, ha Doue a deuio a du geneomp.

Trived exempl. Aviel an drived sul var-'n-ugent goude ar Pantecost a gomze d'eomp a verc'h prinz ar Sinagog. « Prinz ar Sinagog, eme an aviel, a zeuas da bedi « Jesus evid he verc'h a oa o paouez mervel. Ar plac'h « iaouanc-se eme Jesus, ne ket maro, n'eo nemet cous- « ket hepken. »

Perac ne velfemp-ni ket er plac'h iaouanc-se eun imaij euz ar Franz ? Calz tud ho deuz lavaret, ar Franz ive a zo maro. Nan, ar Franz n'eo ket bet maro, n'eo bet nemet cousket var he deveriou e kever Doue hag he iliz. Ar plac'h iaouang a oa merc'h da brinz ar Sinagog, ar Franz ive a zo merc'h hena an iliz. Hogen evel ma tivunas Jesus merc'h prinz ar Sinagog, Jesus a hel ive divun ar Franz. Divunet eo, e ma var zao ; roet e deuz sin a vuez var bord ar ster vraz hanvet al Loar ; Goulennomp evit-hi eur iec'hed nerzuz, hag ar Franz a deuio, gant sicour Doue, a benn euz he enebourien.

Pevare exempl. Selaouomp c'hoaz mouez an Aotrou Doue e aviel ar zul diveza goude ar Pantecost : « Diverreet « em euz an niver euz ho koal deveziou ; ma n'em bije « ket diverreet an deveziou-ze, hini ac'hanoc'h ne « vije bet s'alvet » da lavarout eo, hini ac'hanomp, n'en divije gallet achap d'ar reuz spontuz-ma.

Rac-se, Fransichen, bezomp fisianz, kendalc'homp da bedi Doue an armeou, an Doue-ze holl-c'hallouduz, pehini a gass an denn var bord he vez, ha pehini en digas d'ar vuez, d'ar iec'hed ha d'an nerz pa blij gant-ha, hag evel ma plij gant-han.

En amzer da zont taolomp eta evez mad da gomzou an aviel ha da re hor mamm zantel an iliz. A.

E Rom hag en Itali, an dud défeiz, an dispac'herien ara muia ma c'hellont ar brezel d'an tadou a gompagmunez Jesus. Kementse ne ket souez, rak pave c'hoant da ziscar eun ti, eo red tenna da genta ar pez a ioa oc'h he harpa.

An dud vad e Rom ne zonjont ket evel an dispac'herien ; roet o deuz, a leverer, hano eun niver brasoc'h evit kent a vagale da vont d'ar scol gant ar Jésuisted.

An itronezet a Rome a scrife en dez all d'ar Pap : « Tad santel, p'eo guir emaoc'h hirio evel map Doue, var an hent poaniuz euz ho passion, ra c'helfemp ive kemeret skuer dioc'h ar gragez devot a Jéruzalem, o tont da gemeret perz en ho poaniou dre hon daelou, hor pedennou hag hon aluzen dister. Esper on euz or bezo eveldho al laouenidigez d'ho kuelet savet euz ar stad trist ma emaoc'h enhan. »

Ar Pap, o trugarecat eun den a gase dezhan eun nebeut arc'hant, a lavare en deveziou-ma : « Lavarit ema ar Pab o pidi evit ar re a ra ar brezel dezhan, hag e ro he vennos d'ar re a deu d'he zicour. Lavarit d'an oll pidi ha caout fizians, rag ar vouez a gement a bedennou a ielo erfin bete discouarn Doue, hag ep mar e chencho an derveziou-ma a c'hoervder hag a ganv e derveziou a beoc'hhag a laouenidigez. »

Er sizun diveza, ervez ar c'hazetennou, ar fransizien o deus bet, erfin, ar pez a c'haller da henvel eur victor var ar Prusianet. Ho c'haset o deuz er meaz a Orlean, lazet dezho cals tud ha great eur vanden brizoniérien. A hent all ne glevan ket e ve chenchamant ebet var ar pez a ioa diaraok.

Ar vretoned a laca ato comz anezho. Eur vataillon *mobil* a zo brema lojet e palez al Louvr, e Pariz, ha chapel an Tuileri zo bet digoret evit lavaret an oferen dezho, rag an oll a c'hoar e caront heuilla ho relijion.

Ar vandeanet ive a laca comz anezho. D'alc'h mad ér penn araog, e lazont hag e kemeront bemdez tud ha kezeg. Ar Prusianed o deuz eun aoun vras raz'ho. Eu dez all e voant en em gavet gant eur vanden prusianet. Ne voa nemet pemp cant anezho, hag ar Prusianed a ioa tri mil. Gouscoude ar re ma pa veljont ar vandeanet o vont d'an daoulin evit goulen an absolven, hag oc'h en em lacat neuze e tres da staga dezho, ne chomjont ket d'ho gortos ; tec'het a rejont kuit, hag abaoue eleac'h ma en em gavont, kenta tra a c'houlennont eo : *peleac'h ema ar vandeanet ?*

An tad santel ar Pap en deus scrifet adarre d'ar bed oll catolig evit en em zevel eur vech c'hoaz a enep geier ha trubarderez alouberien Rom ha stadou vikel Jésus-christ, evit rei sclear ha splam d'an oll da anaout ha da c'houzout ne asanto biken gant dislealdet ha torfejou an dud dizoue a ra, evel ma reont, ar brezel d'ar pab ha da ilis Doue.

G. M.

Sant Patris, abostol an Iriand.

XI.

Divarben an diveza diviz en devoue Patris gant an drouizet e cavomp eun histor all ; ar c'homzou anezhi

ne dint ken dizolo evel ar re on eus merket bremaik ; eünoc'h avad ez eont d'ar galon, ha lavaret e ve e vent tennet euz an Aviel.

Nebeut amzer goude ho badiziant, diou verc'h ar roue Laegaïr a goezas clanv. Ethnea ne voa mui guenn, ha Fethlena ne voa mui e liou eur rozen. Ar zant o veza clevet ar c'helou-ze, a deuas da lez ar roue evit digas dezho eul louzou bennak, rak gouzout a rea parea clenvejou ar c'horf evel ma c'houie parea poaniou an ene. Hogen guelet a reas dioc'hu ne c'halle an diou c'hoar beza saveteet nemet dre eur burzud ; hag o sonjal penauz evitho, beva, da lavaret eo, chom da goza, ne dalie ket keit ha mervel, da lavaret eo, kenderc'hel evit ato ho iaouankiz hag ho genet, ne c'houlenuas ket oc'h Doue ma raje ar burzud-ze a vije bet eur c'holl evitho.

He lagad sclereat dre an esperans euz an eurusdet a ioa oc'h ho gortoz, e lakeas curunen priejou Jesus-Christ var dal pephini euz an diou c'hoar, a ioa gantho c'hoaz ar sae venn en doa guisket dezho, n'oa ket pell, var bord ar feunteun santel eleac'h m'en doa ho badezet;

Hag e lavaras dezho :

« Setu ar pried o tont ; en em bourchasit d'he zigemeret. »

An diou c'hoar a respontas :

« Mall on eus da velet he vizach. »

Ar zant a roas dezho bara an ælez, ar bara-ze dindan pehini e cus pried ar guerc'hezet he c'hloar ; hag epad ma tiskenne corf Jesus-Christ en ho c'halonou, setu hi o serra ho daoulagad hag o soubla ho fenn goustadig evel diou rozen dindan ar glao.

Hogen e troad ho guele a varo ez oa eun den coz stouet hag evel beuzet en he c'hlac'har hag en he zaelou.

An den coz-ze oa an drouis Kaplis, tad mager ha mestr-scol ar gosa a verc'hed ar roue. Euz an oll drouizet, n'oa nemethan hag he vreur Kaplid hag en divije dalc'het mad d'ar c'hredennou en doa desket d'he scolaerez ; ha brema, goude beza guelet ar verc'h o tilezel ar c'hredennou-ze, brema pa he guele he unan collet evithan, e zea en dizesper.

Mes Ethnea ar venn e doa he garet keit ha ma edo var an douar, ha ne dlie ket eana d'he garet euz an Env; kenta gras a c'houlennaz ous Doue pa voue digemeret er Baradoz, eo ma teuje he zad mager da veza christen.

Pa deuaz ar c'hras-ze da bara varnezhan, an drouis coz a zavaz he benn, hag ho sellet oc'h he verc'h a dreuz he zaelou, e cave dezhan guelet muzellou ar Verc'hez christen o finval hag o c'houlen diganthan ar pez e devoa goulennet meur a vech, en aner, abaoue he badiziant.

Ne varc'hatas mui ; sevel a reaz hag en em daolas d'an daoulin dirak Patris :

« Den Doue, emezhan, bennigit ac'hanon, me zo christen ! »

Kerkent eun drouiz all a zigoueze e dor ar gambr. Breur Kaplis oa ; an hini en doa maget ha savet ar iaouanca a verc'hed ar roue.

O velet he vreur hena daoulinet e treid an Escob, e zeas droug enha ken na sarac'he, hag e lavaraz en eur douet :

« Setu Kaplis o cridi e Patris ; evidonme ne rin ket ; ha zoken me raio dezhan avoalc'h distrei d'hon Doueou! »

Patris hen lezas da ziscarga he gounnar, hag ep lavaret ger e tiskuezas dezhan he verc'h a velet var he bizach eur scleur a curusdet an Env.

Kaplid ne ellas ket sellet ouhi ep diroll da vouela. Diframa a reas divar he dal he daledou a zrouiz, hag e teuas d'he dro da zaoulina chars treid ar missioner santel.

Evel m'e devoa Ethnea pedet evit he vreur Kaplis, he verc'h ker Fethlena e devoa pedet ive evithan en eur zigouezout en Env.

Ar c'helou a varo diou verc'h ar roue a lakeas da ziredet kerent, mignonet, oll dud ar meuriad. Caout a rejont an diou c'hoar gourvezet var eur memes guele, goloet gant eur memes liser venn, hag e troad ar guele, an Escop en he za o pidi hag an drouized var ho daoulin unan a bep tu dezhan.

Pa o devoue ar gerent hag ar vignonet gouelet avoalc'h, pa voa echu ho c'hanaouennou a ganv gant ar barzet, hag he bedennou christen gant an Escop, ar zant, an drouizet oc'h he heul, hag eun ingroez tud vat ho loc'h, a zougas corfou an diou brinsez iaouang bag ho c'hasas da'gichen feunteun Klebah, var sibl ar Shanon. Eno e vouent laket dindan eur roc'hel eleac'h m'en doa Patris great toulla eur bez evitho.

An escop santel hag an drouizet deut da veza christenien a garie mont alies d'al leac'h-ze santeleat gant corfou an diou c'hoar. Eno, en ho henor, e canent a eur vouez eun hymn a zo bet canet pell amzer en *Iliz ar guerc'hezet* savet divezatoc'h var ho bez.

Ar gevridigez etre ar venac'h hag ar Varzed, siellet hag evel pa lavarfen touet var bez merc'hed ar rouanet, ne dlie beza torret mui. Da c'houel bras Tara, evel ma on euz lie lavaret, daou euz ar varzet-ze, Dubtak hag he ziskibl Fiek, a voue ar re genta o sevel dirak Patris, daoust d'an difen great gant ar re genta euz an drouizet. Barzoneg ar vro, pe ar skiant da ober guerziou, a ieas tre gantho en iliz an Irland. Digemeret e voue eno evel eur gomz euz an Env ; rag an den ne vef ket epken gant bara, mes gant kement comz a deu a c'hinou Doue; hag an iliz a anavez mad ez eo ar barzoneg eur gomz abers Doue, p'eo guir hen laca en eul leac'h henorus, tost d'an aoter, p'eo guir en em zervich anezhan en he oll solaniteou, p'eo guir ema an darnvuia euz he levriou e guerz ha p'eo guir e ped var gan aliesoc'h c'hoaz eget na brezek.

Abostol an Irland, eme unan euz ar re o deus scrifet he vuez a c'houie dindan envor an oll salmou hag oll ganticou ar scritur sacr. Ho lavaret a rea bemdez, pe er gouent, pe en he gar en eur ober hent a dreuz an Irland ; aliez e save guerziou he unan, hag evelse ne alle ket miret da gemeret ar varzet evit tud kuzuliet

gant Doue. Ne rea ket a fae varnezho evel ar filozof paien guechall. Hema a lavare lacat curunennou dezho, hag ho zeleur evelse er meaz euz ar vro. Patris a lakea curunennou dezho ive, mes ho derc'hel a rea en he gichen.

Ar speret a gane en he galon pa edo o vessaat he loenet var ar meneziou, an æl-ze euz an Irland, eun delen arc'hant gantha, a ziskennaz aliez en ermitachou Sabhal hag Ardmagh. E guirionez ma tlie ar barzonek divoan eun tu bennak var an douar, eo a dra zur en enezi-ze a ioa ar peoc'h o ren enho, ne dea beteg enho na trous na safar ar bed. Ar re a jome en enezi-ze o devoa e leac'h all eur bed a dreus pehini e carient lezel ho zonch pe ho speret da vont da veachi. G. M.

(*Eur pennad all eur vech all*).

HISTOR EUR BALLON.

Setu ama eun darn eus ar pez am euz merket var va c'hahier a gabiten. Diblaset euz a Baris da 8 heur 45 minut; tremenet dreist ar Prussianet da 9 heur, anavezet tour Montlhery da 9 heur 55 munut, cathedral Chartr da 10 heur 20 m.. Da gresteis e velen ar *Mans*, hag a ziabell, var va dorn deou ha va dorn cleiz, mes pell-pell eur ster vihan hag a ioa henvel ouz eur zeizen skeduz; da 10 heur 30 m., treuzet ar ster vihan-ze (*le Loir* e gallec), ha deuet betec kear ar *Flech*, a anavezis abalamour ma velis eno eur hent houarn ha ne d'ea ket larcoc'h; dija var va dorn cleiz ster an Naonet (*la Loire*) a lugerne e criz an vrumen. Ama eo red dinn lavaret penaoz, dre ma'z ea an deiz araoc, va denvet a iea ne c'houzoun ket e peleac'h, hag a nebeut a nebeut e chomis e creiz an ear evel eur pastor ha n'euz danvad ebed en dro dezhan.

Coulsgoude oan eun tammic nec'het gant va ballon; rac goal c'hoezet e oa. Meur a vech e sellis outhan da velet ha cren aoualc'h oa da vont c'hoaz larcoc'h. Mes doare vad en devoa, ha setu me da bourmen adarre en dro dinn ar zellou euz va daoulagad eb caout aoun ebet. D'ar mare-ze e velis, dioc'h ar pez am oa merket var va c'harten, or boa great, abaoue m'oamp deut euz a Baris, ouspen 16 leo bep heur an eil dre eben; hogen, o kendelc'her da vont ker buhan, e tliemp beza azioc'h ar mor braz a benn div heur goude. Dija e cave dinn guelet an dour glaz spountuz-se oc'h en em zigeri evit hon lonka. P'oan deuet euz a Baris n'em oa ket a zonch da zisken araoc teir heur abalamour peurvuia an avel ne vez ket ker cren d'ar mare-ze euz an deiz. Mes brema oa red dinn disken d'ar mare ma vez crenva an avel ha d'ar mare ma reamp da nebeuta 16 leo anter bep heur. Coulsgoude n'oa ket da varc'hata; rac an douar a zindannomp a deue da veza muioc'h-mui digompez. E leac'h tremen azioc'h douarou plean, edomp brema azioc'h coajou ar Vandee. Digor a ris eta eun nebeudic an toull a zo er ballon evit lensker gaz anezhan pa vez c'hoant. (Ar *gaz-se* a zo eur seurt ear hag a zo calz scanvoc'h eget an ear a zo en dro deomp; setu perac pa vez clozet mad en eur ballon, da lavaret eo en eur zac'h great egis eur zoroc'hel ha gant danvez hag a vir ouz an ear a zianveaz da vont ennhan, ar ballon-ze a zao dre an ear a zo en dro deomp hag a gass d'he heul eur vag ha tud ha traou all ennhi). A veac'h oa digoret ar ballon mac'h en em lakeas da zisken; mes ker buhan e tiskenne ma ouen spountet. Caer or boa, ar Gloarnec ha me, teuler lest er meaz, ar ballon a iea ato d'an traon. Dija e velen ar guez o teoaat hag o vrassaat dirazon; anad oa edomp o vont da steki ouz an douar. Neuze e criis a bouez-penn ouz ar martolot: trouc'h las ar gorden vraz! Ar Gloanec a zentas. Ar gorden-ze a zo eur gorden leun a goulmou hag e deuz 400 metr a hirder. Lakeat e vez en eur pakad ha staget ouz ar vag gant eul las. Pa vez trouc'het al las-se, ar gorden en em zispak; eur penn anezhi a ziruill d'an douar, mes ar penn all a jom ato stag ouz ar vag. Goude ma oue trouc'het las ar gorden-ze, ar ballon a dorras eun tammic he herr; mes ar gorden o tiruill d'an douar her chache ganthi d'an traon, ha setu hen da zisken adarre buhannoc'h. Edomp dija a reset beg ar guez pa liviris d'ar Gloanec leusker an eor pe an ancr da goueza; ractal coulz lavaret e stokchomp ouz an douar. Coulsgoude ar stokaden ne oue ket ker stronsuz ha m'am bije sonjet.

Ar vro e leac'h ma edomp a ioa ennhi bodennou, kaeou ha guez a bep seurt, guez dero ha guez avalou. Diou guech pe deir e stokchomp ouz an douar, ha ker buhan ar ballon a rea adarre eul lamm en ear hag a vinte ac'hanomp dreist ar guez. Diou pe deir gueich e ouemp casset evelse varned daou c'hant metr bennac bep veich. Epad an amzer-ze oamp crog e kerdin ar vag, pleget hor pennou ganeomp gant aoun da veza glazet gant ar scourrou. An toull a ioa er ballon a zalc'hemp digor frank, hag ar gaz a deue er meaz a nebeut a nebeut. Ar gorden vraz hag an ancr o ruill var an douar a vire ouzomp da zisken ker buhan. Erfin ar vag a stokas a leun oc'h eur vezen avalou; chom a rejomp eur pennadic stag euz ar brankou; ar vezen a huanade en he giz, hag ar vag a ziscoueze dre he strakadennou n'edo ket eno en he eaz. Coulsgoude ez ejomp c'hoaz dreist ar guez; mes an ancr o veza croget stard en eur vezen a roas eur stokaden ker bras d'ar ballon ma rogas penn-da-benn dre an anter, ha ker buhan e couezas d'an douar en eur stat truezuz aoualc'h kercouls ha ni. Evelato n'or boa bet drouc ebet nemet eur ribinsaden bennac en hon daouarn. Ker farsuz oamp da velet, couezet a stog hor c'horf etouez ar c'herdinn hag ar pakajou mac'h en em lakejomp da c'hoarzin a greiz caloun. Stokadennou ar vag n'int ket stronsuz, abalamour ar ballon ne zisken ket en eun taol, mes goude beza bet o treina epad daou pe dri c'hart leo.

Dubeet a ioa deuet ganen euz a Baris. Me zonje dinn oant lazet epad m'edomp o treuzi ar vezen avalou; rac ho c'haoued o ioa bet flastret-oll coulz lavaret. Mes hi n'o devoa bet drouc ebet. Ar pakajou liziri ha cazetennou a ioa deuet ganen a ioa chomet ive en ho fez; ar pakajou-ze a boueze 400 lur.

Coulsgoude an dud divar ar meaz a zirede a bep tu, kercoulz hag an archerien gant ho c'hezec a zivere ar c'houez diouz outho; dont a reas ive kirri euz ar maneriou divar dro. Oll o devoa mall da c'houzout ha n'oamp ket glazet; rac guelet oamp bet o tisken hag an dud-ze a ioa bet spountet o velet peger buhan e tiskennemp. Mær ar barrez (parrez Sarzeau, e kichen Guenet) a errnas ive erfin hag a c'houlennas va faperiou diganen; rac, emezhan, brema e tremen a bep seurt tud dre ar vro. Eun archer a lavaras deomp unan bennac en devoa tennet varnomp divar nij epad m'edomp o tremen a dreuz ar guez. N'or boa clevet trouz ebet. Da genta e rois urs da garga daou gar euz ar ballon, euz ar vag hag euz ar pakajou liziri ha cazetennou. An archerien en em zalc'he a bep tu d'ar c'hirri evit ho divoal. Pa errujomp var an hent braz e cavis eno calz aotrounez deuet gant ho c'hirri d'am c'hlask. Peb hini anezho en devoa c'hoant d'am c'hass ganthan. Mont a ris erfin gant an aotrou de Maille, abalamour ma c'houien oa eur mignoun braz d'ar jeneral Trochu, ha goude beza tremenet eun nebeudic amzer en he vaner, e kemeris eun tlem spicial evit mont da Angers. Eno e clevis oamp bet guelet p'edomp o tremen dreist ster an Naonet (*la Loire*) var dro 1 heur 17 minut. Hogen, ker bihan oamp da velet a ziabell ma n'oa ket bet remerket ar vag. O credi eta n'oa den ebet gant ar ballon, oa bet casset tud da redet ar c'harteriou divar dro evit guelet e peleac'h e couezche.

E. Sezann.

Tennet divar ar gazeten c'hallec *l'Union de l'Ouest*.

G. Morvan,
persoun Pluguën.

Ian Plantejen.

III.

— Ian Plantejen contit deomp pebez taol a rejoc'h e Sant Dominek, eme ar vanden a ioa o silaou ar brezelour coz.

— Mad, clevit, eme graban-dir; an dra-ma a zigoueze daou vis goude an taol am oa great e Sant Ian. Ar zænt o deus bet ato ho lod e kement am eus great; anez me voar vad n'em bije ket gallet en em denna evel ma zoun en em dennet. An taol am oa great e Sant Ian en doa roet brud din. An aotrou Boassier am galve he vreac'h deou; ar pez n'oa ken ebeut a dra, rag hénnez n'oa ket eas plega he vreac'h dezhan:

Setu hen-ta, eun dervez ma edomp e Mezier, o tont d'am c'haout hag o lavaret din:

— Craban-dir, ober a rafez eur blijadur evidhon?

— Ia, ha cant ive, mar galfen.

— Ama evelse e c'helfez mat teze rei da groc'hen.

— Me hen diouallo mar gellan.

— Kleo, an aotrou Bonchamps zo du-ze e tu Sant-Dominiek, vardro eun anter leo dioc'h Pleugueneuc.

— Oh! gouzout a ran.

— Ia, mes ne ouzout ket marteze ema ar re c'hlaz e Sant-Dominek.

— Ma ne ran fors anezho. Pet int?

— Tri bataillon.

— Bah!... hag eo red staga dezho.

— Ne ket an dra-ze eo.

— Petra-ta? ober adarre evel e Sant Ian?

— Ia, eun dra bennag evelse. Lavaret em eus d'ar jeneral e kemenjen dezhan peur e tigoesjemp e Tenteniak, hag e cargan ac'hanout euz ar gævridi-ze.

— Mad, tad ar victor, mont a ran.

— Gortos ta; lavaret em eus dezhan ive, mar bijemp ama sicour vad, e velje varc'hoas vintin eur pavillon guenn e bek tour Sant-Dominek.

— Hag e fell deoc'h e stakfen ar pavillon?

— Evel ma leverez.

— Digasit-hen din.

— Setu-hen ama; ne roan ket an troad dit.

— Ne dal ket ar boan; beg an tour zo eun troad mad avoalc'h.

— Kenavezo, ha chans vad dit.

— Kenavezo, va c'habiten.

Plega a riz ar pavillon hag hen lakiz em bruched, hag an hini a vije deut da glask he gaout ac'hano en divije bet va c'hroc'hen kentoc'h. Setu me ta en hent. Ar c'harter oll a ioa goloet a re c'blaz. Araog, adren, a zeou, a gleis, ne velen nemet re c'hlaz, oll oc'h ober goard evit doare. An dra-ze evel kent, a roe din peadra da zonjal, hag e lavaren ouzin va unan:

— Craban-dir, va mignon, mar ec'h eus c'hoant da zavetei da bavillon ha da ler, e c'helles mont var da barlochou ha sevel da fri da velet a be du e teu an avel.

E guirionez, ama n'oa ket a leac'h da gaketal. Dalc'h mad e velen *sitoianed* ha n'edont ket cant pas diouzhin. Devet o doa oll dre ma zeant, ha me n'ouzon ket petra a glaskent eno. Var dro eiz heur e tigouezis dirak Sant-Dominek. Tenval oa ha glao a rea, ar pez a blije din avoalc'h.

An ilis zo er penn all euz ar bourg. En em sila a ris bete ti Giles Penmarc'h a ioa goullou neuze, rag ar re c'hlaz o doa stlapet ar perc'hen en eur puns pemzek dez araog.

En em guzet a riz en eur c'horn tro hag e chomis da zilaou. Ne gleven trouz ebet a dost; er penn all euz ar bourg e cleven safar gant ar c'hlazardet.

An iliz a ioa dirazhon, trist ha tenval. Mont a ris var va c'hrabanou beteg an or; bounta a ris varnhi; ne ellis ket avad he digeri; an or-ze a gredan am c'hemere evit eur glaz, eur glaz, ar pez a gaven mezus.

Neuze e ziz en dro da di Penmarc'h, hag e caviz eur skeul er sanail. Neuze e saviz oc'h eur prenest hag ec'h elliz ober toull da vont en ilis. Sacha a riz ar skeul en

diabars gant aoun na vije deut ar re c'hlas da ober ho zro en diaveas.

Setu me dà gaout dor an tour. Alc'hoezet oa, ha me ken nec'het ha biscoas. Ar sacristeri a gavis digor. Ama, eme ve, en deus marteze lezet ar c'hloc'her alc'hoez an tour. Ouspen eun heur e vouen o furchal, o clask. Var bouez gouscoude poania avoalc'h, e caviz eur stroillad alc'hoeziou dindan eun armel. Ia mes an alc'hoeziou-ze a ioa ouspen ugent anezho, hag e voen c'hoas me n'ouzon ket pegeit araog digouezout gant an hini mad. Digeri a ellis gouscoude; hogen an or-ze a reaz aoun din, kement e vigouras, kement a drouz a reaz o tigeri. He zerra a ris var va lerc'h, ha setu me dioc'h tres va dorn o sevel gant ar scalierou.

Pa voan savet eur pennad, e cavis eno eun tamik cambr hag a ioa enhi eur c'hleuzer var elum. Piou en doa he laket eno? An aotrou Person, credabl, p'eo guir n'edo ket var elum lamp an ilis. Gouscoude em oa evel aoun; drouklivet e tlien beza, hag e tennis va c'hontel vras, rag e voan o c'hortoz ato eur glas bennak da lamet varnhon.

Goudeze em eus goezet eo e guirionez an aotrou Person en doa laket ar c'hleuzer-ze eno araok tec'het, ha mad en doa great tec'het, rag ar re c'hlaz a laze ar bersoned evel kellien. Pa c'hellent dont en hon touez-ni edont en ho c'hre.

Me a anaie ar c'hloc'her, hag en em lakeas da c'helver: Malou! Malou? hogen Malou ne responte ket. Asa, a liviris neuze, red eo e ven diot ive; ma vije bet Malou ama, oa bet an alc'hoeziou gantha, hag em euz ho c'havet er sacristeri!

E kichen ar c'hleuzer e zoa eur rolledat kerdin. Ker skuiz oan ha ken abafet mac'h azezis var ar c'herdin-ze da ober eun ean hag e vo edis. Ne ouzon ket pegeit e padas va c'housk; mes dihunet e voen gant eun tousmac'h, eun trouz evel pa vije eur vanden drouk sperejou oc'h ober safar e dor an ilis. Edot o terri dor ar porched. Me n'em oa ket gallet he digeri; ar re c'hlaz avad a deuaz a benn anezhi gant ho bouc'hilli. Kerkent setu hi en iliz, ha ne zalejont ket ive da zont da gaout dor an tour.

Clevet a rean anezho o sevel gant an deleziou. Me ho les da zonjal pebez encrez am boa. Va bleo a zave var va fenn, hag e liviris calonek va act a gontrition.

Gouscoude ne gollis ket va fenn. c'hoeza a ris buan er c'hleuzer, hag en em guzis dindan ar bern kerdin. Pemp pe c'hoec'h oant savet er gambr ma edon, hag unan anezho a azezas var ar c'herdin me edon-me dindanho. Ar bourreo! ker pounner oa har eur pez kanol. Mouget sur e vijen bet ma vije chomet pell varnhon; hogen Sant Dominek ne falvezas ket dezhan. Abenn eur pennadik e zejont adarre en traon gant ar scalierou. Eur glao hag eun avel scrijuz a rea, ha setu perag o devoa diegi o lacat ho fri e beg an tour, — En ilis, da viana, e mezho, e cavomp disc'hlao.

Nedon ket fall, evel a velit. Prizonier oan, hag evit pegeit? Sevel a ris gouscoude. Mes petra da ober? Ian Graban-Dir, eme ve, guel da viana ha te c'hello staga da bavillon. N'oa ket eun dra eas. Sevel a renken abouez va divrec'h da veg an tour, ha dont a rea sourradou avel ha bouilladou glao bag a venne va dalla. Ne ouzon ket cals penauz a ris, mes abenn nebeut goude edon e beg an tour, hag e stagen a zoare ar pavillon guenn oc'h ar groaz houarn.

Disken a ioa c'hoas diesoc'h eget pignat. Pa na dorris ket cant guech va gouzoug o tisken ac'hano, eo anat edo an oll zænt euz ar baradoz oc'h va zicour. Sellit, crena a ran c'hoaz o sonjal e kementse; ne ancounac'haer ket a nosvezion evelse.

Disken a ris-ta bete camprig ar c'herdin; mes neuze penans da ober? Ar re c'hlaz a ioa en ilis; ne allen ket mont dre eno. Pa ne aller ket mont dre an or ez ear dre ar prenest. Eun toul prenest a ioa var ar gamprik-ze a veac'h ledan avoalc'h din da lacat va fenn enha. N'eus fors, staga a riz eur penn euz an deoa hag hirra corden a ioa eno, hag e loskiz ar penn all da vont a zistribil d'an douar; an deiz a dostea, ha n'em boa ket a amzer da goll.

Setu me ta oc'h ober sin ar groaz, hag abouez poan avoalc'h oc'h en em denna er meas dre an toul prenest. Neuze abouez ar gorden e tiskennis guella ma c'hellis. Ia, mes an hini a vez o clask tec'het a vez ato ber dioc'h eur penn bennak. Me gave din oa hir va c'horden, ha pa errujon en he beg, edon c'hoas da nebeuta pemzek troatad dioc'h an douar.

Penaus da ober? N'em oa ket da choas, rak n'oan ket goest da bignat én dro. En em loskel a riz eta da goeza, mes eun trouz a ris goest da zihuna tud varo.

A drugare Doue, n'em oa torret ezel ebet.

— Piou zo aze? a griaz eur zoudard a ioa e gard tost eno, hag her c'hleviz o c'hervel ar zoudarded all, hag eur voulet a sutaz o vont ebiou d'am discouarn.

Me, e c'hellit credi, ne jomen ket da c'hortoz. Ober a riz an dro da di Penmarc'h; hag eb dale ne gleven mui ar botred c'hlas. Digouezot a riz e Tinteniac ep droug ebet.

— Mad, eme an aotrou Boasier, aoun em oa na vijes lazet, Craban-Dir.

— Oh! list-hi, tad ar victor, eme ve.

— Ha da bavillon?

— Ema oc'h beg an tour.

— Eun den out, Craban-Dir.

Da nav heur, en dervez-ze, ar re c'hlaz a ioa paket etre soudardet Bouchamps ha re tadig ar victor, ha me hen assur deoc'h, ne deas ket calz anezho da gas ho c'helou d'ar gær. G. M.

Scrifa a rer deomp euz a barrez Guiscriff en Escopti Guened:

AUTROU MORVAN,

Dézir a meus e refec'h da anoud daleneryen Feiz ha Breiz ar pes a vercan ama:

An amzer drist-ma a ro deomp an Autrou doue a laca dre ar bet oll cristen ar spont hac an incres en oll galonou, ha ne glever mui hanno a netra ne met deuz ar brezel: pep unan a ra he bosupl evit distan coler doue: un den difeiz bennac a glever o furmuri mes ar re al oll a bleg ho fen gant humilite didan ar boëz euz a zorn Doue:

E peb lec'h dre hon oll Rouanteles evel ma ouzoc'h a zo bet groet pedennou dan 21 a vis du evit goulen digant doue fin dar brezel.

Parez Guiscriff e escopti Guenet nan de ket chomet an devès se voar lerc'h ar re all e hent ar beden: da eiz eur deuz ar mintin cleyer ar vourc'h a zo bet lacaet e bole evit gelver an oll barizionis: dar memes eur an ilis a voa leuniét evel ma ves peurvia dar goueliou bras; epad an oferen a zo bet canet cantikou brezonec evel en eur mision:

Canet eo bet deomp dreïst oll.

Guerc'hes Beniguet, mam druezus
ni hon deuz lazet ho mab Jésus:

Ar chomzou se canet gant kemet a humilite bep eil rumat goazet ha merchet, en dens bet tenereet calon meur a hini: amzavet on eus deus hor mam ar verc'hes penos e voamp coupabl dre ar c'homzou ze: ha na deo ket hep rezon eo deut he mab jezuz da zigas deomp é c'hoalenier evit hor c'hastia: an darn vuia deus an dut na velont e kementma ne met un dra ordinal: mes leneryen Feiz ha Breiz o deus pelzo poeizet ha muzuliet ar goalenièr a goe var hor bro: deus au torfejou cometet enhi: hac a voar mad nen deus ne met doue hac a el hor zicour: nep en deus c'hoas un tam fizians benac é ners ar beden na de ket evit miret den em esclami. O vèlet kemet all à chanchamant gozic eu ol galonou:

Guelet à reomp dre guemen-sé penos è voa neseser evidomp ar voalen-ma deus an ëe evit hor c'hastia: meur a hini ne annaient mui an Aotrou Doue evit ho mest: ne glaskent ne met contanti ho vanite ha kerzet dre an ourgouil.

Ar galeter a galon an avi ha meur a vis all ne fal quet din henvel a rene partout dre hor bro: o Guerc'hes sacr pliget guenoc'h prezanti evidomp do mab ker un neubet bolonte vad a ziskuezomp brema: evit ma teï da zevel divoar hor bro a Frans hac ar guer a Rom ar voalen a boez var nezo:

Ha da rei deomp ar C'hras da berseveri en or rezolusionou mad. X....

Setu ama hag a ziskuez ez euz etouez hor zoudardet hag o deus calon vad ha calon gre.

Eur zoudard a ioa mac'haniet oll he zorn gant eur voulet. Ar medesin a vele e voa red troc'ha he zorn oll bete'n alzorn, pe ez ea ep mar ar c'hrign-beo da gregi enhan. Ar medesin hen lavaras dezhan, hag ar zoudard a asantas dioc'htu lezel troc'ha he zorn.

Pa ve menek da troc'ha evelse eun ezel bennak da eun den, ar vedisinet o deuz eun doare louzou cousket, a c'halver e gallek *chloroform*, eun doare êzen a laker dindan fri an hini a ve eun ezel da droc'ha dezhan; an êzen-ze a ra d'an den coll anaoudegez, a ra dezhan ober ar maro bihan eur pennad, en hevelep doare ma vez amzer da droc'ha dezhan he ezel araok ma teu da zivorfila hag ep ma santfe poan. Hogen en hospital ma edo ar zoudart-ma ne voa mui nemeur euz al louzou-ze; ne voa mui nemet eur voutaillad pe eur vuredad.

Ar medesin a lavaras dezhan:

— C'hoant oc'h eus-hu e veac'h laket da gousket evit na zantot ket ho poan?

— Contant avoalc'h e venn.

— Mad n'em eus nemet nebeut *chloroform*, hag e vezo red din troc'ha ho izili da veur a hini ep ho lacat da gousket.

— Mad, eme ar zoudard, dalc'hit ho louzou evit ar re o devezo izili poaniussoc'h da droc'ha eget va dornme. Me a gat din e vezo cre avoalc'h va c'halon evit gouzanv ar boan-ze.

Hag e voue troc'het he zorn ep he lacat da gousket.

E kær Meudon e voa eur c'holonel hag eur c'habiten Prusian o cozeal hag o kemeret an ear vad en eur prenest, o conta, credabl, an taoliou caer o doa great hag ar re o doa sonch da ober, pa deuas da lacat termen d'ho marvaillou unan ha ne voant ket oc'h he c'hortoz. Eur voulet, euz ar re a c'halver *obus*, tennet gant hor martolodet euz a unan euz hor c'hreou, a deuas da goeza ha da grevi e kichen ar prenest. Ar c'holonel hag ar c'habiten a voue lazet, hag eun nebeut tud a ioa er penn all d'ar gambr a voue ive lazet pe vac'haniet lod anezho. Evelse ar Brusianet zo e Frans ne ellont ket beza ato diencrez, daoust dezho da veza faëus.

Pempet listen euz ar re o deus roet eun dra bennag evit ar brizonerien zo e Spandau, e Prus, gant ar c'holonel Kerrien.

An aotrou Ladan, person Lanriec...	51	»» c.
An itron hag an demezel Malherbe,		
An ao. hag an itron de Trobriand..	15	»»
Mari Louiza ar Rouz.....	1	»»
An aotrou X..., euz a Blouescat....	5	»»
An aotrou Castrec, person Brennilis.	5	»»
Eun nebeut tud euz a Vrenilis.....	3	»»
An aotrou de la Pallière.....	10	»»
Daou zen ep rei ho hano.....	2	50
An aotrou Tephany, chaloni.....	10	»»
An aotrou Hugot, person Conkerne.	10	»»
An ao. Guevel, belek scolach Kemper.	5	»»
An aotrou Danze, persou Lanrivoare.	5	»»
An itron X.....	5	»»
An aotrou de Penfeuntenyo, tad....	10	»»
Eun demezel ep rei he hano.....	5	»»
An aotrou Courte.....	5	»»
Eur personach euz a Blabennec...	40	»»

An aotrou Guiavarc'h, vikel e Plouzane.....	5	»»
Eun all euz a Blouzane.....	20	»»
Som evit al listen-ma..	166	50
Evit al listennou diaraok.....	1852	45
En oll.....	2018	95

An arc'hant-ze zo caset couls lavaret oll d'ar c'holonel Kerrien. Hema en deus scrifet evit lavaret penauz e ranne ar sicourou-ze. Abaoue m'az eo en em rentet Metz ez euz eat da Spandau daou vil brizonier nevez. Ar c'holonel a zo bemdez o vale en ho zouez evit guelet piou en deus muia izom ha petra o deus muia izom, hag evit gallout evelse sicour ar re izomeca.

Ar c'holonel Kerrien a lavar ive en deus scrifet da c'houlen eur belek bennag evit ar brizonierien-ze.

Ama ive da Gemper, e zeus digaset eun nebeut tud clanv pe vac'haniet. Laket int el lec'hiou a ioa bet kempennet evit ho digemeret, hag a dra zur ar re-ma a vezo soursi anezho. Ne vezo ket great dezho evel a leverer a ra ar brusianed d'ho zud clanv pe c'houliet.

Lavaret a rer ar re anezho a vez bet mac'haniet pe coezet goal glanv, pa vel ar medesin n'en deus nemeur a esper d'ho larea, ho lezer da vervel, pe kentoc'h e roer louzou dezho evit ho zicour da vont. Kementse a c'halvont tenna anezho a boan, pe miret outho da jom pell da c'houzanv ! Hogen mar greont evelse d'ho zud, d'ho zoudardet ho unan, petra na raint-hi ket d'ar re all ? An dud gouez er c'hoajou hag hi a elfe beza crisoc'h ?

Eur belek, bet e Cologn, a scrif ac'hano :

...Bez'ez euz eno meur a gant soudard euz a Frans ; a bep seurt zo anezho, soudardet var droad, soudardet var varc'h, martolodet... Pemp leanez a urs sant Fransez zo carget da gemeret soursi euz ar re glanv en ho zouez, hag ez euz aleis, ken gant an derzien dom ken gant clenvejou all.

Oll e rejont din eun digemer mad, ha pa em c'hlefjont dreist oll o comz outho en ho iez, e vouent laouen braz hag e c'houlennent keleier diganhen divarbenn ar vrezel. Lavaret a ris dezho ez oa cazetennou hag a rea eur menek bennag a beoc'h. Oll o devoa horrol oc'h Garibaldi, ha n'her galvent nemet eur furlukin. Anzao a reant oll e devoa ar Frans tennet ar voalen-ze varnezhi o profani ar zul hag oc'h ancounac'hat deveriou ar relijion evel ma rer e meur a garter.

Al leanezet a lavaras din, euz ar re glanv zo maro abaoue m'emaint eno ne deus maro nicun ep he zacramanchou nemet unanik bennak tumpet gant eur maro trum. Lod anezho a zo maro evel sænt. Unan, goude beza bet he reiziou, en em lakeas da gana ar *Salve Regina*. Pa voa digouezet gant ar c'homzou-ma : *advocata nostra*, ec'h eanaz, e pocas d'he grucifi en eur lavaret : va Doue, me a ro deoc'h va buez, hag oll... oll... oll !... ha kerkent e tennaz he huanad diveza.

Eur zoudard iaouang, eme al leanezet; a zo maro gant clenvet ar gear, goude beza bet pell o langissa. Diskuez a rejont din eun all scoet gant ar memes clenvet.

— Petra a vank deoc'h-ta, va mignon ? a liviris d'ezhan.

— Ar Frans ! emezhan, hag e lavaraz an dra-ze din gant eur vouez goest da lacat eur galon da vantri.

Pa deuiz ac'hano, daou zerjant a deuas var va lerc'h da c'houlen cofez. Pevar all am oa cofesseet c'hoas kentoc'h. Daou euz ar re-ma a ioa bretoned, hag a varvaz en noz varlerc'h.

Oll couls lavaret en em glement dre n'o devoa netra da ober, ha ma voa kementse eun enou braz evitho.

G. M.

An aotrou Gall vikel e Scaer, an aotrou Gillart vikel e Plouneour-St.-Germen, an aotrou Lozac'h vikel e Lanmeur, hag an aotrou Guiziou vikel e Carantec, zo hanvet evit beza beleien ar *Mobil* euz an Escopti-ma e camp Conlie.

PRIZ AN ED.

Kemper. — *26 Du.*		Pont-n'Abat. — *24 Du.*	
Priz an daou c'hant lur.		*Priz an daou c'hant lur.*	
Guinis.....	24 lur, 76 c.	Guinis.....	24 lur, 16 c.
Segal.....	17 lur. 26 c.	Segal.....	18 lur, 55 c.
Eiz.....	16 lur. 64 c.	Eiz.....	15 lur, 26 c.
Ed-du.....	23 lur, 64 c.	Ed-du.....	22 lur, 50 c.
Kerc'h.....	17 lur, 48 c.	Kerc'h.....	19 lur, 26 c.
Avalou douar	7 lur, 50 c.	Avalou douar	5 lur, 20 c.

BUEZ HOR ZALVER JESUS-CHRIST,
HA BUEZ AR VERC'HEZ VARI,

Gand eur pennad scrit var ar c'henta Misteriou....

Moullet eo en eun doare ma vezo eas bras da lenn, gant paper cre ha lizerennou euz ar re sclerra. Cridi a ellan eta e plijo d'ar re her c'hemero, ha pell a ioa ez oa tud oc'h he c'houlen.

CAVET E VEZO :

E Brest e ti an Itron Normand.
E Landerne, e ti an Aotrou Desmoulins.
E Montroulez e ti an Aotrou Ledan.

Hag e calz euz ar c'heriou hag an tiez ma verzer levriou enho.

G. M.

Buez hor Zalver Jesus-Christ ha Scol ar Maro Mad a so ho daou laket e brezonek gant an Aotrou G. M. belek.

SCOL AR MARO MAD.

Laket e brezonek dre urz Aotrou Escop Kemper, a gaver en tiez merket evit Buez Jesus-Christ.

Ar Gerant : Ar. de Kerangal.
Kemper, moullet gand Ar. de Kangal, Moullerr an Escopti-

Dissadorn 10 Kerzu 1870. N° 306. C'huec'hvet Bloavez.

FEIZ HA BREIZ,

KELOU A BEP BRO, HA KENTELIOU VAR BEP TRA,

Digaset bep sul da gement Christen a gomz ar brezounek.

CONDITIONOU EVIT CAOUT AR GAZETEN :

Evit ar Finister, Costez-an-Nord *hag ar* Morbihan : *evit eur bloas*, daou scouet ; *evit c'huec'h miz*, pevarzec real.

An Abonamant a dle beza paet araog caout ar gazeten.

An hini ne zigas ket en dro ar c'henta cazeten a reseo goude ma zeo echu he abonamant, a zo consideret evel abonet a nevez.

A abonamant a gemerer e ti an Aotrou de Kerangal, *mouller an Escopti, ru ar Gigerez, n° 18, e Kemper,*
D'an Aotrou de Kerangal *epken e tleer adressi ar peamanchou ha kement a zell oc'h servich ar Gazeten.*

Ar scrijou da lacat er Gazeten a dleer da adressi d'an Aotrou MORVAN, epken.

KEMPER, 10 Kerzu 1870.

Eun niver braz a dud hor bro a zo harluet, da lavaret eo a zo prizonierien en eur vro estren, er meaz euz ar Frans, er meaz euz ho bro. *Harlu*, petra eo kementse ? Beza harluet a zo beza divroet, o langisa, etouez an estren, beza dindan gallout enebourien, ep frankis da vont na dazont, na da ober netra a gement a garfet, beza dispartiet dioc'h ar pez a gariet muia, he garter, he gerent he vignonet, dioueret ar pez a rea muia vad d'he galon hag a blije muia dezhan var an douar. Eun den divroet, harluet, ha pa gemerfe an estren ar brasa soursi anezhan, ha pa na vankfe dezhan netra euz ar pez a ell renta ar vuez scanv, a zo ato reuzeudik, a vang ato dezhan eun dra bennag ; ar bara en eur vro estren a zo c'hoero, ar boued guella ne deo ket c'hoek ; mancout a ra evit rei blas dezho mouez an dud a garie ; mouez al labouset zoken n'he c'haf ket dudiuz, ha kement tra gaer a ell en em gaout dirag he zaoulagad o deuz eun ear trist evithan.

An harlu zo eur binijen galet, lavaret a alfen eur c'hlenvet criz evit nep a gar he dud hag he vro, eur c'hlenvet hag a grign an den bete mel he eskern. Nag a dud ne deus ket bet guelet, ha dreist oll euz hor bretonet, pa vezent caset da eur vro bell, evitho zoken ne voant ket prizonierien, o coll ho liou, ho nerz, o sec'ha hag o vervel erfin gant clenvet ar gear ? ar c'hlenvet-ze a dag ar galon, hag a zistruch an den evel eur blanten crignet he grizien gant eur prenv en douar.

Guech all pobl Doué, caset en harlu ha prizonierien da Vabilon, a vouele hag a hirvoude var ribl ar ster vraz Euphrat, o sonjal e Sion, en ho bro muia caret, ha pa deue ho enebourien, ar re o dalc'he eno prizoniet, en harlu, pa deuent, evit ober goab anezho, da lavaret dezho : Canit deomp unan bennag a ganticou Sion, ec'h huanadent hag e respontent : Penauz e canimp-ni canticou an Aotrou Doue en eur vro estren ?

Meur a henvelidigez a elfemp da gaout etre ar Iuzevien prizoniet guech all e Babylon, hag hor broiz prizoniet hirio er Prus. Ne ouzon ket hag hen a glasker ho lacat da gana canticou bro-c'hall pe kanaouennou Breiz-Izel, ar pez a ouzon eo ho enebourien a zao huel ho fenn gant fouge abalamour d'ho gounidou, ha ne vancont tro ebet da ziskuez ho levenez ha da ober dismegans d'ar re o deuz trec'het. Setu ama, evit diskuez kementse, eur pennad tennet euz eur gazetennig a vouller e Guened :

Eur beacher, bet e Strasbourg, a lavar : Ar c'harter, pa deuer euz a gær Baden da Frans, a zo caer meurbet. Mes siouas ! pebez chenchamant, pebez tristidigez pa deuer tost da Strasbourg ! N'eus mui nemet distruch. Kehl zo devet, ar gar a gas da gær Baden zo freuzet oll, ar pont caer a ioa var ar Rhin, unan euz an tamou labour burzuduz euz hon amzer, a zo distrujet. E peb leac'h sioulans ar maro. Larcoc'h, a bell, e creiz eur blenen, e veler tour Strasbourg, ato en he za evel eun tour tan e creiz ar gær vras.

An hent etre Kehl ha Strasbourg a zo goloet a Allmaned a beb oad, a bep stad. Birvi a reont var an hent. Dont a reont a vandennou a bep leac'h evit guelet an distruch zo great eno ; var an hent houarn e laker ar pez a c'halver *treinou a blijadur*, hag a vez ato leun, rag an oll-a fell dezho dont da velet. Karroziou caer Baden-baden a ia bemdez en hent evit cas da Strasbourg ar re binvidik deut di d'an dour, ha dreist oll ar Saozon ne fell ket dezho mont ac'hano ep beza bet oc'h ober oh ! oh ! dirak an distruch great gant bouliji ar Prusianet.

Eur scrij eo beza var hent ar Rhin. Ar guez braz a ioa eno a zo discaret, torret, discolpet. Poan zo oc'h anaout peleac'h edo an tiez. En hent a gas d'ar c'hre ne deus nemet mein ha tronjou guez, hag eur pennad moger bennag eilgostezet.

Kement o deus calon a dlefe mantri o velet traou evelse ; ha gouscoude an Allmanet a ia dre'n hentchouze a c'hruzuil a zo bar ho levenez ; ne glever gantho nemet c'hoarzadennou balc'h. Eun dismegans eo guelet ar jolori a reont. Bete vrema an hini a c'houneze a za-

mante d'an hini en doa collet. Evit doare hon amezeien ne anavezont ket al lezen-ze. Portefidi, e Frans ne zigortent ket ho ginou da gomz ha da c'hoarzin evel ma ra ar re anezho zo er reng huela, tud seven var ho meno.

Setu ar pez a zonjen pa gleviz eur c'hloc'h o son. Cloc'h ar gatedral oa o c'helver an dud d'an ilis. Sevel a ris va fenn ; edo an ilis dirazhon. Mes siouas, pavillon ar Prusianed a zo oc'h an tour. Guir eo-ta, Strasbourg zo d'ar Brusianed ! ar c'hleier a volee, hag e cave din e e lavarent dre ho zon ; courach ! Strasbourg a zo ato d'ar Frans !

E kichen dor kear, ne ket eur zoudard gall, mes eur soudard prusian eo a ra goard. Dre gement ma'z ean, ato soudarded Allmand. E creis kær o deus savet eur bern gant an traou o deus freuzet ; me n'ouzon ket perak n'o deus ket laket eur pavillon var he vok.

Er ruiou, bandennou soudarded allmand. Lavaret a rafet e vent eno en ho c'hær, e vent bet ato o chom e Strasbourg. Gantho e veler bandennou mignonet o pourmen, hag e tiskuezont dezho ar burzudou great gant bouliji ar brusianed. Guelet a rer tiadou tud, tad, mam ha bugale, deut da dremen ho zul eno evit guelet eur map soudard. Red eo clevet ar iouadennou a loscont o velet an distruch zo great eno. Ar groas var an tour zo bet tizet ha camet gant eur voulet, (ha ne ket ep he zonjal, credabl, oa bet tennet ar voulet-ze), hag an dra-ze a gavont eun dra burzudus. Guelet a rer ofiserien iaouank, canfardet o cazelia itronezet ha demezellet, ha kement a ingroez a zo e lec'hiennou ma na c'heller ket bale ; hag etouez kementse a dud ne gavit ket eur vizach hag a blichfe deoc'h.

Hag e peleac'h ema keris, tud Strasbourg ? hag eat int kuit ? Nan ; eno emaint, mes en em guzet a reont, ne fell ket dezho en em ziskuez, na comz oc'h ho enebourien. Ne fell ket dezho diskuez e c'houzont an allmand, ha pa gomz eur Prusian outho, e leveront : *je barle bas l'allemand* ! da lavaret eo, ne gomzan ket an allmand ; ha lod anezho ne ouzont ket daou c'her gallek.

Ne oufe den sonjal pe ger mantret eo tud ar gær-ze. Caer en defe an Allmagn ober stad anezho, morse n'ho dic'haouo, morse ne zigasint dezho en dro ar pez a garient, ho levriou, ho scrijou dorn presiuz, ho mignonet, ho c'herent scubet gant ar bouliji.

Ar gær-ze e deuz ancounac'het pell zo e voa bet geuch all oc'h an Allemagn. Derc'hel a ra anaoudegez vad, ha sonch e deuz euz a gement e deuz great evithi ar Frans, hor bro ker caer, eleac'h ma caver kement zo mad ha nobl.

Ar Frans eo bro bourc'hizien Strasbourg. Kement den brudet zo bet er gær-ze a ioa Fransizien, hag o velet pe ger mantret int hirio eo anat n'o deus ket he ancounac'het.

Guelet tud mantret en doare-ze a zo eur boan vraz evit eur gall. Evelse e teniz ac'hano kenta ma c'helliz en eur zonjal pe ger c'huero eo an harlù evit ar re zo red dezho he c'houzanv.

Rom. — Peur ec'h ello an iliz en em zestum adarre evit cas da benn labourou ar Sened bras ? Doue epken her goar. An Eskibien a ioa c'hoas chomet e Rom bete vrema a ia kuit.

Ar c'hardinal Moreno, euz ar Spagn, a ia kuit ive. Ar pez a ra din comz euz ar c'hardinal-ze, eo m'en deus bet, araok mont en hent, eur merg euz a sevenidigez hag euz a galon vad an alouberien zo hirio mistri e Rom.

Ar c'hardinal a ioa lojet e palez ar prins Torlonia. Tostik d'ar palez-ze ez oa o chom eur marc'hadour ier, hanvet Tognetti, breur da unan euz ar re o doa great eur min dindan cazern Serristori ha laket an tan enha evit distruja soudardet ar Pap.

Ar marc'hadour ier a ioa tec'het neuze euz a Rom, mes brema varlerc'h soudardet an Itali oa deut adarre sounn he benn ganthan. Setu-hen dioc'htu, euz he stal, oc'h evesaat n'edo ket pavillon an Itali oc'h palez ar c'hardinal. Mont a ra d'ar palez, ha ker buan, ma voa teurc'hoezet pa zigouezas.

— Perag, emezhan d'an hini a zioualle an or, ne deus ket a bavillon oc'h an ti-ma ? Savit aze dioc'htu pavillon an Itali, pe me velo ! Me eo breur ar merzer Tognetti (Merzer eun den hag a laze eur c'hazerniad tud abez) !

An hini a zioualle an or a lavaras dezhan :

Ar c'hardinal ne zavo ket eur pavillon hag a zo eun dismegans evit an Tad Santel. Pa vezo red ni a zavo hor pavillon, pavillon ar Spagn.

— Ah ! eme ar marc'hadour ier. c'hui zo euz ar Spagn ! Mad eo ! n'on euz ket a zroug oc'h ar Spagnolet. Savit ar pavillon Spagn ! mad eo !

Mevel ar c'hardinal a ziskuézas neuze an or dezhan, hag ez eas kuit var gementse.

Peadra a vije da c'hoarzin ma ne vije ket c'hoas muioc'h a leac'h da gaout truez oc'h tud evelse.

G. M.

Sant Patris, abostol an Irland.

XII.

Sant Patris a greder en deus diskuezet an hent, a dreuz ar pez n'en deus termen ebet, d'ar re a gar beachi er bed-ze ne c'hellomp ket da velet, hag eleac'h ma zeo cat var he lerc'h eur barz a rer Dant anezhan. Asuri a rer ez eas d'al lec'hiou ma ema an eneou o paea ho dle, ha pa deuaz an Dant da gana an ifern, ar purgator hag ar baradoz, eleac'h kemeret Virjil da rener, en divije great furoc'h o kemeret Patris a anaie guelloc'h al lec'hiou-ze.

Patris a veze pennadou amzer ha n'her guelet ket. En em denna a rea adouez an dud evit en em rei d'ar retred, pe evit mont da brezeg an aviel d'an enezi Hebrid, d'an Island, marteze zoken da aodchou mor an anternoz. Kementse a c'heller da gridi p'eo guir e lavar he unan : « Savet em eus gouel va lestr evit mont d'ar penn pella euz an douar ; guelet em eus lec'hiou ha n'eus den o chom en tu all dezho, lec'hiou ha n'euz eat morse den da zilestra varnezho. » Hogen ar rumou tud zo deut varlerc'h Patris o deus credet, pa en em denne evelse euz a douez he genvroiz, eo da vedita var ar vuez da zont eo e zea. Ar re o deus scrifet he vuez o deus lezet ganeomp guerziou divarbenn he zisken er purgator. Setu ama eur ger euz ar pez a verke ar guerziou coz-ze, ervez lavariou ar vretoned :

Bep bloaz, er penn kenta euz ar c'horaïz, ar zant a zave en eur vag, he rene he unan, hag a iea, n'ouzer ket peleac'h, epad daouugent dervez. Derc'hent Pask e tistree, treud, drouklivet, eat seac'h, henvel oc'h eun teuz. A beleac'h e teue ? Bet oa o netaat he ene dre ar beden, ar iun hag ar binijen ; bet oa oc'h ober he burgator, evel ma lavaret. Al leac'h a choaze evit en em guzet a ioa ato eun enezen a bell ha didud.

Pesketerien her guelaz eun deiz o tilestra en eun tamig enezen ha ne grede den tostat outhi, hag o tisken e gouelet eur c'havarn eleac'h ma veze sorserien oc'h ober ho lidou cuz ar re scrijusa. Eno e tigore daou heut dindan an douar, unan da vont da islong ar poaniou eternel, egile da vont da zouar al levenez hag ar iaouankis. Piou bennag a iea eno ne elle na trei na distrei ac'hano nemet dre ners geriou maji a zo.

Evel ne velent mui ar zant, ar besketerien a gredaz oa collet. Skigna a rejont ar brud oa dalc'het er c'havarn dindan an douar gant an drouk-sperejou en doa chaseet euz ar vro oll hag a ioa en em dennet di. Lavaret a reant oa chadennet gantho etre peder voger vean en eun toull tenval, ien, leiz, etouez pri a verve gant an amprevanet bilimus, dindan eur glao stang, eur glao skorn a goeze berad ha berad var he ziscoaz hag a iea bete mel he eskern. Mes er bloas varlerc'h pa voue guelet Patris o vont adarre d'ar c'havarn-ze, pa voue guelet o tisken enha hag o tont goudeze en dro, e voue red cridi, hag ar venac'h zoken a gredas mad n'oa ket chomet epad daouugent dervez ken tost-ze da Lenn-an-Anken ha da zouar al levenez ep mont da velet petra a dremene eno.

Evelse, dre eur c'hemesk divalo euz al lidou coz ha gonez gant ar guirionezou christen, cavarn an drouizet, hag hi deut da veza eur gambrig a binijen, a lakea teleur, evel pa lavarfen, eur vantel baien var Sant Patris epad ma vedite var an ifern ha var ar barados. Speret pennog ar Celtet a zave var c'horre ; ar fals creden, trec'het gant ar zant, a zavaz adarre goude he varo dindan eun hano respetet, hag e voue red eur gourc'hemen aberz ar Pab evit stanca cavarn an drouizet. An dra-ze avad ne viras ket oc'h ar besketerien divar dro enez Dungal nag oc'h ar vesaerien gevred, da genderc'hel da gridi en doa prometet hor Zalver Jesus-Christ d'ar glorius Sant Patris, « Nep piou bennag a iaje diabarz ar c'havarn-ze, cofesset gant keuz he bec'hejou ha stard er feiz, a vije e guirionez neteet piz en eun dervez hag en eun nosvez dioc'h kement pec'het a reas biscoaz, hag e velje tourmanchou ar re fall hag eurusdet ar re vad. »

A viscoas barzed an Irland a garie cana ar gastizamant-ze evit lod hag ar recompans-ze evit lod all ; ho ene a dro gant err varzu ar vuez all ha varzu justis Doue ; an dra-ze oa bouet ar sperejou borodet ken er bed ken er gouent ; kement barz a iea d'ar gouent a lakea ar sonjou-ze etre daouarn Patris evel ma lakea merc'hed ar rouanet collierou gouarz ha goaligner brec'h aour var he aoter ; mes eleac'h teleur kuit roiou ar barzed evel ma tole ar gouarz hag an aour, ho rente pur oc'h ho bennigen, hag eur vech benniget ha chenchet doare dezho, « kanaouennou ar barzed, eme eur scrifagner coz, a deue da veza ker caer, ma teue selez Doue da zaoublega var bord an Env evit ho zilaou. »

Ha souezet e tleer beza ma credet, er meaz euz ar gouent ha dre an Irland oll, e c'helle bennos Patris renta goest da c'hoari gant an delen daouarn ha n'oant bet monse creg enhi ? Ar c'hallout da ober ar burzud-ze a roe d'ar re zistera ha d'ar re viana a dud he gouent, hag he noet en devoa d'ar plac'hik Berc'hed, merc'h d'an drouis coz Dubtak.

Eun dervez oa eat gant he zad da velet eun ozac'hmeur evit dasprena eur sclaf. Gouzout a rer e tiez an Irlanted evel e tiez ar vretoned e sonet gant telen ar vro evit digemeret ar re a deue. — Hogen ar mestr n'edo ket er gær ; he varzed a ioa eat ganthan, hag e velet ho benviachou a istribil oc'h mogeriou ar zal.

Tad mager an Ozac'hmeur hag he vipien a lavaras da Zubtak ha da Verc'hed : « N'hon tamallit ket ma na reomp ket deoc'h eun digemer envez ar c'hiz ; ar barzed n'emaint ket ama : ma car avad ar verc'h iaouank-ze a zo bet benniget gant Patris, ma car he unan bennigen hon daouarn, ni a c'houezo c'hoari var an delen. »

Ar verc'h iaouang en em lakeas da c'hoarzin d'ar zonch a ioa dent dezho, hag evit rei dezho ho c'hoant, e touchaz oc'h ho daouarn, ha kerkent en em lakejont da sini gant an delen evel muzisianed arroutet. Biscoas caeroc'h kan n'en devoa laket da dregarni sal ar c'hastel, hag an Ozac'hmeur oc'h ho c'hlevet pa voa distro, a jomas souezet hag a c'houlennaz oc'h he varzed : « Piou eta a ra eur muzik ken dudius ? Lavaret a rafet e teufe euz an Env ! »

Ha guir a lavare.

Ar c'hallout a zigore speret ar barzed, a elle zoken lacat ar vuez da zistrei. Dalc'h mad e clevet conta, oc'h he lacat en hano ar bars sant Kieran hag oc'h he chench eun nebeut, an histor anavezet gant an oll euz ar barz a du an anternoz a deuas, dre he ganaouennou leun a vaji da zigas a varo da veo eur bugel a ioa bet sammet gant eun Ondin (eur fals Doue, pe evel pa lavarfen, eur c'horrik), ha sachet ganthan e gouelet eul lenn.

Kanaouen ar bars a du an anternoz a zo hanvet *Gallout an delen ;* d'an histor anavezet etouez an Irlanded e c'halfet rei evit hano : *Nerz ar iun hag ar beden.*

Eur roue euz ar Munster en devoa seis bars brudet

dre an oll Irland. Eun dervez e zejont ne c'houiet peleac'h hag epad eur mis dioc'htu ne voue clevet hano anezho. Ar roue a falvezas dezhan gouzout petra e voant deut da veza ; hogen evel ma voa christen ne deas ket da c'houl cuzul digant an drouizet na digant an divinourien: mont a reas da gaout Kieran a vouie ervad a ioa leun a speret ar brofeted.

Ar zant a respontaz dezhan : « O aotrou Roue, da varzed a zo bet lazet e cuz. Ho c'horfou a zo cuzet e gouelet eul lenn en eul leac'h distro. Ho zeis telen a zo a ispill oc'h bodou alek, var bord al lenn, hag a zo hejet eno gant an avel. »

Ar c'helou-ze a lakeaz ar roue en eun anken vras. Pidi hag aspidi a reas Kieran da zigas e buez tud hag a gane ker mad taoliou caer ar botred c'hoeg euz an amzer guechall.

« Guelet a rin ha me c'hello hen ober, eme ar zant ; hag antronoz vintin ez eas da gichen al lenn, eun niver braz a bobl oc'h he heul. Epad an deiz e iunaz hag e pedas stouet var he zaoulin e tal ar voden aleg eleac'h ma edo ar seis telen a zistribil ; hag ar seis telen, hejet gant an avel, a vije lavaret a veske ho huanadou gant ar re a denne ar zant euz he galon.

Hogen, dre ma tremene an amzer, an dour el lenn a izelea. Da greisdeis, ec'h eljot guelet ar seis corf dindan an dour tanaveet varnezho ; da guz-heol edont var ar seac'h, var an treaz.

Neuze ar bars santel a dosteaz outho, a astennaz he zorn hag a lavaraz ar c'homzou-ma.

« Dre c'halloud an Tad, ar Mab hag ar Speret-Santel me her gourc'hemen deoc'h, savit ! »

Hag ar seis bard a zavaz evel tud o tihuna euz eur c'housket doun, hag a deuaz er meaz euz al lenn. Pephini anezho a zistagaz he delen, hag en em lakejont da gana, en henor da Zoue ha d'ar zœnt, caera kanaouen a glevas biscoaz en ho buez Roue ha pobl an Irland.

An hini en deus roet deomp an histor-ze, a lavar goude, — ar pez ne voa ket red da lavaret, — e roaz ar Roue hag ar bobl mil bennos da zant Kieran. Hag ar barzed-ta nag a vil bennos ne rojont-hi ket dezhan ! Oll historiou an Irland ne d'int nemet kanaouennou a anaoudegez vad. G. M.

(*Eur pennad all eur vech all*).

Mam al letanant.

Daou zerves araok ann emgann e teuas euz lizer d'ar vam baour. Scriva a ran deoc'h, eme'l letanant divar eur c'hanol ; n'em beus aoun ebet ha koulskoude..... kenavezo, va mam gos. Daou zerves goude ann emgann e teue eul lizer all, bordet e du, ha deus dourn eunn dianavez ; ar van a grene ous en digeri ha goude a vouelas dourek ; he mab a ioa lazet. O brezel kris, peur ta e torro da zec'het milliget ! ! ha ne peus ket lounket c'hoas goad ha daelou avoalc'h ! o va Doue, ar Frans hirio, o c'houezi ann dour hag ar goad, evel ho mab er jardin Olives, a ra deoc'h ar memes peden : pellaït diouzomp ar c'halur c'haero eus ho c'hostis !

Goude beza lenvet ha ganthi he merc'het yaouank hag oll dud ann ty, ar vam-se a lavaras : va brassa c'hoant e ve da viana guelet corf va mab o tistrei da Vreis-Izel, ha rei dezhan he lojeis diveza e guered he dud-kos, e kichen he dad ; evel ma'maoun var an oad, ann Ennemiet o-unan, ma rankan en em gaout gantho, o devezo truez ouzin... neuze ta e lakeas he dillad kaon hag e zeas enn hent.

Eunn dachenn-emgann zo spountus evit an oll : douar bresset, pri livet e rus, tamou dillad roget, guez anter-flas tret, ia, red eo kaout eur galon gre evit sellet pe seurt labour a ra ar c'hanoliou, ar fuzuillou hag ar sabrinier. M'ar deo spontus an dachen-ze evit ann oll, eo spountussoc'h c'hos evit eur vam, a oar eo bet eno diskaret eur mab muia-karet. Koulskoude ar vam-man a iea dre eno a zeou hag a gleis o klask penaos e c'helje dizouara ann hini a ioa d'ezhi, mes var bez ebet ne doa nag hano na merk... ha penaos e vizie ? Eur pennadik dious an dachen e zoa eunn ti, pe da viana, eur bern mein hag a ioa bet eunn ti, var-zu eno e zeas. Kaout a reas daou zen kos hag e lavaras dezho evit petra oa deuet. Mad, emezho, intanvez keas, beac'h avoalc'h or bezo o rei sikour deoc'h, evit guir, ni hon deus anterret an darnvuia eus ar re lazet, epad daou zerves ha diou nosves n'hor beus kazi ehanet, mes penaos en em anaout etouez kement all a dud !

Ho pae a vezo dioc'h ho poan, eme ann itroun. Eb pae ebet e labourfemp, eme ann daou-ma m'hor bizie fizians da gaout ho mab, mes pa n'hor beus ket, ne dafffemp ket evit eur ialc'had aour da zevel eus ho bez kement all a genvrois ; glac'har avoalc'h hor beus bet ous ho lakaat ebars.

Va mab, emen itroun, a ioa letanant, ha marteze dious he zillad, o peus gellet he anaout.. Ni, emezo, hor beus labouret kouls en noz hag enn deis... pedit evit ho mab, ha list eal ar varn d'he loc'h eus ar plas man ma, chetu eno ar c'huzul a roomp deoc'h. Ar paour keas mam glac'haret a zistroas var ann dachenn ; azeza a reas ehars eur vezen hag eno e pede Doue hag ar Verc'hes : Aotrou Doue, emezhi, ha re a c'houlennan digant ho madelez, en eur c'houlen korf va mab ? Itroun Vari, pa voe distaget Jesus deus ar groas, ha ne ket bet etre o tivrec'h ?... Etre ma pede chetu o tont eur vanden cavalierien, eunn ugent Prussian benak. Oc'h ober petra emaoc'h aze, emezho gant eur voues rust ? Me, emezhi, a zo eunn intanves paour, o klask ama korf va mab. Evit doare, eme unan, o peus ta ivinou eur vleizes, rag neus deuet netra ebet ganeoc'h da doulla ! ! Chom peoc'h, eme'r c'habiten d'ar zoudard-se, ne peus ket a vez !... Itroun, emezhan, pe seurt grad en doa ho mab ! Letanant, aotrou. N'en doa merk all ebet ?

Eo en dro d'he c'houzoug e zeus eur c'helc'hik aour, va hano varnan ; evit ma vichen suroc'h da gaout kelou

anezhan goude he varo. Eur c'helc'h aour ; eme ar Brusianet all, talout a ra ar boan da skrabat eun tamik, hag hi da di ann dud-kos ; allo emezho, pennou guengolo, deuit ama buhan gant ho pili evit toulla. Ker stard e zeat dezho, ma crede ar re-man, e guiriones edont o vont da doulla evitho o-unan.

Tud-kos eme ar c'habiten, no peus-ta envor ebet da veza enternel ama, eul letanant yaouank a Vreis-Izel ? no peus-hu ket santet eun dra benak enn dro d'he c'houzoug ? Sel eme unaneuz ar re gos, ia sonj a deu din eus eunn dra benak... a Vreis-Izel, eunn dra enn dro d'he c'houzoug ? Ia, epad ma lakean ar re varo er bez ec'h en em gafchon gant eun den yaouank n'oa ket c'hoas en em roet ; he gomzou a ioa dous ha klemus ; ne ouien ket petra lavare, rag biscoas n'em boa klevet al langach-se, credi a ran ive, e klaske diskuez din he c'houzoug ; mes me gavas din oa abalamour m'en doa beac'h o tenna he alan. O va mab ! eme ann Itroun en eur grial, ennes oa va mab !

Ar griaden-ze a deue ken doun eus ar galoun, ma rankas ouspen unan eus ar Brusianet distrei he benn evit kuzet he zaelou. An daou zen kos a ouie breman peleac'h toulla hag ha grogas er pili, ar c'habiten a c'hoanteas pellaat ar vam dious ar fos, gant aoun na rache re a boan d'ezhi ar guel eus ar re varo. Nan emizhi, va list, me bedo, hag a lavaro deoc'h peur ehana, hag e taoulinas var bord ar fos. Eur pennadik goude e tizoloet eun den yaouank, a starde eur vetalen eus he vuzellou ; me gao din eo ema eo em'en touller o tistrei var-zu ar vam.... ia ennes oa, mes en eur velet e mab paour disliv, he vleo melen goloet a bri, ar vam paour e doa fall galounet... Etretant eur Prussian en doa kemeret ar c'helc'hik aour ; eunn tam krao a dal emezhan, eman vo mad da lakaat ous gouzoug unan a chas ar Roue. Ar vam a deuas dizhi he anaoudegez, hag a lavaras, guerzit din ar c'helc'hik aour. E guirionez em'er c'habiten d'he zoudardet, mez am beus ganeoc'h ; daoust ha ne ket avoalc'h deoc'h laerez ar re veo, ma rankit ive laeres ar re varo ? roet e oue ar c'helc'h d'ar vam... ha korf he mab a zo breman en douar santel, enn eur vered a Vreis-Izel. Doue ra bardouno dezhan ha da gement o deus roet pe a roio ho buez evit ar Frans.

J. W.

An inkin benniget,

1.

Eur verc'hig hanvet Godik a ia a dreuz ar c'hoad, en eur neza he c'hegil hag o poulza en he raok daou zanvad guenn. Diarc'hen eo ha guisket paour ; evelato avad he c'hlever o cana gae. An Env azioc'h he fenn a zo ker glaz hag an heol a zo ker skedus ; ar bleuniou a zo ker caer, hag al labouset zo ken dudiuz ho c'han !

Pa e devoa treuzet ar c'hoad, Godig a lezaz he denved da beuri hag a azezas var bord eur sterig a ioa eno evit neza en eur zourrigal eur ganaouen.

Souden e chenchas son ; he neuden a dorraz, hag he inkin a guezaz er ster.

O va Jesus ! emezhi en enr vouela, collet va inkin ; ha petra lavaro va mam ! va inkin a ioa dija eur blouéneud varnezhan. O Guerc'hez Vari, o pet truez ouzin !

Caer e devoue clask he inkin, n'her c'havas ket. Goude beza furchet eur pennad mad gant he daouarn ha gant he c'hegil, ec'h azezaz adarre var ar geot evit gouela he goalc'h.

Ker glac'haret e voa ma na glevas ket an deliou nag ar bodennou o trouzial er c'hoad gant eur potrik coant a deue etrezeg eno, hag a jomaz a za da zellet outhi.

Ar potrig a ioa guisket caer ; he zrem a ioa skeduz, he vleo melen a fuie dindan eun tog a ioa eur bluen venn oc'h he gern.

Pa velas ne rea van ar verc'hik glac'haret, ez eas beteg enhi hag e lakeaz he zorn var he scoas.

— Perag e lenvez, emezhan ?

Godig a reaz eul lam ; o velet bizach vrao ar potrig a ioa en he c'hichen, e reaz eur musc'hoarz a dreuz he daelou. — Ar potrig a lavaráz adarre :

— Glac'haret braz out, em eus douet ?

— O ia, va aotrou bihan ; glac'haret oun sur, ha glac'haret bras. Va Doue ! petra a rin-me ? Ha Godig adarre da vouela.

— Petra zo digouezet ganhez-ta ? Eat euz unan eus da zenved gant ar bleiz ? Em euz aoun ne c'heus ki ebet evit ho dioual.

— Fant Madek zo re haour evit caout eur c'hi. N'on eus nemet daou zanvad, ha morse ne deont diouzin. Ar pez a ra din gouela eo ma'zeo torret va neuden ha va inkin zo coezet er ster.

— Hag e caf dit ez eo eur goalheur bras beza collet da inkin, a lavaraz ar potrig en eur vusc'hoarzin.

— Anat avoalc'h eo ne anavezit ket Godik ; anez ne lavarajac'h ket an dra-ze. Me n'em eus ket, evel ar vugale-all, eun tad hag eur vam leun a garantez evidhon. Va mam zo maro pa voan bihanik ; va zad ive zo maro tri bloas zo. N'em eus nemet eul lezvam, hag hi e deuz eur bugnel all.... Godik ne lavaras ken.

— Ha da lezvam ne ket mad ouzit ?

— Me zo eur zam evithi. Gouscoude panefe hi me rankje mont da glask va bouet ; hag an dra-ze zo cris !

— Da viana ne vezez ket bazatet gant da lezvam ?

Godik ne lavaras ger.

— Asa, pa zi d'ar gær, bazatet e vezi-te abalamour mac'h eus collet da inkin ?

Godik ne lavaras ger adarre, mes en em lacat a reas da grena.

Ar potrig a azezas neuze var ar geot en he c'hichen, hag a lavaras :

— Paour kez Godik, me vel ervad ec'h eus cals da c'houzanv gant da lez vam. Ma vijen bet eur goas me am bije da zifennet, m'em bije miret na vije great poan

dit, mes ne doun nemet eur buguel, Jilik ! Ma c'helfen da viana caout dit da inkin ?

— Siouaz ! aotrou, ne zervich ket. Ar verc'hez ep-ken a elfe he renta din. Me zo bet pell avoalc'h oc'h he glask. Ha va lezvam pa velo n'em eus nezet tam ! O va Doue, nag hen zo reuzeudig an hini n'en deus ket eur guir vam ! Nag hen a ioa carantezus va mam, an hini zo eat gant Doue ! Hag o lavaret kementse Godig a zave varzu an Env he daoulagad leun a zaelou.

— Paourkez Godig !... Mar kerez me ielo er ster da glask an inkin. — Jilig a ioa o sonjal lamet en dour, mes Godig a grogas buhan enhan hag hen dalc'has.

— Oh, aotrou, emezhi, guelloc'h e ve ganhen beza lezet daou zervez dioc'htu ep tam bara, ha caout bazadou bet-er goad, eget ho kuelet o vont d'en em deleur en dour aze. Sellit mar kirit ni ielo da bidi Guerc'hez an derven. Claoustre e teui d'hor zicour.

Godig a grogaz e dorn Jilik. N'e doa mui a aoun rag he zillad brao. He gas a reas da gichen eur vezen dero eleac'h ma e devoa cavet eun toul ha laket enha eun imach d'ar Verc'hez. An imach a ioa dister ha divalo; n'eus fors, imach mam Doue oa.

Godig a reaz, a greiz calon, eur beden d'an Itron-Varia, ha Jilig a lavaraz ive ar beden var he lerc'h. Pa zavaz ar goueriadezik paour, he daoulagad a ioa skedus gant ar feiz hag an esperans.

— Godig ! Godik ! eme Jil, me da zaveteo. Sell, epad ma edomp o pidi ez eus deut eur zonch vad em speret; ar Verc'hez, ep mar eo e deuz he digaset din. Chom aze d'am gortoz, ha kendalc'h da bidi ha da drugarecat mam Doue.

Ha Jil kuit ac'hano d'ar red. Godig a glevaz eur pennad trouz he dreid o skei stank stank dre ar c'hoad. Abenn eur pennadik ne glevas mui trouz ebet. Hogen ne devoa ket a encrez. Ne anaie ket ar potrig iaouank-ze; hogen ker mad en doa doare da veza, ma crede stard n'en doa ket clasket ober goab anezhi.

Godig a jome ato var he daoulin, o pidi patronez an dud reuzeudig, hag he c'halon a ioa leun a fizians.

Tennet euz ar gazeten c'hallek *Semaine des familles*.

(*Eur pennad all eur vech-all.*) G. M.

Prizonerien prusian zo e meur a leac'h e Frans ; bez'ez eus marteze muioc'h c'hoaz euz ar Bavier hag ar broiou all deut da zicour ar Prus. Setu ama petra a lavar daou zen bet o velet ar brizonièrien zo e Paris.

Bez'ez euz, etouez ar brézonierien-ze, tud a gement carter zo en Alemagn, hag ive euz a gement rum soudardet o deuz ar brusianed. Oll e tougont var c'horre ho dillad all eur gapoten brun pe rouz ; ar pez a ra ma' zint oll henvel da velet, ha ma zint dies da velet a bell.

An darnvuia anezho a zo melen ho liou, hag ar bleo var ho fenn a ve kemeret evit foenn ; mont a rafe saout d'ho feuri. Tud ene avad o deus doare da veza, calet oc'h ar boan, hag ar skuisder. Oll couls lavaret e c'houzont lenn ha serifa.

Ar brizonierien-ze zo calz anezho euz ar Bavier. N'o deus droug ebet oc'h ar fransizien, ha ne c'houlenfent ket guell eget mont d'ho bro. Evelse e teuont da veza mignonet d'ar re soken o deuz ho faket, ha guelet ez eus bet euz hor zoudardet, goude beza great prizonierien, o prena ho unan, euz ho ialc'h, d'ar brizonierien-ze an dillad a vanke dezho pe a ioa eat fall. kementse a ziskuez ato calon vad ar fransizien.

En derveziou-ma e lennen liziri scrifet d'he dad ha d'he vam gant eun den iaouang a Gemper a zo eat a volonte vad d'en em lacat e renk zouavet ar c'holonel Charet, er Mans.

An den iaouank-ma, devot evel eun œl, a scrif couls lavaret bemdez d'hedud. Eur blijadur eo clevetar c'homzou a gaf evit rei da anaout d'he gerent ha d'he vignonet ar garantez en deuz evitho.

Ervez ma lavar, eno int leun a fizianz e Doue, hag ho c'halon zo leun a laouenidigez. Homistri zo mad outho, hag a ra dezho evel pa vent ho bugale. Pep tra a zo reglet evel en eur gouent. Pidi a reont hag henilla ep mang ho relijion. Deski a reont mania an armou, ha kement se e ber amzer.

An den iaouank-ma a dle brema beza eat euz ar Mans, rag en he liziri diveza e lavar beza var ar mare da vont en hent. Dre ma vezont desket, ho c'haser ac'hano lar-coc'h evit tostat oc'h an enebourien.

Setu aze, ep mar, soudardet evel a zo dlet da gaout evit savetei ar Frans ha tenna bennoz an aotrou Doue var hon armeou.

Ar gazeten *L'univers* a gomz ive euz ar brizonierien zo e Prus hag euz ar stad truezus ma emaint.

An dud vad-ze, eme eur missioner a zo eno, ne var-c'hatont ketevit ober eur pennad mad a hent evit gallout cofez ha communia ; hag an hent-ze zo seul diesoc'h dezho da ober ma zeus scorn ha lod anezho n'o deus ket a voutou. Ar vez a vire oc'h meur a hini anezho, e Frans, d'en em ziskuez christenien, ar vez-ze o deus taolet kuit. Bep sizun omp souezet o velet meur a hini o tistrei oc'h Doue. Anzao a reont oll eo ar fals credennou a glasker da skigna en ho bro eo o deuz he c'hollet.

Er vrezel en em gaf a bep seurt troiou. Varlerc'h ar gounit o deus bet hor soudarded e kichen Orlean, eun nebeut fransizien, skuis gant ho dervez, a gavas, pa voa deut an noz, eur bern colo, hag en em daolas varnezhan da eana ha da ober enr c'housk. Hogen dindan hag etouez ar c'holo-ze e voa en em fourret sourdardet euz ar Bavier, en hevelep doare ma edo ar fransizien, ep gouzout dezho, var gorre ho enebourien.

Sourdarded ar Bavier, evitho da veza beac'h varnezho, ne finvent ket, ne gredent ket a veac'h tenna ho halan ; e guirionez tom e tlie beza dezho.

Antronoz ar fransizien, pa zaf jont, a gavas potred ar

Bavier, hag e devoue eun tam ebat oc'h ober anezho prizonierien.

E kichen Beangency ez eus diou vilin avel. Tennerien-frank Calthelineau a voa eno. Evesaat a rejont e servich ar milinou-ze da aroez d'ar brusianet. Pa dostea ar fransizien e velent diouaskel ar vilin o trei en eun tu ; ker-kent hama pelleant, e vezent troet en tu all, ha neuze ar brusianet a iea hag a zeue dre eno dizaoun ha dibreder.

Petra a reaz an dennerien frank ? En em guzet a rejont guella ma c'hellent e doug ar milinou ; trei a rejont an diouaskel en tu a verke oa eat ar fransizien kuit. Ker-kent cavalierien ar brusianed a dosteas dizourgi bras.

Pa voant deut var hed tenn, e voue great varnezho eun discarg hag a ziscaraz en eun taol eun ugent marc'h bennag, hag ar re all a dec'haz ac'hano d'an daou lam.

Epad ma rea an dennerien frank an discark-ze, e ker Beaugency, e ti ar Mær, e tremene eun afer all. Eun ofiser euz ar Bavier, eur pez divez, a ioa eat da di ar Mær, hag a lavare otus dezhan e ranke caout cant mil lur.

Ar Mær a c'hine hag a lavare n'oa ket evit caout ke mentse a arc'hant da rei dezhan evelse dioc'htu var ar ger. An ofiser a doue hag a rea teil. Epad ma rea safar, setu-hi o clevet an tennou a loske an dennerien-frank var soudarded an ofiser.

« Clevit, a lavaras neuze ar Mear dezhan, setu aze hag a zo erru da zigas deoc'h ar c'hant mil lur a c'houllit ! »

An ofiser ne jomas da c'hortos ken. Disken a reaz euz an ti-ker evel eun den pennfollet, sevel a reas var he varc'h hag e zeaz ac'hano evel pa vije crog an tan enhan.

En dez all en eur c'hafe e sant Malo, eme eur gazeten euz ar gær-ze ez oa eun nebeut ofiserien. Guelet a reont o tont en ti eur paour goloet a druillou, he dreid o tont er meaz euz he voutou, eun tok var he benn ha n'en doa kern ebet. Mont a reant d'ho godel da glask eur guennek bennak da reien aluzen d'ar paour kez den-ze, pa veljont eur c'habiten o sevel gant prez hag o vont da gregi en he zorn en eur lavaret :

— O va Doué ! c'hui aze ? c'hui er stad-zé !

Ar paour-ze a ioa eun ofiser a reng huel euz a Vreiz. N'oa ket falvezet dezhan en em renta prizonier e Metz, hag oa tec'het. Treuzet en doà ar Frans dindan an truillou-zé, hag e c'hellit cridi n'en doa ket her great ep poan. Brema, goude beza guelet he dud, ez ea adarre da glask fret d'en em ganna oc'h ar prusianet,

---

Ha lavaret a rin-me eur ger bennag adarre divarbenn crisderi ar Brusianed ? Setu ama petra lavar eur gazeten a Rouan.

E Neuvil ar Brusianed o deus croget er mear, en adjoent, hag er person. Neuze o deus ho liamet stard divrec'h ha divesker ha stlapet evel leou var eun nebeut plouz. Eno o deuz roet dezho peb a antercant taol baz. Goudeze o deuz ho staget oc'h lost ho c'hezeg hag ho zreinet dre ar vouillen. Erfin o deuz otreet ho lezel da vont kuit, gant ma paejent mil lur pephini anezho. Ar mær n'en devoa pevar c'hant lur hag o deus laket an tan en he di ha devet he oll danvez.«

— E Mutzig, e kichen Strasbourg, ez oa c'huec'h den iaouank varnuguent eat d'en em lacat e reng an dennerien frank. Soudardet ar Bavier a ellas caout crog e tadou an dud iaouank-ze hag o lazaz a dennou fuzil. N'oa ket c'hoaz avoalc'h kementse. Troc'ha a rejont dezko ho diouscouarn hag ho fri, neuze e lekejont ar c'horfou en eur renkad a hed mogeriou an ilis, gant eur scritel azioutho evit lavaret piou bennag a glaskje cas ar c'horfou-ze ac'hano a vije lazet dioc'htu.

Pa scrifet an dra-ma ez oa eis dervez varnugent abaoue m'edo ar c'horfou-ze eno o vreina dindan ar glao.

Hogen avoalc'h var an traou criz ha gouez-ze a laca ar galon da vantri. Ma ve eun dra bennag hag a elfe bianaat ar boan a ra clevet traou evelse, eo e c'hellomp esperout e teui kentoc'h aze Doue da zellet a druez ou-zomp. Rak pe ger cablus bennak ma ve ar Fransizien, pe gen nebeut bennag a feiz o deus lod anezho, biken gouscoude ne vijent bet gouest da boulza ar grisderi bete keit-ze.

A vrema zoken e c'hellomp lavaret eo comanset an Aotrou Doue da zilaou hor mouez hag hor pedennou. Ar c'heleier a deu deomp en derveziou-ma a zo mad. Ar jeneral Trochu zo deut er meaz euz a Baris gant eun arme, hag o deus goal laket ar Bruzianet en eun tu da gær. Arme al Loer a dosta ive d'ho zicour. E tu an anternoz ar Bruzianed a zo caset er meaz euz a gær Amien.

En eur ger en derveziou-ma tud hor bro o deuz ar gounit e pep leac'h. Esperomp eta ha kendalc'homp da bidi.

Listen euz a re o deus roet eun dra bennag evit ar brizonerien zo e Spando, e Prus, gant ar c'holonel Kerrien.

Unan bennag euz a Gastel.....	71.	50 c.
Eun all euz a Gemper.....	1	««
Labourerien a Lampaul-Guimillau..	4	25
An itron de la Houssaye.....	5	««
An itronezet Rozencoet ha Malherbe.	10	««
An aotrou Ch. Liot.....	3	««
Aotrou person Penhars.....	5	««
C'hoarezet guenn Penhars.....	5	««
Lady Cathurst.....	20	««
Trompson Hankey.....	20	««
An itron de la Sablière.....	10	««
An aotrou de Kerret.....	20	««
An aotrou Drezen.....	10	««
Unan ganet e Gouezhou.....	5	««
Som evit al listen-ma.....	125	75
Evit al listennou diaraog.....	2018	95
En oll.....	2144	70

Un toullad Prusianed a iea en eur bourk bihan e canton Ferrier. Tost d'ar bourg e cavont var an hent eun den coz ha cabac'h, hanvet Petroni, oajet a bevarugent vloas. — Cabiten ar Prusianed a c'houlen outhan :

— Potr coz, peleac'h ema an enebour?

An den cabac'h a zao sounna ma c'hell var he izili hag a respont :

— An enebour? C'hui eo an enebour!

Hag ar chatal, rak ne ouzon ket pe seurt hano da rei dezho ken, hen laz var an hent!

Ar Brusianed, o tremen dre eur geriadennig all, a gavaz eur vaouez hag a c'houlennas diganthi :

— N'eus ket a dennerien-frank aze?

— Nan, n'eus nicun.

— N'est ket a vobilet ive?

— Eo, unan zo, mes clanv eo.

— Mad, neuze, eme eun uhlan, kea da gerc'hat he fuzil din, ha kers buhan!

Ar vaouez kez a deuaz en eur grena hag en eur vouela da lavaret kementse d'he mam ha d'he breur.

Ar mobil, pa glevaz, a lavaras :

— Gortos, gortos! me ia va unan da gas va fuzil dezhan. Hag hen o lacat eur gartouchen vad en he fuzil, ha buhan da gaout an uhlan a ioa chomet da c'hortos.

— Va fuzil a fell dit? Sell! setu hi aze! hag ar voulet hen tizaz en he benn. Ne goezas ket gouscoude, rag ar varc'heien euz ar Pruz zo stak var ho c'hezek. Ar marc'h avad a droaz en dro hag a ieaz ac'hano d'an daou lam, ha tog an uhlan a voue cavet var an hent eur pennadik larcoc'h.

Au aotrou Cozian, bet person e Plouhinec, so maro er sizun-ma.

Merket em euz, ouspen eur vech, e Feiz ha Breiz, ne lacajen morse er gazeten ar pennadou scrit a vije digaset din ep lavaret abers piou e teuent.

Nevezi a ran adarre an ali-ze. Coll amzer a rai ato ar re a scrifo ep rei din da anaout abers piou e teuont, daoust pe ger caer e c'houfe beza ar pennadou scrit-ze.

Meur a veleg euz an escopti o deus goulennet diganhen perak ne scrifen ket ha ne lakean ket moulla eur mis Mari e brezonek. Da gementse n'em oa nemet eur respont da ober : Bez'ez eus miziou Mari brezoneg avoalc'h, ha zoken re vad, hag a dra zur me n'em eus ket ar fizians da ober guelloc'h.

Neuze ez eus deut re all hag o deus lavaret din penauz eur Mis Mari, pa vez bet lennet en eun ti epad pevar, pemp bloas, pe ouspen, dioc'htu, ar re o deuz he lennet pe clevet he lenn evelse meur a vech, a ve contantmad da chench, hag a zilaoufe gant plijadur eur mis Mari nevez, ha pa na ve ket couls hag ar c'henta.

An ali diveza-ma en deus roet din an hardiziegez da lacat moulla eul levrik dindan an hano-ma :

MIZ ITRON-VARIA AR ROZERA, pe mis Mari e kenteliou var bemzek mister ar Rozera.

Evel ma'z euz, a drugare Doue, eun niver braz a dud e breuriez ar Rozera, ha ma'zeo gourc'hemennet d'ar vreudeur ha c'hoarezet, evit gounit an oll induljansou stag oc'h ar vreuriez, medita, epad ma lavaront ho Rozera, var ar mistériou a vuez, a varo hag a c'hloar Jésus-Christ, em eus sonjet, dre al levrik ma, ho zicour da gementse.

Tennet em eus diou gentelig a bep mister, an diou gentel a gave din a deue eüna euz ar mister, a ioa desket deomp sclerra er mister-ze gant Jésus hag he vam santel, hag a ioa muia dioc'h doare ar bobl. E pep mister e caver aleiz a genteliou, hag an hini a zo boas da vedita a gaf eno eun tenzor a zonjezonou mad. Mes ar re n'int ket boas da vedita o deuz izom da veza sicouret, ha setu ar pez am eus clasket da ober.

Renket em euz al levrik-ma evel eur mis Mari evit ma c'hello, ne ket epken ar re zo e Breuriez ar Rozera, mes an oll, en em zervichout anezhan.

Ne ouzon ket c'hoas peur e vezo echuet d'he voulla. Hen lavaret a rin divezatoc'h. Ar pez zo sur eo ez euz amzer d'he beurvoulla ha da lacat golo varnezhan pell araok mis Mae.

G. M.

PRIZ AN ED.

KEMPER. — *5 Kerzu.*		PONT-N'ABAT. — *4 Kerzu.*	
Priz an daou c'hant lur.		*Priz an daou c'hant lur.*	
Guinis.....	23 lur, 14 c.	Guinis.....	25 lur, 41 c.
Segal.....	17 lur. 98 c.	Segal.....	18 lur, 55 c.
Eiz.....	17 lur, 78 c.	Eiz.....	15 lur, 76 c.
Ed-du.....	24 lur, 04 c.	Ed-du.....	24 lur, 66 c.
Kerc'h.....	19 lur, 42 c.	Kerc'h.....	20 lur, 26 c.
Avalou douar	8 lur, »» c.	Avalou douar	7 lur, »» c.

LEVR BUGALE MARI

GANT AN AOTROU CHATTON, P. GUENGAMP.

Moullet evit an eil guech, ha cals caeroc'h ha difazioc'h evit ar vech kenta.

HISTOR BREIZ

Cant A. de M.

A so moullet evit an trede guech.

An dud divar ar meaz a gav el levr-ze kenteliou caer divar benn ar pez zo tremenet en ho bro.

Al Levr-ze a gaver er braz euz an tiez a verzer Levriou enho.

Ar Gerant : AR. DE KERANGAL.

Kemper, moullet gand AR. DE KERANGAL, Moullér an Escopt.

DISSADORN 17 KERZU 1870. N° 307. C'HUEC'HVET BLOAVEZ.

FEIZ HA BREIZ,

KELOU A BEP BRO, HA KENTELIOU VAR BEP TRA,

Digaset bep sul da gement Christen a gomz ar brezounek.

CONDITIONOU EVIT CAOUT AR GAZETEN :

Evit ar FINISTER, COSTEZ-AN-NORD *hag ar* MORBIHAN : *evit eur bloas*, daou scouet ; *evit c'huec'h miz*, pevarzec real.

An Abonamant a dle beza paet araog caout ar gazeten.

An hini ne zigas ket en dro ar c'henta cazeten a reseo goude ma zeo echu he abonamant, a zo consideret evel abonet a nevez.

A abonamant a gemerer e ti an Aotrou DE KERANGAL, *mouller an Escopti, ru ar Gigerez, n° 18, e Kemper.*

D'an Aotrou DE KERANGAL *epken e tleer adressi ar peamanchou ha kement a zell oc'h servich ar Gazeten.*

Ar scrijou da lacat er Gazeten a dleer da adressi d'an Aotrou MORVAN, epken.

KEMPER, 17 Kerzu 1870.

Daoust ha dont a rai dreist ar mare hor bro ger, ar Frans da anaout ez eo ar brezel-ma eur voalen a laca Doue da boeza varnezhi, ha da anzao ne deo ket ep abeg e teu ar voalen-ze d'he skei? Cridi a affet da viana hirio e ve unan bennag hag o defe anavezet ar virionez a gementse, pa velomp lod euz ar re zo en hor penn o c'houlen sicour oc'h Doue hag o lacat ho fizians enhan. Ar zell-ze varzu an Env, ar c'halvaden-ze varzu an Oll-galloudeg en devezo great plijadur da gement calon e guirionez christen a zo er vro. Doue zo leun a vadelez hag a drugarez ; ne c'houlen nemet pardoni ; mes eun dra zo red evit kementse, red eo e teufe ar pec'her da anzao he bec'het. Kerkent avad ha ma ra an anzao-ze gant eur guir c'hlac'har, he bec'het a zo taolet a dre kein ; an tad a drugarez a zigor he zivrec'h evit digemeret ha briata ar prodik.

Biscoas Doue ne vancas guechall da zont da zicour he bobl pa zistroe outhan ha pa anzave gant glac'har he faziou. Morse ne vancas d'he denna a dre daouarn he enebourien, daoust pe gen tano bennag e vije eat nivér ar bobl-ze, daoust pe gen distrujet e vije bet gant tud ar broiou all. Avechou zoken e rea d'he enebourien mont d'he gas d'he vro gant henor, hag he zicour da zevel he vogeriou hag he greou discaret.

Hogen ar re o defe muia izom da ober an anzao-ze n'her graint ket, ha ne zonjint ket hen ober. Penauz ar re ne anavezont Doue ebet, per mar hen anavezont, ne deo nemet evit ober ar brezel dezhan, d'he relijion ha d'he ilis, penauz e teufent hi da anaout eo dorn Doue a deu d'ho skei, ha da anzao eo hi ho unan, dre ho fec'hejou eo o deus tennet ar voalen-ze varnezho? Caret a rafent gouscoude guelet ar Frans saveteet ; mes carout a rafent e ve great kementse ep ma ve meneg ebet a zicour an Env. Carout a rafent gallout lavaret : Ne ket Doue, mes hon dorn galloudus-ni eo en deus great ar burzud-ze ; ijin hor speret ha ners hor breac'h eo a zo deut abenn euz hon enebourien. Morse avad ne lavarint eo en hano Doue ha dre he zicour eo e deus gallet hor bro en em zifen ha delc'her penn da enebourien ker galloudus.

Evidomp-ni christenien catolig, e pe stad hag e pe renk bennag en em gafemp, ni a dle anaout al lealdet a justis Doue. Piou n'en deus ket pec'het? Piou a c'hell lavaret n'en deus ket meritet he lod euz ar gastizamant? Ha n'on eus-ni ket oll, e gis pe c'his, torret unan bennag a c'hourc'hemennou Doue? Hor peden eta a dfe beza eun anzao euz hor pec'het. Ma teufe pephini da anzao he fazi ha da c'houl pardon, oh! neuze Doue a rafe trugarez deomp hag a denfe divarnomp ar voalen bounner zo oc'h hor flastra. Ober a rafe adarre ar pez en deus great c'hoaz ouspen eur vech evit ar Frans, rag hor bro ger a zo bet c'hoas meur a vech breset ha distrujet gant he enebourien.

Caout a reomp e *Cannad ar Galon-Sacr* eur pennad scrit tennet euz a eul levr great tremen daou c'hant vloas zo, hag a ve lavaret a ve scrifet evit an amzer brema. Er mare-ze ez oa e Beaun, e couent leanezet Carmez, eul leanez hanvet Mac'harit euz ar Zacramant Santel, eur zervicherez vras da Zoue; hi eo e deus savet breuriez ar vugaleach santel a Jesus. Reseo a rea grasou braz euz an Env, hag avechou an anaoudegez euz an amzer da zont. Ar brinset, ar jeneralet, ar re vras coulz hag ar re vihan a c'houlenne caout perz en he fedennou, hag a rente testeni d'ar c'hallout o devoa ar pedennou-ze dirak Doue.

Da zeiz ar Pantecost, er bloas 1636, Mac'harit o veza azezet e touez he c'hoarezet, a ieaz en eun taol er meaz anezhi he unan; Doue a roas dezhi da anaout e voa skuiz oc'h ober trugarez da eur bobl dianaoudek. Ar grea a armeou ar Roue a iea, epad n'edo ket var evez, da veza taget, draillet, distrujet, hag ar Frans a vije evelse digoret d'an enebourien. Kerkent al leanezet all a velas Mac'harit o sevel euz he flas, o kemeret eur grucifi

etre he divrec'h hag oc'h en em lacat da bidi calonek meurbet. En em ginnigen a rea da Zoue evit ma raje gras d'he bro. Peden Mac'harit a zaveteaz arme Frans. Doue a brometas dezhi e vije espernet ; mes goulen a rea ma rajet pinijen ha ma tistrojet outhan, ha Mac'harit ne lavaras ket pe seurt poan ha pe seurt pinijen a voue goulennet diganthi he unan.

Epad ar bloas-ze 1636, Mac'harit a voue discleriet traou evelse dezhi ; ha neuze dreist oll e crescaz he fedennou hag he finijennou evit savetei ar Frans. Ar vosen a ioa bet kentoc'h er vro, hag a zonjet a ioa eanet, a grogaz adarre e n'ous pet leac'h, hag ar vrezel a zirollas goaz eget biscoas. Ar roue a voue red dezhan lacat, var eun dro, c'huec'h arme var droad. Ar Rouantelez a ioa flastret dindan beac'h ar guiriou ; ar vro baour e devoa dioueret he arc'hant hag he zud ; ar meziou a iea e gouezeuri, n'oa den d'ho labourat.

Neuze hor Zalver a ziskuezas da Vac'harit al lazerez, ar scraberez hag an oll goaleuriou all a dlie coeza var ar Frans, hag a lavaras dezhi : « hastit afo, va merc'h, pidi evit ar bobl cablus-ze ! Tennit euz a denzor va bugaleach; va meritou epken a c'hell caout gras evithan. »

Neuze eo e tescaz hor Zalver da Vac'harit an doare d'he henori, azalek ma voa en em c'hreat den beteg he zaouzecvet bloavez. Ha setu an devosion d'ar mabik Jesus, pe d'ar vugaleach santel a Jesus. Ne ket dies ar pez zo da ober er vreuriez-ze. Celebri gant devosion goueliou ar bugel Santel ; henori ar pempet dervez varnugent a bep miz abalamour ma zeo ganet Jesus en deiz-ze, ha lavaret eur chapeledik bihan; pemzek greunen enha, hag hanvet gant Mac'harit : *Curunen ar bugel santel.*

An devosion-ze a voue digemeret mad gant an oll, hag ep dale al leanez a zavaz, e Beaun, eur chapel d'ar mabik Jesus, hag e c'hanvaz ar chapel-ze *Nazareth.*

Etre daou an enebourien a c'houneze ato, hag a deue larcoc'h larca er vro. Da viz Eost e voa ar strafuil e pep leac'h. Ar Spagnolet a deue var ar Frans dioc'h eur penn, hag an Allmanet dre eur penn all. An enebourien a zistruje oll dre ma tremenent. E Pariz e voa ker braz ar spont, ma voue savet ugent mil den euz ar mevellou epken. E Beaun, kerik dister, ar strafuil ne voa ket bihanoc'h. An ilizou a veze nos deiz leun a dud o c'houlen sicour euz an Env.

Mac'harit epken ne voa ket encrezet, hag a gourache ar re all. « N'o pet ket aoun, emezhi ; ar mabik Jesus en deus brema eur chapel ama, ha ne lezo ket he distruja. Perak n'oc'h euz-hu ket muioc'h a fizians er mabik Jesus a zo deut da veza ho tifennour ? Ha ne ouzoc'h-hu ket pe ger braz eo gallout Doue ? pedit caloneg, hag hoc'h aoun a droio e levenez ? Petra zo red evit trec'hi an arme scrijusa? Eur goloen pe eur blouzen euz he graou, eur bilpouzen euz he lieni, ar skeud epken euz ar bugel santel. »

D'ar 25 a eost, ar bugel divin a zisclerias da Vac'harit e zaje antronoz an enebourien var ho c'his. Mont a rejont ; mes Mac'harit a voue lavaret dezhi e teujent adarre en dro ma na rea an dud pinijen ha ma na zistroent oc'h Doue. Ar pez a zigouezaz ive, rak d'an deiziou kenta a viz here e teuaz eun arme nevez a Allmanted e Frans, hag a deuas tost da gær Beaun.

Mac'harit ne devoue aoun ebet. Pidi hag ober pinijen a rea muioc'h mui. « Oh ! bugel divin ! a lavare hi aliez, ha ne lessot-hu ket ho madelez hag ho trugarez da veza treac'h d'ho justis ? Ha ne reot hu ket a c'hras d'ar vro-ma, evel ma oc'h euz hen lavaret din, abalamour ma'z eo devot d'ho pugaleach santel ? »

— « Ha ne velit-hu ket, eme hor Zalver, eo dre ar voalen-ze e tiscaran speret va fobl hag e ran dezhan distrei ouzhin ? Na goll ket fizians ; me zalc'ho d'am ger. Abalamour d'an henor a renter din ama, ne zigouezo droug ebet gant ar gær-ma. »

Gouscoude an encrez a greske ato. An enebourien a ioa tost. Tud kær, dreist oll ar re binvidig, a zileze ho ziez hag a dec'he kuit. Tud al leanezed a deuas d'ar gouent evit clask ho lacat da dec'het ive evel ar re all. Al leanezet ne c'houient petra da ober. Mac'harit avad a lavare ato: « N'o pezet aoun ebet ; ar bugel santel en deus lavaret din e veje espernet ar gær-ma. Mancout a rafemp a fizians e Doue ma zafemp da dec'het. »

Eun derveziou bennak goude hor Zalver a zisclerias da Vac'harit ez ea an enebourien da vont en ho zro, e vijent castizet ho unan abalamour d'an torfejou o doa great, hag o divije kement a spont hag a strafuil o vont kuit evel o doa taolet er vro.

E guirionez ar ster a deuas da c'hoeza hag a veuzas lod anezho. Pemp cant den epken o veza deut da zicour ar Fransizien, e credjont oa deut eun arme vraz en ho enep, e kemerjont an teac'h gant kement a brez hag a strafuil ma zeaz a veac'h ar palefarz anezho d'ho bro »

Ha ne vezo ket gallet lavaret divezatoc'h euz ar bloas 1870 ar pez a leverer ama euz ar bloas 1636 ? G. M.

An Tad Santel ar Pab, an oll her goar, a zo en eur sted trist meurbet. Scrifet en deuz, er sizunveziou diveza, eul lizer hir eleac'h ma ro da anaout, a hini da hini, an oll dorfejou cometet en he enep, hag a enep an ilis santel, an oll dismegansou en deus bet da c'houzanv hag en deus c'hoas muioc'h brema abaoue m'eo deut an alouberien d'en em renta mistri euz ar gær a Rom hag euz a gement a ioa dezhan.

Diskulia a ra fallagriez ha trubarderez an dud difeiz ha dizoue-ze o deus c'hoant d'en em lacat e renk bugale an iliz epad ma he distrujont, a falfe dezho rei da gridi ec'h henoront an Tad Santel ar Pap, ez int bugale sentuz outhan, epad ma ma laeront he dra ha ma hen dalc'hent prizonier. Ar Iuzevien guech all ne reant ket goasoc'h d'hor Zalver Jesus-Christ en amzer he bassion. Hogen hor Zalver, evit gallout pardoni d'he vourrevien, a lavare ne c'houient ket petra a reant. Ne ouzon ket hag hen a c'hello hirio ar Pap, pa c'houlen pardon evit he enebourien, caout an digarez-ze evit scanvaat ho zorfet.

Dre ar bed oll catolig e saver listennou var bere tud a villerou a laca ho hano evit dre eno en em zevel a enep alouberien Rom ha stadou hou Tad Santel ar Pab ; a eneb ho fallagriez, ho zrubarderez, ho zorfejou. En em zevel a reont oll evit goulen ma vezo rentet d'ar Pab ar pez zo laeret divar he goust ; evit ma c'hello caout ar frankiz a zo red dezhan evit gouarn an ilis catolik. Euz a bep corn euz an Itali, ha dreist oll euz a Rom. ar gatoliked a gas d'an Tad Santel mercou euz ho c'harantez. Eun niver braz a dud iaouang a Rom a zo eat en dez all d'ar vatican da gas d'ar Pap diner Sant Per, hag evit lavaret dezhan ne heuiljent biken ar scolach dizoue ha contamet a zo c'hoant da zigeri evitho e Rom. Eur vanden dud a Rom a zo c'hoaz eat da gas dezhan diner Sant-Per, gant eul listen a ioa varnezhi ouspen tri mil hano pere oll a fell dezho diskuez d'ar Pab e talc'hint mad dezhan.

Ar bobl ive a ro da anaout ne fell ket dezhan beza dispartiet dioc'h vikel Jesus-Christ, ha bep en amzer en em laca da grial : *Bevet Pii nao* ! G. M.

Sant Patris, abostol an Irland.

XIII.

Patris ne c'houzanve nag ar bobl nag ar venac'h da ober he veuleudi ha da ziskuez dezhan ho anaoudegez vad.

« Cals re a fouge a roer din, emezhan, guelet a ran e saver ac'hanon calz hueloc'h eget na veritan ; n'oun ket din euz an oll meuleudiou-ze.

Setu ama, ervez a leverer, ar pez a lakeaz ar Zant d'en em glem evelse.

Unan euz he ziskibien, hanvet Sechnal, hag a ioa bars pa edo er bed, en doa kendalc'het dindan sae ar manac'h, da veza eur potr dichipot evel diagent. O veza clevet eun deis foùgeal Patris ha lavaret e voe eur zant, e lavaras dirag an oll :

— Bez' e vije sant. ma vije guelloc'h oc'h he nessa.

An Escob, o veza clevet kementse, a c'houlennaz oc'h Sechnal petra felle dezhan da lavaret dre ar c'homzouze.

« C'hui, eme ar bars, ne gemerit ket ar profou hag an ofransou a ginniger deoc'h, hag e c'heljac'h gouscoude ho miret hag o lacat da zicour ho preudeur izomek. »

Ar zant a ziskuezas dezhan gant dousder, perag e rea evelse, hag a lavaras :

« Ma kemerfen kement a ginniger din ne lesfen ket gant va breudeur var va lerc'h, peadra da vaga daou loen mud.

Sechnal a velaz oa bet disleal o tamal ar zant.

Pardon a c'houlennaz, ha pa voa perdonet, ez eas kuit laouen, hag e claske an tu da rapari he fazi.

Hogen setu ama petra a zonjas da ober. Eun derveziou bennak goude e teuas da gaout Patris, hag e reaz outhan ar goulen born-ma :

« Va zad, me garfe sevel eur vers en henor da eur zant hag a zo c'hoas beo ; petra zonjit?

— Petra zonjan, eme Patris ; setu aman :

« Kana a ri braoentez an deis, pa vezo deut ar pardaez ;

« Kana a ri ners-calon ar brezelour, pa vezo deut ar gounit ganthan ;

« Kana a ri ar sturier, p'en devezo digaset he lestr er pors. »

Sechnal gouscoude a zalc'he mad :

— Can eta, eme ar Zant ; hogen kere cousto dit fougeal eun den ha ne ket din e ve great guerziou evithan ; me vel ar maro en he za e dor da lochen.

Sechnal en doa muioc'h a garantez evit he vestr eget a aoun rag ar maro. Sevel a reaz he verz, hag ep dale euz an eil penn d'egnile euz an Irland an oll a gane :

C'hui oll, mignonet Doue, tostait da glevet,
Cana buez eun den dispar, gant Doue benniget,
Buez hag oberou Patris, hon escob earus,
Eun æl hag eun abostol dre he vuez burzudus.

An hini en doa savet ar verz a varvaz er bloas-ze, eme ar bobl ; ar re avad a c'hoar ar verz hag he c'han en ho heur diveza, a zo salvet.

Ar vrezelourien en em lakea d'he c'hana a dremene, ep beza guelet, a dreus meuriadou ho enebourien ; hag ar pez a rea c'hoas muioc'h a vad da galon bugale Patris, meur ha hini, epad ma he c'hanent, o deus guelet bizach an tad laouen o vusc'hoarzin outho.

Setu aze pebez gallout o doa ar guerziou a rea meuleudi abostol an Irland ; setu aze dreist oll penauz e c'houie tud ar vro-ze caret.

Patris ive, evel a zo bet lavaret eus hor Zalver he skuer, he c'haras bete an termen diveza. Goude beza en em roet oll dezhi epad tri bloaz ha tregont, e scrife :

« Ra blijo gant Doue rei din ar c'hras na gollin morse ar vro-ma en deus tennet davet-han er peun pella euz ar bed ! »

Ha goudeze gant keuz en he galon d'ar vro en doa kuiteet, e lavare :

« Me garje ervad guelet c'hoas Breiz, a zo evidhon evel pa ve ive va bro, hag eleac'h ma em eus kerent a garan kement. Me garje dreist oll guelet adarre bro-c'hall, guelet eno va breudeur, ha teleur va zell var bizach Sænt va Autrou. Doue a c'hoar pegement e c'hoanta va c'halon kementse ! Mes chadennet oun ama gant ar Speret-Santel. Aoun am eus da goll al labourou am eus digoret ; aoun am eus da vont a enep urs ar Brovidans e deus gourc'hemennet din dont d'an enezma bag echui va buez etouez an Irlanted. »

An ioulou-ze ker c'hoeg evit an Irland, ha lavaret ker brao, a roe danvez guerziou d'ar barzed. Roet o deus dezho, evel pa lavarfen, diouaskel. Euz ar beg huela euz an Irland, divar gern menez an eret, o deuz ho kaket da zevel bete'n Env. Diskuez a reont deomp ar zant en he za var ar menez huel-ze, sioul o sellet oc'h ar vro gaer gounezet d'an Aviel ; ha neuze, dre eur zachaden euz

ne , o tenna davethan, euz ar c'hreisdeiz hag euz an anternoz euz ar sao-heol hag enz ar c'huzheol, dindan furm labouset brisvenn, an oll eneou saveteet dre he brezegennou, hag euz a douez an eneou-ze, ken niveruz hag ar stered, o cas varzu Doue ar beden-ma evit ar bobl a garie kement :

« O va Doue! plijet ganeoc'h rei teir c'hras d'ho servicher ;

« Ar genta, ma vezo pardonnet kement Irlantad a c'hoûlenno pardon en heur he varo ;

« An eil, ne goezo morse an Irland dindan ieo ar broiou estren ;

« An drede, na vezo irlantad ebet beo da velet an deis diveza euz ar bed. »

An æl Victor a roas dezhan da anaout e roe Doue he c'houlen dezhan ; setu petra lavar ar bobl. Hogen, siouas I en em dromplet eo, da viana evit an eil gras, hag an æl en deus pleget pavillon glaz Erin hag ar frankis !

Pa voa echu he beden, ar zant a zavaz he vouez, hag a ganas :

« Benniget ra vezo Erin (Irland) e pep leac'h ; benni get ra vezo an Ulster hag ar C'honnaught ; benniget ra vezo al Leinster e pep amzer, hag ar Munster da viken ! »

Echu oa he vission gant Patris. Deut oa a benn da ziskuez enhan he unan eun abostol hag eun Escop, evel ma cave dezhan e tlié eun abostal hag eun escop beza, hag evel ma en deuz her merket gant daouzek coms leun a ners, hag evel pa lavarfen, daouzek taol barliver, en he reolennou evit iliz *Irland*.

Bet oa :

Al leur a zouk ;
Ar stur a ren ;
An heor a stag ;
Ar morzol a sco ;
An heol a sclerra ;
Ar gliz a c'hleib ;
Ar follien a scrifer varnezhi ;
Al levr a lenner enhan ;
Ar mellezour en em veler enhan ;
An aroez a skign ar strafuil,
Skeuden ar brao hag ar mad ;
Hag en em c'hreat oa oll d'an oll.

Goude beza pedet evit ar vro choazet ganthan evit he hini, n'en doa mui ken da ober nemet pidi evithan he unan. Ar beden-ze a voue he destamant. Setu-hi ama :

« Mar em eus morse great eur vad bennag ervez ar skuer roet din gant va Doue a garan a greis calon, e c'houlennan digantha ar c'hras da scuilla va goad en henor d'he hano, gant ar gristenien a ziaveaz hag ar sklavet christen. Stard e c'houlennan kementse, ha pa dlefe va c'horf chom ep beza beziet, ha pa ve dispennet a damou, ha taolet evel eur c'hagn da voueta al la bouset preiz, al chas gouez hag an oll loenet fero.

Hennez eo an dra a reketan muia ; hen anzao a ran araok mervel. »

Pa dosteaz an heur diveza-ze, en em dennaz adouez he ziskibien hag en em guzaz en eul leac'h distro, dre ma felle dezhan mervel e cuz, en humilite, er baourentez, ep frealzidigez, ep mignon ebet var he dro, dilezet gant an oll, evel ma voa bet he vestr divin.

He c'hoant en devoue : pell braz oar bet ep gouzout peleac'h oa beziet. Eur scrifagner euz an navet cantvet, hag en deus destumet divarbeun kementse lavariou an *Irland* ha Brozaoz, a lavar evelen ; « Den ne voar peleac'h ema bez an den eurus Patris ; laket eo bet en douar ep ma ve bet roet da c'houzout da zen peleac'h. »

Ne ouzeur ket ken nebut d'ar zur ar bloaz eur he varo.

Lod a lavar e varvaz vardro ar bloas 460, ar pez a rofe dezhan vardro pevarugent vloas ; lod all a gas he varo bete 493 ; hogen an dra-ma ne deo nemeur credabl, rak neuze en divije bet c'huec'h ugent vloas.

Ar bobl epken, en ho lavariou, a gomz euz he amzer diveza. Mervel a reaz, emezho, e Sabhal eleac'h ma voa bet o chom da genta. Merc'h santel ar bars Dubtak a gasas dezhan d'ar gouent-ze eul liser gueet ha brodet ganthi he unan.

An Escob he bennigaz, hag evit he c'harga da rei, var he lerc'h, d'an irland, ar vennoz en doa roet dezhi dija divar menez an Ered, e lavaraz, o kemeret iez ha ton ar barzed :

« Berc'hed, o mam santel, flam aour a vro Desien ; epad tregont vloaz, etouez an dud divadez, bennik var va lerc'h an hegarad Erin ; bennig Erin e pep leac'h ; bennig an Ulster hag ar C'honnaught ; bennig al Leinster e pep amzer, hag ar Munster da viken ! »

Berc'hed a heuillas piz bolontez diveza abostol an Irland ; epad trejont vloas ne eanas d'ho bennigen. An æl Victor, dioc'h he du, a gendalc'has d'ho scoazella, goude m'en doa laket da liena ar zant al liser brodet gant merc'h an drouis coz.

Setu aze lavariou ar barzed ; goudeze o kemeret comzou euz eun hueldet dispar, e leveront eo an heol e voue ar c'houlaouen a sclereaz enterramant Patris, hag e chomaz eur sizun, eur miz dioc'htu, eur bloas zoken, da bara var he vez ep eana.

Ar barzed n'o deus lavaret nemet eul loden euz ar virionez. Ne ket evit eur sizun, nag eur mis, nag eur bloaz epken eo e teu sclerijennou ker bras-ze da bara ; ha pa glevan cana, dindan bolziou kenta iliz an Irland catolig, hymnou hag ofiis ar zant canonizet ganthi ; pa velan var douar hor broc'hall e deus bet an henor da rei dezhan ar vuez, pa velan gant estlam, e catedral Rouan, buez Patris, brema en Env, peintet var ar guer a brenecher coz hag a zalc'h ato fresk ho liou ; pa velan kement a ilizou laket en he hano ; pa glevan, adaleg ar pempet cantvet beteg an naontekvet, moueziou o sevel divar aodchou an Irland evit gelver ho breudeur var aodchou an Arvorik ; pa glevan barzed Breiz o respont d'a varzed Irland, da vugale Patris ; pa zantan va unan,

oc'h echui ar pennad scrit-ma, va c'halon o lamet evel pa venn e tal guele eur zant o vont da vervel, e lavaran hag e lavaran c'hoas gant eur greden stard : An heol ne deo ket cuzet, ha ne guzo morse var bez sant Patris !

G. M.

An inkin benniget,

II.

Pa e devoa Godik pedet eur pennad, e clevas trous.

— Ema erru, emez-hi.

E guirionez, Jil a ioa o tont, d'ar red, eat ber he halan, ha ruz evel eur gerezen. N'edo ket he unan; oc'h he heul ez oa eur verc'hik coant, eun demezellik eis pe nao bloas.

— Godig, eme Jil, paouez da vouela, setu Franseza ama deut d'as sicour.

Godig a zavaz he daoulagad da zellet oc'h an demezel.

— O va Doue, emezhi, lavaret a rafet eun æl euz ar barados.

— Lavaret mad a rez, eun æl eo ive, eme Jil.

— Jil, eme an demezel, gouzout a rit e deuz an itron, va mam, difennet ouzoc'h comz ac'hanon evelse. — Hag o trei oc'h Godik. — Da inkin, emezhi, ac'h eus collet?

— Ia, demezel, aze, aze eo coezet er ster.

— Cleo, eme Franseza, mar kerez prometi din e lavari bep mintin ha bemnoz eur beden evit mad Breiz, me roio dit eun inkin all.

Daoulagat Godig a deuas laouen.

Franseza a ziskuezas dezhi eun inkin brao, eur vozad neud varnezhan.

— Oh! hennez zo cals caeroc'h eget va hini-me ! Hag o pefe ar vadelez d'he rei din, demezel ? Godig ne grede ket cregi enhan; mes Franseza hen lakeas dezhi en he dorn.

— Oh ! na c'hui a zo mad, demezel ! Ha penauz e c'hellin-me ho trugarecat ? Oh ! ar Verc'hez e deus silaouet mad va feden.

— Ha ma c'houfes-ta euz a beleac'h e teu an inkinze ? Unan enz va mamou coz, an itron Huelina a Zinan, a ieas da bardona d'an douar santel. Evel ma zoa eur vaouez ha ne eane tam, o veza ato o neza pe o c'hriat evit guisca ar beorien, e devoa c'hoant e vije benniget ar benviachou ma en em zerviche anezho. Cas a reas ganthi d'an douar santel eur stroillad inkiniou, hag e lakeaz ho bennigen ha touch anezho oc'h bez hor Zalver, en eur bedi Doue da rei he vennos d'ar merc'hed iaouang a nesje gantho, gant ma vijent fur hag aketus d'al labour. Unan euz an inkiniou benniget-ze eo a ginnigan dit hirio, Godik. Dioual avad na golli bennez !

— Doue ra viro, eme C'hodig, en eur boket c'hoek d'an inkin.

— Me'm eus clevet, eme Jil, gant an inkin-ze e tor an neuden dalc'h mad, pa vez etre daouarn eur plac'h ha ne ket fur. Guir eo Franseza ?

— Ia, an itron va mam e deus lavaret an dra-ze din meur a vech.

— Mes ganec'h-hu, Franseza, an neuden ne ket bet torret morse.

— Me ra va gallout evit servicha mad hor Zalver Jesus hag he vam ar Verc'hez, eme Franseza. Me gred ervad Godig a raio ive, Alo, Jil, deomp ac'hann d'ar c'hastel, rak nec'het e vior ganeomp, ha neuze miret a reomp oc'h Godik da labourat.

— Oh nan, nan, demezel; mes kement a blijadur am euz o caout an inkin brao-ma, ma ne ouzon ket ha me c'hello labourat ganthan.

— Eo, eo, labour gantha, ha buan, eme Jil; amzer a pezo c'hoas da ober da gegillad, ha neuze da lezvam.. Godig a reas eur zell oc'h Jil hag a gasaz he bez d'he muzellou evit diskuez dezhan ne felle ket dezhi e vije tamallet he lezvam, ha Jil a davas.

Neuze Godig a c'hlibiaz he bez, a stagas penn an neuden a ioa var an inkin oc'h al lin a ioa var he c'hegil, hag en em lakeas da neza.

— Oh ! nag hen zo scanv, emezhi ! Brema n'em eus ket a geus d'an hini zo coezet er ster. Nag bi a zo mad, ar Verc'hez Vari ! Roet e deus din cals muioc'h eget na c'houlennen !

— Va mam, eme Franseza, e deus lavaret din e tifen ato ar vugale zo mad ha devot. Me en em gaf eurust da veza gallet dont d'as sicour.

Jil ha Franseza ne skuizent ket o velet inkin Godig o vont en dro. An demezel gouscoude a lavaraz eun eil guech da Jil e vije nec'het ho c'herent gantho, hag e leverjont kenavezo d'an nezerez vihan.

Godig a lavaras kel lentig ha tra :

— Aotrou, ha c'hui, demezel, livirit din hoc'h hanoiou evit ma c'hellin caout sonch ac'hanoc'h em pedennou.

An daou vugel a reas eur musc'hoarz an eil oc'h egile, ha Jil a lavaras :

— Va hano zo Jil a Vreiz, ha Franseza zo merc'h d'an aotrou a Zinan, perc'hen ar c'harter-ma.

— Map an aotrou duk ? eme C'hodig, estlamet oll. O Jesus ! penauz em eus-me meritet eur c'hras ker braz ? Ha c'hui, demezel, c'hui eo ar brinsez vihan-ze ker mad a leverer kement a vad anezhi er vro-ma ?

— Comz a rer a ac'hanon ? eme Franseza; me zo c'hoas gouscoude eur bugel disterik.

— An hini a dle beza prinsez a Vreiz ne ket eur bugel disterig eo, eme Jil.

Franseza ne lavaras ger; ne reas nemet musc'hoarzin. Asten a reaz he dorn d'an nezerez evit kimiada. Godig a lamas gant dorn guenn an demezel hag a bocas calonek dezhan en eur lavaret : bennos Doue !

— Kenavezo, Godig, eme an daou vugel. Neuze e zejont adarre d'ar red a dreuz ar c'hoat·

Godig a jomas da zellet outho keit ha ma c'hellaz ho guelet; goudeze e chomas da zilaou keit ha ma c'hellaz ho c'hlevet; ha pa n'o c'hleve mui, e teuas puil an daelou euz he daoulagad.

— Marteze n'ho guelin mui, emezhi.

Ar pez a elle avoalc'h beza guir; rak Jannet a Frans, pried Ian-a-Vreiz n'oa nemet eun derveziou bennag abaoue ma edo, gant ar prins Jil e castel an Hardouinay, castel hag a ioa da aotronez Dinan, hag e tlie mont ac'hano daou zervez goude d'an Naonet da c'houel Sant Donatian ha Sant Rogatian'a ioa, ervez ar bobl, euz a c'hoad duked Breiz. Aotronez Dinan ive a jome peurliessa e castel Guildo, ha ne deuent nemet eur vech en amzer da gastel an Hardouinay eleac'h ma tremene ar pez a vercomp ama. Dibaot e vije-ta da C'hodik guelet eno ken an daou vugel mad-ze.

Ar verc'hig, en eur huanada, a ieas da azeza e troad derven an Itron-Varia, hag en em lakeas da neza en dra c'helle. Abenn m'oa deut ar mare dezhi da vont d'ar gær, e devoa rinset he c'hegil. Pa zigoueaz, eur penn tenval a vaouez a ioa oc'h he gortos var dreuzou an ti, hag en he c'hichen eur potrik divalo, eur pennad bleo rus biscoulet dezhan. An daou-ze oa Fant Madec lezvam Godik ha Per Madek he lezvreur.

Fant a lavaraz eur goms trenk bennak d'ar plac'hik; Godik ne lavaras ger. Da c'hortos coan en em lakeas da c'hoari gant he anter breur; mes hema a ioa eur bugel kintuz ha ginet, hag eleac'h c'hoari, en em lakeas da lenva. Al lezvam pehini ne glaske nemet eun digarez evit canna ar verc'h, a gemeraz eur vaz, ha gonde beza he bazatet, e stlapas dezhi eun tam bara du hag he c'hasas da gousket.

Godig a ioa he guelo en eur c'horn euz an ti, e kichen eur c'hos toul prenest. Ar guele-ze ne voa varnezhan nemet eur c'hos tam liser bennak var eun nebeut colo. Eno gouscoude e couske c'hoek, daoust ma voa kizidig he izili gant ar bazadou a reseve bemdez.

Godig a ioa devot, hag a garie staga imachou sænt oc'h he guele. Al lezvam a c'houie kementse, hag a lamaz an imachou-ze kuit. Neuze Godig a bede muia ma c'helle dirag Guerc'hez an derven; da noz avad oa eur boan evithi ne alle ket, araok cousket, poket da dreid imach hor Zalver hag hini he vam santel. En nosvez-ze avad e voa laouen meurbet dre ma c'hellas poket d'an inkin a ioa bet touch oc'h bez map Doue.

— Daoust pe ger reuzeudig oun, emezhi, n'em bezo morse kement da c'houzanv hag en deus gouzanvet va Jesus carantezuz evidhon! hag en em roas neuze da gousket o sonjal en tenzor e devoa bet digant ar brinsez Franseza. G. M.

(*Eur pennad all eur vech all*).

Euz a gær Tarb e scrifer:

E chapelik merc'hed an Itron-Varia-a-C'hlac'har, er gouent digor d'ar beorien goz, eo eur blijadur guelet bemnoz an niver christenien a deu da bidi. Abaoue ma'z eo deut breac'h Doue da boeza var ar Frans, e roer bemnoz benediction ar sacramant er chapel-ze. Da genta ne veze nemet ar c'hoarezet, ar beorien, hag eun ene devot bennak. Ep dale e voue guelet eun nebeut soudardet o tont ive. O veza bet digemeret mad, kementse a roas courach ha fizians dezho, ha nebeut ha nebeut ar chapel a voue carget bemnoz a zoudardet deut d'ar venediction ha da c'houlen scapulerion. An dud vad-ze, araok mont d'en em lacat var var da veza discaret gant bouliji ar brusianet, a deue da c'houlen sicour an hini zo creoc'h he unan eget eun arme a bez.

Ar beleg euz ar gouent, o velet-ze, a zonjaz e voa eun dra bennak da ober evit silvidigez an dud-ze a iea marteze da vervel evit difen ar vro; ha neuze e voue great eur brezegen bemnoz. Comzou Doue a reas vad d'ar soudardet-ze, ha calz anezho a voue guelet o cofez hag o communia gant eun devosion vras.

Daou brotestant hag eur iuzev a zo deut ive etouez ar re all. Unan anezho, o veza clevet hano euz ar chapel, a ioa deut d'he c'hlask, hag a zo bet pemp dervez araok m'en deuz he c'havet. Kenta o deus great eo goulen ar scapuler; goudeze eo bet desket ar relijion dezho, hag erfin o deus troet kein d'ho errol, int bet badezet, hag o deus great ho c'hommunion genta. Meur a hini all, bet savet ep clevet hano ebet a relijion, o deus goulennet beza scoliet, hag o deus great ive ho fask kenta.

« Brema, a lavare unan anezho, e caf din e zoun enn den! Ha me a zo euruz! emezhan en eur vouela; oh! ma c'heljen lacat va oll gamaraded da ober eveldon ha da vont da gofez! »

Calz euz ar soudardet-ze so eat en hent, ha marteze meur a hini a zo maro brema; hogen da viana e vezint maro evel guir gristenien, leun a esperans.

Ar chapel a zalc'h da veza leun bemnoz daoust ha ma za soudardet kuit. Pa za eur vanden en hent, e teu eur vanden all en ho leac'h. Guelet a reomp ama burzudou euz ar c'hras. Da c'houel an oll zænt e voue ama solanite vras. Nao zoudard iaouank a reaz ho fask kenta, hag an Aotrou'n Escop a deuaz he unan da gemeret perz er gouel hag a gouzemennas seis varnugent.

An Aotrou'n Escop a reas dezho eur brezegen hag a ieas beteg ho c'halon. Abaoue e teu bemnoz vardro daou c'hant soudart d'ar chapel evit clevet comzou Doue hag en em bourchas, dre eur gonfession vad, da vont da zifen ho bro oc'h ar brusianed; hag a dra sur ne ket ar re-ze eo a dec'ho kenta en ho raok.

Gloar da Zoue ha carantez d'ar Verc'hez Vari!

Moïzes var Menez Horeb.

Var; ton Kelven,

Er Scritur-Sacr e velomp Moïzes an den santel,
Pignet var menez Horeb epad ma voa brezel
Etre'n Israëlited hag ho enebourien
Savet gantha he zivrec'h da ober he beden.

Epad ma vije gantha he ziou vrec'h astennet,
Enebourien Israel a vije discaret;
Mes pa felle da Voïzes diskuiza he ziou vrec'h
Brezellourien Amalec ractal a vije trec'h.

N'em glevet a rer neuze evit souten Moïzes,
Aron hag Hur voa gantha unan a bep costez;
Delc'her a reant he ziou vrec'h hag he zaouarn savet
Ken n'en devoa pobl Doue he enebour trec'het.

Kementse a ziskuez deomp en amzer-ma prezant,
Mar deo trec'het eun nebeut hor bro gant an tirant,
E zeo dre hol lachentez, defot goulen sicour,
Gant Doue'an armeou enep hon adversour.

Greomp brema 'vel Moïzes, savomp hor c'halonou,
Ha gonlennomp ous Doue ma trec'ho hon armou,
Kendalc'homp mad da bidi evit hor soudardet,
Ha ni ho guelo souden trec'h d'ar Brusianet.

Pedomp c'hoas evit ar Pap Pi nao hon Tad Santel
En deus kement a fisians e sicour Breiz-Izel;
Goulennomp digant Doue m'en devezo ar c'hras
Da gaouet an oll frankiz en deuz bet a viscoas. Y. P.

C'huec'hvet listen euz ar re o deus roet eun dra bennak da gas d'ar brizonerien zo e Prus, e Spandau, gant ar c'holonel Kerrien.

An itron Sere.....	201.	00 c.
An itron Tremaudan.....	20	««
An itron des Fontaines.....	10	««
An itron Guépin.....	5	««
An aotrou Guyard, mear Ergue-Armel	5	««
An aotrou X. euz a Vrest.....	25	««
An itron Joubert.....	20	««
Eur vam hag he bugale, euz a Vipavas.	20	««
An aotrou Rouz, person Irvillac....	5	««
An aotrou Lann, person Milizac.....	10	««
Som evit al listen-ma.....	140	««
Evit al listennou diaraog.....	2144	70
En oll.....	2284	70

Eur medesin euz a Gemper. hag a zo e camp Conlie, a c'houlen sicour evit ar re glanv ha gouliet a zo eno euz ar c'harter-man. « Pep departamant all, emezhan, en deus bet sonch euz he dud clanv. Ar Finister epken en deus ancounac'het he re. *No deus na dillad na louzou na netra.* »

Red eo eta dont da zicour ar re-ma. Ne ket defot bolonte vad eo int chomet ep beza sicouret. Tud ar Finister ne vankint ket d'ho bugale.

Pebez kem etre crisderi ar Brusianed ha madelez ar Fransizien bevech ma ó deus bet ar gounit!

D'ar vrezel zo bet e Crimée eun ofiser a Frans a ioa bet gouliet ha blonset he gorf ha caset d'an hospital. Eur c'habiten rus, gouliet ive, a voue digaset d'he gichen. Dont a rejor da zigas d'an ofiser gall eur blocad rejin, o lavaret dezhan oa an diveza a ioa en hospital-ze:

« Mad, emezhan, casit-hi ganeoc'h: n'he debrin ket ma n'oc'h eus ket da rei ive d'am amezek!

Eur vanden soudardet a dremene dre an dachen vrezel. Caout a reont eno eun ofiser treuzet gant eur voulet: sell, emezho, red eo deomp he gas ac'hann, hema a zo eua saos.

— Nan eme an den mac'haniet, me n'oun ket eur saos; me zo rus.

— N'eus fors, emezho, ar memes tra eo, p'eo guir oc'h gouliet. Ha dioc'tu e voue sammet ha caset d'an hospital, pe kentoc'h, d'an dinel eleac'h ma louzaouet an dud mac'haniet.

Hor bretoned a zo ato er penn kenta var an dachen vrezel. Siouas, meur a hini anezho ivez a goez dindan bouliji an enebourien. Lavaret a rer, er stourmat zo nevez bet vardro Paris, compagnunez Daoulaz e deuz collet 79 den.

An aotronez de Reals, a ioa e penn ar vataillon, ha Dulong de Rosnay, eur c'habiten euz a *vobilet* ar Finister, a zo bet gouliet ho daou e stourmat l'Hay.

Eno ive eo coezet an aotronez du Plessix ha Joseph de Goësbriad. An aotrou du Marc'hallac'h, vikel vraz, a ioa e touez he genvroïz epad ar stourmad. Recevet en deuz, etre he zivrec'h, an eil goude eguile, an daou aotrou-ze dre ma voant tizet gant ar bouliji. Gallet en deus rei dezho an absolven diveza, ha goudeze ho bezia e Villejuif, o c'hortoz ma c'hello ho c'herent digas ho c'horfou d'ho bro.

An aotrou du Marc'hallac'h he unan so bet scoet gant eur voulet en he dog, ha gant diou all, en he zillad; a drugare Doue n'en deus ket bet a zrouk.

Ma vije bet er gær, eleac'h beza var dachen ar vrezel, an aotrou du Marc'hallac'h en divije bet eun niz da gonsoli en he amzer diveza, an aotrou Lois de Carne, maro er sizunveziou diveza e ti he dud.

Eul lizer, scrifet gant eur mobil euz a Vontroulez, a verk:

« Lavaret zo great deomp e credet e Montroulez e voamp oll maro. Bez'e c'heljemp beza, eur burzud eo ne vemp ket. Ne voamp nemet unan oc'h pemzek. Eur gompagnunez a Gastellin zo bet couls lavaret distrujet. Hor c'hompagnunez-ni e deus collet 16 den. Pevar varnugent a za bet eur pennad breao o terc'hel penn da zaou vil den. Kergoat, kiger a Vontroulez, a zo en em gannet eno evel eul leon.

E Tours ez euz guelet en derveziou tremenet eun den o tont da bardona var bez Sant Martin. Eur martolod oa a ioa bet tostik ar maro dezhan, rag he lestr en doa great pense. Ar martolod-ze gouscoude ne ket eun den a vor e voa; ne ket dre zour eo e verdea, mes dre an ear. Ar ballon ma edo enha a grogaz eur bar avel enhan,

hag e voue dare dezhan beza sclapet er mor creiz. E nebeutoc'h evit pemzeg heur horolach en doa great daou c'hant leo.

Ar jeneral Kanzler, an hini a ioa e pen arme ar Pap, a zo chomet e Rom. Zouaved ar Pap, oll couls lavaret Fransizien, a ioa dindanha.

Ar jeneral zo euz ar Bavier, hag en divije bet, ma carje, eur garg huel en arme allemand. Hogen guell eo bet gantha chom ep carg ebet, pe evel a leverer, terri he gleze, eget beza red dezhan brezelecat e enep ar Fransizien bet dindan he c'houre'hemen.

An dennerien-frank a ra ato eun drouk bras d'ar Brusianet, dreist oll e tu an anternoz pe ar c'hornaouok-huel d'ar Frans. Kemeret a reont kirri bras karget a vin Champagn pe draou all a gas ar Brusianet euz a Frans d'ho bro, hag a zo laeret gantho na petra-ta. Avechou all e crogont e bandennou kirri karget a guerc'h, a vleud, a bep seurt bevans evit ho arme, evit tud ha kezek. Evelse e kær Lil hag e kær Amien ez eus destumet cals karradou traou evelse sachet a dre skilfou ar Brusianet. Ouspen-ze laza a reont ive cals tud dezho, hag ar Brusianet, pa zigouezont, a dec'h buhan en ho raog, ha pa ve zoken uebeut anezho, hag hi hounan sicour vad.

Ar Prusianet, eleac'h m'en em rentont mistri, a laca rei dezho arc'hant, bouet, efach, loenet, etc. Setu ar pez a c'halver *réquisition*, da lavaret eo kemeret dre ners.

En eur barrez a zepartamant ar Son-Huel, o doa laket rei dezho eun niver chatal corn. Ar soudardet carget da gerc'hat al loenet-ze a iea er c'hreier evit choaz ar re vella. Eh eun tiegez, pa edont o vont er c'hraou, e voue lavaret dezho ez oa eno eun taro hag a ioa da zioual outhan, rak ma zea d'an dud.

Ar Brusianed ne rejont van a gementse, hag hen distagaz evel ar re all. Mes an taro ne blije tam ar Brusianet dezhan, ha gant eun taol penn bennag e tiscaras pevar anezho. Ar c'huec'h all, rak deg oant, a ieas buan da glask ho fuzillou hag a dennas varnezhan. He dizout a rejont, mes n'hen laschont ket, hag an taro penn follet ne eanas ken n'en doa breset dindan he dreid, ha lazet pe laket e stad a varo ar c'huec'h Prusian. Neuze pa velaz oa discaret he oll enebourien e zeas ker reiz ha tra d'he nask.

Cridi a rer e pareo an taro dioc'h ar gouliou great dezhan gant bouliji ar Brusianet.

Unan euz ar re en em emel euz al labour douar, euz a Vontroulez, a ro ali d'an diekerien da zevel er bloa-ma muia ma c'hellint a chatal corn, a leou, ha perak? Abalamour e n'ouspet départamant euz a Frans ne vezo ket chomet a chatal corn varlerc'h ar vrezel-ma. Er penn d'ar sao-heol d'ar Frans hag ivez eun nebeut e tu ar chreisdeiz hag e tu an anternoz e vanco chatal. Red e vezo da dud ar c'harteriou-ze dont da glask er vro-ma er penn dioc'h ar c'huz heol.

Hag ar pez a leverer ama evit ar chatal corn, a c'haljet da lavaret ive evit ar c'hezeg hag al loenet all; rag er broiou a vezo tremenet ar Brusianet dreizho ne vezo chomet nemeur a chatal.

G.M.

HENT HOUARN.

Da be heur e tiblas hag e tigouez ar c'hirri tân.

O VONT A LANDERNE VARZU NAONET.

	kenta trein.	eil trein.	trede trein.	pevare trein.
Landerne.....	« «	8 35m	1h ««m	8 20
Dirinon.....	« «	8 55	1 26	8 42
Daoulas.....	« «	9 07	1 40	8 56
Hanvec.....	« «	9 23	2 ««	9 14
Quimerc'h.....	« «	9 39	2 21	9 69
Castellin.....	« «	10 05	2 54	9 34
Quemeneven.....	« «	10 26	3 20	9 59
Kemper.....	6 30	10 59	4 46	10 22
Rosporden.....	7 04	11 32	5 24	10 48
Bannalec.....	7 21	11 48	5 41	« ««
Kemperle.....	7 46	12 11	6 06	« ««
Loriant.....	8 19	1 05	7 05	« ««
Naonet.....	« «	6 51	» ««	« ««

O TONT EUZ AN NAONET VARZU LANDERNE.

Naonet.....	« «	« «	6 10m	« «
Loriant.....	« «	8 20	12 10	6 05m
Kemperle.....	« «	9 02	12 49	6 49
Bannalec.....	« «	9 26	1 11	7 13
Rosporden.....	« «	9 44	1 28	7 31
Kemper.....	5 30	10 12	2 02	8 10
Quemeneven.....	6 «	« «	2 27	8 37
Castellin.....	6 30	« «	2 53	9 06
Quimerc'h.....	6 58	« «	3 15	9 33
Hanvec.....	7 21	« «	3 33	9 52
Daoulas.....	7 38	« «	3 48	10 08
Dirinon.....	7 58	« «	4 04	10 26
Landerne.....	8 17	« «	4 20	10 43

PRIZ AN ED.

KEMPER. — *10 Kerzu.*

Priz an daou c'hant lur.

Guinis.....	26 lur, «« c.
Segal.....	20 lur. 4 c.
Eiz.....	18 lur, 46 c.
Ed-du.....	26 lur, 46 c.
Kerc'h.....	24 lur, 48 c.
Avalou douar	8 lur, »» c.

PONT-N'ABAT. — *8 Kerzu.*

Priz an daou c'hant lur.

Guinis.....	27 lur, 8 c.
Segal.....	17 lur, 71 c.
Eiz.....	16 lur, 76 c.
Ed-du.....	24 lur, 66 c.
Kerc'h.....	24 lur, 26 c.
Avalou douar	7 lur, 70 c.

HISTOR BREIZ

Cant A. de M.

A so moullet evit an trede guech.

An dud divar ar meaz a gav el levr-ze kenteliou caer divar benn ar pez zo tremenet en ho bro.

Al Levr-ze a gaver er braz euz an tiez a verzer Levriou enho.

Ar Gerant : AR. DE KERANGAL.

Kemper, moullet gand AR. DE KERANGAL, Mouller an Escopt.

DISSADORN 24 KERZU 1870. N° 308. C'HUEC'HVET BLOAVEZ.

FEIZ HA BREIZ,

KELOU A BEP BRO, HA KENTELIOU VAR BEP TRA,

Digaset bep sul da gement Christen a gomz ar brezounek.

CONDITIONOU EVIT CAOUT AR GAZETEN :

Evit ar FINISTER, COSTEZ-AN-NORD *hag ar* MORBIHAN : *evit eur bloas*, daou scouet ; *evit c'huec'h miz*, pevarzec real.

An Abonamant a die beza paet araog caout ar gazeten.

An hini ne zigas ket en dro ar c'henta cazeten a reseo goude ma zeo echu he abonamant, a zo consideret evel abonet a nevez.

A abonamant a gemerer e ti an Aotrou DE KERANGAL, *mouller an Escopti, ru ar Gigerez, n° 18, e Kemper, D'an Aotrou* DE KERANGAL *epken e tleer adressi ar peamanchou ha kement a zell oc'h servich ar Gazeten.*

Ar scrijou da lacat er Gazeten a dleer da adressi d'an Aotrou MORVAN, epken.

KEMPER, 24 Kerzu 1870.

Lizer an Aotrou'n Escob a Gemper hag a Leon d'an dud a iliz ha d'ar gristenien fidel euz he Escopti.

Heuilla a rit gant ho calon hor soudardet nevez er c'hourenadek dispar o deus da zouten, hag ober a rit pep seurt goestlou evit ma trec'hint. Guelet a rit penauz, a veac'h ma vez roet armou dezho ha ma zint desket eun tamig, e stagont d'an enebourien, ep ma c'halfe ar re-ma ho lacat da argila daoust d'ho ners ha d'an niver braz anezho.

Sonjal a rit gant anken er baleou hir o deus da ober, e kement a draou zo red dezho da zioueret, en amzer a zo ker criz, en nosveziou a dremenont dindan an erc'h hag ar reo. Ar sonjou-ze ne lamont ket ho courach diganeoc'h : eleac'h bihanaat hoc'h esperans he c'hrescont zoken ; ha gouscoude, red eo hen anzao, ar sonjou-ze zo leun a c'hoervder bag a dristidigez.

Ho calon gristen hag ho carantez evit ho pro o deus great deoc'h caout, e meur a c'hiz, an tu da gas sicour d'ar vugale ger-ze, ken araok mont d'ar vrezel, ken goude, hag e kendalc'hot d'hen ober keit ha ma vezo red.

O c'hortoz ar mare da goms deoc'h adarre var ar poent-ze, hon list hirio da lavaret deoc'h ne dleomp ket ken nebeut ancounac'hat an armeou-ze a bez coezet er boan dre voal reuziou a vezo glac'harus da viken, hag a zo pell diouzomp dalc'het prizonierien, en dienez ha dilezet e creiz ho enebourien en eur vro scornet.

Listennou zo bet digoret evit dont d'ho zicour ; ho c'harget oc'h eus gant ar prez hag ar galon vad-ze a vir ouzoc'h ato da argila na da varc'hata pa ve hano da zicour an dud reuzeudik.

Bez'on eus da nebeuta tri c'hant mil soudart prizonierien er Prus. Oc'h ho guelet o c'houzanv ar riou, an naoun, ar c'hlenvet, an defot dillad, ep gallout cas euz ho c'helou d'ho zud na reseo euz ho re, ep gallout tostat oc'h ar zacramanchou nag heuilla ho relijion evel ma zoa calz euz hon re-ni boas da ober ; o velet an oll boaniou-ze ha calz a re all a ve æz avoalc'h da niveri, Breiz a zo bet scoet en he c'halon. Great ez euz evitho hag e rer ato muioc'h vui traou burzudus, ne ket epken en ho touez, mes c'hoaz er c'harteriou all euz ar Frans, ha zoken etouez ar boblou estren hon amezeien. Tud Brozaoz, ar Beljik hag ar Suis o deus diskuezet a zoare ho c'halon vad.

Pidi a reomp Doue d'ho recompansi evit an soursi-ze din a gristenien hag euz ar volontez vad o deus diskuezet.

Ar re a zo carget euz a c'houarnamant an dud a vor, ato prest da rei deomp mercou nevez euz ho furnez hag euz ho madelez, o deus, n'eus ket pell, caset daou veleg euz hon Escopti da vizita ar Fransizien a zo prizonierien e gouelet an Allmagn. An daou velek-mad-ze, eat er penn araog, a ielo var ho lerc'h, an eil rum varlerc'h egile, re all hag o deuz a vrema roet ho hano.

Sant Paul a veule ar gristenien genta euz ho c'harantez e kenver ar brizonierien. Ar pez a ra c'hoaz eünoc'h d'ar galon, eo hor Zalver he-unan en deus lavaret aliez ha gourc'hemennet ouspen eur vech beza mad oc'h ar brizonierien ; ne ket bet avoalc'h dezhan rei he vennos d'ar re o devezo ho zicouret, gourdrouz a ra rei he vallos da viken d'ar re o devezo manket d'hen ober.

Ne gomzomp ket euz ar pez a zo bet kiriek d'ar reuziou-ze o deuz ho zaolet er stad truezus ma emaint. Ar pez a dleomp da lavaret epken eo ne c'heller rebech netra d'hor soudardet caloneg ; evit guir, ar boan a goez varnho, mes re all eo a dle respont, ar beac'h oll a goez var ar re-all.

N'o deus ken glac'har nemet da velet emaint pell dioc'h tachen ar Vrezel, ha ne c'hellont mui scuilla ho goad evit ho bro. Dioc'h ho costez, o pet sonch oc'h euz en ho zouez tadou, breudeur, mipien, priejou, kerent ha mignonet.

Abalamour da ze on eus gourc'hemennet hag e c'hourc'hemennomp.

Eur gest evit ar brizonièrien a vezo great, en oll barreziou euz hon Escopti, d'ar sul varlerc'h ma vezo bet resevet al lizer-ma, pe, ma na elfet ket hen ober, da eün devez all choazet gant an Aotrou person. Ar pez a vezo savet a vezo digaset, kenta ma vezo gallet, da zecretour hon Escopti.

+ RENE,

Escob a Gemper hag a Leon.

Hon Tad Santel ar Pap a rer a bep seurt dismegansou dezhan. An anaouen pe excummugen douget ganthan a enep alouberien Rom, e deuz ho laket e counnar. Lizer ar Pap ne ket bet lezet da vont en dro, hag ar c'hazetennou o devoa moullet al lizer-ze a zo croget enho. Setu penauz e lezer he frankis gant an Tad Santel.

Kement hini zo bet e servich ar Pap, pe o deus diskuezet en eun doare bennag e voant douget evithan, a rer goab anezho hag a ganer pouil dezho e creiz ar ru. Lamponet euz ar re falla a zo paet evit kementse. paet int c'hoaz evit cana eur zon divalo ha mezuz, hag e deuz evit discan « eo red cregi e Pii nao, he jadenna hag he lacat d'ar maro. »

Ne dremen dervez ebet na vez goal laket eur belek bennak. Ne c'hell mui ar veleien cas ar gommunion d'ar re glanv nemet dre gus. Meur a hini zo bet goal gaset o vont da gas ho Doue da dud toc'hor ha red dezho dont en dro evit miret na vije breset ar sacramant santel dindan an treid. Tud o vont devotamant da heul ar gommunion a gaset d'ar re glanv a zo bet ive goal laket a daoliou baz hag a daoliou sabren.

Eur c'habiten a zo bet ive bazatet var ar ru abalamour ma voa bet e servich an Tad Santel.

Ne d'eo ket tud Rom eo a ra an torfejou-ze, mes bandennou lamponet deut euz a gement corn zo en Itali da heul an dud difeiz, an dispac'herien, ha paet gantho evit ober muia ma c'hellint a zrouk.

A hent all dorn Doue a gomans da boeza var enebourien an iliz hag ar Pap. Couls lavaret bemdez e veler unan bennag euz an alouberien coezet dindan an anaouen o vervel dre eun taol goad, ep caout amzer da lavaret nag aiou nag allaz.

Setu petra a lavar cazetennou ha liziri deut euz a Rom. G. M.

CRAOU NEDELEC.

E meur a garter euz a Frans ez eus c'hoaz eur c'his vrao, eur c'his coz hag a so dudius meurbet evit eur galon gristen. Plijet gand Doue e padfe ato, ha ne deufe morse an avel scorn euz a vennoziou an dud difeiz da gas ar c'his-ze da fall.

Guelet a rer e Breiz, en ilizou, adalek Nedelek beteg ar chandelour, eun tiik pe eur c'hraou savet evit lacat ar c'hinivelez, da lavaret eo imachouigou hag a zigas da zonch a c'hinivelez Jesus hag a graou Bethlehem.

Ar c'hraou-ze zo peurliesa e plous gant eur scour glaz bennag, hag aliesoc'h c'hoaz eo great oll gant beuz. Eun tam rubanou paper, pe eun torchad coton bennag a daoler var gorre evit skeudenna torchadou erc'h. En diabarz e veler ar mabik Jesus gourvezet er manjouer var eun nebeut colo. En tu deou dezhan ema ar Verc'hez, hag en tu cleis sant Joseph. Larcoc'h e veler o tont ar bastored gant denved ha prezanchou all. En eur c'horn all e veler an tri roue o tostaat gant mantellou pinvidig, ho aour, ho ezans hag ho myrr. E lec'hiennou e veler c'hôaz eun ejen hag eun azen, unan e pep penn d'ar manjouer, ha dirazho eur rastel eun nebeut foen enhi.

Azioc'h dor ar c'hraou e veler ar stereden a ziskuezaz ho hent d'ar rouanet, hag an Ælez a deuas da zigas ar c'helou eürus d'ar bastored. Eur c'houlaouen, hag avechou meur a hini, a zo ato var elum dirag ar c'hraouze.

Ar re vraz a ra avechou fae var mercou ken dister a anaoudegez yad ar gristenien e kenver crouer ar bed, mes an eneou eün ha dizroug, ar vugale dreist oll a ia gant prez, levenez ha fizians da velet ar mabik Jesus er c'hraou dister-ze.

Eun dervez, eme an hini en deus scrifet kement'ma, edon en iliz o pidi adre eur piller dirag ar chapel ma edo craou ar c'hinivelez enhi. Ne voa neuze den en ilis nemedhon. Setu me o velet o tont eun aotrou hag eun demezel iaouank; an tad hag ar verc'h credabl. An demezel a gasas pe a reas neus da gas he bez d'ar pinsin evit kemeret dour benniget, hogen ne devoa ket a zoare da veza goal zevot. An aotrou a voue a veac'h dezhan tenna he dok. En em lacat a rejonl da ober an dro d'an iliz evit guelet ar pez a ioa a vrao enhi. Pa voent digouezetdirak craou Nedelec, e chomjont da zellet eun nebeut, peb a luneden gantho en ho dorn evit sellet dreizhi.

Goude beza sellet eur pennad, an tad a lavaras d'he verc'h :

— Sell! Anais! petra eo ar merc'hodennet-ze?

— Ar re-ze, va rad, zo laket aze da ziskuez ginivelez hor Zalver e craou Bethlehem.

— Da ziskuez? hag e lakeont c'hoariellerez evelse? Guelit a rit ar gristenien vad-ze, emezho; ne ket avoalc'h dezho prezek deomp misteriou ha ne c'heller ket da gompren, red eo dezho c'hoas rei tro d'an oll da c'hoarzin divar ho c'houst.

— Sonjit-ta, va zad, an dra-ze zo evit ar bopl, evit ar goueriadet...

— Me lavar dit, Anais, an dra-ze zo diotachou, hag ar goueriadet nemet diskiant tre e vent, a dle beza ar re genta o c'hoarzin dezho. — Deomp ac'hann, ar pavema zo ien, ha lein a zo dare brema...

Pa voa eat ar re-ma er meaz, e teuaz en iliz eun itron, ha ganthi eus potrik pevar bloas. Ar bugel a redas

dioc'h-tu da gichen craou Nedelek. Ar vam a zaoulinas da ober eur beden, ha neuze e zeaz ive da gaout he map.

— Va mam, eme ar potrik, sell-ta! ar mabik Jesus, hag ar Verc'hez, ha sant Joseph, ha neuze ar bastored, hag an tri roue! Sell-ta! ar stereden ive, hag an Ælez!

Hag ar potrig a gripe oc'h ar balustr evit gallout guelet guelloc'h.

— Sell-ta, va mam, eun azen ive, eun azen griz, hag eun ejen ruz! Ar re-ze zo brao avad, ha ne ket-ta, va mam!

Daoust ma casfen eur pok d'ar mabik Jesus?

— Casit-ta, va bugel.

Hag ar potrig o cas he zornik mignon de c'hinou hag o cas eur pok ar c'hoanta d'ar mabik Jesus.

— Gorto, va mam, eur pok ive d'ar Verc'hez hag eun all da zant Joseph.

Ar vam a deue an daelou en he daoulagad.

— Brema, eme ar vam, pac'h eus sellet avoalc'h, lavar d'ar mabik Jesus ar beden a leverez bemnoz araok mont da gousket.

M'em euz aoun, va mam.

— N'ec'h eus ket izom da gaout aoun, n'eus nemet Doue ha ni ama.

Ar potrig a zaoulinaz hag a lavaraz evelen :

« Va Doue, me ho car. Va mirit epad va c'housket. Diouallit ive va zadik, va mamik, va zadik coz ha va mamik coz; va c'hoar Mari a zo er scol, ha va oll gerent beo ha maro. Jesus, Mari, Joseph, me ro deoc'h va c'halon. »

Var gementse ar vam a ieas kuit gant he bugel, ha me a deue da zonch din euz ar pez a lavar ar scritur :

« Euruz ar re zo glan ho c'halon, rak guelet a raint Doue.

« Me ho trugareca o va zad, da veza cuzet an traouze oc'h an dud orgouilluz, ha da veza ho discleriet d'ar vugale...

Euz a c'hinou ar vugale eo oc'h eus tennet ar c'haera meuleudi...

Guelet em oa, o tremen dirazhon, eur vam gristen hag eun tad ep relijion. G. M.

(Tennet euz ar gazeten *l'Ouvrier*).

SANT KADOK.

I.

E maner eur roue euz a Scos, henvet Gundliou, ha leshanvet *ar Brezelour*, ez oa prez braz eun noz a voue. Oll dud an ti, adaleg ar mestr beteg au distera mevel, a ioa prez varnezho. Cannadet a ieà hag a zeue; an delennerien a gempenne ho zelennou hag o ho lakea e ratre. Var an tan e velet caoter ar roue o tivogedi, hag enhi eur vioc'h hag eul leue dispennet a damou, hag an dour a verve varnezho ken na zilame en tan.

Ar mestr keginer a ioa azezet ver groc'hen ar vioc'h. Great en doa gantha eur gador euz ar c'his nevez, ha laket he c'herniel mouchet da harpa he gein. Ac'hano e roe he urziou hag he vroude ar mevellou all a ioa dindanhan.

A bep tu e tigoueze peadra evit eur fest. Lavaret a rer zoken e voue cavet èr sanail kirinou hag a ioa lezet eno goullou, leun a leaz, a zourvel hag a vel, tri zra a gelou mad. Lavaret a rer c'hoaz e voue guelet peder goulaouen o para e pevar c'horn ar zal ma pourchaset ar fest enhi, ep ma c'haljet guelet an daouarn ho dalc'he.

Petra a ioa eta digouezet a nevez e lez ar roue ma euz an tu d'ar c'hrsisdeis d'ar Scos?

Ar rouanez e doa laket eur mab er bed.

Antronoz pa edo ar roue oc'h ober fest gant he vrezellourien en henor d'ar c'hinivelez-ze, setu hag o tont er zal eun den eur c'hroc'hen loen en dro dezhan, he zivesker en noaz, touzet an anter euz he benn. Caset oa bet da genta en he dro, mes deut oa abenn da zont en despet d'ar goard, hag e valee e creis etre an diou rencad pillerou great gant tronjon guez kempennet a zo savet coatach an ti varnezho. Eün e zeas da gaout ar roue anter-c'houez, a ioa azezet er penn pella euz ar Zal e kichen eun tan bras.

An den-ze a ioa eun ermit enz an Irland, diskibl da zant Patris. Map oa da eur roue, hag en doa kuiteat he vro ha lez he dad evit beva er gouelec'h e coajou ar Scos; hag eno oa en em laket da ober scol d'ar vugale vihan.. Ar vugale, en ho iez, her galve tad, hag ar bobl a roe dezhan ive an hano-ze. E guirionez, eme eur scrifagner, bez' ez oa tad an oll dud a vro ar Siluret, gouzanv a rea ep en em glem ho giziou direiz ha zoken ho c'homzou divalo; morse he gemere cas outho, ha dizroug oa evel eur goulm.

O veza stouet dirak roue ar Scos, e comzaz outhan evelen :

« Aotrou, me am boa daou gudon glaz hag eur vioc'h zu. Va c'hudonet a deue da zibri em dorn, c'hoari a reant var doen va lochen, ar guel euz ho flun a laouenea va daoulagad, hag ho c'han a rea plijadur d'am diou scouarn; va bioc'h, roet din gant en den nobl a ioa he vap er scol ganhen, am mage gant he læz, me hag ar vugale divardro a zigase Doue d'ar scol davedhon. Hogen va c'hudonet zo eat gant ar scoul; ho prezellourien o deus laeret va bioc'h, hag he guelet a ran servichet ama var an daol evit ar fest-ma. Mes pardonet em eus d'ar scoul, pardoni a ran ive d'an dud a vrezel, hag evel ma zeo scrifet : « Carit hoc'h enebourien; grit vad d'ar re a ra drouk deoc'h, » e lavaran a greis calon : « Buez eüruz ha sclerijen c'hae d'ar bugel nevez ganet! » hag e teuan da gemeret ganeoc'h perz e fest he c'hinivelez ha d'her bennigen en hano Doue.

Kerc'het e voue ar bugel d'ar zal. An ermit mad her c'hemeraz etre he zivrec'h, a jomaz eur pennad sioul da zellet outhan gant teneridigez, evel eur vam o sellet oc'h he bugel. Neuze e kemeras dour, her badezaz hag

hen hanvas Kadok (pe Kadou evel ma leverer er vroma), da lavaret eo *Brezelok* pe *a gar ar brezel;* hag an hano-ze a dleas lacat fouge e Gundliou *ar brezelour*.

Roue ar Siluret eo en devoa gourc'hemennet laerez ar vioc'h divar goust an ermit paour. O velet pebez calon vad en devoa, e fallas dezhan he zigoll, hag ar zant a otreas ma vije digollet. Hogen, ervez lavariou tud ar vro, evel ma selle cals muioc'h oc'h ar madou eternel eget oc'h madou an douar, ha mac'h istime calz hirroc'h ene eun den eget kig eul loen mud, e c'houlennas ma vije roet dezhan, eleac'h eur vioc'h d'he vaga, map ar Roue da ziorren; hag ar roue a brometas dezhan e vije fiziet ar bugel enhan pa vije deut en oad da vont d'ar scol.

D'ar mare ma tigor an histor-ma, da lavaret eo, vardro ar penn diveza euz ar pempet cantvet, e zoa tri zra hag a ioa laket gant ar vretoned dreist kement a c'hell tud eur vro da gaout : Eur c'hleze, eun delen, eul levr.

Kadok a zescas gant brezellourien he dad penaus mania ar c'hleze, ha gant he varzed penaus sini gant an delen; gant ar venac'h eo e tlie deski lenn al levriou santel.

Ervez an arvoriz, iaouankik c'hoas, ne voa ket dezhan da denna gant ar Wareg, ha gouscoude e c'houzomp a hent all, ne voa ket er Scos a Waregerien par d'ar re a ioa er vro ma rene Gundliou varnezhi. Ho zaezennou, pe ho birou, eme eur scrifagner, n'ho lakeant ket e garitellou ha n'ho zaolent ket var ho scoaz, evel ma rer e leac'h-all; ho dougen a reant en ho dorn a stroilladou. Ho goaregou n'oant gréat na gant olifant, na gant korn, na zoken gant ivin kun ha flour; n'oa ket varnezho a fanfarluchou aour, arc'hant pe stean; great oant gant scourrou evlec'h gouez, bosseg ha divalo, ha gouscoude n'oa goareg ebet er bed hag a gasche ar saezen d'ar pal eünoc'h na gant muioc'h a ners.

He Wareg en eun dorn, he zaezennou en eun dorn all, var he ziscoaz eur vantellik scanv ha ne ziskenne ket izeloc'h evit pennou he zaoulin, discabel ha diarc'hen, he zivesker goloet gant peziou bodreou ler blevek, Kadok a rede nos deiz a dreuz ar c'hoajou, a zave var gern ar meneziou hag a dreuze ar steriou var neun, e penn ar scoted iaouank pere, oc'h en em zestum a vandennou, ervez giz ar vro, o devoa her choazet da Gabiten evit ma zaje en ho raok da chaseal, da c'hoari brezel, da c'houren, ha zoken d'en em ganna a zevri, meuriad oc'h meuriad, evel ma reant avechou evit ma teskje ar vugale penauz e tlient stourm divezatoc'h pa vijent deut da veza goazed.

En eur vro hag en eun amzer ma voa peb den soudart, azaleg an dijentil beteg ar c'houeriad; eleac'h ne anaiet ket brasoc'h plijadur eget en em ganna, na brasoc'h henor eget mervel ar Wareg en he zorn; eleac'h, pa glevet corn ar vrezel o tregarni e creiz ar c'hoad, e velet tud armet o tispaca a douez pep boden; eno oa eun dudi evit an tadou guelet ho mipien oc'h ober ar c'hoari brezel : ar re goz ho c'hourache hag ar barzed a gane en ho henor.

« Ne deo nemet eur bugel, eme eur barz o comz a unan anezho, hag a vrema eo couls potr hag eur goaz, kaloneg eo en emgannou; dispar eo. »

Evelse e veulet an hini a c'houneze; an hini a golle avad a veze roet kenteliou trenk dezhan.

« Bugel, pa edon en da oad, e vije coustet ker d'an hini en divije breset va mantel dindan he dreid. Nep a vije deut da arat em park, en divije he drempet gant he c'hoad.

« Pa edon evel m'emaout, pa edon o c'hoari va fotr iaouang, an enebour ne dorre ket ar c'hefhars var va fark; an estren en doa aoun rak va c'hasoni.

« Pa edon o vlennia eveldout, en em renen evel eur goas, petra bennak ne voan c'hoas nemet eur bugel. Va c'hoariellou a ioa hern goafou, gouinou calet dezho, hern goafou kel lem ha drein spern. Eur roc'h a zibraden evel c'hoari. »

Etouez lavariou ar bobl, ez eus dalc'het sonch euz ar barz en doa ar roue Gundliou en he di. Guelet a raimp en devoue eur vech tro da ziskuez pe gen douget oa evit he brins. Cridi a dleer ne voue ket nebeutoc'h douget evit ar map, eget na voa evit an tad, hag e voa he genteliou, ar re genta en devoue Kadok, henvel tost da vad oc'h re ar barzed ma comzemp anezho bremaik : sicour a rejont ober euz ar bugel eur brezelour calonek.

Dioc'h ma lavar an arvoris, kerkent ha pemzek vloaz, her gueljot, evel ar roue Arthur ken anavezet e Breiz, var varc'h e penn soudardet scos, hag evel Arthur, o c'hounit eur victor. « Pa voa deut en oad da vont var varc'h, eme Albert-ar-Bras, he dad o veza discleriet ar brezel da eur roue all, a lakeaz ar prins Cado e penn he arme. » Goude meur a gant vloas, Bretonet broc'hall, douget ma'z int d'ar vrezel, a vel c'hoaz a speret o lugerni gouris skeduz ar c'habiten pemzek vloaz, he jupen alaouret, he vantel c'hlas liou an oabl, ar c'hleze a ioa a zibrad gantha er vrezel-ze a zioc'h penn an enebourien. Ar Scotet avad n'euz hano ebet gantho pell zo euz ar brezelour iaouank gant he Warek; n'hen diskuezont deomp mui nemet gant eun delen en he gichen hag eul levr en he zorn. G. M.

(*Eur pennad all eur vech all*).

Plac'h pe matez Macon.

Eur maread cazetennou o deuz dija contet histor eur plac'h pe eur vatez iaouank divar dro kear *Macon*, hag a lavar eo bet carget gant Doue pe gant ar Verc'hez euz a eur gevridi vraz e creiz ar stat reuzeudic e pehini ema brema hor bro. Araoc comz euz a eun dra evelse eo mad trei an teod meur a veich ebarz er ginou; setu perac n'or beuz lavaret ger a gement-se betec hen. Rac seulvui ma credomp e c'hell Doue ober eur burzud en hor c'henver ha dont he unan da zaveteï ar Frans, seulvui ive or beuz ezom a desteniou sclear hag anad evit anaout e felle dezhan ober ar miracl-se a zo, a dra zur en he c'halloud, Ar pez a verkomp ama varlerc'h a zoug sinatur eun den henorabl meurbet; hag a zo bet lakeat dija en eur gazeten a Lyon ha n'e ket boaz da c'hrac'hi na da randouni. O counta an histor-ze d'hon tro, ne glaskomp nemet eun dra, deski, reï da anaout d'ar re a lenn ar gazeten-ma ar pez a leverer hag ar pez a dremen dre ar vro, ha netra ken, ha lavaret a reomp dezho zoken arabad eo credi re vuhan, nag en taol kenta, kement tra a leverer na kement tra a lakeer e scritur-moull.

. . . . . .

. . . . . .

« Ar plac'h m'or beuz c'hoant da gomz anezhi n'e deuz c'hoaz nemet 20 vloaz. Bez' emaï o servicha, pe o coummanancha egis ma leverer e Kerne, e ti tud a zoare, e ti tud hag a zalc'h eur renk huel hag henorabl ebarz er bed. N'euz ket c'hoaz goal bellou, ar plac'h-se a zo bet pareet en eun taol-count hag en eur feson burzuduz dioc'h eur c'hlenvet grevuz, ker grevuz ma oa bet renket ober eun trouc'h bennac en he c'horf ha ma oa bet he buez en eur risel braz. A nevez zo e lavare e velc ar Verc'hez, hag e c'hourc'hemenne ar Verc'hez dezhi mont da ober eur gevridi da Baris. He mistri a reas kement hag a c'heljont evit tenna an dra-ze euz he fenn. Da genta, emezho, ne c'heller mui mont da Baris brema, hag ouspen-se petra dalvezfe deoc'h mont di? Piou a zelaouffe ac'hanoc'h? — A hent all, an dud-se o devoa aoun ive na vijent paket en eur vabill bennac hag a raje dismegans d'ho hano ha d'ho lignez.

Coulsgoude, ha pa vije toullet he fenn dezhi, ar plac'h pe ar vatez a gendalc'he da lavaret ato ar memes tra. Caër a ioa he gourdrouz, he scandalat, ober goab anezhi ne rea van ebet, ha ne dene ket da fall-galouni. Ne reas nemet creski he fedennou en eur gredi, eb douetans ebet e teuje ar Verc'hez da rei dezhi an tu da zont a benn da ober he c'hevridi. Hogen, eun dervez m'edo o pedi var he daoulin, he mestrez a erruaz var al leac'h, he merc'h hag hi. Ar vestrez a oue estlammet o velet eur sclerijen gaër en dro d'he flac'h pe d'he matez. Ker buhan ec'h en em strinkas he unan d'an daoulin, he merc'h hag hi hag he merc'h a lavaras hag a lavar c'hoaz e devoa guelet ar Verc'hez. An itron, hi, ne devoa guelet nemet ar sclerijen egis eur gurunen skeduz : evit arpez a zell ouz ar sclerijen avad eo prest ato da rei testenid'an oll e deuz he guelet,

Var gement-se e oue lezet ar plac'h da vont en hent. An aotrou a ieas da ober coumpagnunez dezhi betec ar *gar* tosta, ha 80 lur a oue lakeat en he ialc'h. Pa erruas er *gar*, e c'houlennas eur *billet* betec *Sans*. Respountet e oue dezhi n'ez ea mui ar veajourien betec eno. Mes hi a lavaras d'he zro : eo, me zo sur an trein-ma a ielo betec *Sans*. Hag e guirionez d'ar mare-ze e teuas kemennadurez d'an hini a ioa e penn ar *gar* da lavaret dezhan e c'hellet kemeret beajourien betec *Sans*.

Eur veich erruet er gear-ze, ar plac'h ma comzomp anezhi a skoas varzu Paris, he unan ha var droad. Ar Verc'hez e devoa lavaret dezhi pellaat dioc'h ar maneriou hag héul ar strejou, an henchou bihan ha moan. En em gaout a reas gant ar Prussianet e *Corbeil*, ha treuzi a reas ho arme eb drouc ebet. Erruout a reas dirac Paris d'ar mare m'edo ar Francisien hag ar Prussianet o vrezelekaat e *Villejuif*, ha mont a c'hellas e kear a dreuz an tennou a laoske an diou arme an eil var eben. Ar ploumm hag ar bouliji a nije hag a sute en dro d'he fenn; unan bennac zoken a dremenas tostic ebiou d'he boc'h, nemet ne stokas ket; mes hi a gendalc'he da vale ken dispount ha tra. An hini he divoalle e devoa lavaret dezhi : n'az pez aoun rac netra ! Pa zigouezas e Paris, e c'houlennas comz ouz ar jeneral X... (ar jeneral Trochu var a leverer). Mes eno e cavas adarre calz kaëon dirazhi. Den ne felle dezhan he c'hass betec ar jeneral; caer e devoa, ne c'holle ket caout an tu da dostaat outhan. Coulsgoude ar brud euz a gement-se o veza eat betec ar jeneral he unan, hema a roas urs da lezel anezhi da dostaat, hag e c'hellas erfin lavaret eur ger bennac dezhan e toullic he scouarn. Ar pez a lavaras a skoas eun taol pounner var galoun ar jeneral. Discleria a reas dezhan, evit doare, traou hag a zonje d'ar jeneral ne oa nemethan hag en devije anaoudegez anezho. Ar pez zo sur eo e tigemeras anezhi gant respet hag e chomas da gomz ganthi epad div heur da nebeuta. Goudeze e lakeas cass anezhi da eur gouent euz a Baris, hag ac'hano e oue casset lizer d'he mistri dre eur ballon, evit lavaret dezho petra e devoa great ho flac'h ha, discouez dezho e c'hellent beza dinec'h divar he fenn. Houma a guiteas Paris adarre kenta ma c'hellas evit mont da *Orleans* ha da *Dour*, ha goudeze e tistroas d'ar gear he speret e peoc'h hag he c'haloun laouen, en eur lavaret e devoa great ar pez a ioa bet gourc'hemennet dezhi.

Bete vrema n'or beuz ket gellet dont a benn da c'houzout a be seurt kevridi oa bet carget. Pa c'houlenner eur dra bennac diganthi var gement-se, e respount e berr gomzou, ha gant eur ger ebken e stank ho ginou d'ar re a zo re hir ho fri e kenver ar poent-se. Ar pez a remerker muia ennhi eo he guelet oc'h ober he labour ordinal hag ar zervich var dro an ti gant kement a aket a evez hag a accustumans evel biscoaz, egis pa ne vije bet morse direnket divar al labour hag ar zervich-se. Ne veler netra en he doare hag a ve ar merk euz eur penn scanv, euz eur penn avelet, euz eur peun rambre; er c'hountrol eo : lavaret e ve great ne anavez ket he unan an dalvoudegez euz ar gevridi a zo bet fisiet ennhi. Var dro an dec euz ar mis-ma (mis du) eun den henorabl, o veza e tro da vont da di va c'herent el l'eac'h m'ema ar plac'h-se o servicha, en devoa lakeat dre scrid eur renkennad goulennou da ober dezhi. Ouspen ar c'hoant en devoa da c'houzout ar virionez, an den-ze en devoa c'hoaz, credabl, eur c'hoant all; c'hoant en devoa ive marteze da ziscouez, dre eun desteni bennac tennet euz he c'homzou, oa ar plac'h ma comzan anezhi touellet gant he speret he unan, pe ne glaske nemet touella ar re all, ha da rei da anaout dre eno n'oa ket guir e vije bet carget euz eur gevridi bennac a berz Doue pe a berz

ar Verc'hez. Mes pa en em gavas he unan dirac ar plac'h hə pa velas he zal, e leac'h liou eur c'haouiadez, liou eur galoun ha ne c'houffe ket eun all beza eünoc'h evithi, pa glevas hè mouez ha pa anavezas n'e ket mouez eun douellerez na mouez eur randounen oa, mes mouez eun elic Doue, mouez eur galoun ha ne glask nemet ar virionez ; neuze e chomas sebezet ha ne gredas ket dibuna he renkennad goulennou. Anzao a reas he unan oa skoet eun taol en he galoun o velet hag o clevet ar verc'h-se. Coulsgoude an den-ze a ioa deut da di va c'herent, o veza lavaret dirac meur a zen all e claskche marteze ar Francisien kemeret *Orlean* adarre, ar plac'h a erruas var al leac'h hag a respontas dioc'htu : Ia, guir eo ha d'ar marema o deuz dija he c'hemeret. An oll a jomas estlammet o clevet eun hevelep respount. Etouez ar re a ioa eno ez oa unan hag a ioa o paouez dont euz ar *prefectur*, ha di n'oa deut c'hoaz kelou ebet. Mes abenn eun tachadic amzer an aotrou-ze a zistroas d'ar prefectur, ha d'an ampoënt edo o tigouezout ar c'helou a verke oa kemeret adarre *Orlean* gant ar Francisien. — Ar plac'h e deuz lavaret e teuje Trochu er meaz euz a Baris hag e c'hounezche ar victor. Counta a reer, ouspen, e deuz roët da anaout ne vije ket kemeret kear *Macon* gant ar Prussianet, ha ne dlie ket ar roue Guillou distrei d'ar Pruss. An dra-ma a zo bet countet gant tud din a respet e peb feson ; coulsgoude n'em euz ket gellet caout testeniou da c'houzout pe hen a zo guir pe hen a zo gaou, evel am euz bet evit ar pez a zo merket aziaraoc. Pa c'houlenner ouz ar plac'h devot ha pell e pado c'hoaz malheuriou ar Frans, hi a respont *ne badint ket goal bell* ; evelato, emezhi, *taoliou pounner a dle c'hoaz coueza varnomp.* (ouspen pemzec dez zo e lavare an dra-zé). En eur gomz evelse he fenn a deu da veza tenval hag e divoc'h coazet ha distrounket evel pa velle dija an taoliou-ze o coueza var ar Frans. »

. . . . . .

. . . . . .

Setu aze petra en deuz scrivet divar benn ar plac'h-se an aotrou *P. de la Genetierre*; car-tost, dioc'h ar pez a lavar en he lizer, da dud an ti el leac'h m'ema o servicha, p'e guir e c'halv anezho : *va c'herent pe va famill.* Al lizer-ze am euz lennet var ar gazeten c'hallec hanvet l'*Union de l'Ouest*, ha sonjet em euz e c'helje ober plijadur d'ar re a lenn *Feiz ha Breiz*. Hervez cazetennou all, p'edo ar plac'h m'az euz hano anezhi en histor-ma o tistrei dioc'h Paris hag o vont da *Orlean*, ec'h en em gavas gant ar Prussianet hag ar re-ma a lavaras dezhi : ne c'heller mui mont dre'n hent-se ; ar pount a ioa aze larcoc'h a zo freuzet. — Coulsgoude, emezhi, m'em euz eur gevridi da ober eno, me renk mont di (da *Orlean*). — Mad, eme ar Prussianet eb goulen diganthi he faperiou na netra all ebet, n'o peuz ken nemet trei dre ama (hag e tiscouezchont dezhi an hent), ha var bouez ober eur c'hart leo pe eun anter leo dro, e cavoc'h eur pount or beuz great evidomp hon unan, hag e c'helloc'h mont en tu all d'ar ster. Ar gazetennou all a verk ive ez ea da *Orlean* da gaout an aotrou'n Escop, ar pez n'e ket merket el lizer am euz lennet hag am euz lakeat e brezounec. Al lizer-ma ne ro ket da anaout ken nebeut hano ar jeneral ous pehini pe gant pehini e deuz comzet e Paris ; mes ar c'hazetennou all a lavar ar jeneral-ze eo ar jeneral Trochu. Erfin euz a *Orlean* ar plac'h a zo eat da *Dour* ; n'em euz lennet e nep leac'h na clevet gant den o caout piou e ve bet er gear-ze ; ha coulsgoude e tlie caout eur gevridi bennac da ober eno ; rac anez n'e devije ket great kement all a dro evit distrei da di he mistri. Rac en eur dremen dre *Orlean* ha dre *Dour* evit distrei euz a Baris da gear *Maeon*, e deuz great eun dro vraz.

G. Morvan,
person Pluguën.

Hure Jann ar C'hloc'her.

Epad nos guener ar groas, edo Jann astennet var he c'holc'het ha kousket enn he gloz. Ne vele ket eta ar steredennou o deus bep bloas d'ar mare-ze evel damant ha mez o para enn Envhag a ves ken disliv a korf sklaset hor Zalver; ne vele ket al loar a grenas ive a ziouc'h ar Jardin olives, p'edo Jesus o c'houezi ann dour hag ar goad, hag a gren abaoue d'ar guener santel.... mes kavout a reas da Jann guelet eunn dra all : procession ar c'hleier kasset da Rom d'ar jaou gambr-lid evit goulen bennos ar pap. Great oa gantho ho zro hag e tistroent d'ar gear. Pebes taol-lagad evit eur c'hloc'her! Oll gleier Frans o nijal a ziouc'h ar mor, var bemzek renk benak hag o freuza an ear kals buanoc'h eget eur vanden guinliet pe ouidi gouez.... Er penn araok edo kleier Paris, re Strasbourg, ann Naonet, peziou traou a ioa ho bazoulennou evel goues houarn. Goudeze kleier Rouen, Guenet, Quimper; var ho lerc'h re all disterroc'h hag adre, o kloza, cloc'hik Kastel, ann hini a ioa bet dislounket gant eur pesk; Jann a glaske guelet er vanden he zaou gloch, Mari hag Anna, mes n'hellas ket o anaout e kreis ann engros. Po doa taeuzet ar mor, ar c'hleier en em gavas e Marseil, var douar Bro-C'hall, eno oa red en em zispartia. Great e voe eta eunn ehan hag evit kimmiada peb cloc'h a zounas tri daol. Jann a voe spountet gant ann trouz ha muioc'h c'hoas pa glevas ar c'hleier bras o lavaret : kaon, kaon, kaon.... hag ar re vian o respount : kaon var gaon. Ann taoliou a ioa evel taoliou glaz, pell e choment da glem ha da hirvoudi. Goude ar c'himmiad peb cloc'h a gendalc'has he hent. Oll e zeant adarre evel ann avel, unan ebken, unanik a rankas diskuiza var menez Sant-Mikeal, mes ac'hano e velas tour tan Batz, ne zaleas nemeur. Evit Mari hag Anna dont a reant affo a ziouc'h meneziou, koajou, lanneier ha gant ho err e tistagent eunn dellien zeac'h benak n'oa ket bet c'hoas skubet gant ar goan. Jann en doa aoun n'en em gavchent ket da vont var eün en ho flas ha na deuchent d'en em flastra pe da ziskar ann tour... Krial a rea outho : goustad Mari, goustad Anna, goustadik, va merc'hedigou... Mes abred oa tennet a enkres. C'hoarvezet er bourg, e rachont diou dro d'ap presbital evel labouset araok plava ha goudeze e tiskenchont a neubeudou var di ar c'hlocher e unan. Jann a ioa tenereat he galoun o velet he gleier ken anaoudek, mont a reas da zigeri dor he di.. Mes ne velas netra... Pa droas, edo ann daou gloc'h a bep tu d'ann aolet, tan er seminal, eunn tan a roe kement a c'huez mad, m'el lavarchac'h great gant bodou palmes benniget. Marvaillou a zavas etre Mari hag Anna; Jann m'ar credit, a ioa sounn ha digor he ziskouarn ! Ac'hanta, c'hoar gèr, eme Anna, kountant oc'h-hu eus ho peach ? Petra'n deus lavaret Jeoc'h ann tad santel ?

Glac'haret ounn; klevet em beus gourdrouzou. Goulennet en deus diganen : Pe seurt labour a rit da bemdez ha da zul; pe seurt prezegen a rit da vugale J. C. ?

Roue galloudus, eme, va labour da bemdez eo sini da c'houlou-deiz, da greis-deiz ha diouz ann abardaes; ouspenn e kemeran morzol ann amzer hag e skoan peb heur.

Mès, emezhan, petra livirit d'ar gristenien ?

Diouz ar mintin me lavar dezho : Dihunit, poanit, labourit evit caout ho para.

Netra ken, eme ar pab, ann dristidigez var he dal... Ha da greiz-deis ?

Me lavar : Tud keis, eman pred ar bouet, debrit hag evit m'o po adarre danvez c'huezen.

Netra ken ! eme ar pap tristoc'h c'hoas... Ha diouz ann nos ?

Me lavar : Ehanit tud paour; n'e ket gant houarn eo great oc'h izili; ho ners n'eo ket ners ar mean, ehanit betek varc'hoas.

Netra ken ! eme ar pap; pet troatad oc'h-hu savet dious ann douar ?

Anter cant troatad, tad santel.

Ha te sonj did, emezhan, out bet savet ken huel evit koms komziou an douar ? Pa maont var hent ann Env. Lavar ta komzou anu Env. Pa gemeri morzol ann amzer, lavar kre d'an dud : diouallit, peb heur eus ho puez zo kountet... Ar fals pinvidik enn ifern a c'houlen eur berad dour evit he deod entanet... Ha c'hui a benn nebeut a c'houlenno ive eunn deis, eunn heur, ha ne vezo ket roet deoc'h. Dious ar mintin, ne lavar ket d'ann den en deus eur c'horf, er gout a ra avoalc'h, lavar dezhan en deus eunn ene, hag e rank pidi evit he zavetei; da greis-deis laka pennou ann dud d'en em zizelei enn enor d'ar Verc'hes. dious ann nos lavar d'ar pec'her skei var he beultrin. Pet mouez o peus ? a lavaras ar pab, gant eun ton dousoc'h.

Diou, eme, unan evit al levenez, eunn all evit ann anken. Mad, emezhan, grit hiviziken ho tever, pe abred n'o pezo mui nemet unan, hini ann anken ha kals zo ken eus ho c'hoarezet a Frans ha gollo neat ho mouez hag eur pennad a ranko chom mud; lod-all, ne gozeint mui nemet var ann dachen a vrezel, ann houarn hag ar poultr en ho ginou, rag chenchet e vizint e kanoliou. Goudeze vikel J.-C. a c'houlennos diganen, petra rean da zul... mes skrija a rean c'hoas o klevet he c'hourdrouzou kenta; n'hellèn lavaret netra. — Brema, var c'hoar Anna, Deskit din ar pez zo c'hoarvezet ganeoc'h,

Me ive zo bet gourdrouzet kement pe voasoc'h a c'hui. gonlennet e voe ouzin, pe seurt labour a rean, ha pere veze va c'homziou. Me a respountas : va labour, tad santel, eo sikour va c'hoar, sini ann ofern da bemdez hag ar gorreou da zul. — ha guelet a res neuze ar gristenien o taoulina evit en em unani a speret hag a galoun gant ann dud fidel zo enn ilis? guechall er guelen, breman siouas! pa zounan ar gorreou, ne lavaront mui netra nemet eo mal trempa ar bouejou; guelet a ran ive tud iaonank o redet deuz ann ties, liou ar pec'het varnho ; guelet a ran c'hoas marc'hadourien kesek o tont gant ho anevalet. O mez ; em ar pap ; ma ne viche re vad mab Doue eleac'h disken evel eunn oan var ann aoter, e zache dre ann ties hag ann henchou gant eur c'hleze-tan.

Tad santel, eme, eun dra am beus ankounac'heat ; d'ar zul da nos, me Zoun ive evit kass ann dud vezo eus ann hostalériou. O va c'hoar Mari, m'o pizie guelet pebes rusder a zavas neuze var bisach venerabl ar pap : penaos, va merc'h, emezhan, guir eo e rankit c'hui badezet ha konsakret ober eur seurt micher ! ah ! dont a rei eun amzer ha deuet eo, ma souno ive evit Bro-c'hall cloc'h ann digovi ; en em vesvi a ra gant ann ourgouil hag ann danvez ; ar Frans ne deo mui nemet eum hostaleri vras e peleac'h peb unan a ev ar guin ar pec'het ha dis prijans Doue. divesvi a reio var ann henchou, e kreis ar fank hag ar goad... Koms a rea c'hoas Anna pa dremenas eur gourventen avel ien... Ann tan en em lakeas da droidellat er siminal, ar c'hleier ive, hag e zachont kuit evel eul luc'heden.

Ar c'hloc'her a zihnnas, eur c'hoezen sklaset a ioa var he dal. Sellet a reas ous ann aolet; n'oa eno na tan, na cleier : Eunn hure eo, ene jann, eunn hure dre c'hras doue. Mes eur mis benak varlerc'h pa deuas ar vreac'h er barres, pa zavas ar brezel spountus e teuas da sonch dezhan eus he hure hag e lavaras d'he gleier : olla Mari hag Anna, grit ho tever ; komzit freas ha kre ous ar gristenien da zul, da zul ispésial, gant aoun na ve ho Eneou d'ann drouk speret ho c'horfou da eunn douar dianavez, hag ho bro d'eunn enebour muilliget. I. W.

Lizer skrivet gant eunn den iaouank euz Goezec' soudart e kamp Konli, da eur mignon d'ezhan euz a Lothey.

E kamp Konli, d'ar 5 a viz kerzu 1870.

« Ma mignon ker.

« Pell zo, hep mar, oc'h hirnezet o c'hortoz eul lizer bennak digan-in. Daoust n'am euz ket a gals a dra da lavaret d'e-hoc'h e kredan koulskoude eur ger euz ma ferz a rai plijadur d'e-hoc'h ; eunn dra benag a gaveur ato da lavaret d'ar mignon, rag ar galon a gar n'eo morse mud.

« Setu dija pemzek devez zo emaoun e kamp Konli ; iac'h oun ato petra bennak ma eo bet fall ann amzer

abaoue oun deut ama. C'houec'h a vemp o kousket e pep telt gant eur pallen hag eunn tam plouz dindan-omp. Enn nosvesiou tremenet, m'hen assur de oc'h, n'eo ket bet re dom d'éomp. Ar blijadur am euz bet da gomz gant kals euz ma mignoned a zo er memes bataillon ganin, etouez re all, e komzan aliez oc'h Franses ann Derrien a zo brema serjant major e kompagneunez Brasparts. Ma c'harget en deuz da ober he c'hourc'hemennou d'e-hoc'h.

« Kamp Konli a zo eur blenen var eunn huelen euz a beleac'h e veleur kals brô ; eur seiz mil devez arat bennag a zo dindanhan : brasoc'h evit parrez Gouézec. Hervez al lizerou am euz guelet deut ama euz ma bro, hiniennou ho deuz kredet hon doa-ni mizer ama : arabad eo kredi kement ze, rak n'eo ket guir. Boed mad aoualc'h hon euz ; bemde hon defe eul loden vrao a vara hag a gik, hag ouspenn eur c'halopinad guin ha cafe bep mintin. N'ouzon netra divar benn ar brezel abaoue emoun ama ; roet a zo dé-omp hepken anaoudegez euz eur gonid bennak ho deuz bet hor sondarded, ar pez en deuz lekeat levenez vraz er c'hampma. Dre-ze'ta, ma mignon ker, mar gouzoc'h eunn dra bennak, ho pedan d'hel lavaret d'in. Me a gont var-n-hoc'h-hu evel var eur mignou mad pehini na zilez ket he vignon pa zeu var-n-han amzer fall ha deveziou a drubuil. En em erbedi a ran d'ho pedennou ; eur blijadur eo evid-oun sonjal em euz guir vignoned ha na zizonjint ket ac'hanon.. Mar kavit ann tu da velet joseph ar jollec, grit d'ezhan ma gourc'hemennou ; scriva a rinn d'ezhan hepdale. Pa respontot d'in, n'ankoait ket rei d'in euz kelou Jann Mari, ho preur, mar en deuz skrivet d'e-hoc'h.

« Achui a ran evit hirio.

« Kredit ato d'ar garantez guirion am euz evid-hoc'h.

F. LOUARN. J. V.

Setu ama eul lizer scrifet gant eur missioner a zo oc'h heul ar zondardet, da superiol missionerien Pont-Ain, e kichen Dijon, divarben crisderi ar brussianet.

« Bete vrema ne greden ket ar pez a lavare ar c'hazetennou euz a grisderi ar brussianet. Brema em eus guelet, hag eo red din credi. Er mintin-ma em eus lavaret an oferen evit eun tenner-frang euz ar Jura. Var dro daou vil euz he gamaradet a heuille ar c'horf. An den iaouank-ze n'en doa nemet naontek vloaz ; he vam zo intanvez ha né doa ken map nemethan. Eun diskenbouzellou en doa, ha setu perag e voa bet chomet varlerc'h he gamaradet en eur stourmat, ha paket gant an enebourien.

He gas a rejont gantho, hag hen laschont, hag hen o c'houlen gras digantho abalamour d'he vam. hag e peleac'h o deuz-hen lazet ? Eleac'h ma em oa-me, eun heur kentoc'h, kemeret pep seurt soursi euz eur zoudart prusian gouliet, ha laket he gas d'an hospital ; eleac'h ma en doa cabiten an tennerien-frank lakeatevesaat oc'h ar prusian-ze hag ober dezhan evel pa vije bet he vreur. ha penaoz o deuz-hen lazet ? he dreuzi o deus great gant ho baionetezou, unan a bep tu, ha goudeze o deus draillet he benn hag he c'houzoug a daoliou sabren. Eno o devoa he lezet e touez ar pri, hag ac'hano on eus gallet kerc'hat ar c'horf hag he enterri evel eur c'hristen.

Hogen sonjit ervad colonel ar brusianet a vouie mad pe ger mad oamp bet e kenver ar prusian gouliet. Gouzout a rea en doa difennet hor c'habiten-ni ober droug ebet dezhan, hag e voan me bet va unan oc'h he gas, var eur c'har, beteg an hospital.

Guelit goudeze ar c'hem etre ar prusianet-ze hag hor fransizien. Ar re a grede c'hoaz, eveldonme, ne voa ket ar brusianet ker criz ha ma lavaret, a ello en em zistrompla.

Seisvet listen euz ar re o deus roet eun dra bennak da gas d'ar brizonerien zo e Prus, e Spandau, gant ar c'holonel KERRIEN.

Eur zervicherez bennag a Vontroulez.	8	««
Beleien Plouian hag unan beunag euz a barressionis Plouian.....	31	05
An aotrou suignard person Landeleau.	5	««
Unan beunag euz a Landelean.....	8	««
Helena Messager euz ar C'hastel-Nevez	5	««
Unan a Gemper ep rei he hano.....	15	««
Eun all ep rei he hanno.....	60	««
Eun all.....	2	««
Eun all.....	1	««
Eun all.....	8	««
Eur famill a Gemper.....	10	««
Beleien Lannilis.....	20	««
Aotrou person Pluguffan.....	5	««
Aotrou Cure Pluguffan.....	5	««
Eur famill a Bluguffan.....	10	««
An itron Follet.....	10	««
Aotrou person Gouezec.....	10	««
An aotrou Lallour, bet percepteur..	10	««
Som evit al listen-ma.....	223	05
Evit al listennou diaraog	2284	70
En oll.....	2507	75

D'ar seisvet varnugent euz ar mis-ma e zai cals tud euz a Gemper ha divardro da bardona da Rumengol.

Liziri gallek BREURIEZ AR FEIZ *n'int ket deut d'ho mare. Setu perag ar re vrezonek zo caset araok. Scrifa a rer ema ar re c'halleg en hent. Kerkent ha ma vezint digouezet, e vezint caset d'ar parreziou.*

An aotrou Morvan, vikel e Bannalec, zo hanvet vikel e Landrevarzec.

An aotrou Roualec, vikel e Conk-Leon, zo hanvet vikel e Bannalec.

Ar Gerant : AR. DE KERANGAL.

Kemper, moullet gand AR. DE KERANGAL, Mouller an Escopti.

DISSADORN 31 KERZU 1870. N° 309. C'HUEC'HVET BLOAVEZ.

FEIZ HA BREIZ,

KELOU A BEP BRO, HA KENTELIOU VAR BEP TRA,

Digaset bep sul da gement Christen a gomz ar brezounek.

CONDITIONOU EVIT CAOUT AR GAZETEN :

Evit ar FINISTER, COSTEZ-AN-NORD *hag ar* MORBIHAN : *evit eur bloas*, daou scouet ; *evit c'huec'h miz*, pevarzec real.

An Abonamant a dle beza paet araog caout ar gazeten.

An hini ne zigas ket en dro ar c'henta cazeten a reseo goude ma zeo echu he abonamant, a zo considerel evel abonel a nevez.

A abonamant a gemerer e ti an Aotrou DE KERANGAL, *mouller an Escopti, ru ar Gigerez, n° 18, e Kemper,*

D'an Aotrou DE KERANGAL *epken e tleer adressi ar peamanchou ha kement a zell oc'h servich ar Gazeten.*

Ar scrijou da lacat er Gazeten a dleer da adressi d'an Aotrou MORVAN, epken.

KEMPER, 31 Kerzu 1870.

Biscoas marteze eur bloaz o vont en he dro n'en doa lezet gant ar bloaz a deu var he lerc'h eun heritach ker canvaüz ha ker glac'haruz evel a jom varlerc'h ar bloaz a ia da echui. Brezel, distruch, an tan, ar c'hleze, ar goad o redek, tud a vandennou o coll ho buez, bandennou all harluet, prizoniet, o c'houzanv a bep seurt dienez, broiou dismantret, an anken, ar gouelvan, an dristidigez o ren e pep leac'h. Ar pez zo c'hoas goassoc'h an ilis santel anter ziscaret, vikel Jesus-Christ prizoniet, an dud difeiz o kemeret ar gounit, o clask distruja feiz, relijion, kement a zo sacr ha santel, o clask lacat ar bed oll e tan hag e goad, evit gallout goudeze skigna ren an drouk-speret var ar pez a jomo. Goalen Doue a bouez stard varnomp, ha lavaret a elfet en deus dijadennet speret an droug, hag otreet dezhan ober eun heja d'an oll gristenien evit ho dihuana euz ar c'housket anter varo ma zint sebeliet enhan. Setu ar pez a velomp er penn diveza euz ar bloas-ma.

Ia, ar bloas 1870 a vezo sonch anezhan pell ; mes ar zonch-ze a vezo leun a c'hoervder hag a strafuil. Ne vezo comzet anezhan nemet evit goulen ne deui mui en dro. Ar zonch euz ar bloas-ma a vezo ep mar henvel oc'h an hini o doa dalc'het hon tud coz euz an dispac'h vraz, euz an derveziou, euz ar bloavezio-ze epad pere ne voa ato nemet freuz varlerc'h freus, strafuil varlerc'h strafuil, ato aoun, encrez, anken ha glac'har, ato eur c'holl bennag da c'houzanv, tud pe zanvez, hag aliez an eil hag egile. Hirio ma ne domp ket c'hoas ker goal gasset hag evelse e Breiz-Izel, da viana ez eus carteriou hga zo.

Ha rapari a rai ar bloas 1871 an distruch great er bloas 1870 ? Siouas, evit oll n'her grai ket. Ar reuziou digouezet er miziou diveza a boezo epad pell amzer var ar vro. Goulennomp epken ma serro lod euz ar gouliou a zo brema digor, ma lacai eun termen d'an encrez ha d'ar strafuil a zo brema etouez an dud.

Goulennomp da genta ha dreist pep tra ma vezo tennet an Tad Santel ar Pab a dre skilfou alouberien he stadou, a dre daouarn enebourien an iliz, evit ma c'hello vikel Jesus-Christ reñ ha gouarn an denvet a zo fiziet enhan, evit ma c'hello ar vugale mont beteg ho zad. Goulennomp mac'h eano en hor bro ger al lazerez hag ar voserez-ze a daol ar c'hanv hag ar c'hlac'har e pep ti ; goulennomp ma he guelimp adarre o sevel goude beza bet discaret ha flastret evel ma zeo. Goulennomp ma teui an dud difeiz ne fell dezho anaout na Doue na relijion, ne fell dezho anaout e kement a zigouez ganeomp na breac'h Doue nag he voalen, goulennomp ma teuint da zigeri ho daoulagad evit guelet eo hi dre ho dizurzion eo o deus tennet ar voalen-ma var ar Frans, eo hi a vir oc'h Doue d'he lamet divarnomp dre ma reont goasoc'h goaz ar brezel d'ar feiz ha d'an ilis, ha ma c'hanzavint, erfin ne deus nemet Doue, ne deus nemet he vreac'h oll gallouduz hag a ve goest da denna hor bro euz an islonk ma zeo coezet enhan.

Rom. — Eun Escob a vro sao heol a scrife er sizunveziou-ma da eur mignon dezhan, eun Escob a Frans.

« Me zo chomet e Rom beteg an deis kenta a viz here, hag evelse em eus guelet an oll dispac'h o deus great an alouberien difeiz er gær-ze.

« Tri dervez araok kuitaat Rom, em boue an henor da veza digemeret gant an Tad Santel. Pa veliz ar palez anter serret, ha soudardet an Itali o tioual an oll dorojou, em boue poan o viret da vouela ; mes pa veliz ar Pap o comz ouzin gant madelez evel ma zeo boas, ne allis mui miret oc'h va daelou da redek.

« An Tad Santel a c'houlennas diganhen kelou eus va escopti, hag o veza respontet dezhan ne dea ket caer ar bed ganthan, e lavaras din : « Guir eo, ne da mad ar bed e nep leac'h. Hogen ama e velan daou dra ; pe ema ar bed tost d'he dermen, ha neuze eo red mad dezhan freuza hag en em zidama, hag e tleomp beza contant a volontez Doue ; pe ne ma ket ar bed c'houz

o vont da echui, ha neuze ne c'hell ket kenderc'hel da vont evelse, beuzet en droug evel ma zeo ; red eo e teufe eun dorn galloudus d'he zresa ha d'he zavetei. Hogen dorn an den n'en deus na gallout nag ijin avoalc'h evit kementse, ne deus nemet dorn ar brovidans hag a alfe hen ober. Ha me hen lavar deoc'h, guelet a raimp dorn ar brovidans gant an daoulagad-ma, gand daoulagad hor c'horf, » hag e case he zaouarn d'he zaoulagad en eur lavaret ar c'homzou-ze.

O velet ar reuziou a goez var ar Frans, eme ar memes escop, an oll galonou a zo glac'haret. Hen lavaret a c'hellan deoc'h, an oll gatoliked euz a vro sao-heol a zo ker mantret ha ma zeo ar fransizien ho unan abaoue m'eo digoret ar vrezel....

Abaoue m'eo scrifet al lizer-ze, an Tad Santel en deus bet meur a zismegans da c'houzanv. Ar roue euz an Itali a zo ato o sonjal dont da Rom, hag ato e chom da argila. Petra bennak m'en deus nebeut a feiz, ez eus c'hoaz eun eulfennnig en he galon, hag en deuz aoun na deufe dorn Doue d'her skei pa lakai he droad e kær ar Pap.

Ar scoliou a zo digoret, mes lamet int digant ar re a rea scol kentoc'h, da lavaret eo digant ar relijiuzet, an dud a iliz hag ar brofessoret christen, evit lacat en ho leac'h professoret dioc'h dorn an dispac'herien, da lavaret eo, tud ep feiz na relijion. E guirionez evit distruja crenn ar feiz, ar berra eo mouga pep santimant christen e calon ar vugale.

Guellá pez a zo ar romanet, an darnvuia anezho, ne fell ket dezho cas ho bugale d'ar scoliou contamet-ze. Clask a reont an dro da gaout tud a relijion d'ho c'helen. E Rom ez eus calz hag a zalc'h fidel d'ar Pap ; lod anezho zoken a ia bete lacat goulaou en lio frenecher en henor da vikel Jesus-Christ, d'an derveziou ma tlie beza gouelíou braz e Rom.

Rom zo evel eur gær dilezet, evel eul leac'h hag a dec'h an dud diouthan. Beteg hen bep goanv e velet eun niver hraz a dud estren, a veachourien o tont di ; christenien vad evit guelet ceremoniou dudiuz ar relijion ; tud pinvidig ha tud g ouezieg evit guelet an ilizou hag an traou caer zo er gær-ze. An estren-ze eo a rea pinvidigez Rom, hag a lakea eun niver bras da veva en ho æz. An darn-vuia anezho a veze contant braz euz ar pez o deveze guelet. Er bloa-ma Rom zo dilezet. Ne deu couls lavaret den a zoare dezhi ; ar re a veler o tont d'he bizita a ra aoun ar guel anezho.

D'an naonteg euz ar miz ez eus bet eur pelerinach caer e Santez Anna Vened. Aotrou Escop Guened zo deut di he unan da lavaret an oferen santel evit ar re zo maro var dachen ar vrezel. Scrifet en doa diaraog evit rei da anaout d'he Escopti ez aje da Zantez Anna en dervez-ze, hag e lavare o devoa tri Escob all prometet dezhan e zachent ive gantha da bardona da di patronez Breiz-Izel, hag unan anezho, an Aotrou Guilloux, choazet evit Arc'hescob a Haïti, a dlie prezek.

Ar parreziou a Escopti Guened a gendalc'h da zont, an eil varlerc'h eben, hag avechou meur a hini er memes dervez, e prosesion da Zantez Anna. Dont a reont da bidi evit hor soudardet ker, evit ma plijo gant Doue lacat eun termen d'ar brezel ; hag ive evit goulen ma vezo tennet ar Pab a dre daouarn he enebourien.

(Tennet euz eur gazeten a *Vened.*)

Dimeurs diveza, seis varnugent a vis kerzu, ez eus bet, evel ma on devoa he lavaret er sizun all, eur gouel cáer e Rumengol. Cals pardonerien zo bet eno en dervez-ze, hag an Aotrou'n Escop so eat he unan en ho fenn. N'on doa ket gallet rei da anaout kementma, rak ne vouiemp ket c'hoas d'ar sur er sizun all ez aje an Aotrou'n Escop gant ar bardonerien.

Pa bad ato ar voalen da boeza var hor bro, pa na echu ket ar brezel, ha pa gendalc'h an dud difeiz d'en em zevel a enep Doue, ar relijion hag an iliz, eo red d'ar gristenien vad kenderc'hel da bidi. Red eo e teufemp, en eun doare bennak, da redia ar Verc'hez Santel, hon alvocadez, ha harpa breac'h he map, ha d'he lacat da zellet a druez ouzomp. Rag an oll a dle guelet hag anzao ne deo nemet euz an Env epken e c'hellomp esperout eur sicour cre avoalc'h evit hon tenna euz ar stad reuzeudik ma emaomp enhan. G. M.

SANT KADOK.

II.

An ermit en doa christenet Kadok, ha discleriet e carje ar brezel en he iaouankiz o rei dezhan an hano en doa roet, a dlie, d'an deis merket gant Doue, ober anezhan an doctor euz a wenn ar c'hambrianet. Hogen n'en devoue ket izom da zigas da zonch da Gundliou euz ar pez en devoa prometet ; Kadok a ieaz anezhan he unan d'he gaout evit beza scoliet ganthan.

Telen diskibl Sant Patris a rea e cambri bruzndou henvel oc'h ar re a rea guechall cloc'h sant Kieran etouez an Irlanted. Pa zone, ne ket epken an dud iaouank, mes c'hoas barzed ar vro a zirede d'he silaou ; digas a rea da vir ar pez a grede an oll e voa an Irlanted, evit ar benviachou muzik, ar re genta etouez an oll boblou all. « Telennerien Irland, eme eur scrifagner coz, ne c'hoarient ket gourog evel telennerien Breiz : Sini a reant buhan, trefuet, ha gouscoude gant calz a zousder. Eun estlam eo guelet biziet hag a ia d'ar red evelse, a c'helfe gouscoude miret ar reiz hag ar vent evel ma reont. »

Kadok, tenner arroutet gant ar Wareg, a falvezas dezhan deski gant ermit an Irland *guinta saezen ar zon*, evit comz evel eur bars coz euz an arvor. Bemdez e teue da scol an doctor estren, evit peurzeski ganthan eur skiant pe eur vicher var behini en doa bet ar c'henta kenteliou digant barz he dad.

Mes an oll skianchou zo c'hoarezet ; an ermit a zesko dezhan eun all hag a zo ar mean-alc'hoez euz an descadurez, me fell din lavaret ar Grammel, pe skiant ar iez. Kadok en em roaz a zevri d'ar studi nevez-ze, hag ar scrifagnerien goz Donat ha Priscian pere o deus savet ar Grammel latin, pa voant bet displeget ha degéchet dezhan gant ermit an Irland, a deuas da veza evithan renerien hag a garie muioc'h eget ar vrezellourien goz o devoa desket dezhan mania an armou. Kement a ionl en doa da zeski, ma lavare he gamaraded anezhan : « An tan zo gantha en he gerc'hen ; hag ar bobl o tont gant an amzer da drei ar c'homzou-ze en he c'hiz, hen diskuez deomp, o tistrei euz ar scol, glaou tan ganthan e pleg he zae.

Ep dale ar scol vihan-ze euz ar C'hambri ne voue ket avoalc'h evit ar c'hoant deski en devoa. Clevet a rea eur vouez hag a lavare dezhan dalc'h mad : « Va map, epad ma zout iaouank, desk ; ha pa vezo deut guenn da vleo, e cavi ar furnez a vezo evidhout evel da dad ha da vam. »

Setu-hen ta o kuitat ti he dad hag o vont d'an Irland var eul lestr. Er vro-ze, eleac'h ma edo, er pempet cantvet, an tenzor a oll skianchou ar c'huz-heol, e choazaz abati vraz Lismor evit peurober he studi. Eno e c'hellas terri ar sec'het deski en devoa ; eno e c'hellaz efa a leiz he c'houzoug er seis Gwas-red euz ar c'houeziegez a hanvet ar skianchou-huel. Ar skianchou-ze a zeske penauz eo reizet eur iez, penauz e tleer coms, penaus diskuez sclear he vennoziou ; deski a reant muzula an douar, anaout an astrou hag ar muzik.

Kadok a dremenas tri bloaz eno ; neuze e clevas hano euz a eun den hag en devoa brud da veza eur mestr da zeski comz ervad. An den-ze a reat Bahan anezhan, a ioa ginnidig a Vreiz pe euz ar Scos, a ioa nevez digouezet euz an Itali, hag a zeske al latin ervez ar reiziou mad a Rom. Neuze Kadok a zilezas an Irland evit distrei d'he vro. Eun niver braz a Irlanted a deuas var he lerc'h hag en ho zouez ez oa tri gloarek iaouang a reat Makmoïl euz a unan anezho, Graban euz eun all, ha Finian euz an trede ; hema a voa euz a lignez ar Finnet, evel Ossian.

E guirionez an doctor deut euz an Itali a rea scol e bro Brekon ervez ar reiziou mad euz a Rom ; he scolaerien avad a ioa deut an niver anezho da veza ker bras, ma n'o devoa ket ato a vouet da zibri, ha den ne astenne an dorn d'ho zicour, rak ervez a leverer, kernez a ioa e Cambri.

Krogat a ioa eta etre an descadurez hag an naounegez pa deuaz an den iaouank Kadok da c'houlen digant an doctor euz an Itali beza kemeret e reng he ziskibien.

Bac'han a lavaras dezhan :

« Va map, ne c'houlennan ket guell evit da gemeret ; aoun am euz avad na vankfe bara dit ha d'as camaradet ; ha n'o pefe cals da c'houzanv. »

D'ar c'homzou-ze e tiruillas daelou puill a hed divoc'h Kadok. Cas a reas varzu Doue eur beden galoneg evit goulen ne vijeket red lezel ar speret da iun evit gallout terri naoun ar c'horf ; goudeze e zeas d'he lochennig, hag eno o veza azezet dirag eun daolik vihan e lakeaz he benn etre he zaou zorn evit deski he gentel.

Hogen, epad ma studie evelse, eul logoden venn a ziredaz euz a eun toull euz ar vogér, a lamas var an daol hag a lakeaz eno eur c'hreunen ed ; neuze e puchas dirag ar scolaer, en em lakeas da drei en dro dezhan evel pa vije o clask lacat anezhan da zellet, e zeaz, e teuaz, e chomaz a za, e puchaz adare, e zeaz adarre en dro, hag evel ne c'helle ket lacat ar bugel da zevel he zaoulagad e zeas kuit hag e tistroas gant eur c'hreunen vinizall ; neuze e zeas da gerc'het eun trede greunen, goudeze eur bedervet, bete ma e devoue digaset seis dirak daoulagad ar scolaer.

Setu neuze Kadok o sevel he benn, peurzesket he gentel ganthan. Ar pez a velaz her scoaz evel eun ali deut euz an Env ; sevel a reas da vont varlerc'h al logoden, hag ep dale he guelas o vont en eur c'hao a ioa stanket an or anezhan gant drez ha strouez, hag e zeaz ebars var he lerc'h. Pe ger bras ne voue ket he souezl Eno e zoa eur pez bern ed. Piou en doa laket ar bern ed-ze eno ? pegeit amzer a ioa edo eno ? Den ebet n'her gouie ; eun dra epken a vouiet ; eur c'hrignolad ed evelse ne c'helle beza nemet eur prezant abers Doue en devoa bet truez oc'h he zervicher, ha ne felle ket dezhan guelet o vervel gant an naoun eun den iaouang hag en devoa kement a c'hoant deski.

O velet ar burzud brao-ze great gant madelez Doue, ar mestr a lavaras da Gadok dirag an oll scolaerien all diredet da velet an tenzor cavet gant ho c'hamarad ;

« Va map, anaout a ran brema ez out eur gnir servicher da Zoue, hag eo hen a ro skoazel dit e kement a rez ; nemet muioc'h a ze a c'hoant am euz e chomfes ganhen, keit ha ma cari, evit lenn ar scridou mad. »

An diskibl, laouen braz, a drugarekeaz he vestr, ha pa voa deut ar mare da ober bara gand an ed digaset gant ar Brovidans, e lavaras evelen :

« Va zad, mar hen otreit, e roimp lod euz an ed-ze da beorien ar vro-ma ha da gement a c'houzanv naoun, rag arabat eo e c'helfet rebech deomp ar pez a lavar ar fur : « An hini a guz an ed, ar bobl a roi dezhan he valloz ; he vennoz avad a roi d'an hini hen ranno. » Rei a reaz eta d'ar beorien, pephini ervez he izom, lod euz an edze digaset gant ar brovidans, hag he garantez evitho a zigasas chans dezhan, rag epad ma roe ar bobl he vennos d'he galon vad, Doue ive a vennige he studi.

(*Eur pennad all eur vech-all.*) G. M.

An Itelin benniget.

III.

Abenn eun nebeut bloaveziou goude ar pez on eus merket er pennadou diaraok, Godik ne voa mui ar bugel on eus guelet e kichen ster Itrou-Varia an derven, he liou fresk ha ruz evel ar roz. Evel ma voa tenn he buez, ma voa red dezhi dioueret cals traou, ma voa goal gaset aliez ha m'e devoa cals nec'hamanchou da c'houzanv, e

voa eat he ners da netra. He bizach a ioa ato coant, mes ken drouklivet, ker guenn, ken treud oa ma voa eur scrij he guelet. He daoulagad c'hlaz a ioa eur c'helc'h brondu en dro dezho, hag he c'horf a ioa croumet varzu an douar evel pa vije coz.

Ar re he guele var an hent a drueze dezhi hag a lavare :

— Godik kez ne dai ket abell ken !

Pa lavaret an dra-ze dirak Fant Madek, houma a zave he diouscouaz hag a lavare :

— Ne garfen ket he màro, ar verc'h kez ! Gouscoude ma teufe Doue d'he c'has ganthan, e ve eur zam tennet divar va c'hein.

O velet he c'halon griz, hiniennou a responte dezhi :

— Me gave din gouscoude e rea Godik cals sicour deoc'h, rak dalc'h mad ema o neza pe oc'h ober traou all, eleac'h ho map, ar Ruzik, ne ra nemeur a dra, a zonch din.

— Ma na c'hounesfe ket he bara ive ! eme Fant. Avoalc'h eo, a gredan he guisca hag he loja evit netra. En ti ne ra vad ebet din, rak n'e deus na ners na calon. Ma crette, a lacan, e lesfe ganhen he guele da aoza.

Etre daou Godig a droe ato he inkin, ha pa na veze ket he lesvam var al leac'h e rea eur c'hraf bennag en he dillad, rag eur burzud oa ne deant ket a damou keit he lezet ep rei dezhi re nevez.

Eun nosvez, e mis meurs, Fant hag ar ruzig (ar mab a ioa bet leshanvet evelse abalamour d'he vleo ruz) en em lakeas goaz eget biscoas var buez ar vinorez paour. Cas a rejont ar grisderi bete bihanaat an tam bara dû a roent dezhi bemdez evit poan he dervez. Godig en em dennas da dal he guele evit cuzet he daelou. Eno stouet var an douar gleb, he daouarn e croas ganthi var he inkin muia caret, e chomas pell da bidi.

N'oa trouz ebet mui en ti ; Fant hag ar ruzig a ioa cousket, ha Godig a bede ato. Souden e reaz eur scrijaden ; caout a rea dezhi e devoa clevet skei eun taol var an or. Sevel a reaz hag e tigoraz eun toul prenest a ioa eno e kichen. Lacat a reaz he fenn hirra ma c'helle da zellet er meaz. An noz a ioa ien, rag ar goan n'oa ket eat c'hoaz ebiou. Mes al loar a ioa sclear hag e c'helle guelet splam kement a ioa a dost d'an ti. Hogen caer e devoa sellet, ne vele den.

— Ne ouzon ket petra am eus clevet, em euz aoun, emezhi ; hag hi o serra ar prenest, hag o sonjal en em lacat en he guele.

Pa edo o tivisca he dillad e clevaz eun taol all. Neuze e chomas da zonjal ha da zilaou eur pennad, evit beza sur ne ket uvreal eo a rea. Lacat a reas neuze buan an dillad e devoa divisket, hag e redas da gaout guele he lesvam.

— Va mam emezhi en eur grena, aze e maer o skei var dor an ti. N'oc'h eus-hu ket clevet ? digoret e vezo ?

— Pe seurt diotach a zo adarre tremenet dre da benn-te ? Ne glevan netra nemedot-te aze o vatouillat. kea alesse da gousket ha ro peoc'h dinme.

— Va mam, ha mar deo eur paour kez bennak chomet dindan an amzer, ha ne garfac'h-hu ket rei digor dezhan ? Mar kirit me ia da velet petra a c'houlen.

— Me'm eus lavaret dit out eun diodez, ha ne zigori ket pe me velo. Marteze ez euz eul lampon bennag aze. Na jom ket da derri va fenn din-me, pe bremaik....

Godig e devoa c'hoant da lavaret eun dra bennak c'hoas ; mes ne devoue ket a amzer. Al lesvam a ioa keuneut e kichen he guele. Kemeret a reaz eur pennad keuneut corden, hag her stlapaz a drojou ec'h he lesverc'h. Guella pez a zo, an noz a ioa sclear, ha Godig a ellas trei divar hent an tam keuneut, hag a ieaz adarre da gichen he guele ep lavaret ger mui.

Godig a ioa nec'het meurbet. Mont a reaz adarre da zellet dre an toul prenest, mes caer e devoue, ne velas netra. Gouscoude n'oa ket evit en em rei da gousket.

— Petra a rin-me ? emezhi. Va lesvam ne fell ket dezhi e tigorfen, ha gouscoude marteze ez euz aze unan bennag o c'houzanv poan.

Dont a reas da zonch dezhi e voa, e kichen he guele eun or hag a scoe var ar c'hraou zaout. Setu hi-ta oc'h ober he zonch da vont dre'n hent-ze da velet hag hen a ioa a dost d'an ti unan bennag o c'houlen sicour.

— Mar d'eo, emezhi, eur paour hag eu deus naon, e roin dezhan va zam bara ; rak ne devoa ket debret an tam bara roet dezhi evit he c'hoan. Morse ne deuaz en he zonch e c'halje beza eno eul laer pe eul lampoi bennak. Ne zonje nemet da ober vad da eun den reuzeudik chomet er meas dindan an amzer.

Setu-hi ta o vont gouestata ma c'helle evit na zihunjket he lesvam hag he antervreur. Ober a reaz an dro d'an ti ; sellet a reas piz a bep tu ; mes ne velas netra. Kementse he lakea nec'het.

— Gouscoude emezhi, clevet em eus skei var an or, hag a dra zur e tle beza dre aze unan bennag hag en deus riou ha naoun, pe marteze encrez.

Setu-hi, eleac'h mont d'an ti en dro, hag o vont varzu ar c'hoat, varzu Itron-Varia an Derven. Eun den bennag a lavare dezhi e voa unan bennag hag a c'houlenne sicour diganthi. An avel a c'hoeze hag a voude lavaret e vije e clefjet moueziou tud oc'h en em glemm Godig a zonje en eneou ar purgator, hag a valee en eur lavaret ar chapeled hag an *De profundis*.

Godik n'oa ket aounik. Ne alle ket miret gouscoude da veza strafuillet eun tamig o clevet an avel o sourra hag o sonjal er pez a deue en he speret.

Goude beza pedet eun nebeut dirak Guerc'hez an derven, Godig en em gave diencrezet, hag e sonje sevel ha distrei d'an ti, pa glevaz eur griaden skiltruz, eu iouaden glemnuz hag a ieas beteg he c'halon.

— Daoust, emezhi, ha va fenn a ia e barboel, daous petra zo en nos-ma ? ha neuze eur baourez kez evel domne, pe seurt vad a oufen-me da ober da zen ? Gous

coude mar deuz unan bennag e poan, eo red din he zicour. Ne ket evit netra en deus Doue va digaset beteg ama.

Ha Godig, he chapelet en enn dorn, hag he inkin benniget en eun dorn all, en em lakeas da dreuzi ar c'houd.

Castel an Hardouinay ne veze tud enhan nemet eur vech en amzer. Abaoue ma voa tremenet Jannet a Frans dre eno, tud ar c'harter n'o devoa guelet nemeur digor doriou ar C'hastel ; en hevelep doare ma o devoa evel aoun o tremen ebiou d'ar c'hreou ha d'ar mogeriou dilezet-ze.

Pa e devoa treuzet ar c'hoat, Godig en em gavas dirag ar C'hastel. An amzer a ioa ien ; hogen ar verc'h paour n'e devoa ket a riou. Kent-se divera a rea ar c'hoez dioc'h he zal ; rag ouspen ma voa eat buan, aoun e devoa ive. Clevet a rea ato bep er mare ar griaden e devoa clevet e kichen Guerc'hez an derven, hag ar vouez a iea ato truezusoc'h truezusa.

— Ar vouez-ze, ep mar, a deu euz ar C'hastel, eme c'hodig ; Eur prizonier bennag a rank beza aze. O va Doue ! ha me n'em eus netra da rei dezhan !

Ar plac'h iaouang a lame he c'halon en he c'hreiz. Mont a reas beteg an doufez, hag e selle o clask guelet eun dra bennak. Neuze e clevas freaz ar c'homzou-ma .

Truez ! truez evit eur prizonier ! abalamour da Zoue, eun tam bara da vab an Dug a Vreiz !

Me ho les da zonjal pe ger mantret e chomas Godik. Eur mab a Vreiz o c'houlen bara ! Coeza a reas d'an douar fatet ; mes an daelou a ziruillaz enz he daoulagad hag e c'hellas neuze sevel en he za. Tam bara he c'hoan a ioa c'hoaz en he godel ; red oa e gis pe c'hiz he gas da vap Breiz.

Ar c'hlemou e doa clevet a deue euz a eun tour a scoe var eul leac'h distro euz ar c'hoat. Evit mont beteg eno oa red treuzi an doufez. A drugare Doue e zoa nebeut a zour enhi ; hogen hag e vije bet leun, Godik ne vije ket chomet da varc'hata. Disken a reaz a ruz en doufez, hag en tu all e cripas guella ma c'hellas.

Ar prizonier a ioa eno oa Jil a Vreiz he unan. Tamallet oa bet da veza a unan gant ar saozon a ioa neuze e brezel oc'h he vreur, Fransez kenta, Dug a Vreiz. An dug a ioa en em lezet da veza tromplet gant he ofiserien a rea al lez hag al lezen dezhan. Unan anezho dreist oll, en devoa casoni oc'h ar prins Jil abalamour d'ar brinsez Franseza en devoa bet c'hoant da gaout he unan evit pried. An dostennerien-ze a reas kement var speret an Duk, ma hen lakejont da gassat he vreur, ha ma hen lezaz etre ho daouarn ; hag ar re-ma hen diskennaz en eur c'hao euz ar c'hastel dilezet evit ma varîche eno gant an naoun.

G. M.

(*Eur pennad all eur vech all*).

AN DIAOUL PREZEGER.

Er penn kenta eus ar c'hanvet trizek e zoa enn Itali eur gouent menec'h a urs sant Franses. Eno ar vues a ioa e guiriones ar pez ma tleffe beza : hent ann Env dre ar groas hag ar binijen. Speret sant Franses a ioa evel beo enn he vugale ; ar reolen roet ganthan a ioa evitho eunn eil aviel ; senti a reant outhi e peb tra : ispisial e karient ar baourentes, ar vertus-se ken prezeget gant ann hini en doa savet ho urs. Bembès ar relijiuzet a iea dre ruiou kear evit goulen ann aluzennik a rea ho oll bevans ; ho kuelet o pizie, ho zreid noas, eur gorden enn-dro dezho, ar bissac'h var ho chouk o vont ama ahont, o tastum restachou pred ar paour hag ar pinvidik. Eunn azennik a veze ous ho heul, pa veze pounereat ar bissac'h gant ann tammou kik pe kreun, pe gaol, pe fors petra, e veze taolet var gein ann azen ; ouspenn eman a ranke c'hoas dougen ann tammou keuneud pe a veze roet d'ar venec'h, pe a gavent diberc'hen var ar ru. Dre ma valeent, ar menec'h e ioa ken dous, ken humbl, var ho zal e pare kement ar zantelez, ma n'oa ket eas miret, pa dremenent, non pas sonjal enn hini zo bet paour adalek kraou Bethleem betek menez Kalvar.

Koulskoude keris ne ket var vella e zeant, a neubeud a neubeud e kollent ar garantez ho lakea da veza madèlezus evit ar venec'h paour. Re binvidik-oa deut ar vourc'hizien-ze da veza, ho c'haloun a ioa dija ker kalet hag ho aour. Rag-se oant en em lakeat da gass ar Fransiskanet dioutho, e sellent outho a gorn ha zo ken e laoskent mollozion var ho lerc'h : klaskerien, feneantet... chetu ar geriou koanta a gleve ar relijiuzet, mes ne reant van ; ann dismegan-se a ioa evitho evel eun olen santel a roe eur vlas guelloc'h d'ar restachou munut ha dizaouar a goeze enn ho bissac'h.

Enebour brassa bugale sant Franses er gear a Luk a ioa, evel ma kredit, ann dlaoul e-unan. Kounnari a rea p'ho guele ken dous, ker pasiant, hag e louas dre he forc'h hag he gerniel e teuche a benn anezho. C'hoeza a reas ta evel eunn avel sklaset var galonou keris, prenna, morailla a reas ar galounou-ze ; ar bobl a zavas ennha kement a zrouk ma zoa avoalc'h guelet eur relijius er ru, evit ma vizie kikledet ann oll dorojou ; ann dlaoul a ouie ta ober ar brezel hag a ioa var ann hent mad da gemeret ar gouent dre ar gernez.

Pinvidika den eus kear Luk oa eur marc'hadour hanvet Loïs, a nevez dimezet oa gant eur plac'h iaouank eus ar re vella. Ann tad gardien, pa velas n'en doa netra da zibri, nag hen nag he vreudeur a ieas var zu ti Loïs, non pas evit kavout Loïs mes he bried Octavia. Rag ounnes leun a feis, a vele er paour memprou Jesus-Christ hag e divizie lammet ann tamm eus he ginou evit rei d'eunn izomek. Deut oa dija ann nos pa skoas ann tad var dor ann ti ; ker goustad e skoe m'en doa evel aoun da rei da glevet. Koulskoude Loïs a glevas : Klaoustre, emezhan, ema aze adarre paotr he vissac'h, daboad e klevo ganemme... hag e zeas da zigeri. Al lean a ioa diners ha disliv, krena a reas a dont adre pa velas Loïs drouk ennhan hag he zourn savet evel evit skei petra rit aze, tad, eme ar bourc'his trenk ha dichek ; kit da batera d'ho kouent, pe grit c'hoas guelloc'h, labourit evit gounit ho para... n'eus ket izom a rederien ama.

Aotrou, eme'l lean o plega he benn, pardoun a c'houlennan diganeoc'h, c'hoant am be da velet ann itroun Octavia. Epad ar zizun tremenet Doue zo falvezet ganthan hon lezel er vrassa dienes, nikun ach'anomp n'en deus bet grunsen hirio, bezit trues ouzomp... hag ec'h astennas he vissac'h goullo.....

List ann itroun Octavia e peoc'h, eme Loïs, me eo ar mestr ama... ha me ne labouran ket evit gounit guenneien da rei da dud didalvez. Kit ta enn hoc'h hent ha buan m'ar plij ganeoc'h... Trei a reas he gein hag edo o vont da brenna ann or. Aotrou mad, eme ar relijius ha kaloun avoalc'h o pe d'hon dilezel? p'o peus kement a zanves, da e ve deoc'h evit anaout madelez hon Tad pehini zo enn env divoeret eunn tammik eus ho peadra? dalc'het sonj mad, ma n'o peuz ket a druez ouzomp, Doue n'en devezo ket ive ouzoc'h! Deuet oun ama var ger ann itroun Octavia: enn dienes, emezhi deuit d'am c'haout, morse ne vankin deoc'h. Octavia, eme Loïs e kregi enn he vas, Octavia, emezhan, o skei var ann tad. Lavar c'hoas ann heno-ze, ha me vruzuno did d'ha eskern; allo, amezeien, eme Lois, d'ann dud all eus ar ru, deuit ama ha kassomp ann aneval ma d'he doull. ann dud en em vodas, lod a grie fors var manac'h; lod all voassoc'h c'hoas a stlape outhan pri ha mein: ac'hanta chetu aze eunn aluzenn! karg da vissac'h gant ar meiu-ze, debr anezho en da gouent, ar fank ma a laki da ober aman! ar relijius a dec'he... mes poan avoalc'h en devoe o tont d'ar gear.

Deuet oa mare koan... n'oa netra da breja, ar menec'h a ieas koulskoude ous taol, a jomas eno keit hag araok hag a zelaouas gant respet lenn ann aviel hag al levriou santel, evel ma reat atao epad ar pred.

Ann deïs varlerc'h, ann traou a ieas c'hoas falloc'h falla. Ar mear o veza klevet oa bet trous e kenver dor Loïs a c'hourdrouzas ar relijiuzet hag a lavaras dezho oa ouspenn mal e zachent eus eur gear e pehini ann oll a ioa eun o-Eneb. Epad ma comze ar mear, ar re-ma a jomas sioul ha pleget ho fenn, mes a veac'h oa eat dreist treujou ar gouent e savas kemesk ha krosmol. Perak, eme unan, pa ginniget deomp douarou ha leveou n'hor beus ket c'hoanteat ho c'hemeret? reolen sant Franses a ioa mad pa zoa mad ive ann dud ha pa roent aluzen, brema-ta evit senti ouz ar reolen-ze, ni ranko mervel gant an naoun? Eunn all a lavare: red eo guerza ar c'haluriou hag arc'hantiri hon ilis, gant koad e reimp, ne vizimp nemet paourroc'h aze hag e sentimp guelloc'h ous hon tad kenta. Ann tad gardien, evinthan da veza nec'het avoalc'h e-unan a lavaras dezho: va breudeur, difennet eo ouzomp kemeret parkeier ha leve, difennet eo ive ouzomp guerza ar pez zo d'hon ilis... ha c'hoant o peffe da ober eur pec'het marvel?

Daou zerves-zo n'o peus debret netra, guir eo; gedit c'hoas, Doue a oar e pe seurt stad emaomp, m'ar bezomp fidel dezhan, hen a vezo fidel deomp hag a bourveo d'hon ezomou. Enn hano Doue eta, hag enn hano sant Franses gedit c'hoas eur pennad. Ar c'homziou-ze a ioa mad ha fur, mes ann tad gardien e-unan a ioa eb fizians ha dre-ze he gomziou a goueze diners d'ann douar. Ouspenn ann diaoul a ioa e kus e kreiz ar relijiuzet hag a c'hoeze muioc'h mui ann dispac'h hag ar freuz Musc'hoarzin a rea o niveri ar menec'h, hag e lavare ennan e-unan; emaint oll din... Mes etre m'oa kel laouen ha ma floure he voustachou rus, chetu eunn abaden all. J. W.

Eur pennad all er sizun a zeu.

CHRISTENIEN FRANS

D'AR GALON ZACR A JESUS.

Var ton: *O va Jesus va viot meulet.*

1.

O va Doue, na pebeus amzer!
A bep tu dismantr, tân a goad!
Frans so beuèt er c'hanv, er vizer:
Piou a zec'ho on daoulagad?

Diskan:

Calon Jesus, on oll esperans,
Ouzoc'h e criomp en anken:
Saveteit, saveteit Frans!
Dec'h or c'halon 'vo da viken.

2.

A-uz d'or penn brec'h coler doue
Prest d'or bruzuna zo savet.
Den ebet ouzomp nen deus truez:
Red' vo demp-ta beza collet?

3.

Meur a vech, siouas! Doue santel,
Ac'hanoc'h on deus offanset.
Mes... nac a dud lazet er brezel!
Bete peur' viot counnaret?

4.

Pa skô ac'hanomp tôl o coler
Ennoc'h bepred ec'h esperomp,
Rac e vên goad Jesus or Zalver
Neo ket bet skuillet evidomp....

5.

Pardon, pardon, Doue on Tadou!
En or bro'man an enebour!
O nerz côz roït d'or c'halonou,
D'or zoudardet fizians, sicour.

6.

Harzit, harzit o prec'h, va Doue,
Sellit a druez ous or bro:
Guechal evidoc'h e vrezelle,
Brema difennit-hi d'o tro.

7.

Do calon zacr aboue pell amzer,
Gouzout a vit, Frans so goestlet:
Ho pugale omp, o va Zalver!
Ganec'h beza 'vimp dilezet?

8.

Var Frans guechal ar Verc'hes vari
O foue laket da Rouanez;
Evidomp ne ean do pidi;
Ho mam eo: selaouit e mouez.

9.

Ganemp, gant or zoudardet ato
Ar pap a zo bet difennet:
Goad or breudeur skuillet 'vit Pii Nao
A possubl eo e ve collet?

10.

Deus Frans guechal eun vessaerez
A gassas kuit an enebour.
Hirio guelit on dristidighez:
Va Jesus, roit demp sicour!!! Y. L.

Ne gaver dalc'h mad er c'heleier nemet hano a gristeri ar brusianet. Ne ket avoalc'h dezho laza tud coz, gragez ha bugale, tud ha n'int ket goest d'en em zifen. Goude beza ho lazet, e tolont ar c'horfou var gueleou, hag e lakeont an tan enho evit ho rosta hag ho devi. Setu ar pez o deus great e Chateaudun.

E kichen ar gær-ze e cavont pevar den coz cuzet etouez ar raoz, hag ho lazont dioc'htu a dennou fuzil.

Eur vaouez, eur bugel trizek mis ganthi var he breac'h, a bede ar vourrevien da lezel he goaz e buez. Evit respont, e roont eun tenn d'ar bugel a ioa etre he divrec'h.

E Civry, eun den daouzek vloaz ha triugent a zioualle daou loen labour tost da eur c'hraou eleac'h m'oa laket an tan. He zrailla a reont dirak daoulagad he c'hreg.

Eun den iaouank seitek vloaz, eur mevel, a gase marc'h he vestr var bouez he gabest. Ar vourrevien a gavaz ar marc'h dioc'h ho doare, hag her c'hasas gantho, goude beza toullet an den iaouank gant seitek taol lans.

Ar vretonet, ervez ma lavar ar c'heleier, o deus great kement a daoliou caer ha diskuezet kement a galon epad ar vrezel-ma, ma ra an oll ho meuleudi ha ma tivisker an tog, e Paris, pa gomzer anezho.

Setu ive an testeni rentet d'ar re anezho a zo en arme al Loer gant an aotrou Briot, an hini zo e penn comis al labour douar e canton Kemper. Hema, evithan da gaout tri bloaz ha triugent ha danvez braz, a zo falvezet dezhan mont da zifen he vro. En em lakeat oa etouez zouavet ar Pap dindan ar c'holonel Charet. Goude beza bet he lod euz ar gounidou o deus bet ar zouavet-ze var ar brusianet, e vone great prizonier; mes abenn tri devez e c'hellas tec'het hag ez eo deut d'he vaner o c'hortos mont adarre. Lavaret a ra ive mar mank eun dra bennak d'hor *mobilet*, eo tud goest d'ho scolia ha d'ho ren.

Caout a reomp er c'hazetennou eun ali roet d'an dud divar ar meas gant an hini zo e penn al labour douar e scolach Plougernevel. An ali-ze zo bet roet c'hoas, mes marteze e ve mad he rei adarre.

Alia a ra al labourerien douar da gemeret evit ho gounidigez eun *Haderez*, da lavaret eo, eur benvek da hada. E diou c'hiz e c'hounezer, emezhan; nebeutoc'h a dud a ranker da gaout, ha nebeutoc'h a had a daoler en douar. Brema, pa'z eus nebeutoc'h adud, ha pa c'houzeur ervad ne vezo ket cre an ed credabl er bloaz a zeu, e rafet mad teleur evez oc'h kementse.

Digouezout, emezhan, a rai gant an haderezet evel gant an dornerezet. Da genta al labourerien o devoa diegi o kemeret dornerezet, hag eur vech kemeret, ne fell dezho mui ho dioueret. Evelse a c'hoarvezo ive gant an haderezet.

Ar c'hoar a Charite hag ar soudard coz. Eur c'hoar a charite a ioa en em lakeat da zeski he relijion da eur soudart gouliet digaset d'an hospital. Ar soudart-ze a ioa bet badezet, mes n'en devoa nemeur heuillet nag anavezet al lezen gristen en he vuez. Red e voa deski dezhan he greansou. Siouas! meur a hini a gaver evelse bet dilezet adaleg ho bloaveziou kenta ep den da zeski dezho nag anaout na caret Doue, hag a dremen evelse ho buez ep gouzout zoken evit petra emaint er bed.

Ar c'hoar, abouez poania avoalc'h, e devoa desket d'ar zoudart ar guirionezou kenta euz ar relijion; he zistroet e devoa oc'h Doue, hag en em lakeat oa a zevri da ober he zever a gristen. Neuze ar c'hoar evit he recompansi, rei courach dezhan hag he lacat da gender-c'hel, a roas dezhan eur grucifi vrao.

Ar zoudart a voue fouge enhan, hag a ieas laouen bras dioc'h ar c'hoar; mes o veza eat eur pennad, e teuaz eur zonch dezhan hag e tistroaz en dro:

— Va c'hoar, emezhan, pardon, mar teuan d'ho tirenca; ancounac'het em eus goulen diganeoc'h ha *bet en doa va Doue he oll zacramanchou?*

Ar zoudart coz a felle dezhan goulen ha benniget oa bet he grucifi.

Ar c'hoar ne ellas ket miret da c'hoarzin, hag a lavaras:

— Bezit dinec'h, va den mad, an aotrou person he unan en deuz he benniget.

Caout a rer marc'hadourien hag a ra micher da ober kenvers gant kement zo; a ia euz an eil leac'h d'egile, a ra arc'hant a bep tra; a vers pep tra, hag a versfe zoken, a gredan, ho zud ma cafent eur guennek bennak da c'hounit gantho.

Brema ez euz eur pennad amzer, en eur gerig a Frans, e voue guelet, eun dervez marc'had, eur marc'hadour reder hent evelse o tigouezout var an dachen. Eur c'har bras goloet a ioa gantha. Hogen ha lavaret a rafac'h-hu, lenner, pe seurt marc'hadourez a ioa er c'harze? Nan, ne zonchac'h biken, ha red mad eo din hen discleria deoc'h. Ar c'har bras-ze a ioa leun a archedou, re vras, re vihan, re vrao, re zivalo, re a briz ha re var-

c'had mad. Ar c'holera a ioa neuze er c'harter, hag ar marc'hadour en doa sonjet ez ea eno da ober ialc'hat; rag emezhan, rei a ran tro da bephini da ober he unan ar choaz euz ar guele diveza-ze, ar pez ne rer ket aliez.

An oll a jomaz sebezet pa veljont kement all. Mes souden an estlam a droaz e counnar; sevel a reas trous, grosmol, safar; en em lacat a rejor da grial a eneb ar marc'hadour, hag hema a voue red dezhan mont ac'hano d'en em guzet e porz eun hostaliri gant he garrat marc'hadourez.

Hogen ar bobl, ha dreist oll ar merc'hed, ne voa ket eat an droug anezho. Mont a rejont eur vanden var he lerc'h, ha merc'hed kær a gasas gantho bouc'hilli, morzoliou ha benviachou all. Ep dale an oll archedou a voue laket a damou ha great eun tantad tan gantho, hag ar marc'hadour a voue brao dezhan gallout en em denna ac'hano ep lezel he vleo pe zoken he zaoulagad etre ho daouarn.

O clevet hano euz a genaliez a hini euz hor soudardet ker a varf var dachen ar vrezel hag a laker en douar ep arched na netra, e teu da eun den ar zonch-ma : Ma o divije an dud ijinus-ze kement a garantez evit ho nessa evel o deuz a c'hoant da c'hounit arc'hant, e cafjent tro da lecat ho ijin da dalvout evit lacat ober eun enterramant dereat gant difennourien ar vro. G. M.

Èisvet listen euz ar re o deus roet eun dra bennak da gas d'ar brizonerien zo e Prus, e Spandau, gant ar c'holonel KERRIEN.

An Aotrou Em. Dupont.....	5	»»
Daou zen iaouang a Zouarnenez.....	2	»»
An Aotrou Pouliquen euz a Bleyben..	5	»»
Som evit al listen-ma.....	12	»»
Evit al listennou diaraog.....	2507	75
En oll.....	2519	75

Ar c'heleier deut en derveziou-ma a ra plijadur ho lenn. Dioc'h ma leveront, hor zoudardet o deus bet ar gounit var ar Prusianet e tu an anternoz, e kichen Pariz hag e meur a lec'h all c'hoas. Lavaret a reont deomp ive eo bet roet ar groaz a henor d'an Aotrou Marc'hallac'h, vikel vraz a Gemper. Ar pez ne ket souez. An hini en deus kuiteat he vaner hag he vadou evit mont divar he zispign da heul ar soudardet, he garteriz, hag a ia d'ho heul e pep leac'h, e creiz an tan evel e leac'h all ; an hini en deus bet, var dachen ar vrezel, he zillad treuzed gant teier boulet pere, a drugare Doue, evel dre vurzud, n'o deus great droug ebet dezhan, en denz a dra sur, gounezet ar groas.

Setu ama ive ar pez a lenner e kazeten ar gonarnamant:

1° Ho deuz resevet ar groaz a enor :

An autroned. — Du Marc'hallach, vikel vraz a Gemper hag omonier e arme Paris,

Ar C'hars, chef-bataillon ; Salzac, souletanan ; de Reals, chef-bataillon.

Cabitened ar bevare bataillon.— An autroned du Long de Rosnan, Anthony, Saint-Prix, Kermoyzan.

2° Ho deuz resevet ar vedalen a enor :

An autroned Andrian, serjent-major, Troussel, serjent-major.

Serjented. — An autroned Ar Maol, Liorzou, Monfort, Talagas, Cadiou, du Laurent de Labail, Belloc'h; Lazou, caporal.

Soudarded. — An autroned Pellen, Mahe, Le Lay, Muzellec, Souriman, Meudec.

Gant plijadur eo e roomp da anaout hanoiou an dud calounec-se a Vreiz-Izel.

Siouaz ! Etouez ar c'heleier laouen, e teu ato ive eur c'helou trist bennak. Ervez liziri deut da Gemper, unan euz ar veleien eat da heul ar *mobilizet*, euz a Gemper, er penn kenta euz a vis Du, a zo bet lazet. Cridi a rer eo an Aotrou Goavec, mes al liziri ma comzan anezho ne roont ket he hano.

PRIZ AN ED.

KEMPER. — *24 Kerzu.*		PONT-N'ABAT. — *22 Kerzu.*	
Priz an daou c'hant lur.		*Priz an daou c'hant lur.*	
Guinis.....	28 lur, 80 c.	Guinis.....	28 lur, 33 c.
Segal.....	20 lur. 48 c.	Segal.....	21 lur, 46 c.
Eiz.....	19 lur, 44 c.	Eiz.....	18 lur, 00 c.
Ed-du.....	25 lur, 04 c.	Ed-du.....	23 lur, 55 c.
Kerc'h.....	24 lur, 46 c.	Kerc'h.....	24 lur, 76 c.
Avalou douar 8	lur, »» c.	Avalou douar 8	lur, 70 c.

SKOL AR MARO MAD.

Laket e brezonek dre urz Aotrou Escop Kemper, a gaver en tiez merket evit Buez Jesus-Christ.

LEVR BUGALE MARI

GANT AN AOTROU CHATTON, P. GUENGAMP.

Moullet evit an eil guech, ha cals caeroc'h ha difazioc'h evit ar vech kenta.

HISTOR BREIZ

Cant A. de M.

A so moullet evit an trede guech.

An dud divar ar meaz a gav el levr-ze kenteliou caer divar benn ar pez zo tremenet en ho bro.

Al Levr-ze a gaver er braz euz an tiez a verzer Levriou enho.

Ar Gerant : AR. DE KERANGAL.

Kemper, moullet gand Ar. DE KANGAL, Moullet an Escopti.

DISSADORN 7 GUENVER 1871. N° 310. C'HUEC'HVET BLOAVEZ.

FEIZ HA BREIZ,

KELOU A BEP BRO, HA KENTELIOU VAR BEP TRA,

Digaset bep sul da gement Christen a gomz ar brezounek.

CONDITIONOU EVIT CAOUT AR GAZETEN :

Evit ar FINISTER, COSTEZ-AN-NORD *hag ar* MORBIHAN : *evit eur bloas*, daou scouet ; *evit c'huec'h miz*, pevarzec real.

An Abonnament a dle beza paet araog caout ar gazeten.

An hini ne zigas ket en dro ar c'henta cazeten a reseo goude ma zeo echu he abonament, a zo consideret evel abonet a nevez.

A abonamant a gemerer e ti an Aotrou DE KERANGAL, *mouller an Escopti, ru ar Gigerez, n° 18, e Kemper,*

D'an Aotrou DE KERANGAL *epken e tleer adressi ar peamanchou ha kement a zell oc'h servich ar Gazeten.*

Ar scrijou da lacat er Gazeten a dleer da adressi d'an Aotrou MORVAN, epken.

KEMPER, 7 Guenver 1871.

Al levriou hag ar scridou fall zo bet laket meur a vech hag a eller da lacat ato e kem gant ar c'hebel-tousek, euz a bere, ervez ma lavar eur zant, Sant Fransez a Zal, ar re vella ne dalont netra. An darn vuia anezho a zo contam enho, hag ar re n'eus ket, ne oufent morse ober eur bouet c'hoek...

Gouscoude ez eus tud hag a gar ar c'hebel tousek, hag a anavez, emezho, ep aoun d'en em drompla, ar re vad dioc'h ar re fall anezho. Hogen ar pez a ziskuez n'ho anavezont ket re vad, eo ma zint ar re genta contamet gantho; ha dalc'h mad e clever lavaret ez eo bet contamet, hen hag oll dud he di, unan bennag euz an dud-ze goueziek var ho meno dioc'h ar c'hebel-tousek.

Evelse a c'hoare gant ar re a lenn scridou difeiz. Ar re a gred hag a lavar n'o deuz aoun ebet ra'z ho ne reont droug ebet dezho, e c'houzont dispartia enho ar mad dioc'h ar fall, eo ivez ar re genta o veza contamet gantho, ha ne ket rouez clevet hano a diadou tud collet gantho ar feiz pe da viana toc'horeet braz en ho c'halon ha kementse evit beza tanveet euz ar c'hontam-ze digaset en ti dre eul levr pe eur gazeten dizoue,

N'eus ket pell ez oa eun den hag a lavare dirag eur gompagnunez, eur vanden debrerien kebel-tousek : « Me anavez, emezhan, eul louzou oc'h ar c'hebel-tousek fall. Me anavez eun dra, ha ma carfet hen ober, ne vet morse contamet gantho. »

— Ha petra eo an dra-ze ? ha petra eo an dra-ze ? a c'houlennaz an oll.

— Chom ep dibri morse anezho.

Setu ar pez a c'heller da lavaret ive euz al levriou hag ar scridou difeiz. N'eus ken louzou mad outho nemet chom ep ho lenn.

Ar pez a ra din lavaret kement-ma eo ma c'houzon ez eus tadou a famill hag a gemer brema cazetennou euz ar re falla, evit gallout caout kelou euz ar brezel hag euz ar pez a dremen e Frans. N'oun ket souezet o defe ar re o deus tud var dachen ar vrezel, c'hoant ha mall da gaout kelou anezho. N'oun ket souezet, e creiz an nec'hamant ma ema an dud enhan, e ve c'hoant da c'houzout penaoz e tremen ar bed ; mes eun dra glac'haruz e ve guelet eun tad a famill, evit caout kelou euz a eur mab eat da zifen he vro, hag a zo eno var var da goll buez he gorf, o lacat he vugale all en dro dezhan da goll buez ho ene, o vouga ar feiz en ho c'halon dre eur gazeten fall.

Ar scridou ma comzan anezho ne gomzont ket ato a enep Doue, ar feiz hag ar relijion ; ne boulzont ket ato eun den d'an droug. Avechou an droug a reont eo kentoc'h dre ar pez a vang enho eget dre ar pez a zo enho.

Eur pennad scrit great gant eun den a zoujans Doue, ha pa na gomsfe nag a Zoue nag a relijion, a zoug ato d'ar mad, a daol ato eun tam sclerijen bennag er speret. Sevel a ra anezhan evel eun doare ezennig hag a ro frescadurez d'ar galon hag he zao varzu an env. Scridou an dud difeiz, er c'hontrol, ha pa na lavarfent ger a enep Doue nag a enep netra vad, a daol tenvalijen er speret, hen disken varzu an douar, hag her pella dioc'h ar virionez. Sevel a ra ato anezho eun ezen contamet. Henvel int oc'h eun tam houet aozet ha ne ve tam contam enhan, mes ne ve bet lakeat enhan na c'hoalen, nag eol, na netra euz ar pez a vez laket en eun tam bouet evit he renta c'hoeg hag eas d'ar stomok da dreizia. Ar bouet ze, dies da dremen, a deu da veza eur beac'h evit ar stomog hag a ell distruja ar iec'het nebeut ha nebeut petra bennag ne voa ket contamet.

Evelse a ra ive ar scridou fall ; ha pa na ve ket a gontam enho dizolo, e tistrujont buez an ene gant an amzer, e vougont enhi ar c'hras ; rak mancout a ra ar saour, ar vlas christen a ell maga ha rei buez d'an ene ; mancout a ra enho ar feiz, mancout a ra enho ar virionez, mancout a ra enho Doue ; mancout a ra enho kement a c'hel lacat ha kenderc'hel santimanchou mad en eur galon.

Ha mar d'ema evelse ar re vella euz a scridou an dud dizoue, petra da zonjal euz ar re all ?

Dispac'herien Rom, na petra-ta, a gendalc'h ato da ober taoliou euz ho fenn hag euz ho giz. Evel ne ellont pe ne gredont ket miret oc'h ar Romanet vad da vont avechou da ziskuez d'an Tad Santel ho fidelite hag ho c'harantez, e counnaront hag e reont a bep seurt follenteziou. Ne gredont ket gouscoude ober kement a garfent, rag an niver euz ar re a zalc'h mad d'ar Pab a zo braz, hag a elfe a dra zur derc'hel penn d'ho enebourién pere, eno evel e leac'h all, ne dalont nemeur a dra pa zistroer outho.

En dez all an dispac'herien-ze a ioa en em laket var hent iliz ar vatican evit sutal, ober hu var ar re a deue ac'hano ha cana pouil dezho. Cals tud vad a lente, hag a iea ebiou ep lavaret ger, oc'h ho lezel da lavaret ar pez a garent. Mes daou zen iaouang en em gavaz ha ne vouent ket ker gouzanvuz hag ar re all. Ne voa gantho nemet pep a ganen, mes ho zevel a rejont hag en em lakejont da ziboultrenna ar hotred vad-ze pere a glascas buhan ho divesker hag a dec'haz ac'hano mar gouient : Guir eo o veza cavet sicour goudeze, ha tud hag a ioa armou gantho, e tistrojont en dro, hag e c'hloazont tri pe pevar den, euz ar re ne glaskent ket en em zifen outho.

Ar pez a fell d'an dispac'herien dreist oll eo cas divar dro ar Pab an archerien a zioual he balez ; he lacat d'en em entent gantho pe da vont kuit euz a Rom ; rak keit ha ma chom eno, ne c'hellont ket ober ho c'hoari evel ma o deus c'hoant.

En dervezion tremenet. eme gazeten ar c'hreisdeiz, eur baourez kez coz, deut a Fransinone, a felle dezhi guelet ar pap. Evel ma ro an tad santel digemer d'an oll, ar baourez coz, evithi da veza guisket evel eur glaskerez, a voue lezet da vont ive.

Sell, emezhi e iez trefoet he c'harter, me zo deut ama euz a' Fransinone da zigas eun aluzen dit, rak te a zo ive paour eveldonme. Setu aze eur scoet ; bennig ac'hanomp me ha va bugale.

— Ro din da scouet, eme an tad santel, hag evel ma zout ive paour eveldonme, kemer ar pez-ma, (hag e roas dezhi, a greder, eur pez a ugent lur.) Doue r'as pennigo, te ha da vugale !

— Mes petra ? tad santel, mez a rez din ; muioc'h a roez din evit am eus roet dit.

— Mes ne ran ket a vez dit, pell dioc'h eno ; da vennigen a ran ha da drugarecat.

Ar baourez coz a jomas sebezet, ha ne vouie ket cals petra da ober ; mont a reas kuit an daelou en he daoudagad hag he c'halon laouen bras.

Setu aze penauz e kendalc'h ato Pii nao da ziskuez he vadelez e creis ar brasa trubuillou.

D'ar c'huec'h a viz here diveza, an tad santel en deus roet eun induljans a gant dervez, a c'heller da c'hounit eur vech bemdez, o lavaret gant eur galon guir glac'haret ar beden-ma :

Jesus meurbet trugarezus, c'hui epken eo hor silvidigez, hor buez hag hor rezurrection ; ni ho ped eta na deuot ket d'hon dilezel, e creiz an encreziou zo oc'h hor strafuilla ; mes plijet ganeoc'h, dre agoni ho calon sacr ha dre c'hlac'hariou ho mam didach, sicour ho servicherien oc'h eus prenet dre ho coad presius. G. M.

SANT KADOK.

II.

Pendar, eur bars coz a douez ar gresianed, a lavare ker brao ha tra : « An descadurez a laca da zevel hag a vag bleunen ar vuez ; » hogen an hini en deus scrifet an *Imitation* a lavar braoc'h c'hoas : « Petra zervich caout descadurez ep caret Doue hag an nesa ? » Kadok a heuillas mad ar gentel-ze, oc'h en em lacat da ober vad pa edo o comans deski. Bez' e tlie, dre ma teue bloavezion dezhan, kerderc'hel da zevel ato evelse ar vouezieggez var ar garantez, evel eun ti azaleg al leur beteg an ein. Bete neuze n'oa ket den a iliz, n'edo ket e reng ar glouer a ilis Breiz, hag e falvezas dezhan mont da vanac'h, hag, evit comz evel ma reat neuze, lacat he vleo da goeza dindan sizail eun escop santel hanvet Dubrik. Goudeze, heuilet gant Finian, Makmoïl he Gabran, en em dennaz en eun draonien c'houez a ioa bet guech all an escop o chom enhi, hag ioa consacret ganthan.

El lochen ma voa bet guechall Dubrik oc'h ober ermitach e zoa brema eur picol porc'hel gouez deut da veza guenn kann gant an oad ; er feunteun e kichen, eleac'h ne dea den da gerc'hat dour, e zoa eun alarc'h (*cygne*) guennoc'h eget an erc'h, hag a neue eno lorc'h enhan evel guir roue al labouset. Eur voden geuneut, eleac'h ma voa boaz al labous da ober he neiz bep bloaz d'an nevez amzer, a stanke tro var dro d'ar feunteun. N'oa mui var dro eno roud ebet euz an escop ; n'oa ket anat e vije bet tam douar labouret ; n'oa nemet drez ha spern dirak dor al lochen, nemet ma'z oa eur vezen avalou goloet a vleun.

Kadok, skuis gant an hent en doa great, a ioa azezet dindan ar vezen avalou, hag e selle truezus meurbet oc'h ar c'harter-ze ken distruch, pa velaz ar porc'hel gouez o tilamet euz he doull en eur soroc'hat, savet sounn ar reun var he gein, ha pa voa deut er meaz e reaz tri lam en eur c'hrognal, ha bep lam e chome a za hag e troe en dro hag e selle gant counnar oc'h an den estren-ze a deue da glask aloubi he lochen. Dioc'h an tu all an alarc'h a zispacaz he ziouaskel hag a nijas kuit.

An ermitt iaouang a c'houlenne outhan he unan pebez kentel a felle da Zoue da rei dezhan dre an tri lam hag an tri ean-ze en devoa great ar porc'hel coz, hag en em roas da gousket dindan ar vezen avalou goloet a vleun. Ha setu, dre he uvre, eun eal oc'h en em ziskuez dezhan hag o comz outhan evelen : « Ar porc'hel gouez, kenta perc'hen da goajou ar C'hambri, en deuz great tri lam en henor d'an tri ferson en eun Doue.

El leac'h ma en deus great an ean kenta e savi eun ti a beden en hano an Dreindet santel ; el leac'h ma en deus great an eil ean, e savi eur zal evit kemeret da brejou ; el leac'h ma en deus great an trede ean, e savi eur gambr da gousket.

Ne voue ket red d'an eal deski dezhan dezhan e voa e touez ar C'heltet, ar penmoc'h gouez coz aroez ar mestr scol o c'helver he ziskibien, hag ar vezen avalou e bleun aroez ar vouezieggez gant he bleun a dlie dont da veza frouez. Credabl eo ec'h anaie Kadok ar c'homzouma dre bere e c'halve drouizet an arvor ho scolaerien :

Torc'h ! torc'h ! torc'h ! d'ar vezen aval !
Ann houc'h koz d'ho tiorreal.

Gouzout a rea ive, me gred ervad, e lavare an arvoriz ez eo an alarc'h al labous a ro da anaout peur e tistro an heol, e tle beza amzer gaer, al labous a zigas keleier mat.

Ar zant a heuillaz aliou an eal ; sevel a reas, gant coad, eur gouent tri c'horneg evel a ioa lavaret dezhan, hag evel n'oa hent ebet da vont d'he c'haout, en em lakeaz e doare da ober pevar hent, ledan ha compez, varzu ar pevar avel. Heuilla a rea evelse ger evit ger, eme unan euz ar re o deus scrifet he vuez, ar gourc'hemen-ma euz an Aviel : « Kempennit an hentchou d'an Aotrou Doue, eünit he venodennou, » hag ar gourc'hemen-ze a dlie da heuilla ive e kenver an eneou o kelen ar bobl.

Tenna a reaz ive an drez, ar spern hag ar raoz a ioa en dro d'he gouent, hag evit iac'haat an douar lagennekze, e tigoras kaniou evit cas an dour sac'h euz an draonien da eur sterig a ioa er c'harter. Kementse a ioa c'hoaz eur merk euz al labour a ra eur belek kristen en eneou evit ho zavetei.

Abouez poania ha derc'hel mad oa deut a benn a bep tra. He ziskibien a ioa cresket calz an niver anezho, ha tost oa an deis ma tlie ober an Dedi euz e chapel, pa veljot o tont gant unan euz ar pevar hent digoret, gant hent an anternoz, eur beacher guisket e giz an Irlanded. Eur manac'h oa bag a ioa ijinus bras da labourat ar metal. En eur sac'h ler, gantha oc'h he gein, edo he venviachou hag eur pez labour caer bennak. Gildas oa he hano ; map oa da eun ozac'h-meur breizad divar harzou ar scos, hag unan euz he vreudeur, hanvet Aneurin, a dlie dont eun deis da veza brudet braz etouez barzed an enezi.

Kadok, a vanke dezhan dres eur c'hloc'h evit he gouent, a zonjaz, o velet an Irlantad ijinus-ze o tigouezout, oa eur c'hras a zigase an Env dezhan. Ober a reas dezhan ar guella digemer, hag o veza disknezet en doa c'hoant da velet eur pez-labour orfevrerez bennag, henvel oc'h ar re gaer en doa guelet ken aliez en Irland, Gildas a zigoraz he zac'h, ha kenta tra a dennaz anezhan e voue eün unan euz ar c'hleier burzudus-ze o devoa tud ar gouent kement a c'hoant da gaout. Ar c'hloc'h-ze en devoa tost da vad furm ha ment eur bonet carre ledan ; great oa gant kevr hag arc'hant mesket ; n'oa ket bet great avad dre deuz, mes a daoliou morzol.

Kadok a grogaz er c'hloc'h abouez he groummel, a zellaz outhan gant estlam, hag her brallas gant respet. Riscoas ar c'haera benveg a vuzik n'en doa distaget eur zon ken dudius ; henvel oa oc'h mouez eun den. Dridal a rea calon an oll venac'h.

Sant Kadok a lavaras laouen bras :

Setu ama eur mestr kaner hag a zo, a gaf din, he blas oc'h he c'hortoz en hor chapel.

Gildas a respontas : « Me hen rofe deoc'h a volonte vad, mes great eo evit hon Tad Santel ar Pap, ha mont a ran da Rom d'her c'hinnigen dezhan. » Hag e zeaz adarre en hent varzu ar gær-benn euz ar bed christen.

Ar Pap ne voue ket nebeutoc'h souezet eget ar vretoned o velet cloc'h manac'h an Irland ; mes pa falvezas dezhan he zini, ô estlam ! ar c'hloc'h ne reas trouz ebet.

— Petra eo an dra-ma ? eme ar Pap da Gildas. Perak da gloc'h, hag hen teod dezhan, ne goms ket ?

— Me ia da lavaret deoc'h, Tad Santel ; o tremen dre enez Breiz, oun eat da velet eun den Santel, caret gant ar vretoned, hag o clevet va c'hloc'h, rak neuze oa eun dudi he glevet o sini, en deus lavaret en eur c'hoarzin : Setu ama eur mestr kaner hag a zo, a zonch din, he blas oc'h he c'hortoz en hor chapel. N'em eus ket he lezet ganthan, rag her great em boa evit he zigas deoc'h.

— Faziet oc'h euz eno, va map, eme ar Pap ; me anavez pell zo santelez Kadok ; anaout a ran ive ar vretoned, pennou kalet, mes eur galon vad o deus. Mad, casit eus va ferz ar c'hloc'h-ze d'an den Doue ; ra bellai an drouk dioc'h ar vretoned ; ra deui da zonch dezho, pa her c'hlevint o kana, o deuz eun tad e Rom evel ma o deuz eun tad en Env.

Gildas eta a zigasaz, aberz ar Pap, ar c'hloc'h da Vreiz, ha kerkent ha ma voue etre daouarn Kadok, e cavaz he vouez caeroc'h evit biscoas.

Pa en devoa sant Kadok diazezet mad he gouent nevez, hag evit comz evel ar bobl, pa velaz he ervennou ed o venna, ar zonch euz he *dad a Rom* pehini ne dea morse euz he speret ken nebeut hag ar zonch euz he *dad euz an Env*, a reas dezhan kuitat, evit eur pennadig, he ziskibien hag he scolaerien, hag ez eas da gas d'an hini zo e penn an oll gristenien eur merk euz he respet hag euz he anaoudegez vad. Euz a Rom en doa sonch da vont da Jeruzalem, evit rei he goalc'h d'he galon devot o vont da bardona d'an daou leac'h brudeta ha santela a zo er sao-heol hag er c'huz-heol.

En oad creiz en em lakejot da ober beach an douar santel kentoc'h evit ober brezel eget evit mont da bardona ; en hon amzer tud gouezieg a ra ar veach-ze mes epken evit guelet traou caer ha caout marvaillou da gonta ; abaoue enn nebeut bloavezion zo oar dent adarre da vont di e guirionez da bardona dindan scoazel sant Visant a Baol ; mes ar re a tea di er c'huec'hvet cantvet a ioa guir bardonerien, hag ar scrifagnerien o deus merket hanoiou ar re gosa anezho, n'o deus ket ankounac'het hano sant Kadok.

Diblas evit eur veach evelse a ioa ato eun dra solanel

hag a denerea ar c'halonou. Evel n'oat ket sur da zont en en dro, an diblas-zé a ioa henvel oc'h eur c'himiad diveza. Nep a guitea he vro, a rea peurvuia he bourchas, hag évit he ene hag evit he gorf, evel pa vije o vont da vervel.

Kadok a lakeaz e penn he venac'h, ar c'hosa euz he ziskibien, hag an oll a vouele oc'h he velet o vont en hent.

Ar bopl ne voar nemeur a dra euz ar pez a zigouezas ganthan e Rom ; muioc'h a zonch a zo dalc'het euz ar pennad amzer a dremenaz en douar santel. Bizita a reas gouelec'hiou ar Palestin. Eno é cavas skueriou braz da heuilla e Taben, e Scete hag e Gaza.

Ar c'hambrianet, en ho lavariou, o deus savet eur fablen vrao eleac'h ma stagont, dre zant Kadok, ho enez ker, *enez ar zænt*, oc'h an douar santel. Brema ez euz eur pennad, eur Breizad brudet a zigasas ganthan dour euz ar ster Jourden evit badezi eur mab a Frans. Hogen, ervez ar c'hambrianed, trizek cant vloas kentoc'h, Kadok en doa digaset ganthan euz ar ster-ze dour avoalc'h evit meski gant dour oll feunteuniou ar vretoned. Ha souezet e tleer beza e ve chomet merk ar vadiziant anat ha splam var pennou bet goalc'het e dour feunteuniou santeleet evelse ? G. M.

(Eur pennad all eur vech all).

EUR PELERINACH E RUMENGOL,

DA OUEL SANT IANN NEDELEK.

D'ar seisved var-n-ugent a viz kerzu mil eiz kant dek ha tri-ugent euz bet eun taol braz a dud o pardona e Rumengol. Eun deveziou bennag araok e oa cat ar brud e vije great eno d'an deiz-ze eur pelerinach evit goulen digant Doue, dre erbed ar Verc'hez, ar fin euz ar brezel gant pehini eo brema nec'het ann holl bobl euz a Frans. D'an devez merket daoust d'an amzer fall ha d'an erc'h a oa var an douar, euz digoueet kement a belerined e Rumengol, na oa ket anter vraz ann iliz evit ho digemer. Ken niveruz e oant evel d'an deveziou pardon, koulz lavaret. Ann aotrou Eskop he-unan a oa plijet gant-han dont di da lavaret ann oferen. Kals tud ho deuz bet ann heur vad da gommunia enn oferen-ze hag enn unan all lavaret var he lerc'h gant ann aotrou Tephany sekretour ann escopti; kantikou eleiz a zo bet kanet. Ni ho salud Rouanez ann elez, o kalon sacr eus ma Jesus, kantik ar Baradoz, ann *Ave Maris Stella*, ar *Magnificat* etc. Goude he oferen, ann Aotrou Eskop en deuz great e gallek eur sermon gaer hag e deuz lekeat daelou da redek. Na helleur ket he lakaat ama penn da benn ; koulskoude eur ger bennag anezhi a rai plijadur d'ar re n'ho deuz ket he c'hlevet. Lavaret en deuz e oa eur joa vraz evit-han en em gaout etouez pelerined Rumengol. Hor Zalver, emezhan, en doa lavaret guechall en eur skuilla daelou var ar gear a Jerusalem : pet guech ne ket bet falveet d'in dastum ho pugale, evel ma tastum eur iar he ier bian dindan he diouaskel ha neket bet falveet d'e-hoc'h? Me ive, am euz ho tastumet ama ec'harz treid ar Verc'hez gloriuz Vari, pehini n'e deuz biskoaz dilezet ar re ho deuz goulennet sikour digant-hi. Pedomp-hi eta da herzel breac'h he Mab savet d'hor skei, abalamour d'hor pec'hejou· Her gout a rit, Jesus na refus netra d'he Vamm : he genta mirakl en deuz great e eured Kana o veza pedet gant hi. Ra zeui Doue da bellaat diouz-omp ar goalleuriou a bouez brema var hor bro, en env rei ar gonid hag ar peoc'h d'ar Frans. Eur sant braz en deuz lavaret e oa Doue patiant dre ma oa eternel, ha me a lavaro d'e-hoc'h penaoz e teu da gastia abalamour ma eo trugarezuz.

Ann aotrou Escop en deuz great ive enn he sermon meuleudi ar jeneral Trochu a zo er penn kenta o tifenn ar vro, ha pehini en deuz digaset presanchou da Itron-Varia Rumengol. Meulet en deuz ive courach ar Vretoned, a zo ar guella soudarded, hag a zo ker dizamant euz ho foan pa ve meneg da savetei ho bro ha da zifenn ho relijion zantel. Ar Verc'hez eo, emezhan, e deuz lekeat ar gourach-ze enn ho c'halon, hag ar re anezho a varvo er brezel ho do, dre he erbed, eur maro mad hag a vo guir verzerien. En eur achui en deuz lavaret e oa kals tud kontant da gaout grason digant ar Verc'hez, mes pere na felle ket dezho servicha Jesus-Krist he map ; ar pez a oa kaoz na sclaou ket Mari ho fedennou, rak evit beza sikoufet gant-hi eo red servicha mad ann Aotrou Doue.

Eun dudi a oa guelet peger kalonek e pede an holl e iliz Rumengol ; deut a oa di tud a beb oad hag a bep renk da c'houlenn d'ho bugale, d'ho breudeur, pe d'ho c'herent all ar c'hras da zistrei d'ar gear iac'h ha salo. Eun niver braz a c'houlou euz ar re gaera a oa ellumet dirag imach ar Verc'hez. Eur prof bennag a roe ann holl da Itrou-Varia Rumengol; lod a roe goulou, lod arc'hant pe traou all, tout e tiskouezent ho c'harantez evit-hi dre eur merk bennak. Var dro kreiz-deiz e oa achu pep tra, ha peb hini a zistroaz d'ar gear sioul ha trankil.

A dra sur ar Verc'hez a selaouo pedennou he bugale, deut da bardona d'he iliz, kals anezho euz a bell, hag a zeui a benn da gaout evit ho digant Doue ar fin euz ann amzer-ma a drubuil hag a dristidigez.

Er pelerinach-ze n'eo ket bet ankouet hon Tad Santel ar Pab a zo brema heskinet gant alouberien fallakr. Ra zeui ann Aotrou Doue da lakaat rei d'ezhan enn dro enn eur feson bennak ar frankiz hag ar guiriou a zo tennet diganthan dre zislealded.

LEVEROMB EN EUR ACHUI :

O Guerc'hes Rumengol,
Pedit evid omp holl.
Mari, hor mam dener,
Digassit prim d'ar guer,
Ar re zo brema pell
Euz ho brô, Breiz-Izel. J. V.

AN DIAOUL PREZEGER.

EIL PENNAD.

Etre ma kave eta d'ann diaoul oa sur eus he grog ha ma floure he voustachou rus, e klevas eur voues hag a gave beza clevet c'hoas... Skrija a reas he troas he benn... Neuze e skrijas c'hoas muioc'h : dirazhan edo sant Mikeal Arc'hel : stereden ker skedus guechall, eme gannad Doue, ha brema duet gant tan ann ifern, ec'h ober petra emaout ama? Deuet ounn evit diskar adarre da ourgouil ha da gass er meas eus ann ti-man. Gra ar pez a giri, eme'n diaoul ; va c'hoant am beus bet ; nikun eus ar menec'h-ma ne deo chomet hirio eb disfiziout eus komzou Doue. Eunn dervez mad am beus great hag e zan kuit. — Evel-se eo, eme ann arc'hel ; mad pa peus great d'ha labour, breman e freuzi anezhan ; te da unan a zigasso var ann hent mad ar relijiuzet zo faziet eur pennadik ; te a glasko distrei Loïs d'he zever hag a lakai ar garantes evit ar paour da gregi a nevez e kalounou bourc'hisien Luk ; anezho o-unan e savint eur gouent all e kreis kear ; eno e vezo meulet hano Doue hag heuliet a-benn-da-benn reolen sant Franses pehini e peus kement a gassouni outhi. Bolontez Doue eo kement-se, he volonte hag he urs. Ann diaoul a skrine he zent.

N'ounn ket eur prezeger, emezhan, ha n'hellan ket labourat a-eneb ann ifern ; penaos e zafemme a-du gant ar Franses-se am laka da gounnari ?

Mad breman e skubi ann draok e peus dournet ; red eo e raffes ar pes en divizie great Franses ma vizie bet var ann douar. En em laka henvel ous unan eus ar menec'h; lavar komzou mad evit enebi ous da aliou fall, ar relijiuzet a zavo adarre enn ho c'halonou feis hag esperans ; gourdrous anezho da veza bet ken diners hag ho laka da veza startoc'h evit ann amzer da zont. Goudeze e zi e kear evit digeri dezho adarre ann dorojou ha lakaat eunn dra benak da goeza enn ho bissac'h, ma vevint o-unan ha ma raint vad d'ar beorien all. Ann diaoul a ieas lostek eus ar gouent... Sant Mikeal a bignas enn Env ; evit ar relijiuzet n'o doa guelet na klevet netra.

Chetu ma skoer daou daol seac'h var ann or... Ar porcher en doa aoun o tigeri, rag n'edo var c'hed eus den ; enn tu-all d'ann treujou oa eur manac'h, guisket gant burel gros ha tenval ; dious he zillad oa anet oa eur fransiken... mes a beleac'h e teue? Ar porcher n'er gouie ket, n'en doa anaoudegez ebet anézhan. Ar beachour a ioa doareet mad, galloudus... Koulskoude ar porcher a lentea o sellet ounthàn : rag evel diou c'hlaouen-dan a ioa enn he benn. C'hoant am be, eme ann estranjour da goms ous ann tad gardien... he voues a ioa dudius meurbet. Ar porcher a blegas izel he benn hag er c'hassas dirak ar menec'h a ioa c'hoas er memes sal hag a ioa o vont da zilezel ar gouent : *Deo gratias*, va breudeur, emezhan enn eur zaludi, hag he voues a dreuzas anezho evel eur c'hleze. Mam Doue, eme'n tad gardien, sebezet, piou oc'h-hu, tad, ha deus peleac'h e teuit?

A-bell e teuan, em'er beachour, digaset ounn gant dourn Doue; a-bell e teuan; ar vro-ze n'eo ket anavezet; ne gomzer ket nemeur anizhi ; n'eus heol ebet o para varnhi. Hag ho c'hano, tad mad ; deus hon urs-ni oc'h-hu ?

Va hano zo : Sentus Oblij ; ha dougen a ran habit ho c'hurs evel ma velit ; guechall em galvet Cherubin.

Mad eo, em'er gardien ; ho tigemerer a reomp a greis-kaloun. C'hoant àm be da rei eunn dra benak deoc'h da zibri ; mes siouas ! beva reomp enn eunn amzer gris. Bourc'hizien kear zo troet enn hon eneb ; ne roont netra evit hor bevans ; emaoump o vont a c'halen evit klask eunn ti all ; o chom aman hor be aoun da vervel gant ann dienez.

Korf ar manac'h dianavez a ieas evel var gresk, huellaat a rea... Teureul a reas he gap adren d'he jouk hag e tiskuezas eur penn kaër, eur gurunen bleo du tro-var-dro dezhan ; he lagad a luc'he var hini ann tad gardien ; klask a rea lenn betek enn he galoun ; koulskoude e-unan oa disliv, he dal a zouge plegou ha roufennou eur boan vras : Tud difeis, emezhan erfin, pec'herien, ha c'hui zo soudardet da Zoue, bugale ann hini a varvas var eur groas, breudeur ar zent hag ar verzerien? Evit daou zerves naoun e kollit fizians... Kredi a rit hag e pedit, pa ro Doue deoc'h leis ho skudel ; dévot, nerzus oc'h pa deu ann aluzen eb dale ; ann devotion, ann ners-se ne deo nemet komziou hag avel. Pebes pec'het beza var var goude ger eunn Doue !

Dre ma prezege he dal a iea tenvaloc'h... unan eus ar breudeur iaouanka a lavaras goustadik : Eunn den santel eo, anaout a ra ar gueled eus hor c'haloun hag en deus euz ous hor pec'het.

Ia, anaout a ran o soujezonou muia kuzet, eme zentus, o rei eunn taol lagad d'ar manac'h yaouank ; ne peus ket a vez, te pehini e peus touet n'eus ket pell dirak Doue senti ous reolen sant Franses, ne peus ket a vez o vont a eneb d'ha c'her, hag o lavaret kemeret douarou ha parkeier ?

Aoun a peus-ta rag ann dienez ! o tud diskiant, ne velet-hu ket n'en deus Doue nemet lavaret eur ger hag e teuio he elez da zigas deoc'h bevans ; ann drouksperejou o-unan, m'ar plij ganthan, a ranko beza ho servicherien !...

Va zad, em'er gardien, o stoui betek ann douar, dianavez oc'h evidomp, mes guelet a reomp eman enn ho kinou komzou ar Speret-Santel. N'hellomp ket arpa ous ho kuzuliou ; evidom-me guel e ve ganen mil guech mervel eget dilezel ar gouent-ma pe derri enn disterra tra reolen sant Franses.

Ha ni, ha ni... a lavaras ar breudeur all ; eunn eal oc'h digaset d'hor c'helen, grit ac'hanomp ar pez a gerroc'h, rag anet eo e koms Doue dre ho kinou.

Etretant an diaoul n'oa ket evit miret da bec'hi ennan e-unan : daonet, emezhan, chetu ama eul labour gempen ! Edo ar re-ze oll o vont var eün da goll ha me o prezeg dezho ho laka da gaout keus ha da veza guelloc'h eget araok. Mar gelchen tec'het ! mes siouas ! Ann tad Oblij a ranke chom ha lavaret traou a freuze

he c'hinou. Goude beza eur pennádik kuzet he dal enn he zaouarn, e kendalc'has da brezeg : va breúdeur, great o peus eur pec'het bras ; koulskoude, pedit, bezit humbl hag e viot pardounet. Brema e rankan mont da bourvei d'oc'h ezemou. Tad mad, em'er gardien, da viana ne dit ket e kear da glask aluzennou, kavout a raffac'h klozet ann oll dorojou...

Guelet e vezo, eme Oblij, da c'hedal kit d'ann ilis da bedi ; distrei a rin eb dale hag he vellot ha me zo mad da gestal. J. W.

(*Eur pennad all eur vech-all.*)

Ar pez a c'hellomp da lavaret divar benn ar vrezel, eo e vez bemdez eur c'hrogat bennak, ama ha ahont, hag ar c'holl hag ar gounit a ia hag a zeu. An eil derwez a deu an eil varlerc'h egile, mes ne vezont ket henvel.

E Pariz ha vardro Pariz en em zifenner a zoare. Ouspen ar stourmajou a vez dalc'h mad er c'hreou a enep ar Brusianed hag a freus dezho ho labourou, hag a laz cals tud dezho, e roer ato muioc'h mui a ners d'ar c'hreou-ze, en hevelep doare-ma za ato diesoc'h diesa kemeret kœr.

C'hoas ma na vije ket a zispac'herien eno hag eleac'h sicour difen kœr ha savetei ar Frans ne reont nemet drouk d'ar re all ! Bez'ez euz eno bandennou lamponet, dindan eun den hanvet Flourens, hag a ve goest, ma na zioualfet ket outho, da freuza ar pez a ra ar re all, ha d'ho lacat da goll ar frouez euz an oll boan a gemeront. Ar re-ze zo e reng ar *gardou nasional*, var ho meno ; mes gant tud ar seurt-ze ; ar Frans ne batfe ket pell.

Ama eur gompagnunez a zo caset da zioual eur c'hre. Ar gompagnunez a ia d'ar c'hre ; mes an ofiser a ioa en he fenn hag an darn vuia euz he dud a ioa mezo ; hag eleac'h sicour ar re a ioa eno araog, ne reant nemet miret outho da ober ho servich, en hevelep doare ma voa red da gommandant ar c'hreou goulen oc'h ar jeneral Trochu terri an ofiser-ze ha cas kuit he gompagnunez.

Ahont eur gompagnunez all caset d'en em zifen oc'h an enebourien, a dec'h kuit d'ar red kerkent ha ma clevont eun tenn bennak. Soudardet all o veza stanket an hent outho, e voue red dezho chom a za. Mes o veza clevet adarre tennou, ne voa mui netra goest d'ho derc'hel, hag e tec'hjont ac'hano evel gedon pe lapinet pa ve ar chasecour var ho lerc'h.

Setu aze petra a zo da c'hortos dioc'h tud difeiz, dioc'h dispac'herien evelse. N'o deus calon nemet evit ober freuz ha safar eleac'h n'eus danjer ebet evitho, nemet pa ve meneg d'en em gemeret oc'h an ilizou hag ar c'houenchou, pa ve menek da scrabat traou ar re all, da voalgas hó c'heuvroiz, ar re ne glascont ket en em zifen outho. Mes dirag an enebour !... mad da dec'het. C'hoaz pa o devezo bet hor guir difennourien eur gounit bennak, mar gellont, e lacaint ar gounit-ze en hano Garibaldi pe unan bennag euz ho c'heuseurt ha ne vezint ket bet tost d'an tan.

Ha comz a rin-me adarre euz a gristeri ar Brusianed ? Bep sizun ar c'hazetennou a zo leun euz an torfejou great gant ho. Ho lezel a ran a gostez evit an dro-ma. Plijet gant Doue ne velfe ket Breiziz ar memes torfejou dirag ho daoulagad.

Ar *mobilet* ne reont ket dirag ar Prusianet evel an dispac'herien am eus comzet anezho hueloc'h. Eur vataillon *mobilet* (euz ar Main-ha-Loer), a leverer, a ioa oc'h en em ganna oc'h an enebourien e kichen Orlean. Gourc'hemennet e voue dezo staga d'ar Brusianet gant ho baionetézou ; mes ar fuzillou a ioa gantho n'oa ket a vaionetezou en ho bek. Kementse ne viras ket outho da vont d'ar Brusianet gant begou canoliou ho fuzillou ha da ziscar evelse ho enebourien.

Ervez ar c'heleier, Breudeur an doctrin christen a ra eur vad vras var an dachen vrezel. Mont a reont, dindan ar bouliji, da louzaoui ar re c'houliet ha da zestum ar re a vez discaret. Guelet a rer en ho zouez, oc'h ober ar vicher-ze, breudeur hag o deus dek vloaz ha triugent. Ouspen-ze e kemerout eur boan dreist evit lacat, en eun doare dereat, ar re varo en douar, hag o kemeret, e kement ha ma c'hellont, anaoudegez euz ar re a vezïont evelse, evit kemen d'ho zud, ha rei dezho da c'houzout peleac'h e c'halfent caout corfou ho bugale.

Varlerc'h stourmat Villiers, eur pennad dioc'h Paris, e labourjont a bris buez epad seiz heur horolach dioc'htu ep ean evit lacat ar re varo en douar, hag e vezïont var eun dro, ep eana, c'huec'h cant pemp ha pevar ugent : an douar a ioa scornet ha goloet a erc'h, ar pez a rente poaniusoc'h c'hoaz ar vicher a reant. Ofiserien ar Prus zoken a jome souezet oc'h ho guelet.

— Biscoas n'on doa guelet netra ker skuëriuz e Frans ; a lavare unan anezho.

— Eo, eme eun all, ar seurezet griz.

Evelse breudeur ha c'hoarezet, da lavaret eo, ar re o deuz e guirionez relijion, o deuz gallout avoalc'h var sperejou an enebourien zoken evit ho lacat da estlami.

N'eus ket pell e voa eun asamble gant an dispac'herien evel ma zint boas da zerc'hel. Eur prezeger euz ho zouez a lavare goasa hag a elle euz ar jeneral Trochu. Ne voa, emezhan ar jeneral nemet eun digalon, a rea diodet euz he zoudardet o lacat rei dezho levriou pedennou. Hag e tiskueze d'an oll eul levr, hag e rea goab euz ar pedennou a gave enhan. Al levr-ze a oa *Levrik dorn ar zoudart*, eul levrig euz ar re vella.

Setu eur vouez cre o sevel a douez an dud hag o c'houlen ar goms.

— Pe evit, pe eneb ar prezeger e fell deoc'h comz, a voue goulennet outhan ?

— A enep, emezhan gant eur vouez c'hoas creoc'h.

Caset oue d'al leac'h ma edo ar prezeger. Eun den iaouang oa hag en doa doare da gaout mel en he eskern ha dir var he dal.

« Clevit, emezhan, me deu ama da ziscleria deoc'h ne deo nemet geier ar pez en deus lavaret ar prezeger. Petra ? credet en deus lavaret e voa Trochu eun digalon ! Credabl eo ne anavez ket ar jeneral Trochu, mes me hen anavez ! Lavaret a ra e laca he zoudardet da veza diot abalamour ma ho les da lavaret ho fedennou ! ha me a lavar deoc'h n'em eus ket muioc'h a blijadur eget o lavaret ar pedennou desket din gant va mam, ha gouscoudé me n'em eus ket aoun ; me vez en tan bemdez dindan ar jeneral Trochu, ha varc'hoaz e zin adarre, hamè voar mad ar prezeger a ioa ama bremaik n'en deus guelet ar prusianed nemet a bell. »

Ar prezeger a ioa eat a gostez, ha ne lavaras ger mui ; hag an darnvuia euz ar re a ioa eno a straclaz ho daouarn en henor d'an den iaouank christen. G. M.

Ar c'hazetennou hep feiz na relijion ebet n'ho deuz nemet peb droug da lavarout ha da skriva eneb ar Breudeur carget d'ober skol gristen d'ar vugale. Ma ! guelomp eun nebeud petra a ra ar breudeur-ze e Paris abaoue m'eo keilc'het ar gear vraz-se gand arme ar Brussianed.

Setu ama eul lizer skrivet gand an doctor-medisin E. Decaisn, er gazeten hanvet *Ar Franz*.

« Abaoue m'eo sonet evid ar Franz an heur ma tle « pephini discul ar pez a hell da ober evid ar vro, e « veler sklear er penn kenta tri zenn : ar zoudad, ar « medisin hag ar belec. Ar zoudard evit combatti, « ar medisin evit louzaoui ar zoudarded gouliet, hag ar « beleg evid absolvi ar re a varv var an dachen a enor.

« Ma, e kichen an tri zenn-ze e veler ive, ispisial « e Paris, ar Breur en deuz consakret he vuez d'ober « skol da vugale ar beorien. Brema pa eo kemeret « he di skol evid ober anez-han eun hospital carget « a zoudarded gouliet, petra ra ar breur-skolaer-ze ? « En em gonsakret eo da zervich he hospital, hag eno « dre he garantez evid ar re glanv, dre ar zoursi a « gemer an-ezho hep ehan, en noz evel en deiz, dre « ar skouer a ro he vertu d'ar zoudarded, dre e avizou « mad hag he bedennou, eo deut da veza ken talvoudec « da gorf ha da ene ar zoudarded evel m'edo araok « da spered ha da skiand ar vugaligou.

« Setu aze ar pez a zeue en deiz-al em spered en « eur ober eur visid da di Breudeur ar skoliou kristen « a zo o chom er ru Oulinot, ti unanet hirio gand « eun hospital savet evid ar zoudarded en ho c'hichen.

« En ti-ze ez euz ouspen daou c'hant guele evid ar « zoudarded clanv pe gouliet. Eun dudi eo guelet « ar zoursi ho deuz ar Breudeur euz ar zoudarded « hag an aked gant pehini e servijont an-ezho. Chomet « hon bet sebezet o velet gant pegemen a spered he « teskont dioc'h-tu louzaoui ar re glanv ha renka peb « tra evid eun hospital.

« Er penn kenta ti Breudeur ar ru Oudinot ne dlie « caout nemed ar re glanv gand an dersien ; prestig « e oue red sevel en-han pemp ha pevar-ugent guele « evid soudarded gouliet. Ar pevar-ugent guele-ze a « oue savet hag ozet en eun taol-lagad ha doareet evid « affer ar sirujianed. Breudeur ar skol gristen eo a oa « en em garget a gement-se, hag abeun eun heur benag « peb guele en devoa eur zoudard gouliet, hag ar « breudeur a louzaoue an-ezho evel pa n'ho divije « biscoaz great nemed an dra-ze.

« Hirio Breudeur ar skol gristen a gemer soursi « ouspen a 1400 soudard blesset.

« Ouspen a reont c'hoaz ; ken aliez cambat a vez « roet eneb ar Brussianed, e veler 200 Breur da ne- « beuta o vont araog heb aoun ebed da goll ho buez, « ha dindan zoken tann ar fusulliou hag ar c'hanoliou « ez eont da glask ar zoudarded Gouliet ; hag aliez ive « ho gueler o tistrei e kear ho zoutanen toullet gand « ar bouliji. « Va c'hredit, a lavare ar jeneral Ducrot, « an 30 a viz du, da unan euz ar breudeur calouneg ha « carantezuz-se, pehini a oa eat e creiz tann ar Brus- « sianed, da gerchat eur zoudard blesset, va c'hredit, « va breur, ar garantez gristen ne c'houlen ked ez « affet keit se.

« Neked eur rum breudeur hep ken a veler oc'h ober « ar burzudou-ze, holl coz ha iaouanc ez eont araok. « Beteg ar superieur jeneral, ar breur Philipp, daoust « de drivec'h-vloaz ha tri-ugent, n'en em espern ket, « noz deiz e ma o servija ar re glanv en hospitalliou. « Gand e aked hep ehan hag eur mus-c'hoarsin euz ar « re amiapla e toussa ho foan hag e frealz ho c'halon. « Evelse ive holl her c'harout a greiz ho c'halon.

« Ra viot benniget, breudeur ker, hanvet *ingnoran-* « *ted* ; oh ! al les-hano-ze a zo eur gaou, rac c'hui « hoc'h euz ar guir deskadurez, hini ar garantez a ia « betec rei ho puez evit ar re-al. Bezit sur divezatoc'h « Paris hag ar Franz a lavaro a vouez huel ez hoc'h « bet tud talvoudec braz meurbet. » A.

Ar c'holonel Kerrien en deus scrifet evit trugarecat an aotrou Lamarque, person ar Gatedral, he vignon, pehini a ioa bet pedet ganthan da zestum eun dra bennak da gas d'he brizonierien. Trugarecat a ra ar c'hazetennou o deus roet da anaout ar galf a rea, hag ive kement hini o deus roet eun dra bennag evit ar brizonierien zo gantha e Spandau.

Lavaret a ra ne deo ket souezet e ve bet clevet he c'half, rag anaout a ra calou vad tud ar c'harter e peleac'h ez eus fouge enhan da veza bet ganet.

Gant an arc'hant resevet, c'huec'h cant prizonier o deus bet pep a re lerou, pep a *gus-fri* ha pep a vanegou gloan. Muia ma'z eus gallet, ar sicouroù-ze zo roet da zoudardet ganet er finister, d'arre glanv ha d'arre zo o sevel a glenvet. Nebeut zo bet roet en arc'hant, rag ar zoudart ne ra ket ato uzach vad euz an arc'hant a ve laket etre he zaouarn. Prenet ez eus ive butun, paper lizer, tc, ha neuze ez eus paet evit ma vezo iviziken roet dezho al liziri a deu dezho euz ho bro ; rak bete vrema meur a hini o doa er post liziri deut digant ho zud, hag a jome eno defot n'o doa pemp gnènneg evit ho zenna.

Ar brizonierien-ze, eme ar c'holonel, ne ancounac'haint ket ho madoberourien. Caout ara deomp eo poent serra al listennou-ze ; ne ket, goude beza roet deompni en em gafac'h hoc'h unan da gaout izom. Goulen a reomp ma plijo gant Doue ne dafe ket ar brusianet bete Breiz ; hogen ma zafent, o pet sonch n'o deus truez oc'h den, ha ne reont ar brezel nemet evit laerez hag aloubi kement a gavont en ho ardanez. Bennos Doue deoc'h oll. Roit digemer d'ar merk-ma euz hon anaoudegez vad.

Ar c'holonel Kerrien, prizonier a vrezel.

Setu ama c'hoaz eun ofrans bennak deut er sizun-ma:

An Aotrou Cloarec, person Cloastr-Pleyben.....	5	««
An Aotrou Kerret iaouank.....	20	««
An Aotrou Kerivel, person Quimerc'h.	6	««
Som evit al listen-ma.....	31	»»
Evit al listennou diaraog	2519	75
En oll.....	2550	75

Hanoiou ar Velejen marc epad 1870, euz a escopti Kemper.

Ian-Vari Nedelec, Chaloni.....	79 vloas.
Jakez Gueguen, vikel e Gouesnou.....	36 —
Patern-Corintin Briec, bet vikel e Guilligomarc'h.....	44 —
Victor-Mari Londin, person Sant-Melani Montroulez.....	43 —
Ian-Vari Rivoal, person Plouneour-Trez...	56 —
Ian Clec'h, chaloni a h., person Lanmeur..	81 —
Eozen-Mari An Denn, professor e Lesneven	25 —
Clauda Colin, bet person Lanhouarne.....	84 —
Per-Mari Nedelec, vikel e Plouguerne.....	32 —
Christof Mevel, person Treflaouenan.....	66 —
Ian Gourmelon, person Lanneuffret.....	48 —
Per-Ian Goardon, bet person Plomodiern..	62 —
Ian-Mikeal Jossin, bet person er Juch.....	64 —
Fransez-Mari Picart, en Escopti Burlington.	44 —
Toussant Bodeur, person Loqueffret.....	46 —
Fransez-Mari Keriel, person Kerber.....	43 —
Ian-Lois Queinec, person Cloastr Montroulez	»» —
Marc-Loiz Ar Gall, a gompagnunez Jesus..	38 —
Per-Mari Guizouarn, ch. a h., person Elliant	78 —
Mathurin Michel, vikel e Ploneavez-ar-Faou.	43 —
Nicolas Lhostis, ch. a h., person Guipavas..	67 —
Alan-Fransez Lunven, bet person Pouldreuzic	79 —
Joseph-Jonathas Pondaven, person Locronan	42 —
Per-Lois Lessart, person Peumeurit.....	43 —
Ian-Visant Normand, bet person Roscanvel.	69 —
Per Mauguen, person Tregunc.....	32 —
Jakez Cozian, bet person Plouhinec.....	»» —

Taolen ar Retrejou evit ar bloavez 1871.

E Kemper.

Evit ar Voazed, retred brezonek d'an 11 a vis meurs.

Evit ar Merc'hed, 1ª retred brezonek, d'an 22 a viz ebrel. — 2. Retred brezonek, d'ar 7 a vis here.

E Kemperle.

Evit ar Voazed, retred brezonek d'an 22 a viz ebrel.

Evit ar Merc'hed, 1° retred brezonek d'ar 25 a vis c'huevrer. — 2. Retred brezonek, d'ar 24 a viz even. — 3. Retred brezonek, d'ar 14 a viz here.

E Lesneven.

Evit ar Voazed, 1° retred brezonek, d'ar 25 a vis c'huevrer. — 2. Retred brezonek, d'an 2 a viz even.

Evit ar Merc'hed, 1° retred brezonek, d'an 22 a vis ebrel. — 2. Retred brezonek, d'an 8 a vis gouere. — 3. Retred brezonek, d'ar 14 a viz here.

Retred gallek, d'ar 5 a vis Eost.

Retred evit C'hoarezet an drede urs, d'ar 16 a vis guengolo.

Uvre eur zoudart prusian. Eur soudart prusian en devoue en dez all, dre he gousk, eun uvre hag hen lakeas nec'het. Soudardet ar Prus, evel ma c'houzeur, a grog eleac'h ma cavont. Ne ket avoalc'h dezho laza hag ober distruch, dibri hag efa, laerez a reont ha scrabat kement a c'hellont. Ho zonch eo, ep mar, sevel stal divar goust ar fransizien.

Ar zoudart-ma, dre he uvre, a gave dezhan beza oc'h eun daol, hag e lipe he vourrou dija o cridi ez ea da ober frico. Hogen ne voue servichet dirazhan nemet teir gueren, unan leun a c'hoad, eun all leun a zour hag an drede ne voa netra enhi.

Chom a reas balc'h he c'hinou, hag e claske gouzout petra a sinifie komentse. Credabl en doa c'hoant ive da loskel eul leoudouet bennag evit lavaret digas dezhan guelloc'h evit an dra-ze.

Epad ma edo er zonch-ze, eur vouez a lavaras dezhan : Ar verennat goad a ziskuez ar goad oc'h eus skuillet; ar verennat dour a ziskuez an daelou oc'h eus laket da skuilla, hag ar veren c'houllou a ziskuez petra o pezo evit recompans.

— Petra ? eme ar zoudart, netra ! goude kement a boan ? — An dra-ze her strafuillas kement ma tihunas.

G. M.

PRIZ AN ED.

Kemper. — 31 *Kerzu.*		Pont-n'Abat. — 29 *Kerzu.*	
Priz an daou c'hant lur.		*Priz an daou c'hant lur.*	
Guinis.....	29 lur, 06 c.	Guinis.....	27 lur, 74 c.
Segal.....	20 lur. 12 c.	Segal.....	24 lur, 88 c.
Eiz.....	19 lur, 16 c.	Eiz.....	18 lur, 26 c.
Ed-du.....	27 lur, 24 c.	Ed-du.....	«« lur, «« c.
Kerc'h.....	20 lur, »» c.	Kerc'h.....	22 lur, 26 c.
Avalou douar	8 lur, »» c.	Avalou douar	8 lur, 50 c.

Ar Gerant : Ar. de Kerangal.

Kemper, moullet gand Ar. de Kerangal, Moulier an Escopti

Dissadorn 14 Genver 1871. N° 311. C'huec'hvet Bloavez.

FEIZ HA BREIZ,

KELOU A BEP BRO, HA KENTELIOU VAR BEP TRA,

Digaset bep [illegible]ent Christen a gomz ar brezounek.

CONDITIONOU EVIT CAOUT AR GAZETEN :

Evit ar Finister, Costez-an-Nord *hag ar* Morbihan : *evit eur bloas*, daou scouet ; *evit c'huec'h miz*, pevarzec real.

An Abonamant a dle beza paet araog caout ar gazeten.

An hini ne zigas ket en dro ar c'henta cazeten a reseo goude ma zeo echu he abonamant, a zo consideret evel abonet a nevez.

A abonamant a gemerer e ti an Aotrou de Kerangal, *mouller an Escopti, ru ar Gigerez, n° 18, e Kemper.*

D'an Aotrou de Kerangal *epken e tleer adressi ar peamanchou ha kement a zell oc'h servich ar Gazeten.*

Ar scrijou da lacat er Gazeten a dleer da adressi d'an Aotrou MORVAN, epken.

ALC'H.

Er penn kenta euz ar bloas nevez-ma, epedomp arrea gemer ar gazeten vrezonek da gaout sonch etleer paea araog he reseo. Eun niver braz euz arre he c'hemer a zo varlerc'h gant ho faeanant evit ar bloas tremenet.

Cridi a reomp ive e tleomp lavaret d'ar re ne fell ket dezho reseo ken ar gazeten, eleac'h scrifa eul lizer da lavaret n'he. c'hemerint mui, e ve guell dezho scrifa ar ger refusé ha sina var adres eun numero euz ar gazeten, hag he rei evelse d'ar facteur evit he zigas deomp en dro, kementse a ve aesoc'h hag evitho hag evidompni. Ar re a let ar gazetent a dlefe ive caout sonch da baea ar pez a dleont. Hiniennou à ancounac'ha kement-se.

KEMPER, 14 Genver 1871.

Abaoue m'az eo digoret ar vrezel-ma, ar gristenien vad euz ar Frans o deus pedet hag a bed ato ep ean ha caloneg o c'houlen sicour euz an env. Eur burzud a c'hortozont a rafe Doue en ho c'henver, ha lod zoken a c'hrosmol defot na velont ar burzud-ze great.

An hini a zonchfe mad a velfe eo comanset Doue da ober ar burzud-ze evidomp adalec ar penn kenta euz ar vrezel. Penaos ne domp-ni ket dent oll da veza preiz ar Prusianet pa zeo koczet etre ho daouarn, pe kentoc'h, pa zeo en em roet dezho kement on doa a zoudardet desket ha carget da zifen ar Frans ? Penaus ne dint-hi ket deut da veza mistri en hor bro goude beza caset d'an Allmagn hon armeou hag hon armou ?

Penaoz e deus gallet ar Frans en em zifen neuze hag abaoue ? Neuze, pa n'e devoa couls lavaret difennour ebet ; abaoue pa ne devoa evit he difen nemet tud savet dre brez, tud ha ne c'houient ket petra eo brezel na petra eo difen eur vro, tud ha calz anezho ne voant bet morse crog en eur fuzil ? Penaoz o deus gallet tud evelse, ne ket epken derc'hel penn d'an enebourien, mes zoken ho zrec'hi aliez, trec'hi soudardet desket, kaledet, ha boaz dioc'h ar vrezel, soudardet hag a zo ker braz an niver anezho ? Penauz o deus gallet hor zoudardet-ni, hag hi c'hoas renet, Doue a voar penauz, ober taoliou caer evel o deus great hag a reont ato ? Penaoz e c'hellont-hi, epad ma zeus lod euz ar re a dlefe ho zicour, euz ar re zoken a zo en ho reng, hag a ra muioc'h a zrouk dezho evit a vad, epad ma zeus carteriou hag a zo, a c'heller da lavaret, a du gant an enebourien, epad ma zeus carteriou all ha ne gasont den da ziten ar vro, penaoz e c'hellont-hi, a lavaran, derc'hel mad, distruja Prusianet hag ho lacat ken nec'het ma na ouzont ket cals petra da ober ? Penaoz e c'hell ar c'hristen calonek zo e penn gouarnamant Pariz, ar jeneral Trochu, derc'hell penn da gement all a zispac'herien direiz, o deus miret outhan meur a vech da c'hellout canna ar Brusianet evel m'en divije caret, mes n'o deus gallet morse he ziscar ? Penaoz an traou ze oll ep sicour ar Brovidans ? Evit guelet dorn Doue e kementse ez eo avoalc'h digeri an daoulagad, hag an nep a evesai eun nebeut a velo a dra sur, mar en deus savet Doue eun dorn evit hor skei, en deuz astennet ive enn dorn all evit miret ouzomp da goeza a stok korf dindan treid hon enebourien.

Ha neuze pa zeo dent ar Brusianet d'en em deleur var ar Frans goude Sedan ha Metz, var be seurt carteriou ez int-hi en em daolet ? Ha ne deo ket var ar c'harteriou e pere, ervez an oll geleier, e voa muia mouget ar feiz, e voa muia dilezet ar relijion hag al lezen gristen, hag e peleac'h ive dre-ze e voa ar muia dizurziou ? Pere eo an escoptiou e Frans o deus bet beteg henn muia da c'houzanv aberz an enebourien ? Ha ne deo ket ar re o devoa diskuezet nebeuta respet ha nebeuta fidélite d'an Ilis catolig ha d'hon Tad Santel ar Pab ? Piou, goude beza guelet kementse, a gredo lavaret n'ema ket eno dorn Doue ?

E Rom, ar pez ne ket souez, an dispac'herien a gendalc'h da ober muia ma c'hellont a zismegans d'ar Pab. Ar re zo carget da zioual kear, mar clevont al lamponet o lavaret eun dra bennag a enep ar re a zo ar c'hallout etre ho daouarn, a voar brao cregi enho hag ho lacat eleac'h ma zeo red dezho chom reiz ; evit avad crial a enep an Tad Santel hag ober dismegansou d'an

dud a ilis, ne leverer netra dezho hag ho lezer da ober goassa hag a ellont.

Al lamponet-ze a ra a bep seurt dizurziou ; teleur mein oc'h ar chaloniet hag ar glouer iaouank beteg en ilizou ; mont en ilizou, ar c'horn en ho beg hag an tok var ho fenn, ober freuz e pep leac'h, setu ho micher bemdez. Unan a ioa en em lakeat en dez all da vouga ar goulou a zalc'her e cleuzeier nos deis dirak bez an ebestel ; unan euz a c'hardianet an iliz a ieas da glask lacat al lampon-se da baouez, hag e voue tennet ar gontel varnezhan. O clevet lod anezho o c'houlen dalc'h mad dre be hent, dre be zor e tle an Tad Santel dont da ilis Sant Per, e ve lavaret o defe c'hoant ha sonch da lamet he vuez diganthan.

Cannadet ar gouarnamanchou catolig a zo e Rom, a zo bet o caout ar gouarner, hag o deus comzet dezhan stard a enep an dismegansou-ze ; hogen petra c'hell ar guir hag ar goms da ober var sperejou tud difeiz ?

Evelse kær zo en anken ; eur goumoullen du ha tenval zo azioutbi. Cals tud zo a vrema en dienez ; an oll en em glem. Ar brinset, ar re binvidig a guita kear, hag ar re a jom en em zalc'h en ho zi ha ne resevont den. — Setu petra lavar keleier Rom.

Sant Joseph discleriet patron an ilis catolik. D'an eiz a vis kerzu, deis gouel conception didach ar verc'hez Vari, an tad santel en deus great discleria ar pez zo ama varlerc'h :

« Evel ma en doa Doue lakeat Joseph, map ar patriarch Jacob, da vestr var an oll Ejipt evit ma c'helje miret ed da vaga ar bobl ; evelse pa'zeo deut an amzer hag ar mare da zigas var an donar he vap unik salver ar bed, en deus dibabet eun eil Joseph, a be hini ar c'henta n'oa nemet ar skeuden, evit beza mestr ha prins var he di, hag ar gardian euz he zanvez hag euz he vella tenzoriou. »

« E guirionez Joseph en deus bet evit pried ar Verc'hez didach Mari a behini eo ganet dre vertuz ar speret santel hor Zalver Jesus-Christ pehini en deus teurvezet tremen e touez an dud evit map da Joseph ha beza sentuz outhan. Hag an hini o doa kement a rouanet hag a brofeted c'hoant da velet, ar Joseph-ze en deus, ne ket epken he velet, mes bevet ganthan ; he vriatet en deuz hag he garet evel eun tad. Maget en deus gant ar brasa soursi an hini a dlie an oll dud fidel eun dervez da reseo evel ar bara beo diskennet euz an Env evit rei ar vuez eternel. »

« Abalamour d'ar reng huel-ze roet gant Doue d'he zervicher meurbet fidel, an iliz e deuz ato henoret Sant-Joseph dreist ar zænt all, ar muia goude he bried ar Verc'hez mam Doue, hag e deus goulennet he zicour er brasa izomou. »

« Hogen en amzeriou glac'harus-ma, evel ma zeo an iliz he unan taget e pep leac'h gant he enebourien, ha ma zeo flastret dindan reuziou ker bras ma o deuz an dud difeiz esper d'he guelet erfin trec'het gant an ifern, an Eskeb enz an oll bed catolig o deus pedet an tad santel ar Pap, en ho hano hag en hano an oll gristenien fidel. da lacat sant Joseph da batron d'an iliz oll. Ar pedennou hag ar goulennou-ze zo bet nevezet meur a vech e sened braz ar Vatican, hag hon tad santel ar Pap Pii nao, mantret he galon o velet pe gen ankeniuz eo an doare ma za brema ar bed, a zo falvezet dezhan lacat dindan patroniach galloudus Sant-Joseph, hen he unan hag an oll gristenien fidel, ha rei evelse ho goulen d'an Eskeb. »

« Rak ze en deus discleriet gant solanite e voa Sant-Joseph PATRON AN ILIS CATOLIK, hag en deus gourc'hemennet e vije iviziken great he c'houel, d'an naonteg a vis meurs, doubl euz ar c'henta clas, ep eisvet gouscoude abalamour m'ema neuze ar c'horais. Falvezet eo dezhan ive choaz deis conception didach Mari, pried glan sant Joseph, evit discleria kement-ma. »

Kement a oufet da ober pe da lavaret a eneb ar pez a zo discleriet ama, n'en deffe talvoudegez ebet.

G. M.

SANT KADOK.

IV.

Ne ket ep abeg e vouele diskibien Kadok oc'h he velet o vont en hent. Pa deuaz en dro e cavaz he venac'h eat unan ama unan ahont, hag he gouent o coueza en he foull. N'oa ket rouez en amzer-ze guelet couenchou distrujet, hag ar venac'h skiguet duma ha duhont ; an dud anterc'houez a gave enho danvez hag a c'hellent da zamma dizanjer. Hogen, er penn kenta euz ar gristenach, ar venac'h a ioa henvel oc'h al labouset. Eul labous, d'an nevez amzer, pa ve dibennet he neiz dezhan, her gra a nevez ; ar venac'h a rea ive evelse. Kadok a zestumaz an darnvuia euz he ziskibien, hag en em roas gantho adarre, gant muioc'h a galon eget biscoas, d'al labour chomet a za. Gouscoude evel ne felle ket dezhan e tremenjent, brema muioc'h evit kent, ho oll amzer o labourat gant ho daouarn, e reas diou vanden anezho. Lod a voue carget da vont d'ar c'hoat da droc'ha ar guez a ioa red da gaout evit sevel ar gouent, lod all a dlie chom da studia e tal ar mogeriou coezet.

E penn ar re ziveza-ma e lakeaz an daou Irlantad Finian ha Makmoïl. Rei a reas dezho eul levr da lenn ha da zisplega d'ho breudeur. Epad ma en em roent d'al labourou speret-ze, setu oc'h en em gaout merer ar gouent (économe,) an toulter beziou hag ar c'heginer, hag an tri-ma en em lakeas da ober rebechou dezho :

— Pegeit oc'h eus-hu sonch da jom aze evelse da laerez an amzer ? Re vraz oc'h, a gaf deoc'h, evit labourat evel ho kenvreudeur ? Esoc'h e cavit, ha ne ketta, dibri bara eget he c'hounit ? Alo ! buan d'ar c'hoat ! ha sicourit ho kenvreudeur da zigas ama an danvez a vank deomp.

Makmoïl ha Finian a respontas :

— Hag en em sternia a c'hellomp-ni oc'h kirri evel ejennet ?

Kerkent setu daou garo, sounn ho fenn gantho ha kerniel dispar var ho fenn, oc'h en em ziskuez var ribl ar c'hoat.

— Ejennet, eme ar c'heginer oc'h ober goab euz an daou gloarek, sellit ! setu aze daou euz ar re grea. Redit d'ho faca, ha stagit anezho oc'h ar c'har en ho leac'h.

— Perag ne rafemp ket ? a lavaras Finian eun tam a zevri hag eun tam dre voaperez ; ha setu-hen o vont varzu an daou garo evel eur bugel oc'h asten he zorn evit paca eul labous pa ve laket claoustre outhan n'her paco ket.

Hogen, en douar-ze euz ar Glamorgan, ar c'hirvi pere, ervez tud ar vro, a ioa boas da zaoulina gant respet dirag ar barzed ha d'ho reseo var ho c'hein, ne dlient ket tec'het araog eur c'hloarek goueziek, mapbihan da Osian. Ep sponta e chomjont d'he c'hortoz, ha ker reiz hag ar re a ioa bet dibret ha cabestet gant ar bars Merlin ha gant Sant Telio, e c'hastenjont ho fenn da ziskibien Sant Kadok, hag ho leschont d'ho lacat dindan ar ieo. Staget e vouent oc'h kar ar venac'h, ker sentuz ha tra e charejont d'ar gouent coad evit sevel an ti.

Ar burzud-ze a dolaz an estlam etouez an dud, o tiskuez o devoa diskibien Kadok kement a c'hallout evel ar brasa barzet hag ar brasa sænt. Ho mestr avad ne voue ket souezet gant kementse ; eleac'h ho meuli pa ho guelaz o ren kirvi sterniet evel ejennet, ho gourdrouzas start. Dirag he zaoulagad, senti a dalie hirroc'h eget ober pep seurt burzudou, hag he ziskibien o doa dizentet.

— Perag, emezhan gant eur vouez dicheg, oc'h eus-hu lezet ho levriou evit dont da veza charretourien ? n'em oa-me ket roet a genteliou deoc'h da studia ?

— An toulter beziou, ar merer hag ar c'heginer o deus great goab ac'hanomp, eme ar glouer ; rebechet o deus deomp ne voamp nemet daou goll-bara, a zebre ar pez n'on doa ket gounezet.

— Mad, Doue r'hen talvezo dezho ! eme ar zant ; mervel a dlefent dre ar c'hleze pe dre an naoun. Mes ho levriou ? ho levriou, peleac'h oc'h eus-hi lezet ? er meas ! dindan an amzer scrijus-ma ?

Eur glao dourbil a rea neuze, ha ne ket ep abeg en doa Kadok aoun na vije sclabezet al levriou. — Ar glouer a deuas drouklivet.

— E guirionez, emezho, gant hor prez on euz ho lezet digor eleac'h ma edont.

Ar mestr a redas buan d'al leac'h-ze, hag a grene gant aoun na vijent collet ; hogen dre c'hras Doue pehini a gar ar c'houeziegez hag a recompans ar re a boagn d'he c'haout, ne voa ket glebiet eur follien euz al levriou.

En oad-creiz e credet e voa c'hoaz al levr presius-ze saveteet dre zoursi Sant Kadok, e Cambri, en Abati Lancarvan, a denn he hano, dioc'h ma leverer, euz a histor an daou garo. En henor d'ar zant e c'halvet al levr-ze kov-Kadok, da lavaret eo coun pe zonch euz a Gadok. Ar pez zo sur eo, goude meur a gant vloaz, e viret eno en he bez ar paper a ioa scrifet varnezhan ar c'henteliou a zevosion hag a skiant roet gant ar zant, hag an oll barrou arneu euz an amzeriou gouez n'o doa gallet distruja anezhan nag eur follien nag eul lizeren. Karadok, abad Lancarvan, en daouzecvet cantvet, hag ar c'henta en deus scrifet histor Broc'hall, en deus lezet an testeni a gementse en he scridou.

Eur manac'h a Lancarvan a ro deomp da anaout ar reglen a heuillet en Abati. N'oa nemeur dishenvel dioc'h an hini zo deut beteg enhomp dindan hano Sant David.

Kenta ma cane ar c'hillok, pephini a zave, en em viske, a voualc'he he zaouarn hag he vizach hag a iea neuze d'ar chapel. Eno e pede hag e cane beb eil bete gouloudeiz. « Ar c'han, a lavare Kadok, a zalc'h an den laouen. » Gant an deiz e tigore al labour. Evel m'en devoa eno da ambrega tud chomet eno varlerc'h ar romanet, tud hag o doa tremenet ho buez bete neuze eb ober netra, an abad santel ho lakea da blega ho c'horf diegus dindan ar ieo euz eur skuisder ep ean. Ho lacat a rea da labourat a zevri. Guech e reant eun tam labour a speret, guech eur vicher ijinus, peurliesa e labourent an douar, hag ho lakea da labourat a nerz ho divrec'h, ep sicour an ejenet, hag ep lavaret ger. Ne lavarent ger ken nebeut pa zeant euz ar parkeier d'ar gouent, vardro creisdeiz, evit ober eno labourou all. Eul loden euz an amzer, goude creisdeiz, a dremenent o lenn levriou mad euz an amzer goz, ha dreist oll scridou ar barzed, o scrifa, e brezonek, al levriou-ze gant *esplicationou*, pe guerziou divar benn ar relijion ; hag araog ha goude ar studi-ze e veze great ato eur beden.

D'an taol kenta euz ar c'hloc'h, e kuiteat pep tra evit mont d'ar c'hæur. Ker jurdig oat var ar poent-ze ma vije lezet eur ger var anter pe zoken eul lizeren ep he echui evit senti oc'h al reglen.

Erfin e tigoneze mare ar pred, a gemerent vardro an navet heur euz an deis. (Da lavaret eo vardro teir heur.) Ne ket evit ober plijadur d'ar c'horf her c'hemerent, mes dre ma voa red dibri. Bara ha louzeier paredet en dour, gant eun tamig holen, setu eno magadurez pemdeizieg ar venac'h. Rei a reat guelloc'h bouet d'ar re glanv, d'ar re goz ha d'ar re baour. Bep bloas, vardro goueliou pask, Kadok a zigemere tri-c'hant paour, hag ho zerviche he unan oc'h taol.

Goude beza trugareket Doue varlerc'h ar pred, pephini a iea d'ar chapel. Eno e tremenent var dro teir heur, guech var ho daoulin, guech en ho za, o veilla hag o pidi, ha ken didrous ma ne grede nicun na finval na passaat.

Abarz en em denna evit mont da gousket, an darnvuia a deue da gaout an abad, evel da gaout eun tad hag eur mignon, evit discleria dezhan sonjezonou ho c'halon ;

neuze pephini, he ene e peoc'h, a iea d'en em rei d'ar c'housket. An abad avad ne zerre nemeur he zaoulagad, hag epad ma couske he ziskibien, e chome dihun, o pidi evit menac'h he gouent.

Er gouent-ze pep tra a ioa boutin ; ar pez a c'houneze eur breur dre he labour a ioa evit an oll vreudeur. Kavatal etrezho, nicun ne lavare : « an dra-ma zo dinme hag an dra-ze zo did. » Puniset stard e vije bet an hini en divije lavaret : an dra ma'n dra zo dinme. Peorien á volonte vad, ar venec'h ne resevent ket an ofransou a reat dezho, ha n'ho devoa nemet disprich evit madou an douar. Ho zentidigez oc'h ho zad spirituel a ioa ker braz hag ho faourentez, ho chastete a ioa henvel oc'h hini an ælez. Evit he miret Kadok ho lakea bemdez da ober daou seurt labour, unan evit skuiza ar c'horf hag egile evit plega ho speret.

Petra bennak ma voa red, evit beza resevet etouez menac'h ar gouent, miret an teir vertuz a zentidigez, a baourentez hag a chastete, ha ma voa an teir vertus-ze ar re a enebe muia oc'h tri si braz an dud anterc'houez, e teue gouscoude tud avoalc'h da skei var dor an Abati ; mes an or ne zigore ket d'an oll. Red oa d'an hini a c'houlenne mont er gouent beza amprouet da genta epad dek dervez, ha c'hoas n'hen resevet nemet evel mevel ar porcher. Araok beza digemeret e mesk ar vreudeur, e voa red gouzanv er plas-ze beza humiliet hag hiskinet e pep gis. A hent all an tad ne c'houlenne diner digant an hini a deue ; he reseo a rea evel eun den great nense ganthan ; ha setu zoken ar c'homzou a lenner er reglen: Evelse ger evit ger e voue resevet al laer a Irland, Makfil, pa deuas di goude distrei oc'h Doue.

(Eur pennad all eur vech all.) G, M.

AN DIAOUL PREZEGER.

TREDE PENNAD.

Ar manac'h Oblij a iea ato dre ar ruiou ; e penn he veach e voue digemeret fall; eur bourc'his zo ken, enz he breuest en em lakeas da zourna enn he eneb a bep seurt kaosiou divalo, ar relijius a zome eb flach hag her selaoue, pa voue evel dialanet ar bourc'his, Oblij a dennas eur paper euz he c'hodel : va mignoun, emezhan m'o peuz anaoudegez ac'hanon, me oar ive eunn dra benak hag a zell ouzoc'h ; lennit ar paper-ma. Ar bourc'his a ziskennas evit lenn... hogen eno oa merket he oll bec'hejou ha n'oa ket bihan ann niver anezho... dre vloas, dre zeis dre heur e velas skrivet he vuez.. skrija a rea, aoun en doa ouspenn na vizie diskulet gant ar manac'h : pardoun va zad, emezhan, me roi deoc'h hirio ha bemdez ann aluzen, hag e roas eur pes choanen e doa beac'h e vont er bissac'h. Oblij a gave ive he bleg var bep-unan eus ar vourc'hisien all hag a grie : ann neb n'en deus ket pec'het, hennes n'en deus ket izoum d'a ober aluzen. E neubeud amzer en doa destumet kement a draou, ma torte ann azen dindan ar zam o tistrei d'ar gouent. Antronoz e zeas adarre, bembez e treuze kear, hag ann aluzennou a iea atao var gresk ; ar brud eus ar prezeger en em skignas dre ar vro, a bell e teuet evit he velet hag he zelaou, ne ket bara ebken a roet dezhan mes tors guenneien ha pechou arc'hant, araok fin ar zizun oa ker pinvidik ar gouent ma lavaras ann tad gardien oa peadra da zevel eunn ti nevez. Oblij a ieas da glask mansonnerien, darbarerien ; gant kement a zillo e labourent ma save ar mogeriou evel dre vurzud.

Ar menec'h o doa c'hoant bras da c'houzout piou oa ann den-ze a rea dezho kement a vad. Lod a gredas oa sant Franses e-unan deuet var an donar evit soursial euz he vugale, lod all pa zellent pis ous Oblij a gave oa teval he dall, lemm he zaoulagad, rok he gomziou... ne ouient ket petra lavaret anezhan, ann tad gardien a jome sioul ; kredabl sant Mikeal en doa diskulet dezhan ar vrionez... ne lavare grik. Eunn deis ann tad gardien en em gavas gant Oblij a deue a gichen al labourerien ; bete neuze ne veze kaos ebet etrezo ; ann tad a c'houlennas hag affo e zea al labour ? ema peurc'hreat ann ti, eme Oblij o lakaat he vantel var he zaoulagad a ioa evel diou luc'heden.

Peurc'hreat ? n'eus ket c'hoas pemp mis ma zeo fountet.....

Ar pemp mis-se, eme'n diaoul, am beus kavet hirroc'h eget pemp bloas ; ma vizien bet dishual, n'oa ket padet al labour pemp devez.

Doue ne ra burzud ebet, eb ezom, a lavaras ar gardien; Oblij a velas oa anavezet hag a respountas enn eur c'hrosmolat ; Doue, ia da, Doue ! ne ket hen a ra ar gouent-ma, me eo va unan dre va galloud.

Ho c'hanaout a ran, eme'r gardien ; c'hui zo aman dre hag ; noc'h ket zo ken ker galloudus a sant Franses.

Franses galloudus ; eme Oblij, ia pa bed ; evidomme zo va ners din va unan. Koulskoude oc'h trec'het, ar menec'h zo distroet d'ar feis, tud kear zo guelloc'h eget araok, n'o peus mui nemet eun dra da ober ; kit da gonvertissa Lois, distagit hen deus he arc'hant.

Oblij a ouie avoalc'h e ranke c'hoas ober ann dra-ze ; mes gina a rea hag e zea da di Lois evel d'ar groug ; nos-deis e reas he c'halloud evit distrei ar marc'hadour, ken aketus oa hag eur vam dener, c'hoezi, poania a reas mes enn aner.

Lois, evit guir a zigemer brao ar c'hapucin abalamour n'oa ken kaos nemet anezhan, e ti ar mear hag e ties ann dud pinvidika, mes dre lorc'h ebken e rea kementse ha n'oa ket evit kaout ann hent da zistrei var-zu Doue. Etre daou chetu ar marc'hadour o koeza klan bras... ar vidicinet a lavaras krenn n'oa pare ebet evithan, Octavia a reas he galloud evit teneraat kaloun ar pec'her, mes ne rea nemet koms eus he arc'hant, eus ar pes a dlie prena, guerza... pa deue beleien evit he goves e selle a dreus outho ha ne lavare ger, pa roet ar groas dezhan da boket e troe ous ar voger... enn eur ger, eleac'h dizamma e rea pec'hejou nevez. Ma viche bet ann tad Oblij ama, eme Octavia, marteze e teuche a-benn anezhan ; kit d'ar

red d'he glask. Emaoun ama a lavaras eur vouez goloet hag e zeas var eün da vele ar c'hlanvour. Muioc'h a boau a gemeras gant Lois enn eunn heur eget n'en doa kemeret gant oll keriz epad eunn anter bloas. Koms a reas eus an ene, ar maro, ann ifern, ann tan, ann eternite.. ann dud a skrije ous he glevet : a dra sur, emezho, ennes en deus guelet ann traou-ze oll ; guelet en deus ar barados hag ann ifern.

Var c'hed edot da velet Lois o c'houlen pardoun digant Doue ha digant ann dud... ne reas van, komzou diveza Oblij a oue ar re-ma : Diouallit pec'her, eunn nebeudik c'hoas hag emaoc'h er bed all ; diouallit koll Doue a zo koll peb tra ! koll peb tra... eme Lois enn eur huanadi, koll peb tra hag e varvas. Ema din, eme ann diaoul gant eur voues skrijus hag enn eur astenn he zivrec'h, Mikeal, treac'h ounn did ! Guelet e vezo, a respountas eur voues deut eus ann Env ; kea da brezeg var ar blasen. ne din ket eme' n diaoul. Eo mont a ri... hag eunn taol avel a boulzas Oblij betek e kreis kear. Biskaos n'oa bet muioc'h a engros... ar c'helou deus maro Lois sammet gant satan, ar voues, ann taol avel, ar c'hoant da c'hout petra oa Oblij e-unan pe eur guir manac'h pe eun eal pe eunn diaoul a lakeas ann oll da ziredet, Oblij a brezegas, he gomzou a zave evel ann tan ; kredi a reat guelet ann ifern digor, klevet malloziou hag hirvoud ar re zaonet ; ann dud a vouele a grie a skoe var ho feultrin hag a c'houlenne pardoun. Oblij a baouezes ; ober a reas eur zell var he auditoret ; beuzet oa ann oll daoulagad en daelou : kounnari a reas : evit unan am beus bet emezhan, e kollan pevar pe bemp mil ah ! Mikeal, ah ! Franses guella pez so ouma eo va abaden diveza, neuze dirak ann oll e strinkas diouthan he habit manac'h e tec'has evel eul luc'heden o leuskeul var he lerc'h c'hoez ar soufr.

Abaoue eus kaos er gear a Luk eus ann diaoul prezeger ha zoken me gred er vro-ma eus bet eur c'helou benak deus ann histor-se rag goude eur zermoun gaer em beus bet klevet lavaret : ennes a zo eunn diaoul a brezeger. I. W.

Lizer skrivet a Baris, ar 14 a viz kerzu diveza gand an Aotrou Jaffrez, d'an Aotrou Mao, vikel e Pont'-n Abad.

VA MIGNON KER,

Setu tri miz braz dija abaoue ma sevan e Paris, hag abaoue grik euz va bro evel pa vez maro an holl evidon hag e vezan eat va unan euz ar bed-ma d'ar bed-all. Ma, coulzcoude beo hon c'hoaz dre c'hraz an Aoutrou Doue, ha n'hon ked hepken beo, va bevanz zoken ne ked euz ar re falla. Bete hent n'heller ket lavaret en deffe gouzanvet Paris gand an dienez. Pep nesessera n'en deuz ket manked, na ne ma ket var ar poent da vankout ; coulscoude an hini a grog enhan ar c'hoand da zibri eur ponsin, a renk he baea eiz skoued, dec skoued ha bete daouzec skoued. Rak-se, va mignon, her guelet a res, n'heller ket dibri ponsined bemdez.

Ma, arabad eo dit kement-se va c'hlem, na credi e ven deut da veza treud evel eur gioc'h, na prest da vervel gand an naoun, taol evez var ar pez am euz lavaret er penn kenta euz va lizer, ni tud bataillon Kemperle ha Castellin a zo evurussoc'h eged ar re-all, ha setu ama perac.

An nozvez etre an 31 a viz du d'ar c'henta a viz kerzu, a zo bed hon nozvez a enor hag a heur-vad. Ni a zo deut ar maoud geneomp en nosvez-se. Pa lavaran ni, e comzan euz va zoudarded. Epad hor c'hoan e kazern Napoleon edomp eun nebeudic stravillet. Ha penaoz miret da veza stravillet, p'eo guir Paris holl a oa er meaz anezi he unan abaoue diveur goude creiz-te. Holl ganaillez Paris a oa bed savet ha lakeat var droad hag armet, gand eur maread tud pere a varve gand ar c'hoand da sevel ar pez a hanvont eur *gommun*, da lavarout eo, da veza ar vistri er Franz. Brema, va mignon ker, he c'houzon petra eo ar pez a hanver e galleg eun *emeud*, en hor bro an dra-ze a vez hanvet eur *revold*. Ma kement-se ne vire ked ouzin da vont ha da zont euz a eun hospital d'eguile da velet va zoudarded clanv.

Flourans, Blanki, Pyat, ha meur a hini-all euz ho c'henseurted, kanfarted euz ar re falla, a oa en em lakeat e penn kanaillez Bellevil evit sevel, evel m'em euz-han lavaret, eur *gommun*, pe vell, eur revolusion evit-ho. Deut edont a benn da gemeret ti-kear ha da zerc'hel en-han prisonierien ar gouarnour Trochu hag eun nebeud-al a vemprou gouarnamant difenn ar vro. Kazern Napoleon ne ma ket pell a dikear. Ne anavezemp ked mad ar pez a c'hoarveze e diabarz tikear pa arruas, vardro 6 heur anter, hor c'homandant en hon touez hag a lavaras deomp : Allon ! Paotred, var-zao, prestig ec'h arruo ama, dre an hent a zo dindan an douar, ar jeneral Trochu. (Ia, etre ti-kear ha kazern Napoleon ez euz eun hent dindan an douar.) En eur glevet hor c'hommandant e chompsomp holl sioul braz en eur zonjal peger buhan e tremen hag e chench traou ar bed-ma.

Kaer hor boa gortoz ar jeneral Trochu ne arrue ket. Dont a rejor da lavaret deomp en doa gallet tec'het dre eur c'hostez-al.

Epad kement-se tachen ti-kear a oa bepred goloet a dud. Gand ar c'hoand da velet fin an abaden e chomis betec dek heur anter. Eur c'habiten euz hor bataillon, an Aotrou de Mauduit, a Gemperle, kar d'ar jeneral Flo, ministr ar brezel, a ieaz da di ar ministr-se da glask ar jeneral. Ne gavas n'ag hen, nag he Itron, nag he verc'h. Nec'het braz, e tistro d'hor c'hazern, goude beza comzet gand ar c'hommandant, hag e kri : d'an armou ! hag arok dre an hent dindan an douar da di-kear. Araok mont em boa roet an absolven, dre gompagnunez, d'am zoudarded. Setu eta va zud arruet e kichen d'or an hent a ro var ti-kear. Brevi a reont an or-ze.

Paotred revoltet Bellevil en em laca da grial ho yez custum : Ou c'hou ! Ou c'hou ! Evid ober d'ar Vretoned herpel. Ar Vretoned na reont vann, evel pa

n'ho deffe ket klevet. Ha ne ehanont da vont araog ar vaionettez e beg ho fuzuil. E traon ti-kear e reont 300 prizounier. Ho fourra a reont en hent dindan an douar.

Setu ama ive ar pez a c'hoarveaz en astach kenta, e sall ar C'honseil hag e campr ar Gouernour : E sall ar c'honseil, paotred ar revold a zao var an taoliou hag ar meubl pere a zo brevet. Eno Blanki ha Pyat a barlante egiz daou ziaoul en dour biniget, an eonenn en ho ginou. Flourens, hen, a glaske lacaat he genseurted a Vellvil da gounnari. Ho fuzuillou a zo dija troet var Jul Favr, Ferry hag ar jeneral Flo. Ama eo en deuz lavaret ar jeneral Flo da flouranz ha d'he ganaillez : « Taolit pled, rag ar mobiled bretouned a arru, ma « ne lavaran ket d'ezho eur ger, ha n'euz nemed-hon « hag a hell comz gant-ho, ez-hoc'h holl maro. » En eur glevet kement-se, m'ho pije guelet peger buhan e tec'he kanaillez Bellvil, ho pije c'hoarzet. Komzou ar jeneral Flo a oa guir, rag ma vije couezet an distera bleven divar he benn, Flourans, Blanki, Pyat hag an 300 prisonier a vije bet fuzuillet var al leac'h. Mez redet a reant ha calz fler var ho lerc'h.

Enor d'ar Vretoned ! En nozvez-ze ho deuz saveteet ar Franz en eur ziskar ar *gommun*, pehini, dre c'hraz Doue, ne d'euz rened nemed epad 6 heur horolach.

Ne ouffez ket, va mignon ker, divinout pe seurt recompanz ho deuz bet hon offiserien, evit beza great an taol kaer-ze. Me hen roffe dit da zivinout e kant, e mil, ha c'hoaz n'helfez ket dont a benn d'hen divinout. Red e ve dit teuleur da deod d'ar chass ha lavarout : feaz ! ma, setu-hi aman : debret ho deuz al lein vraz ozet evit mistri ar gommun, ne vanke enhi netra. Ne oar den ped meuz na ped seurt guin. Ar republicaned-se a zo tud ar re lipoussa. Bed em euz va-unan an tanva, eun troc'had mad a gic-moc'h moguedet, hanvet jambon.

Abaoue an taol kaer-ze e m'omp o chom e Ti-kear, hag eno e prejomp bemdez. Arabad eo cridi, kement-se, e raflemp bombanz evel en eur zibri coan Flourens hag e genseurted ; nan, ne reomp ket a leinou braz, eun tam frico hep ken.

Hon offiserien ho deuz goulennet ive an enor da vont var dachen ar gombad, evel ho breudeur an offiserien ha zoudarded pere a zo en em c'holoet a gemend a c'hloar e combad Hai. Er gombad-se an aotrou du Marc'hallach en deuz bed he doc toullet gand eur vouled hag he zoutanen gand c'hoeac'h. Setu ama ar respond great gand ar gouernour d'hon offiserien : Ar post e pehini e m'aoc'h, hoc'h euz gounezet, ho tever eo chom d'he ziven brema.

Paris, va mignon ker, a zo sioul braz hirio ha leun a galon. Nan, den ebed digalon hag holl leun a fisianz en amzer da zont. Sklear eo e vezo afferiou braz a benn nebeud amzer. Neuz forz, brema hor zoudarded a oar brao ho micher, guisket mad ind, fuzulliou ho deuz, canoliou ive. Daou euz ar c'hanoliou a zoug betec 3 leo, hag ar vitraillennou douget var an hent houarn ho deuz great, e combad Champigny, eur ravaij heuzuz e touez ar Brussianed. Collou a zo bet euz an daou gostez ; mez lezomp ar c'honchou beteg ar fin, ha ne zonjomp brema nemed en em glevet hag en em zikour evid pellaat an enebourien euz hor bro. Dont a raimp a benn a gement-se gand sikour an Aotrou Doue.

Da vignon JAFFRÈS, omonier,
Bataillon Castellin ha Kemperle.

Scrifa a rer deomp euz a Blouvorn :

Lambader zo eur bourkik bihan var an hent coz etre Landiviziau ha Castel, hag eur pennadik dioc'h an hent nevez. Ar chapel zo savet e creiz eur bouchat fao. Stag oa guechall oc'h eur gouent Menac'h ruz (Templiers). Ma n'oa ket eun dra burzudus da velet, da viana oa caer braz ; ar pez a c'heller c'hoas da velet dre ar pez a jom anezhi ha dre ar pez a lavar tud ar c'harter divar he fenn. Hirio siouas ! e deus collet he genet ; an dispac'herien so tremenet dre eno o tiscar, o laerez, o tistruja pep tra. Ar chapel, eat he leveou gant an dispac'h, a zo brema paour, ha n'eus mui netra gaer enhi nemet ar Jube hag eun imach d'ar Verc'hez a zo heporet bras dre ar vro oll. He zour coz, a ioa couls lavaret ken huel ha ker caer hag hini creisker, a zo bet discaret eun tregont vloas bennak zo. N'eus mui anezhan en he za nemet ar pevar bilier, hag ar vein anezhan zo berniet ama hag ahont en dro d'ar chapel, o c'hortos ma teui eun dorn mad bennak da lamet ar c'hinvi divarnezho ha da zevel gantho eun tour nevez. Hogen mar deo distruch ar chapel, mar coez he mogeriou dindan taoliou morzol an amzer, an devosion evit Itron-Varia Lambader a zo ato beo e calonou ar gristenien.

Christenien, pardonerien aleiz a ia da Lambader, dreist oll abaoue ma zeo digoret ar vrezel. Dont a rer di a bep tu. Lavaret e ve eve ar parreziou paravia an eil d'eben o clasc gouzout pere a deui muia. Eur mis zo em eus guelet daou berson er memes dervez, e penn ar zoudardet a iea en hent euz ho farreziou.

Parrez Plouvorn dreist oll a ia da Lambader. A beb corn euz ar barrez ez ear di dioc'h ar mintin, var an deis, da noz. Ar chapel ne vez morse goullou. Nag a zevosion a ziskuezer ! Nag a bet navet a rer ! Eun dra gaer eo da velet. Dissadorn e vouén e Lambader, hag e caviz ar chapel leun ; nao navet a ioa var eun dro. Dioc'h an noz e voa, hag ouspen cant pilet a ioa var elum. Pep banden a bede en he fart he unan, mes gant kement a unvaniez, ker calonek, gant eur galon ker glac'haret ma na c'hellis ket miret da vouela. Ar vam a bede evit he map, ar c'hoar evit he breur, ar pried evit he fried. Ar re a ra eun navet, en em zestum da genta e tal croaz ho c'hear, hag a ia ac'hano varzu Lambader, ha goude beza bet var dro eun hanter heur er chapel, e teuont adarre d'ar gear evel ma voant eat, en eur lavaret ar Rozera. Avechou e vez ouspen triugent den oc'h ober ar memes navet. Pep navet a laca lavaret eun oferen pe ziou. Nag a oferennou e Lambader ! N'eus

soudart ebet, na paour na pinvidik, ha n'en defe laket lavaret unan. Guelet em eus *mobilizet* o sevel etrezho peadra da lacat oferennou e Lambader, o vont oll d'an oferennou-ze, hag o tont goudeze da ober an *exersis* d'ar bourk. Pa deu eul lizer hennag euz an arme, eo evit goulen oferennou. Soudardet Plouvorn a bed calz ar Verc'hez Santel, hag evit doare ne bedont ket en aner, rak var ouspen tri c'hant ma emaint en arme, ne deus c'hoas maro nicun. Bep sul e leverer eun oferen evitho epken.

G. Q.

Lavaret em oa ez oa bet lazet unan euz ar veleien a escopti Kemper eat da heul hor soudardet da Gamp Conli. Hirio e c'houzomp d'ar zur eo an aotrou Goavec a zo bet lazet. Daou lizer scrifet d'an Aotrou'n Escop gant ar c'henta *aumonier* ac'hano, an aotrou Vallee, a ro deomp da anaout penauz eo maro hor c'henvreur ker. An aotrou Goavec zo bet lazet var an dachen vrezel, e Bourk Droue, epad ma roe ho zacramanchou d'ar zoudardet gouliet, discaret gant ar bouliji. Daoubleget oa o silaou confession unan euz hor zoudardet pa zeus deut eur voulet e deuz he dizet hueloc'h evit he scouarn ha treuzet he benn. Kement-ma zo digouezet d'ar seiteg a vis kerzu, da zeg heur dioc'h ar mintin.

An aotrou Goavec, eme an aotrou Vallee, ne ket bet lazet ep he zonjal, gant eur voulet digouezet ganthan ep ma vijet o clask he dizout. Eur brigadier prusian eo en deus bizet dezhan ha tennet varnezhan. Soudardet a Bologn, a ioa etouez ar brusianet hag a zo bet great prizonnierien goudeze, o deus discleriet o deus clevet ar brigadier-ze oc'h ober he fouge da veza lazet, gant eun tenn, ar person a ioa var ar blasen e creiz an dud gouliet. »

« Evelse, eme c'hoaz an aotrou Vallee, hon c'henvreur ker a zo coezet divar greiz ober he garg a velek. Lazet eo bet, ne ket ep he zonjal, mes gant eur voulet tennet varnezhan gant eur protestant pe eun den ep relijion, e casoni oc'h ar belek catolik, petra bennak ma voa en dro d'he vreac'h ar merk a zoug ar veleien evit beza respetet gant an oll. »

An aotrou Valee a ro d'an aotrou Goavec, en he liziri, an hano a verzer, abalamour ma'z eo maro, ne ket epken evit he vro, mes c'hoaz evit ar relijion. Ervez ar memes liziri, ar brusianet a ioa deut evel dre laer, var hor soudardet, e kichen bourg Droue, hogen ker e coustas dezho ho zrubarderez ; rak couls lavaret oll e vouent lazet pe great prizonierien. Hogen, siouas ! ar gounit-ze bet d'hor c'henvrois ne rent ket deomp ar re zo bet lazet !

Ervez ar c'hazetennou, ar prusianet a ioa cuzet a dost da vourk Droue eleac'h ma voue lazet an aotrou Goavec, hag a zilamas var hor soudardet pa zonjent nebeuta, ep m'en divije bet nicun a dud ar c'harter ar vadelez pe an hardiziegez, mar gouient, d'hen lavaret dezho.

Goasoc'h eget evelse c'hoas zo digouezet gant an aotrou Rodellec, cabiten canollierien. Ar brusianet a ioa cuzet en tiez, en eur bourg. Dre ar bourk-ze e tremene eur c'horf euz hon arme. An aoun da veza lazet gant ar brusianet-ze mar ho discuiljent, a reas da dud ar bourk lezel an arme da vont ebiou ep lavaret ger, ha pa deuas varlerc'h ar c'hard adren, da lavaret eo, eun nebeut canoliou hag eun toulladik soudardet, ar prusianet en em lakeas da denna varnezho dre ar prenecher ha dre gement leac'h ma c'hellent, hag a lazas meur a hini anezho, hag etouez ar re all, ar c'habiten Rodellek.

Gouzout a rer ar ministr braz euz ar Prus, an hini a zo evit eul loden vad penn abeg euz ar vrezel-ma, a zo he hano *Bismarck*. Hogen setu ama eun histor pe eur fablen eleac'h ma rer eur breton euz an aotrou Bismark-ze. Tennet eo enz a gazeten Roazou, hag an oll a c'hoar, eat eur pennad ac'hann, e carer lakat pep seurt traou burzudus ha pep seurt conchennou var gein ar Vretoned. Ar fablen'ma, eme ar scrifagner, a gonter brema, en nosvezion hir-ma, e kichen an tan, en tiez e troad menezion Breiz. Setu ama, emezhan, petra a leverer :

Brema ez eus vardro daouugent vloaz, e voa e Sant Herbot eun den laouang hanvet Bismarck, speredok, fin evel eul louarn ha coat tro enhan kement a c'heller da gaout. C'hoant a zavas ganthan da vont da veleg hag e zeas d'ar c'hlouerdi. Goude beza bet eno eur pennad, setu hen eun dervez o teleur he zoudanen hag o vont er meaz euz ar vro. Da beleac'h ez eas ? Ne c'houiet ket ; gouzout a reat epken oa eat varzu an Allmagn. Brema avad pa zeo digoret ar vrezel ha pa zeo deut ar brud euz a Vismarck beteg ama, tud carter Sant Herbot a gred ervad eo hen ar c'hloarek trubard o deuz anavezet guechall, ha pehini, goude beza nac'het he feiz hag he vro, a deu brema da glask distruja he genvrois. Bez'ez eo ato ar memes den, trubarderez ha crisderi en he speret ha coat tro en he gorf evel a ioa brema ez eus daouugent vloas.

Ar scrifagner a verk kementse a lavar goudeze :

« Ar pez zo estonuz, emezhan, eo ar ger *Bismarck* a zo e guirionez brezonek ; *Bis* a zinifi e gallek *doigt*, ha *marck* a zinifi *cheval* ; (*marck* ha *marc'h* evel a velit, a zo ar memes tra evit hor scrifagner,) hag evelse *Bismarck* a sinifi *doigt de cheval.* »

Ma'm bije da gomz oc'h ar scrifagner-ze e lavarjen dezhan :

— Ar ger *Bismarck* a vezo brezonek, pa en devezo ar marc'h biziet.

G. M.

Unan euz ar re a zo e penn ar c'houarnamant, an aotrou Glais-Bizoin, o veza eat da gamp Conli da velet ar zoudardet destumet eno, a gavaz eur mobil o spura he fuzil en dra c'helle, hag a lavaras dezhan :

— Ac'hanta, va mignon, pegeit ze emaoc'h ama ?

— Eur mis zo, aotrou.

— Ha petra oc'h eus great epad ar mis-ze ?

— E feac'h, aotrou, me ne ouzon ket cals.

— Penaus, ne ouzoc'h ket?...

— Nan da; ar pez a velan sclerra on eus great eo abaoue m'emaomp ama on eus chenchet peder guech roched, ha teir guech ar jeneral zo en hor penn.

An aotrou Glais-Bizoin ne lavaras ger mui, hag a droas da vont kuit, hag ar mobil a spure ato he fuzil en eur c'hoarzin dindan he vourrou.

Cals cazetennou o deus merket an tamig histor-ma :

Eun itron euz a Versail e doa lojet en he zi eun ofiser braz euz a arme ar prusianet. An ofiser-ze a ioa clanv gouliet, hag an itron a gemeras soursi anezhan evel pa vije bet he breur. Pa voa pare, leun a anaoudegez vad, e comzas d'ar roue, gant ar brasa meuleudi, euz an itron a ioa bet ker mad en he genver. Ar roue a falvezas dezhan guelet an itron-ze, hag a c'houlennaz outhi petra a alje da ober evit he digoll euz ar boan e doa kemeret gant an ofiser.

An itron pehini ne devoa ket nebeutoc'h a ners-calon eget a vadelez, a respontas :

— Me hoc'h argas, emezhi, mar oc'h euz eun dra bennak da ober evidhon, lavarit din peleac'h ne deot ket evit ma zin di.

Guillou a ieas da genta droug enha; hogen derc'hel a reas varnezhan he unan, hag e lavaras :

— It da Vreiz ; va zoudardet ne daint ket larcoc'h evit ar Mans.

An itron-ze, a leverer, a zo deut d'an Naonet.

Arabat e ve gouscoude fiziout var gomzou evelse. Roue Prus ne zempl ket bevech ma za a enep he c'her.

An aotrou Faudeuil, bet vikel e Plouescat, zo maro n'eus ket pell.

An aotrou Larvor, vikel e Plourin-Leon, zo hanvet vikel e Cleden-Poher.

Roue an Itali a leverer zo digouezet e Rom d'an 31 a vis kerzu. Digemeret mad gant en dispac'herien. Ne deo ket en em staliet evel roue.

Al lesvarn (Cour d'assises) a zigoro e Kemper d'an 31 a vis genver. An aotrou Couëtoux, alier e lezvarn Roazon, a vezo en he benn. Evit e zicour en devezo an aotronez Turin ha Claret, barnerien e Kemper.

Setu ama, ervez eur gazeten, petra ra ar Prusianet dre ma zeont, eleac'h m'en em gavont mistri, er c'heriou, bourkou pe geriadennou a goez etre ho daouarn ; setu ama ar c'hem a lakeont etre ar re a ra digemer mad dezho hag ar re ne reont ket. Eleac'h ma rer digememer mad dezho, ma tremener dioutho, en em lakeont da genta da laerez, ha pa o deus great conez ins var an danvez, e lazont an dud araok mont kuit. Eleac'h ne rer ket a zigemer mad dezho, elec'h ma rebarber, ma clasker en em zifen outho, e lazont da genta an dud, ha neuze goudeze e casont gantho ar pez a garont.

Dijon. — Pa edo ar Brusianet o clask kemeret kær Beaun, o devoa great eun toullad prizonierien, hag en ho zouez ar beleg a ioa oc'h heul ar mobilet euz a vataillon ar Pyrenee-Izel. Ar belek-ze a zo iaouaog, hag a ioa guisket e giz ar Bearn. Eun ofiser prusian a deu d'he gaout hag e lavar dezhan ;

— C'hui zo eun teuner-frank?

— N'oun ket : me zo belek.

— E pe seurt arme?

— E bataillon mobilet ar Pyrene-Izel.

— Pet den a zo en ho pataillon?

— Her gouzout a ran, mes n'hen livirin ket deoc'h.

— Varzu peleac'h e za ho pataillon?

— Re a draou a fell deoc'h da c'houzout.

— Ah! evelse eo! mad, mont a rit da veza fuzillet.

— Pa garot! hag en em laca en he za e tal eur vezen he zaoulagad o para var an ofiser.

— Petra, eme an ofiser, n'oc'h eus ket aoun rag a maro?

— Nan, emaoun o c'hortoz.

An ofiser a droaz he zeuillou, hag a ieas kuit en e heja he ziouscoaz hag en eur lavaret : Guelit! Fransi zien! Fransizien! G. M.

PRIZ AN ED.

Kemper. — 7 *Genver.*		Pont-n'Abat. — 29 *Genve*	
Priz an daou c'hant lur.		*Priz an daou c'hant lur*	
Guinis.....	28 lur, 32 c.	Guinis.....	27 lur, 94
Segal.....	19 lur. 76 c.	Segal.....	24 lur, 66
Eiz.....	19 lur, 52 c.	Eiz.....	17 lur, 50
Ed-du.....	26 lur, 66 c.	Ed-du.....	«« lur, ««
Kerc'h.....	22 lur, 40 c.	Kerc'h.....	14 lur, 50
Avalou douar	8 lur, »» c.	Avalou douar	7 lur, 50

SCOL AR MARO MAD.

Laket e brezonek dre urz Aotrou Escop Kemper gaver en tiez merket evit Buez Jesus-Christ.

HISTOR BREIZ

Cant A. de M.

A so moullet evit an trede guech.

An dud divar ar meaz a gav el levr-ze kenteliou ca divar benn ar pez zo tremenet en ho bro.

Al Levr-ze a gaver er braz euz an tiez a verz Levriou enho.

Ar Gerant : Ar. DE KERANGAL

Kemper, moullet gand Ar. de Kerangal, Moullér an Escop

Dissadorn 21 Genver 1871. N° 312. C'huec'hvet Bloavez.

FEIZ HA BREIZ,

KELOU A BEP BRO, HA KENTELIOU VAR BEP TRA,

Digaset bep sul da gement Christen a gomz ar brezounek.

CONDITIONOU EVIT CAOUT AR GAZETEN :

Evit ar Finister, Costez-an-Nord *hag ar* Morbihan : *evit eur bloas*, daou scouet ; *evit c'huec'h miz*, pevarzec real.

An Abonamant a dle beza paet araog caout ar gazeten.

An hini ne zigas ket en dro ar c'henta cazeten a reseo goude ma zeo echu he abonamant, a zo consideret evel abonet a nevez.

A abonamant a gemerer e ti an Aotrou de Kerangal, *mouller an Escopti, ru ar Gigerez, n° 18, e Kemper.*

D'an Aotrou de Kerangal *epken e tleer adressi ar peamanchou ha kement a zell oc'h servich ar Gazeten.*

Ar scrijou da lacat er Gazeten a dleer da adressi d'an Aotrou MORVAN, epken.

ALL.

Er penn kenta euz ar bloas nevez-ma, epedomp arrea gemer ar gazeten vrezonek da gaout sonch etleer paea araog he reseo. Eun niver braz euz arre he c'hemer a zo varlerc'h gant ho faeamant evit ar bloas tremenet.

Cridi a reomp ive e tleomp lavaret d'ar re ne fell ket dezho reseo ken ar gazeten, eleac'h scrifa eul lizer da lavaret n'he c'hemerint mui, e ve guell dezho scrifa ar ger refusé ha sina var adres eun numero euz ar gazeten, hag he rei evelse d'ar facteur evit he zigas deomp en dro, kementse a ve œsoc'h hag evitho hag evidompni. Ar re a les ar gazeten a dlefe ive caout sonch da baea ar pez a dleont. Hiviennou a ancounac'ha kement-se.

KEMPER, 21 Genver 1871.

Kement hini en em ro d'an droug a glask an denvalijen, hag en deus casoni oc'h ar sclerijen. Jesus-Christ he unan eo a lavar an dra-ze deomp en he Aviel. Setu perag evel n'e deus nemet eun iliz, an ilis catolig hag a c'hellet en em zavetei enhi, evel ne deus nemet eun iliz hag a ve ar virionez enhi, kement hini en em ro d'an drouk, d'ar gaou, d'an errol, kement hini ne fell ket dezho heuilla al lezen gristen, o deus cassoni oc'h an ilis catolik. He discar a garfent, abalamour ma ema eno ato gant ar virionez sclear ha splam o condaoni ho dislealdet hag ho goal oberou.

Pa deu eur rum tud difeiz da gemeret eur fals creden hag eur rum all da gemeret eur fals creden all, ar pez a zigouez dalc'h mad, rag er meaz euz ar virionez ne gaver nemeur daou hag a ve a unan, neuze ema ar c'his gantho d'en em daga, d'en em hegal, d'en em zrailla; pa vezo meneg avad enz an ilis catolig, neuze en meglevinthag en em unanint ollevit oberar brezel dezhi. Pa vez clanv an daoulagad, neus fors pe seurt clenvet a ve crog enho, e vez poan o sellet oc'h an heol, ha zoken oc'h pep sclerijen skeduz; evelse kement en em ro d'ar gaou, e pe c'his bennag e ve, a gasa ar virionez.

Pa deuas, brema ez eus tri c'haut vloaz, ar c'henta protestanted da regi sae ep gri hor Zalver Jesus-Christ, da lavaret eo d'en em zistaga dioc'h an ilis santel, dioc'h ar guir iliz, e savaz dioc'htu en ho zouez freus, tousmac'h, brezel. An eil carter a zavaz a enep egile; lod euz ar brinsed a ieaz a du gantho, lod all a zavaz en ho enep hag a zistrujas cals anezho. Cals broiou a voue laket e tan hag e goad. An durked, o caout neuze tro vrao, en em lakeas da gemeret dre ners ar broiou christen, hag a c'hourdrouze en em renta mistri euz ar bed oll. Hogen petra lavare an dud reuzeudik-ze epad ma coeze kement a reuziou varnezho? « Kentoc'h cleze ar brinset, kentoc'h contellasen an durked eget croaz ar Pap!

Hag hirio an dud difeiz ha ne ma ket ar memes counnar en ho c'halon? Hor bro ger a zo flastret, dismantret, hag hi o deuz ive ho lod euz an trubuillou a goez var ar Frans; varnezho ive, couls ha var ar re all, e pouez ar voalen-ma a justis Doue, hag epad an amzer-ze petra a reont-hi? Eleac'h difen ar vro, eleac'h sicour he difen, en em gemeront oc'h he difennourien; en em gemeront oc'h kement zo christen, oc'h ar c'houenchou, oc'h an ilizou, oc'h ar feiz, oc'h ar relijion, oc'h ar Pab, oc'h an ilis santel, o clask ho distruja oll. Ha ne leveront-hi ket ive, da viana dre ho oberou, evel ar brotestanted coz : « Kentoc'h ar c'hleze, kentoc'h an tan, kentoc'h kanoliou ar Brusianed eget croaz ar Pap pe he voalen a bastor!

Jesus a lavar en eul leac'h all euz he Aviel : « An nep n'ema ket ganhen zo a enep din; hag an nep ne zestum ket ganhen a fouillez. » Ha ne velomp-ni ket e guirionez kement hini a zilez ar guir relijion, ar virionez, e pe c'his bennag e trofent divar an hent mad, o caout oll casoni oc'h ar guir relijion, ar guir iliz? Ha n'ho guelomp-ni ket holl o fouilleza, da lavaret eo, o tiscar, o tistruja kement a gavont var ho hent? Ha goude ma o deus discaret, distrujet, morse n'ho gueler goest da zevel netra a nevez; red eo e teufe Doue he unan da zevel ar pez o deus diecaret, pe da lacat re all

guelloc'h evitho d'hen ober: anez o divije digaset fin ar bed pell zo.

Var gementse eur scrifagner christen a lavar :

En doare ma ema brema ar bed, euz a zaou dra unan; pe an aotrou Doue a lezo an enebourien da beurdistruja ar Frans, hag an dispac'herien da gaout ar gounit, ha neuze an ilis santel n'e devezo mui bro gatolig ebet evit he difen hag he zevel euz ar stad ankenius m'az eo laket gant an dud difeiz, ha neuze e c'heller lavaret ema deut an termen diveza evit ar bed; rag an ilis ne ell ket beza distrujet, ne ell ket chom evel m'ema, hag ar bed ne deo bet great ha ne jom en he za nemet evithi; pe ar bed ne dle ket echui c'hoaz, ha neuze Doue a deui da rei ar frankis d'he iliz, hag evit kementse e savo hor bro evit he difen. Ha setu ar pez a esperomp evel m'hen esper hon tad santel ar Pab, evel m'hen esper an Eskibien hag an oll gristenien vad. Hen esperout a reomp o velet pegement a bedennou birvidig ha caloneg a zao bemdez varzu hor Zalver Jesus-Christ hag he vam santel ar Verc'hez. Ar goad scuillet var an dachen vrezel a c'houlen trugarez. An armou-ze zo creoc'h eget kanoliou ar brusianet; ha goude oll Doue epken a c'hell rei ar gounit.

Ne oufet ket miret da estlami o velet ners calon Pii nao e creiz an trubuillou a goez varnezhan. Ners, gallout, finesse, gourdrouzou, pep tra a glasker da ober ar brezel dezhan, ha bepret e chom stard ha ferm en he za. Eur roue difeiz a gas eun doare lakez evit beza he c'hardien, evit he zioual evel eur prizonier. Hema a zonch dezhan e lacai ar Pap da ober ar pez a garo, e lacai ar Pab da nac'h al le great ganthan d'an iliz, evel m'ema ar c'hiz hirio gant ar brinset ha gant calz a re all da vont a enep kement le o deus great kerkent ha ma tro en ho froudeu. Petra eo eul le hirio evit tud a zo, tud zoken er c'hargou huela? Eur c'hoariel evit ober goab euz ar re a ve dizroug avoalc'h evit fiziout enho, hag a dorrint pe a vresint dindan ho zreid kerkeut ha ma cavint o defe gounit oc'h hen ober.

Hogen guelit pe gen nec'het eo an den-ze pehini a gred ez eo c'hoas christen catolik goude m'ema an anaouen o poeza varnezhan, goude ma'z eo laket er meaz euz an ilis! Ar Pab a zalc'h mad da gement en deus prometet da Zoue ha d'an iliz, ha n'en deus aoun na rag he enebourien na rag ar maro. Ar prizon, ar baourentez, an dismegansou, netra ne ra dezhan chench mennoz. Bepret e lavar : Ne allomp ket ober ar pez a c'houlenner diganeomp ; hag ar ministr-solier a zo nec'het avoalc'h, rag eleac'h dont a benn euz he daoliou caer, ne c'hell ket zoken caout digemer digant vikel Jesus-Christ.

Guir eo, evit en em zigoll en eun doare bennag, e laca ober freuz e Rom, e laca discar croaziou, discar hent ar groaz, ar c'haera hent ar groas, credabl, a ioa er bed, an hent ar groas-ze savet el leac'h ma o devoa kel liez a vil merzer skuillet ho goad evit ar feiz, e laca lamponet da gana soniou mezuz ha da c'houlen maro ar Pap, kementse oll ne ro ket dezhan he c'hoant. Pii nao, evel Pii seiz brema ez euz eun nebeut bloaveziou, a lavar ar pez a lavare Naboth guechall pa glasket laerez he vinien divar he goust : « Doue ra viro e tiscrokfen euz an heritach o deus lezet va zud ganhen. » Naboth, eme ar Pab, a roaz he vuez evit difen he vinien, ha ni, daoust petra a oufe digouezout, ne ellomp ket chom ep difen guiriou an Ilis Santel, rak great on euz al le d'hen ober. » — Ar Pab a lavar c'hoas : « Discleria a reomp ez omp prest, gant ar zicour a c'hras Doue, ha daoust d'ar beac'h euz hor bloaveziou, da efa beteg al li, evit Ilis Jesus-Christ, ar c'halir a zo plijet gantha da efa ar c'henta evithi, ha morse ne roimp hon asant da nicun euz ar goulennou disleal a rer ouzomp. »

An Tad Santel ne ro ken respont d'he enebourien nemet diskuez dezho an islonk ma en em daolont enhan var ho fenn. Pidi a ra eb ean evitho, hag alia an Eskibien hag an oll gristenien fidel da bidi evit ma tigorint ho daoulagad ha ma tistroint oc'h Doue.

G. M.

SANT KADOK.

V.

Daoust pe ger rust e voat e kenver ar re a c'houlenne beza resevet e couent Lancarvarn, an darnvuia anezho a zalc'he mad, ha gouzout a c'hellomp tost da vad an niver euz ar venac'h a ioa er gouent-ze dre hini menac'h abati Lanpadarn-Vaur eleac'h ma zoa eis cant seiz ha daouugent, ha dre hini Bangor, eleac'h ma zoa daou vil pevar c'hant. Eur bobl tud, evel a veler, a ioa er c'houenchou-ze. Credi a c'heller gouscoude eo ar scolaerien a zave eul loden vad euz an niver-ze ker bras.

Ar scolaerien a zave eur guir scolach. Renet oant gant eur rum venac'h a zibabet etouez ar re all evit ober scol. Evit ar vugale, reglen ar gouent n'oa ket evitho, pe da viana tennet oa evitho an drein anezhi. Divezatoc'h e velent a speret al lec'hiou-ze ma o devoa tremenet enho ho c'henta bloaveziou, evel eun enezen dudiuz, evel eul liors carget a frescadurez hag a vleun, eleac'h ma o devoa hejet guezen ar vouezieggez evit ranna etrezho ar frouez anezhi. Ar bobl ha barzed ar bobl, evitho n'oant ket bet eno, a zouge gouscoude ar memes barnedigez var al lec'hiou dudius-ze. « Eno, emezho, e cavet pep mad ; eno n'oa na laeron zouar na laeron vor, nag enebour ebet o clask tizout he breiz ; eno n'oa na brumen, na barrou amzer, na goal avel e giz ebet ; ato ar peoc'h, an unvaniez, ato an nevez-amzer gant he gurunen lili, roz ha violetez ; ha var ar memes guezen, etouez deliou ato glaz, frouez ar c'halagoan ha bleun an hanv mesk e mesk. Ar re a jome eno a voa tud iaouank n'oa bet morse tachet ho zae venn gant ar goad, a ioa al laouenidigez o para var ho bizach, n'o doa netra evitho ho unan nemet ho levenez, hag a ioa pep tra gantho e boutin. »

Er froudennou dudius-ze, guisket dezho liou ker

brao tennet euz a gredennou paien ar Celtet, ar barzo negez a ioa ker guir hag an histor ; ne rea nemet peur ziskuez ar virionez en he giz, hag e lakea epken da graza o lavaret ne dostea na poan, na clenvet, na zoken ar maro oc'h ar vistri scol-ze a zioroe bugale pell dioc'h ar bed, ha ne deue dezho euz ar gosni nemet an dousder, ar bleo guenn, an historiou hir hag ar zoniou. E guirionez an descadurez ha ne jom-hi ket ive ato iaouank, laouen ha seven, hag evelse ne dle-hi ket padout ato ?

Evit rei c'hoas d'ar froudennou-ze muioc'h a henvelidigez oc'h ar virionez, e tigouezas ma voa an hano roet d'ar c'houenchou e Breiz hini armeou an Env, ha ma lavaret *chœur* ar venac'h evel ma lavaret chœur an ælez. Eur wenn dud hag o divije bet sperejou nebeutoc'h birvidig eget ar Celtet, nebeutoc'h troet var an traou huel, o divije gallet kemeret ama an eil rum eleac'h egile ; hogen neuze zoken ar bobl a vije bet c'hoaz ar guir ganthan. Rag ha cals kem a ioa etre kanaouennou Kadok ha re an ælez? Pe seurt traou all o divije desket ar c'hannadet-ze euz an Env d'an dud, ma vijent deut d'ho c'helen ? Ar pez a zeske Kadog oa caret Doue, ar studi, ar varzonegez, ar vouezieggez, ar vro, kement a zo guir, kement a zo caer, kement a zo mad. Eun doare en devoa dezhan he unan da zeski an dra-ze d'he ziskikien, hag an doare-ze a gavomp, dindan meur a hano, e scoliou an oad creiz. Ha c'hoant en doa hen da rei da anaout d'he ziskibien petra a dlient da zonjal divar benn Doue, e lakea anezho da scrifa ar guerziou-ma :

« N'eus hag a ve nemet Doue,
« N'eus beo nemet Doue,
« N'eus mad nemet Doue,
« N'eus fur nemet Doue,
« N'eus gouezieк nemet Doue,
« N'eus galloudek nemet Doue,
« N'eus carantezus nemet Doue,
« N'eus nemet Doue carantez,
« N'eus nemet Doue leun,
« N'eus leun nemet Doue. »

Evit diskuez pe gen talvoudeg eo an descadurez, en em gemere en doare-ma :

« N'eus gallout ep gouezieggez ;
« N'eus furnez ep gouezieggez ;
« N'eus diere ep gouezieggez ;
« N'eus frankiz ep gouezieggez ;
« N'eus genet ep gouezieggez ;
« N'eus noblans ep gouezieggez ;
« N'eus gounit ep gouezieggez ;
« N'oar ket den ep gouezieggez ;
« N'eus gouezieggez ep Doue. »

Hag evel ma zoa deski dindan envor ha studia scridou ar barzed hag ar muzig eo a lakea ober muia, e lavare c'hoas :

« N'eus ket a c'houeziegez ep sicour ar varzonegez. »

Pe e c'hiz-all :

« Den n'eo mab ar vouezieggez ma na d'eo mab ar varzonegez. »

Hag o lezel neuze cabest gant ar barz hag ar barzonegez da vont keit ha ma carjent, keit ha ma c'heljent, e lavare :

« Den ne gar ar guerziou ep caret ar sclerijen ;
« Den ne gar ar sclerijen ep caret ar virionez ;
« Den ne gar ar virionez ep caret al lealdet ;
« Den ne gar al lealdet ep caret Doue ;
« Den ne gar Doue ep caout an eürusdet. »

Ato Doue er penn kenta hag er penn diveza a bep tra ; bepret carantez Doue dreist pep carantez.

Unan euz he ziskibien o veza goulennet outhan petra eo ar garantez :

« Ar garantez, emezhan, eo an Env. »

— Hag ar gasoni ? eme an diskibl.

— Ar gasoni eo an ifern, eme ar zant.

— Hag ar goustians ? petra eo, eme c'hoaz an diskibl.

— Lagad Doue en ene an den, a lavaras Kadok. Respont caer meurbet !

Euz al lec'hiou huel-ze eleac'h m'en em zalc'he a reset gant an ælez, Kadok a vouie gouscoude disken d'an douar. Ar manac'h en doa calon ha iez eun den euz ar vro. Ne gaf ket din e ve den hag en defe lavaret morse guelloc'h petra eo an hini a gar e guirionez he vro:

« Ne deuz, emezhan, hag a garfe mad he vro nemet an nep a labour an douar. »

Evel am eus lavaret, kouenchou ar Celtet, eleac'h ma cavet destumet ar relijion hag ar skianchou. a gemeret evit enezennou eürus taolet var mor bráz ar gouezeuri. Kement ene e devoa ioulou cre, a felle dezhi mont di ; lod sclerijennet gant an Env, a glaske eno lacat ho c'halon dienerez, a glaske eno ar peoc'h, ar frankiz, ar madou eternel, ar zilvidigez ; lod all poulzet gant goal ioulou ar bed, a zonje dezho e cafjent eno tenzoriou, hag en em dole eno evel guir laeron vor. Histor couenchou ar Celtet, epad ho amzer gaera, a zo leun euz an diskennou-ze great enho ganr al laeron, hag en histor Lancarvan ne gaver ket nebeutoc'h eget er re all. Guelet on euz huefoc'h eun tamik skuer a gementse ; setu ama c'hoaz eun all etouez mil :

Touellet gant ar c'hoant teleur he graban var an danvez a zonje dezhan a ioa destumet er gouent abaoue m'oa savet a nevez, eur c'habiten laeron, eun den otuz hanvet Savil, a roas da c'houzout d'he vanden e voa eun taol dorn da ober er gouent ha ne goljent ket ho foan. An taol dorn-ze a blijaz avoalc'h d'he gamaradet, ha setu-hi o pignat var varc'h hag o c'haloupat varzu Lancarvan. Eno evel ne gavent ket an danvez a glaskent, en em lakejont da ober rins var bevans ar venac'h.

Ar pez a gavet er gouent oa bara guinis, leaz, amann ha dour-vel ; d'an amzer fask e cavet ouspen-ze kig eur penmoc'h a veze lardet var ar bloas.

Pa o doa great ho c'heusteuren, ar scraberien a gouscaz er c'hao, mezo dall, etouez ar podou dourvel goulonderet ha discaret.

Ar glouer paour o devoa mez defot n'o doa gallet difen ho bevans, hag a ieas d'an ilis da c'houlen sicour Doue a eneb ar re o doa ho laeret, ha da c'hortoz ho abad da zistrei, rak n'edo ket er gær neuze.

Pa voa distro Kadog ho c'hlevaz oc'h huanada :

— Pe seurt reus zo digouezet eta, emezhan, ma c'huanadit evelse ?

Ar glouer a zisclerias dezhan petra a ioa c'hoarvezet ha ne ellent ket miret da scuilla daelou.

Ar zant avad ne reas nemet c'hoarzin o clevet kementse.

— N'eus nemet an dra-ze, va bugale, emezhan ?

Me zonje din oa digoezet goasoc'h evit evelse. Guelomp, list oc'h anken ; gant eun nebeut pasianted ni marteze a denno hor rebech : Ar basianted eo mam an oll vertuzion. Lezomp an dud-ze eun nebeut da roc'hat gant ho c'horfat. Pa vezint croget doun en ho c'housk, daouzeg ac'hanoc'h a gemero notennou lem, hag a droc'ho dezho an anter euz ho baro hag an anter euz ho bleo. Troc'hit ive muzellou ha discouarn ho c'hezeg ; evelse e lakeot oll dud ar vro da c'hoarzin dezho, hag o pezo c'hoariet dezho eun dro ar vrava.

Ar glouer a heuillaz ali ho abad pehini, evithan da veza en em c'hreat manac'h, n'en doa ket ancounac'het ar godiserezou, avechou criz, en doa guelet gant an dud a vrezel ma en doa tremenet he iaouankiz en ho zouez.

En eun taol ar re a ioa deut evit laerez ar gouent a voue kempennet e doare, ha pa zafchont èuz ho c'housk evit mont kuit araok goulou deiz, nicun anezho ne zonje e pe stad vrao edont hi hag ho c'hezek.

An den Doue, evit diarben counnar an dud-ze, rak gouzout a rea ervad ez aje counnar enho pa deuje an deis da ziskuez dezho e pe stuz edont, a zihunaz he ziskibien kerkent ha ma voant eat en hent.

— Savit, emezhan, lakit ho tillad hag ho pouteier ; red eo deomp mont a ziarben da Savil ; rak ne vanco ket da zont en dro d'hon laza, kerkent ha ma velo on eus great goab anezhan.

Antercant anezho en em viscaz, ha Kadok, eun delen en he zorn eleac'h eur wareg a veze gantha guechall, a ieaz en ho fenn a ziarben da Savil en eur gana eur c'hantik.

O veza digouezet var beg eun dorgen, e veljont ar c'habiten hag e vrezellourien o sevel dioc'h an tu-all hag o tont varzu enho. « Mes a lavare Kadok, ar justis zo trec'h d'ar gounnar ; telen ha kanaouennou ar zant a voue creoc'h eget clezeier Savil hag he vanden, hag a dolaz ar strafuil etouez he dud hag he gezeg, evel ma en doa sant Jermen tolet ar strafuil etouez brezellourien all o cana *Alleluia*. Coeza a rejont euz a c'horre ar menez an eil var egile, hag e zejont, tud ha kezeg, a ruil bete gouelet eun islonk.

O velet-se, ar zant en em lakeas da gana hymn sant Ambroas : Ni ho meul, ô va Doue, ni oc'h anavez evit hon Aotrou ! » Ha neuze he ziskibien a ganaz an hymn hed ha hed beteg ar fin en eur zistrei laouen meurbet d'ar gouent.

G. M.

(*Eur pennad all eur vech all.*)

An Inkin benniget.

IV.

Pa zigouezaz Godig e kichen prenest ar c'hastel, e velaz eno eun den drouklivet, toullet oll he zivoc'h, he zaouarn treud ha seac'h evel re an ankou. Cregi a rea en dra c'hellé er barrigner houarn a ioa a dreuz hag a hed er prenest evel eur c'hrill, hag e lavare gant eur vouez glac'harus : m'em eus naoun ! m'em eus naoun !

Panefe he c'harantez hag he c'hoant da ober vad, Godig a vije bet fatet o velet eun dra evelse. He anken a roas ners dezhi, hag e c'hellas, dioc'h an diaveas, cripat ive oc'h ar barrigner houarn ha lavaret goustadik d'ar prizonier :

— Aotrou Jil ! setu ama bara.

— Piou out-te ? eme ar prizonier o tistrei buhan da velet piou a gomze. Eal a bers Doue, hag euz ar Baradoz e teues-te ?

— Oh nan, ne d'oun nemet eur goueriadez paour, ker paour zoken, ma n'am eus da ginnigen da eur mab a Vreiz nemet eun tam bara du. Me eo Godik Madek.

— Godig ? eme ar prins en eur gas buhan ar bara d'he c'hinou hag o chocat varnezhan chasun, Godik ? Peieac'h em eus-me clevet an hano-ze ? ha ne ket te oa ar verc'hik-ze da behini Franseza ha me a gasaz eun inkin brema ez euz eun nebeut bloaveziou ?

— Ema ama ganhen an inkin, va frins ; n'oun ket bet discroget anezhan abaoue.

— Ha penaus, merc'h keaz, ec'h eus-te gallet e creiz an noz dont da zicour da brins ? rak va buez a zaveteez din, Godik. Daou zervez zo, dacu zervez hir, cleo, n'o deus roet tam din. Eat oun diners, dare oun da vervel. Ah ! plijet gant Doue pardoni din va fec'hejou o velet ar poaniou am eus da c'houzanv. Godig, eur banne dour ? en han' Doue, eur bannik dour !

Jil a ieaz à drein da gaout eur gos skabel dorret a ioa en toul prizon-ze, hag a zigasas ganthan eur podik dour a ioa eno seac'h. He rei a reas da C'hodig dre voask ar barrigner, hag houma, goude beza lavaret dezhan kemeret fizians, a ieaz adarre dre an hent ma voa deut evit kerc'hat dour. Treuzi a reaz ar c'hoad, hag ez eas da garga he fod da ster Guerc'hez an derven. Teleur a reaz he inkin benniget var ar geot evit caout he daou zorn dieub da garga dour.

O burzud, pa deuas da gerc'hat he inkin, e voa en dro dezhan eur vodennad sivi fresk ha dare. Sivi e mis meurs ha dre eun amzer ker ien ! An dra-ze ne elle beza nemet eur prezant digant ar Verc'hez. Mont a reas d'an daoulin da drugarecat Mam Doue ; neuze e cutuillaz ar sivi hag ho c'hasas ganthi kempen en he zavancher, hag hi adarre d'ar red a dreuz ar c'hoat.

Ar prizonier paour a loskaz eur griaden a laouenidigez o velet ar sivi-ze ker fresk ha c'hoez ker mad gantho.

— Sivi ! emezhan ; ha sorserez out-te. Godik ?

— Oh ! n'oun ket, va frins ; me zo ker souezet ha c'hui ! Doue hag an Itron ar Verc'hez a zo mad meurbet em c'henver. Debrit ar sivi-ze ep aoun ; evidoc'h int lakeat da zarevi. Me am boa laket inkin an Itron Huelina a Zinan var an douar keit ha ma edon o tenna dour, hag epad an amzer-ze ar sivi-ma zo coezet euz ar Barados. Ouspen ar burzud-ze zo digouezet henoz. Neuze keit ha ma torre ar prins he naoun hag he zec'het, ha ma saoure ar sivi blazet mad-ze, Godig a gontas dezhan ar pez a ioa digouezet, an taoliou e doa clevet da skei var an or, ar c'hlemmou truezuz e doa clevet dre ma treuze ar c'hoat.

— An dra-ze, va frins, emezhi, a ioa eun ali a roet din-me. Hoc'h eal mad eo a felle dezhan e teujen d'ho sicour daoust pe ger reuzeudig oun. Ar c'hlemou-ze a gleven e blenchou ar guez, ha ne voant-hi ket eneou ho tud coz o truezi deoc'h ?

—Ah ! va mam ! va zad ! mar guelont euz an Env ho map paour Jil, nag hi a dle kunudi o velet pe gen dall eo an hini a lez he dreina a gastel da gastel, a brizon da brizon, ato chadennet, goal gaset ha lezet ep tam ! N'en en glemjen ket ma vijen bet cablus ; mes me zo divlam, Godik, n'em eus great netra euz ar pez a damaller din !

— Er bed-ma ne deus nemet dislealdet, eme C'hodig, o sonjal er pez e devoa he unan da c'houzanv. Hor Zalver a zo bet ive dianavezet, goal gaset, great pep seurt dismegans dezhan. Diskuezet en deus deomp hent ar C'halvar o vale he unan dreizhan da genta.

— Ar zonch-ze eo en deus roet calon din beteg hirio, eme Jil, hag a rai din kenderc'hel beteg penn. N'em bezo ket pell da c'houzanv mui, emezhan gant eur mousc'hoars glac'harus. Paour kez Godig, eur c'hras en deus great Doue dit oc'h da lacat da c'henel en eur stad dister.

— Pep stad en deus he enouamanchou hag he boaniou, o va frins !

— Me evelse, Godik, me am eus bet goasoc'h eget enouamanchou ; me am euz efet calir ar c'hoervder beteg al li. Lamet o deus diganhen kerent, mignonet, mitizien, huisien. Pelleat o deus diouzin va fried carantezuz ep va lezel zoken da lavaret dezhi eun diveza kenavezo. Eus va breur, euz a Fransez a garien kement hag a garan ato a greis calon, o deus great va brasa enebour. Tolet o deus caillar var va gloar ar glanna, var ar pez a garien muia, var va zonjezonou ar re eüna. N'eus ket a c'heier ha n'o defe savet em enep. Etouez ho geier all, o deus lavaret e voan enebour d'am bro. Nan, mil guech nan ! Mar d'oun bet pell e Brozaos n'oun ket deut da veza saos ; va c'halon ha va ene a zo chomet ato stag oc'h va Breiz muia caret ; ha me en eur vro estren ne zonjen nemet enhi. Ama, er prizon enk ha tenval-ma, mar em eus c'hoaz eur blijadur bennag, eo sonjal an ezen a deu dre ar prenest-ze eo ezen Breiz, ar c'hornig euz an oabl a c'hellan da velet eo oabl Breiz. Pa vezin maro, Godik, mar gell da vouez dister en em rei da glevet, oh ! lavar d'am bretonet, mar en deus bet Jil anaoudegez vad evit prinset Brozaoz, he galon a ioa ato oll da Vreiz.

Ha brema, merc'h ker, digaset ama gant Doue, kea d'ar gær ; va goardou a alfe dont ama, ha ma coesez etre ho daouarn, ar vad ac'h eus great din a goustfe da vuez dit. En eur dremen dirag Guerc'hez an derven, laca dirazhi an tam-ma euz va gouriz a zo herminik Breis merket varnezhan ; setu kement a c'hell eur prizonier reuzeudik da ginnigen d'he batronez galloudus. Godik, te ac'h eus great vad d'am c'halon ; ra vezi benniget ! kenavezo !

— Kenavezo ! ô va frins, me deui adarre varc'hoas ! Red eo e chomfac'h beo ; arabat eo falgaloni. Gant sicour Doue e teuot abenn da ziskuez trubarderez hoc'h enebourien, ha da ober ho peoc'h gant an Duk Fransez.

Jil a hejaz he benn, a reas sin gant he zorn da C'hodig, hag houma en em dennas kuit.

Na Fant Madek nag ar ruzik n'o devoa gouezet e voa eat Godig er meaz euz an ti. Distrei a reas ker goustad ha ma voa eat kuit. En em lacat a reas neuze etouez he zruillou da glask cousket. Izom e devoa da gousket evit mouga an naoun a zante ; rak bara he c'hoan e devoa roet da Jil, hag abaoue ar mintin ne devoa debret tam.

— Paour kez prins, emezhi outhi he unan ; gouzanv ara poan du-ze, ha me a c'houzanv poan ama. Ra roi Doue deomp ar c'hras da veza sentuz oc'h he volontez santel.

Godig a zalc'has mad d'he gér. Bemdez, epad eur pennad amzer, en despet d'ar goardou, e cave tro da vont beteg ar prins ha da rei dezhan euf loden euz an tam bara du a rea he magadurez. Avechou he lesvam, pa veze en he mad, a roe dezhi eun tamik kik gant he bara, ha neuze an tam kik-ze a ioa oll evit ar prins.

E kichen Guerc'hez an derven e cave ato sivi da gutuil ; hag ar sivi-ze n'ho zanvea morse. Pa veze re evit ar prizonier, e roe ar pez a jome d'ar c'henta paour a gave, en eur lavaret dezhan : pedit Doue evit ar prins Jil.

Eun dervez ma zea Godik, evel ma voa boas, da gas he zam bara d'ar prins, e voue souezet o velet n'edo ket er prenest oc'h he gortos, rak peurliesa her c'have eno.

— Va Doue, emezhi, maro eo douetus !

Ar plac'h kez a viscas biou ar maro, he c'halon a deuas da vantri, hag e voue eur pennad ep gallout tenna he halan. Pa voa deut enhi he unan, e tosteaz oc'h ar prenest, hag e sellaz en diabars.

Oc'h ar sclerijen dister euz eur c'hleuzer stag oc'h enn treust, e velas ar prins Jil. Mes a beo oa ? Astonnet oa var eur scaoun, drouklivet, stennet he vizach, ne

finve ezel, henvel oa oc'h eur c'horf maro. Daoust d'he anken. Godig e devoue nerz avoalc'h evit skei eun taol calet var ar prenest. Jil a reaz eur scrijaden, a zavaz he benn, hag a droaz he zell varzu ar barrigner houarn. Ne ket maro ; mes penaoz en deuz-hen collet ar pez a nerz a jome ganthan? Ne c'helle ket bale, a ruz epken ha dre boan e c'hell dont beteg ar prenest hag he zigeri.

— Te a zo aze, Godik, oh ! bennos Doue !

— Va frins, petra zo digouezet ganeoc'h ? petra zo great deoc'h ? eme ar plac'h kez he daouarn ganthi e croaz hag an daelou en he daoulagad.

— Godig ! eur bannik dour, abalamour da Zoue ! oh ! m'em eus poan ! ro din eur beradik dour !

Godig a roas d'ar prins eur pot douar leun. Jil a stagaz he benn outhan hag a efas he voalc'h. Mes neuze e coezaz anter varo var ar scaon eleac'h ma edo astennet araok.

— Godik, emezhan gant eur mousc'hoars truezus, ne gaf ket dezho : e varfen buan avoalc'h.

— Petra livirit? va frins, eme C'hodik strafuillet oll.

— Daou eus va goardou o deus digaset din eur souben druz ; ha me, dare gant an naoun, a zo lamet varnezhi evel var eur obuet ar c'hoeca. Goude beza bet trahiset ken alies, n'em eus ket c'hoas desket anaout an dud. Godik ! Godik paour ! ar souben-ze a ioa contam enhi... Oh ! red eo beza cre evel ma zoun evit beza gallet herpel oc'h ar c'hontam-ze. Mes abenn daou pe dri dervez, marteze kentoc'h, map an duket a vreiz ne vezo mui etre daouarn ar indazet-ze pere ne dint tud nemet a bano. Eun dra avad am befe c'hoant da gaout araok mervel ; daoust ha me hello he c'haout?

— O va frins ! mar demna e gallout ho servicherez, n'oc'h eus nemet lavaret.

— Rei a rafen an diveza beradou euz ar goad a chom c'hoaz em goazied evit gallout guelet eur belek. Mar gouzout peleac'h caout unan euz a veleien an Done a drugarez, Godik, kea d'he bidi da zont da zicour Jil a Vreiz d'en em bourchas d'ar maro.

G. M.

(*Eur pennad all eur vech all*).

D'an eiz a vis kerzu, Aotrou Person Guengamp en deus great, en hano tud he barrez, eur goestl solanel d'an Itron-Varia-a-Vir-Sicour, evit goulen ma viro oc'h ar Brusianet da zont e Breiz. Setu ama he gomzou :

« Rouanez vraz an env hag an douar, patronez an ilis-ma, ITRON-VARIA-A-VIR-SICOUR, guelet a rit eharz ho treid ho pugale o c'houlen ho scoazel meurbet galloudus. Euz a vouelet an draonien-ma a zaelou, e savont varzu enhoc'h ho moueziou glac'haret ; silaouit ho huanadou, ha taolit varnezho eur zell a druez.

« O mam vad, guelet a rit hoc'h unan pe ger braz eo hon reuziou : An Ilis zo mac'het ; Pii Nao, hon tad muia caret zo etre daouarn he enebourien ; ar Frans, hor bro ger, n'eus nemet distruch enhi hag a zo beuzet en he goad ; ha mar d'eo scrijuz an amzer brema, an emzer da zont ha ne d'eo-hen ket spontusoc'h c'hoas ?

« Oh ! hen anaout a reomp, hor pec'hejou eo o deus laket breac'h ho map da zevel en hon enep ; ia, cabluz omp ha cablus bras ; mes c'hui eo ar vam a zousder hag a drugarez, goulennit gras evit pec'herien keuziet.

« Da genta ec'h erbedimp ouzoc'h, ô Mari, ar pez a gar muia pep calon catolik. Bugale d'an Iliz ho pedimp evit hor mam ; kemerit he afer etre ho taouarn ha grit mez d'he enebouri n.

« O pet sonch ive, ô Guerc'hez didach, o pet sonch euz a Bii Nao, vikel ho map ; sicourit hen en he enkrez, ha casit dezhan eun œl euz ho lez evit terri e jadennou.

« Resevit brema ar goestlou a reomp evit hor bro reuzeudik. O pet truez oc'h ar Frans-ma, a ioa n'eus ket pell rouanez ar broiou, hag a zo hirio coezet he c'hurunen, a zo trec'het, discaret ; mes ne dai ket da goll, rak pell amzer zo eo consacret deoc'h ; silaou a reot hirvoudou an intanvezet, ar vinoret, ar mamou glac'haret, hag ho calon tenereet gant pedennou ken aliez a ene mad evel a deu d'ho pedi en deis caer-ma, c'hui a zavo adarre merc'h hena an ilis, c'hui a zaveteo Frans Charlemagn, Sant-Loiz ha Lois Trizek.

« Difennit dreist oll ar re zo ho pugale, o Itron-a-Vir-Sicour. Na lezit ket an dud criz, ar re a gasa an henor a renter deoc'h evel ma caseont ar Frans, da zont morse da saotri dour hor Breiz catolig, an douar noblma bro Bertrom Dugueslin, Charles Bleaz, Franseza a Amboas, bro an dud dispar, hag a ro c'hoaz hirio d'ar Frans he guella difennourien.

« Erfin, ô Mari, plijet ganeoc'h lacat dindan ho skoazel a vam ar gœr-ma a Vingamp pehini a zo deoc'h ; rag ama ema al leac'h santel choazet ganeoc'h hoc'h unan, ha c'hui eo hon Rouanez. Itron-a-Vir-Sicour, saveteit eta ho pobl, ha benniget al loden ger-ma euz hoc'h heritach. *Salvum fac populum tuum, et benedic hæreditati tuæ.*

« Hen esperout a reomp ferm, ô c'hui oc'h pehini n'en em erbedjor morse en aner, c'hui a roi digemer mad d'hor peden, ha dreizoc'h e teui deomp ar silvidigez a c'hortozomp. Ha gousconde evit beza sur e vezo silaouet hor goulen disterr, e fell deemp ober eur goestl solanel.

« Silaouit eta, ô hor mam, silaouit goestl bo pugale : Ma teurvezit miret oc'h hor bro da veza breset gant an enebour, ni a ra al le ne ancounac'haimp ket ar madober-ze ; eun dervez, hag ep dale, e teuimp adarre da droad hoc'h aoter da gana an *himn a action a c'hras*, hag evit diskuez hon anaoudegez vad, e savimp eun dra bennak din euz an hini zo var eun dro hor Mam, hon Itron, hag hor Rouanez, eun dra hag a zigaso sonch da viken ez oc'h deut brema a nevez d'hon difen.

« Hogen, her gouzout avoalc'h a reomp, ô hor mam, ar pez a c'houlennit diganeomp da genta oll, eo hor c'halonou ; dont a reomp eta hirio d'ho c'hinnigen

deoc'h, plijet ganeoc'h reseo ar c'halonou-ma euz ho pugale ; lakit-hi en ho c'hre e kichen hoc'h hini, pellait dioutho ezen ar pec'het ha mirit outho da zont da veza difeiz.

« Ra c'helfemp evelse delc'her mad d'ar feiz, d'ar feiz catolik, gloar hor Breiz, ha delc'hel mad ato da c'her hon tadou coz : *Potiùs mori quàm fœdari*, kentoc'h mervel eget beza saotret ! Ra c'helfemp dreist oll ô ar vella euz an oll mamou, o veza devot deoc'h evel guir vugale, o kenderc'hel d'en em erbedi ouzoc'h gant fizianz, o veza douget d'ho servicha ha da lacat ho servicha, en em ziskuez e pep leac'h din da veza bugale d'an *Itron-Varia-a-Vir-Sicour !* — Evelse bezet great.

Evit rei da anaout da lennerien *Feiz ha Breiz* petra o defe da c'hedal dioc'h ar Brusianet, ma teufent dre valeur er vro-ma, setu ama petra a lavar eur beleg en deus merket deiz evit deiz ar pez o deus great en he barrez dre behini int tremenet. G. M.

Etouez ar Prussianed.

Setu aman, ger evid ger, ar pez a zo c'hoarvezed gan-en abaoue ma em'an ar Prusianed er vro. Ar virionez a lavaran penn da benn ha ne lakaan nemed ar pez am euz gueled va unan, rag ma rankfet kredi kement a lavar ann dud ne oufet ked peur chomm a za.

Pell a ioa or boa kleved ar c'hanol o krozal : Meur a veach prenestou ann ti o doa sklaket ar guer varnez-ho gand ann trouz : Ann douar, meur a veach en doa krenet a zindan va zreid. Er guechou kenta ar goad a domme, mes dont a rea ann abadennou kenn aliez ma ne reat van ebet ken.

Hounnez eo bed hor buez epad var dro daou viz. Ar c'heleier a lavare e pellea hon enebourien, ha ni a gouie e tostea bemdez.

Eun dervez e c'hen em gavaz en hon touez eur c'helou glac'haruz :

— Kemered eo kear Rouan ha kear Evreux gand ar Prusianed : Breman e m'aor varnomp diouc'h an daou du !

Chomm a rejomp er c'his-se tri pe bevar devez, eb kelou ebed euz a nebleac'h. Eul lizerig bennag a deue eur veach ann amzer, mes setu tout.

Oa eat adarre ar spount en he hent, pa deujer eun dervez, deiz gouel Maria an Azvent, ann eiz a viz kerzu, da lavaret deomp :

— Emaïnd e Bourgtherould, eul leo a Sant Denez. Dioc'htu ar pennou en ear hag ann holl d'en em voda.

Ann hent houarn ne dea ken eur pennad a ioa : Ar post a veze great dre guz gand eur c'har hag a iea dre aman.

Enn dervez-se, eiz a viz kerzu, var dro teir heur, evel m'a edon o vont da gana gousperou, e teuas d'ar red d'am c'haout eun denig teo ha bian, hanvet Hermier, euz a Vourgtherould, hag en eur dialana a lavaraz dign.

— Aotrou persoun, kuzid, marplij, en oc'h iliz, ann traou-man a zo gan-en, rag traou ar c'houarnamant int, ha mar bezan taped gant-ho, e vezign lakeat d'ar maro.

— Va iliz, eme-ve, ne ket d'im-me eo, mes d'ar barrez. Evelato e keid ha ma c'h'ellan otreal me oc'h otre da lakaat ho traou em iliz, el leac'h ma kerfod, mez eb riskl ebed evidon ; var garg nep a garo e vezo ho kuzaden.

Marteze em oa great fall, rag edo var var da lakat devi va iliz dign. Mez enn eun taol evelse ne vez ket a amzer d'en em guzulia.

— Bennoz Doue deoc'h, eme Hermier. Hag en ha me d'ann iliz da glask eul leac'h brao evit kuzet ar zac'had lizeri. — Beza oa, me bari, ouc'h penn hanter kant lur bouez.

Edomp hon daou o turiat pa deuaz va c'hloc'her da lavaret dign oa deuet euz a Vourgtherould eun den var droad da gerc'hat al lizeri. Eur paotr koz a 64 vloaz oa.

— Deuit di-me, emez-han ho sac'had lizeri, me a ielo a c'hann da Vourgtherould dre ar c'hoajou : Hag e c'hen em gafe ar Prusianed gan-en, daousde hag int-hi a vouezo petra vezo ganen-me em zac'h ?

Me a ioa fouge enn-hon o veled al lizeri o vont kuit, ran n'oan ket eb neac'h gant-ho em iliz hag a lavaraz d'am den koz dont da gemeret eur banne araog mont en he hent. Ha Doue ne zaleaz ket da rei din va digoll, rag antronoz em oue eul lizer digant va breur kaer, ha setu diveza kelou am euz bet euz ar vro.

Abaoue ann dervez-se omp chomet aman etre ann diou gount, eb gouzout netra euz ar pez a c'hoarvez e Frans.

A benn ar zadorn e klefchomp eur c'helou mad : Eat oa ann holl Brusianed en ho hent : n'oa chomet nikun nag e Rouau nag e Elbœuf.

Setu aman eun taol hag a zo en em gavet e parrez Boullevil, var hent Pont-Audemer. Ar skolaer he-unan, a zo he c'hreg a c'hann, en euz her lavaret dign. Ann dra-man a ioa d'ar zadorn vintin, 12 euz ar miz, var dro c'houec'h heur. En eun taol kount e teujer da skei var dor ann ti skol. Ar skolaer n'oa ket savet c'hoaz. Krial a oue great out-han diskenn buan da zigeri ann or. Ober a reaz hag eur vanden dud enn ti. Eun arbelig vian a ioa eno hag hi alc'houezed.

— Digeri ha digeri buan, eme ar zoudarded.

— Ne ma ket ann alc'houez gan-en eme ar skolaer.

Ker buan oa skoet eun taol kros fuzil var ann arbel a bruzuned ann or. Eur fuzil a ioa ebars. Ker buan ar zoudardet a griaz a bez.

— Franc-tireur ! franc-tireur, !

Ar skolaer paour a en em zifenne guella ma c'helle. E fesoun e oue evelato kreded gant-ho, nemed ma rankaz mont da di ar mear evit en em diskarga nead diraz-ho. Ar mear d'he dro a zifennaz ar skolaer, ha ne oue great netra dez-han nemed ma oue torret he fuzil. Neuze e rankchot rei dez-ho guin ardant da eva : tregont edont.

Goude ma o doa eved, avoalc'h e c'houlenchont ha franc-tireurien a ioa dre eno. Ar mear hag ar skolaer a lavaraz dez-ho n'o doa ket klevet, ne grede ket dez-ho,

rag n'edot ked dre eno, var c'hed eur Prusianed. *Ar re ma a savaz neuze adarre var ho c'hezeg hag a ieaz en ho hent.*

Ar mear hag ar skolaer a jommaz ho daou sebezet da zellet ann eil ouc'h egile ha da ober eun tamm kozeaden var ar spount o doa bed. Marteze oa deg minuten ma edont o kozeal pa glefchond :

— Paon ! paou ! paon ! paon !.....

Hag hi ho daou var riblen ann hent da veled. Kenta tiz o deoue, oue guelet eur *c'havalier*, unan ebken o tont var he giz d'an daou lamm ruz. — Nao varnugent a ioa chommed maro var ann hent braz : Etouez eur blokad soudarded oant en em gavet. D. L.

(*Eur pennad all divezatoc'h*).

Pont-'n-Abad. — E Pont' n-Abad, evel e meur a hini all euz hor c'heriou ez eus brema, digaset euz an arme, tud clanv pe gouliet. Meur a hini anezho a zo clanv gant ar vreac'h. En deis kenta euz ar bloaz e voue enterret e Pont'n-Abad unan euz an dud clanv a ioa eno, hag a zo maro e guir gristen. An den iaouank-ze a ioa eur mobil euz a zepartamant ar Sarth. Great e voue ganthan eun enterramant a zoare ; tud kær a ieas da heul ar c'horf evel pa vije bet unan euz ho zud, hag an iliz a ioa leun. Ar re euz ar zoudardet clanv a ioa cre avoalc'h, a ieaz ive da heul corf ho c'hamarad.

Kementse ne ket souez, rag an oll a voar o deuz ar vretoned feiz, hag e zint douget bras da bidi evit ar re varo. Mes ar pez n'edot ket o c'hortoz eo pa ziblasaz, ar c'horf evit mont d'an iliz, gardou-nasional kær a ioa en em zestumet a vanden, dindan ho armou, evit renta henor d'an hini a ioa maro e servich he vro. He gas a rejont d'an iliz, ha goudeze d'ar vered ; ha neuze e teujont da zigas d'ho hospital ar re glanv a ioa bet en enterramant ho c'hamarad. Araok mont d'ho zi, ar serjant euz ar gardou-nasional a dennaz he dog, a reas kest etouez he gamaraded, hag a zavas dioc'htu peadra da zevel eur groaz hag eur mean bez var ar mobil o doa caset d'an douar.

Eur vam. — Er gazeten c'hallek *La Presse* o lenner an dra-ma :

En unan euz an tinellou savet da zervichout da hospitaliou, (e galleg *ambulances*), var dro teir heur, er mare ma voa echu da louzaoui ar re glanv ha ma voa an oll didrouz ; ha ne glevet mui nemet ar re a ioa bet troc'het eun ezel dezho oc'h en em glem, setu an or o tigeri goustadig, hag eur vaouez o tont en dinel. Eun itron oa, guisket e du, ha goubariet da veza eur vaouez a zoare. Lacat a reas var an daol eur pez pacat traou a ioa ganthi, hag e chomaz eno ep lavaret ger, o c'hortez unan bennag.

Unan eur ar c'hoarezet a c'harite he guelaz hag a deuas d'he c'haout.

— Va c'hoar, eme an itrou, setu ama eun nebeut lienach ha traou all evit ar re glanv.

Dilaset e voue ar pacad, hag e zoa enhan rochedou, liseriou, lienach all ha madigou evit ar re glanv.

— Me ho trugareca, eme ar c'hoar ; livirit din hoc'h hano, mar plij.

— Da ober petra ? eme an itron.

— Me a dle merca var eur c'haier petra a vez digaset d'ar re glanv, hag hano an hini ho ro .

— Da ober petra ? eme adarre an itron ; ha neuze, an daelou en he daoulagad : Ne dal ket ar boan, emezhi, lacat va hano.

La kit epken *Eur vam*. Ar pez am eus digaset ama am oa pourchaset evit va map, ma tigouesje dezhan clenvel pe beza gouliet. Ar brusianet o deuz he lazet din ; ha n'em boa ken bugel nemethan. Brema pa zeo maro, n'em euz mui izom euz an traou-ma, hag ho digasan d'ar re glanv.

Guelet a rit ne dal ket ar boan lacat va hano, hag e c'hellit lacat *eur vam*.

Ar vam baour a ieas kuit en eur vouela, hag ar c'hoar he heuillas beteg an or, hag a vouele ive.

An Aotrou'n Eskob en deus hanvet chaloniet a henor :

An Aotrou Goarnisson, professor e Pont-Croas ;
An Aotrou Quemeneur, person canton Kemperle ;
An Aotrou Mengant, person Lambezellec.

An Aotrou Coat, nevez beleget, zo hanvet vikel e Douarnenez.

Ervez ar gazeten c'hallek l'*Espérance du Peuple*, an Tad Santel ar Pab on deus laket lavaret d'al lejion kaloneg euz ar zoudardet a volonte vad euz ar c'huzheol ar c'homzou-ma :

« Roit da anaout kenta ha buana ma c'hellot da Charet ha d'he oll botred dispar ema va c'halon, va fe dennou ha va zonch oc'h ho heul dalc'h mad hag e pep leac'h ; evel ma edont ha m'emaint ato ganhen, emaoun ive ato gantho a speret hag a galon, o c'houlen digant an Doue a drugarez ma ho difenno, ma ho saveteo, hi hag ar paour kez Frans, ha ma ho bennigo gant largentez evel ma ho bennigan hirio en he hano gant an oll deneridigez eus va c'halon. G. M.

PRIZ AN ED.

KEMPER. — *14 Genver.*		PONT-N'ABAT. — *12 Genver.*	
Priz an daou c'hant lur.		*Priz an daou c'hant lur.*	
Guinis.....	14 lur, 00 c.	Guinis.....	27 lur, 91 c.
Segal.....	9 lur. 56 c.	Segal.....	20 lur, 63 c.
Eiz.....	9 lur, 07 c.	Eiz.....	17 lur, 26 c.
Ed-du.....	24 lur, 85 c.	Ed-du.....	25 lur, 63 c.
Kerc'h.....	10 lur, 86 c.	Kerc'h.....	22 lur, 50 c.
Avalou douar	8 lur, »» c.	Avalou douar	8 lur, 50 c.

Ar Gerant : AR. DE KERANGAL.

Kemper, moullet gand AR. DE KERANGAL, Mouller an Escopti.

DISSADORN 28 GENVER 1871. N° 313. C'HUEC'HVET BLOAVEZ.

FEIZ HA BREIZ,

KELOU A BEP BRO, HA KENTELIOU VAR BEP TRA,

Digaset bep sul da gement Christen a gomz ar brezounek.

CONDITIONOU EVIT CAOUT AR GAZETEN :

Evit ar FE STER, COSTEZ-AN-NORD *hag ar* MORBIHAN : *evit eur bloas*, daou scouet ; *evit c'hueo'h miz*, pevarzec real.

An Abonamant a dle beza paet araog caout ar gazeten.

An hini ne zigas ket en dro ar c'henta cazeten a reseo goude ma zeo echu he abonamant, a zo consideret evel abonet a nevez.

A abonamant a gemerer e ti an Aotrou DE KERANGAL, *moullér an Escopti, ru ar Gigerez, n° 18, é Kemper, D'an Aotrou* DE KERANGAL *epken e tleer adressi ar peamanchou ha kement a zell oc'h servich ar Gazeten*

Ar scrijou da lacat er Gazeten a dleer da adressi d'an Aotrou MORVAN, epken.

KEMPER, 28 Genver 1871.

Seulvui ma zeomp, seulvui e c'hanavez an oll an izom o deuz euz a zicour an Env, an izom o deuz ar fransizien da zistrei oc'h Doue mar fell dezho dont a benn da denna divarnezho ar voalen-ma a zo oc'h hor skei. Ar pez a c'hell rei deomp fizians e teui Doue d'hor sicour, eo ar feiz a ren etouez lod euz hor soudardet. Ervez ar c'heleier a lennomp, ar zouavet zo dindan ar c'holonel Charet, a heuil ho relijion, a dosta oc'h ar sacramanchou, a ren eur vuez ker reglet ha menac'h en eur gouent.

Ar c'hazetennou a gomze ive er zizun dremenet euz eur vataillon vretoned a escopti Sant-Brieg a zo e Pariz, hag a iea bemnoz, ho beleg en ho fenn, eur pennad mad dioc'h ho lojeiz, da unan a gaera ilizou ar gær vraz. Eno e lavaront ho fedennou hag e canont kanticou e brezonek. Kementse a laca souezet bourc'hizien ar c'harter-ze hag a ro ive skuer vad da bephini. Da vintin ez eont ive di, evit cofez, communia ha clevet an oferen santel. Person ar barrez a zo falvezet dezhan en em ober he unan ho *omonier* evit lavaret an oferen dezho, ha dont a ra an daelou en he zaoulagad pa vel ha pa gleo ar vretoned. Epad an oferen e canont c'hoas canticou brezonek, « hag avechou zoken, eme unan anezho, e canomp eun himn bennag evit diskuez d'ar Barizianet e c'houzomp ive al latin. » Soudardet evelse a c'hell esperout e vezo benniget ho armou gant Doue, hag o devezo sicour diganthan pa vezint dirag ho enebourien. Rag evit ar re n'o deus na feiz na relijion, ar re n'eus reiz ebet en ho zouez, ne deus da c'hortos dioutho nemet cas ato var gresk goalheuriou ar Frans.

Ar Barizianet ho unan a vel o deuz izom a zicour Doue hag a scoazel ar zænt. Er gær vras-ze n'oar ket boas nemeur da renta henor da Zoue na d'ar zænt dirag an oll, var ar ru. Caout a ra dezho ez eo avoalc'h ober ar servich divin diabarz an ilizou, ha n'eus clevet hano a brosesion eno pell zo nemet euz an hini a reaz hor Breloned er penn kenta euz ar vrezel-ma. Mad, er sizun dremenet ar re euz ar Barizianiz o deus feiz a zo en em glevet evit ober eur prosesion euz ar c'haera. Douget o deuz imach ar Verc'hez euz a Itron-Varia-ar-Gounidou da venez Valerien, evit pidi mam Doue da gaout truez oc'h ar Frans, ha da zifen Pariz hag ar vro oll oc'h ar Brusianet. Evelse e velomp ar feiz o tihuna en eur galon bennak.

Ar zoudardet ho unan a vel ervad ne c'hellont trec'hi ho enebourien nemet dre zicour Doue, hag evit kementse eo red ren eur vuez christen ; ha mar deus lod ha ne velont ket ar virionez-ze, e cavont avechou camaradet evit hen deski dezho.

Eun den meurbet henoruz a lavare din en derveziouma : E kær Poatie e voa en dez-all daou zoudard en em gavet en eun hostaliri, eur zouav d'ar Pab, euz ar re zo brema dindan ar c'holonel Charet, hag eur zoudard euz ar rejimanchou a linen. Ar zoudard a linen a lavare d'ar zouav :

— Penaoz e rit-hu ho stal ? C'hui ne douit ket, n'en em vesvit ket, n'en em gannit ket etrezoc'h, hag evelato ez oc'h soudardet dispar, hag e tarc'hoit a zoare var ar Brusianet !

— Me ia da lavaret deoc'h, eme ar zouav : guir eo ni ne douomp ket, n'en em vesfomp ket, n'en em gannomp ket an eil oc'h egile ; mes en hon touez-ni e talc'her urs vad ; mes ni a ia da gofez ha da gommunia, hag an dra-ze a ro calon deomp dirag an enebourien.

Piou, e guirionez, a c'hell beza ken dispont o lacat he vuez var var evel an hini en deus tro da gredi ema e peoc'h gant Doue, hag en deus fizians da veza sicouret ganthan ? G. M.

Abaoue an 30 a vis kerzu, an Tad Santel Pii Nao a zo tremenet ganthan an amzer en deus tremenet var gador Sant Per an hini euz ar babet en deus renet hirra, nemet Sant Per he unan. Esperomp e chomo pell c'hoas da c'houarn Ilis Jesus-Christ. Caout a c'hellomp

an esperans-ze, rag ar Pab a zo cre he iec'het, daoust da gement a oufe lavaret an dud difeiz o clask rei da gridi e ve dare da vervel. Ar pez hen diskuez sclear, eo Pii Nao a zigemer bemdez cals tud, hag a gaf ato comzou leun a vadelez da lavaret dezho.

Dispac'herien an Itali a lavar e fell dezho lezel he frankis gant ar Pab. Hogen gouzout a fell deoc'h hu pe seurt frankiz a fell dezho da lezel gantha? Setu ama: « Ma n'en em glefe ket ar Pab ha gouarnamant an Itali var eur poent bennag, al lezvarn a varno. »

Guelet a rit? An Eskeb, ar Gardinalet hag ar Pab he unan dirag eul lezvarn, ha barnerien ar roue o varn petra a dleont da ober dioc'h ne dleont ket, penaoz e tleont gouarn an ilis dioc'h ne dleont ket? Hounnez a ve eur frankis mar deuz unan.

Sant-Briec. — Unan euz ar veleien caloneg eat da heul hor soudardet var dachen ar vrezel, on euz adarre da ober canv dezhan. An Aotrou Kermoalquin, chaloni ha vikel vraz a Zant-Briec a zo maro e Conli. Daoust d'he oad, oa eat da rei sicour d'ar re glanv ha mac'hagnet euz hon armeou, kercouls ha da rei aliou mad d'ar re iac'h. Brema ez eus teir sizun, pa zeaz Aotrou Escop Sant-Briec da velet camp Conli, e c'heuillaz e pad an deiz he Escob a dreuz ar vouillen deo ha douu euz ar c'hamp-se, hanvet hag hanvet mad gant ar Vretonet Kerfank. Cregi a reaz enhan ar boan-c'houzoug ha goudeze an derzien, hag eo bet sammet e ber-amzer. Maro eo, eme gazeten Sant-Briec, evel ma cousk eul labourer goude eun dervez labour-denn.

Rom a zo en eur stad an trista. Ar glaoeier o deus cresket kement an dour en Tibr ma zeo beuzet kær. Pa scrifet an dra ma e voa ruiou ha carteriou hag a ioa an dud prizonierien enho en ho ziez, hag a vanke bara dezho ep gallout mont da gerc'hat. An dour beuz-zé zo eur guir voalen evit Rom.

An Aotrou Quillien, kenta chaloni (*doyen*) a Gemper, zo maro er sizun dremenet.

An Aotrou Belbeoc'h, professor er c'hlouerdi bras, zo eat da Roazon vardro ar vretonet clanv zo eno. G.M.

SANT KADOK.

VI.

Etouez ar C'hambrianet e tigoueze alies ma roe ar pennoutiern, pe ar c'habitened, eur privilach bennak d'ho brezellourien pa vezent distro euz eur bale bennag eleac'h m'o divije bet ar gounit. Goude eun dro vad evelse, potred tu an anternoz euz ar C'hambri o devoa bet daouzek privilach, hag etouez ar re all an hini da vale er penn araog a eneb an enebour en eun emgann ha d'en em deuna kuit ar re ziveza. Kadok a falvezaz dezhan ive rei eur gopr bennak d'he ziskibien. Dirag an oll venac'h e lavaras d'an daouzek cloareg n'o doa ket bet a aoun evit ober mez d'ar c'habiten *penn-sounn* o troc'ha dezhan he varo hag o troc'ha muzellou he gezek :

« Doue r'ho pennigo, ha ra vennigo ive ho comzou hag hoc'h aliou!

« Ra roi Doue deoc'h ar c'hras, ar privilach, ma teufe morse barnerien hag alierien da vancout en hor bro, ma vezo cavet en ho touez; ma ne ve ket cavet e Lancarvan daouzek den dindan an urziou, ra vezo cavet an daouzeg alier etouez ar re euz ho clouer ne vezint ket c'hoas dindan an urziou, ha ma na ve ket cavet zoken daouzek kloarek, ra vezo cavet daouzek barner ha daouzeg alier fur etouez ar vugaligou a den d'ar scol davedoc'h. »

Evelse e teuas da vir ar goms-ma euz ar scritur a gaver troet ha scrifet mil guech el levriou brezonek koz.

« Doue a ziscar ar pennou sounn, an dud otuz, hag a ro ar gounit d'ar re vihan. »

O c'houlen digant Doue ma roje d'an hini a vije e penn he gouent, ar speret a sclerijen hag a ali mad, evit rei lod anezhan da brinset ar C'hambri, sant Kadok a c'houlenne unan euz ar grasou a bere o devoa ar brinset-ze muia izom, e creiz an dizunvaniezou a rene dalc'h mad en ho bro.

N'oa ket avoalc'h dezhan difen he abati oc'h balcou he amezeien, red oa dezhan c'hoaz en em emel euz ho dizunvaniezou, ho difen an eil oc'h egile, hag ober ar barner a beoc'h evit ho unani pa zave etrezho.

E lavariou ar bobl, etouez ar froudennou savet a c'hruzuil evit méuli ar zant, e caver c'hoaz eur menek bennag euz ar vad a reaz evit ar rouanet, evel anterour ha barner a beoc'h.

Ar roue Arthur a ioa bet lazet tri euz he vrezellourien gant eur roue all a Vréiz. Ar muntrer, clask ato dezhan, ha ne gave leac'h ebet evit lacat he vuez dizanjer, a ieas da Lancarvan da c'houlen beza cuzet eno. Sant Kadok, oc'h he velet en dizesper ha dare da vervel gant ar skuisder, en devoue truez outhan. Dre ma touje nebeutoc'h ar re a c'hell laza ar c'horf eget ar re a c'hell rei ar maro d'an eue, evel ma voa boas da lavaret he unan, e roas digor dezhan ep aoun rak counnar Arthur. Seis vloaz goude e voue discuillet d'ar roue ous pehini en doa great gaou. Clevet a reez en doa he enebour savet he dinellou en tu all d'ar ster Usk, var harzou douarou Kadok, hag ez oa gantha brezellourien aleis, renet gant Kaï ha Beduer, daou vrezellour brudet e lavariou ar Vretoned. Pidi a reaz ar zant, pehini a ieas da gas da Arthur comzou a beoc'h, hag a c'houlennaz outhan lacat tud fur da varn ar strif-ze savet etre he enebour hag hen :

— Me, eme ar zant, a fich en ho lealdet : nerz an Er zo en he skilf, ners an ourz en he zivrec'h, nerz ar c'hudon en he ziouaskel, nerz ar c'hi en he zent, nerz ar plac'h iaouang en he genet, ners ar roue en he vadelez. »

Arthur ne gredas ket mont dre ners d'an den Doue, hag a lavaraz e roe dezhan he c'houlen. Eun diviz a voue eta, euz an eil bord d'egile euz an Usk, etre an dud fur a enez Breiz, hag en ho zouez edo David, Teïlo, Oudoce ha meur a zen all carget a skiant, hag a dlie beza eun deiz henoret evel sænt.

Dioc'h eun tu Arthur en he za e dor he dinel, he vas-roue ganthan en he zorn; dioc'h eun tu-all Kadok harpet var he gamel a abad, a rene an diviz. An divizze a voue hir ha buezeg; ar re furra a voue ali ma roje ar muntrer d'ar roue tri ejen evit paea goad ar vrezellourien en doa lazet; mes bihan oa an niver euz ar re fur-ze, hag ar re all, an niver braz, a ieaz ar gounit gantho. Ar varnedigez a voue e tlie ar muntrer, eleac'h tri ejen, paea cant bioc'h, ar pez a roet peurliesa pa veze great gaou oc'h eur roue, ervez lezennou coz ar Vretoned. Arthur avad a gemeras kementse evit eur goaperez, hag a respontaz en eur c'houlen eun dra hag a ioa eur voaperez all.

— Asanti a ran, emezhan, da veza digollet evelse, ia, gant ma vezo roet din cant bioc'h hag a vezo ruz ho fenn hag ho gouzoug, ha guenn-kann an nemorant euz ho c'horf.

Fallout a ra dezhan rei da c'houzout ne voa digoll ebet evit dasprena eun torfet great a enep eur roue; hag ar pez zo souezuz avoalc'h, Hoël-ar-Mad, an hini en deus roet lezennou da dud bro-c'hall, en deus douget ar memes barnedigez.

Ar muntrer a iea da drei kein ha da lavaret ne voa den evit ober eun dra evelse. Kadok a lavaras dezhan asanti, ha lacat he fizians e Doue a deu ato da gastiza an dud didruez en eun doare skuerius bennak.

Ar pez en doa lavaret Kadok ne c'halle ket mancout da zont da veza guir. Ar zant a c'hourc'hemennas da nao den iaouank digas dezhau cant bioc'h ep sellet a be liou e vijent. Kerkent ha ma vouent digaset dirazhan ho fennou hag ho gouzougou a deuas da veza ruz hag ar rest euz ho c'horf a deuas guenn-kann. Kadok ho foulzaz er ster, ha pa voant e creiz ar ganol, Kaï, Beduer ha meur a hini all a ofiserien Arthur a ieaz en dour beteg ho anfer, a grogaz er zaout var bouez ho c'herniel, hag ho c'hasas var an deven, fouge enho gant eur preiz ker caer.

Hogen, ervez a lavar ar Vretoned, « kement a deu da heul troad an diaoul e ia oll d'he bouarna, « pe « Bleud an diaoul a ia e brenn; Arthur a zescas kementse dlvar he goust. A veac'h oa digouezet ar bioc'hennet burzudus-ze var an deven, ma zejont e raden. Neuze ar roue a zigoraz he zaoulagad, a anavezaz an dismegans en doa great d'ar zant oc'h ober outhan eur goulen ken dizere, hag a ieas d'an daoulin dirazhan en eur lavaret : « Den Doue, pardonit din. »

— Pardoni a ran deoc'h, eme ar zant, rak lennet em euz en Aviel ar goms-ma ne dlie morse beza ancounac'het ganeoc'h : « Pardonit hag e vezo pardonet deoc'h. »

Arthur a voue laouen braz o velet ober trugarez dezhan, hen pehini ne felle ket dezhan beza he unan trugarezus. Rei a reas d'ar gouent e devoa digoret he dor d'he enebour guir da rei repu pe menic'hi epad seis vloas, seis miz ha seiz dervez; ha neuze e lavaras c'hoas :

« Iviziken eun den estrén, goude beza tremenet an amzer-ze var douar Kadok, mar fell dezhan distrei d'he vro pe sevel var eul lestr evit douara var eun aod all bennak; ma tigouesse dezhan beza distolet gant eur barr amzer var an aodchou en deus kuiteet, ma ve digaset adarre d'al leac'h ma edo e minic'hi, ra vezo digemeret ha servichet gant laouenidigez, ha ra jomo eno, mar car, bete fin he vuez. »

Ar pennou braz a ioa eno oc'h heul Arthur, hag ar re goz euz ar vro a zevenaz oll promessa ar roue, hag a lavaraz oll a vouez huel : « Clevit oll, ha clevit mad! ni zo testou euz ar c'homzou a ro ama ar guirze a vinic'hi. Piou bennag hen torro, ra zastumo Doue var he benn an oll goaligner a zo hano anezho el lesen goz hag el lezen nevez! Ra vezo lamet he hano euz al levr a vuez! En enep, nep pion bennag a zale'ho mad dezhan, ra velo o tisken varnezhan an oll bennoziou euz an Testamant coz hag euz an Testamant nevez ha ra ielo he ene d'an eurusdet eternel.

Kadok a ioa re vad evit lezel Arthur da veza treac'h dezhan e calon vad; n'en doa clasket rei dezhan nemet eur gentel a vadelez. Eur sin a reas gant he zorn, hag ar bioc'hennet troet e raden a zistroaz adarre e saout, ha messaer ar roue ho c'hasas d'ar c'hraou.

Evelse, al lezen a voue miret, ar peoc'h a voue laket etouez kenvroïdi a ioa dizunvaniez etrezho, hag eur roue laket d'en em izelaat ha da anzao gant glac'har he fazi, ar pez zo eur burzud brasoc'h eget trei bioc'hennet e raden, en devoue he c'hopr digant Doue. G. M.

(*Eur pennad all eur vech all*).

An Inkin benniget.

VI.

Ar verc'h kez a zonjas redek da gouent Boken, ne voa ket pell ac'hano; mes ne devoa ket treuzet ar c'hoad oll pa zigouezas ganthi eun tad cabusin.

— Doue ra vezo ganeoc'h, va merc'h, eme ar manac'h.

— O va zad, eme C'hodik, ma carfac'h, ma c'helfac'h dont eur pennad d'ar C'hastel du-hont! hag e tiskueze dezhan touriou ar C'hastel a velet euz al leac'h ma edont.

— Mont avoalc'h a rin, mar deuz eun dra bennak da ober evit gloar Doue.

— O va zad, eun den dare da vervel a c'houlen cofez, an Aotrou Jil a Vreiz, breur an duk.

— Diskuezit din an hent, ha me ia d'hoc'h heul.

Godig a gasaz ar manac'h dre an hent-ze a rea bem-

dez abaoue eur pennad, dre zicour Doue, evit mont da gaont ar prins, ep beza guelet. Pa voant eat beteg ar c'hastel, e tiskuezas dezhan ar prenest a rez an douar, en eur lavaret :

« Aze, va zad, ema o chom mab an duket ! »

Ar manac'h a ioa boas pell a ioa da velet ar re vras discaret izel, ha ne ziskuezas beza tam souezet. Epad ma en em denne Godig a gostez, ez eas da gaout ar prenest. Ar prizonier o veza he velet, a gavaz eun ners nevez evit dont beteg enhan.

— Bennos Doue deoc'h, va zad, eme ar prins, c'hui pehini a laca ho puez var var evit dont d'am zicour !

En em deleur a reas var he zaoulin adre ar barrigner houarn, ha goude m'en doa cofeseat he oll bec'hejou, goude m'en doa lavaret pegement en doa bet da c'houzanv abaoue pevar bloaz, ha discleriet e voa divlam euz a gement a ioa bet tamallet dezhan, ar beleg a c'houlennas diganthan ha pardoni a rea d'he enebourien.

— Va enebourien, eme ar prins, ho anaout a ran oll, ha dezho oll e pardonan, it, va zad, da gaout va breur Fransez a Vreiz, ha livirit dezhan pa n'am eus ket gallet caout justis diganthan var an douar, her gortozan abenn antercant dervez (1) dirak lezvarn Doue eleac'h ma vezimp barnet hon daou. An urs-ze a roan deoc'h, ne ket dre gasoni, nag o clask en em venji, mes evit ma c'hello ober he bourchas.

— Bolontez eun den dare da vervel a dle beza great, prins, hag ho kevridi a vezo great, eme ar manac'h.

Ar manac'h a zouge ar sacramant santel varnezhan hag a roaz he Zoue d'ar prins. Godig, a ioa eur pennad ac'hano o pidi, a dosteaz evit adori an Doue carantezuz a deu d'en em rei d'he vugale en eur prizon couls hag en eur palez.

Ar prins hag ar beleg a lavaras c'hoaz eur ger bennag an eil d'egile. Goudeze Jil a astennaz he zorn treud dre voask ar barrigner houarn, hag ar manac'h a bocas dezhan c'hoek. Neuze e kimiadjont an eil dioc'h egile.

— Kenavezo dit ive Godik, merc'h carantezuz ac'h euz abaoue c'huec'h sizun, roet din da dam bara, astennet va buez ha digaset din ar pez am eus bet a eur-vad abaoue pevar bloas. Pa na vezin mui, na ancounac'ha ket en da bedennou ar prizonier reuzeudig ac'h eus sicouret en he zerveziou diveza.

— Me hoc'h ancounac'hat ! O va frins, eme C'hodig en eur vouela puill, oh biken ! biken ! G. M.

Etouez ar Prussianed.

Abaoue ann 11 euz ar miz, e klevet dre aman, enn dro deomp, ar c'hanol o krozal. Boazed oamp, ne reomp ked a van. Ha neuze gouzout a reamp oa eat ar Prussianed euz a Vourgtherould, euz a Elbœuf hag euz a Rouan.

En eun taol kount, hirrio dimerc'her, 14 euz ar miz var dro eun heur anter, edon o tont euz a velet eur vaouez klan, hag a zo marved er gentaou da 5 heur ; va unan edon er pors o vont d'ar jardin da denna eun tamm saladen, rag n'am oa c'hoaz debret grinsenn, rag iun a zo, pa gleviz dor porz va zi o tigeri a flao..... Distrei a riz va fenn : ha petra veliz ? C'houeac'h penn tokou-bired-melen gantho var ho fenn !

Chomm a riz eur pennad evel pam bije c'hoant da c'hoarzin, rag ann nep n'en euz ket guellet eur Prusian, guisket e soudardet, ne c'hello biken gouzout pe gen divalo eo : Lavaret e vije eur vanden marmouzed !

Ne oue ket pell va c'hoant c'hoarzin o vont en he dro. Dont a reaz pemp anez-ho enn ti, eun all a jomas e kichen an or. Digeri a rejont kement dor a ioa en eur c'houlen : Eau-de-vie, guin. Me a lavare n'am oa netra da rei dezho. Kaer am oa krial int-hi a furche atao. Kaout a rejont dor ar c'hao ; ker buan e c'hejont ebars hag e teuaz gand pep hini anez-ho dan neubeuta bep a ziou voutaillad. Me a grie atao evid guir, mez lezet e vezen da grial.

Epad ma krien, unan anez-ho a velaz diou bistolen a ioa em zal vraz hag a ioa gan-en evit kaout sonj euz eur c'henderv dign a zo maro varlene. Ker buan e lammaz varnez-ho en eur ober dourn dign hag en eur lavaret :

— Chaspot ! kapount !

Klevet am oa gand tud euz a Vernon a ioa bed aman o kuzet, e ranket beza rok gant ar Prusianed. Dre-se n'am oa ked c'hoaz a aoun. Sevel a riz va mouez ha lavaret a riz dez-ho n'oant nemed laeronn, pa zoa guir n'oa ket lavaret c'hoaz kas an armou d'ann ti kear. Kaer em oue chaokad, int-hi a jaoke guasoc'h-guaz. Ne zalejont ket da vont en ho hent, ha me avad var ho lerc'h da glask va diou bistolen en eur grial :

— Laer ! Laer !

Unan anez-ho a zistroaz ouc'h ouzign en eur zevel enn ear kros he fuzil evit terri va fenn dign. N'am oue ked a aoun, evelato e kaviz guelloc'h chomm a za : Ha va laeronn a ieaz en ho zro.

Me a zistroaz d'am zi da zonjal, rag ann dra-man n'oa bed nemed eur skeud.

Ne oue ked pell ma c'hen em gavaz enn ti daou zoudard da zellet piz ouc'h kement am euz, ha da verka e ruz hag e guenn, var an oriou, traou ha ne ouzon ked petra int.

Demdost gonde e c'hen em gavaz eun all da lavaret dign em bije da loja ar c'holonel hag he ofiser kenta, nemed ma rankchen rei dezho guin mad, kig mad, jambon, fourmaj etc..... ha tan tomm er c'hamprou.

— Diez braz, eme-ve dez-han, e vezo dign rei kement all a draou rag ouc'h penn n'oun ket ker pinvidik-se, evid arc'hant zoken ne vezo ket kaved traou ker mad en eur barrezig vian evel honmman. Ha neuze c'houi a lavar dign e rankign rei ive va c'hambr va unan d'ho colonel. Kement-se ne rign ket. Diou gampr all am euz aze, mar de mad dez-ho ho c'hemeret e raint, ma ne de ket e c'haint da glask guelloc'h d'al leac'h all.

— C'houi a dle digemeret ar c'holonel hag he offiser evel mignouned, ha servicha anez-ho e doare mignouned.

— Mignouned glac'haruz da gaout, eme ve, eo ho colonel hag he offiser ! Ha kredi deoc'h e zime d'ho zervicha eo fourra en ho penn eun dra diskiant, rag me am euz eur plac'h da zervicha ac'hanoun, ha ne ket euz va c'hendere servicha ho c'hofiserien. C'hui o c'heuz ann ear da veza eun den desked mad hag a dle gouzout ne lavaran nemed ar pez a zo dleed.

— Er c'hiz ma karfot, emez-han, pe e refod ann drase pe o pezo soudardet hag a vezo guasoc'h c'hoaz.

Hag en he hent. Hennez a ioa eun den iaouank a 22 pe 23 vloaz eunn ear dez-han da veza euz a eul lignez a dud a renk huel. Kauzeal mad a rea ar gallek.

N'oa ket deg minuten m'a oa eat va den kuit, pa veliz adarre va dor porz o tigeri hag eur zoudard var loan o tont ebarz goude beza digoret ann or eb disken. Eur gazeg a ioa gant-han. Va marchosi a zo er penn all d'am guerjez ; etre va guerjez ha va fors euz eur c'harz spern a bevar droatad huelded var dro. A veac'h m'am oa diskuezet dez-han e peleac'h edo ar marchosi, araog m'am oa bet amzer da zigeri dezhan ann draf, edo dija lammet a lamm ploumm, en tu all.

Dizibret eo ar gazeg, edon arru d'ann ti, ar zoudard ha me, pa en em gavaz adarre er pors, eur vanden soudarded. Paotr al loan hag hi a zaozmegas eun tamm ann eil gant egile. Paotr ar marc'h a zistroaz d'ar marchosi, a vridas a nevez he loan hag a ieaz en he hent ne ouzon ked da beleac'h.

Me a deuaz d'an ti gand ar zoudardet : Beza e oa anezho 22. Neuze avad e oue freuz em zi paour. N'oa nemed unan anezho, hag a gomzign anez-han bremaik hag a gouie ar gallek, ar re all n'oa nemet Almantaj gantho. Lavaret a ran hag a rign n'am oa ket a aoun, rag lakeat em oa guella ma c'hellen urs vad em c'houstianz : Evelato e lavarign gand guirionez n'edon ked em eaz, hag avechou zoken va mouez a grene

Em zi e m'euz diou zal d'ann traon hag eur gegin. Ann oriou a zo bet digoret ha pep soudard a zo ker buan en em dizammet euz he fuzil, he zaou zac'h, rag daou zac'h o deuz, unan ler evel hor zondarded ni hag unan lian kanab evit lakaat me gred ar pez a laeront dre ma z'eont, da viana va diou bistolen-me a ioa lakeat er zac'h lian. Ho zokou *Kuir-bouilli*, evel tabatierennou ar merc'hed koz, a lammchont ive hag en ho leac'h e lakejont bep a voned round, e gloan glaz evel bonnedon hor martoloded-ni.

Dioc'h-tu ma oant en em dizammet e tigouechont ho 22 varnoun en eur grial :

— Eau-de-vie ! cognac ! vouin ! cafe !

Aman am'euz bet penn. Chommet oun en ho c'hreiz en eur lavaret dezho :

— N'am euz netra !

Hag int-hi guasoc'h guaz da grial..... Evelato den na n'euz skoet gan-en.

Pegeid e paded ar jabadao-ze ne oufen ket her lavaret. Tremenet eo ann taol ha va goad a gren c'hoaz en ounn pa sonjan e kement-se.

Defot na roen cafe dez-ho edo ar c'hoari. Eun tammig bian am oa, mes penaoz kaout kafé ha sucr avoalc'h evit karga 22 zen evelse. Hag em bije bet ne gredan ked em bije roet dezho, rag ne ket dime oa d'ho beva.

Me a jomm atao ploumm em za e kreiz va c'hegin. Va Frusianed a grie muioc'h mui. Ann hini a gouie eur ger gallek bennag a lavare dign :

— Roit cafe dez-ho.

— N'am euz ked eme-ve.

Neuze unan anezho krisoc'h eged ar re all, me gred, a ieas da gerc'hat he fuzil hag a deuaz a lamm varn-oun er gegin. Krial a rea a bouez he benn, kroz he fuzil a ioa saved a zioc'h va fenn.... Me n'am euz ententet ganthan nemed a gave dign en doa c'hoant pec'hi. Neuze e kavaz dign oa deuet va heur diveza. Eur pennad araog oa great van da skei varn-ounn ive, mez neuze oa er meaz hag e kave dign em bije gelled tec'hed araog ann taol : mes enn dro-man e m'aoun e kreiz va c'hegin, 22 lampounn eu dro dign, ha n'euz aman nemed va flac'h ha me.

Paour keaz den, eme ve, great eo ganez. Va c'haloun a zafchen ive varzu Doue gand eun tamm act a gontrition ebken, rag n'am oa ket a amzer da achui.

Ne gollen ket va fenn evit ann dra-ze. Hag a benn eur pennad pa velen ne skoe ket e teujen da veza hardisoc'h red eo hen anzao. Ha me trei ouc'h va zoudard en eur lavaret dez-han gand eun ear rok :

Ha pa pezo torret va fenn ouc'h-imme guelloc'h e vezi ?

Ne gouie ket petra a lavaren, rag ne gouie ger gallek. Atao avad e talc'he en ear kroz he fuzil, hag atao e krie: Cognac, cafe.... Kement e krie ma c'hlaourenne-ha ma teue ann iounnenn euz he c'hinou da sklabeza va dremm dign. Neuze ez 'eaz, evel pa lavarfenn deoc'h droug enn-onnn. Tenna a riz euz va godel va mouchouer fri, ha me sec'ha va dremm gand pouez hag eb ober van ebed, ha neuze, goude beza lakeat va mouchouer em godel, e kroaziz va diou-vrec'h var va stomok hag en eur distrei ouc'h out-an e lavariz dez-han :

— Sko-ta, mar kerez ! ha guelloc'h e vezi goude-ze ?

Me gaf dign ann ear ac'han-ounn hen divarc'haz : lezer a reaz he fuzil da goueza var ann douar, ha va fenn a zo c'hoaz var va diou skoaz.

Mont a reaz er zal enn dro ha neuze e kleviz ar c'hadoriou strinked aman hag ahont : doriou ann arbeliou a sklake. Petra a ioa a nevez ? Ne ouen ket pell evit gouzout ; va den a deuaz var he giz, peder pe bemp boutaillad vin gant-han etre he zivreac'h. Komz a reaz en he iez ouc'h he dud, ha ker buan ann holl d'am lezer va hunan er gegin.

A benn eur pennad e c'hiz da velet oc'h ober petra

(1) Lod a lavar daouugent.

edot dign. Pa edon o vont êr zal oa unan o tisken euz ar c'halatrez gand eur banerad per : Eun all en doa laeret eun dorz hanter a vara a ioa enn ti : daou all a ioa o tont euz ar meaz gand bep a vriad keneud kordenn. En taolze e chomchen mantred : va holl zammig traou a iea da vont en he hent ! Petra da ober ? Ne liviriz grik : tenna aman euz a c'hinou ar c'hi a zo diez.

Dehri a rejont kement tamm bara a ioa enn ti : guin a forz a oue eved : diou voutaillad guin ardant am oa ive tout int eat e kof ar Prusianed .....

Guin guenn var ofern, a drugare Doue, o deuz lezet a gostez : mestr, ar serjant a lavare dez-ho a gave dign : *kirschen, kirschen !* Me gaf dign ar gomz-ze a lavare dez-ho oa ann dra-ze kirsch, evaj euz ho bro hag a vesv ann dud e berr amzer. D. L.

(*Eur pennad all divezatoc'h.*)

AR GUENNILIET.

N'eus ket pell edomp, goude koan, bodet enn dro d'ann aoled o c'hedal ar pedennou. M'ar doa teval hor penn, n'eus ket ezoum d'el lavaret. Diou vro hor beus ; unan e pehini oump ganet, a vag ac'hanomp hag a zalc'h eskern hon tud-kos e skeud ar groas. Eunn all, galvet Rom, bro ann ene kristen, ann hini a laka ar vriones da bara var ar sperejou hag a zo fiziet ennhi alc'houesiou ann Env. Hogen unan eus ar broiou-se a zo beuzet er goad ; eben a zo founnusseat he oll Eienennou, evel evit enebi ous ann dud fall ; he ster vras a zo savet ouspenn tregont troatad huelloc'h eget he ribl, ann drederen a Rom ne deo mui nemet eul lenn hag e kreis ann ionen e veler gues, anevalet, tud zoken treinet ganthi. Ia, teval meurbet oa hor penn, oll-glac'haret oamp o velet goalinier Doue e skei ken didrues var hon diou vro muia karet. Perak, eme ni, eo ker pounner dourn hor mestr ? Perak e stard ac'hanomp er voask ? Darn a lavare : ar penn-kaos eus ann drouk eo ar mallosiou... Darn all, al labourou-sul ; darn all, ar vesvinti... Tad kos, divar he skabel duet gant ar moged hag ann amzer, a lavaras d'he dro : ha gout, a rit-hu, emezhan, petra eo eur barrad-kazarch ? Hag-hen zo great gant eunn dra ebken ? N'e ket. Ann ezen skan a zav enn huel hag a ra ar c'houmoul ; ar c'houmoul a deu da deoaat hag a ra ar glao ; ar ienien a bign betek ar glao hag a deu da skourni ar beradou ; erfin, ann avel a deu da c'hoeza, ha chetu ar c'hazarc'h o koueza, err ganthan. Evel-se ar bar-amzer-ma a zigoues abalamour m'hor beus torret non pas eur gourc'hemen ebken, mes oll gourc'hemennou Doue ha re ann Ilis.

Adet hor beus ar seis pec'het kapital, brema e tebromp froues c'hoero divarn'ho. Koulskoude me gred e guiriones eo ann ourgouill a zo bet ous hor c'holl ; ne zelouemp ket mui avoalc'h hon Tad Santel ar Pab, ann eskibien, ann dud a ilis ; guelloc'h e kavemp lakaat tud dall d'hor ren hag oump koezet enn toull. Etre ma prezege tad-kos, edo Yannik o c'hoari gant eur Filip en doa tapet e penn ar bern kolo hag e kreis tout o lavaret : perak, tad-kos, n'eus guennili ebet epad ar goan ? Ar guenniliet, va mab, a bign d'ar barados... Oll oamp sebezet o klevet ar c'homziou-ze hag e kave deomp oa evit ober goab a Yannik ; mes tad-kos a lavaras : Ia, d'ar barados e zeont pa deu ar ienien ; chetu da viana ar brud a rede guechall. Biskoas, eme ni, n'or beus klevet eur ger var ann dra-ze ; tad-kos kontit deomp histor ar guenniliet ! m'ho peus c'hoant, emezhan ; evel ma man, eman ; mes lakit evez mad, rag enn historiou guechall e zeus atao kuzet eur vrionez benak evel ar bouet er graonen ; chetu ama ar graonen ; guelet e vezo ha c'hui a hello terri ar graonen evit tanva ar pes a zo ebars. Edomp eta oll sioul ha digor hon diskouarn, ia oll, betek Yannik hag he Filip.

Adam, eme dad-kos, o veza dizentet, n'helle mui chom er barados a ioa great evintban : he zourn kleis var he dal evit kuzet he ves ha sec'hi he zaoulagad, he zourn deou krog enn hini Eva, e valee daou-bleget hag evel sammet gant he bec'het. Pa c'hoarvezas e kichen ann or, e falvezas dezban ober eur zell diveza ous al leac'hze ker koant ha ken dudius, ous ar bokedou livet ker kaer, ous ar gues karget a froues rus ha melen ; mes guelet a reas skeud Doue e kenver ar vezen a vues hag e tec'has spountet dreist ann treujou. Hogen ar ienien, ar skourn, ar goan a ioa enn tu-all ; keit a ma tize ann daoulagad ne velet nemet spern ha dres. Hon tud paour a jome ous klos ar jardin evit en em doma ous ann ezen glouar a nije ac'hano. Pellaït, eme'n eal a zalc'he ar c'hleze-tan ; kit dre ann douar, poanit ha labourit betek deis ar maro. Adam hag Eva a gimmiadas eta evit biken ous leac'h ho eurusdet, nao c'hant vloas e vefchont evel-se paour, anter-noas, taget gant ann naoun, ar c'hlenvejou, ar gosni hag ho bugale divezatoc'h ne oue ket guelloc'h ho doare. Pell amzer goude-ze, Doue en devoe trues ous ann dud hag a lavaras : red eo din pardouni. Ne lakin mui nikun er jardin am boa great, mes enn tachennou, er prajeier me ado unan benak eus ar gues hag eus ar bokedou a zave eno ; lakaat a rin ann anv da laouennaat ann douar ; ne vezo mui na ienien re gris na klenvejou. Neuze evit kass d'ann dud eur c'helou ker mad e krouas daou labousik ; ar re-se a richone var he varlen ha koulskoude n'oa pluen ebet c'hoas varnezho. Ann elez pa velchont ann daou labous distuc'h a lavaras : tad, ni a gar ann dud ha pa eo guir e vezo ar re-se kannadet ho madeles, list ac'hanomp da denna peb a bluen eus hon diouaskel evit ho guiska ; mab Doue a lavaras ive : va zad me a gar meurbet ann dud, hag e lakeas var bruched ann daou eunik seis pluen guennoc'h eget ann erc'h : c'hui, emezhan, vo hanvet guenniliet, da lavaret eo guenn evel saë ann elet. Ar re-man, kel laouen ha tra, a c'hournije ama hag ahount er barados evel diou lilien veo ; mont a reant da ehana var gadoriou alaouret c'hoas goullo ha diberc'hen, en em guzet a reant var bodou palmes rus...

Doue ho galvas : kit, emezhan, var-zu ann douar ; va bennos a vezo e pep leac'h ma reot ho neichou ; ar c'hlenvejou a bellaio dirazoc'h ha var ho lerc'h e teui ann anv gant froues ha bokedou ; kit, guenniliet, c'hui eo laboused ar pardoun. Neuze e roas peb a bokik dezho hag ar guenniliet a dreuzas ann envou evel daou lestrik arc'hant pe diou berlezen distaget dious kurunen al loar. Ar goan, dre ma tosteent, a c'hrosmole hag a zelle a dreus, mes en despet d'he gounnar oa red dezhan diloja. Lakaat a reas enn he zac'h he oll beadra, ar glaoeier, ar skourn, ar c'hazac'h, ann avelou-foll hag e zeas gantho keit a ma kavas hent, betek tal ar bed ; hag eno, dindan ar c'har-kamm e c'hazezas var he zac'had. Dre ma pellea eur vues nevez a rede e goaziet ann douar ; letoun flour a zave er parkeier, bleun ebars er gues ; ar spern o-unan, evel pa ne vizient ket bet milliget, en em viske e guenn. Al levenes a ioa e peb leac'h rag deuet oa laboused ar pardoun, ann dud a veule Doue enn ties hag ar guenniliet a richone var ann toennou. J. W.

(*Eur pennad all divezatoc'h*).

TAOLEN FEIZ HA BREIZ EVIT 1870.

Nº 262. — 5 C'HUEVRER.

C'huec'hvet bloavez. — Keleier. — Ilizou Mari e Breiz, Jubile Plian. — Pense plouhinec. — Daou zoudart. — Arc'hescop Aljer. — An nezerez goz. — Keleier. — p. 1.

Nº 263. — 12 C'HUEVRÉR.

Goueziegez tud defeiz. — Keleier. — Jeruzalem. — Carantez tud difeiz. — Kazetennou bihan an escoptiou. — Ar zul hag ar foen. — Ar bleun spern guen. — Ar paour dall. — Levriou o cozeal etrezho. — Scol labour douar Pontivy — Eur burzud. — p. 9.

Nº 264. — 19 C'HUEVRER.

Septuajezim. — Keleier, histor abaty Melleray. — Kazetennou bihau. — Lan ar baro frizet — Charlo — Keleier. — Marvaillou. — p. 17.

Nº 265. — 26 C'HUEVRER.

Frankiz an dud difeiz. — Keleier. — Eur speret cre. — Ilizou Mari. — Kalon vraz eur baourez koz. — Lan ar baro frizet. — Charlo. — Keleir. — p. 25.

Nº 266. — 5 MEURS.

Mandamant an aotrou'n Escop. — Lan ar baro rizetf. Izom da bidi. — Charlo. — Kuzuliou an dour. — p. 33.

Nº 2 — 12 MEURS.

Sul ar vasonerien. — Kelou. — Chuibuen ha Guenili. — Lan ar baro frizet. — Eur c'hrouadur nao bloas. — Cantik an emzivad. — Keleier — p. 41

Nº 268. — 19 MEURS.

Sarpant s. Paul. — Keleier. — Charlo. — Kalon vraz. — Lan ar baro frizet. — Audi-benigne. — Itron-Varia Melleray. — Ar c'haz hag ar ras coz-keleier. — p. 49.

Nº 269. — 26 MEURS.

Frankiz an dud difeiz. — Keleier. — Petra a lavare eun Escop. — Lan ar baro frizet. — Charlo. — Itron-varia Melleray. — Kenteliou. — keleier. p. 57.

Nº 270, — 2 Ebrel.

Nec'hamant an dud difeiz. — Keleier. — Jubile Crozon-Charlo. — Kentel da eur bugel. — Ar Bavier. — Kan ha peden. — Keleier. p. 65.

Nº 271. — 9 Ebrel.

Goal amzer. — Keleier. — Prizonierien kastel-œl. — An telenner. — Kan ha peden. — Marvaillou. — p. 73

Nº 272. — 16 Ebrel.

Pask. — Keleier. — C'houibuen. — An nac'her Doue. — Ar manac'h Emerand. — Keleier. — p. 81.

Nº 273. — 23 Ebrel.

Amprou — Barnerien hor zalver. — Abaty Melleray. Ar manac'h Emerand. — Da Bii nao — Labour douar. — Keleier. — p. 89.

Nº 274. — 30 Ebrel.

A. B. C. — Rentomp da Cezar-Ar vezen milliget. — Lizer a Rom. — Eur burzud. — Henvelidigez. — Pardon Ploermel. — Marvaillou. — p. 97.

Nº 275. — 7 MAE.

Anzao eun den difeiz. — Keleier. — C'houibuen. — Itron-Varia Melleray. — Pardon Ploermel. — Keleier. — p. 105.

Nº 276. — 14 MAE.

Ren Doue e kenver an dud. — Keleier. — An Arabet bihan. — Itron-Varia Melleray. — Ebat er c'heriou. — Potred an troc'h-ialc'h. — Keleier. — Marvaillou. — p. 113.

Nº 277. — 21 MAE.

Daou rum dud ato var an douar. — Keleier. — Eur bugel dall. — Histor abati Melleray. — Danserien tizet. — Ar Menez guenn. — Kentel d'an dorfetourien. — Keleier. p. 121.

Nº 278. — 28 MAE.

An oll cavatal. — Keleier. — Miz Mari e broiou gouez. — Eur bugel dall. — Histor abaty Melleray. — Ar Menez guenn. — Marvailler brezounek. — Henvelidigez. — Keleier. — p. 129.

Nº 279. — 4 EVEN.

Pardonerien. — Keleier. — S. Tenenan. — Histor abati Melleray. — Ar Menez guenn. — Mis Mae. — Sin ar Groas. — Keleier. — p. 137.

Nº 280. — 11 EVEN.

An dud difeiz a gomz evel ar gristenien vad. — Keleier. — S. Tenenan. — C'huibuen ha guennili. — Mission S. Serves. — Fablen. — Stad trist bugale zo. — Keleier. — p. 145.

Nº 281. — 18 EVEN.

Piou a glask tenvalijen. — Kelou euz ar missionou. — S. Tenenan. — Diviz var ar brezounek. — Eur c'hozak. — Keleier. — p. 153.

Nº 282. — 25 EVEN.

Trous gant an dud difeiz. — Keleier. — Eur vleuen a venez Liban. — S. Tenenan. — Kelou euz ar Missionou. — Itron-Varia Melleray. — An dube guenn. — Mission Daoulas. — Pardon Rumengol. — Keleier. — p. 161.

Nº 283. — 2 GOUERE.

Safar gant an dud difeiz. — Keleier. — S. Tenenan. — Itron-Varia Melleray. — Divez var ar brezounek. — An dube guenn. — Eur vleuen. — Penaus gounit eur buro butun. — Keleier. — p. 169.

Nº 284. — 9 GOUERE.

Tud o vont en ilis. — Keleier. — Ar servicherien burzudus. — Itron-Varia ar Melleray. — Diviz var ar brezounek. — An dube guenn. — Keleier. — Aliou. — p. 177.

Nº 285. — 16 GOUERE.

Ar re ne gredont ket a fell dezho beza credet. — Ke-

eier. — Ar servicherien burzudus. — Histor Melleray. — An dube guenn. — Foar ar godellou toull. — Keleier. — p. 185.

N° 286. — 23 Gouere.

Piou a ro sicour en dienez. — Doue a denn ar mad euz an droug. — Frouez ar Pask kenta. — Ar servicherien burzudus. — Histor Melleray. — Divis var ar brezonek. — An dube guenn. — Foar ar godellou toull. — Ar Mondian hag ar c'hemener. — Keleier. — p. 193.

N° 287. — 30 Gouere.

Ar vreac'h. — Keleier. — Mission Plougonven. — Divis var ar brezonek. — An dube guenn. — Frouez ar Pask kenta. — Keleier ha marvaillou. — p. 201.

N° 288. — 6 Eost.

Tud diez ober ho lavar. — Distro an Aotrou'n Escop. — Mission Dirinon. — Histor Melleray. — An tri niz. — Whittington hag he gaz. — Keleier. — p. 209.

N° 289 — 13 Eost.

Digemer mad d'ar soudardet. — Keleier. — Missionou. — Mission Dirinon. — Histor Melleray. — Divis var ar brezonek. — An tri niz. — Whittington. — Keleier. — p. 217.

N° 290. — 20 Eost.

Da biou eo mad ar relijion. — Keleier. — Distro eur brotestantez. — Lambaol Plouarzel. — Divis var ar brezonek. — S. Mikeal hag he voutou coat. — Whittington. — Keleier. — p. 225.

N° 291. — 27 Eost

Peleac'h ema penn abeg ar goaligner. — Missionou. — Jubile-Mission ar Roc'h-Derrien. — An tri niz. — Eur serjant penn guenn. — Hano ar glouer. — Keleier. — p. 233.

N° 292. — 3 Guengolo.

Var an dachen vrezel e veler piou en deus calon. — Burzudou. — Pebez amzer. — Histor Melleray. — Diviz. — Mab ar Sacrist. — Ar Vreiziadez. — Keleier. — p. 241.

N° 293. — 10 Guengolo.

Ar gaouiadet. — Sant Patris. — Da Baol ar Gall. — Diviz. — Mab ar Sacrist. — Henvelidigez. — Ar C'hanfard. Keleier. — p. 249.

N° 294. — 17 Guengolo.

Ali. — Petra a zesk ar maro. — Keleier. — Sant Patris. — Histor Melleray. — Non pas distruja labouset. — An tri niz. — Ar guir goll. — Keleier. — p. 257.

N° 295. — 24 Guengolo.

Ali. — Geier en histor danjerus. — Keleier. — Sant Patris. — Mission Bannalec. — Diviz. — Penauz e vez galvet. — Ar grill. — Keleier. — p. 265.

N° 296. — 1 Here.

Ar Frans bread'h an Aotrou Doue. — Keleier. — Sant Patris. — Pardon ar Salet. — Kerdevot. — Penauz e vez galvet. — Keleier. — p. 273.

N° 297. — 8 Here

Goal gristenien. — Lizer a Argentan. — Sant Patris. — Histor Melleray. — Diviz. — Kerdevot. — Keleier. — p. 281.

N° 298. — 15 Here.

Mandamant an Aotrou'n Escop. — Burzud. — Prosession Montroulez. — Rumengol. — Lizer a Baris : Penauz e vez galvet. — Ar furlukin hag an tort. — Keleier. — p. 289.

BIBLIOTHEQUE QUIMPER DIOCESAINE

N° 299. — 22 Here.

An den ferm. — Keleier. — Sant Patris. — Chapel coat ar Roc'h. — Ballon. — Penauz e vez galvet. — Peden Tours. — Keleier. — p. 297.

N° 300. — 30 Here.

Ar vrezel. — Keleier. — Sant Patris. — Chapel coat ar Roc'h. — Liziri ha Keleier. — p. 305.

N° 301. — 5 Du.

Mandamant. — Potred Breiz. — Liziri. — Sant Patris. — Diviz. — Listen. — Liziri ha Keleier. — p. 213.

N° 302. — 12 Du.

An discar amzer. — Keleier. — Pelerinach. — Sant Patris. — Lizer. — Diviz. — Kanaouen. — Ar gouloudeis gournaouek. — Listen. — p. 321.

N° 303. — 19 Du.

Rom kemeret. — Keleier. — Profesi. — Sant Patris. — Histor Melleray. — Var zao Breiz! — Ian Plantejen. — Keleier. — Listen. — p. 829.

N° 304. — 26 Du.

Gouel an Dedi, — Keleier. — Lizer. — Sant Patris. — Histor eur ballon. — Ian Plantejen. — Crisderi ar Brassianet, — Listen. — Keleier. — p. 337.

N° 305. — 3 Kerzu.

Nè daolomp ket evez... — Keleier. — Sant Patris. — Histor eur ballon. — Ian Plantejen. — Lizer. — Keleier. — Listen. — p. 345.

N° 306. — 10 Kerzu.

An harlu. — Keleier. — Sant Patris. — Mam al Letanant. — An inkin benniget. — Keleier. — Listen. — p. 353.

N° 307. — 17 Kerzu.

Ha dont a rai feiz?... Keleier. — Sant Patris. — An inkin benniget. — Lizer. — Moizes. — Keleier. — p. 361.

N° 308. 24 — Kerzu.

Lizer an Aotrou'n Escop. — Keleier. — Craou Nedelek. — Sant Kadok. — Plac'h Macon. — Uvre Ian ar c'hloc'her. — Lizer eur zoudart. — Lizer eur missioner. — p. 369.

N° 309. — 31 Kerzu.

Heritach ar bloas 1870. — Keleier. — Sant Kadok. — An inkin benniget. — An diaoul prezeger. — Christenien Frans. — Keleier. — p. 377.

N° 310. — 7 Genver.

Scridou fall. — Keleier. — Sant Kadok. — Pelerinach Rumengol. — An diaoul prezeger. — Keleier. — Breudeur ar scoliou christen. — Beleien maro. — Retrejou. — p. 385.

N° 311. — 14 Genver.

Dorn Doue er pez a dremen. — Keleier. — Sant Joseph. — Sant Kadok. — An diaoul prezeger. — Lizer a Baris. — Lizer a Blouvorn. — Keleier. — p. 393.

N° 312. — 21 Genver.

Ali An dud difeiz a glask an denvalijen. — Sant Kadok. — An inkin benniget. — Consecrasion d'ar Verc'hez. — Etouez ar Prusianet. — Pont-n'Abad. — Eur vam. p. 401.

N° 313. — 28 Genver.

Izom a zicour an Env. — Keleier. — Sant Kadok. — An inkin benniget. — Etouez ar Prussianet. — Ar guiniliet. — Taolen. — p. 409. G. M.

Ar Gerant : Ab. DE KERANGAL.
Kemper, moullet gand Ar. de Kerangal, Mouller an Escopti.

FINISTÈRE ÉGLISE CATHOLIQUE

Archives et bibliothèque diocésaine de Quimper et Léon

Document numérisé
Source : http://catholique-quimper.cef.fr/diocese/bibliotheque-et-archives.html

2011